

គេរមត្តកាត្រ

วิจัยสถาบัน : กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาสถาบันการศึกษาแบบพลวัต

เชียง เกาซิด

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีขอบข่ายความรับผิดชอบสูงและเกี่ยวข้องกับบุคลากรเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันระดับอุดมศึกษาหรือระดับมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น ล้วนแล้วแต่มีระบบการบริหารงานที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อนมากขึ้น ประกอบกับจะต้องมีการพัฒนาหรือปรับปรุงสถาบันทั้งหลายดังกล่าวให้ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นผู้บริหารสถาบันที่มีวิสัยทัศน์ นอกจากจะต้องมีความรู้ความสามารถ และทักษะเชิงการบริหารเป็นอย่างดีแล้ว จะต้องต้องมีข้อมูลที่จำเป็นต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและเพียงพอ สำหรับช่วยในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อการวางแผน และเพื่อกำหนดนโยบายให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

วิจัยสถาบันในสถาบันอุดมศึกษานับว่าก่อเกิดประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาสถาบัน โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะผลที่ได้จากวิจัยสถาบันจะทำให้เกิดสารสนเทศ หรือฐานข้อมูลที่มีความทันสมัย ถูกต้อง สัมพันธ์กับปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถาบัน และยังเป็นสารสนเทศที่เพียงพอกับความต้องการ ที่เรียกใช้ได้ทันเวลา เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสถาบันใช้ในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้สถาบันรู้ศักยภาพและจุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง และที่สำคัญคือการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการสร้างความเป็นเลิศให้กับสถาบัน ดังนั้นผู้บริหารควรเห็นความสำคัญ ตระหนักและให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอและจริงจัง ตลอดจนสถาบันควรกำหนดระบบและกลไกการเผยแพร่ผลการวิจัยสถาบัน มีกลไกการติดตาม การปรับปรุงและพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ และมีวิธีคิดแบบวิจัยในวัฒนธรรมของการบริหารองค์กร

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีขอบข่ายความรับผิดชอบสูง และเกี่ยวข้องกับบุคลากรเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันระดับอุดมศึกษาหรือระดับมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศนั้น ล้วนแล้วแต่มีระบบการบริหารงานที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อนมาก ประกอบกับจะต้องมีการพัฒนาหรือปรับปรุงสถาบัน ทั้งหลายดังกล่าวให้ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นผู้บริหารสถาบันที่มีวิสัยทัศน์ นอกจากจะต้องมีความรู้ความสามารถ และทักษะเชิงบริหารเป็นอย่างดีแล้ว จะต้องต้องมีข้อมูลที่จำเป็นต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและเพียงพอ สำหรับช่วยในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อการวางแผน และเพื่อกำหนดนโยบายให้การดำเนินงานต่าง ๆ บรรลุตามเป้าหมาย ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

จากความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องได้รับข้อมูลซึ่งถูกต้องแม่นยำและเพียงพอนี้เอง จึงก่อให้เกิดแนวคิดเรื่อง “การวิจัยสถาบัน” (Institutional Research) ขึ้น แนวความคิดดังกล่าวมีมานานแล้ว และนับวันจะทวีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ เพราะการบริหารงานในยุคปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่ยุ่งยาก ละเอียดอ่อนและซับซ้อนเพิ่มขึ้นนานาประการ รวมทั้งต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การวิจัยสถาบันจึงเป็นการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับการดำเนินงานสภาพแวดล้อม และกระบวนการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อประโยชน์ในการจัดหาข้อมูลสำหรับการสนับสนุนการวางแผน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้หลักการวิจัย ได้แก่ ระบบการจัดการสารสนเทศ และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ นอกจากจะเน้นการวิจัยในเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และการวิจัยที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาสังคมแล้ว การวิจัยสถาบันเป็นการวิจัยที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาสถาบัน โดยตรง เพื่อนำข้อมูลหรือข้อค้นพบต่าง ๆ ที่ได้ ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ สำหรับประกอบการตัดสินใจ วางแผนในการดำเนินงาน และการแก้ไขปัญหาเฉพาะที่เกิดขึ้นในสถาบัน

ความหมายของวิจัยสถาบัน

วิจัยสถาบัน (Institutional Research) เป็นการวิจัยประเภทหนึ่งมุ่งศึกษาและวิเคราะห์ห้อย่างมีระบบเกี่ยวกับการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมของปัญหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสถาบันของตนเอง จึงจัดได้ว่าวิจัยสถาบันเป็นการศึกษาวิจัยตนเอง (Self Study) เพื่อประโยชน์ในการจัดหาข้อมูลหรือค้นพบ สารสนเทศที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาสถาบัน ทำให้รู้ว่าศักยภาพของสถาบันอยู่ตรงไหน มีจุดแข็งอะไรที่ควรส่งเสริม จุดอ่อนอะไรที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ทำให้ได้แนวทางในการตัดสินใจ สนับสนุนการวางแผน กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และเป้าหมายต่อไปในอนาคต แต่ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง มีการเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างเป็นสารสนเทศ จึงกล่าวได้ว่าวิจัยสถาบันเป็นศาสตร์การบริหารและการปฏิรูปการศึกษา (รุ่ง แก้วแดง, 2543) ที่ทุกสถาบันการศึกษาจะต้องกำหนดเป็นภารกิจหลักที่สำคัญนำไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

ในปัจจุบันการดำเนินการเกี่ยวกับวิจัยสถาบันมีการกระจายไปตามหน่วยงานต่างๆ ภายในสถาบันนั้นๆ มีการกำหนดหน่วยงานและบุคคลที่รับผิดชอบ ทำหน้าที่ในการรวมศูนย์ข้อมูล และฐานข้อมูลแบบครบวงจร จึงทำให้การพัฒนาวิธีการวิจัยสถาบันเกิดความชัดเจน ตรงประเด็นที่จะปรับปรุงแก้ไข มีความหลากหลายและยังให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณวิชาชีพมากขึ้น (สมาคมนักวิจัยในความอุปถัมภ์ของสภาวิจัยแห่งชาติ, 2548: 1)

การดำเนินการวิจัยสถาบันใช้กระบวนการวิจัย มีการเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่มีความเหมาะสม มีการดำเนินการวิจัยอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับคำถามการวิจัย จุดสำคัญที่ควรเน้นคือข้อมูลจะต้องทันสมัย (Update) และตรงเวลา แต่หากมีข้อจำกัดหรือลักษณะเฉพาะอย่างมีเงื่อนไขต้องแสดงให้เห็นตรวจสอบได้ ซึ่งได้แก่ ระบบการจัดการสารสนเทศ (Management Information System: MIS) และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) จึงทำให้วิจัยสถาบันไม่เน้นการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นศาสตร์ ดังนั้นคุณภาพของการวิจัยจึงพิจารณาจากตัวบ่งชี้ที่สำคัญ คือ ความตรงภายใน (Internal Validity) และความตรงภายนอก (External Validity) และการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (Utility)

จากความหมายดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า การวิจัยสถาบันก็คือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หรือ Operation Research หรือ Administrative Research หรือ policy research เพราะทำขึ้นเฉพาะภายในสถาบัน (เขาวดี วิบูลย์ศรี, 2535 : 4) และยังคงกล่าวได้อีกว่า

การวิจัยสถาบันอยู่ในกลุ่มการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Research) เพราะนำผลที่ได้จากการวิจัยมาใช้วางแผน หาวิธีการใหม่ ทำให้การวิจัยสถาบันจัดอยู่ในกลุ่มวิจัยประยุกต์ (Applied Research) เพราะนำผลไปใช้ในวัตถุประสงค์ (ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์, 2548) จึงทำให้วิจัยสถาบันเป็นเครื่องมือสำคัญของการสร้างฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา (QA information system) ทั้งนี้ขอบเขตของงานวิจัยขึ้นกับลักษณะ หน้าที่ โครงสร้างของงานที่ผู้วิจัยรับผิดชอบหรือปัญหาที่ต้องการคำตอบภายในสถาบัน ซึ่งควรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของสถาบัน โดยผู้วิจัยเป็นบุคคลภายในสถาบันที่ต้องการนำผลการวิจัยมาใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาเพื่อให้เกิดคุณภาพภายในสถาบัน และอาจเป็นกรณีศึกษาสำหรับสถาบันที่สนใจหรือมีบริบทที่ใกล้เคียงกันได้ นอกจากนี้ยังทำให้งานวิจัยสถาบันนั้นเกิดคุณค่าได้เมื่อสถาบันนั้นมีหน่วยงานวิจัยสถาบันโดยตรงที่มีการประเมินประสิทธิภาพในการรายงาน การวิเคราะห์ข้อมูล และมีการเผยแพร่ผลการวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นบทบาทโดยรวมของวิจัยสถาบันไม่เป็นเพียงตัวกระตุ้นให้สถาบันพัฒนาองค์กรเท่านั้น แต่จะมีบทบาทให้สถาบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษามีการออกแบบใหม่และปรับเปลี่ยนซึ่งสามารถสรุปบทบาทของวิจัยสถาบันได้ 4 ประการ ดังต่อไปนี้ (ปทีป เมธาคณวุฒิ, 2544 : 326-327)

	วัตถุประสงค์	
	ด้านการพัฒนา (ภายใน)	ด้านคุณภาพ (ภายนอก)
การบริหาร	บรรยายลักษณะของสถาบัน (งานวิจัยสถาบันเป็นเสมือนผู้มีอำนาจ/ สิทธิในด้านข้อมูล)	เสนอกรณีตัวอย่างที่ดีที่สุด (งานวิจัยสถาบันเป็นเสมือนผู้ กระตุ้น)
วิชาการ/ วิชาชีพ	วิเคราะห์เพื่อหาทางเลือก (งานวิจัยสถาบันเป็นเสมือนนักวิเคราะห์ นโยบาย)	เสนอหลักฐานที่แสดง ประสิทธิผล (งานวิจัยสถาบันเป็นเสมือน นักวิชาการ/นักวิจัย)

ประวัติความเป็นมาของวิจัยสถาบัน

ในปี ค.ศ. 1701 Professor W.H. Cowley แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) เป็นผู้ที่จุดประกายการวิจัยสถาบันขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1820 แนวความคิดการวิจัยสถาบันได้ถูกนำเสนอต่อที่ประชุมของคณะกรรมการปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งได้รับการยอมรับกันเป็นอย่างดี จึงก่อให้เกิดมีการวิจัยขึ้นพื้นฐานในสถาบัน เพื่อการติดตามผลการดำเนินงานในระยะสั้นๆ โดยคณะผู้วิจัยเป็นผู้ที่อยู่ในสถาบันเดียวกัน จึงเรียกว่าวิจัยตนเอง(Self Study) และได้มีการทำวิจัยในลักษณะนี้อย่างแพร่หลาย

เมื่อ ค.ศ. 1974 (พ.ศ. 2517) มีการจัดตั้งสมาคมการวิจัยสถาบัน (Institutional Research Association) ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีสำนักงานใหญ่ที่ Florida State University เพื่อเป็นศูนย์กลางในการกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการวิจัยในระดับอุดมศึกษา ทั้งในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่างๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาอุดมศึกษา ในระยะแรกการวิจัยสถาบันในอุดมศึกษายังขาดความเป็นระบบและผู้รับผิดชอบโดยตรงทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและข้อมูลกระจัดกระจาย

สำหรับประเทศไทยนั้น เมื่อประมาณปี พ.ศ.2510 ได้เริ่มมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการอุดมศึกษาก็ได้รับการบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำให้ชาวมหาวิทยาลัยต้องหันมาใส่ใจกับการวางแผนพัฒนามหาวิทยาลัย/สถาบันเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ ได้มีการนำเอาเรื่องการวิจัยสถาบัน หรือที่เรียกว่า Institutional research เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการที่จะสร้างฐานข้อมูลเพื่อสำหรับการวางแผน (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2545) และในปี พ.ศ.2514 ได้มีการจัดตั้งหน่วยวิจัยสถาบันขึ้นเป็นครั้งแรกที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ริเริ่มคือ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสะอ้าน และมีศาสตราจารย์ แจมริช(Prof. John X. Jamrich) จากมหาวิทยาลัยมิชิแกนมาช่วยเป็นที่ปรึกษา และเตรียมการจัดตั้งหน่วยงานวิจัยสถาบัน(อุทัย บุญประเสริฐ, 2545) โดยมีหน้าที่ 3 ประการคือ 1) รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการวางแผนพัฒนาและการบริหารมหาวิทยาลัย 2) ทำการวิจัยตามความต้องการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และการทำวิจัยอื่นๆ ที่เป็นไปตามภาระหน้าที่ประจำตามปกติ และ 3) ทำการเผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบต่างๆ (เยาวดี วัฒนศิริ, 2535) ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐในสมัยนั้น ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่จัดระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการบริหารมหาวิทยาลัย/สถาบันได้นำไป

พิจารณาปรับปรุงและใช้ประโยชน์ตามความเหมาะสม และระยะต่อมาก็ได้สนับสนุนให้จัดตั้งหน่วยวิจัยสถาบันและสารสนเทศขึ้นในกองวางแผนงาน สำนักงานอธิการบดีของมหาวิทยาลัย/สถาบันทุกแห่ง รวมทั้งได้จัดสรรอัตรากำลังสนับสนุนการปฏิบัติงาน จึงทำให้ภารกิจด้านการวิจัยสถาบันและสารสนเทศของมหาวิทยาลัย/สถาบันสามารถดำเนินไปได้พอสมควร(เกษม วัฒนชัย. 2536 :1) และได้มีการจัดตั้งสมาคมวิจัยสถาบันขึ้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2543 โดยมีศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอาน เป็นนายกสมาคมและเป็นผู้ริเริ่มการจัดตั้งสมาคมวิจัยสถาบันและพัฒนาอุดมศึกษา (Association of Institutional Research and Higher Education Development) (ประอร สุนทรวิภาต. 2547 : 35)

ปรัชญาพื้นฐานของการวิจัยสถาบัน

ด้วยการวิจัยสถาบันเป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์ Burrell and Morgan ได้อ้างถึงปรัชญาทางด้านสังคมศาสตร์ที่ได้รับความยอมรับจากสมัยกรีกกับงานวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ว่า การวิจัยทางสังคมศาสตร์ควรมีพื้นฐานทางความคิดอยู่ 4 ประการ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ความจริงที่เกิดขึ้น (Ontology) เป็นปรัชญาที่เชื่อว่าความจริงต่าง ๆ ได้ปรากฏขึ้นอยู่แล้ว ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลที่มองความจริงที่ปรากฏขึ้นในลักษณะและแง่มุมต่าง ๆ กันไป

2. ความรู้ที่สามารถพัฒนาได้ (Epistemology) เป็นปรัชญาที่เชื่อว่ามนุษย์อยู่ในสังคมจะพัฒนาความรู้ความสามารถให้เข้าใจความจริงที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว (Ontology) และสามารถนำความจริงที่มนุษย์พัฒนาขึ้นไปใช้ตามความต้องการของแต่ละกลุ่มบุคคลนั้น ๆ

3. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อมนุษย์ (Human nature) เป็นปรัชญาพื้นฐานของ Ontological และ Epistemology ที่เชื่อว่ามนุษย์มีความอยากรู้อยากเห็นจากสิ่งที่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ดำรงอยู่ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ความสามารถและเรียนรู้ความจริงที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ

4. กระบวนการทางการวิจัย (Methodology) เป็นปรัชญาที่เชื่อมโยงความเชื่อทั้ง 3 ข้อ ดังกล่าวข้างต้นเข้าด้วยกัน โดยพยายามที่จะกำหนดถึงวิธีการต่าง ๆ ของด้านการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ให้สอดคล้องกับปรัชญาที่กล่าวถึงข้างต้น เช่น การสำรวจหาข้อมูลและการรวบรวมข้อมูลทางสถิติและประมวลผลโดยใช้เทคนิคทางสถิติเข้าช่วย

ประเภทของกรวิจัยสถาบัน

วิจัยสถาบันสามารถจัดแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทตามลักษณะของงาน คือ

1. งานวิจัยสถาบันที่ทำอยู่เป็นประจำ เป็นลักษณะของงานวิจัยที่ต้องทำซ้ำ และต้องทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยที่ต้องการนำผลงานมาสร้างระบบฐานข้อมูลที่สำคัญต่อการบริหารในรูปกระจายอำนาจที่สถาบันนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป เรียกว่า ระบบการจัดการสารสนเทศหรือฐานข้อมูล จึงต้องมีการปรับให้ข้อมูลมีความทันต่อเหตุการณ์ที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรที่เปิดภายในสถาบัน ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาในแต่ละชั้นปี ข้อมูลแสดงจำนวนคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างๆ ข้อมูลการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัวของจำนวนนักศึกษา ข้อมูลความพึงพอใจของผู้จ้างงานเพื่อนำมาประเมินประสิทธิภาพทางการศึกษา ข้อมูลที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ที่มีอยู่และที่ใช้งานอยู่ โดยสถาบันสามารถใช้หลักการวิจัย (กระบวนการวิจัย) ซึ่งเป็นการตอบคำถามของงานวิจัยให้ได้ ให้ชัดเจนอาจพบได้ทั้งคำตอบที่เป็นเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบซึ่งเป็นงานวิจัยที่ต้องการให้เกิดการพัฒนา ค้นหาคำความจริงซึ่งอาจ ทดแทน ชดเชยสิ่งเดิมๆ ที่ในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยไปแล้ว อาทิเช่น การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบกับสถิติที่ผ่านมา การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ผู้บริหารได้ตั้งไว้ การวิจัยเพื่อการเปรียบเทียบกับสถาบันอื่น และงานวิจัยเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ได้มีการตั้งไว้แล้ว เปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่นๆ

2. งานวิจัยสถาบันเฉพาะกิจ เป็นลักษณะงานวิจัยที่ทำตามความต้องการ / สภาพปัญหา เช่น การวิเคราะห์การดำเนินงานด้านหลักสูตร ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา การประเมินผลโครงการ เป็นต้น

บทบาทและความสำคัญของวิจัยสถาบันต่อสถาบันอุดมศึกษา

วิจัยสถาบันเป็นวิจัยที่อาจพบว่ามีขั้นตอนการนำเสนอโครงสร้างอย่างรวดเร็ว ซึ่งแตกต่างไปจากงานวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ใหม่ ผู้วิจัยอาจทำเพียงคนเดียวหรือเป็นทีม คณะวิจัยก็ได้ ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ (อาจจะไม่เกิน 4-6 เดือน) เพราะต้องการผลการศึกษา และวิเคราะห์อย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันต่อความต้องการสารสนเทศในแต่ละเรื่อง ดังนั้นบทบาทและความสำคัญของงานวิจัยเพื่อให้ทันต่อความต้องการสารสนเทศในแต่ละเรื่อง ดังนั้นบทบาทและความสำคัญของงานวิจัยสถาบันจึงสามารถแยกเป็นประเด็นเป็นข้อๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพครบถ้วนและมีส่วนสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา : องค์กรมหาชน)
2. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบว่า สถาบันได้ดำเนินการตามบทบาทพันธกิจ นโยบาย ภาระหน้าที่หรือไม่ อย่างไร
3. เพื่อให้ได้ข้อค้นพบแล้วนำมาวางแผนเพื่อการพัฒนา กำหนดเป็นนโยบายและการตัดสินใจ
4. เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนา ปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
5. เพื่อให้สถาบันรู้จักสภาพและจุดแข็ง จุดอ่อนของตนเอง ตลอดจนชี้ให้เห็นผลลัพธ์/ผลกระทบของงานด้านต่างๆ
6. เพื่อให้ได้สารสนเทศที่หลากหลายและน่าเชื่อถือ นำไปสู่ความเป็นเลิศให้กับสถาบันและเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาสถาบัน
7. การวิจัยสถาบันเป็นกระบวนการสร้างระบบงานบริหารและวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการตรวจสอบตนเองและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (continuous self improvement)
8. การวิจัยสถาบันเป็นเครื่องมือบริหารที่สนับสนุนการตัดสินใจ (decision making) และการบริหารการศึกษา (educational management)
9. การวิจัยสถาบันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาองค์กรที่เรียกว่า organization development

กรอบแนวทางของการวิจัยสถาบัน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาาระบบบริหารงานอุดมศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Center for Higher Education Management System (NCHEMS) ได้ให้แนวคิดในการทำวิจัยสถาบันเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นที่จำเป็นไว้ใน 5 องค์ประกอบคือ

1. โครงการวิจัยสถาบันด้านนิสิต/นักศึกษา (Student)

ข้อมูลด้านนิสิต/นักศึกษา ถือว่าเป็นข้อมูลที่สำคัญในการบริหารและการตัดสินใจ เพราะถ้าสถาบันอุดมศึกษาไม่มีนิสิต/นักศึกษาสถาบันนั้นก็อยู่ไม่ได้ ฉะนั้นสถาบันก็ต้องให้ความสำคัญต่อนิสิต/นักศึกษาในด้าน

- ข้อมูลพื้นฐานหรือภูมิหลังของผู้เรียน
- ข้อมูลการเข้าเรียน
- ความคาดหวังของนิสิต/นักศึกษา

- ความพึงพอใจ/ทัศนคติที่มีต่อสถาบันหรือรูปแบบการเรียนการสอน
- FTES จำนวนนักศึกษาเต็มเวลา
- ค่าใช้จ่ายต่อหัวนักศึกษา
- ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ
- สาเหตุการลาออกกลางคันของนักศึกษา
- การสำเร็จการศึกษา
- ภาวะการณ์ทำงานของบัณฑิต เงินเดือน และปัญหาในการทำงานของบัณฑิต
- ความพึงพอใจของประประภอบการที่บัณฑิตเข้าทำงาน
- กิจกรรมสนับสนุนการศึกษาช่วงที่เป็นนักศึกษา
- ความพึงพอใจ-ความคาดหวัง-ความคิดเห็นของนักศึกษาในเรื่องต่างๆ

2. โครงการวิจัยสถาบันด้านบุคลากร (Staff)

ในแต่ละสถาบันบุคลากรนั้นเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่ง โดยเฉพาะในสถาบันระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีคุณภาพและศักยภาพสูง เพื่อผลิตบัณฑิตและให้เป็นเลิศทางวิชาการ จึงควรทำวิจัยในด้าน

- ข้อมูล จำนวนคณาจารย์ คุณวุฒิ ความเชี่ยวชาญทางวิชาการ การวิจัย
- ข้อมูลสภาพความเป็นอยู่ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
- ข้อมูลความต้องการด้านการพัฒนาความรู้ ความก้าวหน้า
- ข้อมูลด้านค่าตอบแทน เงินเดือน ค่าจ้างและสวัสดิการอื่นๆ
- ข้อมูลด้านขวัญและกำลังใจ ความจงรักภักดีต่อสถาบัน
- สภาพความเป็นอยู่ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
- การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ
- การประเมินการสอน

3. โครงการวิจัยสถาบันด้านหลักสูตร/โปรแกรมการศึกษา (Program)

หลักสูตรแต่ละวิชานั้นมีความสำคัญมากต่อการเรียนการสอน สถาบันอุดมศึกษาบางสถาบันไม่มีการนิยมนการเปลี่ยนแปลง ทำให้หลักสูตรล้าสมัย ดังนั้นจึงควรทำวิจัยเพื่อหาข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัยในยุคโลกาภิวัตน์ เช่น

- ข้อมูลหลักสูตรและเนื้อหาของหลักสูตรรวมทั้งความเหมาะสมของหลักสูตรในปัจจุบันและข้อมูลแนวโน้มที่จะเปิดหลักสูตรเพิ่มในอนาคต

- ข้อมูลจำนวนสถิติที่ลงทะเบียนในแต่ละโปรแกรม จำนวนผู้ลงทะเบียน และจำนวนที่สำเร็จการศึกษา จำนวนห้องเรียน จำนวนชั่วโมงการทำงานของอาจารย์ต่อ สัปดาห์และภาระงาน

- ข้อมูลความพอใจ ทศนคติ และความต้องการ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการเรียน

- ข้อมูลกิจการเสริมหลักสูตร/กิจกรรมเสริมวิชาการ

- ข้อมูลทิศทางการพัฒนา/ผลิตบัณฑิต/รูปแบบการผลิตบัณฑิต ฯลฯ

- คุณภาพบัณฑิต

- อัตราการสำเร็จการศึกษา

- ประสิทธิภาพการผลิตบัณฑิต

- การประเมินหลักสูตร

4. โครงการวิจัยด้านการเงิน/งบประมาณ (Finance)

เงินเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงาน จึงควรมีข้อมูลในด้านนี้ไว้ เพื่อการตัดสินใจว่าจะขยายหรือคงไว้ หรือยุบเลิก หรือเปลี่ยนแปลงจึงควรทำวิจัยในด้าน

- ศึกษาวิเคราะห์งบประมาณค่าใช้จ่ายในอดีต-ปัจจุบัน

- แหล่งเงินทุน/รายได้/การหาทุน/รายจ่าย

- การคาดคะเนงบประมาณ

- วิธีการบริหารและดำเนินด้านงบประมาณ งบดุล งบลงทุนและ

ค่าใช้จ่ายของนิสิต/นักศึกษา (Unit cost)

5. โครงการวิจัยสถาบันด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility)

ปัจจุบันอาคารและสถานที่นับว่ามีความสำคัญ เพราะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ดังนั้น อาคาร สถานที่และอุปกรณ์การศึกษาทั้ง 3 ประเภทจึงควรทำวิจัยว่ามีครบถ้วน พอเพียงหรือไม่ เช่น การใช้ที่ดิน ประโยชน์ของห้องเรียน หรือพื้นที่ต่างๆ ในแต่ละอาคาร รวมทั้งสถานที่ตั้งและสภาพสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษา มีภารกิจที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือต้องจัดทำรายงานประจำปี, รายงานประเมินตนเอง (Self Assessment Report) และรายงานเพื่อการประเมินจากภายนอกที่ต้องนำเสนอต่อสถาบันอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และมีการเผยแพร่ต่อสาธารณชนให้รับทราบ จึงทำให้ขอบเขตของการวิจัยสถาบันขยายครอบคลุมภารกิจหลักของสถาบัน ซึ่งได้แก่ 1) การผลิตบัณฑิต 2) การวิจัย 3) การบริการวิชาการ

และ 4) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการบริหารภายในหรือแนวทางปฏิบัติที่ดำเนินการแล้วทำให้มั่นใจได้ว่า จะได้ผลผลิต (product) ซึ่งในที่นี้จะเน้นเฉพาะที่นักศึกษา ที่มีคุณภาพตามที่พึงประสงค์ ทำให้เกิดกระบวนการที่เรียกว่าการประกันคุณภาพภายในและจะต้องเตรียมความพร้อมในการรับรองและตรวจสอบจากองค์การมหาชนคือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)ที่จะมาทำการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี จึงทำให้ขอบข่ายของข้อมูลที่สถาบันต้องเตรียมการเพื่อวางแผนจะต้องมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

ตัวอย่างรายชื่อโครงการวิจัยสถาบันที่ได้มีการดำเนินการในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

1. การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
2. การประเมินระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา
3. ความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อระบบบริการสารสนเทศและการศึกษาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
4. ความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการให้บริการของงานสารบรรณ
5. สภาพความเป็นอยู่ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคลากร
6. ความต้องการด้านการพัฒนาความรู้ ความก้าวหน้าของบุคลากร
7. การจัดการและการใช้ประโยชน์ห้องเรียน สถานที่ สิ่งแวดล้อมของคณะวิชา
8. ประสิทธิภาพการบริหารงานของหน่วยรักษาความปลอดภัย
9. การวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการจัดเอกสารประกอบการประชุม
10. การวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ
11. ความพึงพอใจของผู้มารับบริการเคาเตอร์ส่วนหน้า
12. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเบิกจ่ายงบประมาณ-รายได้
13. สถิติการสูญเสียชีวิตพยาบาล/การสำรวจการจัดซื้อตามแผน
14. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนและการให้บริการต่างๆ ทั้งในระหว่างเรียนและภายหลังจบการศึกษา
15. การประเมินประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์
16. การเปรียบเทียบโอกาสในการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกัน
17. การศึกษาสาเหตุการพ้นสภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
18. การศึกษาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในมหาวิทยาลัย
19. ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตงานวิจัยของคณาจารย์

ส่วนสำคัญในวิจัยสถาบัน

งานวิจัยสถาบันถือว่าเป็นงานวิจัยประเภทหนึ่งที่มีมุ่งเน้นให้เป็นงานวิจัยที่ต้องการแก้ปัญหาให้กับหน่วยงานหรือองค์กร และอาจก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมา จึงทำให้มีระเบียบวิธีวิจัย เช่นเดียวกับงานวิจัยทั่วไป วิจัยสถาบันที่ดีมีส่วนที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายในการทำวิจัยสถาบัน (goal) เมื่อสถาบันต้องการแก้ปัญหาหรือค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีการศึกษาทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ หน้าที่ การบริหาร สภาพปัจจุบัน และปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถาบัน ว่ามีอะไรที่เป็นปัญหา และต้องการแก้ไข เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาขึ้น ทำให้เกิด “คำถามวิจัย” ซึ่งเป็นโจทย์ปัญหา ทำให้ได้เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง ตรงประเด็น มีความชัดเจนและยังสามารถบอกทิศทางของงานวิจัยได้

2. พิจารณาและทบทวนปัญหาและเรื่องที่จะวิจัย (Review the problem) งานวิจัยสถาบันที่ดีควรมีการศึกษาสภาพปัญหาของสิ่งที่กำลังจะวิจัยก่อน เพื่อที่จะได้ทราบผลเสียหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นคำตอบได้ว่าหากไม่แก้ปัญหาดังกล่าวแล้วผลที่จะเกิดขึ้นหรือผลที่จะตามมาเป็นอย่างไร และในความเป็นไปได้ควรตรงตามนโยบาย วิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับสภาพงานเป็นสำคัญและมีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อเวลา เป็นประเด็นที่ผู้บริหารต้องการรู้ ต้องการคำตอบ และให้ความสนใจ ดังนั้นงานวิจัยสถาบันจึงเป็นส่วนหนึ่งของแผนความคิดที่จะเกิดขึ้นเพื่อกำหนดวิธีการแก้ปัญหาได้ต่อไป

การเขียนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาควรที่จะเขียนจากขอบเขตที่กว้างหรือใหญ่แล้วค่อยเล็กลงมา และเนื้อหาควรที่จะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เมื่ออ่านแล้วจะสามารถสื่อความหมายได้ดีว่ามีอะไร ทำอะไร ศึกษาอะไร ความยาวไม่ควรสั้นเกินไปหรือยาวเกินไป นอกจากนี้ควรมีข้อมูลสนับสนุน ที่สอดคล้องกับประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษาด้วย ไม่ใช่การนำข้อมูลที่อ่านจากหัวข้อแล้วคิดว่าใกล้เคียงแล้วนำมาเชื่อมโยงให้มีความสัมพันธ์กัน ทั้งๆ ที่เป็นการศึกษาในประเด็นที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดความคลุมเครือขึ้น ส่งผลให้ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาไม่เกิดคุณค่าทางวิชาการของงานวิจัยสถาบันได้

3. ศึกษา อ่าน ค้นเอกสาร (Survey Literatures) เป็นการสืบค้นความรู้เดิมจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ทุกชนิด (ที่มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและเรื่องวิจัย) รวมทั้งแหล่งเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อช่วยให้งานวิจัยมีฐานและการอ้างอิงทางการคิดที่ทันสมัย เป็นสากลอย่างถูกต้องหลักวิชา และสามารถกำหนดวิธีวิจัยได้อย่างเหมาะสม ศึกษาเพื่อใช้สำหรับกำหนดกรอบ

ความคิดในการทำวิจัย รวมทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์ และขอบข่ายของงานและรวบรวม
ประมวลสาระจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อนำเสนอต่อไป

4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective) ในการตั้งวัตถุประสงค์ควรตั้ง
ให้สอดคล้องกับหัวข้อและปัญหาวิจัย เป็นประโยคบอกเล่าที่มีความชัดเจน บอกให้รู้ว่า
ต้องการอะไร (ซึ่งที่พบในปัจจุบันจะเป็นการศึกษา เป็นวิเคราะห์ เป็นการตรวจสอบ)
ค้นหาอะไร อาทิเช่น ภาวะการณ์มีงานทำของบัณฑิต การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ
เรียนการสอน และหาข้อสรุปเพื่อที่จะนำไปปฏิบัติต่อไป เช่น แนวทางการปฏิรูปการ
จัดการอุดมศึกษา เป็นต้น

5. ประโยชน์ของการวิจัย (Significance) ระบุแนวทางการใช้ผลวิจัยในแง่มุม
ต่างๆ อาทิเช่น เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนา ประยุกต์ แก้ไขปัญหา ได้แนวปฏิบัติ
นโยบาย การวางแผนสำหรับอนาคต และการปรับวิสัยทัศน์ โดยหลักสำคัญจะต้องมีความ
ชัดเจน เพื่อใช้เป็นกรอบในการเสนอแนะให้อยู่ในขอบข่ายของปัญหาและวัตถุประสงค์
ของการวิจัย

6. กำหนดขอบเขตของการวิจัย (Scope) งานวิจัยสถาบันที่ดีควรที่จะกำหนด
ขอบเขตของการวิจัยเฉพาะที่ศึกษา โดยเฉพาะงานวิจัยสถาบันซึ่งมุ่งเน้นในการแก้ปัญหา
ของสถาบัน จึงควรกำหนดขอบเขตของการวิจัยให้ชัดเจน มีการระบุตัวแปร กำหนด
ระยะเวลา ขอบเขตพื้นที่ สถานที่เก็บและรวบรวมข้อมูล คุณลักษณะของตัวแปรที่ศึกษา
และข้อจำกัดของการวิจัย

7. สมมติฐานการวิจัย (Formulating research hypothesis) ในประเด็นนี้งานวิจัย
บางเล่มอาจมีหรือไม่มีก็ได้ เพราะการสร้างสมมติฐานเป็นการคาดคะเนคำตอบของปัญหา
ที่จะทำการวิจัยว่าควรจะเป็นไปในลักษณะใด การกำหนดสมมติฐานที่ดีควรสอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ มีกรอบแนวคิดที่ชัดเจน รัดกุม ไม่คลุมเครือ ต้องอธิบายหรือตอบคำถามได้
หมด สอดคล้องกับความจริงที่ยอมรับได้ทั่วไป สมเหตุสมผลตามทฤษฎีและความรู้ใน
ศาสตร์วิชานั้น สามารถตรวจสอบได้มีข้อมูลหลักฐานที่นำมาพิสูจน์ได้หรือเอกสาร
งานวิจัยที่ค้นคว้ามาอนุมาน (deductive) ใช้ภาษาด้อยคำที่มีความชัดเจนเข้าใจง่าย และ
สามารถคาดคะเนเพื่อตอบโจทย์ปัญหาการวิจัยได้

8. ระเบียบวิธีวิจัย (Methodology) ควรเลือกวิธีวิจัยที่มีความเหมาะสม อธิบาย
ขั้นตอนการวิจัยที่ชัดเจน มีขั้นตอนการวิจัยครบสำหรับแต่ละวัตถุประสงค์ ประชากร
ครอบคลุมทุกกลุ่มที่จะให้ข้อมูล มีการระบุประชากร ระบุกลุ่มตัวอย่างให้ชัดเจน ควรแสดง
ถึงวิธีการดำเนินการ ระบุด้วยว่าได้กลุ่มตัวอย่างมาได้อย่างไร จากไหน

8.1 เครื่องมือในการวิจัยควรมีคุณภาพ แต่ปัญหาที่พบส่วนใหญ่จะไม่ปรากฏรายละเอียดของเครื่องมือแต่ละชนิด ไม่มีความชัดเจนว่าเครื่องมือใดใช้กับกลุ่มตัวอย่างใด และถ้าเป็นไปได้ควรได้รับการพิจารณาและตรวจสอบจากผู้ที่เกี่ยวข้องและ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิ

8.2 การรวบรวมข้อมูลที่ได้ควรมีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม แต่งานวิจัยสถาบันส่วนใหญ่จะพบว่าไม่แสดงรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน

8.3 การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับงานวิจัยสถาบันไม่จำเป็นต้องใช้สถิติวิจัยขั้นสูงอาจใช้สถิติพื้นฐานก็สามารถตอบคำถามงานวิจัยได้แล้ว อาทิเช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น สถิติที่ใช้ควรจะมีเหมาะสมเพื่อที่จะสามารถคำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

9. การเขียนโครงการวิจัย (Research Proposal) เป็นการประมวลความคิดและแผนการวิจัยที่กำหนด เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยต่อไป และควรเขียนด้วยภาษาที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย สื่อความหมายได้อย่างเข้าใจ มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงได้ดี เขียนไม่วกวน ทุกประโยคในเค้าโครงการวิจัยควรเชื่อมโยงกัน มีความสมบูรณ์ เพื่อบอกให้รู้ว่าทำอะไร ทำไม่ถึงต้องทำ ทำอย่างไร ทำแล้วเกิดประโยชน์อย่างไร ใครจะเป็นผู้ใช้ประโยชน์

10. การเตรียมการดำเนินการ เป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวิจัย หรืออาจเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ปรับแก้ไข จัดทำเครื่องมือทดลองจนติดต่อกันและประสานกับบุคคล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

11. การดำเนินการรวบรวมข้อมูล (Collection Data) เป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่นำมาตอบปัญหาการวิจัย ทั้งนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลควรจะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการหาคำตอบ กลุ่มที่ต้องการศึกษา ต้องถูกแหล่ง ถูกคน ถูกที่ ถูกเวลาและถูกสถานการณ์ โดยดำเนินการตามแผนงานที่ได้ วางไว้

12. การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย (Analysis of Data and Interpretation of Data) เป็นขั้นตอนที่นำข้อมูลดิบจากเครื่องมือที่ได้ ซึ่งอาจเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก และอื่นๆ มาทำการวิเคราะห์และประมวลผลตามกระบวนการ ในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยี โปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งเพิ่มความสะดวกและความรวดเร็วในการดำเนินการขั้นตอนนี้เป็นอย่างมาก และยังทำให้ข้อมูลที่ได้มีความพร้อมและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับจรรยาบรรณของนักวิจัยที่เป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการ

13. การเขียนรายงานการวิจัย (Research Report) เป็นการรายงานข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาและการวิเคราะห์จากการดำเนินการวิจัย จะต้องเขียนด้วยภาษาที่สื่อความหมายและก่อให้เกิดความเข้าใจได้มากที่สุด คำนึงถึงความชัดเจน กระชับ และความถูกต้องสมบูรณ์ นอกจากนี้ควรมีการตรวจร่างและทบทวนอย่างละเอียด เพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

14. การเผยแพร่งานวิจัย (Publish) เป็นการนำเสนอข้อมูล/ผลที่ได้จากการศึกษาและการวิเคราะห์อาจใช้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน คือ

14.1 การนำเสนอปากเปล่าด้วยถ้อยคำที่สั้น ได้ใจความที่ชัดเจน โดยใช้ตาราง แผนภูมิ กราฟ ประกอบการนำเสนอ

14.2 การนำเสนอด้วยบทความ โดยสรุปสั้นๆ ประมาณครึ่งหน้าถึงหนึ่งหน้ากระดาษ มีรายละเอียดของความสำเร็จ ที่มาของปัญหา วิธีการดำเนินการ ผลที่ได้จากการวิจัย

14.3 การนำเสนอด้วยรายงานฉบับเต็ม ตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการ วิชาชีพ ประมาณ 10-15 หน้า

ปัญหาที่พบในงานวิจัยสถาบัน

วิจัยสถาบันในสถาบันอุดมศึกษาในขณะนี้ขาดการวิเคราะห์สถานภาพที่เป็นทิศทางในอนาคต งานวิจัยสถาบันส่วนใหญ่เป็นการศึกษาสถานภาพที่เป็นอยู่ และมักจะตอบคำถามว่าเกิดอะไรขึ้นในปัจจุบัน แต่สิ่งที่ผู้บริหารอยากได้นั้นเป็นการวิเคราะห์ภาพรวมในอนาคต ทิศทางในอนาคต ความเปลี่ยนแปลงในอนาคต และไม่ใช่ว่าเฉพาะในสถาบันของตัวเองเท่านั้น แต่ควรวิเคราะห์ไปถึงสถาบันอื่นๆ พร้อมไปด้วยเพื่อนำไปใช้ในการเปรียบเทียบต่อไป ซึ่งในปัจจุบันแนวคิดของวิจัยสถาบันยังสามารถเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ได้ตั้งไว้ หรือเปรียบเทียบกับสถิติที่ผ่านมา หรือเปรียบเทียบกับกฎหมายที่กำหนดไว้ หรือเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ผู้บริหารหรือองค์กรได้ตั้งไว้

นอกจากนี้ยังพบว่านักวิจัยที่ดำเนินการวิจัยสถาบันนั้นจะคุ้นเคยกับการวิเคราะห์ข้อมูลแบบดั้งเดิม ทำให้งานวิจัยหลายเรื่องซ้ำและไม่ทันกาล เพราะถ้าพูดถึงงานวิจัยแล้วทุกคนจะนึกถึงกระบวนการวิจัย เทคนิคการวิจัย การออกแบบงานวิจัย การเขียนรายงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซ้ำทำให้ผู้บริหารบางคนมีความรู้สึกว่าการวิจัยสถาบันไม่ได้มีส่วนช่วยอะไร ในที่สุดผู้บริหารก็จะต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของตัวเองในการตัดสินใจ ดังนั้นการทำงานวิจัยสถาบันจึงควรที่จะต้องคำนึงและมุ่งวิเคราะห์คุณภาพการผลิตและความคุ้มค่า

ของการผลิต จะต้องมุ่งสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงของสถาบันอุดมศึกษา นักวิจัยสถาบัน หรืองานวิจัยสถาบันจึงควรที่จะพัฒนาตนเองไปสู่งานวิจัยเชิงคุณภาพ งานวิจัยเชิงทิศทางการงานวิจัยที่แสดงถึงความเคลื่อนไหวที่ควรจะเป็นไปในอนาคต

นอกจากนี้ยังพบปัญหาในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. สถาบันบางแห่งยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงกับงานวิจัยสถาบัน ซึ่งเท่ากับไม่ให้ความสำคัญต่องานวิจัยสถาบัน หรือกล่าวได้อีกประเด็นหนึ่งว่าผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญต่องานวิจัยสถาบันเอง ทั้งๆ ที่ผลงานวิจัยสถาบันที่มีคุณภาพจะสามารถนำมาใช้ในการบริหารและวางแผนภายในสถาบันได้

2. สถาบันบางแห่งได้จัดสรรงบประมาณที่ใช้ดำเนินการวิจัยสถาบันค่อนข้างน้อย ซึ่งไม่สามารถกระตุ้นให้บุคลากรภายในสถาบันได้ทำวิจัย

3. สถาบันไม่ได้ให้การสนับสนุนการวิจัยที่เน้นให้บุคคลภายนอกเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดทิศทางของสถาบัน หรือการพัฒนาสถาบัน

4. การดำเนินการวิจัยสถาบันนั้นผู้วิจัยส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามนั้นเกิดความเบื่อหน่ายจนอาจให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงได้ ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงควรใช้วิธีการใหม่ๆ เข้ามาแทน โดยอาศัยข้อมูลจากเอกสาร จากการสังเกต จากการสัมภาษณ์ หรือการเก็บข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ของสถาบันให้มากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ถูกต้องและตรงประเด็นยิ่งขึ้น

สรุป

วิจัยสถาบันในสถาบันอุดมศึกษานับว่าก่อเกิดประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาสถาบัน โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะผลที่ได้จากวิจัยสถาบันจะทำให้เกิดสารสนเทศ หรือฐานข้อมูลที่มีความทันสมัย ถูกต้อง สัมพันธ์กับปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถาบัน และยังเป็นสารสนเทศที่เพียงพอกับความต้องการ ที่เรียกใช้ได้ทันเวลา เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสถาบันใช้ในการตัดสินใจและวางแผนการดำเนินงาน เพื่อให้สถาบันรู้ศักยภาพและจุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง และที่สำคัญคือการวิจัยสถาบันจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการสร้างความเป็นเลิศให้กับสถาบัน

การพัฒนาศักยภาพของการวิจัยสถาบัน ควรเริ่มจากการพัฒนามูลฐานให้มีความรู้และประสบการณ์ในงานวิจัยสถาบัน พร้อมๆ กับผู้บริหารควรเห็นความสำคัญตระหนักและให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอและจริงจัง ตลอดจนสถาบันควรกำหนดระบบ

และกลไกการเผยแพร่ผลการวิจัยสถาบัน มีกลไกการติดตาม การปรับปรุงและพัฒนา ที่มี
ประสิทธิภาพและมีวิธีคิดแบบวิจัยในวัฒนธรรมของการบริหารองค์กร

DPU

บรรณานุกรม

- เกษม วัฒนชัย. (2536). การวิจัยสถาบันในสถาบันอุดมศึกษา ในคำกล่าวรายงานการสัมมนาทางวิชาการ ณ โรงแรมริเจนท์กรุงเทพฯ ทบวงมหาวิทยาลัย.
- หนังสือพิมพ์สยามธุรกิจ. (2550). ฉบับที่ 822 ประจำวันที่ 25 สิงหาคม 2550 ถึง 28 สิงหาคม ปีที่ 1 เมษายน 2544. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกุล. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2549/2550 การแก้ปัญหาและการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นระบบองค์รวม
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). “การวิจัยสถาบันกับการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย,” เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ. กรุงเทพฯ.
- เขวาคี วิบูลย์ศรี. (2535). การวิจัยสถาบัน : แนวคิดพื้นฐาน วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 20, 3, มกราคม-มีนาคม.
- ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์. (2548). “การประกันคุณภาพการจัดการศึกษา,” เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุนันทา สมพงษ์. (2551). “การเขียนโครงงานวิจัยเพื่อขอรับทุนสนับสนุนงานวิจัย,” เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2546). การวิจัยสถาบันเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา, วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น หจก. กรุงเทพฯ.
- สมาคมนักวิจัย ในความอุปถัมภ์ของสภาวิจัยแห่งชาติ. (2548). “การวิจัยสถาบัน(การวิจัยองค์กร),” สรุปสาระสำคัญจากการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม. นนทบุรี.
- ชรัติ อุ่มสัมฤทธิ์. (2550) การวิจัยสถาบัน. [Online] Available from :<http://ardothailand.com/>[2007, December 1]
- ประอร สุทนต์วิภาต. (2547) การวิจัยสถาบัน. วารสารโรงเรียนนายเรือ ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2547) กรุงเทพฯ.
- เจนศิริ จันทร์ศิริ. "อะไรคือวิจัยสถาบันและมีความสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษาอย่างไร," จดหมายข่าว.สถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ, (อึดสำเนา).

ธเนศ ต่วนชะเอม. "มโนทัศน์และกระบวนการวิจัยสถาบัน," จดหมายข่าววิจัยมหาวิทยาลัย
เอเชียอาคเนย์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 : มีนาคม - เมษายน 2544.

พ่ายัพ, มหาวิทยาลัย. มาตรฐานการศึกษาการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา
ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา [ออนไลน์]. แหล่งที่
เข้าถึง : วิจัยสถาบันและพัฒนาอุดมศึกษา,สมาคม.เอกสารสรุปการสัมมนาวิชาการ
ประจำปี 2544 เรื่อง “ การวิจัยสถาบันกับการปฏิรูปการเรียนรู้”. กรุงเทพฯ : สมบูรณ์
การพิมพ์, 2544.

ทองอินทร์ วงศ์โสธร.” ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการทำวิจัยสถาบัน.” วารสารสมาคมวิจัย
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.ตุลาคม 2535.

มาตรการรองรับและสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ไทย กรณีเกิดวิกฤตสถาบันการเงิน

บุตรีรินทร์ สุทธางกูร
บุญธรรม รจิตภิญโญเลิศ

บทคัดย่อ

การประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝากพ.ศ.2551 ส่งผลให้การคุ้มครองเงินฝากแบบเต็มจำนวนจะสิ้นสุดลง เงินฝากไม่ได้รับการคุ้มครองทั้งหมด ดังนั้นอาจส่งผลให้ผู้ฝากเงินมีความระมัดระวังในการฝากเงินและให้ความสำคัญในการบริหารเงินฝาก ซึ่งงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการรองรับในการจ่ายเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทย วิเคราะห์สภาพคล่องและความสามารถในการจ่ายเงินฝาก ในกรณีที่ธนาคารมีสินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอต่อการจ่ายเงินฝากแก่ผู้ฝากเงิน

การศึกษาวิเคราะห์จากการจำลองสถานการณ์กรณีการเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินส่งผลให้ปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ลดลง เปรียบเทียบเงินฝากลดลงใน 3 กรณี คือ ปริมาณเงินฝากลดลงที่ร้อยละ 20 (Bad Case) ร้อยละ 30 (Worse Case) และร้อยละ 40 (Worst Case) ในการระดมทุนจะคำนึงถึงต้นทุนทางการเงินที่ต่ำที่สุดและอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (BIS Ratio) ของธนาคารพาณิชย์ไทย

ผลการศึกษามาตรการรองรับและนโยบายในการจ่ายเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทย พบว่า กลุ่มธนาคารขนาดเล็กมีสภาพคล่องดีที่สุด กลุ่มธนาคารใหญ่มีสภาพคล่องดีและกลุ่มธนาคารขนาดกลางมีสภาพคล่องปานกลาง จากการวิเคราะห์เชิงสถานการณ์กรณีเงินฝากลดลงธนาคารขนาดเล็กจะประสบปัญหาสภาพคล่องเพียงเล็กน้อย ธนาคารขนาดกลางและขนาดใหญ่จะประสบปัญหาสภาพคล่องมากกว่า การวิเคราะห์ต้นทุนทางการเงินในการระดมทุนของธนาคารพาณิชย์พบว่า กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีผลการศึกษาในแนวทางเดียวกัน คือ ควรระดมทุนโดยการออกหุ้นสามัญ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางผลการศึกษาแตกต่างกันตามรายธนาคาร โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกควรระดมทุนโดยการออกหุ้นกู้และกลุ่มที่สองควรระดมทุนโดยการออกหุ้นสามัญ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กผลการศึกษาแตกต่างกันตามรายธนาคาร โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นธนาคารที่มีความสามารถในการจ่ายเงินฝากดีมากที่สุด กลุ่มที่

สองควรรระดมทุน โดยการออกหุ้นกู้และกลุ่มที่สามควรรระดมทุน โดยการออกหุ้นสามัญ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาต้นทุนทางการเงินและอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของแต่ละธนาคาร

บทนำ

ในระบบการเงินการธนาคาร สิ่งที่สำคัญที่สุดในการดำรงสถาบันการเงินคือ ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อสถาบันการเงินว่าเมื่อฝากเงินแล้วจะได้รับเงินคืนเมื่อถอนเงิน แม้ว่าสถาบันการเงินนั้นจะมีปัญหาสภาพคล่องหรือถูกปิดกิจการก็ตาม ดังนั้นเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ฝากเงิน จึงมีกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน และเริ่มมีการประกันเงินฝาก มีการริเริ่มจัดทำกฎหมายเพื่อให้มีการจัดตั้งสถาบันคุ้มครองเงินฝาก ซึ่งเดิมใช้ชื่อว่าสถาบันประกันเงินฝาก ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นชื่อสถาบันคุ้มครองเงินฝาก มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการคุ้มครองเงินฝากให้แก่ผู้ฝากเงินไม่ให้ตื่นตระหนกเมื่อมีข่าวสถาบันการเงินมีปัญหา และเป็นการลดภาระภาครัฐในการดูแลผู้ฝากเงินในกรณีสถาบันการเงินประสบปัญหา

การเปลี่ยนแปลงสำคัญครั้งหนึ่งของระบบสถาบันการเงินไทยคือ การบังคับใช้พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ.2551 ซึ่งจะส่งผลให้การคุ้มครองเงินฝากแบบเต็มจำนวนจะสิ้นสุดลง และสถาบันคุ้มครองเงินฝากจะเริ่มจำกัดวงเงินคุ้มครองเงินฝาก ซึ่งการลดวงเงินคุ้มครองเงินฝากเป็นลำดับขั้นนี้ เพื่อให้ผู้ฝากเงินได้ปรับตัว โดยเฉพาะผู้ฝากเงินรายใหญ่

ตารางที่ 1 วงเงินคุ้มครองเงินฝาก

ปีที่	วงเงินคุ้มครองเงินฝาก	
	ระยะเวลา	จำนวนเงินที่คุ้มครอง
1	11 ส.ค.51 - 10 ส.ค. 52	เต็มจำนวน
2	11 ส.ค.52 - 10 ส.ค. 53	เต็มจำนวน
3	11 ส.ค.53 - 10 ส.ค. 54	เต็มจำนวน
4	11 ส.ค.54 - 10 ส.ค. 55	ไม่เกิน 50 ล้านบาท/รายผู้ฝาก/สถาบันการเงิน
5	11 ส.ค.55 เป็นต้นไป	ไม่เกิน 1 ล้านบาท/รายผู้ฝาก/สถาบันการเงิน

ที่มา: สถาบันคุ้มครองเงินฝาก, 2554

อย่างไรก็ตามมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ.2555 ได้อนุมัติขยายเวลาการคุ้มครองเงินฝากบัญชีละ 50 ล้านบาทต่อรายผู้ฝากต่อสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝากพ.ศ.2551 ออกไปอีก 3 ปีจนถึงปีพ.ศ.2558 จากเดิมที่จะต้องสิ้นสุดในวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ.2555 และเริ่มคุ้มครองบัญชีละ 1 ล้านบาทตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ.2555 ทั้งนี้การขยายเวลาการคุ้มครองเงินฝากออกไปอีก 3 ปีเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสถาบันการเงินและลดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างธนาคารของรัฐและธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากธนาคารของรัฐมีรัฐบาลถือหุ้นอยู่ในทางพฤตินัยจึงถือว่าการคุ้มครองเงินฝากเต็มจำนวน ทำให้การแข่งขันเป็นไปได้ยาก ขณะเดียวกันสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันที่ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจยุโรปยังมีความอ่อนไหว จึงจำเป็นต้องให้ผู้ฝากเงินเกิดความมั่นใจต่อระบบสถาบันการเงินและลดการเคลื่อนย้ายเงินฝากระหว่างสถาบันการเงินด้วย โดยระหว่างนี้กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทบทวนวงเงินคุ้มครองใหม่ ในเบื้องต้นคาดว่าหลังครบ 3 ปีหรือเริ่มปีพ.ศ.2559 จะปรับลดวงเงินคุ้มครองที่ 25 ล้านบาทต่อรายผู้ฝากต่อสถาบันการเงิน และลดลงเหลือ 1 ล้านบาทตั้งแต่ปีพ.ศ.2560 เป็นต้นไป

การจำกัดวงเงินคุ้มครองเงินฝากส่งผลให้เงินฝากไม่ได้รับการคุ้มครองทั้งหมด หากมีจำนวนเงินสูงกว่าวงเงินคุ้มครอง นั้นหมายความว่า การฝากเงินก็มีความเสี่ยงเช่นกัน นอกจากนี้การลดวงเงินคุ้มครองเงินฝากอาจส่งผลให้ผู้ฝากเงินมีความระมัดระวังในการฝากเงินและให้ความสำคัญกับการบริหารเงินมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากการฝากเงินมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้น

ประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษานี้คือ เมื่อพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝากพ.ศ.2551 มีผลบังคับใช้แล้ว การคุ้มครองเงินฝากเปลี่ยนแปลงไปเป็นการคุ้มครองเงินฝากแบบไม่เต็มจำนวน ส่งผลให้การฝากเงินมีความเสี่ยงมากขึ้น จะมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ไทยอย่างไร และหากปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ลดลง ธนาคารจะมีความสามารถในการชำระคืนเงินฝากให้กับผู้ฝากเงินได้ดีเพียงใด รวมทั้งจะมีมาตรการรองรับอย่างไรในการคืนเงินฝากให้กับผู้ฝากเงิน ดังนั้นการศึกษานี้ต้องการศึกษาถึงสภาพคล่อง ความสามารถในการจ่ายคืนเงินฝากและแนว

ทางแก้ไขของธนาคารพาณิชย์ไทย หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝากพ.ศ.2551 ซึ่งธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินสามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนทั้งในเชิงเศรษฐกิจและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพคล่องและความสามารถในการจ่ายคืนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยกรณีเกิดวิกฤตสถาบันการเงิน หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝากพ.ศ.2551
2. เพื่อศึกษามาตรการรองรับและแนวทางในการระดมทุนของธนาคารพาณิชย์ไทยกรณีเกิดวิกฤตสถาบันการเงิน ในกรณีที่ธนาคารมีสินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอต่อการจ่ายคืนเงินฝากแก่ผู้ฝากเงิน

วิธีการวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิทั้งหมด ได้แก่ ข้อมูลบุคคลของธนาคารพาณิชย์ไทยรายธนาคารโดยนำข้อมูลมาจากรายงานประจำปีและเว็บไซต์ของธนาคารพาณิชย์นั้น ข้อมูลทุติยภูมิอื่นๆ ได้จากการค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ไทย สถาบันคุ้มครองเงินฝาก ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย หนังสือ เอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์และเว็บไซต์ต่าง ๆ

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาสภาพคล่องและมาตรการรองรับของธนาคารพาณิชย์ไทยกรณีเกิดวิกฤตสถาบันการเงิน มีลำดับขั้นตอนในการศึกษาและแนวทางวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 การแบ่งกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทย

การแบ่งกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทยตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถแบ่งกลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่ทำการศึกษาก่อเป็น 3 กลุ่ม ตามขนาดของสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2553 ได้แก่

กลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ 4 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทยและธนาคารไทยพาณิชย์

กลุ่มธนาคารขนาดกลาง 4 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารทหารไทย ธนาคารธนชาตและธนาคารนครหลวงไทย

กลุ่มธนาคารขนาดเล็ก 9 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด(ไทย) ธนาคารยูโอบี ธนาคารทีสโก้ ธนาคารเกียรตินาคิน ธนาคารซีไอเอ็มบี ไทย ธนาคารไอซีบีซี(ไทย) ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ เพียรายย่อย ธนาคารไทยเครดิต เพียรายย่อยและธนาคารเมกะ สากลพาณิชย์

2.2 การวิเคราะห์โดยการจำลองสถานการณ์ (Scenario Analysis)

การศึกษาครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำลองสถานการณ์ (Scenario Analysis) โดยนำข้อมูลวิกฤตการณ์ทางการเงินในต่างประเทศที่ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ลดลง มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้จำลองสถานการณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลวิกฤตการณ์ทางการเงินในต่างประเทศที่ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ลดลงได้จากข้อมูลในหนังสือ This Time Is Different (Reinhart and Rogoff, 2009) ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมข้อมูลวิกฤตการณ์ทางการเงินที่เคยเกิดขึ้นในหลายประเทศ ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากในระบบธนาคารลดลงในสัดส่วนที่แตกต่างกัน ดังนี้

ประเทศสเปนเกิดวิกฤตการณ์ธนาคารในปี ค.ศ.1978-1983 ธนาคาร 24 แห่งได้รับความช่วยเหลือ ธนาคาร 4 แห่งได้รับการชำระหนี้ ธนาคาร 4 แห่งถูกควบรวม ธนาคารขนาดเล็กและขนาดกลาง 20 ธนาคารเปลี่ยนสถานะเป็นธนาคารของรัฐบาล ซึ่งธนาคาร 52 ธนาคารจากทั้งหมด 110 ธนาคารประสบปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการ

ชำระหนี้ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ฝากเงินเป็นอย่างมาก เงินฝากลดลงคิดเป็นร้อยละ 20 ของเงินฝากทั้งหมดในระบบ

ประเทศไนจีเรียเกิดวิกฤตการณ์ธนาคารในปีค.ศ.1992-1995 ในปี 1993 วิกฤตการณ์ส่งผลให้ธนาคารล้มละลาย เงินฝากลดลงคิดเป็นร้อยละ 20 ของสินทรัพย์ทั้งหมดในระบบธนาคาร และยังส่งผลให้ปริมาณเงินฝากในระบบลดลงร้อยละ 22 ของเงินฝากทั้งหมดในระบบ

ประเทศลิทัวเนียเกิดวิกฤตการณ์ธนาคารในปีค.ศ.1995-1996 ส่งผลให้ธนาคารเอกชนล้มเหลว 3 แห่ง เงินฝากระบบธนาคารลดลงร้อยละ 29 ของเงินฝากทั้งหมดในระบบ

ประเทศฟินแลนด์เกิดวิกฤตการณ์ธนาคารในปีค.ศ.1991-1994 ธนาคารขนาดใหญ่ (Skopbank) ล้มละลายและถูกเข้าแทรกแซง ส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินฝากในระบบธนาคารเป็นอย่างมาก นอกจากนี้รัฐบาลยังเข้าควบคุมธนาคารอีก 3 ธนาคาร ซึ่งมีเงินฝากลดลงคิดเป็นร้อยละ 31 ของเงินฝากทั้งหมดในระบบ

ประเทศเวเนซุเอลาเกิดวิกฤตการณ์ธนาคารในปีค.ศ.1993-1995 ธนาคารที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศปิดกิจการ มีธนาคารที่ขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรงโดยมีสัดส่วนของเงินฝากลดลงร้อยละ 35 ของเงินฝากทั้งหมดในระบบ ขณะเดียวกันรัฐบาลมีการเข้าแทรกแซงธนาคาร 47 ธนาคาร เงินฝากลดลงคิดเป็นร้อยละ 50 ของเงินฝากทั้งหมดในระบบ ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในสถาบันการเงินของผู้ฝากเงินเป็นอย่างมาก

จากการศึกษานี้พบว่าวิกฤตการณ์ธนาคารที่เคยเกิดขึ้นในหลายประเทศ ส่งผลให้ปริมาณเงินฝากในระบบธนาคารลดลงในสัดส่วนที่แตกต่างกัน จากการวิเคราะห์พบว่า วิกฤตการณ์ธนาคารส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินฝากลดลงตั้งแต่ร้อยละ 20-50 จึงนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการจำลองสถานการณ์เพื่อวิเคราะห์ถึงมาตรการรองรับและสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ไทย กรณีเกิดวิกฤตสถาบันการเงิน โดยแบ่งการวิเคราะห์เปรียบเทียบปริมาณเงินฝากลดลงใน 3 กรณี คือ

กรณีที่ 1 ปริมาณเงินฝากลดลงร้อยละ 20 (Bad Case)

กรณีที่ 2 ปริมาณเงินฝากลดลงร้อยละ 30 (Worse Case)

กรณีที่ 3 ปริมาณเงินฝากลดลงร้อยละ 40 (Worst Case)

การศึกษาค้างนี้จำลองสถานการณ์กรณีเกิดวิกฤตสถาบันการเงิน ส่งผลให้เงินฝากลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของสุกิจ แจ่มจิตรตรง(2553) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้ฝากรายใหญ่ภายใต้กฎหมายการประกันเงินฝาก: กรณีศึกษากรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่าการจำกัดวงเงินคุ้มครองเงินฝาก อาจส่งผลกระทบต่อผู้ฝากรายใหญ่ลดสัดส่วนการฝากเงินกับสถาบันการเงินลงและอาจมีการเคลื่อนย้ายเงินฝากไปยังกลุ่มสินทรัพย์อื่น จากการศึกษาชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่าการจำกัดวงเงินคุ้มครองเงินฝากอาจมีผลให้พฤติกรรมการฝากเงินและการบริหารเงินฝากหรือสินทรัพย์ของผู้ฝากรายใหญ่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากการฝากเงินกับสถาบันการเงินในจำนวนเกินกว่าวงเงินคุ้มครองมีความเสี่ยงมากขึ้นและผู้ฝากมีความระมัดระวังเงินฝากมากยิ่งขึ้น ดังนั้นหากเกิดวิกฤตสถาบันการเงินผู้ฝากเงินอาจแห่ถอนเงิน ส่งผลให้เงินฝากในสถาบันการเงินลดลงได้

2.3 จากการจำลองสถานการณ์ที่กำหนด พิจารณาสภาพคล่องและความสามารถในการชำระคืนเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทย

2.3.1 การวิเคราะห์สภาพคล่อง วิเคราะห์จากอัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ไทย

$$\text{อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อเงินรับฝาก} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{เงินรับฝาก}}$$

2.3.2 การวิเคราะห์เชิงสถานการณ์ จากการจำลองสถานการณ์เงินฝากลดลงทั้ง 3 กรณี พิจารณาสภาพคล่องและความสามารถในการชำระคืนเงินฝากของธนาคาร จากสินทรัพย์หมุนเวียนในงบดุล วิเคราะห์สภาพคล่องจากสินทรัพย์หมุนเวียนที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้รวดเร็วที่สุด ได้แก่ เงินสด รายการระหว่างธนาคารและตลาดเงินสุทธิ และเงินลงทุนเพื่อค้า เปรียบเทียบกับปริมาณเงินฝากที่ลดลง 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 คำนวณปริมาณเงินฝากที่ลดลงร้อยละ 20 เปรียบเทียบกับสินทรัพย์หมุนเวียนในงบดุล ว่ามีเพียงพอต่อการรองรับการถอนเงินฝากของผู้ฝากเงินหรือไม่

กรณีที่ 2 คำนวณปริมาณเงินฝากที่ลดลงร้อยละ 30 เปรียบเทียบกับสินทรัพย์หมุนเวียนในงบดุล ว่ามีเพียงพอต่อการรองรับการถอนเงินฝากของผู้ฝากเงินหรือไม่

กรณีที่ 3 คำนวณปริมาณเงินฝากที่ลดลงร้อยละ 40 เปรียบเทียบกับสินทรัพย์
หมุนเวียนในงบดุล ว่ามีเพียงพอต่อการรองรับการถอนเงินฝากของผู้ฝากเงินหรือไม่

2.4 กรณีที่สินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอต่อการชำระคืนเงินฝาก วิเคราะห์ถึง
มาตรการรองรับของธนาคารพาณิชย์ในการชำระคืนเงินฝาก

ในกรณีที่สินทรัพย์หมุนเวียนในงบดุลไม่เพียงพอต่อการชำระคืนเงินฝาก
ธนาคารพาณิชย์ต้องทำการระดมทุนเพื่อการชำระคืนเงินฝากแก่ผู้ฝากเงิน โดยพิจารณาจาก
เครื่องมือทางการเงินที่เหมาะสม โดยมีทางเลือกในการระดมทุน คือ การออกหุ้นกู้และการ
ออกหุ้นสามัญ โดยทั้ง 2 ทางเลือกมีการวิเคราะห์ต้นทุนทางการเงิน ดังนี้

2.4.1 การออกพันธบัตร (หุ้นกู้)

การออกพันธบัตรหรือหุ้นกู้ภาคเอกชน พิจารณาต้นทุนของเงินทุน (Cost of
Capital) จากผลรวมอัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาล (Risk Free Rate) กับอัตรา
ผลตอบแทนส่วนเพิ่ม (Risk Premium)

อัตราดอกเบี้ยหุ้นกู้ = อัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาล + อัตราผลตอบแทนส่วนเพิ่ม

2.4.2 การออกหุ้นสามัญ

การออกหุ้นสามัญเพื่อระดมเงินทุนพิจารณาต้นทุนของเงินทุนโดยคำนวณจาก
แบบจำลองการตั้งราคาหลักทรัพย์ (Capital Asset Pricing Model: CAPM) ที่พัฒนาจาก
แนวคิดของ William F. Shape ดังนี้ (จิริตัน สัจข์แก้ว, 2547)

$$E(R_i) = R_f + [E(R_m) - R_f] \beta_i$$

โดยที่

$E(R_i)$ คือ อัตราผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนต้องการได้รับจากหลักทรัพย์ i

$E(R_m)$ คือ อัตราผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนต้องการได้รับจากกลุ่มหลักทรัพย์ตลาด

R_f คือ อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่ปราศจากความเสี่ยง

β_i คือ ค่าเบต้าของหลักทรัพย์ i

2.5 การวิเคราะห์มาตรการในการระดมทุน พิจารณาค่าต้นทุนทางการเงินและอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

กรณีที่สินทรัพย์หมุนเวียนในงบดุลไม่เพียงพอต่อการชำระคืนเงินฝาก ธนาคารพาณิชย์ต้องทำการระดมทุนเพื่อการชำระคืนเงินฝากแก่ผู้ฝากเงิน โดยการออกหุ้นกู้หรือออกหุ้นสามัญ พิจารณาเลือกการระดมทุนที่มีมูลค่าต้นทุนทางการเงินที่ต่ำที่สุด เมื่อวิเคราะห์มูลค่าต้นทุนทางการเงินแล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังต้องพิจารณาอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (BIS Ratio) ซึ่งหากจะระดมทุนจากการออกหุ้นกู้ธนาคารต้องพิจารณาอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง ที่ธนาคารต้องดำรงไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.50 ตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย

2.6 สรุปผลทางเลือกที่ธนาคารพาณิชย์ใช้ในการแก้ปัญหา

สรุปผลทางเลือกที่ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งควรใช้ในการแก้ปัญหา โดยพิจารณาจากต้นทุนทางการเงิน (Cost of Capital) ที่ต่ำที่สุด วิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนทางการเงินที่ต่ำที่สุดกับปริมาณความต้องการเงินสดในการคืนผู้ฝาก รวมทั้งพิจารณาถึงการดำรงเงินกองทุนตามกฎหมาย อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงและความเหมาะสมของแต่ละธนาคาร สรุปผลทางเลือกในการดำเนินการแก้ไข

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สภาพคล่อง

จากการวิเคราะห์อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อเงินรับฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยพบว่า

กลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 20.21

กลุ่มธนาคารขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 19.49

กลุ่มธนาคารขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 27.73

สรุปผลการวิเคราะห์สภาพคล่องจากอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินรับฝาก กลุ่มธนาคารขนาดเล็กมีสภาพคล่องสูงที่สุด กลุ่มธนาคารขนาดใหญ่มีสภาพคล่องดี และกลุ่มธนาคารขนาดกลางมีสภาพคล่องน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์เชิงสถานการณ์

จากการวิเคราะห์เชิงสถานการณ์กรณีเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ลดลง 3 กรณี คือ กรณีเงินฝากลดลงร้อยละ 20(Bad Case) ร้อยละ 30(Worse Case) และร้อยละ 40(Worst Case) พบว่า

กรณีเงินฝากลดลงร้อยละ 20 (Bad Case) ธนาคารขนาดใหญ่ที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอ คือ ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารไทยพาณิชย์ อาจต้องทำการระดมทุนเพื่อจ่ายคืนเงินฝาก ธนาคารขนาดกลางที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอ คือ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา และธนาคารธนชาติ ส่วนธนาคารขนาดเล็กมีสินทรัพย์หมุนเวียนเพียงพอและบางธนาคารมีสินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอในจำนวนน้อย ดังนั้นหากเกิดกรณีเงินฝากลดลงร้อยละ 20 อาจส่งผลกระทบต่อธนาคารขนาดใหญ่และธนาคารขนาดกลางบางธนาคาร ส่วนธนาคารขนาดเล็กอาจได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

กรณีเงินฝากลดลงร้อยละ 30 (Worse Case) ธนาคารขนาดใหญ่และธนาคารขนาดกลางมีสินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอทั้งหมด ธนาคารต้องทำการระดมทุนเพื่อจ่ายคืนเงินฝาก ส่วนธนาคารขนาดเล็กมีเพียงธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ฯ และธนาคารเมกะสาธกพาณิชย์เท่านั้นที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนเพียงพอ ดังนั้นหากเกิดกรณีเงินฝากลดลงร้อยละ 30 อาจส่งผลกระทบต่อธนาคารขนาดใหญ่และธนาคารขนาดกลางมากกว่าธนาคารขนาดเล็ก

กรณีเงินฝากลดลงร้อยละ 40 (Worst Case) ธนาคารขนาดใหญ่และธนาคารขนาดกลางมีสินทรัพย์หมุนเวียนไม่เพียงพอทั้งหมด ธนาคารต้องทำการระดมทุนเพื่อจ่ายคืนเงินฝาก ส่วนธนาคารขนาดเล็กมีเพียงธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ฯ ธนาคารเดี่ยวเท่านั้นที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนเพียงพอ ดังนั้นหากเกิดกรณีเงินฝากลดลงร้อยละ 40 อาจส่งผลกระทบต่อธนาคารขนาดใหญ่และธนาคารขนาดกลางเป็นอย่างมาก รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อธนาคารขนาดเล็กด้วย

3. การวิเคราะห์ต้นทุนทางการเงิน

ตารางที่ 2 สรุปต้นทุนทางการเงินธนาคารพาณิชย์ไทย

ธนาคาร	ค่าเฉลี่ยต้นทุนทางการเงิน (ร้อยละ)	
	ออกหุ้นกู้	ออกหุ้นสามัญ
ธนาคารขนาดใหญ่รวม (4 แห่ง)	17.43	18.49
ธนาคารขนาดกลางรวม (3 แห่ง)	19.45	18.73
ธนาคารขนาดเล็กรวม (3 แห่ง)	20.99	12.98
เฉลี่ยธนาคารพาณิชย์ไทยทั้งระบบ (10 แห่ง)		16.91

ที่มา: จากการคำนวณ

4. การวิเคราะห์มาตรการในการระดมทุน

กลุ่มธนาคารขนาดใหญ่ เมื่อเงินฝากลดลงส่งผลให้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำกว่าเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดทุกธนาคาร ดังนั้นธนาคารขนาดใหญ่จึงต้องทำการระดมทุนโดยการออกหุ้นสามัญทั้งหมด เนื่องจากการระดมทุนโดยการออกหุ้นสามัญนอกจากจะเป็นการระดมทุนเพื่อจ่ายคืนผู้ฝากแล้ว ยังส่งผลให้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วย

กลุ่มธนาคารขนาดกลาง ธนาคารกรุงศรีอยุธยา(กรณีเงินฝากลดลงร้อยละ20) และธนาคารธนชาต เมื่อเงินฝากลดลงอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงยังคงสูงกว่าเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด กรณีนี้สามารถระดมทุนโดยการออกหุ้นกู้ได้ ส่วนธนาคารอื่นเมื่อเงินฝากลดลงส่งผลให้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำกว่าเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด จึงต้องทำการระดมทุนโดยการออกหุ้นสามัญ การระดมทุนโดยการออกหุ้นสามัญนอกจากจะเป็นการระดมทุนเพื่อจ่ายคืนผู้ฝากแล้ว ยังส่งผลให้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงเป็นไปตามเกณฑ์ขั้นต่ำที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดด้วย

กลุ่มธนาคารขนาดเล็ก เมื่อเงินฝากลดลงธนาคารขนาดเล็กส่วนใหญ่มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต่ำกว่าเกณฑ์ ยกเว้นธนาคารไอซีบีซี(ไทย) และธนาคารเมกะ

สากลพาณิชย์ที่มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงยังสูงกว่าเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด และในบางธนาคารที่ไม่มีการออกจำหน่ายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ธนาคารอาจต้องกู้ยืมเงินจากกิจการที่เกี่ยวข้องกันหรือแหล่งเงินทุนอื่นเพื่อการจ่ายเงินฝากแก่ผู้ฝากเงิน

อภิปรายผล

การศึกษามาตรการรองรับและสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ไทย กรณีเกิดวิกฤตสถาบันการเงิน จากการวิเคราะห์อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อเงินรับฝากพบว่า กลุ่มธนาคารขนาดเล็กมีสภาพคล่องดีที่สุดในกลุ่มธนาคารใหญ่มีสภาพคล่องดีและกลุ่มธนาคารขนาดกลางมีสภาพคล่องปานกลาง จากการวิเคราะห์เชิงสถานการณ์กรณีเงินฝากลดลง ธนาคารขนาดเล็กจะประสบปัญหาสภาพคล่องเพียงเล็กน้อย ธนาคารขนาดกลางและขนาดใหญ่จะประสบปัญหาสภาพคล่องมากกว่า และจากการวิเคราะห์ต้นทุนทางการเงินในการระดมทุนเพื่อจ่ายเงินฝากแก่ผู้ฝาก พบว่า กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่มีผลการศึกษาในแนวทางเดียวกัน คือ ควรระดมทุนโดยการออกหุ้นสามัญ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดกลางผลการศึกษาแตกต่างกันตามรายธนาคาร โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกควรระดมทุนโดยการออกหุ้นกู้และกลุ่มที่สองควรระดมทุนโดยการออกหุ้นสามัญ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กผลการศึกษาแตกต่างกันตามรายธนาคาร โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นธนาคารที่มีความสามารถในการจ่ายเงินฝากดีมาก กลุ่มที่สองควรระดมทุนโดยการออกหุ้นกู้และกลุ่มที่สามควรระดมทุนโดยการออกหุ้นสามัญ ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Miles, Yang, and Marcheggiano (2011) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง เงินทุนของธนาคารที่ดีที่สุด ผลการศึกษาพบว่าธนาคารควรมีระดับเงินทุนที่เหมาะสมและให้เงินทุนเหล่านี้มีคุณภาพและมีปริมาณที่เหมาะสมสำหรับธนาคาร โดยพิจารณาถึงสินทรัพย์เสี่ยงของธนาคารด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ในการระดมทุนของธนาคารเพื่อจ่ายเงินฝากแก่ผู้ฝากเงินพิจารณาต้นทุนทางการเงินของแต่ละธนาคาร รวมทั้งพิจารณาอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงของแต่ละธนาคารตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย

บรรณานุกรม

- จิรัตน์ สังข์แก้ว. 2547. การลงทุน. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2554. SETSMART (Online). www.setsmart.com.
- ธนาคารพาณิชย์ไทย. 2553. รายงานประจำปี 2553. กรุงเทพมหานคร.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2551. หลักเกณฑ์การคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงด้านเครดิตสำหรับ
ธนาคารพาณิชย์. 27 พฤศจิกายน 2551.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2551. เล่มที่ 125 ตอนที่ 33ก.
- สถาบันคุ้มครองเงินฝาก. 2554. ไขข้อข้องใจกับระบบคุ้มครองเงินฝาก.
- สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย. Yield Curve (Online). www.thaibma.or.th.
- สุกิจ แจ่มจิตรตรง. 2553. พฤติกรรมผู้ฝากรายใหญ่ภายใต้กฎหมายการประกันเงินฝาก:
กรณีศึกษากรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Carmen M. Reinhart and Kenneth S. Rogoff. 2009. **This Time Is Different**. Princeton
University Press.
- David Miles, Jing Yang and Gilberto Marcheggiano. 2011. **Optimal Bank Capital**.
England: Bank of England.

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกศึกษาในสาขาเศรษฐศาสตร์ ระดับอุดมศึกษา

อรพรรณ ลิทธิชัย

บทนำ

โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยต้องแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในทุก ๆ ด้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมต้องเผชิญปัญหามากมาย อาทิเช่น ปัญหาหนี้สิน ยาเสพติด อาชญากรรมและปัญหามลภาวะเป็นพิษ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนนำไปสู่การทำลายคุณภาพชีวิตของประชากรโดยรวมของประเทศทั้งสิ้น ดังนั้น เพื่อให้ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขัน ยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกบนพื้นฐานของความเป็นไทย เพื่อขจัดปัญหาทั้งหลาย ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยเห็นว่าคนเป็นเหตุปัจจัยและเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2554) จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาประเทศโดยเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้นั้นจะต้องให้การศึกษ เพราะการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ และข้อตกลงทางการค้า ภายใต้องค์การการค้าโลก การแข่งขันในสังคมนานาชาติจะมีมากขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้าง และกระบวนการผลิตด้านต่าง ๆ สำหรับด้านอุตสาหกรรมการผลิต จะต้องเน้นการเพิ่มเทคโนโลยีในระดับสูงขึ้น ตลอดจนต้องเน้นนวัตกรรมในการผลิต และกระบวนการผลิตจึงจะสามารถแข่งขันได้ ส่วนด้านอุตสาหกรรมบริการก็ต้องเน้นคุณภาพ และประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ตลอดจนหาข้อได้เปรียบของไทย และใช้ให้เป็นประโยชน์ แม้แต่ในภาคการเกษตร ก็ยังจะต้องมีการปรับปรุงให้มีสภาพยั่งยืน รักษาทรัพยากร และสภาพแวดล้อมได้ การนี้การอุดมศึกษาจะมีบทบาทเป็นรากฐานของความสามารถในการแข่งขันอย่างมาก ยิ่งในความพยายามที่จะฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เช่นในปัจจุบัน ยิ่งจำเป็นจะต้องนำ

การอุดมศึกษามาเป็นเครื่องมือสำคัญ เพราะเราจะต้องมีกำลังคนที่มีสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ฝีมือ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพียงพอ พร้อมกับมีการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ที่เพิ่มผลผลิต และเพิ่มคุณภาพให้สามารถก้าวกระโดดไปแข่งขันในสังคมนานาชาติได้ แต่สภาพอุดมศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถรับบทบาทดังกล่าวได้ จะต้องปรับแก้ทั้งคุณภาพบัณฑิต จำนวนบัณฑิต และการวิจัยให้เพิ่มมากขึ้น (จรัส สุวรรณเวลา 2545)

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการผลิตกำลังคนในระดับนี้ เป็นหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การลงมือปฏิบัติ การริเริ่มพัฒนาทั้งทางวิชาการ และอาชีพตลอดจนการสร้างสรรค์ความรู้สู่สังคม (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2535 อ้างถึงใน สุรสิงห์ แสงโสด: 2546)รวมไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมีลักษณะที่เน้นการใช้ความรู้ และเทคโนโลยีขั้นสูง จึงทำให้ การทำงานจำเป็นต้องใช้กำลังคนในระดับวิชาชีพในจำนวนที่มากขึ้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ 2550 ได้ กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่โรงเรียนจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ถึงแม้กระทรวงศึกษาธิการจะพยายามขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับการศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้เลือกเรียนตามความต้องการและความสามารถของตนมาอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่จากการวิเคราะห์อัตราการเรียนต่อในสาขาเศรษฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆต่ำกว่าสาขาวิชาอื่นๆอย่างต่อเนื่อง ด้วยภาพลักษณ์ซึ่งยังไม่ดี บวกความไม่มั่นใจของผู้เรียน แม้คุณภาพจะอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับสาขาอื่น แต่จำนวนผู้ที่เข้ามาเรียนยังคงมีน้อย รายได้ของสถาบันการศึกษาอาจไม่ถึงจุดคุ้มทุน ประกอบกับปัญหาต่างๆ อีกหลากหลาย อาทิเช่น ภาวะการแข่งขันสูงเพื่อให้ได้เข้าเรียนในสถาบันที่มีชื่อเสียงทางเศรษฐศาสตร์ในประเทศ วุฒิทางการศึกษาที่ได้ กับการยอมรับในการเข้าศึกษาต่อ และการเข้าทำงานในองค์กรและสถาบันการศึกษาต่างๆ มีน้อย รวมทั้งการขยายจำนวนการรับนักเรียนเข้าเรียนต่อในสถาบันที่มีชื่อเสียงทางเศรษฐศาสตร์มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ข้อมูลเกี่ยวกับเมื่อศึกษาจบแล้วไปทำงานอะไร หรือจะศึกษาต่อทางเศรษฐศาสตร์สาขาใดจึงจะได้งานทำ ยังขาดความชัดเจน ด้วยปัจจัยทั้งหลายที่กล่าวถึงข้างต้น จึงเป็นเหตุทำให้ผู้ปกครองและนักเรียนไม่เห็นถึงประโยชน์ของการเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์จริงหรือ จากปัญหาต่างๆ เหล่านี้ผู้วิจัย

จึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนาภาพลักษณ์ของคณะเศรษฐศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาไว้เป็นแนวทางการดำเนินงานของคณะเศรษฐศาสตร์ และเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายสำหรับผู้บริหารในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัย และสามารถตอบปัญหาดังกล่าวได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาสาขาเศรษฐศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ของนักเรียน/นักศึกษา
กับการเลือกเรียน และไม่เลือกเรียนในสาขาเศรษฐศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ของ นักเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับการเลือกเรียนในคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มนักเรียนและนักศึกษาในเขต

- กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม พระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจ พัฒนาวิชาในหลักสูตรของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
2. เพื่อพัฒนาวิธีการ เรียนการสอน ซึ่งจะส่งเสริมให้มีพัฒนาการทางการศึกษาและมีความคิดสร้างสรรค์ทางเศรษฐศาสตร์
3. เพื่อพัฒนาภาพลักษณ์คณะเศรษฐศาสตร์ของสถาบันให้เกิดการยอมรับในสังคมเพิ่มมากขึ้น

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมุ่งหวังในชีวิต

ทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการอธิบายพฤติกรรมการเรียนรู้หรือการศึกษา ต่อ ได้แก่ ทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา และทฤษฎีทางจิตวิทยา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม

ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (The Diffusion of Innovation) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาจากทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรมทางวัฒนธรรม นักทฤษฎีคนสำคัญ คือ Everett M. Roger นักวิชาการชาวอเมริกา มีสาระสำคัญดังนี้ (สนธยา พลศรี, 2545; 166-169)

ปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการแพร่กระจายของสิ่งใหม่ ๆ จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง และสังคมนั้นรับเข้าไปใช้สิ่งใหม่ ๆ นี้ คือนวัตกรรม ซึ่งเป็นทั้งความรู้ ความคิด เทคนิควิธีการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ

กระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรม

กระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรม มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

- 1) มีนวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ที่จะแพร่กระจายไปสู่สังคมเกิดขึ้น
- 2) การสื่อสาร โดยผ่านสื่อทางใดทางหนึ่ง เพื่อให้คนในสังคมได้รับรู้
- 3) ช่วงเวลาหนึ่งเพื่อให้คนในสังคมได้รู้จักนวัตกรรม
- 4) เข้าสู่สมาชิกของสังคม

กระบวนการตัดสินใจของบุคคล

ขั้นตอนสุดท้ายของการรับหรือไม่รับนวัตกรรมนั้น คือ กระบวนการตัดสินใจของบุคคล ถ้าบุคคลตัดสินใจรับนวัตกรรมก็จะเกิดการแพร่กระจายของนวัตกรรมเข้ามาใช้ในสังคม แต่ถ้าบุคคลตัดสินใจไม่รับนวัตกรรมนั้นก็ไม่สามารถแพร่กระจายมาสู่สังคมได้ กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการรับนวัตกรรมของบุคคลมี 5 ขั้นตอน ตามลำดับต่อไปนี้

- 1) การตระหนักในนวัตกรรม (Awareness) คือ ได้ทราบว่ามึนวัตกรรมอย่างไร โดยอย่างหนึ่งเกิดขึ้นที่อาจจะรับมาใช้ได้
- 2) เกิดความสนใจในนวัตกรรมนั้น (Interest) เป็นขั้นตอนที่ผู้สนใจจะแสวงหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมที่ตนสนใจ เพื่อศึกษารายละเอียดต่างๆ มากขึ้น
- 3) ประเมินค่านวัตกรรม (Evaluation) ถ้าเห็นว่าดีก็จะยอมรับ ถ้าเห็นว่าไม่ดีก็จะไม่ยอมรับ เป็นขั้นตอนเปรียบเทียบนวัตกรรมใหม่กับสิ่งที่ใช้อยู่เดิม

4) ทดลองใช้นวัตกรรม (Trial) เป็นขั้นตอนที่บุคคลประเมินค่านวัตกรรมแล้ว ยังไม่มั่นใจในนวัตกรรม ต้องทดลองใช้ให้มั่นใจก่อนจึงจะยอมรับ ถ้าทดลองแล้วไม่พึงพอใจก็จะไม่ยอมรับ

5) การรับหรือไม่รับนวัตกรรม (Adoption or Rejection) เป็นขั้นตอนที่เป็นผลมาจากขั้นที่ 4 กล่าวคือ ถ้าผลเป็นที่น่าพอใจก็จะยอมรับนวัตกรรมและนำไปใช้ต่อไป (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2526 : 44)

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของ Ginzberg(Ginzberg's Theory of Career Development)

ความเป็นมาของทฤษฎี Ginzberg เป็นนักวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย (Columbia University) ในสาขาทรัพยากรมนุษย์ ภายหลังปี ค.ศ. 1930 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีปัญหาการว่างงานมากในประเทศสหรัฐอเมริกา เขาสนใจเรื่องการประกอบอาชีพของบุคคล โดยเขาได้ร่วมทำการวิจัยกับคณะวิจัยซึ่งประกอบด้วย นักเศรษฐศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา และนักจิตบำบัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย บุคคลชายหญิงที่อยู่ในวัยรุ่นซึ่งเป็นบุคคลที่มีฐานะทางการศึกษาและสังคมดี ดังนั้นผลการวิจัยของเขาจึงอาจใช้ได้เฉพาะกลุ่มเท่านั้น (พิสมัย หาญสมบัติ, 2542: 29-30)

Ginzberg และคณะยังได้สรุปข้อมูลพื้นฐานในกระบวนการเลือกอาชีพของบุคคล ซึ่งถือได้ว่าเป็นรากฐานของทฤษฎีไว้ดังต่อไปนี้

1) สภาพความเป็นจริงของบุคคล (Reality Factor) หมายถึง การตอบสนองของบุคคลต่อสภาพความเป็นจริงของสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ความสามารถ ความถนัดและโอกาสในสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมาก บุคคลที่ไม่มีความสามารถหรือไม่มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียน ก็ย่อมมีโอกาสน้อยที่จะประกอบอาชีพที่มีรายได้ดีมีเกียรติในสังคม

2) ขบวนการศึกษา (Educational Process) หมายถึง การศึกษาของแต่ละบุคคล จะเป็นตัวกำหนดการเลือกอาชีพของเขา เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับโอกาสการเลือกอาชีพของบุคคล ถ้าได้รับการศึกษาสูงก็ย่อมจะมีช่องทางในการเลือกประกอบอาชีพได้มาก

3) อารมณ์ (Emotion Factor) เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการเลือกชนิดหรือประเภทของอาชีพ ซึ่งบางคนมีความใฝ่ฝันที่จะประกอบอาชีพทางศิลปะ เช่น อาชีพนักแสดง นักออกแบบ เป็นต้น

4) ค่านิยมของแต่ละบุคคล (Personal Values) ค่านิยมของบุคคลจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ซึ่งค่านิยมนี้เป็นสิ่งที่สำคัญในการเลือกอาชีพของบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยเลือกคณะเศรษฐศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) และดำเนินการศึกษาวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนที่มาสมัครเรียนที่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตปี 2552 จำนวน 5,488 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่มาสมัครเรียนที่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตจำนวน 372 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากสูตรของ ยามาเน่ (Yamane) (บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ, 2540, หน้า 71)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น การเลือกเรียนและไม่เลือกเรียน เศรษฐศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 2

2.1 วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง การแปลความหมายค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้ (ประคอง วรรณสุด, 2542, หน้า 108)

ส่วนที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับสถานภาพของนักเรียน/นักศึกษา ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม ที่อยู่อาศัยของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา มารดา ที่อยู่อาศัยของนักเรียน/นักศึกษขณะเรียน รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของบิดา มารดา และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการศึกษาต่อ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบระยะเวลาในการศึกษาต่อ ระดับของการศึกษาต่อ สาขาที่เลือกเรียนและเหตุผลที่เลือกเรียนในสาขาดังกล่าว ประเภทของสถาบันการศึกษาที่เลือกเรียน และเหตุผล รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับ ถ้าให้นักเรียน/นักศึกษาเลือกเรียนในสาขาเศรษฐศาสตร์ จะตัดสินใจเลือกเรียนหรือไม่

นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 62.0 เป็นเพศชายร้อยละ 38.0 ร้อยละ 90.5 จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และร้อยละ 41.8 มีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ในระหว่าง 2.51 – 2.99 รองลงมา มีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.00 – 3.50 และ 2.01 – 2.50 ร้อยละ 33.0 และร้อยละ 17.0 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.8 มีครอบครัวอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล ระดับการศึกษาของบิดาส่วนใหญ่ร้อยละ 34.8 อยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ส่วนระดับการศึกษาของมารดาส่วนใหญ่ร้อยละ 28.5 อยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ปัจจุบันนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 83.8 อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว รองลงมาคือร้อยละ 11.0 พักอยู่ที่บ้านเช่า/หอพัก ส่วนใหญ่บิดาและมารดาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 35.8 และ 34.5 ตามลำดับ

ส่วนผลการศึกษเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการศึกษาต่อของนักเรียน/นักศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 97.0 ตัดสินใจศึกษาต่อแบบเต็มเวลา (ภาคปกติ) โดย ร้อยละ 97.8 จะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี 4 ปี โดยร้อยละ 27 ตัดสินใจเลือกเรียน สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วการที่นักเรียนเลือกเรียนในสาขา ดังกล่าวเป็นเพราะมีความถนัดและมีความสนใจส่วนตัว และเหตุผลที่เลือก สถาบันการศึกษาดังกล่าว ส่วนใหญ่ร้อยละ 48.9 มีรุ่นพี่หรือมีเพื่อนเรียนอยู่ ในส่วนของ การเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนนั้น นักเรียน/นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 68 ไม่ได้ เลือกมหาวิทยาลัยเอกชน จากการคัดเลือกเมื่อสอบเอนทรานซ์ และร้อยละ 58.5 ไม่ได้ เลือกมหาวิทยาลัยเอกชนเป็นทางเลือกแรกหลังจากสอบเอนทรานซ์ไม่ผ่าน ส่วนคำถาม เกี่ยวกับถ้าให้นักเรียน/นักศึกษาเลือกเรียนในสาขาเศรษฐศาสตร์ นักเรียน/นักศึกษาจะ เลือกเรียนหรือไม่ นักเรียน/ นักศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.5 จะไม่เลือกเรียน มีเพียงร้อย ละ 38.5 เท่านั้นที่จะเลือกเรียนในสาขาเศรษฐศาสตร์

ส่วนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้นักเรียน/นักศึกษาเลือกเรียน และ ไม่เลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งความคาดหวังของนักเรียน/นักศึกษาในการศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษา โดยมีรายละเอียดของผลการศึกษา เป็นดังนี้

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่นักศึกษา เลือกเรียนสาขาเศรษฐศาสตร์

ปัจจัยด้านต่างๆ	\bar{X}	SD	ระดับความสำคัญ
1. ด้านสถานภาพวิชาชีพ	3.38	0.49	ปานกลาง
2. ด้านลักษณะวิชาชีพ	3.35	0.50	ปานกลาง
3. ด้านการเรียนการสอน	3.32	0.51	ค่อนข้างมาก
4. ด้านชื่อเสียง	3.49	0.54	ปานกลาง
5. ด้านสังคม	2.66	0.63	ปานกลาง
6. ด้านค่านิยมและวัฒนธรรม	3.42	0.58	ค่อนข้างมาก
7. ด้านเศรษฐกิจ จิตวิทยา และการเมือง	3.33	0.48	ปานกลาง
รวม	3.28	0.55	ปานกลาง

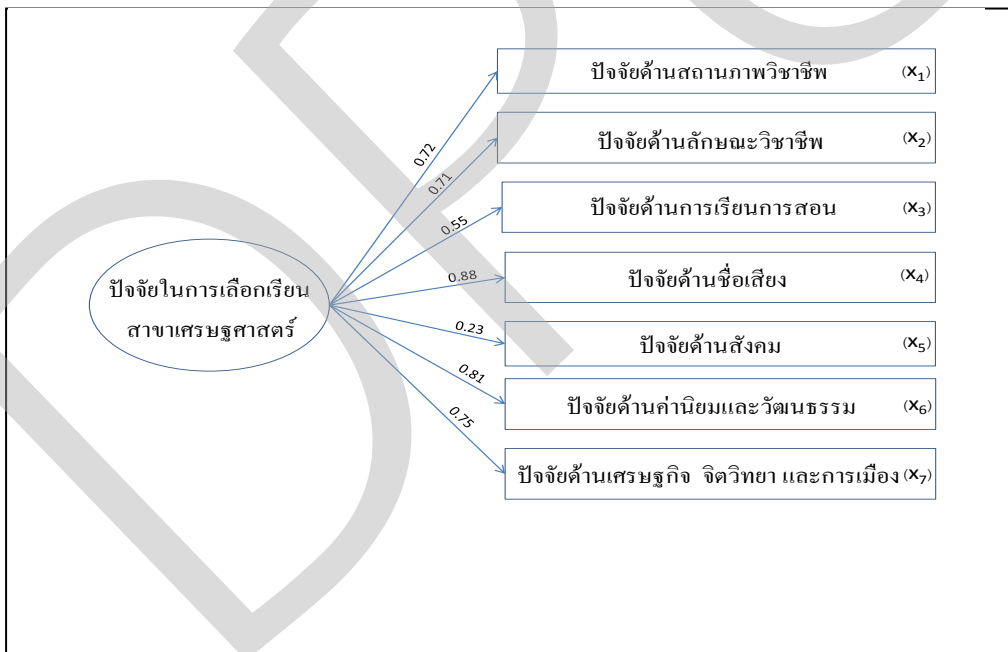
จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยด้านต่างๆ ที่นักเรียน/นักศึกษา เลือกเรียนสาขา เศรษฐศาสตร์ในภาพรวม มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) เมื่อ

พิจารณาเป็นรายประเด็นแล้วพบว่า ปัจจัยด้านชื่อเสียง มีค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญสูงที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านค่านิยมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสถานภาพวิชาชีพ ปัจจัยด้านลักษณะวิชาชีพ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จิตวิทยาและการเมือง ปัจจัยด้านการเรียนการสอน และปัจจัยด้านสังคม ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยที่เป็นเหตุให้นักเรียน/นักศึกษาเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ใน 2 รูปแบบ ได้แก่

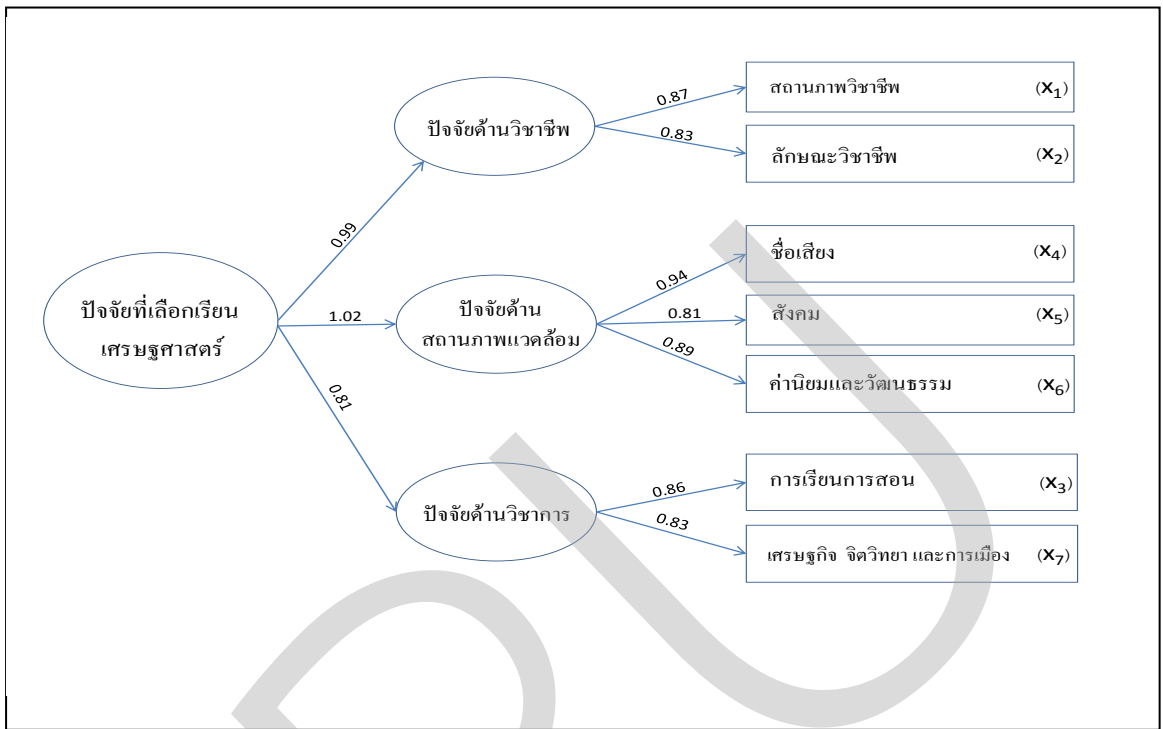
รูปแบบที่ 1

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของปัจจัยที่เป็นเหตุให้นักศึกษาเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ประกอบด้วยปัจจัย 7 ตัว โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านชื่อเสียงของสถาบันการศึกษา รองลงมาคือ ปัจจัยด้านค่านิยมและวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสถานภาพวิชาชีพ ปัจจัยด้านลักษณะวิชาชีพ ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จิตวิทยาและการเมือง และปัจจัยด้านสังคม ตามลำดับ

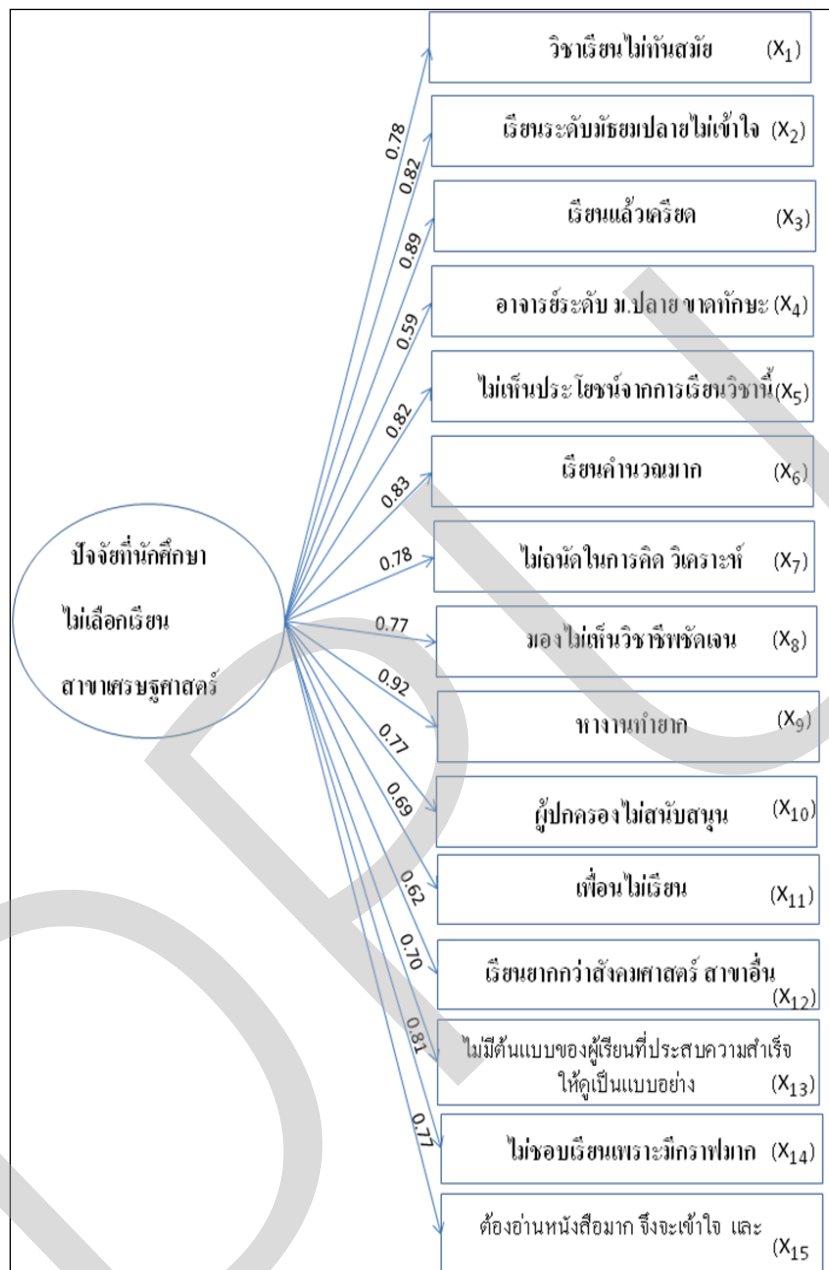
รูปแบบที่ 2

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นเหตุให้นักเรียน / นักศึกษาเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบอันดับที่สองกับองค์ประกอบของปัจจัยที่เป็นเหตุให้นักเรียน / นักศึกษาเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบอันดับที่หนึ่งพบว่าในองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านวิชาชีพ ด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านวิชาการ

รูปแบบที่ 3

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น ของปัจจัยที่เป็นเหตุให้นักเรียน/นักศึกษาไม่เลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประกอบด้วยปัจจัย 15 ตัว โดยปัจจัยมีความสำคัญพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 5 ลำดับแรก ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ จบแล้วหางานทำยาก รองลงมาคือ เรียนแล้วไม่สนุก (เครียด) เรียนในระดับมัธยมปลายไม่เข้าใจ เลยไม่ต้องการศึกษาต่อในสาขานี้ เรียนค่านวมมาก และไม่ชอบเรียนเพราะมีกราฟมาก

อภิปรายผล

ผลการศึกษาในส่วนของความคาดหวังของนักเรียน/นักศึกษา เมื่อเรียนจบด้านเศรษฐศาสตร์ คือคาดหวังที่จะมีงานทำที่มั่นคง ได้ศึกษาทักษะ และประสบการณ์ด้านเศรษฐกิจ ได้รับค่าจ้างเงินเดือนสูง ได้ทำงานตรงกับความสามารถ และได้ทำงานที่ชอบ ผลการศึกษาจะสอดคล้องกับสาระทางทฤษฎีของ R.H Schaffer ซึ่งวัชร ทรัพย์มี ได้ทำการศึกษาไว้ ซึ่งเป็นการศึกษาจากบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งผู้ที่เรียนจบสาขาเศรษฐศาสตร์นับเป็นส่วนหนึ่งของอาชีพเหล่านั้น รวมทั้งสอดคล้องกับ

อัมพร วิจิตรพันธ์ และอัญชลี ค้อคงคา (2525) ที่ได้ศึกษาอุปสงค์ทางการศึกษา โดยมีปัจจัยหลัก คือได้ศึกษาในสิ่งที่ตนเองสนใจ และได้รับรายได้ตามที่ใฝ่หาหวังไว้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยที่ทำให้นักเรียน/นักศึกษาเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ 2 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลปัจจัยที่เป็นเหตุให้นักเรียน/นักศึกษาเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์โมเดลที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ กับ ปัจจัยที่เป็นเหตุให้นักเรียนเศรษฐศาสตร์ 7 ปัจจัย พบว่าน้ำหนักองค์ประกอบของทั้ง 7 ปัจจัยมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกปัจจัย โดยปัจจัยที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านชื่อเสียง ของสถาบันที่มีการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านค่านิยมและวัฒนธรรม และปัจจัยด้านสถานภาพวิชาชีพ ซึ่งผลการศึกษาคือสอดคล้องกับ Raposo and Alves (2007) ที่ศึกษาถึงการตัดสินใจเลือกมหาวิทยาลัยของนักศึกษาในประเทศโปรตุเกสพบว่า ตัวแปรที่นักเรียนใช้เลือกมหาวิทยาลัย ก็คือ ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย เช่น ความทันสมัย คุณภาพการศึกษา ชื่อเสียงของครู อาจารย์ และข้อเสนอทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย เช่น ความหลากหลายของหลักสูตร และมีอยู่จริง เป็นต้น เช่นเดียวกับผลการศึกษาของยูซอฟ (2008) ที่ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษาพบว่า การมีโปรแกรมวิชาที่ต้องการศึกษา ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย คุณภาพของอาจารย์ และความช่วยเหลือด้านการเงินของสถาบัน เป็นปัจจัยที่นักศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุด

รูปแบบที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของปัจจัยที่เป็นเหตุให้นักเรียน/นักศึกษาเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล การเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์กับปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้นักเรียนเศรษฐศาสตร์ โดยพิจารณาจาก 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านวิชาชีพ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม และปัจจัยด้านวิชาการ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน แสดงว่าทั้ง 3 ปัจจัย เป็นสาเหตุให้นักเรียน/นักศึกษา เลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ โดยปัจจัยที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม รองลงมาคือ ปัจจัยด้านวิชาชีพ และปัจจัยด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสิริพร พวงมาลัย (2543) ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับการตัดสินใจศึกษาต่อ พบว่า ปัจจัยด้านชุมชน และสภาพแวดล้อมมีอิทธิพล และมีบทบาทสูงมาก ในการศึกษาต่อ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวรวมถึง การได้รับข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์

และการแนะแนวของครู เช่นเดียวกับ อรรถพ คุณพันธ์ ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยไทย พบว่า สภาพแวดล้อมที่ดี บรรยากาศการเรียนการสอนดี การส่งเสริมกิจกรรม และการสนับสนุนการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักศึกษาตัดสินใจเลือกเรียน และสอดคล้องกับการศึกษาของบุญมา พรชัย ที่ศึกษาถึงการเลือกศึกษาในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ พบว่า ปัจจัยสำคัญคือ ภาวลักษณะของสถาบัน หลักสูตร อาจารย์ผู้สอน สื่อการเรียนการสอน และค่านิยมของนักศึกษาและผู้ปกครอง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักศึกษามาเลือกเรียนในหลักสูตรนี้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่นักเรียน/นักศึกษา ไม่เลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักเรียน/นักศึกษา ไม่เลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ 5 อันดับแรก คือ เมื่อเรียนจบแล้วหางานทำยาก เรียนแล้วไม่สนุก (เกรียด) เรียนในระดับมัธยมปลายไม่เข้าใจ มีค่านิยมมากและไม่ชอบเรียนเพราะมีกราฟมาก ซึ่งเหตุผลโดยส่วนใหญ่ จะเป็นเรื่องของความเฉพาะของสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ในทุกสถาบันต้องการผลิตบุคลากร ให้จบออกไปเป็นนักวิเคราะห์ และสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ ลักษณะและวิธีการเรียนเศรษฐศาสตร์จึงเป็น ไปในแนวของการสร้างนักคิด นักวิเคราะห์ ซึ่งจะมีการคำนวณอยู่บ้างพอควร

ข้อเสนอแนะ คือ ในการศึกษาเพื่อหาค่าประกอบของปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเลือกเรียนสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ในระดับอุดมศึกษานั้น ควรกระจายตัวอย่างออกไปกว้างๆ เนื่องจากสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ มีอยู่อีกหลายสถาบัน และเหตุผลของการเลือกเรียนเศรษฐศาสตร์ของนักเรียน/นักศึกษาที่อยู่ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดอาจแตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องและเป็นจริงมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กัลยา เข้มกลัด. (2544). **เหตุผลในการศึกษาต่อวิชาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ ค.อ.อ. (ครุศาสตร์อุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). **การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2537) **ปีนสมองของชาติ : ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ :บริษัท ส.เอเชีย เพรส (1969) จำกัด.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. 2525 . **ความต้องการทางการศึกษา โอกาสและการเลือก**. วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 16(2),11-17.
- จรัส สุวรรณเวลา.(2545). **อุดมศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. (2525, ธันวาคม). “ความต้องการทางการศึกษา : โอกาสและการเลือก,”วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 17(2) : 17-23.
- จินตนา สายทองคำ. (2539). **การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อของนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2546). **พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ :บริษัท ประชุมช่าง จำกัด.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542. **สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง กรรณสูต. 2542. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญธรรม กิจปรือกบวิสุทธิ. 2540. **คู่มือการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร. ไม่ปรากฏที่พิมพ์.
- Cronbach, Lee J. 1964. *Essential of Psychological Testing*.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543) **ปฏิบัติการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

ลัดดาวัลย์ ใ้วตระกูล. (2528). การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของการเลือกและไม่เลือก

วิภากร ลากสมบูรณานนท์ .2522. การศึกษาเปรียบเทียบผลของการให้แรงจูงใจที่มีต่อการทำงานของ นักเรียนประถมศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ที่มีความวิตกกังวลสูง และต่ำ,มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ .

วัชร ทรัพย์มี . 2551 . ทฤษฎีการให้บริการปรึกษา . กรุงเทพฯ . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

สิริพร พวงมาลัย. (2543). ความต้องการศึกษาต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองลำพูน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สนธยา พลศรี . 2545 . ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน . กรุงเทพฯ . โอเดียนสโตร์ .

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ . 2540 . ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน จำกัด สามลดา.

สมศรี ชูสิงแสง. (2536). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถม

สุรสิงห์ แสงโสด. (2546). คุณภาพผลผลิตการจัดการศึกษาของสถาบันราชภัฏเชียงใหม่. ปรัชญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.

De Dios Jimenez, Juan and Salay-Velasco, Manuel. (2000). **Modeling educational choices.A binomial logit model applied to the demand for Higher Education.** HigherEducation, Vol. 40, pp. 293-311.

James, R., Baldwin, G. and McInnis, C. (1999). **Which University? The factors influencing The choices of perspective undergraduates.** Department of Education, Training and Youth Affairs, Centre for the Study of Higher Education, The University of Melbourne,Australia.

Kerlinger and Pedhazur. (1973). **Multiple regression in behavioral research.** New York :Holt, Rinehart, and Winston.

การศึกษาวิธีการดำเนินการผลิตตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรภาคกลาง

สุเทพ พันประสิทธิ์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการใช้ประโยชน์ ปัจจัยดิน น้ำในไร่นาของเกษตรกร และวิเคราะห์ความเหมาะสมในเชิงหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ 2) เพื่อศึกษาระบบการทำฟาร์มของเกษตรกรในเชิงเศรษฐกิจ และวิเคราะห์ระบบการทำฟาร์มที่สอดคล้องกับหลักการในแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ 3) เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม ความสัมพันธ์ของเกษตรกรกับชุมชน และแนวคิดตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ วิธีศึกษา ใช้การสำรวจฟาร์มตัวอย่างของเกษตรกร ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์การพัฒนาโครงการในพระราชดำริ ของเกษตรกรตัวอย่างทั้ง 4 จังหวัด จำนวน 100 ราย นำข้อมูลมาประมวลผลเพื่อให้ได้ค่าสถิติเชิงพรรณนา และรายงานเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่าระบบการทำฟาร์ม 1) รูปแบบกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกรตัวอย่าง เป็นการเกษตรแบบไร่นาสวนผสม โดยเน้นในรูปแบบ ข้าว-พืชสวน-ประมง-ปศุสัตว์ และมีสัดส่วนการดำเนินกิจกรรมการเกษตรแตกต่างกันโดยขึ้นกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น สัดส่วนต่าง ๆ สามารถยืดหยุ่นได้ และสอดคล้องกับพื้นที่ของตนเอง 2) การดำเนินกิจกรรมการเกษตร มีมาก และหลากหลาย นอกจากนี้เกษตรกรยังได้รับความรู้ในดำเนินการเกษตร 3) เกษตรกรมีกิจกรรมในการประกอบอาชีพของตนเองมากขึ้น มีผลผลิตของพืชหลากหลาย ทำให้ลดความเสี่ยงในการดำเนินการทั้งจากสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะปริมาณน้ำฝนที่แปรเปลี่ยนไปตลอดเวลา อีกทั้งยังลดความเสี่ยงจากโรคและแมลง ตลอดจนในเรื่องของราคา 4) สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ทำให้เกิดการรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น และมีผลผลิตอย่างหลากหลาย ส่งผลให้มีอาหารอย่างพอเพียงแล้ว มีรายได้ต่อเนื่อง ลดการอพยพถิ่นฐาน และครอบครัวมีความอบอุ่น สิ่งแวดล้อมดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ 1) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเครือข่ายการผลิตตาม การเกษตรทฤษฎีใหม่ 2) สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันที่ชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนและจุดแข็ง รวมถึงศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาของชุมชน 3) สร้างแผนกิจกรรมต่างๆ ที่เกื้อกูลและ สัมพันธ์กันอันได้แก่การผลิต การใช้ทรัพยากร การลงทุนและการตลาด ตลอดจนการสร้าง เครือข่ายกับกลุ่ม หรือองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน

คำสำคัญ: เกษตรทฤษฎีใหม่

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ เป็นแนวทางการพัฒนาที่ นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยง เกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความ พอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี เศรษฐกิจพอเพียงนี้มีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่ โดยที่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการ และแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอน เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ เปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ได้ ดังนี้

ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว โดยเฉพาะเกษตรกร เป็น เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานเทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่ อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมติว่า มีที่ดินพอเพียงในการขุดบ่อ เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าวจากการแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกร สามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่งได้ และใช้ที่ดินส่วนอื่น ๆ สนองความ ต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่าย

อื่น ๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

อย่างไรก็ตามแม้กระทั่งในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 เกษตรกรจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสม ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่การเกษตรต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กรต่าง ๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะรวมกลุ่มกัน เพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวม บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะสามารถทำให้ ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้น ๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน องค์กรและการเกษตรต่าง ๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลัก ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ในที่สุด

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางปฏิบัติตน โดยคำนึงถึง 1. ความพอประมาณ 2. ความมีเหตุผล และ 3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อพร้อมรับต่อความเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของความรอบรู้ ความรอบคอบ ระมัดระวัง และคุณธรรม การใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการ ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการกระทำที่ไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความร่วมมือปรองดองกันในสังคม จะ

สร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวก นำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน และการพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การผลิตที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงทวีความสำคัญขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของผลผลิตของการเกษตรในประเทศไทย มีมูลค่าและอัตราการเจริญเติบโตที่เพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของภาคการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงต่อเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้กำหนดภารกิจด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อรองรับภารกิจดังกล่าว โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกระดับและมีมาตรฐานสากล นอกจากนี้ยังได้วางแนวทางในการพัฒนาการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้มีศักยภาพ สามารถแข่งขันในตลาดได้ ด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาครั้งนี้จะนำไปขยายผลสู่เกษตรกรรายอื่นให้มีประสิทธิผลการผลิตที่สร้างรายได้ให้เกษตรกรได้อย่างพอเพียงต่อการใช้จ่ายในการลงทุนอย่างต่อเนื่องและการดำรงชีพ รวมทั้งมีความมั่นคงด้านอาหาร ที่สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการใช้ประโยชน์ ปัจจัยดินและน้ำในไร่นาของเกษตรกร และเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมในเชิงหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่
- 2) เพื่อศึกษาระบบการทำฟาร์มของเกษตรกรในเชิงเศรษฐกิจ และวิเคราะห์ความเหมาะสมของระบบการทำฟาร์มที่สอดคล้องกับหลักการในแนวเกษตรทฤษฎีใหม่
- 3) เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม ความสัมพันธ์ของเกษตรกรกับชุมชน และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง กับการดำเนินการผลิตทางการเกษตร ตามหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แนวทางการดำเนินงานของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ให้เหมาะสมขึ้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

(1) การศึกษาเบื้องต้นและการเตรียมโครงการ

1) กิจกรรมในส่วนนี้จะครอบคลุมกิจกรรมการประมวลข้อมูลเกษตรกรที่ปฏิบัติตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดที่ศึกษา โดยการประมวลข้อมูลจากรายงานสถิติ สื่อประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอบถาม สัมภาษณ์ ตลอดจนศึกษาจากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

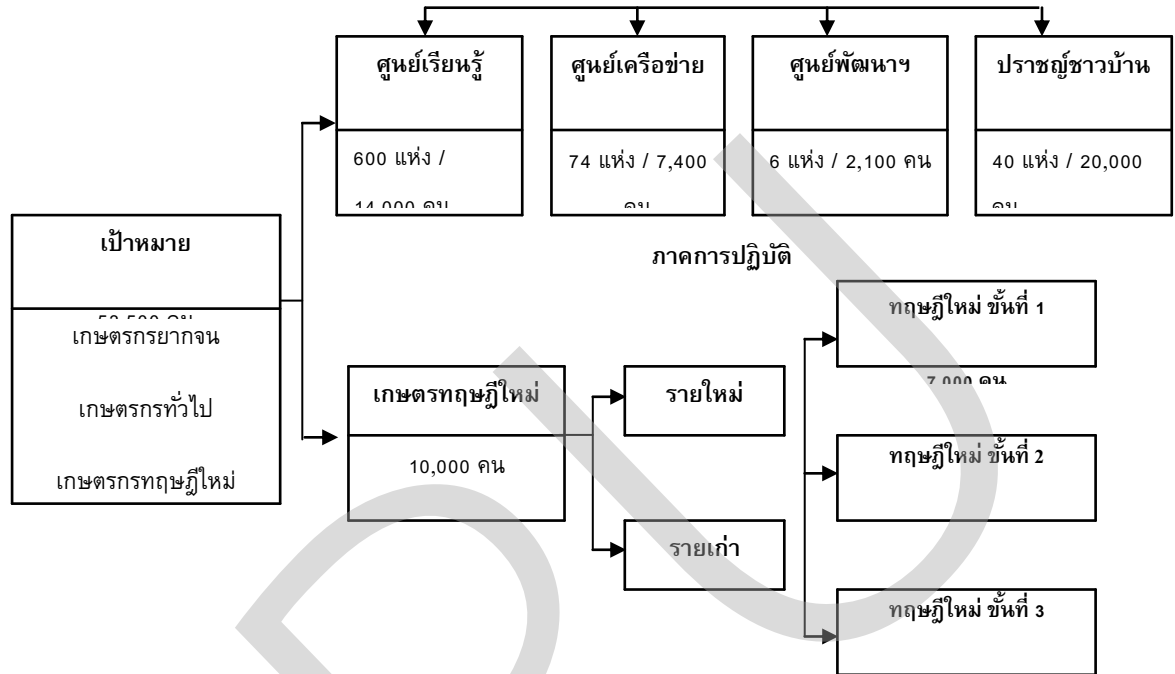
2) การสำรวจเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นปฐมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาประมวลข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และในส่วนภูมิภาค

(2) สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูล ฟาร์มเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นปฐม

ประชากรและตัวอย่าง ด้านประชากร โดยเลือกสุ่มตัวอย่างจากทำเนียบเกษตรกรที่ปฏิบัติตามแนวทฤษฎีใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร ประชาชนชาวบ้านในชุมชนที่เลือกศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ และศูนย์เครือข่าย นักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรและสหกรณ์จังหวัด กรมการพัฒนาชุมชน พัฒนาชุมชนจังหวัด นายกสมาคมธุรกิจพัฒนากร นายอำเภอ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากบุคคลากรข้างต้น

(3) ประชากร ; กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่สมาชิก โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนปี 2551

รูปที่ 1. ภาคการเรียนรู้ 720 แห่ง / 53,500 คน

$$\begin{aligned}
 \text{ขนาดตัวอย่างเกษตรทฤษฎีใหม่} \quad n &= \frac{N}{1 + d^2 N} = \frac{7000}{1 + 0.10^2 \cdot 10000} \\
 &= \frac{7000}{71} \\
 &= 98.59
 \end{aligned}$$

n = จำนวนตัวอย่าง

d = ระดับนัยสำคัญ(0.10)ความเชื่อมั่น 90 %

N = ฐานข้อมูลสมาชิกของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน 53,500 คนทฤษฎีใหม่ชั้นที่ 1 จำนวน 7,000 คน (ข้อมูลศูนย์อำนวยการจัดความยากจนและพัฒนาชนบทตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ศจพ.กษ.) สิ้นสุด ณ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2551)

จากจำนวนประชากรตามฐานข้อมูล ของศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในศูนย์ต่างๆ ของชุมชน นำมาเป็นกรอบตัวอย่าง โดยวิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling

) ตามสัดส่วนของประชากร ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์เครือข่าย ศูนย์ศึกษาและ
พัฒนาโครงการพระราชดำริ เกษตรกรที่ปฏิบัติตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวคิด
ของปราชญ์ชาวบ้าน และ เกษตรกรทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 จำนวน 100 ราย ได้จำนวน
ตัวอย่างดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนฟาร์มตัวอย่างในการสำรวจ

พื้นที่	ฟาร์มเกษตรทฤษฎีใหม่
นนทบุรี	16
ปทุมธานี	21
สระบุรี	28
สระแก้ว	35
รวม	100

(4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสำรวจ : ประกอบด้วยโครงสร้างและรูปแบบ
ข้อมูลพื้นฐานและตัวชี้วัดเบื้องต้นตามเกษตรทฤษฎีใหม่ดำเนินงาน.กิจกรรมดังต่อไปนี้

- 1) ภาพรวมทั่วไปของกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งได้มีการประเมินศักยภาพ
และโอกาสในการพัฒนาตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ในลำดับขั้นต่อไป
- 2) ด้านดินและน้ำ เป็นการรายงานผลเกี่ยวกับข้อมูลดินและข้อมูลสระน้ำ
ที่ได้จากการสำรวจและเก็บตัวอย่างไปวิเคราะห์ รวมทั้งการจดบันทึกของเกษตรกร เพื่อ
ประเมินสมบัติและคุณภาพของดิน ความเหมาะสมของตำแหน่งที่ตั้งและขนาดของสระน้ำ
ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากสระน้ำและที่ดินเพื่อการเกษตร
- 3) ระบบการทำฟาร์ม เป็นรายงานที่อาศัยข้อมูลดินและน้ำเป็นพื้นฐาน
ของการ
วิเคราะห์ ประกอบกับการติดตามสังเกตการณ์ภาคสนามเกี่ยวกับรูปแบบการเกษตรที่
รวมถึงการกำหนดสัดส่วนของการใช้ประโยชน์ที่ดินและการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ
- 4) ภาวะเศรษฐกิจ จะวิเคราะห์ถึงผลการทำการเกษตรของเกษตรกร โดย
พิจารณา

จากรายได้และรายจ่ายทั้งในและนอกภาคการเกษตร เงินออม ทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อประเมินศักยภาพในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางด้านอาหาร และการลงทุน

5) ภาวะสังคม เป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทั้งของตัวเกษตรกรและสังคม

รอบตัวเกษตรกร ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์กับชุมชน ทักษะคน ภาวะผู้นำ การสร้างเครือข่ายและกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการทำเกษตรทฤษฎีใหม่

สมมติฐาน

โดยได้กำหนดเป็นสมมติฐานเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยไว้ ดังนี้

1) รูปแบบการผลิต สถานที่ตั้ง ขนาด และรูปแบบของสระน้ำ จะต้องสัมพันธ์กับคุณสมบัติของดินและความต้องการการใช้น้ำ ตลอดจนลักษณะภูมิประเทศและสภาพอากาศของพื้นที่

2) เกษตรกรที่มีที่ดินน้อยที่ทำตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ มีความเป็นอยู่ที่พอเพียงเลี้ยงตนเองได้

3) การสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ของเกษตรกรกับชุมชน จะมีส่วนกำหนดรูปแบบการดำเนินงานเกษตรทฤษฎีใหม่ในขั้นต่อ ๆ ไป

(5) การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนาด้วยค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ตามแนวปฏิบัติของเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนนั้น จากผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมาเห็นได้ว่า เกษตรกรได้ดำเนินการผ่านกระบวนการในขั้นที่ 1 อันได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ เพื่อให้เกิดระบบการผลิตทางการเกษตรพึ่งพาตนเองและมีความมั่นคงด้านอาหารในระดับครัวเรือน สำหรับในขั้นที่ 2 และ 3 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มในระดับชุมชน และการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกนั้น เกษตรกรบางรายได้มีส่วนร่วมหรือได้ดำเนินการไปบ้าง โอกาสในการ

พิจารณาขั้นต่อไป ในเบื้องต้นจึงขึ้นอยู่กับระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรและการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเครือข่าย ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดแนวทางการพัฒนาต่อไป

(1) การพึ่งพาตนเอง

ระบบการทำฟาร์มเกษตรกรได้กำหนดสัดส่วนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรดินและน้ำ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการเกษตรในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งผลการดำเนินงานดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ระดับหนึ่งในทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึง มีความมั่นคงด้านอาหารด้วย ผลดังกล่าว มีแนวโน้มที่ชี้ให้เห็นว่าน่าจะมีอยู่ในระดับที่ดีกว่าเกษตรกร โดยเฉลี่ยของประเทศ

เกษตรกรที่เป็นตัวอย่างศึกษาน่าจะมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจและความพอเพียงด้านอาหารในระดับที่น่าพอใจเพียงแต่จะต้องมีการระมัดระวังไม่ให้เกิดค่าใช้จ่ายมีแนวโน้มสูงขึ้นเกินความจำเป็น ซึ่งหากเกษตรกรได้มีโอกาสเห็นและเข้าใจถึงมูลค่าของค่าใช้จ่ายที่เสียไปแล้วก็อาจจะช่วยให้มีการพิจารณารายการค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่รอบคอบยิ่งขึ้น ในกรณีนี้หากมี “ระบบบัญชีชาวบ้าน” ที่ง่ายและสะดวกต่อการบันทึกและจกรายการรวมทั้งสามารถจำแนกเป็นประเภทค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับภาวะของครัวเรือนเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรสามารถทำความเข้าใจกับรายการประเภทต่างๆ ได้ก็จะมีส่วนช่วยให้เกษตรกรพิจารณาการใช้จ่ายได้รอบคอบยิ่งขึ้น

การศึกษาระบบการทำฟาร์มตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ถึงแม้ว่าจะให้เกษตรกรมีการจัดทำบัญชีฟาร์มก็ตาม แต่วัตถุประสงค์หลักก็เพื่อการเก็บข้อมูลเชิงสถิติซึ่งรูปแบบและวิธีการจดบันทึกยังไม่เอื้อต่อการนำไปจัดทำเป็น “บัญชีชาวบ้าน” ที่เกษตรกรสามารถทำเอง และทำความเข้าใจได้ง่าย ซึ่งต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา โดยให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณากำหนดรูปแบบและวิธีการในการจดบันทึกรวมทั้งแนวทางในการจำแนกประเภทค่าใช้จ่าย และการเสนอผลที่สามารถพิจารณา และวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสมกับวิถีชีวิตและภาวะของครัวเรือนเกษตรกร นอกจากนี้หากได้มีการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาและแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปด้วยจะช่วยสนับสนุนให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

(2) การศึกษาด้านระบบการทำฟาร์ม

จากการศึกษาด้านระบบการทำฟาร์ม ตามโครงการศึกษาระบบการทำฟาร์มตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ของเกษตรกรตัวอย่างทั้ง 4 จังหวัด จำนวน 100 ราย สรุปได้ดังนี้

1) รูปแบบกิจกรรมการเกษตรของเกษตรกรตัวอย่าง เป็นการเกษตรแบบไร่นาสวนผสมที่มีระบบการผลิตในรูปแบบ พืช-ประมง-ปศุสัตว์ โดยเน้นในรูปแบบข้าว-พืชสวน-ประมง-ปศุสัตว์ และมีสัดส่วนการดำเนินกิจกรรมการเกษตรแตกต่างกันโดยขึ้นกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกับสัดส่วนทางทฤษฎี อย่างไรก็ตามสัดส่วนต่าง ๆ สามารถยืดหยุ่นได้ จึงถือว่าสัดส่วนการใช้พื้นที่ของเกษตรกรแต่ละรายมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับพื้นที่ของตนเอง

2) การดำเนินกิจกรรมการเกษตรหลังทำเกษตรทฤษฎีใหม่ มีมาก และหลากหลายขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเกษตรกรสามารถนำน้ำจากสระน้ำที่ทางโครงการฯ ขุดให้มาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรยังได้รับความรู้ในดำเนินการเกษตร เช่น การปลูกพืชชนิดใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ทำให้จำหน่ายได้ราคาดี การทำปุ๋ยหมักและการใช้น้ำหมักชีวภาพ ซึ่งได้จากเศษพืชผลมาใช้ในการปลูกพืช ซึ่งอาจจะช่วยลดการใช้สารเคมี เช่น ปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืชลง ซึ่งนอกจากจะทำให้เกษตรกรปลอดภัยจากสารเคมียังช่วยรักษาสภาพแวดล้อม อีกด้วย

3) เกษตรกรมีกิจกรรมในการประกอบอาชีพของตนเองมากขึ้น มีผลผลิตของพืชหลายหลายออกมาในระยะเวลาที่ต่างกัน ทำให้ลดความเสี่ยงในการดำเนินการทั้งจากสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะปริมาณน้ำฝนที่แปรเปลี่ยนไปตลอดเวลา อีกทั้งยังลดความเสี่ยงจากโรคและแมลง ตลอดจนในเรื่องของราคา

4) สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทำให้เกิดการรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น ทั้งจากการเพิ่มผลผลิตและมีผลผลิตอย่างหลากหลาย ส่งผลให้เกิดความคุ้มค่ามากกว่าความคุ้มทุน เพราะนอกจาก จะทำให้มีอาหารอย่างพอเพียงแล้ว ยังเป็นผลทำให้เกษตรกรมีงานทำตลอดทั้งปีมีรายได้ต่อเนื่อง ลดการอพยพถิ่นฐาน คุณภาพชีวิตและครอบครัวมีความอบอุ่น สิ่งแวดล้อมดีขึ้นเป็นผลทำให้ต้นทุนทางสังคมลดลง

(3) ข้อเสนอแนะการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเครือข่าย

เกษตรกรที่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวนหนึ่งได้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และวิธีปฏิบัติทางการเกษตร รวมทั้งแปลงเกษตรกรรมของเกษตรกรก็ได้ใช้เป็นแปลงดูงานเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ด้วย เกษตรกรจึงมีโอกาสดูได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลตลอดจนประสบการณ์กับเกษตรกรจากที่ต่างๆ ด้วย ภายในชุมชนเกษตรกรก็ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ส่วนในระดับครัวเรือนนั้นสมาชิกในครัวเรือนต่างก็มีบทบาทและส่วนร่วมในการพิจารณาตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและการดำรงชีพ ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่สามารถเอื้อให้เกิดการพัฒนาและสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ได้ทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

ในขั้นแรกจะต้องคัดเลือกเกษตรกรจากที่เข้าร่วม โครงการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเข้ามาเป็นศูนย์เครือข่ายในการเชื่อมโยงและพัฒนาความสัมพันธ์รวมทั้งการสร้างเครือข่าย โดยเริ่มจากเกษตรกรที่เป็นวิทยากรหรือแปลงเกษตรกรรมของเกษตรกรที่เป็นแปลงดูงานและถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรจะอาศัยพื้นฐานความสัมพันธ์และเครือข่ายที่มีอยู่เป็นจุดเริ่มต้นในการขยายผลต่อไป ในขณะเดียวกันจะต้องมีการศึกษาชุมชนประกอบด้วย เพื่อแสวงหาผู้นำ ด้านต่างๆ เพิ่มเติม ตลอดจนการชี้ให้เห็นในเบื้องต้นถึงศักยภาพของชุมชน รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับชุมชนในการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และ การจัดทำแผนแม่บทชุมชนต่อไป

แผนแม่บทชุมชนจะกำหนดกรอบทิศทางและแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของภูมิปัญญาและเทคโนโลยีที่มีอยู่ ทรัพยากร วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคม แผนแม่บทชุมชนเกิดจากการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันที่ชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนและจุดแข็งรวมศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาของชุมชน แผนแม่บทชุมชนอย่างน้อยที่สุดจึงต้องประกอบด้วยแผนกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กันอัน ได้แก่การผลิต การใช้ทรัพยากร การลงทุนและการตลาด ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายกับกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน

ในโอกาสปัจจุบันที่รัฐบาลได้มีโครงการและแหล่งเงินทุนสนับสนุนให้กับจังหวัดในชนบทเป็นจำนวนมาก แผนแม่บทชุมชนจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้ชุมชน

สามารถคัดเลือกโครงการที่จะเข้าร่วมแหล่งทุนที่จะให้การสนับสนุน รวมทั้งเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(4) ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา

แผนแม่บทชุมชนจะเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานพัฒนาตามกระบวนการ 3 ชั้นของเกษตรทฤษฎีใหม่ อันได้แก่ การพึ่งตนเองระดับครัวเรือน การรวมกลุ่มหรือพลังชุมชน และการติดต่อร่วมมือกับแหล่งเงินรวมทั้งองค์กรภายนอกอื่นๆ ซึ่งตามกระบวนการดังกล่าวประกอบกับกฎหมายที่สนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้มีผลใช้บังคับแล้ว เป้าหมายการพัฒนาจึงอาจมุ่งไปที่การสร้างวิสาหกิจชุมชน

การดำเนินงานชุมชนจะเป็นผู้เคลื่อนไหวกิจกรรมเองโดยที่จังหวัดรัฐจะให้การสนับสนุนเฉพาะกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็น ซึ่งมีดังนี้

(4.1) การเรียนรู้และกระบวนการทำงาน เพื่อให้เป็นพื้นฐานแก่เกษตรกรและชุมชนในการที่จะพัฒนาตนเองได้ต่อไป ซึ่งมีเรื่องที่สำคัญและจำเป็น ดังนี้

1) เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้แนวทางในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการดำเนินการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่สัมพันธ์กับเกษตรทฤษฎีใหม่

2) บัญชีชาวบ้าน เพื่อให้เป็นเครื่องมือของครัวเรือนเกษตรกรในการพิจารณารายรับ และรายจ่ายให้เหมาะสมกับการดำรงชีพของครัวเรือน

3) แผนแม่บทชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือของชุมชนในการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิต และศักยภาพของชุมชน อันจะนำไปสู่กระบวนการตามขั้นของการพัฒนาของเกษตรทฤษฎีใหม่

4) การบริหารจัดการ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากร ทุนและตลาด) เพื่อให้ชุมชนสามารถพิจารณาใช้ประโยชน์ปัจจัยต่างๆ ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5) การสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างกลไกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนการสร้างกิจกรรมที่เกื้อกูลสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้ขยายผลในขอบเขตที่กว้างขวางขึ้นได้

(4.2) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ในการดำเนินงานตามขั้นที่ 2 และ 3 ซึ่งจะต้องมีการสร้างพลังร่วมกับกลุ่มภายในชุมชน และองค์กรภายนอก ทั้งนี้รัฐจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มและการพัฒนาร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะช่วยให้การเรียนรู้ดังที่กล่าวมาก่อนแล้วอาจต้องช่วยประสานงาน การเจรจา การดำเนินงาน และการทำข้อตกลงร่วมกันอีกด้วย

(4.3) แนวทางการพัฒนาข้างต้น พิจารณานบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง โดยคำนึงถึงบทบาทของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ตามกระบวนการพัฒนาที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนร่วมกันตามลำดับขั้นของเกษตรทฤษฎีใหม่ ในการดำเนินงานอาจกำหนดให้เป็นโครงการภายในจังหวัด โครงการนี้ควรดำเนินการในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งอาจอยู่ภายในจังหวัดสระแก้ว สระบุรี ปทุมธานี นนทบุรี ตามยุทธศาสตร์การแก้ไขความยากจน ที่อาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จะพัฒนาชุมชนการเกษตรให้เข้าสู่ระบบวิสาหกิจชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของเกษตรกรที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของรัฐบาล

บรรณานุกรม

- เจริญ จันทลักษณ์. (2549). ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขมวลชนและการเกษตร
ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เสริมมิตร.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช.(2541) ทฤษฎีใหม่ : มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด. สถาบันนโยบาย
การศึกษา.
- ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์.(2542) “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยม
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วย โครงการอาชีพ.
“ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดา พงษ์นภาพิไล. (2543)“การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การเกษตรทฤษฎีใหม่ตาม แนว
พระราชดำริ.” ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประพันธ์ เสวตนันท์. (2538). เศรษฐศาสตร์สหกรณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พระมหาประทีป พรหมสิทธิ์(2542) “การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง.”
กรุงเทพฯมหามงกุฎราชวิทยาลัย.
- พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์.(2542) “บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียน
มัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น.”กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มยุรี พิมพ์สุวรรณ. (2545). การดำเนินงานและความต้องการแนะแนวการดำเนินงานโครงการ
เกษตรทฤษฎีใหม่ในโรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดการประถมศึกษา อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญาณิพนธ์ (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี เสือคำราม. (2546). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพและระดับการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ระหว่างเกษตรกรรมแนวเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรกรรมกระแสหลัก.
วิทยานิพนธ์ (เศรษฐศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

มูลนิธิพัฒนาไทย. (2545). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงและประชาคม

จังหวัด 2542. ปริญญาณิพนธ์ (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนาไท

สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม. ถ่ายเอกสาร.

ทรงชัย ดิยานนท์. “การศึกษาทักษะของเกษตรกรในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ตาม

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.”

สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง (2550). แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้นสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงจากแนวปฏิบัติ

สู่แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ :

บริษัท ออกแบบสบายใจ จำกัด.

สถาพร สันติบุตร.(2539).เกษตรกรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ วิธีการทำให้ประชาชน

มีกินแบบตามอัตภาพ.สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดขอนแก่น.

(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

สมพร เทพสิทธา. (2548). เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

สมพร เทพสิทธา. (2549). การเดินตามรอยพระยุคลบาทเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหา

ความยากจนและทุจริต. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.

สังวร ังคระโทก. (2541). จัปชีพจรการศึกษาโลก : บทความวิเคราะห์กระแสความเคลื่อนไหว

ทางการศึกษาขอลานาประเทศในรอบปี 2540-2541. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

สุรสิทธิ์ ธนสมบุญกิจ. (2549 ,กรกฎาคม - กันยายน). การสื่อสารตลาดเชิงบูรณาการกับ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารสวงดุสิต. 3(10): 68-71.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2543, มีนาคม-กันยายน). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตาม

แนวพระราชดำริ. วารสารข้าราชการ. 45(2): 1-6.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2550, มีนาคม-กันยายน). เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารราชภัฏ

กรุงเทพฯ. 14(2-): 1-11.

- สุวกิจ ศรีปัดดา. (2549 ,สิงหาคม - ตุลาคม). การประยุกต์หลักการจัดการตามแนวธุรกิจตาม
แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน. วารสารบัณฑิตศึกษา.
3(12): 43-53.
- สุวัฒน์ ช่างเหล็ก. (2549 ,มิถุนายน-ตุลาคม). การพัฒนาประเทศตามแนวทฤษฎีใหม่และ
เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการศึกษาไทย. 20(41): 9-27.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์นนท์. (2550 ,มกราคม - มิถุนายน). การจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริส
เศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช.
วารสารการศึกษาไทย. 4(33): 47-50.

เทคโนโลยีสารสนเทศ

คอมพิวเตอร์

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศบน
อุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
ที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

กมลวรรณ กุสันเทียะ
ดวงกมล โพธิ์นาค

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2) เพื่อหาความเป็นไปได้ของรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งหมด 4 ท่าน แบ่งออกเป็น ด้านการออกแบบการใช้งาน 2 ท่าน ด้านเทคนิควิธีการเขียน โปรแกรม 2 ท่าน และ นักเรียนจำนวน 4 คน เป็นผู้ใช้งาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ รูปแบบการนำเทคโนโลยีสารสนเทศบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ผ่านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้น และแบบประเมินความเหมาะสม นำไปเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในภาพรวม อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ อุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่

บทนำ

ในปี พ.ศ.2558 ภูมิภาคอาเซียนจะรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา เป็นที่แน่นอนว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน (เอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์, 2555) มีหลายองค์กร ที่เริ่มให้ความสำคัญตระหนักของภาษาอังกฤษกับนักเรียน เช่น การจัดอบรมภาษาอังกฤษให้แก่ ชูวชนเพื่อเป็นมัลกุลเทศก์ การพัฒนาหลักสูตรอาเซียนกับภาษาอังกฤษโดยใช้เทคโนโลยี เป็นต้น ใน

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง บวกกับการใช้งานที่แพร่หลายในทุก ระดับบุคคล ตั้งแต่ นักเรียน จนถึงบุคคลทั่วไป จึงไม่ใช่เรื่องไกลตัวที่จะมีการจัดการเรียนรู้ ด้วยตัวเองตามทฤษฎี Constructivism (กองทอง บุหระ, 2555) ด้วยการเรียนโดยใช้ แบบเรียน E-Learning ที่นำมาใช้กับเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน เรียกรูปแบบนี้ว่า Wireless Learning, Mobile Learning หรือ M-Learning ดังนั้น M-Learning ก็คือ การจัดการเรียนการสอน หรือการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่าน Courseware หรือ บทเรียนสำเร็จรูป ที่นำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษผ่าน เทคโนโลยีเครือข่ายแบบไร้สาย (Wireless Telecommunication Network) และเทคโนโลยี เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่และทุกเวลา

การศึกษาในปัจจุบันนี้ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากการสอนแบบปกติ ไปสู่การเรียนรู้ด้วยตัวเองของนักเรียน (Constructivism) เพิ่มมากขึ้น สาเหตุจากพัฒนาการ ของเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการศึกษา (กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์, 2549) ซึ่งเห็น ได้ว่าองค์กรทางการศึกษาต่างๆ ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นเครื่องมือ ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษา และกระจายความรู้ไปสู่การเรียนการสอนมากขึ้น (กิ ดานันท์ มลิทอง, 2543)

การจัดการศึกษาสู่สากลหรือการศึกษาเพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาความรู้ของนักเรียน เช่น ทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อ การแข่งขันทางตลาดแรงงาน และการเตรียมความพร้อมในการเปิดเสรีภาพทางการศึกษา (กาญจนา หงส์รัตน์, 2555) เทคโนโลยีบนโทรศัพท์มือถือ หรือ Mobile Learning เป็นสื่อ การเรียนการสอนที่เข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามทฤษฎี Constructivism ผ่าน Courseware หรือบทเรียนสำเร็จรูป ที่นำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษผ่านเทคโนโลยีเครือข่ายแบบไร้สาย (Wireless Telecommunication Network) และเทคโนโลยีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่และทุกเวลา

โดยใช้อุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ใดที่มีความสามารถในการเชื่อมต่อกับระบบ เครือข่ายแบบไร้สาย (Wireless LAN) ที่ใช้ระบบปฏิบัติการ Android Version 2.0 ขึ้นไป

โดยมีแอปพลิเคชันที่สำคัญต่างๆ เช่น มีคีย์บอร์ดเป็นการเรียนรู้ผ่านระบบ M-Learning โดยเน้นที่การทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อส่งและรับข้อมูลแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมชั้นและครูผู้สอน โดยสามารถส่งข้อมูลที่เป็นภาพ เสียง มัลติมีเดีย เว็บไซต์ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือที่เรียกว่า Problem-Based Learning ได้เป็นอย่างดีในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือ การเข้าถึงข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ด้วยผู้เรียนเอง (เอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์, 2555) ได้เป็นอย่างดีในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม

ตารางที่ 1 แนวคิดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่

Input	Process	Output	Outcome
- เนื้อหา บทเรียน - ซอฟต์แวร์ - Courseware	ผู้สอน ↓ กระบวนการเรียนรู้ด้วยสื่อสารสนเทศบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ ขั้นตอน 1 ผู้เรียนศึกษาใบงานและใบเรื่องมือ ขั้นตอน 2 เชื่อมต่อเข้าสู่อุปกรณ์ต่าง และแอปพลิเคชัน การเรียนที่สะดวก ขั้นตอน 3 ทบทวนเนื้อหาที่นำไปใช้ทันที จนเข้าใจกับเนื้อหาที่เรียน ขั้นที่ 4 ↓ ผู้เรียน	ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษของนักเรียนท่านเทคโนโลยีสารสนเทศบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่มีความเหมาะสม	มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
	↓ ความเป็นไปได้ มีความเป็นไปได้ที่จะปัจจุบันมีนักเรียนที่ใช้งานเทคโนโลยีบนโทรศัพท์โดยเฉพาะอาจารย์ที่สอนที่ได้รับความนิยมอย่างมาก รวมถึงระบบปฏิบัติการ Android ที่มีสไลด์งานคล้ายแพร่หลาย		

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศแบบเคลื่อนที่ เอ็ม-เลิร์นนิ่ง เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2.2 เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศแบบเคลื่อนที่ เอ็มเลิร์นนิ่ง เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค ด้านการศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไป และนักเรียนเป็นผู้ใช้งานระบบปฏิบัติการ Android

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งหมด 4 ท่าน แบ่งออกเป็น ด้านการออกแบบการใช้งาน 2 ท่าน ด้านเทคนิควิธีการเขียนโปรแกรม 2 ท่าน และ นักเรียนจำนวน 4 คน เป็นผู้ใช้งาน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 อุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ที่มีความสามารถในการเชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายแบบไร้สาย (Wireless LAN) ใช้ระบบปฏิบัติการ Android Version 2.0 ขึ้นไป

ภาพที่ 1 อุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่สามารถเชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายแบบไร้สาย

3.2.2 สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของ Courseware หรือบทเรียนสำเร็จรูป ที่นำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และทำการส่งออกไฟล์ในรูปแบบของแอปพลิเคชัน เพื่อนำไป Install ในอุปกรณ์ได้

3.2.3 การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างอุปกรณ์ โดยการส่งผลการเรียนของผู้เรียนผ่านระบบเครือข่ายให้กับครูผู้สอนทราบ

3.3 ตัวแปรที่ศึกษา

3.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

3.3.2 ตัวแปรตาม คือ ความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

วิธีดำเนินการวิจัย

สามารถอธิบายขั้นตอนการวิจัยดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

4.1 กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- กลุ่มประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค ด้านการศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไป และนักเรียนเป็นผู้ใช้งานระบบปฏิบัติการ Android

- กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวนทั้งหมด 4 ท่าน แบ่งออกเป็น ด้านการออกแบบการใช้งาน 2 ท่าน ด้านเทคนิควิธีการเขียนโปรแกรม 2 ท่าน และ นักเรียนจำนวน 4 คน เป็นผู้ใช้งาน

4.2 ศึกษาบทความ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

4.3 ศึกษาการจัดเนื้อหาที่จะนำมาสร้างสื่อ โดยการศึกษาเนื้อหาบทเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในรูปแบบของ Courseware หรือบทเรียนสำเร็จรูป ที่ใช้กับระบบปฏิบัติการ Android Version 2.0 ขึ้นไป

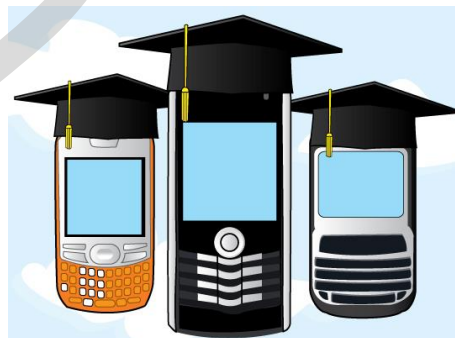
ภาพที่ 2 ระบบปฏิบัติการ Android

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

4.5 นำเสนอกรอบแนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของ นักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อรองรับประชาคม อาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสาร

4.6 ปรับปรุงแก้ไขและสรุปผล ผู้วิจัย ได้ทำการปรับปรุง รูปแบบการเรียนรู้ตาม ข้อเสนอแนะของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

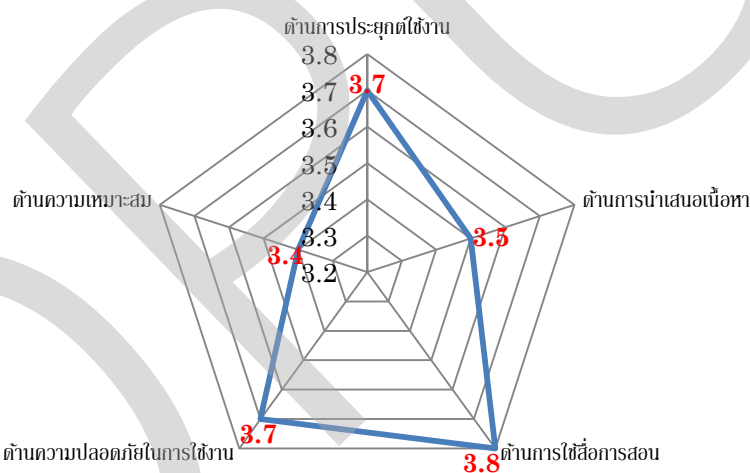
ผลการวิจัย

ภาพที่ 3 การเรียนบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่

5.1 การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งผลต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) อุปกรณ์ที่ใช้ระบบปฏิบัติการ Android 2.0 ขึ้นไป 2) สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของ Courseware หรือบทเรียนสำเร็จรูป 3) ระบบเครือข่ายแบบไร้สาย

5.2 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น แบ่งออกได้ ดังนี้ 1) กระประเมินด้านการประยุกต์ใช้งานเพื่อการเรียนการสอน 2) การประเมินด้านการนำเสนอเนื้อหาพัฒนาบทเรียน 3) การประเมินด้านการใช้สื่อการเรียนบนอุปกรณ์ที่ใช้ระบบปฏิบัติการ Android 4) การประเมินด้านความปลอดภัยในการใช้งานบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ 5) การประเมินด้านความเหมาะสมของการเรียนการสอนบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่

ภาพที่ 4 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทั้ง 5 ด้าน

อภิปรายผล

การเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศแบบเคลื่อนที่ที่เอ็มเคิร์นนิง เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ไม่เพียงแต่ใช้เพียงแค่ใช้ได้กับ Mobile ที่เป็น Smart Phone เท่านั้น ในปัจจุบันได้นำเอาเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตมาใช้ในการเรียนการสอน ก็สามารถนำบทเรียนออนไลน์ไปได้เหมือนกัน แต่ต้องตรวจสอบก่อนว่าบทเรียนออนไลน์นั้นตั้งค่าเหมาะกับอุปกรณ์ที่เปิดใช้งานหรือไม่ เช่น เรื่องขนาดหน้าจอ ระบบปฏิบัติการของอุปกรณ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศแบบเคลื่อนที่เอ็มเจิร์นนิง เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความเป็นไปได้ของการเรียนผ่านสื่อบนโทรศัพท์มือถือถือว่าสะดวกและใช้งานได้ทันที และการใช้งานโทรศัพท์มือถือก็ได้มีการพัฒนาขึ้นทุกวัน แต่อุปสรรคก็อาจจะเกิดขึ้นได้เช่นกัน อย่างนักเรียนแถบชนบทที่ห่างไกลความเจริญคงจะเป็นไปได้ แต่อาจจะช้ากว่า ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือที่ไม่สามารถใช้ระบบปฏิบัติการได้ เพราะฐานะของครอบครัวไม่มากนัก และยึดหลักการเรียนการสอนแบบพึ่งพาตัวเองและเศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

- กาญจนา หงษ์รัตน์. “การกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาข้ามชาติ” , 2555.
- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปรับปรุงเพิ่มเติม.
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณาการพิมพ์, 2543.
- กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. เทคโนโลยีการศึกษาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร : สันทวี, 2549.
- กองทัพ บุษรา และ ดวงกมล โพธิ์นาค. “การศึกษากรอบแนวคิดรูปแบบการเรียนรู้ด้วย
บทเรียนช่วยสอนคอมพิวเตอร์หน้าจอสัมผัส ระบบปฏิบัติการแอนดรอย
รายวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามแนวคิดทฤษฎีคอน
สตรัคชันนิสซึม” ใน การประชุมวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ
ครั้งที่ 5, ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 5-6
กรกฎาคม 2555, หน้า 417.
- ฐะณูพงษ์ ศรีกาพสินธุ์. “เทคโนโลยีสารสนเทศแบบเคลื่อนที่ M-Learning” ใน วารสาร
การศึกษาไทย, หน้า 27
- เอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์. “นโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่าง
ประเทศ” ใน การประชุมสัมมนาระดับภูมิภาค, ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์, 28
มีนาคม 2555, หน้า 15.

การทำนายการอยู่รอดผู้ป่วยโรคมะเร็งเต้านมด้วยเทคนิคจินเนติกอัลกอริทึม

กฤษฎา แก้ววัดปริง

สุรเดช บุญลือ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอตัวแบบจินเนติกอัลกอริทึมเพื่อใช้ในการทำนายการอยู่รอดของผู้ป่วยโรคมะเร็งเต้านมซึ่งใช้การเรียนรู้และการทดสอบภายใต้ การทดสอบไขว้ทับ 10 ส่วนจะแบ่งข้อมูลเป็นทดสอบ 10% อีก 90% เป็นฝึกสอน โดยอาศัยชุดข้อมูลอาการของผู้ป่วยโรคมะเร็งเต้านมมาใช้เพื่อทำนายจากมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 198 ระเบียบประกอบด้วย 34 คุณลักษณะ ข้อมูลที่ได้จะนำส่งเข้าตัวแบบทำนายโรคมะเร็งเต้านมซึ่งใช้เทคนิคจินเนติกอัลกอริทึม โครงข่ายประสาทเทียม และต้นไม้ตัดสินใจมาเปรียบเทียบสร้างตัวแบบทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ผลการทดสอบพบว่าตัวแบบที่ใช้เทคนิคจินเนติกอัลกอริทึมมีความแม่นยำร้อยละ 84.21 ขณะที่ตัวแบบทำนายที่ใช้โครงข่ายประสาทเทียมมีความแม่นยำร้อยละ 71.06 และต้นไม้ตัดสินใจมีความแม่นยำร้อยละ 69.03

คำสำคัญ : การทำนายการอยู่รอด, มะเร็งเต้านม, จินเนติกอัลกอริทึม

บทนำ

มะเร็งเป็นโรคที่พบบ่อยในปัจจุบันและเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิตของประชากรทั่วโลก มีการคาดการณ์ว่า ในปี พ.ศ. 2558 จะมีผู้ป่วยเป็นโรคมะเร็งเพิ่มขึ้นจาก 9 ล้านคนเป็น 15 ล้านคน สาเหตุมาจากจำนวนประชากร จำนวนผู้สูงอายุและจำนวนผู้สูบบุหรี่ที่เพิ่มขึ้นรวมถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น วิถีการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน และสภาวะสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถป้องกันและควบคุมได้อย่างทั่วถึงสำหรับประเทศไทยโรคมะเร็งเป็นสาเหตุการตายอันดับที่สาม รองจากโรคหัวใจและอุบัติเหตุ และมีแนวโน้มว่าจะมีอัตราการตายที่สูงขึ้นทุกปี (สายพิณ โชติวิเชียร, 2012) จากรายงานของสถาบันมะเร็งแห่งชาติประจำปี พ.ศ.2553 (สถาบันมะเร็งแห่งชาติ, 2554)

พบว่ามะเร็งเต้านมเป็นโรคที่พบบ่อยที่สุดในประเทศไทย รองลงมาคือ มะเร็งปอด มะเร็งตับ มะเร็งปากมดลูก มะเร็งลำไส้ใหญ่ และมะเร็งช่องปาก ตามลำดับ

สาเหตุของการเกิดมะเร็งที่ชัดเจน ในปัจจุบันยังไม่ทราบแน่ชัด แต่อย่างไรก็ตามมีการศึกษา ที่เชื่อได้ว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคมะเร็งอยู่หลายประการ (Cancer Research UK, 2012), (Cancer survival rate, 2012) เช่น สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ร่างกาย เช่น สารเคมีบางชนิด หรือเชื้อจุลินทรีย์ สาเหตุจากภายในร่างกาย เช่น กรรมพันธุ์ ที่ผิดปกติ หรือความไม่สมดุลทางฮอร์โมน เป็นต้น การรักษาโรคมะเร็งในปัจจุบันมีหลายวิธี เช่น การผ่าตัดเอาก้อนเนื้อมะเร็งออก รังสีบำบัด เคมีบำบัด การใช้ฮอร์โมน หรือ การฝังแร่ หรืออาจใช้หลายวิธีร่วมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะของโรค พยาธิวิทยาของชิ้นเนื้อ และสถานะความสมบูรณ์ของผู้ป่วย

ในทางการแพทย์ อัตราการอยู่รอด (Survival Rate) เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ (Cancer survival rate, 2012) ที่ทำให้ทราบถึงร้อยละของผู้ป่วย ซึ่งอยู่รอดภายหลังจากได้รับการวินิจฉัยโรคและได้รับการรักษาจนกระทั่งถึงช่วงเวลาหนึ่งที่สนใจพิจารณา เช่น การวัดอัตราการอยู่รอดของผู้ป่วยมะเร็งปากมดลูกที่ 5 ปี (5-year survival rate) ที่ได้รับการรักษาด้วยการฉายรังสีอย่างเดียวหรือฉายรังสีร่วมกับเคมีบำบัด ทำให้สามารถพิจารณาเปรียบเทียบอัตราการอยู่รอดที่ 5 ปี จำแนกตามวิธีการรักษาได้ (Brenner H, Gefeller O, Hakulinen T, 2004)

ปัจจุบันนี้มีการนำศาสตร์ด้านปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะเทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) มาประยุกต์ใช้กับการทำนายการอยู่รอดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมตามช่วงเวลา อาทิจานวิจัยของ (Endo Arihito, Takeo Shibata and Hiroshi Tanaka, 2008) ที่นำเทคนิคการเรียนรู้ทางปัญญาประดิษฐ์มาทำการเปรียบเทียบ 7 รูปแบบ เช่น โครงข่ายประสาทเทียม ต้นไม้ตัดสินใจ มาประยุกต์กับการทำนายการอยู่รอดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมพบว่าเทคนิคโครงข่ายประสาทเทียมมีประสิทธิภาพสูงกว่าต้นไม้ตัดสินใจ อีกทั้งงานวิจัยของ (Ming-Hseng Tseng, Hung-Chang Liao, 2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวินิจฉัยโรคมะเร็งเต้านมซึ่งทำการศึกษานาฬิกาของเนื้องอกโดยใช้เทคนิคจินเนติกอัลกอริทึมพบว่าให้ความถูกต้องของข้อมูลร้อยละ 90

ดังนั้นงานวิจัยนี้จะนำเทคนิคจินเนติกอัลกอริทึมมาใช้ในการสร้างตัวแบบทำนายการอยู่รอดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม รวมทั้งมีการเปรียบเทียบและคัดเลือกอัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่องที่นำมาประยุกต์ใช้สร้างตัวแบบทำนายที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อให้ได้ตัวแบบที่มีประสิทธิผลและมีความเหมาะสมกับการนำไปใช้งานต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ จะเป็นงานวิจัยเชิงทดลอง โดยมีระเบียบวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง การสร้างตัวแบบทำนายการอยู่รอด การทดสอบประสิทธิภาพของตัวแบบทำนาย และการพัฒนาระบบงาน

1. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ชุดข้อมูลของผู้ป่วยมะเร็งเต้านมจากมหาวิทยาลัย Wisconsin ประเทศสหรัฐอเมริกา (W. N. Street and et, 1995) ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่เกิดอาการอีกในเวลา 24 เดือน (non-recurrent) จำนวน 150 คน และกลุ่มที่กลุ่มที่เกิดอาการซ้ำในเวลา 24 เดือน (recurrent) จำนวน 48 คน รวมทั้งหมด 198 ระเบียบ 34 คุณลักษณะ

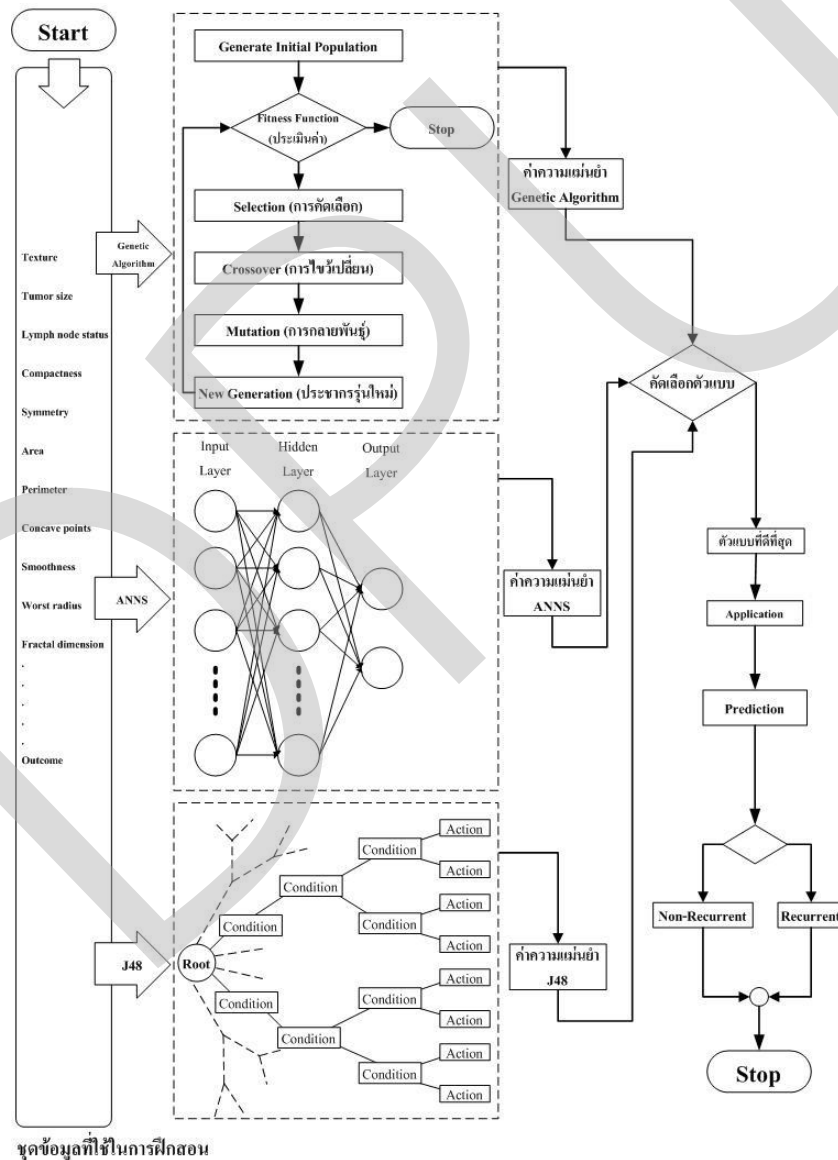
ตารางที่ 1 ตัวอย่างข้อมูลของผู้ป่วยโรคมะเร็งเต้านม

ID number	Time	radius	texture	...	Lymph node	Outcome
00001	31	18.02	27.6	...	5	N
00002	61	17.99	10.38	...	2	N
00003	116	21.37	17.44	...	0	N
.....				...		
00198	77	12.75	15.29	...	0	R

หมายเหตุ: N คือ non-recurrent และ R คือ recurrent

2. การสร้างตัวแบบทำนายการอยู่รอด

ออกแบบและสร้างตัวแบบทำนายโดยคัดเลือกตัวแบบทำนายที่มีประสิทธิภาพความแม่นยำสูงสุดระหว่างตัวแบบทำนายที่ใช้เทคนิคจินเนติกอัลกอริทึม โครงข่ายประสาทเทียม และต้นไม้ตัดสินใจเพื่อนำไปใช้ในส่วนการทำนายของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น ซึ่งข้อมูลที่น่าเข้าที่จะฝึกสอนและทดสอบจะมี 34 คุณลักษณะ ส่วนข้อมูลนำออกจะเป็นกลุ่มที่ไม่เกิดอาการอีกและกลุ่มผู้ป่วยที่เกิดอาการซ้ำ รวม 2 คลาส

ภาพที่ 1 ตัวแบบในการทำนาย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าตัวแบบที่มีประสิทธิภาพที่สุดต้องมีการฝึกสอน และทดสอบอัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่อง คือ Genetic Algorithm, ANNS และ J48 ซึ่งจะได้ค่าความแม่นยำ (Accuracy) เพื่อใช้คัดเลือกตัวแบบที่มีประสิทธิภาพที่สุด แล้วนำไปติดตั้งในโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้ในการใช้งานต่อไป

3. การทดสอบประสิทธิภาพของตัวแบบทำนาย

การประเมินผลใช้วิธีวัดค่าความแม่นยำ (Accuracy) ค่าความแม่นยำตรง (Precision) ค่าความระลึก (Recall) และการวัดประสิทธิภาพโดยรวม (F-measure) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 - 1 ซึ่ง 1 หมายถึงประสิทธิภาพดี (Max Brame, 2007) ดังสมการที่ (1) (2) และ (3) ตามลำดับ

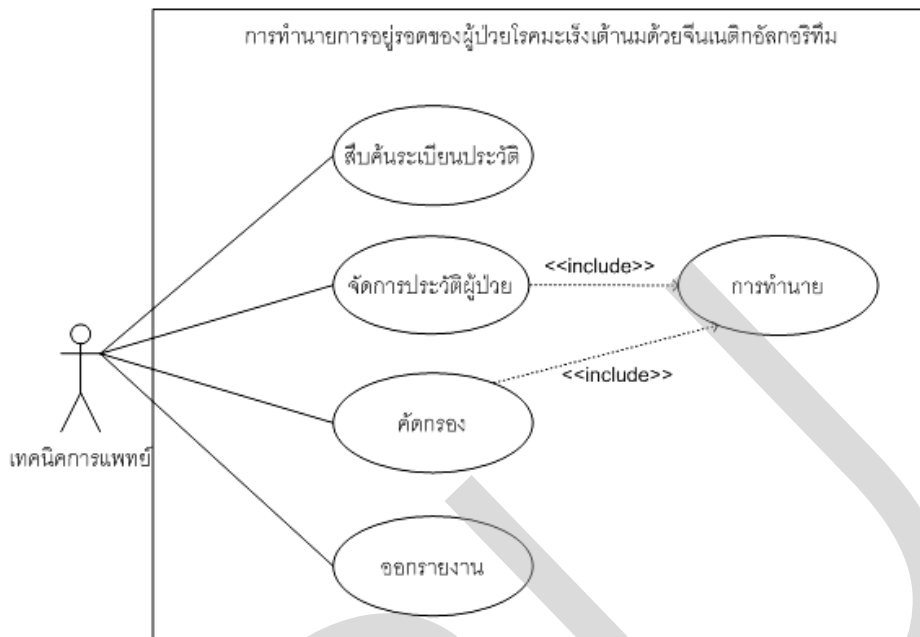
$$\text{Precision} = \frac{TP}{TP+FP} \quad (1)$$

$$\text{Recall} = \frac{TP}{TP+FN} \quad (2)$$

$$\text{F-measure} = \frac{2*(\text{Recall}*\text{Precision})}{\text{Recall}+\text{Precision}} \quad (3)$$

4. การพัฒนาระบบงาน

ใช้การวิเคราะห์และออกแบบระบบเชิงวัตถุ โดยใช้ภาษา UML สำหรับการออกแบบ ซึ่งภาพรวมของระบบสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ภาพรวมของระบบงาน

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่ามีผู้ที่เกี่ยวข้องกับ โปรแกรมหลัก คือ ผู้ใช้ (User) โดยสามารถอธิบายการทำงานของแต่ละยูสเคสได้ดังนี้

สืบค้นระเบียบประวัติ เป็นการเรียกดูประวัติผู้ป่วยว่ามีข้อมูลทำนายเดิมหรือไม่

การจัดการประวัติผู้ป่วย เป็นการป้อนข้อมูล ปรับแก้ หรือลบข้อมูลของผู้ป่วยโรคมะเร็งเต้านมที่มีในระบบ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ข้อมูลทางคลินิก เป็นการเก็บปัจจัย 35 ปัจจัย

คัดกรอง เป็นส่วนที่ร้องขอให้โปรแกรมทำการทำนายข้อมูลที่ได้จากการอินพุทข้อมูลทางการแพทย์ของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม

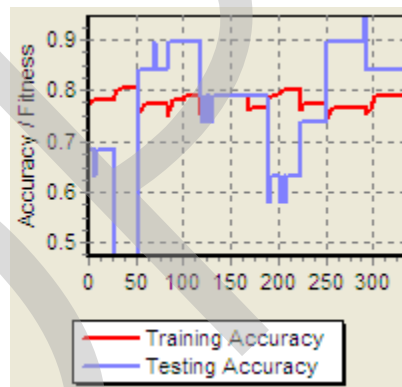
การทำนาย เป็นส่วนของการประมวลผลการทำนายการอยู่รอดของผู้ป่วยโรคมะเร็งเต้านม ว่าสามารถอยู่รอด หรือไม่อยู่รอดโดยใช้ตัวแบบเงินเนติกอัลกอริทึม

ออกรายงาน เป็นส่วนที่ใช้ในออกรายงานการทำนายของผู้ป่วย

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้นำความรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้กับการทำนายการอยู่รอดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม โดยจะมีการนำอัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่องที่ประกอบด้วย จินเนติกอัลกอริทึม โครงข่ายประสาทเทียม และต้นไม้ตัดสินใจมาสร้างตัวแบบทำนายการอยู่รอดของผู้ป่วยมะเร็งเต้านม แล้วเปรียบเทียบหาประสิทธิภาพความแม่นยำในการทำนายเพื่อหาตัวแบบทำนายที่ให้ความแม่นยำสูงสุดที่จะเหมาะสมกับการนำไปพัฒนาโปรแกรมต่อไป

ผลการทดสอบพบว่าตัวแบบทำนายที่ใช้เทคนิคจินเนติกอัลกอริทึม มีความแม่นยำร้อยละ 84.21 ขณะที่ตัวแบบทำนายที่มีใช้โครงข่ายประสาทเทียมมีความแม่นยำร้อยละ 71.06 และต้นไม้ตัดสินใจมีความแม่นยำร้อยละ 69.03

ภาพที่ 3 กราฟเปรียบเทียบ Training Accuracy และ Testing Accuracy ของจินเนติกอัลกอริทึม

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นผลการเปรียบเทียบความแม่นยำในการฝึกสอนและความแม่นยำในการทดสอบด้วยจินเนติกอัลกอริทึม ว่ามีการปรับค่าความแม่นยำไปในรูปแบบใด สอดคล้องกันอย่างไร ตามผลการทำนายที่แสดงออกมาที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

อภิปรายผล

จากการที่ได้นำเสนอการนำเทคนิคการทำนายการอยู่รอดของผู้ป่วยโรคมะเร็งเต้านมโดยการคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสม เพื่อให้มีการสังเคราะห์ตัวแบบได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพในการทำนายสูงสุดและลดความซับซ้อนของตัวแบบนั้น พบว่าประสิทธิภาพที่ใช้จินเนติกอัลกอริทึมให้ผลดีกว่าเนื่องจากมีโครงสร้างแบบขนานที่สามารถประมวลผลได้เร็วรวมถึงคำนวณเป็นหน่วยย่อยได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งยังค้นหาและเลือกชุดข้อมูลที่เหมาะสมได้พร้อมๆกับการประมวลผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Ming-Hseng Tseng, Hung-Chang Liao, 2009) ถึงแม้ว่างานวิจัยของ (Endo Arihito, Takeo Shibata and Hiroshi Tanaka, 2008) จะแสดงผลออกมาว่าโครงข่ายประสาทเทียมให้ผลในการทำนายดีกว่าต้นไม้ตัดสินใจ แต่โครงข่ายประสาทเทียมมีจุดด้อยในด้านการตีความหาเหตุผล อีกทั้งในการเลือกปัจจัยเพื่อมาทำการฝึกสอนและทำการทดสอบยังคงเลือกชุดข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผลโดยที่ไม่ได้เลือกชุดข้อมูลที่ดีที่สุด ทำให้การประมวลผลช้าและยังขาดความแม่นยำซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chih-Lin Chia and et, 2005) และ (Pena-Reyes and et, 1998)

บรรณานุกรม

- สายพิน โขติวิเชียร. มะเร็ง [Online]. Accessed 19 August 2012. Available from <http://nutrition.anamai.moph.go.th/cancer1>.
- สถาบันมะเร็งแห่งชาติ. รายงานทะเบียนมะเร็งระดับโรงพยาบาล. กรุงเทพฯ. 2554.
- พยุง มีสัง,ระบบพืชซีและโครงข่ายประสาทเทียม,เอกสารประกอบการสอน, คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ 2551.
- อาทิตย์ ศรีแก้ว. “ปัญญาเชิงคำนวณ”. สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2552.
- อุษา เพียรเพชร. “ระบบผู้เชี่ยวชาญแบบตรรกะคลุมเครือช่วยสำหรับให้คำแนะนำโรคมะเร็งเต้านม.” ปัญหาพิเศษปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2548.
- Brenner H, Gefeller O, Hakulinen T. “Period analysis for ‘up-to-date’ cancer survival data:theory, empirical evaluation, computational realization and applications”. *Eur J Cancer* 2004; 40: pp 326-335
- Brenner H and Gefeller O. “An Alternative Approach to Monitoring Cancer Patient Survival”. *Cancer* 1996; 78: pp 2004-2010
- Brenner H and Gefeller O. “Deriving More Up-to-Date Estimates of Long-Term Patient Survival”. *J Clin Epidemiol* 1997; 50: pp211-216
- Biganzoli, E., Boracchi, P., Mariani, L., and Marubini, E. “Feed forward neural networks For the analysis of censored survival data: a partial logistic regression approach. *Statistics in Medicine*”, 1998; 17, pp 1169–1186.
- Cancer Research UK. What causes cancer [Online]. Accessed 19 August 2012. Available from <http://www.cancerhelp.org.uk>.

Cancer survival rate. [A tool to understand your prognosis](#) [Online].

Accessed 19 August 2012. Available from <http://www.MayoClinic.com>.

Chih-Lin Chia, W. Nick Street b, William H. Wolbergc (2005). Application of Artificial Neural Network-Based Survival Analysis on Two Breast Cancer Datasets.

C.J.C. Burges. "A Tutorial on Support Vector Machines for Pattern Recognition". Data Mining and Knowledge Discovery, 2(2), 1998. pp 121-167

C.W. Hsu, C.C. Chang, C.J. Lin, et al. "A practical guide to support vector classification", 2003.

Delen D, Walker G, Kadam A. "Predicting breast cancer survivability: a comparison of Three data mining methods". Artificial Intelligence in Medicine. 2005 Jun; 34(2): pp113-27.

ENDO ARIHITO, TAKEO SHIBATA and HIROSHI TANAKA. (2008).

Comparison of Seven Algorithms to Predict Breast Cancer Survival.

Fabio Crestani and Gabriella Pasi. "Soft Information Retrieval: Applications of Fuzzy Set Theory and Neural Networks". Available online at <http://www.cis.strath.ac.uk/~fabioc/papers/>.

Haykin S. "Neural Network a comprehensive foundation". 2nd edition, USA: Prentice hall, 1999.

Ming-Hseng Tseng, Hung-Chang Liao. "The genetic algorithm for breast tumor diagnosis", 2009, pp 703-710

Mu, T., Nandi, A.K., "Detection of breast cancer using v-SVM and RBF networks with Self organized selection of centers". Medical Applications of Signal Processing, 2005, pp 47– 52.

Mihir Sewak Priyanka Vaidya Chien-Chung Chan Zhong-Hui Duan. "SVM Approach to Breast Cancer Classification". Proceeding IMSCCS '07 Proceedings of the Second International Multi-Symposiums on Computer and Computational Sciences. 2007, pp 32-37

Max Brame. "Principles of Data Mining". Springer-Verlag London Limited 2007, pp 173-176

M. Lundin, J. Lundin, H.B. Burke, S. Toikkanen, L. Pylkkänen, H. Joensuu. (1999). Artificial Neural Networks Applied to Survival Prediction in Breast Cancer.

W. N. Street, O. L. Mangasarian, and W.H. Wolberg. "An inductive learning approach To prognostic prediction". Proceedings of the Twelfth International Conference on Machine Learning, pages522--530, San Francisco, 1995. Morgan Kaufmann.

Pena-Reyes, C.A. and M. Sipper. 1998. Evolving Fuzzy Rules for Breast Cancer Diagnosis, pp. 369-372. In Proceedings of 1998 International Symposium on Nonlinear Theory And Applications. Lausanne.

STEVEN L. SALZBERG. "C4.5:Programs for Machine Learning", 1994. pp 235-240

การประยุกต์ใช้ฟuzzyลอจิกเพื่อการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งภายในประเทศ

กัลยา แดงประทีป

สุรเดช บุญลือ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอแบบจำลองของฟuzzyลอจิกเพื่อการพยากรณ์ราคาทองคำในตลาดของประเทศไทย ซึ่งให้ความสำคัญกับการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานระหว่างแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียม ตัวแบบจำลองฟuzzyลอจิกและตัวแบบต้นไม้ตัดสินใจ โดยวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของข้อมูลและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับราคาทองคำ เพื่อเลือกเฉพาะปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับราคาทองคำ เพื่อเข้าสู่ตัวแบบฟuzzyลอจิกเพื่อใช้ในการเรียนรู้และการประเมินผล ผลการทดสอบพบว่าตัวแบบที่ใช้เทคนิคฟuzzyลอจิกให้ประสิทธิภาพสูงสุดโดยมีร้อยละของความแม่นยำสูงสุด โดยพิจารณาจากค่า RMSE เท่ากับ 270.6145 และ MAE เท่ากับ 178.2849 ขณะที่ตัวแบบทำนายที่ใช้โครงข่ายประสาทเทียมให้ประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งมีค่า RMSE เท่ากับ 719.4278 และ MAE เท่ากับ 556.174 และตัวแบบทำนายซึ่งใช้ต้นไม้ตัดสินใจให้ประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งมีค่า RMSE เท่ากับ 642.7031 และ MAE เท่ากับ 322.763

คำสำคัญ : ฟuzzyลอจิก, การพยากรณ์, โครงข่ายประสาทเทียม, ต้นไม้ตัดสินใจ

บทนำ

ในปัจจุบันการทำกิจการหรือลงทุนในธุรกิจนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้ธุรกิจด้วยฐานความรู้ และข้อมูล เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักลงทุนได้ผลตอบแทนในการลงทุนอย่างคุ้มค่า ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ในเรื่องของหุ้น ลงทุนในการซื้อขายทองคำทั้งทองคำแท่งและทองรูปพรรณ ในที่นี้ผู้วิจัยขอให้ความสำคัญในการลงทุนซื้อขายทองคำแท่ง เนื่องจากทองคำแท่งนั้นเป็นแร่ที่มีคุณค่าและมีราคา ซึ่งปัจจุบันคนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการซื้อทองคำแท่งไว้เพื่อเก็งกำไร เนื่องจากสถานการณ์ตลาดการลงทุนทองคำแท่ง

ปัจจุบันมีความผันผวน อันเนื่องมาจากปัจจัยหลายๆ อย่างประกอบกัน เช่น ราคาน้ำมันที่มีความผันผวน และมีแนวโน้มเพิ่มราคาสูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา สภาพทางการเมืองในต่างประเทศ เช่นประเทศกรีซ เป็นต้น ซึ่งสภาวะการเมืองในต่างประเทศนั้นจะส่งผลกระทบต่อตลาดหุ้นของทั้งยุโรปและเอเชีย ทำให้เกิดการผันผวนของตลาดหุ้น และจะส่งผลกระทบต่อราคาทองคำด้วยเช่นกัน

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นตัวช่วยในการดำเนินธุรกิจและการลงทุนของทั้งนักลงทุน และผู้ที่สนใจที่จะซื้อทองคำแท่งไว้เพื่อเก็งกำไร จะทำให้นักลงทุนสามารถคาดการณ์สถานการณ์ และสามารถวางแผนการลงทุนได้อย่างระมัดระวังและมีข้อมูลไปใช้ในการลงทุนมากขึ้น ด้วยปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้มีแนวคิดที่จะศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสภาวะและสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักลงทุนให้มากที่สุด โดยอาศัยการพยากรณ์ด้วยเทคนิคฟัซซี่ลอจิก มาเป็นเครื่องมือที่ใช้ฝึกฝนตัวแบบ ซึ่งผลที่ได้รวมทั้งความแม่นยำในการพยากรณ์นั้นขึ้นกับข้อมูลที่จะนำมาฝึกฝนตัวแบบ

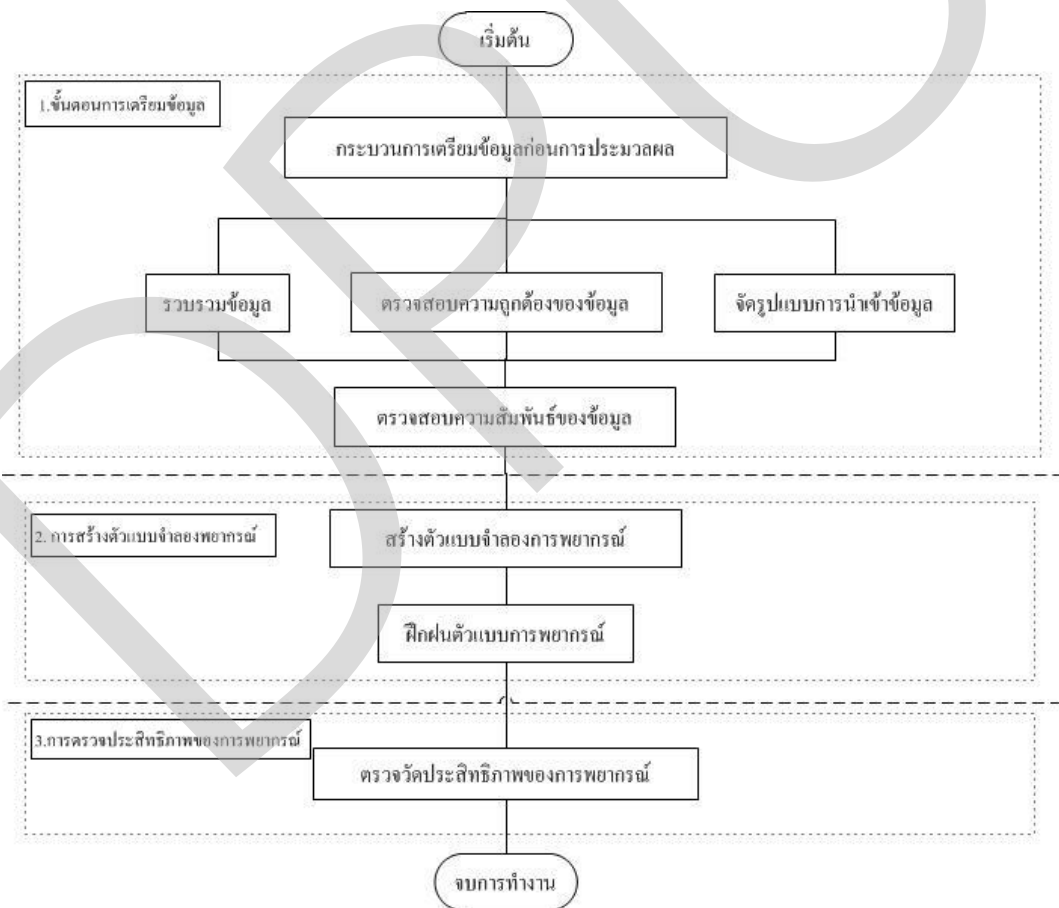
การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับราคาทองคำ พบว่ามีงานวิจัยที่ได้ศึกษาการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งภายในประเทศไทยโดยใช้โครงข่ายประสาทเทียม (McCann and Kalman, 2551) ซึ่งได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงราคาทองคำ ผลศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อราคาทองคำแท่งนั้น มีอยู่ 6 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ ดัชนีราคาหลักทรัพย์ที่เป็นมาตรฐาน (SPX500) ดัชนีการทำเหมือง (HUI) ดัชนีราคาน้ำมัน (XOI) ราคาโลหะเงิน (Silver) ราคาโลหะแพลตตินั่ม (Platinum) อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาท (Bath Exchange) ซึ่งผู้วิจัยจะนำปัจจัยที่มีผลการศึกษามาแล้วมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยครั้งนี้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาแบบจำลองด้วยการประยุกต์ฟัซซี่ลอจิก เพื่อพยากรณ์ราคาทองคำแท่งภายในประเทศ ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางด้านการจำแนกข้อมูล ที่มีคุณสมบัติเด่นทางด้าน การเรียนรู้จากข้อมูลและฟัซซี่ลอจิก (Fuzzy Logic : FL) ที่มีข้อดีทางด้าน การให้เหตุผล นำมาปรับและประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลทั่วไปและนักลงทุน และลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับนักลงทุน

และเพื่อต้องการประเมินประสิทธิภาพของอัลกอริทึมพีชชีลจิกที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้งานกับสถานะการลงทุนในปัจจุบัน และเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานของพีชชีลจิกกับโครงข่ายประสาทเทียมอีกด้วย

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอการสร้างตัวแบบโดยการประยุกต์เทคนิคพีชชีลจิกเพื่อพยากรณ์ราคาทองคำแท่งภายในประเทศ ซึ่งเมื่อได้ตัวแบบที่เหมาะสมแล้วสามารถนำไปใช้ในการพยากรณ์ราคาทองคำแท่งภายในประเทศ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจและวางแผนก่อนการลงทุน โดยขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

1. กระบวนการเตรียมข้อมูลก่อนการประมวลผล

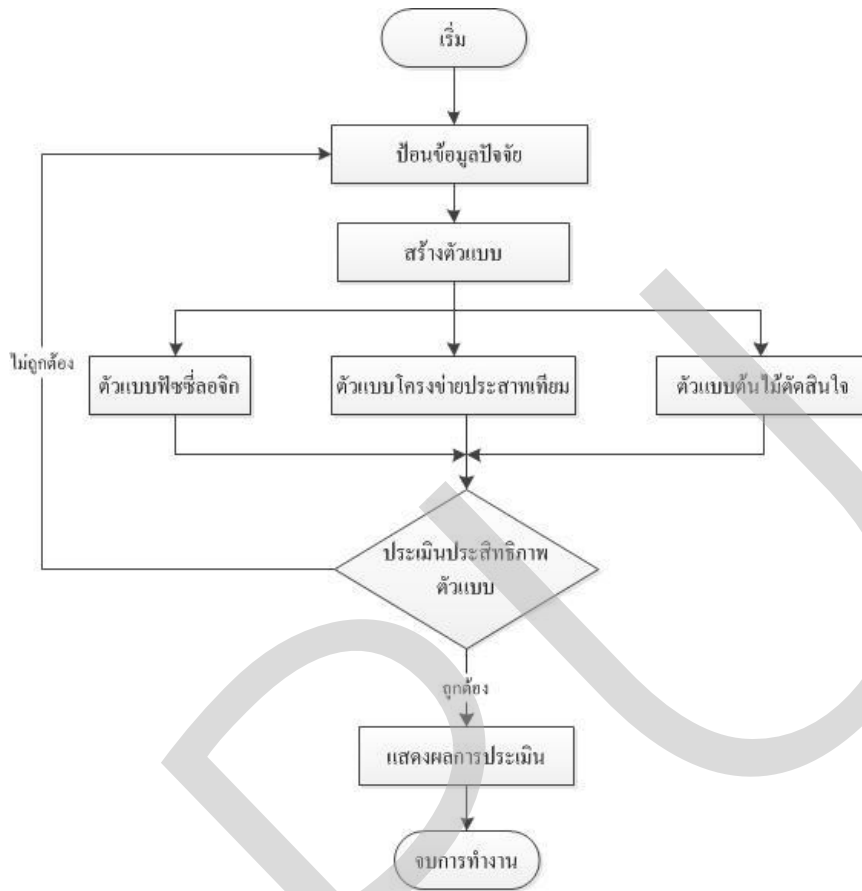
งานวิจัยนี้ได้จัดเตรียมข้อมูลราคาทองคำย้อนหลังที่เก็บรวบรวมสมาคมค้าทองคำแห่งประเทศไทย แหล่งข้อมูลราคาทองคำโลกจากเว็บไซต์ Kitco ราคาน้ำมันโลก อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ จากเว็บไซต์ Bloomberg จำนวน 903 วัน ระหว่างเดือนมกราคม 2552 ถึงเดือน สิงหาคม 2555 นอกจากนี้ในส่วนของปัจจัยนำเข้าที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับราคาทองคำในประเทศไทยได้พิจารณาคัดเลือกจากปัจจัยที่ใช้ในงานวิจัยของ McCann and Kalman (McCann and Kalman, 2551) จำนวน 6 ปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อราคาทองคำในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

- (1) ดัชนีราคาหลักทรัพย์ที่เป็นมาตรฐาน (SPX500)
- (2) ดัชนีการทำเหมือง (HUI)
- (3) ดัชนีราคาน้ำมัน (XOI)
- (4) ราคาโลหะเงิน (Silver)
- (5) ราคาโลหะแพลตตินัม (Platinum)
- (6) อัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินบาท (BathExchange)

2. การสร้างตัวแบบจำลองพยากรณ์

จำนวนข้อมูลที่ใช้ในการฝึกสอนและทดสอบได้ทำการจัดกลุ่มของข้อมูลออกเป็นกลุ่มๆ นอกจากนี้ในส่วนของข้อมูลฝึกสอนนั้นจะนำมาแบ่งออกเป็นสองส่วนเพื่อใช้ในการฝึกสอน 90% และเป็นข้อมูลทดลอง (Pre Test) 10% หรือเรียกว่าเป็นข้อมูลที่ใช้ในการทดสอบความถูกต้อง (Validation Data)

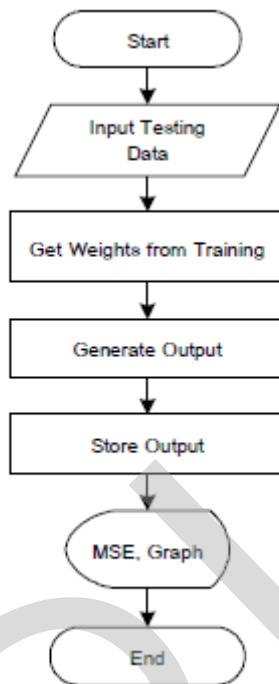
กระบวนการของพีชชีลอจิกในการทดลองตัวแบบ โดยมีการการสร้างและเปรียบเทียบตัวแบบ ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการสร้างตัวแบบและการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวแบบ

3. การตรวจประสิทธิภาพของการพยากรณ์

ขั้นตอนการทดสอบ เริ่มจากการนำชุดข้อมูลทดสอบและทำการคำนวณค่าผลลัพธ์จากค่าน้ำหนักและค่าไบแอสที่ได้จากการสอน (Training) ซึ่งกระบวนการนี้จะเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพการทำงานของตัวแบบ ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนการทดสอบตัวแบบ

ผลการพยากรณ์ของตัวแบบแต่ละแบบจำลอง

งานวิจัยนี้ได้ทำการวัดประสิทธิภาพของผลการทดลองด้วยวิธีรากที่สองของค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ย (RMSE) (1) ค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (MAE) (2)

$$RMSE = \sqrt{\frac{1}{N} \sum_{t=1}^N (x(t) - \hat{x}(t))^2}$$

(1)

$$MAE = \frac{1}{N} \sum_{t=1}^N |x(t) - \hat{x}(t)|$$

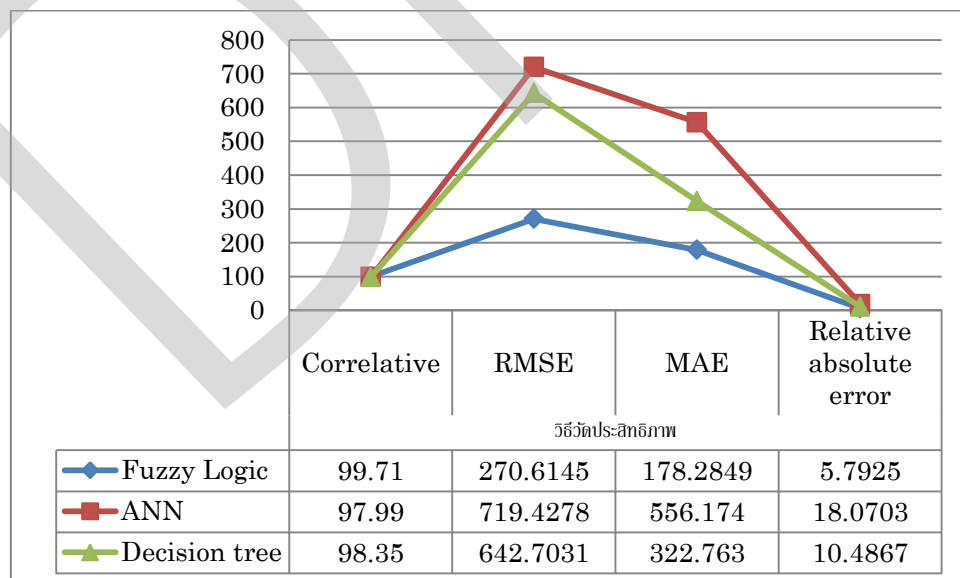
(2)

โดยที่ $x(t)$ หมายถึง ค่าจริงของข้อมูล ณ เวลา t
 $\hat{x}(t)$ หมายถึง ค่าพยากรณ์ข้อมูล $x(t)$
 N หมายถึง จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ตารางที่ 1 ผลการวัดประสิทธิภาพการพยากรณ์ด้วยตัวแบบ

สถาปัตยกรรม	วิธีวัดประสิทธิภาพ			
	Correlative	RMSE	MAE	Relative absolute error
Fuzzy Logic	99.71	270.6145	178.2849	5.7925
ANN	97.99	719.4278	556.174	18.0703
Decision tree	98.35	642.7031	322.763	10.4867

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวัดประสิทธิภาพของการพยากรณ์ราคาทองคำด้วยเทคนิคต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย เทคนิค โครงข่ายประสาทเทียม เทคนิคฟัซซี่ลอจิก และเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ ซึ่งทั้งสามตัวแบบใช้ชุดข้อมูลเดียวกันในการทดสอบ จากผลการทดลองจะเห็นว่าตัวแบบเทคนิคฟัซซี่ลอจิก ให้ประสิทธิภาพการพยากรณ์สูงสุดในทุกวิธีการวัดประสิทธิภาพ โดยมีค่า RMSE เท่ากับ 270.6145 ค่า MAE เท่ากับ 178.2849 ซึ่งสามารถแสดงผลการเปรียบเทียบประเมินประสิทธิภาพการทำงานของตัวแบบ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวแบบการพยากรณ์

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอการประยุกต์ใช้เทคนิคพีชชีลอจิกเพื่อการพยากรณ์ราคาทองคำ โดยได้ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวแบบที่ใช้ในการทดสอบ ระหว่างโครงข่ายประสาทเทียมกับพีชชีลอจิกซึ่งข้อมูลที่น่าเข้าสำหรับการเรียนรู้ของพีชชีลอจิกนั้น ได้คัดเลือกเฉพาะปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการขึ้นลงของราคาทองคำ แล้วเปรียบเทียบหาประสิทธิภาพความแม่นยำในการทำนาย เพื่อหาตัวแบบทำนายที่ให้ความแม่นยำสูงสุดที่จะเหมาะสมกับการนำไปพัฒนาโปรแกรมต่อไป

ผลการทดสอบพบว่าตัวแบบทำนายที่ใช้เทคนิคพีชชีลอจิกให้ประสิทธิภาพสูงสุดโดยพิจารณาจากค่า RMSE เท่ากับ 270.6145 และ MAE เท่ากับ 178.2849 ขณะที่ตัวแบบทำนายที่ใช้โครงข่ายประสาทเทียมให้ประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งมีค่า RMSE เท่ากับ 719.4278 และ MAE เท่ากับ 556.174 และตัวแบบทำนายซึ่งใช้ต้นไม้ตัดสินใจให้ประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งมีค่า RMSE เท่ากับ 642.7031 และ MAE เท่ากับ 322.763

อภิปรายผล

จากการที่ได้นำเสนอการประยุกต์ใช้เทคนิคพีชชีลอจิกเพื่อการพยากรณ์ราคาทองคำนั้น พบว่าประสิทธิภาพของตัวแบบนั้นจะขึ้นอยู่กับข้อมูลที่น่าเข้าสู่กระบวนการประมวลผล การแบ่งกลุ่ม และการจัดกลุ่มของข้อมูลจะมีผลกับผลลัพธ์ที่แสดงออกมา อีกทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพของแบบจำลองนั้น อาจจะสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ หากว่าเพิ่มปัจจัยนำเข้าที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อราคาส่งออกของทองคำในประเทศ ซึ่งข้อมูลบางส่วนจำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูลเป็นจำนวนมาก และขั้นตอนในการได้ข้อมูลมาเพื่อใช้ในการทดสอบนั้นมีกระบวนการที่ค่อนข้างยุ่งยาก

บรรณานุกรม

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย[ออนไลน์]

[อ้างอิง เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2555].จาก: <http://www.setsmart.com>

เพชรฤดี องค์กรีระกุล. “การใช้ซอฟต์แวร์แมชชีนในการทำนายการขึ้นลงของราคาทองคำ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

พยุ่ง มีสัจ. “ระบบพีชชีและโครงข่ายประสาทเทียม.” วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ 2553, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ปรีดา อนุสรณ์ธีระกุล. “การพยากรณ์ราคาทองคำในประเทศไทยโดยใช้โครงข่ายประสาทเทียม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.

สืบค้นออนไลน์. ข้อมูลราคาทองคำโลก[ออนไลน์] [สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2555].

จาก: <http://www.kitco.com>

สืบค้นออนไลน์. อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ[ออนไลน์] [สืบค้นเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2555]. จาก: <http://www.bloomberg.com>

Jeff Heaton. Programming Neural Networks in Java [Online] [Retrieved August 19, 2012]. Available: <http://www.jeffheaton.com/ai>.

P. Ongsritrakul and N. Soonthornphisaj. “Apply Decision tree and Support Vector Regression to Predict the Gold Price”. Proceedings of the International Conference of the Joint Conference on Neural Networks, vol. 4, PP. 2488-2492, 2003

Peter, J. and L. Barry. “A Neural Network Model for the Gold Market”. Mccann-neural,1994.

การคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นโดยใช้เทคนิคเหมืองข้อมูล

กิตติศักดิ์ สุมาภรณ์
อรรวรรณ อิมสมบัติ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจสภาวะสุขภาพประชาชนโดยใช้ข้อมูลของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ ปี พ.ศ. 2555 จำนวน 1,071 เรคอร์ด ด้วยเทคนิคการทำเหมืองข้อมูล โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ประเด็นคือการศึกษาความสัมพันธ์ของการเป็นโรคต่างๆ โดยใช้เทคนิค Association Rule และศึกษาการคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นของประชาชน โดยแบ่งออกเป็น กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มป่วย ด้วยเทคนิค Classification และนำผลลัพธ์ที่ได้ไปพัฒนาเป็นระบบคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นเพื่อช่วยลดภาระงานของผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการทดลองพบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ของการเป็นโรคต่างๆ อัลกอริทึม FP Growth ให้คำตอบที่เหมาะสมมากกว่าอัลกอริทึม Apriori และในการศึกษาการคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นของประชาชน พบว่าอัลกอริทึม Partial Rules ให้ความถูกต้องมากกว่าอัลกอริทึมต้นไม้ตัดสินใจ C4.5 โดยมีค่าความถูกต้อง (precision) เท่ากับ 88.60% ค่าระลึก (recall) เท่ากับ 89.20% และค่าความเหวี่ยง (F-measure) เท่ากับ 88.80% เมื่อนำกฎที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ผู้เชี่ยวชาญได้ตัดข้อมูลบางแอทริบิวต์และกฎบางกฎที่ไม่เหมาะสมออกไป สุดท้ายจะได้ผลลัพธ์เป็นกฎจำนวน 44 กฎ และถูกนำไปในการสร้างระบบคัดกรองสุขภาพอัตโนมัติสำหรับให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาตรวจสอบสุขภาพเบื้องต้นของตนเอง

บทนำ

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการเฝ้าระวังโรคเรื้อรังในทุกจังหวัด โดยได้มีการแจกแบบสำรวจสภาวะสุขภาพของประชาชนอายุตั้งแต่ 15 ปีเพื่อใช้ในการคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้ศูนย์แพทย์ชุมชนสังกัดโรงพยาบาลบุรีรัมย์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของนโยบายดังกล่าว จึงได้จัดทำแบบสำรวจสภาวะสุขภาพของประชาชนอายุตั้งแต่ 15 ปีในเขตเทศบาล ซึ่งข้อมูลประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ข้อมูลครอบครัว 3) ข้อมูลการเจ็บป่วยและพฤติกรรมเมื่อ

เจ็บป่วย 4) ข้อมูลคะแนนพฤติกรรมด้านสุขภาพ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และ ออกแบบกิจกรรมและงบประมาณให้สอดคล้องกับผลที่สำรวจได้เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพ ให้ตรงจุด เช่น ผลการคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นในชุมชนหนึ่งพบว่ามีคนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง เป็นจำนวนมาก และเมื่อนำมาวิเคราะห์ทำให้ทราบว่าส่วนใหญ่เป็นคนอ้วนลงพุง จึงจัดให้ มีการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในกลุ่มเสี่ยงของชุมชนนั้นด้วย โครงการชุมชนลด หวาน มัน เค็ม ลดอ้วน ลดโรคใน ปี 2555 เป็นต้น

ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจสภาวะสุขภาพของประชาชนจะมีปริมาณเพิ่ม สูงขึ้นทุกปี และยังขาดการจัดการข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า จากการ ทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีการวิจัยหลายชิ้นที่ได้ประยุกต์เทคนิคการทำเหมืองข้อมูลมา ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการแพทย์และสาธารณสุข เช่น มาลิวรรณ บุญพลอย (2551) ศึกษาเรื่องเหมืองข้อมูลและการค้นหาคำความรู้สำหรับโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง นำเสนอวิธีการใช้ขั้นตอนวิธีต้นไม้ช่วยตัดสินใจสองชั้นเพื่อจำแนกประเภทข้อมูลโรค กล้ามเนื้ออ่อนแรงเรื้อรัง, รักถิ่น เหลาหา (2553) ศึกษาการพยากรณ์ความเสี่ยงการเกิด โรคมะเร็งปอด โดยใช้ทฤษฎีต้นไม้ตัดสินใจแบบ C4.5 ในการจัดกลุ่มผู้ป่วยและพยากรณ์ ความเสี่ยงการเกิดโรคมะเร็งปอด, สุกรีใจ วุฒิกิจโกศล (2551) ศึกษาการใช้เทคนิคการทำ เหมืองข้อมูลในผู้ป่วยข้อไหล่ติด โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า เป็นแนวทางช่วยสนับสนุนการ ตัดสินใจเลือกเทคนิคการรักษาสำหรับนักกายภาพบำบัด ด้วยเทคนิค Cluster และ Association Rule, อังคณา พิจาริโชติ (2552) พัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับ วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงการเป็นโรคเบาหวาน ประกอบด้วยสามส่วนคือ ส่วนของคลังข้อมูลใช้ สำหรับเก็บข้อมูลปัจจัยเสี่ยงที่ได้จากการคัดกรองกลุ่มเสี่ยง ส่วนของเหมืองข้อมูลเป็นตัว ค้นหาความสัมพันธ์ของปัจจัยเสี่ยงต่างๆ และส่วนการแสดงผลข้อมูลรายงาน ผลการค้นห ความสัมพันธ์ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคเบาหวานพบว่าประวัติครอบครัวเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ มีอัตราการเสี่ยงมากที่สุดซึ่งพบคู่กับค่าดัชนีมวลกาย

งานวิจัยนี้จึงนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจสภาวะสุขภาพ ประชาชนด้วยเทคนิคการทำเหมืองข้อมูลโดยใช้เทคนิค Association Rule และ Classification เพื่อนำไปสร้างระบบเว็บแอปพลิเคชันเพื่อช่วยคัดกรองสุขภาพเบื้องต้น ซึ่ง เปิดให้ประชาชนทั่วไปที่สนใจสามารถเข้ามาสำรวจสุขภาพได้ด้วยตนเอง และช่วยลด ภาระงานของผู้เชี่ยวชาญ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนในดำเนินการวิจัยการคัดกรองสุขภาพเบื้องต้น โดยใช้เทคนิคเหมืองข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้คือ

1. การศึกษาและรวบรวมข้อมูล
2. การเตรียมข้อมูล
3. การศึกษา ทดสอบและเลือกเทคนิคที่เหมาะสม

โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจสภาวะสุขภาพประชาชนซึ่งจัดทำโดยศูนย์แพทย์ชุมชนสังกัดโรงพยาบาลบุรีรัมย์ โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ จำนวน 1,071 แถว ซึ่งประกอบด้วยแอทริบิวต์ จำนวน 75 แอทริบิวต์ เช่น ลำดับที่, ชื่อ-สกุล, รหัสบัตรประชาชน, ที่อยู่, ชุมชน, สิทธิการรักษา, เพศ, สถานภาพ, การศึกษา, น้ำหนัก, ส่วนสูง, ดัชนีมวลกาย, ขนาดรอบเอว, ความดัน, ประวัติการเจ็บป่วยของครอบครัว, ประวัติการเจ็บป่วย, การรักษา, การสูบบุหรี่, การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์, การออกกำลังกาย, รสชาติของอาหารที่ชอบ, การขับขี้, เพศสัมพันธ์, การตรวจเต้านม, การตรวจมะเร็งปากมดลูก, พฤติกรรมสุขภาพด้านอาหาร อารมณ์ ออกกำลังกาย และสรุปผลการคัดกรองสุขภาพ เป็นต้น

การเตรียมข้อมูล (Data Pre-processing)

เนื่องจากข้อมูลที่ถูกจัดเก็บไว้ยังไม่อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำมาใช้ในการทดสอบและวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือการทำเหมืองข้อมูล จึงต้องมีการเตรียมข้อมูลก่อนนำไปใช้ในการทำเหมืองข้อมูลเพื่อให้ได้ผลการทดลองที่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยในขั้นตอนนี้จะประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนคือ การลดขนาดของข้อมูล (Data Reduction) การทำให้เป็นค่าไม่ต่อเนื่อง (Discretization) การทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleaning) และการแปลงข้อมูล (Data Transformation)

การลดขนาดข้อมูล (Data Reduction): เนื่องจากข้อมูลมีแอทริบิวต์อยู่เป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการลดแอทริบิวต์บางตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับการคัดกรองออกไปได้แก่ ลำดับที่, ชื่อ-สกุล, รหัสบัตรประชาชน, ที่อยู่, ชุมชน, สิทธิการรักษา นอกจากนี้ยังตัดแอทริบิวต์น้ำหนักและส่วนสูงออกไป เนื่องจากมีการข้อมูลค่าดัชนีมวลกาย (BMI) ซึ่งคำนวณมาจากค่าน้ำหนัก (กิโลกรัม) หารด้วยส่วนสูง (เมตร) ยกกำลังสอง

การทำให้เป็นค่าไม่ต่อเนื่อง (Discretization): เนื่องจากบางอัลกอริทึมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ไม่รองรับข้อมูลที่เป็นค่าไม่ต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องมีการทำให้เป็นค่าไม่ต่อเนื่อง เช่น ค่าดัชนีมวลกาย (BMI) จะถูกทำให้เป็นค่าไม่ต่อเนื่องดังนี้ 1 หมายถึงผอม (น้อยกว่า 18.5), 2 หมายถึง ปกติ (18.5-22.99), 3 หมายถึง ท้วม (23-24.99), 4 หมายถึง อ้วน (25-29.99) และ 5 หมายถึง อ้วนมาก (มากกว่าหรือเท่ากับ 30)

การทำความสะอาดข้อมูล (Data Cleaning) จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าสนใจพบว่า มีข้อมูลบางแอทริบิวต์ที่มีค่าข้อมูลที่ผิดพลาด เช่น แอทริบิวต์การตรวจด้วยตนเอง ซึ่งมีค่าที่เป็นไปได้คือ 1 (หมายถึง ตรวจด้วยตนเองได้), 2 (หมายถึง ตรวจด้วยตนเองไม่ได้), 3 (หมายถึง ไม่แน่ใจ) เท่านั้น แต่ปรากฏมีข้อมูลตัวเลข 5 และ 6 เป็นต้น จึงทำการแก้ไขโดยพิจารณาข้อมูลเรคอร์ดอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน หรือมีค่าแอทริบิวต์อื่นๆที่เกี่ยวข้องเป็นค่าเดียวกัน เช่น พิจารณาจากแอทริบิวต์ความถี่ในการตรวจด้วยตนเอง และผลตรวจด้วยตนเอง หากมีค่าเท่ากับ 6 (หมายถึง ไม่เคยตรวจ), และ 3 (หมายถึง จำไม่ได้) ค่าแอทริบิวต์การตรวจด้วยตนเองจะเป็น 2 โดยในขั้นตอนนี้พบข้อมูลที่มีค่าผิดพลาดและแก้ไขให้ข้อมูลอยู่ในช่วงที่ถูกต้องได้ทั้งหมดจำนวน 4 เรคอร์ด

การแปลงข้อมูล (Data Transformation): เนื่องจากข้อความบางข้อในแบบสำรวจ ผู้ตอบคำถามสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ เช่น ประวัติการเจ็บป่วยของบิดามารดา รสชาติของอาหารที่ชอบ และเจ้าหน้าที่พยาบาลได้บันทึกข้อมูล ในรูปแบบข้อความที่เป็นหมายเลขคำตอบต่างๆเชื่อมต่อกันด้วยเครื่องหมาย + เช่น 1+3 หมายถึงเป็นโรคลำดับที่ 1 และ โรคลำดับที่ 3 ซึ่งข้อมูลในรูปแบบนี้ไม่เหมาะสมในการนำไปใช้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบ Binary (มีค่า 0 และ 1) โดย 1 ตัวเลือกของคำถามในลักษณะนี้จะถูกนำไปเป็น 1 แอทริบิวต์ และหากผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบตัวเลือกนี้จะมีเป็น 1 และเป็น 0 เมื่อไม่เลือกตัวเลือกนี้ เช่น แอทริบิวต์ประวัติการเจ็บป่วยของพี่น้องสายตรง มีตัวเลือกเป็นโรคต่างๆจำนวน 10 ตัวเลือก ดังนั้นทุกตัวเลือกจะถูกนำมาสร้างเป็นแอทริบิวต์ 10 แอทริบิวต์ และกำหนดค่าของข้อมูลเป็น 1 หรือ 0 ตามคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถาม จากขั้นตอนการเตรียมข้อมูลนี้ทำให้มีแอทริบิวต์ที่ถูกนำมาใช้ในการทดลองทั้งหมด 81 แอทริบิวต์

การศึกษา ทดสอบและเลือกเทคนิคที่เหมาะสม

งานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการใช้เทคนิค Association Rule เพื่อหาความสัมพันธ์ของการเป็นโรค และศึกษาการใช้เทคนิค Classification เพื่อคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นของประชาชน ซึ่งมีรายละเอียดในการศึกษาอัลกอริทึมที่เกี่ยวข้องดังนี้

เทคนิคการหาความสัมพันธ์ (Association Rule) ใช้ในการหาความสัมพันธ์ของการเป็นโรค 6 โรคได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคตับ โรคอัมพาต โรคหัวใจ และ โรคไขข้อในเลือดผิดปกติอัลกอริทึมที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ มี 2 อัลกอริทึม คือ Apriori (Agrawal et al., 1993) และ FP Growth (Kantardzic M., 2003) ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์การทำงานแต่ละอัลกอริทึมมีดังนี้

1. Apriori เป็นอัลกอริทึมที่ได้รับความนิยมในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างกฎความสัมพันธ์ และพบว่ากฎความสัมพันธ์ที่ได้เป็นการนำค่าของข้อมูลทุกค่าที่เป็นไปได้มาสร้างเป็นกฎ ทำให้เงื่อนไขในกฎส่วนใหญ่มีค่าเป็น Negative ตัวอย่างเช่น ไม่เป็นโรคที่ 1 และไม่เป็นโรคที่ 2 แล้วจะไม่เป็นโรคที่ 4 เป็นต้น

2. FP Growth ให้ผลลัพธ์ในรูปแบบกฎความสัมพันธ์ และจะสร้างกฎที่มีเงื่อนไขเป็นค่า เช่น หากเป็นโรคที่ 1 และเป็นโรคที่ 4 แล้วจะเป็นโรคที่ 5 เป็นต้น

การศึกษการใช้เทคนิค Classification เพื่อคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นของประชาชนในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำโมเดลที่ได้ไปพัฒนาเป็นระบบคัดกรองสุขภาพประชาชนแบบอัตโนมัติ ดังนั้นเทคนิคการจำแนกกลุ่มที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าจึงเป็นเทคนิคที่ให้ผลลัพธ์ในรูปแบบกฎเพื่อให้สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและสามารถนำกฎไปใช้พัฒนาระบบได้ อัลกอริทึมที่ศึกษาได้แก่

1. Decision Tree: C4.5 (Kantardzic M., 2003) เป็นการจัดกลุ่มโดยผลลัพธ์ที่ได้อยู่ในรูปของต้นไม้การตัดสินใจที่มีกิ่งต้นไม้จำนวนมาก

2. Decision Rules: Partial Rules (Kantardzic M., 2003) เป็นการจัดกลุ่มโดยผลลัพธ์ที่ได้จะอยู่ในรูปของกฎที่นำเอาข้อมูลในแต่ละแอทริบิวต์มาเป็นเงื่อนไขในการตัดสินใจ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้โปรแกรม Weka (<http://www.cs.waikato.ac.nz/ml/weka/>) เวอร์ชัน 3.6.7 เป็นเครื่องมือในการทดลอง และข้อมูลที่ใช้ในการทดลองด้วยเทคนิคการหาความสัมพันธ์ (Association Rule) มีจำนวน 192 เรคอร์ด (ใช้เฉพาะข้อมูลบุคคลที่เป็นโรคมามากกว่า 1 โรค) และใช้ข้อมูลจำนวน 1,071 เรคอร์ดในการทดลองด้วยเทคนิค

Classification โดยได้ทำการทดลองแบบ 10 folds cross-validation ซึ่งเป็นการแบ่งกลุ่มข้อมูลออกเป็น 10 กลุ่ม ในแต่ละรอบจะนำกลุ่มข้อมูลจำนวน 9 กลุ่มเป็นกลุ่มศึกษา (Training Set) และกลุ่มข้อมูลที่เหลือเป็นกลุ่มทดสอบ (Testing Set) โดยจะทำซ้ำจำนวน 10 รอบ เพื่อเปลี่ยนกลุ่มทดสอบให้ครบทุกกลุ่ม และนำผลลัพธ์ที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคุณภาพของโมเดลที่ได้จากแต่ละอัลกอริทึม จะพิจารณาจาก เปอร์เซนต์ความถูกต้อง (Precision), ค่าระลึก (Recall) และค่าความเหวี่ยง (F-measure) ที่มีค่ามากที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ของการเป็นโรคต่างๆ

ในการศึกษาการใช้เทคนิค Association Rule เพื่อหาความสัมพันธ์ของโรค พบว่าข้อมูลที่มี มีจำนวนผู้ป่วยเป็นโรครดงกล่าวจำนวนน้อย คือ 192 เรคอร์ด ดังนั้นในการทดลองจะกำหนดค่าสนับสนุนขั้นต่ำไว้ค่อนข้างต่ำ เพื่อให้โอกาสในเกิดกฎเกณฑ์ที่น่าสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยค่าที่เป็นไปได้ของโรคต่างๆเหล่านี้มี 2 ค่าคือ 1 หมายถึงมีประวัติการเป็นโรค และ 0 หมายถึง ไม่มีประวัติการเป็นโรค

ผลการหาความสัมพันธ์แบบ Apriori โดยการทดลองด้วยการตั้งค่าสนับสนุนขั้นต่ำของกฎ 0.01 และค่า lift ที่ 0.90 พบว่าได้ผลลัพธ์เป็นกฎความสัมพันธ์ทั้งหมด 1,824 กฎ และผลลัพธ์ที่ได้ส่วนใหญ่จะเป็นกฎที่มีค่าเป็นปฏิเสธ (ไม่มีประวัติการเป็นโรค) ผสมอยู่ในกฎด้วย ซึ่งกฎในลักษณะดังกล่าวจะไม่ค่อยมีประโยชน์มากนัก เนื่องจากคนที่มีสุขภาพปกติทั่วไปก็จะเป็นโรคต่างๆอยู่แล้ว ยกตัวอย่างเช่น ถ้ามีประวัติการเป็นโรคความดันโลหิตสูงและไม่มีประวัติการเป็นโรคอัมพาต จะไม่เป็นโรคตับ ซึ่งเกิดขึ้นจำนวน 138 เรคอร์ด เป็นต้น กฎที่ไม่มีค่าเป็นปฏิเสธผสมอยู่จะมีจำนวนน้อยมาก ในขณะที่อัลกอริทึม FP Growth จะได้กฎที่แสดงเฉพาะค่า positive (มีประวัติการเป็นโรค) เท่านั้นและมีจำนวนค่อนข้างมาก

ผลการหาความสัมพันธ์แบบ FP Growth จากการทดลองด้วยค่าสนับสนุนขั้นต่ำของกฎ 0.01 และค่า lift ที่ 0.9 พบว่าได้ผลลัพธ์ทั้งหมด 18 กฎ และกฎที่ได้จะเป็นความสัมพันธ์ของการเป็นโรคต่างๆ (ไม่มีค่าที่เป็นปฏิเสธ) จากวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้พบว่าได้กฎที่มีกลุ่มโรคที่ต่างก็กำหนดซึ่งกัน โดยได้แบ่งได้ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มของโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ และโรคไขมันในเลือดผิดปกติ กลุ่มที่สองคือกลุ่มโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคหัวใจ จากความสัมพันธ์นี้สรุปได้ว่าเมื่อเป็น

โรคใดๆในกลุ่มแล้วมักจะมีโรคอื่นๆในกลุ่มแทรกซ้อนตามมา เช่น ถ้าคนไข้เป็นโรคหัวใจ และโรคความดันโลหิตสูงอยู่แล้ว ก็มักจะเป็น โรคเบาหวานและโรคไขมันในเลือดผิดปกติ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ความรู้นี้ในการประชาสัมพันธ์ผู้ป่วยเพื่อดูแลตนเองและป้องกันการเกิดโรคแทรกซ้อนต่างๆตามกฎที่ค้นพบ

การศึกษาการพยากรณ์การคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นของประชาชน

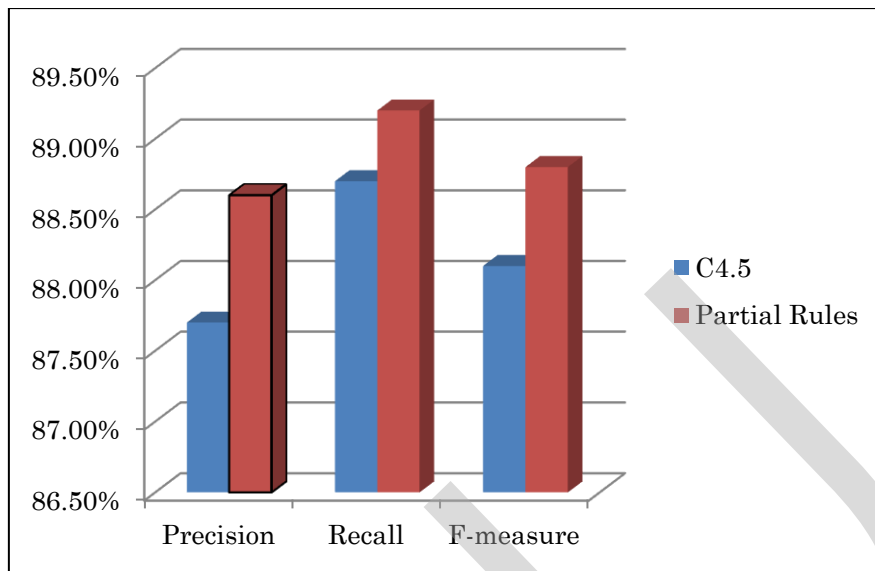
ในการศึกษาการใช้เทคนิค Classification เพื่อจำแนกกลุ่มประชากร ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มป่วย ด้วยเทคนิค Decision Tree: C4.5 และ Decision Rules: Partial Rules โดยจะเลือกเทคนิคที่มีค่าความถูกต้องสูงที่สุดเพื่อนำไปพัฒนาระบบเว็บแอปพลิเคชันเพื่อช่วยคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นสำหรับประชาชนทั่วไป ตารางที่ 1 แสดงผลการทดสอบการจำแนกข้อมูลการคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นของประชาชนด้วยเทคนิค C4.5 และ Partial Rules

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบการจำแนกข้อมูลด้วยอัลกอริทึม Decision Tree: C4.5 และ Decision Rules: Partial Rules

อัลกอริทึม	Precision	Recall	F-measure
C4.5	87.70%	88.70%	88.10%
Partial Rules	88.60%	89.20%	88.80%

การทดลองจำแนกกลุ่มด้วยอัลกอริทึม Decision Tree: C4.5 พบว่าเทคนิค Decision Tree: C4.5 ให้ผลลัพธ์การจำแนกที่มีความถูกต้อง (Precision) เท่ากับ 87.70% ค่าระลึก (Recall) เท่ากับ 88.70% และค่าความเหวี่ยง (F-measure) เท่ากับ 88.10% ตัวอย่างกฎที่ได้ เช่น หากบุคคลนั้น ไม่มีประวัติการเจ็บป่วย และมีค่าดัชนีมวลกายน้อยกว่า 18.5 (ผอม) และพี่น้องสายตรงไม่เคยมีประวัติเจ็บป่วย และดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จะมีสุขภาพอยู่ในกลุ่มเสี่ยง โดยมีข้อมูลที่สอดคล้องกับกฎนี้จำนวน 8 ตัวอย่าง และไม่มีข้อมูลที่ขัดแย้งกับกฎนี้

ผลการจำแนกกลุ่มแบบ Decision Rules: Partial Rules พบว่าผลลัพธ์การจำแนกมีค่าความถูกต้อง (Precision) เท่ากับ 88.60% ค่าระลึก (Recall) เท่ากับ 89.20% และค่าความเหวี่ยง (F-measure) เท่ากับ 88.80% ตัวอย่างกฎที่ได้ เช่น หากบุคคลไม่มีประวัติการเจ็บป่วยและมีค่าดัชนีมวลกายเท่ากับ 23-24.99 (ท้วม) จะมีสุขภาพอยู่ในกลุ่มเสี่ยง โดยมีข้อมูลที่สอดคล้องกับกฎนี้จำนวน 253 ตัวอย่าง และไม่มีข้อมูลที่ขัดแย้งกับกฎนี้

ภาพที่ 1 ผลการทดลองของอัลกอริทึม C4.5 และ Partial Rules

จากผลการทดลองการจำแนกกลุ่มข้อมูลด้วยอัลกอริทึมทั้ง 2 แบบ พบว่าเทคนิค Decision Tree: Partial rules ให้ผลลัพธ์ที่มีค่าความถูกต้อง (Precision) ค่าระลึก (Recall) และค่าความเหวี่ยง (F-measure) สูงกว่าอัลกอริทึม Decision Tree: C4.5 จึงได้เลือกกฎที่ได้จากอัลกอริทึม Decision Tree: Partial rules เพื่อนำไปพัฒนาระบบ โดยเมื่อนำผลลัพธ์ที่ได้จากการทดลองด้วยอัลกอริทึม Decision Tree: Partial rules มาพิจารณาความผิดพลาดในการจำแนกกลุ่มต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดผลการจำแนกกลุ่มด้วยอัลกอริทึม Decision Tree: Partial rules

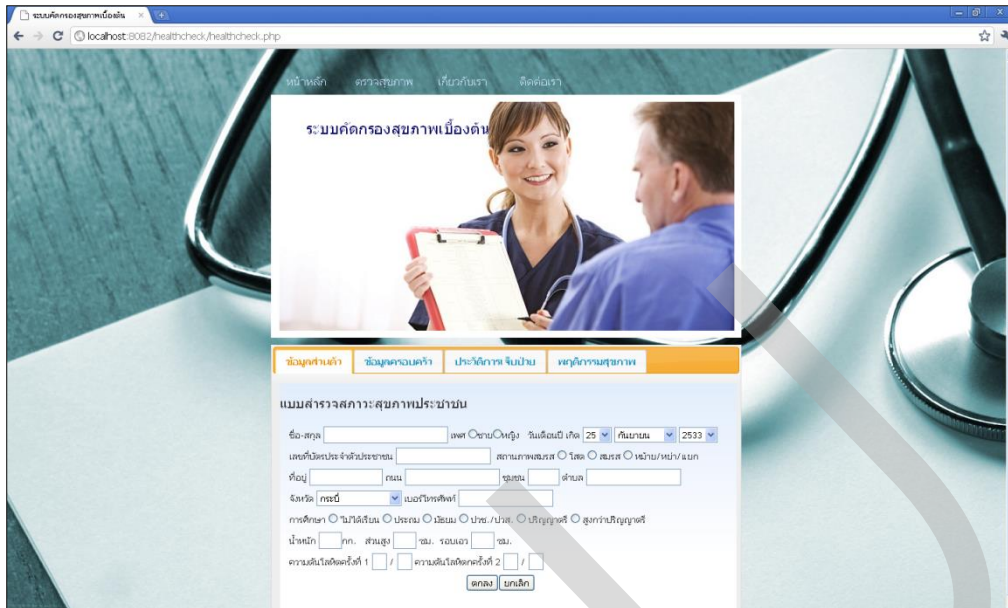
การจำแนกกลุ่ม		ผลการทำนาย		
		กลุ่มปกติ	กลุ่มเสี่ยง	กลุ่มป่วย
ข้อมูลจริง	กลุ่มปกติ	44	64	0
	กลุ่มเสี่ยง	50	704	1
	กลุ่มป่วย	0	1	207

พบว่าผลการจำแนกกลุ่ม Class 1 (กลุ่มปกติ) มีความผิดพลาดสูงคือ 50 ตัวอย่างจากทั้งหมด 94 ตัวอย่าง คิดเป็น 53.2% เนื่องจากมีจำนวนตัวอย่างให้ระบบเรียนรู้น้อย โดยมีอยู่เพียง 108 ตัวอย่างเท่านั้น ทำให้ค่า Precision กับ Recall ของการจำแนกกลุ่ม Class 1 (กลุ่มปกติ) ที่ได้มีค่าต่ำคือ 46.8% และ 40.7% ตามลำดับ วิธีแก้ไขคือต้องใส่ข้อมูลที่ เป็นกลุ่มปกติเข้าไปให้ระบบได้เรียนรู้เพิ่มอีก เพื่อที่จะได้รูปแบบการจำแนกกลุ่มที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

เมื่อนำกฎให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบพบว่าแอทริบิวต์การปฏิบัติคนเมื่อเจ็บป่วยเป็นข้อมูลที่ไม่เหมาะสมที่จะใช้จำแนกกฎเนื่องจากเป็นแอทริบิวต์ที่มองภาพรวมของประวัติการเจ็บป่วยและอาการต่างๆทั้งหมด 16 แอทริบิวต์ แต่มีเพียง 6 แอทริบิวต์ที่ถ้าเป็นโรคแล้วผู้เชี่ยวชาญจะถือว่าเป็นกลุ่มป่วยทันที ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคตับ โรคอัมพาต โรคหัวใจ และ โรคไข่ม้วนในเลือดผิดปกติ ดังนั้นแอทริบิวต์จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการสร้างกฎที่ผิดพลาดจึงทำทดลองตัดแอทริบิวต์ treat ออก พบว่าการจำแนกกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มป่วยให้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นโดยมีความถูกต้อง (Precision) เท่ากับ 89.20% ค่าระลึก (Recall) เท่ากับ 89.40% และ ค่าความเหวี่ยง (F-measure) เท่ากับ 89.30%ตามลำดับ ได้จำนวนกฎทั้งสิ้น 55 กฎ แต่เนื่องจากกฎที่ได้มีจำนวนมาก และกฎบางกฎมีเงื่อนไขไม่เหมาะสม ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญจึงได้ลบกฎบางกฎทิ้งไปเหลือเพียง 44 กฎ เช่น หากบุคคลนั้นมีพี่น้องสายตรงที่มีประวัติเป็นโรคความดันโลหิตสูง ผลการคัดกรองสุขภาพจะอยู่ในกลุ่มปกติ เป็นกฎไม่เหมาะสมเนื่องจากโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคที่มีความเกี่ยวข้องกับพันธุกรรม การที่มีพี่น้องสายตรงเป็นโรคดังกล่าว บุคคลนั้นจะมีโอกาสสูงที่จะเป็นโรคความดันโลหิตสูง

การพัฒนาบบคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นแบบอัตโนมัติ

หน้าจอหลักประกอบด้วยเมนู หน้าหลักสำหรับเกริ่นนำให้ผู้รู้จักระบบคัดกรองสุขภาพเบื้องต้น วิธีการใช้งานและประโยชน์ที่จะได้รับ หน้าตรวจสอบสุขภาพสำหรับผู้ใช้งานที่กรอกข้อมูลสุขภาพ เมื่อทำการบันทึกข้อมูลเสร็จระบบจะประมวลผลแล้วแจ้งผลการคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นให้ทราบทันที หน้าเกี่ยวกับเราสำหรับให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับที่มาที่ไปของระบบ ติดต่อเราสำหรับติดต่อผู้ดูแลระบบ

ภาพที่ 2 หน้าจอแบบสำรวจสภาวะสุขภาพประชาชน

อภิปรายผล

ในการหาความสัมพันธ์ (Association Rule) ของการเป็นโรคได้ทดสอบกับ อัลกอริทึม Apriori และอัลกอริทึม FP Growth พบว่าอัลกอริทึม FP Growth ให้ผลลัพธ์ที่เหมาะสมมากกว่าอัลกอริทึม Apriori เพราะจะให้ผลลัพธ์เป็นกฎที่มีแต่ค่า positive (มีประวัติการเป็นโรค) เท่านั้น ในขณะที่ Apriori จะให้ผลลัพธ์ที่เป็นกฎที่มีทั้งค่า positive และ negative (ไม่มีประวัติการเป็นโรค) ผสมกัน ซึ่งไม่ค่อยมีประโยชน์มากนักในการนำมาใช้เพื่อทำนายการเกิดโรคใหม่ในอนาคตของผู้ป่วย ส่วนการศึกษาคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นด้วยเทคนิคการจำแนกกลุ่ม (Classification) ได้ทำการศึกษาเฉพาะอัลกอริทึมที่ให้ผลลัพธ์เป็นกฎเนื่องจากต้องนำผลลัพธ์ที่ได้ในรูปแบบกฎไปพัฒนาเป็นระบบคัดกรองอัตโนมัติต่อไป ซึ่งได้แก่ อัลกอริทึม Decision Tree: C4.5 และอัลกอริทึม Decision Tree: Partial Rules จากการทดสอบพบว่าอัลกอริทึม Decision Tree: Partial Rules ให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าด้วยค่าความถูกต้อง (Precision) เท่ากับ 88.60% ค่าระลึก (Recall) เท่ากับ 89.20% และค่าความเหวี่ยง (F-measure) เท่ากับ 88.80% และเมื่อนำกฎที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพบว่าแอทริบิวต์การปฏิบัติตนเมื่อเจ็บป่วยเป็นข้อมูลที่ไม่เหมาะสมที่จะใช้จำแนกกฎเนื่องจากเป็นแอทริบิวต์ที่มองภาพรวมของประวัติการเจ็บป่วยและอาการต่างๆ และเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการสร้างกฎที่ผิดพลาด ผู้เชี่ยวชาญจึงแนะนำให้ตัดแอทริบิวต์นี้ออก และเมื่อนำข้อมูลมาทดลองใหม่ พบว่าการจำแนกกลุ่มให้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นโดยมีค่าความ

ถูกต้อง (Precision) เท่ากับ 89.20% ค่าระลึก (Recall) เท่ากับ 89.40% และ ค่าความเหวี่ยง (F-measure) เท่ากับ 89.30% ตามลำดับ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ตัดกฎที่ไม่เหมาะสม ออกอีกคงเหลือกฎเพียง 44 กฎ และนำไปพัฒนาเป็นระบบเว็บแอปพลิเคชันเพื่อช่วยคัดกรอง สุขภาพเบื้องต้น ซึ่งเปิดให้ประชาชนทั่วไปที่สนใจได้เข้ามาสำรวจสุขภาพด้วยตนเอง

DRU

บรรณานุกรม

- มาติววรรณ บุญพลอย (2551) เหมืองข้อมูลและการค้นหาองค์ความรู้สำหรับโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง
- รักถิ่น เหลลหา (2553) การพยากรณ์ความเสี่ยงการเกิดโรคมะเร็งปอด โดยใช้ทฤษฎีของการทำเหมืองข้อมูล
- ศุภกรใจ วุฒิกิจโกศล (2551) การใช้เทคนิคการทำเหมืองข้อมูลในผู้ป่วยข้อไหล่ติด โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า
- อังคณา พิจารโชติ (2552) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจสำหรับวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงการเป็นโรคเบาหวาน
- Agrawal et al. (1993) Mining Association Rules Between Sets of Items in Lard Databases. In P. Buneman and S.Jajordai, eds. New York:ACM.
- Kantardzic M. (2003) Data mining Concepts, Models, Methods, and Algorithms. United States of America: IEEE Press.
- Han, J., et al. (2006) Data mining concepts and techniques (2nd ed.). United States of America: Morgan Kaufman Publishers.
- Roiger, J., et al. (2003) Data Mining: a tutorial-based primer. United States of America: Pearson Education, Inc.
- WEKA Machine Learning Group at University of Waikato, from <http://www.cs.waikato.ac.nz/ml/weka/>

การประยุกต์ใช้ซอฟต์แวร์วิเคราะห์แมชชีนในการคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

กุลิสรา แก้วพุทษชาติ

สุรเดช บุญลือ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาเทคนิคซอฟต์แวร์วิเคราะห์แมชชีน และนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาโปรแกรมคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ทดสอบได้มาจากศูนย์ควบคุมโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรงพยาบาลบางรัก ซึ่งจะประกอบด้วย ภาพถ่ายระดูขาวและข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ป่วยเบื้องต้น รวมทั้งสิ้น 115 ระเบียบ 19 คุณลักษณะ โดยข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำเข้าตัวแบบเรียนรู้ของเครื่องเพื่อคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ด้วยวิธีการฝึกสอนและทดสอบประสิทธิภาพการทำนาย ซึ่งการทดสอบตั้งอยู่บนพื้นฐานวิธีการตรวจสอบแบบไขว้ 10 ผลการทดลองที่ได้พบว่าตัวแบบคัดกรองโรคที่ใช้ซอฟต์แวร์วิเคราะห์แมชชีนมีความแม่นยำ 73.91% ขณะที่ตัวแบบคัดกรองที่ใช้โครงข่ายประสาทเทียมแพร่กลับ และเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจมีความแม่นยำ 69.57% และ 54.78% ตามลำดับ

คำสำคัญ : ซอฟต์แวร์วิเคราะห์แมชชีน, โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์, การคัดกรองโรค

บทนำ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วกันว่าโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เป็นปัญหาสาธารณสุขปัญหาหนึ่งและเริ่มจะพบมากขึ้นในวัยรุ่นซึ่งจะมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร โดยที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตัวเองทั้งการตั้งครรรภ์และโรคติดต่อ อาการของโรคโดยมากมักจะไม่ได้เกิดอาการสามารถติดต่อโดยที่ไม่รู้ตัว จึงทำให้โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เป็นปัญหาทางสาธารณสุขเป็นอย่างมาก กลุ่มผู้ที่พบมากที่สุดคือผู้มีอายุระหว่าง 15-24 ปี และเป็นกลุ่มของนักศึกษา อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิงเป็น 1:14 (นภาพร เกตุวัฒน์ เวสน์. 2549)

สาเหตุของการติดเชื้อ ซึ่งมีหลายสาเหตุได้แก่การติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การดูแลรักษาสุขภาพอนามัยภายในจุดซ่อนเร้นไม่ถูกวิธี ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการตรวจภายในเพิ่มเติม ถ้าสตรีรู้วิธีป้องกันโรคเบื้องต้นแล้วปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างถูกวิธีก็มีโอกาสที่

จะช่วยลดอัตราการเกิดโรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากการผิดปกติของระดูขาวได้มาก (วารุณี เจริญศิริ. 2549)

จากการทบทวนงานวิจัย พบว่ามีการนำเทคนิคด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยาการคอมพิวเตอร์ในส่วนของ机器学习ของเครื่องจักร (Machine Learning) ซึ่งมีความสามารถในการทำนายหรือจำแนกข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและแม่นยำ มาปรับประยุกต์ใช้กับวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยเฉพาะด้านการคัดกรองและวินิจฉัยโรค อาทิ ระบบผู้เชี่ยวชาญ โดยอาศัยกฎพีชชีในการวินิจฉัยโรคทางคลินิก (สุวัฒน์ กาชาวรุช. 2547)

ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ด้วยการพัฒนาโปรแกรมคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยจะทำสร้างตัวแบบการคัดกรองจากอัลกอริทึมทางการเรียนรู้ของเครื่องจักรที่นิยมใช้ระหว่างซอฟต์แวร์เว็ทเตอร์แมชชีน โครงข่ายประสาทเทียม และเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ มาหาประสิทธิภาพตัวแบบการคัดกรองที่แม่นยำสูงสุด และคัดเลือกตัวแบบที่มีประสิทธิภาพสูงที่สุดนำมาใช้เป็นตัวแบบการคัดกรองของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น อันจะทำให้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพความแม่นยำ และเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกให้แก่สตรีทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะสามารถวินิจฉัยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เบื้องต้นได้ด้วยตนเองก่อนที่จะพบแพทย์รับทราบแนวทางปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

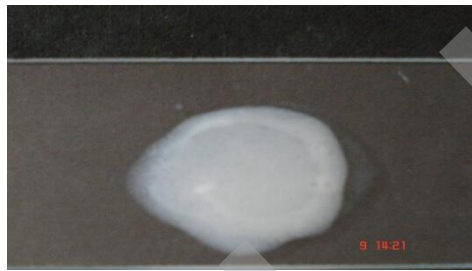
การศึกษาการวิจัยนี้จะเป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยจะแบ่งออกเป็นสองส่วน กระบวนการได้แก่ ส่วนการพัฒนาตัวแบบคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เพื่อเปรียบเทียบ คัดเลือกตัวแบบที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดมาใช้เป็นตัวแบบคัดกรองโรค และส่วนการพัฒนาโปรแกรมคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งจะเป็นส่วนที่ได้โปรแกรมที่จะใช้งานต่อไป

ส่วนการพัฒนาตัวแบบคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

1. การจัดเตรียมกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ทดสอบจะเป็นข้อมูลของประชาชนเพศหญิง ที่เข้าตรวจรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากศูนย์ควบคุมโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรงพยาบาลบางรัก ซึ่งจะแบ่งผู้ป่วยเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ ผู้ป่วยที่ไม่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กับผู้ป่วยที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่เป็น โรคหนองใน โรคเริม โรคเชื้อ

รา โรคพยาธิ โรคหูด ซึ่งข้อมูลแต่ละรายจะประกอบด้วยภาพถ่ายระยะดูขาว (เป็นภาพสีพื้นหลังของภาพถ่ายระยะดูขาวต้องเป็นสีดำ) และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ป่วยเบื้องต้น รวมทั้งสิ้น 120 ระเบียบ 19 คุณลักษณะ

ภาพที่ 1 ภาพถ่ายระยะดูขาว

2. การประมวลผลภาพถ่ายระยะดูขาว

แฟ้มข้อมูลภาพที่ได้มาจะต้องผ่านการกรองภาพเพื่อตัดสัญญาณรบกวนที่มาจากสิ่งแวดล้อมในขณะที่ถ่ายภาพ โดยใช้วิธี Convolution ซึ่งเป็นคือการกระทำกันระหว่าง Template ที่เป็น เมทริกซ์ขนาด $n \times m$ กับ ภาพ (image) ดังแสดงในสมการที่ (1) ซึ่งจะสามารถลดทอนคุณสมบัติที่ไม่ต้องการลง และเน้นคุณสมบัติที่ต้องการให้เด่นชัดขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นการกรองข้อมูลภาพค่าสีของภาพจะถูกนำไปสร้าง Histogram ในระบบสีแบบ RGB เพื่อใช้เป็นข้อมูลนำเข้าสู่กระบวนการคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่อไป ดังสมการ (1)

$$I'(x, y) = T * I = \sum_{i=0}^{n-1} \sum_{j=0}^{m-1} T(i, j) \square I(x-i, y-j) \quad (1)$$

เมื่อ $I'(x, y)$ คือ ภาพผลลัพธ์ที่ผ่านการกรองภาพ

3. การสร้างตัวแบบการคัดกรอง

ออกแบบและสร้างตัวแบบทำนายโดยคัดเลือกตัวแบบทำนายที่มีประสิทธิภาพ ความแม่นยำสูงสุดระหว่างตัวแบบทำนายที่ใช้เทคนิคซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนกำหนดให้ค่า Kernel เท่ากับ Poly Kernel-C 250007-E 1.0 โคร่งข่ายประสาทเทียมแพร่กลับ กำหนดให้ค่า hidden Layers เท่ากับ 12, Learning Rate เท่ากับ 0.3 และเทคนิคค้นหาตัดสินใจเลือกใช้ เป็น J48 เพื่อนำไปใช้ในส่วนการทำนายของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น ซึ่งข้อมูลที่นำมาเพื่อฝึกสอนและทดสอบจะแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ค่าข้อมูลที่ได้จากการ

ประมวลผลภาพพระศิวา ซึ่งประกอบไปด้วย สีแดง สีเขียว สีน้ำเงินกับค่าที่ได้จากการประเมินจากแบบสอบถามอาการเบื้องต้นของแพทย์ผู้รักษา จำนวน 16 ข้อ ส่วนข้อมูลนำออกจะเป็นกลุ่มคนปกติ และกลุ่มผู้ป่วยที่เป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จำนวน 5 โรคที่กำหนดไว้ รวมทั้งหมด 6 คลาส

4. การประเมินประสิทธิภาพของตัวแบบคัดกรอง

การประเมินผลใช้วิธีวัดค่าความถูกต้อง ค่าความแม่นยำ (Precision) ค่าความระลึก (Recall) และการวัดประสิทธิภาพโดยรวม (F-measure) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0 - 1 ซึ่ง 1 หมายถึงประสิทธิภาพดี (Max Brame, 2007) ดังสมการที่ (2) (3) และ (4) ตามลำดับ

$$\text{Precision} = \frac{TP}{TP+FP} \quad (2)$$

$$\text{Recall} = \frac{TP}{TP+FN} \quad (3)$$

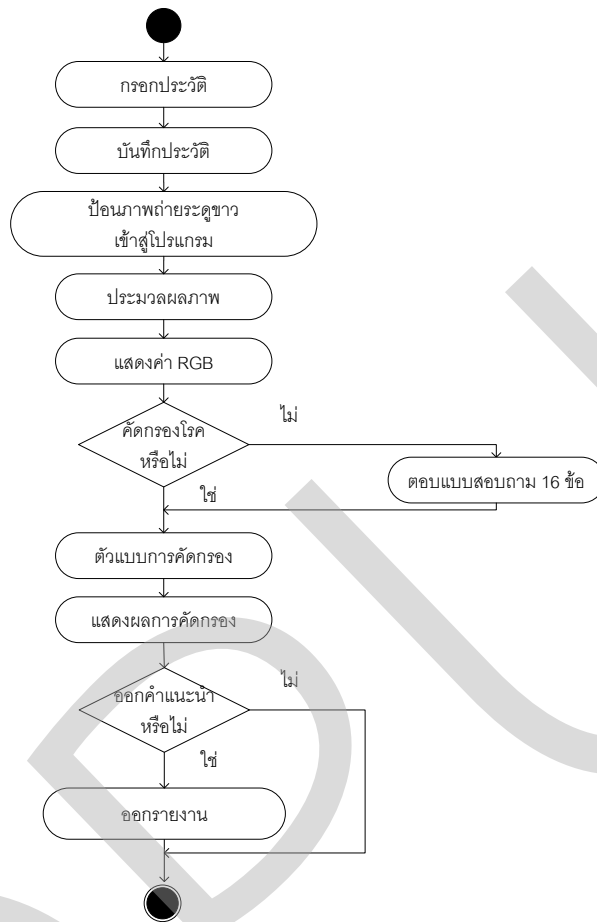
$$\text{F-measure} = \frac{2 * (\text{Recall} * \text{Precision})}{\text{Recall} + \text{Precision}} \quad (4)$$

ส่วนการพัฒนาโปรแกรมคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

1. การวิเคราะห์และออกแบบระบบ

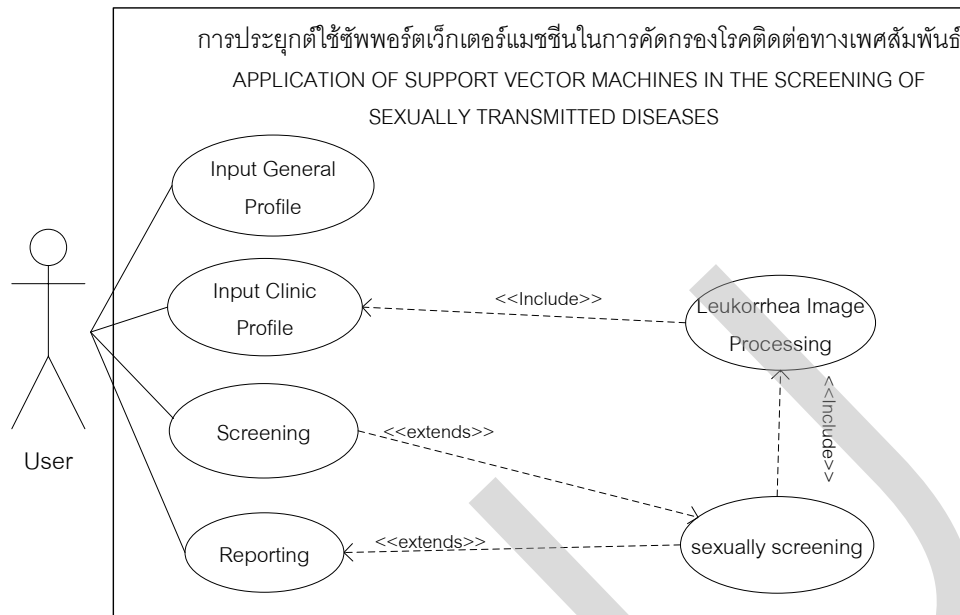
ปกติแล้วกระบวนการวินิจฉัยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในผู้ป่วยเพศหญิงจะกระทำโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจากการซักถามประวัติ พฤติกรรม ร่วมกับการสังเกตอาการ หากผู้ป่วยรายใดที่ไม่มีอาการแสดงออกอย่างชัดเจน อาจจำเป็นต้องอาศัยการตรวจภายในเพิ่มเติม หากแต่ผู้ป่วยบางรายที่ละเลยไม่กล้าไปพบแพทย์อาจจะส่งผลให้การเยียวยาและการรักษาโรคสายเกินแก้

ดังนั้นผู้วิจัยนี้จึงเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสำหรับสตรีทั่วไปที่จะสามารถทำการตรวจสอบตนเองได้ ด้วยโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์โดยมีกระบวนการทำงาน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

การวิจัยนี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์และออกแบบระบบเชิงวัตถุด้วยภาษา UML (Unified Modeling Language) และใช้โปรแกรม Microsoft Visio 2003 เป็นเครื่องมือช่วยพัฒนา ซึ่งภาพรวมของระบบสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 3 ต่อไปนี้

ภาพที่ 3 แผนภาพยูสเคสของ โปรแกรมคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

โดยจะมีกระบวนการดังนี้ คือ ผู้ใช้จะต้องเริ่มจากการกรอกประวัติส่วนตัว หลังจากนั้นจะต้องป้อนข้อมูลทางคลินิก ซึ่งได้แก่ การทำแบบสอบถาม และการใส่ภาพระดูขาวเข้าสู่โปรแกรม จากนั้นเมื่อผู้ใช้ร้องขอการคัดกรอง โปรแกรมก็จะเริ่มทำการประมวลผลภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นค่าสีของระดูขาว และนำไปรวมกับค่าที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งจะนำส่งไปยังตัวแบบคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพื่อคัดกรอง และจะแสดงผลลัพธ์พร้อมรายงานการคัดกรองออกมา

2. การพัฒนาซอฟต์แวร์ระบบงาน

โปรแกรมการคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์พัฒนาขึ้นด้วย Microsoft Visual Studio 2008 ในลักษณะของ Windows Base Application เพื่อที่ผู้ใช้สามารถนำไปติดตั้งในคอมพิวเตอร์ได้และสามารถนำไปตรวจคัดกรองโรคด้วยตนเอง โดยจะมีส่วนคอมพิวเตอร์เน็ตของซัพพอร์ทเวกเตอร์แมชชีนที่สร้างขึ้นจากโปรแกรม Peltarion เพื่อไว้สำหรับคัดกรองโรค

ผลการวิจัย

ส่วนการพัฒนาตัวแบบคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ในการประเมินประสิทธิภาพตัวแบบคัดกรอง จะแบ่งวิธีการทดสอบข้อมูลนำเข้าตัวแบบเป็น 3 กรณีด้วยกัน คือ กรณีเฉพาะข้อมูลจากภาพถ่ายระดูขาวเพียงอย่างเดียว, กรณีเฉพาะข้อมูลจากแบบสอบถามอย่างเดียว และกรณีที่ใช้ข้อมูลจากทั้งภาพถ่ายและแบบสอบถามมารวมกัน เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพความแม่นยำว่าชุดข้อมูลแบบไหนจะดีที่สุด เพื่อนำไปใช้ในการคัดกรองผู้ป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่อไป

ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพของชุดข้อมูลทั้งสามกรณีที่นำมาทดสอบกับตัวแบบ สามารถให้ผลดังตารางที่ 1, 2 และ 3 ข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 ประเมินประสิทธิภาพจากภาพถ่ายระดูขาว

Machine Learning	TP Rate	FP Rate	Precision	Recall	F-Measure	ROC Area	Accuracy
ซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน	0.30	0.18	0.13	0.30	0.17	0.56	30.43%
โครงข่ายประสาทเทียม	0.33	0.16	0.27	0.33	0.27	0.61	33.04%
ต้นไม้ตัดสินใจ	0.37	0.13	0.35	0.37	0.35	0.65	37.39%
\bar{X}	0.34	0.16	0.25	0.34	0.27	0.61	33.62%

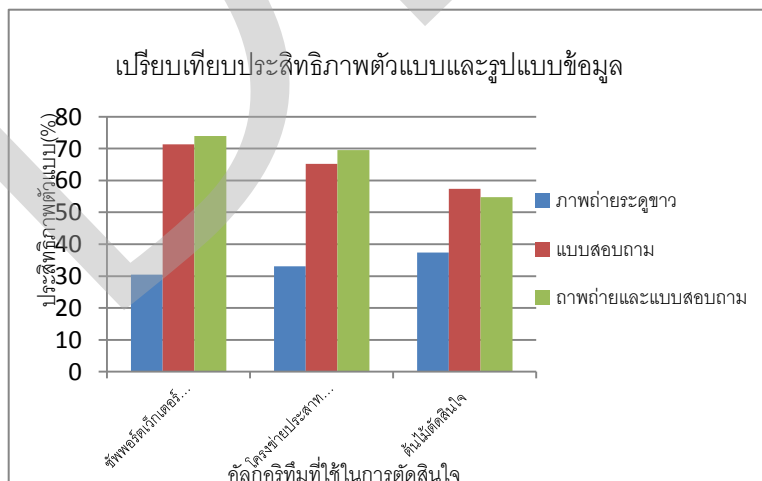
ตารางที่ 2 ประเมินประสิทธิภาพจากแบบสอบถาม

Machine Learning	TP Rate	FP Rate	Precision	Recall	F-Measure	ROC Area	Accuracy
ซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน	0.71	0.06	0.73	0.71	0.71	0.89	71.30%
โครงข่ายประสาทเทียม	0.65	0.07	0.65	0.65	0.65	0.84	65.22%
ต้นไม้ตัดสินใจ	0.57	0.09	0.58	0.57	0.57	0.82	57.39%
\bar{X}	0.65	0.07	0.65	0.65	0.65	0.85	64.64%

ตารางที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพจากภาพถ่ายระดูขาวและแบบสอบถาม

Machine Learning	TP Rate	FP Rate	Precision	Recall	F-Measure	ROC Area	Accuracy
ซอฟต์แวร์เร็กเตอร์							
แมชชีน	0.74	0.05	0.74	0.74	0.73	0.90	73.91%
โครงข่ายประสาทเทียม							
เทียม	0.70	0.06	0.70	0.70	0.69	0.87	69.57%
ต้นไม้ตัดสินใจ	0.55	0.10	0.56	0.55	0.55	0.75	54.78%
\bar{X}	0.66	0.07	0.66	0.66	0.66	0.84	66.09%

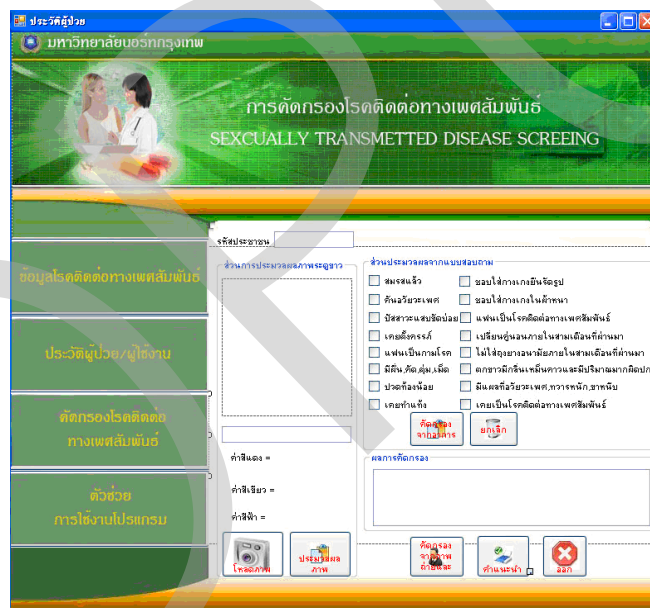
จากผลการศึกษาพบว่าค่าประสิทธิภาพการสร้างตัวแบบโดยใช้ข้อมูลทดสอบเป็นทั้งภาพถ่ายระดูขาวกับแบบสอบถามจะมีค่าประสิทธิภาพสูงสุดมากกว่าการใช้ภาพถ่าย หรือแบบสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว เนื่องจากมีจำนวนแอททริบิวต์มากพอที่จะใช้จำแนกข้อมูลได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งเมื่อเปรียบเทียบระหว่างตัวแบบตัดสินใจที่ใช้ซอฟต์แวร์เร็กเตอร์แมชชีนมีความแม่นยำ 73.91% ขณะที่ตัวแบบเรียนรู้ที่มีใช้โครงข่ายประสาทเทียมแพร่กลับและเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจมีความแม่นยำ 69.57% และ 54.78% ตามลำดับดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพตัวแบบคัดกรองโรค

ส่วนการพัฒนาโปรแกรมคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ผู้วิจัยขอแนะนำส่วนของ โปรแกรมเฉพาะส่วนการคัดกรองด้วยว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของโปรแกรม โดยส่วนนี้ผู้ใช้ต้องป้อนข้อมูลทางคลินิกที่ประกอบด้วยภาพถ่าย ระบุขาว ซึ่งผู้ใช้จะทำการดึงภาพถ่ายระบุขาวจากเครื่องคอมพิวเตอร์มาที่โปรแกรม หลังจากนั้นโปรแกรมจะทำการประมวลผลและแสดงค่าสีแดง เขียว น้ำเงิน ต่อจากนั้นผู้ใช้สามารถตอบแบบสอบถามเพื่อให้การคัดกรองมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น โดยผู้ใช้ทำการคลิกถูกที่หน้าข้อความที่เป็นจริง เมื่อทำแบบสอบถามเสร็จแล้ว จะสั่งให้โปรแกรมคัดกรอง โปรแกรมก็จะทำการประมวลผลภาพหาค่าสีของระบุขาวและค่าคะแนนจากแบบสอบถาม นำส่งตัวแบบคัดกรอง เพื่อจะคัดกรองและแสดงผลการคัดกรองออกมา ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ส่วนการคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยใช้ อัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่อง 3 วิธีการด้วยกัน ซึ่งประกอบไปด้วยเทคนิคซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีนและโครงข่ายประสาทเทียมแพร่กลับ และเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ ผลการทดสอบสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการใช้ข้อมูลนำเข้ามาทดสอบตัวแบบคัดกรอง พบว่าการใช้ข้อมูลทดสอบที่เป็นทั้งภาพถ่ายระดูขาวร่วมกับแบบสัมภาษณ์จะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 66.09% ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงที่สุดมากกว่าการใช้ภาพถ่ายที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.64% หรือแบบสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.62% เนื่องจากมีจำนวนแอททริบิวต์มากพอที่จะใช้จำแนกข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

2. ด้านประสิทธิภาพของตัวแบบคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ พบว่าตัวแบบที่ใช้เทคนิคชัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน มีความแม่นยำ 73.91% ขณะที่ตัวแบบทำนายที่มีใช้โครงข่ายประสาทเทียมแพร่กลับ และเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ มีความแม่นยำ 69.57% และ 54.78% ตามลำดับ ด้วยว่าเทคนิคชัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน มีพฤติกรรมที่จะแยกแยะข้อมูล โดยใช้สมการระนาบหลายมิติ ที่จะพยายามหาจุดข้อมูลที่ให้ได้สมการระนาบหลายมิติที่ใช้แบ่งแยกดีที่สุด ความถูกต้องที่สุด ซึ่งพิจารณาจากระยะห่างระหว่างคลาส ซึ่งเส้นระนาบที่ดีที่สุดนี้จะสามารถคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ตัวแบบคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่นำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาโปรแกรมนี้จะเป็นตัวแบบที่ใช้เทคนิคชัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน และข้อมูลที่นำมาทดสอบที่จะใช้คัดกรองจะต้องประกอบด้วยภาพถ่ายระดูขาวร่วมกับแบบสอบถามอาการผู้ป่วยเบื้องต้น เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการคัดกรองโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อันจะนำไปใช้ประกอบการวินิจฉัยและคัดกรองผู้ป่วยก่อนเข้าสู่กระบวนการตรวจโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายต่อไป

บรรณานุกรม

- กองกามโรค กรมควบคุมโรคติดต่อ. (2538). รายงานการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ. กรุงเทพฯ:กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข.
- นภาพร เกตุวัฒนเวสนี. (2554). การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. <http://www.bangkokpattayahospital.com>.
- นิตยา เกิดประสพ. (2547). อัลกอริทึมและเทคนิคที่เหมาะสมกับการสังเคราะห์โมเดลที่ช่วยวินิจฉัยโรคได้อัตโนมัติ. รายงานการวิจัยวิศวกรรมคอมพิวเตอร์. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- บุญเสริม กิจศิริกุล. (2545). อัลกอริทึมการทำเหมืองข้อมูล. รายงานการวิจัยวิศวกรรมคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปนัดดา สรรพรชัยพงษ์. (2544). ระบบผู้เชี่ยวชาญในการตรวจวินิจฉัย และรักษาโรคตาแดง. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทนงศักดิ์ เมืองพื่น; วรวุฒิ ศรีสุขคำ; และจิรัชุทธ ไชยจารุณิช. (2548). การทำนายประเภทของโรคภูมิแพ้จากดีเอ็นเอไมโครอะเรย์. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรัชุทธ ลีลา; และนิรมล ปัญสุวรรณ. (2550). สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค ปี พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข.
- วรวุฒิ เจริญศิริ.(2554) โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2554, จาก <http://www.healthperfect.net>.
- วัชรชัย วิริยะสุทธีวงศ์. (2547). การพัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญโดยใช้กฎพีชชีเพื่อวินิจฉัยโรคทางคลินิก. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวัฒน์ คาชาวธ.(2547).ระบบวินิจฉัยโรคธาลัสซีเมียโดยใช้โดยใช้ตารางการตัดสินใจ กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพจน์ จันทร์วิพัฒน์. (2554). การแก้ปัญหาการจัดกลุ่มข้อมูลด้วยวิธีซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน และตัวอย่างการประยุกต์ใช้งาน. กรุงเทพฯ: วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม. 7(1): มกราคม – มิถุนายน 2554
- อานนท์ นามสนิท. (2549). งานวิจัยเรื่องการจำแนกกลุ่มเพลงไทยโดยใช้ซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี

สารสนเทศ. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

อุบลวรรณ กิจคณะ; วิษณุ สายรัตน์ทองคำ; และอัจฉรา มหาวิวัฒน์. (2552). **การจำแนกประเภทมะเร็งเม็ดเลือดขาวด้วยรหัสพันธุกรรมและโครงข่ายประสาทเทียม**. คณะวิทยาศาสตร์. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

อุษา เพียรเพชร. (2548). **ระบบผู้เชี่ยวชาญแบบตรรกะคลุมเครือช่วยสำหรับให้คำแนะนำโรคมะเร็งเต้านม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

อังคณา เจริญวัฒนาโชคชัย; และคณะ. (2553). **ผังการวินิจฉัยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย.

อังคณา เจริญวัฒนาโชคชัย; และคณะ. (2553). **ผังการวินิจฉัยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย.

Max Brame. (2007). **Principles of Data Mining**. Springer-Verlag London Limited, pp 173-176

Haykin, S. (1999). **Neural Network a comprehensive foundation**. 2nd ed., USA: Prentice Hall.

การวินิจฉัยโรคต่อเนื้อเบื้องต้นด้วยการประมวลผลภาพและโครงข่ายประสาทเทียม

จิรเดช เกษหอมเลิศ
วิมลวรรณ ตั้งปกาศิต
สุรเดช บุญลือ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาระบบการวินิจฉัยโรคต่อเนื้อเบื้องต้น ด้วยเทคนิคประมวลผลภาพและโครงข่ายประสาทเทียม บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและโมบายแอปพลิเคชันเพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจสามารถใช้ในการวินิจฉัยโรคต่อเนื้อเบื้องต้นได้ โดยในงานวิจัยได้ใช้ภาพถ่ายตาข่ายในการวินิจฉัยโรคต่อเนื้อ ซึ่งข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้เป็นภาพถ่ายตาข่ายของผู้ป่วยโรคต่อเนื้อจำนวน 120 ระเบียบิน ที่ได้จากศูนย์จักษุแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กระบวนการในการวินิจฉัยได้นำเอาภาพถ่ายตาข่ายของผู้ป่วยมาผ่านการประมวลผลภาพ จัดทำออกมาเป็นชุดข้อมูลและนำไปใช้ในการฝึกสอนและทดสอบตัวแบบการเรียนรู้ ที่ได้จากการเปรียบเทียบตัวแบบตัดสินใจระหว่างโครงข่ายประสาทเทียม โครงข่ายเบย์เซียน และเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ โดยผลการทดสอบจากการนำชุดข้อมูลเข้าในตัวแบบการเรียนรู้โครงข่ายประสาทเทียม แพร่กลับ โครงข่ายเบย์เซียน และเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ ผลการทดสอบพบว่าตัวแบบตัดสินใจที่ใช้โครงข่ายประสาทเทียมแพร่กลับมีความแม่นยำ 97.67% ขณะที่ตัวแบบเรียนรู้ที่มีใช้โครงข่ายเบย์เซียน และเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ มีความแม่นยำ 90.70 % และ 93.02% ตามลำดับ

คำสำคัญ : วินิจฉัยโรคต่อเนื้อ, การประมวลผลภาพ, โครงข่ายประสาทเทียม

บทนำ

ต่อเนื้อ มีลักษณะเป็นเนื้อเยื่อที่อกบริเวณส่วนตาขาวซึ่งอยู่ติดกับตาดำ ซึ่งอาจมีสีเหลืองและมีสีแดงบ้างเล็กน้อย และมีเส้นเลือดคอรูรอบๆ ต่อเนื้อ โดยทางการแพทย์ หากเนื้องอกอยู่เฉพาะในส่วนที่เป็นตาขาว เรียกว่า “ต่อลม” หากเนื้องอกจากตาขาวลามเข้าไป

ในตา คำ เรียกว่า “ต้อเนื้อ” เนื่องจากตั้งกล่าวไม่ชัดเจน และไม่เป็นอันตรายแต่อย่างใดกับดวงตา ต้อเนื้อจะพบหรือเกิดกับคนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป พบมากในช่วงอายุ 30 ถึง 55 ปี ชายและหญิงมีโอกาสเป็นเท่าๆ กัน

ไม่ค่อยพบในผู้ที่มียุ่ต่ำกว่า 20 ปี ไม่พบโรคนี้เลยในเด็กต่ำกว่า 14 ขวบ พบมากในประเทศเขตร้อน ประเทศหรือดินแดนค่อนข้างแห้งแล้ง กั้นดาร ฝุ่นลม ประเทศที่มีอากาศหนาว ได้แก่ แถบใกล้ขั้วโลกไปทั้งเหนือและใต้พบน้อย ส่วนประเทศไทยพบมากแถวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดบุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ฯลฯ เป็นต้นสามารถดูลักษณะการเกิดของต้อเนื้อและต้อลมได้ (ศักดิ์ชัย วงษ์กิติรักษ์ และฉนวนพล กาญจนรักษณ์, 2549)

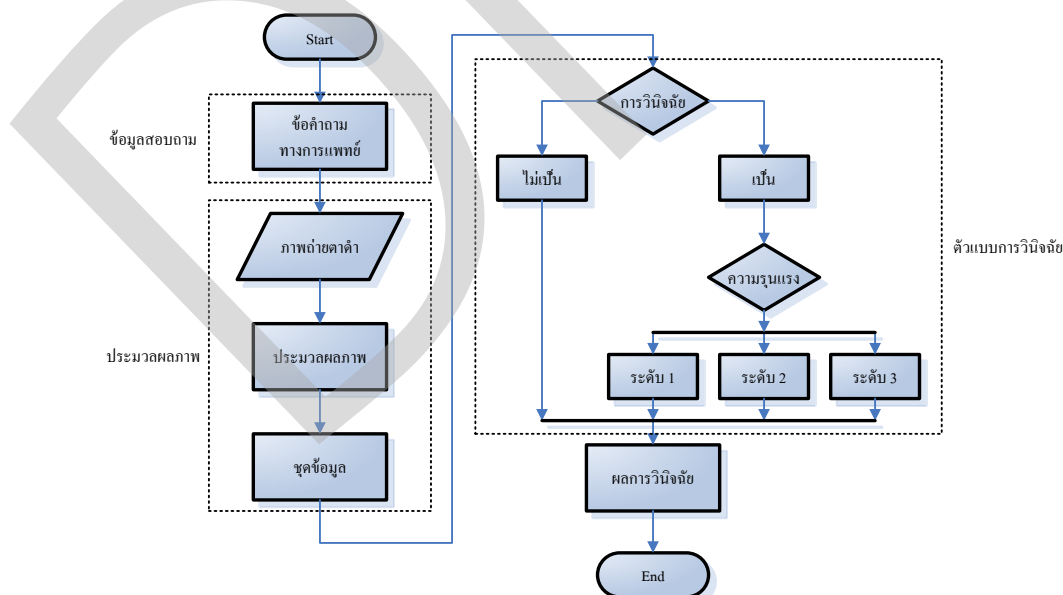
ในการวินิจฉัยโรคต้อเนื้อ จะสามารถกระทำได้โดยจักษุแพทย์ผู้เชี่ยวชาญที่จะแยกแยะส่วนของต้อเนื้อออกจากส่วนของตาปกติ อีกทั้งการการวินิจฉัยต้องใช้ภาพถ่ายตาจำนวนมากนำมาวิเคราะห์ ดังนั้นการนำการเทคนิคประมวลผลภาพและโครงข่ายประสาทเทียม มาปรับประยุกต์ใช้จะช่วยแพทย์สามารถวิเคราะห์ภาพเหล่านั้นได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพในการวินิจฉัยโรคต้อเนื้อได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงพัฒนาเป็นโปรแกรมบนเว็บไซต์และโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้ผู้ที่สนใจหรือสงสัยว่าตนเองจะเป็นโรคต้อเนื้อหรือไ้สามารถวินิจฉัยโรคต้อเนื้อเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามี การนำเอาเทคนิคการประมวลผลภาพมาใช้ในการศึกษาทางการแพทย์ อาทิเช่น การศึกษา การวินิจฉัยต่อมทอนซิลโดยใช้เทคนิคการประมวลผลภาพและโครงข่ายประสาทเทียม ซึ่งสามารถคัดกรองผู้ป่วยได้ถึงร้อยละ 90 (A.Leelasantitham and S.Kiattisin, Members, 2009) การจำแนกประเภทยาเม็ดโดยใช้เทคนิคประมวลผลและโครงข่ายประสาทเทียมแบบ Feedforward Backpropagation Neural Networks ในการจำแนกรูปร่างของยาเม็ดแต่ละประเภทจากภาพถ่ายยาเม็ด มีความแม่นยำในการจำแนกร้อยละ 99.39 (จารวี ฉันทสิทธิ์พร, 2001)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะนำเทคนิคประมวลผลภาพและโครงข่ายประสาทเทียมมาปรับประยุกต์ใช้สำหรับการวินิจฉัยโรคต่อเนื้อเยื่อ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและโมบายแอปพลิเคชัน รวมทั้งเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำงานของตัวแบบการเรียนรู้ที่ใช้จำแนกข้อมูลระหว่างโครงข่ายประสาทเทียมแพร่กลับ, โครงข่ายเบย์เซียน และเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ โดยนำภาพถ่ายดวงตาที่เห็นกระจกตาอย่างชัดเจน เข้าสู่ส่วนประมวลผลภาพ ผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นโปรแกรมการวินิจฉัยผู้ป่วยโรคต่อเนื้อเยื่อ ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อแพทย์และบุคคลทั่วไปที่ต้องการตรวจโรคต่อเนื้อเยื่อในระดับเบื้องต้นต่อไป

วิธีการวิจัย

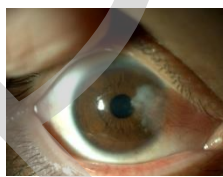
ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงพัฒนา ทำการพัฒนาระบบในการวินิจฉัยต่อเนื้อเยื่อ โดยมีวิธีการดำเนินงานประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ โดยทำการข้อมูลสอบถามประเมินความรุนแรงของอาการต่อเนื้อเยื่อ จากนั้นทำการเก็บตัวอย่างภาพถ่ายตาดำ นำเข้าการประมวลผลภาพ เพื่อให้ได้ออกมาซึ่งชุดข้อมูล จากนั้นนำเข้าตัวแบบการเรียนรู้ ที่ได้มีการเปรียบเทียบตัวแบบ

ภาพที่ 1 แผนภาพระบบการวินิจฉัยโรคต่อเนื้อเยื่อเบื้องต้น

1.ข้อมูลสอบถามประเมินความรุนแรงของอาการต้อเนื้อ ข้อคำถามได้จาก ผศ. พญ.วิมลวรรณ ตั้งปกาศิต จักษุแพทย์ หน่วยกระจกตา ศูนย์ตาธรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยข้อคำถามจะมีคะแนนที่ใช้ในการประเมินความรุนแรง

2.การเก็บตัวอย่างภาพถ่ายตาดำ ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำนายโรคต้อเนื้อ เป็นภาพถ่ายของดวงตาที่คัดเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดวงตาจากคณะแพทยศาสตร์ สาขาจักษุแพทย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งจะมีทั้งผู้ป่วยที่ไม่เป็นโรคกับผู้ป่วยที่เป็นโรคต้อเนื้อ รวมทั้งสิ้น 120 ระเบียบ โดยภาพถ่ายกระจกตาดำที่ใช้ต้องเป็นไฟล์ภาพชนิด JPEG เท่านั้น และมีขนาดไม่เกิน 2,200x1,600 พิกเซล กล้องที่ใช้ต้องมีความละเอียดของกล้องไม่น้อยกว่า 3.2 ล้านพิกเซลขึ้นไปและมีโหมดกล้องที่เป็นของมาโคร ภาพถ่ายที่สามารถใช้วินิจฉัยได้นั้นต้องเห็นกระจกตาดำทั้งหมด

ภาพที่ 2 ตัวอย่างภาพถ่ายโรคต้อเนื้อ

3.การประมวลผลภาพ เพิ่มข้อมูลภาพที่ได้มาจะต้องผ่านการกรองภาพเพื่อตัดสัญญาณรบกวนที่มาจากสิ่งแวดล้อมในขณะที่ถ่ายภาพ โดยใช้วิธี Convolution ซึ่งเป็นคือการกระทำกันระหว่าง Template ที่เป็น Matrix ขนาด $n \times m$ กับ ภาพ (image) ดังแสดงในสมการที่ (1) (มนตรี กาญจนะเดชะ, 2544) ซึ่งจะสามารถลดทอนคุณสมบัติที่ไม่ต้องการลงและเน้นคุณสมบัติที่ต้องการให้เด่นชัดขึ้น เมื่อเสร็จสิ้นการกรองข้อมูลภาพ ค่าสีของภาพจะถูกนำไปสร้าง Histogram ในระบบสีแบบ RGB เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบสีของดวงตา

$$I'(x, y) = T * I = \sum_{i=0}^{n-1} \sum_{j=0}^{m-1} T(i, j) \square I(x-i, y-j) \quad (1)$$

เมื่อ $I'(x, y)$ คือ ภาพผลลัพธ์ที่ผ่านการกรองภาพ T คือ Template ที่ใช้ในการกรองภาพ I คือ ภาพที่ต้องการกรอง ในลำดับต่อไปเป็นการแปลงภาพจากระดับสี RGB สู่มุมมอง Gray Scale ซึ่งจะใช้ค่าความเข้มของสีทั้ง 3 ได้แก่ สีแดง สีเขียว สีน้ำเงิน มาทำการหาค่าความเข้มในระดับ Gray Scale ดังสมการที่ (2) ในแต่ละจุดของภาพ

$$f'(x, y) = \begin{cases} 1 & \text{if } f(x, y) \geq T \\ 0 & \text{if } f(x, y) < T \end{cases} \quad (2)$$

เมื่อ $f'(x, y)$ คือ ค่าที่ได้จากการทำ Threshold และ $f(x, y)$ คือ ค่าความเข้มในระดับ Grayscale เมื่อทำ Threshold จนได้ความละเอียดที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ จึงทำการหาขอบดวงตาโดยใช้ทฤษฎีการหาขอบภาพตามแบบของโซเบล ซึ่งจะเป็นการหาดวงตาในลักษณะที่ไม่เป็นเชิงเส้นโดยมีลักษณะ Template เป็น Matrix ขนาดปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม กระทำกับรูปที่ต้องการหาขอบ ดังสมการที่ (3) กับ (4)

$$C_{gray}(x, y) = \left\{ \frac{C_{red}(x, y) + C_{green}(x, y) + C_{blue}(x, y)}{3} \right\} \quad (3)$$

เมื่อ $C_{gray}(x, y)$ คือ ความเข้มในระดับสีเทา ณ จุด (x, y) $C_{red}(x, y)$ คือ ความเข้มของสีแดง ณ จุด (x, y) $C_{green}(x, y)$ คือ ความเข้มของสีเขียว ณ จุด (x, y) $C_{blue}(x, y)$ คือ ความเข้มของสีน้ำเงิน ณ จุด (x, y)

$$G_x = \begin{bmatrix} -1 & 0 & 1 \\ -2 & 0 & 2 \\ -1 & 0 & 1 \end{bmatrix} * I, \quad G_y = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 \\ -1 & -2 & -1 \end{bmatrix} * I \quad (4)$$

เมื่อ G_x คือ ค่า Gradient ตามแนวแกน x และ G_y คือ ค่า Gradient ตามแนวแกน y และมีสมการในการคำนวณเพื่อหาขนาดของขอบภาพดังสมการที่ (5) และการหาทิศทางของขอบภาพดังสมการที่ (6)

$$M_G = \sqrt{G_x^2 + G_y^2} \quad (5)$$

$$\Theta = \arctan\left(\frac{G_y}{G_x}\right) \quad (6)$$

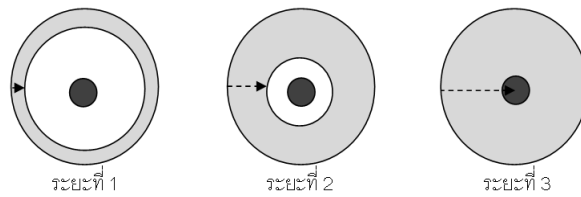
เมื่อ M_G คือ ขนาดของขอบภาพ และ Θ คือ ทิศทางของขอบภาพ

เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังกล่าว จะมีการทำการแบ่งส่วนของรูปภาพในการวิเคราะห์เพื่อแบ่งจุดในการวิเคราะห์ตามลักษณะของดวงตาอีกครั้งหนึ่ง และนำข้อมูลที่ได้จัดทำ Dataset เพื่อใช้ในการเรียนรู้ของเครื่องต่อไป

Name	R	G	B	S	V	Result
1.JPG	0.04	0.07	0.01	0.01	0.21	normal
2.JPG	0.02	0.03	0.04	0.00	0.23	normal
3.JPG	0.03	0.05	0.01	0.00	0.22	normal
4.JPG	0.02	0.03	0.01	0.00	0.21	normal
5.JPG	0.00	0.00	0.00	0.01	0.13	normal
6.JPG	0.00	0.02	0.08	0.01	0.05	pterygium
7.JPG	0.00	0.00	0.01	0.01	0.05	pterygium
8.JPG	0.00	0.01	0.01	0.01	0.06	pterygium
9.JPG	0.00	0.00	0.00	0.01	0.07	pterygium
...
120.JPG	0.01	0.01	0.01	0.02	0.07	pterygium

ตารางที่ 1 ตัวอย่างข้อมูลที่ใช้ในการเรียนรู้

4.ตัวแบบการวินิจฉัยโรคต้อเนื้อ ตัวแบบการเรียนรู้ได้ใช้โปรแกรม Weka (Waikato Environment for Knowledge Analysis) ซึ่งโปรแกรม Weka ได้เขียนมาโดยเน้นกับงานทางด้านการเรียนรู้ด้วยเครื่อง (Machine Learning) และการทำเหมืองข้อมูล (Data Mining) โปรแกรมจะประกอบไปด้วยโมดูลย่อยๆ สำหรับใช้ในการจัดการข้อมูล และเป็นโปรแกรมที่สามารถใช้ Graphic User Interface (GUI) และ ใช้คำสั่งในการให้ซอฟต์แวร์ประมวลผลซึ่งนิยมใช้กับการวินิจฉัย เพื่อให้การวินิจฉัยโรคต้อเนื้อมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงได้จากการเปรียบเทียบตัวแบบการวินิจฉัยโรคต้อเนื้อระหว่างโครงข่ายประสาทเทียมโครงข่ายเบย์เซียน และเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ โดยภาพถ่ายตาที่เกิขึ้นหลังจากการประมวลผลภาพผ่านตัวแบบการเรียนรู้และทำการกำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์การลุกกล้าเข้ามาของต้อเนื้อเพื่อแบ่งความแบ่งรุนแรงออกมาเป็นคะแนน

ภาพที่ 3 ระดับความรุนแรงของต่อเนื้อ

จากนั้น โปรแกรมจะนำคะแนนจากข้อคำถามและหลังจากการประมวลผลภาพผ่านตัวแบบการเรียนรู้ มารวมกันเพื่อทำการแปลผลออกมาให้ผู้ใช้งานได้ทราบถึงความรุนแรงของโรค

4.1 วิธีวัดประสิทธิภาพของตัวแบบ

การประเมินผลใช้วิธีวัดค่าความถูกต้อง ค่าความแม่นยำ (Precision) ค่าความระลึก (Recall) และการวัดประสิทธิภาพโดยรวม (F-measure) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0-1 ซึ่ง 1 หมายถึงประสิทธิภาพดี ดังสมการที่ (7) (8) และ (9) ตามลำดับ

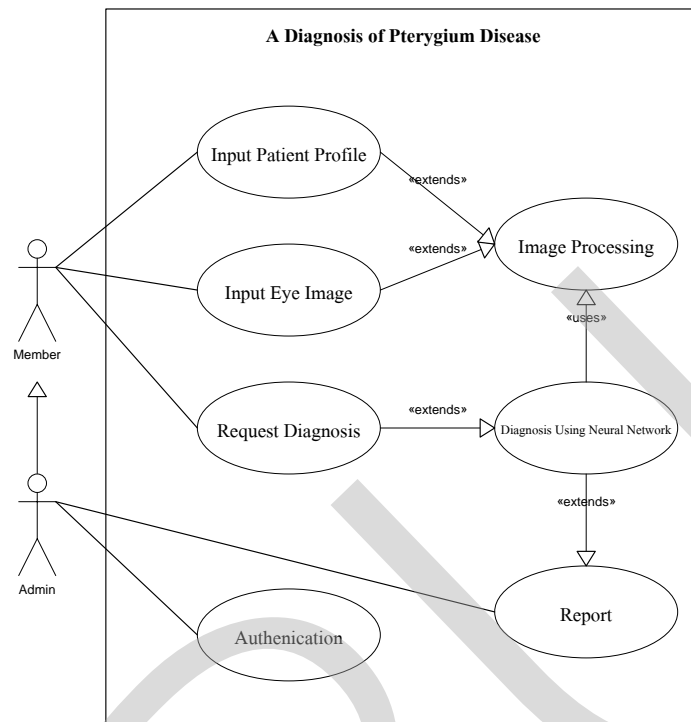
$$\text{Precision} = \frac{TP}{TP + FP} \quad (7)$$

$$\text{Recall} = \frac{TP}{TP + FN} \quad (8)$$

$$\text{F-measure} = \frac{2 * (\text{Recall} * \text{Precision})}{\text{Recall} + \text{Precision}} \quad (9)$$

5.การพัฒนาระบบ

การพัฒนาระบบใช้การวิเคราะห์และออกแบบระบบเชิงวัตถุ โดยใช้ภาษา UML สำหรับการออกแบบ

ภาพที่ 4 ภาพรวมของระบบงาน

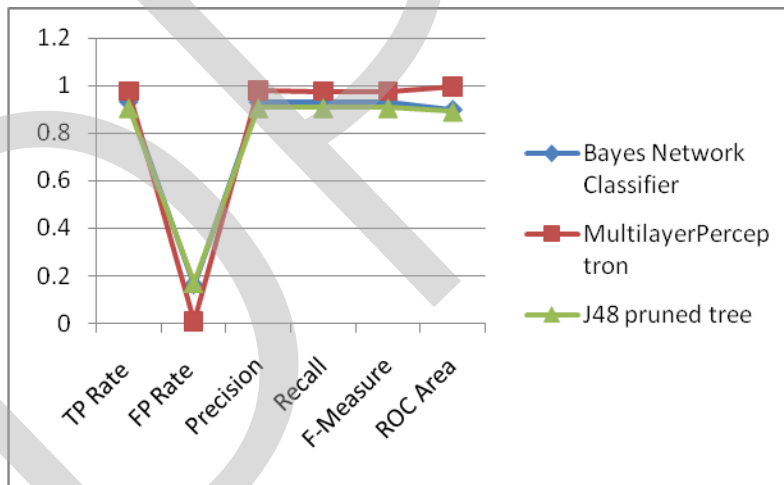
ผลการวิจัย

ตัวแบบการวินิจฉัยโรคต้อเนื้อ

จากการนำเอาข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 ระเบียบไปทดสอบกับตัวแบบตัดสินใจด้วยวิธีทดสอบ 10 Fold Cross-Validation พบว่าการสร้างตัวแบบการวินิจฉัยโดยใช้ชุดข้อมูลเป็นภาพถ่ายตาเปล่า และได้ทำการเปรียบเทียบระหว่างตัวแบบการเรียนรู้เพื่อวินิจฉัยโรคต้อเนื้อพบว่า ตัวแบบที่ใช้โครงข่ายประสาทเทียมแพร่กลับมีความแม่นยำ 97.67% ขณะที่ตัวแบบเรียนรู้ที่มีใช้เทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ และโครงข่ายเบย์เซียนมีความแม่นยำ 93.02% และ 90.70% ตามลำดับ

Mining Algorithm	TP Rate	FP Rate	Precision	Recall	F-Measure	ROC Area	Correctly Classified Instances
Bayes Network Classifier	0.93	0.161	0.929	0.93	0.929	0.897	93.02%
Multilayer Perceptron	0.977	0.007	0.979	0.977	0.977	0.997	97.67%
J48 pruned tree	0.907	0.168	0.907	0.907	0.907	0.892	90.70%

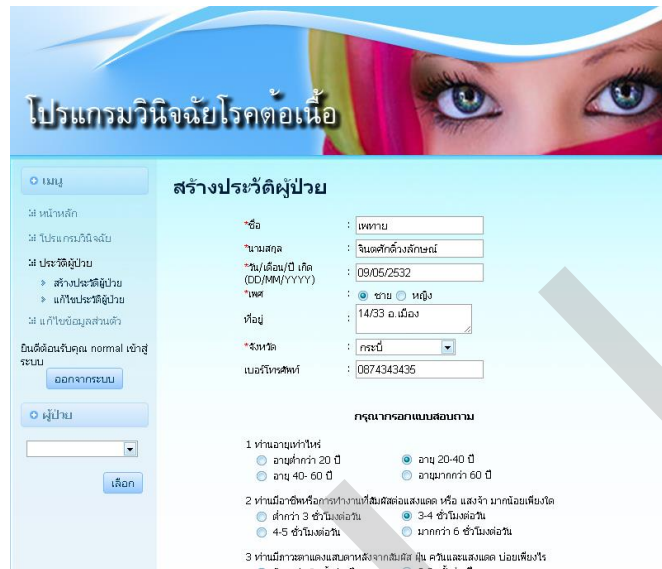
ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบตัวแบบ

ภาพที่ 5 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพตัวแบบการวินิจฉัย

ส่วนของระบบงาน

จากการพัฒนา ผลที่ได้จะเป็นระบบงาน ที่สามารถนำข้อมูลจากภาพถ่ายตาเข้ามาประมวลผลภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลดิจิทัลที่พร้อมจะนำส่งไปวินิจฉัยต่อไป หลังจากนั้น ข้อมูลดิจิทัลที่ได้จะส่งเข้าสู่ตัวแบบเรียนรู้เพื่อวินิจฉัยโรคต่อเนื้อด้วยโครงข่ายประสาทเทียมแพร่กลับที่มีความแม่นยำ 97.67% โดยจะตัดสินใจทำนายจากเงื่อนไขที่ได้จากการเรียนรู้แล้ว

ภาพที่ 6 ข้อคำถามทางการแพทย์

ภาพที่ 7 ระบบการวินิจฉัยโรคต้อเนื้อ

งานวิจัยนี้ได้มีการนำเทคนิคประมวลผลภาพและโครงข่ายประสาทเทียม มาประยุกต์ใช้กับการทำวินิจฉัยโรคต้อเนื้อ โดยในส่วนแรกนั้นภาพตาจะถูกระบาย (Segmentation) โดยใช้วิธีการแบ่งแยกตามความเข้ม (Intensity Threshold) อย่างอัตโนมัติ ซึ่งภาพตาที่ผ่านการระบายแล้วนั้นจะถูกปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยใช้ Morphological Operation หลังจากนั้นข้อมูลที่ได้ซึ่งเป็นค่าสี ค่าขอบตา และค่าขอบเนื้อเยื่อตาขาวที่ได้ จะนำมาผ่านตัวแบบเรียนรู้เพื่อวินิจฉัย ซึ่งได้จากเปรียบเทียบระหว่างตัวแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดระหว่างโครงข่ายประสาทเทียม และต้นไม้ตัดสินใจ ผลการทดสอบ

พบว่าโครงข่ายประสาทเทียมมีความแม่นยำ 97.67% ขณะที่ตัวแบบเรียนรู้ที่มีใช้เทคนิค
ต้นไม้ตัดสินใจ และโครงข่ายเบย์เซียนมีความแม่นยำ 93.02% และ 90.70% ตามลำดับ

อภิปรายผล

การหาความแม่นยำของการวินิจฉัยจากตัวแบบพบว่าตัวแบบที่ใช้โครงข่าย
ประสาทเทียมมีความแม่นยำ 97.67% ขณะที่ตัวแบบจำแนกที่มีเทคนิคต้นไม้ตัดสินใจ
ตัดสินใจ และโครงข่ายเบย์เซียน มีความแม่นยำ 93.02% และ 90.70% ตามลำดับ อีกทั้งเมื่อ
พิจารณาจากค่าความผิดพลาดกำลังสอง (Root Mean Square Error) พบว่าโครงข่าย
ประสาทเทียมแปรกลับจะให้ผลของค่าดังกล่าวต่ำสุดเมื่อเทียบกับตัวแบบชนิดอื่น

ด้วยว่าอินพุตของลักษณะภาพถ่ายตาตำที่นำเข้าสู่ตัวแบบมีลักษณะเด่นจำเพาะ
ทำให้โครงข่ายประสาทเทียมแปรกลับสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ได้ดีมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นตัวแบบจำแนกพรรณพืชที่นำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาระบบงานนี้จะ
เป็นตัวแบบที่ใช้โครงข่ายประสาทเทียมแปรกลับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
A.Leelasantitham and S.Kiattisin, Members, 2009 การศึกษาการวินิจฉัยต่อมทอนซิลโดย
ใช้เทคนิคการประมวลผลภาพและโครงข่ายประสาทเทียม ซึ่งสามารถคัดกรองผู้ป่วยได้ถึง
ร้อยละ 90

บรรณานุกรม

- [1] จารวี ฉันทสิทธิ์พร, “การจำแนกประเภทยาเม็ดโดยใช้เทคนิคประมวลและโครงข่ายประสาทเทียมแบบ Feedforward Backpropagation Neural Networks”, 2001.
- [2] นิตยา เกิดประสพ, “อัลกอริทึมและเทคนิคที่เหมาะสมกับการสังเคราะห์โมเดลที่ช่วยวินิจฉัยโรคได้อัตโนมัติ”. รายงานการวิจัย. วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสุรนารี, 2547.
- [3] นภาพร ตานานูวัฒน์ และธาดา มารีติน, “งานวิจัยการเปรียบเทียบผลการผ่าตัดรักษาโรคต่อเนื้อเยื่อระหว่างการใช้เนื้อเยื่อรกกับเยื่อぶตา”. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำนักหอสมุด, 2546.
- [4] บุญเสริม กิจศิริกุล, “อัลกอริทึมการทำเหมืองข้อมูล”. รายงานการวิจัย. วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- [5] ภิญนิดา ต้นธูวณิชย์, “ต่อเนื่อง กับวิทยาการการรักษาลดการกลับมาเป็นซ้ำ”. ศิริราชประชาสัมพันธ์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 267 กันยายน 2549.
- [6] มนตรี กาญจนเดชะ, “การประมวลผลภาพ”. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2544.
- [7] ศักดิ์ชัย วงษ์กิติรักษ์ และณวพล กาญจนรัชชัย, “ตำราปฏิบัติการและหัตถการทางจักษุวิทยา”. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2549.
- [8] A. Leelasantitham and S. Kiattisin, “A Diagnosis of Tonsillitis using Image Processing and Neural Network”, 2009.
- [9] C. Gonzalez, Rafael and E. Woods, Ricard, Digital Image Processing 2nd , Prentice Hall, 2002.
- [10] Hayashi Y, Setiono R, “Combining neural network predictions for medical diagnosis”. Computers in Biology and Medicine 32: pp.237-246, 2002.

การศึกษาพฤติกรรมและสาเหตุของการติดเกมออนไลน์
กรณีศึกษา: นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปทุมวิไล

ชั้นยวณันธุ์ เลียนอย่าง
พัชราภา อินทพรต
กัญชพร ธรรมณี
ประดับ ปรีชาบุญกุล
อนุสิทธิ์ ศรีอนันต์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมและสาเหตุของการติดเกมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการและเรียนรู้ไปพร้อมกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปทุมวิไล ปีการศึกษา 2554 ที่ติดเกมออนไลน์จำนวน 125 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามพฤติกรรมและสาเหตุการเล่นเกมออนไลน์มีค่าความเชื่อมั่น 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

โดยผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ติดเกมออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาย โดยมีพฤติกรรมติดเกมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสาเหตุของการติดเกมออนไลน์พบว่าส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากเนื้อหาของเกมออนไลน์ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และชวนให้ติดตาม

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบัน ได้ก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงสู่ยุคของข้อมูลข่าวสาร โดยมีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร บุคคลทั่วทุกมุมโลกสามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้เพียงเสี้ยววินาที โดยผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทำให้โลกเข้าสู่ยุคการสื่อสารไร้พรมแดน หรือเรียกกันว่า “ยุคโลกาภิวัตน์” ทำให้ทุกประเทศสามารถติดต่อสื่อสาร และรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เสมือนอยู่ใน

ประเทศเดียวกัน โดยเฉพาะการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต ที่มีความสำคัญทั้งการติดต่อสื่อสาร การใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา ซึ่งทำให้ชีวิตผู้คนหันมาใช้สื่ออินเทอร์เน็ตกันมากขึ้น และจากจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ทำให้บริการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้มีการนำมาผนวกเข้ากับอินเทอร์เน็ต เพื่อเข้าถึงผู้ใช้บริการได้อย่างทั่วถึง โดยผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มที่จะใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านความบันเทิงมากกว่าทางด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะความบันเทิงทางด้านเกม ซึ่งคล้อยกับนักวิชาการทางนิเทศศาสตร์กล่าวไว้ว่า เกม คือ ส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ (อภิญาตัน ทวีวงศ์ ,2545:364-365) และเมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตจึงได้มีการผนวกเกมเข้าไปกับเทคโนโลยี จนเข้าสู่ยุค “เกมออนไลน์” ซึ่งเป็นสื่อบันเทิงยุคใหม่ ได้รับความนิยมไปทั่วโลกอย่างแพร่หลาย โดยไม่จำกัดขอบเขตอยู่แต่ในหมู่เด็กวัยรุ่นชายเหมือนเกมอื่น ๆ ในอดีต แต่ความนิยมได้แพร่หลายไปยังเด็กผู้หญิงวัยรุ่น ซึ่งนอกเหนือจากได้รับความนิยมแล้ว การได้ผ่อนคลายไปกับเนื้อหาของโลกแฟนตาซีก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้เล่นเกิดความเพลิดเพลิน เกมออนไลน์เป็นเกมคอมพิวเตอร์ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือเป็นเกมที่ผสมผสานกันระหว่างเกมคอมพิวเตอร์และการสนทนาผ่านระบบอินเทอร์เน็ต(Chat) ผู้เล่นสามารถเล่นเกมไปกับเพื่อนต่างชาติต่างภาษาได้ เมื่อผู้เล่นทำการเข้าสู่ระบบ(Login) ของเกมร่วมกับผู้เล่นคนอื่น ๆ สำหรับในประเทศไทยเกมออนไลน์ได้เข้ามาตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 จากเกมออนไลน์ ชื่อ แร็กนาร์็อก(Ragnarok) ซึ่งมีต้นกำเนิดอยู่ที่เกาหลี แต่ได้แพร่หลายไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เนื่องจากสื่อประเภทนี้มีรูปแบบและเนื้อหาที่เป็นสากล ในประเทศไทยปัจจุบัน เอเชียซอฟท์(Asiasoft Corporation) เป็นบริษัทจัดเรตติ้งเกม ได้จัดอันดับเกมออนไลน์ในประเทศไทยที่นิยมเล่นในอันดับต้น ๆ ได้แก่ Counter-Strike Rohan Ragnarok และ Ghost (เอเชียซอฟท์:ออนไลน์)

จากการที่เกมออนไลน์เข้ามาเป็นที่นิยมของเด็กและเยาวชนถึงแม้ในหลายมุมมองกล่าวว่าการเล่นเกมออนไลน์เป็นการสร้างเสริมจินตนาการให้กับผู้เล่นที่ดี แต่อีกด้านหนึ่งเมื่อใช้เวลาในการเล่นเกมออนไลน์มากเกินไปทำให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคม และจากผลการสำรวจของเอแบคโพลล์ เรื่อง “การเล่นเกมคอมพิวเตอร์และเกมออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต ในกลุ่มเยาวชนอายุ 10-24 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่า

ร้อยละ 93.5 เคยเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือเกมออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ตและกลุ่มเยาวชน อายุ 10-15 ปี เล่นเฉลี่ย 2 ชั่วโมง 44 นาที ต่อครั้ง (เอแบคโพลล์: ออนไลน์) นอกจากนี้สถิติของโครงการ Child Watch โดยสถาบันรามจิตติ พบว่าสถานการณ์ “เด็กติดเกม” มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเด็กที่ระบุว่าตนเองเล่นเกมออนไลน์เป็นประจำมีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 20.12 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 26.79 ในปี 2552 (สาระสุขภาพ Health Fact sheet:2552:ออนไลน์)

ปัจจุบันวัยรุ่นไทยก็กังวลใจเล่นเกมออนไลน์เป็นจำนวนมากและเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและติดเกมออนไลน์ได้ในที่สุด และจากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2546 พบว่าประชาชนร้อยละ 59.0 เล่นเกมออนไลน์ โดยผู้เล่นเกมร้อยละ 13.3 ประสบปัญหาจากการเล่นเกมออนไลน์คือขาดความสัมพันธในครอบครัว ก้าวร้าว ไม่สนใจการเรียน และสุขภาพไม่ดี ปี 2548 เอแบคโพลล์สำรวจผลกระทบต่อผู้เล่นเกมคอมพิวเตอร์ พบว่าร้อยละ 78.3 มีปัญหาทางด้านสายตา ร้อยละ 70.8 สิ้นเปลืองทั้งเงินและเวลา ร้อยละ 62.4 ไม่มีเวลาทบทวนบทเรียน การเรียนลดลง ร้อยละ 51.6 ร่างกายไม่แข็งแรง และร้อยละ 37.5 มีพฤติกรรมอารมณ์ก้าวร้าว นอกจากนี้ ร้อยละ 16.1 ของนักเรียนที่เล่นเกมมีปัญหาพฤติกรรมติดเกมและยอมรับว่าได้รับผลกระทบจากการติดเกม โดยเฉพาะการเรียน(ศิริไชย หงษ์สงวนศรี, โชนิตา ภาวะสุทธิไพสิฐ และ สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์, 2549) และผลการวิจัยพฤติกรรมการเล่นออนไลน์ที่ส่งผลต่อการเรียนของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าหากนักเรียนมีพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์อย่างมากหรือไม่เหมาะสมแม้แต่เพียงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาอย่างเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน คือ เล่นเกมมากทำให้เกรดลดลง การไปโรงเรียน และการเข้าห้องเรียนไม่สม่ำเสมอ (ศุภกนิช วิษณุพงษ์พร, 2552)

จากการที่คณะผู้วิจัยภายนอก(ทีมวิจัยสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์) เข้าไปร่วมพูดคุยและประชุมกับผู้บริหาร โรงเรียนปทุมวิไล(ผู้วิจัยภายใน) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายพบว่าทางโรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนมีพฤติกรรมของการหนีโรงเรียน ไปโรงเรียนแต่ไม่ถึงโรงเรียน โดยใช้เวลาอยู่ในร้านเกมแทน ดังนั้นคณะผู้วิจัยภายนอกและผู้บริหารโรงเรียนปทุมวิไล จึงประชุมหารือร่วมกันและตกลงที่จะสร้างความร่วมมือในการทำ

วิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมและสาเหตุของการติดเกมออนไลน์ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนในโรงเรียน และเพื่อจะได้นำมาแก้ไขปัญหากการติดเกมออนไลน์ ซึ่งจะส่งผลให้พฤติกรรมการหนีเรียนลดลงจากเดิมหรือไม่มีการหนีเรียนของนักเรียนในอนาคตอีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการติดเกมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของการติดเกมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นโรงเรียนที่ระบุไว้ในขอบเขตการวิจัย คือ โรงเรียนปทุมวิไล จึงถูกใช้เป็นพื้นที่ในการวิจัยเกือบทุกขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นเตรียมการ โดยคณะผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย เพื่อสังเคราะห์ให้ได้องค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อสรุปให้เห็นภาพของ แนวคิด หลักการ กระบวนการ วิธีการเกี่ยวกับการศึกษาพฤติกรรมและสาเหตุการติดเกมออนไลน์ของนักเรียน และประชุมกลุ่มเป้าหมาย (โรงเรียนปทุมวิไล) และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแนะนำ ชี้แจง โครงการวิจัย แนวคิด หลักการ และความสำคัญ และขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พอสังเขป

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นวางแผนเพื่อปฏิบัติการงานวิจัย ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ร่างเครื่องมือแบบสอบถามพฤติกรรมและสาเหตุการเล่นเกมนออนไลน์ โดยคณะผู้วิจัยเพื่อเสนอให้ที่ปรึกษาโครงการพิจารณาปรับแก้ไข

2.2 ดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ในส่วนของแบบสอบถามพฤติกรรมและสาเหตุการเล่นเกมนออนไลน์

2.3 ดำเนินการ Try Out เครื่องมือ เพื่อหาความเที่ยงของเครื่องมือแบบประเมิน

2.4 จัดทำเครื่องมือในส่วนแบบประเมินฉบับสมบูรณ์ โดยแก้ไขตาม
ผู้เชี่ยวชาญ และจากการ Try Out

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงานติดตามและประเมินโครงการ
ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยภายนอก ประสานงานกับผู้วิจัยภายในและกลุ่มเป้าหมาย
(โรงเรียนปทุมวิไล) เพื่อขอข้อมูลของนักเรียนเพื่อความเป็นปัจจุบันในการจัดเตรียม
แผนปฏิบัติการ

3.2 คณะผู้วิจัยวางแผนติดตามและประเมินโครงการ โดยให้ความรู้
เกี่ยวกับการติดตามและประเมินโครงการ ตลอดจนกำหนดกรอบการติดตามและประเมิน
โครงการ เช่น วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินโครงการ ระบุชนิด และประเภท
ของข้อมูลที่จะใช้ประเมินผล ระบุแหล่งข้อมูล กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และ
เครื่องมือที่ใช้ ตลอดจนกำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล โดยทำกำหนดการ
ติดตามและประเมินโครงการ

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ในขั้นตอนที่ 3 โดยนำแผนปฏิบัติ
งาน แผนการติดตามและประเมินโครงการไปปฏิบัติจริง และติดตาม ตรวจสอบ และ
ประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงาน

จากขั้นตอน 1-4 ที่กล่าวในข้างต้น คณะผู้วิจัยปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวโดยใน
ส่วนของขั้นตอนที่ 2-4 คณะผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการตามขั้นตอนตั้งแต่การกำหนด
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การ
เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรคือนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2554 ของ
โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี ที่มีพฤติกรรมเล่นเกมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้
ศึกษาศึกษาพฤติกรรมและสาเหตุของการติดเกมออนไลน์ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น โรงเรียนปทุมวิไล ปีการศึกษา 2554 ที่เล่นเกมออนไลน์โดยไม่หยุดพักวันละ 3
ชั่วโมงขึ้นไป และเล่นเกมออนไลน์ 5 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 125 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่ม
โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมและ
สาเหตุการเล่นเกมออนไลน์ ทดสอบความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคมีค่า
เท่ากับ 0.92

ผลการวิจัย

1. การศึกษาพฤติกรรมและสาเหตุของการติดเกมออนไลน์ ของนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี คณะผู้วิจัยได้ใช้ลักษณะของพฤติกรรมติดเกมออนไลน์โดยวัดจากความถี่ในการเล่นเกมนอนไลน์ซึ่งพิจารณาจากจำนวนวันในการเล่นเกมนอนไลน์คือ 5 วันต่อสัปดาห์ และระยะเวลาในการเล่นเกมนอนไลน์ที่โดยไม่หยุดพักเป็นเวลา 3 ชั่วโมงขึ้นไปต่อวัน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คนที่มีพฤติกรรมติดเกมออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 31.09 เป็นนักเรียนชายจำนวน 109 คนและเป็นนักเรียนหญิงจำนวน 16 คน โดยจำนวนนักเรียนชาย คิดเป็นร้อยละ 87.2 ของจำนวนนักเรียนที่ติดเกมออนไลน์ และนำกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมาศึกษาพฤติกรรมติดเกมออนไลน์

2. พฤติกรรมติดเกมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเล่นเกมออนไลน์ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อต้องหยุดเล่นเกมออนไลน์ และสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นกับครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมพบว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อต้องหยุดเล่นเกมออนไลน์มีพฤติกรรมสูงสุด และสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นกับครอบครัวมีพฤติกรรมต่ำสุด

นักเรียนที่มีพฤติกรรมติดเกมออนไลน์ มีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเล่นเกมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเล่นเกมออนไลน์นี้ส่วนใหญ่ นักเรียนไม่ลุกออกจากที่นั่งหน้าจอคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือนักเรียนนอนดึกเพื่อที่จะได้เล่นเกมออนไลน์ได้นานขึ้น และนักเรียนไปโรงเรียนสายหรือหนีเรียนเพื่อจะเล่นเกมออนไลน์

นักเรียนที่มีพฤติกรรมติดเกมออนไลน์ มีพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อต้องหยุดเล่นเกมออนไลน์ อยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเมื่อต้องหยุดเล่นเกมออนไลน์โดยนักเรียนไม่สามารถบังคับให้ตัวเองหยุดเล่นเกมออนไลน์ได้หากยังเล่นไม่จบเกม รองลงมาคือนักเรียนรู้สึกหงุดหงิดเมื่อต้องเล่นเกมออนไลน์น้อยลงกว่าที่เคยเล่น และหากผู้ปกครองไม่อนุญาตให้นักเรียนเล่นเกมออนไลน์ นักเรียนจะรู้สึกไม่พอใจและแสดงวาทะที่ก้าวร้าว

นักเรียนที่มีพฤติกรรมติดเกมออนไลน์ เกี่ยวกับสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นกับครอบครัว อยู่ในระดับระดับปานกลาง โดยพบว่าสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นกับครอบครัว โดยนักเรียนส่วนใหญ่รู้สึกไม่พอใจและรำคาญเมื่อถูกขัดจังหวะหรือเมื่อมีคนมารบกวน ในขณะที่เล่นเกมออนไลน์มี รองลงมาคือนักเรียนจะไม่พูดคุยกับผู้อื่นที่อยู่รอบข้างขณะเล่นเกมออนไลน์ และนักเรียนจะไม่มิกกลุ่มเพื่อนที่สามารถพูดคุยปรึกษาได้

3.สาเหตุการเล่นเกมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานีของนักเรียนที่มีพฤติกรรมติดเกมออนไลน์ ส่วนใหญ่พบว่ามีสาเหตุมาจากเนื้อหาของเกมออนไลน์ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และชวนให้ติดตาม รองลงมาคืออยากเล่น อยากคลายเครียด และอยากเอาชนะ อยู่บ้านไม่มีอะไรทำ และรู้สึกเบื่อบรรยากาศภายในบ้าน

การอภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี ที่เล่นเกมออนไลน์ ปีการศึกษา 2554 เป็นนักศึกษาชายมากกว่าหญิง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริไชย หงษ์สงวน, โขมิตา ภาวะสุทธิไพสิฐ, สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์ (2549) และ Phillips CA, Rolls S, Rouse A, Griffiths MD.(1995 ;18:pp.687-691) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการเล่นคอมพิวเตอร์และปัญหาการติดเกมในวัยรุ่น พบว่าเด็กและวัยรุ่นเพศชายนิยมเล่นเกมคอมพิวเตอร์และใช้เวลาเล่นเกมมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากเพศชายมีความถนัดทางด้านมิติสัมพันธ์และการประสานงานระหว่างตาและมือดีกว่าเพศหญิง และเกมส่วนใหญ่ถูกสร้างขึ้นให้มีเนื้อหาเหมาะสมกับเพศชาย เช่น การแข่งกีฬา การผจญภัย และการต่อสู้ เป็นต้น แต่เกมที่สร้างขึ้นโดยมีเนื้อหาเหมาะสมกับเพศหญิง เช่น Barbie Fashion Designer เป็นต้น ก็ได้รับความนิยมมากเช่นเดียวกัน จึงมีความเป็นไปได้ว่ายังไม่มีการพัฒนาเกมสำหรับเพศหญิงอย่างจริงจังมากกว่า และเพศหญิงไม่ชอบเล่นเกม นอกจากนี้ วินัส อุดมประเสริฐกุล;และคนอื่น ๆ (2545,หน้า 151-155) ศึกษาพฤติกรรมการเล่นคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 พบว่านักเรียนชายใช้เวลาเล่นเกมมากกว่านักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.001$) นอกจากนี้ ลักษณะของพฤติกรรมการเล่นเกมที่นักเรียนใช้เวลาเล่นเกมออนไลน์ต่อเนื่องโดยไม่หยุดพักใน 1 วัน 3 ชั่วโมงขึ้นไป และส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเล่นเกม 5 วันขึ้นไปต่อสัปดาห์

เข้าข่ายลักษณะการติดเกมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนปทุมวิไล ยังสอดคล้องกับรายงานการสำรวจสถานการณ์ปัญหาเด็กติดเกมออนไลน์ในกรุงเทพฯ เกือบ 30 % เข้าข่ายเสพติด ส่งผลเสียต่อการเรียนและสุขภาพ ของยง ภู่วรรณ(จุฬาสัมพันธ์ ,2553) งานวิจัยของ จีรวรรณ มาทวิ (2548,หน้า 10) และ ศรีศักดิ์ จามรมาน และนพดล วรรณิกา (สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ,2552) ซึ่งสรุปความคิดเห็นไว้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเล่นเกมโดยใช้เวลาเล่นเกมออนไลน์ต่อเนื่องโดยไม่หยุดพักใน 1 วัน 3 ชั่วโมงขึ้นไป และมักใช้เวลาในการเล่นเกม 5 – 7 วันต่อสัปดาห์

2.พฤติกรรมติดเกมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมติดเกมออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าหากกลุ่มเพื่อนของเด็กเป็นเด็กเรียนหรือทำกิจกรรมอื่น ๆ มากกว่าการเล่นเกมนั้นเพื่อนกลุ่มนี้จะเป็นปัจจัยที่มีส่วนช่วยให้เด็ก ลดโอกาสในการติดเกมลง 2.4 เท่า และถ้าเพื่อนสนิทส่วนใหญ่ไม่ชอบเล่นเกมจะลดโอกาสในการติดเกมของเด็กลง 1.6 เท่า (ชาญวิทย์ พรนภดล ,2552) ประกอบกับในช่วงการทำการเก็บข้อมูลเป็นช่วงที่โรงเรียนปทุมวิไลมีกิจกรรมกีฬาสี ซึ่งนับเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน โดยนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ทุกคน และต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมในส่วนของกีฬาและการซ้อมเชียร์ จึงทำให้นักเรียนให้ความสนใจกับกิจกรรมเหล่านี้มากกว่าการเล่นเกมออนไลน์ จึงไม่ค่อยมีเวลาเล่นเกมออนไลน์ ซึ่งเป็นไปตามคำกล่าวเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นของศรีเรื่อน แก้วกังวาน(2540 ,หน้า 363)ว่าเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลางและตอนปลาย เด็กจะสนใจการเล่นต่าง ๆ น้อยลง เพราะต้องหมกมุ่นกับเรื่องราวอื่น ๆ เช่น การเปลี่ยนระดับการศึกษา ความหมกมุ่น การศึกษา ความสนใจเพศตรงข้าม การเตรียมตัวประกอบอาชีพ เป็นต้น แต่การเล่นยังคงเป็นกิจกรรมด้านหนึ่งของชีวิตวัยรุ่นตลอดวัย แต่มักเป็นการเล่นร่วมกับเพื่อนร่วมวัยทั้งสองเพศและเพศเดียวกันในรูปแบบต่าง ๆ อย่งไรก็ตามเด็กวัยนี้มักมีเวลาสำหรับเล่น น้อยลงกว่าทุก ๆ วัย และสอดคล้องกับการรายงานโครงการ Child Watch พบว่าส่วนใหญ่ เด็กประถมศึกษาเล่นเกมออนไลน์มากกว่าเด็กกลุ่มอื่น ๆ(สาระสุขภาพ Health Fact sheet:2552)

สำหรับสาเหตุการมีพฤติกรรมติดเกมออนไลน์ของนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากเนื้อหาของเกมออนไลน์ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ชวนให้ติดตาม และคลายเครียด โดยสอดคล้องกับ ทฤษฎีของ Freud (จิราภา เต็งไตรรัตน์, 2442) กล่าวว่า แรงขับก้าวร้าวที่มีอยู่ในตัว หากได้รับการปลดปล่อยหรือระบายออกก็จะทำให้ความเครียด อันเกิดจากพลังก้าวร้าวลดลง ดังนั้นการเล่นเกมนออนไลน์นั้น ก็ถือเป็นการคลายเครียดอย่างหนึ่งสำหรับคนที่มีความเครียด ในกรณีที่เล่นในปริมาณที่เหมาะสม การเล่นเกมนออนไลน์ ก็จะเป็นการได้ระบายความเครียด ผ่อนคลาย ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน แต่หากว่า ผู้เล่นใช้เวลาในการเล่นมากเกินไป อาจเรียกได้ว่ามีพฤติกรรมติดเกม นอกจากนี้เกมบางเกมมีเนื้อหาชวนให้ติดตาม เป็นเกมที่ประสบความสำเร็จและได้รับความนิยมอย่างสูง เช่น เกมออนไลน์เร็กรนาร์อ็อค (อังเคิล เจ, 2546:47(3) : 77) ซึ่งมีเนื้อหาชวนให้ติดตาม รวมทั้งมีการสะสมคะแนนและสิ่งของ ผู้เล่นคนใดสะสมไว้มากก็เป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้เล่นด้วยกัน จึงทำให้ผู้เล่นสนุกสนาน เพลิดเพลิน ทั้งนี้สอดคล้องกับการที่เกมนี้ประสบความสำเร็จเนื่องจากเป็นเรื่องความท้าทายและความจริงจังในนามสมมุติ ผู้เล่นจะมีพลังค่าชีวิต (HP) พลังเวทย์มนต์ (SP) เมื่อเล่นไปก็มีประสบการณ์เพิ่มขึ้น (Exp) ค่าประสบการณ์นี้ ทำให้เก่งขึ้น ซึ่งตรงกับความต้องการของคน รวมไปถึงมีการใช้จ่ายเงิน ซึ่งมีหน่วยเป็น เซ็นนี่ (Zeny) ที่สามารถได้สิ่งของมาจากการฆ่าสัตว์ประหลาดแล้วนำมาขายแลกเปลี่ยนกับการซื้ออาวุธ เพื่อให้ตัวละครใกล้เคียงกับนิสัยผู้เล่น จึงให้ผู้เล่นเลือกเป็นตัวละครที่มีอาชีพต่าง ๆ กันได้ แต่ละอาชีพมีขีดความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน การแบ่งชนิดของสัตว์ประหลาดและกลุ่มการต่อสู้ มีจำนวนมากหลายร้อยชนิดทำให้การต่อสู้จึงไม่มีจุดจบของเกม ผู้เล่นจึงต้องใช้เวลาที่ยาวนานเพื่อสร้างประสบการณ์การเปลี่ยนระดับ (Level) ยิ่งระดับสูงเท่าไรก็จะเปลี่ยนได้ยากและใช้เวลานาน และจะมีบอส (Boss) เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความท้าทายที่จะไปสู้กับสิ่งที่ยากขึ้น และเกมออนไลน์เร็กรนาร์อ็อค (Raknarok) จะมีการปรับแต่งและเปลี่ยนแปลงบ่อยเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เล่นเล่นต่อไปเรื่อย ๆ นอกจากนี้งานวิจัยของ จีรวรรณ มาทวิ (2548, หน้า 55) ได้สรุปไว้ว่าเกมคอมพิวเตอร์เป็นเกมที่มีความแปลกใหม่ แตกต่างจากเกมอื่นๆที่เคยมีมานักเรียนสามารถเล่นโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลาง เล่นพร้อมกันได้หลายคนอีกทั้งสามารถพูดคุยกับผู้เล่นคนอื่นที่เล่นเกมนออนไลน์นั้นอยู่ในขณะนั้น โดยไม่เห็นหน้ากัน ทำให้นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น ท้าทาย ที่ได้ลองของใหม่ จึงทำให้นักเรียนที่เล่นเกมคอมพิวเตอร์ได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และได้ผ่อนคลายด้วย ซึ่งสอดคล้องกับศรีเรือน แก้วกั้วาน (2540, หน้า 360) กล่าวไว้เกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการของเด็กวัยรุ่นว่า เด็กวัยรุ่นต้องการ

แสวงหาประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ รวมทั้งท้าทายตื่นเต้น เกือบความจำเจ้าซ้าซาก
ชอบทดลอง

ข้อเสนอแนะ

1. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่สนุกสนานและเพลิดเพลินให้กับนักเรียน โดยควร
จัดตั้งชมรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนที่เคยใช้เวลาในการเล่นเกมนอนไลน์ เปลี่ยนมาทำ
กิจกรรมของชมรมในโรงเรียนแทน เช่น ชมรมกีฬา ชมรมดนตรี ชมรมถ่ายภาพ เป็นต้น

2. โรงเรียนควรมีบริการให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองที่มีปัญหาเด็กติดเกมออนไลน์
และให้การบำบัดแก่เด็กที่ติดเกมออนไลน์ เช่น เทคนิคการควบคุมตนเองซึ่งเป็นรูปแบบ
การลดพฤติกรรมติดเกม เพื่อกำหนดแนวทางในการลดพฤติกรรมติดเกมออนไลน์
ของนักเรียน เป็นต้น

บรรณานุกรม

- จิราภา เต็งไตรรัตน์.(2544).จิตวิทยาทั่วไป.กรุงเทพมหานคร:ภาควิชาจิตวิทยา คณะศิลป
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรวรรณ มาทวิ.(2548). การศึกษาสาเหตุ ผลสืบเนื่อง และแนวทางในการลดพฤติกรรมติด
เกมคอมพิวเตอร์.ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒ.
- ชาญวิทย์ พรนภดล(2552).การศึกษาหาปัจจัยป้องกันการติดเกมในเด็กและวัยรุ่น,
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ยง ภู่วรรณ.(2553). รายงานการสำรวจสถานการณ์ปัญหาเด็กติดเกมออนไลน์ใน
กรุงเทพฯ เกือบ 30 % เข้าข่ายเสพติดส่งผลเสียต่อการเรียนและสุขภาพ .
วารสารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รพีพร มณีพงษ์.(2533). ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการเล่นเกมกับผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร.
ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัส อุดมประเสริฐกุล และคนอื่นๆ . (2545).พฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วารสารวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์.16(2):156.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ.(2546). รายงานผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ
เกมออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2546. สำนักงานสถิติแห่งชาติ .
- ศิริไชย หงษ์สงวนศรี, โขษิตา ภาวะสุทธิไพสิฐ, สุวรรณ เรืองกาญจนเศรษฐ์ . (2549).
พฤติกรรมการเล่นเกมคอมพิวเตอร์และปัญหาการติดเกมในวัยรุ่น .วารสารกุมาร
เวชศาสตร์.45(198-207).
- ศรีเรือน แก้วกังวาน.(2540).จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย.พิมพ์ครั้งที่ 7.กรุงเทพมหานคร
:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- ศรีศักดิ์ จามรมาน และนพดล กรรณิกา.(2551).การเล่นเกมคอมพิวเตอร์และเกมออนไลน์
ผ่านอินเทอร์เน็ต ในกลุ่ม เยาวชนอายุ 10 - 24 ปี ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล.

ศุภกนิจ วิษณุพงษ์พร.(2552). พฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการเรียนของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการจัดการ สาธารณะ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักวิจัย เอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. สืบค้นเมื่อ 29 กรกฎาคม 2555, จาก <http://www.abacpoll.au.edu>.

สถาบันรามจิตติ. สาระสุขภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.(2552). โครงการ Child Watch 2549-2550 , 2(16). วันที่สืบค้น 29 สิงหาคม 2555 , จาก <http://www.moph.go.th>.

อังคิไล เจ. คนกับเกม. นิตยสารเพื่อชีวิตอันไร้ขีดจำกัดในยุคดิจิทัล : 47(3) : 77.2546 เอเชียซอฟท์.(2555). การจัดเรตติ้งเกมชูความเป็นผู้นำสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ ผู้ปกครอง. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2555, จาก <http://www.asiasoft.co.th/news/rating.html>

เอแบคโพลล์.2550. การเล่นเกมคอมพิวเตอร์และเกมออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต ในกลุ่มเยาวชนอายุ 10-24 ปี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2555 , จาก <http://www.google.com>.

อภิญา ตันทวีวงศ์.(2545). สื่อบันเทิง:อำนาจแห่งความไร้สาระ. กรุงเทพมหานคร:อดออะ เบาท์พรีนซ์.

Phillips CA, Rolls S, Rouse A, Griffiths MD. (1995). "Home video game playing in schoolchildren: A study of incidence and pattern of play J Adolesc."

รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วย
โปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
บริหารธุรกิจ นนทบุรี

นพรัตน์ วิณิชาคม
ดวงกมล โพธิ์นาถ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี 2) เพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี และ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบไปเก็บรวบรวมข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในภาพรวม อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : สื่อสังคมเครือข่าย, โปรแกรมจoomla

บทนำ

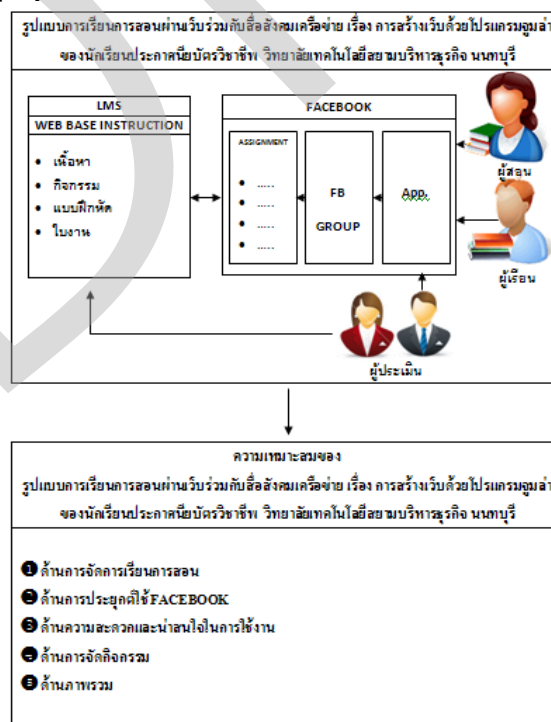
เทคโนโลยีสมัยนี้มีความก้าวหน้าและก้าวไกลอยู่ตลอดเวลา แล้วเมื่อนำเทคโนโลยีมาผสมผสานกับการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับสื่อที่เน้นการสอนแบบผ่านเว็บ โดยมีสังคมเครือข่ายเป็นตัวเชื่อมกลาง ทำให้การเรียนการสอนนั้นมีการพัฒนาและมีประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้น

การเรียนการสอนผ่านเว็บนั้น หมายถึงการใช้เว็บเพื่อการเรียนการสอนเป็นการนำเอาคุณสมบัติของอินเทอร์เน็ต มาออกแบบเพื่อใช้ในการศึกษา การจัดการเรียนการสอน

ผ่านเว็บ (Web-Based Instruction) มีชื่อเรียกหลายลักษณะ เช่นการจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ(Web-Based Instruction) เว็บการเรียนรู้ (Web-Based Learning) เว็บฝึกอบรม (Web-Based Training) อินเทอร์เน็ตฝึกอบรม (Internet-Based Training) อินเทอร์เน็ตช่วยสอน(Internet-Based Instruction) เวิลด์ไวด์เว็บฝึกอบรม (WWW-Based Training) และ เวิลด์ไวด์เว็บช่วยสอน (WWW-Based Instruction) (สรรรักษ์ ห่อไพศาล. 2545)

ดังนั้นทางนักศึกษาปริญญาโท สาขาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ แขนงคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยี จึงขอเสนอและจัดทำสื่อเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่องการสร้างเว็บด้วยโปรแกรม Joomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี ส่วนของวิจัยที่จะทำนี้ จะมุ่งเน้นไปที่การสอนออนไลน์ผ่าน Facebook โดยจะสร้างสื่อที่เน้นไปในการสอนสาธิตและการสอนแบบทบทวน รวมไปถึงการนำกิจกรรมต่าง ๆ มาเพิ่มเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจในสื่อ ซึ่งจะส่งผลให้เพิ่มความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และจะส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนในทุกๆด้าน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นตัวบอกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากสื่อ เพื่อจะทำให้นักเรียนที่เอาไปใช้แล้วเกิดผลสูงสุด และสามารถนำไปใช้ได้จริง

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

จากภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิด มุ่งองค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี มุ่งองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1.1 LMS เป็นระบบกระบวนการเรียนการสอนที่จัดขึ้นใน FACEBOOK โดยจะประกอบด้วย เนื้อหา กิจกรรม แบบฝึกหัด และรายงาน

1.2 FACEBOOK เป็นระบบจัดการการเรียนการสอนภายในกลุ่มที่ตั้งขึ้นที่ใช้ในการเรียน โดยจะเริ่มตั้งแต่การเข้าสู่กลุ่มการเรียน การตรวจปรับการเข้าเรียน การเข้ากิจกรรมที่จัดภายในกลุ่ม และรวมไปถึงการโต้ตอบต่างๆของผู้เรียนกับผู้สอน เมื่อผู้เรียนติดปัญหาในเนื้อหาต่างๆที่ผู้สอนโพสต์ไว้

2. ความเหมาะสมรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี เป็นรูปแบบของการประเมินที่ให้สำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินตามหัวข้อต่างๆ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.2 ด้านการประยุกต์ใช้ FACEBOOK

2.3 ด้านความสะดวกและน่าสนใจในการใช้งาน

2.4 ด้านการจัดกิจกรรม

2.5 ด้านภาพรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายในการส่งเสริมผู้เรียนเน้นการปฏิบัติ ได้แก่

1.1 รูปแบบการสอนแบบใช้ความรู้ใหม่แทนครูผู้สอน

1.2 รูปแบบการสอนแบบซ่อมแซมหรือทบทวน

1.3 รูปแบบการสอนแบบใช้แบบฝึกหัด

- 1.4 รูปแบบการสอนแบบจำลองสถานการณ์
- 1.5 รูปแบบการสอนแบบเกม
- 1.6 รูปแบบการสอนแบบแก้ปัญหา
- 1.7 รูปแบบการสอนแบบใช้แบบทดสอบ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชากราฟิกสารสนเทศ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

3.2 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน จะประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ภายในกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น

3.2.2 ด้านการประยุกต์ใช้ FACEBOOK จะประเมินเกี่ยวกับการนำเอา FACEBOOK มาร่วมกับ LMS แล้วมีความสมบูรณ์มากน้อยแค่ไหน

3.2.3 ด้านความสะดวกและน่าสนใจในการใช้งาน จะประเมินในด้านการใช้งานระบบ ทั้งในด้านการเรียนการสอน รวมไปถึงความน่าสนใจด้านสื่อที่ผู้สอนนำมาสอนให้กับผู้เรียน

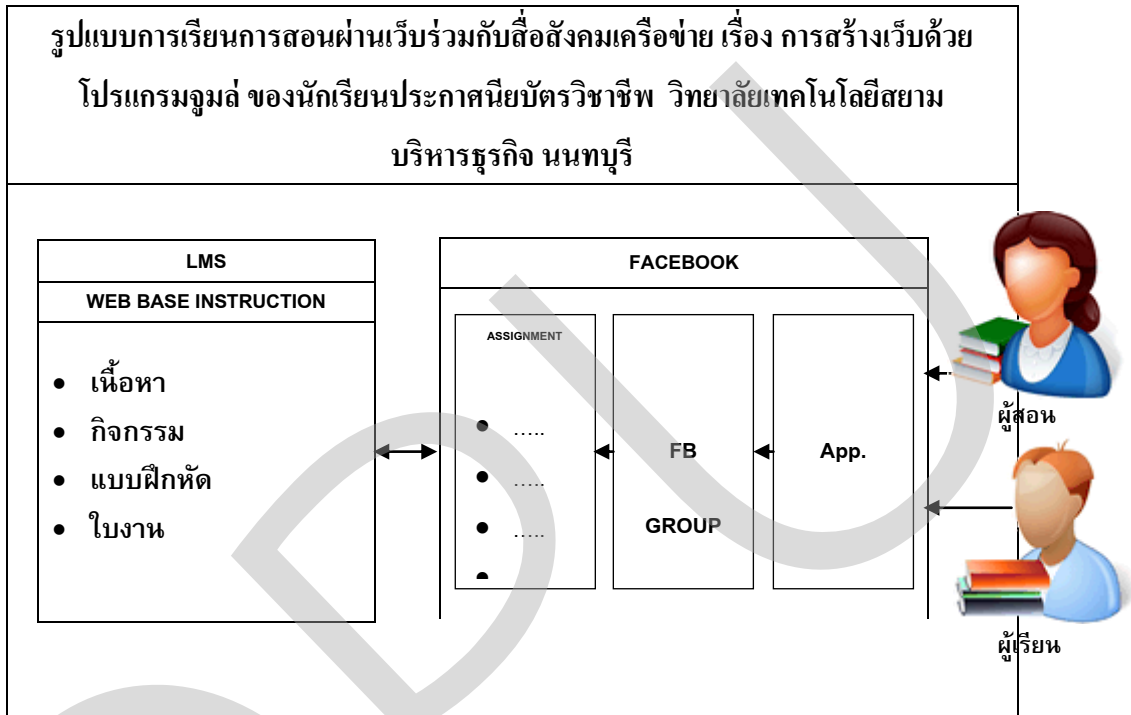
3.2.4 ด้านการจัดกิจกรรม จะประเมินในการร่วมกิจกรรมของผู้เรียน มามีผู้เรียนร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด

3.2.5 ด้านภาพรวม จะประเมินในภาพรวมของระบบทั้งหมด ว่าระบบมีความสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี ดังภาพที่ 2

รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วย
โปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
บริหารธุรกิจ นนทบุรี

ภาพที่ 2 รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี

จากภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

3. LMS จะมีองค์ประกอบหลักดังนี้

- 3.1 เนื้อหา จะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการติดตั้งโปรแกรมจoomla การติดตั้งโปรแกรม Appserv รวมไปถึงขั้นตอนการสร้างเว็บ และตกแต่งเว็บด้วยโปรแกรมจoomla
- 3.2 กิจกรรม จะเป็นส่วนที่ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนเพิ่มมากขึ้น
- 3.3 แบบฝึกหัด จะเป็นส่วนที่เอาไว้ทดสอบสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนไป

3.4 ใบงาน คือส่วนที่เอาไว้ให้ผู้เรียนโหลดเอาไปลองทำตามใบงาน เพื่อทบทวนความรู้ที่เรียนไป

4. FACEBOOK จะมีองค์ประกอบหลักดังนี้

4.1 Assignment คือสิ่งที่กำหนดตัวของงานที่จะให้ผู้เรียนทำโดยระบุไว้ใน Facebook Group

4.2 FB GROUP คือกลุ่มที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเข้ามาศึกษาเนื้อหาที่ทำไว้

4.3 App. คือการที่ผู้เรียนทำการสมัครเป็นสมาชิก Facebook แล้วจึงจะสามารถเข้ากลุ่มที่สร้างขึ้นจากผู้สอนได้

5. ผู้สอน จะมีหน้าที่ในการดูแลกลุ่มที่สร้าง โพสต์เนื้อหา ใบงาน และไฟล์เนื้อหา ต่างที่จะให้ผู้เรียนเข้าไปเรียนรู้และศึกษา

6. ผู้เรียน จะมีหน้าที่ในการนำสิ่งที่ผู้สอน โพสต์ไปศึกษา ไปปฏิบัติ ไปเรียนรู้ เพื่อจะ เป็นการเพิ่มทักษะในการเรียนให้เพิ่มมากขึ้น

7. การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อ สังกมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อ สังกมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี

รายการความเหมาะสมของรูปแบบ	ผลการประเมิน	
	\bar{X}	<i>S. D.</i>
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.56	0.527
2. ด้านการประยุกต์ใช้ FACEBOOK	3.67	0.500
3. ด้านความสะดวกและน่าสนใจในการใช้งาน	3.44	0.527
4. ด้านการจัดกิจกรรม	3.33	0.500
5. ด้านภาพรวม	3.67	0.500
รวม	3.53	0.511

จากตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ระดับดี ส่วนด้านที่มีผลการประเมินเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการประยุกต์ใช้ FACEBOOK และด้านที่มีผลการประเมินเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรม

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บร่วมกับสื่อสังคมเครือข่าย เรื่อง การสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla ของนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี เนื่องจากรูปแบบการเรียนการมีกรนำเทคโนโลยีบนเว็บ มาใช้ในการเรียนการสอนซึ่งเป็นการตอบสนองการใช้งานในปัจจุบันและอนาคตอนาคตมากขึ้น นอกจากนั้นสื่อสังคมเครือข่ายในปัจจุบันเป็นที่แพร่หลายและใช้งานในกลุ่มบุคคลในวงกว้าง หากมาใช้งานร่วมกับด้านการศึกษากิจการการเรียนการสอนย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างดีขึ้น แต่ทั้งนี้เนื้อหาที่นำมาใช้ในการพัฒนาเป็นบทเรียนต้องมีความน่าสนใจ มีความรู้ความเข้าใจง่ายต่อผู้เรียน และเน้นการปฏิบัติในการสร้างเว็บด้วยโปรแกรมจoomla เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บรรณานุกรม

- สรรรักษ์ ห่อไพศาล. 2544. “นวัตกรรม และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาใน สหัสวรรษใหม่: กรณีการจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web Based Instruction: WBI)” วารสารศรีปทุมปริทัศน์, 1, 2.
- มนต์ชัย เทียนทอง 2537. การออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กานดา รุณนะพงศา สายแก้ว (2554, มีนาคม). “การใช้เฟสบุ๊ก เพื่อการเรียนการสอน” ตัวอย่างและประสบการณ์การใช้เฟสบุ๊กเพื่อการเรียนการสอน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.slideshare.net/krunapon/ss-7320394> (วันที่ค้นข้อมูล : 23 กันยายน 2555).
- สวทช. NECTEC's (2554, พฤศจิกายน). “ความหมายของบทเรียนออนไลน์ e-Learning (อีเลิร์นนิ่ง)” ความหมายบทเรียนออนไลน์ (Online). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.uplus-solution.com/content.php?ct_id=33 (วันที่ค้นข้อมูล : 23 กันยายน 2555).

การพัฒนาระบบแนะนำวิดีโอการแข่งขันเรือยาวประเพณี
โดยการใช้โปรไฟล์ของผู้ใช้เปรียบเทียบกับคำสำคัญของวิดีโอ

ปริญญา ร่มแสง
วรสิทธิ์ ชูชัยวัฒนา

บทคัดย่อ

ปัจจุบัน www.Thailongboat.com เป็นเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์และแหล่งข้อมูลประเพณีการแข่งขันเรือยาวทั่วประเทศ รวมถึงการให้บริการถ่ายทอดสดการแข่งขันเรือยาวผ่านอินเทอร์เน็ตจากการที่ได้ดำเนินการถ่ายทอดสดการแข่งขันเรือยาวผ่านหน้าเว็บไซต์ ทางทีมงานถ่ายทอดสดจะตัดต่อคลิปวิดีโอการแข่งขันในแต่ละคู่ออกมา ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ทางเว็บไซต์จึงต้องการนำคลิปวิดีโอมาพัฒนาจัดการให้เป็นระบบแนะนำวิดีโอการแข่งขันเรือยาวให้กับสมาชิกได้ โดยการนำเทคโนโลยีการสร้างระบบค้นคืนร่วมกับเทคนิคที่เรียกว่า Recommender Systems เพื่อให้ระบบสามารถแนะนำวิดีโอการแข่งขันเรือยาวให้แก่สมาชิกแต่ละคนตามความสนใจได้อย่างอัตโนมัติ โดยระบบจะทำการเลือกวิดีโอที่ตรงกับคำสำคัญในโปรไฟล์ของสมาชิคนำมาแสดงแนะนำวิดีโอให้สมาชิกได้

คำสำคัญ : การแนะนำ; วิดีโอ; โปรไฟล์;

บทนำ

การแข่งขันเรือยาวเป็นกีฬาที่อยู่คู่กับสายน้ำไทยมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นกีฬาชาวบ้านที่ผูกพันและสืบทอดกันมาจนเป็นประเพณี เรียกว่า “เรือยาวประเพณี” ซึ่งกลายเป็นมรดกวัฒนธรรมทางสายน้ำอันล้ำค่าของประเทศที่คนไทยควรหวงแหนและร่วมกันอนุรักษ์ไว้ เรือยาวแต่ละลำสะท้อนถึงความมีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนแต่ละแห่ง รวมไปถึงเหล่าฝีพายที่แสดงให้เห็นถึงพลังแห่งความมุ่งมั่น ความสามัคคีพร้อมเพรียงที่นำไปสู่ชัยชนะ ทุกวันนี้ประเพณีการแข่งขันเรือยาวมีการแข่งขันทั่วทุกภาคของประเทศไทย สนามแข่งขันที่มีชื่อเสียงทางภาคเหนือ ได้แก่ น่าน พิชญ์โลก พิจิตร นครสวรรค์ ภาคกลาง ได้แก่ ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง สระบุรี พระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานครและนครปฐม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ หนองคาย อุบลราชธานี สุรินทร์ บุรีรัมย์ นครราชสีมา และบึงกาฬ ภาคตะวันออก ได้แก่ ฉะเชิงเทรา นครนายก ภาคใต้ ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช

จากการที่มีการแข่งขันเรือยาวอย่างแพร่หลายทั่วทุกลำน้าทุกภาคของประเทศ ส่วนใหญ่แล้วหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการแข่งขัน อาทิ องค์การบริหารส่วนจังหวัด, เทศบาลจังหวัด, องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีของคนในท้องถิ่นและต่างท้องถิ่น และยังเป็น การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานประเพณีที่ดั้งเดิมซึ่งเป็นมรดกแห่งสายน้ำให้คงอยู่สืบทอด ต่อไป อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อเป็นการสร้าง รายได้และฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้มีความเจริญ รวมทั้งยังเป็นการเผยแพร่ วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมแห่งสายน้ำของคนไทยให้ชาวต่างชาติได้ทราบถึงวิถีชีวิตและความ เป็นอยู่ของชุมชนบริเวณสายน้ำแห่งวัฒนธรรม

ปัจจุบันเป็นยุคข่าวสาร (Information Age) หรือยุคไร้พรมแดน (Borderless) ในยุคนี้ข่าวสารหรือสารสนเทศถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานและดำเนินกิจกรรม ต่างๆ เมื่อคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากต่อ ประเพณีแข่งขันเรือยาว สื่อโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตมีการเผยแพร่ข่าวสารอย่างมากมาย โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตมีเว็บไซต์ที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การแข่งขันเรือยาวเกิดขึ้น จำนวนมาก มีการนำสัญญาณภาพและเสียงจากการแข่งขันจริงๆ ผ่านทอดสดออกมาสู่หน้า เว็บไซต์ อาทิเช่น www.Thailongboat.com ก่อตั้งเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2546 เป็นเว็บไซต์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การแข่งขันเรือยาวประเพณีไทย ได้ตระหนักถึงคุณค่ากีฬาทางน้ำที่ จะเชื่อมโยงสร้างจิตสำนึกให้คนใกล้ชิดและรู้ซึ่งถึงความสำคัญของสายน้ำ และเล็งเห็น ประเพณีการแข่งขันเรือยาวเป็นประเพณีอันดั้งเดิม นอกจากจะทำการประชาสัมพันธ์การ แข่งขันเรือยาวแล้วยังให้บริการการถ่ายทอดสดการแข่งขันเรือยาวผ่านอินเทอร์เน็ตให้ ผู้สนใจได้รับชมในเว็บไซต์ ซึ่งปัจจุบันมีผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

การถ่ายทอดสดการแข่งขันเรือยาวประเพณีเป็นการดำเนินงานในรูปแบบ ถ่ายทอดอย่างเดียว ไม่มีการจัดเก็บวีดิโอการแข่งขันนั้นๆ เพื่อนำมาให้สมาชิกใน เว็บไซต์สามารถดูได้ในภายหลังได้ จึงได้จัดทำระบบค้นหาวีดิโอการแข่งขันเรือยาวที่ได้ จากการดำเนินการถ่ายทอดสดการแข่งขันเรือยาวประเพณีผ่านทางอินเทอร์เน็ตแต่ละแห่ง ให้สามารถทำการสืบค้นวีดิโอการแข่งขันได้ โดยระบบจะค้นหาจากคำที่ตรงกับคำสำคัญ (Keyword) ที่ป้อนเข้าไป ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก ให้แก่ผู้สนใจทั่วไปและเป็นส่วนเสริมเพิ่มเติมให้กับเว็บไซต์ได้มีข้อมูลมัลติมีเดียเพิ่มขึ้น

ในฐานะที่เป็นสื่อออนไลน์ประเภทหนึ่งในการประชาสัมพันธ์การแข่งขันเรือ ยาวประเพณีไทย ให้ประชาชนทุกกลุ่มวัยเข้าถึงรู้จักการแข่งขันเรือยาวประเพณีและเป็น

การแพร่หลายเปรียบเสมือนการอนุรักษ์เรือยาวประเพณีให้คงอยู่สืบไปบนโลกออนไลน์ นำหลักการของ Search Engine ในการสืบค้นสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตมาประยุกต์ใช้ทำระบบค้นหาวิดีโอการแข่งขันเรือยาวประเพณี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการวิดีโอการแข่งขันเรือยาวประเพณีผ่านเว็บไซต์ โดยมีความสามารถค้นหาคลิปวิดีโอการแข่งขันย้อนหลังได้
2. เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกเว็บไซต์ที่ไม่สามารถดูการแข่งขัณเรือยาวในแต่ละสนามได้
3. เพื่อช่วยในการค้นหาข้อมูลคลิปวิดีโอการแข่งขัณเรือยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อพัฒนาระบบแนะนำวิดีโอการแข่งขัณเรือยาวประเพณีแก่ผู้ใ้แต่ละบุคคลได้ โดยพิจารณาจากโปรไฟล์ของผู้ใ้

ความรู้เบื้องต้นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. Recommender System หรือระบบแนะนำ คือ ระบบที่แนะนำข้อมูล ผลิตภัณฑ์ หรือผู้คนที่ให้กับผู้ใ้ระบบ โดยอ้างอิงจากสมมติฐานการเรียนรู้ข้อมูลความชอบหรือความต้องการ ณ ขณะนั้นของผู้ใ้ โดยระบบแนะนำกลายเป็นหัวข้องานวิจัยที่สำคัญตั้งแต่มีการปรากฏตัวของงานวิจัยเรื่อง Collaborative Filtering ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1990 โดยความสำเร็จในช่วงแรก ๆ ของการทำระบบแนะนำเกิดมาจากการเจริญเติบโตของธุรกิจทางด้าน E-Commerce โดยตัวอย่างของ Applications ที่ใ้ระบบแนะนำในการเลือกซื้อสินค้า ซีดีเพลง หรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้แก่ เว็บไซต์ Amazon.com และเว็บไซต์ CDNow.com เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ลูกค้าเกิดความภักดีต่อองค์กร และเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ อย่างไรก็ตามไม่ว่าระบบแนะนำจะก้าวหน้าไปเช่นไร ระบบแนะนำก็ยังคงต้องการการพัฒนาความสามารถมากกว่านี้ เพื่อที่จะทำให้ระบบสามารถแนะนำสิ่งต่างๆ ให้แก่ผู้ใ้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและใช้งานได้ง่ายขึ้นแม้แต่กิจกรรมต่างๆ ไปชีวิตประจำวัน เช่น การแนะนำแพ็คเกจช่วงเวลาการพักร้อน การซื้อสินค้าในร้านที่มีระบบ Smart Shopping Cart

ทั้งนี้ ระบบแนะนำสามารถจำแนกประเภทจากวิธีการแนะนำเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. วิธีพิจารณาจากข้อมูลสิ่งของ (Content-based approach) 2. วิธีพิจารณาการคัดกรองร่วมกัน (Collaborative filtering) และ 3. แบบผสม (Hybrid) สำหรับระบบแนะนำ

ด้วยวิธีพิจารณาจากข้อมูลสิ่งของ ระบบจะแนะนำสิ่งของที่มีความคล้ายคลึงกับสิ่งของอื่นที่ผู้ใช้พึงใจในอดีต สำหรับระบบแนะนำด้วยวิธีพิจารณาการคัดกรองร่วมกัน ระบบจะแนะนำสิ่งของจากสิ่งของที่ผู้ใช้คนอื่น ในระบบพึงใจ โดยกลุ่มผู้ใช้อย่างกล่าวนั้น มีความพึงใจคล้ายคลึงกับผู้ใช้ระบบในปัจจุบันและสำหรับระบบแนะนำแบบผสม ระบบจะนำวิธีพิจารณาจากข้อมูลสิ่งของ และวิธีพิจารณาการคัดกรองร่วมกัน มาใช้ร่วมกัน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ได้หลากหลายรูปแบบ นอกจากนี้ระบบแนะนำยังสามารถจำแนกประเภทได้จากเทคนิคของขั้นตอนวิธี (Algorithm) ได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. วิธีพิจารณาจดจำ (Memory-based) และ 2. วิธีพิจารณาตัวแบบ (Model-based) สำหรับวิธีพิจารณาจดจำกล่าวได้ว่าเป็นวิทยาการศึกษาศาสตร์ (Heuristics) อย่างหนึ่ง กล่าวคือระบบจะคำนวณการแนะนำอย่างอัตโนมัติโดยอาศัยข้อมูลกิจกรรมในอดีตของผู้ใช้ในทางตรงกันข้าม สำหรับวิธีพิจารณาตัวแบบ ในขั้นต้นระบบจะเรียนรู้กิจกรรมของผู้ใช้ และจัดทำตัวแบบเฉพาะผู้ใช้นั้นจากนั้นจึงนำตัวแบบดังกล่าวมาใช้เพื่อการแนะนำต่อไป

ระบบแนะนำจะทำการเปรียบเทียบคำบรรยายลักษณะผู้ใช้ (User profile) กับข้อมูลเพิ่มเติมอื่นๆ เพื่อคาดการณ์คะแนนสิ่งของที่ผู้ใช้นั้นดังกล่าว ยังไม่เคยให้คะแนนมาก่อน วิธีการให้ได้มาซึ่งคะแนนดังกล่าวนี้ อาจได้มาจากวิธีพิจารณาจากข้อมูลสิ่งของ (Content-based approach) หรือจากวิธีพิจารณาจากข้อมูลของผู้ใช้ในระบบ (Collaborative filtering approach)

เมื่อเราต้องการจัดทำคำบรรยายลักษณะผู้ใช้ เราอาจดำเนินการจัดเก็บข้อมูลได้ 2 ลักษณะคือการเก็บข้อมูลแบบชัดเจน (Explicit) หรือ การเก็บข้อมูลแบบแฝงนัยยะ (Implicit)

ปกติแล้วปัญหาของระบบแนะนำได้ถูกลดลงไปจนเหลือเพียงปัญหาของการคำนวณเรตติ้งสำหรับไอเท็มที่ผู้ใช้ยังไม่เคยเห็น โดยการคำนวณนี้จะอาศัยเรตติ้งที่ผู้ใช้นั้นๆ ได้ให้ไว้กับไอเท็มอื่นๆ และอาศัยข้อมูลอื่นๆ อีกด้วย ถ้าหากเราสามารถคำนวณหาเรตติ้งให้กับไอเท็มที่ยังไม่ได้รับการให้เรตติ้ง เราจะสามารถแนะนำไอเท็มที่มีค่าคำนวณสูงสุดให้กับผู้ใช้ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “การทำนายความชอบของผู้ชมต่อภาพวาดโดยใช้เทคนิค Hybrid Content-Based Classification and Collaborative Filtering” (ศิริลักษณ์ ปล่องทอง และ สุขุมมาล กิตติสิน, 2552) มีการทำนายความชอบของผู้ชมที่มีต่อภาพวาด โดยบูรณา

การเทคนิคการทำนายซึ่งพิจารณาจากคุณลักษณะพื้นฐานของ (Basic Characteristics) และความหมาย (Semantics) ของภาพวาด เช่น อารมณ์ ความรู้สึกที่ผู้ชมรับรู้ได้เมื่อชมภาพวาดหรือโทนสี เป็นต้น ร่วมกับคำทำนายโดยพิจารณาจากคำแนะนำจากผู้ชมผู้อื่น (Hybrid Content-Based Classification and Collaborative Filtering) ซึ่งงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการทดสอบคุณลักษณะที่เหมาะสมในการทำนายโดยเปรียบเทียบระหว่างคุณลักษณะสองแบบ แบบที่หนึ่งคือคุณลักษณะความหมายร่วมกับคุณลักษณะพื้นฐานและแบบที่สองคุณลักษณะพื้นฐานเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบประสิทธิภาพการทำนายสามเทคนิค คือ Content-Based Classification , Collaborative Filtering และ Hybrid Content-Based and Collaborative Filtering

งานวิจัยเรื่อง “A music recommendation system based on music data grouping and user interests” [2] (Hung-Chen and Are L.P. Chen, pp. 231 – 238, 2001) ได้มีการออกแบบระบบ Music Recommendation System (MRS) เพื่อทำการแนะนำ Music ให้กับ User แต่ละคน โดยจะใช้ข้อมูลของ MIDI ในการนำมาวิเคราะห์ ซึ่งได้ทำการแบ่งกลุ่มของ music ออกเป็น 6 กลุ่ม ตามคุณลักษณะของ music และได้นำเอาข้อมูลของ user ของการเข้ามาใช้งานในอดีตนำมาวิเคราะห์ด้วย โดยนำเอาเทคนิค content Based , collaborative และ statistic-based recommendation มาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์นั้นอยู่บนพื้นฐานของคิกริความนิยมของ User ต่อกลุ่มของ music

บทความเรื่อง “A Dynamic Framework for Maintaining Customer Profiles in E-Commerce Recommender Systems” (Choochart Haruechaiyasak, Chatchawal Tipnoe; Sarawoot Kongyoung, Chaianum Damrongrat, Niran angkawattanawit, pp. 768-771, 2005) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของระบบการให้คำแนะนำสินค้าซึ่งสามารถเพิ่มยอดขายได้มากขึ้น และเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าแบบทันทีทันใด (Real Time) ซึ่งใช้เทคนิค Content-Based Filtering กับ Collaborative Filtering และมีการเพิ่มเทคนิคการ Clustering ทำให้ระบบให้คำแนะนำมีประสิทธิภาพมากขึ้นเนื่องจากช่วยลดเวลาในการแนะนำสินค้าได้

งานวิจัยเรื่อง “Online Video Recommendation Based on Multimodal Fusion and Relevance Feedback.” [2] (Bo Yang, Tao Mei, Xian-Sheng Hua, Linjun Yang, Shi-Qiang Yang, Mingjing Li., Amsterdam Natherland, 2007) ศึกษาพบว่างานวิจัยแบบเก่าเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ.1990 หลากๆระบบแนะนำถูกนำเสนอในพื้นที่ที่หลากหลาย เช่น ภาพยนตร์ ทีวี เว็บไซต์ ซึ่งใช้สันนิษฐานว่า Profile ของผู้ใช้จะสามารถเป็น

ประโยชน์ โดยทั่วไป Profile ของผู้ใช้งานจาก 2 แหล่ง คือ 1. เลือกเองว่าจะใช้อะไรด้วยตนเอง 2. ถูกแนะนำให้ใช้โดยอ้อมจากโดยสรุปแล้วไม่ต้องคำนึงถึงแง่ที่ถูกแนะนำ วัตถุประสงค์หลัก คือ การแนะนำรายการที่เกี่ยวข้องกับการแนะนำแบบเดิมซึ่งขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้ใช้เอง อย่างไรก็ตามขณะที่ท่องเว็บไซต์อยู่นั้นคนส่วนใหญ่มักเข้าชมหน้าเว็บที่สนใจวิดีโอออนไลน์ หลายกรณีการเข้าชมนั้นเข้าไม่ได้เพราะขาดการติดต่อจาก User

งานวิจัยเรื่อง “ระบบแนะนำร้านอาหารบนเว็บไซต์และการเชื่อมโยงผ่าน Google Map” (ชาริน ถิ่นพังงาน และ ไพรสน ศิริพูล., 2552) โดยใช้หลักการพิจารณาจากความชอบของผู้ใช้ โดยอาศัยความรู้สึกที่มีต่อร้านค้านั้นๆ ยกตัวอย่าง เช่น การเลือกร้านอาหาร ผู้ใช้อาจเลือกจากรู้สึกต่างๆ เช่น ความอร่อย ความสะอาดของร้าน ความรวดเร็ว การบริการ ความคุ้มค่า บรรยากาศภายในร้าน นอกเหนือจากนั้นระบบแนะนำร้านอาหารนี้ยังเชื่อมต่อเข้ากับระบบให้บริการแผนที่ของ Google หรือที่รู้จักกันว่า Google Maps API ซึ่งแผนที่นี้มีความสามารถพิเศษคือ ผู้ใช้สามารถปักหมุดตำแหน่งของสถานที่ต่างๆได้ โดยอ้างอิงตำแหน่งจากละติจูดและลองจิจูดของสถานที่นั้นๆ จึงได้พัฒนาระบบนี้มาใช้ร่วมกับระบบแนะนำร้านอาหาร เพื่อให้ผู้ใช้สามารถปักหมุดร้านอาหาร และสามารถตรวจสอบตำแหน่งของร้านอาหารต่างๆ ได้ เพื่อให้ผู้ใช้ได้เห็นภาพว่าร้านอาหารที่กล่าวถึงอยู่ตำแหน่งใด ใกล้หรือไกลจากตัวผู้ใช้น้อยแค่ไหน เพื่อให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการช่วยตัดสินใจสำหรับผู้ใช้

งานวิจัยเรื่อง “ระบบแนะนำภาพยนตร์ด้วยเทคนิคตัวกรองเชิงร่วมมือร่วมกับวิธีเคมีน” (ทัศนวรรณ แก้วใส และสุพจน์ นิตย์สุวรรณ, 2552) ซึ่งเป็นระบบการแนะนำภาพยนตร์โดยใช้เทคนิคตัวกรองเชิงร่วมมือมาประยุกต์เพื่อแก้ปัญหา Information Overload และนำเสนอการแก้ปัญหาของเทคนิคตัวกรองเชิงร่วมมือด้านขนาดของข้อมูลด้วยอัลกอริทึมแบบเคมีน แบ่งข้อมูลเป็นกลุ่มก่อนเข้าสู่กระบวนการกรองเชิงร่วมมือ ต่อมาเสนอการออกแบบระบบและพัฒนาระบบด้วยภาษา PHP และ MySQL ทำการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบด้วยแบบประเมินตามวิธีของไลเคอร์ท พบว่าผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบอยู่ในระดับดี และระบบสามารถนำไปใช้งานได้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการพัฒนาระบบแนะนำวิดีโอการแข่งขันเรือยาวประเพณี คือ การพัฒนาระบบขึ้นมาใหม่ โดยการใช้โปรไฟล์ของผู้ใช้เปรียบเทียบกับคำสำคัญของวิดีโอ โดยมีขั้นตอนการพัฒนาระบบดังต่อไปนี้

1 ขั้นตอนการศึกษาเพื่อศึกษาค้นวิธีการพัฒนาระบบแนะนำวิดีโอการแข่งขันเรือยาวประเพณี โดยการใช้โปรไฟล์ของผู้ใช้เปรียบเทียบกับคำสำคัญของวิดีโอ

เพื่อพัฒนาระบบซึ่งสามารถแนะนำวิดีโอการแข่งขันเรือยาวได้เหมาะสมกับผู้ใช้มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและศึกษาค้นวิธีการ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนที่ทำได้ดังต่อไปนี้

1. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ Recommender Systems ที่ผ่านมาเพื่อให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียของวิธีต่างๆ ของ Recommender Systems ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

2. ศึกษาเว็บไซต์ที่มีการแนะนำวิดีโอ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงความสามารถของระบบที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจากขั้นตอนนี้พบว่าสำหรับเว็บไซต์ต่างๆ ที่แนะนำคลิปวิดีโอนั้น มีฟังก์ชันในการใช้งาน ซึ่งสามารถแจกแจงฟังก์ชันของตัวอย่างเว็บไซต์แนะนำร้านอาหารได้ดังตารางที่ 3.1 ซึ่งจากตารางแล้วจะสามารถสรุปได้ว่าเว็บไซต์ในประเทศนั้นยังคงไม่มีการนำระบบ Recommender Systems มาใช้เพื่อทำการแนะนำร้านอาหาร แต่ถ้าเป็นเว็บไซต์ในต่างประเทศอย่างเช่นเว็บไซต์ zagat ได้มีการนำระบบ Recommender System มาใช้แนะนำร้านอาหารบ้างแล้ว

ตารางที่ 2.1 แสดงชื่อเว็บไซต์ที่มีการแนะนำวิดีโอทั้งในประเทศและต่างประเทศ

คุณสมบัติ	YouTube	Blip.tv	ClipMass.com	SukiFlix.com	Teemv.com	ระบบงาน ของผู้วิจัย
ระบบสมาชิก เว็บไซต์	มี	มี	มี	มี	มี	มี
Recommender Systems	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี	มี	มี
Option ของ ค้นหาคลิป วิดีโอ	มี	มี	มี	มี	มี	ไม่มี
มีการ Rating คลิปวิดีโอ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
บอก	มี	มี	มี	มี	มี	มี

รายละเอียด คลิปวิดีโอ						
คลิปวิดีโอมา ใหม่	มี	มี	มี	มี	มี	มี
เมนูแบ่ง หมวดหมู่คลิป วิดีโอ	มี	มี	มี	มี	มี	มี
แนะนำคลิป วิดีโอรับชม มากที่สุด	มี	ไม่มี	มี	มี	มี	มี
แชร์คลิปวิดีโอ ผ่าน Social	มี	มี	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับ Recommender Systems ใน

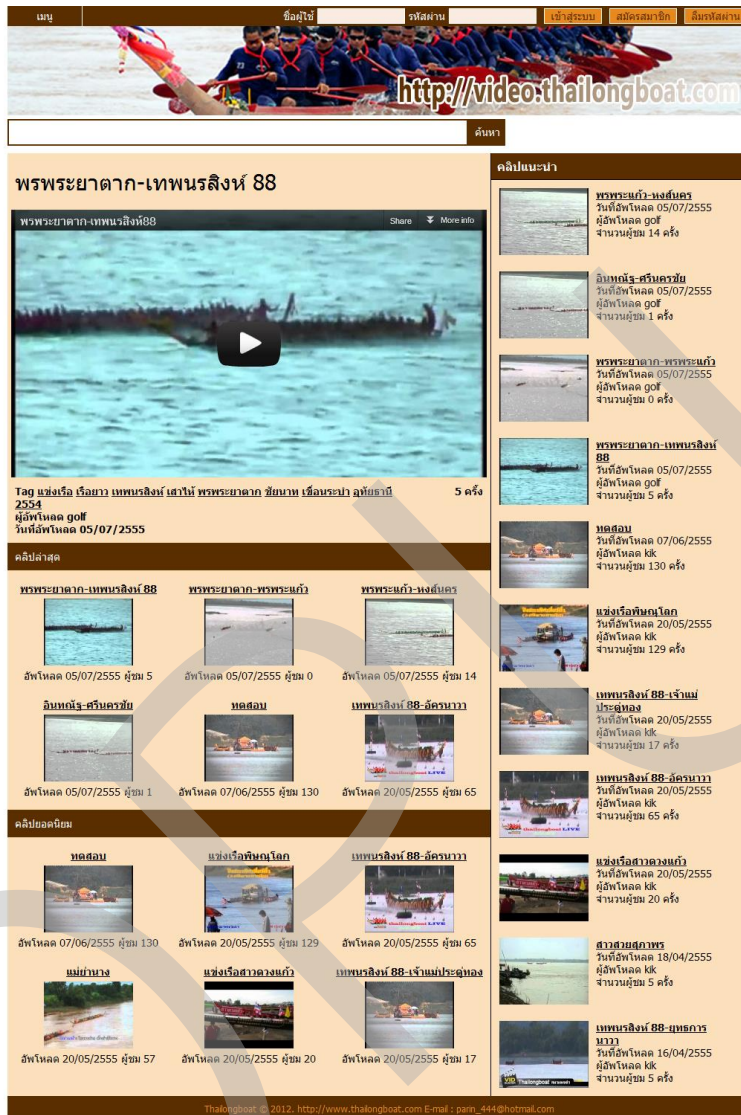
ปัจจุบัน ในงานวิจัยต่างๆ ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการประมวลผลที่แตกต่างกัน

2 ขั้นตอนการทำงานของระบบ

การทำงานของระบบแนะนำวิดีโอการแข่งขันเรือยาวประเพณี โดยการใช้โปรไฟล์ของผู้ใช้เปรียบเทียบกับคำสำคัญของวิดีโอ ขั้นตอนแรก ผู้ใช้ต้องลงทะเบียนสมัครเป็นสมาชิกของระบบก่อน จึงจะมีสิทธิ์ในการเข้าใช้งานระบบ แก้ไขข้อมูลผู้ใช้ ค้นหาวิดีโอ แสดงความคิดเห็นวิดีโอ และสามารถโหวตให้คะแนนความชอบหรือไม่ชอบของแต่ละวิดีอนั้นได้ หลังจากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการ Recommender System ซึ่งจะคำนวณหาค่าความคล้ายคลึงระหว่างฐานข้อมูลวิดีโอในระบบกับโปรไฟล์ของผู้ใช้งาน ที่มีความเกี่ยวข้องกันมาทำการแนะนำ ส่วนผู้ดูแลระบบจะทำหน้าที่จัดการข้อมูลสมาชิก จัดการวิดีโอ

2.3 ผลการออกแบบและพัฒนาระบบ

หลังจากวิเคราะห์ระบบแนะนำคลิปวิดีโอแข่งขันเรือ ยาวประเพณี ซึ่งนำมาออกแบบขั้นตอนกระบวนการทำงานของระบบ เพื่อจัดวางโครงสร้างและกำหนดรูปแบบของเว็บแอปพลิเคชันให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 1 แสดงหน้าจอหลักของระบบ

การประเมินผลระบบพิจารณาจากความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้งานระบบ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผลการทดสอบระบบ โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อประเมินความพึงพอใจของระบบจาก 2 กลุ่ม คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และผู้ใช้งานทั่วไปจำนวน 30 คน โดยกำหนดเกณฑ์ในการทดสอบไว้ 5 ระดับ

ตารางที่ 3.1 เกณฑ์การให้คะแนนของแบบประเมินความพึงพอใจ

เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ	ความหมาย
มากที่สุด	5	ระบบที่พัฒนามีความพึงพอใจในระดับดีมาก
มาก	4-4.99	ระบบที่พัฒนามีความพึงพอใจในระดับดี
ปานกลาง	3-3.99	ระบบที่พัฒนามีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
น้อย	2-2.99	ระบบที่พัฒนามีความพึงพอใจในระดับน้อย
น้อยที่สุด	1-1.99	ระบบที่พัฒนามีความพึงพอใจในระดับน้อยมาก

โดยหัวข้อที่ใช้ในการประเมินมีดังต่อไปนี้

1. ความยากง่ายของการใช้งาน
2. ความถูกต้องของการเลือกวิดีโอออกมาแสดง
3. สิทธิการเข้าใช้งานและความปลอดภัย
4. การสืบค้นข้อมูลง่ายและสะดวก

จากผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ด้วยแบบประเมินที่สร้างขึ้นการวิเคราะห์ข้อมูลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 พบว่าระบบที่พัฒนาขึ้นมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดี การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานทั่วไปจำนวน 30 คน การวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 แสดงให้เห็นว่าระบบที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 3.2 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบ

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ		ผู้ใช้งานทั่วไป	
	<i>X</i>	<i>SD</i>	<i>X</i>	<i>SD</i>
ความยากง่ายของการใช้งาน	4.20	0.53	4.10	0.49
ความถูกต้องของการเลือกวิดีโอออกมาแสดง	4.34	0.48	4.23	0.48
สิทธิการเข้าใช้งานและความปลอดภัย	4.40	0.53	4.37	0.48
การสืบค้นข้อมูลง่ายและสะดวก	4.08	0.57	4.07	0.47
สรุปความพึงพอใจที่มีต่อระบบ	4.27	0.53	4.20	0.50

อภิปรายผล

ในส่วนนี้จะกล่าวถึง ข้อเสนอจากการดำเนินโครงการ ปัญหาและอุปสรรคระหว่างการพัฒนา รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆในการศึกษาต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สรุปผลและวิจารณ์

ในการพัฒนาระบบแนะนำวิดีโอการแข่งขันเรียวาประเพณีโดยการใช้โปรแกรมไฟล์ของผู้ใช้เปรียบเทียบกับคำสำคัญของวิดีโอ โดยทดลองใช้งานจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้งานทั่วไป จากการวิเคราะห์รวบรวมรวบรวมข้อมูลและออกแบบระบบงานเพื่อให้เหมาะสมแก่การใช้งาน ได้ออกแบบให้ผู้ใช้สามารถเรียนรู้และใช้งานง่ายที่สุดตามความต้องการของผู้ใช้ โดยสรุปผลการดำเนินงานดังนี้

4.1.1 การแนะนำวิดีโอตรงกับความชอบของผู้ใช้งาน

4.1.2 การสืบค้นข้อมูลวิดีโอสามารถทำได้สะดวกและรวดเร็ว เนื่องจากมีการแบ่งประเภทวิดีโอการแข่งขันและช่องทางการค้นหาวิดีโอที่ง่ายและสามารถการสืบค้นข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

ปัญหาและอุปสรรค

4.2.1 มีความยากลำบากในการศึกษาวิธีที่มีการนำมาใช้ในระบบแนะนำในปัจจุบัน เพราะมีหลายวิธีที่เหมาะสมในการนำมาพัฒนาไม่สามารถเลือกวิธีการที่เหมาะสมได้

4.2.2 การศึกษาและทำความเข้าใจกับวิธีที่จะนำมาใช้กับระบบแนะนำนั้นมีความยากสำหรับผู้ดำเนินการพอสมควร เพราะระบบแนะนำส่วนใหญ่เป็นวิธีอาศัยข้อมูลทางคณิตศาสตร์ จึงทำให้ไม่เข้าใจเป็นอย่างมาก

4.2.3 ปัญหาการออกแบบหน้าเว็บของระบบไม่สวยงาม เพราะผู้ดำเนินการไม่มีความชำนาญในการออกแบบระบบมากพอ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาขั้นต่อไป

4.3.1 การนำวิธีการใหม่ที่คิดค้นขึ้นไปใช้งานจริง สำหรับ Recommender Systems เพื่อการแนะนำ Item ต่างๆนั้น ขั้นตอนการสร้าง User Profile และ Profile ของ Item อาจต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมและความต้องการในการแนะนำ

การกำหนด Feature ต่างๆ ก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามชนิดของ Item ซึ่งต้องการการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ต่อไป

4.3.2 วิธีการที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ อาจยังไม่ใช่อัปเดตหรือวิธีการที่ดีที่สุด และต้องการการศึกษาเพิ่มเติมอีกมาก และในอนาคตเมื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ขนาดของหน่วยความจำและความเร็วในการประมวลผลเพิ่มสูงขึ้น อาจทำให้สามารถใช้งาน คำนวณที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เพื่อประสิทธิภาพการทำงานที่ดียิ่งขึ้นของ Recommender Systems

บรรณานุกรม

- ศิริลักษณ์ ปล่องทอง และ สุขุมมาล กิติสิน (2552). การทำนายความชอบของผู้ชมต่อภาพวาดโดยใช้เทคนิค **Hybrid Content-Based Classification and Collaborative Filtering** : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ชาริน ถิ่นพังงาน และ ไพโรสน ศิริพูล. (2552). ระบบแนะนำร้านอาหารอัตโนมัติบนเว็บไซต์และการเชื่อมโยงผ่าน **Google Map** (Restaurant Recommender System on Website and Google Maps) . กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนวรรณ แก้วใส และ สุพจน์ นิตย์สุวรรณ (2552). ระบบแนะนำภาพยนตร์ด้วยเทคนิคตัวกรองเชิงร่วมมือร่วมกับวิธีเคมีน: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- อากม รัตนศิริ และ สุพจน์ นิตย์สุวรรณ (2552). ระบบแนะนำโฆษณาสำหรับโปรแกรมสร้างรูปสไลด์โชว์โดยใช้เทคนิค **Text Classification**: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- James Davidson, Benjamin Liebold, AJunning Liu, Palash Nanady, Taylor Van Vleet, **The YouTube Video Recommendation System**. Barcelona, Spain.
- Bo Yang, Tao Mei, Xian-Sheng Hua, Linjun Yang, Shi-Qiang Yang, Mingjing Li. **Online Video Recommendation Based on Multimodal Fusion and Relevance Feedback**. Amsterdam, Natherland.
- Bo Yang, Tao Mei, Xian-Sheng Hua, Linjun Yang, Shi-Qiang Yang, Mingjing Li. **VideoReach: An Online Video Recommendation System**. Chaina.
- Bhuvaneswari A, Karthikeyan M P, Lakshminarayanan T R, **Improving Diversity in Video Recommender Systems and The Discovery of Long Tail**: India, Sastra University.

ระบบจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับแมงป่องด้วยเว็บ

พูนศักดิ์ จิระชีวี
อรสา เตติวัฒน์
อุบลวรรณ บุญจำ

บทคัดย่อ

แมงป่องเป็นสัตว์มีพิษที่มีจำนวนมากกว่า 1200 ชนิดกระจายอยู่ทั่วโลก ความรู้เกี่ยวกับแมงป่องจึงมีการเผยแพร่อย่างมากในต่างประเทศ ถึงแม้ว่าจะมีนักวิจัยไทยที่ศึกษาด้านแมงป่องอยู่บ้าง แต่ยังไม่เห็นแหล่งจัดเก็บที่ใช้รวบรวมองค์ความรู้ เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแมงป่อง งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับแมงป่อง การวิจัยครั้งนี้แบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญทางสัตววิทยาด้านกีฏวิทยาจำนวน 5 ท่าน ผลจากการวิจัยพบว่าหัวข้อที่สำคัญมี 8 ข้อ คือ นิเวศวิทยา สัตววิทยา วิทยาอนุกรมวิธาน พิษ ประโยชน์ของแมงป่อง การเลี้ยง สรีรวิทยาและการอนุรักษ ส่วนที่ 2 คือส่วนของการพัฒนาระบบในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน โดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในส่วนแรกมาออกแบบและสร้างฐานความรู้ โดยการใช้ระบบจัดการเนื้อหา Drupal ระบบนี้สามารถช่วยให้นักวิชาการหรือบุคคลที่สนใจ ได้มีแหล่งความรู้ไว้สืบค้น และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับแมงป่องได้เป็นอย่างดี

บทนำ

แมงป่อง (Scorpion) เป็นสัตว์นักล่าที่มีพิษชนิดหนึ่ง จัดอยู่ในไฟลัม Arthropoda คลาส Arachnida ออร์เดอร์ Scorpionides ทั่วโลกมีจำนวนแมงป่องมากกว่า 1,200 ชนิดกระจายอยู่เกือบทั่วไป ยกเว้นเขตขั้วโลกเหนือ และขั้วโลกใต้ แมงป่องที่มีพิษร้ายแรงมีรายงานอยู่ประมาณ 25 ชนิด ในประเทศไทยแมงป่องที่พบบ่อยคือ แมงป่องช้าง ซึ่งอยู่ในวงศ์ Scorpionidae สกุล Heterometrus แมงป่องในสกุลนี้เป็นแมงป่องที่มีขนาดใหญ่สกุลหนึ่งของโลก พิษของแมงป่องเป็นองค์ประกอบจำพวกโปรตีนที่มีผลต่อระบบประสาททำให้เหยื่อตายหรือเป็นอัมพาตได้ แต่ปัจจุบันได้มีการนำแมงป่องมาเป็นยา และมีการศึกษาวิจัยเพื่อนำเอาพิษของแมงป่องมาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ เช่น

ส่วนประกอบในพิษของแมงป่องสามารถช่วยในการหยุดความผิดพลาดจากการผ่าตัดต่อ หลอดเลือดหัวใจ (Bypass) ได้ (ประโยชน์จากพิษของแมงป่อง, 2553) เป็นต้น

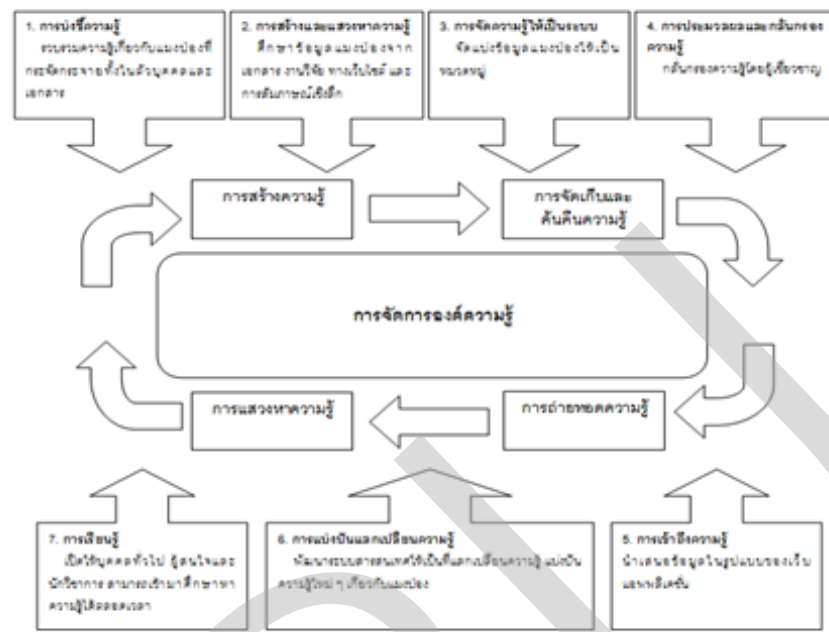
การวิจัยเกี่ยวกับแมงป่องมีอยู่ทั่วไปและกระจายอย่างกว้างขวาง มีเอกสารที่ตีพิมพ์จำนวนมากในหลากหลายรูปแบบทั้งที่อยู่ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และที่ลงตีพิมพ์เผยแพร่ทางวารสารวิชาการส่วนมากเป็นภาษาต่างประเทศ ในประเทศไทยมีนักวิจัยศึกษาด้านแมงป่องอยู่บ้าง แต่ยังไม่มีแหล่งจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ จึงอยู่ในตัวบุคคลและเอกสารเป็นส่วนมาก การเผยแพร่จึงอยู่แต่ในวงแคบและกระจกระยะ ทำให้ยากต่อการสืบค้นข้อมูลแมงป่อง

เทคโนโลยีที่ทันสมัยในปัจจุบันมีส่วนสำคัญต่อชีวิตของคนเราเป็นอย่างมาก ทั้งในธุรกิจ บริษัท หรือองค์กรต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะเว็บเทคโนโลยีที่มีการนำใช้ติดต่อแลกเปลี่ยนสื่อสาร เผยแพร่ข่าวสารและบริการต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ง่ายต่อการสืบค้นข้อมูลความรู้ ช่วยส่งเสริมการขายและการแข่งขันในด้านธุรกิจ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร และช่วยลดค่าใช้จ่ายในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

จากปัญหาที่เกิดขึ้นมาข้างต้นและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเว็บที่ใช้ในการจัดการองค์ความรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจในการทำการศึกษาและพัฒนาระบบจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับแมงป่องด้วยเว็บ เพื่อช่วยให้การรวบรวมความรู้เกี่ยวกับแมงป่องอยู่ในฐานข้อมูลรวม การสืบค้นได้ตรงความหมาย นำไปใช้ในการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ได้ ทำให้สามารถเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับแมงป่องมีโครงสร้างที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำมาออกแบบเป็นหลักขั้นตอนของระบบจัดการองค์ความรู้ประกอบด้วย 4 ส่วนหลักคือ การสร้างความรู้ การจัดเก็บและการค้นคืนความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการแสวงหาความรู้ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการองค์ความรู้ออกเป็นอีก 7 ส่วนย่อยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้ คือการระบุประเด็นที่จะศึกษา เช่น ศึกษาเรื่องนิเวศวิทยา ศึกษาเรื่องประโยชน์ของแมงป่อง เป็นต้น ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ คือการรวบรวมความรู้ในประเด็นที่จะศึกษา ในขั้นตอนนี้เมื่อได้ประเด็นที่ต้องการศึกษาแล้วนั้นจะทำการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสาร งานวิจัย หรือการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ขั้นตอนที่ 3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ คือการวิเคราะห์และคัดแยกความรู้เป็นกลุ่ม เมื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาแล้วจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เอาเนื้อหาที่สำคัญออกมาและแบ่งกลุ่ม ขั้นตอนที่ 4 การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ คือการปรับปรุงให้ความรู้มีรูปแบบมาตรฐาน มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ซึ่งขั้นตอนนี้เมื่อวิเคราะห์และแบ่งกลุ่มข้อมูลแล้วจะนำข้อมูลนั้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแมงป่องตรวจสอบอีกครั้ง ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้ คือการสร้างแหล่งเผยแพร่ที่สามารถเข้าถึงได้ เมื่อผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแมงป่องตรวจสอบข้อมูลแล้วข้อมูลที่ได้นั้นจะนำมาทำเว็บแอปพลิเคชันหรือใส่ข้อมูลลงตามหัวข้อที่ได้แบ่งกลุ่มไว้ ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ คือการนำความรู้เข้าสู่เวทีแลกเปลี่ยนที่มีฐานความรู้ ซึ่งในเว็บมีส่วนของฟอรัมส์ (Forums) ให้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้ คือการใช้ความรู้และพัฒนาให้เกิดประสบการณ์ใหม่อยู่เสมอ เป็นการเปิดให้บุคคลที่สนใจหรือต้องการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแมงป่องเข้ามาศึกษาและภายในเว็บมีการพัฒนาอยู่เสมอ ซึ่งขั้นตอนทั้งหมดนี้จะดำเนินหมุนวนไปเป็นวงจรความรู้ที่มีการเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดประสบการณ์ใหม่เสมอ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดระบบจัดการความรู้เกี่ยวกับแมงป่องด้วยเว็บ

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการองค์ความรู้ เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนการรวบรวมความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) และความรู้ที่อยู่ตามเอกสารบทความต่าง ๆ หรือเรียกว่าความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ที่กระจัดกระจายอยู่มากล้นกรอง ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาเผยแพร่ แลกเปลี่ยน และนำความรู้กลับมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาองค์กรหรือบุคคลที่นำความรู้ไปใช้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณราภรณ์ ฤทธิศาสตร์ (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการองค์ความรู้ : การตรวจวินิจฉัยโรคพยาธิแบบออนไลน์ เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อเก็บรวบรวมความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโรคติดเชื้อพยาธิ และเผยแพร่ความรู้นั้นไปสู่สาธารณชนผ่านเว็บไซต์ ระบบนี้ช่วยให้แพทย์สามารถวินิจฉัยโรคพยาธิเบื้องต้นได้อย่างรวดเร็วและ

สะดวกสบาย นอกจากนี้ ผู้สนใจยังสามารถหาความรู้เรื่องพยาธิผ่านข้อมูลในเว็บไซต์และยังสามารถแจ้งข้อมูลเพิ่มเติมอื่นๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงฐานข้อมูลองค์ความรู้ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

ศรัณย์ พร้อมเทพ (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้เรื่องการเพาะปลุกกล้วยและการแปรรูปโดยใช้ระบบจัดการเนื้อหาตาม โครงสร้างออนโทโลยี เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา รูปแบบของการจัดการความรู้เรื่องการเพาะปลุกกล้วยและการแปรรูป ซึ่งการวิจัยนี้แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้การเพาะปลุกกล้วยและการแปรรูป โดยการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรในเขตภาคเหนือตอนล่าง 2) ขั้นตอนการสร้างออนโทโลยีจากการนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาจัดหมวดหมู่เป็นลำดับขั้นเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน 3) ขั้นตอนการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อความสะดวกในการสืบค้นและการเข้าถึงข้อมูล และ 4) ขั้นตอนการประเมินการใช้งานระบบเว็บแอปพลิเคชันการจัดการความรู้เรื่องการเพาะปลุกกล้วยและการแปรรูปจากกล้วย ซึ่งผลของการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน พบว่าผลการประเมินเว็บแอปพลิเคชันอยู่ในระดับดี

Booncham (2007) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง นิเวศวิทยาประชากรของแมงป่องซ้าง *Heterometrus Laoticus* ในป่าเบญจพรรณ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษานิเวศวิทยาประชากรของแมงป่องซ้าง *Heterometrus Laoticus* อยู่ในป่าเบญจพรรณ ณ สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าพิบูลย์โลก เน้นเรื่องการแตกต่างระหว่างเพศจำนวนระยะของตัวอ่อนก่อนวัยเจริญพันธุ์ ความหนาแน่นของประชากร รูปแบบการกระจายตัวของประชากรและการเลือกบริเวณที่ซุกซ่อนอยู่อาศัยของแมงป่องซ้าง จากการศึกษาพบว่าแมงป่องซ้างตัวเต็มวัยเพศผู้และเพศเมียมีความแตกต่างกัน โดยความยาวงเล็บที่กำม (Chela) รูปทรงของ Movable Finger มีลักษณะที่แตกต่างกันชัดเจน นอกจากนี้เพศผู้มีความยาวของเพคไทน์ (Pectine) มากกว่าเพศเมียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและจำนวนของ Sensilla-bearing Teeth และความหนาแน่นมากกว่าเพศเมีย ระยะของตัวอ่อนก่อนเป็นตัวเต็มวัยมี 7 ระยะ โดยระยะที่ 1 และ 2 จะอยู่บนหลังแม่และพบอยู่กับแม่นานประมาณ 2 ปี การศึกษานี้พบว่าความหนาแน่นของประชากรในป่าเบญจพรรณมีประมาณ 2 ตัวต่อ

100 ตารางเมตร โดยมีรูปแบบการกระจายตัวของรูเป็นแบบกลุ่ม ลักษณะรูพบว่ามีลักษณะเป็นอุโมงค์ทั้งในดิน ทรายปนดินร่วน ดินร่วนปนทราย และดินทราย โดยทั่วไปจะพบอยู่บริเวณโคนต้นไม้ ได้กอนหินก้อนกรวดในโพรงจอมปลวก ใต้ขอนไม้ และบริเวณที่โล่งที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่โดยในฤดูฝนพบหน้าขึ้น ในฤดูแล้งพบว่ามีใบไม้กิ่งไม้แห้งร่วงทับ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย

1. ขั้นตอนดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเก็บรวบรวมและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแมงป่อง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้เปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละเว็บไซต์และเอกสารงานวิจัย เพื่อทำเป็นหัวข้อเช็คลิสต์ (Check list) แล้วจึงนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อหลัก 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลแมงป่อง ซึ่งลักษณะคำถามจะเป็นการแสดงความคิดเห็นเรื่องต่าง ๆ ของแมงป่องเพื่อการเผยแพร่ข้อมูล เช่น ท่านคิดว่าข้อมูลเกี่ยวกับแมงป่องอะไรบ้างที่ควรเผยแพร่และเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการหรือผู้ที่ต้องการศึกษา ส่วนที่ 3 การเก็บข้อมูลทางสัณฐานวิทยาของแมงป่อง ซึ่งลักษณะคำถามจะเป็นการเลือกว่าข้อมูลในส่วนต่าง ๆ ของแมงป่องควรเก็บหรือไม่ เช่น ความยาวและความกว้างของส่วนหัวและอก (Prosoma) ควรเก็บข้อมูลหรือไม่ และส่วนที่ 4 การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนเพื่อจัดการความรู้เกี่ยวกับแมงป่อง ซึ่งลักษณะคำถามจะเป็นการแสดงความคิดเห็นถึงการนำเทคโนโลยีเว็บแอปพลิเคชันมาช่วยในการจัดการความรู้เกี่ยวกับแมงป่อง เช่น ท่านคิดว่าระบบบอกตำแหน่งพิกัดบนแผนที่มีความจำเป็นในระบบเว็บแอปพลิเคชันหรือไม่ อย่างไร จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงหรือค่า IOC (Index of item objective) แล้วทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างคือผู้เชี่ยวชาญทางสัตวศาสตร์ด้านกีฏวิทยา จำนวน 7 ท่าน แล้วจึงนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผล

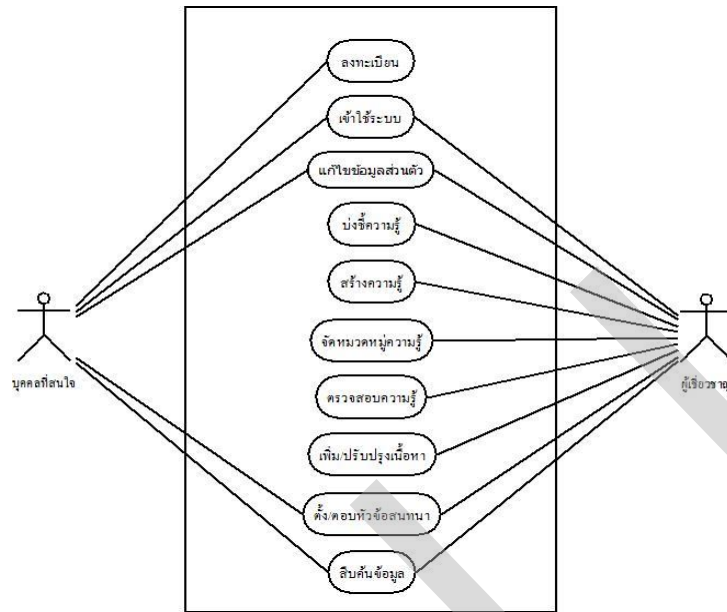
2. ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาระบบ โดยนำผลที่ได้จากในขั้นตอนแรกมาวิเคราะห์ออกแบบและพัฒนาระบบจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับแมงป่อง โดยระบบนี้อยู่ในรูปแบบของเว็บแอปพลิเคชัน ซึ่งใช้โปรแกรม Drupal สำหรับจัดการเนื้อหาเพื่อแสดงผลข้อมูลออกมา โปรแกรม Apache สำหรับเป็นระบบเซิร์ฟเวอร์ โปรแกรม phpMyAdmin สำหรับสร้างฐานข้อมูล และตรวจสอบการทำงานของเว็บแอปพลิเคชัน

ผลการวิจัย

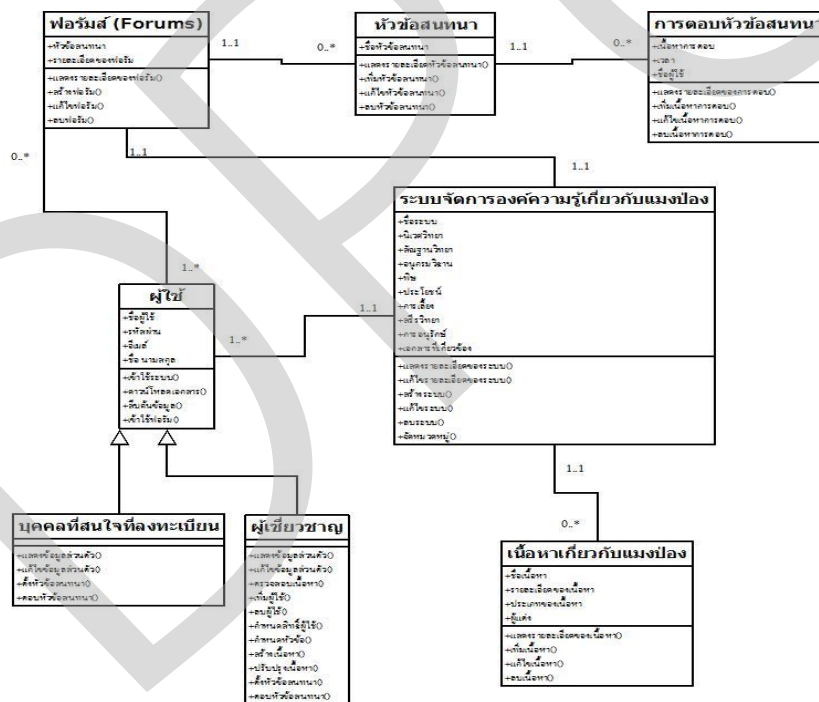
ผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการเปรียบเทียบข้อมูลทางเว็บไซต์ ทางเอกสารงานวิจัย รวมทั้งการสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน พบว่าหัวข้อสำคัญในการออกแบบและพัฒนาระบบจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับแมงป่องด้วยเว็บเชิงความหมายมี 9 ข้อ คือ นิเวศวิทยา ประกอบด้วย แหล่งที่อยู่ การหาอาหาร ประชากร ภัยคุกคาม การสืบพันธุ์ **สัตววิทยา** ประกอบด้วย ความยาวและความกว้างของส่วนต่าง ๆ ของแมงป่อง สีโดยรวมของแมงป่อง รูปตำแหน่งขนของแมงป่อง การจำแนกเพศ **อนุกรมวิธาน** ประกอบด้วย อาณาจักร (Kingdom) ไฟลัม (Phylum) ชั้น (Class) อันดับ (Order) วงศ์ (Family) สกุล (Genus) ชนิด (Species) **พืช** ประกอบด้วย ความเป็นพืช อาการเมื่อถูกพิษ การปฐมพยาบาล **ประโยชน์** ประกอบด้วย ด้านนิเวศ ด้านพืช การเลี้ยง ประกอบด้วย การผสมพันธุ์ การเกิดและพัฒนาการ การให้อาหาร การดูแล การจัดสถานที่

สรุปรววิทยา การอนุรักษ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลจากการพัฒนาระบบ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ออกแบบระบบจัดการ โดยใช้หลักการยูเอ็มแอล (UML - Unified Modeling Language) ในการวิจัยนี้ได้ใช้ Use Case Diagram ดังแสดงในภาพที่ 2 และ Class Diagram ดังแสดงในภาพที่ 3

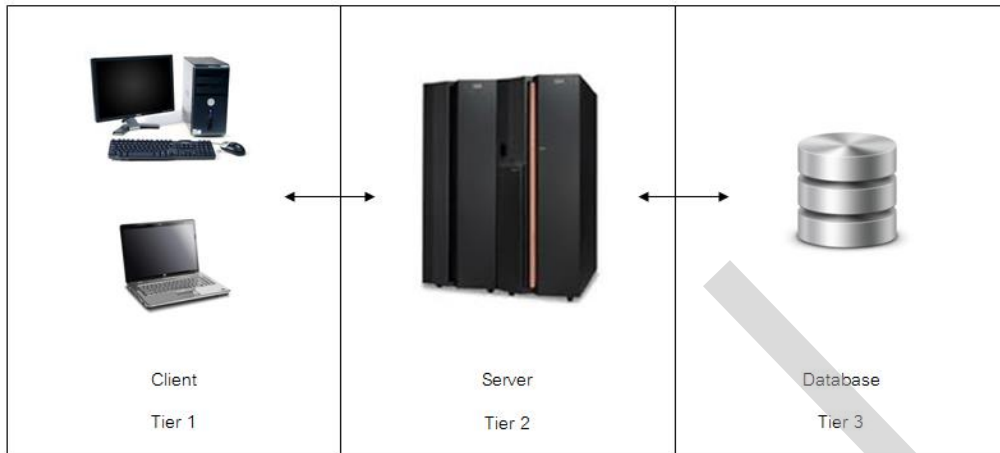

ภาพที่ 2 Use Case Diagrams

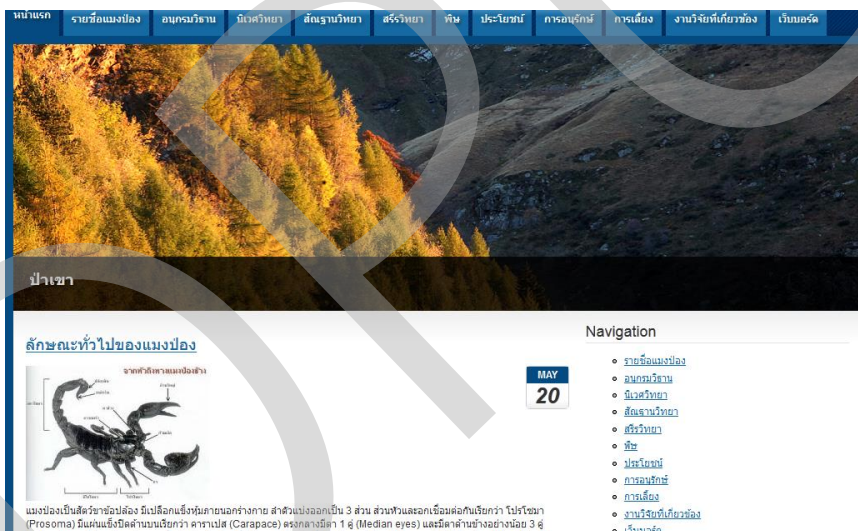

ภาพที่ 3 Class Diagrams

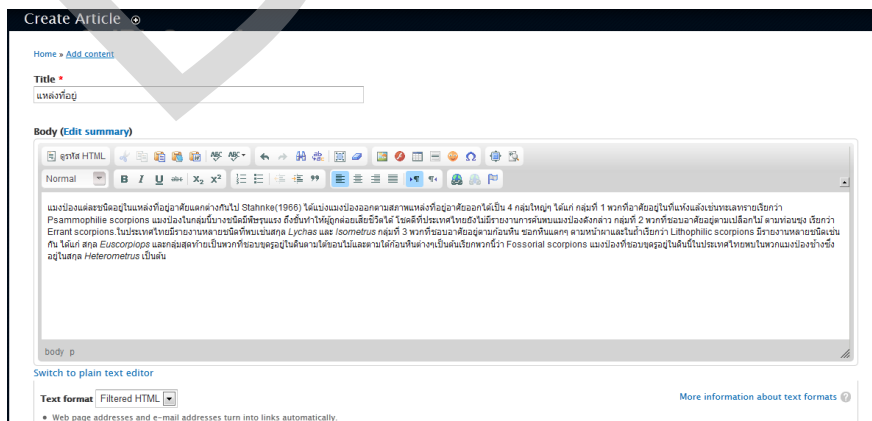
ในส่วนสถาปัตยกรรมของระบบ (System Architecture) ผู้วิจัยใช้หลักการ Three-Tier Architecture Model มาใช้เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมของระบบการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับแมงป่องด้วยเว็บ ซึ่งการทำงาน 3 ส่วนด้วยกันคือ ส่วน Client ส่วน Server และส่วนฐานข้อมูล ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 Three-Tier Model ของระบบการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับแมงป่องด้วยเว็บ จากนั้นนำข้อมูลจากการวิเคราะห์พัฒนาเว็บเพื่อจัดการองค์ความรู้ ดังแสดงในภาพที่ 5 - 9

ภาพที่ 5 หน้าจอหลักของเว็บ

ภาพที่ 6 หน้าจอการสร้างเนื้อหา

แหล่งที่อยู่

แมงป่องแต่ละชนิดอยู่ในแหล่งที่อยู่อาศัยแตกต่างกันไป (Stahnke (1966)) ในแมงป่องมีองค์ประกอบสภาพแวดล้อมอาศัยอยู่ได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 พวกที่อาศัยอยู่ในที่แห้งแล้งเช่นทะเลทรายเรียกว่า Psammophilie scorpions แมงป่องในลุ่มนี้บางชนิดที่ขุดรูและถึงขั้นทำให้ผู้ก่อคละเคล้าชีวิตได้ จุดนี้ที่ประเทศไทยยังไม่รายงานการค้นพบแมงป่องดังกล่าว กลุ่มที่ 2 พวกที่ชอบอาศัยอยู่ตามเปลือกไม้ ตามโพรงซุง เรียกว่า Errant scorpions ในประเทศไทยมีรายงานตามซุงที่พบนเช่นสกุล *Lychas* และ *Isometrus* กลุ่มที่ 3 พวกที่ชอบอาศัยอยู่ตามก้อนหิน ซอกหินแตก ตามหน้าผาและในถ้ำเรียกว่า Lithophilic sc

Posted By [doyle1859](#) [read more](#)

ลักษณะทั่วไปของแมงป่อง

แมงป่องเป็นสัตว์ขาข้อปล้อง มีเปลือกแข็งหุ้มภายนอกเรียกว่า ฝาตัวแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนหัวและอกเชื่อมต่อกันเรียกว่า โปรโซมา (Prothoma) มีลักษณะยื่นค้ำขึ้นเรียกว่า คาราปัส (Carapace) ตรงกลางมีตา 1 คู่ (Median eyes) และตาข้างข้างละมี 3 คู่ (Lateral eyes) ส่วนท้องแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่มีปล้องอกกับแผ่นแข็งมีจำนวน (Tergite) และแผ่นมีด้ามทั้ง (Stermite) จำนวนทั้งหมด 7 ปล้อง ในบริเวณบนปล้องที่ 1 ส่วนท้องจะมีช่องสืบพันธุ์ (Gonopore) และมีบริเวณรับสัมผัสที่ลักษณะคล้ายหัว เรียกว่า เพโดเทร (Pedipalps) จำนวน 1 คู่ คืออยู่ใต้แผ่นมีดของสืบพันธุ์เรียกว่า Operculum เพื่อทำหน้าที่รับสัมผัส

Posted By [doyle1859](#) [read more](#)

ภาพที่ 7 หน้าจอการแสดงผลการสร้าง

Show row weights

MENU LINK	ENABLED	OPERATIONS
+ หน้าแรก	☒	edit delete
+ รายชื่อแมงป่อง	☒	edit delete
+ อภกรมวิธาน	☒	edit delete
+ นิเวศวิทยา	☒	edit delete
+ สัตววิทยา	☒	edit delete
+ ลักษณะทั่วไปของแมงป่อง	☒	edit delete
+ สรีรวิทยา	☒	edit delete
+ พิษ	☒	edit delete
+ ประโยชน์	☒	edit delete
+ การอนุรักษ์	☒	edit delete
+ การเลี้ยง	☒	edit delete
+ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	☒	edit delete
+ เบบิงจัด	☒	edit delete

ภาพที่ 8 หน้าจอการจัดหมวดหมู่

Home » Forums

Forums

[Add new Forum topic](#)

Forum	Topics	Posts	Last post
General discussion	1	2	By doyle1859 3 months 2 weeks ago
พูดคุยเรื่องแมงป่อง	0	0	n/a

Search

Navigation

- Add content
- Search
- รายชื่อแมงป่อง
- อภกรมวิธาน
- นิเวศวิทยา
- สัตววิทยา
- สรีรวิทยา
- พิษ
- ประโยชน์
- การอนุรักษ์
- การเลี้ยง
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- เบบบิงจัด
- เกี่ยวกับเรา

ภาพที่ 9 หน้าจอของฟอร์มส์

การประเมินระบบ

จากการประเมินความพึงพอใจเบื้องต้นโดยการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าระดับความพึงพอใจของระบบทางด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบ และด้านการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก แต่มีข้อเสนอแนะให้ปรับเรื่องความสวยงามและความน่าสนใจของระบบ และการใช้งานง่าย ซึ่งอยู่ในระดับพอใช้

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาระบบในครั้งนี้คือผู้เชี่ยวชาญได้ระบบจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับแมงป่องด้วยเว็บที่เป็นแหล่งรวบรวมความรู้เพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่และเผยแพร่ความรู้ที่รวบรวมมา และใช้ระบบเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับแมงป่องกับบุคคลที่สนใจ นักวิชาการและบุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับแมงป่องสามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับแมงป่อง ได้ตรงความหมายที่ต้องการมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌราภรณ์ คฤหาสน์สุวรรณ และ ศรีณย์ พร้อมเทพ

ข้อเสนอแนะ

ในอนาคต งานวิจัยนี้ออกจากการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับแมงป่องผ่านทางเว็บเทคโนโลยีโดยทั่วไปแล้วยังสามารถพัฒนาเป็นเว็บเชิงความหมาย (Semantic Web) ได้ ซึ่งจะช่วยให้การสืบค้นข้อมูลได้ตรงความหมายมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับแมงป่องไปเผยแพร่ผ่านทางแอปพลิเคชันบนมือถือได้

บรรณานุกรม

- ฉราภรณ์ คฤหาสน์สุวรรณ. (2547). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการองค์ความรู้ : การ
ตรวจวินิจฉัยโรคพยาธิแบบออนไลน์. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. นครศรีธรรมราช.
- ประโยชน์จากพิษของแมงป่อง (25 ตุลาคม 2553). สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2554, จาก
<http://healthy.in.th/categories/healthful/news/4735>.
- ศรัณย์ พร้อมเทพ. (2554). การจัดการความรู้เรื่องการเพาะปลูกกล้วยและการแปรรูปโดยใช้
ระบบการจัดการเนื้อหาตามโครงสร้างออนไลน์. วิทยานิพนธ์ วท.ม.
มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.
- Booncham, U. (2007). **Population ecology of the Asian giant forest scorpion
heterometrus laoticus couzijn, 1981 in mixeddeciduous forest.** Master
thesis. M.S. Naresuan University. Phisanulok.

เทคนิคสำหรับการควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวีโดยคิเนค
ด้วยการผสมผสานระหว่างการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหว

ภูวดล ศิริกองธรรม
วรสิทธิ์ ชูชัยวัฒนา

บทคัดย่อ

การรู้จำเสียงหรือการตรวจสอบการเคลื่อนไหว ได้ถูกนำมาช่วยทำให้การควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวี มีประสิทธิภาพและสะดวกสบายมากขึ้น แต่เทคโนโลยีดังกล่าวที่กล่าวมานั้น ต่างมีจุดเด่นและข้อด้อยในตัว ผู้วิจัยจึงเสนอเทคนิคที่ใช้ควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวีแบบใหม่ด้วยการผสมผสานจุดเด่นระหว่างการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหว เพื่อทำให้การควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการทำการทดลองเพื่อวัดประสิทธิภาพ ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบเทคนิคที่นำเสนอ ซึ่งได้แก่การผสมผสานระหว่างการรู้จำเสียงและท่าทาง ในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีเสียงรบกวน ซึ่งค่าเฉลี่ยเสียงภายในห้องที่ทดสอบอยู่ที่เฉลี่ย 46 เดซิเบลและสภาพแวดล้อมที่มีเสียงรบกวน โดยกำหนดให้เสียงรบกวนอยู่ในระดับความดังที่ผู้ทดสอบจะสามารถได้ยิน รับรู้เสียงที่ออกมาจากอินเทอร์เน็ตทีวีค่าเฉลี่ยของเสียงในห้องอยู่ที่ เฉลี่ย 70 เดซิเบลจากการทดลองพบว่าขั้นตอนและวิธีการควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวีด้วยการผสมผสานระหว่างการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหว สามารถทำงานได้อย่างถูกต้องทั้งในสภาพแวดล้อมทั้งสองแบบ

คำสำคัญ-- การรู้จำเสียง; ตรวจสอบการเคลื่อนไหว; อินเทอร์เน็ตทีวี;

บทนำ

เทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะทำให้การดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์สะดวกสบายมากขึ้น โทรทัศน์ก็เป็นอีกหนึ่งของเทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการรับรู้ข่าวสาร และ ให้ความบันเทิง กับผู้ใช้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาโทรทัศน์ได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่องในเรื่องของการแสดงผลภาพ แต่ก็คงยังใช้วิธีการควบคุมโดย เครื่องควบคุมระยะไกล (Remote Control) ในการควบคุมโทรทัศน์มาอย่างยาวนาน ซึ่งเป็นปัญหาในเรื่องของการควบคุมตัวโทรทัศน์ เนื่องจากรีโมทที่ใช้ควบคุมโทรทัศน์เป็นอีกหนึ่งอุปกรณ์

ที่แยกจากตัวโทรทัศน์เองและจำเป็นต้องใช้แหล่งพลังงานเสริม และตัวรีโมทที่แยกออกมานั้นอาจมีการสูญหายทำให้การควบคุมโทรทัศน์เสียไป

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเริ่มมีการนำเทคโนโลยีการรู้จำเสียงและท่าทางมาใช้แทนที่สำหรับเครื่องควบคุมระยะไกล (Remote Control) แต่ก็ยังไม่เป็นที่นิยมเท่าที่ควรทั้งในเรื่องของฮาร์ดแวร์ที่มีราคาสูงและ เทคโนโลยีทั้งสองมีข้อด้อยกล่าวคือ เทคโนโลยีการรู้จำเสียงนั้นหากมีเสียงเข้ามารบกวนจะทำให้การทำงานเกิดความผิดพลาด เทคโนโลยีตรวจสอบการเคลื่อนไหวนั้นต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการสั่งงาน แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีทางตัวรับรู้ภาพและเสียงได้ถูกพัฒนาไปอีกระดับหนึ่ง โดยทางบริษัท ไมโครซอฟท์สามารถพัฒนาอุปกรณ์คีนค (Kinect) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สามารถรับรู้ข้อมูลมิติ ความลึกของภาพและเสียงได้ในเวลาเดียวกัน ทำให้เพิ่มศักยภาพในการใช้ควบคุมโทรทัศน์ด้วยการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหว

ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงเสนอเทคนิคในการควบคุมอินเทอร์เนตทีวี โดยใช้การผสมผสานระหว่างการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหว ผ่านอุปกรณ์คีนค เพื่อทดสอบถึงความถูกต้องและความเร็วในการควบคุมอินเทอร์เนตทีวีภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีเสียงรบกวนและไม่รบกวน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้งานกล้อง Kinect ในการตรวจจับการเคลื่อนไหว และการรู้จำเสียงของมนุษย์
2. เพื่อเสนอเทคนิควิธีที่ใช้ควบคุมอินเทอร์เนตทีวีแบบใหม่ด้วยการผสมผสานระหว่างการรู้จำเสียงและการตรวจจับการเคลื่อนไหว
3. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของวิธีการควบคุมอินเทอร์เนตทีวี ทั้งสามวิธี คือ การรู้จำเสียง การตรวจจับการเคลื่อนไหว และการผสมผสานการรู้จำเสียงและการเคลื่อนไหว
4. เพื่อเสนอโปรแกรมแสดงผลการควบคุมอินเทอร์เนตทีวี

ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้ประกอบไปด้วย สองส่วนหลักๆ คือการออกแบบและประเมินผล ในส่วนแรกคือการออกแบบเทคนิคสำหรับการควบคุมอินเทอร์เนตทีวีโดยคีนคด้วยการผสมผสานระหว่างการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหวมาใช้กับ

ระบบอินเทอร์เน็ตที่จำลองขึ้น ในส่วนที่สองเป็นการทดลองประเมินผลระบบด้วยเทคนิคที่นำเสนอและออกแบบไว้ โดยกลุ่มทดสอบจำนวน 60 คน นักศึกษาชั้นปี 1 – 3 ช่วงอายุประมาณ 19 – 21 ปี โดยจะแบ่งการทดสอบเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน โดยให้กลุ่มแรกทำการทดสอบในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีเสียงเข้ามารบกวนค่าเฉลี่ยเสียงภายในห้องที่ทดสอบอยู่ที่เฉลี่ย 46 dB และกลุ่มที่สองอยู่ในระดับความดังที่ผู้ทดสอบจะสามารถได้ยินรับรู้เสียงที่ออกมาจากอินเทอร์เน็ตทีวีค่าเฉลี่ยของเสียงในห้องอยู่ที่เฉลี่ย 70dB แล้วประเมินผลในเรื่องของความเร็วและความถูกต้องในการทำงาน

ความรู้เบื้องต้นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. คิเนค (Kinect) เป็นอุปกรณ์รับรู้การเคลื่อนไหวที่ใช้การทำงานผสมผสานกันระหว่างฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ฟังก์ชันหลักของคิเนค มีสองฟังก์ชันคือ สร้างภาพเคลื่อนไหวสามมิติของวัตถุในมุมมองที่กำหนด และแยกแยะมนุษย์ออกจากวัตถุเหล่านั้นได้ ในปัจจุบัน คิเนคมีความละเอียดของภาพอยู่ที่ 640x480 pixel และสามารถทำงานได้ที่ 30 frames ต่อวินาที สำหรับ Hardware ของ คิเนคสามารถแบ่งออกเป็น ส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่

ภาพที่ 1 สถาปัตยกรรมคิเนค

Color VGA video camera เป็นกล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหวซึ่งช่วยในการจดจำใบหน้า (Face Recognition) และการตรวจจับลักษณะเด่นอื่นๆ โดยใช้ความสามารถในการตรวจจับองค์ประกอบของสีทั้งสามสีอื่น ได้แก่ สีแดง สีเขียว และสีน้ำเงิน

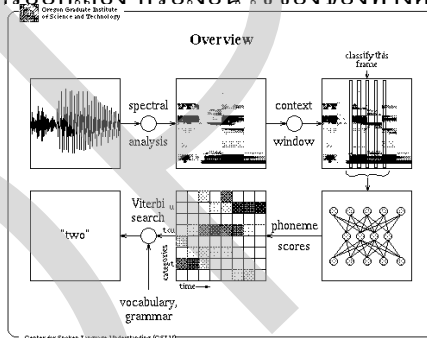
Depth sensor ประกอบด้วยการทำงานร่วมกันของต้นกำเนิดแสงอินฟราเรด (Infrared Projector) และตัวรับรู้แบบ monochrome CMOS (Complimentary Metal-Oxide Semiconductor) ซึ่งทำหน้าที่รับแสงอินฟราเรดที่ถูกสะท้อนกลับมาจากวัตถุ จากนั้นทำการวัดเวลาในการเดินทาง (Time of Flight) แสงอินฟราเรดนี้ใช้หลักการทำงานเช่นเดียวกับโซนาร์คือ หากรู้ระยะเวลาที่แสงอินฟราเรดใช้ในการเดินทางไปกลับก็จะสามารถคำนวณ

ระยะห่างระหว่างตัวรับรู้ความลึกกับวัตถุได้ โดยการทำงานด้วยความเร็วแสงหลายรอบ ทำให้สามารถระบุระยะห่างที่แน่นอนได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงสภาพแสงสว่าง

Multi-array microphone เป็นอาร์เรย์ของไมโครโฟน 4 ตัวซึ่งสามารถแยกแยะเสียงของผู้ใช้ออกจากเสียงรบกวนภายในห้องได้

2.ระบบการรู้จำเสียง (Speech recognition) หมายถึง การทำให้คอมพิวเตอร์สามารถที่จะฟังคำพูดและตัดสินใจได้ว่าคำพูดนั้นเป็นคำว่าอะไรหรืออีกความหมายหนึ่ง คือการนำ File Audio ที่บรรจุเสียงพูดนำมาแปลงเป็น Text ได้

Automatic Speech Recognition (ASR) เป็นเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะให้คอมพิวเตอร์สามารถแยกแยะคำพูดต่างๆที่มนุษย์สามารถพูดใส่อุปกรณ์ไมโครโฟนหรือเครื่องโทรศัพท์หรืออื่นๆเท่าที่จะเป็นไปได้ “ Holy grail ” of ASR Search เป็นโปรแกรมที่อนุญาตให้คอมพิวเตอร์เข้าใจคำศัพท์ทุกคำอย่างถูกต้อง 100% ซึ่งมีความสามารถเข้าใจถึงคำพูดได้ดีไม่ว่าจะเป็นคำพูดของใครก็ตาม เป็นอิสระจากขนาดของกลุ่มคำศัพท์ , ความดัง, ลักษณะของผู้พูด และการออกเสียง หรือเงื่อนไขของช่องทางต่างๆที่เป็นไปได้

ภาพที่ 2. ภาพรวมการทำงานของ Speech Recognition

3. การตรวจจับการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้อง Kinect และ Kinect SDK Beta

ตำแหน่งของข้อต่อที่ได้รับจาก API จะสัมพันธ์กับตำแหน่งของร่างกายมนุษย์ 20 ตำแหน่งในท่ายืน และ 10 ตำแหน่งในท่านั่ง ตามที่แสดงในภาพที่ 2.10 เมื่อผู้ใช้นั้นหันหน้าเข้าหากล้อง ตำแหน่งของข้อต่อข้างซ้ายและขวาจะสลับข้างกัน แตกต่างจากร่างกายจริง แต่ละตำแหน่งของข้อต่อจะมีค่า X, Y และ Z ในหน่วยมิลลิเมตร และมีฟิลด์ Confidence แสดงสถานะการตรวจจับตำแหน่งข้อต่อนั้นๆ โดยจะมีค่าระหว่าง 0 – 1 ซึ่ง 1 หมายถึง สามารถตรวจจับได้ และหากมีค่าน้อยกว่า 1 (เป็นตัวเลขทศนิยม) หมายถึง ไม่สามารถตรวจจับได้ ข้อมูลตำแหน่งของข้อต่อในส่วนนั้นจะเป็นค่าประมาณ ในบางครั้งอาจเป็นค่าที่ตรวจจับได้ล่าสุดก่อนที่จะตรวจจับไม่ได้ในเวลาต่อมา หรืออาจเป็นค่าที่ไม่มีความหมายก็ได้ในการตรวจจับการเคลื่อนไหว หากผู้ใช้อยู่ภายในมุมกล้อง ห่างจากกล้องประมาณ 1.2 – 3.5 เมตร

(ระยะห่างอุคมคติตามที่ Microsoft แนะนำคือ ประมาณ 2.5 เมตร) ค่าตำแหน่งของข้อต่อที่ ถูกตรวจจับได้ จะมีค่าใกล้เคียงกับการวัดจริง เช่น ความยาวของข้อศอกไปจนถึงกลางฝ่า มือ เป็นต้น และฟิลด์ Confidence ของข้อต่อจะมีค่าเป็น 1 แต่หากมีบางข้อต่อที่กล้องไม่ สามารถตรวจจับได้ หรือถูกบดบังไป เช่น ยื่นมือไปหลัง เป็นต้น ฟิลด์ Confidence ของ ข้อต่อนั้นจะมีค่าน้อยกว่า 1

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง“Evaluating a Dancer's Performance using Kinect-based Skeleton Tracking”[3](D. Alexiadis, P. Kelly, P. Daras, N. E. O'Connor, T. Boubekeur, and M. B. Moussa, 2011 : 659 - 662)ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพของนัก เต้นโดยใช้กล้อง คิเนคในการตรวจจับการเคลื่อนไหว และใช้ OpenNI เป็น API ในการให้ ข้อมูลการตรวจจับงานวิจัยนี้ใช้การเปรียบเทียบค่าตำแหน่งของข้อต่อของนักเต้นสองคนที่ได้ จากการตรวจจับตามเวลาจริงมาเป็นส่วนหนึ่งในการให้คะแนนการเต้น ผลการศึกษาของ งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าสามารถนำข้อมูลตำแหน่งของข้อต่อและมือ ไปใช้งานในด้าน การตรวจจับการเคลื่อนไหวได้

งานวิจัยเรื่อง“Real Time Extraction of Body Soft Biometric from 3D Videos”[4] (C. Velardo and J. Dugelay, 2011 : 781-782)ได้ทำการศึกษาการใช้ คิเนคในการ ใช้ท่าทางและการรู้จำเสียงในการควบคุมส่วนติดต่อกับผู้ใช้บน โปรแกรมกูเกิ้ลเอิร์ธ โดย ผลการศึกษสามารถควบคุมได้ทั้งเสียงและท่าทางผลการศึกษาของงานวิจัยนี้แสดงให้เห็น ว่าสามารถนำวิธีการรู้จำเสียงและท่าทางมาใช้ในการใช้เสียงตรวจจับคำพูดได้

งานวิจัยเรื่อง“การประกอบรวมโครงร่างมนุษย์จากการตรวจจับการเคลื่อนไหว โดยใช้กล้อง Kinect หลายตัว” (นราวุฒิ พัฒโนทัย, พรชัย มงคลนาม และ บัณฑิต วรรณภา, 2012 : 370-374)ได้ทำการศึกษาการใช้ คิเนคสามตัวต่อเข้าด้วยกันในระบบ Client – Server โดยวางมุมกล้องทำมุม 120 องศาต่อกัน การศึกษาของงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สามารถเพื่อช่วยเพิ่มโอกาสในการมองเห็นจุด Skeleton ของคนในการจับการเคลื่อนไหว ได้ดีขึ้น

ในปี 2012 บริษัท Samsung Electronic ได้นำเทคโนโลยีการรู้จำเสียงและการ ตรวจสอบการเคลื่อนไหวใส่กับอินเทอร์เน็ททีวี หลักการก็คือคล้ายๆกับ คิเนคที่กล้องจะจับ ท่าทางและตัวทีวีก็จะคอยจะตอบสนองคำสั่งตามท่าทางของเรา ตัวอย่างเช่น "การแบมือ" โห้หน้ากล้องก็จะเริ่มต้นคำสั่ง หลังจากนั้นตัว Cursor ลูกศรก็จะปรากฏขึ้นมาบนหน้าจอ

เลื่อนมือไปในทิศทางต่างๆเพื่อเลื่อนตัวลูกศรที่เป็น Cursor ไปในทิศทางที่เราต้องการ หากต้องการกดปุ่มใดๆบนหน้าจอ ก็กำมือ ซึ่งเปรียบเสมือนการคลิกเมาส์ การสั่งงานด้วยเสียงเพียงแค่พูดว่า "HI TV" เพื่อเปิดหรือปิดการใช้งาน Voice Control หลังจากนั้นจะมี "แถบชุดเมนูคำสั่ง" ขึ้นมาด้านล่าง

ชุดคำสั่ง Voice Control

1. "TV Power Off" :ปิดทีวี
2. "Source" :เปลี่ยนแหล่งสัญญาณ
3. "Channel Number" :เลือกช่องทีวีตามที่ต้องการ
4. "Channel Up หรือ Down" :เลื่อนช่องทีวีขึ้นหรือลงทีละช่อง
5. "Volume Up/Down" :เพิ่มระดับเสียงดัง/เบา
6. "Mute" :ปิดเสียง

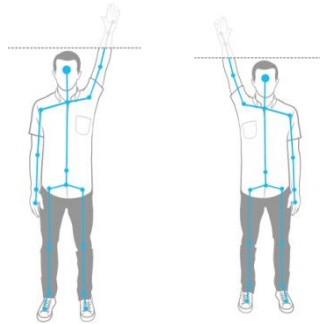
ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้เสนอและออกแบบและพัฒนาเทคนิคการผสมผสานเทคนิคระหว่างการรู้จำเสียงและเทคนิคการตรวจสอบการเคลื่อนไหวเข้าด้วยกันเพื่อใช้ในการควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวีโดยออกแบบการควบคุมไว้ดังนี้ เปลี่ยนช่อง 3,5,7,9,11,thai PBS เพิ่มลดเสียงได้ 5 ระดับและการเปิดปิดอินเทอร์เน็ตทีวี

วิธีดำเนินการวิจัย

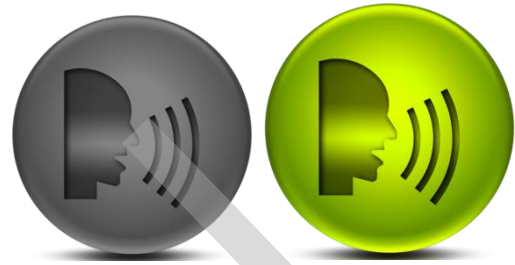
วิธีการผสมผสานระหว่างเทคนิคการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหว โดยใช้กล้องคีนะคอปประกอบไปด้วยขั้นตอนที่มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1 การตรวจสอบการรู้จำเสียง

ในการตรวจสอบการรู้จำเสียงอินพุทที่เข้ามาผ่านไมโครโฟนบนตัวของกล้องคีนะคอปได้นำไลบรารีของ Microsoft Speech Application Programming Interface 5.1 (SAPI 5.1) โดยจะเขียนโปรแกรมผ่าน Visual Studio 2010 เพื่อนำอินพุทเสียงที่ได้แปลงเป็นตัวอักษรโดยใช้เทคนิค Speech to Text (STT) จากนั้นนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับคำที่ระบุไว้หากไม่ตรงตามที่ระบุไว้ก็จะ Reject ทิ้ง หากตรงตามเงื่อนไขก็จะ Accepted โดยจะมีกระบวนการเปิดและปิดระบบการรู้จำเสียง จะกำหนดให้ผู้ใช้ยกมือขวาขึ้นเหนือศีรษะจะเป็นการเปิดระบบการรู้จำเสียงและหากต้องการปิดให้ผู้ใช้ยกมือซ้ายขึ้นเหนือศีรษะจะเป็นการปิดระบบเสียง โดยจะอาศัย Joint Hand Right และ Joint Hand Left ทำการเปรียบเทียบตำแหน่ง Position ด้านแกน Y กับ Joint Head ดังภาพที่3.

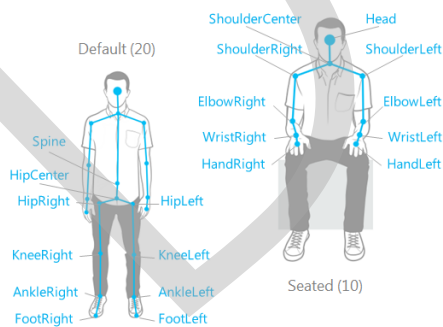
ภาพที่ 3. วิธีการเปิดปิดระบบการสั่งการด้วยเสียง

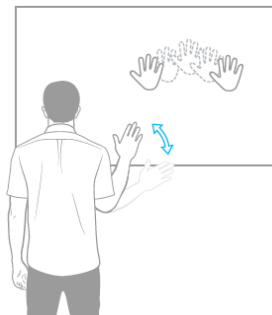
ภาพที่ 4. แสดงรูปภาพระบบการสั่งงานด้วยเสียง

2. วิธีการตรวจสอบการเคลื่อนไหว

ในการตรวจสอบการเคลื่อนไหวภาพผ่านหน้ากล้องคิเนคได้นำไลบรารีของ Kinect SDK โดยจะเขียนโปรแกรมผ่านโปรแกรม Visual Studio 2010 โดยทำการตรวจจับรูปร่างของคนแล้วจะนำ Skeleton ไปซ้อนทับบนภาพ โดยทำขึ้นจะกำหนดเป็น 20 Joint และทำนั้นจะกำหนดเป็น 10 Joint จากนั้นก็ทำการเขียนโปรแกรมเก็บค่าเฉพาะ Joint Hand Right และ Joint Hand Left เพื่อนำค่า Position ของตำแหน่งมือไปเปรียบเทียบกับตำแหน่ง Cursor ลูกศรบนจอภาพ เพื่อให้ได้ตำแหน่งและพิกัด สำหรับการควบคุมอินเทอร์เนตทีวี

ภาพที่ 5. แสดงชื่อ Skeleton Joints ต่างๆ

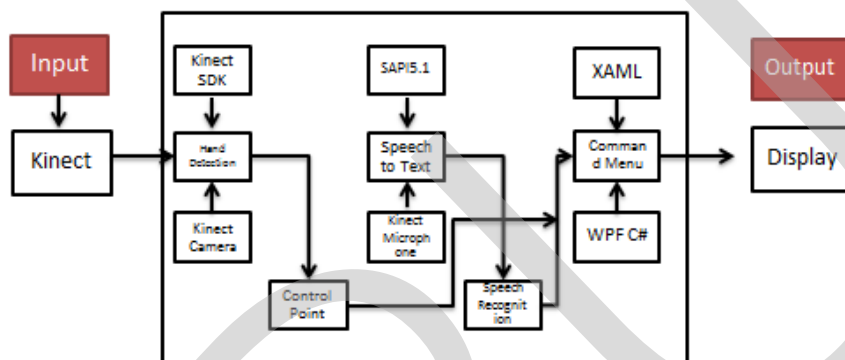

ภาพที่ 6. Cursor ที่ใช้เปรียบเทียบกับ Position

3. การผสมผสานวิธีการรู้จำเสียงและการตรวจจับการเคลื่อนไหว

เมื่อได้วิธีการรู้จำเสียงและการตรวจจับการเคลื่อนไหวแล้ว จึงได้ออกแบบวิธีการผสมผสานเทคนิคการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหวโดยกำหนดให้เมื่อ Position ของ Cursor บนหน้าจออินเทอร์เนตทีวี ไป Detect กับปุ่มใดๆบนอินเทอร์เฟสบน

หน้าพร้อมทั้งออกเสียง “Yes” ก็จะเป็นการสั่งงานกับเมนูนั้นๆ ดังรูปที่ 1 แต่ถ้าหาก Cursor ไป Detect กับปุ่มใดๆบนอินเตอร์เฟสบนหน้าจอแล้วมีการออกเสียงอื่น โปรแกรมก็จะไม่มีการทำงาน หรือถ้าออกเสียงอย่างเดียวแล้วไม่ได้มีการนำ Cursor ไป Detect กับปุ่มใดๆ โปรแกรมก็จะไม่มีการทำงานอีกเช่นกัน

ภาพที่ 7. แสดงรูปแบบการทำงานของวิธีการผสมผสานเทคนิคการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหว

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการทดสอบประสิทธิภาพโดยการวัดความเร็วและความถูกต้องของวิธีการที่นำเสนอ โดยการพัฒนาโปรแกรมทั้งสามระบบ คือ 1.ระบบการรู้จำเสียงสำหรับการควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวี 2.ระบบการตรวจสอบการเคลื่อนไหวสำหรับการควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวี 3.ระบบผสมผสานระหว่างการรู้จำเสียงและการตรวจจับการเคลื่อนไหว ขึ้นมาด้วยภาษา C# ใช้ Kinect SDK เวอร์ชัน Beta 1 และสร้างสถานการณ์สภาพแวดล้อมในห้องขึ้นมา โดยให้สภาพแวดล้อมแรกเป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่มีเสียงเข้ามารบกวนโดยที่ค่าเฉลี่ยเสียงภายในห้องที่ทดสอบอยู่ที่เฉลี่ย 46 dB สภาพแวดล้อมที่สองคือสภาพแวดล้อมที่มีเสียงรบกวนโดยกำหนดให้เสียงรบกวนอยู่ในระดับความดังที่ผู้ทดสอบจะสามารถได้ยินรับรู้เสียงที่ออกมาจากอินเทอร์เน็ตทีวีค่าเฉลี่ยของเสียงในห้องอยู่ที่เฉลี่ย 70 dB ในการตรวจจับตั้งกล้องอยู่บนระนาบที่ขนานกับระนาบพื้นที่ทำการตรวจจับสูงจากระนาบพื้น 0.6 เมตร ห่างออกไป 1.5 เมตร โดยกำหนดโจทย์ที่ใช้ทดสอบดังต่อไปนี้ ปิด TV, เลือกล่อง (เปิด TV), เปลี่ยนช่อง, เพิ่มเสียง, ลดเสียง

ตารางที่ 1. แสดงถึงงานที่ผู้ทดสอบต้องทำในแต่ละชุดการทดสอบ

โจทย์สำหรับใช้ทดสอบ		
ชุดทดสอบ A	ชุดทดสอบ B	ชุดทดสอบ C
เลือกช่อง 3	เลือกช่อง 5	เลือกช่อง 9
เปลี่ยนช่อง 7	เพิ่มเสียงขึ้น 1 ระดับ	เพิ่มเสียงขึ้น 1 ระดับ
ลดเสียงลง 1 ระดับ	เปลี่ยนช่อง 9	ปิด TV
เพิ่มเสียงขึ้น 1 ระดับ	ลดเสียงลง 1 ระดับ	เปลี่ยนช่อง 11
ปิด TV	ปิด TV	ลดเสียงลง 1 ระดับ

โดยจะใช้ผู้ทดสอบจำนวน 60 คน นักศึกษาชั้นปี 1 – 3 ช่วงอายุประมาณ 19 – 21 ปี โดยจะแบ่งการทดสอบเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน โดยให้กลุ่มแรกทำการทดสอบในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีเสียงเข้ามารบกวนค่าเฉลี่ยเสียงภายในห้องที่ทดสอบอยู่ที่เฉลี่ย 46 dB และกลุ่มที่สองอยู่ในระดับความดังที่ผู้ทดสอบจะสามารถได้ยินรับรู้เสียงที่ออกมาจากอินเทอร์เน็ตทีวีค่าเฉลี่ยของเสียงในห้องอยู่ที่เฉลี่ย 70 dB โดยให้แต่ละกลุ่มทำการทดสอบดังนี้

1. ให้ผู้ทดสอบ สุ่มเลือก เทคนิคสำหรับควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวี จาก 3 วิธี มา 1 วิธี พร้อมทั้งนำหัวข้อเทคนิคที่ผู้ใช้เลือกได้ออกจากกองสุ่มเลือก
2. จากนั้นให้ผู้ทดสอบ สุ่มเลือก ชุดทดสอบ จาก 3 ชุดทดสอบ มา 1 ชุดทดสอบ พร้อมทั้งนำหัวข้อชุดทดสอบ ที่ผู้ใช้เลือกได้ออกจากกองสุ่มเลือก
3. ให้ผู้ทดสอบ เข้าอยู่ในบริเวณที่จะทดสอบ หากผู้ทดสอบเตรียมตัวพร้อมผู้ประเมินจะเริ่มทำการจับเวลาในการทดสอบ
4. เมื่อผู้ทดสอบ ทำตามเงื่อนไขจากชุดทดสอบจนเสร็จ ผู้ประเมินจะทำการหยุดเวลาพร้อมจดบันทึกเวลาที่ผู้ทดสอบได้ใช้ไป
5. ให้ผู้ทดสอบทำการ สุ่มเลือก เทคนิคสำหรับควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวี จาก 2 วิธีที่เหลือมา 1 วิธี พร้อมทั้งนำหัวข้อเทคนิคที่ผู้ใช้เลือกได้ออกจากกองสุ่มเลือก
6. จากนั้นให้ผู้ทดสอบ สุ่มเลือก ชุดทดสอบ จาก 2 ชุดทดสอบ มา 1 ชุดทดสอบ พร้อมทั้งนำหัวข้อชุดทดสอบ ที่ผู้ใช้เลือกได้ออกจากกองสุ่มเลือก

7.ให้ผู้ทดสอบ เข้าอยู่ในบริเวณที่จะทดสอบ หากผู้ทดสอบเตรียมตัวพร้อมผู้ประเมินจะเริ่มทำการจับเวลาในการทดสอบ

8.เมื่อผู้ทดสอบ ทำตามเงื่อนไขจากชุดทดสอบจนเสร็จ ผู้ประเมินจะทำการหยุดเวลาพร้อมจดบันทึกเวลาที่ผู้ทดสอบได้ใช้ไป

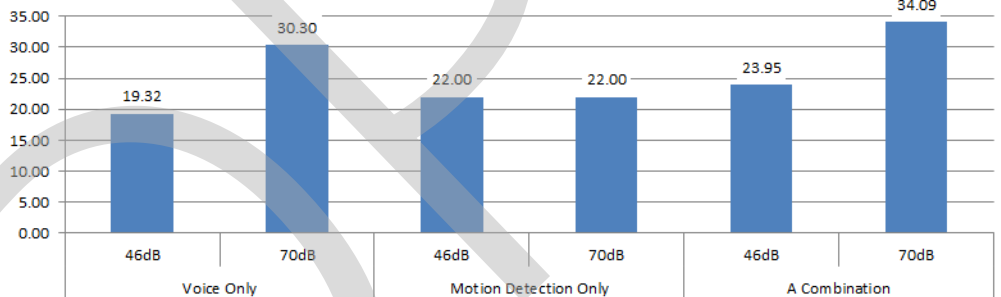
9.จากนั้นให้ผู้ทดสอบทำการทดสอบ เทคนิคสำหรับควบคุมอินเทอร์เน็ททีวี และชุดทดสอบ ที่เหลืออยู่

10.ให้ผู้ทดสอบ เข้าอยู่ในบริเวณที่จะทดสอบ หากผู้ทดสอบเตรียมตัวพร้อมผู้ประเมินจะเริ่มทำการจับเวลาในการทดสอบ

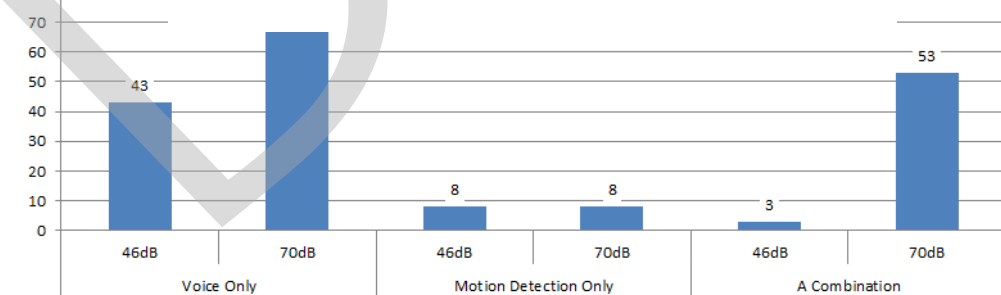
11.เมื่อผู้ทดสอบ ทำตามเงื่อนไขจากชุดทดสอบจนเสร็จ ผู้ประเมินจะทำการหยุดเวลาพร้อมจดบันทึกเวลาที่ผู้ทดสอบได้ใช้ไป

12.นำข้อมูลที่ได้จากทั้ง 3 กลุ่ม มาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างในเรื่องของความเร็วและความถูกต้องของการทำงาน

ระยะเวลาที่ใช้เฉลี่ย(วินาที)

ภาพที่ 8. กราฟแสดงผลการทดลองระยะเวลาที่ใช้เฉลี่ย (S)

ภาพที่ 9. กราฟแสดงผลการทดลองจำนวนครั้งที่ผิดพลาดในการทำงาน

จากผลงานทดลองส่วนวิเคราะห์การใช้วิธีรู้จำเสียงในการสั่งงานอินเทอร์เน็ททีวีพบว่าสามารถสั่งงานได้รวดเร็วแต่จะมีความผิดพลาดค่อนข้างมากทั้งสองสถานการณ์เนื่องจากคำศัพท์ที่ใช้ในการควบคุมมีปริมาณของคำสั่งมากทำให้ความเป็นไปได้ของเสียงที่จะออกถูกต้องมีน้อยลง อีกทั้งหากเวลาควบคุมมีเสียงจากทีวีเข้าสู่ตัวรับเสียงก็ยิ่งทำให้

เกิดอัตราการผิดพลาดของคำสั่งมากขึ้นไปอีกด้วย อาจแก้ไขด้วยวิธีการย้ายอุปกรณ์รับเสียงให้อยู่ใกล้ตัวผู้สั่งการมากที่สุด เพื่อที่จะรับเสียงได้อย่างถูกต้องชัดเจนและเสียงรบกวนในห้องน้อยที่สุดเพื่อเพิ่มความถูกต้องของการทำงาน

ส่วนวิเคราะห์การตรวจสอบการเคลื่อนไหว นั้นสามารถทำได้ดีในทั้งสถานการณ์ทั้งสองเนื่องจากเสียงรบกวนไม่มีผลกระทบต่อเทคนิคนี้ และทำงานได้อย่างถูกต้อง แต่จะทำงานได้ค่อนข้างช้า เนื่องจากผู้สั่งการต้องอยู่ในระยะที่กล้องสามารถตรวจจับได้และแสงสว่างภายในห้องต้องเพียงพอต่อการมองเห็นของกล้อง ก็จะทำให้การทำงานถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ส่วนวิเคราะห์การผสมผสานระหว่างการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหว จะพบว่าในสถานการณ์ที่หนึ่งคือเสียงในห้องอยู่ในระดับ 46 dB การใช้วิธีนี้ได้ผลการทำงานที่ถูกต้องมากที่สุดเนื่องจากตัวโปรแกรมต้องยืนยันการทำงานถึงสองกระบวนการคือตรวจสอบจากเคลื่อนไหวของมือเมื่อการเคลื่อนไหวของมือถูกต้องจึงมาตรวจสอบด้วยเสียงอีกครั้งหนึ่งข้อดีของวิธีนี้เราจะมีคำที่ใช้ยืนยันแค่คำเดียวคือ Yes เพื่อลดความผิดพลาดในเรื่องของคำหรือประโยคที่คล้ายๆกันในการสั่งการอินเทอร์เน็ตทีวี ทำให้การทำงานออกมามีความถูกต้องสมบูรณ์ มากที่สุดในกรณีที่หนึ่ง ส่วนในกรณีที่สองคือเสียงภายในห้องเคลื่อนอยู่ที่ 70 dB การทำงานเริ่มจะมีความผิดพลาดเนื่องจากมีเสียงรบกวนจากภายนอกทำให้ตัวโปรแกรมไม่สามารถตรวจจับคำได้ แต่อย่างไรก็ตามวิธีนี้โปรแกรมก็ยังสามารถตรวจจับคำได้ดีกว่าการใช้วิธีการรู้จำเสียงอย่างเดียวเพราะ โปรแกรมจะสามารถจับคำหรือประโยคสั้นๆ ได้ดีกว่าประโยคยาวๆที่มีหลากหลายของคำสั่ง

อภิปรายผล

งานวิจัยชิ้นนี้ได้นำเสนอเทคนิคสำหรับการควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวีโดยที่เน้นด้วยการผสมผสานระหว่างการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหวจากผลของวิธีการที่นำเสนอแสดงให้เห็นว่า ผลลัพธ์ที่ได้ในเรื่องของประสิทธิภาพของความถูกต้องในการควบคุมอินเทอร์เน็ตทีวีมีความถูกต้องมากที่สุดสถานการณ์ที่มีเสียงรบกวนน้อย คืออยู่ที่ 46 dB เนื่องจากการตรวจสอบถึงสองขั้นตอนวิธี ทั้งการรู้จำเสียงและการตรวจสอบการเคลื่อนไหว แต่ก็มีข้อเสียในเรื่องของความเร็ว อาจเป็นเพราะผู้ทดสอบเพิ่งเคยได้ใช้

เทคโนโลยีที่ไม่เคยได้ถูกการฝึกมาก่อนแต่เพื่อประโยชน์อย่างแท้จริงในอนาคตควรที่จะมีการทดลองในรูปแบบต่างๆมากขึ้นเช่น กลุ่มทดลองกลุ่มที่หนึ่งที่ได้รับการฝึกฝนการใช้กับอีกกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกฝนการใช้งานเพื่อวัดผลทางด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแต่ละวิธี

DRU

บรรณานุกรม

- Microsoft. **Kinect for Xbox 360 - Xbox.com.**[Online]. Available: www.xbox.com/en-GB/kinect, 2012.
- Microsoft. **Speech recognition – Sapi5.1.**[Online]. Available:www.microsoft.com/en-us/download/details.aspx?id=10121
- D. Alexiadis, P. Kelly, P. Daras, N. E. O'Connor, T. Boubekeur, and M. B. Moussa, “Evaluating a Dancer's Performance using Kinect-based Skeleton Tracking” **Proceedings of the 19th ACM International Conference on Multimedia**. pp. 659-662: Nov. 2011.
- C. Velardo and J. Dugelay, “Real Time Extraction of Body Soft Biometric from 3D Videos”, **Proceedings of the 19th ACM international conference on Multimedia**, November 28 - December 1, 2011 Arizona, USA, pp. 781-782.
- นราวุฒิ พัฒโนทัย, พรชัย มงคลนาม, บัณฑิต วรรณภา. “การประกอบรวมโครงร่างมนุษย์จากการตรวจจับการเคลื่อนไหวโดยใช้กล้อง Kinect หลายตัว” **การประชุมวิชาการระดับประเทศด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งที่ 4**. 370-374 : เมษายน 2555.
- รีวิว **Samsung Smart TV 55ES8000**. [Online]. Available: http://www.lcdtvthailand.com/review/detail.asp?desc=1¶m_id=1277

ระบบจัดการผลการศึกษารองเรียนในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

วิภากร รุ่งรัตน์กสิกุล

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้งาน โปรแกรม Bookmark'2551 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ออกแบบระบบจัดการผลการศึกษา ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างประเมินให้ระดับความยาก-ง่ายของโปรแกรมอยู่ในระดับยาก และให้ระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก ผลที่ได้จากการศึกษานำมาเป็นหลักในการพัฒนาระบบจัดการผลการศึกษา และใช้หลักการของคุณสมบัติของซอฟต์แวร์ที่ดีมาใช้ในการพัฒนาระบบด้วย โดยผู้พัฒนามุ่งเน้นให้ระบบใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน จึงช่วยแก้ปัญหาเรื่องความซ้ำซ้อนของข้อมูล และสามารถให้ระบบได้โดยไม่ต้องลงโปรแกรมใดๆ เพราะสามารถใช้กับ โปรแกรมที่มากับระบบปฏิบัติการต่างๆ ได้ มีการเตือนเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลจากการลิมบั้นท์กของผู้ใช้ และระบบยังมีความยืดหยุ่นกับหน้าจอแต่ละแบบ ทำให้ระบบใช้งานง่ายขึ้น

บทนำ

การจัดการระบบข้อมูลทางการศึกษานั้นเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากข้อมูลทางการศึกษาเป็นส่วนประกอบที่ผู้เรียนใช้ในการศึกษาต่อ ซึ่งปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ได้มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว โดยเทคโนโลยีการบริหารจัดการข้อมูลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการบริหารจัดการข้อมูล เพื่อลดภาระงาน ความผิดพลาด ข้อมูลซ้ำซ้อน ความล่าช้า และเพื่อให้ได้กระบวนการที่สอดคล้องกับองค์กร ต่อมาจึงได้มีการสร้างโปรแกรม Bookmark'2551 เพื่อใช้ในการจัดเก็บข้อมูลผลการศึกษา ซึ่งโปรแกรม Bookmark'2551 ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นแนวทางในการสร้างฟังก์ชันต่างๆ ทำให้โปรแกรม Bookmark'2551 มีฟังก์ชันการใช้งานสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งนี้ ได้มีคำสั่ง

จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา/ประถมศึกษา ทุกเขต ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ ดังนั้น โปรแกรม Bookmark'2551 จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการจัดการผลการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งหาก โปรแกรม Bookmark'2551 มีความสมบูรณ์พร้อม จึงก่อให้เกิดการระบบการจัดการผล การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ รวดเร็ว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและ ความต้องการของผู้ใช้ ตลอดจนเสนอเสนอแนวทางการปรับแก้ฟังก์ชันทำงานบางส่วน เพื่อจะได้มีการพัฒนาระบบและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. สํารวจความพึงพอใจ สภาพปัญหา และความต้องการของผู้ใช้งานระดับ ปฏิบัติการที่มีต่อโปรแกรม Bookmark'2551
2. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ และออกแบบเพื่อพัฒนาระบบ

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการทำวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นอาจารย์ผู้สอนจากโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีทั้งหมด 52 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาอาจารย์ผู้สอนที่ใช้โปรแกรม Bookmark'2551 โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้น (multi-stage sampling) ซึ่ง มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified sampling)

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเกาะกลุ่ม (cluster sampling)

เนื่องจากมีจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ จากสูตรยามานะ (Yamane, 1973: 135) และกำหนดค่าความผิดพลาดไว้ไม่เกินร้อยละ 5 ที่ ความเชื่อมั่น 95%

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

1. ตัวแปรต้น (independent variables) คือ
 - 1.1 ลักษณะด้านประชากรศาสตร์
 - 1.2 ความยาก-ง่ายของวิธีการใช้โปรแกรม Bookmark'2551
 - 1.3 ความต้องการของผู้ใช้โปรแกรม Bookmark'2551
2. ตัวแปรตาม (dependent variables) คือ ความพึงพอใจของผู้ใช้ระดับปฏิบัติการที่มีต่อโปรแกรม Bookmark'2551

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพปัญหา และความต้องการของผู้ใช้โปรแกรม Bookmark'2551
2. นำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นหลักในการออกแบบ และพัฒนาระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อโปรแกรม Bookmark'2551 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในด้านการออกแบบ ด้านการใช้งาน และด้านข้อมูลสารสนเทศ เมื่อได้ผลลัพธ์จึงนำมาวิเคราะห์ และออกแบบเพื่อพัฒนาระบบ โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

ประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นชั้นย่อยจากรายชื่อโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผู้ศึกษานำมาแบ่งตามเขต จะได้ทั้งหมด 25 เขต

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเกาะกลุ่ม (cluster sampling) เมื่อแบ่งโรงเรียนตามเขตแล้ว ผู้ศึกษาทำการเลือกโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของจำนวนโรงเรียนในแต่ละเขต จากนั้นผู้ศึกษาได้ทำการสำรวจจำนวนอาจารย์ทั้งหมด โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกรณีนี้มีจำนวนประชากรที่แน่นอน (Finite population) คือ 2,943 คน ดังนั้นจึงใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณสูตรยามานะ (Yamane, 1973: 135) และกำหนดค่าความผิดพลาดไว้ไม่เกินร้อยละ 5 ที่ความเชื่อมั่น 95%

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้
จากสูตรคำนวณได้ดังนี้

จำนวนอาจารย์ทั้งหมด 2,943 ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5

$$n = \frac{2,943}{1 + 2,943(.05)^2} = 352.138797487287 \text{ คน} \approx 353 \text{ คน}$$

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 ตัวอย่าง อย่างไรก็ตามเพื่อป้องกันความผิดพลาดอันอาจเกิดขึ้นผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดตัวอย่างเป็น 370 ตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) โดยเลือกเก็บเฉพาะผู้ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้

สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เรื่อง ความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรม Bookmark'2551 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ซึ่งแบบสอบถามมีโครงสร้างแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความถี่ของการใช้คอมพิวเตอร์ต่อสัปดาห์ และคำถามปลายเปิดแบบเขียนตอบ จำนวน 1 ข้อ คือ จำนวนวิชาที่สอนโดยเฉลี่ยต่อ 1 ภาคเรียน

ส่วนที่ 2 ความยาก-ง่าย ของวิธีการใช้งานโปรแกรม Bookmark'2551 เป็นคำถามประเมินระดับความยาก-ง่าย ในด้าน วิธีการติดตั้ง การเข้าสู่โปรแกรม ภาษาที่ใช้ในโปรแกรม การกรอกข้อมูล การสั่งพิมพ์ การเตือนความผิดพลาด และคู่มือ จำนวน 7 ข้อ โดยกำหนดระดับความยาก-ง่ายเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ความต้องการของผู้ใช้โปรแกรม Bookmark'2551 เป็นคำถามประเมินระดับความต้องการของผู้ใช้โปรแกรม Bookmark'2551 ในด้าน ต้องการให้มีการอบรมวิธีการใช้โปรแกรม มีคนช่วยกรอกข้อมูล เข้าสู่ระบบด้วยตนเอง และนำโปรแกรม

Bookmark'2551 มาลงใช้กับเครื่องส่วนตัวที่บ้าน จำนวน 4 ข้อ โดยกำหนดระดับความต้องการเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ใช้โปรแกรม Bookmark'2551 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ใช้เขียนตอบ จำนวน 3 ข้อ คือ ด้านการติดตั้ง โปรแกรมและการเรียกใช้งานโปรแกรม ด้านความสะดวกในการจัดการข้อมูลในด้านต่างๆ และอื่นๆ

คุณภาพของแบบสอบถาม การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการใช้การหาค่าความเที่ยงตรง และค่าความเชื่อมั่น

ค่าความเที่ยงตรง หมายถึง การที่แบบสอบถามนั้นสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการได้ ซึ่งแบบสอบถามที่ดีควรมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ายอมรับได้ จากแบบสอบถามมีคำถามทั้งหมด 19 ข้อ พบว่าค่า IOC = 1 มีจำนวน 17 ข้อ ซึ่งถือว่าเป็นค่า IOC ที่สมบูรณ์ และค่า IOC = 0.67 มีจำนวน 2 ข้อ ซึ่งถือว่าเป็นค่า IOC ที่ยอมรับได้

ค่าความเชื่อมั่น หมายถึง ความมั่นคง หรือความสม่ำเสมอของผลจากการวัด ซึ่งแสดงเป็นตัวเลข โดยเรียกว่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient) และแบบสอบถามที่ดีควรมีค่าสัมประสิทธิ์ตั้งแต่ 0.85 ขึ้นไป ถือว่ายอมรับได้

$$\text{สูตรการหาค่า } \alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
	k	คือ จำนวนข้อในแบบสอบถาม
	S_i^2	คือ ความแปรปรวนของคะแนนข้อที่ i
	S_t^2	คือ ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

โดยค่าความเชื่อมั่นที่ได้จากการทดสอบแบบสอบถาม (Try Out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคืออาจารย์ของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า จำนวน 30 ชุด โดยค่าที่ได้คือ 0.862 ซึ่งถือว่าเป็นค่าที่ยอมรับได้

เก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น โดยการแจกแบบสอบถาม ซึ่งจะแจกตามความเหมาะสมของโอกาส ในด้าน วัน เวลา และสถานที่ เพื่อความสะดวกในการลงสำรวจในแต่ละพื้นที่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

การหาค่าเฉลี่ยหรือมัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	คือ	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	คือ	ผลรวมของข้อมูลทุกตัว
	x	คือ	ค่าของข้อมูลแต่ละตัว
	N	คือ	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. : Standard Deviation) ใช้สูตร

$$S. D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. คือ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$	คือ	ค่าที่ได้จากข้อมูลแต่ละตัวยกกำลังสองแล้วนำมารวมกัน
$(\sum x)^2$	คือ	ค่าที่ได้จากผลรวมของข้อมูลทั้งหมด นำมายกกำลังสอง
N	คือ	จำนวนผู้ใช้งานระบบทั้งหมด

วิเคราะห์ระบบเดิม

โปรแกรม Bookmark'2551 มีขั้นตอนในการทำงานดังนี้

1. ฝ่ายทะเบียนส่งเอกสารให้อาจารย์หมวดต่างๆ กรอกรายละเอียดวิชาที่รับผิดชอบสอนในภาคเรียนปัจจุบัน จากนั้นอาจารย์แต่ละท่านกรอกรายวิชาที่รับผิดชอบสอน โดยระบุระดับชั้นและห้องที่สอนลงไปด้วย และจึงนำส่งเอกสารที่ได้รับจากฝ่ายทะเบียนคืนฝ่ายทะเบียน
2. ฝ่ายทะเบียนทำการคีย์รายละเอียดลงโปรแกรม Semesters'2551 เพื่อดึงฐานข้อมูลออกมาใส่ Flash drive โดยต้องตรงกับรายละเอียดที่อาจารย์แต่ละท่านรับผิดชอบ เพื่อนำมาใช้กับโปรแกรม Bookmark'2551 จากนั้นฝ่ายทะเบียนนำไฟล์ที่ใช้ในการติดตั้งโปรแกรม Bookmark'2551 ลง Flash drive ซึ่งประกอบด้วย 2 โปรแกรมคือ AccessDatabaseEngine(2007 Office System Driver) กับ โปรแกรม Bookmark'2551 และนำ Flash drive ที่ได้ฐานข้อมูลกับโปรแกรมเรียบร้อยแล้วมาแจกให้กับอาจารย์ผู้สอน

3. อาจารย์ผู้สอนลงโปรแกรม AccessDatabaseEngine(2007 Office System Driver) ก่อนเท่านั้น เพราะหากลง Bookmark'2551 ก่อนโปรแกรมจะไม่สามารถเปิดใช้งานได้เลย

4. อาจารย์ผู้สอนลงโปรแกรม Bookmark'2551 และเข้าสู่โปรแกรมโดยการพิมพ์เส้นทางฐานข้อมูลให้ถูกต้อง และเลือกรายวิชาที่ต้องการกรอกคะแนน แล้วกรอกคะแนนส่วนต่างๆ

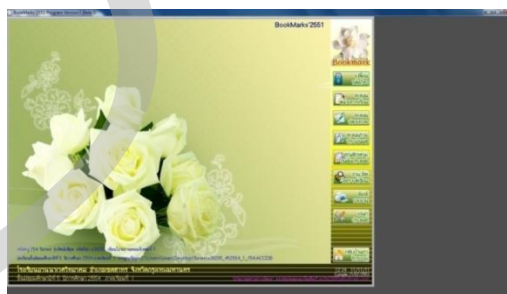
5. อาจารย์ผู้สอนบันทึกข้อมูล และสั่งพิมพ์ จากนั้นนำFlash drive และเอกสารที่สั่งพิมพ์ ส่งคืนฝ่ายทะเบียน

หน้าจอโปรแกรม Bookmark'2551

ภาพที่ 1 หน้าจอโปรแกรม Bookmark'2551

หน้าแรกของโปรแกรม ผู้ใช้จะต้องกรอกเส้นทางฐานข้อมูลให้ถูกต้อง หากมีข้อผิดพลาดผู้ใช้จะไม่สามารถเข้าสู่โปรแกรมได้ และจะมีกล่องข้อความปรากฏขึ้นว่าไม่พบฐานข้อมูล ซึ่งในส่วนนี้จะพบปัญหาบ่อยเนื่องจาก ไม่สามารถติดต่อฐานข้อมูลได้

ภาพที่ 2 หน้าจอหลักโปรแกรม Bookmark'2551

หน้าหลัก จะมีรายการเมนูให้คลิกเลือกกว่าผู้ใช้ต้องการกรอกส่วนใดก่อน จากรูปจะสังเกตเห็นว่าการขยายหน้าจอสามารถขยายได้เฉพาะส่วนกรอบนอกเท่านั้น หน้าจอของโปรแกรมจริงๆ ด้านใน ไม่สามารถขยายได้

ID	ชื่อ	หน่วย	ปี	เดือน	วัน	เวลา
99781	กล้วย กล้วยเขียว	8	1	99	10	71
99810	กล้วยสี เขียวเปลือก	8	2	42	10	9
99841	กล้วย กล้วยเขียว	8	3	38	9	10
99901	กล้วย กล้วยเขียว	8	4	82	20	17
99951	กล้วย กล้วยเขียว	8	5	41	8	10
99996	กล้วย กล้วยเขียว	8	6	40	11	12
40000	กล้วย กล้วยเขียว	8	7	43	8	8
40953	กล้วย กล้วยเขียว	8	8	44	17	10
42114	กล้วย กล้วยเขียว	8	9	45	16	15
42121	กล้วย กล้วยเขียว	8	10	47	7	8
42124	กล้วย กล้วยเขียว	8	11	29	8	10
42130	กล้วย กล้วยเขียว	8	12	82	18	12
40076	กล้วย กล้วยเขียว	8	13	44	10	12
40990	กล้วย กล้วยเขียว	8	14	60	20	12
40996	กล้วย กล้วยเขียว	8	15	40	10	12
40106	กล้วย กล้วยเขียว	8	16	34	8	9
40196	กล้วย กล้วยเขียว	8	17	44	8	17
40998	กล้วย กล้วยเขียว	8	18	61	18	15
42137	กล้วย กล้วยเขียว	8	19	61	20	17
42141	กล้วย กล้วยเขียว	8	20	48	20	7
42142	กล้วย กล้วยเขียว	8	21	67	20	18
42146	กล้วย กล้วยเขียว	8	22	47	20	13
42149	กล้วย กล้วยเขียว	8	23	61	17	12

ภาพที่ 3 หน้าคะแนนรวมประเมินผล

คะแนนรวมประเมินผล คือ ส่วนที่ผู้ใช้จะต้องกรอก คะแนนเก็บ คะแนนสอบ กลางภาค และคะแนนสอบปลายภาค ซึ่งการกรอกจะต้องกดปุ่ม ก่อนจึงจะสามารถกรอกข้อมูลได้ จากภาพที่ 3 จะมีปุ่มสั่งพิมพ์ 4 ปุ่ม ซึ่งใช้ปุ่มใดก็ได้ ทำให้เกิดความจำเป็น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส วนใหญ่ ร อยละ 94.1 เป นเพศหญิง ขณะที่เพศชาย คิดเป็นร อยละ 5.9 ส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 35 ปี ร อยละ 54.3 รองลงมาคือ อายุ 26 – 30 ปี คิดเป็นร อยละ 29.2 มีวุฒิการศึกษาอยู่ ในระดับปริญญาตรี ร อยละ 96.2 และระดับปริญญาโท ร อยละ 3.8 ส่วนใหญ่มีความถี่การใช้คอมพิวเตอร์ต่อสัปดาห์ 1 – 3 ช.ม. คิดเป็นร อยละ 59.7 และ 4 – 5 ช.ม. คิดเป็นร อยละ 38.4

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ด้านความยาก - ง่ายของวิธีการใช้งาน โปรแกรม Bookmark'2551 พบว่า

ค่าเฉลี่ยของระดับความยาก - ง่ายของวิธีการใช้งาน โปรแกรม Bookmark'2551 สำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมอยู่ ในระดับ ยาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.06 เมื่อพิจารณาเป นรายข้อ พบว่า วิธีการกรอกข้อมูล มีค ่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท ากับ 1.82 รองลงมาคือ กล้องแจ้งเตือนความผิดพลาดที่สังเกต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 และวิธีการสั่งพิมพ์ มีค ่าเฉลี่ยเท ากับ 1.96 ตามลำดับ และโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับยาก ($\bar{x} = 2.06, S.D. = 0.322$)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ด้านความต้องการของผู้ใช้โปรแกรม Bookmark'2551พบว่า

1

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการของโปรแกรม Bookmark'2551 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 เมื่อพิจารณาเป็นรายหัวข้อ พบว่า ผู้ต้องการให้มีการอบรมการใช้งานโปรแกรมมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 รองลงมาคือ ต้องการให้มีคนช่วยกรอกข้อมูล และต้องการเข้าสู่ระบบด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และต้องการนำโปรแกรม Bookmark'2551 มาลงใช้กับเครื่องส่วนตัวที่บ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ตามลำดับ และโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = 0.373)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ใช้โปรแกรม Bookmark'2551 พบว่า

1. ด้านการติดตั้งโปรแกรมและการเรียกใช้งานโปรแกรม
 - 1.1 โปรแกรมมักขึ้นข้อความว่าไม่พบฐานข้อมูล
 - 1.2 เวลาเข้าโปรแกรมยาก ชอบขึ้นว่าหาฐานข้อมูลไม่เจอ
2. ด้านความสะดวกในการจัดการข้อมูลในด้านต่างๆ
 - 2.1 ตอนกรอกข้อมูลต้องกดปุ่มกรอกก่อนทุกครั้ง เลยทำให้กรอกยาก
 - 2.2 ถ้าลืมกด Save งานหายหมดต้องเสียเวลาพิมพ์ใหม่
 - 2.3 ไม่มีตัวเตือนให้บันทึกงาน
3. อื่นๆ
 - 3.1 คู่มือการใช้งานไม่ละเอียด ไม่บอกเป็นขั้นตอน

ลักษณะปัญหาของระบบปัจจุบัน

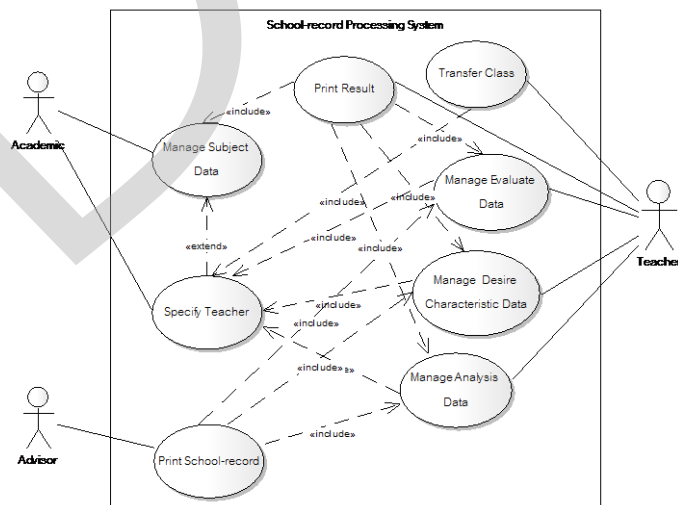
1. ผู้สอนต้องกรอกเอกสารรายวิชาที่สอนส่งให้กับฝ่ายทะเบียน ซึ่งในส่วนนี้ฝ่ายวิชาการมีข้อมูลอยู่แล้ว ฝ่ายวิชาการจะทำหน้าที่กำหนดผู้สอนกับรายวิชาอยู่แล้ว แต่เนื่องจากใช้ฐานข้อมูลคนละส่วนจึงไม่สามารถแชร์ข้อมูลถึงกันได้
2. การติดตั้งโปรแกรมเพื่อใช้งานต้องติดตั้งทั้งหมด 2 โปรแกรม คือ AccessDatabaseEngine (2007 Office System Driver) และ Bookmark'2551 จึงจะสามารถใช้งานได้ และต้องติดตั้ง AccessDatabaseEngine (2007 Office System Driver) ก่อนเป็นอันดับแรก หากไม่ทำตามขั้นตอน โปรแกรม Bookmark'2551 จะไม่สามารถใช้งานได้
3. การเข้าสู่โปรแกรมต้องเชื่อมต่อฐานข้อมูล โดยการใส่เส้นทางข้อมูลลงในช่องเส้นทางฐานข้อมูล ซึ่งมักมีปัญหาไม่สามารถเชื่อมต่อฐานข้อมูลได้เสมอ

4. การกรอกข้อมูลกรอกได้ยาก เนื่องจากต้องคลิกเลือกปุ่มกรอกที่ประจำอยู่ในแต่ละคอลัมน์ก่อนจึงสามารถเริ่มกรอกได้
5. ไม่มีระบบเตือนการบันทึกงาน ผู้ใช้งานสามารถปิดโปรแกรมได้โดยไม่ต้องบันทึก ทำให้ลืมทำการส่งบันทึก จึงต้องทำงานใหม่ทั้งหมด ถึงแม้จะทำได้ทำไปแล้ว ทำให้เกิดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อน เมื่อผู้ใช้ไม่ได้ทำการบันทึกก่อนปิดโปรแกรม
6. การสั่งพิมพ์มีปุ่มสั่งพิมพ์หลายปุ่ม เมื่อสั่งพิมพ์แต่ละปุ่ม ผลที่ออกมาได้เหมือนกัน
7. ขนาดหน้าจอไม่สามารถปรับให้เข้ากับคอมพิวเตอร์ได้ เช่น ไม่สามารถใช้กับ Netbook ได้
8. คู่มือการใช้งานมีรายละเอียดไม่ครบทุกฟังก์ชัน และไม่บอกเป็นขั้นตอน

วิเคราะห์ระบบงานใหม่

ยูสเคสไดอะแกรม (Use Case Diagram)

ยูสเคสไดอะแกรม จะแสดงถึงการใช้งานโปรแกรม โดยมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ แอ็กเตอร์และยูสเคส โดยที่ยูสเคสจะแสดงถึงขอบเขตของโปรแกรมที่กำลังสนใจ และแอ็กเตอร์ คือ สิ่งที่อยู่นอกโปรแกรมแต่เป็นผู้ให้อะไรบางอย่างแก่โปรแกรม อีกทั้งเป็นผู้ที่รับผลลัพธ์จากโปรแกรมด้วย ในภาพรวมแล้ว ยูสเคสไดอะแกรมจะใช้เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างแอ็กเตอร์ที่ใช้โปรแกรม และแสดงถึงฟังก์ชันการใช้งานหลัก ๆ ที่ผู้ใช้สามารถใช้งานได้

ภาพที่ 4 ยูสเคสไดอะแกรม (Use Case Diagram)

ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการพัฒนาระบบ

1. WMservertools 3.2
2. Adobe Dreamweaver CS4
3. EditPlus 3
4. PHP (Hypertext Preprocessor)
5. HTML (Hypertext Markup Language)

ความต้องการของระบบจัดการผลการศึกษา

1. WindowXP, Window Vista, Window7
2. Web Browser (Internet Explorer ,Mozilla Firefox ,Opera ,Netscape ,Google chrome)

ผลการพัฒนา

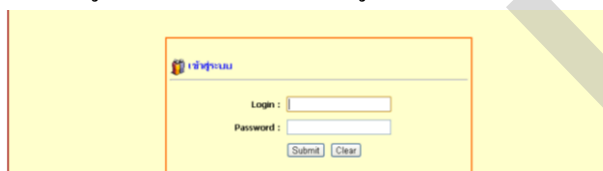
1. รวมระบบฝ่ายทะเบียน ฝ่ายวิชาการ และอาจารย์ เป็นระบบเดียวกัน เพื่อให้รวมเป็นฐานข้อมูลเดียวกัน ทำให้อาจารย์ผู้สอนไม่ต้องกรอกรายละเอียดงานสอนส่งให้กับฝ่ายทะเบียน
2. สามารถเข้าถึงระบบได้โดยไม่ต้องติดตั้งโปรแกรมอื่นๆ คือสามารถใช้โปรแกรมพื้นฐานที่มีอยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ทั่วไปอยู่แล้วเพื่อเข้าสู่ระบบได้
3. ระบบใช้เส้นทางฐานข้อมูลอัตโนมัติ ที่แน่นอนเป็น ไปในทางเดียวกัน สามารถดูจากคู่มือการใช้งานได้
4. ระบบสามารถกรอกข้อมูลได้ง่ายขึ้น
5. ระบบมีการเตือนบันทึกข้อมูลทุกครั้ง เมื่อผู้ใช้ลืมบันทึกข้อมูล หรือกรณีที่ใช้ผู้ออกจากระบบ เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการออกจากระบบ
6. มีปุ่มฟังก์ชันเพียงพอกับการใช้งาน เพื่อไม่ให้ใช้พื้นที่เกินความจำเป็น
7. หน้าจอระบบสามารถปรับขนาดเข้ากับคอมพิวเตอร์รุ่นต่างๆ ได้
8. มีคู่มือการใช้งานที่มีครบทุกฟังก์ชัน และอธิบายเป็นขั้นตอนอย่างละเอียด

หน้าจอหลักของระบบจัดการผลการศึกษา

ระบบจัดการผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ฝ่ายวิชาการ สำหรับอาจารย์ที่ประจำฝ่ายวิชาการ เพื่อใช้ในการเพิ่มรายวิชาที่เปิดทำการสอนในแต่ละภาคเรียน แล้วทำการกำหนดสิทธิ์การสอนให้อาจารย์แต่ละท่าน ว่าสอนวิชาอะไร ระดับใด และห้องใดบ้าง ซึ่งประกอบด้วยหน้าจอหลัก 3 หน้าจอดังนี้

1. หน้าเข้าสู่ระบบ (Login) เพื่อเข้าสู่ระบบอาจารย์ฝ่ายวิชาการ

ภาพที่ 5 หน้าเข้าสู่ระบบใหม่

2. หน้ากำหนดผู้สอน (Specify Teacher) เพื่อใช้ในการกำหนดสิทธิ์อาจารย์ผู้สอนแต่ละท่าน ว่าอาจารย์แต่ละท่านสอนวิชาอะไรบ้าง ทำให้อาจารย์ผู้สอนไม่ต้องเขียนเอกสารส่งฝ่ายทะเบียนอีก

ลำดับ	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	อาจารย์	ภาพพิมพ์	ระดับ	ห้อง	เก็บ	สอบ1	สอบ2
1	ว21101	วิทยาศาสตร์1	นางมาณฑิ เสด็จษา	1/2555	1	1, 3	60	20	20
2	ว21102	วิทยาศาสตร์2	นางมาณฑิ เสด็จษา	2/2555	1	1, 3	60	20	20

ภาพที่ 6 หน้ากำหนดผู้สอน

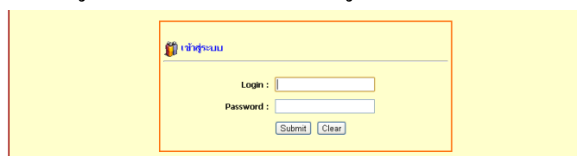
3. หน้าข้อมูลรายวิชา (Manage Subject Data) เพื่อใช้ในการเพิ่ม แก้ไข และลบรายวิชาต่างๆ ที่ทางโรงเรียนทำการเปิดสอนในแต่ละภาคเรียน

ลำดับ	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต	✓	✗
1	ว21101	วิทยาศาสตร์1	1.0	✓	✗
2	ว21102	วิทยาศาสตร์2	1.0	✓	✗
3	ว21101	คณิตศาสตร์1	1.5	✓	✗
4	ว21102	คณิตศาสตร์2	1.5	✓	✗
5	ว21101	ภาษาอังกฤษ1	1.5	✓	✗
6	ว21102	ภาษาอังกฤษ2	1.5	✓	✗

ภาพที่ 7 หน้าข้อมูลรายวิชา

ส่วนที่ 2 ฝ่ายอาจารย์ สำหรับอาจารย์ผู้สอนท่านต่างๆ เพื่อใช้ในการจัดการกับคะแนนต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยหน้าจอหลัก 3 หน้าจอดังนี้

1. หน้าเข้าสู่ระบบ (Login) เพื่อเข้าสู่ระบบอาจารย์

ภาพที่ 8 หน้าเข้าสู่ระบบใหม่

2. หน้าแสดงรายวิชาที่สอน (Process Class) เพื่อแสดงรายละเอียดของรายวิชาที่อาจารย์ได้ทำการสอนในภาคเรียนต่างๆ ซึ่งในหน้านี้อาจารย์ผู้สอนสามารถโอนสิทธิ์การสอนให้กับนักศึกษาฝึกสอนที่มาขออนุญาตสอนในแต่ละเทอมได้

ผ่าน	รายวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต	สถานะ
☐	๑๒1101	คณิตศาสตร์ 1	1.5	ได้รับ ✓
☐	๒๑1102	วิทยาศาสตร์ 2	1.0	ได้รับ ✓
☐	๑๑1101	วิทยาศาสตร์ 1	1.0	ได้รับ ✓

ภาพที่ 9 หน้าแสดงรายวิชาที่สอน

3. หน้าคะแนนรวมประเมินผล (Manage Evaluate Data) เพื่อใช้สำหรับการศึกษาคะแนนส่วนต่างๆ

ผ่าน	รายวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต	คะแนน
1	๑๒1101	คณิตศาสตร์ 1	1.5	
2	๒๑1102	วิทยาศาสตร์ 2	1.0	
3	๑๑1101	วิทยาศาสตร์ 1	1.0	

ภาพที่ 10 หน้าคะแนนรวมประเมินผล

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 35 ปี มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่มีความถี่การใช้คอมพิวเตอร์ต่อสัปดาห์ 1 – 3 ชม. โดยเฉลี่ย 2.63 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์
2. ความคิดเห็นของอาจารย์ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประเมินให้ระดับความยาก-ง่ายของโปรแกรม Bookmark'2551 มีค่า ($\bar{X} = 2.06$, S.D. = 0.32) และเมื่อพิจารณาแล้วโปรแกรม Bookmark'2551 อยู่ในระดับยาก
3. ความคิดเห็นของอาจารย์ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประเมินให้ระดับความต้องการจากโปรแกรม Bookmark'2551 มีค่า ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.373) และเมื่อพิจารณาแล้วความต้องการในด้านต่างๆ จากโปรแกรม Bookmark'2551 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการศึกษาและแนวทางแก้ปัญหา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ที่มีต่อโปรแกรม Bookmark'2551 ในด้านต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ทำให้ผู้ศึกษามุ่งพัฒนาและออกแบบระบบจัดการผลการศึกษาดังนี้

ด้านความยาก-ง่ายของโปรแกรม Bookmark'2551 ระบบจัดการผลการศึกษาสถาบันใช้งานได้โดยไม่ต้องลงโปรแกรมใดๆ เนื่องจากระบบใช้โปรแกรมที่มีมากับระบบปฏิบัติการอยู่แล้ว วิธีการเข้าสู่โปรแกรมผู้ใช้สามารถเข้าสู่ระบบได้โดยการพิมพ์ที่อยู่ของเว็บไซต์ การกรอกข้อมูลและสั่งพิมพ์สามารถจัดทำได้ง่าย และมีการแจ้งเตือนความผิดพลาดในกรณีต่างๆ อีกทั้งยังมีคู่มือการใช้งานที่ละเอียดเป็นขั้นตอน ทำให้ผู้ใช้สามารถศึกษาวิธีการใช้งานได้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ระบบจัดการผลการศึกษานี้ พัฒนาจากการนำฟังก์ชันของโปรแกรม 3 โปรแกรม โดย 3 โปรแกรมนี้จะประจำอยู่ฝ่ายต่างๆ คือ อาจารย์ วิชาการ และงานทะเบียน ทำให้ฐานข้อมูลมี 3 ส่วน และเก็บข้อมูลซ้ำกัน ผู้พัฒนาระบบจึงนำมารวมเป็นระบบเดียวกัน เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลเดียวกัน ซึ่งยังมีโปรแกรมอื่นๆ อีกที่ระบบยังไม่ได้นำมารวมไว้ หากสามารถนำโปรแกรมทั้งหมดที่ใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลภายในโรงเรียน มารวมเป็นระบบเดียวกันได้ ก็จะทำให้การปฏิบัติงานในแต่ละฝ่ายสอดคล้อง และต่อเนื่องกันมากขึ้น

2. ระบบจัดการผลการศึกษานี้ ได้สร้างฟังก์ชันบางส่วนเพิ่มตามความต้องการของผู้ใช้ เพื่อให้ระบบครอบคลุมการใช้งานมากยิ่งขึ้น ซึ่งในอนาคตการจัดการรูปแบบการศึกษา อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้น การพัฒนาระบบจัดการผลการศึกษาก็สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้เสมอ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). แนวการปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- คุณชลรัตน์ รัตนสิงห์. (2542). สารานุกรมเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว
- จรณิต แก้วกั้งวาล.(2540). วิศวกรรมซอฟต์แวร์ หลักการออกแบบพัฒนาระบบเชิงวิศวกรรม และองค์ประกอบมนุษย์.กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ดิลก ดิลกานนท์. (2533). การสร้างแบบฝึกทักษะการคิด เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ: ปริชญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ประคอง จิตรรัตน์. (2542). การใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2539). การบริหารโครงการ. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2529). Evaluation, research : principles and processes. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรหมมา วิทลไพบูลย์. (2541). การพัฒนาระบบสารสนเทศเครือข่ายภายในเพื่อการบริหารงานบุคคล สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). การวัดผลและสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลิน พันธุ์พินิจ. (2552). เทคนิคการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ Research Techniques in Science. กรุงเทพฯ: บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด.
- สมบูรณ์ ดันยะ. (2541). การประเมินทางการศึกษา.นครราชสีมา: ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

เอกชัย เจริญนิติ์.(2547). หลักการออกแบบและพัฒนาโปรแกรม.กรุงเทพฯ: บริษัท พัฒนา
วิชาการ(2535) จำกัด.

Applewhite, P. B. (1965). *Organizational Behavior*. New York: Prentice-Hall.

Morse, N. C. (1953). *Satisfactions in the White-Collar Job*. New York: Arno Press.

Rossi, P. H., & Freeman.H.E. (1982). *A Systematic Approach*. California: Sage
Publications, Inc.

Schermehorn, J. (1984). *Management for Productivity*. New York: John Wiley & Sons.

Strauss, G. & Sayless, R. L. (1960). *Personal: The Human Problem of Management*.
New York: Prentice-hall.

ระบบการจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์ขิงในประเทศไทยผ่านเว็บ

วิสุทธิ ฟูคำ
อรสา เตติวัฒน์
ปราณี นางงาม

บทคัดย่อ

พรรณไม้วงศ์ขิงมีประโยชน์หลายด้าน โดยเฉพาะทางการแพทย์ แต่ปัจจุบันข้อมูลพรรณไม้วงศ์ขิงในประเทศไทยถูกจำกัดเฉพาะกลุ่มผู้วิจัยแต่ละพื้นที่ไม่มีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ยากต่อการสืบค้นข้อมูลเพื่อนำมาใช้งาน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้เรื่องพรรณไม้วงศ์ขิงในประเทศไทย การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์จำนวน 7 คนผลจากการวิจัยพบว่า องค์ความรู้มี 8 หมวดหมู่คือ ชื่อเรียก ลักษณะทั่วไปของพรรณไม้ สถานภาพ นิเวศวิทยา การกระจายพันธุ์ แผนที่ และรูปภาพ ส่วนที่ 2 การพัฒนาระบบ โดยนำข้อมูลที่ได้จากส่วนแรกมาวิเคราะห์และออกแบบระบบด้วยแผนภาพ use cases และพัฒนาระบบโดยใช้โปรแกรมการจัดการเนื้อหา Drupal ระบบนี้ช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถสร้างความรู้ใหม่ รวมทั้งเข้าถึง แบ่งปัน และเผยแพร่ความรู้ที่มีอยู่

คำสำคัญ: การจัดการองค์ความรู้, พรรณไม้วงศ์ขิง, เว็บ

บทนำ

พืชวงศ์ขิง (Zingiberaceae) จัดอยู่ในอันดับ Zingiberaceae ตามระบบของ Hutchinson หรือ Scitamineae ตามระบบของ Bentham และ Hooker เป็นพืชล้มลุกหลายปีที่มีลำต้นใต้ดินหรือเหง้า (Rhizome) ลำต้นเหนือดินเป็นกาบใบที่หุ้มเป็นลำต้นเทียม บางชนิดมีกาบใบสั้นและมีเพียง 2-3 ใบ จึงมักเห็นแผ่นใบแบนราบติดกับผิวดิน ใบเป็นใบเดี่ยวเรียงสลับในระนาบเดียวกัน ดอกออกเป็นช่ออาจเกิดบนยอดของลำต้นเหนือดินหรือเกิดจากเหง้า โครงสร้างดอกมีการเปลี่ยนแปลงด้านวิวัฒนาการสูงพืชวงศ์ขิงเป็นพืชที่มีกลิ่นซึ่ง

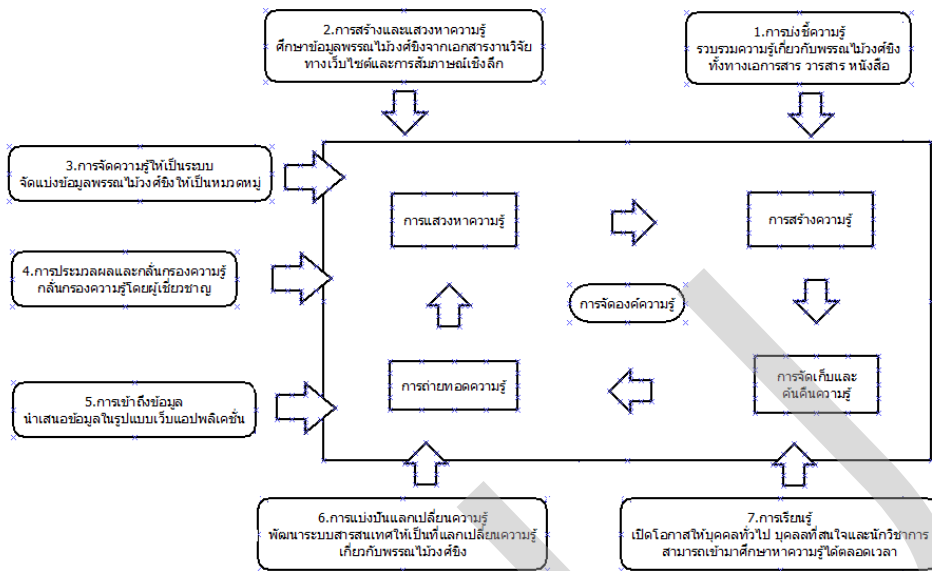
เกิดจากต่อมน้ำมันหอมระเหยอยู่ในทุกส่วนของพืชโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหง้า (พวงเพ็ญศิริรักษ์, 2539) มีสรรพคุณเป็นยาสมุนไพร เป็นเครื่องเทศปรุงแต่งรสอาหารใช้ทำอาหาร สีส้ม เครื่องสำอางและบางชนิดมีใบหรือดอกสวยงามสามารถปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ และผลิตออกสู่ตลาดเพื่อเป็นสินค้าออกต่างประเทศได้ด้วยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายของพืชวงศ์นี้สูง โดยมีพืชวงศ์ขิงที่ได้รับการบันทึกแล้ว 25 สกุล 270 ชนิด ปัจจุบันในประเทศไทยการศึกษาพรรณไม้วงศ์ขิงมีอยู่อย่างกระจัดกระจายมีการศึกษาเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ ข้อมูลพรรณไม้วงศ์ขิงยังกระจัดกระจายมีการศึกษาเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ ข้อมูลพรรณไม้วงศ์ขิงยังถูกจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้วิจัย ไม่มีการแบ่งปันข้อมูลระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้วยกันเอง การตีพิมพ์อยู่ในวงแคบรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์หลายชนิดในรูปแบบเอกสารเช่น เว็บเพจ เอกสารข่าว ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในเว็บไซต์ฟอรัมหนึ่งอาจมีเอกสารจำนวนมาก เว็บไซต์เอ็นจินในการสืบค้นข้อมูล เช่น Google, Yahoo ผลลัพธ์จากการสืบค้นได้ในแต่ละครั้งนั้นมีจำนวนมาก ซึ่งเป็นทั้งข้อมูลที่ต้องการและข้อมูลไม่ต้องการ ผู้ใช้งานต้องทำการคัดเลือกเอาเฉพาะที่ต้องการอีกหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าจะได้ข้อมูลที่ต้องการจริง ๆ ทำให้เสียเวลาในการคัดเลือกเอกสารเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันเว็บเทคโนโลยีได้เข้ามาช่วยสร้างเป็นแหล่งจัดเก็บรวบรวมและเผยแพร่องค์ความรู้สามารถเข้ามาช่วยจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมความรู้ที่กระจายอยู่ให้เกิดเป็นองค์ความรู้ ให้เป็นหมวดหมู่และเกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำให้การสืบค้นเรียกดูข้อมูลจึงเป็นไปได้ง่าย

ดังนั้นจากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยสนใจการศึกษาและพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์ขิงในประเทศไทยโดยใช้เว็บให้ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างเนื้อหา การจัดหมวดหมู่เนื้อหา การควบคุมการเข้าถึงเนื้อหา รวมทั้งรูปแบบการแสดงผล ดำเนินการพัฒนา ระบบด้วยเว็บแอปพลิเคชัน Drupal ทำให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ศึกษาวิจัยและบุคคลทั่วไปสามารถนำไปสู่การจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์ขิงในประเทศไทยให้ได้ครอบคลุมรวมถึงพืชวงศ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทบทวนวรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพีชวงค์จิงในประเทศไทย ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการองค์ความรู้พรรณไม่วังค์จิงโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ ๆ คือการสร้างความรู้ การจัดเก็บและการสืบค้นความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการแสวงหาความรู้และมีขั้นตอนการจัดการองค์ความรู้อีก 7 ส่วนย่อยได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การบ่งชี้ความรู้คือ การระบุประเด็นที่จะศึกษา เช่น ศึกษาเรื่องลักษณะทั่วไปของพรรณไม้ ศึกษาเรื่องใกล้เคียงหรือแตกต่างกันระหว่างสกุล ศึกษาเรื่องประโยชน์ของพรรณไม้ เป็นต้น ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและแสวงหาความรู้ คือ การรวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่กำหนด ขั้นตอนที่ 3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ คือ เมื่อได้ความรู้แล้วก็นำมาจัดหมวดหมู่ให้ชัดเจน นำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดเก็บไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเอกสาร หนังสือ ขั้นตอนที่ 4 การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ คือ นำความรู้ที่ได้จัดเก็บเป็นหมวดหมู่ไว้แล้วมาทบทวน กลั่นกรอง ให้มีความทันสมัย ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้ คือ มีการจัดช่องทางเผยแพร่ความรู้ทางช่องทางต่าง ๆ ให้มีหลากหลาย เพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึง ความรู้ได้สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ คือ การจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งในเว็บพรรณไม้มมีส่วนของกระดานสนทนาหรือเว็บบอร์ด (Webboard) เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตอบปัญหา และขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้ คือ การใช้ความรู้และพัฒนาให้บุคคลที่สนใจหรือต้องการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม่วังค์จิงเข้ามาศึกษา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดระบบการจัดการความรู้พรรณไม่วังศ์จึงในประเทศไทยผ่านเว็บ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management)

เป็นกระบวนการหรือขั้นตอนการรวบรวมความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) และความรู้ที่อยู่ตามเอกสารบทความต่าง ๆ หรือเรียกว่าความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วองค์กร ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาเผยแพร่แลกเปลี่ยนและนำความรู้กลับมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาองค์กรหรือบุคคลที่นำความรู้ไปใช้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนาดี วรรณสกุล. (2551). จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดการความรู้ผ่านการสื่อสารบนเว็บบล็อก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาบล็อกเกอร์ไทยส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการความรู้หรือเนื้อหาบนเว็บบล็อกของตนเองอย่างไร แนวคิดเรื่องชุมชนปฏิบัติเข้ามามีส่วนสนับสนุนให้บล็อกเกอร์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน และนำความรู้นั้นไปใช้หรือไม่อย่างไร ผลการวิจัยพบว่า บล็อกเกอร์ไทยส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการความรู้

หรือเนื้อหาอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องการบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ การนำความรู้ไปใช้ และปรับปรุงทบทวนความรู้ ผลวิจัยพบว่าบล็อกเกอร์ไทยมีวิธีการจัดการความรู้อยู่ในระดับมาก ในเรื่องการเข้าถึงและการเผยแพร่ความรู้โดดเด่นกว่าเรื่องอื่น ๆ กล่าวคือ อัตราการเติบโตขององค์ความรู้ภายในชุมชนบล็อกเกอร์ไทยอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีส่วนร่วมในชุมชนของบล็อกเกอร์ยังอยู่ในปริมาณน้อยและขาดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบล็อกเกอร์ด้วยกันเอง

สิริรัตน์ ประกฤตกรชัย. (2550). จากการศึกษาเรื่อง การสร้างต้นแบบออนโทโลยีของพืชสมุนไพรไทย งานมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาต้นแบบระบบออนโทโลยีของพืชสมุนไพรไทยในงานนี้ได้สร้างโมเดลความรู้ โดยนิยามแนวคิดเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในรูปคลาสและพรอพเพอร์ตี้ของออนโทโลยี โดยใช้โปรแกรมโปรตีเจในการสร้างและเก็บข้อมูลออนโทโลยีของพืชสมุนไพรที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ ซึ่งเนื้อหานั้นครอบคลุมพืชสมุนไพรไทยที่ใช้เป็นส่วนประกอบของยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ 27 ชนิด ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ข้อมูลพืชสมุนไพรถ่ายโอนในรูปแบบ OWL จากนั้นได้ฐานความรู้ในการสร้างซึ่งสามารถใช้ค้นหาได้ทั้งข้อมูลและแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลพืชสมุนไพรไทยกับยาสามัญประจำบ้าน จากการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าระบบมีประสิทธิภาพโดยรวมในด้านความสัมพันธ์การแบ่งหมวดหมู่ระบบออนโทโลยี และด้านการใช้งานกับด้านการแสดงผลของเว็บแอปพลิเคชันอยู่ในระดับดี

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพรรณไม้วงศ์จิง ได้แก่ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาพฤกษศาสตร์ นักศึกษาและบุคคลที่สนใจ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการในขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้วงศ์จิง โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์จำนวน 7 คนแบบเจาะจง

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1) ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบพรรณไม้วงศ์จิงในประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร หนังสือ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเปรียบเทียบข้อมูลทางเว็บไซต์ เอกสาร หนังสือแล้วทำการรวบรวมแนวคิด เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยวิธีการ Check List และนำมาใช้สร้างแบบสัมภาษณ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปหาค่าความเที่ยงตรง IOC (Index of item objective) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้อง แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ ส่วนแรกส่วนของข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับพรรณไม้วงศ์จิงลักษณะคำถามจะถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของพรรณไม้วงศ์จิง เช่น ราก ลำต้น ใบ ดอก ลักษณะใกล้เคียงและแตกต่างในระดับสกุล แผนที่ พิกัด ถิ่นกำเนิด วิธีการขยายพันธุ์ การใช้ประโยชน์ ส่วนที่ 3 การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์จิง ลักษณะคำถามจะถามเกี่ยวกับความเหมาะสมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์จิง เทคโนโลยีการแชร์ข้อมูล (Linked Data) ลักษณะการสืบค้นข้อมูลแบบ พิมพ์ข้อความและList รายการและคำถามเกี่ยวกับการกำหนดสิทธิ์การใช้งาน จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างคือผู้เชี่ยวชาญทางพฤกษศาสตร์จำนวน 7 คน โดยทำการสัมภาษณ์แล้วบันทึกเสียงไว้ จากนั้นทำการถอดเทปจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปผลการวิจัย

2) ขั้นตอนการพัฒนา โดยการนำผลสรุปจากการวิจัยเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ ออกแบบ และสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับพรรณไม้วงศ์จิงให้ครอบคลุมตั้งแต่การสร้างเนื้อหา การจัดหมวดหมู่เนื้อหา การควบคุมการเข้าถึงเนื้อหา รวมทั้งรูปแบบการแสดงผล

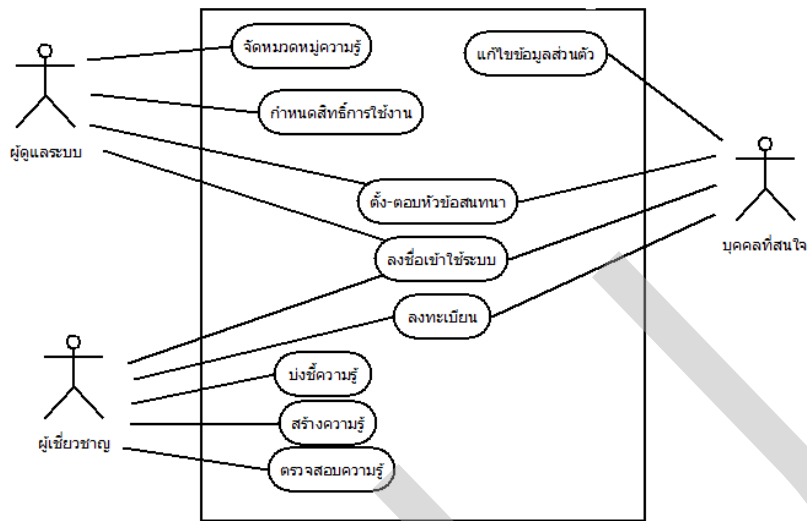
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์ ซอฟต์แวร์ที่นำมาใช้ในการพัฒนาระบบประกอบด้วย โปรแกรม Drupal ในการจัดการเนื้อหาโดยมีโปรแกรม Apache สำหรับเป็น Web Server โปรแกรม phpMyAdmin สำหรับสร้างฐานข้อมูล MySQL แล้วใช้ โปรแกรม Adobe Photoshop CS3 ใช้ในการตกแต่งภาพ

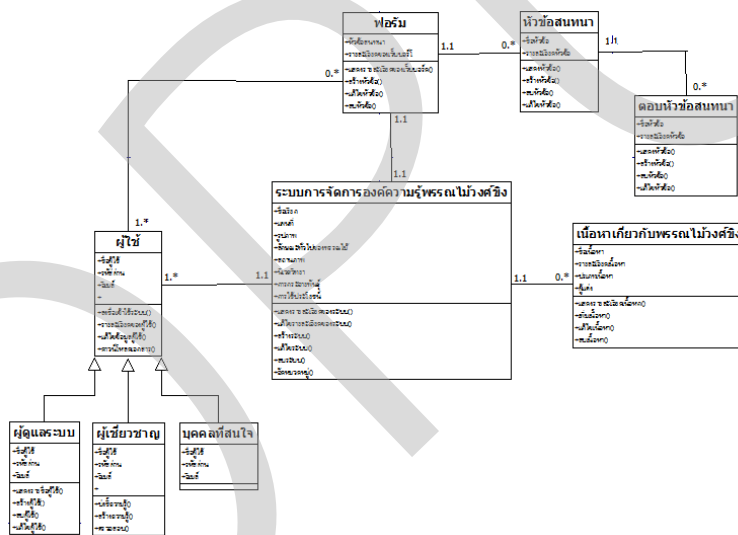
ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์ จำนวน 7 คน พบว่าในการออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์จิงในประเทศไทยผ่านเว็บ มี 8 หมวดหมู่คือ ชื่อเรียกพรรณไม้ประกอบด้วย ชื่อวงศ์ ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อสามัญ ชื่อพ้อง ชื่ออื่นในที่นี้ผู้เชี่ยวชาญหมายถึงชื่อเรียกตามภูมิภาค แผนที่ทำการเชื่อมโยงกับ Google Map จะมีเฉพาะพรรณไม้วงศ์จิงที่พบได้ทั่วไปไม่ระบุในพรรณไม้ที่หายาก หรือใกล้สูญพันธุ์ รูปภาพจะมีภาพถ่ายที่บอกลักษณะองค์ประกอบโดยรวมของพรรณไม้วงศ์จิง เช่น ลักษณะของลำต้น บริเวณที่ออกดอก และมีภาพวาดลายเส้นในข้อรายละเอียดที่ภาพถ่ายไม่สามารถแสดงได้ เช่น ลักษณะของขนของใบ ลักษณะของราก ลักษณะทั่วไปของพรรณไม้วงศ์จิงซึ่งจะกล่าวแยกในแต่ละระดับทางอนุกรมวิธานคือ ระดับวงศ์จะกล่าวโดยกว้าง ๆ ให้เห็นถึงลักษณะทั่วไปของพรรณไม้วงศ์จิง เช่น ราก ลำต้น ใบ ดอก ระดับสกุลจะกล่าวถึงสกุลแต่ละสกุลมีลักษณะใกล้เคียงหรือแตกต่างกันอย่างไร และระดับชนิดจะกล่าวถึงจุดเด่นของแต่ละพรรณไม้วงศ์จิงแต่ละชนิด เช่น ลักษณะของสีของดอก ลักษณะของใบ สถานภาพจะประกอบด้วย พบได้ทั่วไปหายาก ใกล้สูญพันธุ์ นิเวศวิทยากล่าวถึงสภาพป่า ระดับความสูงจากน้ำทะเล การกระจายพันธุ์พรรณไม้วงศ์จิงจะพบมากได้ในเขตภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การใช้ประโยชน์พรรณไม้วงศ์จิงมีประโยชน์ทั้งทางด้านสรรพคุณทางยา เป็นยาสมุนไพร ทางด้านพรรณไม้เศรษฐกิจเป็นไม้ออกไม้ประดับ

ผลการพัฒนาวิเคราะห์ระบบโดยการจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์จิงในประเทศไทยผ่านเว็บ โดยใช้หลักการยูเอ็มแอล (UML: Unified Modeling Language) ดังแสดงในภาพ 2 Use Cases Diagram และ ภาพ 3 Class Diagram ของระบบการจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์จิงผ่านเว็บ

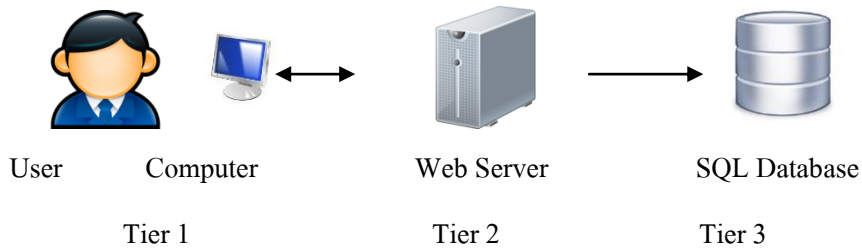

ภาพที่ 2 Use Cases Diagram

ภาพที่ 3 Class Diagram

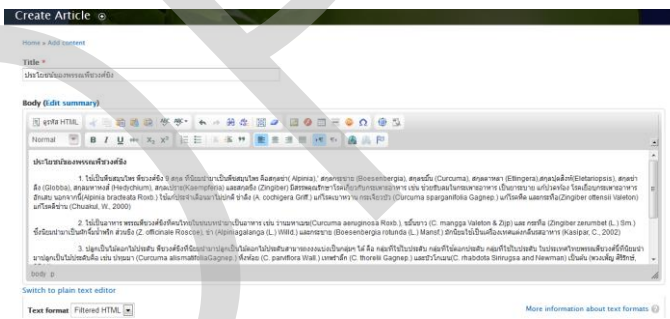
ในส่วนสถาปัตยกรรมของระบบ (System Architecture) ผู้วิจัยใช้หลักการ Three-Tier Architecture Model มาใช้เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมของระบบการจัดการองค์ความรู้พรณไม่วงศ์จึงผ่านเว็บ ซึ่งการทำงาน 3 ส่วนด้วยกันคือ ส่วนที่แสดงเป็นเบราเซอร์กับผู้ใช้งาน (Client) ส่วนเว็บเซิร์ฟเวอร์ (Web Server) และส่วนฐานข้อมูล (Database) ดังแสดงในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 Three-Tier Model ของระบบการจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์ขิงผ่านเว็บ

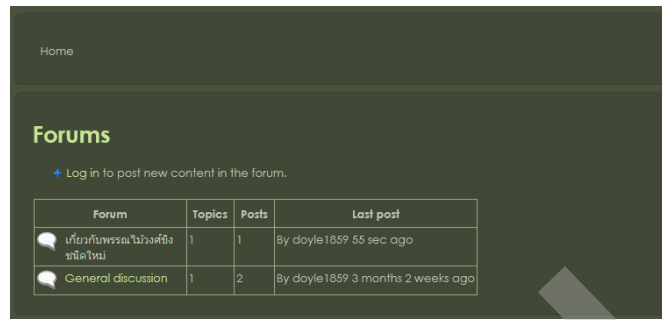
ภาพที่ 5 หน้าจอหลักของเว็บ

ภาพที่ 6 หน้าจอแสดงการสร้างเนื้อหา

ภาพที่ 7 หน้าจอแสดงผลการสร้างเนื้อหา

ภาพที่ 8 หน้าจอแสดงเว็บบอร์ด

ภาพที่ 9 หน้าจอแสดงการจัดหมวดหมู่

การประเมินระบบ

จากการประเมินความเบื้องต้น โดยสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 ท่านถึงความพึงพอใจการใช้งานระบบ พบว่าระดับความพึงพอใจการใช้งานระบบในด้านการสืบค้นข้อมูล และความสามารถของระบบในด้านการแสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับดี ด้านความสามารถในการแสดงผลอยู่ในระดับพอใช้ แต่มีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงในเรื่องการนำเสนอเนื้อหาให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยและพัฒนาของระบบการจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์ชิงชืดในประเทศไทยผ่านเว็บ โดยผู้เชี่ยวชาญสามารถนำความรู้ที่เก็บรวบรวมมาจัดเก็บและนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่แก่บุคคลที่สนใจซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เชี่ยวชาญได้เป็นอย่างดีตั้งแต่ การสร้างเนื้อหาข้อมูล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้วยกัน การจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพื่อความสะดวกในการใช้งาน และเผยแพร่ข้อมูลซึ่งไปใน

ทิศทางเดียวกับงานวิจัยของธนาวดี วรรณสกุล และ สิริรัตน์ ประกฤตกรชัย โดยที่ผู้ใช้ก็ได้รับประโยชน์โดยสามารถสืบค้นข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว เนื้อหาของข้อมูลครอบคลุม มีความถูกต้องสมบูรณ์ และสามารถแลกเปลี่ยนความรู้พรรณไม้วงศ์จิงให้มีความเข้าใจตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย โดยวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยนี้เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการจัดการองค์ความรู้เรื่องพรรณไม้วงศ์จิงในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ในงานวิจัยนี้เป็นระบบการจัดการองค์ความรู้พรรณไม้วงศ์จิงในประเทศไทยผ่านเว็บ ระบบนี้ยังสามารถพัฒนาไปยังเทคโนโลยีอื่น ๆ ได้ เช่น โมบายล์เทคโนโลยี เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา และยังสามารถพัฒนาเป็นเว็บเชิงความหมาย (Semantic Web) เพื่อให้สามารถค้นหาข้อมูลให้ตรงความหมายตรงประเด็นมากขึ้น

บรรณานุกรม

พวงเพ็ญ ศิริรักษ์. (2544). **พรรณพืชวงศ์จิงของไทย**, น.63-77. ใน การประชุมวิชาการประจำปีโครงการ BRT ครั้งที่ 5 วันที่ 8-11 ต.ค. 2544.โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย, บริษัท จีรวัดน์ เอ็กซ์เพรส จำกัด, กรุงเทพฯ ฯ.

ธนาดี วรรณสกุล. (2551). **การศึกษาการจัดการความรู้ผ่านการสื่อสารบนเว็บล็อก**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.

ระบบผู้เชี่ยวชาญการบริการผู้ใช้สารสนเทศแบบอัตโนมัติ

สุพจน์ พ่วงกำหนด
จันทร์บูรณ์ สถิติวิริยวงศ์

บทคัดย่อ

ระบบผู้เชี่ยวชาญการบริการผู้ใช้สารสนเทศแบบอัตโนมัติจัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้งานสารสนเทศภายในองค์กร ผู้วิจัยจึงพัฒนาระบบนี้เสมือนเป็นระบบให้ความช่วยเหลือผู้ใช้สารสนเทศ (Helpdesk) โดยการเก็บรวบรวมปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหาจากการศึกษา และจากประสบการณ์โดยผู้เชี่ยวชาญในรูปแบบฐานความรู้ (Knowledge base) ใช้กลไกค้นหาเหตุผลการอนุมานแบบเดินหน้า (Forward Chaining inference) สร้างกฎวิธีแก้ปัญหาโดยต้นไม้ตัดสินใจ (Decision tree) เพื่อช่วยในการตัดสินใจหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีอยู่ ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาการใช้งาน และฝากคำถามไว้กรณีที่ไม่สามารถพบคำตอบที่ต้องการได้ ระบบนี้มีการทำงานในรูปแบบรับ-ให้บริการ (Client-Server) และพัฒนาเป็นเว็บแอปพลิเคชัน พัฒนาด้วยภาษา PHP และใช้ MySQL ในการจัดการฐานข้อมูล หลังจากนั้นจะเป็นการทดสอบประสิทธิภาพระบบงานโดยใช้เทคนิค Black box testing จากผู้ใช้ระบบงานจริง โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ตสเกล ผลการทดสอบพบว่าความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 แสดงว่าสามารถนำไปใช้งานในสถานการณ์จริงได้ต่อไป

คำสำคัญ: ระบบผู้เชี่ยวชาญ, การบริการผู้ใช้สารสนเทศ

บทนำ

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเครื่องมือช่วยในการใช้งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสะดวก รวดเร็ว และบรรลุเป้าหมาย แต่บุคลากร

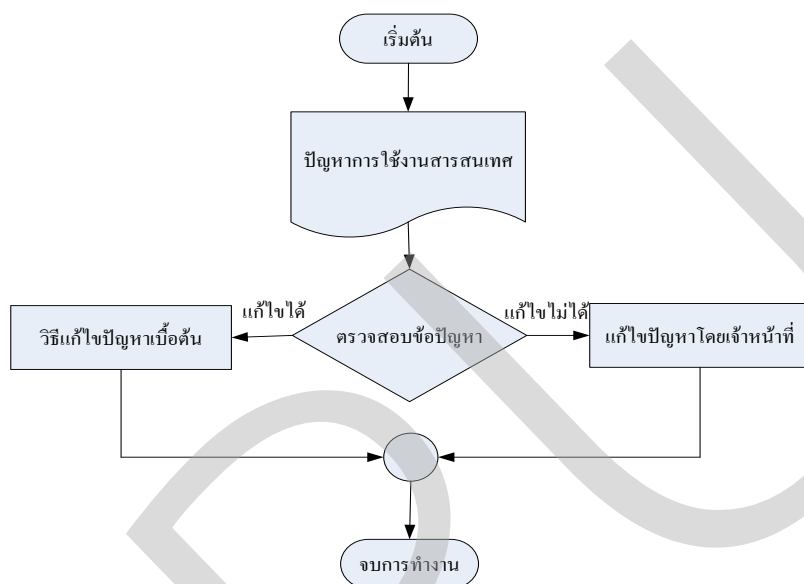
ภายในมหาวิทยาลัยมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการทำงานที่แตกต่างกัน บางส่วนขาดความรู้ และทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงมีแผนกสารสนเทศ ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการแก้ไขปัญหาทางด้านสารสนเทศ ภายในมหาวิทยาลัย โดยสามารถแจ้งปัญหาการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านเอกสารขอรับบริการ ผ่านระบบโทรศัพท์ หรือระบบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเมื่อบุคลากรมีปัญหาในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งปัจจุบันทางมหาวิทยาลัยควรมี Helpdesk (วิไลพร เฟื่อง-เพ็ชร, 2553) ที่สามารถตอบคำถาม และแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้บุคลากรได้ซึ่งปัญหาต่างๆ ส่วนใหญ่มักจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแบบซ้ำๆ และเคยเกิดขึ้นแล้ว แต่เนื่องจากไม่มีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาที่ได้รับการแก้ไขแล้ว ทำให้ผู้ที่แก้ไขต้องเสียเวลาในการค้นหาวิธีการแก้ปัญหานั้นใหม่ หรือบางครั้งมีเจ้าหน้าที่ของแผนกสารสนเทศไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันที (มารีนา มะหะหมัด, 2554)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญการให้บริการผู้ใช้สารสนเทศแบบอัตโนมัติ สำหรับบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย โดยเห็นว่าหากแผนกสารสนเทศมีการศึกษาวิธีการแก้ปัญหา และเก็บข้อมูลที่ได้จากเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหามาจัดทำเป็นฐานความรู้ (Knowledge based) และมีการตอบข้อคำถามที่ผู้ใช้สอบถามอย่างอัตโนมัติผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (กิตติ ภักดีวัฒนกุล, 2551) จะทำให้ผู้ใช้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ทันแก่ความต้องการ และสามารถสอบถามได้ไม่จำกัดเวลา หรือสถานที่ อันจะทำให้ลดปัญหาการขาดการให้บริการของเจ้าหน้าที่สารสนเทศที่มีจำนวนจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อันจะทำให้องค์กร หรือหน่วยงานเจริญรุดหน้าก้าวไกลต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการพัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญการบริการผู้ใช้สารสนเทศแบบอัตโนมัติ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ การวิเคราะห์ระบบงานเดิม การวิเคราะห์และออกแบบระบบงานใหม่ การพัฒนาระบบงาน และการประเมินระบบ

1. การวิเคราะห์ระบบงานเดิม จากการศึกษาและทบทวนกระบวนการทำงาน สามารถแสดงกระบวนการทำงานของระบบงานได้ดังภาพที่ 1

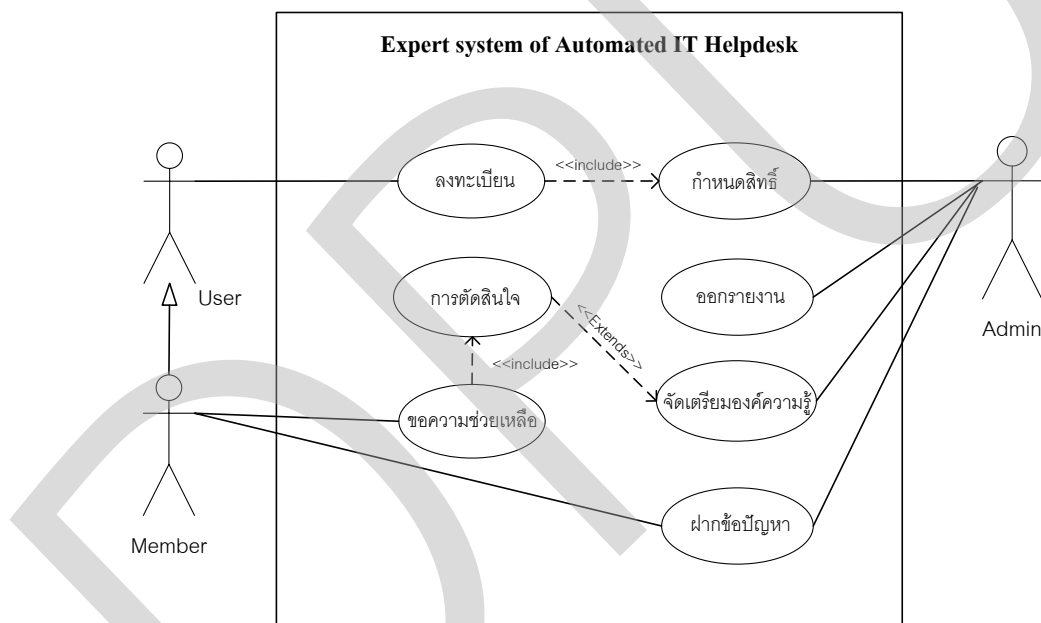
ภาพที่ 1 กระบวนการบริการผู้ใช้สารสนเทศ

จากการศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาการใช้งานสารสนเทศของมหาวิทยาลัย นอร์ธกรุงเทพ พบว่าผู้ใช้บริการจะแจ้งข้อมูลปัญหาการใช้งานผ่านทางโทรศัพท์ หรือแบบฟอร์มแจ้งปัญหาการใช้บริการของแผนกสารสนเทศ ซึ่งเจ้าหน้าที่เมื่อได้รับข้อมูลปัญหาการใช้งาน จะทำการตรวจสอบเบื้องต้นว่าข้อมูลปัญหาสามารถแก้ไขได้โดยผู้ใช้บริการหรือไม่ กรณีที่สามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นโดยผู้ใช้บริการได้ ทางเจ้าหน้าที่จะโทรศัพท์เพื่อบอกวิธีแก้ไขปัญหาการใช้งานเบื้องต้น กรณีที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นโดยผู้ใช้บริการ ทางเจ้าหน้าที่จะส่งผู้เชี่ยวชาญไปแก้ไขปัญหาการใช้งานให้กับผู้ใช้บริการ

แต่อย่างไรก็ตามผู้ใช้บริการส่วนใหญ่มักจะไม่พึงพอใจในการรับบริการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาไม่จำแนก อีกทั้งยังต้องปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ

ด้วย ทำให้ไม่สามารถให้บริการได้อย่างทันเวลา อีกทั้งไม่สามารถให้บริการนอกเวลาทำงานได้

2. การวิเคราะห์และออกแบบระบบงานใหม่ การศึกษากระบวนการทำงานระบบงานใหม่ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และกำหนดความสำคัญของแต่ละงานซึ่งสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้สร้างเป็นฐานความรู้ของระบบต่อไป ซึ่งได้มาจากการรวบรวมความต้องการของผู้ใช้ระบบและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อกำหนดขอบเขตการดำเนินการและเป้าหมายของระบบในแต่ละด้าน

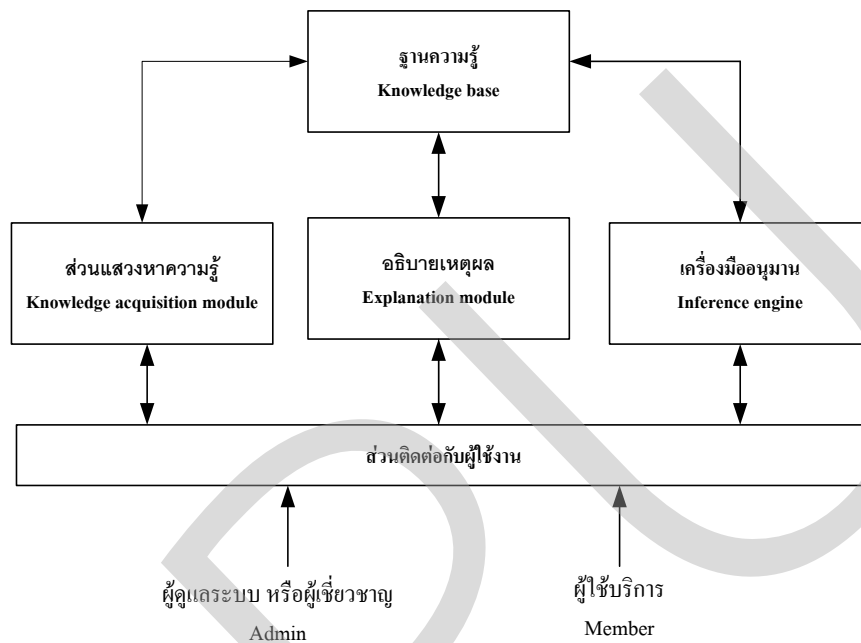

ภาพที่ 2 แผนภาพยูสเคสภาพรวมของระบบงาน

จากภาพที่ 2 จะเห็นว่ามีส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบ ได้แก่ ส่วนผู้ดูแลระบบ (Administrator) เป็นทั้งผู้เชี่ยวชาญในการจัดเตรียมองค์ความรู้ เรียกดูรายงานปัญหาการใช้บริการที่พบบ่อย กำหนดสิทธิ์การเข้าใช้งานระบบ ส่วนผู้ใช้บริการ (User) จะต้องมีการลงทะเบียนเพื่อสมัครเป็นสมาชิกก่อน เมื่อได้รับการยืนยันจากผู้ดูแลระบบ ก็เปลี่ยนสถานะเป็นสมาชิก (Member) ซึ่งจะสามารถขอความช่วยเหลือ ฝากข้อปัญหาในการใช้บริการ

3. การพัฒนาระบบงาน ดำเนินการโดยออกแบบสถาปัตยกรรมระบบผู้เชี่ยวชาญขึ้นเพื่อใช้พัฒนาระบบ มีส่วนประกอบ 5 ส่วนหลัก ได้แก่ ฐานความรู้ (Knowledge base)

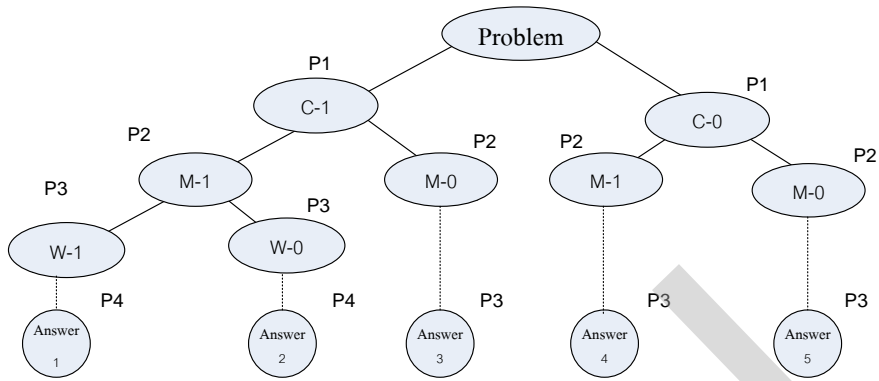
กลไกการหาเหตุผลหรือเครื่องมืออนุมาน (Inference engine) ส่วนการสื่อสารกับผู้ใช้ (Inference engine) ส่วนแสวงหาความรู้ (Knowledge acquisition module) ส่วนอธิบายเหตุผล (Explanation module) (ฮัมดี เจ๊ะอารน, 2548)

ภาพที่ 3 สถาปัตยกรรมระบบผู้เชี่ยวชาญการบริการผู้ใช้สารสนเทศแบบอัตโนมัติ

3.1 เก็บข้อมูลปัญหาการใช้บริการสารสนเทศ จากบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ และนำข้อมูลปัญหาส่งต่อยังผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาดเตรียมฐานความรู้ (Knowledge base) ไว้ในรูปแบบที่คอมพิวเตอร์สามารถเข้าใจ และสามารถประมวลผลได้ โดยมีการปรับปรุงข้อปัญหา และวิธีแก้ไขปัญหาให้ทันสมัยอยู่เสมอ (Jean-Louis Ermine, 1995)

3.2 นำข้อมูลปัญหา และวิธีแก้ไขปัญหาที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยใช้กลไกการหาเหตุผลหรือเครื่องมืออนุมาน (Inference engine) เป็นส่วนของโปรแกรมที่ใช้ในการคิดหาเหตุผลโดยอาศัยความรู้จากฐานความรู้ข้างต้น เพื่อให้ได้วิธีแก้ไขปัญหามา โดยระบบนี้จะใช้วิธีการอนุมานแบบเดินหน้า (Forward chaining inference) เป็นการนำข้อมูลความจริงที่มีอยู่ในฐานข้อมูล โดยจะถูกเปรียบเทียบกับเงื่อนไขของกฎ ซึ่งกฎที่เงื่อนไขตรงกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่ก็จะถูกปฏิบัติตามข้อสรุป นำข้อมูลที่วิเคราะห์มาทำการสร้างกฎด้วยตนเองอัตโนมัติ

ภาพที่ 4 แผนภาพต้นไม้ตัดสินใจแสดงตัวอย่างการแก้ไขปัญหารสนเทศ

จากภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างการแก้ไขปัญหารสนเทศ โดยสร้างกฎด้วยต้นไม้ตัดสินใจ ใช้กระบวนการอนุมานแบบเดินหน้าในการแก้ไขปัญหารสนเทศอธิบายได้ดังนี้ ระบบมีความรู้ที่เป็นกฎของระบบอยู่ 3 กฎ คือ กฎที่ 1: ถ้า P1 แล้ว P2, กฎที่ 2: ถ้า P2 แล้ว P3, กฎที่ 3: ถ้า P3 แล้ว P4 และมีความหมายจริงเริ่มต้นของระบบ คือ P1 (C-1) เริ่มแรก ระบบจะทำการตรวจสอบความจริงเริ่มต้น และพบว่าตรงกับกฎที่ 1 ซึ่งมี P1 เป็นเงื่อนไข เมื่อตรวจสอบพบว่า P1 เป็นจริง ดังนั้นระบบจะทำการสรุปภายใต้กฎที่ 1 นั่นคือ P2 (M-1) จากนั้นก็ใช้งานกฎข้อถัดไป คือ กฎที่ 2 มี P2 เป็นเงื่อนไข เมื่อตรวจสอบพบว่า P2 เป็นจริง ดังนั้นระบบจะทำการสรุปภายใต้กฎที่ 2 นั่นคือ P3 (W-1) จากนั้นก็จะใช้งานกฎข้อถัดไปคือ กฎที่ 3 มี P3 เป็นเงื่อนไข เมื่อตรวจสอบพบว่า P3 เป็นจริง ดังนั้นระบบจะทำการสรุปภายใต้กฎที่ 3 นั่นคือ P4 (1) วิธีการแก้ไขปัญหารตามกฎที่ 3 การอนุมานจะเป็นไปในลักษณะเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนบรรลุเป้าหมาย หรือได้คำตอบที่ต้องการ (ยศกฤษ กาญจนดา, 2553)

3.3 ส่วนการสื่อสารกับผู้ใช้ (Inference engine) ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบนี้มีการทำงานในรูปแบบรับ-ให้บริการ (Client-Server) และพัฒนาเป็นเว็บแอปพลิเคชัน โดยคำนึงถึงการโต้ตอบระหว่าง ผู้ใช้งานกับระบบ โดยผู้ใช้สามารถเลือกข้อปัญหา แล้วระบบจะทำการหาคำตอบให้แบบอัตโนมัติ (เกล็ดแก้ว สุทธิบุตร และคณะ, 2555)

3.3.1 ได้พัฒนาให้สามารถใช้งานบนระบบปฏิบัติการวินโดวส์ (Windows) เพื่อเป็นเครื่องแม่ข่าย (Server) ที่ให้บริการเครื่องลูกข่าย (Client) เพื่อเข้ามาใช้ข้อมูลได้

3.3.2 Apache เว็บเซิร์ฟเวอร์ (Web Server) พัฒนาด้วยภาษา PHP และ ภาษา HTML

3.3.3 จัดการฐานข้อมูลด้วย MySQL

3.3.4 การพัฒนาระบบเครือข่ายใช้ระบบปฏิบัติการ Windows XP ขึ้นไป หรือระบบปฏิบัติการใดก็ได้ที่สามารถติดตั้งเว็บเบราว์เซอร์ (Web browser)

3.4 ปัญหาที่ผู้ใช้บริการเรียกใช้งานบ่อยครั้งถือเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน หรือเป็นปัญหาสำคัญขององค์กรดังนั้นระบบจะมีการออกรายงานข้อปัญหาที่พบ บ่อยให้กับเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญได้ ดังนั้นในส่วนนี้จะเรียกว่า ส่วนแสวงหาความรู้ (Knowledge acquisition module) ช่วยในส่วนของผู้เชี่ยวชาญในการนิยามฐานความรู้ ขึ้นมา รวมทั้งช่วยในการปรับปรุงฐานความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ (นพดล ปัญญาธิปัตย์, 2555)

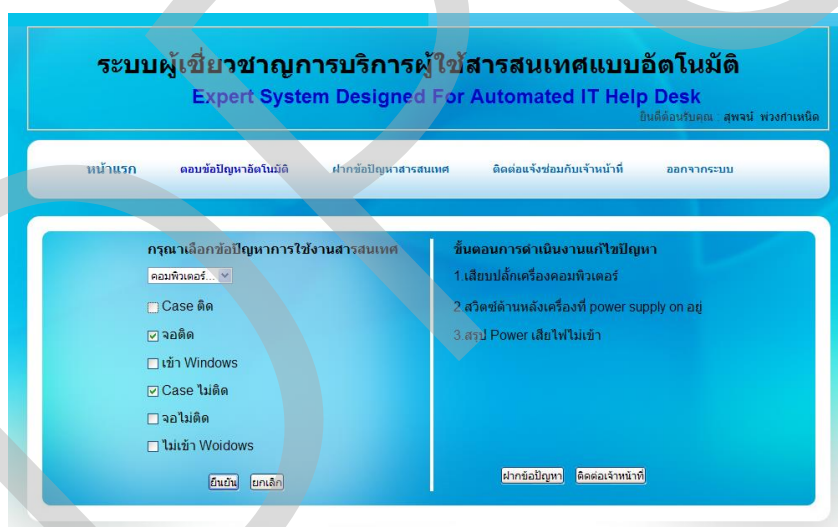
3.5 เมื่อมีผู้ใช้บริการได้วิธีการแก้ไขปัญหา หรือคำตอบไม่เพียงพอระบบจะมี เองทางให้ฝากข้อปัญหาไว้ในระบบเพื่อเจ้าหน้าที่ หรือผู้เชี่ยวชาญจะมาตอบข้อปัญหานี้ได้ ภายหลังถือเป็นส่วนอธิบายเหตุผล (Explanation module) ของระบบที่มีคำตอบออกมาให้ ใช้บริการได้อีกหนึ่งช่องทาง (วิชชุลาวัฒน์ พิทักษ์ผล, 2554)

4. การประเมินระบบ การทดสอบประสิทธิภาพระบบงานใช้เทคนิค Black Box Testing จากผู้ใช้งานจริงโดยผู้ใช้บริการจำนวน 115 คน จากทั้งหมด 263 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ทฤษฎีตารางสุ่มของ R.V. Krejcie and D.W. Morgan ซึ่ง ได้จัดทำตารางระบุจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่จะสุ่มโดยใช้สถิติคือค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้ แปลความหมายของการทดสอบ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อใช้ แปลความหมายของข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต ทสเกล โดยมีการทดสอบระบบ 4 ด้านดังนี้ ด้านตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (Functional requirement test) ด้านการประมวลผลของโปรแกรมระบบ(Functional test)

เป็นการประเมินความถูกต้องในการทำงานของระบบว่าสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการ และขั้นตอนที่ได้ออกแบบไว้ ด้านการติดต่อระหว่างโปรแกรมระบบกับผู้ใช้ (Usability test) เป็นการประเมินความยากง่ายในการใช้งาน และการประเมินความปลอดภัยของระบบ (Security test) (ชงไชย ศรีนพคุณ, 2555)

สรุปผล และอภิปรายผล

งานวิจัยในการพัฒนาระบบผู้เชี่ยวชาญการบริการผู้ใช้สารสนเทศ แบบอัตโนมัติ ได้พัฒนาเป็นเว็บ แอปพลิเคชัน เสมือนเป็นระบบให้ความช่วยเหลือผู้ใช้สารสนเทศ (Helpdesk) มาช่วยในการแก้ไขปัญหาทางด้านการใช้งานสารสนเทศสำหรับบุคลากรเบื้องต้น และยังสามารถช่วยลดภาระงานให้กับเจ้าหน้าที่สารสนเทศได้

ภาพที่ 5 หน้าจอแสดงตัวอย่างการตอบข้อปัญหาอัตโนมัติ

จากภาพที่ 5 หน้าจอแสดงตัวอย่างการตอบข้อปัญหาอัตโนมัติ โดยผู้ใช้บริการถือเป็นสมาชิก (Member) สามารถคัดเลือกปัญหาเกี่ยวกับการใช้บริการสารสนเทศ เมื่อเลือกข้อปัญหาแล้วระบบจะทำการประมวลผล และแสดงคำตอบการแก้ไขปัญหาเบื้องต้นให้กับผู้ใช้บริการแบบอัตโนมัติ

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ผลการประเมิน
1. การตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.43	0.57	ระดับดี
2. การประมวลผลของโปรแกรม	4.37	0.73	ระดับดี
3. การติดต่อระหว่างโปรแกรมกับ ผู้ใช้	4.41	0.72	ระดับดี
4. ความปลอดภัยของโปรแกรม	4.47	0.71	ระดับดี

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจโดยผู้ใช้งานระบบ

ผลการทดสอบพบว่าความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 แสดงว่าสามารถนำไปใช้งานในสถานการณ์จริงได้ต่อไป

บรรณานุกรม

วิไลพร เฟื่องเพชร. “ระบบให้ความช่วยเหลือออนไลน์ กรณีศึกษาของบริษัท ไทยสเดน เลส- สตีล จำกัด”. รายงานการวิจัย, 2553.

มารีนา มะหะหมัด. “การออกแบบและพัฒนาระบบช่วยเหลือผู้ใช้บริการศูนย์คอมพิวเตอร์ โดยใช้แนวคิดเวิร์คโฟลว์ และเทคโนโลยีทางด้านเว็บ”. รายงานการวิจัย, 2554.

กิตติ ภัคดีวัฒนกุล. “คัมภีร์ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ และระบบผู้เชี่ยวชาญ”. กรุงเทพฯ, 2551.

ฮัมดี เจ๊ะอารน. “ระบบผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยให้การวินิจฉัยเบื้องต้นของโรคหัวใจโดยการคัดแยกเสียงเต้นหัวใจ”. รายงานการวิจัย. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลา- นครินทร์, 2548.

ยศกฤต กาญจันดา. “ระบบปรับปรุงและแจ้งปัญหาการใช้งานระบบสารสนเทศ แผนยุทธศาสตร์ของแผนกไอที”, บริษัท ทริปเปิลที บรอดแบนด์ จำกัด (มหาชน). รายงานการวิจัย, 2553.

เกิ้ลัดแก้ว สุทธิบุตร และณัฐวี อุตกฤษฎ์. “การช่วยวิเคราะห์ ข้อบกพร่องของเครื่องยนต์ และเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบโดยใช้เทคนิคการจำแนกกลุ่มข้อมูล”. รายงานการวิจัย, 2555.

นพดล ปัญญาธิปไตย. “Knowledge-based expert system”, 2555.

วิชชุดาวัฒน์ พิทักษ์ผล. “การออกแบบและพัฒนาระบบศูนย์บริการลูกค้าสำหรับผู้ขายคอมพิวเตอร์สำนักงานขนาดเล็ก”. รายงานการวิจัย, 2554.

ธงไชย ศรีนพคุณ. “การพัฒนาซอฟต์แวร์ระบบผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดการฐานความรู้ของเทคโนโลยีสะอาด”. รายงานการวิจัย, 2555.

Jean-Louis Ermine. “Challenges and approaches for knowledge management”, 1995.

ผลกระทบการเสพติดเครือข่ายสังคมที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงาน
เกี่ยวกับพนักงานสารสนเทศ

อภิพร ดวงศิลา

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและแสวงหาแนวทางป้องกัน และแก้ไข ในการใช้งานเครือข่ายสังคมเว็บประเภทเฟซบุค กลุ่มตัวอย่างอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศในกรุงเทพ กลุ่มตัวอย่าง 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พฤติกรรมด้านทำให้เกิดสาระ/แรงบันดาลใจ ต้องการ พุดคุยกับเพื่อนผ่านเฟซบุค (การพุดคุย) ต้องการติดตามข่าวสารต่างๆ สามารถติดต่อ บุคลากรในที่ทำงานผ่านเฟซบุค สามารถระบายความรู้สึกในที่ทำงานผ่านเฟซบุค ได้พบ เพื่อนใหม่ๆ จากเฟซบุค เพิ่มช่องทางในการหางานใหม่ๆ จากเฟซบุค และสามารถพุดคุย กับสมาชิกในครอบครัว เหล่านี้ล้วนเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการทำงานทั้งสิ้น เป็นทำให้ ประสิทธิภาพการทำงานลดลง จนทำให้เกิดความล่าช้า และความผิดพลาดในการทำงานได้

บทนำ

การขยายตัวของเทคโนโลยีสารสนเทศมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการ ประยุกต์ใช้งานอย่างกว้างขวาง จนกล่าวได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับ มนุษย์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ปัจจุบันคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารได้สร้างประโยชน์ ต่อวงการธุรกิจ นอกจากนี้การเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทำให้สังคมโลกเป็นสังคม แบบไร้พรมแดน ผู้คนบนโลกนั้นสามารถติดต่อสื่อสารผ่านทางเครือข่ายทางสังคมได้หมด

การใช้เครือข่ายทางสังคมสามารถเข้าถึงได้อย่างแพร่หลายเพิ่มมากขึ้นซึ่งก่อนหน้านี้ ได้มีการเล่นเว็บประเภทเครือข่ายทางสังคมไฮไฟว์ แต่กาลเวลาเปลี่ยนไปทำให้เกิดการ สร้างกลุ่มของบุคคลที่สนใจในทิศทางเดียวกัน และได้เริ่มมีการสร้างเว็บไซต์ที่ตอบสนอง ความต้องการเฉพาะกลุ่มขึ้นมา ในด้านของเครือข่ายทางสังคมนั้น ได้เกิดขึ้นจากการสร้าง

เว็บไซต์ของนักเรียนที่เรียนในสถานที่เดียวกัน หรืออาจจะเรียกง่ายๆว่า เป็นเว็บไซต์ของนักเรียนรุ่นหนึ่ง ซึ่งมีไว้เพื่อสร้างประวัติ ข้อมูลติดต่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สนใจร่วมกันระหว่างเพื่อนในกลุ่มเท่านั้น

ซึ่งในปัจจุบัน เฟซบุ๊ก เริ่มเข้ามามีอิทธิพลในประเทศมากขึ้น โดยเห็นว่า การถูกวิพากษ์วิจารณ์นั้น เป็นเรื่องที่ปกติ แต่หากมีการใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม ก็เห็นว่าเป็นการไม่สมควร ในช่วงที่ประเทศไทยเกิดเหตุการณ์ขัดแย้งในช่วงเดือนเมษายน และเดือนพฤษภาคม ปีที่ผ่านมา เฟซบุ๊ก เป็นช่องทางในการสื่อสารที่ทำให้เกิดกระแสในความเข้าใจผิด ในเรื่องของข่าวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นของฝ่ายใด เพราะมีการบอกต่อกันอย่างรวดเร็ว ใน เฟซบุ๊ก ว่าเกิดอะไรขึ้น ที่ไหน อย่างไร ข่าวที่เห็นบน เฟซบุ๊ก ถ้าไม่มี ลิงค์ ของสำนักข่าวที่เชื่อถือได้ ข่าวนั้นก็ไม่น่าเชื่อถือแต่คนทั่วไปนั้น ไม่ได้สนใจหลงเชื่อไปกับทุกข่าวที่มีอยู่ ซึ่งข่าวที่อยู่บน เฟซบุ๊ก นั้นแตกต่างกับข่าวของสำนักข่าวต่างๆ เพราะทุกสำนักข่าวนั้นจะมีกองบรรณาธิการหรือผู้กรองข่าว ถ้าผู้ใช้งานไม่มีการเช็คข่าวสารก่อนว่าเป็นความจริงหรือไม่ก็ปักใจหลงเชื่อในข่าวนั้นๆ

จากกระแสนิยมในการเล่นเว็บประเภทเครือข่ายทางสังคมเฟซบุ๊กนี้ ทำให้เกิดพฤติกรรมในการเล่นที่แตกต่างกันไป ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เล่นเว็บประเภทนี้ ซึ่งเป็นเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่เป็นที่ยอมรับ เป็นที่รู้จักแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับอยู่ในขณะนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีเกี่ยวกับการเสพติดเครือข่ายทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาผลกระทบการเสพติดเครือข่ายทางสังคมที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศมีวิธีดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนในรายละเอียดดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการวิจัย
2. ขอบเขตของการวิจัย
3. สมมุติฐานในการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ
2. เพื่อศึกษาผลกระทบเชิงลบจากเครือข่ายทางสังคมเว็บไซต์ประเภทเฟซบุ๊คที่มีผลต่อการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขในการใช้งานเครือข่ายทางสังคมเว็บไซต์ประเภทเฟซบุ๊ค

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศที่เล่นเว็บไซต์ประเภทเครือข่ายทางสังคม (Social Network) เฟซบุ๊ค กรุงเทพ โดยไม่ทราบขนาดประชากรใช้สูตรของคอกเรน ใช้ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดของประชากรที่แน่นอน แต่ทราบว่ามีความถี่จำนวนมากและต้องการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% จะได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 384 คน อย่างไรก็ตามเพื่อป้องกันความผิดพลาดอันอาจเกิดขึ้น จึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 ตัวอย่าง ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 400 คน แล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความสะดวก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ความเต็มใจ และยินดีที่จะให้ข้อมูล เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามครบตามขนาดที่กำหนด โดยจะโพสต์ไปที่เว็บแล้วให้คนเข้ามากรอกข้อมูลของแบบสอบถาม

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ผู้ใช้เฟซบุ๊คที่มีสถานประกอบการแตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายสังคมแตกต่างกัน
2. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน
3. ผู้ใช้เฟซบุ๊คที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อความรู้สึกส่วนตัวเกี่ยวกับความผิดพลาดในระหว่างทำงานแตกต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้รับคืนมานำมาตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยบันทึกข้อมูลและใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS) เพื่อประมวลผลข้อมูลทางสถิติสำหรับงานวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละตอน มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ดังนี้
 - 1.1 หาค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สูงสุด สถานประกอบการ และรายได้ต่อเดือน และตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงาน ได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำงาน สถานที่ใช้งานเพชฌุคน้อยที่สุด การควบคุมการใช้งานเพชฌุคจากบริษัท การถูกตัดเงินเดือนจากเจ้านายหรือผู้บังคับบัญชา และความรู้สึกส่วนตัวกับการใช้เพชฌุคระหว่างการทำงานแล้วก่อให้เกิดผลเสีย
 - 1.2 หาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคม
 - 1.3 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคม
2. วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานดังนี้
 - 2.1 สถิติวิเคราะห์ค่าเอฟ (F-test) แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of variance) ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และ 3
 - 2.2 สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกัน เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบการเสพติดเครือข่ายทางสังคมที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ สามารถอธิบายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างด้านประชากรศาสตร์

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้เล่นเฟซบุค (Facebook)

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	202	50.50
หญิง	198	49.50
รวม	400	100.00
2. อายุ		
21-25 ปี	80	20.00
26-30 ปี	183	45.75
31-35 ปี	85	21.25
ตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป	52	13.00
รวม	400	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ) การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้เล่นเฟซบุค

(Facebook)

3. สถานภาพ		
โสด	303	75.75
สมรส/อยู่ด้วยกัน	91	22.75
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	6	1.50
รวม	400	100.00
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่า หรือ เท่ากับมัธยมศึกษาตอนปลาย	3	0.75
อนุปริญญา/ปวส.	19	4.75
ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า	320	80.00
สูงกว่าปริญญาตรี	58	14.50
รวม	400	100.00
5. สถานประกอบการ		
ข้าราชการ/พนักงาน/ลูกจ้าง (ภาครัฐ)	94	23.50
พนักงาน/ลูกจ้าง (ภาครัฐวิสาหกิจ)	95	23.75
หน่วยงานภาคเอกชน	211	52.75
รวม	400	100.00
6. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า หรือ เท่ากับ 15,000 บาท	106	26.50
15,001-25,000 บาท	155	38.75
25,001-35,000 บาท	85	21.25
35,000 บาทขึ้นไป	54	13.50
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงผลว่า ผู้เล่นเฟชบุคตอบแบบสอบถามจำนวน 420 คนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 26-30 ปี มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี หรือเทียบเท่า มีสถานประกอบการเป็นหน่วยงานเอกชน มีรายได้ต่อเดือน 15,001-25,000 บาท

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมการใช้เครือข่ายทางสังคม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงาน

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมการใช้เครือข่ายทางสังคม

วัตถุประสงค์ในการเล่นเฟชบุค	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การพักผ่อนหย่อนใจ/บันเทิง	4.01	0.964	มาก
2. ทำให้เกิดสาระ/แรงบันดาลใจ	3.42	1.030	มาก
3. ความถึ่ในการใช้งาน	3.76	1.042	มาก
4. ต้องการพูดคุยกับเพื่อนผ่านเฟชบุค (การพูดคุย)	3.38	1.131	มาก
5. ต้องการติดตามข่าวสารต่างๆ	3.63	1.017	มาก
ผลรวมของทัศนคติวัตถุประสงค์ในการเล่นเฟชบุค	3.64	1.063	มาก
การรับรู้สารสนเทศหรือข่าวสารผ่านทางเฟชบุค	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านสามารถรับรู้กิจกรรมต่างๆ ของทำงานจากเฟชบุค	3.01	1.100	ปานกลาง
2. ท่านสามารถติดต่อบุคลากรในที่ทำงานผ่านเฟชบุค	3.03	1.120	ปานกลาง
3. ท่านสามารถระบายความรู้สึกในที่ทำงานผ่านเฟชบุค	2.73	1.225	ปานกลาง
ผลรวมของทัศนคติวัดการรับรู้สารสนเทศหรือข่าวสารผ่านทางเฟชบุค	2.92	1.156	ปานกลาง
ประโยชน์ที่ได้รับผ่านทางเฟชบุค	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ท่านได้พบเพื่อนใหม่ๆจากเฟชบุค	3.28	1.089	ปานกลาง
2. ท่านสามารถค้นหาข้อมูลข่าวสารจากเฟชบุค	2.91	1.073	ปานกลาง
3. เพิ่มช่องทางในการหางานใหม่ๆจากเฟชบุค	2.14	1.118	น้อย
4. ท่านสามารถทำธุรกิจ/หารายได้เพิ่มเติม	2.08	1.162	น้อย
5. ท่านสามารถพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว	2.65	1.225	ปานกลาง
6. ช่วยสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงานได้ดีขึ้น	3.04	1.005	ปานกลาง
7. ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้	2.22	1.035	น้อย
ผลรวมของทัศนคติวัดประโยชน์ที่ได้รับผ่านทางเฟชบุค	2.62	1.188	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 แสดงผลว่า ผู้ใช้เฟซบุ๊ก (Facebook) มีวัตถุประสงค์ในการเล่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เล่นมีวัตถุประสงค์ในการเล่นเฟซบุ๊กทำให้เกิดการพักผ่อนหย่อนใจ/บันเทิง ทำให้เกิดสาระ/แรงบันดาลใจ ต้องการใช้งานเฟซบุ๊กบ่อยๆ ต้องการพูดคุยกับเพื่อนผ่านเฟซบุ๊กและต้องการติดตามข่าวสารต่างๆ การรับรู้สารสนเทศหรือข่าวสารผ่านทางเฟซบุ๊กโดยรวม พบว่า ผู้เล่นเฟซบุ๊ก (Facebook) มีการรับรู้สารสนเทศหรือข่าวสารผ่านทางเฟซบุ๊กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สามารถรับรู้กิจกรรมต่างๆ ของที่ทำงานจากเฟซบุ๊ก ติดต่อบุคลากรในที่ทำงานผ่านเฟซบุ๊ก และระบายความรู้สึกในที่ทำงานผ่านเฟซบุ๊ก อยู่ในระดับปานกลาง วัตถุประสงค์ที่ได้รับผ่านทางเฟซบุ๊กโดยรวม พบว่า ผู้เล่นเฟซบุ๊ก (Facebook) ได้พบเพื่อนใหม่ๆ สามารถค้นหาข้อมูลข่าวสารจากเฟซบุ๊ก สามารถพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว ช่วยสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงานได้ดีขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง เพิ่มช่องทางในการหางานใหม่ๆ จากเฟซบุ๊ก สามารถทำธุรกิจ/หารายได้เพิ่มเติม และช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้ อยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ (2552) ได้กล่าวว่า ส่วนใหญ่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ และแรงบันดาลใจ เนื่องจากการเล่นเครือข่ายทางสังคมเว็บประเภทเฟซบุ๊กนั้น ส่วนมากเน้นไปทางพูดคุย ติดต่อสื่อสาร และมีการอัปเดตตัวเองตลอดเวลา ดังนั้นจึงทำให้เกิดความพักผ่อนหย่อนใจ และแรงบันดาลใจ

พฤติกรรมการใช้เครือข่ายทางสังคมกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงาน พบว่า ผู้เล่นเฟซบุ๊ก (Facebook) มีพฤติกรรมในการใช้โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเล่นเฟซบุ๊กทำให้เกิดการพักผ่อนหย่อนใจ/บันเทิง ทำให้เกิดสาระ/แรงบันดาลใจ ต้องการใช้งานเฟซบุ๊กบ่อยๆ ต้องการพูดคุยกับเพื่อนผ่านเฟซบุ๊กและต้องการติดตามข่าวสารต่างๆ อยู่ในระดับมาก ทักษะการรับรู้สารสนเทศหรือข่าวสารผ่านทางเฟซบุ๊กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สามารถรับรู้กิจกรรมต่างๆ ของที่ทำงานจากเฟซบุ๊ก ติดต่อบุคลากรในที่ทำงานผ่านเฟซบุ๊ก และระบายความรู้สึกในที่ทำงานผ่านเฟซบุ๊ก อยู่ในระดับปานกลาง ทักษะการติดต่อสื่อสารที่ได้รับผ่านทางเฟซบุ๊กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ได้พบเพื่อนใหม่ๆ สามารถค้นหาข้อมูลข่าวสารจากเฟซบุ๊ก สามารถพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว ช่วยสร้างสัมพันธ์

อันดีระหว่างผู้ร่วมงานได้ดีขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านเพิ่มช่องทางการหางานใหม่ๆจากเฟซบุค สามารถทำธุรกิจ/หารายได้เพิ่มเติม และช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้ อยู่ในระดับน้อย

3. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงาน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคม ทางด้านการพักผ่อนหย่อนใจ/บันเทิง ความถี่ในการใช้งาน สามารถรับรู้กิจกรรมต่างๆของที่ทำงานจากเฟซบุค สามารถทำธุรกิจ/หารายได้เพิ่มเติม ช่วยสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงานได้ดีขึ้น และช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานทางด้านช่วงเวลาที่ใช้เฟซบุคบ่อย หมายความว่า ตัวแปรดังกล่าว ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคม ทางด้านทำให้เกิดสาระ/แรงบันดาลใจ ต้องการพูดคุยกับเพื่อนผ่านเฟซบุค (การพูดคุย) ต้องการติดตามข่าวสารต่างๆ สามารถติดต่อบุคลากรในที่ทำงานผ่านเฟซบุค สามารถระบายความรู้สึกในที่ทำงานผ่านเฟซบุค ได้พบเพื่อนใหม่ๆจากเฟซบุค สามารถค้นหาข้อมูลข่าวสารจากเฟซบุค เพิ่มช่องทางการหางานใหม่ๆจากเฟซบุค สามารถพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว และช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามในระดับต่ำมาก กล่าวคือ หากผู้ใช้เฟซบุคมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคม ทางด้านเหล่านี้จะทำให้มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานทางด้านช่วงเวลาที่ใช้เฟซบุคบ่อยลดลงในระดับต่ำมาก

4. ระดับการศึกษาที่มีผลต่อความรู้สึกส่วนตัวเกี่ยวกับความผิดพลาดในระหว่างทำงาน ผลการวิเคราะห์ พบว่า ระดับการศึกษาที่มีผลต่อความรู้สึกส่วนตัวเกี่ยวกับความผิดพลาดในระหว่างทำงาน

ข้อเสนอแนะในการควบคุมการใช้งาน

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น ทำให้ทราบถึงสถานประกอบการมีผลต่อพฤติกรรม การใช้เครือข่ายสังคมอย่างไร พฤติกรรมการใช้เครือข่ายทางสังคมมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานอย่างไร และระดับการศึกษามีผลต่อความรู้สึกส่วนตัวเกี่ยวกับความผิดพลาดในระหว่างทำงานอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอ ดังนี้

1. ผู้เล่นเฟซบุ๊กส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 26-30 ปี มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า มีสถานประกอบการเป็นหน่วยงานเอกชน มีรายได้ต่อเดือน 15,001-25,000 บาท จะเห็นได้ว่าผู้เล่นส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานที่มีเงินเดือนระดับปานกลางซึ่งเป็นวัยที่เป็นกำลังสำคัญขององค์กร ดังนั้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอันเนื่องมาจากการเล่นเฟซบุ๊ก องค์กรควรมีนโยบายจำกัดการเข้าเฟซบุ๊กในเวลาทำงาน เช่น โดยอาจจะให้เล่นได้เฉพาะก่อนเริ่มงาน พักเที่ยง และหลังเลิกงาน หรือใช้ซอฟต์แวร์ควบคุมการเข้าถึงเฟซบุ๊ก

2. สถานประกอบการของผู้เล่นเฟซบุ๊กจะมีผลในด้านของการระบายความรู้สึกในที่ทำงานผ่านเฟซบุ๊ก ซึ่งในด้านนี้อาจทำให้องค์กรเกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียง ดังนั้นองค์กรอาจจะมีการป้องกัน โดยไม่อนุญาตให้ผู้เล่นเฟซบุ๊กในที่ทำงานเพื่อบรรเทาความเสื่อมเสียในขณะที่ปฏิบัติงาน ส่วนในด้านของการค้นหาข้อมูลข่าวสารจากเฟซบุ๊กและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานได้ ด้านนี้มีผลกระทบในด้านดีของการทำงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถแก้ไขปัญหาที่มีได้อย่างรวดเร็ว สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้

3. ผู้เล่นเฟซบุ๊กที่มีวัตถุประสงค์ในการทำให้เกิดสาระ/แรงบันดาลใจนั้นมีแนวโน้มการเข้าใช้งาน

เฟซบุ๊กบ่อย อาจทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ดังนั้นควรจำกัดเวลาหรือตั้งเวลาให้ผู้เล่นเฟซบุ๊กใช้งาน เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดกับงาน

4. ผู้เล่นเฟซบุ๊กที่ต้องการพูดคุยกับเพื่อนผ่านเฟซบุ๊กนั้นมีแนวโน้มการเข้าใช้งานเฟซบุ๊กบ่อย ทำให้งานอาจเกิดความล่าช้า และเนื่องจากเฟซบุ๊กเป็นซอฟต์แวร์ที่ผู้เล่นสามารถคุยกับเพื่อนได้ทั่วโลก ดังนั้น ควรจำกัดการพูดคุยเฉพาะในที่ทำงาน โดยการใช้ซอฟต์แวร์ที่สามารถพูดคุยได้เฉพาะเรื่องงานและภายในองค์กรเท่านั้น เช่น ใช้ Message Popup เป็นต้น

5. ผู้เล่นเฟซบุ๊กส่วนใหญ่ไม่ทราบข่าวสารต่างๆจากบริษัททำให้ความถี่ในการใช้งานเฟซบุ๊กมีน้อย ดังนั้น บริษัทหรือหน่วยงานควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและข่าวสารให้พนักงานทราบ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้พนักงานทราบทั่วกันและอาจจัดกลุ่มสนทนาภายในบริษัทเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีทำให้บริษัทหรือหน่วยงานมีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น

DRAFT

บรรณานุกรม

- รัชฎาภรณ์ รังสีประเสริฐ. (2552). “ทัศนคติและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ อินเทอร์เน็ต”. (ออนไลน์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรัสศักดิ์ จันกัน. (2550). “พฤติกรรมปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนและนักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคแพร่”. (ออนไลน์) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- เทพศิรินทร์ วุฒิยางกูร. (2550). “ปัจจัยที่ส่งผลกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่6 โรงเรียนธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี” (ออนไลน์) คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา.
- ยุทธพงศ์ แดงใบอ่อน. (2548). “พฤติกรรมจริยธรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม” (ออนไลน์) มหาวิทยาลัยราชภัฏ จันทรเกษม.
- ลำเนา เอี่ยมสะอาด. (2545). “ปัญหาและอุปสรรคในการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม” (ออนไลน์) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- บั้งอร มากดี. (2544). “ปัจจัยจูงใจในการเลือกใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสารทางการ ตลาด:กรณีศึกษาธุรกิจบริการที่พัก” (ออนไลน์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

การพัฒนากระบวนการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน
ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

อลงกรณ์ อัมพช
ศักดิ์ชาญ เหลืองมณีโรจน์
อัญวิณ์ ไชยวิชระกัมพล
วิภาสทิธี หิรัญรัตน์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการประเมินผลการจัดการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมีขอบเขตของการพัฒนาระบบภายใต้แบบประเมินการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อระบบที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาจำนวน 15 คน และเจ้าหน้าที่จำนวน 7 คน ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผลการวิจัยพบว่า ระบบสามารถรองรับการใช้งานการประเมินผลการเรียนการสอนได้ตามขอบเขตของการพัฒนาได้ทั้งหมดและทำให้สะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อระบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$) และระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อระบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$) กล่าวโดยสรุปงานวิจัยนี้ระบบสามารถลดภาระงานและการใช้บุคลากรในการประเมินการสอน และไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษา นำไปสู่การบริหารจัดการองค์กรที่ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ระบบประเมินผลการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน

บทนำ

เนื่องจากระบบการประเมินการสอนรายวิชาของครูระบบเดิมเป็นการประเมินการสอนในรูปแบบเอกสารหรือแฟ้มข้อมูล ในการจัดการประเมินแต่ละครั้งนั้นจะเกิดปัญหาในเรื่องของ การรบกวนเวลาเรียนของนักศึกษา ขัดจังหวะการเรียนการสอนทำให้เสียบรรยากาศในการเรียน ทำให้นักศึกษาไม่มีความตั้งใจที่จะประเมินในช่วงเวลาดังกล่าว

ส่งผลให้ได้ข้อมูลที่ไม่ตรงตามความต้องการของการประเมิน อีกทั้งนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าเรียนในคาบเรียนนั้นก็ไม่ได้ประเมินครูผู้สอนในรายวิชานั้นด้วยและในกรณีที่องค์กรมีครูอาจารย์จำนวนมากบุคลากรไม่เพียงพอต่อการประเมิน ทำให้การประเมินการสอนรายวิชาในครั้งที่ผ่านมา ไม่สามารถให้นักศึกษาประเมินการสอนได้ครบทุกคน เห็นได้จากการสุ่มให้นักศึกษาประเมินแบบเจาะจงทำให้ข้อมูลจากการประเมินไม่มีครอบคลุม

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว โครงการนี้จึงได้มีแนวความคิดที่จะนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการพัฒนาระบบการประเมินการสอนรายวิชา โดยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยในการเก็บข้อมูลที่มีความถูกต้อง สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้นในด้าน การทำงานทั้งช่วยลดขั้นตอนในการทำงาน ลดภาระการทำงานของบุคลากรและเจ้าหน้าที่ ลดงบประมาณในการจัดการประเมิน นักศึกษาที่ไม่ได้เข้าเรียนสามารถประเมินครูอาจารย์ได้ ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อคณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์

วัตถุประสงค์

1 เพื่อพัฒนาระบบการประเมินผลการจัดการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิทยาลัยเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์

2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อระบบที่พัฒนาขึ้น

ทฤษฎี/ วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1 พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาครัฐ (e-Government)

กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ. 2544-2553 ของประเทศไทย กลยุทธ์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในภาครัฐ (e-Government) ยุทธศาสตร์การดำเนินนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐของประเทศไทยประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 5 ยุทธศาสตร์ ที่ครอบคลุมประเด็นเรื่องการวางแผนงบประมาณ องค์กร บุคลากร และระบบงาน ดังนั้น ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาการบริหารภาครัฐ ประกอบด้วยมาตรการในการจัดให้มีมาตรฐานกลางด้านซอฟต์แวร์ภาครัฐ และมาตรการมอบหมายให้หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลงานบริหารหลัก 5 งาน (back office) ตามกฎหมายได้แก่ งานสารบรรณ งานพัสดุ งานบุคลากร งานการเงินและบัญชีงานงบประมาณ รับผิดชอบพัฒนาระบบ

เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ, 2545)

ในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจำเป็นต้องศึกษาถึงขั้นตอนในการบริหารงานขององค์กรเป็นหลัก มีการวางแผนการดำเนินงาน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การประเมินแผน/ตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Adjust)

ดังนั้นในพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการประเมินผลการจัดการสอนของอาจารย์จึงส่วนหนึ่งของการบริหารงานขององค์กรที่มีคุณภาพ (PDCA) และตอบสนองตามกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศไทย

2 การประเมินผลการจัดการสอนของอาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยีระบบเดิม (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2554)

2.1 รูปแบบของการประเมิน

การประเมินผลการจัดการสอนของอาจารย์คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2552 ในครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมินผลสรุป (Summative program evaluation) เป็นการประเมินเบ็ดเสร็จเมื่อสิ้นสุดการจัดการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระบวนการจัดการสอนของอาจารย์ผู้สอน คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์

2.2 ขอบเขตของการประเมิน

ประชากรที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน จำนวน 97 คน และนักศึกษา 10 สาขาวิชาทุกระดับชั้นปี จำนวน 2,328 คน ในคณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ประกอบด้วย 1) บุคคล ได้แก่ นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน 2) เอกสาร ได้แก่ คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน 3) กิจกรรม ได้แก่ การบริหารจัดการและกระบวนการจัดการสอน

ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการสอนเป็นตัวแปรด้านผลผลิตของโครงการเมื่อสิ้นสุดการจัดการสอนของอาจารย์ ได้แก่ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

ช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินในครั้งนี้อยู่ในช่วงก่อนสอบปลายภาค 4 สัปดาห์

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการจัดการสอนของอาจารย์ คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2552 ในครั้งนี้เป็นแบบประเมินผลซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนาดังนี้

2.3.1 คณะกรรมการประเมินผลนำแบบประเมินผลการจัดการสอนของอาจารย์ที่สร้างไว้จำนวน 20 ข้อ มาวิเคราะห์เนื้อหาให้มีลักษณะร่วมสามารถใช้กับการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ทุกสาขาวิชา ได้แบบประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์จำนวน 12 ข้อ

2.3.2 คณะกรรมการประเมินผลนำแบบประเมินผลการจัดการสอนของอาจารย์ทั้ง 12 ข้อ มาตรวจสอบความถูกต้องและความชัดเจนของสำนวนภาษา ขัดเกลาสำนวนของภาษาให้สั้นกระชับ ได้ใจความให้เป็นแบบประเมินที่สมบูรณ์

2.3.3 ฝ่ายวิชาการและวิจัย ประสานความร่วมมือกับแผนกงานเอกสารการพิมพ์ ดำเนินการจัดพิมพ์และจัดทำสำเนาตามจำนวนอาจารย์ที่จะประเมินผล

2.3.4 นำคะแนนการประเมินมาแปลความหมาย โดยกำหนดค่าการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของน้ำหนักระดับการประเมินผลไว้ ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มาก

2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง น้อย

1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แสงอุทัย มอโท (2547) ได้วิจัยเพื่อพัฒนาระบบประเมินออนไลน์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังและทำการวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้ที่มีต่อระบบประเมิน ผลการวิจัยพบว่าระบบสามารถประเมินการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถจัดเก็บข้อมูล ประมวลผล สืบค้นทำรายงานได้นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ใช้งานกลุ่มนักศึกษามีความคิดเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมากสำหรับกลุ่มเจ้าหน้าที่ อาจารย์ ผู้บริหารพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

วรารัตน์ นิยมค่า และคณะ (2546) ได้วิจัยและพัฒนาระบบประเมินการสอนออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต โดยดึงข้อมูลจากฐานข้อมูลการลงทะเบียนของนักศึกษา มาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้น ผลการวิจัยพบว่า ระบบสามารถค้นหาข้อมูลการลงทะเบียนได้อย่างครบถ้วน รวมทั้งข้อมูลอาจารย์ ข้อมูลนักศึกษา และข้อมูลวิชาที่เปิดสอนในแต่ละภาคเรียนได้ ระบบยังสามารถประเมินผลการสอน ประมวลผลและแสดงผลการประเมินการสอนได้

สรุปจากงานวิจัยข้างต้นระบบการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ควรดำเนินการโดยผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาควรดึงมาจากฐานข้อมูลของการลงทะเบียนเรียน เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

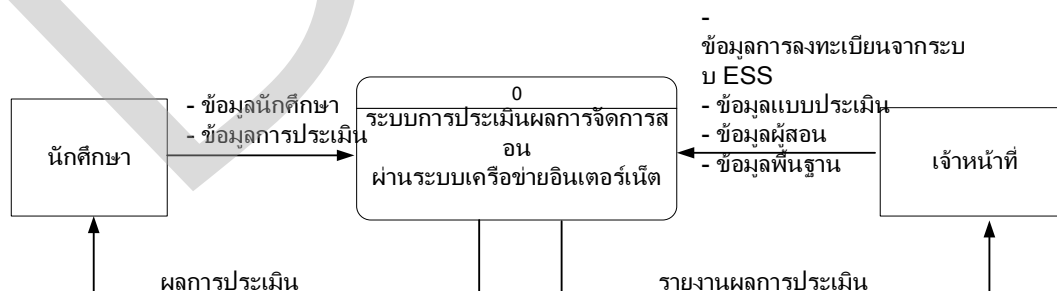
ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาทุกระดับชั้นปี ในคณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ จำนวน 7 คน และนักศึกษา จำนวน 15 คน คณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2 ขั้นตอนการวิเคราะห์และออกแบบระบบ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้ (information requirements)

ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 วิเคราะห์ context diagram ของระบบ

จากภาพที่ 1 พบว่า เจ้าหน้าที่ดำเนินการเตรียมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินการเรียนการสอน ประกอบด้วย ข้อมูลผู้สอน ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลแบบประเมิน และข้อมูล

การลงทะเบียนจากระบบ ESS นอกจากนี้ นักศึกษามีหน้าที่ในการกรอกข้อมูลการประเมิน เพื่อให้ระบบสามารถรายงานผลการประเมินสู่เจ้าหน้าที่ต่อไปได้

การออกแบบระบบมีขอบเขตได้แก่ ระบบสามารถใช้งานผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ตได้ โดยกำหนดให้ 1) บุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ นักศึกษาไม่สามารถประเมิน การสอนได้ 2) นักศึกษาสามารถประเมินการสอนได้ในวิชาที่ลงทะเบียนเรียนเท่านั้น 3) กรณีที่นักศึกษาดอนรายวิชา นักศึกษาจะไม่สามารถประเมินการสอนในรายวิชานั้นได้ 4) นักศึกษาสามารถประเมินการสอนได้ตามช่วงวันเวลาที่ผู้ดูแลระบบกำหนด และหลังจาก เพิ่ม-ถอนรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษาเรียบร้อยแล้ว และ 5) ข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูล การลงทะเบียนเรียนเป็นข้อมูลจากระบบบริการการศึกษา (ESS)

3 ขั้นตอนการพัฒนาระบบ

ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบประเมินการสอนตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบ ได้แก่ 1) ภาษาที่ใช้ คือ PHP (PHP: Hypertext Preprocessor) เป็นภาษาสคริปต์ทำงานฝั่งเซิร์ฟเวอร์ และ AJAX (Jquery) เป็นภาษา สคริปต์ทำงานฝั่งผู้ใช้งาน 2) ฐานข้อมูลใช้ได้แก่ Oracle ซึ่งมีความสามารถโดดเด่นในด้านการจัดการฐานข้อมูล มีความน่าเชื่อถือสูง ซึ่งเป็นลิขสิทธิ์ของบริษัทออราเคิล 3) เว็บเซิร์ฟเวอร์ คือ Apache เป็นโอเพ่นซอร์สทำหน้าที่ในการจัดเก็บโฮมเพจและส่งค่า ไปยังบราวเซอร์ที่มีการเรียกเข้าไปเว็บเซิร์ฟเวอร์ที่เก็บโฮมเพจนั้น

ผู้วิจัยได้แบ่งส่วนของการพัฒนาออกเป็นส่วนย่อย ได้แก่ 1) ส่วนของเจ้าหน้าที่ และ 2) ส่วนของนักศึกษา

4 ขั้นตอนการนำไปใช้

ผู้วิจัยได้ทดสอบระบบตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ขั้นแอลฟา (Alpha Test)

เป็นการทดลองใช้ขั้นต้นกับผู้ทดลองเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความ สมบูรณ์ในการทำงานของระบบ โดยการทดสอบโปรแกรมแต่ละส่วนของการทำงานว่า ทำงานได้ตรงตามความต้องการหรือไม่จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

4.2 ขั้นเบต้า (Beta Test)

ผู้วิจัยได้นำเข้าข้อมูลการลงทะเบียนรายวิชา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 1 กลุ่มเรียน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นนักศึกษา จำนวน 15 คน และเจ้าหน้าที่ จำนวน 7 คน คณะ ศึกษาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์

จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทดสอบระบบและทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบประเมินการสอนรายวิชา โดยแบบประเมินแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการใช้งานระบบ ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านใช้งานระบบ และการติดต่อใช้งานแต่ละหน้า และด้านคุณภาพของระบบ จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นเพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงระบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

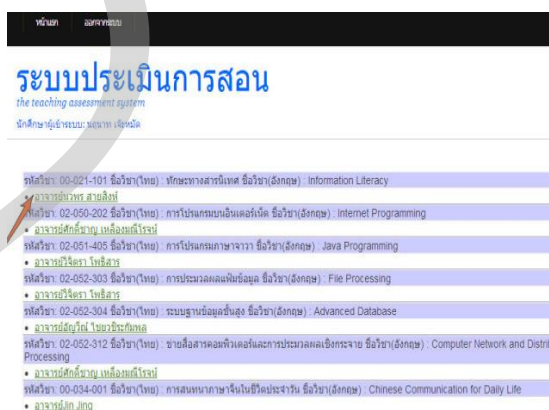
ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ 2) หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นอกจากนี้ยังได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลผล ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง ปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1 ผลการออกแบบ User Interface

ผลการออกแบบสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของนักศึกษา ดังภาพที่ 2 และส่วนของเจ้าหน้าที่ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 2 นักศึกษาเลือกอาจารย์เพื่อทำการประเมิน

จากภาพที่ 2 พบว่านักศึกษาสามารถประเมินการสอนได้ในวิชาที่ลงทะเบียนเรียน ซึ่งสามารถคัดเลือกอาจารย์เมื่อต้องการประเมิน หากนักศึกษาประเมินเสร็จแล้วจะไม่สามารถเข้าไปแก้ไขข้อมูลการประเมินได้

รหัสวิชา:00-021-101 ชื่อวิชา(ไทย):ทักษะทางสารสนเทศ ชื่อวิชา(อังกฤษ):Information Literacy		
ชื่ออาจารย์ผู้สอน	จำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียน	จำนวนนักศึกษาคือประเมินการสอน
อาจารย์รุ่งชัย หาน	21	8

ที่	รหัสนักศึกษา	ชื่อนักศึกษาที่ประเมินการสอนแล้ว	ที่	รหัสนักศึกษา	ชื่อนักศึกษาที่ยังไม่ประเมินการสอน
1	532232021019-1	นายทรงศักดิ์ เกลือลิ	1	522233011009-4	นายวุฒิภัทร บุญทัน
2	532232021044-9	นายศราวุธ ชาวสวน	2	522233011010-2	นายจักรกฤษ ติติงรัมย์
3	532232021062-1	นายสมศักดิ์ เกียรติพงษ์	3	522233011012-8	นายสิงห์ ยุกติ
4	542224011002-4	นายธีรพงษ์ พวงเหนียว	4	522233011013-6	นายธีรวิทย์ ช่างชัยชนะ
5	542224011005-7	นายสมพาน เจริญไร	5	532232021051-4	นายสิริรา ทราจาร์พร
6	542224011010-7	นายรัฐพล ศรีพรหม	6	532232021081-1	นายศวรรช นามใจ
7	542224011012-3	นายสายัณห์ ลาศิริ	7	532232021084-5	นายปริญญ์ สัพพารย์
8	542224011013-1	นายไชยวัฒน์ ชมทอง	8	532232031007-4	นายริศศักดิ์ สุธยานดิษฐ์
			9	542224011014-9	นายเกียรติศักดิ์ สมบุญณี
			10	542224011015-6	นายสมัชชา พงษ์ฉลอง
			11	542224011016-4	นายโรจศักดิ์ เชื้อดกมตา
			12	542224011017-2	นายจิรฉัตร คำสิง
			13	542232021064-5	นายเจเนก นาระโย

ภาพที่ 3 เจ้าหน้าที่เลือกอาจารย์เพื่อดูรายชื่อนักศึกษาที่ประเมินทำการประเมิน

จากภาพที่ 3 พบว่าเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบว่านักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนของอาจารย์ท่านใดมาประเมินแล้วมีใครบ้าง นอกจากนี้ยังตรวจสอบรายชื่อนักศึกษาที่ยังไม่ประเมินได้อีกด้วย

2 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของระบบ

งานวิจัยนี้ได้ทดสอบประสิทธิภาพของระบบ โดยกำหนดเกณฑ์ในการทดสอบระบบ ได้แก่ 1) การปรับปรุงข้อมูลภาคเรียน/ปีการศึกษา 2) การปรับปรุงข้อมูลคณะ/สาขาวิชา 3) การปรับปรุงข้อมูลบุคลากร/นักศึกษา 4) การปรับปรุงข้อมูลห้องเรียน 5) การปรับปรุงข้อมูลรายวิชา 6) การปรับปรุงข้อมูลรายวิชาที่เปิดสอน 7) การปรับปรุงข้อมูลการลงทะเบียนเรียน 8) การแก้ไขรหัสผ่าน 9) การประเมินการสอนของนักศึกษา 10) การรายงานสรุปผลการประเมินการสอน 11) การเข้าสู่ระบบ 12) การรายงานข้อมูลนักศึกษาที่ประเมินการสอน 13) การรายงานข้อมูลนักศึกษาที่ไม่ได้ประเมินการสอน

ผลการทดสอบประสิทธิภาพของระบบ พบว่าระบบสามารถทำงานถูกต้อง ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งหมด สามารถดูตัวอย่างการทดสอบ การประเมินการสอนรายวิชา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างผลการทดสอบการประเมินการสอนรายวิชา

ลำดับ	หัวข้อทดสอบ	เกณฑ์ที่กำหนดไว้	ผลการทดสอบ	ผลการประเมิน
1	ประเมิน ไม่ครบทุกข้อ	กล่องข้อความบอกว่า ไม่ได้ประเมิน,ประเมิน การสอนใหม่	กล่องข้อความบอกว่า ไม่ได้ประเมิน,ประเมิน การสอนใหม่	ผ่าน
2	ประเมินการสอนครบทุก ข้อ ไม่แสดงความคิดเห็น	กล่องข้อความยืนยันการ ประเมินการสอน	กล่องข้อความยืนยันการ ประเมินการสอน	ผ่าน
3	ยืนยันการประเมินการ สอน <i>ตกลง</i>	กล่องข้อความประเมิน การสอนเรียบร้อยแล้ว	กล่องข้อความประเมิน การสอนเรียบร้อยแล้ว	ผ่าน

3 ผลจากศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อระบบที่พัฒนาขึ้น

3.1 นักศึกษา

ผลการประเมินดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการใช้งานระบบ			
1.1 รูปแบบการใช้งานระบบง่ายต่อการใช้งาน	4.00	1.00	มาก
1.2 ขั้นตอนการทำงานของระบบเพื่อให้ท่านใช้งานระบบ ตามภาระหน้าที่ของท่านมีความสะดวก ชัดเจน	4.00	0.93	มาก
รวม	4.00	0.95	มาก
2. ด้านประสิทธิภาพของระบบ			
2.1 ความถูกต้องของข้อมูลหรือผลการประเมินของระบบ	3.93	0.80	มาก
2.2 ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการตามภาระหน้าที่ของผู้ ประเมิน	3.87	0.64	มาก
2.3 การออกแบบใช้งานง่าย เมนูไม่ซับซ้อน	3.73	0.80	มาก
2.4 ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน ชัดเจน ถูกต้อง	4.20	0.77	มาก
รวม	3.95	0.76	มาก
3. ด้านใช้งานระบบและการติดต่อใช้งานแต่ละหน้า			
3.1 การออกแบบส่วนประกอบบนหน้าจอภาพ	4.00	1.00	มาก
3.2 ความเหมาะสมในการใช้งานระบบ	3.80	0.77	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปรผล
3.3 ความเหมาะสมในการจัดภาพ	3.93	0.80	มาก
3.4 ความเหมาะสมของสีตัวอักษรกับพื้นจอภาพ	4.07	0.80	มาก
3.5 ความเหมาะสมของแบบอักษรที่ใช้	4.07	0.59	มาก
3.6 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรที่เลือกใช้	4.00	0.65	มาก
3.7 ความน่าสนใจของหน้าจอหลัก	4.07	0.70	มาก
3.8 ความสะดวกในการใช้งาน	4.00	0.76	มาก
รวม	3.99	0.75	มาก
4. ด้านคุณภาพของระบบ			
4.1 รองรับการประเมินตามหน้าที่ของผู้ประเมิน ได้เป็นอย่างดี	4.53	0.52	มากที่สุด
4.2 ความพึงพอใจในการใช้งาน ในภาพรวม	4.60	0.51	มากที่สุด
รวม	4.57	0.50	มากที่สุด
โดยรวม	4.05	0.77	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่านักศึกษามีระดับความพึงพอใจต่อระบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพของระบบ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$)

3.2 เจ้าหน้าที่

ผลการประเมินดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่

รายการ	\bar{x}	S.D.	แปรผล
1. ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการใช้งานระบบ			
1.1 รูปแบบการใช้งานระบบง่ายต่อการใช้งาน	4.43	0.53	มาก
1.2 ขั้นตอนการทำงานของระบบเพื่อให้ท่านใช้งานระบบตามภาระหน้าที่ของท่านมีความสะดวก ชัดเจน	4.43	0.53	มาก
รวม	4.43	0.51	มาก

2. ด้านประสิทธิภาพของระบบ			
2.1 ความถูกต้องของข้อมูลหรือผลการประเมินของระบบ	4.71	0.49	มากที่สุด
2.2 ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการตามภาระหน้าที่ของผู้ประเมิน	4.43	0.53	มาก
2.3 การออกแบบใช้งานง่าย เมนูไม่ซับซ้อน	3.86	0.90	มาก
2.4 ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน ชัดเจน ถูกต้อง	4.14	0.90	มาก
รวม	4.29	0.76	มาก
3. ด้านใช้งานระบบและการติดต่อใช้งานแต่ละหน้า			
3.1 การออกแบบส่วนประกอบบนหน้าจอภาพ	4.00	1.00	มาก
3.2 ความเหมาะสมในการใช้งานระบบ	3.86	0.90	มาก
3.3 ความเหมาะสมในการจัดภาพ	4.00	0.82	มาก
รายการ	\bar{X}	S.D.	แปรผล
3.4 ความเหมาะสมของสีตัวอักษรกับพื้นจอภาพ	4.00	0.82	มาก
3.5 ความเหมาะสมของแบบอักษรที่ใช้	4.57	0.53	มากที่สุด
3.6 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรที่เลือกใช้	4.00	0.82	มาก
3.7 ความน่าสนใจของหน้าจอหลัก	4.43	0.79	มาก
3.8 ความสะดวกในการใช้งาน	4.43	0.79	มาก
รวม	4.16	0.80	มาก
ด้านคุณภาพของระบบ			
4.1 รongรับการประเมินตามหน้าที่ของผู้ประเมินได้เป็นอย่างดี	4.86	0.38	มากที่สุด
4.2 ความพึงพอใจในการใช้งาน ในภาพรวม	4.86	0.38	มากที่สุด
รวม	4.86	0.36	มากที่สุด
โดยรวม	4.31	0.75	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าเจ้าหน้าที่มีระดับความพึงพอใจต่อระบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพของระบบ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$)

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้ทำการสร้างการพัฒนาระบบการประเมินผลการจัดการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้ข้อมูลการลงทะเบียนของนักศึกษา ในคณะเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตสุรินทร์ เป็นฐานข้อมูลของระบบ เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ทำการประเมินการสอนตามรายวิชาที่นักศึกษาได้ลงทะเบียน การทำงานของระบบที่ได้พัฒนา มีความสามารถในการปรับปรุงข้อมูล เพื่อใช้ในการประเมินการสอนของอาจารย์ผู้สอนตามรายวิชาที่นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียน อีกทั้งยังสามารถกำหนด วันเวลา ระยะเวลาการประเมินการสอน ซึ่งหลังจากที่ได้ปิดการประเมินการสอนแล้ว สามารถให้รายงานสรุปผลการประเมินการสอน และรายงานนักศึกษาที่ไม่ได้ประเมินการสอนในภาคเรียนดังกล่าว

การทดสอบระบบถูกแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแอลฟา (Alpha Test) และ ขั้นตอนเบต้า (Beta Test)

ขั้นตอนแอลฟาพบว่า ระบบมีความถูกต้องและความสมบูรณ์ในการทำงาน และตรงตามความต้องการของผู้ใช้ได้ทั้งหมด ประกอบด้วย การปรับปรุงข้อมูลบุคลากร/ นักศึกษา ข้อมูลห้องเรียน ข้อมูลรายวิชา ข้อมูลรายวิชาที่เปิดสอน ข้อมูลการลงทะเบียนเรียน สามารถแก้ไขรหัสผ่าน การประเมินการสอนของนักศึกษา การรายงานสรุปผลการประเมินการสอน การเข้าสู่ระบบ การรายงานข้อมูลนักศึกษาที่ประเมินการสอน และการรายงานข้อมูลนักศึกษาที่ไม่ได้ประเมินการสอน

ขั้นตอนเบต้า ผู้ใช้งานทดสอบระบบและทำแบบประเมินความพึงพอใจซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการใช้งานระบบ ด้านประสิทธิภาพของระบบ ด้านใช้งานระบบและการติดต่อใช้งานแต่ละหน้า และด้านคุณภาพของระบบ ผลวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งานทั้งนักศึกษาและเจ้าหน้าที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณภาพของระบบ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไข

1 อัตรากำลังในการคำนวณผลการประเมินมีความซับซ้อนและยาก ทำให้งานวิจัยมีความล่าช้า การแก้ไขคือ ควรจัดจ้างผู้ช่วยวิจัยที่มีความสามารถด้านการเขียนโปรแกรม

2 ขั้นตอนดำเนินงานของแบบฟอร์ม PM 09 ยังไม่ชัดเจนในวิธีประมวลผล รวมทั้งรูปแบบรายงานของแบบฟอร์ม FM09-06 มีความขัดแย้งในแบบฟอร์มเอง ควรประชุมหารูปแบบที่ถูกต้องและชัดเจนของแบบฟอร์ม PM 09, FM09-06

บรรณานุกรม

- กิตติ สูงสว่าง, วิชัย ดุยฉายภัทร, ราชัน บุญศรี, งามทิพย์ กอบสกุลสมบัติ และคณะ. (2547).
คู่มือประกอบการเรียนหลักสูตร : Developing ASP.NET Web Application Using
Visual Basic.NET and Visual Studio.NET. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนิวเทคโนโลยี
อินโฟเมชั่น จำกัด.
- จักรพันธุ์ โพธิวรรณ, อัมรินทร์ เพ็ชรกุล. (2545). พัฒนาแอปพลิเคชันอย่างไรจึงจำกัด
Microsoft Visual Studio .net. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซัคเซส มีเดีย จำกัด.
- ญาณี กาชัย. (2551). DBA Complete Guide Book ORACLE. กรุงเทพมหานคร. บริษัท ไอดี
ซี ดิสทริบิวเตอร์ เซ็นเตอร์ จำกัด.
- ดวงแก้ว สวามิภักดิ์. (2543). ระบบฐานข้อมูล. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอช -
เอน การพิมพ์.
- พราเมศวร หันตรา. (2546). สารศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
ปีที่ 8 ฉบับที่ 42
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2551). คู่มือขั้นตอนการทำงานการประเมินการ
จัดการสอน PM-14 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ISSUE 2 วันที่บังคับใช้
2 มิ.ย. 51. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. (2554). คู่มือขั้นตอนการทำงานการประเมินการ
จัดการสอน PM-09 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ISSUE 1 วันที่บังคับใช้
1 มิ.ย. 54. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542) ศัพท์เทคโนโลยีสารสนเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.
- วรรัตน์ นิยมคำ, ธรรมศักดิ์ บัวเนี้ยว, อุดม นิยมคำ. (2546). การพัฒนาระบบประเมินการ
สอนออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต. รายงานการวิจัย. สืบค้นวันที่ 6 กรกฎาคม 2554, ได้
จาก: http://tdc.thailis.or.th/tdc//browse.php?option=show&browse_type=title&title_id=27845&query=Teaching%20Evaluation&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2555-09-09&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=1&maxid=180.
- ศุภชัย จิระรังสิน, ขจรศักดิ์ สังข์เจริญ. (2551). คู่มือการเขียนโปรแกรมสำหรับฐานข้อมูล
Oracle 11g. บริษัท เทคโนโลยีสต์ จำกัด. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ.(2545).กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ ระยะ พ.ศ. 2544-2553 ของประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชนาพรส แอนด์ กราฟิก จำกัด.

แสงอุทัย มอ โท. (2547). การพัฒนาระบบประเมินการสอนแบบออนไลน์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ปรินญา มหาบัณฑิต. สืบค้นวันที่ 6 กรกฎาคม 2554, ได้จาก:

http://tdc.thailis.or.th/tdc//browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=247895&query=Teaching%20Evaluation&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2555-09-09&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=8&maxid=58

**บริหาร
บัญชี**

สมรรถนะในปัจจุบันของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ใน ประเทศไทย

เกื้อจิตร ชีระกาญจน์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย และเพื่อศึกษาองค์ประกอบทางด้านสมรรถนะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย

ประชากรตัวอย่างเป็นผู้บริหารระดับสูงของธนาคารพาณิชย์แห่งละ 1 คน จำนวน 5 แห่ง รวม 5 คน และเป็นผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ 5 แห่ง แห่งละ 11 คน จำนวน 55 คน รวมประชากรตัวอย่าง 60 คน จากธนาคารพาณิชย์ 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Rensis Likert) สามารถเก็บข้อมูล และนำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้ 57 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.00 ของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

สมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ กล่าวคือผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะต้องมี ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Attributes) ที่เหมาะสมจึงจะบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะต้องมีความสามารถ 9 ด้าน โดยองค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้ (Knowledge) ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องมี Technical Skill และ

Focus on Customer องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะ(Skill) ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องมี Communication และTeamwork และองค์ประกอบสุดท้ายขององค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะ(Attributes) ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องมี Innovation, Leadership, Flexibility, Motivation, Building Relationship

ประโยชน์ที่ได้ทางด้านวิชาการ ผลงานวิจัยใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน และการจัดอบรมของคณะบริหารธุรกิจ สาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อผลิตบัณฑิตตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ สำหรับประโยชน์ทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาฝึกอบรมให้ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลตามองค์ประกอบสมรรถนะที่ค้นพบ

บทนำ

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำอย่างรุนแรงใน 4-5 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งสามารถสรุปปัญหาสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจไทยเข้าสู่ภาวะขั้ววิกฤตได้ 3 ปัจจัยคือ 1.ราคาน้ำมันโลก 2.วิกฤตการเงินโลก และ 3. การเมืองในประเทศ โดยเฉพาะปัจจัยที่ 2 การเกิดวิกฤตทางการเงินของโลกยังส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินไทยประเภทต่างๆ รวมทั้งธนาคารพาณิชย์อีกด้วย

การเกิดวิกฤตทางการเงินของโลกโดยส่วนใหญ่มักจะเกิดมาจากปัญหาทางด้านสินเชื่อด้วยคุณภาพของภาคอสังหาริมทรัพย์และได้ลุกลามไปสู่ภาคการเงินที่เกิดการล้มลงของสถาบันการเงินระดับยักษ์ใหญ่ของโลก คือ เลแมน บราเดอร์ส และได้กระจายไปธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่างๆ ทั่วโลก ทำให้ประสิทธิภาพการขาดทุนและต้องเพิ่มทุน จนกระทั่งมีความจำเป็นที่จะต้องเทขายหลักทรัพย์ต่างๆ เพื่อนำเงินกลับคืนบริษัทแม่ในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ทำให้ความเชื่อมั่นต่อสถาบันการเงินทรุดตัวลงอย่างต่อเนื่องทั้งระหว่างสถาบันการเงินกันเอง และระหว่างสถาบันการเงินกับธุรกิจเอกชน จนเกิดวิกฤตสภาพคล่องอย่างรุนแรง ตลาดการเงินโลกปั่นป่วนรุนแรง ตลาดหุ้นตกต่ำทั่ว

โลก จนทำให้ธนาคารกลางของประเทศต่างๆ เร่งร่วมมือกันในการออกมาตรการต่างๆ เพื่อพยุงให้สถาบันการเงินอยู่รอด นับตั้งแต่การปรับลดอัตราดอกเบี้ยลงอย่างต่อเนื่อง การค้ำประกันเงินฝากของผู้ฝากเงิน การค้ำประกันการปล่อยกู้ ตลอดจนการให้เงินเพื่อช่วยเหลือด้วยการปล่อยเงินกู้หรือเข้าไปร่วมถือหุ้นในสถาบันการเงินที่มีปัญหา จนในที่สุดส่งผลกระทบต่อมายังภาคการผลิต จนทำให้ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก

โดยทั่วไปเมื่อองค์กรต่างๆ ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ องค์กรแต่ละแห่งจะมุ่งเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของพนักงานด้วย 2 กลยุทธ์ที่น่าทึ่งที่สุดด้วยกันคือ

กลยุทธ์ที่ 1 มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพของการแข่งขัน การลดค่าใช้จ่าย และการปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

กลยุทธ์ที่ 2 มุ่งเน้นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ของบริษัทไปปฏิบัติ

ในอดีต ประธานหรือผู้บริหารระดับสูงจะเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์ และเมื่อกำหนดกลยุทธ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะมอบหมายให้กับผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลดำเนินการต่อไป เช่น การจ้างงานเพิ่มขึ้น หรือปรับลดจำนวนพนักงานลง เป็นต้น

แต่ปัจจุบัน การกำหนดกลยุทธ์เช่นเดิมยังไม่เป็นการเพียงพอต่อความสามารถในการอยู่รอดได้ของธุรกิจหรือองค์กร ดังนั้นในการกำหนดกลยุทธ์ในปัจจุบันนี้ ผู้บริหารระดับสูงจึงต้องการให้ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลยุทธ์ขององค์กรตั้งแต่เริ่มต้นในกิจกรรมของ การจ้างงาน การฝึกอบรม และค่าตอบแทนพนักงาน ด้วยเหตุนี้เอง ผู้จัดการทรัพยากรมนุษย์ จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนกลยุทธ์เพิ่มมากขึ้น (Dessler : 2009)

ดังนั้นผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจะทำงานในตำแหน่งแบบเดิมๆ ไม่ได้ อีกแล้ว (มีงานสรรหาคนเพิ่ม จ่ายเงินค่าจ้างให้พนักงาน ไม่มีงานเลิกจ้าง) แต่ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องมีความสามารถในการปรับตัว มีความรู้ในธุรกิจธนาคาร เข้าไปมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนกลยุทธ์ของธนาคาร เพื่อธนาคารจะสามารถรักษาผลประโยชน์ในสภาวะของการแข่งขันได้ ความต้องการในการเปลี่ยนแปลง

บทบาทและความรับผิดชอบของการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีเพิ่มมากขึ้น สมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลก็เช่นเดียวกันที่จะต้องปรับไปตามกลยุทธ์ขององค์กร (ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะ (Competencies) และพฤติกรรม (Behaviors) ตามกลยุทธ์ของธนาคาร ที่ผู้บริหารระดับสูงต้องการ

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนี้ พบว่ายังไม่มีผู้ศึกษาในเรื่องนี้มาก่อน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะในปัจจุบันของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ หรือหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบทางด้านสมรรถนะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย

- 1) สมรรถนะการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง ความรู้ ความสามารถ หรือทักษะ และคุณลักษณะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์
- 2) ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล หรือตำแหน่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันที่เกี่ยวข้องกับจัดการทรัพยากรมนุษย์

3) **ธนาคารพาณิชย์** หมายถึง ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ที่มีหน้าที่ในการให้บริการรับฝากเงิน บริการสินเชื่อให้แก่บุคคลและธุรกิจ เพื่อการลงทุนทางด้านธุรกิจให้เกิดผลประโยชน์

4) **ผู้บริหารระดับสูง** หมายถึง ผู้ที่มีระดับตำแหน่งสูงสุด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจในองค์การที่สามารถให้ข้อมูลและขอรับรองข้อมูลสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ได้ อาจดำรงตำแหน่งประธาน รองประธาน ผู้จัดการทั่วไป กรรมการผู้จัดการ หรือผู้อำนวยการในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 5 แห่งได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สำหรับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ประโยชน์ต่อองค์การซึ่งหมายถึงธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย หมายถึงมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และประโยชน์ต่อผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล แต่ละกลุ่มจะได้ประโยชน์ดังนี้

1) ประโยชน์ต่อองค์การ

- ได้ทราบสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลในกลุ่มธนาคารพาณิชย์
- ได้ Competency model
- สามารถนำ Competency model ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย

- เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน และการจัดอบรมของ คณะบริหารธุรกิจ สาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อผลิตบัณฑิตตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

- สามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยฉบับนี้เพื่อเป็นแนวทางในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

- เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ

3) ประโยชน์ต่อผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล

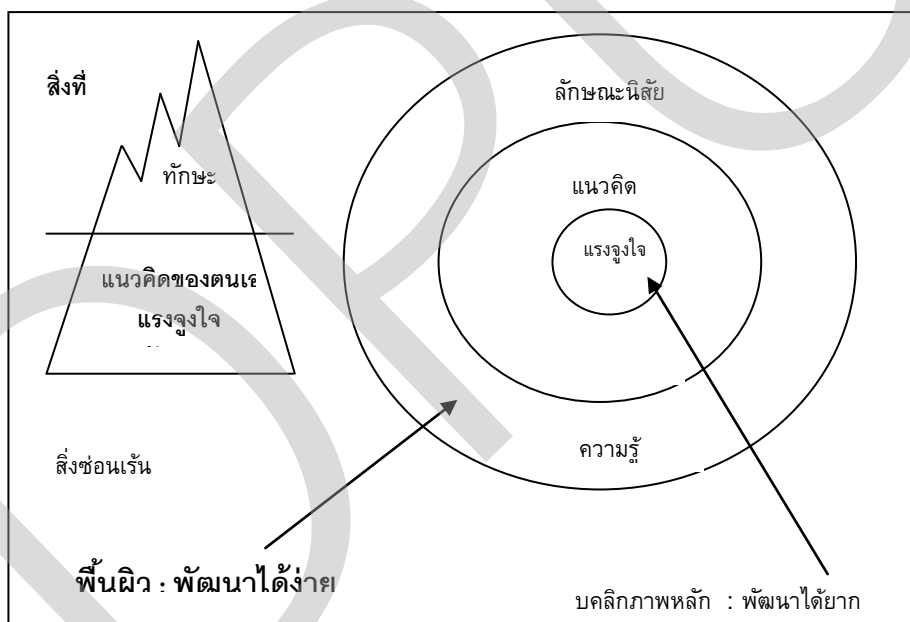
- ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องปรับตัวในการปฏิบัติงานให้ตรงกับ สมรรถนะที่ผู้บริหารต้องการ

- จัดอบรมสัมมนาให้กับผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ความเป็นมาของแนวคิดสมรรถนะ

ศาสตราจารย์เดวิด แมคเคลแลนด (David McClelland) นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University) เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ โดยทำการออกแบบทดสอบทางบุคลิกภาพบุคคลเพื่อศึกษาว่า บุคคลที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีทัศนคติและนิสัยอย่างไร แมคเคลแลนด ได้ใช้ความรู้ในเรื่องนี้แก้ไขปัญหาการคัดเลือกบุคคลให้แก่หน่วยงานรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา เช่น ปัญหากระบวนการคัดเลือกที่เน้นการวัดความถนัดในด้านต่างๆซึ่งอาจทำให้คนผิวดำและชนกลุ่มน้อยอื่นๆไม่ได้รับการคัดเลือก ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องและผิดกฎหมาย) ส่วนอีกปัญหาหนึ่งก็คือ ปัญหาผลการทดสอบความถนัดที่ไม่สามารถทำนายผลของการปฏิบัติงานได้ จึงได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มบุคคลต่างๆด้วยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีผลการทำงานที่โดดเด่น กับผู้ที่ไม่ได้มีผลงานหรือมีแต่ก็ไม่โดดเด่น จากการสัมภาษณ์พบว่า สมรรถนะเกี่ยวกับการเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมและเป็นปัจจัยๆหนึ่งที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่ใช่การทดสอบด้วยแบบทดสอบความถนัด จากบทความเรื่อง Testing for Competence Rather Than for Intelligence ของแมคเคลแลนด ที่ได้พิมพ์เผยแพร่ในปี 1973 ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางจากนักวิชาการทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตาม แมคเคลแลนด ก็ได้ทำให้สมรรถนะได้รับความสนใจ เพื่อการศึกษา และการนำมาปรับใช้ทางด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรกันอย่างกว้างขวางจนถึงปัจจุบันนี้ แนวคิดเรื่องสมรรถนะจึงมักจะอธิบายด้วยโมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ได้ว่า คุณลักษณะของบุคคลเปรียบเสมือนภูเขาน้ำแข็งที่ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำกับส่วนที่อยู่ใต้น้ำ ซึ่งส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ

พิเศษในด้านต่างๆที่บุคคลมีในสาขาต่างๆที่ได้มาจากการเรียนรู้ ซึ่งส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำนี้จะเป็นส่วนที่สังเกตและวัดได้ง่าย สำหรับส่วนที่อยู่ใต้น้ำนั้นเป็นส่วนที่มีปริมาณมากกว่า สังเกตและวัดได้ยากกว่า และเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากกว่า ได้แก่ บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (Social Role) ภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง (Self-Image) คุณลักษณะส่วนบุคคล (Traits) และแรงจูงใจ (Motives) ส่วนที่อยู่เหนือน้ำนั้นเป็นส่วนที่สัมพันธ์กับเขาวนปัญหาของบุคคล การที่บุคคลมีความฉลาดที่ทำให้มีองค์ความรู้และทักษะได้ จะยังไม่เพียงพอที่จะทำให้บุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานที่โดดเด่น บุคคลจึงจำเป็นต้องมีแรงผลักดัน เบื้องลึก คุณลักษณะส่วนบุคคล ภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีต่อตนเองและบทบาทที่แสดงออกต่อสังคมที่เหมาะสมด้วยจึงจะทำให้บุคคลนั้นสามารถเป็นผู้ที่มีผลงานที่โดดเด่นได้ (Spencer & Spencer, 1993) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง The Iceberg Model

จากแนวความคิดดังกล่าวนี้ นักวิชาการจากหลายสำนักได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความของคำว่าสมรรถนะหรือ Competency ไว้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

David McClelland (1973) (อ้างใน สุภัญญา รัศมีธรรมโชติ, 2548) ให้ความหมายของสมรรถนะว่า คือบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคลซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี หรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตน

รับผิดชอบ และได้เปรียบเทียบความหมายของสมรรถนะที่อธิบายบุคลิกลักษณะของคนว่า
เปรียบเสมือนภูเขาน้ำแข็ง

Spencer and Spencer (1993) ให้ความหมายสมรรถนะ คือลักษณะที่เป็นรากฐาน
ของบุคคลที่เชื่อมโยงเชิงเหตุและผลกับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลที่สามารถอ้างอิงกับ
เกณฑ์มาตรฐานในงานหรือสถานการณ์หนึ่ง ๆ ได้

คณีย์ เทียนพุด (2546) ได้นิยามความสามารถในงานว่าเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายใน
บุคคลซึ่งนำไปสู่หรือเป็นสาเหตุให้ผลงานมีประสิทธิภาพ

วิทย์ เทียงบุญธรรม (2541) ให้ความหมายของคำว่า สมรรถนะ หมายถึง
ความสามารถ ความมีอำนาจ หรือความพอเพียงในการปฏิบัติกิจกรรมของตนด้วยความ
ชำนาญตามประสบการณ์ที่ได้รับมา และมีคุณสมบัติที่เหมาะสมได้อย่างเพียงพอ

อัจฉรา สุทธิพรณิรัตน์ (2545) ให้ความหมายของสมรรถนะ หมายถึง การ
ผสมผสานความรู้ ความเข้าใจและทักษะของบุคคล ไปใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ในการ
ปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและบรรลุมาตรฐานการปฏิบัติงาน

เพ็ญจันทร์ แสนประสาน และคณะ (2548) กล่าวถึงสมรรถนะว่าเป็น
ความสามารถที่เป็น ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้บุคคลสามารถปฏิบัติกิจกรรม หรือแสดงออก
ถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายของสมรรถนะว่า
หมายถึงความสามารถทางใดทางหนึ่ง ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “ability” นอกจากนี้ใน
ภาษาอังกฤษยังมีคำที่มีความหมายคล้ายกันอยู่อีกหลายคำ ได้แก่ capability, proficiency,
expertise, skill, aptitude แต่ยังมีคำเฉพาะว่า competency ซึ่งในภาษาไทยใช้คำว่า
“สมรรถนะ” ที่มีลักษณะเฉพาะเพิ่มขึ้น แต่บางองค์กรใช้คำว่า “ความสามารถ”

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548ก) ให้ความหมายของ
สมรรถนะ (Competency) ว่าหมายถึงกลุ่มของความรู้ ทักษะ ตลอดจนทัศนคติที่จำเป็นใน
การทำงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่
ประกอบขึ้นจากทักษะ ความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ บุคลิกภาพ ค่านิยม หรือพฤติกรรม
ของผู้ที่มีผลการปฏิบัติงานยอดเยี่ยมในงานหนึ่ง ๆ

Richard Boyatzis (1982) (อ้างใน ดนัย เทียนพุด, 2546) สมรรถนะเป็นสิ่งที่มียู่ในตัวบุคคลซึ่งกำหนดพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการของงานภายใต้ปัจจัยสภาพแวดล้อมขององค์กร และทำให้บุคคลมุ่งมั่นไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2544) กล่าวถึงคำว่าสมรรถนะ คือ บุคลิกของคนที่จะซ่อนให้เห็นถึงความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และคุณลักษณะของบุคคลซึ่งซ่อนให้เห็นจากพฤติกรรมที่แสดงออกมาของแต่ละบุคคลที่สามารถวัดและสังเกตได้

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2547) สมรรถนะ คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic of Attributes) ที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรม (Behavior) ที่จำเป็น และมีผลทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนได้ดีกว่าผู้อื่น

ธีรศักดิ์ กองสวัสดิ์ (2552) สมรรถนะ คือ คุณลักษณะ เช่น ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และสามารถปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

จากการให้ความหมายของนักวิชาการแต่ละท่านสามารถสรุปได้ว่า สมรรถนะหมายถึง ความรู้ ความสามารถ หรือทักษะ และคุณลักษณะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา 2 กลุ่มด้วยกันคือ ผู้บริหารระดับสูง และผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์หาข้อสรุป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารทหารไทย จำกัด

(มหาชน) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารระดับสูง และผู้จัดการฝ่ายบริหาร ทรัพยากรบุคคลรวม 60 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารระดับสูงและผู้จัดการฝ่ายบริหาร ทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยทั้ง 5 แห่ง ซึ่งได้พิจารณาแล้วว่า เครื่องมือนี้จะเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมาก ทำให้การเก็บข้อมูล ได้ง่ายขึ้น และใช้เวลาไม่มากนัก ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดเครื่องมือดังนี้

- 1) นำแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะมาออกแบบสอบถาม
- 2) นำแบบสอบถามที่ได้จาก ข้อ1) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารระดับสูง และผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์พิจารณา และทำการปรับปรุงแบบสอบถาม
- 3) ได้แบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต(Rensis Likert)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถาม โดยขอความร่วมมือจากผู้บริหารระดับสูงในการให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้จัดการ ฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 5 แห่งแห่งละ 1 คนรวม 5 คน และขอ อนุญาตแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลทั้ง 5 แห่งแห่งละ 11 คน รวม 55 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 60 คน

2) ติดตามเพื่อเก็บแบบสอบถามโดยการติดต่อทางโทรศัพท์ และนัดวันเพื่อไปรับ แบบสอบถามด้วยตนเอง หรือถ้าทางธนาคารไม่สะดวกก็สามารถส่งข้อมูลกลับมาทาง ไปรษณีย์

3) ผู้วิจัย ได้ข้อมูลสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์จากความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลรวม 57 คน จาก 60 คนคิดเป็นร้อยละ 95

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้เก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากแบบสอบถาม ตรวจสอบการให้คะแนนตามเกณฑ์ของแบบสำรวจ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบสอบถามในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามและสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหาร

ทรัพยากรบุคคล

ผู้บริหารและผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล มีอายุงานเฉลี่ยอยู่ที่ 19-31 ปี และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.28 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอายุของผู้บริหารและผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล

	เฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อายุงาน	19.31	10.28

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในรายการสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล

ความคิดเห็นในรายการสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล อยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงตามลำดับความคิดเห็นได้ดังต่อไปนี้ ลำดับที่ 1 คือ Teamwork ลำดับที่ 2 คือ Leadership ลำดับที่ 3 คือ Innovation และ Performance Management ลำดับที่ 5 คือ Building Relationship ลำดับที่ 6 คือ Technical Skill ลำดับที่ 7 คือ Flexibility และ

Motivation ลำดับที่ 9 คือ Communication ลำดับที่ 10 คือ Focus on Customer ลำดับที่ 11 คือ Talent Management และลำดับที่ 12 คือ Learning and Development

ระดับความคิดเห็นในรายการสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของแต่ละธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย ลำดับที่ 1 คือ Leadership ลำดับที่ 2 คือ Teamwork ลำดับที่ 3 คือ Learning and Development ลำดับที่ 4 คือ Building Relationship ลำดับที่ 5 คือ Focus on Customer และ Technical Skill ลำดับที่ 7 คือ Innovation, Talent Management, Motivation และ Performance Management ลำดับที่ 11 คือ Communication ลำดับที่ 12 คือ Flexibility ธนาคารกรุงเทพ ลำดับที่ 1 คือ Leadership ลำดับที่ 2 คือ Teamwork และ Innovation ลำดับที่ 4 คือ Learning and Development ลำดับที่ 5 คือ Flexibility และ Performance Management ลำดับที่ 7 คือ Talent Management ลำดับที่ 8 คือ Technical Skill ลำดับที่ 9 คือ Communication และ Motivation ลำดับที่ 11 คือ Focus on Customer และ Building Relationship ธนาคารทหารไทย ลำดับที่ 1 คือ Leadership ลำดับที่ 2 คือ Teamwork ลำดับที่ 3 คือ Communication ลำดับที่ 4 คือ Focus on Customer ลำดับที่ 5 คือ Innovation ลำดับที่ 6 คือ Performance Management ลำดับที่ 7 คือ Building Relationship ลำดับที่ 8 คือ Talent Management ลำดับที่ 9 คือ Motivation ลำดับที่ 10 คือ Flexibility ลำดับที่ 11 คือ Technical Skill ลำดับที่ 12 คือ Learning and Development ธนาคารกสิกรไทย ลำดับที่ 1 คือ Teamwork ลำดับที่ 2 คือ Leadership และ Building Relationship ลำดับที่ 4 คือ Performance Management ลำดับที่ 5 คือ Motivation ลำดับที่ 6 คือ Innovation ลำดับที่ 7 คือ Communication และ Technical Skill ลำดับที่ 9 คือ Flexibility ลำดับที่ 10 คือ Learning and Development ลำดับที่ 11 คือ Talent Management ลำดับที่ 12 คือ Focus on Customer ธนาคารไทยพาณิชย์ ลำดับที่ 1 คือ Communication ลำดับที่ 2 คือ Building Relationship ลำดับที่ 3 คือ Flexibility ลำดับที่ 4 คือ Performance Management ลำดับที่ 5 คือ Technical Skill ลำดับที่ 6 คือ Innovation ลำดับที่ 7 คือ Motivation ลำดับที่ 8 คือ Leadership ลำดับที่ 9 คือ Teamwork ลำดับที่ 10 คือ Focus on Customer ลำดับที่ 11 คือ Talent Management ลำดับที่ 12 คือ Learning and Development

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์

- 1) ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีความแตกต่างของรายการสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลในแต่ละด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงสรุปค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายและการจัดลำดับระดับความคิดเห็นในรายการสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหาร ทรัพยากรบุคคลในแต่ละด้าน

รายการสมรรถนะ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
Focus on Customer	4.18	0.66	มาก	10
Communication	4.20	0.67	มาก	9
Teamwork	4.42	0.71	มาก	1
Leadership	4.41	0.66	มาก	2
Technical Skill	4.23	0.67	มาก	6
Flexibility	4.21	0.62	มาก	7
Innovation	4.28	0.65	มาก	3
Talent Management	4.15	0.71	มาก	11
Learning and Development	4.13	0.79	มาก	12
Motivation	4.21	0.68	มาก	7
Performance Management	4.28	0.64	มาก	3
Building Relationship	4.26	0.56	มาก	5
รวม	4.25	0.67	มาก	

2) แสดงสรุปค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายและการจัดลำดับระดับความคิดเห็นในรายการสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหาร ทรัพยากรบุคคลในแต่ละด้านจำแนกตามธนาคารดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึง ระดับความคิดเห็นในรายการสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหาร ทรัพยากรบุคคลของแต่ละธนาคาร

รายการ สมรรถนะ	ธนาคารกรุงไทย		ธนาคารกรุงเทพ		ธนาคารทหาร ไทย		ธนาคารกสิกร ไทย		ธนาคารไทย พาณิชย์	
	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ ที่	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ ที่	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ ที่	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ ที่	ค่าเฉลี่ย	ลำดับ ที่
1. Focus on Customer	4.30	5	4.27	11	4.39	4	4.09	12	3.79	10
2. Communication	4.23	11	4.36	9	4.46	3	4.32	7	4.05	1
3. Teamwork	4.41	2	4.55	2	4.62	2	4.68	1	3.80	9
4. Leadership	4.52	1	4.58	1	4.64	1	4.42	2	3.83	8
5. Technical Skill	4.30	5	4.40	8	4.16	11	4.32	7	3.95	5
6. Flexibility	4.07	12	4.45	5	4.19	10	4.30	9	4.02	3
7. Innovation	4.27	7	4.55	2	4.34	5	4.35	6	3.89	6
8. Talent Management	4.27	7	4.42	7	4.21	8	4.24	11	3.61	11
9. Learning and Development	4.39	3	4.52	4	4.14	12	4.27	10	3.30	12
10. Motivation	4.27	7	4.36	9	4.20	9	4.36	5	3.85	7
11. Performance Management	4.27	7	4.45	5	4.28	6	4.39	4	4.00	4
12. Building Relationship	4.36	4	4.27	11	4.22	7	4.42	2	4.03	2

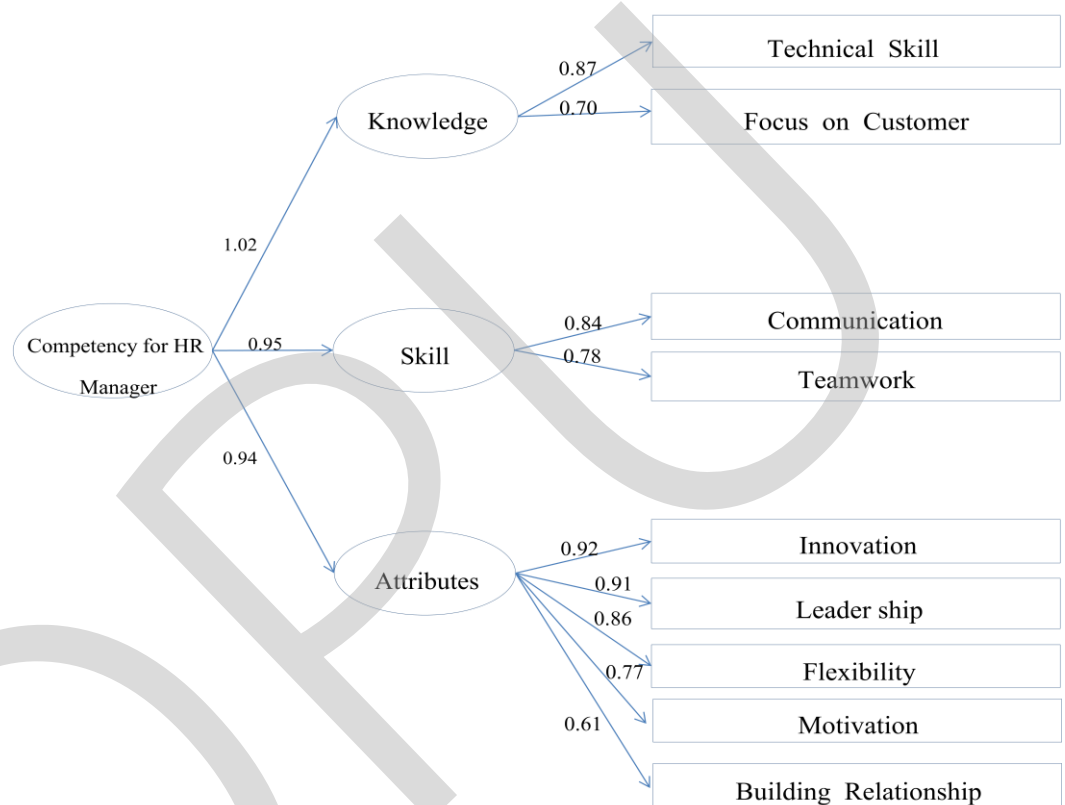
3) ผลการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้สมรรถนะ
ของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้
สมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหาร ทรัพยากรบุคคล

ตัวบ่งชี้	น้ำหนัก องค์ประกอบ b(SE)	t	R ²
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง			
1. ความรู้(Knowledge)			
1.1 Technical Skill	0.87 (0.14)	6.19	0.76
1.2 Focus on Customer	0.70	-	0.49
2. ทักษะ(Skill)			
2.1 Communication	0.84	-	0.70
2.2 Teamwork	0.78 (0.12)	6.51	0.60
3. ทักษะคติ(Attitude)			
3.1 Innovation	0.92 (0.08)	11.05	0.85
3.2 Leader ship	0.91	-	0.82
3.3 Flexibility	0.86 (0.11)	8.05	0.75
3.4 Motivation	0.77 (0.10)	7.73	0.61
3.5 Building Relationship	0.61 (0.12)	5.31	0.38
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง			
1. ความรู้(Knowledge)	1.02 (0.17)	5.94	0.99
2. ทักษะ(Skill)	0.95 (0.14)	7.02	0.91
3. คุณลักษณะ (Attrbutes)	0.94 (0.12)	7.84	0.88
Chi-square = 19.80, df = 19,P = 0.41,GFI = 0.93,AGFI = 0.97,RMR = 0.035,RMSEA = 0.039			

4) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลตัวบ่งชี้
สมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ห้องค้ประกอบเชิงยื่นยันอันดับที่สองของโมเดลตัว
บ่งชี้สมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องสมรรถนะในปัจจุบันของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายภาพรวมตามระดับความคิดเห็นในรายการสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ มาเรียงตามลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อยดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ Teamwork

ลำดับที่ 2 คือ Leadership

ลำดับที่ 3 คือ Innovation และ Performance Management

ลำดับที่ 5 คือ Building Relationship

ลำดับที่ 6 คือ Technical Skill

ลำดับที่ 7 คือ Flexibility และ Motivation

ลำดับที่ 9 คือ Communication

ลำดับที่ 10 คือ Focus on Customer

ลำดับที่ 11 คือ Talent Management

ลำดับที่ 12 คือ Learning and Development

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า สมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1) องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Knowledge) โดยผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์จะต้องมีความสามารถ ทางด้าน Technical Skill และความสามารถทางด้าน Focus on Customer

2) องค์ประกอบทางด้านทักษะ (Skill) โดยผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ จะต้องมีความสามารถทางด้าน Communication และ ความสามารถทางด้าน Teamwork

3) องค์ประกอบทางด้านคุณลักษณะ (Attributes) โดยผู้จัดการฝ่ายบริหาร ทรัพยากรมนุษย์จะต้องมีความสามารถทางด้าน Innovation, Leadership, Flexibility, Motivation และ Building Relationship

ส่วนลำดับที่ 11 คือ Talent Management และลำดับที่ 12 คือ Learning and Development ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และผู้ตอบแบบสอบถามได้ นำเสนอว่าไม่ได้เป็นสมรรถนะในงานของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลจึงไม่ให้ความสำคัญ และถูกตัดออก

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของ ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย พบว่าองค์ประกอบของ Knowledge มีความสำคัญเป็น อันดับแรก รองลงมาคือ Skill และ Attributes ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์

สมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ กล่าวคือผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยจะต้องมีองค์ประกอบทางด้านความรู้ (Knowledge) องค์ประกอบทางด้านทักษะ (Skill) และองค์ประกอบทางด้านคุณลักษณะ (Attributes) ที่เหมาะสมจึงจะบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ ตัวบ่งชี้ความสามารถที่ผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย จะต้องมามีคือ Technical Skill, Focus on Customer, Communication, Teamwork, Innovation, Leadership, Flexibility, Motivation, และ Building Relationship จึงจะบริหารทรัพยากรบุคคลของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้บรรลุผลสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่องเดียวกัน แต่เป็นการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารคนละฝ่ายกัน เช่น การศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคล กับผู้จัดการฝ่ายการตลาดในธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งว่าสามารถใช้สมรรถนะเดียวกันได้หรือไม่
2. น่าจะมีการวิจัยเรื่องนี้อีก โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในธุรกิจอื่น ๆ ที่มีอยู่มากมายหลายแห่งในประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้กับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งถ้าผลใกล้เคียง จะได้เป็นหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานในการอ้างอิงไปถึงประชากรทั้งหมดได้
3. ศึกษาสมรรถนะของผู้จัดการฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลในธนาคารของประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน

บรรณานุกรม

- ณรงค์วิทย์ แสันทอง.(2544). การบริหารทรัพยากรมนุษย์สมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร:
เอชอาร์ซี เตอร์
- ณรงค์วิทย์ แสันทอง.(2547). **มารู้จัก Competency กันเถอะ.** กรุงเทพมหานคร:
เอชอาร์ซี เตอร์
- คณีย์ เทียนพูน. (2545). การบริหารทรัพยากรมนุษย์สู่ศตวรรษที่ 21.
สำนักพิมพ์ นาโกต้า จำกัด
- ธีรศักดิ์ คงสาวิศักดิ์. (2552). **เริ่มต้นอย่างไร เมื่อนำ COMPETENCY
มาใช้ในองค์กร.** สำนักพิมพ์ สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น)
- สุกัญญา รัศมิธรรมโชติ. (2548). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency
Based, Learning.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547). **การกำหนดสมรรถนะของบุคคลเพื่อ
การสรรหา และเลือกสรร.** กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สรรหาและเลือกสรร สำนักงาน
คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548ก). **การนำ Competency มาใช้ในระบบ
ราชการไทย.** (Online). Available from: www.ocsc.go.th (17 มิถุนายน 2548)
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2548. **การปรับใช้สมรรถนะในการบริหาร
ทรัพยากรมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการพลเรือน.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2548). **Competency dictionary.** กรุงเทพมหานคร:
เอช อาร์ ซี เตอร์
- Dessler, Gary. (2009). **A framework for Human Resource Management.** 5 ed.,
U.S.A. : Pearson Prentice Hall.
- Spencer, L.M. & Spencer, S.M. (1993). **Competence at Work: Models for Superior
Performance.** New York: John Wiley & Sons.
- Hair, J.F., Black, W.c., Babin, B.J., Anderson, R.E. and Tatham, R.L. 2006. Multivariate
data analysis Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education, International.

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวด กรณีศึกษาในจังหวัด
นครราชสีมา

ธีรวิทย์ สุภรทรัพย์

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวด กรณีศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา

ประชากรของการวิจัยในครั้งนี้คือผู้บริโภคทั้ง 32 อำเภอในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ผลโดยค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตัวแปรอิสระได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคลแบ่งเป็นอายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรส ลักษณะการพักอาศัยและจำนวนสมาชิกในครอบครัว ตัวแปรตามได้แก่พฤติกรรมกรรมการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาพบว่าผู้บริโภคมีความถี่ในการรับประทานน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง บริโภคน้ำจิ้มบรรจุขวดขนาดเล็ก ซื่อน้ำจิ้มยี่ห้อพันท้ายนรสิงห์เป็นส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคน้ำจิ้มคู่กับเนื้อหมู บุคคลที่มีอิทธิพลในการเลือกซื่อน้ำจิ้มคือตัวเอง โดยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดคือระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ลักษณะการพักอาศัยและจำนวนสมาชิกในครอบครัว

คำสำคัญ : พฤติกรรมกรรมการบริโภค ปัจจัย ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทนำ

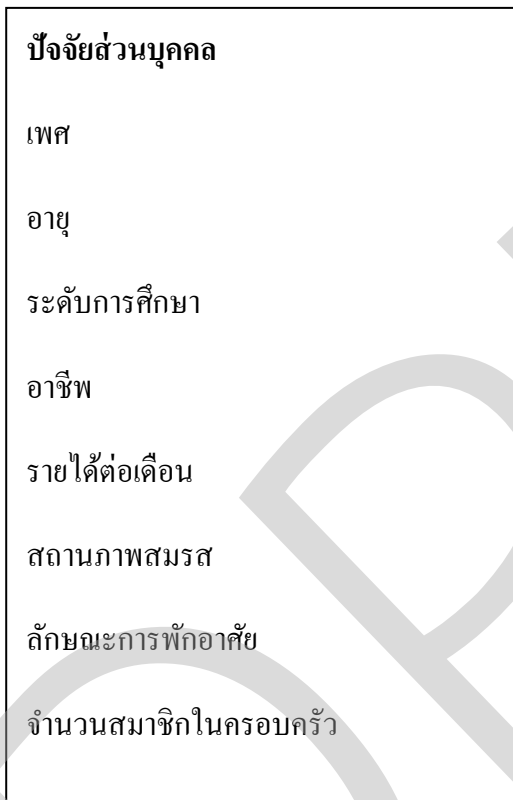
ตลาดธุรกิจอาหารในประเทศไทยกำลังมีแนวโน้มที่กำลังเจริญเติบโตไปสู่ยุคของอาหารแปรรูปและอาหารสำเร็จรูปมากขึ้น น้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดเป็นผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปประเภทซอสซึ่งกำลังได้รับความสนใจว่าตลาดจะเติบโตขึ้นไปอีกอย่างมากในอนาคตเพราะน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดเหล่านี้จะเป็นสิ่งต้องการของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารที่เน้นความทันสมัย สะดวก รวดเร็ว (ฐานเศรษฐกิจ , 2552)

ด้วยมูลค่าการตลาดที่สูงถึง 1,200 ล้านบาทในประเทศไทย มีอัตราการเติบโตในแต่ละปีสูงถึงร้อยละ 20 และมีผู้ประกอบการรายใหม่ถึงปีละ 4-5 ราย (แนวหน้า ,2554)

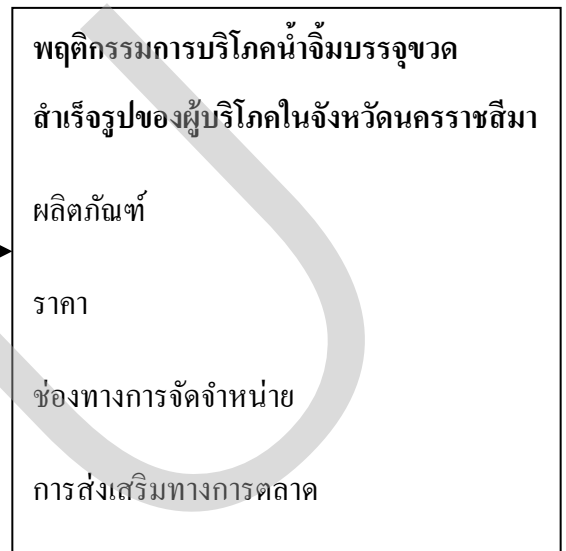
จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีตลาด, การลงทุน, จำนวนประชากร, แนวโน้มเศรษฐกิจและการเติบโตในภาคอุตสาหกรรมอยู่ในระดับที่สูง (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนภาคที่ 2, 2554) มีประชากรสูงถึง 2,563,290 คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดหรือ GPP (Gross Provincial Products) มากที่สุดในภาคอีสานสูงถึง 159,557 ล้านบาท(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552) มีรายได้ต่อหัว(Income per capita) อยู่ที่ร้อยละ 0.7 ต่อปี(สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา, 2553) ซึ่งถ้าวิเคราะห์จากข้อมูลดังกล่าวมาทั้งหมดแล้วจะเห็นว่าจังหวัดนครราชสีมาเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีความน่าสนใจในการลงทุนทำธุรกิจประกอบกับทางจังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดแรกของภาคอีสานถ้าโดยสารมาจากทางภาคกลางกล่าวคือมีความสะดวกทางด้าน โลจิสติกส์และผู้ประกอบการสามารถเจาะตลาดอื่นๆในภาคอีสานได้ต่อไปในอนาคตได้อีกเช่นกัน ด้วยเหตุนี้วิจัยในครั้งนี้จะศึกษาว่าพฤติกรรมบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมาเป็นไปในแนวทางใด มีตัวแปรใดบ้างที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดของผู้บริโภคเพื่อเป็นประโยชน์แก่นักลงทุนและผู้ประกอบการใหม่ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจลงทุนหรือทำธุรกิจไม่เฉพาะประเภทน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดเท่านั้นแต่ยังสามารถประยุกต์ใช้ในธุรกิจประเภทอื่นๆได้อีกด้วย

กรอบแนวความคิด

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคน้ำจิ้มบรรจุขวดสำเร็จรูป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริโภคทั่วไปในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 400 ตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของTaro Yamane ทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่างด้วยการแจกแบบสอบถามโดยกระจายแบบสอบถามไปทั้ง 32 อำเภอของจังหวัดนครราชสีมา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคลแบ่งเป็นอายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรส ลักษณะการพักอาศัยและจำนวนสมาชิกในครอบครัว ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและปัจจัยทางสังคม ตัวแปรตาม ได้แก่พฤติกรรมการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมาซึ่งจะแบ่งเป็นทางด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมทางการตลาด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านข้อมูลแก่บุคคลทั่วไปว่าน้ำจิ้มสำเร็จรูปนั้นคืออะไร มีกรรมวิธีการผลิตอย่างไรและจำหน่ายที่ไหน
2. หน่วยงานของรัฐและเอกชนสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลของการวิจัยเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนบริโภคน้ำจิ้มอย่างเหมาะสม
3. เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักลงทุน, ผู้ประกอบหรือบริษัททางการตลาดในการใช้ข้อมูลจากการวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสร้างกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด

4. เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางแก่นักวิจัยรุ่นต่อไปที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2,563,290 คน โดยผู้วิจัยเลือกกระจายแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane ไปยังทั้ง 32 อำเภอของจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ อำเภอเมืองนครราชสีมา อำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง อำเภอลำทะเมนชัย อำเภอชุมพวง อำเภอเมืองยาง อำเภอประทาย อำเภอปักธงชัย อำเภอพิมาย อำเภอห้วยแถลง อำเภอชุมพวง อำเภอสูงเนิน อำเภอขามทะเลสอ อำเภอสีคิ้ว อำเภอปากช่อง อำเภอหนองบุญมาก อำเภอแก้งสนามนาง อำเภอโนนแดง อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอเทพารักษ์ อำเภอเมืองยางอำเภอพระทองคำ อำเภอลำทะเมนชัย อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ (ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง, 2554)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการบริโภค น้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 400 ตัวอย่างโดยมีลักษณะแบบสอบถามจะใช้ทั้งแบบปิดและแบบเปิด ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้บริโภค ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลในการบริโภค น้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดจำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกบริโภค น้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดจำนวน 34 ข้อ โดยลักษณะคำตอบเป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 4 ปัญหาของการบริโภคน้ำจืดสำเร็จรูปบรรจุขวดและข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งเป็นคำถามแบบเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ โดยการหาค่าเฉลี่ยออกมาเป็นร้อยละ ในคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้บริโภคและคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกบริโภคน้ำจืดสำเร็จรูปบรรจุขวด
2. ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในคำถามเกี่ยวกับปัญหาของการบริโภคน้ำจืดสำเร็จรูปบรรจุขวดและข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งเป็นคำถามแบบเปิดเพื่อใช้อธิบายถึงความสำคัญของแต่ละปัจจัย
3. ใช้ T-Test และ F-Test ในการทดสอบสมมติฐานที่ระดับความมั่นใจร้อยละ 95
- 4.

การทดสอบสมมติฐาน

พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลทางด้าน อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะการพักอาศัยและจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีผลต่อการบริโภคน้ำจืดสำเร็จรูปบรรจุขวด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นปัจจัยทางด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส ที่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคน้ำจืดสำเร็จรูปบรรจุขวด

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย การบริโภคน้ำจืดสำเร็จรูปบรรจุขวดของผู้บริโภคในจังหวัด นครราชสีมา ซึ่งกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง 24-30 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจรายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 สถานภาพโสด ลักษณะการพักอาศัยอยู่ในบ้านส่วนตัว มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-4 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่บริโภคน้ำจืดประเภทเนื้ออย่าง/หมูกระทะ รองลงมาคือ น้ำจืดสุกและน้ำจืดซีฟู้ดตามลำดับ ความถี่ในการซื้อน้ำจืดบรรจุขวดของผู้บริโภค ซึ่ชื่อน้อยกว่าเดือนละ 1 ครั้ง ความถี่ในการรับประทานของผู้บริโภคส่วนใหญ่รับประทานน้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ขนาดขวดบรรจุ

ที่ผู้บริโภครส่วนใหญ่นิยมรับประทานได้แก่ ขวดขนาด ยี่ห้อยี่ห้อที่ผู้บริโภครส่วนใหญ่นิยมบริโภคได้แก่ ยี่ห้อยี่ห้อพันท้ายนรสิงห์ รองลงมาคือยี่ห้อยี่ห้อนิโอสกี ประเภทเนื้อที่ผู้บริโภครส่วนใหญ่ นิยมบริโภคคู้กับน้ำจิ้มบรรจุขวดได้แก่เนื้อหมู รองลงมาคือเนื้อไก่ บุคคลที่มีอิทธิพลในการเลือกซื้อน้ำจิ้มบรรจุขวดมากที่สุดคือ ตัวผู้บริโภครเอง รองลงมาคือครอบครัว/ญาติ/พี่น้อง สื่อที่มีทำให้รู้จักน้ำจิ้มบรรจุขวดมากที่สุดคือการแนะนำบอกต่อจากปากต่อ รองลงมาคือ โทรทัศน์ ด้านพฤติกรรมการบริโภคผลการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมในการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดด้านผลิตภัณฑ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับเรื่องผลิตภัณฑ์มากที่สุดรองลงมา คือ ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคา ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัจจัยที่มีผลการต่อการตัดสินใจบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดที่สุด คือ ความสะอาดของน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดรองลงมาคือรสชาติของผลิตภัณฑ์น้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวด

2. ด้านราคา ภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริโภครเห็นด้วยว่ายี่ห้อยี่ห้อมีผลต่อการตั้งราคาสินค้าแต่ในกรณีที่คุณภาพและรสชาติของน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดไม่ต่างกัน ผู้บริโภครจะตัดสินใจเลือกซื้อน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดที่มีราคาต่ำกว่า โดยไม่คำนึงถึงยี่ห้อยี่ห้อ

3. ด้านสถานที่จัดจำหน่าย ภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ายี่ห้อยี่ห้อน้ำจิ้มบรรจุสำเร็จรูปขวดที่มีการวางขายในจุดจำหน่ายต่างๆมากกว่า มีผลต่อความเชื่อมั่นในการตัดสินใจซื้อสินค้ามากกว่ายี่ห้อยี่ห้อที่มีการวางขายเพียงไม่กี่ร้าน รองลงมาคือยี่ห้อยี่ห้อที่สามารถหาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาดทั่วไป

4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดมากที่สุดคือการแนะนำบอกต่อจากเพื่อน ครอบครัวและญาติพี่น้อง รองลงมาคือตัดสินใจซื้อเนื่องจากทดลองชิมน้ำจิ้มจากบูธสินค้า แม้ว่าจะมียี่ห้อยี่ห้อที่ซื้อเป็นประจำแล้วก็ตาม โดยการจัดโปรโมชั่นลดแลกแจกแถมนั้น มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภครมากนักร

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวดในจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการหรือผู้ที่สนใจ เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุง แก้วใจ เกี่ยวกับการบริโภคน้ำจิ้มสำเร็จรูปบรรจุขวด ให้สอดคล้องกับสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์เป็นอันดับแรก โดยเฉพาะในเรื่องของความสะอาด รสชาติ และบรรจุภัณฑ์ เพราะฉะนั้นผู้ประกอบการสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปสนับสนุนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค การวางแผนในเรื่องของผลิตภัณฑ์สามารถทำได้โดยการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์จากที่ใช้พลาสติกมาใช้ขวดแก้วบรรจุ และเน้นในเรื่องข้อมูลที่อยู่บนฉลากให้มากขึ้นเช่น ส่วนผสมที่ใช้ พลังงานที่ได้ ข้อควรระวัง มาตรฐานสากลที่ผู้ผลิตได้รับ เป็นต้น

ด้านราคา จากผลการวิจัยพบว่าราคามีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และยิ่งหือเป็นตัวกำหนดราคา ฉะนั้น จึงเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตเน้นผลิตสินค้าโดยคำนึงถึงการเน้นคุณภาพของสินค้า หรือการควบคุมต้นทุนการผลิตให้ต่ำ เพื่อสามารถกำหนดราคาที่ต่ำกว่าคู่แข่งได้ เนื่องจากจะเห็นว่าการซื้อน้ำจิ้มบรรจุขวดแบบเป็นแพ็คนั้น ถึงแม้จะมีราคาถูกกว่าแต่จะไม่จูงใจผู้บริโภค ผู้ขายจึงอาจจะต้องวางแผนการขายน้ำจิ้มแบบแพ็คโดยเปลี่ยนจากขายแพ็ค 6 เป็นแพ็ค 3 ขวดหรือแพ็คคู่แทนและเสริมในเรื่องของของแถมถ้าซื้อแบบเป็นแพ็คด้วย

ด้านสถานที่จัดจำหน่าย เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายให้มากและหลากหลายขึ้น เนื่องจากการกระจายสินค้าในร้านค้าต่างๆ ให้มากขึ้นมีผลต่อความมั่นใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคและผู้บริโภคอาจจะเลือกซื้อน้ำจิ้มยี่ห้ออื่นแทนถ้ายี่ห้อน้ำจิ้มที่ผู้บริโภคต้องการไม่มีขายทั่วถึง

ด้านการส่งเสริมทางการตลาดเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนด้านการตลาดให้กับองค์กรและห้างร้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่นเรื่องการทำตลาดโดยการเปิดบูธให้ชิมรสชาติสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น และมีโอกาส

แนะนำบอกต่อ ซึ่งเป็นแนวทางการตลาดที่ดีที่สุด การขายแบบลดแลกแจกแถมก็ไม่ส่งผลดีมากนักควรจะลดแบบพอดีๆผู้บริโภคจะให้เห็นคุณค่าของสินค้าอื่นๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อช่วยในการบริหารงานของร้านค้าปลีกให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากร้านค้าปลีกยังไม่เห็นให้ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน เพื่อช่วยสร้างระบบการจัดการที่ดีและเพื่อเป็นการสร้างรากฐานการบริหารที่มีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันกับร้านค้าปลีกของต่างชาติและนำแนวคิดทฤษฎีอื่นเช่น Six Sigma มาใช้ในการบริหาร

2. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในขอบเขตที่กว้างขึ้น เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคในภาพรวมที่กว้างขึ้น เช่น ในระดับภาค หรือระดับประเทศ หรือปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น รูปแบบการใช้ชีวิต, สถานที่พักอาศัย และรสนิยม เป็นต้น

3. เนื่องจากผลวิจัยระบุว่าความสะอาดและรสชาติ เป็นปัจจัยหลักในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ฉะนั้นจึงควรมีการศึกษาเจาะลึกในด้านของตัวผลิตภัณฑ์อย่างลึกซึ้ง

บรรณานุกรม

- Thai Food To The World. (2547). นโยบายรัฐบาลด้านครัวไทยสู่ครัวโลก. (Updated 2554 ; Retrieved 2554, เมษายน 4). อ้างอิงได้จาก <http://www.thaifoodtoworld.com/home/governmentpol.php>
- ฐานเศรษฐกิจ. (2552). นีโอฯคอนเซ็ปต์ใหม่ เปิดร้านนานาชาติ รุกคอมมิวนิตีมอลล์. (Retrieved 2554, มกราคม 5) อ้างอิงได้จาก <http://www.mumuu.com/news-show-นีโอฯคอนเซ็ปต์ใหม่-เปิดร้านนานาชาติ-รุกคอมมิวนิตีมอลล์-5-21525>
- แนวหน้า.(2554). นีโอสู่สิ่งแวดล้อมแบบเอ็กซ์เพรสส์รับแผนขยายธุรกิจแฟรนไชส์ซีซีงบลงทุนน้อย-คืนทุนเร็ว. (Updated 10 มีนาคม 2554 ; Retrieved 2554, เมษายน 4) อ้างอิงได้จาก <http://www.ryt9.com/s/nnd/1105011>
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร : ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์จำกัด
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน. (2548). สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (Updated 2554 ; Retrieved 2554, เมษายน 4) อ้างอิงได้จาก ird.rmuti.ac.th/newweb/fmanager/files/5.unit4.doc
- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2550). ครัวไทย ครัวโลกแสนอร่อย. (มีนาคม-เมษายน).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). สถิติผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด. (Updated 2552, 31 ธันวาคม ; Retrieved 2554, มีนาคม 21) อ้างอิงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=96>
- หนังสือพิมพ์แนวหน้า. (2554). นีโอสู่สิ่งแวดล้อมแบบเอ็กซ์เพรสส์รับแผนขยายธุรกิจแฟรนไชส์ซีซีงบลงทุนน้อย-คืนทุนเร็ว. หนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 10 มีนาคม 2554.

รูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด
(มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย

เพชรยุพา บุรณศิริจรุงรัฐ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์(1). ศึกษาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัท จำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย (2). สร้างรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย (3). ประเมินรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย วิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน **ขั้นตอนที่ 1** ศึกษาระดับความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) **ขั้นตอนที่ 2** สร้างรูปแบบความฉลาดทางสังคม **ขั้นตอนที่ 3** ประเมินรูปแบบความฉลาดทางสังคม โดยการทดลองรูปแบบ ผลที่ได้จากการวิจัยมี 3 ตอน ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ตอนที่ 3 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ผลการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน (O_3) ต่างจากระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น (O_2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความฉลาดทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ได้แก่ ด้านรู้สถานการณ์ ด้านการแสดงออก ด้านความจริงใจ ด้านความชัดเจน และความเห็นอกเห็นใจ โดยภาพรวมและรายด้านจะพบว่าพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีความฉลาดทางสังคม หลังการทดลองเสร็จสิ้น (O_3) สูงกว่าความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น (O_2) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 นั่นคือรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีความฉลาดทางสังคมคงทน ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยดังนี้ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สามารถนำไปปรับใช้กับการสร้างรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence Development Model) ให้กับพนักงานบริษัทจำกัดที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยอื่น ๆ ได้ 2. สามารถนำไปใช้ประเมินพฤติกรรม รูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence Development Model) ให้กับพนักงานบริษัทจำกัดที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยอื่น ๆ ได้ 3. สามารถนำผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence Development Model) ไปใช้วางแผนนโยบายด้านการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ พฤติกรรมระหว่างบุคคลในองค์กรให้กับพนักงานบริษัทจำกัดที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัย และพัฒนารูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence Development Model) ที่เหมาะสมกับพนักงานในองค์กรอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาวิจัย และพัฒนารูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence Development Model) ในสถาบันครอบครัว ประชาชนทั่วไป สถานศึกษาทั้งระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับมหาวิทยาลัย
3. ควรมีการร่างหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนารูปแบบความฉลาดทาง สังคม (Social Intelligence Development Model) เพื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในสาขาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

บทนำ

ความรู้้นั้นสำคัญยิ่งใหญ่ เพราะเป็นปัจจัยทำให้เกิดความฉลาด สามารถจะเจริญก้าวหน้า มนุษย์จึงใฝ่ศึกษากันอย่างไม่รู้จบสิ้น แต่เมื่อพิเคราะห์ดูแล้ว การเรียนรู้มีมากมายเพียงใด บางทีก็ไม่ช่วยให้ฉลาดหรือเจริญเท่าไรนัก ถ้าหากเรียนไม่ถูกถ้วน ไม่รู้จริงแท้ การศึกษาหาความรู้จึงสำคัญตรงที่ว่า ต้องศึกษาเพื่อให้เกิด “ความฉลาดรู้” คือ รู้แล้วสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ การศึกษาเพื่อความฉลาดรู้มีข้อปฏิบัติที่น่ายึดถือเป็นหลักอย่างน้อยสองประการ เมื่อจะศึกษาสิ่งใดเรื่องใดให้รู้จริง ควรจะศึกษาให้ตลอด ครบถ้วนทุกแง่ทุกมุม ไม่ใช่เรียนรู้เพียงบางส่วนบางตอน หรือเพ่งเล็งเฉพาะแต่เพียงบางแง่มุม อีกประการหนึ่ง จะต้องปฏิบัติพร้อมกันไปด้วยเสมอ (ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา, 2549, หน้า 120) และปัจจัยที่ก่อให้เกิดความฉลาด (intelligence) จะต้องมีการศึกษาในเชิงลึกขยาย (enlargement) ขอบเขตของความฉลาด (intelligence) นั่นคือ ให้มุ่งเน้นสู่ปัญญา (wisdom) สติและปัญญาจึงเป็นเครื่องป้องกัน

ตัวเองได้ดีที่สุดในทุกกรณี โดยเฉพาะในยุคที่เราถูกล้อมด้วยกระแสข้อมูลข่าวสารทั้งจริงและเท็จ ดังพระราชดำรัสในพิธีถวายปริญญาเกดติมศักดิ์ของมหาวิทยาลัยวิลเลียมส์ วิลเลียมทาวน์ นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2510 ความว่า โลกปัจจุบันเต็มไปด้วยการโฆษณาชวนเชื่อ ก่อนจะปักใจเชื่ออะไรลงไปควรพิจารณาเหตุผลให้ถ่องแท้เสียก่อน แม้แต่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงแนะนำให้ใช้สติปัญญาศึกษาค้นคว้าไตร่ตรองให้แน่ว่าคำสั่งสอนนั้นเป็นความจริงได้หรือไม่ ไม่ใช่สักแต่เชื่อเพราะมีผู้รู้บัญญัติไว้ (สำนักงานส่งเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, 2555) สติและปัญญาเป็นเกราะป้องกันตัวเองได้ในทุกกรณี และจะเกิดขึ้นจากการพิจารณาอย่างแยกคางว่าเป็นเช่นนั้นจริงตามหลักโยนิโสมนสิการ (คณัย จันทร์เจ้าฉาย, 2554, หน้า 173) มีความคิด วิเคราะห์ แยกแยะในเชิงลึก มนุษย์ผู้ที่มีความเพียรที่บริสุทธิ์ ปัญญาเฉียบแหลม กำลังกายที่สมบูรณ์ย่อมมีความฉลาดในตัวเองและมีความฉลาดทางสังคม (social intelligence) (ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา, 2542, หน้า 8)

มนุษย์ทุกคนล้วนมีศักยภาพแฝงเร้นที่จะบรรลุภารกิจของตนได้อย่างงดงามทั้งสิ้น ขอเพียงมนุษย์ตระหนักรู้ถึงศักยภาพพิเศษที่ซุกซ่อนอยู่ในตน แล้วเพียรเจียรระในชีวิตให้แวววาวพรายพรายด้วยการเรียนรู้ ซึมซับเก็บรับบทเรียนจากการงานและการใช้ชีวิตอย่างสุขุมก็ย่อมจะมีชีวิตที่คุ้มค่า สงบ ร่มเย็น และเป็นสุขได้โดยไม่ยาก (ว. วชิรเมธี, 2555ข, หน้า 5)

ในโลกปัจจุบัน มนุษย์มีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารชนิดสมองคู่สมอง เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า สมองของคนเราเป็นสิ่งที่ซับซ้อน เข้าใจยาก และมีพลังอำนาจมากมายมหาศาล การที่เราต้องจัดการกับสมองหรือความคิดของเราเองเป็นงานที่ยากลำบาก เพราะเราคงเป็นอัจฉริยะ ถ้าเราสามารถจัดการกับความคิดของคนจำนวนมากในเวลาเดียวกันได้เป็นอย่างดี คนที่มีความฉลาดในการเข้าสังคมจำเป็นต้องใช้พลังสมองทั้งหมด ใช้ภาษาของพวกเขามาเพื่อการติดต่อสื่อสารและอ่านใจบุคคลอื่น พวกเขาต้องมีความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้อื่นรู้สึกอยากเปิดเผย อยากสนทนา หรืออยากเป็นเพื่อนกับพวกเขา นอกจากรู้จักสร้างมิตรภาพแล้ว พวกเขายังต้องรู้จักที่จะรักษามิตรภาพนั้นไว้ ข้อสำคัญอย่างยิ่งของพลังความฉลาดทางสังคม คือ เกี่ยวข้องกับความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการเจรจาต่อรอง ความสามารถในการจัดการกับความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างไม่ทันตั้งตัวระหว่างการเจรจา การรับมือกับความผิดพลาด และการปิดการเจรจา ความสามารถดังกล่าวข้างต้นจำเป็นต้องอาศัยคุณสมบัติ คือ เป็นทั้งนักพูดและนักฟังที่ดี ต้องทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก คนที่ฉลาดเข้าสังคมจะต้องเข้ากับคนอื่นได้เป็นอย่างดี แม้จะมีความแตกต่างกันในแง่ของภูมิหลัง อายุ วัฒนธรรม หรือชนชั้นทางสังคมก็ตาม และ

ที่สำคัญต้องมีความ-สามารถทำให้บุคคลเหล่านั้นรู้สึกเป็นกันเองและผ่อนคลายในระหว่างสนทนา หลายต่อหลายอาชีพจำเป็นต้องมีความสามารถในการเข้าสังคม เพื่ออำนวยความสะดวกของพวกเขามีประสิทธิภาพมากขึ้น ความสามารถในการเข้าสังคมนี้เราจำเป็นต้องฝึก และข่าวดีก็คือ เราสามารถฝึกฝนได้ (Buzan, 2003) สังคมยุคปัจจุบัน องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ เริ่มหันมาสนใจเรื่องความฉลาดทางสังคมมากขึ้น นอกเหนือไปจากความพยายามคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียว เพราะหากบุคคลมีเพียงความสามารถ แต่ไม่มีมนุษยสัมพันธ์ ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นแล้วมีปัญหา ขาดความรับผิดชอบ ไม่ตรงต่อเวลา เป็นผู้ที่ไม่ใส่ใจใคร ไม่มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรของตนที่ทำอยู่ก็จะทำให้องค์กรเหล่านั้นขาดประสิทธิภาพหรือล่มสลายไปในไม่ช้า บริษัทจำกัดที่เกี่ยวข้องธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อทางด้านหนังสือเล่ม (pocket books) นิตยสาร (magazine) หนังสือพิมพ์ (newspaper) โทรทัศน์ (television) และวิทยุ (radio) ซึ่งทุก ๆ หน่วยงานมีความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝน ค้นคว้าศาสตร์ทางด้านความคิดและความฉลาดทางสังคม โดยเฉพาะความฉลาดทางสังคม ซึ่งมีความสำคัญมากในการที่จะทำให้บุคลากรของบริษัทจำกัดทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรของบริษัทจำกัดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยทั้งหมดนี้ต้องมีความฉลาดทางสังคมมาก เพราะต้องทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆ ในวงกว้างทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร และแต่ละคนสามารถเป็น “ครู” กันได้คนละอย่าง ทุกคนคือครูที่มีความรู้แตกต่างกัน (รังสรรค์ แสงสุข, 2552, หน้า 21) และครูนั้นเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเพื่อสังคมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังได้มีการกำหนดลักษณะของบุคคลที่เป็นครูว่าด้วยการปฏิบัติตนเกี่ยวกับสังคมไว้ในมาตรฐานที่เก้า ซึ่งกล่าวไว้ว่า “การร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาหรือองค์กร และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น” และมาตรฐานที่สิบของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งกล่าวไว้ว่า “การร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ หมายถึงความตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชน และร่วมมือปฏิบัติงานให้ชุมชน สถานศึกษา หรือองค์กรมีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548) บริษัทจำกัดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสื่อสารมวลชนประกอบไปด้วย 4 บริษัท ได้แก่ (1) บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) (2) บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) (3) บริษัท บีอีซี เวิลด์ จำกัด (มหาชน) (4) บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของบริษัทจำกัดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

สื่อสารมวลชนในประเทศไทย จึงเป็นอีกวิธีทางหนึ่งที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงาน เพราะถือว่าคนเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุดในองค์กร ดังที่ จีระประภา อัครบวร (2549, หน้า 9) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ กระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ความสามารถให้บุคลากรในองค์กรอย่างเป็นระบบ โดยผ่านกิจกรรมการฝึกอบรม การพัฒนารูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งใช้สภาพแวดล้อมหรือการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรเพื่อให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์กร มีผลิตผลและผลิตภาพดีขึ้น บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้า มีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมมีความเข้มแข็ง และมีความสามารถในการแข่งขัน จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจุบันองค์กรระบบบริการสุขภาพและความงามจำนวนมากได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรโดยใช้ฐานสมรรถนะ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ และทัศนคติในการปฏิบัติงาน โดยมีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแพร่ขยายฐานความคิดออกไปในรูปแบบของการจัดอบรมสำหรับผู้ที่มีความสนใจ ซึ่งจะเปิดสำนักงานการฝึกอบรมภายใต้ชื่อ ณ เพชร เทรนนิง เพื่อยกระดับคุณภาพของพนักงาน โดยกระบวนการวิจัยสอดคล้องกับแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการฝึกอบรม อีกทั้งพนักงานสามารถใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เสนอเป็นผลงานวิชาการภายในองค์กร เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพและการรับใช้ประเทศชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาระดับความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)
2. สร้างรูปแบบความฉลาดทางสังคม **ขั้นตอนที่ 3** ประเมินรูปแบบความฉลาดทางสังคม โดยการทดลองรูปแบบ

ผลที่ได้จากการวิจัย

1. ผลการศึกษาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย
2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัท จำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ผลการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน (O₃) ต่างจากระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น (O₂) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความฉลาดทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ได้แก่ ด้านรู้สถานการณ์ ด้านการแสดงออก ด้านความจริงใจ ด้านความชัดเจน และความเห็นอกเห็นใจ โดยภาพรวมและรายด้านจะพบว่าพนักงานบริษัท จำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีความฉลาดทางสังคม หลังการทดลองเสร็จสิ้น (O₃) สูงกว่าความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น (O₂) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 นั่นคือรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัท จำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีความฉลาดทางสังคมคงทน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัท จำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย

ก่อนการทดลอง พบว่า พนักงานบริษัท จำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พนักงานมีระดับความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน เรียงลำดับ ดังนี้ ด้านความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ด้านรู้สถานการณ์ (Situation awareness) ด้านความชัดเจน (Clarity) ด้านความจริงใจ (Authenticity) และด้านการแสดงออก (Presence)

ผลการศึกษาด้านรู้สถานการณ์ (Situation awareness) ของพนักงานบริษัท จำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมก่อนการทดลอง ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูงทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การทำสิ่งที่เริ่มต้นไปแล้วให้สำเร็จเสร็จสิ้น ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ การทำงานให้ทันตามกำหนดเป็นเรื่องสำคัญ และเมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน นั้นตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันสามารถกระตุ้นให้คนเล่าปัญหาของเขาให้ฉันฟัง

ผลการศึกษาด้านการแสดงออก (Presence) ของพนักงานบริษัท จำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมก่อนการทดลอง ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่

ในระดับสูง 18 ข้อ และระดับปานกลาง 7 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้นำต้องรู้ว่าจะเป็นผู้ตามได้อย่างไร ฉันรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่น จากลักษณะสีหน้าและแววตาของบุคคลนั้น ฉันมีความสุขเมื่อสร้างความสนุกให้กับเพื่อนฝูงในงานเลี้ยง และร่างกายของฉันมีความสมบูรณ์แข็งแรง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันว่าเป็นการยากที่จะเริ่มพูดคุยกับผู้คนผลการศึกษาด้านความจริงใจ (Authenticity) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมก่อนการทดลอง ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง 19 ข้อ และระดับปานกลาง 6 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ฉันยอมรับตัวเองในแบบที่ฉันเป็นอยู่ ในบางครั้งเกือบทุกคนก็ต้องการเวลาความเป็นส่วนตัวเพื่ออยู่ตามลำพัง และเวลาต้องทำงานที่ใช้สมาธิมาก ๆ ฉันจะทำได้ดีเมื่ออยู่ตามลำพังและอยู่ในความเงียบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันว่า มันยากที่จะยอมรับว่าทำผิดพลาด ผลการศึกษาด้านความชัดเจน (Clarity) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมก่อนการทดลอง ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง 22 ข้อ และระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ฉันจะรับผิดชอบการกระทำของตัวเอง เมื่อทำผิด ฉันสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้ และฉันรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำงานต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันว่า มันยากที่จะพูดถึงความรู้สึกของตัวเอง ผลการศึกษาด้านความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมก่อนการทดลอง ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง 22 ข้อ และระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ฉันเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อฉัน ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ฉันก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม และความสัมพันธ์ที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างทีมงานที่ประสบความสำเร็จ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันชอบมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม

ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย

การสร้างรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคม (Social intelligence) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ตามรูปแบบของ

Albrecht (2006) นักคิดชาวเยอรมันซึ่งเรียกชื่อย่อว่า SPACE ประกอบด้วย (1) รู้สถานการณ์ (Situation Awareness) (2) การแสดงออก (Presence) (3) ความจริงใจ (Authenticity) (4) ความชัดเจน (Clarity) และ (5) ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) โดยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคมของความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บริษัทจำกัด (มหาชน) ที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์ ประกอบด้วย บริษัท บีอีซีวีเวิลด์ จำกัด (มหาชน) บริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน) และบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบด้วย บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และบริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ด้วยการนำแบบวัดความฉลาดทางสังคมไปให้พนักงานบริษัทจำกัดที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยทดลองทำ พร้อม ๆ กับให้เขาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นตามความเข้าใจ ด้วยประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคม สาเหตุที่ศึกษาแนวคิดด้วยประสบการณ์ตรง เพราะด้วยอาชีพสื่อสารมวลชน ด้วยประสบการณ์การทำงาน อายุนาน ประกอบกับเมื่อให้ทำแบบวัดความฉลาดทางสังคม ความคิดเห็นก็ค่อนข้างจะสอดคล้องกับแบบสอบถาม คือ ผลลัพธ์ที่ได้ออกมาเป็นบวกร่างรูปแบบ ตามแนวคิดทฤษฎีของ Albrecht (2006) นักคิดชาวเยอรมัน มีชื่อเต็มว่า Karl Hans Albrecht ได้เขียนหนังสือ Social intelligence: The New Science of Success (2006) มีรายละเอียด ดังนี้

1. รู้สถานการณ์ (Situational Awareness) หมายถึง ความสามารถในการอ่านตีความพฤติกรรมของคนในแต่ละสถานการณ์ เป็นกุญแจสำคัญของความปลอดภัยส่วนบุคคล (personal security) ซึ่งต้องอาศัยประสาทสัมผัสทั้งหมด สายตาสามารถเห็นภัยคุกคามที่อยู่ข้างหน้า ในขณะที่หูสามารถได้ยินเสียงที่มาจากข้างหลังได้ เมื่อมีความผิดปกติในทิศทางใดก็ตามต้องหันไปดูเพื่อแยกแยะว่าสิ่งนั้นเป็นภัยคุกคามหรือไม่ ความตระหนักรู้ถึงสถานการณ์ทำให้เรารู้ว่ามีอะไรอยู่รอบตัว มีใครกำลังเข้ามาใกล้หรืออยู่ที่ใด มีที่หลบซ่อนสำหรับคนร้ายอยู่ใกล้หรือไม่ ทำให้เราสามารถเตรียมตัวที่จะตอบสนองได้ดี โอกาสที่คนร้ายจะปรากฏตัวอย่างไม่ทันตั้งตัวจึงเป็นไปได้ยาก วัดด้วยการใช้หลักจิตวิทยา แบ่งเป็นระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2. การแสดงออก (Presence) หมายถึง การแสดงออกทั้งวจนภาษา (verbal language) การพูด และอวจนภาษา (nonverbal language) ภาษาท่าทางของคุณจะเป็นตัวกำหนดภาพของคุณในใจผู้อื่น วัดด้วยการสร้างคำถามเกี่ยวกับการแสดงออก ตามทฤษฎีของ Albrecht (2006) ต่อจากนั้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและสร้าง

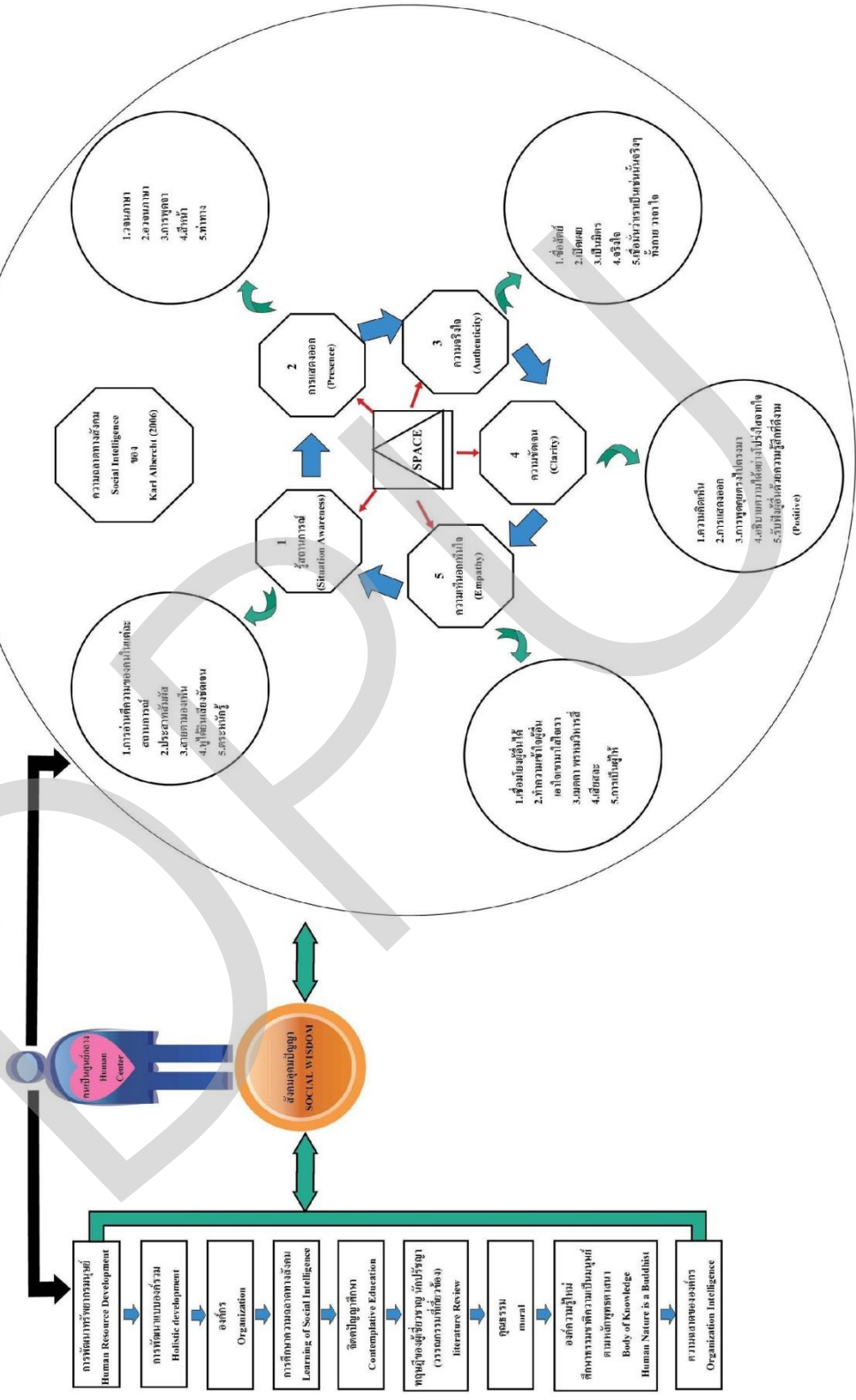
แบบสอบถามให้พนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยตอบคำถาม เพื่อประเมินและวิเคราะห์เกี่ยวกับการแสดงออกของพนักงาน

3. ความจริงใจ (Authenticity) หมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้คนอื่นตัดสินใจว่าคุณเป็นคนซื่อสัตย์ เปิดเผย และเป็น “ของแท้” วัดด้วยการสร้างคำถามเกี่ยวกับความจริงใจ ตามทฤษฎีของ Albrecht (2006) ต่อจากนั้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและสร้างแบบสอบถามให้พนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยตอบคำถาม เพื่อประเมินและวิเคราะห์เกี่ยวกับความจริงใจของพนักงาน

4. ความชัดเจน (Clarity) หมายถึง ความสามารถในการอธิบายความคิดและแสดงความคิดเห็น วัดด้วยการสร้างคำถามเกี่ยวกับความชัดเจนตามทฤษฎีของ Albrecht (2006) ต่อจากนั้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและสร้างแบบสอบถามให้พนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยตอบคำถาม เพื่อประเมินและวิเคราะห์เกี่ยวกับความชัดเจนของพนักงาน

5. ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) หมายถึง ความสามารถในการ “เชื่อมต่อ” กับผู้อื่น ความฉลาดทางสังคมกับเซลล์ประสาทของผู้นำ วัดด้วยการสร้างคำถามเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจตามทฤษฎีของ Albrecht (2006) ต่อจากนั้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและสร้างแบบสอบถามให้พนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยตอบคำถาม เพื่อประเมินและวิเคราะห์เกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจของพนักงานได้ประเมินร่างรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดียวกันกับขั้นตอนที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ใน 11 คน ได้เสนอแนะให้นำทฤษฎีแนวคิดของทุกแนวคิดจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาสร้างรูปแบบร่วมจึงได้รูปแบบตามกรอบแนวคิด ดังนี้

Social Intelligence Development Model For Employees Of Mass Communications Companies In Thailand

ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ภายหลังจากการทดลองเสร็จสิ้น

ผลความฉลาดทางสังคม (Social intelligence) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยภายหลังจากการทดลองเสร็จสิ้นพบว่า พนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พนักงานมีระดับความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านรู้สถานการณ์ และด้านความชัดเจน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการแสดงออก และด้านความจริงใจ ผลด้านรู้สถานการณ์ (Situational Awareness) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง 18 ข้อ และระดับปานกลาง 7 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การทำงานให้ทันตามกำหนดเป็นเรื่องสำคัญ การทำสิ่งที่เริ่มต้นไปแล้วให้สำเร็จเสร็จสิ้น ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ และฉันเชื่อว่า การพบปะกันครั้งแรกมีความสำคัญมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือฉันมักปฏิบัติกับผู้อื่นแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานภาพและอำนาจหน้าที่ของแต่ละคน

ผลด้านการแสดงออก(Presence) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง 11 ข้อ และระดับปานกลาง 14 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้นำต้องรู้ว่าจะเป็นผู้ตามได้อย่างไร ฉันรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่นจากลักษณะสีหน้าและแววตาของบุคคลนั้น และฉันมีความสุขเมื่อสร้างความสนุกให้กับเพื่อนฝูงในงานเลี้ยง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันว่าเป็นการยากที่จะเริ่มพูดคุยกับผู้อื่น ผลด้านความจริงใจ (Authenticity) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง 11 ข้อ ระดับปานกลาง 12 ข้อ และระดับต่ำ 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ในงานสังคมต่าง ๆ ความซื่อสัตย์ คือ สิ่งที่ดีควรทำที่สุด ในบางครั้งเกือบทุกคนก็ต้องการเวลา ความเป็นส่วนตัวเพื่ออยู่ตามลำพัง และฉันยอมรับตัวเองในแบบที่ฉันเป็นอยู่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันว่า มันยากที่จะยอมรับว่าทำ

ผิดพลาด ผลด้านความชัดเจน (Clarity) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง 18 ข้อ และระดับปานกลาง 7 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ เมื่อทำผิด ฉันสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้ ฉันรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำงานต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ และฉันจะรับผิดชอบการกระทำของตัวเอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ถ้าฉันไม่ได้เลื่อนตำแหน่งในที่ทำงาน ฉันจะถามหัวหน้าว่า ฉันจะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งในคราวหน้า ผลด้านความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง 22 ข้อ และระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างทีมงานที่ประสบความสำเร็จ ฉันเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อฉัน ทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าเขาจะมีข้อบกพร่อง ความไม่สมบูรณ์แบบ มีความคิดเห็น ความเชื่อ และฐานะตำแหน่งใดก็ตาม และฉันเชื่อว่า คนเราไม่ควรตัดสินคนจากรูปลักษณ์ภายนอกที่เห็นเป็นครั้งแรก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันชอบมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม ผลการเปรียบเทียบระดับความฉลาดทางสังคมก่อนการทดลองและหลังการทดลองเสร็จสิ้น พบว่า พนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมก่อนการทดลอง (O_1) ต่างจากระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น (O_2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับความฉลาดทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4 ด้าน ได้แก่ ด้านรู้สถานการณ์ ด้านการแสดงออก ด้านความจริงใจ และด้านความชัดเจน ส่วนด้านความเห็นอกเห็นใจ ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย ภายหลังจากการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน

ผลความฉลาดทางสังคม (Social intelligence) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทยภายหลังจากการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน พบว่า พนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มี

ระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พนักงานมีระดับความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านรู้สถานการณ์ ด้านความชัดเจน ด้านความจริงใจ และด้านการแสดงออกผลด้านรู้สถานการณ์ (Situational Awareness) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูงที่สุด 4 ข้อ และระดับสูง 21 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การทำงานให้ทันตามกำหนดเป็นเรื่องสำคัญ การทำสิ่งที่เริ่มต้นไปแล้วให้สำเร็จเสร็จสิ้น ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ และเมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ฉันตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันไม่ประหม่าเวลาคิดว่าต้องไปเข้าประชุมร่วมกับคนที่มีชื่อเสียงหรือมีอิทธิพลมาก ๆ ผลด้านการแสดงออก (Presence) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูงที่สุด 1 ข้อ ระดับสูง 17 ข้อ และระดับต่ำ 7 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้นำต้องรู้ว่าจะเป็นผู้ตามได้อย่างไร การมีความสามารถในการรับสั่งย่อมนำสำคัญเท่า ๆ กับการมีความสามารถในการสั่งการ และฉันรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่น จากลักษณะสีหน้าและแววตาของบุคคลและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันว่าเป็นการยากที่จะเริ่มพูดคุยกับผู้คน ผลด้านความจริงใจ (Authenticity) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูง 20 ข้อ และระดับต่ำ 5 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ในงานสังคมต่าง ๆ ความซื่อสัตย์ คือ สิ่งที่เราควรทำที่สุด ฉันยอมรับตัวเองในแบบที่ฉันเป็นอยู่ และในบางครั้งเกือบทุกคนก็ต้องการเวลา ความเป็นส่วนตัวเพื่ออยู่ตามลำพัง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันว่า มันยากที่จะยอมรับว่าทำผิดพลาดผลด้านความชัดเจน (Clarity) ของพนักงานบริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูงที่สุด 5 ข้อ ระดับสูง 17 ข้อ ระดับปานกลาง 1 ข้อ และระดับต่ำ 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ฉันรู้สึกมี

คุณค่าเมื่อได้ทำงานต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ เมื่อทำผิด ฉันสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ”
ผู้อื่นได้ และฉันจะรับผิดชอบการกระทำของตัวเอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ฉันว่า มัน
ยากที่จะพูดถึงความรู้สึกของตัวเอง ผลด้านความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ของพนักงาน
บริษัทจำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาด
ทางสังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
พบว่า พนักงานมีความฉลาดทางสังคมอยู่ในระดับสูงที่สุด 8 ข้อ และระดับสูง 17 ข้อ โดย
ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ฉันเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อฉัน
ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างทีมงานที่ประสบความสำเร็จ และถึงแม้
จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ฉันก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม และข้อที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด คือ ฉันสามารถจดจำใบหน้าผู้อื่นได้ดีผลการเปรียบเทียบระดับความฉลาดทางสังคม
หลังการทดลองเสร็จสิ้นและภายหลังการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน พบว่า พนักงานบริษัท
จำกัด (มหาชน) ที่เกี่ยวกับธุรกิจสื่อสารมวลชนในประเทศไทย มีระดับความฉลาดทาง
สังคมหลังการทดลองเสร็จสิ้น 3 เดือน ต่างจากระดับความฉลาดทางสังคมหลังการทดลอง
เสร็จสิ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับ
ความฉลาดทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ได้แก่ ด้านรู้
สถานการณ์ ด้านการแสดงออก ด้านความจริงใจ ด้านความชัดเจน และความเห็นอกเห็นใจ

บรรณานุกรม

- คณัฎ จันทร์เจ้าฉาย. (2554). ธรรมดีที่พ่อทำ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. (2549). คำพ่อสอน: ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสุขในการดำเนินชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและมูลนิธิสคศรี สฤษดิ์วงศ์.
- ว. วชิรเมธี. (2554). Heroes คนคลไจ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี.
- Buzan, T. (2003). The power social intelligence. Welling borough, England: Thorsons.
- รังสรรค์ แสงสุข. (2552). Life library: ชีวิตแสนสุข (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ฌ เพชร.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- จิรประภา อัครบวร. (2549). สร้างคนสร้างผลงาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เต้า.
- Albrecht, K. (2006). Social intelligence: The new science of success. San Francisco: Jossey-Bass.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

แพนศรี ศรีจันทิก

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยจำนวน 295 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ผลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ด้านโครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจ ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีการส่งเสริมบุคลากรสายสนับสนุนมีการพัฒนาตนเอง ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและวิธีคิดค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการบริหารจัดการการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ เกิดความคล่องตัวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร

คำสำคัญ : องค์กรแห่งการเรียนรู้ บุคลากรสายสนับสนุน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นผนวกกับการแข่งขันทางธุรกิจที่มีความรุนแรง ทำให้องค์กรในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ขณะเดียวกันก็จะต้องพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันสูง ไม่ว่าองค์กรใดก็ตามหากต้องการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน องค์กรนั้นจะมี

การปรับตัวให้มีลักษณะของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (สาริน, 2547 : 12)

ประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาองค์กรจะเห็นได้จากนโยบายการปฏิรูประบบราชการไทย ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 เรื่อง การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มาตรา 11 กำหนดไว้ว่า “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546 : 4)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้ปัจจุบันได้เกิดกระแสแนวคิดในรูปแบบใหม่สามารถตอบสนองความต้องการขององค์กร การพัฒนาองค์กรและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในเวลาเดียวกันได้ คือ องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงองค์กรให้อยู่รอดได้ภายใต้สภาพแวดล้อมแห่งอนาคตนี้ จะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในองค์กร โดยมีการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญ (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2545) ซึ่งสังคมยุคปัจจุบันได้เริ่มเข้าสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า สังคมความรู้ (Knowledge Society) ที่ใช้ความรู้และนวัตกรรม (Innovation) เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา โดยเน้นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้การจัดการความรู้และองค์ความรู้เพื่อพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2548:15) การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้จะเกิดขึ้นในทุกที่ทุกเวลา ดังนั้น ทุกองค์กรจึงควรเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะในช่วงที่สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสารความรู้ใหม่ๆ ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การเปลี่ยนแนวคิดให้ทุกองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องเร่งด่วน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อความมั่นคงของประเทศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมีวิสัยทัศน์ในการมุ่งมั่นที่จะเป็นมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคุณภาพชั้นนำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มุ่งเน้นการผลิตนักปฏิบัติด้านวิชาชีพ เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม หนึ่งในเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ในการบรรลุวิสัยทัศน์ คือ การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์กร

ที่มีทักษะในการได้มาซึ่งความรู้ การส่งผ่านความรู้ และการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลง โดยที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจในการจัดการความรู้ การหล่อหลอมวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในองค์กร และการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การก้าวสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้จะส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพ จิตความสามารถ และยกระดับผลการปฏิบัติงานของบุคลากร การที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีจะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ทรัพยากรบุคคลนับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้งานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมาย หากองค์กรมีคนที่มีความรู้ มีประสิทธิภาพ รักในการเรียนรู้ และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องแล้ว การพัฒนาอื่นๆ ก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาส่วนหนึ่งเป็นบุคลากรสายสนับสนุน และถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร เป็นตัวจักรหรือกลไกสำคัญในการดำเนินงานตามภารกิจของสถาบันให้บรรลุเป้าหมายและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยบทบาทหน้าที่ของบุคลากรสายสนับสนุนมีหน้าที่ช่วยเหลือและสนับสนุนผู้บริหารและคณาจารย์ในด้านการสนับสนุน งานวิชาการ งานบริการวิชาการ งานบริหาร และงานธุรการ เป็นต้น ดังนั้นบุคลากรสายสนับสนุนจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและวิธีคิด ค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการบริหารจัดการการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ เกิดความคล่องตัวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน และในองค์กรหรือมหาวิทยาลัยมองเห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อาจจะได้ฐานข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาของผู้บริหารด้านการวางแผนและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ขององค์กรรวมถึงสร้างแรงผลักดันให้การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของบุคลากรของมหาวิทยาลัยเพื่อการก้าวสู่การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนตลอดไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน วิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้กำหนดประชากรที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ บุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีที่ปฏิบัติงานในปีงบประมาณ 2555 ประกอบด้วย ข้าราชการ พนักงานในสถาบันอุดมศึกษา ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 1,120 คน และสามารถคำนวณหาขนาดกลุ่มโดยคำนวณจากสูตร Taro Yamane (บุญใจ ศรีสถิตนรากุล, 2550 : 208) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนเท่ากับ 295 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน วิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และหน่วยงานที่สังกัด ข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ข้อคำถาม 7 ข้อ อาทิเช่น ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา, ผู้บริหารงานของมหาวิทยาลัยส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรคิด ริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

2) ด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ ข้อคำถาม 5 ข้อ อาทิเช่น บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความคุ้นเคย เป็นมิตรและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน, บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีการแลกเปลี่ยนความรู้และทำงานร่วมกัน

3) ด้านโครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ ข้อคำถาม 7 ข้อ อาทิเช่น มหาวิทยาลัยมีโครงสร้างการบริหารงานที่เหมาะสมและคล่องตัว, มหาวิทยาลัยมีการมอบหมายงานและความรับผิดชอบให้หน่วยงานต่างๆ อย่างเป็นระบบและชัดเจน

4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อคำถาม 5 ข้อ อาทิเช่น มหาวิทยาลัยพัฒนาระบบฐานข้อมูลทุกด้านให้มีความถูกต้อง ทันสมัย และสะดวกต่อการนำไปใช้, มหาวิทยาลัยมีการจัดระบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ด้านความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจ ข้อคำถาม 6 ข้อ อาทิเช่น บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น, บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน

ซึ่งแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญใจ ศรีสถิตยัณราภรณ์, 2550 : 282-283)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน 15 ข้อคำถาม ซึ่งแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญใจ ศรีสถิตยัณราภรณ์, 2550 : 282-283)

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่หาค่า Cronbach' Coefficient Alpha ของครอนบาค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.982

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามบุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 295 ชุด ในเดือนมีนาคม 2555

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากหนังสือ วารสาร ตำราวิชาการ เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่างๆ บทความของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์

พันธกิจและยุทธศาสตร์ ด้านโครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ ด้านความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจ และด้านเทคโนโลยี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การวิเคราะห์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression) ใช้เพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ทางผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 295 ชุด กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่ปฏิบัติงานในปีงบประมาณ 2555 จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 84.1 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 15.9 กลุ่มตัวอย่างมีอายุไม่เกิน 30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.9 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.3 และ น้อยที่สุดคือมีอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.0 ระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมาคือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 8.8 และน้อยที่สุดคือต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 3.7 หน่วยงานที่สังกัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สังกัดศูนย์กลาง มทร.อีสาน คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาคือวิทยาเขตขอนแก่น คิดเป็นร้อยละ 16.9 และน้อยที่สุดคือวิทยาเขตสกลนคร คิดเป็นร้อยละ 12.5

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมาด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ ($\bar{X} = 3.82$) ส่วนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.49$)

3. ผลการวิเคราะห์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุนพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานและพร้อมใจกันที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขององค์กรในทางที่ดีขึ้น และบุคลากรของมหาวิทยาลัยสามารถใช้คอมพิวเตอร์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมา บุคลากรของมหาวิทยาลัยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ตรงตามคุณสมบัติและคุณประโยชน์การใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.91$) ส่วนบุคลากรของมหาวิทยาลัยได้รับการกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงความรู้ร่วมกันด้วยวิธีการต่างๆ เช่น อีเมลล์ จดหมายข่าว การประชุมกลุ่มย่อย การจัดเวทีสัมมนา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.72$)

4. ผลการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน การสร้างสมการพยากรณ์ด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทดสอบสมมติฐานการศึกษาค้างนี้ได้ นำตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ (X_1) ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร (X_2) ด้านโครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ (X_3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_4) และด้านความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจ (X_5) มาทดสอบความมีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตารางที่ 2 : การวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน

ตัวแปรพยากรณ์	การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้				
	b	SEb	β	t	sig
ค่าคงที่ (Constant)	0.662	0.163		4.071	0.000***
ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้	0.210	0.057	0.199	3.677	0.000***
พันธกิจและยุทธศาสตร์					
บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร	0.108	0.049	0.117	2.211	0.028**
โครงสร้างองค์กรและระบบการจัดการ	0.214	0.050	0.230	4.301	0.000***
เทคโนโลยีสารสนเทศ	0.154	0.044	0.191	3.506	0.001**
ความสามารถของบุคลากร	0.166	0.042	0.211	3.958	0.000***
การเสริมแรงและการจูงใจ					
R = 0.779	Adjusted R Square = 0.599	R ² = 0.606			
P<0.05, *P<0.01					

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ พันธกิจและยุทธศาสตร์ (X_1) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรและระบบการจัดการ (X_3) และปัจจัยด้านความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจ (X_5) เป็นตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร (X_2) และปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_4) เป็นตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้ร้อยละ 60.6 ($R^2 = 0.606$) โดยมีสมการพยากรณ์ ดังนี้

$$\text{สมการ } \hat{Y} \text{ (การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้)} = 0.662 + 0.210(X_1) + 0.214(X_2) + 0.166(X_3) + 0.108(X_4) + 0.154(X_5)$$

จากสมการพยากรณ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สามารถอธิบาย ได้ว่า ถ้าปัจจัยด้านภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะทำให้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน เพิ่มขึ้น 0.210 หน่วย ถ้าปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะทำให้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน เพิ่มขึ้น 0.108 หน่วย ถ้าปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรและระบบการจัดการ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะทำให้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน เพิ่มขึ้น 0.214 หน่วย ถ้าปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะทำให้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน เพิ่มขึ้น 0.154 หน่วย และปัจจัยด้านความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะทำให้การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน เพิ่มขึ้น 0.166 หน่วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมากที่สุด คือ ปัจจัยบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความคุ้นเคย เป็นมิตรและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน, บุคลากรมีความรัก และความภาคภูมิใจในมหาวิทยาลัย, บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีการแลกเปลี่ยนความรู้และทำงานร่วมกัน, มหาวิทยาลัยมีสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยปฏิบัติงานภายใต้บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่ดี มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญนันท์ ภิรมย์รัตน์ (2551)

2. ปัจจัยภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์พบว่าส่วนใหญ่ มหาวิทยาลัยกำหนดพันธกิจและยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุม ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม, มหาวิทยาลัยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ ให้บุคลากรและผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้ เข้าใจอย่างทั่วถึง, ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยปฏิบัติตนเป็นกันเอง และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรทุกคน, ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้การทำงานใหม่ๆ ให้กับบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญนันท์ ภิรมย์รัตน์ (2551)

3. ปัจจัยโครงสร้างองค์กร และระบบการจัดการ พบว่าส่วนใหญ่ มหาวิทยาลัย มีการมอบหมายงานและความรับผิดชอบให้หน่วยงานต่างๆ อย่างเป็นระบบและชัดเจน, บุคลากรของมหาวิทยาลัยยอมรับเงื่อนไข ภาระงานตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด, มหาวิทยาลัยพัฒนาระบบและโครงสร้างต่างๆ เพื่อให้มีการจัดเก็บความรู้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ, บุคลากรของมหาวิทยาลัยได้รับการพัฒนา ศักยภาพในงานที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎากร ทองแสง (2553)

4. ปัจจัยความสามารถของบุคลากร การเสริมแรงและการจูงใจ พบว่าส่วนใหญ่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนอย่าง ชัดเจนบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น, บุคลากรของมหาวิทยาลัยกล้าคิด กล้าตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมาย, มหาวิทยาลัยมีนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริม ความก้าวหน้าให้กับบุคลากรอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญนันท์ ภิรมย์รัตน์ (2551)

5. ปัจจัยเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ บุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งมหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาบุคลากรสายสนับสนุน ให้สามารถใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ให้ทันสมัยและสอดคล้องต่อความต้องการของบุคลากร และ ควรมีการจัดสรรทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศให้เพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร

บรรณานุกรม

- เจษฎากร ทองแสง (2553). แนวทางการพัฒนาองค์กรสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้
กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร (2550). ระเบียบวิธีวิจัย: แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ.
พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท ยูแอนคไอ อินเตอร์มีเดีย จำกัด
- พรธิดา วิเชียรปัญญา (2546). โรงเรียน: องค์กรแห่งการเรียนรู้การปฏิรูปการเรียนรู้
โดยใช้ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางในการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: พิษณุ
พับลีซิ่ง 2002 จำกัด.
- พิชญนันท์ ภิรมย์รัตน์ (2551). ปัจจัยภายในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ของการไฟฟ้านครหลวง. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุยฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2548). การศึกษาคือพลังอำนาจแห่งชาติ. วารสารการศึกษาไทย,
สาริน (2547). องค์กรอัจฉริยะ: องค์กรแห่งการเรียนรู้. วารสาร สลค. สาร. 12(4):
12-15.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2546). พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ
บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในประเทศกัมพูชา : กรณีศึกษากรุงพนมเปญ

กนกวรรณ คงวัดใหม่

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาพฤติกรรมกรซื้อเบียร์ไทย ส่วนประสมทางการตลาด และทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงพนมเปญ 2.ศึกษาปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงพนมเปญ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคเบียร์ไทยชาวกัมพูชาในกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์สถิติไคสแควร์ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคเบียร์ไทย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 21-30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 300,000 บาท อาชีพนักศึกษา พฤติกรรมกรซื้อเบียร์ไทยของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ดื่มเบียร์หลายเดือนต่อครั้ง นิยมดื่มในวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลาเย็น-หัวค่ำ เลือกซื้อและดื่มเบียร์ไทยยี่ห้อลิโอมากที่สุด ชนิดบรรจุภัณฑ์ที่เลือกดื่มคือกระป๋อง ดื่มในโอกาสมีงานเลี้ยงสังสรรค์ รูปแบบการส่งเสริมการขายที่ต้องการมากที่สุด คือลดราคา โดยระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทนำ

เบียร์เป็นเครื่องดื่มที่คนทั่วโลกนิยมดื่มมากเป็นอันดับ 3 รองจากน้ำเปล่าและน้ำชา โดยประชาชนในประเทศต่างๆ หันมาดื่มเบียร์มากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ส่วนแบ่งทางการตลาดมากกว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทอื่นๆ จากมีภาพลักษณ์ที่เป็นเครื่องดื่มของคนรุ่นเก่า แต่ปัจจุบัน

กลายเป็นเครื่องค้ำสำหรับคนรุ่นใหม่ สำหรับประเทศไทยการขยายตัวของปริมาณจำหน่ายเบียร์ในประเทศมีอัตราที่ไม่สูงมาก รวมทั้งการแข่งขันในประเทศมีแนวโน้มที่ความรุนแรง ประกอบกับความเข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย จึงเป็นแรงผลักดันให้ผู้ประกอบการเบียร์ไทยจำเป็นต้องหาช่องทางขยายตลาดไปยังต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดอาเซียน ซึ่งมีความน่าสนใจทั้งทางด้านของกำลังซื้อที่เพิ่มขึ้นจากการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) การขยายตัวของจำนวนประชากร รวมถึงการเพิ่มขึ้นของปริมาณการบริโภคเบียร์ต่อหัวที่ยังคงเติบโตในอัตราสูงภูมิภาคหนึ่งของโลก ขณะที่ตลาดในประเทศพัฒนาแล้วมีแนวโน้มบริโภคลดลง ส่งผลให้ตลาดเบียร์ในกลุ่มอาเซียนมีแนวโน้มขยายความต้องการมากขึ้นในอนาคต

ประเทศกัมพูชา โดยมีกรุงพนมเปญ เป็นเมืองหลวงของประเทศ มีความมั่นคงทางด้านการเมืองและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประชากรมีรายได้ต่อหัวสูง มีอำนาจซื้อสูง ทำให้กรุงพนมเปญกลายเป็นตลาดการค้าและการลงทุนขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวกสบายสามารถเดินทางหรือขนส่งสินค้าได้ทุกรูปแบบทั้งทางบก น้ำ และทางอากาศ ทำให้การแลกเปลี่ยนสินค้าเป็นไปได้ง่าย แต่ทั้งนี้ประเทศกัมพูชายังไม่มีความสามารถที่จะผลิตสินค้าอุปโภค บริโภค ได้เองภายในประเทศ อีกทั้งสินค้าที่ผลิตได้เองก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค จากปัจจัยสนับสนุนดังที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของตลาดเบียร์ในประเทศกัมพูชา และมูลค่านำเข้ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากการที่กำลังซื้อของประชาชนในประเทศมีเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการไทยเริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมในแต่ละตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการขยายตลาดเบียร์ไปยังต่างประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภคไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา เพื่อจะเป็นข้อมูลให้องค์กรธุรกิจที่เกี่ยวข้องรวมทั้งรัฐบาลไทย ได้นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนนโยบาย กำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด ปรับปรุงและพัฒนาส่วนประสมทางการตลาด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคเบียร์ในประเทศกัมพูชาต่อไป

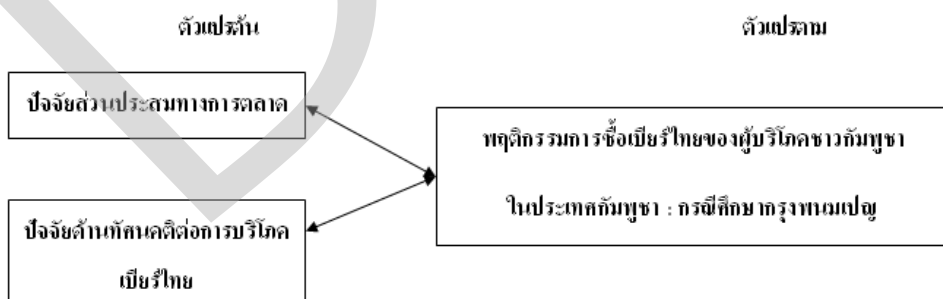
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมกรรมการซื้อเบียร์ไทย ส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงเทพมหานคร ประเทศกัมพูชา
2. ศึกษาปัจจัยด้าน ส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงเทพมหานคร ประเทศกัมพูชา

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ผู้บริหารในธุรกิจเบียร์และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน กำหนดนโยบายวางแผนการตลาด กำหนดกลยุทธ์และพัฒนาในส่วนประสมทางการตลาด ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคเบียร์ไทยในประเทศกัมพูชา เพื่อเป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจในตลาดการณปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงและเพื่อขยายธุรกิจในประเทศกัมพูชา
2. หน่วยงานภาครัฐ สามารถนำผลการวิจัย ใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาวางแผนการพัฒนาและส่งเสริมการส่งออกในประเทศกัมพูชา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรเป้าหมาย (Target Population) คือชาวกัมพูชาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งหมดประมาณ 1,011,264 คน โดยการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 คนเพื่อให้เป็นไปตามหลักความเชื่อมั่นที่ 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ 5% ของ Yamane

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับทั้งหมดแล้ว นำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยกำหนด ระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05 สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สถิติไคสแควร์ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1. ค่าความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงเทพมหานคร ประเทศกัมพูชา

พฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทย	ค่าความถี่	ร้อยละ
ความถี่ในการดื่ม : หลายเดือนต่อครั้ง	146	36.6
วันที่นิยมดื่ม : วันหยุดนักขัตฤกษ์	206	51.6
ช่วงเวลาที่นิยมดื่มเบียร์ : เย็น-หัวค่ำ	302	75.6
ยี่ห้อเบียร์ไทยที่ดื่มมากที่สุด : ทีโอ	251	62.8
ชนิดบรรจุภัณฑ์ของเบียร์ไทยที่เลือกดื่ม : กระป๋อง	194	48.5
โอกาสที่ดื่มเบียร์ไทย : มีงานเลี้ยงสังสรรค์ต่างๆ	218	54.5
รูปแบบการส่งเสริมการขายที่ต้องการมากที่สุด : ลดราคา	185	46.3

จากตารางที่ 1. พบว่า พฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทยของกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงเทพมหานคร ประเทศกัมพูชา ส่วนใหญ่ร้อยละ 36.6 ดื่มเบียร์หลายเดือนต่อครั้ง ร้อยละ 51.6 นิยมดื่มในวันหยุดนักขัตฤกษ์ ร้อยละ 75.6 นิยมดื่มเบียร์ช่วงเวลาเย็น-หัวค่ำ ร้อยละ 62.8 เลือกซื้อและดื่มเบียร์ไทยยี่ห้อทีโอมากที่สุด ร้อยละ 48.5 ชนิดบรรจุภัณฑ์ของเบียร์ไทยที่เลือกดื่มคือ

กระป๋อง ร้อยละ 54.5 คีมีเบียร์ไทยเนื่องในโอกาสมีงานเลี้ยงสังสรรค์ และร้อยละ 46.3 รูปแบบการส่งเสริมการขายที่ต้องการมากที่สุด คือลดราคา

ตารางที่ 2. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคชาวกรุงเทพฯ ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำคัญ
ด้านผลิตภัณฑ์	3.46	0.598	มาก
ด้านราคา	3.41	0.599	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.37	0.628	ปานกลาง
ด้านส่งเสริมการตลาด	3.38	0.693	ปานกลาง
รวม	3.40	0.442	ปานกลาง

จากตารางที่ 2. พบว่าระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคชาวกรุงเทพฯ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$ และ $S.D. = 0.442$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.46$ และ $S.D. = 0.598$) มีระดับความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือด้านราคา ($\bar{X} = 3.41$ และ $S.D. = 0.599$) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.38$ และ $S.D. = 0.693$) และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 3.37$ และ $S.D. = 0.628$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญของทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพฯ ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทย	\bar{X}	S.D.	ระดับความสำคัญ
ด้านเบียร์ไทยมีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ต่ำ ทำให้ผู้ดื่มรู้สึกเมาน้อยกว่า	3.70	1.143	มาก
ด้านเบียร์ไทยนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้รู้สึกว่าผู้ดื่มมักเป็นผู้มีฐานะ	3.31	1.115	ปานกลาง
ด้านความเชื่อว่าสีแดงเป็นสีมงคล การที่เบียร์ไทยที่มีสัญลักษณ์เป็นสีแดงส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทย	3.51	0.940	มาก
ด้านการดื่มเบียร์ไทยในปริมาณมาก แต่ไม่ทำให้รู้สึกเมาค้างหรือแฮงค์	3.23	0.962	ปานกลาง
ด้านการนำเบียร์ไทยผสมกับเครื่องดื่มชูกำลัง ทำให้รสชาติของเบียร์ดีขึ้น	3.04	1.061	ปานกลาง
รวม	3.35	0.741	ปานกลาง

จากตารางที่ 3. ผลการวิจัยพบว่าระดับความสำคัญของทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคชาวกัมพูชามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =3.35 และ S.D.= 0.741) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่าด้านเบียร์ไทยมีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ต่ำ ทำให้ผู้ดื่มรู้สึกเมาน้อยกว่า (\bar{X} =3.70 และ S.D.= 1.143) มากที่สุด รองลงมาคือด้านความเชื่อว่าเป็นสิ่งมงคล การที่เบียร์ไทยที่มีสัญลักษณ์เป็นสีแดง ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรซื้อเบียร์ไทย (\bar{X} =3.51 และ S.D.=0.940) ด้านเบียร์ไทยนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้รู้สึกว่าคุณดื่มมักเป็นผู้มีฐานะ (\bar{X} =3.31 และ S.D.= 1.115) ด้านการดื่มเบียร์ไทยในปริมาณมาก แต่ไม่ทำให้รู้สึกเมาค้างหรือแฮงค์ (\bar{X} =3.23 และ S.D.= 0.962) และด้านการนำเบียร์ไทยผสมกับเครื่องดื่มชูกำลัง ทำให้รสชาติของเบียร์ดีขึ้น (\bar{X} =3.04 และ S.D.= 1.061) ตามลำดับ

ตารางที่ 4. ความสัมพันธ์ของส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด	Chi-Square	Sig.	ระดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	57.460	0.004*	มีความสัมพันธ์
ด้านราคา	63.377	0.000*	มีความสัมพันธ์
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	68.422	0.000*	มีความสัมพันธ์
ด้านส่งเสริมการตลาด	77.375	0.000*	มีความสัมพันธ์
รวม	257.389	0.000*	มีความสัมพันธ์

จากตารางที่ 4. ความสัมพันธ์ของส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย พบว่าส่วนประสมทางการตลาดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกัมพูชาในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5. ความสัมพันธ์ของทัศนคติต่อการบริโภคน้ำมันพืชไทยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อน้ำมันพืชไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครในกรุงเทพมหานคร

ทัศนคติต่อการบริโภคน้ำมันพืชไทย	Chi-Square	Sig.	ระดับ
ด้านน้ำมันพืชไทยมีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ต่ำ ทำให้ผู้ดื่มรู้สึกมันน้อยกว่า	99.941	0.000*	มีความสัมพันธ์
ด้านน้ำมันพืชไทยนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้รู้สึกว่าคุณค่ามากกว่า	77.734	0.000*	มีความสัมพันธ์
ด้านความเชื่อว่าเป็นสิ่งดี การที่บริษัท ไทยที่มีสัญลักษณ์เป็นสีแดงส่งผลต่อพฤติกรรมการ การซื้อน้ำมันพืชไทย	78.441	0.000*	มีความสัมพันธ์
ด้านการดื่มน้ำมันพืชไทยในปริมาณมาก แต่ไม่ทำให้รู้สึกมันค้ำหรือแสบ	56.054	0.001*	มีความสัมพันธ์
ด้านการนำน้ำมันพืชไทยผสมกับเครื่องปรุงรส ทำให้รสชาติของน้ำมันดีขึ้น	85.242	0.000*	มีความสัมพันธ์
รวม	356.647	0.000*	มีความสัมพันธ์

จากตารางที่ 5. ความสัมพันธ์ของทัศนคติต่อการบริโภคน้ำมันพืชไทยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อน้ำมันพืชไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครพบว่าทัศนคติต่อการบริโภคน้ำมันพืชไทยโดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อน้ำมันพืชไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ศึกษาพฤติกรรมการซื้อน้ำมันพืชไทยส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคน้ำมันพืชไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครในกรุงเทพมหานคร

พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคน้ำมันพืชไทยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 21-30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 300,000 บาท อาชีพนักศึกษา พฤติกรรมการซื้อน้ำมันพืชไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ดื่มหลายเดือนต่อครั้ง โดยนิยมดื่มในวันหยุดนักขัตฤกษ์ นิยมดื่มในช่วงเวลาเย็น-หัวค่ำ นิยมดื่มน้ำมันพืชไทย

ยี่ห้อลิโอมากที่สุด ชนิดบรรจุภัณฑ์ของเบียร์ไทยที่เลือกดื่มคือกระป๋อง คีมเบียร์ไทยเนื่องในโอกาสมีงานเลี้ยงสังสรรค์ต่างๆ รูปแบบการส่งเสริมการขายที่ต้องการมากที่สุดคือลดราคา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชาญศักดิ์ สิทธิพงษ์ (2551), [บาง ฟุงกลิ่น](#) (2550), วรพจน์ เกรียงไกรวิช (2550) และชวัลรัตน์ ฐิตานุกูล (2549) ที่พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ นิยมดื่มเบียร์วันเสาร์ ช่วงเวลาในการบริโภค 18.01-24.00 น. คีมเบียร์ตามเทศกาล นิยมดื่มเบียร์เป็นเบียร์กระป๋อง เลือกดื่มเบียร์ยี่ห้อ ลิโอมากที่สุด การที่ผู้บริโภคมีพฤติกรรมคือชอบดื่มเบียร์กับเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Flannery Jackie (2004) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวโน้มในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักกรีฑาสมัครเล่นที่โรงเรียนแคลิฟอร์เนีย ผลการวิจัยพบว่าเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ในโรงเรียนที่แคลิฟอร์เนียเริ่มมีการทดลองดื่มแอลกอฮอล์สูง และ เบียร์เป็นทางเลือกหนึ่งในการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มีการรวมกลุ่มกันหรือมีงานเลี้ยงสังสรรค์ 1 ใน 3 คน ดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกับเพื่อน และน้อยกว่า 1 ใน 4 ดื่มร่วมกับครอบครัว

ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด รองลงมาคือด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ ระดับความสำคัญของทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย พบว่าด้านเบียร์ไทยมีความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ต่ำ ทำให้ผู้ดื่มรู้สึกมาน้อยกว่ามากที่สุด รองลงมาคือด้านความเชื่อว่าสีแดงเป็นสีมงคล การที่เบียร์ไทยที่มีสัญลักษณ์เป็นสีแดง ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทย ด้านเบียร์ไทยนำเข้าจากต่างประเทศทำให้รู้สึกว่ามีคุณภาพดีมีมาตรฐาน ด้านการดื่มเบียร์ไทยในปริมาณมากแต่ไม่ทำให้รู้สึกเมาค้างหรือแฮงค์ และด้านการนำเบียร์ไทยผสมกับเครื่องดื่มชูกำลัง ทำให้รสชาติของเบียร์ดีขึ้นตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญศักดิ์ สิทธิพงษ์ (2551) และณัฐสิทธิ์ อนันตกรณิวัฒน์ (2545) ที่พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการบริโภคเบียร์ไทยในระดับมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านราคา ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างจากงานวิจัยของนพดล อุดขาว (2552) ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของการบริโภคเบียร์ไทยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ส่วนประสมทางการตลาด ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยในการตัดสินใจสูงสุดอยู่ รองลงมาได้แก่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่วนค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านส่งเสริมการตลาด

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการกระตุ้นยอดขายผู้ประกอบการในธุรกิจเบียร์ควรส่งเสริมการตลาดโดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายในช่วงวันหยุดให้มากขึ้น เช่น ในวันหยุดหรืองานเทศกาลต่างๆ ควรจัดให้มีงานคอนเสิร์ต หรือการ

ร่วมกับหน่วยงานราชการในการสนับสนุนการจัดงานเทศกาลหรืองานประเพณี เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด จัดโปรโมชั่นการซื้อเบียร์ เช่น ซื้อ 3 แกรม 1 จัดให้มีจุดชิมเบียร์ฟรี เพื่อเพิ่มโอกาสในการซื้อของลูกค้าและควรเพิ่มโฆษณาในทางโทรทัศน์ให้มากขึ้น เป็นการเพิ่มโอกาสและช่องทางในการเข้าถึงผู้บริโภค โภคซึ่งจะเป็นผลดีกับผู้ประกอบการเอง

2. ศึกษาปัจจัยด้านส่วนผสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครในกรุงเทพมหานคร พบว่าส่วนผสมทางการตลาดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยทุกด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นซึ่งพบว่าปัจจัยด้านส่วนผสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านส่วนผสมทางการตลาดและทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยในการนำไปพัฒนากลยุทธ์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการควรสร้างชื่อเสียงให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มพูนความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภค โดยมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการขายเพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงผลิตภัณฑ์ได้ง่ายขึ้น

2. ด้านราคา ผู้ประกอบการควรคำนึงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ มีการตรวจสอบทุกครั้งก่อนวางจำหน่าย เพื่อให้คงคุณภาพที่ดีของสินค้า เพิ่มความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ประกอบการควรจัดหาสถานที่ในการจัดจำหน่ายที่เปิดขายตลอด 24 ชม. และมีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า กระจายตามแหล่งชุมชนต่างๆ เพื่อให้สะดวกในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค

4. ด้านส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการควรเพิ่มโฆษณาที่มีความน่าสนใจเพื่อดึงดูดลูกค้าอาจดึงเอาจุดเด่นของผลิตภัณฑ์มาประกอบการโฆษณา เช่น ในเรื่องทัศนคติต่อการบริโภคเบียร์ไทยของกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคชาวกรุงเทพมหานครให้ระดับความสำคัญของด้านเบียร์ไทยมี

ความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ต่ำ ทำให้ผู้ดื่มเมาน้อยกว่า มากที่สุด ดังนั้นในโฆษณาควรเพิ่มสร้างความรู้สึกรักให้แก่ผู้บริโภค เชื่อว่าการดื่มเบียร์ไทยจะทำให้ผู้ดื่มเมาน้อยกว่า ดื่มในปริมาณมากแต่ไม่ทำให้เมาค้าง

ข้อเสนอแนะ

ด้านผู้ประกอบการ : ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจเบียร์หรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงอายุ ระดับการศึกษาและรายได้ของผู้บริโภคมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข วางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับผู้บริโภค เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอายุ กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นวัยหนุ่มสาว ดังนั้นการโฆษณาที่มีสไตล์เก๋สำหรับคนรุ่นใหม่จะเป็นการกระตุ้นความอยากรู้อยากลองของคนกลุ่มนี้ ข้อมูลระดับการศึกษาและสถานภาพ ซึ่งผู้บริโภคส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี สถานภาพโสด ควรเน้นกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน ได้พบปะเพื่อนฝูง และงานเลี้ยงสังสรรค์ จัดให้มี โปรโมชั่น หลอดในงานต่างๆ เช่น งานฉลองมงคลสมรสงานฉลองสำเร็จการศึกษาเพื่อรองรับและตอบสนองความต้องการของลูกค้า ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของผู้บริโภค ควรคำนึงถึงราคาที่ได้มาตรฐานและเหมาะสมกับคุณภาพ จัดกิจกรรมลดราคา แจกคูปองเพื่อลุ้นรางวัล มีส่วนลดเมื่อนำไปซื้อในครั้งต่อไป เป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ผู้ประกอบการควรนำส่วนประสมทางการตลาดมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ เช่น ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจเบียร์ ควรคำนึงถึงความมีชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์ จึงควรที่จะทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอในทุกๆ สื่อ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักและแสดงถึงภาพลักษณ์ให้ลูกค้ามั่นใจในการตัดสินใจซื้อสินค้า ด้านราคา ควรคำนึงถึงราคาเหมาะสมกับคุณภาพเพราะการตั้งราคาที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจ โดยพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยของลูกค้าในการกำหนดราคาเพื่อให้ตรงตามความต้องการของลูกค้ามากที่สุด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรคำนึงถึงด้านสถานที่ตั้งของร้านค้าตัวแทนที่จำหน่ายสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเดินทางไปซื้อสินค้าได้สะดวกที่สุด และด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจเบียร์ ควรคำนึงถึงความน่าสนใจของผลิตภัณฑ์ ความแตกต่าง ใช้จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ในการโฆษณาสินค้า โดยมีการจัดให้มีการทดลองชิมเบียร์ ณ จุดขาย และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย โดยใช้สีแดงเป็นสัญลักษณ์เพื่อเพิ่ม

ความรู้สึที่ดีต่อตัวสินค้าให้แก่ผู้บริโภค โภค มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายและลดสินค้าภายใน แจกคู่มือ
คู่มือรางวัล

ด้านหน่วยงานภาครัฐ ควรออกนโยบายสนับสนุนการส่งออกในกลุ่มธุรกิจเบียร์เพราะจาก
ผลงานวิจัยพบว่าชาวแคมพูชาส่วนใหญ่นิยมบริโภคเบียร์ไทย ดังนั้น กลุ่มธุรกิจเบียร์ก็เป็กลุ่มที่สร้าง
รายได้ให้รัฐบาลเช่นกัน จากปริมาณการส่งออกและบริโภคของลูกค้านักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นอย่าง
ต่อเนื่องหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจเบียร์
เพื่อการส่งออกให้มากกว่านี้ ควรส่งเสริมและพัฒนากระบวนการขนส่งที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สะดวกใน
การขนส่งสินค้าไปจำหน่ายในประเทศกัมพูชา ควรพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าไทยประเทศ
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้องให้เป็นที่รู้จักและทันสมัยเพราะกลุ่มลูกค้าต้องการซื้อ
สินค้าที่มีชื่อเสียงและสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ควรกำหนดมาตรฐานของเบียร์ให้ดี
และในด้านราคาให้ชัดเจนเพื่อให้ ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อได้โดยไม่ต้องกังวลว่าราคาจะสูงเกินไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย
แบบสอบถามเพียงด้านเดียว ยังเป็นข้อจำกัดสำหรับการวิเคราะห์ผลที่ได้รับ ในโอกาสต่อไปควร
ทำการศึกษาในเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาเปรียบเทียบถึงผลที่ได้ จะทำให้การศึกษามี
ถูกต้องและได้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการต่อไปและควรทำการศึกษา
ในพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อศึกษาว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม
ซื้อเบียร์ไทยของผู้บริโภคในประเทศกัมพูชาแตกต่างกันหรือไม่

บรรณานุกรม

- ชวัลรัตน์ จิตานุกูล. (2549). “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเบียร์ไทยตราสิงห์ของชายไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาญศักดิ์ สิทธิพงษ์ (2551). “การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเบียร์และปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเบียร์ของผู้บริโภคในจังหวัดน่าน”. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ณัฐสิทธิ์ อนันตกรณีวัฒน์ (2545). “ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการบริโภคเบียร์ของชายไทยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นพดล อุคขาว (2552). “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของการบริโภคเบียร์ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสระบุรี”. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- บางฝูงกลิ่น (2550). “ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคเบียร์ของประชากรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง”. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการทั่วไป). ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- วราภรณ์ เกรียงไกรวิช (2550). “ปัจจัยการบริหารจัดการและปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมบริโภคเบียร์ของผู้บริโภคในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการทั่วไป). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Flannery, Jackie M. (2004). Adolescent drinking tendencies in a sample of rural, Central California high school students. California, MS : California State University.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานประเภทไฮบริดจ์ของ
ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

คัทลียา อุกษ์พิไชย
สุวิชากร ชินะผา

บทคัดย่อ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานประเภทไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครเป็นการวิจัยแบบเชิงสำรวจ (Survey method) และใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) มี คำสำคัญ (Keywords) ได้แก่ วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคในเรื่อง(1)ปัจจัยส่วนบุคคล (2)ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด 7P's และ(3)ปัจจัยด้านจิตวิทยา ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องในการวิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, Anova การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 69.8 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 20-29 ปีคิดเป็นร้อยละ 39.5 มีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 30,001-40,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 41.8 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 54.3 มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 76.8 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน / ลูกจ้างคิดเป็นร้อยละ 70.3

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์แตกต่างกัน สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จึงยอมรับสมมติฐาน โดยปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด และด้านกระบวนการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านบุคคล และด้านลักษณะทางกายภาพ ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครสมมติฐานที่3 ปัจจัยด้านจิตวิทยามี

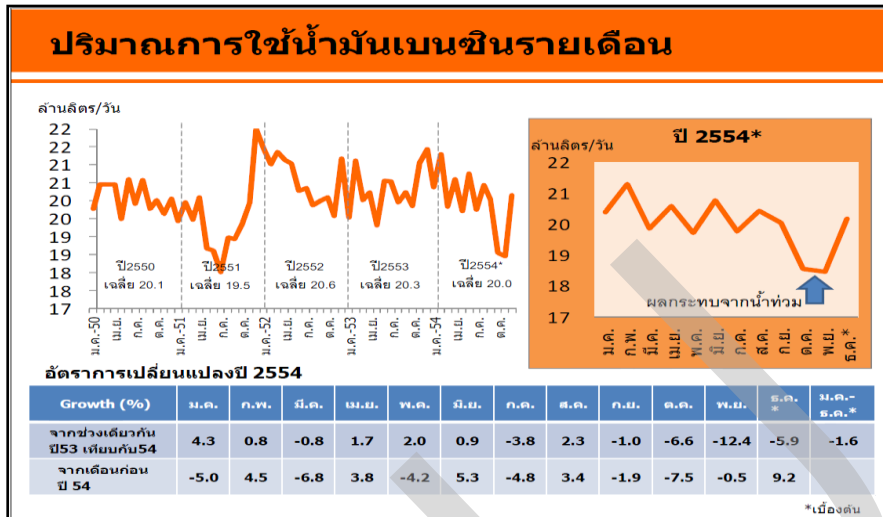
อิทธิพลกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหางานวิจัย

ปัจจุบันรถยนต์นับเป็นปัจจัยสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของมนุษย์เพราะรถยนต์เป็นพาหนะที่ใช้ในการขนส่งทางบกเพื่อขนส่งผู้คนและสิ่งของจากที่แห่งหนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่ง สามารถตอบสนองความต้องการทางด้านความสะดวกและความรวดเร็วในการเดินทาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าปริมาณรถยนต์ มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ในชุมชนเมือง

ในส่วนของประเทศไทยอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก โดยเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สามารถทำรายได้จากการส่งออกปีละหลายแสนล้านบาท และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี รวมทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้สามารถแข่งขันกับประเทศชั้นนำอื่นๆ ของโลก รัฐบาลได้พยายามรณรงค์ให้มีประหยัดการใช้พลังงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำมันเชื้อเพลิงในรถยนต์ ในหลายๆ ประเทศรวมถึงประเทศไทยจึงมีการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ขับขี่หันมาใช้รถยนต์เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สามารถใช้พลังงานทางเลือกหรือที่ประหยัดเชื้อเพลิงได้มากควบคู่ไปกับการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จากสถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจที่ค่อนข้างซบเซาความผันผวนของราคาพลังงาน โดยเฉพาะราคาน้ำมันดิบที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างทั่วโลก รวมทั้งยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพอสมควรสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ ทั้งด้านการผลิตและการบริโภค ปัญหาการราคาน้ำมันที่แพงขึ้นทุกวันทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่ระมัดระวังการใช้จ่ายใช้สอยเพิ่มมากขึ้น จึงมีเจ้าของรถยนต์หลายคนที่ต้องหาวิธีแก้ไขปัญหาค่าครองชีพ การจ่ายราคาน้ำมันที่นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ผู้บริโภคหันมาติดตั้งพลังงานทดแทนประเภทก๊าซ ได้แก่ CNG NGV และประเภทแก๊สได้แก่ แก๊สโซฮอลล์ เพิ่มมากขึ้น

ภาพที่ 1.1 ปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินรายเดือน ตั้งแต่ มกราคม – ธันวาคม 2554 (ที่มา: ศูนย์พยากรณ์สารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ธันวาคม, 2554)

จากภาพที่ 1.1 น้ำมันเบนซินในประเทศไทยปี 2554 การใช้น้ำมันเบนซินเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 20.0 ล้านลิตรต่อวันหรือลดลงร้อยละ 1.6 เมื่อเทียบกับในประเทศไทยปี 2553 ทั้งนี้ปริมาณการใช้น้ำมันเบนซินอยู่สูงที่สุดในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายนในปี 2554 เนื่องจากได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติอุทกภัยประกอบกับผู้ใช้รถบางส่วนเปลี่ยนไปใช้ NGV แทน จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การใช้น้ำมันเบนซินในปีนี้ลดลง ปัจจุบันการใช้เบนซินธรรมดา มีสัดส่วนร้อยละ 67 แยกเป็นเบนซิน 91 ร้อยละ 42 และแก๊สโซฮอล์ 91 ร้อยละ 25 และเบนซินพิเศษ ร้อยละ 33 แยกเป็นเบนซิน 95 ร้อยละ 1 และแก๊สโซฮอล์ 95 ร้อยละ 32 (ที่มา: ศูนย์พยากรณ์สารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน ธันวาคม, 2554)

จากข้อมูลประชาคมวิจัยฉบับพิเศษที่ 12 และกองการวิจัยสนับสนุนเชื่อว่า “ผลกระทบจากสภาวะโลกร้อนและราคาน้ำมันที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเภทของรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่ง รถยนต์ที่มีประสิทธิภาพสูงและใช้น้ำมันเบนซินและดีเซลจะน้อยลง” ปัจจุบันกระแสการประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานทางเลือกใหม่ได้เกิดขึ้นในประเทศต่างๆทั่วโลก

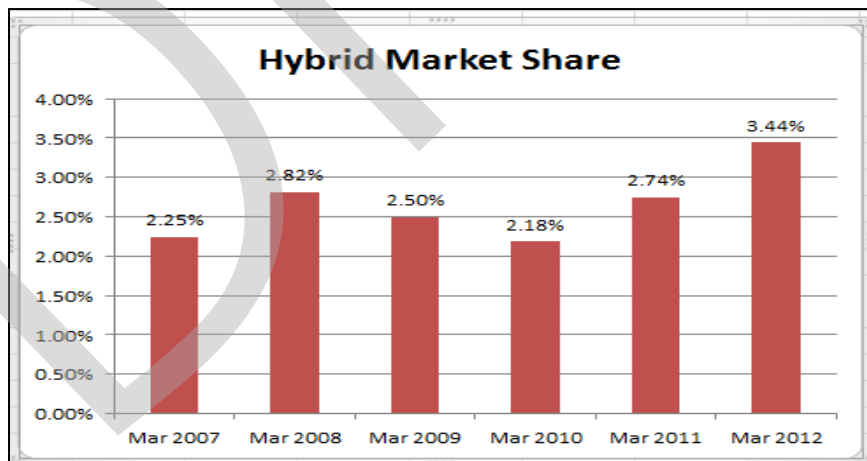
ภาวะอุตสาหกรรมรถยนต์ในปี 2555 มีการผลิตรถยนต์ประมาณ 2,000,000 คัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 33 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาเป็นผลจากการลงทุนผลิตรถยนต์รุ่นใหม่และรถยนต์ยี่ห้อใหม่ที่เริ่มผลิตในประเทศเพื่อจำหน่ายในประเทศและ

ส่งออกไปประเทศสำคัญในเอเชียตลอดจนการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมยานยนต์ภายหลังจากปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศและรัฐบาลมีการกระตุ้นยอดจำหน่ายจากนโยบายรถยนต์คันแรก (รายงานสรุปภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมปี 2554 และแนวโน้มปี 2555) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2555) ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ได้มีเริ่มกำหนดมาตรฐานการปล่อยก๊าซ CO₂ ของรถยนต์ที่เข้มงวดเพิ่มมากขึ้น ข้อกำหนดนี้ส่งผลกระทบต่อให้บริษัทรถยนต์ต้องพัฒนารถไฮบริดจ์และรถยนต์ไฟฟ้า หนึ่งในเทคโนโลยียานยนต์ประหยัดพลังงานที่กำลังได้รับความสนใจจากทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในปัจจุบัน ได้แก่ รถยนต์ไฮบริดจ์ (Hybrid Car) ซึ่งจะทำงานโดยการใช้เครื่องยนต์ 2 ระบบทำงานร่วมกัน คือน้ำมันเชื้อเพลิงและไฟฟ้า ทำให้รถยนต์มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิงและยังเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเมื่อเปรียบเทียบกับรถยนต์ที่ใช้ น้ำมันขับเคลื่อนเพียงอย่างเดียว

รถยนต์ไฮบริดจ์รุ่นแรกออกสู่ตลาดโลกในราวในปี ค.ศ. 1997 โดยมีค่ายรถญี่ปุ่น โดยโตโยต้าเป็นผู้นำ ปัจจุบันเทคโนโลยีไฮบริดจ์ได้มีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ จนขณะนี้ได้มีบรรดาค่ายรถยนต์ใหญ่ๆ หลายแห่งมีการพัฒนาผลิตรถยนต์ไฮบริดจ์ออกสู่ตลาดกันมากขึ้น ปัจจุบันเครื่องยนต์ไฮบริดจ์ที่ได้รับการพัฒนาจนได้รับความนิยม เป็นไฮบริดจ์ระบบซีรี่ส์/พาราเลล (Series/ Parallel Hybrid) ซึ่งเป็นการผสมผสานการทำงานของเครื่องยนต์สันดาปภายในกับมอเตอร์ไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือเครื่องยนต์ไฮบริดจ์จะใช้พลังงานไฟฟ้าเป็นแรงขับเคลื่อนขณะออกรถและวิ่งด้วยความเร็วต่ำ จนเมื่อรถยนต์วิ่งไปถึงความเร็วระดับหนึ่ง เครื่องยนต์สันดาปภายในจะเริ่มทำงานร่วมกับระบบไฟฟ้า และเมื่อรถยนต์วิ่งด้วยความเร็วสูงหรือผู้ขับขี่ต้องการอัตราเร่ง แรงพลังงานไฟฟ้าเสริมจะเข้ามาเพิ่มกำลังขับเคลื่อนให้รถพุ่งทะยานและเมื่อใดที่ผู้ขับขี่แตะเบรกจะเป็นการหมุนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าเก็บไว้ในแบตเตอรี่ทุกครั้ง นอกจากนี้ เวลาจอดนิ่งไม่เคลื่อนที่ เช่นขณะที่การจราจรติดขัด เครื่องยนต์สันดาปจะหยุดทำงานโดยอัตโนมัติ เป็นการช่วยประหยัดเชื้อเพลิงและลดมลพิษในอากาศ

รถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ ออกจำหน่ายในประเทศไทยครั้งแรกในปี 2552 โดยค่ายรถญี่ปุ่นโตโยต้าเป็นผู้นำเข้ามายังประเทศไทยเป็นรายแรกเพื่อจำหน่ายผู้บริโภคที่ต้องการความทันสมัยและความล้ำในเทคโนโลยีใหม่ ด้วยความได้เปรียบที่

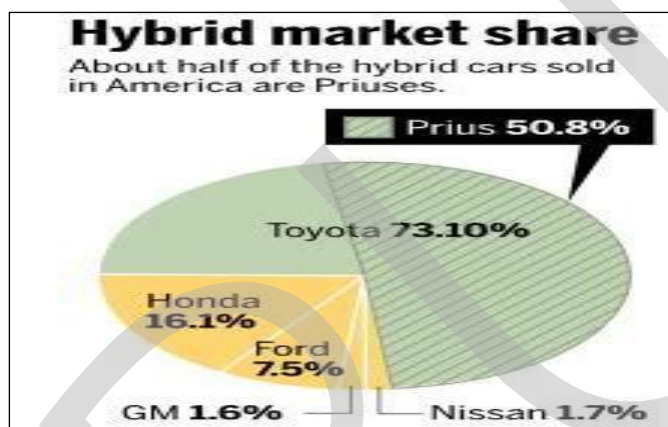
เห็นชัดหลายด้าน โดยเฉพาะการประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิง ได้ถึงร้อยละ 50 สำหรับในประเทศไทย โดยได้รับความนิยมนอกจากลูกค้าชาวไทยมากขึ้นตามลำดับจนถึงปัจจุบัน มียอดขายรวมกว่า 130,000 คัน และสามารถครองส่วนแบ่งตลาดรถยนต์นั่งขนาดกลางมากกว่า 40 % (บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ประเทศไทยจำกัด รายงานยอดขายรถยนต์ในประเทศไทย ประจำปี 2554) การทำงานของเครื่องยนต์และมอเตอร์ไฟฟ้าในการทำงานของระบบ โดยพลังงานที่สูญเสียไปขณะขับเคลื่อนจะถูกนำไปผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้าเก็บไว้ในแบตเตอรี่ และสามารถนำกลับมาใช้ในการขับเคลื่อนรถยนต์จึงช่วยลดการใช้พลังงานได้ นอกจากนี้ยังช่วยประหยัดน้ำมันยิ่งขึ้นจากเทคโนโลยีที่ทำหน้าที่ควบคุมให้เครื่องยนต์ทำงานในระดับความเร็วรอบที่ให้ประสิทธิภาพสูงสุดเสมอโดยพลังงานจากเครื่องยนต์ที่เกินความต้องการจะถูกนำไปผลิตเป็นไฟฟ้าและหากต้องการใช้พลังงานที่มากกว่าที่เครื่องยนต์ผลิตได้จะสามารถดึงพลังงานจากแบตเตอรี่มาเสริมได้รถยนต์ไฮบริดจึงมีสมรรถนะในการขับขี่สูง ช่วยประหยัดน้ำมันได้เกือบเท่าตัว และมีมลพิษในไอเสียต่ำกว่าเครื่องยนต์ทั่วไปด้วยการที่รถยนต์ไฮบริดเป็นรถที่ประหยัดเชื้อเพลิงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทำให้กระแสความนิยมไฮบริดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งถือว่าเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดของรถยนต์ไฮบริด

ภาพที่ 1.2 ส่วนแบ่งทางการตลาดรถยนต์ไฮบริด

ที่มา : (Hybridcars.com, 15 เมษายน 2012)

รถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดกำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มบริโภคนิยม จากภาพที่ 1.2 เดือนมีนาคมพบว่ายอดขายรถยนต์ทั้งหมดในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนแบ่งการตลาดที่ได้รับส่วนแบ่งการตลาดรถยนต์ไฮบริดปี 2012 สูงถึงร้อยละ 3.44 %ที่เปรียบเทียบกับปี 2011 ที่ร้อยละ 2.74% ซึ่งหลังจากที่รถยนต์ไฮบริดเคยได้รับความนิยมมาก่อนหน้านี้เมื่อปี 2008 ที่ร้อยละ 2.82% (เว็บไซต์ Hybridcars.com, 15 เมษายน 2012)

ภาพที่ 1.3 ส่วนแบ่งทางการตลาดรถยนต์ไฮบริดแยกตามยี่ห้อรถยนต์ในสหรัฐอเมริกา ที่มา : (เว็บไซต์ แวนคูเวอร์ซัน, เมษายน 2011)

จากภาพที่ 1.3 ส่วนแบ่งทางการตลาดรถยนต์ไฮบริดในประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าโตโยต้าครองส่วนแบ่งทางการตลาด 73.10% โดยรถยนต์รุ่นพริอุสไฮบริดเป็นรถยนต์รุ่นที่นิยม โดยครองส่วนแบ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาถึง 50.8%(เว็บไซต์ แวนคูเวอร์ซัน, เมษายน 2011)

ในประเทศไทยจากการจัดเก็บข้อมูลพบว่า สถิติจำนวนรถยนต์จำแนกตามชนิดเชื้อเพลิงในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครของกรมการขนส่งทางบก จนถึงวันที่ 31 มีนาคม 2555 มีข้อมูลดังนี้ยอดจดทะเบียนรถยนต์ไฮบริดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครสะสม ณ.วันที่ 31 มีนาคม 2555 ประเภท รย.1 รถยนต์ส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คนในเขตกรุงเทพมหานคร มียอดจดทะเบียนสะสม 18, 770คัน รองลงมาเป็นประเภท รย.9 รถยนต์บริการธุรกิจ จดทะเบียนที่ 60 คันและ รย.10 รถยนต์บริการทัศนาจรเป็นอันดับสามจดทะเบียนอยู่ที่ 5 คัน (กรมการขนส่งทางบก กองแผนงาน กลุ่มสถิติการขนส่ง, 2555)ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงสถิติจำนวนรถจำแนกตามชนิดเชื้อเพลิง ส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) สะสม ณ วันที่ 31 มีนาคม 255

หน่วย : คัน

ประเภทรถ	รวม	เบนซิน	ดีเซล	ก๊าซ LPG	LPGและ เบนซิน	LPGและ ดีเซล	CNG	CNGและ เบนซิน	CNGและ ดีเซล	ไฟฟ้า	ไม่ใช้ เชื้อเพลิง	ไฮบริดจ์	อื่น ๆ
รวมทั้งสิ้น	6,976,969	4,549,429	1,692,077	8,290	472,914	2,057	18,724	165,811	2,504	1,889	29,198	18,836	15,240
ก. รวมรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์	6,819,923	4,549,094	1,588,984	7,876	472,392	1,968	7,097	156,337	1,637	1,873	1,545	18,836	12,284
รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน	2,661,240	1,748,553	442,653	1,096	380,318	553	107	67,651	406	11	-	18,770	1,122
รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกิน 7 คน	202,385	22,446	152,756	99	10,466	284	77	10,159	275	-	-	1	5,822
รถยนต์บรรทุกส่วนบุคคล	1,037,064	34,302	934,942	355	38,584	1,125	5,243	16,227	951	3	-	-	5,332
รถยนต์สามล้อส่วนบุคคล	722	518	16	86	91	-	4	5	-	1	-	-	1
รถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รถยนต์รับจ้างบรรทุกคนโดยสารไม่เกิน 7 คน	103,393	1,619	95	85	39,403	4	2	62,176	5	1	-	-	3
รถยนต์สี่ล้อเล็กรับจ้าง	2,817	970	2	1,304	536	-	-	-	-	1	-	-	4
รถยนต์รับจ้างสามล้อ	9,000	148	-	4,851	2,330	-	1,664	6	-	1	-	-	-
รถยนต์บริการธุรกิจ	795	242	304	-	93	-	-	96	-	-	-	60	-
รถยนต์บริการทัศนาจร	741	106	43	-	568	2	-	17	-	-	-	5	-
รถยนต์บริการให้เช่า	56	19	34	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล	2,682,526	2,680,671	-	-	-	-	-	-	-	1,855	-	-	-

ตารางที่ 1.1(ต่อ)

หน่วย : คัน

ประเภทรถ	รวม	เบนซิน	ดีเซล	ก๊าซ LPG	LPGและ เบนซิน	LPGและ ดีเซล	CNG	CNGและ เบนซิน	CNGและ ดีเซล	ไฟฟ้า	ไม่ใช้ เชื้อเพลิง	ไฮบริดจ์	อื่น ๆ
รย.13 รถแทรกเตอร์	54,910	-	54,910	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รย.14 รถบดถนน	3,225	-	3,225	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รย.15 รถใช้ในงานเกษตรกรรม	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รย.16 รถพ่วง	1,545	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,545	-	-
รย.17 รถจักรยานยนต์สาธารณะ	59,500	59,500	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ข. รวมรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก	157,046	335	103,093	414	522	89	11,627	9,474	867	16	27,653	-	2,956
รวมรถโดยสาร	37,799	219	21,412	321	503	12	5,759	9,470	73	16	3	-	11
แยกเป็น - ประจำทาง	24,220	160	9,223	312	381	8	5,140	8,956	37	1	-	-	2
- ไม่ประจำทาง	10,412	44	9,086	7	119	4	586	510	34	15	2	-	5
- ส่วนบุคคล	3,167	15	3,103	2	3	-	33	4	2	-	1	-	4
รวมรถบรรทุก	119,247	116	81,681	93	19	77	5,868	4	794	-	27,650	-	2,945
แยกเป็น - ไม่ประจำทาง	57,120	11	28,869	37	2	30	4,246	1	394	-	21,271	-	2,259
- ส่วนบุคคล	62,127	105	52,812	56	17	47	1,622	3	400	-	6,379	-	686
โดยรถขนาดเล็ก	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

รถยนต์ไฮบริดจ์เป็นทางเลือกที่สามที่มาแรงขึ้นเรื่อยๆ สำหรับผู้บริโภคที่กำลังหาซื้อรถยนต์หรือเปลี่ยนรถ เนื่องจากปัญหาด้านราคาน้ำมันที่แพงขึ้นผู้บริโภคจึงต้องการมองหาพลังงานทางเลือกใหม่ๆ ที่ลดต้นทุนค่าครองชีพในชีวิตประจำวันอีกประการหนึ่งรถยนต์ไฮบริดจ์เป็นทางเลือกสำหรับผู้บริโภคที่มีความกังวลเกี่ยวกับการนำรถยนต์ไปติดตั้งอุปกรณ์พลังงานทางเลือกแล้วประสบปัญหาเพลิงไหม้และการรั่วไหลของพลังงานทางเลือกที่เข้าไปภายในห้องโดยสารรถยนต์ ทั้งผู้บริโภคที่ประสบปัญหาด้วยตนเองและผู้บริโภคที่ได้รับข่าวสารจากแหล่งช่องทางต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

แต่ปัจจุบันความนิยมรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ยังมีน้อยยังไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากราคาจำหน่ายค่อนข้างสูงกว่ารถยนต์ทั่วไปเครื่องยนต์ขนาดเดียวกันชนิดเครื่องยนต์เบนซิน จะเห็นได้จากตัวเลขตารางที่ 1.1 รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน จำนวน 4,549,429 พบว่าการใช้พลังงานทางเลือกแอลพีจีและเบนซิน 380,318 คัน ซีเอ็นจีและเบนซิ 67,651 จึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าในประเทศไทยรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์มีระดับการตัดสินใจซื้อที่น้อย สาเหตุมาจากจำนวนรุ่นที่มีให้เป็นทางเลือกและราคารถยนต์ไฮบริดจ์ที่ยังสูงกว่ารถยนต์ทั่วไปค่อนข้างมาก เนื่องจากประเทศไทยยังต้องพึ่งพาการนำเข้าอะไหล่ที่มีคุณภาพจากต่างประเทศ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจที่มากพอสำหรับผู้บริโภคในด้านผลิตภัณฑ์และราคา ทำให้การขับเคลื่อนการขยายตัวของตลาดรถยนต์ไฮบริดจ์ให้เป็นไปตามที่บริษัทผู้ผลิตคาดหวังเอาไว้ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับความแรงในการขยายตัวของตลาดรถยนต์ขนาดเล็กและขนาดกลางรุ่นประหยัดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงจึงทำให้ผู้ประกอบการแต่ละแห่งจึงดำเนินกิจกรรมทางการตลาดที่หลากหลายโดยการจัดโปรโมชั่นและแคมเปญสำหรับรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นผู้บริโภคให้เกิดการซื้อและเพื่อเพิ่มยอดขายและเข้าถึงความต้องการของผู้บริโภค ด้วยปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานประเภทไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคในเรื่องปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด 7P's ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านจิตวิทยา ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยและการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานประเภทไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านสถานที่

จะศึกษาและวิจัยเฉพาะโชว์รูมที่มีรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์จำหน่ายในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โชว์รูม โตโยต้า และ ฮอนด้า

ขอบเขตประชากร

จะศึกษาประชากรเฉพาะที่เข้าเยี่ยมชมโชว์รูมจำหน่ายรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์และเป็นผู้ที่ต้องการซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ในกรุงเทพมหานคร

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. บุคคลทั่วไปเพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาข้อมูลทางด้านรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์
2. ผู้ประกอบการจำหน่ายรถยนต์สามารถนำผลวิจัยในครั้งนี้ไปวางแผนปรับปรุงกลยุทธ์การตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม

1.5 สมมุติฐานงานวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ที่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของ

ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

3. ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในเขต

กรุงเทพมหานคร

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาแบบเชิงสำรวจ และใช้ข้อมูลปฐมภูมิ โดยผู้ทำวิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง และได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานประเภทไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานครซึ่งได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ปัจจัยด้านจิตวิทยา ในการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์

1.ประชากร (Population) ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่เข้ามาเยี่ยมชมโชว์รูมและเป็นผู้ที่กำลังจะซื้อรถยนต์ไฮบริดจ์ในกรุงเทพมหานคร โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิจัยใน 2 ยี่ห้อรถยนต์ที่ผลิต รถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ ซึ่งได้แก่ โตโยต้า (TOYOTA) และ ฮอนด้า (HONDA)

2.กลุ่มตัวอย่าง(Simple Group)ในการกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิงจากรายงานสถิติจำนวนประชากรในเขต กรุงเทพมหานคร “จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร” โดยสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2555 พบว่า มีประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6,976,969คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้คำนวณตาม หลักการแปรผันร่วมกันระหว่างขนาดของกลุ่มตัวอย่างกับความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการสุ่มตัวอย่าง ตามวิธีการของทาโรยามานะ (Taro Yamane) โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95 โดย กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 หรือที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดค่าให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N = ขนาดของประชากร
e = ความคลาดเคลื่อน

แทนค่า

$$n = \frac{6,976,969}{1 + 6,976,969 (0.05)^2} = 399.98$$

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเก็บตัวอย่างจำนวน 400 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

กรุงเทพมหานคร มีจำนวนเขตทั้งหมด 50 เขต แบ่งเป็น 5 พื้นที่ ซึ่งได้แก่ 1) พื้นที่ชั้นใน จำนวน 22 เขต 2) พื้นที่ต่อเมืองด้านตะวันออก จำนวน 14 เขต 3) พื้นที่ต่อเมืองด้าน

ตะวันตก จำนวน 8 เขต 4) พื้นที่ชานเมืองด้านตะวันตก จำนวน 2 เขต 5) พื้นที่ชานเมืองด้านตะวันออก จำนวน 8 เขต ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก เพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 5 พื้นที่ โดยสุ่มการจับสลากพื้นที่ละ 1 เขต ได้จำนวน 5 เขต ดังนี้ เขตบางรัก เขตลาดพร้าว เขตคลองชัน เขตบางขุนเทียน เขตมีนบุรี

ขั้นตอนที่ 2

เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อเลือกกลุ่มเป้าหมายตามศูนย์จัดจำหน่ายรถยนต์ของโตโยต้า และฮอนด้า ในเขตที่จับสลากได้ โดยมีการสอบถาม ความสนใจในรุ่นรถยนต์ที่ต้องการซื้อเป็นระบบไฮบริดจ์ หรือไม่ ถ้าใช่ จึงจะเป็นกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3

กำหนดโควตา (Quota sampling) โดยการกำหนดจำนวนตัวอย่างในแต่ละศูนย์ ซึ่งจะได้ กลุ่มตัวอย่างจากโตโยต้า 200 คน และ ฮอนด้า 200 คน แยกตามศูนย์จัดจำหน่าย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่เตรียมไว้ไปจัดเก็บข้อมูล ให้ได้ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

ตารางที่ 3.1 แสดงการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เขตสำรวจ	ศูนย์โตโยต้า	จำนวนคน	ศูนย์ฮอนด้า	จำนวนคน
บางรัก	2	40	2	40
ลาดพร้าว	3	60	3	60
คลองชัน	1	20	1	20
บางขุนเทียน	2	40	2	40
มีนบุรี	2	40	2	40
รวม	10	200	10	200

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับรายได้ สถานภาพ ระดับการศึกษาและอาชีพ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้มาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบ่งความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ (วัชรภรณ์ สุริยาภิวัฒน์, 2549)

ระดับความสำคัญ	คะแนนที่กำหนด
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

แปลผลค่าคะแนนความสำคัญที่ได้โดยกำหนดความกว้างของแต่ละช่วงคะแนนให้มีค่าเท่ากัน การหาค่าความกว้างของแต่ละระดับได้จากสูตรดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของแต่ละอันดับ} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{(5 - 1)}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

จากความกว้างของอันดับดังกล่าวข้างต้น สามารถแปลผลโดยการแบ่งระดับของค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 แสดงว่ามีระดับความสำคัญ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 แสดงว่ามีระดับความสำคัญ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 แสดงว่ามีระดับความสำคัญ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 แสดงว่ามีระดับความสำคัญ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 แสดงว่ามีระดับความสำคัญ น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงาน
ไฮบริดของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ระดับความคิดเห็น	คะแนนที่กำหนด
ซื้อแน่นอน	3
สนใจที่จะซื้อ	2
ไม่แน่ใจ	1
ไม่ซื้อ	0

แปลผลค่าคะแนนความสำคัญที่ได้โดยกำหนดความกว้างของแต่ละช่วง
คะแนนให้มีค่าเท่ากันการหาค่าความกว้างของแต่ละระดับได้จากสูตรดังนี้
ความกว้างของแต่ละอันดับภาคชั้น

$$= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{(3 - 0)}{4}$$

$$= 0.75$$

จากความกว้างของอันดับภาคชั้นดังกล่าวข้างต้น สามารถแปลผลโดยการแบ่งระดับของ
ค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.26 – 3.00	แสดงว่ามีระดับความคิดเห็น	ซื้อแน่นอน
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.25	แสดงว่ามีระดับความคิดเห็น	สนใจที่จะซื้อ
ค่าเฉลี่ย 0.76 – 1.50	แสดงว่ามีระดับความคิดเห็น	ไม่แน่ใจ
ค่าเฉลี่ย 0.00 – 0.75	แสดงว่ามีระดับความคิดเห็น	ไม่ซื้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยการอ้างอิงความรู้และโดยการอ้างอิงข้อมูลหรือข้อเท็จจริง
3. สร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และมีความสอดคล้องตามนิยามศัพท์เฉพาะ
5. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการสร้างแบบสอบถามในการวิจัยทั้ง 3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา และแก้ไขความถูกต้องของการสื่อภาษาให้เหมาะสมพร้อมข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องเหมาะสม
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วเสนอให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชากร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยภาพรวมและรายด้านโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของ Cronbachปรากฏว่าแบบสอบถามโดยภาพรวม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .966

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลจริงแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์หลังจากนั้น

1. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วมาลงรหัส (Coding) ในแบบลงรหัสสำหรับการประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์

2. นำข้อมูลที่ลงทะเบียนแล้วไปบันทึกในเครื่องคอมพิวเตอร์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

3.1 สถิติเชิงพรรณนา คือ การอธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ได้แก่

3.1.1 การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายระดับความสำคัญปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและระดับการตัดสินใจ

3.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อพิสูจน์สมมติฐานการวิจัยโดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด 7P's และ ปัจจัยด้านจิตวิทยา ที่มีผลอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร และ สถิติ t-test, Anova เพื่อทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลต่ออิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

สรุปผลอภิปรายและเสนอแนะ

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานประเภทไฮบริดของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ทำให้ทราบข้อเท็จจริงที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1

จากผลการศึกษาพบว่า เพศชายและหญิง จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้จากการวิจัยทางจิตวิทยาผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งในเรื่องความคิดค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรม และสังคมกำหนดบทบาท และกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงมักจะเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหว หรือเจ้าอารมณ์ โอนอ่อน ผ่อนตาม และเป็นแม่บ้านแม่เรือน และยังพบอีกว่าผู้หญิงจะถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชาย ส่วนพฤติกรรม

เปิดรับสื่อมวลชน เพศหญิงมักจะใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ และฟังวิทยุ มากกว่าเพศชาย โดยนิยมดูรายการละคร ในขณะที่เพศชายนิยมนอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า แต่ทั้งนี้ทั้งเพศชายและเพศหญิง ก็อาจมีความต้องการประหยัดเงินใน เพื่อที่จะใช้เป็นค่าเพลิงสำหรับเติมให้กับรถยนต์ของตนไม่แตกต่างกัน เนื่องจากค่าน้ำมันที่สูงขึ้น ทำให้รถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจึงอาจเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่ทั้งเพศชายและหญิงจะตัดสินใจซื้อ

อายุที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดที่แตกต่างกัน มีค่านัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.031 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิด และพฤติกรรม โดยทั่วไปแล้วคนที่อายุน้อยมักจะมีความคิดแบบเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์ใจร้อนมากกว่าคนที่อายุที่มักมีความคิดแบบอนุรักษ์นิยมยึดถือการปฏิบัติ มีความระวัง และมองโลกในแง่ร้ายมากกว่าคนอายุน้อย สอดคล้องกับ ที่ Kotler. (1994) กล่าวไว้ว่า อายุที่แตกต่างกันจะมีความต้องการผลิตภัณฑ์ต่างกัน เช่น กลุ่มวัยรุ่นชอบทดลองสิ่งแปลกใหม่ และชอบสินค้าประเภทแฟชั่น จึงทำให้ปัจจัยด้านอายุมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดที่แตกต่างกันได้

แต่ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาด้านราคาน้ำมันที่แพงขึ้นผู้บริโภคไม่ว่าจะมีอายุแตกต่างกันเท่าใด จึงต้องการมองหาพลังงานทางเลือกใหม่ๆ ที่ลดต้นทุนค่าครองชีพในชีวิตประจำวัน อีกประการหนึ่ง รถยนต์ไฮบริดเป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่มีความกังวลเกี่ยวกับการนำรถยนต์ไปติดตั้งอุปกรณ์พลังงานทางเลือกแล้วประสบปัญหาเพลิงไหม้และการรั่วไหลของพลังงานทางเลือกที่เข้าไปภายในห้องโดยสารรถยนต์ จึงทำให้ปัจจัยด้านอายุมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดที่ไม่แตกต่างกันได้

รายได้แตกต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดที่แตกต่างกัน มีค่านัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.001 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ถ้ามีรายได้ดี โอกาสที่ซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดได้มากกว่า เนื่องจากจำนวนรุ่นที่มีให้เป็นทางเลือกและราคารถยนต์ไฮบริดที่ยังสูงกว่ารถยนต์ทั่วไปค่อนข้างมาก เนื่องจากประเทศไทยยังต้องพึ่งพาการนำเข้าอะไหล่ที่มีคุณภาพจากต่างประเทศ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจที่มากพอสำหรับผู้บริโภคในด้านผลิตภัณฑ์และราคา ซึ่งคนที่มียาได้สูง มีกำลังในการจับจ่ายซื้อมากกว่าคนที่มียาได้ต่ำ ดังนั้นรายได้แตกต่างกัน จึงมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดที่แตกต่างกัน

สถานภาพที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากค่าน้ำมันที่สูงขึ้น ทำให้

รถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจึงอาจเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่ไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใด ก็อาจจะตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดก็ได้ไม่แตกต่างกัน

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดที่แตกต่างกัน มีค่านัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.027 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ การรณรงค์ให้มีประหยัดการใช้พลังงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำมันเชื้อเพลิงในรถยนต์ ปัญหาราคาน้ำมันที่แพงขึ้นทุกวันทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่ระมัดระวังการใช้จ่ายใช้สอยเพิ่มมากขึ้น จึงมีเจ้าของรถยนต์หลายคนที่ต้องหาวิธีแก้ไขปัญหาค่าครองชีพ การจ่ายราคาน้ำมันที่นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกคนหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้ผู้บริโภคหันมาติดตั้งพลังงานทดแทนประเภทก๊าซเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรถยนต์ไฮบริด (Hybrid Car) เป็นอีกหนึ่งทางเลือก ซึ่งจะทำงานโดยการใช้เครื่องยนต์ 2 ระบบทำงานร่วมกัน คือน้ำมันเชื้อเพลิงและไฟฟ้า ทำให้รถยนต์มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิงและยังเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเมื่อเปรียบเทียบกับรถยนต์ที่ใช้น้ำมันขับเคลื่อนเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการศึกษานี้จะมีแนวความคิดที่จะช่วยกันรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น มีความตระหนักต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการทำงานของรถยนต์ไฮบริดมากกว่าคนที่การศึกษาที่ต่ำกว่า

อาชีพที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ไม่ว่าจะประกอบอาชีพอะไร ก็มีโอกาสที่เท่าเทียมกันที่จะเลือกซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดมาใช้งาน เนื่องจากปัญหาด้านราคาน้ำมันที่แพงขึ้นผู้บริโภคจึงต้องการมองหาพลังงานทางเลือกใหม่ๆ ที่ลดต้นทุนค่าครองชีพในชีวิตประจำวัน

สมมติฐานที่ 2

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีค่านัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.000 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันความนิยมรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดยังมีน้อยยังไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากราคาจำหน่ายค่อนข้างสูงกว่ารถยนต์ทั่วไปเครื่องยนต์ขนาดเดียวกันชนิดเครื่องยนต์เบนซิน ในประเทศไทย รถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดมีระดับการตัดสินใจซื้อที่น้อย สาเหตุมาจากจำนวนรุ่นที่มีให้เป็นทางเลือกและราคาเครื่องยนต์ไฮบริดที่ยังสูงกว่ารถยนต์ทั่วไปค่อนข้างมาก เนื่องจากประเทศไทยยังต้องพึ่งพาการนำเข้าอะไหล่ที่มีคุณภาพจากต่างประเทศ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่เกิดแรงจูงใจที่มากพอสำหรับผู้บริโภคในด้าน

ผลิตภัณฑ์และราคา ทำให้การขับเคลื่อนการขายตัวของตลาดรถยนต์ไฮบริดจ์ให้เป็นไปตามที่บริษัทผู้ผลิตคาดหวังเอาไว้ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับความแรงในการขายตัวของตลาดรถยนต์ขนาดเล็กและขนาดกลางรุ่นประหยัดการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงจึงทำให้ผู้ประกอบการแต่ละแห่งจึงดำเนินกิจกรรมทางการตลาดที่หลากหลายโดยการจัดโปรโมชั่นและแคมเปญสำหรับรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นผู้บริโภคให้เกิดการซื้อและเพื่อเพิ่มยอดขายและเข้าถึงความต้องการของผู้บริโภค ดังนั้น ปัจจัยต่างๆด้านการตลาด ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ จะเป็นส่วนที่ช่วยกระตุ้น หรือส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจเลือกใช้รถยนต์ไฮบริดจ์ได้เป็นอย่างดี

สมมติฐานที่ 3

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านจิตวิทยา มีอิทธิพลกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีค่านัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเท่ากับ 0.001 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการเลือกซื้อของบุคคลได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายในตัวผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้า โดยรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ถือว่าเป็นนวัตกรรมที่ใหม่ และปัจจุบันรถยนต์ไฮบริดจ์ที่ได้รับการพัฒนาจนได้รับความนิยม เป็นไฮบริดจ์ระบบซีรีส์/พาราเลล (Series/ Parallel Hybrid) ซึ่งเป็นการผสมผสานการทำงานของเครื่องยนต์สันดาปภายในกับมอเตอร์ไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือเครื่องยนต์ไฮบริดจ์จะใช้พลังงานไฟฟ้าเป็นแรงขับเคลื่อนขณะออกรถและวิ่งด้วยความเร็วต่ำ จนเมื่อรถยนต์วิ่งไปถึงความเร็วระดับหนึ่ง เครื่องยนต์สันดาปภายในจะเริ่มทำงานร่วมกับระบบไฟฟ้า และเมื่อรถยนต์วิ่งด้วยความเร็วสูงหรือผู้ขับขี่ต้องการอัตราเร่งแรง พลังงานไฟฟ้าเสริมจะเข้ามาเพิ่มกำลังขับเคลื่อนให้รถพุ่งทะยานและเมื่อใดที่ผู้ขับขี่แตะเบรกจะเป็นการหมุนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าเก็บไว้ในแบตเตอรี่ทุกครั้ง นอกจากนี้ เวลารถจอดนิ่งไม่เคลื่อนที่ เช่นขณะที่การจราจรติดขัด เครื่องยนต์สันดาปจะหยุดทำงานโดยอัตโนมัติ เป็นการช่วยประหยัดเชื้อเพลิงและลดมลพิษในอากาศ ดังนั้น ด้วยคุณสมบัติที่ดีของรถ ซึ่งอาจส่งผลโดยตรงต่อปัจจัยด้านจิตวิทยา จึงไม่ใช่เรื่องยากที่จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานประเภทไฮบริดจ์ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งต่อไปคือ

1. ควรส่งเสริมให้เห็นคุณสมบัติที่ดีของรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์อย่างทั่วถึงทุกสื่อและต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์
2. ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายควรมีการปรับปรุงและพัฒนาด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อจูงใจผู้บริโภค

เนื่องจากรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์ยังเป็นเทคโนโลยีที่ค่อนข้างใหม่รวมถึง สถานะเศรษฐกิจปัจจุบันจึงมีผลต่อการจ่ายทำให้ปัจจัยทางด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานไฮบริดจ์

3. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพียงด้านเดียว

โดยแจก แบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูล ซึ่งบางครั้งพนักงานผู้ตอบแบบสอบถามอาจจะไม่เข้าใจในข้อคำถามดีเท่าที่ควร ในโอกาสต่อไปควรใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะการสัมภาษณ์ควบคู่กับแบบสอบถาม ซึ่งจะช่วยให้การแปลความหมาย และการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อตราหรือยี่ห้อของสินค้าโดยเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันกับคู่แข่ง
2. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพียงด้านเดียวโดยแจก แบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูล ซึ่งบางครั้งพนักงานผู้ตอบแบบสอบถามอาจจะไม่เข้าใจในข้อคำถามดีเท่าที่ควร ในโอกาสต่อไปควรใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะการสัมภาษณ์ควบคู่กับแบบสอบถาม ซึ่งจะช่วยให้การแปลความหมาย และการวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3.ควรรศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของสภาวะน้ำท่วมในประเทศไทยกับ
การใช้รถยนต์ระบบไฮบริดจ์เนื่องจากสภาวะน้ำท่วมยังคงเป็นปัญหาสำหรับ
ประเทศไทย

DRAFT

บรรณานุกรม

กลุ่มสถิติการขนส่ง กองแผนงาน กรมการขนส่งทางบก (2555) แสดงสถิติจำนวนรถ
จำแนกตามชนิดเชื้อเพลิง ส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) สะสม ณ.วันที่ 31
มีนาคม 2555 สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2555, จาก

http://apps.dlt.go.th/statistics_web/statistics.html

ศูนย์พยากรณ์สารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (2554), ปริมาณการใช้
น้ำมันเบนซินรายเดือน ตั้งแต่ มกราคม –ธันวาคม 2554

อีโก้คาร์ ทางเลือกของรถยนต์ในอนาคต ที่มา : ประชาคมวิจัย ฉบับพิเศษที่ 12 ,2009
โอกาสเติบโตของรถไฮบริดจ์ จากหนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจฉบับที่ 2,731 15-
18 เมษายน 2555

พฤติกรรมผู้บริโภค กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2549
ฉัตยาพร เสมอใจ และมัทนียา สมมิ(2545).พฤติกรรมผู้บริโภค.กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด

พิชญ จงสถิตวัฒนา.(2548)การบริหารการตลาด.(พิมพ์ครั้งที่7).กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิภา ศรีไพโรจน์. 2527. หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

อภิสิทธิ์ ฉัตรทนานนท์ (2547).บริหารการตลาด กรุงเทพฯ สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหาร
ศาสตร์.ปริญญา สุวรรณ โสมนัส 2553ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการซื้อรถยนต์
ที่ติดตั้งระบบช่วยเหลือผู้ขับขี่ด้านความปลอดภัยในภาคตะวันออกของประเทศ
ไทย การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการจัดการขนส่งและโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัย
บูรพา

พินิจอากาศเอก สุรสิทธิ์ สุขสิทธิ์ 2553 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้พลังงานทดแทนของ
ผู้ซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์การเมือง การค้นคว้าอิสระ

นาย อธิป รัฐเมธา 2554 ความเต็มใจจ่ายสำหรับซื้อรถยนต์ไฮบริดจ์ กรณีศึกษา ผู้ใช้
รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชวลิต คลศักดิ์ไพบูลย์ 2551 การศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้รถยนต์ไฮบริดจ์เพื่อ
ประหยัดพลังงานในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ คณะเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะ
เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต

แคเรีย ภูพัฒน์ 2551 ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ โตโยต้า นีว วีโอส
ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร การค้นคว้าแบบอิสระ สารนิพนธ์ ปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด

อังฉริยา วิจิตร 2551 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกก๊าซโตเลียมเหลว(LPG) ของผู้ใช้รถยนต์
นั่งส่วนบุคคลในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ การค้นคว้าแบบอิสระ คณะเศรษฐ
ศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กมลทิพย์ ละออกิจ 2553 พฤติกรรมการใช้ก๊าซ NGV เพื่อทดแทนน้ำมันเบนซินของผู้ใช้
รถยนต์ส่วนบุคคลในจังหวัดเชียงใหม่ การค้นคว้าแบบอิสระ คณะเศรษฐศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

BERTEL Schmitt (2012) **“Hybrid sale”** Journal of The Truth About Cars Retrieved
April 15,2012 from <http://www.thetruthaboutcars.com/2012/04/of-hybrid-heights-and-other-hypes/>

Steff (2011)**“Hybrid market share about half of the hybrid cars sold in American are
Priuses 2011”** Journal of Racehybrid Retrieved April 15,2012 from
<http://blogs.ubc.ca/skho/2010/04/19/the-hybrid-race/>

Kotler Phillip.(1997).**Marketing Management.(8th)**Englewod Hall,Inc

Certo, Samuel C. (2000). **การจัดการสมัยใหม่** . □ แปลจากเรื่อง Modern
management (พีชนี่ นนทศักดิ์ และ ปิยะพันธ์ ปิงเมือง,แปล).แปล.กรุงเทพฯเพียร์
สัน เอ็ดดูเคชั่น อิโคไชน่า

Greene, Charles N. (1 9 7 2) . **The satisfaction-performance controversy:New
Developments and their implication.** Business Horizon.

Kotler, Philip. (2003). **การจัดการการตลาด** . แปลจากเรื่อง Marketing management (ยัง
ยุทธ พงศ์ศ □ริพันธ์, ยุทธนา ธรรมเจริญ , อุไรวรรณ เข้มนิยม , อติลล่ำ พงศ์ยี่ลำ
และ ชนวรรณ แสงสุวรรณ, แปล) (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: เอช.เอ็น .กรุ๊ป □.

Parker, Hampton W., & Oglesby, Clarkson H. (1972). Methods improvement for
construction **managers**. New York: McGraw-Hill.

Schermerhorn, John R., Hunt, James G., & Osborn, Richard N. (2000). *Organizational behavior*. Boston: McGraw-Hill.

Schiffman, Leon G., & Kanuk., Leslic L. (2000). *Consumer behavior* (7 th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

Tribolet, Walter C. (2004). The relationship between intrinsic motivation and organizational *commitment: A study in a European environment* (Online).

Available: <http://www.umi.com/dissertations/fullcit/3126003>[2008, Aug 30].

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row

**การเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาดและคุณค่าตราสินค้า
ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม 2 ตราสินค้า**

จันทิรา จันทร่นวล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่มีต่อ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ไรตามิลล์ และ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม แลคตาซอย การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิจัยเชิงปริมาณ ในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร และศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่มีต่อ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ไรตามิลล์ และ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม แลคตาซอย ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่มีต่อ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมากกว่าคุณค่าตราสินค้า และเมื่อเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ไรตามิลล์ และ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม แลคตาซอย พบว่าในทั้ง 4 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยที่ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ไรตามิลล์ มีค่าเฉลี่ยส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 4 ด้าน มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม แลคตาซอย ส่วนคุณค่าตราสินค้า ระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ไรตามิลล์ และ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม แลคตาซอย ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความตระหนักรู้ตราสินค้า ด้านความเชื่อมโยงตราสินค้า ด้านความรู้ในคุณภาพของตราสินค้า และ ด้านความภักดีในตราสินค้าพบว่าในทั้ง 4 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยที่ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ไรตามิลล์ มีค่าเฉลี่ยส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 4 ด้าน มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม แลคตาซอย ด้วยเช่นกัน การตัดสินใจซื้อนั้นพบว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ไรตามิลล์ กับ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม แลคตาซอย การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 โดยที่

ผู้บริโภครู้สึกดีใจซื้อ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์ มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม แลคตาซอย

บทนำ

ในปัจจุบันมีสินค้าอุปโภคบริโภคเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นสินค้าจากทั้งในหรือต่างประเทศซึ่งสินค้าแต่ละประเภทนั้นผ่านการคิดค้น พัฒนา จนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคแต่ละกลุ่มได้ จึงส่งผลให้ผู้บริโภคในปัจจุบันมีทางเลือกในการที่จะเลือกบริโภคสินค้าเพิ่มมากขึ้นและสามารถเลือกซื้อสินค้าที่ตอบสนองความพึงพอใจและมีความสอดคล้องกับความต้องการของตนมากที่สุด จนทำให้เกิดการแข่งขันในระบบธุรกิจที่ความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่เว้นแม้กระทั่งอุตสาหกรรมนมพร้อมดื่มที่มีอยู่หลายประเภท อาทิเช่น นมพาสเจอร์ไรส์ , นมสเตอริไรส์ และ นม ยูเอชที ซึ่งมีทั้งผลิตภัณฑ์จากนมโคและนมถั่วเหลือง ซึ่งจะได้รับประโยชน์ที่แตกต่างกันไป ผู้บริโภคสามารถเลือกบริโภคนมพร้อมดื่มที่เหมาะสมกับความต้องการของตัวเองแต่ละผู้ผลิตต่างก็พยายามคิดค้น วิจัย พัฒนาเพิ่มรสชาติ คุณประโยชน์ หรือ ลักษณะบรรจุภัณฑ์ แทนที่จะแข่งขันกันทางด้านราคาเพียงอย่างเดียว เพื่อตอบสนองความต้องการและเหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคให้มากที่สุด ทั้งนี้ไม่ใช่เพื่อกำไร ยอดขาย และ ส่วนแบ่งตลาดเพียงเท่านั้นหากแต่ต้องการเพิ่มคุณภาพ คุณค่าของตราสินค้า รวมไปถึงความภักดีต่อตราสินค้าในอนาคตอีกด้วย

นมถั่วเหลืองเป็นผลิตภัณฑ์นมทางเลือก (Dairy Alternative) ที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคเป็นอย่างมาก และเป็นผลิตภัณฑ์นมที่มีการเติบโตสูง จนในปัจจุบันมูลค่าตลาดนมถั่วเหลืองมีส่วนเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 35 ของตลาดนมพร้อมดื่มในประเทศไทย ที่มีมูลค่าตลาดประมาณ 40,000 ล้านบาท เนื่องจากกระแสสุขภาพส่งผลให้ผู้บริโภคนิยมเครื่องดื่มที่ทำมาจากธัญพืชมากขึ้น ประกอบกับผู้บริโภคเริ่มรู้ถึงคุณประโยชน์ของนมถั่วเหลือง ซึ่งเป็นผลมาจากการทำตลาดอย่างต่อเนื่องของผู้ประกอบการ โดยนมถั่วเหลืองนับเป็นผลิตภัณฑ์นมที่ได้รับการกระตุ้นตลาดจากผู้ประกอบการมาโดยตลอด ตั้งแต่การคิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางด้านรสชาติที่มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อขยายฐานผู้บริโภค และการปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้มีความสะดวกในการ

บริโภคมมากขึ้น รวมทั้ง มีการนำกลยุทธ์ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการตลาดและ กิจกรรมส่งเสริมการขาย เพื่อสร้างการรับรู้ในตัวสินค้าและเป็นการกระตุ้นยอดขายให้ เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ตลาดนมถั่วเหลืองมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นท่ามกลางภาวะการแข่งขันที่ รุนแรง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ออนไลน์ 29 ก.ย 2011 www.positioningmag.com) ในตลาด นมถั่วเหลืองพบว่านมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอยเป็นผู้นำตลาดมีส่วนแบ่งตลาด ประมาณ 54% รองมาคือนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ไวตามิ้ลค์มีส่วนแบ่งตลาด 36% จากส่วน แบ่งตลาดอุตสาหกรรมนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มทั้งหมด จากที่กล่าวมาจึงพบได้ว่าในตลาด นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มนั้นมีนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคอยู่ 2 ตรา สินค้าคือ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย และ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ไวตามิ้ลค์ ซึ่งมี ส่วนแบ่งตลาดมากที่สุดเป็น 2 อันดับแรกของอุตสาหกรรมนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ซึ่ง คุณภาพของนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มของทั้ง 2 ตราสินค้า นับได้ว่ามีคุณภาพ ราคา และ ช่องทางการจัดจำหน่ายใกล้เคียงกัน สิ่งที่ต่างกันอย่างชัดเจนคือตราสินค้า แล้วปัจจัยใด อีกหรือไม่ที่มีส่วนในการตัดสินใจในการเลือกบริโภคนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มของผู้บริโภค

การแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบัน การที่จะเป็นผู้นำของอุตสาหกรรมจำเป็นต้อง ค้นหาความเป็นเอกลักษณ์ (Unique) หรือสร้างความแตกต่างให้กับตราสินค้าและ ผลิตภัณฑ์ของตน อันจะนำมาซึ่งความได้เปรียบทางการค้า ปัจจุบันส่วนประสมทาง การตลาด (Marketing mix: 4Ps) นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในอุตสาหกรรม ธุรกิจต่างๆ ทั้งด้านยอดขาย กำไร หรือส่วนแบ่งทางการตลาด รวมไปถึงการสร้างตรา สินค้า ซึ่งตราสินค้านับเป็นอีกประการหนึ่งที่นักการตลาดรวมถึงเจ้าของธุรกิจในยุค ปัจจุบันให้ความสำคัญ และเชื่อว่า ตราสินค้า (brand) ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจของการตลาด ในยุคปัจจุบันเนื่องจากสิ่งแวดล้อมทางการตลาดเปลี่ยนแปลงไป สินค้ามีหลากหลาย ประเภทมากขึ้น ตราสินค้าก็เกิดขึ้นมากมาย ผู้บริโภคมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้นในการเลือก บริโภคสินค้าและบริการแต่ละชนิด ซึ่งมีตราสินค้านามากมายให้เลือก และตราสินค้าได้ กลายเป็นฐานสำคัญในการเลือกบริโภคสินค้าหรือการบริการ ตราสินค้าจึงเปรียบเสมือน กับสินทรัพย์อันล้ำค่าของบริษัท จึงได้เกิดแนวคิดที่เกี่ยวกับ “คุณค่าของตราสินค้า” (Brand Equity) เกิดขึ้นมา ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับตราสินค้า ที่จะเพิ่มหรือลด คุณค่าของสินค้าหรือบริการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงคุณภาพของสินค้าและระดับของคุณค่าตราสินค้าในสินค้าประเภทเดียวกันแต่เป็นตราสินค้าที่แตกต่างกันคือนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม แลคตาซอย และ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามินล์ จะมีระดับของคุณภาพสินค้า และคุณค่าตราสินค้าที่แตกต่างกันหรือไม่ และจะมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะส่งผลเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการนำเอาเรื่องของคุณภาพสินค้าและคุณค่าตราสินค้าไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนงานด้านการตลาดในอุตสาหกรรมนมถั่วเหลือง และอุตสาหกรรมอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

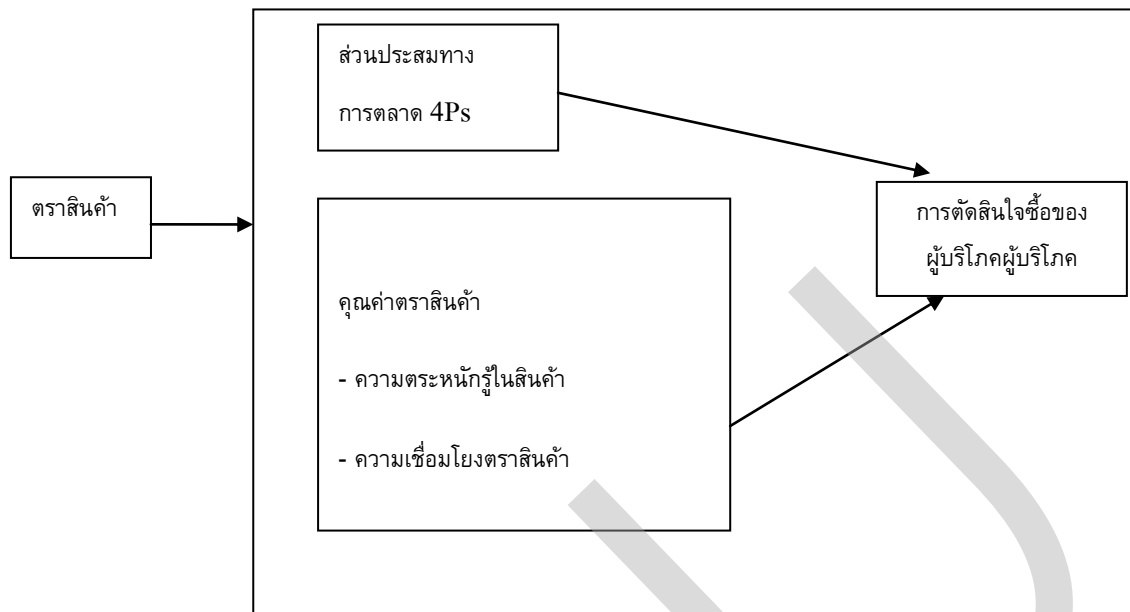
1. เพื่อศึกษาส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคของผู้บริโภคนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามินล์และนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย
2. เพื่อเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามินล์และนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ (Survey) ที่มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของส่วนประสมทางการตลาด กับ คุณค่าตราสินค้า และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากร อายุ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้าและนำมาสังเคราะห์ให้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะส่งผลเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการนำเอาเรื่องของส่วนประสมทางการตลาดและคุณค่าตราสินค้าไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนงานด้านการตลาดในอุตสาหกรรมนมถั่วเหลืองได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องต่อไป

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Buying Decision) เป็นขั้นตอนของกิจกรรมที่ผู้บริโภคใช้ในการพิจารณาตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการอย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อเกิดความต้องการ จนกระทั่งมีความรู้สึกหรือพฤติกรรมภายหลังการซื้อตามลำดับ

กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคแต่ละคนจะแตกต่างกันตามประเภทของสินค้า และระดับความเกี่ยวพันของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้า และปัจจัยอื่นๆอีกด้วย การตัดสินใจของผู้บริโภค (Consumer decision making) ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยสำคัญ 2 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยทางด้านส่วนบุคคล อันได้แก่ ความต้องการ, ลักษณะในการรับรู้คุณสมบัติของสินค้าและทัศนคติที่มีต่อตราสินค้าที่เป็นตัวเลือกทั้งหมด นอกจากนี้ยังรวมถึงลักษณะ

ทางกายภาพของผู้บริโภค รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภค (Lifestyle), บุคลิกภาพของผู้บริโภค (Personality)

2. ปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อม (Environment influences) หมายถึง สภาพแวดล้อมต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค อันได้แก่ วัฒนธรรมประเพณี, บรรทัดฐานในสังคม, ค่านิยมของคนในสังคม หรืออิทธิพลที่ได้รับมาจากเพื่อน สมาชิกในครอบครัวและกลุ่มบุคคลอื่นๆในสังคม นอกจากนี้ยังรวมถึงการสื่อสารทางการตลาดต่างๆที่เกิดจากนักการตลาดเช่น งานโฆษณา, บรรจุนักค้า, กิจกรรมทางการตลาดต่างๆ

ทั้งปัจจัยทางด้านส่วนบุคคลและปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคซึ่งจะก่อให้เกิดการตอบสนองของผู้บริโภคตามมา (Consumer response) และ Solomon (2007) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ผู้บริโภคจะทำการหาข้อมูลที่เป็นต่อการตัดสินใจแล้วนำมารวบรวมกับข้อมูลเดิมที่ผู้บริโภคมีอยู่ แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาประเมิน ตราสินค้านั้น เพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix: 4Ps) นั้นนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญด้านการตลาด ซึ่งเป็นส่วนประสมทางการตลาดนั้น มีส่วนช่วยในการวางแผน การตั้งราคา การส่งเสริมการขาย และ ช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อที่จะให้สินค้าหรือบริการนั้นตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคได้อย่างสูงสุด นอกจากนี้นิตยา สุวรรณดี (2553) กล่าวว่า การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อเป็นการตอบสนองหรือสร้างความพึงพอใจ (Satisfaction) ให้กับผู้บริโภค โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการ (needs and wants) ของตลาดส่วนต่างๆนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงส่วนประสมทางการตลาด (marketing mix: 4P's) ซึ่งหมายถึง เครื่องมือทางการตลาดที่ช่วยให้ธุรกิจบรรลุถึงเป้าหมายของธุรกิจได้อย่างรวดเร็ว ประกอบไปด้วย 4 ประการ คือ ผลิตภัณฑ์ (product) ราคา (price) การจัดจำหน่าย (place or distribution) และการส่งเสริมการตลาด (promotion)

ตราสินค้า (Brand) นอกจากตัวผลิตภัณฑ์ หรือ สินค้าจะต้องมีคุณภาพที่ดีแล้ว ในเรื่องของตราสินค้าก็มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะตราสินค้าเป็นอีกสิ่งหนึ่ง que ผู้บริโภคจะจดจำในผลิตภัณฑ์ หรือ สินค้าต่างๆได้ เมื่อผู้บริโภคได้ทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ หรือ สินค้าแล้วมีผลที่ได้รับตรงกับความคาดหวังหรือมากกว่าความคาดหวังผู้บริโภคก็จะมีพฤติกรรมในการซื้อซ้ำ ซึ่งตราสินค้าจะทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำผลิตภัณฑ์ หรือ สินค้าในการซื้อ

ครั้งต่อไปได้ ตรายสินค้ามีบทบาทต่อผู้บริโภคในด้านการเป็นสิ่งที่บ่งบอกให้ผู้บริโภคทราบถึงแหล่งของสินค้า หรือผู้ผลิตสินค้า (Identify source of product) และบอกให้ผู้บริโภคทราบว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบต่อสินค้านี้ (Assign responsibility to product maker) นอกจากนี้ตรายสินค้าสามารถลดความรู้สึกเสี่ยงที่ผู้บริโภคอาจเกิดขึ้นได้ (Risk reducer) เช่น ความเสี่ยงทางด้านหน้าที่ด้านกายภาพ ด้านการเงิน ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา และเวลา เป็นต้น ตรายสินค้ายังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการสืบหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าให้กับผู้บริโภค (Search cost reducer) และตรายสินค้านั้นสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค (Bond with maker of product) โดยที่ผู้บริโภคจะเกิดความเชื่อใจ และซื้อสินค้ามาใช้เพราะเขาเชื่อว่าจะได้รับผลประโยชน์จากการซื้อตรายสินค้านี้มาใช้ และจะซื้อตรายสินค้านั้นต่อไปเรื่อย ๆ ตรายใดที่ผู้บริโภครยังคงพึงพอใจต่อการบริโภคสินค้านั้นอยู่นอกจากนี้ ตรายสินค้ายังเป็นสิ่งบ่งบอกถึงภาพลักษณ์ที่ผู้บริโภคนั้นเป็น (Symbolic device) หรือภาพลักษณ์ที่ผู้บริโภคนั้นต้องการจะเป็นได้ และ ตรายสินค้าสามารถบ่งบอกให้ผู้บริโภคทราบถึงคุณค่าของสินค้าได้ (Signal of quality)

คุณค่าตรายสินค้าทั้งในส่วนของการรับรู้ และพฤติกรรมไว้ในแนวคิด ได้แก่ แนวความคิดและแบบจำลองของ Anker (1996) ซึ่งได้อธิบายว่าคุณค่าของตรายสินค้านั้นมีองค์ประกอบ 5 ส่วนด้วยกัน 1) ความภักดีต่อตรายสินค้า (Brand Loyalty) 2) การรู้จักต่อตรายสินค้า (Brand Awareness) 3) ความเข้าใจต่อคุณภาพ (Perceived Quality) 4) ภาพลักษณ์ที่เชื่อมโยงกับตรายสินค้า (Brand Associations) 5) สินทรัพย์ / คุณสมบัติอื่น ๆ ของตรายสินค้า (Brand Assets) ในการวิจัยในครั้งนี้ได้ยึด คุณค่าตรายสินค้า (Brand Equity) อันเกิดจากการที่ผู้บริโภคมิโครงสร้างของความรู้เกี่ยวกับตรายสินค้า (Brand Awareness) ด้านคุณภาพที่รับรู้ตรายสินค้า (Perceived Quality) ด้านความสัมพันธ์กับตรายสินค้า (Brand Associations) ด้านความภักดีต่อตรายสินค้า (Brand Loyalty) ตามรูปแบบคุณค่าตรายสินค้าของ Anker (สราวุธ หลิมไชยกุล, 2552)

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของส่วนประสมทางการตลาด ของคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ผู้วิจัยได้เลือกนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ ไวตามิลค์ และแลคตาซอย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือครั้งนี้คือ ประชากรทั้งเพศชาย และเพศหญิงอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกคำตอบในแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self administration) ซึ่งคำถามในแบบสอบถามมีทั้งแบบปลายปิด (Close-ended question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended question)

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.8 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 41.2 อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 18-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.5 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 56.0 ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 36.8 ประกอบอาชีพ นักเรียนนักศึกษา มีร้อยละ 30.5 และรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ร้อยละ 60.5

2. ส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภค กรณีศึกษา นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ ไวตามิลค์ และแลคตาซอย ทั้งในภาพรวมและแยกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขาย ยี่ห้อ

ไวตามินล์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับ1 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ อันดับ2 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านราคา และ อันดับ3 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่วนยี่ห้อ แลคตาซอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับ1 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านราคา อันดับ2 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ และ อันดับ3 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ตาราง 1 ส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภค กรณีศึกษา นมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม ยี่ห้อ ไวตามินล์และแลคตาซอย โดยภาพรวม

ส่วนประสมทางการตลาด	ไวตามินล์			แลคตาซอย		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.04	0.858	มาก	3.84	0.899	มาก
ด้านราคา	4.01	0.885	มาก	3.86	0.923	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.56	1.237	มาก	3.33	1.252	ปานกลาง
ด้านการส่งเสริม	3.44	1.205	ปานกลาง	3.30	1.196	ปานกลาง
รวม	3.76	1.046	มาก	3.58	1.068	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภค กรณีศึกษา นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ ไวตามินล์ และแลคตาซอย โดยภาพรวม

ยี่ห้อ ไวตามินล์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับ1 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.04$) อันดับ2 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านราคา ($\bar{X}= 4.01$) และ อันดับ3 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}= 3.56$)

ยี่ห้อ แลคตาซอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับ1 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านราคา ($\bar{X}=3.86$) อันดับ2 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}= 3.84$) และ อันดับ3 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}= 3.33$)

3. **คุณค่าตราสินค้า (Brand equity) กรณีศึกษา นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ ไวตามิลค์ และแลคตาซอย** จำแนกเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความตระหนักรู้ตราสินค้า เมื่อพูดถึงยี่ห้อของนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มผู้บริโภคนึกถึงนมถั่วเหลืองยี่ห้อไวตามิลค์ เป็น ลำดับแรก เมื่อพูดถึงยี่ห้อของนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มที่ผู้บริโภคนึกถึงอย่างสม่ำเสมอจะนึกถึงนมถั่วเหลืองยี่ห้อไวตามิลค์ เป็น ลำดับแรก เช่นกัน แหล่งที่มาในการรู้จักนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ ไวตามิลค์ พบว่า อันดับ1 โฆษณาทางโทรทัศน์ อันดับ2 ครอบครัวและคนรู้จัก และ อันดับ3 โฆษณาทางนิตยสาร ส่วนยี่ห้อ แลคตาซอย อันดับ1 โฆษณาทางโทรทัศน์ อันดับ2 ครอบครัวและคนรู้จัก และ อันดับ3 โฆษณาทางนิตยสาร และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้า สโลแกน ของ ไวตามิลค์ “ให้โปรตีน อิ่มสบายท้อง” ผู้บริโภคจะจดจำได้มากที่สุด ด้านการรับรู้ในคุณภาพสินค้า จำแนกตามด้านคุณสมบัติของสินค้า ยี่ห้อ ไวตามิลค์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับ1 ผลิตภัณฑ์มีรสชาติที่ดี อันดับ2 ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานจากองค์การอาหารและยา และ อันดับ3 ผลิตภัณฑ์มีสารอาหารครบถ้วนตามคุณสมบัติของนมถั่วเหลือง ส่วนยี่ห้อ แลคตาซอย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับ1 ผลิตภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐานจากองค์การอาหารและยา อันดับ2 ผลิตภัณฑ์มีสารอาหารครบถ้วนตามคุณสมบัติของนมถั่วเหลือง และ อันดับ3 ผลิตภัณฑ์มีความเข้มข้นของปริมาณเมล็ดถั่วเหลืองในสัดส่วนที่ได้มาตรฐาน ด้านความรู้สึของผู้บริโภค ยี่ห้อ ไวตามิลค์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับ1 น่าเชื่อถือและไว้วางใจในการบริโภค อันดับ2 มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก และ อันดับ3 เป็นตราสินค้าที่มีคุณภาพสูง ส่วนยี่ห้อ แลคตาซอย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับ1 น่าเชื่อถือและไว้วางใจในการบริโภค อันดับ2 มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก และ อันดับ3 เป็นตราสินค้าที่มีคุณภาพสูง ด้านการภักดีต่อตราสินค้า ยี่ห้อ ไวตามิลค์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อันดับ1 ความคุ้นเคยต่อนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม อันดับ2 ได้แก่ ความเต็มใจซื้อนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม หากมีการปรับราคาสูงขึ้น ส่วนยี่ห้อ แลคตาซอย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับ1 ความคุ้นเคยต่อนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม อันดับ2 ได้แก่ ความเต็มใจซื้อนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม หากมีการปรับราคาสูงขึ้น

4. การตัดสินใจซื้อ พบว่า ด้านการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคมองมีความเต็มใจอย่างยิ่งที่จะซื้อ
ไวตามินล์ คน ร้อยละ 41.0 ส่วนแลคตาซอย พบว่า เต็มใจ ร้อยละ 35.8

ตาราง 2 การตัดสินใจซื้อ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ ไวตามินล์ และแลคตาซอย

การตัดสินใจซื้อ	ไวตามินล์		แลคตาซอย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เต็มใจอย่างยิ่ง	2	0.5	8	2.0
ไม่เต็มใจ	17	4.2	45	11.2
เฉย/ไม่แน่ใจ	64	16.0	115	28.8
เต็มใจ	153	38.2	143	35.8
เต็มใจอย่างยิ่ง	164	41.0	89	22.2

จากตาราง 2 พบว่า ด้านการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคมองมีความเต็มใจอย่างยิ่งที่จะซื้อไวตามินล์ จำนวน 164 คน ร้อยละ 41.0 ส่วนแลคตาซอย พบว่า เต็มใจ จำนวน 143 คน ร้อยละ 35.8

5. การเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาด ระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามินล์และนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามินล์และนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย พบว่า ทั้ง 4 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยที่นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามินล์ มีค่าเฉลี่ยส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 4 ด้าน มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย

ตาราง 3 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของส่วนประสมทางการตลาด ระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามินล์และนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย จำแนกตามด้านผลิตภัณฑ์

	ยี่ห้อ	\bar{X}	S.D	T	p
ด้านผลิตภัณฑ์	ไวตามินล์	4.04	0.658	6.017**	.000
	แลคตาซอย	3.83	0.701		

จากตาราง 3 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ Pair t-Test พบว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์ กับนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย มีส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตามด้านผลิตภัณฑ์ แตกต่างกัน ($t = 6.017, p = .000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยที่นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์ ($\bar{X} = 4.04$) มีส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตามด้านผลิตภัณฑ์ มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย ($\bar{X} = 3.83$)

ตาราง 4 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบความแตกต่างของส่วนประสมทางการตลาดระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์และนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย จำแนกตามด้านราคา

	ยี่ห้อ	\bar{X}	S.D	T	p
ด้านราคา	ไวตามิลค์	4.00	0.762	4.394**	.000
	แลคตาซอย	3.85	0.800		

จากตาราง 4 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ Pair t-Test พบว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์ กับนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย มีส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตามด้านราคา แตกต่างกัน ($t = 4.394, p = .000$) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยที่นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์ ($\bar{X} = 4.00$) มีส่วนประสมทางการตลาด จำแนกตามด้านราคา มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย ($\bar{X} = 3.85$)

6. การเปรียบเทียบคุณค่าตราสินค้า ระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์และนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความตระหนักรู้ตราสินค้า ด้านความเชื่อมโยงตราสินค้า ด้านความรู้ในคุณภาพของตราสินค้า และ ด้านความภักดีในตราสินค้าพบว่าในทั้ง 4 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยที่นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์ มีค่าเฉลี่ยส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 4 ด้าน มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย

7. การเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์และนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย พบว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์ กับนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ

0.05 โดยที่ผู้บริโภค ตัดสินใจซื้อ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลค์ มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย

อภิปรายผล

ส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภค กรณีศึกษา นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ ไวตามิลค์ และแลคตาซอย ยี่ห้อ ไวตามิลค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับ1 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ อันดับ2 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านราคา และ อันดับ3 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่วนยี่ห้อแลคตาซอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับ1 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านราคา อันดับ2 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ และ อันดับ3 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิทวัส ปานศุภวัชร (2552) ได้กล่าวว่่านักการตลาดจึงมีความเชื่อว่า การใช้กลยุทธ์การสร้างตราสินค้านั้นสามารถสร้างคุณค่าเพิ่มขึ้นให้กับตราสินค้าได้ (Added Value) ดังนั้นความสำคัญของการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับตัวสินค้าจึงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง และ คุณค่าตราสินค้ายังช่วยเพิ่มความพึงพอใจ (Satisfaction) ในประสบการณ์ที่มีต่อการใช้หรือบริโภคสินค้าของผู้บริโภค และ ทำให้ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะซื้อสินค้าในราคาที่สูงกว่า เป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ผลิตในปัจจุบันไม่ได้มุ่งแข่งขันกันทางด้านราคาเพียงอย่างเดียว

ส่วนคุณค่าตราสินค้า (Brand equity) ด้านความตระหนักรู้ตราสินค้า ด้านความเชื่อมโยงตราสินค้า ด้านความรู้ในคุณภาพของตราสินค้า และ ด้านความภักดีในตราสินค้านมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ ไวตามิลค์ มีระดับความคิดเห็นมากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ แลคตาซอยในทุกด้าน ซึ่งแสดงว่า ผู้บริโภคสามารถจดจำและนึกถึงนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ ไวตามิลค์ ได้ดีกว่า ยี่ห้ออื่นๆ และยังมี ความภักดีต่อแบรนด์มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ แลคตาซอย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Knapp (2000) ได้กล่าวว่า คุณค่าตราสินค้า หมายถึง การรับรู้ถึงตราสินค้าโดยรวมของผู้บริโภค ซึ่งรวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของตราสินค้าและการบริการ สถานภาพทางการเงิน ความ

ภักดีของผู้บริโภค ความพึงพอใจและคุณค่าโดยรวมที่มีต่อตราสินค้าซึ่งทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของผู้บริโภค ลูกค้า พนักงาน และผู้ถือหุ้นทั้งหมดว่า พวกเขา มีความรู้สึกอย่างไรต่อตราสินค้า ในขณะที่ Marconi (2000) กล่าวว่าคุณค่าของตราสินค้า คือการรับรู้ของผู้บริโภคถึงคุณค่านั้น ๆ ในตราสินค้า อีกทั้งคุณค่าตราสินค้า ยังได้ให้ความเป็นเจ้าของ (Own able) ความน่าเชื่อถือ (Trustworthy) ความเกี่ยวพัน (Relevant) และความโดดเด่น (Distinctive) แก่ผู้บริโภค

การเปรียบเทียบส่วนประสมทางการตลาด 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลล์และนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย พบว่าในทั้ง 4 ด้าน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลล์ มีค่าเฉลี่ยส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 4 ด้าน มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย และการเปรียบเทียบคุณค่าตราสินค้า ระหว่างนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลล์และนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอยทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความตระหนักรู้ตราสินค้า ด้านความเชื่อมโยงตราสินค้า ด้านความรู้ในคุณภาพของตราสินค้า และ ด้านความภักดีในตราสินค้าพบว่าในทั้ง 4 ด้าน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลล์ มีค่าเฉลี่ยส่วนประสมทางการตลาด ทั้ง 4 ด้าน มากกว่า นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทวัส ปานสุภวัชร (2552) ได้ศึกษาเรื่องคุณค่าตราสินค้ารถยนต์นั่งส่วนบุคคล ทักษะคิดและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคชาย ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภคชายอายุระหว่าง 25-29 ปี มีสถานะภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-30,000 บาท และระลึกถึงตราสินค้าของรถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่มีราคาตั้งแต่ 2,000,000 บาทขึ้นไป พบว่าเมอร์เซเดส-เบนซ์ (Mercedes-Benz) เป็นตราสินค้าที่ถูกระลึกเป็นอันดับที่ 1 และกลุ่มตัวอย่างยังมีความเห็นว่าตราสินค้าเมอร์เซเดส-เบนซ์ (Mercedes-Benz) มีค่าเฉลี่ยรวมของการรับรู้คุณภาพตราสินค้าสูงที่สุด

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด คุณค่าตราสินค้า ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่มีต่อนมถั่วเหลืองพร้อมดื่ม พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับ ปัจจัยส่วน

ประสมทางการตลาด เป็นลำดับแรก และคุณค่าตราสินค้าเป็นลำดับสอง นั่นคือถ้าสินค้ามี ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และระดับคุณค่าตราสินค้าที่สูงแล้ว จะมีแนวโน้มส่งผล ให้มีการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่มีค่านิยมถ่วงเหวี่ยงพร้อมดื่ม สูงขึ้นด้วย และเมื่อแยก พิจารณาในแต่ละผลิตภัณฑ์ พบว่า ทั้ง 2 ผลิตภัณฑ์ คือนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลล์และ นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอย ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับ ปัจจัยส่วนประสมทาง การตลาด เป็นลำดับแรก และคุณค่าตราสินค้าเป็นลำดับต่อไป ในการตัดสินใจซื้อของผู้ บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของพรณิษา เมืองสุข (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์กระเป๋ายี่ห้อชั้นนำของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้บริโภคหญิงมีพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ กระเป๋ายี่ห้อชั้นนำเป็นส่วนใหญ่ซึ่งยี่ห้อที่ได้รับความนิยมและเป็นผู้นำในตลาดคือ GUCCI, KIPLING, และ LOUIS VUITTON โดยผู้บริโภคจะเลือกซื้อจากเคาน์เตอร์ภายใน ห้างสรรพสินค้าและผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับวัตถุดิบที่ใช้ ความเหมาะสม ในการใช้งาน ความปราณีตสวยงามและราคามีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับคุณภาพ โดยปัจจัย ส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์กระเป๋ายี่ห้อชั้นนำคือ เพศ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาเรื่อง "ความสัมพันธ์ของส่วนประสมทางการตลาด ของคุณค่าตราสินค้าที่ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค กรณีศึกษา นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้อ ไวตามิลล์ และแลคตาซอย" ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย มากขึ้น เพื่อรองรับกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลาย
2. ด้านราคา นมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอยมีความคล้ายคลึงกัน คือราคา เหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณ ดังนั้นควรไปเน้นที่การทำโปรโมชั่นเรื่องราคา เพื่อเป็น แรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค
3. ด้านช่องทางจัดจำหน่าย เนื่องจากนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลล์ มีผลิตภัณฑ์ที่ หลากหลายกว่า ทำให้มีช่องทางในการจำหน่าย มากกว่า และตำแหน่งที่ตั้งมากกว่าด้วย ทำ

ให้ผู้บริโภครู้สึกว่าได้พบเจอ และสัมผัสบ่อยจนทำให้ติดตาและเมื่อพูดถึงก็จะนึกถึงนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มไวตามิลล์ เป็นลำดับแรก และเนื่องจากนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอยมีรูปแบบผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลายเท่านมไวตามิลล์ ดังนั้นนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มแลคตาซอยควรที่จะเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มากขึ้น เช่นการจัดจำหน่ายแบบขายตรง โดยมีพนักงานขายตรงถึงบ้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด และคุณค่าตราสินค้า ดังนั้น ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อนมถั่วเหลืองพร้อมดื่มยี่ห้ออื่นๆ ด้วย
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ดังนั้นหากต้องการได้ผลการวิจัยที่ละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพในเรื่องนี้ด้วย เช่นการสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับผู้บริโภค เพื่อสร้างมุมมองที่แตกต่าง และความต้องการที่แท้จริง

บรรณานุกรม

- กัญญา สุศรีวรพตฺธิ (2554). *การรับรู้ไรตำแหน่งตราสินค้าทัศนคติ และความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาการโฆษณา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา สุวรรณดี (2553). *พฤติกรรมการเลือกตราสินค้าในการบริโภคสินค้าในกลุ่มผลิตภัณฑ์สปา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นภาพร เจตะวัฒนะ (2554). *รูปแบบการจูงใจในการโฆษณากับการรับรู้คุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ในกลุ่มสาวโสด*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิวัฒน์ ปานสุภวัชร (2552). *คุณค่าตราสินค้ารายนับส่วนบุคคล ทัศนคติและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคชาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการโฆษณา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรณิษา เมืองสุข (2551). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์กระเป๋าหิ้วชั้นนำของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สรารุช หลิมไชยกุล (2552). *คุณค่าตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อที่ร้านสะดวกซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยีวิทยาการนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2543). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาษาอังกฤษ

Aaker, D.A. (1996). *Building strong brands*. New York, Free Press.

Aaker, D.A. (2004). *Brand Portfolio Strategy*. New York, NY: Free Press

Keller, K.L. (1993). "Conceptualizing, measuring and managing customer-based brand equity" *Journal of Marketing Management* 57(1) : 1-22.

Keller, K.L. (1998). *Strategic Brand Management : Building, Measuring and Managing*

Brand Equity (2nd ed.). Pearson Education, Inc., Upper Saddle River, NJ.

Keller, K.L. (2003). *Strategic Brand Management : Building, Measuring and Managing*

Brand Equity (2nd ed.). Pearson Education, Inc., Upper Saddle River, NJ.

Knapp, K.E.(2000) *The brandmindset*. New York, NY: Prentice Hall

การศึกษาผลการรับรู้การยกฐานะสถานีนอนามัยเป็นโรงพยาบาลบางกรวยต่อการบริการ
ด้านสุขภาพประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัด นนทบุรี

จิราวุฒิ เจริญเกียรติประดับ

บทคัดย่อ

การศึกษาผลการรับรู้การยกฐานะสถานีนอนามัยเป็นโรงพยาบาลบางกรวยต่อการบริการด้านสุขภาพประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัด นนทบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการรับรู้ปัญหาการบริการด้านสุขภาพที่มีผลต่อสุขภาพพื้นฐาน การควบคุมโรคและแก้ไขปัญหาสุขภาพ กิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมที่ส่งผลต่อชุมชน จากสถานีนอนามัยยกฐานะเป็นโรงพยาบาลต่อการบริการด้านสุขภาพประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัด นนทบุรี และ ศึกษาการรับรู้การมีส่วนร่วมของพยาบาลและแพทย์ ต่อการบริการทางด้านสุขภาพของชุมชน หลังจากสถานีนอนามัยยกฐานะเป็นโรงพยาบาลบางกรวยต่อการบริการด้านสุขภาพประชาชน ผลการทดสอบพบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้การให้บริการของโรงพยาบาลบางกรวยคิดเป็นร้อยละ 59 เมื่อพิจารณาการรับรู้เป็นรายด้านพบว่าด้านสุขภาพพื้นฐานส่วนใหญ่รับรู้คิดเป็นร้อยละ 63 ด้านกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพรับรู้คิดเป็นร้อยละ 55 ด้านการควบคุมโรคและแก้ไขปัญหาสุขภาพรับรู้ คิดเป็นร้อยละ 52 สำหรับด้านการส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่รับรู้ร้อยละ 58 และจากการศึกษา การมีส่วนร่วมของพยาบาลและแพทย์ ต่อการบริการทางด้านสุขภาพของชุมชนจากสถานีนอนามัยเป็นโรงพยาบาลบางกรวยต่อการบริการด้านสุขภาพประชาชน พบว่าโดยโรงพยาบาลจะส่งแพทย์และพยาบาลไปประจำ ณ สถานบริการ สาธารณสุขชุมชน หมู่บ้านสมชาย และสถานีนอนามัยวัดสนามนอก อาทิตย์ละ 1 วัน โดยจะมีการผลัดเปลี่ยนเวรกันไปประจำอยู่ ณ สถานบริการ หมู่บ้านสมชาย และสถานีนอนามัย วัดสนามนอก เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับคนในชุมชนที่เข้ามาใช้บริการด้านสุขภาพนอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความรู้และการรักษายั้งปฐมนุญมิได้อย่างถูกต้อง

บทนำ

สภาพแวดล้อมของประเทศไทยทุกวันนี้ ส่งผลให้ประชาชนต้องเร่งรีบในการใช้ชีวิตประจำวัน โดยไม่สนใจเกี่ยวกับสุขภาพเมื่อเกิดการเจ็บป่วยจึงต้องพึ่งพาการรักษาจากโรงพยาบาล สุขภาพร่างกายที่ดีเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนปรารถนา การดูแลสุขภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่เนื่องจากความไม่สะดวกในการเดินทางมารักษายังโรงพยาบาล และระบบการสาธารณสุขของประเทศยังไม่เจริญก้าวหน้าและยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควรทำให้ประชาชน มีความจำเป็นต้องใช้บริการจากร้านขายยาทั่วไปในการซื้อยามารักษาโรค โดยมิได้มีการวินิจฉัยโรคเพื่อหาวิธีการรักษาและการใช้ยาที่เหมาะสม กับอาการของโรค ซึ่งส่งผลไม่หายจากโรคที่เป็นอยู่ และมีผลต่อสุขภาพร่างกายของประชาชน

ระบบสาธารณสุขมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาให้ผู้ที่อาศัย โดยภายในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย ให้มีสุขภาพที่แข็งแรง ปราศจากโรคภัย รวมถึงป้องกันอันตรายจากโรคต่างๆจากอดีตไม่ว่าจะเป็น กาฬโรค โรคท้องร่วง โรคไข้เลือดออก โรคเรื้อรังชนิดต่างๆ เช่น เบาหวาน โรคไต จึงมีการจัดตั้งสถานีอนามัยบางกรวยขึ้นเพื่อทำการวินิจฉัยโรคต่างๆแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย เมื่อ 25 ปีที่ผ่านมาเขตเทศบาลเมืองบางกรวยได้มีการขยายตัว และการเพิ่มขึ้นของปริมาณประชาชนมากขึ้น รวมถึงมีโรคที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น โรคฉี่หนู โรคซาร์ และโรคไข้หวัด เป็นต้น จึงมีเจตนารมณ์ยกสถานะสถานีอนามัยบางกรวยเป็นโรงพยาบาลบางกรวยเพื่อมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความปลอดภัยจากโรคที่โรคที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น โรคฉี่หนู โรคซาร์ และโรคไข้หวัด และสุขอนามัยในด้านสุขภาพที่ดีตลอดจน ให้บริการรักษาดูแลผู้ป่วยและยังลดปริมาณผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังให้มีจำนวนลดลง โดยมีความใกล้ชิดกับประชากรที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย และชุมชนใกล้เคียงในจังหวัดนนทบุรี เนื่องจากการยกฐานะเป็นโรงพยาบาลจึงทำให้มีข้อตกลงในการให้บริการด้านสุขภาพอนามัย กับ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์การทางการแพทย์ที่มีหน้าที่ให้บริการแก่ประชากรในท้องถิ่น ให้ได้รับการดูแลรักษาสุขภาพอย่างสมบูรณ์ กว่าแต่ก่อนเป็นโรงพยาบาล

เดิมโรงพยาบาลบางกรวย เป็นสถานีนอนามัยประจำอำเภอบางกรวยตั้งอยู่ร่วมกับที่ว่าการอำเภอ และสถานีตำรวจ โดยก่อสร้างในบริเวณที่ธรณีสงฆ์ของวัดชลอ ซึ่งเวลาต่อมาได้รับการยกฐานะเป็น โรงพยาบาลสาขาโรงพยาบาลบางใหญ่ มีแพทย์มาตรวจรักษาสัปดาห์ละ 2 วัน มีผู้มาขอรับการรักษา และบริการอื่นๆเพิ่มมากขึ้น ทำให้สถานที่คับแคบไม่สะดวก จึงได้มีแนวคิดที่จะย้ายพื้นที่ไปพื้นที่แห่งใหม่ โดยมีเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532 ได้ก่อสร้างเป็น โรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง อยู่ในเขตตำบลวัด ชลอ อำเภอ บางกรวย บนพื้นที่ จำนวน 1 ไร่ 2 งาน ประกอบด้วย ตึกอำนวยการ ขนาด 2 ชั้น จำนวน 1 อาคาร ตึกเอกซเรย์ ขนาด 3 ชั้น จำนวน 1 อาคาร และตึกผู้ป่วยในขนาด 2 ชั้น จำนวน 1 อาคาร พร้อมวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ทั้งหมด ในปี พ.ศ.2536 ได้มีประชาชนบริจาคเงินก่อสร้างตึกอาคาร ผู้ป่วยพิเศษ ขนาด 4ชั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 โรงพยาบาลบางกรวยได้ยกฐานะ จากโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 10 เตียง เป็น 30 เตียง และ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2538 ได้ต่อเติมอาคารเอกซเรย์เพื่อขยายพื้นที่ห้องปฐมพยาบาล ห้องทันตกรรม ห้องตรวจครรภ์ ห้องจ่ายยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ปัญหาการบริการด้านสุขภาพที่มีผลต่อสุขภาพพื้นฐาน การควบคุมโรคและแก้ไขปัญหาสุขภาพ กิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมที่ส่งผลต่อชุมชน การยกฐานะจากสถานีนอนามัยเป็นโรงพยาบาลต่อการบริการด้านสุขภาพประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัด นนทบุรี
2. เพื่อศึกษาการรับรู้การมีส่วนร่วมของพยาบาลและแพทย์ ต่อการบริการทางด้านสุขภาพของชุมชนหลังจากสถานีนอนามัยยกฐานะเป็น โรงพยาบาลบางกรวยต่อการบริการด้านสุขภาพประชาชน

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเทศบาลบางกรวย จำนวน 41,742 คน (<http://www.bangkruaicity.com/planning%2052-54.pdf> สืบค้นวันที่ 13/1/53)

2. ชุมชน ที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย ประกอบด้วยสองตำบล คือตำบลบางกรวย ซึ่งมีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน และ ตำบลวัดชลอ จำนวน 10 หมู่บ้าน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. อาชีพ
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตัวแปรตาม คือ การรับรู้ ผลของการได้รับบริการทางการแพทย์

1. การรับรู้ด้านสุขภาพพื้นฐาน
2. การรับรู้ด้านกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อ
3. การรับรู้ ด้านการควบคุม โรคและแก้ไขปัญหาสุขภาพ
4. การรับรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบปัญหาการบริการด้านสุขภาพประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวยหลังการยกฐานะสถานีอนามัยเป็นโรงพยาบาลบางกรวย
2. สามารถที่จะนำผลการยกฐานะจากสถานีอนามัยเป็นโรงพยาบาลต่อการบริการ

ด้านสุขภาพประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัด นนทบุรี
ไปนำเสนอต่อผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องใช้เป็นตัวอย่างในการวางแผนการยก
ฐานะสถานอนามัยอื่นเป็นโรงพยาบาลได้

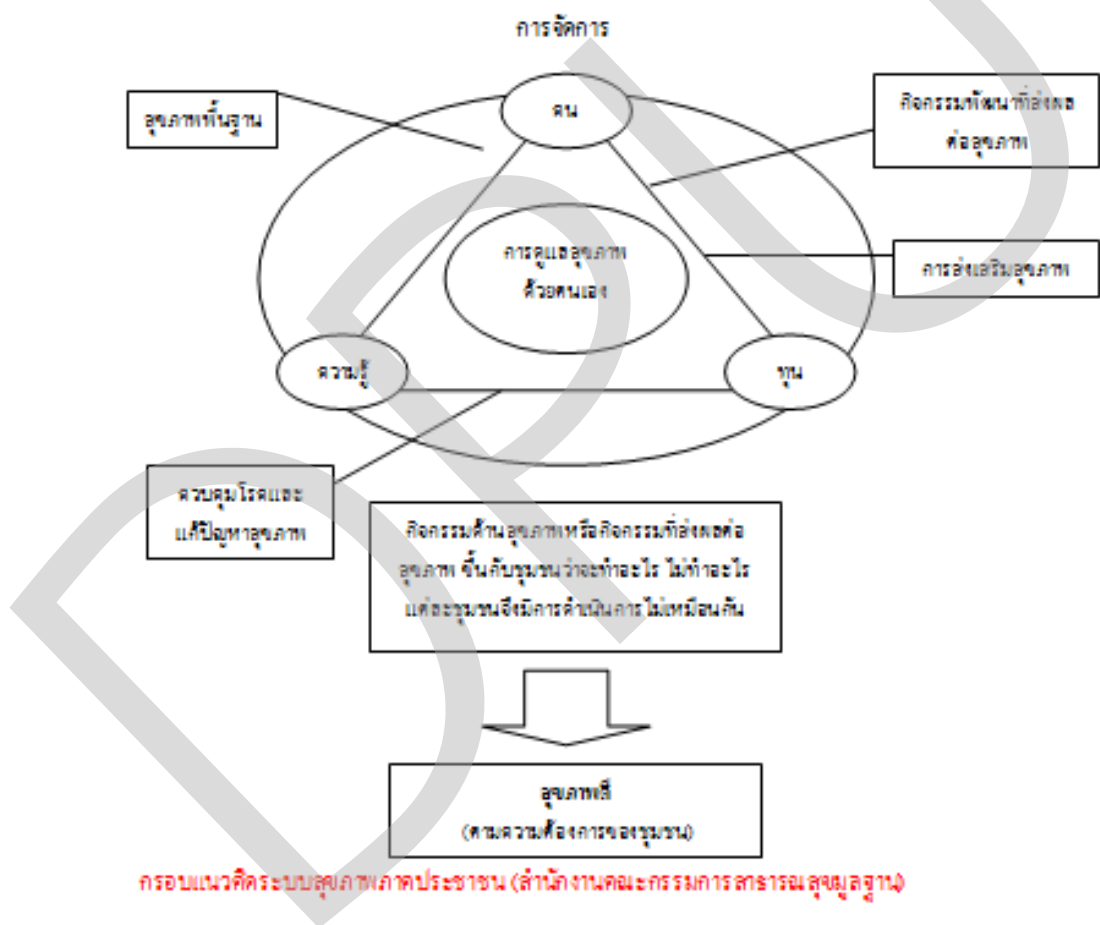
นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สุขภาพพื้นฐาน คือภาวะที่มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย คือ ร่างกายที่
สมบูรณ์แข็งแรง คล่องแคล่ว มีกำลัง ไม่เป็นโรค ไม่พิการ ไม่มีอุบัติเหตุอันตราย มี
สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพต่อการมีสุขภาพที่ดี
2. กิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพ คือการจัดกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ กิจกรรม
หลัก ได้แก่ การสร้างสุขภาพ การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุข/แกนนำสุขภาพ
การบริการสุขภาพภาคประชาชน การถ่ายทอดความรู้ การควบคุมและป้องกันโรคหรือ
ปัญหาสาธารณสุข
3. การควบคุม โรคและแก้ปัญหาสุขภาพ คือ การวางแผนหาแนวทางการป้องกัน
ปัญหา การ
เฝ้าระวัง ตลอดจนติดตามผลของโรคที่เกิดขึ้น
4. การส่งเสริมสุขภาพ คือ กระบวนการปฏิบัติเพื่อให้เกิดสุขภาพกาย
แข็งแรง เจริญเติบโตปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าง
ปกติสุข
5. สถานอนามัย คือ สถานบริการสาธารณสุขที่ไม่มีแพทย์ประจำ ให้บริการ
สาธารณสุขทุกสาขาและส่งเสริมป้องกันด้านอนามัยแก่ประชาชนในระดับตำบล และ
หมู่บ้าน
6. การรับรู้ หมายถึง การทราบผลของการยกฐานะจากสถานอนามัยเป็น
โรงพยาบาลบางกรวยต่อการบริการด้านสุขภาพประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย
จังหวัด นนทบุรีการตามกรอบแนวคิดระบบสุขภาพชุมชนของสำนักงานคณะกรรมการ
สาธารณสุขมูลฐาน

เอกสารประกอบการศึกษา วรรณกรรม และ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและหลักการ สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน (สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. 2545: 13) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการระบบสุขภาพภาคประชาชนว่า

ระบบสุขภาพภาคประชาชน มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชน ด้วยการส่งเสริมผลักดันให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพ

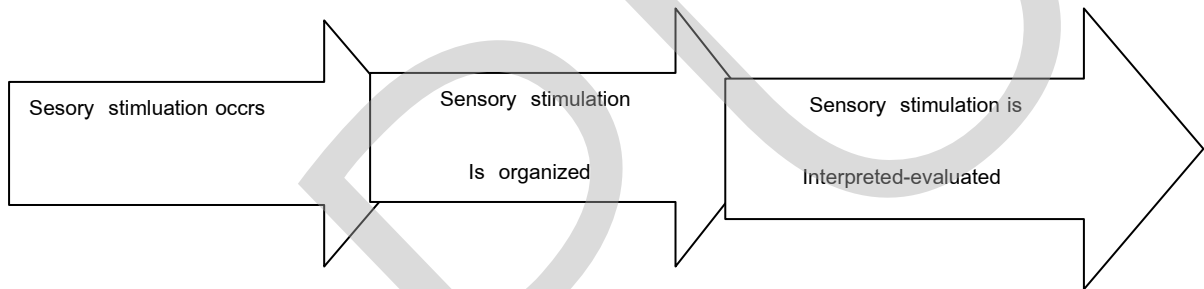

2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ (Perception Theory)

2.7.1 ความหมายของการรับรู้

การรับรู้คือกระบวนการเลือก รวบรวม และแปลผลหรือตีความสารสนเทศ ซึ่งจัดเป็นสิ่งเร้าชนิดหนึ่งผ่านการรับสัมผัสของประสาทสัมผัสทั้ง 6 ได้แก่ การมองเห็น การได้กลิ่น การรับรส การรับสัมผัสทางร่างกาย การได้ยิน และการรับรู้ทางจิตใจ

เป็นกระบวนการสื่อสารภายในตัวเองที่ซับซ้อนและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วใน 3 ขั้นตอนสำคัญ จนเหมือนหนึ่งว่าไม่สามารถแยกเป็นขั้นตอนที่ละขั้นตามเวลาที่เกิดขึ้นก่อนหลังได้อย่างชัดเจน ดังภาพ

ภาพที่ 2.3 กระบวนการรับรู้

ที่มา: De Vito, Joseph A., 2000: 39 อ้างในบุษบา สุธีธร, 2548

2.7.2.1 ขั้นตอนการกระตุ้นที่ปลายประสาทสัมผัส (sensory stimulation occurs)

ในขั้นตอนนี้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของมนุษย์จะรับสิ่งเร้าที่ให้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ได้ชิมหรือได้สัมผัสทางผิวหนัง

2.7.2.2 ขั้นการรวบรวมและเรียบเรียงเพื่อประมวลผลสิ่งเร้า (sensory stimulation is organized) สิ่งเร้าที่ผ่านกระบวนการเลือกรับรู้จะผ่านเข้าสู่ขั้นตอนการเลือกประมวลผล การจัดกลุ่มตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่แต่ละคนใช้ในการรับรู้

2.7.2.3 ขั้นการแปลผลการประเมินหรือการให้ความหมายกับสิ่งเร้า (sensory stimulation is interpreted-evaluated) หลังจากข้อมูลสารสนเทศได้ผ่านการเรียบเรียงประมวลผลด้วยหลักเกณฑ์ต่างๆ แล้ว ก็จะต้องประเมินและให้ความหมายกับสิ่งที่เข้ามาในกระบวนการรับรู้ทั้งนี้การประเมินและให้ความหมายขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน

ตนเอง เช่น ประสบการณ์ในอดีตในเรื่องนั้นๆ ความต้องการส่วนบุคคล ระบบให้คุณค่าสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล และปัจจัยภายนอกอื่น ได้แก่ สถานการณ์แวดล้อมนั้นๆ

วิธีการดำเนินวิจัย

1. วิธีการวิจัย

1.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณควบคู่กันไป

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ จำนวนครีวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย จำนวน 16,588 ครีวเรือน คิดเป็นประชากร 41,742 คน และการวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่น้อยที่สุดที่จะยอมรับได้ว่ามากพอที่จะใช้เป็นตัวแทนของประชากรได้ตามสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973: 727) ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ กำหนดระดับความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าที่ระดับความเชื่อมั่นในการเลือกตัวอย่าง 95% โดยยอมให้เกิดความผิดพลาดได้ไม่เกิน 5%

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

(โดยในการศึกษาครั้งนี้กำหนดไว้ = 0.05)

แทนค่า $n = \frac{41,742}{1 + [41,742 \times (0.05)^2]}$

$n = 395$

ผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถาม 400 ชุด เพื่อป้องกันในกรณีเก็บแบบสอบถามไม่ครบ

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

2.1 วิจัยเชิงปริมาณ

โดยผู้วิจัยจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จาก ผู้ที่เข้ามาใช้บริการด้านสุขภาพของโรงพยาบาลที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองบางกรวยในแต่ละครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเท่ากับ 400 ราย

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เลือกตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงพยาบาลเช่น ผู้นำชุมชนคนละ 1 ชุมชน ผู้อำนวยการ โรงพยาบาล แพทย์ที่ทำการรักษาผู้มาใช้บริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาล พยาบาลของโรงพยาบาล เช่น

1. โรงพยาบาลเคยเป็นวิทยากรในการทำเวทีประชาคมด้านสุขภาพร่วมกับชุมชนหรือไม่

2. โรงพยาบาลเคยประชุมร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพร่วมกับชุมชนหรือไม่

3. โรงพยาบาลเคยวางแผนหาแนวทางของปัญหาทางด้านสุขภาพร่วมกับชุมชนหรือไม่

4. โรงพยาบาลเคยจัดเฝ้าระวังโรคร่วมกับชุมชนหรือไม่

5. โรงพยาบาลเคยจัดกิจกรรมต่างๆทางด้านสาธารณสุขร่วมกับชุมชนเช่นการรณรงค์

ป้องกันโรค การออกกำลังกาย การทำความสะอาด หรือ ไม่

6. โรงพยาบาลได้ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแนะนำแก่ชุมชนหรือไม่

7. โรงพยาบาลได้แจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคที่เกิดขึ้นใหม่ให้แก่ชุมชนทราบหรือไม่

8. โรงพยาบาลได้มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสุขภาพร่วมกับชุมชนหรือไม่

9. โรงพยาบาลมีการติดตามผลการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการติดตามเยี่ยมที่บ้านเพื่อให้ความรู้แก่ญาติในการดูแลผู้ป่วยหรือไม่

10. โรงพยาบาลสอนให้ผู้ป่วยเรื้อรัง ดูแลตัวเอง โดยไม่ต้องให้ญาติช่วยเหลือหรือไม่

3. การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมโดยแบบสอบถาม และ การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเช่น ผู้อำนวยการโรงพยาบาล แพทย์ และพยาบาลในโรงพยาบาล ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล เมืองบางกรวยทั้ง สองตำบล

4. การประมวลผลวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้ทำการตรวจสอบที่ได้รับคืนมาจำนวน 400 ชุด แล้วนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มา เพื่อทำการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปและแปลความหมายของข้อมูลมีการนำเสนอเป็นตาราง โดยอาศัยค่าร้อยละ (Percentage) ประกอบกับการสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบถึงปัญหาโดยแท้จริง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ย พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อาศัยในตำบลบางกรวยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.0 จากประชาชนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 52.8 และ ร้อยละ 47.3 ตามลำดับโดย ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีอายุในช่วง 20 – 30 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.5 และประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.0 โดยประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพค้าขายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.8 ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนมากที่สุดคือช่วง 10,001- 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 55 โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นประชากรที่อยู่ในพื้นที่ดั้งเดิมเสียส่วนมากเนื่องจากประชากรที่ย้ายเข้ามาในพื้นที่ตลอด 5 ปีที่ผ่านมาคิดเป็นร้อยละ 1 ของประชากรในพื้นที่ โดยดูจากข้อมูลในภาคผนวก

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การรับรู้ข้อมูลของการให้บริการด้านสุขภาพของโรงพยาบาลบางกรวยแก่ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย โดยวิเคราะห์จากค่าร้อยละซึ่งนำเสนอในรูปตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละการรับรู้โดยรวมของประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้การบริการด้านสุขภาพของโรงพยาบาลบางกรวยตามระบบสุขภาพภาคประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน)

การรับรู้การบริการของโรงพยาบาลบางกรวย	การรับรู้			
	จำนวนการรับรู้	ร้อยละ	จำนวนการไม่รับรู้	ร้อยละ
ด้านสุขภาพพื้นฐาน	252	63.0	148	37.0
ด้านกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพ	220	55.0	180	45.0
ด้านการควบคุมโรคและแก้ปัญหาสุขภาพ	208	52.0	192	48.0
ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	232	58.0	168	42.0
รวม	236	59.0	164	41.0

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบโดยภาพรวมพบว่าของประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้การให้บริการของโรงพยาบาลบางกรวยคิดเป็นร้อยละ 59 สำหรับการไม่รับรู้คิดเป็นร้อยละ 41 เมื่อพิจารณาการรับรู้เป็นรายด้านพบว่าด้านสุขภาพพื้นฐานส่วนใหญ่รับรู้คิดเป็นร้อยละ 63 และการไม่รับรู้คิดเป็นร้อยละ 37 ด้านกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพรับรู้ คิดเป็นร้อยละ 55 และไม่รับรู้คิดเป็นร้อยละ 45 ด้านการควบคุมโรคและแก้ปัญหาสุขภาพรับรู้ คิดเป็นร้อยละ 52 และการไม่รับรู้คิดเป็นร้อยละ 48 สำหรับด้านการส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่รับรู้ร้อยละ 58 และ การไม่รับรู้คิดเป็นร้อยละ 42

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล การเคยใช้บริการด้านสุขภาพของโรงพยาบาล กับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย โดยวิเคราะห์จากร้อยละ เสนอผลในรูปแบบของตาราง

ตารางที่ 2 ร้อยละโดยรวมของการใช้บริการด้านสุขภาพประชาชนของโรงพยาบาล

การเคยใช้บริการของโรงพยาบาลบางกรวย	การเคยใช้บริการ			
	จำนวนการเคยใช้บริการ	ร้อยละ	จำนวนการไม่เคยใช้บริการ	ร้อยละ
ด้านสุขภาพพื้นฐาน	82	20.5	318	79.5
ด้านกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพ	62	15.5	338	84.5
ด้านการควบคุมโรคและแก้ปัญหาสุขภาพ	56	14	344	86
ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	58	14.5	342	85.5
รวม	52	13	348	87

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบโดยภาพรวมพบว่าของประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยใช้บริการด้านสุขภาพของโรงพยาบาลบางกรวยคิดเป็นร้อยละ 87 สำหรับการเคยใช้บริการคิดเป็นร้อยละ 13 เมื่อพิจารณาการเคยใช้บริการเป็นรายด้านพบว่า ด้านสุขภาพพื้นฐานส่วนใหญ่ไม่เคยใช้บริการคิดเป็นร้อยละ 79.5 และการเคยใช้บริการคิดเป็นร้อยละ 20.5 ด้านกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพไม่เคยใช้บริการคิดเป็นร้อยละ 84.5 และการเคยใช้บริการคิดเป็นร้อยละ 15.5 ด้านการควบคุมโรคและแก้ปัญหาสุขภาพไม่เคยใช้บริการ คิดเป็นร้อยละ 86 และการเคยใช้บริการคิดเป็นร้อยละ 14 สำหรับด้านการส่งเสริมสุขภาพส่วนใหญ่ไม่เคยใช้บริการคิดเป็นร้อยละ 85.5 และการเคยใช้บริการคิดเป็นร้อยละ 14.5

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบจากผลการยกฐานะสถานีอนามัยเป็น โรงพยาบาลบางกรวยต่อการบริการด้านสุขภาพประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัด นนทบุรี

จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลบางกรวย พยาบาลวิชาชีพระดับ 7 และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในประเด็นการบริหารและการมีส่วนร่วมกับชุมชนหลังการยกฐานะสถานีอนามัยเป็น โรงพยาบาลบางกรวย

4.1.1 การบริหารของโรงพยาบาลมีคณะกรรมการในการบริหาร 2 ชุด คือ คณะกรรมการของโรงพยาบาล และคณะกรรมการภายนอกโดย คณะกรรมการภายในมี ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเป็นประธาน และ หัวหน้าฝ่ายต่างๆเป็นกรรมการรวมทั้งหมด 9 คน ส่วนคณะกรรมการภายนอกมีภาคเอกชนเข้าร่วมเป็นกรรมการ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้มีชื่อเสียงของคนในท้องถิ่นอยู่ในคณะกรรมการด้วย

4.1.2 หลังการยกสถานะจากสถานีอนามัยเป็น โรงพยาบาลบางกรวยได้ดำเนิน โครงการประจำปีทุกปีโดยจะทำการแบ่งเป็น 2 สำคัญที่เกี่ยวข้องกับชุมชน คือ หมวดการ แก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ และหมวด การสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมกับ ท้องถิ่นโดยทุกโครงการที่ทาง โรงพยาบาลบางกรวยได้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันกับ กรอบแนวคิดระบบสุขภาพภาคประชาชนของสำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน

4.1.2.1 การบริการด้านสุขภาพพื้นฐาน อันได้แก่โรงพยาบาลให้คำปรึกษาปัญหา ด้านสุขภาพแก่ชุมชน โดยทางโรงพยาบาลได้จัดทำโครงการอบรมฟื้นฟูความรู้ อสม. เพื่อให้ อสม. นำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้น เช่น โครงการฟื้นฟู สมรรถภาพแก่ผู้พิการและสูงอายุในชุมชน นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบประชาชนอย่างน้อย 1 ครั้ง และยังให้บริการด้านสุขภาพด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกันนั้น โดยทาง โรงพยาบาลได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานสุขภาพจากคนในชุมชน เช่น กรณีตั้งศูนย์ แพทย์แผนไทยขึ้นในโรงพยาบาล

4.1.2.2 การบริการด้านกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพ โรงพยาบาลได้ สนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานดูแลสุขภาพร่วมกับชุมชนโดยจัดทำ โครงการส้วมสายงามสะอาดน่าใช้อำเภอบางกรวย ปี 2553 ขึ้นเพื่อให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ ในชุมชนตระหนักถึงสุขอนามัยในการขับถ่ายว่ามีความจำเป็น และ สำคัญอย่างไรใน ชีวิตประจำวัน และได้สนับสนุนการให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือทางการแพทย์ขั้นพื้นฐาน และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นแก่ชุมชน โดยทางโรงพยาบาลได้ดำเนินงานตามหลักการ สาธารณสุขมูลฐาน และนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข เพราะ โรงพยาบาลสังกัด กระทรวงสาธารณสุข

4.1.2.3 การบริการด้านการควบคุมโรคและแก้ไขปัญหาลุกลามทางโรงพยาบาล ได้วางแผนหาแนวทางแก้ไขปัญหาลุกลามและเฝ้าระวังโรคร่วมกับชุมชน โดย ดำเนินโครงการให้ความรู้ทางสุขภาพผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกที่กำลังระบาดอยู่ให้มีจำนวนลดลง และยังมี การจัดโครงการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก ไข้หวัดใหญ่ ณ โรงพยาบาลบางกรวย นอกจากนี้ แล้วทางโรงพยาบาลบางกรวยได้ทำการจัดตั้งศูนย์สุขภาพชุมชน สาขาหมู่บ้านสมชาย โดย ทางโรงพยาบาลได้ทำการมอบ งบประมาณในการจัดตั้ง ศูนย์และ มีการร่วมมือกับสถานีอนามัยวัดสนามนอก และ สถานีอนามัย ตำบลบางกรวยเดิมที่อยู่ในระแวกชุมชน โดยใช้ หลักเกณฑ์การปฏิบัติแบบเดียวกับของ โรงพยาบาลซึ่งเป็นโครงการที่ทางโรงพยาบาลมีความภาคภูมิใจ โดยผู้มาใช้บริการด้านสุขภาพยอมรับและเชื่อมั่นในการให้บริการรวมทั้ง สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่ไม่สามารถมาใช้บริการที่โรงพยาบาลได้

4.1.2.4 การบริการด้านการส่งเสริมสุขภาพ ทางโรงพยาบาลได้มีการประเมินผล การดำเนินงานสุขภาพร่วมกับชุมชน โดยมีการจัดทำโครงการอบรมฝึกทักษะแก่ผู้พิการ และคนชรา ทางโรงพยาบาลได้มีการทำการสอนให้ผู้ป่วยเรื้อรัง ดูแลตัวเองโดยไม่ต้องให้ ญาติช่วยเหลือผ่านอสม.เช่น โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการไม่กินหวานเลี่ยน โรคเบาหวาน ซึ่งเป็นโครงการที่ผู้เข้ารับการอบรมชอบมาก เนื่องจากได้รับความรู้ในการ บริโภค และ เลือกการรับประทานอาหารให้ถูกสุขลักษณะเพื่อหลีกเลี่ยงโรคเบาหวาน

4.2 ผลการสัมภาษณ์ผู้มาใช้บริการด้านสุขภาพของ โรงพยาบาลบางกรวย

4.2.1 ผลจากตารางที่ 1 ร้อยละโดยรวมของการใช้บริการด้านสุขภาพประชาชน ของโรงพยาบาล ผลการทดสอบพบว่าผลของประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ บริการด้านสุขภาพของ โรงพยาบาลบางกรวยคิดเป็นร้อยละ 87 สำหรับการเคยใช้บริการ คิดเป็นร้อยละ 13 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ที่เคย และไม่เคย ใช้บริการของ โรงพยาบาลบางกรวย ถึงสาเหตุและปัจจัยการเคย และไม่เคยใช้บริการของโรงพยาบาล

4.2.1.1 ผู้เคยใช้บริการและไม่เคยใช้บริการด้านสุขภาพ ได้รับทราบทัศนคติในแง่ลบเกี่ยวกับโรงพยาบาลบางกรวยโดยผู้ที่เคยใช้มักบอกต่อไปยังผู้ไม่เคยใช้บริการ โดยเรียก โรงพยาบาลบางกรวยว่า “ โรงฆ่าสัตว์ ” เพราะในอดีตตอนเป็นสถานีอนามัยมีผู้มาใช้ บริการแล้วเจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยพูดจาไม่สุภาพกับผู้ไปใช้บริการด้านสุขภาพ และ

การรักษาที่ไม่ค่อยจะหายจากโรคที่เป็นเช่น โรคท้องร่วง จึงทำให้ผู้ที่เคยใช้บริการบอกต่อไปยังผู้ที่ไม่เคยใช้บริการได้รับทราบถึงการบริการของสถานีนอนามัย ดังนั้นเมื่อนอนามัยยกฐานะเป็นโรงพยาบาลแล้วการให้บริการด้านสุขภาพคงไม่มีความแตกต่างกัน

4.2.1.2 โรงพยาบาลบางกรวยเป็นเพียงโรงพยาบาลประจำอำเภอ และอาคารสถานที่ใช้ในการรักษาก็ไม่ทันสมัย จึงทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนฝังใจกับภาพลักษณ์ และทัศนคติเดิมๆ โดยมิได้พิจารณาถึงภาพลักษณ์ความแตกต่างระหว่างนอนามัยกับโรงพยาบาลว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

4.2.1.3 ผู้ใช้บริการด้านสุขภาพมีความเห็นว่าทางโรงพยาบาลได้นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดระบบคิวในการรักษาแต่ มีการจัดระบบคิวเข้ารับการรักษาที่ไม่ดีพอ ก็เลยทำให้การให้บริการค่อนข้างล่าช้าทำให้ผู้ใช้บริการบางส่วนหันไปใช้บริการของโรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในระแวกใกล้เคียงแทน เนื่องจากประหยัดเวลา นอกจากนี้เครื่องมือในการรักษา และ ยานบางตัวของโรงพยาบาลบางกรวยก็ไม่ครอบคลุมในการรักษาทุกโรค

4.2.1.4 การให้บริการตามชุมชนนั้นเช่นการฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาด หรือการรณรงค์เกี่ยวกับโรคที่ทันสมัยใหม่ต่าง ๆ นั้นผู้ใช้บริการในชุมชนบางแห่งไม่แน่ใจว่ามาจากหน่วยงานไหนกันแน่ เนื่องจากทางโรงพยาบาลไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าก็เลยสร้างความสับสนให้กับคนในชุมชนส่วนใหญ่ว่าเป็นของโรงพยาบาลบางกรวย หรือ เป็นของกระทรวงสาธารณสุขกันแน่ เพราะในอดีตกระทรวงสาธารณสุขเคยมาให้บริการด้านสุขภาพกับประชาชนในชุมชน

4.2.1.5 ผู้มาใช้บริการของโรงพยาบาลนั้นส่วนมากจะเป็นชาวสวนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับโรงพยาบาลเนื่องจากมีค่ารักษาที่สามารถใช้บัตรทองที่เสียค่าใช้จ่ายต่ำคือ 30 บาท ได้แต่ถ้าเป็นการป่วยที่มีอาการหนักจะมุ่งไปใช้บริการจากโรงพยาบาลเอกชนแทนหรือโรงพยาบาลประจำจังหวัด เช่น โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า หรือโรงพยาบาลวชิระ แทน ซึ่งเป็นไปนโยบายของการจัดตั้งโรงพยาบาลชุมชนที่ยกฐานะจากสถานีนอนามัยที่จะดำเนินการรักษา และปฐมพยาบาลขั้นต้นในการรักษาแต่ถ้ามีกรณีผู้มาใช้บริการด้านสุขภาพที่มีอาการของโรคที่เกินขีดความสามารถที่โรงพยาบาลประจำอำเภอจะทำการรักษาได้ทางโรงพยาบาลจะทำการจัดส่งไปโรงพยาบาลประจำจังหวัดแทน

4.3 ผลการยกฐานะจากสถานีนอนามัยเป็นโรงพยาบาลบางกรวย

4.3.1 ผลการยกฐานะจากสถานีนอนามัยเป็นโรงพยาบาลบางกรวยทำให้คนในชุมชนได้มีสุขอนามัยดีขึ้น และ เหตุผลสำคัญของการยกฐานะจากสถานีนอนามัยเป็นโรงพยาบาล ก็มาจากนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขที่ต้องการให้คนในชนบทมีสุขภาพที่ดีขึ้น จะทำให้เห็นว่าประชาชนที่มาใช้บริการด้านสุขภาพของโรงพยาบาล และสถานบริการสุขภาพหมู่บ้านสมชาย และ สถานีนอนามัยที่วัดสนามนอกนั้นมีจำนวนที่ลดลง แสดงว่าโครงการต่างๆที่ทางโรงพยาบาลดำเนินการนั้นล้วนแล้วแต่ประสบความสำเร็จ และ ประชาชนในพื้นที่เทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้มี สุขอนามัยดีขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินโครงการต่างๆของโรงพยาบาล โดยดูจากผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโรงพยาบาลโดยมีผลอยู่ในระดับมากกว่าร้อยละ 70

4.3.2.1 ปัญหาที่พบในการดำเนินงานของโรงพยาบาลคือ จำนวน แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ ไม่เพียงพอต่อการบริการในชุมชน เนื่องจาก แพทย์จะมีอัตราส่วน 1 คน ต่อ ประชากร 10,000 คน ส่วน พยาบาลจะมีอัตราส่วน1 คน ต่อ ประชากร 1,250 คน ยังถือว่า พยาบาลยังขาดแคลนอยู่ ดังนั้นทางโรงพยาบาลจึงแก้ไขด้วยการให้มี อสม. หรือที่เรารู้จักกันดีในนาม อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยทางอสม. จะทำการดูแลคนในชุมชน มีอัตราส่วนอยู่ที่ 10 หลังเรือน ต่อ อสม. 1คน ปัจจุบันมี อสม.อยู่ 1,000คน

อภิปรายผล

การศึกษาผลการยกฐานะสถานีนอนามัยเป็น โรงพยาบาลต่อการบริการด้านสุขภาพประชาชนในเขตเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ด้านสุขภาพพื้นฐาน ด้านการควบคุมโรคและแก้ไขปัญหาสุขภาพ ด้านกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ ด้านกิจกรรมที่ส่งผลต่อชุมชน มีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ด้านสุขภาพพื้นฐาน ซึ่งพิจารณาโดยรวมจากร้อยละ 63 ของการรับรู้โรงพยาบาลให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่ชุมชน มีการตรวจสุขภาพอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยมุ่งเน้นให้บริการด้านสุขภาพด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน นอกจากนี้โรงพยาบาลได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพจากคนในชุมชน โดย โรงพยาบาลได้นำภูมิความรู้ท้องถิ่นมาใช้แก้ไขปัญหาทางด้านสุขภาพแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาการศึกษาสุขภาพพื้นฐานที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสุขภาพพื้นฐานดีขึ้น โดยพิจารณาจากค่าร้อยละของการรับรู้มากกว่า ร้อยละ 50

2. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งพิจารณาจากร้อยละ 58 โรงพยาบาลได้มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสุขภาพร่วมกับชุมชน โดยโรงพยาบาลสอนให้ผู้ป่วยเรื้อรังดูแลตัวเองโดยไม่ต้องให้ญาติช่วยเหลือ นอกจากนี้โรงพยาบาลยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน โดยโรงพยาบาลได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานดูแลสุขภาพร่วมกับชุมชน โรงพยาบาลมีการสนับสนุนการให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือทางการแพทย์ขั้นพื้นฐานและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาด้านการส่งเสริมสุขภาพ ที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการส่งเสริมสุขภาพดีขึ้นโดยพิจารณาจากค่าร้อยละของการรับรู้มากกว่า ร้อยละ 50

3. ด้านกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพ ซึ่งพิจารณาโดยรวมจากร้อยละ 55 โดยโรงพยาบาลเป็นวิทยากรในการทำเวทีประชาคมร่วมกับชุมชน นอกจากนี้โรงพยาบาลยังประชุมร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพร่วมกับชุมชน และจัดกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับสาธารณสุขร่วมกับชุมชน โดยโรงพยาบาลมีส่วนช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชนเพราะโรงพยาบาลได้แจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคที่อุบัติใหม่ให้แก่ชุมชนทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการศึกษาด้านกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพ ที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีกิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพดีขึ้นโดยพิจารณาจากค่าร้อยละของการรับรู้มากกว่า ร้อยละ 50

4. ด้านการควบคุมโรคและแก้ปัญหาสุขภาพ ซึ่งพิจารณาโดยรวมจากร้อยละ 52 ของการรับรู้การบริการด้านสุขภาพ โดยโรงพยาบาลวางแผนหาแนวทางของปัญหาทางด้านสุขภาพร่วมกับชุมชนและเฝ้าระวังโรคร่วมกับชุมชนนอกจากนี้โรงพยาบาลยังได้มีการติดตามผลการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการติดตามเยี่ยมที่บ้านเพื่อให้ความรู้แก่ญาติในการดูแลผู้ป่วยเพื่อ โรงพยาบาลจะได้เข้าไปค้นหาปัญหาสุขภาพของชุมชนจึงจะได้ปัญหาอย่างแท้จริงและโรงพยาบาลได้ร่วมมือกับชุมชนในการทำมาสะอาดและดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคในชุมชน โดยสอดคล้อง วัตถุประสงค์ของการศึกษาด้านการควบคุมโรคและแก้ปัญหาสุขภาพ ที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการควบคุมโรคและแก้ปัญหาสุขภาพ ดีขึ้น

5. การเคยใช้บริการสุขภาพ หลังการยกฐานะสถานีนามัยเป็นโรงพยาบาล ด้านสุขภาพพื้นฐาน ร้อยละ 20.5 โรงพยาบาลให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่ชุมชน โรงพยาบาลมีการตรวจสุขภาพอย่างน้อย 1 ครั้ง โรงพยาบาลให้บริการด้านสุขภาพด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โรงพยาบาลได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพจากคนในชุมชน โรงพยาบาลได้นำภูมิความรู้ท้องถิ่นมาใช้แก้ไขปัญหาทางด้านสุขภาพแก่ชุมชน

ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาด้านสุขภาพพื้นฐานที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสุขภาพพื้นฐานดีขึ้น โดยพิจารณาจากค่าร้อยละของการรับรู้มากกว่า ร้อยละ 50

6. การเคยใช้บริการสุขภาพ หลังการยกฐานะสถานีอนามัยเป็นโรงพยาบาล กิจกรรมพัฒนาที่ส่งผลต่อสุขภาพ โรงพยาบาลเป็นวิทยากรในการทำเวทีประชาคมด้านสุขภาพร่วมกับชุมชน โรงพยาบาลประชุมร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาด้านสุขภาพร่วมกับชุมชน โรงพยาบาลจัดกิจกรรมต่างๆทางด้านสาธารณสุขร่วมกับชุมชนเช่นการรณรงค์ป้องกันโรค การออกกำลังกาย การทำความสะอาด เป็นต้น โรงพยาบาลมีส่วนช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชนโรงพยาบาลได้แจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคที่เกิดใหม่ให้แก่ชุมชนทราบ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาด้านการกิจกรรมที่พัฒนาทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีการพัฒนากิจกรรมที่ส่งผลต่อสุขภาพ ที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจากค่าร้อยละของการรับรู้มากกว่า ร้อยละ 50

7. การเคยใช้บริการสุขภาพ หลังการยกฐานะสถานีอนามัยเป็นโรงพยาบาล ด้านการส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลได้มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านสุขภาพร่วมกับชุมชน โรงพยาบาลสอนให้ผู้ป่วยเรื้อรัง ดูแลตัวเองโดยไม่ต้องให้ญาติช่วยเหลือ โรงพยาบาลมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน โรงพยาบาลได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานดูแลสุขภาพร่วมกับชุมชน โรงพยาบาลได้สนับสนุนการให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือทางการแพทย์ขั้นพื้นฐานและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาด้านการส่งเสริมสุขภาพที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีกิจกรรมพัฒนาที่ดีขึ้น โดยพิจารณาจากค่าร้อยละของการรับรู้มากกว่า ร้อยละ 50

8. การเคยใช้บริการสุขภาพ หลังการยกฐานะสถานีอนามัยเป็นโรงพยาบาล ด้านการควบคุมโรคและแก้ปัญหาสุขภาพ โรงพยาบาลวางแผนหาแนวทางของปัญหาทางด้านสุขภาพร่วมกับชุมชน โรงพยาบาลจัดเฝ้าระวังโรคร่วมกับชุมชน โรงพยาบาลมีการติดตามผลการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการติดตามเยี่ยมที่บ้านเพื่อให้ความรู้แก่ญาติในการดูแลผู้ป่วย โรงพยาบาลมีความเห็นว่าจะต้องเข้าไปค้นหาปัญหาสุขภาพของชุมชนจึงจะได้ปัญหาอย่างแท้จริง

9 การมีส่วนร่วมของพยาบาลและแพทย์ ต่อการบริการทางด้านสุขภาพของชุมชน อนามัยเป็นโรงพยาบาลบางกรวยต่อการบริการด้านสุขภาพประชาชนนั้นทางโรงพยาบาลได้จัดตั้งศูนย์สุขภาพที่หมู่บ้านสมชาย และสถานีอนามัยวัดสนามนอก โดยได้ให้แพทย์และพยาบาลไปประจำที่ศูนย์สัปดาห์ละ 1 วัน เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นในกรณีที่ไม่สามารถที่จะมาใช้บริการด้านสุขภาพที่โรงพยาบาลได้ และนอกจากนี้ทาง

โรงพยาบาลยังได้มีการจัดการอบรมให้ความรู้กับ อสม. และประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้สามารถที่จะดูแลสุขภาพด้วยเอง โดยมีจำนวน

DPRU

บรรณานุกรม

- กลมทิพย์ แจ่มกระจ่าง. (2540, พฤษภาคม- สิงหาคม). หลักและเทคนิคการสร้างเสริมการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาของประชาชน.วารสารสาธารณสุขมูลฐาน ภาคกลาง. 12,4 : 4
- กรมควบคุมโรคติดต่อ.สำนักงานควบคุมโรคไข้เลือดออก. (2544). **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโรคไข้เลือดออก.กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.กรมควบคุมโรคติดต่อ.(2544).แผนป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์แห่งชาติ พ.ศ.2545-2549 . กรุงเทพฯ .โรงพิมพ์การศาสนา โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ (2545).วิธีชุมชน คู่มือการเรียนรู้ที่ทานชุมชนง่ายได้ผล และสนุก . นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.**
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย .(2550) . **มาตรฐานการสาธารณสุขมูลฐาน . กรุงเทพฯ: ชุมชนเกษตรและสหกรณ์แห่งประเทศไทย . กิตติศักดิ์ ไชยสาร . (2548) . “ การรับรู้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข ตำบลห้วยลาน อำเภอ ดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ”. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขต สารสนเทศพะเยา**
- จรัญ จันทลักษณ์ . (2549) . **สถิติการวิเคราะห์และการวางแผนงานวิจัย .พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- จันทร์ฉาย มณีวงษ์ . (2551) . “ **การรับรู้การพยาบาลที่ได้รับในผู้ป่วยตรวจหลอดเลือดสมองใน โรงพยาบาลเจ้าพระยายมราช จังหวัด สุพรรณบุรี ”. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต . มหาวิทยาลัยคริสเตียน**
- จุฑาทิพย์ คงสมบูรณ์ . (2550) “ **การวิเคราะห์ความสุขด้านสุขภาพของประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกระโสม อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา ” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต . สาขาการปกครองท้องถิ่น . วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น . มหาวิทยาลัยขอนแก่น**
- ฉัตรแก้ว จูแจ่ม(2552) “ **การรับรู้ความสามารถของมารดาต่อการรับรู้ และการตอบสนองต่อสัญญาณทารก**” วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต . มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พิศมัย จันทวิมล. (2541) **นิยามศัพท์ส่งเสริมสุขภาพ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541** . พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

มณีรัตน์ ชีระวัฒน์ และ คณะ .(2542, มกราคม-เมษายน) . “ พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของผู้นำ ศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ” , วารสารงานสุขภาพศึกษา, 81,2 :64-68.

มะยาชิน สามะ . (2550) “ ความเชื่อด้านสุขภาพกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตำบลปยุต อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต . สาขาการส่งเสริมสุขภาพ . มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เยาวภา ปิ่นทุพันธ์ . (2546) . **สุขภาพและการสาธารณสุขใน: การสาธารณสุขทั่วไป หน่วยที่ 1-7** . พิมพ์ครั้งที่ 2 . นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์; . 1-62

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 “ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ” **สำนักกรรมการสภาผู้แทนราษฎร** , กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 “ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สภาร่างรัฐธรรมนูญ” **สำนักกรรมการสภาผู้แทนราษฎร** , กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์

วรรณ จารวงศ์ . (2552) “ **พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ** ” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต . สาขาการส่งเสริมสุขภาพ . มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ศิริทิพย์ โคนันทียะ . (2541) “ **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของสตรีวัยหมดประจำเดือน จังหวัดนครราชสีมา** ” .ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)(สาขาวิชาเอก พยาบาลสาธารณสุขศาสตร์) . มหาวิทยาลัยมหิดล.(ถ่ายเอกสาร)

สมศักดิ์ วงสาวาส. (2542) . “ **ศักยภาพของชุมชนในการผสมผสานงานสาธารณสุขมูลฐานเข้ากับระบบการบริหารส่วนท้องถิ่น** ” . วารสารวิชาการ อบต.กับการพัฒนา งานสาธารณสุขและคุณภาพชีวิต :25.

สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ . (2541) . **ตำราการตรวจรักษาโรคทั่วไป 1 : แนวทางการตรวจรักษาโรคและ การใช้ยา** กรุงเทพฯ : พิมพ์ครั้งที่1. โอเอสดีค พับลิชชิ่ง

สุวรรณ ศาสตราวาท และ สุรชาติ ฌ หนองคาย .(2533). **กฎหมายสาธารณสุข**.กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ เจ้าพระยาการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. (2545). **สิทธิ หน้าที่พลเมือง:ระบบสุขภาพ
ภาคประชาชน**.กรุงเทพฯ: เรดิเอชั่น

สุกรรยา กองตัพันธ์ .(2551) “ การควบคุมและป้องกันโรคของเทศบาลในเขตอำเภอ
ชัยบุรี จังหวัด ปทุมธานี ” วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต . สาขา
การปกครองท้องถิ่น .วิทยาลัย การปกครองท้องถิ่น . มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อภิรักษ์ ชูวงษ์ . (2550). “ การรับรู้การพยาบาลฟื้นฟูสมรรถภาพหัวใจ ความรู้การดูแล
สุขภาพ และพฤติกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพหัวใจของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดหัวใจ
โรงพยาบาลพาราม จังหวัด ราชบุรี ” . วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตร์มหาบัณฑิต .
มหาวิทยาลัยคริสเตียน

Green, L. .W. and Krueter,m.w.z.(1991). **Health Promotion Planning and Education
and Environmental Approach. Toronto:Maryfield Publishing Company**

Pender,N.J.(1987).**Health Promotion in Nursing Practice**. Stanford, Connecticut:
Appleton&Lange

Pender,N.J.Health(1996). **Health Promotion in Nursing Practice(3nd)**.
Stanford,Connecticut:Appleton&Lange

Walker, S.N.secrist, R.K.& Pender.N.J.(1987). “ The Health – Promoting Lifestyles
Profile:Development and Psychometric Characteristics”, **Nursing Research**,
36(2),76-81

Yamane ,Taro **Statistics : An Introductory Analysis – (Yamane, Taro 1973)**. New
York Harper and Row 197 Winslow, C.E.A., *The Cost of Sickness and the
Price of Health(1951) World Health Organization Monograph Series, No.7.*

เทศบาลเมืองบางกรวย . **แผนพัฒนาสามปี เทศบาลเมืองบางกรวย** . [ออนไลน์] เข้าถึงได้
จาก <http://www.bangkruaicity.com/planning%2052-54.pdf> (สืบค้นวันที่1/10/52)
สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัด กระทรวงสาธารณสุข . **แผนพัฒนา
สุขภาพแห่งชาติในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10** . [
ออนไลน์]เข้าถึงได้จาก
<http://bps.ops.moph.go.th/Plan10/Plan10-50.pdf> (สืบค้นวันที่ 10 /10/52)

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัด กระทรวงสาธารณสุข . การกำหนดโครงสร้าง
หน่วยงานในการบริหารส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัด กระทรวงสาธารณสุข.
[ออนไลน์]เข้าถึงได้จาก
<http://www.chumsaenghospital.org/pdf-refer/newstrucman54.pdf> (สืบค้นวันที่
10/10/52)

สำนักงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 1- 10 . [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก . <http://www.nesdb.go.th/> สืบค้นวันที่
15/2/53

การศึกษาผลกระทบของการบริหารการจัดการแบบลีนต่อประสิทธิผลในการผลิต
เครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ฐปนพัฒน์ รัตนอังศิริกุล

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการจัดการแบบลีนในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ และเพื่อศึกษาผลกระทบของการบริหารการจัดการแบบลีนต่อประสิทธิผลในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 276 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ผลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาค่าความถดถอยเชิงพหุ จากการศึกษพบว่า ในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ได้ให้ความสำคัญกับได้ให้ความสำคัญกับการไหลของงานอย่างต่อเนื่อง รองลงมาตามลำดับคือการวิเคราะห์การไหลของห่วงโซ่คุณค่า, การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง, การผลิตแบบดึง และการเปรียบเทียบคุณค่าผลิตผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลของการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอคือ การผลิตแบบดึง, การไหลของงานอย่างต่อเนื่อง, การวิเคราะห์การไหลของห่วงโซ่คุณค่า, การเปรียบเทียบคุณค่าผลิตผลิตภัณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ 0.05 และบริษัทควรมีการนำความคิดและข้อเสนอแนะของลูกค้ามาปรับปรุงพัฒนาและมีทรัพยากรในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาการจัดการบริหารแบบลีนในบริษัทอย่างครบถ้วน เช่น มีการสร้างพนักงานแบบหลายทักษะในการผลิตขึ้น, มีการวางแผนการผลิตล่วงหน้า รวมถึงการใช้ระบบไอซีเอ็นควบคู่กับการบริหารจัดการแบบลีน

คำสำคัญ : การจัดการแบบลีน ประสิทธิภาพ อุตสาหกรรมสิ่งทอ

บทนำ

อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าสูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศ และประเทศไทยมีชื่อเสียงด้านคุณภาพ มาตรฐานการผลิต และการออกแบบและในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า การเปิดการค้าเสรีระดับภูมิภาคของอาเซียน ทำให้เกิดการต่างชาตินเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น อีกทั้งจากผลกระทบของการย้ายการตั้งสินค้าจากจีนมาลงที่ประเทศไทย เพราะว่าสินค้าจีนนั้นมีราคาสูง คุณภาพที่ลดลง และการส่งมอบสินค้าที่ไม่สม่ำเสมอและในประเทศจีนยังผลิตสิ่ง

ทอน้อยลง ทำให้ลูกค้ามีความต้องการซื้อที่ไหลมาจากจีนเข้ามามากขึ้น เนื่องจากในอาเซียนประเทศไทยมีชื่อเสียงด้านคุณภาพสูง แต่ต้นทุนการผลิตในประเทศไทยสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ซึ่งประเทศไทยมีการเก็บภาษีในการนำเข้าวัตถุดิบสูง และยังมีค่าจ้างและเงินเดือนแรงงานสูงกว่าประเทศอื่นในภูมิภาค ประเทศคู่แข่งก็เริ่มพัฒนาตัวเองขึ้นมาเรื่อยๆ ทำให้สถานการณ์ปัจจุบันของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยอยู่ในภาวะแข่งขันที่ค่อนข้างรุนแรง ดังนั้นการบริหารต้นทุนด้านวัตถุดิบและเรื่องการผลิตปรับปรุงคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าการบริหารต้นทุนด้านวัตถุดิบและเรื่องการผลิตปรับปรุงคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยต้องให้ความสำคัญในการเลือกวัตถุดิบที่มีคุณภาพดีสม่ำเสมอ ทั้งในด้านการผลิตเพื่อลดของเสียในกระบวนการ ลดความสูญเปล่า ลดขั้นตอนการผลิตที่ไม่จำเป็น และการผลิตให้เพียงพอเพื่อลดสินค้าคงคลัง ปรับปรุงคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ในปัจจุบันบริษัทสิ่งทอในประเทศไทยนำแนวคิดการบริหารแบบลีนมาประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มคุณภาพในผลผลิต อีกทั้งยังมีผลในการช่วยลดค่าใช้จ่ายในสินค้าคงคลัง จากเดิมที่ต้องผลิตเป็นจำนวนมากๆ นอกจากนี้ยังส่งผลให้องค์กรเกิดความคล่องตัว และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดคุ้มค่า สะดวก รวดเร็ว ลดเวลาที่ไม่จำเป็นและเพิ่มคุณค่าในการผลิต ลดการสูญเสียเวลาที่เปล่าประโยชน์ อีกส่วนหนึ่งก็เพื่อลดต้นทุนขององค์กรด้วย ผลที่ได้รับคือทำให้ผลิตงานได้เร็วขึ้น ปรับเปลี่ยนทัศนคติของพนักงานในการทำงาน คอยตรวจสอบงานที่ตัวเองทำ สิ่งที่เกิดขึ้นคือประหยัดเวลา การสูญเสียน้อย ค่าใช้จ่ายน้อย อีกทั้งสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ได้มอบหมายให้ดำเนินโครงการพัฒนาและจัดการระบบการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอโดยระบบการผลิตแบบลีน เพื่อเพิ่มผลผลิตได้อย่างเป็นรูปธรรมที่จะนำไปสู่การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ([คู่มือพัฒนาและจัดการระบบการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอโดยระบบการผลิตแบบลีน](#), 2552 : 79, ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม2550-2554, 2555, สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ, 2554, กันยายน, สิ่งทอสดใสปีก54, 2554, ธันวาคม)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตแบบลีน พบว่าการผลิตแบบลีนคือ กระบวนการผลิตแบบพอเหมาะมีแนวคิดที่มุ่งสร้างสายการผลิตไหลของผลิตภัณฑ์ผ่านกระบวนการเพิ่มมูลค่าโดยปราศจากการขัดจังหวะ หรือการไหลแบบที่สะสม มีระบบการผลิตแบบดึง มีกลไกที่ส่งทอดมาจากความต้องการของลูกค้า ซึ่งจะมีการดำเนินการก็ต่อเมื่อมีการดึงผลิตภัณฑ์ออกไป โดยมีเป้าหมายคือต้องการลดช่วงเวลาให้สั้น

ลงด้วยการกำจัดความสูญเปล่าที่ไม่เพิ่มมูลค่า ดังนั้นระบบการผลิตแบบลีนคือระบบการผลิตเพื่อลดความสูญเปล่าที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่าภายใต้เป้าหมายของการลดต้นทุนของระบบ เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นและการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ ทั้งการส่งมอบสินค้าตรงเวลา ที่มุ่งเน้นการจัดเก็บสินค้าคงเหลือให้น้อยที่สุดทั้งวัตถุดิบและงานระหว่างการผลิตและสินค้าสำเร็จรูป เช่นการจัดการวัตถุดิบให้ตรงกับความต้องการของฝ่ายผลิตและลดการจัดเก็บวัตถุดิบสำรอง (วิทยา สุหฤทธดำรง, 2546, ยุพา กลอนกลาง, 2548 : 5) ลีนเป็นแนวคิดที่เน้นการสร้างสรรค์การจัดการบริหารขององค์กรตามองค์ประกอบของโซ่อุปทาน เพื่อมุ่งระดมความคิดและหาแนวทางในการลดความสูญเปล่าและการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานขององค์กร แผนก และทรัพย์สิน เพื่อสร้างสายธารคุณค่า และการแสดงความแตกต่างของคุณค่าในกระบวนการทำงานแทนที่การมุ่งการลงทุน โดยการจำแนกออกมาเป็นต้นทุนหรือความสูญเปล่าของสินค้า และเลือกกระบวนการที่มีความจำเป็นและสร้างมูลค่าต่อการดำเนินธุรกิจเท่านั้น (อิสศรีนทร์ กุลชิตาพงษ์, 2551 : 15)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาผลกระทบของการบริหารการจัดการแบบลีนต่อประสิทธิผลในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ พนักงานระดับวิศวกรขึ้นไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการผลิตในระบบการผลิตแบบลีนในอุตสาหกรรมสิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม จำนวน 766 โรงงาน และสามารถคำนวณหาขนาดกลุ่มโดยคำนวณจากสูตร Taro Yamane (บุญใจ ศรีสถิตนรากุล, 2550 : 208) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนเท่ากับ 263 โรงงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการศึกษาผลกระทบของการบริหารการจัดการแบบลีนต่อประสิทธิผลในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของพนักงานระดับวิศวกรขึ้นไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการผลิตในระบบการผลิตแบบลีนในอุตสาหกรรมสิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม

ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง และระยะเวลาในการทำงาน ใช้แบบสอบถามประเภท Multiple Choice Questions (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 53-80)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการผลิตแบบลีนซึ่งเป็นลักษณะของประสิทธิผลในการผลิต คือ ผลิตภาพ คุณภาพ ความปลอดภัย ใช้แบบสอบถามประเภท Scale Questions และแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญใจ ศรีสถิตยัณราทร, 2550 : 282-283)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารการจัดการผลิตแบบลีนต่อประสิทธิผลในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ คือ การเปรียบเทียบคุณค่าผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์การไหลของห่วงโซ่คุณค่า การไหลของงานอย่างต่อเนื่อง การผลิตแบบดึง การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ใช้แบบสอบถามประเภท Scale Questions และแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญใจ ศรีสถิตยัณราทร, 2550 : 282-283)

ส่วนที่ 4 ปัญหาหรือข้อเสนอแนะอื่นๆเป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำการเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ใช้แบบสอบถามประเภทแบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended Questions)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การสอบถามพนักงานระดับวิศวกรขึ้นไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการผลิตในระบบการผลิตแบบลีน ในอุตสาหกรรมสิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม เกี่ยวกับผลกระทบของการบริหารการจัดการแบบลีน ต่อประสิทธิผลในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำนวน 276 ชุด ในเดือน มีนาคม พ.ศ. 2555

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จากหนังสือ วารสาร ตำราวิชาการ เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ บทความของหน่วยงานที่เกี่ยวกับการบริหาร การจัดการแบบลีนรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพนักงานระดับวิศวกรขึ้นไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการผลิตในระบบการผลิตแบบลีนในอุตสาหกรรมสิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม เป็นมาตรวัดแบบนามมาตรา วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์ระดับการจัดการแบบลีนในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการเปรียบเทียบคุณค่าผลิตภัณฑ์ ด้านการวิเคราะห์การไหลของห่วงโซ่คุณค่า ด้านการไหลของงานอย่างต่อเนื่อง ด้านการผลิตแบบดึง และด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นมาตรวัดแบบอัตราส่วนบัญญัติ วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติ ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ระดับการจัดการแบบลีนในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยใช้สถิติ Multiple Regression และเขียนสมการเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4.3 การวิเคราะห์ประสิทธิผลการผลิตแบบลีนในการผลิต คือ ผลิตภาพ คุณภาพ ความปลอดภัย เป็นมาตรวัดแบบอัตราส่วนบัญญัติ วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติ ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 ปัญหาหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ วิเคราะห์สรุปปัญหาหรือข้อเสนอแนะซึ่งมีเนื้อหาคล้ายกัน โดยบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ทางผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 276 ชุด กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานระดับวิศวกรขึ้นไป ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการผลิตในระบบการผลิตแบบลีนในอุตสาหกรรมสิ่งทอเครื่องนุ่งห่ม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 และเพศชาย จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 47.80 รองลงมาได้แก่ กลุ่มอายุ 30-39 ปี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 ส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งฝ่ายผลิต จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60 รองลงมาได้แก่ ฝ่ายควบคุมคุณภาพ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 การทำงาน 6 ปีขึ้นไป มีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 30.40 รองลงมาได้แก่ ระยะเวลาในการทำงาน 1-3 ปี มีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการแบบลีนต่อประสิทธิผลในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในด้านการไหล

ของงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D = 0.78) รองลงมาคือ การวิเคราะห์การไหลของห่วงโซ่คุณค่า ($\bar{X} = 3.75$, S.D = 0.79) แต่ระดับน้อยที่สุดคือ พบว่าการเปรียบเทียบคุณค่าผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.61$, S.D = 0.85)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการผลิตแบบลีนในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในด้านคุณภาพอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D = 0.80) รองลงมาคือ ด้านผลิตภาพ ($\bar{X} = 3.81$, S.D = 0.77) แต่ระดับน้อยที่สุดคือ ด้านปลอดภัย ($\bar{X} = 3.75$, S.D = 0.77)

ตารางที่ 1 : ผลกระทบของการบริหารจัดการแบบลีนต่อประสิทธิผลในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ

ตัวแปรพยากรณ์	การบริหารจัดการแบบลีน				
	b	SEb	β	t	sig
ค่าคงที่ (Constant)	0.866	0.170		5.089	0.000
การเปรียบเทียบคุณค่าผลิตภัณฑ์	0.108	0.045	0.139	2.405	0.040*
การวิเคราะห์การไหลของห่วงโซ่คุณค่า	0.126	0.050	0.152	2.541	0.030*
การไหลของงานอย่างต่อเนื่อง	0.176	0.047	0.309	3.770	0.000*
การผลิตแบบดึง	0.272	0.053	0.309	5.121	0.000*
การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	0.101	0.053	0.118	1.886	0.100
R = 0.732					
R ² = 0.536					

*P<0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า การเปรียบเทียบคุณค่าผลิตภัณฑ์ การวิเคราะห์การไหลของห่วงโซ่คุณค่า การไหลของงานอย่างต่อเนื่อง และการผลิตแบบดึง เป็นตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ในประสิทธิผลการผลิตแบบลีนในการผลิต ได้ร้อยละ 53.6 (R² = 0.536) สามารถอธิบายได้ว่า R² = 0.536 คือ การบริหารจัดการแบบลีนมีผลต่อประสิทธิผลในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ประมาณร้อยละ 53.6 ส่วนที่เหลือร้อยละ 46.4 เป็นผลมาจากสาเหตุอื่นๆ

โดยมีสมการพยากรณ์ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.866 + 0.272(X_1)^* + 0.176(X_2)^* + 0.126(X_3)^* + 0.108(X_4)^* + 0.101(X_5)$$

\hat{Y} = ประสิทธิภาพในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอ

X_1 = การเปรียบเทียบคุณค่าผลิตผลิตภัณฑ์

X_2 = การวิเคราะห์การไหลของห่วงโซ่คุณค่า

X_3 = การไหลของงานอย่างต่อเนื่อง

X_4 = การผลิตแบบดึง

X_5 = การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

จากสมการข้างต้น สามารถพยากรณ์ได้ว่า

ถ้าการผลิตแบบดึงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลทำประสิทธิภาพในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน 0.272 หน่วย

ถ้าการไหลของงานอย่างต่อเนื่องเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีผลทำประสิทธิภาพในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน 0.176 หน่วย

ถ้าการวิเคราะห์การไหลของห่วงโซ่คุณค่าเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีผลทำประสิทธิภาพในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน 0.126 หน่วย

ถ้าการเปรียบเทียบคุณค่าผลิตผลิตภัณฑ์เปลี่ยนไป 1 หน่วยจะมีผลทำประสิทธิภาพในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทอเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน 0.108 หน่วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบคุณค่าผลิตภัณฑ์ พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้บริหารให้การสนับสนุนให้การนำการจัดการผลิตแบบดึงมาใช้อย่างเต็มที่ รองลงมาคือ การจัดการผลิตแบบดึงสามารถให้บริการได้ตรงตามความต้องการของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายหยุด สนธิพันธ์ศักดิ์ (2553) และวีระพล คุณทวีเทพ (2552)

2. การวิเคราะห์การไหลของห่วงโซ่คุณค่า พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การจัดการผลิตแบบดึงส่งผลให้มีการประสานงานระหว่างแผนกต่างๆ ในบริษัทเป็นอย่างดี รองลงมาคือ การจัดการผลิตแบบดึงส่งผลให้สามารถแยกคุณค่าของงานที่สำคัญและไม่

สำคัญออกไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพลทิพวงศ์ โพธิ์วราพรรณ (2548) และอิสศรินทร์ กุลชิตาพงษ์ (2551)

3. การไหลของงานอย่างต่อเนื่อง พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดการผลิตแบบลีนส่งผลให้มีการจัดสมดุลการผลิตให้แต่ละสถานีงานมีภาระงานเท่ากัน รองลงมาคือการจัดการผลิตแบบลีนส่งผลให้ต้องมีการบำรุงรักษาเครื่องจักรเพื่อให้เครื่องจักรมีความพร้อมอยู่ตลอดเวลาสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ อมฤก (2547) และชนะชัย อุทราพงษ์ (2551)

4. การผลิตแบบดิ่ง พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดการผลิตแบบลีนส่งผลให้มีการผลิตแบบพอเหมาะและลดการผลิตคราวละมากๆ รองลงมาคือการจัดการผลิตแบบลีนส่งผลให้ลดการผลิตเพื่อเก็บสินค้าไว้ในสต็อก สอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ เต็มสุข (2552)

5. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องไม่มีผลต่อประสิทธิภาพในการผลิตเครื่องนุ่งห่มในอุตสาหกรรมสิ่งทออาจเกิดจากปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาจากวัตถุดิบซึ่งเป็นจุดที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ วัตถุดิบไม่ได้คุณภาพตรงตามต้องการ จึงทำให้ต้องส่งย้อนกลับไปยังผู้ขาย จึงทำให้เกิดการล่าช้า หรือวัตถุดิบมีตำหนิ และไม่สามารถสังเกตได้ จนเมื่อผลิตชิ้นงานออกมา จึงส่งผลให้งานชิ้นนั้นเป็นงานเสียอาจส่งผลให้ไม่สามารถมอบส่งงานแก่ลูกค้าได้ตรงตามเวลาและครบตามจำนวน หรืออาจเกิดจากปัญหาจากคน เพราะคนเรานั้นมีนิสัยชอบสบาย ไม่ยอมรับข้อผิดพลาดของตน และมักจะมีทัศนคติขัดแย้งยากที่จะยอมรับสิ่งใหม่ๆ เพราะกลัวการเปลี่ยนแปลง กลัวว่าตนเองจะได้รับงานมากกว่าเดิม จึงส่งผลให้มักจะไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร (วิทยา สุหฤตดำรง, 2551 ; เกียรติขจร โฆมานะสิน, 2550 ; โกศล ศีลธรรม 2553) และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ ทองเก็ง (2551), ชนะชัย อุทราพงษ์ (2551) และสายหยุด สนธิพันธ์ศักดิ์ (2553)

บรรณานุกรม

- จตุวัฒน์ ธวัชชดา (2553). การปรับปรุงงานโดยบูรณาการแนวคิดดินและเครื่องมือซิกซ์
ซิกม่า : กรณีศึกษาโรงงานตัวอย่าง. สาขาวิชาการจัดการทางวิศวกรรม.
วิทยานิพนธ์. ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลิมเกล้า ไทยศรีสุทธิ (2551). การนำแนวคิดแบบลีนมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการโดย
มีเครื่องหมายในการจัดกระบวนการทางธุรกิจเป็นตัวอธิบายรายละเอียด.
สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์.
ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระ
นครเหนือ.
- ชนะชัย อุตวราพงศ์ (2551). การประยุกต์ใช้การผลิตแบบลีนในอุตสาหกรรมการ
ออกแบบ ตามคำสั่งซื้อ. สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์. ปริญญา
วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- บุญวัฒน์ เกลี้ยงประดิษฐ์ (2547). ประสิทธิภาพการผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรวมโดยรวม
กรณีศึกษา:เครื่องเจริญโภคภัณฑ์. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. วิทยานิพนธ์.
ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร (2550). ระเบียบวิธีวิจัย : แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่
1. กรุงเทพฯ : บริษัท ยูแอนดไอ อินเตอร์มีเดีย จำกัด
- บุญชม ศรีสะอาด .(2545)การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ .7กรุงเทพฯ สุวีริยาสาส์น :
- พฤทธิพงศ์ โพธิ์วราพรรณ (2548). การประยุกต์ใช้การผลิตแบบลีนในอุตสาหกรรมแบบ
ผสม (แบบต่อเนื่อง-แบบช่วง) : กรณีศึกษาโรงงานผลิตเหล็กรูปพรรณ. สาขาวิชา
วิศวกรรมอุตสาหกรรม. วิทยานิพนธ์. ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วิรัตน์ ตันเดชานูรัตน์, จรัส ปทุมนากุล, ภูรินทร์ แสงกาญจน์, วันเพ็ญ สิงห์คำ,
อัญชุลี มานิตสกุล (2552). คู่มือการพัฒนาและจัดการระบบการผลิตใน
อุตสาหกรรมและเครื่องนุ่งห่ม 2550-2554.
- สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ. (2554, กันยายน). <http://www.thaitextile.org>

สิ่งทอสดไอศ. (2554, ธันวาคม). <http://www.ttistextiledigest.com/articles/textile-insighttrend>

สุวิรัตน์ ตันเดชาอนุรัตน์, จรัส ปทุมนากุล, ภูมรินทร์ แสงกาญจน์, วันเพ็ญ สิงห์คำ, อัญ ชุติ มานิตสกุล (2552). คู่มือการพัฒนาและจัดการระบบการผลิตในอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยระบบการผลิตแบบลีน. กรุงเทพฯ : บริษัท ออฟเซ็ท ครีเอชั่น จำกัด

Jame P. Womack and Daniel T. Jones (2550). Lean Thinking. แปลโดย ดร.วิทยา สุหฤทธำรงกุล, ยูพา กลอนกลาง. กรุงเทพฯ : อี.ไอ.สแควร์ พับลิชชิ่ง จำกัด

Tom Luyster and Don Tapping (2554). Creating Your Lean Future State. แปลโดย ดร.วิทยา สุหฤทธำรงกุล, ไร่ย์วินท์ บุญสวัสดิ์, อัฒม์ สุนทรโรหิต และ ยูพา กลอนกลาง. กรุงเทพฯ : อี.ไอ.สแควร์ พับลิชชิ่ง จำกัด

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงจิตและการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคาร
ออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา

ธัญญา ตนาภิชาติ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับปัจจัยเชิงจิตและการปฏิบัติงาน ของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงจิตกับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 200 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ผลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน จากการศึกษาพบว่าพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมาเห็นด้วยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงจิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยในด้านการยอมรับนับถือและด้านความรับผิดชอบในงาน รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ส่วนในเรื่องการปฏิบัติงานนั้น พนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมาเห็นด้วยโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องการคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงานธนาคารเสมอ รองลงมาคือ ตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และจริงจัง โดยปัจจัยเชิงจิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งปัจจัยเชิงจิตต่างๆ เหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับปรุงให้เข้ากับการปฏิบัติงานจริงของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา อีกทั้งยังเป็นเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาบุคลากรในองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างเสริมแรงจูงใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : พนักงานธนาคาร ปัจจัยเชิงจิต การปฏิบัติงาน

บทนำ

ปัจจุบันมีทฤษฎีและกระบวนการที่สามารถนำมาใช้บริหารงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรมากมาย ผู้บริหารจะต้องใช้ความพยายามทุกทางให้บุคคลหรือคณะบุคคลปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กับองค์กร ดังนั้น หน้าที่และบทบาทอันสำคัญยิ่งของผู้บริหารคือ ทำให้บุคคลในองค์กรนั้นมีความรู้สึกต้องการที่จะทำงานและอุทิศตนเพื่อผลสำเร็จของงานอย่างแท้จริง การทำให้คนต้องการทำงานเป็นเรื่องยาก เพราะแม้เราจะได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาแล้ว และสามารถใช้บุคคลเหล่านั้นให้ตรงกับความสามารถก็จริงแต่หากมนุษย์ไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแล้วย่อมเป็นที่แน่นอนว่าองค์กรนั้นจะหวังให้ผู้ปฏิบัติงานเหล่านั้นทำงานให้เต็มความสามารถที่มีประสิทธิภาพก็หาได้ไม่ วิธีการที่สำคัญและได้ผลดีผู้บริหารจะต้องมีปัจจัยในการบริหารที่ดีเพื่อจูงใจในการปฏิบัติงาน ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่มีค่าขององค์กรเป็นปัจจัยสำคัญทำให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจได้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบแก่หน่วยธุรกิจในการแข่งขัน ปัจจุบันการดำเนินธุรกิจของกิจการต่างๆ มีการแข่งขันกันสูง เนื่องจากผลของโลกธุรกิจที่ไร้พรมแดนที่ทำให้แต่ละหน่วยธุรกิจสามารถพัฒนาตนเองได้รวดเร็วจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี แต่สิ่งที่ไม่สามารถลอกเลียนกันได้คือทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นถ้าองค์กรได้มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสิทธิภาพ ทักษะที่ดี และมีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน ก็จะทำให้กิจการอยู่รอดจากการแข่งขันนั้นได้

การพัฒนามูลค่ากร มีส่วนสำคัญของระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วยเทคนิค เครื่องมือ วิธีการต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพนักงานให้สอดคล้องและมีทิศทางเดียวกันกับความต้องการขององค์กร รวมถึงช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกันการพัฒนามูลค่ากรก็ส่งผลหรือเปิดโอกาสให้พนักงานมีความก้าวหน้าในการทำงาน รวมถึงมีศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งในปัจจุบันอาจมุ่งเน้นในเรื่องของปัจจัยด้าน เงินเดือน สวัสดิการ ความมั่นคง สถานภาพทางการเงิน ความสัมพันธ์ในหน่วยงาน กระบวนการปฏิบัติในหน่วยงาน นโยบายและการบริหาร มากเกินไปและมักเข้าใจผิดว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยจูงใจให้พนักงานในองค์กรทำงานมีผลผลิตสูง แต่แท้จริงแล้วปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวงานที่ทำ จะนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงานที่แท้จริง ซึ่งได้แก่ ความสำเร็จในการยอมรับนับถือในผลงาน ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น ความก้าวหน้าในงาน งานที่มีลักษณะท้าทาย เป็นต้น

ในยุคปัจจุบันจากการดำเนินงานของธนาคารออมสินภาค 13¹ โดยพื้นที่รับผิดชอบในเขตจังหวัดนครราชสีมา เป็นทั้งบริการเชิงสังคมและบริการเชิงพาณิชย์ควบคู่กันไป ในด้านบริการเชิงพาณิชย์ธนาคารออมสินภาค 13 ก็เหมือนกับธนาคารพาณิชย์

¹ รายงานประจำปี 2550 ธนาคารออมสินภาค 10 (ก่อนการปรับโครงสร้างใหม่ในปี 2553)

โดยทั่วไป กล่าวคือ มีการแข่งขันในการระดมเงินฝาก และจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราที่ใกล้เคียงกับธนาคารพาณิชย์ มีการให้บริการทางการเงินแก่ผู้ต้องการเงินลงทุนในรูปของการให้กู้ยืม โดยคิดอัตราผลตอบแทนตามสมควร รวมทั้งใช้เงินไปในการลงทุนในหลักทรัพย์ทางการเงินต่างๆ จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ธนาคารออมสินภาค 13 มีผลการดำเนินงานเป็นอันดับหนึ่งมาโดยตลอด แต่เมื่อปี 2553 เป็นต้นมา ผลการดำเนินงานของธนาคารออมสินภาค 13 กลับลดลง ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ธนาคารกำหนด ซึ่งสาเหตุที่สำคัญอาจมาจากการขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน ลักษณะของงานที่ทำ ความเจริญเติบโต รวมถึงผลตอบแทนด้วย

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับแรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน และศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถประยุกต์ใช้และปรับปรุงให้เข้ากับการทำงานจริงของพนักงานรวมถึงเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างเสริมให้เกิดแรงจูงใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ พนักงานและผู้บริหารธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 322 คน โดยคำนวณของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ หรือระดับนัยสำคัญ .05 การกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระดับรายได้ และระยะเวลาปฏิบัติงานในธนาคารออมสิน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในการทำงาน ลักษณะของงานที่ทำให้ความเจริญเติบโต และผลตอบแทน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ถามถึงความคิดเห็นของพนักงานธนาคารออมสินในเขต จังหวัดนครราชสีมา เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

สำหรับแบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามมาตราวัดแบบลิเคอร์ท (Likert Scales) โดยมีรายละเอียด คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลทางปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงานในธนาคารออมสิน โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจและการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจกับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน รายได้ และระยะเวลาการปฏิบัติงานในธนาคารออมสิน

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.5 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 30.50 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมา มีอายุ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 23.0 ส่วนใหญ่มีตำแหน่งงาน พนักงานระดับ 2 – 7 คิดเป็นร้อยละ 78.5 รองลงมา มีตำแหน่ง ชจส. (ผู้ช่วยผู้จัดการ) คิดเป็นร้อยละ 17 ส่วนใหญ่มีระดับรายได้ 10,000 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.0 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 – 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.0 ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในธนาคารออมสิน 1 – 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.5 รองลงมา มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในธนาคารออมสิน 11 – 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.0

สรุป พนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะทางปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้ พนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่ง พนักงานระดับ 2 – 7 ระดับรายได้ส่วนใหญ่อยู่ที่ 10,000 – 30,000 บาท และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในธนาคารออมสิน 1 – 10 ปี

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา

พบว่า พนักงานธนาคารออมสินมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมาด้านการยอมรับนับถือและด้านความรับผิดชอบในงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$) รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.87$) ในขณะที่ด้านผลตอบแทนเห็นด้วยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.65$)

สรุป การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความรับผิดชอบในงานและด้านความนับถือ รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านผลตอบแทน ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจของพนักงานธนาคารออมสินในเขตนครราชสีมา พบว่า พนักงานธนาคารออมสินเห็นด้วยต่อปัจจัยจูงใจของพนักงานธนาคารออมสินในเขตนครราชสีมา มีผลโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา

พบว่า พนักงานธนาคารออมสินมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) โดย

เมื่อพิจารณาปัจจัยย่อยพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คำนี้ถึงคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงานธนาคารเสมอ พนักงานธนาคารอมสินเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.47$) รองลงมาคือ ตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และจริงใจ พนักงานธนาคารอมสินเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.26$) ในขณะที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน พนักงานธนาคารอมสินเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.82$)

สรุป การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารอมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา เรื่องที่เห็นด้วยมากที่สุด คือความตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และจริงใจ รองลงมาคือ การดำเนินงานสามารถสร้างประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม และอันดับสุดท้าย คือ ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารอมสินในเขตนครราชสีมาพบว่า พนักงานธนาคารอมสินเห็นด้วยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารอมสินในเขตนครราชสีมาอยู่ในระดับมาก

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารอมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ตารางที่ 1 : การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารอมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา

ปัจจัยจูงใจ	การปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารอมสินโดยรวม	
	Pearson Correlation	P - Value
ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	0.509**	0.000
การยอมรับนับถือ	0.531**	0.000
ความรับผิดชอบในงาน	0.478**	0.000
ความก้าวหน้าในการทำงาน	0.481**	0.000
ลักษณะของงานที่ทำ	0.588**	0.000
ความเจริญเติบโต	0.569**	0.000
ผลตอบแทน	0.503**	0.000
ปัจจัยจูงใจ	0.646**	0.000

จากตารางผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและการปฏิบัติงานในการทำงานของพนักงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้การทดสอบค่าสถิติสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) โดยรวมพบว่า ปัจจัยจูงใจโดยรวมกับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมาโดยรวม มีค่า Sig.(2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งหมายความว่า ปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมาโดยรวม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.646 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าพนักงานธนาคารออมสินมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจโดยรวมมากขึ้น จะทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมดีขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 7 ด้านนั้น พบว่าปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจอันมีผลทำให้เกิดความอยากที่จะทำงานให้อีกครั้งอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการศึกษาพบว่า พนักงานธนาคารมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมากทุกปัจจัย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจและการปฏิบัติงาน ทั้ง 7 ด้าน พบว่าด้านลักษณะของงานที่ทำ มากเป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ ด้านความเจริญเติบโต และอันดับสุดท้าย คือ ด้านความรับผิดชอบในงาน ซึ่งจากการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยจูงใจมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารออมสินในเขตจังหวัดนครราชสีมาในทิศทางเดียวกัน และผลการศึกษายังมีความคล้ายคลึงกับการศึกษาของ ปภาณิน มณียศ (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ปัจจัยจูงใจในการทำงานของพนักงานในบริษัทลานนาโปรดักส์ จำกัด

บรรณานุกรม

ธนาคารออมสิน. (2550). รายงานคณะกรรมการธนาคารออมสิน. รายงานประจำปี 2550.

ปภาณิณ มณีสศ.(2550). การวิเคราะห์ปัจจัยจูงใจในการทำงานของพนักงานในบริษัท
ลานนาโปรดักส์ จำกัด. วิทยาสตรมหาบัณทิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พวงเพชร วัชรอยู่. (2537). แรงจูงใจกับการทำงาน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สุพัฒน์ ลิโรรส. (2545). ปัจจัยและการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงาน
บริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

พนิดา สุทธภักติ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยค้นคว้าอิสระ เรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ระดับความผูกพันในองค์กร และคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงาน กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) จำนวน 265 คน เครื่องมือในการศึกษาวิจัยคือแบบสอบถามที่ใช้วิเคราะห์ผลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาค่าความถดถอยเชิงพหุ จากการศึกษพบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ระดับความผูกพันในองค์กรโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงาน ร้อยละ 70.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงาน ได้แก่ ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง ภาวะอิสระจากงาน และด้านความภาคภูมิใจในองค์กร

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตในการทำงาน, ความผูกพันในองค์กร, พนักงาน

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ทั่วโลกมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสภาพแวดล้อมต่างๆมีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ประเทศทั่วโลกเข้าสู่ยุคการแข่งขันสูง รวมถึงประเทศไทยเข้าสู่ยุคการแข่งขันเช่นเดียวกัน โดยองค์กรใดที่ต้องการประสบความสำเร็จ สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงก็คือการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่า และมีประสิทธิภาพมากที่สุด องค์กรประกอบที่สำคัญมากที่สุดคือ คน เนื่องจาก คนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุด แม้องค์กรใดจะมีเงิน มีเครื่องจักรที่ทันสมัย มีวิธีการผลิตที่รวดเร็ว รวมถึงการมีการบริหารจัดการที่ดีเพียงใด แต่หากขาดบุคลากรที่มีความรู้

ความสามารถ และมีทัศนคติที่ไม่เหมาะสมกับงาน ก็อาจจะส่งผลในระยะยาวให้องค์กรนั้นๆ ไม่ประสบความสำเร็จก็เป็นได้

องค์กรส่วนใหญ่ที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับบุคลากรในองค์กร ถ้าบุคลากรในองค์กรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และความชำนาญในงานที่รับผิดชอบ มีการร่วมมือร่วมใจมีความสามัคคี และมุ่งสู่วัตถุประสงค์เดียวกัน งานนั้นก็สำเร็จตามเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้การดูแลเอาใจใส่ต่อบุคลากรจึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารขององค์กรต้องตระหนักและให้ความสำคัญ รวมถึงการดูแลเอาใจใส่กระบวนการทำงาน สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สามารถเข้าถึงความต้องการของบุคลากรในองค์กรและผสมผสานความต้องการนั้นให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคคลเหล่านั้น (ชนิดา เล็บครุฑ, 2554:1)

คุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีจะทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกมีความสุข มีความพึงพอใจในการทำงาน และมีการดำเนินชีวิตที่ดีและมีความสุข ปัจจัยที่เป็นสิ่งกระตุ้นที่ทำให้บุคลากรเกิดความพอใจในการทำงาน ได้แก่ การได้รับการยอมรับและยกย่องในการทำงาน ความรู้สึกที่รับผิดชอบในการทำงาน ลักษณะงานที่ท้าทาย การได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และการเจริญเติบโตของงานที่ทำ องค์กรประกอบที่เอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน (วงเดือน เลอ หวิฒนภิญโญ, 2552 :11)

จากสภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กร องค์กรที่ผู้วิจัยเลือกที่จะทำการศึกษาคือ บริษัทกรุงเทพประกันชีวิตจำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ นั้นมาปรับใช้ประโยชน์ให้เข้ากับนโยบายการบริหารงานทรัพยากรบุคคลและองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างและเพิ่มพูนให้บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรและพัฒนาในกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งจะช่วยลดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการลาออกของบุคลากรและจะทำให้บุคลากรเกิดความจงรักภักดีต่อองค์กรและอาจจะยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่นที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการพัฒนาและสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่บุคลากรในองค์กรอีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กร ครั้งนี้ศึกษาจากประชากร คือ พนักงานของบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ในระดับพนักงานมีจำนวนทั้งสิ้น 784 คน (ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2554) เนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2550:208) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ 5 จะได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 265 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาคือ ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2554 ถึงเดือน มีนาคม 2555

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของพนักงาน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และเงินเดือนปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน ได้แก่ ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าและความมั่นคง สังคมสัมพันธ์ ลักษณะการบริหารงาน ภาวะอิสระจากงาน ความภาคภูมิใจในองค์กร ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับความผูกพันของพนักงานในองค์กร ได้แก่ ด้านความรู้สึกรัก ด้านความต่อเนื่อง และด้านบรรทัดฐานทางสังคม ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) แบบมาตรวัด 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ปัญหาหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ใช้แบบสอบถามประเภทแบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended Questions)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบแบ่งชั้น จำนวน 265 ชุด โดยขอความร่วมมือจากหัวหน้าฝ่าย

แต่ละแผนก ให้พนักงานตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละแผนก ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สิ่งพิมพ์ วารสาร หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่อทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาการแจกแจงความถี่ และนำเสนอเป็นค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถาม ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลแบบสอบถามระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้กำหนดการให้คะแนนเป็นแบบมาตรวัดที่มีให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความผูกพันของพนักงานในองค์กร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสอบถามระดับความผูกพันของพนักงานในองค์กร ได้กำหนดการให้คะแนนเป็นแบบมาตรวัดที่มีให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

4.4 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัยโดยการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานโดยสถิติเชิงอนุมาน ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพนักงานของพนักงานบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 265 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.5 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 24.5 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 26–30 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.6 รองลงมาคืออายุช่วง 31–35 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.8 อายุช่วง 20–25 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.6 อายุช่วง 36 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.2 และอายุช่วง 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่

การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 85.7 รองลงมาคือ การศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 12.8 การศึกษาค่ำกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.1 และการศึกษาสูงกว่าปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 0.4 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมาคือ สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 41.5 และสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงาน คิดเป็นร้อยละ 82.6 และตำแหน่งเจ้าหน้าที่อาวุโส คิดเป็นร้อยละ 17.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับเงินเดือนในช่วง 10,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาคือช่วง 20,000 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.7 ช่วง 30,000 – 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.7 สูงกว่า 40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.9 และน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน จากการศึกษาพบว่า พนักงานมีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสังคมสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D = 0.84) รองลงมาคือด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D = 0.81) และน้อยที่สุดคือ ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D = 0.87)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันในองค์กร จากการศึกษา พบว่า พนักงานส่วนใหญ่ มีระดับความผูกพันในองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D = 0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ความผูกพันต่อองค์กรด้านความรู้สึกมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D = 0.80) รองลงมาคือความผูกพันต่อองค์กรด้านความต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D = 0.94) และน้อยที่สุดคือ ด้านความผูกพันต่อองค์กรด้านบรรทัดฐานทางสังคมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D = 0.91)

4. ผลการวิเคราะห์ระดับของคุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ 1 : การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ

ตัวแปรพยากรณ์	b	SEb	β	t	Sig
ผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	0.264	0.390	0.281	6.796	0.000*
สถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	0.176	0.500	0.177	3.506	0.001*
การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน	0.013	0.063	0.011	0.211	0.833
ความก้าวหน้าและความมั่นคง	0.214	0.520	0.199	4.108	0.000*
สังคมสัมพันธ์	0.009	0.043	0.010	0.218	0.827
ลักษณะการบริหารงาน	0.030	0.058	0.024	0.516	0.606
ภาวะอิสระจากงาน	0.165	0.380	0.203	4.306	0.000*
ความภาคภูมิใจในองค์กร	0.176	0.340	0.231	5.126	0.000*
R = 0.841					
R ² = 0.707					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรคุณภาพชีวิตในการทำงานที่สามารถร่วมพยากรณ์ความผูกพันในองค์กรมี 5 ตัวแปร คือ คุณภาพชีวิตด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม คุณภาพชีวิตด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ คุณภาพชีวิตด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านภาวะอิสระจากงาน และ คุณภาพชีวิตด้านความภาคภูมิใจในองค์กร ที่เป็นตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ในความผูกพันในองค์กร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดย R² = 0.707 หมายถึง คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กร ได้ร้อยละ 70.7 ส่วนที่เหลือร้อยละ 29.3 เป็นผลมาจากสาเหตุอื่นๆ โดยมีสมการพยากรณ์ดังนี้

$$\hat{y} = 0.125 + 0.264*(X_1) + 0.176*(X_2) + 0.013(X_3) + 0.214*(X_4) + 0.009(X_5) + 0.030(X_6) + 0.165*(X_7) + 0.176*(X_8)$$

จากสมการข้างต้น สามารถพยากรณ์ความผูกพันในองค์กรได้ว่า ถ้า
คุณภาพชีวิตด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้
ความผูกพันในองค์กรเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน 0.264 หน่วย
คุณภาพชีวิตด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ ความผูกพันในองค์กรเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน 0.176 หน่วย
คุณภาพชีวิตด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ ความ
ผูกพันในองค์กรเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน 0.214 หน่วย
คุณภาพชีวิตด้านภาวะอิสระจากงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ ความผูกพันใน
องค์กรเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน 0.165 หน่วย
คุณภาพชีวิตด้านความภาคภูมิใจในองค์กรเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ ความ
ผูกพันในองค์กรเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน 0.176 หน่วย
ส่วนคุณภาพชีวิตด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านสังคมสัมพันธ์
และด้านลักษณะการบริหารงานไม่สามารถร่วมพยากรณ์ความผูกพันในองค์กรได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม มีอิทธิพลต่อความ
ผูกพันในองค์กร เนื่องจากพนักงานมีความต้องการในด้านสวัสดิการและค่าตอบแทนที่
เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อตอบสนองความต้องการด้านปัจจัยขั้น
พื้นฐานต่างๆของพนักงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุริดา ม่วงรุ่ง(2552) และเพียง
ใจ สุภารี(2552)
2. คุณภาพชีวิตด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มี
อิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กร เนื่องจากพนักงานมีความต้องการสถานที่ทำงาน
ปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีระบบสาธารณสุขปลอดภัยที่เหมาะสม เครื่องมือ
เครื่องใช้หรืออุปกรณ์ของสำนักงานเพียงพอในการปฏิบัติงานเพื่อความรู้สึกลดภัยและ
มีความสุขในขณะที่ปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพียงใจ สุภารี(2552)
3. คุณภาพชีวิตด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงมีอิทธิพลต่อความผูกพันใน
องค์กร เนื่องจากพนักงานมีความต้องการ โอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและ
ได้รับพิจารณาเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งตามความเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
สุริดา ม่วงรุ่ง(2552) และเพียงใจ สุภารี(2552)

4. คุณภาพชีวิตด้านภาวะอิสระจากงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กร เนื่องจากพนักงานมีความต้องการภาวะอิสระจากงาน เพื่อความสมดุลของช่วงเวลาการทำงานและช่วงเวลาที่ได้เป็นอิสระจากงาน ได้มีเวลาพักผ่อนและดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คำรง ลาฝอย(2552)

5. คุณภาพชีวิตด้านความภาคภูมิใจในองค์กรมีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กร เนื่องจากพนักงานมีความภาคภูมิใจในองค์กร พอใจในการทำงานกับองค์กร โดยรู้สึกว่าองค์กรมีความหมายต่อตนและมีความคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คำรง ลาฝอย(2552) และอรรถพล เปี่ยมศิริ(2552)

6. คุณภาพชีวิตที่ไม่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กร ได้แก่ ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน อาจเกิดจากการที่พนักงานได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการอบรม/ประชุม/สัมมนาในหน่วยงานน้อย ไม่ค่อยสนับสนุนหรือแนะนำให้นำความคิดใหม่ ๆ มาปรับปรุงในการทำงาน เนื่องจากกลัวการผิดพลาดในงาน ด้านสังคมสัมพันธ์อาจเกิดจากการที่พนักงานในแต่ละแผนกทำงานอยู่คนละส่วน และบางแผนกต้องออกนอกพื้นที่ จึงทำให้ความสัมพันธ์ไม่ส่งผลให้เกิดความผูกพันในองค์กร ด้านลักษณะการบริหารงานอาจเกิดจากการที่พนักงานไม่มีอำนาจในการตัดสินใจในงาน และผู้บริหารไม่ค่อยมีการพิจารณาเลื่อนขั้นโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถและกระบวนการที่ตรวจสอบได้เนื่องจากตำแหน่งในสายงานยังไม่เติบโตเท่าที่ควร ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรรถพล เปี่ยมศิริ(2553) และจิราภรณ์ น้อยนคร(2551)

จากผลการศึกษาวิจัยจะเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรและจะทำให้องค์กรเกิดประสิทธิผลได้ การเพิ่มคุณภาพชีวิตในการทำงานให้สูงขึ้นจะทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรและความจงรักภักดีต่อองค์กรมากขึ้นเช่นกัน

บรรณานุกรม

- ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์ (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดเคชั่น
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร (2550). ระเบียบวิธีวิจัย : แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท ยูเออนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย จำกัด
- วิลาวรรณพีพิศาล (2550). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิจิตรหัตถกร
- วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ
- จิราภรณ์ น้อยนคร (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทในเขตนิคมอุตสาหกรรมโรจนะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ชนิดา เล็บครุฑ (2554). ผลกระทบของคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สารนิพนธ์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ดำรง ลาฝอย (2552). ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทพีไอโซอิเล็กทริก แมนูแฟคเจอร์ จำกัด. วิทยานิพนธ์. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เพียงใจ สุภารี (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท แมกเนคอมพ์พีริซันเทคโนโลยี จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วงเดือน เลหาวัฒนภิญโญ (2552). คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. งานห้องผู้ป่วยหนักศัลยกรรม กลุ่มการพยาบาล. โรงพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี.
- สุธิดา ม่วงรุ่ง (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อความจงรักภักดีของพนักงานในองค์กร กรณีศึกษาบริษัททำอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อรรถพล เปี่ยมศิริ (2553). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ไปรษณีย์ไทย. วิทยานิพนธ์. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ภาคผนวก

เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกันในการแปลความหมายโดยผู้วิจัย ได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
B	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
SEe	แทน	ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอย
β	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
T	แทน	ค่าที่ใช้ทดสอบสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ
R ²	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
\hat{y}	แทน	ความผูกพันในองค์กร
X ₁	แทน	คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม
X ₂	แทน	คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสถานที่ทำงานปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ
X ₃	แทน	คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน
X ₄	แทน	คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง
X ₅	แทน	คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสังคมสัมพันธ์
X ₆	แทน	คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านลักษณะการบริหารงาน
X ₇	แทน	คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านภาวะอิสระจากงาน
X ₈	แทน	คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความภาคภูมิใจในองค์กร

การนำระบบต้นทุนกิจกรรมไปใช้กับธุรกิจโลจิสติกส์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

นิตยา ทัดเทียม

พิมพ์พิศา พรหมมา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและคำนวณหาต้นทุนกิจกรรมของธุรกิจโลจิสติกส์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ทำการสำรวจข้อมูลแบบเจาะลึกโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ เข้าสังเกตการณ์การปฏิบัติงาน และจากข้อมูลภายในของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนนที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 24 ราย แล้วนำมาคำนวณต้นทุนกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ การแบ่งกลุ่มกิจกรรม การกำหนดตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน การกระจายต้นทุนเข้ากิจกรรม และการคำนวณหาอัตราต้นทุนต่อตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน ผลการวิจัยพบว่า การแบ่งกลุ่มกิจกรรมในการดำเนินงานสามารถแยกออกเป็น 5 แผนกงาน คือ แผนกธุรการขนส่ง แผนกขนส่ง แผนกบุคคล และธุรการ แผนกการเงินและบัญชี แผนกขายและการตลาด ในแต่ละแผนกงานมีการดำเนินกิจกรรมที่แตกต่างกันสามารถแยกออกเป็นกิจกรรมได้ 14 กิจกรรม และผลการวิเคราะห์กิจกรรมพบว่าทุกกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า ทำให้ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ด้านการบริหารต้นทุน การกำหนดราคาค่าบริการ และการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทนำ

ปัจจุบันแนวโน้มการแข่งขันที่เข้มข้นขึ้นอันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงแห่งโลกยุคใหม่ ความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารและการพัฒนา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกสามารถติดต่อเชื่อมโยงกัน ส่งผลให้มนุษย์ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วไปพร้อม ๆ กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะไร้พรมแดน การแข่งขันจึงมีความรุนแรงและเข้มข้นขึ้น จึงเกิดรูปแบบการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันที่เน้นกระบวนการเพื่อความคล่องตัวในการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ จึงทำให้จำเป็นต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการอย่างมีระบบ หรือที่เรียกว่า โลจิสติกส์ (Logistics) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสามารถที่เหนือกว่าใครในการแข่งขัน และการกระจาย

ต้นทุน เพื่อให้มีต้นทุนรวมที่ต่ำที่สุดโดยลูกค้ามีความพอใจสูงสุดเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นองค์กรธุรกิจและรัฐบาลต่างก็ใช้แนวคิดของโลจิสติกส์ (Logistics) มาเป็นกลยุทธ์หลักในการสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน

เนื่องจากธุรกิจโลจิสติกส์ต้นทุนเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดราคาสินค้าและบริการ และส่วนใหญ่ใช้ระบบต้นทุนเดิมซึ่งมีข้อจำกัดหลายอย่าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนำระบบต้นทุนกิจกรรมไปใช้กับธุรกิจโลจิสติกส์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ผู้บริหารนำไปใช้ประโยชน์ในการคำนวณหาต้นทุนการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้การกำหนดราคาสินค้าและบริการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการนำระบบต้นทุนกิจกรรมไปใช้กับธุรกิจโลจิสติกส์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและคำนวณหาต้นทุนกิจกรรมของธุรกิจโลจิสติกส์ ซึ่งทำให้กิจการทราบต้นทุนการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมที่ปฏิบัติงานอยู่ ทำให้ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ด้านการบริหารต้นทุน การกำหนดราคาค่าบริการ อีกทั้งระบบต้นทุนกิจกรรมเป็นระบบบัญชีที่ทำให้กิจการทราบถึงสาเหตุของการเกิดต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายของกิจกรรมที่ปฏิบัติงานอยู่ ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสำรวจข้อมูลแบบเจาะลึกโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และเข้าสังเกตการณ์การปฏิบัติงาน โดยรวบรวมข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อนำมาคำนวณต้นทุนดำเนินงานแยกตามกิจกรรมให้กับธุรกิจโลจิสติกส์จากผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนนที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 24 ราย แล้วนำข้อมูลต้นทุนมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อนำมาคำนวณต้นทุนกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ การแบ่งกลุ่มกิจกรรม การกำหนดตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน การกระจายต้นทุนเข้ากิจกรรม และการคำนวณหาอัตราต้นทุนต่อตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลต้นทุนดำเนินงานเฉลี่ย

ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุนดำเนินงานจากบัญชีแยกประเภทของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนน จำนวน 24 ราย แล้วนำข้อมูลต้นทุนมาหาค่าเฉลี่ย

เพื่อนำมาคำนวณต้นทุนกิจกรรมในส่วนของกิจกรรมด้านการขนส่งสินค้าทางถนน และกิจกรรมด้านการบริหารจัดการ สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลต้นทุนเฉลี่ยของกิจกรรมขนส่งสินค้าทางถนน

บัญชีแยกประเภท	การกระจาย	ต้นทุนดำเนินงาน รวม 24 กิจกรรม	ต้นทุนดำเนินงาน เฉลี่ยต่อกิจกรรม
เงินเดือนฝ่ายปฏิบัติการ	จำนวนคน	29,851,200	1,243,800
โบนัสฝ่ายปฏิบัติการ	จำนวนคน	3,860,400	160,850
เงินสมทบประกันสังคม	จำนวนคน	1,492,560	62,190
ค่าสวัสดิการ	จำนวนคน	819,553	34,148
ค่าขนส่งภายในประเทศ	ทางตรง	12,000,000	500,000
ค่าค่าใช้จ่ายความเสียหายระหว่าง การขนส่ง	ทางตรง	1,152,000	48,000
ค่าเสื่อมราคา	ทางตรง	7,680,000	320,000
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะ	ทางตรง	3,312,000	138,000
ค่าจดทะเบียนรถ	ทางตรง	816,000	34,000
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ	ทางตรง	7,680,000	320,000
ค่าเบี้ยประกันภัยยานพาหนะ	ทางตรง	2,160,000	90,000
ค่าไฟฟ้าและน้ำประปา	จำนวนคน	1,249,940	52,081
ค่าโทรศัพท์	ทางตรง	1,248,000	52,000
วัสดุสำนักงาน	ทางตรง	87,000	3,625
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	ทางตรง	177,169	7,382
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์สำนักงาน	ทางตรง	38,885	1,620
ค่าอบรมสัมมนา	จำนวนคน	252,000	10,500
ค่าธรรมเนียมธนาคารและอื่นๆ	จำนวนคน	383,254	15,969
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	จำนวนคน	500,760	20,865
รวม		74,760,721	3,115,030

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลต้นทุนเฉลี่ยของกิจกรรมบริหารจัดการ

บัญชีแยกประเภท	การกระจาย	ต้นทุนดำเนินงาน รวม 24 กิจกรรม	ต้นทุนดำเนินงาน เฉลี่ยต่อกิจกรรม
เงินเดือนฝ่ายบริหาร	จำนวนคน	25,920,000	1,080,000
โบนัสฝ่ายบริหาร	จำนวนคน	4,080,000	170,000
เงินสมทบประกันสังคม	จำนวนคน	1,296,000	54,000
ค่าสวัสดิการ	จำนวนคน	738,720	30,780
ค่าไฟฟ้าและน้ำประปา	จำนวนคน	885,240	36,885
ค่าโทรศัพท์	จำนวนการ ใช้	1,388,160	57,840
วัสดุสำนักงาน	จำนวนคน	927,000	38,625
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	จำนวนเบิกใช้	777,165	32,382
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์สำนักงาน	จำนวนคน	158,879	6,620
ค่าอบรมสัมมนา	จำนวนคน	288,000	12,000
ค่าธรรมเนียมธนาคารและอื่นๆ	จำนวนคน	676,057	28,169
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	จำนวนคน	843,960	35,165
ค่ารับรอง	ทางตรง	912,000	38,000
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะ	จำนวนคน	720,000	30,000
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	ทางตรง	1,008,000	42,000
ค่าเบี้ยประกันภัย	จำนวนคน	576,000	24,000
ค่าโฆษณา	ทางตรง	864,000	36,000
ค่าธรรมเนียมวิชาชีพ	ทางตรง	480,000	20,000
ค่าการกุศลสาธารณะ	จำนวนคน	360,000	15,000
ค่าภาษีป้ายและภาษีโรงเรือน	จำนวนคน	672,000	28,000
ภาษีซื้อไม่ขอคืนและขอคืน ไม่ได้	ทางตรง	912,000	38,000
ค่าเสื่อมราคาฝ่ายบริหาร	จำนวนคน	1,086,475	45,270
รวม		45,569,656	1,898,736

จากข้อมูลต้นทุนดำเนินงานเฉลี่ยตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2 สามารถนำมาคำนวณต้นทุนกิจกรรม 4 ขั้นตอน ได้ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มกิจกรรมของธุรกิจโลจิสติกส์

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนนในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็น มีหน้าที่รับสินค้าจากลูกค้า ส่งสินค้า ควบคุมดูแลการขนส่งสินค้าให้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย กิจกรรมที่เกิดขึ้นสามารถแยกออกเป็น 5 แผนก คือ แผนกธุรการขนส่ง แผนกขนส่ง แผนกบุคคลและธุรการ แผนกการเงินและบัญชี แผนก ขยายและการตลาด และจากการวิเคราะห์กิจกรรมของผู้ประกอบการขนส่งทางถนนตาม แผนกงานต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปกิจกรรมของธุรกิจโลจิสติกส์ได้ ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงสรุปกิจกรรมของธุรกิจโลจิสติกส์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนกงาน	กิจกรรม
1. แผนกธุรการขนส่ง	1. การรับรายการขนส่งสินค้า 2. การจัดรถขนส่ง
2. แผนกขนส่ง	3. การวิ่งบรรทุกขนส่งสินค้า 4. การยกสินค้าขึ้นและลงจากรถ
3. แผนกบุคคลและธุรการ	5. การจัดหาบุคลากร 6. การจ่ายเงินเดือน 7. การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์
4. แผนกการเงินและบัญชี	8. การทำรายการรับ-จ่ายเงิน 9. การบันทึกรายการบัญชี 10. การบันทึกรายการและการเรียกเก็บเงิน 11. การบันทึกรายการและการทำเอกสารจ่ายเงิน 12. การจัดทำงบการเงิน
5. แผนกขยายและการตลาด	13. การติดต่อหาลูกค้าใหม่ 14. การดูแลลูกค้าเก่า

2. การกำหนดตัวหลักค้ำต้นทุนของแต่ละกิจกรรม

2.1 การวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเกิดกิจกรรมและการระบุตัวหลักค้ำต้นทุน

ในการคำนวณต้นทุนกิจกรรมที่นำมาใช้กับธุรกิจโลจิสติกส์ การพิจารณาว่าอะไรเป็นปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดต้นทุนในแต่ละกิจกรรมของธุรกิจโลจิสติกส์ และทราบถึงสาเหตุของการเกิดกิจกรรมนั้น ๆ เป็นที่มาของการเกิดต้นทุนและการระบุตัวหลักค้ำต้นทุน สามารถแสดงรายละเอียดได้ตามตารางที่ 4

2.2 การรวบรวมตัวหลักค้ำต้นทุนของกิจกรรม

จากการศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลตัวหลักค้ำต้นทุนแต่ละกิจกรรม จากการเข้าสัมภาษณ์ เข้าสังเกตการณ์การปฏิบัติงานจริงของธุรกิจโลจิสติกส์ในทุกแผนกงาน สามารถสรุปตัวหลักค้ำต้นทุนได้ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์สาเหตุการเกิดกิจกรรม และการระบุตัวหลักค้ำต้นทุน

กิจกรรม	สาเหตุการเกิดกิจกรรม	ตัวหลักค้ำต้นทุน	จำนวนกิจกรรม
1. การรับรายการขนส่งสินค้า	ใบสั่งงานเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติงาน	จำนวนใบสั่งงาน	1,152 ใบ
2. การจัดรถขนส่ง	การจัดรถเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติงาน	จำนวนครั้งในการจัดรถ	1,728 ครั้ง
3. การวิ่งบรรทุกรับส่งสินค้า	การวิ่งบรรทุกเป็นความต้องการส่งสินค้าให้กับลูกค้า	จำนวนเที่ยววิ่งบรรทุก	288 เที่ยว
4. การยกสินค้าขึ้นและลงจากรถ	การยกสินค้าขึ้นและลงจากรถเป็นขั้นตอนในการปฏิบัติงาน	จำนวนครั้งที่ยกสินค้าขึ้น-ลงจากรถ	7,200 ครั้ง
5. การจัดหาบุคลากร	การจัดหาบุคลากรเป็นความต้องการบุคลากรตามที่แต่ละฝ่ายร้องขอหรือต้องการ	จำนวนครั้งในการจัดหาบุคลากร	10 ครั้ง
6. การจ่ายเงินเดือน	การจ่ายเงินเดือนเป็นความต้องการจ่ายเงินเดือนให้กับพนักงานของกิจการ	จำนวนครั้งการจ่ายเงินเดือน	12 ครั้ง
7. การสั่งซื้อวัสดุอุปกรณ์	การสั่งซื้อเป็นความต้องการ	จำนวนครั้งการสั่งซื้อ	30 ครั้ง

	ใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ในกิจการ		
8. การทำรายการรับ-จ่ายเงิน	การรับ-จ่ายเงินสดเป็นความต้องการใช้เงิน	จำนวนครั้งการทำรายการรับ-จ่ายเงิน	3,456 ครั้ง
9. การบันทึกรายการบัญชี	การบันทึกรายการบัญชีเป็นความต้องการจัดทำบัญชีของกิจการ	จำนวนครั้งการบันทึกบัญชี	48 ครั้ง
10. การบันทึกรายการและการเรียกเก็บเงิน	การเรียกเก็บเงินจากการให้บริการเป็นความต้องการทราบรายได้ของกิจการ	จำนวนครั้งการเรียกเก็บเงิน	48 ครั้ง
11. การบันทึกรายการและ การทำเอกสารจ่ายเงิน	การจ่ายเงินเป็นความต้องการทราบค่าใช้จ่ายของกิจการ	จำนวนครั้งในการจ่ายเงิน	48 ครั้ง
12. การจัดทำงบการเงิน	การใช้งบการเงินเป็นความต้องการทราบผลการดำเนินงานของกิจการ	จำนวนครั้งการจัดทำงบการเงิน	14 ครั้ง
13. การติดต่อหาลูกค้าใหม่	จำนวนลูกค้าใหม่เป็นความต้องการเพิ่มรายได้ของกิจการ	จำนวนครั้งการติดต่อ	20 ครั้ง
14. การดูแลลูกค้าเก่า	การดูแลลูกค้าเก่าเป็นความต้องการให้บริการที่ดีต่อลูกค้า เพื่อรักษาลูกค้าของกิจการ	จำนวนครั้งการพบลูกค้าเก่า	60 ครั้ง

3. การกระจายต้นทุนค่าใช้จ่ายเข้ากิจกรรม

การกระจายต้นทุนค่าใช้จ่ายในระบบต้นทุนกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ
 ขั้นตอนที่ 1 การกระจายต้นทุนลงสู่หน่วยงานในแผนกงานต่าง ๆ 5 แผนก โดยอาศัยตัวหลักต้นทุนทรัพยากร (Resources Driver) เป็นตัวหลักต้นทุนลงสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแผนกงานต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การกระจายต้นทุนในแผนงานต่าง ๆ ลงสู่กิจกรรม 14 กิจกรรม (Cost Object) โดยอาศัยตัวผลักดันกิจกรรม (Activity Driver) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายกับฝ่ายงานต่าง ๆ

ในการปันส่วนต้นทุนลงสู่หน่วยงาน สำหรับค่าใช้จ่ายที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้รับการปันส่วนมาจากบัญชีแยกประเภท สามารถระบุได้ว่าเกิดจากการทำกิจกรรมในหน่วยงานใด โดยสามารถสรุปการกระจายต้นทุนลงสู่หน่วยงานได้ตามตารางที่ 5 และ ตารางที่ 6 ตารางที่ 5 แสดงการปันส่วนต้นทุนกิจกรรมขนส่งทางถนนลงสู่แผนงาน

บัญชีแยกประเภท	การกระจาย	รวม	แผนกธุรการ ขนส่ง	แผนกขนส่ง
เงินเดือนฝ่ายปฏิบัติการ	จำนวนคน	1,243,800	141,900	1,101,900
โบนัสฝ่ายปฏิบัติการ	จำนวนคน	160,850	12,386	148,464
เงินสมทบประกันสังคม	จำนวนคน	62,190	7,095	55,095
ค่าสวัสดิการ	จำนวนคน	34,148	2,629	31,519
ค่าขนส่งภายในประเทศ	ทางตรง	500,000	-	500,000
ค่าชดเชยความเสียหาย ระหว่างการขนส่ง	ทางตรง	48,000	-	48,000
ค่าเสื่อมราคา	ทางตรง	320,000	-	320,000
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะ	ทางตรง	138,000	-	138,000
ค่าจดทะเบียนรถ	ทางตรง	34,000	-	34,000
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ	ทางตรง	320,000	-	320,000
ค่าเบี้ยประกันภัยยานพาหนะ	ทางตรง	90,000	-	90,000
ค่าไฟฟ้าและน้ำประปา	จำนวนคน	52,081	4,010	48,071
ค่าโทรศัพท์	ทางตรง	52,000	52,000	-
วัสดุสำนักงาน	ทางตรง	3,625	3,625	-
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	ทางตรง	7,382	7,382	-
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์สำนักงาน	ทางตรง	1,620	1,620	-
ค่าอบรมสัมมนา	จำนวนคน	10,500	810	9,690
ค่าธรรมเนียมธนาคารและอื่นๆ	จำนวนคน	15,969	3,231	12,738
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	จำนวนคน	20,865	3,069	17,796
รวม		3,115,030	239,757	2,875,273

ตารางที่ 6 แสดงการปันส่วนต้นทุนกิจกรรมบริหารจัดการลงสู่แผนงาน

บัญชีแยกประเภท	การกระจาย	รวม	แผนบุคคล และธุรการ	แผนการเงิน และบัญชี	แผนขายและ การตลาด
เงินเดือนฝ่ายบริหาร	จำนวนคน	1,080,000	312,000	432,000	336,000
โบนัสฝ่ายบริหาร	จำนวนคน	170,000	52,630	68,260	49,110
เงินสมทบประกันสังคม	จำนวนคน	54,000	15,600	21,600	16,800
ค่าสวัสดิการ	จำนวนคน	30,780	9,529	12,358	8,893
ค่าไฟฟ้าและน้ำประปา	จำนวนคน	36,885	12,295	12,295	12,295
ค่าโทรศัพท์	จำนวนการใช้	57,840	14,460	10,676	32,704
วัสดุสำนักงาน	จำนวนคน	38,625	12,875	12,875	12,875
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	จำนวนเบิกใช้	32,382	8,095	24,287	-
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ สำนักงาน	จำนวนคน	6,620	2,206	2,208	2,206
ค่าอบรมสัมมนา	จำนวนคน	12,000	4,000	4,000	4,000
ค่าธรรมเนียมธนาคารและ อื่นๆ	จำนวนคน	28,169	9,389	9,390	9,390
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	จำนวนคน	35,165	11,721	11,722	11,722
ค่ารับรอง	ทางตรง	38,000	-	-	38,000
ค่าซ่อมแซมยานพาหนะ	จำนวนคน	30,000	10,000	10,000	10,000
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง	ทางตรง	42,000	-	-	42,000
ค่าเบี้ยประกันภัย	จำนวนคน	24,000	8,000	8,000	8,000
ค่าโฆษณา	ทางตรง	36,000	-	-	36,000
ค่าธรรมเนียมวิชาชีพ	ทางตรง	20,000	-	20,000	-
ค่าการกุศลสาธารณะ	จำนวนคน	15,000	5,000	5,000	5,000
ค่าภาษีป้ายและ ภาษีโรงเรือน	จำนวนคน	28,000	9,333	9,333	9,334
ภาษีซื้อไม่ขอคืนและ ขอคืนไม่ได้	ทางตรง	38,000	38,000	-	-
ค่าเสื่อมราคาฝ่ายบริหาร	จำนวนคน	45,270	15,090	15,090	15,090
รวม		1,898,736	550,223	689,094	659,419

เมื่อจัดสรรต้นทุนรวมให้กับแต่ละแผนกงานแล้ว แต่ละแผนกงานที่ได้รับ
 ต้นทุนต้องนำไปจัดสรรให้กับกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในแผนกงาน โดยพิจารณาจากสัดส่วน
 ของการทำกิจกรรมนั้น ๆ ภายในแผนกงาน สามารถสรุปการกระจายต้นทุนดำเนินงาน
 จากบัญชีแยกประเภทลงสู่แผนกงาน 5 แผนกงาน และจากแผนกงานกระจายต้นทุน
 ดำเนินงานสู่กิจกรรม 14 กิจกรรม สามารถแสดงสรุปต้นทุนดำเนินงานแต่ละกิจกรรมได้
 ตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงสรุปต้นทุนดำเนินงานของรัฐกิจโลจิสติกส์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนกงาน 5 แผนก	ต้นทุน (บาท)	กิจกรรม 14 กิจกรรม	ต้นทุน (บาท)
1. แผนกธุรการขนส่ง	239,757	1. การรับรายการขนส่ง สินค้า 2. การจัดรถขนส่ง	142,603 97,154
2. แผนกขนส่ง	2,875,273	3. การวิ่งบรรทุกขนส่ง สินค้า 4. การยกสินค้าขึ้นและลงจาก รถ	2,287,243 588,030
3. แผนกบุคคลและ ธุรการ	550,223	5. การจัดหาบุคลากร 6. การจ่ายเงินเดือน 7. การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์	145,967 210,151 194,105
4. แผนกการเงินและ บัญชี	689,094	8. การทำรายการรับ- จ่ายเงิน 9. การบันทึกรายการบัญชี 10. การบันทึกรายการและ การเรียกเก็บเงิน 11. การบันทึกรายการและ การทำเอกสารจ่ายเงิน 12. การจัดทำงบการเงิน	137,822 137,821 137,819 137,816 137,816
5. แผนกขายและ การตลาด	659,419	13. การติดต่อหาลูกค้าใหม่ 14. การดูแลลูกค้าเก่า	346,890 312,529
รวม	5,013,766		5,013,766

4. การคำนวณต้นทุนต่อตัวผลิตภัณฑ์กิจกรรม

เมื่อได้จัดสรรต้นทุนดำเนินงานต่าง ๆ ลงสู่แต่ละกิจกรรมแล้ว จะได้ต้นทุนดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมเพื่อคำนวณหาต้นทุนต่อกิจกรรม และต้นทุนต่อตัวผลิตภัณฑ์ ต้นทุน สามารถแสดงการคำนวณต้นทุนต่อตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุนได้ตามตารางที่ 8

DRAFT

กิจกรรม	ต้นทุน กิจกรรม	ตัวหลักต้นทุน	จำนวน กิจกรรม	ต้นทุนต่อหน่วยตัว หลักต้น
1. การรับรายการขนส่งสินค้า	142,603	จำนวนใบสั่งงาน	1,152 ใบ	123.79 บาทต่อใบ
2. การจัดรถขนส่ง	97,154	จำนวนครั้งในการจัดรถ	1,728 ครั้ง	56.22 บาทต่อครั้ง
3. การวิ่งบรรทุกขนส่งสินค้า	2,287,243	จำนวนเที่ยววิ่งบรรทุก	288 เที่ยว	7,941.82 บาทต่อเที่ยว
4. การยกสินค้าขึ้นและลงจากรถ	588,030	จำนวนครั้งที่ยกสินค้าขึ้น-ลง จากรถ	7,200 ครั้ง	81.67 บาทต่อครั้ง
5. การจัดหาบุคลากร	145,967	จำนวนครั้งในการจัดหา บุคลากร	10 ครั้ง	14,596.70 บาทต่อครั้ง
6. การจ่ายเงินเดือน	210,151	จำนวนครั้งการจ่ายเงินเดือน	12 ครั้ง	17,512.58 บาทต่อครั้ง
7. การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์	194,105	จำนวนครั้งการสั่งซื้อ	30 ครั้ง	6,470.17 บาทต่อครั้ง
8. การทำรายการรับ-จ่ายเงิน	137,822	จำนวนครั้งการทำรายการรับ- จ่ายเงิน	3,456 ครั้ง	39.88 บาทต่อครั้ง
9. การบันทึกรายการบัญชี	137,821	จำนวนครั้งการบันทึกบัญชี	48 ครั้ง	2,871.27 บาทต่อครั้ง
10. การบันทึกรายการและการเรียกเก็บ เงิน	137,819	จำนวนครั้งการเรียกเก็บเงิน	48 ครั้ง	2,871.23 บาทต่อครั้ง
11. การบันทึกรายการและการทำ เอกสารจ่ายเงิน	137,816	จำนวนครั้งในการจ่ายเงิน	48 ครั้ง	2,871.17 บาทต่อครั้ง
12. การจัดทำงบการเงิน	137,816	จำนวนครั้งการจัดทำงบ การเงิน	14 ครั้ง	9,844 บาทต่อครั้ง
13. การติดต่อหาลูกค้าใหม่	346,890	จำนวนครั้งการติดต่อ	20 ครั้ง	17,344.50 บาทต่อครั้ง
14. การดูแลลูกค้าเก่า	312,529	จำนวนครั้งการพบลูกค้าเก่า	60 ครั้ง	5,208.82 บาทต่อครั้ง
รวม	5,013,766			

ตารางที่ 8 แสดงสรุปต้นทุนต่อกิจกรรม และการคำนวณต้นทุนต่อตัวหลักต้นทุน

อภิปรายผล

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผลการวิเคราะห์กิจกรรมของธุรกิจโลจิสติกส์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการเข้าสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารการทำงาน สามารถสรุปได้ว่ามีกิจกรรมทั้งหมด 14 กิจกรรม และได้คำนวณหาต้นทุนต่อตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุนตามตารางที่ 8 จะทำให้ผู้บริหารทราบถึงต้นทุนต่อตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการคำนวณหาต้นทุนดำเนินงานในการให้บริการได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ต้นทุนการดำเนินงานด้านการขนส่งสินค้าทางถนน ซึ่งประกอบด้วย 4 กิจกรรม จำนวนต้นทุนรวม 8,203.50 บาท ต้นทุนกิจกรรมที่มีมูลค่าสูงที่สุดคือ กิจกรรมการวิ่งบรรทุกขนส่งสินค้า จำนวนต้นทุน 7,941.82 บาทต่อเที่ยว ซึ่งหากกิจการใช้รถบรรทุกขนาดใหญ่วิ่งไปรับสินค้าของลูกค้า น้อยรายจะทำให้ต้นทุนการขนส่งสูง และในการรับรายการขนส่งสินค้าแต่ละเที่ยวก็จะมีค่าใช้จ่ายอีกทีละ 123.79 บาท ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องรวบรวมลูกค้าและจัดคิวในการรับส่งสินค้าให้คุ้มกับต้นทุนที่เสียไปในการวิ่งแต่ละเที่ยว และให้ประหยัดต้นทุนให้มากที่สุด อีกทั้งในการกำหนดตัวผลิตภัณฑ์ของกิจกรรมการวิ่งบรรทุกขนส่งสินค้าควรเพิ่มจากเดิมที่มีเพียงจำนวนเที่ยววิ่งบรรทุก เป็นเพิ่มระยะทางการเดินทางรวมเข้าไปด้วย เนื่องจากในการคำนวณราคาสำหรับลูกค้า ระยะทางการขนส่งเป็นปัจจัยสำคัญในการคิดต้นทุนเพื่อจะหาว่า ต้นทุนค่าขนส่งต่อกิโลเมตรเป็นเท่าไร ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยไม่สามารถรวบรวมข้อมูลระยะทางการขนส่งจากกิจการต่างๆ ได้

การใช้ต้นทุนกิจกรรมเพื่อลดต้นทุน

จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นของธุรกิจโลจิสติกส์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดต้นทุน รวมทั้งการวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ของกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว จะต้องทำการวิเคราะห์กิจกรรมทั้งหมด 14 กิจกรรมว่า กิจกรรมใดบ้างเป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่า (Value-added Activities) และกิจกรรมใดบ้างเป็นกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่า (Nonvalue-added Activities) เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการบริหารกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และพยายามลดหรือตัดทอนกิจกรรมที่ไม่เพิ่มมูลค่าออกไปให้มากที่สุด เพื่อลดความสูญเปล่าให้เหลือน้อยที่สุดหรือหมดไปจากกิจการ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้บริหาร หัวหน้าแผนกงาน และเข้าสังเกตการณ์ปฏิบัติงานในธุรกิจโลจิสติกส์ในจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า กิจกรรมทั้งหมด 14 กิจกรรม เป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าทั้งสิ้น ผู้บริหารจึงควรบริหารกิจกรรมเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดต้นทุนการดำเนินงานให้ต่ำลง

บรรณานุกรม

- กชกร เถลิมาภรณ์.(2548). การบัญชีบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมลชนก สุทธิวาหนฤพุดิ และคณะ.(2547). การจัดการโซ่อุปทานและโลจิสติกส์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ท็อป/แมคกรอ-ฮิล.
- ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา.(2549) โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วังอักษร.
- คำนาย อภิปรัชญาสกุล.(2550). โลจิสติกส์และการจัดการซัพพลายเชนกลยุทธ์สำหรับลดต้นทุนและเพิ่มกำไร. กรุงเทพฯ : บริษัท ไฟกัสมิเดีย แอนด์ พับลิชชิง จำกัด.
- จามร สุวรรณฉาย.(2550) แนวทางการประยุกต์ระบบต้นทุนกิจกรรมกับธุรกิจโลจิสติกส์ในจังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศศิวิมล มีอำพล.(2550) การบัญชีเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ : บริษัท อินโฟไมนิ่ง จำกัด.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์.(2552). การบัญชีบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล.

การพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

บัณฑิต ประสานตรี

บทคัดย่อ

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ที่มีการดำเนินงานอยู่ในปัจจุบันในความรู้และประสบการณ์ทำงานในระบบงานการคลังมีไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบงาน เมื่อทราบถึงปัญหาข้างต้นแล้ว จึงได้สร้างรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยที่เก็บข้อมูลทางการวิจัย ที่มีสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการที่ใกล้เคียงกันเพื่อนำไปทดลองใช้ กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบงานการคลัง พบว่าเมื่อนำรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง มาทดลองใช้แล้วบุคลากร ที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับระบบงานการคลังมีความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ หรือบุคลากรมีความรู้เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ ความรู้ระบบงานการคลัง

บทนำ

โลกยุคปัจจุบันได้เข้าสู่ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ความรู้เกิดจากการแสวงหาเป็นพรแสวงมากกว่าพรสวรรค์ที่ติดตัวมาแต่เกิด ความรู้เป็นสิ่งที่สามารถฝึกฝน นำนั้นความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานให้เกิดประโยชน์ได้ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้บุคลากรทุกคนรู้จักหาความรู้ และนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ การจัดการความรู้จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Continuous Learning) อยู่ตลอดเวลา เพราะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะทำให้เป็นคนที่มีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รู้ว่าควรทำอะไร ไม่ควรทำอะไรในช่วงเวลาไหน รับรู้ถึงข้อดีข้อเสียจากการเลือกปฏิบัติในแนวทางใดทางหนึ่ง ซึ่งความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้เองที่จะสะท้อนถึงคุณค่า(Value) ของตัวบุคคลในฐานะของบุคลากรและจะทำให้มีข้อได้เปรียบเหนือกว่าคนอื่น นั่นก็หมายความว่าผลของการปฏิบัติงานที่ดี และมีศักยภาพในการทำงานในตำแหน่งงานที่สูงขึ้นต่อไป

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) จึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ ความรู้ยังคงอยู่ในองค์กรตลอดไปเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแก่ องค์กร สำหรับความรู้ซึ่งจะนำไปสู่ระบบของการจัดการความรู้(Knowledge Management) และในข้างต้นผู้ดำเนินการวิจัยขอกล่าวถึงที่มาข้อมูลและความรู้ของมนุษย์ที่เป็นความรู้ แฉงชัด (Explicit Knowledge) ได้ถูกบันทึกและจัดทําไว้ในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ในอดีตถึง ปัจจุบัน เป็นจำนวนมาก มีทั้งในรูปแบบของหนังสือ นิตยสาร วารสาร แผ่นพับ สิ่งตีพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อมัลติมีเดีย เว็บไซต์ Blog ฯลฯ แต่ส่วนใหญ่จะกระจุกกระจายอยู่ ทั่วไป เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สถาบันการศึกษา โรงเรียน หน่วยงาน องค์กร เว็บไซต์ หรือเป็นส่วนบุคคล ขาดต่อการศึกษาค้นคว้าเพื่อนํามาใช้ประโยชน์ ประกอบกับ ความรู้ประเภทที่ฝังลึกอยู่ในตัวมนุษย์เอง (Tacit Knowledge) ก็สูญหายไปจำนวนมาก เช่นกัน เนื่องจากขาดวิธีการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ หากเราสามารถหาวิธีหรือมี รูปแบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่มีประสิทธิภาพ ในการรวบรวม ความรู้ที่แจ้งชัด (Explicit Knowledge) และความรู้ฝังลึกที่อยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ที่กระจุกกระจายอยู่ทั่วไป ให้มารวมอยู่ในที่เดียวกันได้แล้ว จะทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้า หรือต้องการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและความรู้เดิมที่มี อยู่ เพื่อนํามาพัฒนาและประยุกต์ใช้ในงานของตนเอง องค์กร และเพื่อก่อให้เกิดเป็นความรู้ ใหม่ต่อไป และความรู้ทั้งหมดก็จะไม่สูญหายเพราะมีระบบการจัดการความรู้ที่ดี นักวิชาการได้พยายามสร้าง เครื่องมือการจัดการความรู้²ขององค์กร (KM Tools) ขึ้นเป็น จำนวนมาก (บุรชัย สิริมหาสาร และพัชรา กวางทอง, 2552,หน้า 152) อาทิ ฐานข้อมูล ความรู้ (Knowledge Bases) ชุมชนนักปฏิบัติ (CoP : Community of Practice) เทคนิคการ เล่าเรื่อง (Storytelling) การทบทวนหลังการปฏิบัติ (AAR: After Action Review) การ ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Kaizen) สภากาแฟ (Knowledge Cafe) การประชุมทบทวนงาน (Retrospect) เพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Assist) การตรวจสอบความรู้ (Knowledge Audit) การ จัดตั้งทีมข้ามสายงาน (Cross-Functional Team) กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม (IQC : Innovation & Quality Circles) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) การสับเปลี่ยนงาน (Job Rotation) การยืมตัวบุคลากรมาช่วยงาน (Secondment) เวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Forum) การบันทึกความรู้ ด้วย Weblog เป็นต้น

ความสำคัญของปัญหา

จากสภาพปัญหาของระบบงานการคลัง หน่วยงานการคลังเป็นหน่วยงานย่อยของ องค์กรมีหน้าที่สนับสนุนการบริหารจัดการขององค์กร ที่มีความสำคัญยิ่งหากเกิดปัญหาใน

ระบบการบริหารจัดการหรือการปฏิบัติงานและอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากในระบบการดำเนินงานขององค์กร เพราะมีขอบเขตเกี่ยวข้องกับหน่วยงานในองค์กรทั้งหมด รวมถึงหน่วยงานภายนอก ดังนั้น ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับระบบงานการคลังนี้ส่วนใหญ่ จะเกิดจาก ผู้ปฏิบัติงานขาดความเข้าใจและไม่มีประสบการณ์ที่เหมาะสมกับระบบงานการคลังทำให้เกิดข้อผิดพลาดในเรื่องของการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. เพื่อประเมิน รูปแบบการจัดการความรู้ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบงานการคลัง จำนวนรวม 110 คน เป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างรวมทั้งหมด 6 แห่ง ดังต่อไปนี้คือ มรภ. พระนคร 35 คน มรภ.จันทระเกษม 15 คน มรภ.สวนดุสิต 18 คน มรภ.สวนสุนันทา 14 คน มรภ.บ้านสมเด็จเจ้าพระยา 11 คน มรภ.ธนบุรี 17 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวนรวม 87 คน (โดยวิธี yamane)

ด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหาเป็นการศึกษาแยกออกเป็น 1) การกำหนดความรู้ 2) การแลกเปลี่ยนความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การนำความรู้ไปใช้

ด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น รูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ตัวแปรตาม ความรู้ระบบงานการคลังเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพและปัญหาการจัดการความรู้ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ หมายถึง การศึกษาถึงสภาพและปัญหาในการจัดการความรู้ระบบงานการคลัง ที่แฝงอยู่ในกระบวนการทำงานในระบบงานการคลัง ที่เรียกว่า ความสำคัญต่อ ปัจจัยความสำเร็จ (Key Enablers) ที่ส่งผลให้การดำเนินงานสำหรับการจัดการความรู้ตามรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลังขาดประสิทธิภาพ จนกลายเป็นปัญหาทั้งในอดีตที่ผ่านมาโดยจะส่งผลกระทบต่ออนาคต ซึ่งสภาพปัญหาเหล่านี้ต้องมีการแก้ไขโดยการหารูปแบบหรือวิธีการที่เหมาะสม กับการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ซึ่งเดิมรูปแบบการจัดการความรู้ มีอยู่แล้ว เพียงแต่ยังไม่ได้จัดรูปแบบการจัดการความรู้ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนั้น หากนำรูปแบบการจัดการความรู้ในระบบงานการคลัง เข้าไปใช้ ก็จะส่งผลให้บุคลากรที่อยู่ในระบบงานการคลังได้เข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายในองค์กรราชภัฏ ต่อไป

การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ หมายถึง การนำเอากระบวนการทำงานของระบบงานการคลัง มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่เทียบเคียงกับรูปแบบการจัดการความรู้ มาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเป็นรูปแบบที่เกิดจาก การศึกษากระบวนการทำงานของระบบงานการคลัง แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย บทความ วารสาร และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาสรุปถึง องค์ประกอบ และสภาพปัญหาที่สำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยได้จัดองค์ประกอบของกระบวนการ การจัดการความรู้ที่สำคัญ ที่มีอยู่ในระบบงานเดิมแต่ไม่ได้จัดระบบไว้ โดยนำมาจัดเป็นกระบวนการใหม่ ซึ่งจะทำให้เกิด การพัฒนาระบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ แบ่งออกเป็น 7 องค์ประกอบ 1. การกำหนดความรู้ 2. การแลกเปลี่ยนความรู้ (การถ่ายทอดความรู้ระหว่างบุคลากร) 3. การจัดเก็บความรู้ 4. การนำความรู้ไปใช้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ที่นำมาใช้อยู่หลัก ๆ อยู่ 4 องค์ประกอบ ในส่วนของ การจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมีองค์ประกอบในกระบวนการนี้อยู่อีก 3 องค์ประกอบ เช่น 1. การสร้างความรู้ 2. การแสวงหาความรู้ และ 3. การกระจายความรู้ ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ถูกนำมาใช้เมื่อเทียบกับ 4 องค์ประกอบหลักแล้วการใช้มีความถี่ในการใช้น้อยกว่าเพราะเกี่ยวกับการหาประสบการณ์จากภายนอกองค์กรมาก กว่า

การประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ หมายถึง การนำรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลังในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดย

การเลือกองค์ประกอบการจัดการความรู้ ที่ใช้อยู่หลัก (ใช้แต่ยังไม่ได้จัดเป็นระบบ) อยู่ 4 องค์ประกอบ 1. การกำหนดความรู้ 2. การแลกเปลี่ยนความรู้ 3. การจัดเก็บความรู้ 4. การนำความรู้ไปใช้ นำมาพัฒนาสร้างเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง เพื่อทดลองใช้กับบุคลากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 ราย เพื่อประเมินผลความเข้าใจ และ ความสำคัญของกระบวนการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ทั้ง 4 องค์ประกอบ ในระยะเวลา 3 เดือน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้อำนวยการกองคลัง ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 แห่ง เพื่อตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1กลุ่มประชากรตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย

1.1 กลุ่มตัวอย่าง จากประชากรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 6 มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 87 คน จากกลุ่มประชากรทั้งหมด 110 คน(โดยใช้วิธี Yamane) เพื่อสำรวจสภาพและปัญหาการจัดการความรู้ระบบงานการคลังในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยใช้แบบสอบถาม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จากผู้บริหารระบบงานการคลังจำนวน 6 คน จากผู้บริหารในระดับ ผู้อำนวยการกองคลัง ถึง อธิการบดี หรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร จาก 6 มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยใช้แบบสัมภาษณ์

1.3 กลุ่มตัวอย่าง จากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับระบบงานการคลัง สาขาวิชาชีพ 5 คน และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องระบบงานการคลัง สาขาวิชาการ 5 คน รวม 10 คน โดยใช้แบบประเมินผล รูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลังในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.4 กลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มผู้ร่วมการทดลองที่เกี่ยวข้องระบบงานการคลัง จำนวน 7 คน โดยใช้ 1) แบบประเมินความรู้ ก่อน และ หลังการทดลอง จากผู้ร่วมการทดลอง 2) แบบสังเกตการณ์ ระหว่างการทดลอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามสำหรับผู้เกี่ยวข้องระบบงานการคลัง เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 87 คน จากกลุ่มประชากรทั้งหมด 110 คน

2.2 แบบสอบถามสัมภาษณ์ผู้บริหารแบบเจาะลึก เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จากผู้บริหารระบบงานการคลังจำนวน 6 คน จากผู้บริหารในระดับ ผู้อำนวยการกองคลัง ถึง อธิการบดี หรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร จาก 6 มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2.3 แบบตรวจสอบรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง สำหรับผู้เชี่ยวชาญประเมินระดับความเหมาะสม ของรูปแบบ เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับระบบงานการคลัง สายวิชาชีพ 5 คน และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องระบบงานการคลัง สายวิชาการ 5 คน รวม 10 คน โดยใช้แบบประเมินผล รูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลังในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2.4 แบบประเมินองค์ความรู้ ที่มาจากการทดลองใช้ การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประเมินก่อนและหลังทดลอง เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มผู้ร่วมการทดลองที่เกี่ยวข้องระบบงานการคลัง จำนวน 7 คน โดยใช้ 1) แบบประเมินความรู้ ก่อน และ หลังการทดลอง จากผู้ร่วมการทดลอง 2) แบบสังเกตการณ์ ระหว่างการทดลอง

2.5 แบบสังเกตการณ์ระหว่างการทดลอง เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มผู้ร่วมการทดลองที่เกี่ยวข้องระบบงานการคลัง จำนวน 7 คน โดยใช้ 1) แบบประเมินความรู้ ก่อน และ หลังการทดลอง จากผู้ร่วมการทดลอง 2) แบบสังเกตการณ์ ระหว่างการทดลอง

ตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2.1 ร่างรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2.2 ตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผู้เชี่ยวชาญในสายวิชาการและสายวิชาชีพ

ตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

กรอบการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ อยู่ในรูปแบบของ The one-group pretest – posttest Design

	กลุ่มทดลอง	ก่อนทดลอง	ตัวแปรทดลอง	หลังทดลอง
O1		O ₁	X	O ₂

X แทน รูปแบบการจัดการความรู้ ตามกรอบทดลองใน 4 กระบวนการ**

O2 แทน การประเมินหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้กับกลุ่มทดลอง

โดยกำหนดกรอบการประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ระบบงานการ

** ที่ทดลอง มี 4 กระบวนการ ดังนี้ 1. การกำหนดความรู้ (Knowledge Identification) 2. การแลกเปลี่ยนความรู้ (การถ่ายทอดความรู้) (Knowledge Transfer) 3. การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) 4. การนำความรู้ไปใช้ (Knowledge Utilization)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การใช้สถิติ nonparametric statistics แบบ The Sign test เพื่อพิจารณาเครื่องหมายความแตกต่าง (Sign + และ Sign -) ของข้อมูลระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาประชากร จำนวน 87 คน ผู้ศึกษาได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพและปัญหา การจัดการความรู้ ระบบงานคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

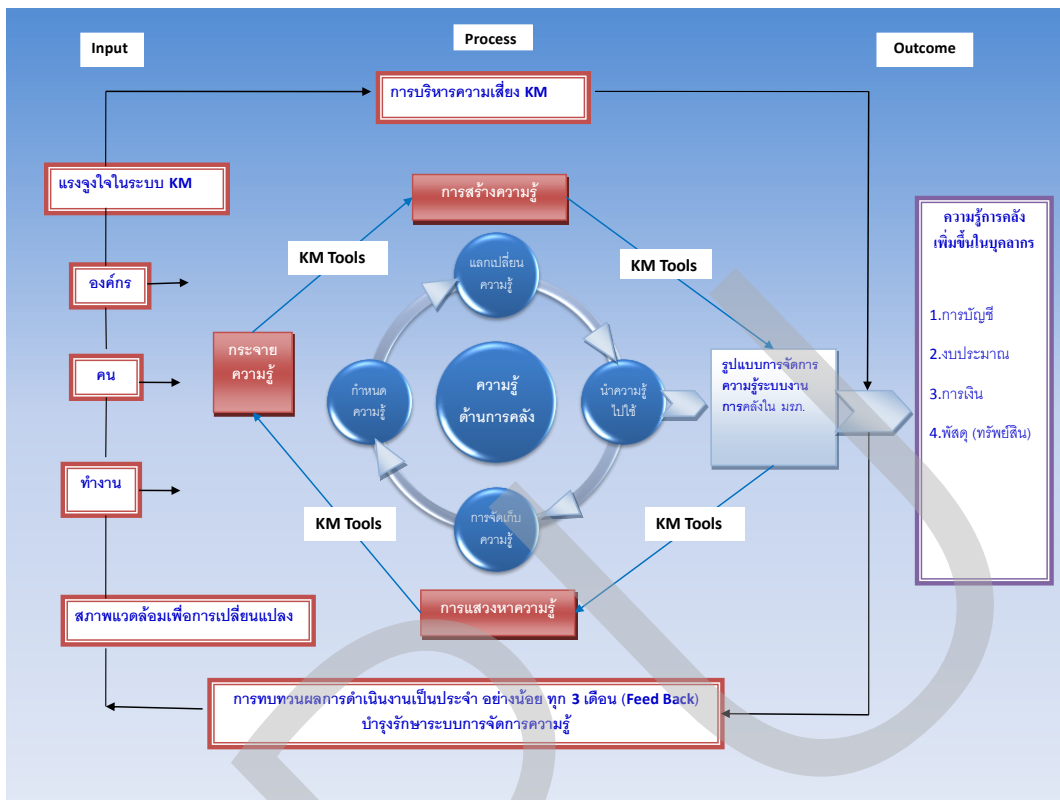
ผลจากแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารแบบเจาะลึก เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและความเห็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ ระบบงานคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเน้นเรื่อง เป็นแนวทางในการดำเนินการ การจัดการความรู้ ในหน่วยงาน เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ให้บุคลากร เพิ่มสมรรถนะในด้านความรู้ประสบการณ์ให้กับบุคลากรในสายงานต่าง ๆ

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไป การจัดการความรู้ ระบบงานคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

สรุปผลรายการที่สำรวจภาพรวม	ความเข้าใจ			ความสำคัญ		
	☐	S.D	ระดับ	☐	S.D	ระดับ
ในกระบวนการจัดการความรู้ทั้ง 4 ด้าน	☐	.		☐	.	บ
การกำหนดความรู้	3.80	.74	ปานกลาง	4.12	.58	มาก
การแลกเปลี่ยนความรู้ (การถ่ายทอดความรู้)	3.90	0.70	ปานกลาง	4.12	.58	มาก
การจัดเก็บความรู้	3.99	.76	ปานกลาง	4.24	.57	มาก
การนำความรู้ไปใช้	4.04	.74	มาก	4.29	.53	มาก

สรุปผลความความเข้าใจในกระบวนการจัดการความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง แต่การให้ความสำคัญต่อรูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรอยู่ในระดับมาก

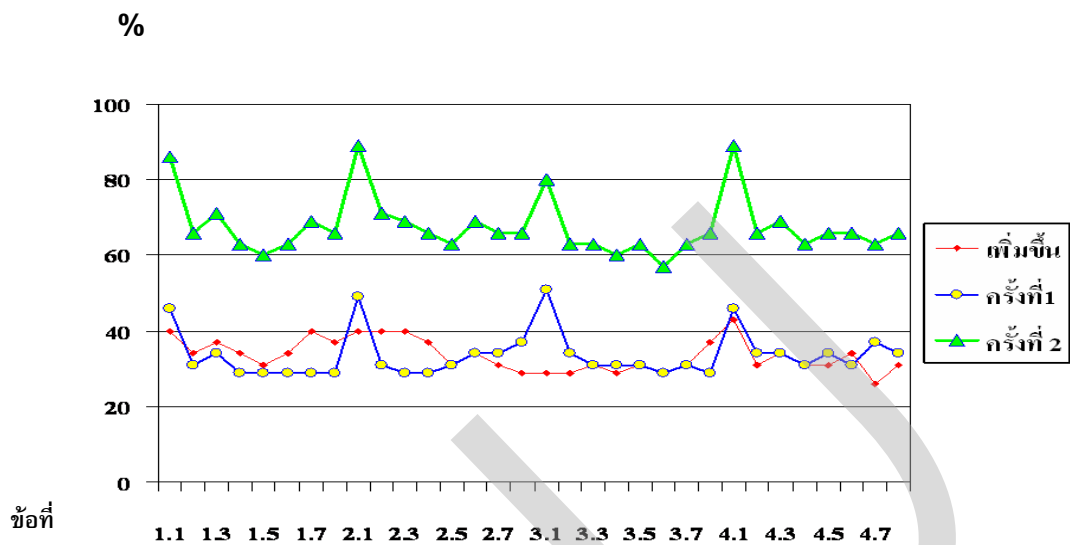
ตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยผู้เชี่ยวชาญในสายวิชาการและสายวิชาชีพ รวม 10 คน เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลการวิจัยใน ตอนที่ 1 มาร่างเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการทดลองใน 4 เรื่อง พร้อมปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
 ผลจากการประเมินและแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบ ทั้ง 10
 ท่าน มีความเห็น อยู่ในระดับ ตั้งแต่ความเหมาะสมมาก ถึง ความเหมาะสมมากที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบ การจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ใน
 มหาวิทยาลัยราชภัฏ กับกลุ่มทดลองในการพัฒนาความรู้และประสิทธิภาพของความรู้
 ทางด้านการบัญชี ด้านงบประมาณ ด้านการเงิน ด้านพัสดุ (ทรัพย์สิน) ด้วยการหาค่า
 เครื่องหมาย Sign test แล้วทั้ง 4 ด้านมีค่าเปลี่ยนแปลงจากการวัดความรู้ก่อนการทดลอง
 และหลังการทดลองมีค่าเป็น บวก (+) ทั้ง 7 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน
 ความรู้ที่ทดลองผ่านรูปแบบ การจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผลจากการสังเกตการณ์การทดลองรูปแบบ การจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง
 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากกลุ่มการทดลอง 7 คน จากแบบสังเกตการณ์การนำข้อมูลจาก
 แบบสังเกตการณ์ทดลอง รูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราช
 ภัฏ จากผู้เข้าร่วมการทดลอง 7 คน โดยสามารถสรุปผลได้ดังภาพ 2 รูปแบบการจัดการ
 ความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ นี้

ภาพที่ 2 กราฟเปรียบเทียบสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงในความเข้าใจถึงการเรียนรู้ในรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ จากสังเกตทดลอง

อภิปรายผล

บทสรุปนำมาสู่การแก้ปัญหา ระหว่างการทดลองรูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ให้ผ่านไปได้ด้วยดี คือการอธิบายถึงผลที่ได้จากการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมการทดลองมีความรู้ประสบการณ์ในการทำงานมากยิ่งขึ้น และลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นกับการทำงานในหน้าที่ ที่รับผิดชอบอยู่ ซึ่งเป็นงานเกี่ยวข้องกับระบบงานการคลัง และเมื่อมีการทดลองเสร็จสิ้นลงไป ผลที่ได้ก็เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ในเรื่องของความรู้และประสบการณ์ที่จะใช้ในการทำงาน รวมทั้งความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนที่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน

จากผลการทดลองในครั้งนี้ ทำให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับแนวคิดของดาเวนพอร์ต (Davenport, 1998) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับบนอลลิคจ์เวอร์เคอร์ว่า เนื่องจากความรู้เป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า องค์กรจึงควรให้มีกลุ่มบุคคลทำหน้าที่ดึงดูเอาความรู้จากผู้ที่มีความรู้แล้วนำไปสร้างเป็นรูปแบบที่เหมาะสมอย่างมีระบบ เพื่อจะได้เก็บรักษาและทำการปรับปรุงแก้ไขได้ตลอดเวลา สร้างสถานการณ์และโอกาสให้มีการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ส่วนแนวคิดของ Michael j.Marquardt (1996)ในเรื่องของกระบวนการพัฒนาไปสู่การเป็น

องค์กรแห่งการเรียนรู้ ระบบย่อยด้านความรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ เถา
ตระกูล (2550) ด้วยรูปแบบหลักของการบริหารความรู้และรูปแบบย่อยอีก 13 รูปแบบ
โดยเฉพาะในเรื่องของการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้สิ่งที่ได้เพิ่มเติมอีก คือ คู่มือการ
ปฏิบัติงานระบบงานการคลัง สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานการคลัง (การเบิกจ่าย) เพื่อให้ใช้
เป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กร

จากผลการวิจัย โดยการทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง ใน
มหาวิทยาลัยราชภัฏ ครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงสภาพขององค์ประกอบในการปฏิบัติงาน ตาม
รูปแบบการจัดการความรู้ ที่จะช่วยทำให้ประสบความสำเร็จกรณีนำรูปแบบการจัดการ
ความรู้ ไปประยุกต์ใช้ ที่นอกเหนือจากองค์ประกอบการจัดการความรู้ ระบบงานการคลัง
ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบไปด้วย ระบบงานที่จะดำเนินการประยุกต์ใช้กับองค์กร
การเตรียมบุคลากรเพื่อให้มีความเข้าใจ ความรู้ เห็นความสำคัญ และความพร้อม สร้าง
แรงจูงใจเช่นรางวัลผลตอบแทนขวัญและกำลังใจในด้านอื่น ๆ เตรียมสภาพแวดล้อมที่
เหมาะสม เครื่องมือ เทคโนโลยี และงบประมาณ ผู้บริหารมีการสนับสนุน ส่งเสริม
ติดตามผล เป็นระยะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาขององค์ประกอบที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในระบบงาน ที่ถูก
นำมาใช้ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงพัฒนาถึงองค์ประกอบที่ถูกนำมาใช้ ณ ระดับใด และผลที่
เกิดขึ้นในระดับต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงหลังจากนำองค์ประกอบที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จ
ในระบบงาน มีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างไร

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดการความรู้ ระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ
และภาคเอกชน ถึงผลการเปลี่ยนแปลงหลังจากมีการนำเอารูปแบบการจัดการความรู้ ไปใช้
ซึ่งมีข้อแตกต่างที่เป็นปัจจัยที่สำคัญระหว่างภาครัฐและเอกชนที่จะทำให้มีความแตกต่างกัน
เพื่อหาแนวทางแก้ไขในความแตกต่างกันให้มีความใกล้เคียงกันมากที่สุด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กานต์สุดา มาฆะศิริรานนท์. การนำเสนอระบบการจัดการความรู้สำหรับองค์กรภาคเอกชน
วิทยานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539

โหมยิต อินทวงศ์ และชนิดสรณ์ จิระพรชัย .(2552) "การจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัย
รามคำแหง" *Learning Organization* : องค์กรแห่งการเรียนรู้ เอกสารการอบรม
บุญมี พันธุ์ไทย, สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์.เดือนใจ เกตุษา. (2539) "วิธีการเคราะห์ข้อมูล
ทางการศึกษา 1" ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ . พิมพ์ครั้งที่ 11

บุญส่ง หาญพานิช. (2546). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถาบันอุดม
ศึกษา. วิทยานิพนธ์คุษฎีบัณฑิต. (สาขาอุดมศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยะนถ บุญมีพิพิธ. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา.
วิทยานิพนธ์คุษฎีบัณฑิต.(สาขาการบริหารการศึกษา)บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปกร

นवलลออ แสงสุข. (2550). การศึกษากิจการความรู้ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วิทยานิพนธ์คุษฎีบัณฑิต.(สาขาการพัฒนาระบบการศึกษามนุษย์)บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วิจารณ์ พานิช.(2547, พฤษภาคม) . การจัดการความรู้ คืออะไร: ไม่ทำไม่รู้.

สุมาลี สังข์ศรี. (2543).การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ภาษาอังกฤษ

Andersen, A. (2005). *Knowledge management news*. Retrieved September 9, 2005,

Awad, E. M., & Ghaziri, H. M. (2004). *Knowledge management*. New Jersey: Pearson
Education.

Marquardt, M. J. 1996. *Building the learning organization*. New York: McGraw Hill.

**ความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
ในการปฏิบัติงานพัสดุของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา**

บุญสุดา แก้วกระจาย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุ ศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือนุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานพัสดุในส่วนราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 11 หน่วยงาน รวมจำนวน 120 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ปฏิบัติงานในหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพัสดุดำกว่า 5 ปี และส่วนใหญ่เป็นข้าราชการสังกัดกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุ และระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุของบุคลากรส่วนใหญ่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า มีตัวแปร 3 ตัว ที่มีประสิทธิภาพของการพยากรณ์ โดยมีปัจจัยด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปัจจัยด้านเงินเดือนและสวัสดิการ มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพัสดุ การทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่าความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานพัสดุ ประกอบด้วยปัจจัยเชิงใจ จำนวน 1 ด้าน คือ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัจจัยเชิงอื่น จำนวน 2 ด้าน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงาน เงินเดือนและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการวิจัยในครั้งนี้จึงทำให้ทราบว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผล และไม่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุ ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานพัสดุมีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: ความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

บทนำ

1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และยอมรับเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ หนึ่งเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่ากิจกรรมทุกอย่างจำเป็นต้องอาศัยการบริหารอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเป็นการจัดและนำการทำงานเข้าสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ไม่ว่าจะ เป็นวงการรัฐบาล วงการธุรกิจ หรือในเรื่องของการทำงานในสาขาใดสาขาหนึ่งย่อมต้องมี ขอบข่ายของผลผลิต กระบวนการและการใช้ทรัพยากรทั้งสิ้น (กิตติมา ปรีดีคิดล,2529:4 อ้างถึงในเมตตา โสตะ,2548:1)

การบริหารยุคใหม่เชื่อว่าบุคคลากรในองค์กรจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพ การทำงานในองค์กรจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในการทำงาน มีความสุขในการดำรงชีวิตอยู่ในองค์กร และได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและเพื่อนสมาชิก ดังนั้นองค์กรจะต้องมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้พนักงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานในองค์กร รักองค์กร และต้องการอยู่กับองค์กรนั้นนานๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (พะยอม วงศ์สารศรี ,2545:5 อ้างถึงในศศิธร รุ่งเรืองผล,2548:2)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่มีขนาดใหญ่ โดยมีพื้นที่รับผิดชอบทั่วทั้งจังหวัด มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีส่วนราชการในสังกัดจำนวน 11 หน่วยงาน ในแต่ละปีงบประมาณองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาได้จัดสรรงบประมาณ ให้กับส่วนราชการในสังกัด เพื่อนำไปบริหารจัดการในภารกิจของแต่ละหน่วยงาน โดยมุ่งให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและประโยชน์แห่งสาธารณะให้มากที่สุด จึงได้มีคำสั่งมอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัสดุและมอบหมายงานให้หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ ซึ่งดำรงตำแหน่งในระดับผู้อำนวยการ เพื่อปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุอีกตำแหน่งหนึ่ง โดยมีหน้าที่ดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง ควบคุมดูแล เก็บรักษาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง รวมทั้งทรัพย์สินอื่นๆ ให้เป็นไปอย่างประหยัด คุ่มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งในรอบปีที่ผ่านมา มีหน่วยงานจากองค์กรอิสระ ซึ่งได้แก่ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเข้าทำการตรวจสอบการปฏิบัติงาน โดยมักจะมุ่งเน้นเข้าตรวจสอบกระบวนการบริหารงานพัสดุและตั้งข้อสังเกตในการปฏิบัติงาน เมื่อเกิดปัญหา มักจะพุ่งเป้าไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางพัสดุ กล่าวคือตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัสดุ และ

หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุเป็นลำดับแรก โดยไม่ได้พิจารณาศึกษาปัญหาหรือองค์ประกอบด้านอื่นๆ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเสนอต่อผู้บริหารเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดแนวทาง การปรับปรุง แก้ไข พัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุของข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุ ของข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการบริหารงานพัสดุ ของข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุของ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานพัสดุในส่วนราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา รวม 11 หน่วยงาน จำนวน 120 คน (สำรวจเมื่อ 30 กันยายน 2554) ดังนี้

1) สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด	จำนวน	12	คน
2) กองกิจการสภา	จำนวน	4	คน
3) กองแผนและงบประมาณ	จำนวน	5	คน
4) กองคลัง	จำนวน	4	คน
5) กองช่าง	จำนวน	4	คน
6) กองสาธารณสุข	จำนวน	3	คน
7) กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต	จำนวน	5	คน
8) กองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	จำนวน	2	คน
9) กองพัสดุและทรัพย์สิน	จำนวน	11	คน
10) กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	จำนวน	68	คน
11) หน่วยตรวจสอบภายใน	จำนวน	2	คน

2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือ

2.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการวิจัยเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 สร้างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาจากแนวทางในการตรวจสอบเอกสารเพื่อพิจารณาและแก้ไขปรับปรุงให้มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

2.3 ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Pretest) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทำการทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่คนในกลุ่มที่ต้องการศึกษา แต่มีลักษณะใกล้เคียงกัน จำนวน 30 ราย เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของผู้ตอบคำถาม แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล การประเมินค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย จะประเมินจากค่า 0 ถึง +1 ค่าความเที่ยงที่เข้าใกล้ 0 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงที่ต่ำ ส่วนค่าความเที่ยงที่เข้าใกล้ 1 แสดงว่าเครื่องมือมีความเที่ยงสูง ซึ่งเครื่องมือต่างๆ ไปควรมีค่าความเที่ยงอยู่ที่ 0.80 ขึ้นไป (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2550 : 232) และจากการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ 0.947 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงสูง

3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานพัสดุ ประสบการณ์ในการทำงาน หน่วยงานที่สังกัด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุ ประกอบด้วย ปัจจัยเชิงใจ จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านลักษณะงาน ด้านความรับผิดชอบ และปัจจัยเชิงเหตุหนุ่น จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุของข้าราชการ ใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานพัสดุ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Question)

4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 จำแนกข้าราชการในส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานพัสดุ รวม 11 หน่วยงาน จำนวน 120 คน โดยวิธีเจาะจงประชากร ได้แก่ สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด, กองกิจการสภา, กองแผนและงบประมาณ, กองคลัง, กองช่าง, กองสาธารณสุข, กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต, กองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กองพัสดุ และทรัพย์สิน, กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และหน่วยตรวจสอบภายใน

4.2 ดำเนินการแจกแบบสอบถามตามหน่วยงานจนครบตามจำนวน 120 คน

4.3 ดำเนินการรวบรวมข้อมูล จำนวน 120 คน แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและรวบรวมจัดระเบียบข้อมูลจนครบตามจำนวนก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล ระดับความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุและระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน เพื่อคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 มีอายุ 45 ปี ขึ้นไป จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 39.20 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 ปฏิบัติงานในหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 89.20 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพัสดุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 45.80 และส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครูสังกัดกองการศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรมโดยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 56.70

2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุ

เป็นการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุ โดยภาพรวม จำแนกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ด้านลักษณะงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านสภาพการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านเงินเดือนและสวัสดิการ และ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยนำเสนอในรูปแบบของข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า ด้านความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยความสำคัญเป็นอันดับแรก ($\bar{x} = 4.25$) รองลงมาได้แก่ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านลักษณะงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านเงินเดือนและสวัสดิการ ตามลำดับ

3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุ

เป็นการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุ ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม จำแนกเป็น ความประหยัด จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ ความคุ้มค่า จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการพิจารณาวิธีการจัดหา ด้านการจัดทำสัญญาหรือข้อตกลง ด้านการตรวจรับ และการเกิดประโยชน์สูงสุด จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการลงบัญชี/ทะเบียนพัสดุ ด้านการจำหน่ายพัสดุ โดยนำเสนอในรูปแบบของข้อมูลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกการพิจารณาปรากฏว่าความประหยัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) ความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) การเกิดประโยชน์สูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$) และเมื่อพิจารณาความสำคัญเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดทำสัญญาหรือข้อตกลง มีค่าเฉลี่ยความสำคัญอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{x} = 4.17$) รองลงมาได้แก่ ด้านการตรวจรับ ด้านการลงบัญชี/ทะเบียนพัสดุ ด้านการพิจารณาวิธีการจัดหา ด้านงบประมาณ และด้านการจำหน่ายพัสดุตามลำดับ

4 การทดสอบสมมติฐาน

เป็นการทดสอบความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุในแต่ละด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุ

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. Error	Beta	t	P-value
1. Constant	0.196	0.316	-	0.622	0.535
2. ปัจจัยด้านลักษณะงานในการปฏิบัติงาน	0.101	0.071	0.117	1.427	0.156
3. ปัจจัยด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	0.192	0.079	0.189*	2.427	0.017
4. ปัจจัยด้านสภาพการทำงานในการปฏิบัติงาน	-0.083	0.068	-0.094	-1.210	0.229
5. ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงาน	0.405	0.085	0.344**	4.790	0.000
6. ปัจจัยด้านเงินเดือนและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน	0.351	0.057	0.474**	6.145	0.000
7. ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	-0.017	0.056	-0.021	-0.297	0.767
R	= 0.798				
R Square	= 0.636				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) มีค่าเท่ากับ .798 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R Square) มีค่าเท่ากับ 0.636 โดยความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุสามารถอธิบายความผันแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุได้ร้อยละ

ละ 63.60 ส่วนค่าความคลาดเคลื่อนซึ่งมาจากปัจจัยอื่นๆ เท่ากับ 36.70 โดยตัวแปรที่มีประสิทธิภาพของการพยากรณ์ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงาน เงินเดือนและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน

เมื่อพิจารณาจากค่า P-value พบว่ามีตัวแปรอิสระคือความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามคือประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และระดับ 0.05

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1 อภิปรายผล

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุโดยภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาณี จินดาหลวง (2550)

1.2 ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุโดยภาพรวม พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับประสิทธิภาพในด้านการจัดทำสัญญาหรือข้อตกลงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติ ulyangkur (2550)

1.3 ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงาน ด้านเงินเดือนและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน โดยถือเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพของการพยากรณ์ คิดเป็นร้อยละ 61.70 ($\text{adj } R.^2 = 0.617$) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะช่วยเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุ ได้แก่ ด้านลักษณะงาน ด้านสภาพการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุส่วนใหญ่สังกัดกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาดำรงตำแหน่งข้าราชการครู ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดจำนวน 58 แห่ง ซึ่งตำแหน่งข้าราชการครูเป็นตำแหน่งที่มีวิถียุทธนะ มีโอกาสในความเจริญก้าวหน้าสูง ข้าราชการครูดังกล่าวได้รับมอบหมายให้เป็นเจ้าหน้าที่พัสดุมี

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพัสดุต่ำกว่า 5 ปี โดยตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัสดุเป็นเพียงตำแหน่งหน้าที่เสริมเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ฉินชานันท์ เพ็ญศรี (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงานมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจในการบริหารงานพัสดุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานพัสดุของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ทำให้ทราบว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานพัสดุของบุคลากร ทั้งนี้เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานพัสดุมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ความสนใจในการส่งเสริมในปัจจัยด้านต่างๆ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสูงสุดและผู้บริหารควรให้ความสำคัญ คือ ด้านเงินเดือนและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งได้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

2.1 ด้านเงินเดือนและสวัสดิการในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรจัดระบบสวัสดิการภายในหน่วยงานเพื่อให้เอื้อประโยชน์กับบุคลากรให้มากที่สุด เช่น จัดระบบหรือหลักเกณฑ์การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนขึ้นเงินเดือน การพิจารณาโบนัสให้เกิดความเที่ยงธรรม โดยใช้ผลการปฏิบัติงานเป็นองค์ประกอบหลักในการพิจารณา จัดหาที่พักที่อาศัยให้กับบุคลากรที่มีรายได้น้อย จัดตั้งกองทุนสำรองจ่ายเงินสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลสำหรับผู้ป่วยนอก จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาสำหรับบุตรข้าราชการ

2.2 ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ในการทำงาน ควรมีการกระจายงานที่มีความเสี่ยงให้บุคลากรปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน และควรให้ความสำคัญกับงานทุกงานอย่างเท่าเทียมกัน

2.3 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมสัมพันธ์เพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในหน่วยงาน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิต ประสบการณ์ในการทำงาน ส่งเสริมให้บุคลากรใน

หน่วยงานมีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความผูกพันและมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน

2.4 ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ปฏิบัติงานพัสดุให้มีการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุ ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน อันจะนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมและพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.5 ผู้บริหารควรมีกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติงานพัสดุอย่างเข้มงวดเพื่อช่วยลดปัญหาข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน อีกทั้งควรทบทวนกระบวนการหรือขั้นตอนการจัดหาให้มีความคล่องตัวเพื่อลดปัญหาความล่าช้า หรือความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจปัจจัยด้านอื่นๆแบบองค์รวม ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านอื่นๆ ของข้าราชการภายในหน่วยงาน เพื่อให้ทราบศักยภาพการทำงานของข้าราชการในภาพรวม และนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบกับสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร

3.3 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของบุคลากรในหน่วยงานเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงวิธีการทำงาน การแบ่งโครงสร้างการบริหาร การติดตามและประเมินผลการทำงาน และนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ณิชานนท์ เพ็ญศรี. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2550). ระเบียบวิธีการวิจัย : แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย จำกัด.
- เมตตา โสตะ, (2548). รูปแบบการบริหารงานพัสดุที่เหมาะสมสำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเนโบายสาธารณะ. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศศิธร รุ่งเรืองผล, (2548). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายการเงินและการบัญชี บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน). ภาคนิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สันติ लयงูร. (2550). ประสิทธิภาพในการจัดหาพัสดุของข้าราชการกรมพลธิการทหารเรือ. ปัญหาพิเศษหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภาณี จินดาหลวง, (2550). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

การรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

พงศ์ศิริ คำขันแก้ว

ฐติกุล ไชยวรรณ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือลูกค้าที่ซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟตราท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 500 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.854 สถิติวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.36 - 4.18 คือ การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า ความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า ความภักดีต่อตราสินค้า และการรู้จักตราสินค้า ตามลำดับ และการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามกลุ่มอาชีพ โดยพบว่ากลุ่มอาชีพพนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน และกลุ่มอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีการรับรู้คุณค่าตราสินค้าสูงกว่ากลุ่มนักเรียน/นักศึกษา

คำสำคัญ: การรับรู้, คุณค่าตราสินค้า, ร้านกาแฟตราท้องถิ่น

บทนำ

ในจังหวัดเชียงใหม่ธุรกิจร้านกาแฟสดมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีการแข่งขันของธุรกิจในระดับสูง โดยจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนธุรกิจร้านกาแฟเป็นหนึ่งในสามของประเทศ (วีระศักดิ์ รอดสุวรรณ, 2554) ปัจจุบันธุรกิจร้านกาแฟสดในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนประมาณ 40 - 50 ร้าน สามารถจัดประเภทเป็นธุรกิจร้านกาแฟสดระดับตราสินค้าท้องถิ่น (Local Brand) อาทิ ร้านกาแฟวาวิ ร้านกาแฟดอยช้าง ร้านกาแฟดอยตุง และร้านกาแฟมีงมิตร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีร้านกาแฟตราสินค้าระดับโลก (Global Brand) จากต่างประเทศที่เปิดสาขาในประเทศไทย อาทิ สตาร์บัคส์ เป็นต้น (ยุพา วัตติ บุริมสิทธิพงษ์, 2549) จากสภาพการแข่งขันที่สูงมากของธุรกิจร้านกาแฟสดในจังหวัด

เชียงใหม่ได้มีผู้ประกอบการธุรกิจร้านกาแฟสดให้ความสำคัญต่อการสร้างตราสินค้า เนื่องจากด้วยคุณค่าตราสินค้าช่วยให้องค์กรธุรกิจมีต้นทุนทางช่องทางการจัดจำหน่ายลดลง อีกทั้งคุณค่าตราสินค้าจากมุมมองของลูกค้าช่วยให้การสื่อสารทางการตลาดมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Keller, 1993) ดังนั้นคุณค่าตราสินค้าสามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของสินค้าในตลาดได้อีกด้วย (Atilgan, Aksoy and Akinici, 2005)

คุณค่าตราสินค้าเป็นมิติที่มีความหลากหลาย โดยแนวคิดคุณค่าตราสินค้าของ Aaker (1991) และ Keller (1993) เป็นแนวคิดที่นักวิจัยและนักวิชาการนำไปศึกษาในบริบทการศึกษาทางธุรกิจที่แตกต่างกันในหลายประเทศ ทั้งธุรกิจสายการบิน ธุรกิจบริการ การขนส่ง ธุรกิจเสื้อผ้า และธุรกิจเครื่องสำอาง งานวิจัยของ Yoo, Donthu and Lee (2000); Atilgan, Aksoy and Akinici (2005); Pappu, Quester and Cooksey (2006); Davis, Golicic and Marquardt (2009); Tong and Hawley (2009); Chen and Tseng (2010) และ Lee and Leh (2011) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเห็นความสำคัญของการศึกษาการรับรู้คุณค่าตราสินค้าของลูกค้าที่มีต่อร้านกาแฟที่ท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ และความแตกต่างของระดับการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า ในแต่ละกลุ่มอาชีพ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการต่อธุรกิจร้านกาแฟในจังหวัดเชียงใหม่ โดยสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการรับรู้คุณค่าตราสินค้ามุมมองของลูกค้า เพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันของธุรกิจร้านกาแฟท้องถิ่นต่อไป

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

ในด้านขอบเขตการศึกษา งานวิจัยนี้สนใจศึกษาตัวแปรองค์ประกอบคุณค่าตราสินค้าจากมุมมองของลูกค้า ในประเด็นของ การรู้จักตราสินค้า ความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้า ส่วนประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ลูกค้าที่ซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณค่าตราสินค้า หมายถึง ผลต่างระหว่างความรู้เกี่ยวกับตราสินค้า และการรับรู้ถึงการตอบสนองของตราสินค้าต่อลูกค้า ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดของลูกค้าที่มีต่อร้านกาแฟท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

2. การรู้จักตราสินค้า หมายถึง ความสามารถในการรู้จักของร้านกาแฟตราท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่ของลูกค้า โดยลูกค้าจะมีการประเมินข้อมูล และสร้างทัศนคติโดยรวม ต่อตราสินค้านั้นขึ้นในความทรงจำ

3. ความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า หมายถึง คุณลักษณะของร้านกาแฟตราท้องถิ่น และคุณประโยชน์ต่อลูกค้าที่เชื่อมโยงความทรงจำของลูกค้าเข้ากับร้านกาแฟตราท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่

4. การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า หมายถึง การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า และสินค้าของลูกค้าต่อร้านกาแฟตราท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลให้เกิดคุณค่าตราสินค้า

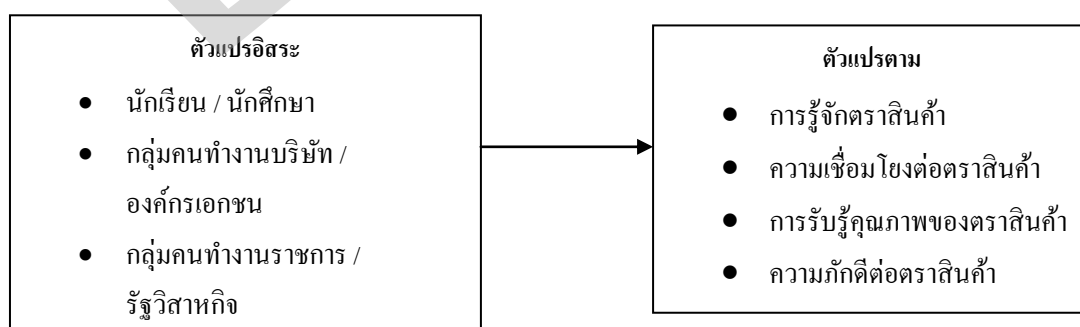
5. ความภักดีต่อตราสินค้า หมายถึง ความยึดมั่นในตราสินค้า ความพึงพอใจ และทัศนคติเชิงบวกของลูกค้าที่มีต่อร้านกาแฟตราท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

6. ร้านกาแฟตราท้องถิ่น หมายถึง ร้านกาแฟสดซึ่งเปิดดำเนินการในจังหวัดเชียงใหม่ มีเครื่องคั่วกาแฟสดเป็นผลิตภัณฑ์หลัก และมีผลิตภัณฑ์กาแฟในรูปแบบต่างๆ รวมถึงมีเครื่องดื่มประเภทอื่นจำหน่ายด้วย

สมมติฐานในการวิจัย

งานวิจัยนี้พัฒนากรอบความคิดในการวิจัย (ภาพที่ 1) จากแนวคิดคุณค่าตราสินค้าของ Aaker (1991, 1996) และ Keller (1993) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาพัฒนาเป็นตัวแปรคุณค่าตราสินค้า รวมถึงมีการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ดังนั้นการวิจัยนี้มีการกำหนดสมมติฐานในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ยการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่น แตกต่างกัน จำแนกตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยถูกรวบรวมจากแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ลูกค้าที่เคยดื่มเครื่องดื่มร้านกาแฟตราท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ของตัวแปรคุณค่าตราสินค้าจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 500 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ และอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Comrey and Lee, 1992 อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจร้านกาแฟตราท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างของร้านกาแฟตราท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มคนทำงาน ร้อยละ 80 และกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 20 ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของร้านกาแฟตราท้องถิ่น คือ กลุ่มคนทำงาน 400 คน และกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา 100 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling Method)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถามที่ได้รับการพัฒนาจากแนวความคิดคุณค่าตราสินค้าในมุมมองของลูกค้าของ Aaker (1991, 1996) และ Keller (1993) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป โดยข้อคำถามเป็นมาตรวัดแบบสำรวจรายการ (Check list) ตอนที่ 2 คุณค่าตราสินค้า โดยปรับปรุงข้อคำถามจากแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งนี้ข้อคำถามมีลักษณะปลายปิด ใช้มาตรวัดประเมินผลค่า 7 ระดับ (7 Points Likert Scale) โดย 7 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 1 คะแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (Jalivand, Samiei and Mahdavinia, 2011) จากการคำนวณข้อคำถามคุณค่าตราสินค้าทั้ง 4 ด้าน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach Coefficient Alpha) คือ 0.854 ซึ่งแสดงว่ามีค่าระดับความเชื่อถือได้ (Reliability) ค่อนข้างสูง กล่าวคือข้อคำถามมีความสอดคล้องกับตัวแปรค่อนข้างสูง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าสถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) โดยทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยตัวแปรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นตัวแปรคุณค่าตราสินค้าทั้งหมด 4 ตัวแปร และมีองค์ประกอบของตัวแปรย่อย 17 ตัวแปร ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.764 ถึง 0.972

สำหรับเกณฑ์ในการให้ค่าเฉลี่ยแปลความหมายระดับการรับรู้คุณค่าตราสินค้า แปลความหมายเป็น 7 ระดับ (นราศรี ไวนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี, 2541) ดังนี้

6.143 – 7.000	หมายถึง รับรู้ มากที่สุด
5.286 – 6.142	หมายถึง รับรู้ มาก
4.429 – 5.285	หมายถึง รับรู้ ค่อนข้างมาก
3.572 – 4.428	หมายถึง รับรู้ ปานกลาง
2.715 – 3.571	หมายถึง รับรู้ ค่อนข้างน้อย
1.858 – 2.714	หมายถึง รับรู้ น้อย
1.000 – 1.857	หมายถึง รับรู้ น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลจากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเพศหญิงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน (51.60 %:48.40 %) ส่วนใหญ่มีอายุในช่วงไม่เกิน 35 ปี (75.40 %) อาชีพเป็นกลุ่มคนทำงานบริษัท/องค์กรเอกชน (58.00 %) และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท (25.60 %)

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่ และค่าร้อยละจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป (n = 500)		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	258	51.60
	หญิง	242	48.40
	รวม	500	100.00
อายุ	ไม่เกิน 25 ปี	198	39.60
	25 ถึง 35 ปี	179	35.80
	36 ถึง 45 ปี	74	14.80
	46 ถึง 55 ปี	35	7.00
	55 ปี ขึ้นไป	14	2.80
	รวม	500	100.00
อาชีพ	นักเรียน / นักศึกษา	100	20.00
	บริษัท / องค์กรเอกชน	290	58.00
	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	110	22.00
	รวม	500	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ไม่เกิน 5,000 บาท	40	8.00
	5,000 ถึง 10,000 บาท	90	18.00
	10,001 ถึง 15,000 บาท	128	25.60
	15,001 ถึง 20,000 บาท	98	19.60
	20,001 ถึง 25,000 บาท	66	13.20
	25,000 ขึ้นไป	78	15.60
	รวม	500	100.00

ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า

ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า (ตารางที่ 2) พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ค่าเฉลี่ยการรับรู้คุณค่าตราสินค้าทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า (\bar{X} = 4.36) ความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า (\bar{X} = 4.30) ความภักดีต่อตราสินค้า (\bar{X} = 4.29) และการรู้จักตราสินค้า (\bar{X} = 4.18) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อ
คุณค่าตราสินค้า

ตัวแปรการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. การรู้จักตราสินค้า	4.18	1.12	ปานกลาง
การจดจำตราสินค้า	4.16	1.33	ปานกลาง
การระลึกถึงตราสินค้า	4.21	1.17	ปานกลาง
ตราสินค้าอันเป็นที่รู้จักอันดับหนึ่ง	4.22	1.33	ปานกลาง
การครอบครองใจของตราสินค้า	4.09	1.43	ปานกลาง
ความคุ้นเคยต่อตราสินค้า	4.22	1.33	ปานกลาง
2. ความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า	4.30	1.00	ปานกลาง
คุณค่าตราสินค้าเมื่อเทียบกับตราสินค้าอื่น	4.19	1.14	ปานกลาง
บุคลิกภาพของตราสินค้า	4.35	1.02	ปานกลาง
ความภูมิใจต่อตราสินค้า	4.36	1.16	ปานกลาง
3. การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า	4.36	1.02	ปานกลาง
ระดับคุณภาพตราสินค้าเทียบกับตราสินค้าอื่น	4.39	1.04	ปานกลาง
ความคงที่ของคุณภาพตราสินค้าเทียบกับตราสินค้าอื่น	4.40	1.26	ปานกลาง
ความเป็นผู้นำตราสินค้าเมื่อเทียบกับตราสินค้าอื่นในระดับเดียวกัน	4.35	1.25	ปานกลาง
ความนิยมตราสินค้านี้เมื่อเทียบกับตราสินค้าอื่นในระดับเดียวกัน	4.28	1.21	ปานกลาง
นวัตกรรมของตราสินค้า	4.40	1.17	ปานกลาง
4. ความภักดีต่อตราสินค้า	4.29	1.08	ปานกลาง
ความเต็มใจที่จะจ่ายต่อการซื้อตราสินค้านี้แม้ว่าราคาจะแพงกว่าตราอื่น	4.26	1.33	ปานกลาง
ความพึงพอใจต่อตราสินค้า	4.35	1.10	ปานกลาง
การแนะนำตราสินค้าให้กับบุคคลอื่น	4.48	1.32	ค่อนข้างมาก
ความภักดีต่อตราสินค้า	4.09	4.08	ปานกลาง

*7 คะแนน = เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 1 คะแนน = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย (ตารางที่ 3) พบว่า ค่าเฉลี่ยการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงค่าสถิติเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่นจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
การรู้จักตราสินค้า	ระหว่างกลุ่ม	18.250	2	9.125	7.381	0.001*
	ภายในกลุ่ม	614.419	497	1.236		
	รวม	632.669				
ความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า	ระหว่างกลุ่ม	15.173	2	7.587	7.742	0.000*
	ภายในกลุ่ม	487.004	497	0.980		
	รวม	502.218	499			
การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า	ระหว่างกลุ่ม	12.121	2	6.060	5.850	0.003*
	ภายในกลุ่ม	514.908	497	1.036		
	รวม	527.028	499			
ความภักดีต่อตราสินค้า	ระหว่างกลุ่ม	7.739	2	3.870	3.296	0.038*
	ภายในกลุ่ม	583.437	497	1.174		

	รวม	591.177	499			
--	-----	---------	-----	--	--	--

*P < 0.05

จากนั้นเมื่อพบว่าค่าเฉลี่ยการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่น แตกต่างกัน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ผลการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มอาชีพพนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน และกลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ มีระดับการรับรู้คุณค่าตราสินค้าในทุกด้าน มากกว่ากลุ่มอาชีพนัก/นักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่นจำแนกตามกลุ่มอาชีพ รายคู่ด้วยวิธี LSD

ตัวแปร	กลุ่มอาชีพ	\bar{x}	นักเรียน / นักศึกษา	บริษัท / องค์กร เอกชน	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ
			3.81	4.23	4.37
การรู้จัก ตราสินค้า	นักเรียน / นักศึกษา	3.81	-	0.42*	0.56*
	บริษัท / องค์กรเอกชน	4.23		-	0.14
	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	4.37			-
ตัวแปร	กลุ่มอาชีพ	\bar{x}	นักเรียน / นักศึกษา	บริษัท / องค์กร เอกชน	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ

			3.96	4.37	4.44
ความ เชื่อมโยงต่อ ตราสินค้า	นักเรียน / นักศึกษา	3.96	-	0.41*	0.48*
	บริษัท / องค์กรเอกชน	4.37		-	0.07
	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	4.44			-
ตัวแปร	กลุ่มอาชีพ	\bar{x}	นักเรียน / นักศึกษา	บริษัท / องค์กร เอกชน	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ
			4.06	4.42	4.50
การรับรู้ คุณภาพของ ตราสินค้า	นักเรียน / นักศึกษา	4.06	-	0.36*	0.44*
	บริษัท / องค์กรเอกชน	4.42		-	0.08
	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ	4.50			-
ตัวแปร	กลุ่มอาชีพ	\bar{x}	นักเรียน / นักศึกษา	บริษัท / องค์กร เอกชน	ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ
			4.05	4.34	4.40
ความภักดี ต่อตรา สินค้า	นักเรียน / นักศึกษา	4.05	-	0.29*	0.35*
	บริษัท / องค์กรเอกชน	4.34		-	0.06
	ข้าราชการ /	4.40			-

	รัฐวิสาหกิจ				
--	-------------	--	--	--	--

*P < 0.05

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ โดยพัฒนาตัวแปรคุณค่าตราสินค้าจากแนวคิด Aaker (1991, 1996) และ Keller (1993) สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้คุณค่าตราสินค้า พบว่า ระดับการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ระหว่าง 4.09-4.48 โดยกลุ่มตัวอย่างให้ค่าเฉลี่ยการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า โดยเรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า (\bar{X} = 4.36) ความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า (\bar{X} = 4.30) ความภักดีต่อตราสินค้า (\bar{X} = 4.29) และการรู้จักตราสินค้า (\bar{X} = 4.18) ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ พรรณีภา เจริญสุข (2549) ที่ทำการศึกษายทบาทคุณค่าตราสินค้าที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ของร้านกาแฟสตาร์บัคส์ และบ้านไร่กาแฟ พบว่า ค่าเฉลี่ยการรับรู้คุณค่าตราสินค้าด้านการรู้ตราสินค้าจัก ความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้า ของร้านกาแฟบ้านไร่ซึ่งเป็นร้านกาแฟตราท้องถิ่น (Local Brand) อยู่ในระดับปานกลาง รวมทั้งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ วีระศักดิ์ รอดสุวรรณ (2554) ที่ศึกษาการเปรียบเทียบมูลค่าตราสินค้านร้านกาแฟสตาร์บัคส์ และร้านกาแฟวาวิในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ค่าเฉลี่ยการรู้จักตราสินค้าของร้านกาแฟวาวิซึ่งเป็นร้านกาแฟตราท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ พบว่าค่าเฉลี่ยการรับรู้ของลูกค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านกาแฟตราท้องถิ่น แตกต่างกัน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มอาชีพพนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน และกลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นกลุ่มคนทำงาน มีค่าเฉลี่ยการรับรู้คุณค่าตราสินค้าในทั้ง 4 ด้าน ของคุณค่าตราสินค้าในมุมมองของผู้บริโภค มีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากกว่า กลุ่มอาชีพนักเรียน/

นักศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ เขมิกา สวงวนพวก (2549) และ จ้านง จันทร์ทา (2551) พบว่า การรับรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในธุรกิจบริการอื่นไม่แตกต่างกันจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

การวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มคนทำงานและนักเรียน/นักศึกษา มีการรับรู้คุณค่าตราสินค้าที่แตกต่างกัน และมีค่าเฉลี่ยการรับรู้คุณค่าตราสินค้าในมุมมองของกลุ่มคนทำงานสูงกว่ากลุ่มนักเรียน/นักศึกษา รวมทั้งปัจจัยองค์ประกอบคุณค่าตราสินค้า ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การรู้จักตราสินค้า ความเชื่อมโยงต่อตราสินค้าการรับรู้คุณภาพตราสินค้าและความภักดีต่อตราสินค้า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารแพตตราท้องถิ่นต้องพัฒนาคุณค่าตราสินค้า ทั้ง 4 ด้านดังกล่าวไป อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจซึ่งมีธุรกิจร้านอาหารแพตตราท้องถิ่นมีการแข่งขันกันสูงในจังหวัดเชียงใหม่

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ

จากการวิจัยพบว่าระดับการรับรู้ของลูกค้ำที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านอาหารแพตตราท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาพบว่า การรู้จักตราสินค้ามีระดับการรับรู้คุณค่าตราสินค้าของลูกค้ำมีค่าเฉลี่ยน้อยเมื่อเทียบกับองค์ประกอบคุณค่าตราสินค้าด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารแพตตราท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่ควรสร้างการจดจำในตราสินค้า และสร้างตราสินค้าให้เป็นที่รู้จักอันดับหนึ่ง อีกทั้งการรักษาระดับคุณภาพของสินค้าให้คงที่ และสร้างความพึงพอใจของลูกค้ำที่มีต่อตราสินค้า เพื่อให้เกิดความภักดีต่อตราสินค้า

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการรับรู้ของลูกค้ำที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า และเปรียบเทียบการรับรู้ของลูกค้ำที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในร้านอาหารแพตตราระดับโลก (Global Brand) เพื่อเป็นข้อมูลในการเสริมสร้าง และพัฒนาคุณค่าตราสินค้าของธุรกิจร้านอาหารแพตตราต่อไป
2. ควรมีการศึกษาการรับรู้ของลูกค้ำที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า ในธุรกิจร้านอาหารแพตตราโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลการรับรู้คุณค่าตราสินค้าของลูกค้ำในเชิงลึกต่อ

บรรณานุกรม

- เขมิกา สวงวนพวก. 2549. “การรับรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อคุณค่าตราสินค้าในธุรกิจผู้ให้บริการระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ในเขตอำเภอเมือง จังลพบุรี”. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จันทน์ จันทร์ทา. 2551. “การวัดคุณค่าตราสินค้าเอไอเอสตามการรับรู้ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี”. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- นราศรี ไวนิชกุล และชูศักดิ์ อุดมศรี. (2541). *ระเบียบวิธีวิจัยทางธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณิภา เจริญสุข. 2549. “บทบาทของคุณค่าตราสินค้าที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครของร้านกาแฟสตาร์บัคส์ และบ้านไร่กาแฟ.” สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยุพาวดี นุริมลิตพิงษ์. 2549. “พฤติกรรม และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มกาแฟสดนอกบ้านของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่.” การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ.
- วีระศักดิ์ รอดสุวรรณ. 2554. “การเปรียบเทียบมูลค่าตราสินค้ากาแฟสตาร์บัคส์ และกาแฟวาเวอโนอำเภอเมืองเชียงใหม่.” การค้นคว้าแบบอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. พิมพ์ครั้งที่ 13 . สำนักพิมพ์ เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด. กรุงเทพฯ.
- Aaker, D.A. 1991. **Managing Brand Equity: Capitalization the Value of a Brand Name**. New York: Free Press.
- Aaker, D.A.. 1996. **Building Strong Brand**. New York: the free Press.

- Atilgan, E., Aksoy, S. and Akinci, S. 2005. "Determinants of the brand equity: a verification approach in the beverage industry in Turkey." **Marketing Intelligence and planning**; 23, 2/3. 237-248.
- Chen, C.F., Tseng, W. S. 2010. "Exploring Customer-based brand Airline brand equity: Evidence from Taiwan". **Transportation Journal, Winter**. Vol. 49 Issue 1, p24-34.
- Davis, D. F., Golicic, S. L and Marquardt, A. 2009. "Measuring brand equity for logistics services". **The International Journal of Logistics Management**. Vol. 20, No. 2: 201-212.
- Jalivand, M.R., Samiei, N. and Mahdavinia, S. H. 2011. "The Effect of Brand Equity Components on Purchase Intention : An Application of Aaker's Model in the Automobile Industry". **International Business and Management**. Vol. 2, No. 2. 2011, pp. 149-158.
- Keller, Kevin Lane. 1993. "Conceptualizing, Measuring., & Managing Customer-Based Brand Equity". **Journal of Marketing**. January, 57 : 1-22.
- Lee., G. C., Leh., F. C. Yew. 2011. Dimensions of Customer-Based Brand Equity: A Study on Malaysian Brands. **Journal of Marketing Research and Case Studies**.
- Malhotra, N.K. (2010). **Marketing Research: An Applied Orientation**. (Sixth Edition). Pearson Education. Inc., Upper Saddle River.
- Pappu, R., Quester, P. G. and Cooksey, R. W. 2006. "Consumer-based brand equity; improving the measurement –empirical evidence". **The Journal of product and brand management**; 24. 143-154.
- Tong X. and Hawley T.,M. 2009a. "Creating brand equity in the Chinese clothing market: the Effect of selected marketing activities on brand equity dimensions". **Journal of Fashion Marketing and Management**. 13: 566-581.
- Yoo, B., Donthu, N. and Lee, S. 2000. "An Examination of Selected marketing Mix Elements and brand Equity". **Academy of Marketing Science**. Journal; Spring; 28. 198-211.

**ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจ
สร้างสรรค์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา**

พจนีย์ หัตถกิจ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยจำนวน 327 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ผล โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์หาค่าความถดถอยพหุคูณ จากการศึกษาพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รองลงมาคือ การเรียนรู้แบบอิสระ การเรียนรู้แบบร่วมมือ ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ปัจจัยด้านการเสริมแรง และด้านการถ่ายทอดความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งในการสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานการเรียนรู้ ความรู้ความสามารถ และความต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมของสมาชิก เพื่อที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ โดยมีการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ : การเรียนรู้ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ วิสาหกิจชุมชน

บทนำ

จากการที่ประเทศไทย มีระบบเศรษฐกิจแบบเปิด และมีการพึ่งพาธุรกรรมระหว่างประเทศ ทั้งปริมาณการส่งออก การลงทุนจากต่างชาติ และการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในการเป็นปัจจัยขับเคลื่อนอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกประเทศค่อนข้างมาก นอกจากนี้ที่ผ่านมา การเน้นผลิตสินค้าแบบ ที่พึ่งพิงเครื่องจักรและแรงงานราคาถูกเพื่อลดต้นทุนการผลิตเป็นหลักเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ที่มีสถานภาพเศรษฐกิจใกล้เคียงกันทำให้มีสินค้าและบริการที่มีคุณภาพเหมือนกันจำนวนมากจนอาจเกินความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งทำให้การแข่งขันทางการค้าที่ความได้เปรียบด้านราคาของไทยมีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจจากการหดตัวของกำลังซื้อของประเทศสำคัญในตลาดโลกรวมทั้งปัญหาความไม่สงบภายในประเทศ ทำให้การส่งออกและการท่องเที่ยวปรับตัวลดลง รวมทั้งมีผลกระทบต่อเนื่องทำให้ภาคการผลิตหดตัว มีการเลิกจ้างงานและอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น ในขณะที่การปรับโครงสร้างการผลิตและบริการในระยะที่ผ่านมา ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และภาวะปัจจุบันที่เงินทุนและเทคโนโลยีไม่ได้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำเนินธุรกิจอีกต่อไป (ชูวิทย์ มิตรชอบ. 2553:90-91) จึงก่อให้เกิดนวัตกรรมในเชิงแนวคิดการพัฒนาเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจขึ้น คือ การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่เน้นการสร้างสินค้าและบริการใหม่ ๆ โดยเชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การสังสมปัญญาของสังคมไทยผนวกเข้ากับเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ นำเข้าสู่กระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจ สามารถสร้างความแตกต่างรวมทั้งเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันแบบเดิม ๆ ซึ่งประเทศที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะเป็นในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว (รายงานการศึกษาเบื้องต้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์. 2552:1)

สำหรับมูลค่าของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในประเทศไทย คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ยประมาณร้อยละ 11 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มงานสร้างสรรค์ตามลักษณะงานหรือสร้างสรรค์และออกแบบ กลุ่มมรดกทางวัฒนธรรม และกลุ่มสื่อ เป็นกลุ่มที่มีมูลค่าสูงสุด ซึ่งหากพิจารณาแยกรายกลุ่มย่อยจะพบว่า การออกแบบเป็นกลุ่มที่มีมูลค่าสูงที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มงานฝีมือและหัตถกรรมและกลุ่มแฟชั่น โดยทั้ง 3 กลุ่มมีมูลค่ารวมกันประมาณร้อยละ 9.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในภาพรวมสินค้าสร้างสรรค์ที่ไทยมีมูลค่าสูงที่สุดและมีความได้เปรียบประเทศอื่นอย่างชัดเจนนั้น ส่วนใหญ่เป็นงานฝีมือและหัตถกรรมที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นหลัก อาศัยทักษะ

ฝีมือที่มีความชำนาญผสมผสานกับความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความโดดเด่นของไทย เป็นการพัฒนาต่อยอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความแตกต่างในแต่ละชุมชนหรือที่เรียกว่า “สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” (กัลยา ศรีวงษ์, 2550:2) การจะสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ จากวัตถุดิบ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นนั้นให้มีความโดดเด่นสามารถสร้างรายได้ จากการส่งออกเพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอีกทางหนึ่งนั้น ผู้ประกอบการผลิตสินค้าชุมชนจะต้องพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นการพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์สินค้าและบริการรูปแบบใหม่ให้มีจุดเด่น สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับสินค้าและบริการ สามารถต่อยอดด้วยความคิดและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด (รายงานการศึกษาเบื้องต้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2552:3) ซึ่งสอดคล้อง กับนโยบายภาครัฐที่ให้การสนับสนุน ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่ต้องการพัฒนาคนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ ทั้งในเรื่องการพัฒนาระบบการศึกษาและทักษะของแรงงานและผู้ประกอบการ ให้มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการมากขึ้น โดยเฉพาะ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559) และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 มี เจตนารมณ์ให้วิสาหกิจชุมชน ประอบการเพื่อพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และ ระหว่างชุมชน โดยนำวัตถุดิบ ทรัพยากร รวมทั้งงานวิจัยต้นแบบมาสร้างสรรค์ผลผลิต เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งการพึ่งตนเองของ ชุมชนเป็นรากฐานสำคัญของการทำวิสาหกิจชุมชน ต้องมีการจัดการแบบที่มีการฝึก คำสั่ง และการปรับปรุงชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ต้องมาจากพลังปัญญา พลังความรู้ที่ ได้มาจากการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์โดยนำมาผสมผสานกัน เพื่อทำกิจกรรมทาง เศรษฐกิจสังคมแบบเสริมกัน จึงถือได้ว่าหัวใจสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอยู่ที่ การเรียนรู้ จึงทำให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลง ก้าวหน้าอยู่เสมอและพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เพราะการเรียนรู้เป็นการ พัฒนาทักษะ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด ช่วยให้เกิดการปรับตัวได้เหมาะสมกับ สภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (ลำดวน สระทองอินทร์, 2552:1, กัลยา ศรีวงษ์, 2550:9-10, พสขนัน นิรมิตไชยนนท์, 2549:1, พจนาด บรรเทาวงษ์, 2551:1)

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติหลายชนิดกระจาย อยู่ทั่วทุกอำเภอ และมีราษฎรที่มีความรู้ ความสามารถหลายด้าน โดยเฉพาะภูมิปัญญา วิถี ชีวิตที่ได้สั่งสมมานาน ที่สามารถช่วยส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี และใน

รายงานสรุปข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา วันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2554 มีกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้ยื่นขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เป็นจำนวน 1,863 แห่ง มีสมาชิกทั้งหมด 34,492 ราย (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน. 2554. www) และอำเภอพิมายก็เป็นอีกอำเภอหนึ่งที่มีกลุ่มวิสาหกิจเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่ มีทรัพยากร วัตถุดิบ ที่สามารถผลิตแปรรูปเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและชุมชนได้หลากหลาย จะเห็นได้จากการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบกิจการในชุมชนมากขึ้น จากในปี พ.ศ.2552 มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนจำนวน 56 กลุ่ม และในปี พ.ศ.2554 ได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 79 กลุ่ม (สำนักงานเกษตรอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. 2554. www) การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมนั้น จะผลิตสินค้าจากวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเอง ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีความคล้ายคลึงกันหรือไม่แตกต่างกันมาก ผลิตออกมาแล้วไม่ตรงตามความต้องการของตลาด วิสาหกิจส่วนใหญ่มีเงินลงทุนน้อย คุณภาพสินค้ายังไม่ได้มาตรฐาน การผลิตรูปแบบผลิตภัณฑ์และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไม่เป็นที่สนใจของผู้บริโภค สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ขาดการประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างวิสาหกิจชุมชนด้วยกันเอง (มนตรี เขียมสูงเนิน. 2554:13)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความรู้ ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาทักษะฝีมือ แรงงานและผู้ประกอบการของวิสาหกิจชุมชนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ คือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้ประกอบกิจการจริง ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,400 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างจากสูตรยามานะ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 311 ราย และเพื่อป้องกันความผิดพลาดจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 จึงทำให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 327 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เพศ ลักษณะของธุรกิจใช้แบบสอบถามประเภท อายุ รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษา ประเภทของผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม จำนวนสมาชิก และระยะเวลาในการประกอบกิจการ ใช้แบบสอบถามประเภท Multiple Choice Questions (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2549:19)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ ทั้ง 5 ปัจจัย คือ ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านบทเรียน ด้านการเสริมแรง ด้านการถ่ายทอดความรู้และด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ใช้แบบสอบถามประเภท Scale Questions (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2549:19) และแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ซึ่งเป็นลักษณะข้อความที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ ทั้ง 6 แบบ คือ แบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบร่วมมือ แบบหลีกเลี่ยงแบบแข่งขันและแบบมีส่วนร่วม ใช้แบบสอบถามประเภท Scale Questions (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2549:19) และแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ปัญหาหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำการเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ใช้แบบสอบถามประเภท Open – ended Questions (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2549:19)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นมาตรฐานแบบนามมาตรา วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ ทั้ง 5 ปัจจัย คือ ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านบทเรียน ด้านการเสริมแรง ด้าน

การถ่ายทอดความรู้และด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ เป็นมาตรวัดแบบอัตราส่วน
มาตรา วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติ ซึ่งประกอบด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
และการวิเคราะห์เพื่อทดสอบหาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและ
บริการ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Multiple Regression

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ระดับการเรียนรู้ซึ่งเป็นลักษณะข้อความที่แสดงความ
คิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและ
บริการ ทั้ง 6 แบบ คือ แบบอิสระ แบบพึ่งพา แบบร่วมมือ แบบหลีกเลี่ยง แบบแข่งขันและ
แบบมีส่วนร่วม เป็นมาตรวัดแบบอัตราส่วนมาตรา วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติ ซึ่ง
ประกอบด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 4 ปัญหาหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่า
สินค้าและบริการ วิเคราะห์สรุปปัญหาหรือข้อเสนอแนะซึ่งมีเนื้อหาคล้ายกัน โดยบรรยาย
เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบ
แบบสอบถามใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 61.80 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อย
ละ 38.20 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 4-04 9ปี คิดเป็นร้อยละ 41.00 รองลงมาอยู่ในช่วง
อายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.80 และกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 50-59 ปี คิดเป็น
ร้อยละ 19.60 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 35.20
รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 27.20 และระดับมัธยมศึกษาตอน
ปลาย/ปวช .คิดเป็นร้อยละ 23.90 สมาชิกส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม คิดเป็นร้อยละ
44.60 รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 32.70 และอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ
22.60 ลักษณะธุรกิจส่วนใหญ่เป็นกลุ่มธุรกิจผลิตสินค้า คิดเป็นร้อยละ 63.60 รองลงมา
คือธุรกิจการให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 36.40 ประเภทของผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม
การผลิตพืช คิดเป็นร้อยละ 19.60 รองลงมาคือการผลิตปัจจัยการผลิต คิดเป็นร้อยละ
15.30 และผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า คิดเป็นร้อยละ 12.80 ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกใน
กลุ่ม 10-20 คน คิดเป็นร้อยละ 48.30 รองลงมา คือ มีสมาชิกในกลุ่ม 21-30 คน คิดเป็น
ร้อยละ 26.11 และมีสมาชิกในกลุ่มต่ำกว่า 10 คน คิดเป็นร้อยละ 24.80 ระยะเวลา
ประกอบกิจการส่วนใหญ่ประกอบกิจการ 6 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 49.50 รองลงมา คือ

ประกอบกิจการ 4-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.90 และประกอบกิจการ 2-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.50

2. การศึกษาระดับการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รองลงมา คือ การเรียนรู้แบบอิสระ และแบบร่วมมือ ตามลำดับ

3. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มากที่สุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ รองลงมา คือ คุณลักษณะของผู้เรียน และบทเรียน ตามลำดับ

ตารางที่ 1 : ตัวแปรที่มีผลต่อการพยากรณ์การเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปรพยากรณ์	การเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ				
	b	SEb	β	t	sig
ค่าคงที่ (Constant)	2.510	0.119		21.055	0.000
คุณลักษณะของผู้เรียน	0.185	0.027	0.360	6.986	0.000***
บทเรียน	-0.030	0.019	-0.067	-1.560	0.120
การเสริมแรง	0.032	0.017	0.086	1.181	0.070*
การถ่ายทอดความรู้	0.023	0.013	0.079	1.793	0.074*
สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้	0.145	0.024	0.314	6.080	0.000***

R = 0.667

R² = 0.445

*P<0.10, ***P<0.01

สรุปผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้เรียน การเสริมแรง การถ่ายทอดความรู้ และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ สามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

\hat{y} (การเรียนรู้) = 2.510 + 0.185(คุณลักษณะของผู้เรียน)*** + 0.145 (สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้)*** + 0.032(การเสริมแรง)* + 0.023(การถ่ายทอดความรู้)* - 0.030(บทเรียน) โดยมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 44.50

5. จากสมการพยากรณ์การเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าคุณลักษณะของผู้เรียนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะทำให้การเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น 0.185 หน่วย ถ้าสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะทำให้การเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น 0.145 หน่วย ถ้าการเสริมแรงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะทำให้การเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น 0.032 หน่วย และถ้าการถ่ายทอดความรู้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะทำให้การเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น 0.023 หน่วย

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้เรียน มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากส่วนใหญ่เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ ดังนั้น การจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรม คือ ผู้เรียนที่มีความพร้อม มีความต้องการและความสนใจที่จะเรียนรู้ คิดเสมอว่าตัวเองมีความสามารถที่จะทำได้ มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับการเรียนรู้ เพื่อจะนำความรู้แนวคิดที่ได้ไปพัฒนาสิ่งที่ทำอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนจะทำให้ผู้สอนทราบระดับความพร้อม ความต้องการและความสนใจในการเรียน และรูปแบบของการเรียนรู้ เพื่อที่ได้จัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับสุภัทรา สันติวัฒนา (2550) และพสนัน นิมิตไชยนนท์ (2549)

2. บทเรียน ไม่มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะผลิตสินค้าและบริการโดยอาศัยภูมิปัญญาความรู้ที่สั่งสมมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายายและประสบการณ์ของตัวเองเป็นลักษณะของการเรียนรู้ตามธรรมชาติจากสิ่งที่มีอยู่ท้องถิ่นผลิตออกมาเป็นสินค้า ซึ่งรูปแบบสินค้าส่วนใหญ่จะไม่แตกต่างกัน จากผลการศึกษาวิจัยด้านบทเรียนสมาชิก

วิสาหกิจชุมชนให้ความเห็นว่าเนื้อหาบทเรียนต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และต้องมีความถูกต้องและทันสมัยอยู่ในระดับที่น้อย แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันบทเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาทางวิชาการ ซึ่งจะยากต่อการทำความเข้าใจสำหรับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้

3. การเสริมแรง มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพราะสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะมีแนวคิดว่าการมีสิ่งจูงใจทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และต้องการที่จะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น เช่น การให้คำชมเชย การให้รางวัล สิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน การมีผลงานจนมีชื่อเสียง ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองในด้านต่าง สอดคล้องกับ จารูวรรณณี เหล่าดี (2550), จารูวรรณ ใจอ่อน (2550), และคนชนก เบื่อน้อย (2553)

4. การถ่ายทอดความรู้ มีผลต่อการเรียนรู้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพราะกิจกรรมการแลกเปลี่ยนข่าวสารและความรู้ต่างๆ ร่วมกันระหว่างวิทยากรกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดียวกัน เป็นการกระตุ้นและเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งการถ่ายทอดความรู้เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน สอดคล้องกับ บุญญฤทธิ์ จันทร์คำ (2550) และนิภาภรณ์ ใจคำ (2549)

5. สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ มีผลต่อการเรียนในการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการตามแนวคิดเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะแก่การเรียนรู้ นั้นจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างวิทยากรกับสมาชิก และระหว่างสมาชิกด้วยกัน วิทยากรมีเทคนิคการสอนและแนะนำที่น่าสนใจ แหล่งเรียนรู้มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์เพียงพอและมีสิ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน และมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง จะเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกต้องการที่จะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับกัลยา ตากุล (2550), พัทณี อ่ำแก้ว (2553), ชัชวาล แสงแก้ว (2549), พสชนัน นิรมิตไชยนนท์ (2549) และพรรณทิพา นาคคล้าย (2550)

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา (2549). สถิติสำหรับงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กัลยา ศรีวงษ์ (2550). ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน. สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. วิทยานิพนธ์. วิทยาลัยบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- จารุวรรณ ใจอ่อน (2550). ผลการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Learning Together โดยใช้ การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. วิทยานิพนธ์. วิทยาลัยศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จารุวรรณณี เหล่าดี (2550). ผลการเรียนรู้แบบบูรณาการควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคม ที่มีต่อทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้าน นาดี อำเภอลองหาด จังหวัดสระแก้ว. สาขาจิตวิทยาการศึกษา. สารนิพนธ์. วิทยาลัยศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูวิทย์ มิตรชอบ (2553). วารสารเศรษฐศาสตร์สุโขทัยธรรมมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 1.
- ชัชวาล แสงแก้ว (2549). การศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในวิทยาลัยการ อาชีพนวมินทรราชินีแม่ฮ่องสอน. สาขาอาชีพศึกษา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. วิทยาลัยศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- คนชนก เบื่อน้อย (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะการเรียนรู้ของบุคลากรใน บริษัท ทำอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน). สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. วิทยานิพนธ์. วิทยาลัยปรัชญาดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิภาภรณ์ ใจคำ (2549). กระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ของกลุ่มอาชีพแกะสลัก
ช่างไม้ บ้านจ้านัก อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาอาชีวศึกษา. การ
ค้นคว้าแบบอิสระ. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญญฤทธิ์ จันทรคำ (2550). การถ่ายทอดความรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองแบบเศรษฐกิจ
พอเพียงในเกษตรกรเผ่าลีซอ บ้านแปกแซม อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่.
สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์. ปรินญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. 2554-2559

<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>

พจนาด บรรเทาวงษ์ (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการทำงาน ความเป็น
อิสระแห่งตน และบรรยากาศองค์กรกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของ
พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สาขาวิชาการบริหารการ
พยาบาล. วิทยานิพนธ์. ปรินญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

พรรณทิพา นาคคล้าย (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ฉะเชิงเทรา เขต 1 จังหวัดฉะเชิงเทรา. สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา. วิทยานิพนธ์.
ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พลชนัน นิรมิตไชยนนท์ (2549). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำ
ตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ประยุกต์. วิทยานิพนธ์. ปรินญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนคร
ินทรวิโรฒ.

มนตรี เข้มสูงเนิน (2554). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอำเภอพิมาย จังหวัด
นครราชสีมา.

ลำดวน สระทองอินทร์ (2552). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนใน
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
วิทยานิพนธ์. ปรินญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.

สุภัศตรา สันติวัฒนา (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ของพนักงานโรงงานผลิตน้ำมันพืช. สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม.
วิทยานิพนธ์. ปรินญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเกษตรอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. (2554).

<http://phimai.khorat.doae.go.th/>

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2554).

<http://www.sceb.doae.go.th/>

เสาวรทัย กุสุมา ณ อุษรยา (2553). **Creative Economy ทางเลือกใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจไทย.**

http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_mar_10/pdf/23-28.pdf

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมสหกิจศึกษา

วราญา โรจนูปภาพพร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมศึกษาในหลักสูตรสหกิจศึกษาของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาและเพื่อกำหนดแนวทางในการส่งเสริมให้นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเข้าร่วมสหกิจศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษา 314 คนและอาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษาหรือนักศึกษาฝึกงาน 33 คน จากสถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษา สังกัดเครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวนทั้งสิ้น 347 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเรียนหลักสูตรสหกิจศึกษาของนักศึกษามากที่สุด ในส่วนของอาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษาหรืออาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษาฝึกงาน เห็นว่าปัจจัยด้านสถานศึกษาและปัจจัยด้านนักศึกษาเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดที่ทำให้นักศึกษาตัดสินใจเรียนหลักสูตรสหกิจศึกษา

แนวทางสำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมสหกิจศึกษา คือ สถานศึกษาควรพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรตามเกณฑ์ของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและตามเกณฑ์ของสภาวิชาชีพ (ถ้ามี) โดยกำหนดให้มีรายวิชาสหกิจศึกษา ซึ่งอาจกำหนดให้เป็นวิชาเอกบังคับหรือวิชาเอกเลือก เพื่อเป็นช่องทางให้กับนักศึกษาในการพัฒนาประสบการณ์ด้านทักษะวิชาชีพและการทำงานในสถานประกอบการเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพให้แก่นักศึกษาเมื่อจบการศึกษา ควรมีการทำความตกลงระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการร่วมมือและความต้องการของทั้งด้านสถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาและควรแนะนำให้นักศึกษาพิจารณาถึงความพร้อมในด้านวิชาการและความรู้เชิงวิชาชีพที่ต้องใช้ในการปฏิบัติในสถานประกอบการตามหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่มีความสนใจ ควรส่งเสริมให้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

คำสำคัญ สหกิจศึกษา แนวทางการส่งเสริม

บทนำ

การจัดการศึกษาในรูปแบบสหกิจศึกษาเริ่มเข้ามาในประเทศไทยที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี โดยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน เมื่อ พ.ศ. 2536 ได้บัญญัติขึ้นโดยถอดความจากคำ Cooperative Education และได้พัฒนาจนมีการนำไปใช้กว้างขวางมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี ในช่วงปีการศึกษา 2551-2555 โดยมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกิจศึกษา เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบถึงความสำคัญในคุณประโยชน์อย่างแท้จริงของสหกิจศึกษา และตัดสินใจเข้าร่วมโครงการด้วยความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง มีการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสหกิจศึกษาไทยทั้งในส่วนของสถานศึกษา และสถานประกอบการเพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง เป็นแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการส่งเสริมและสนับสนุนสหกิจศึกษาไทยโดยดำเนินการผลักดันและเสนอให้รัฐบาลกำหนดมาตรการเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการ และสนับสนุนให้เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค 9 เครือข่ายหลักและสมาคมสหกิจไทยร่วมรณรงค์ส่งเสริมสนับสนุนให้มีสหกิจศึกษานานาชาติ โดยการส่งนักศึกษาสหกิจศึกษาแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาสหกิจศึกษาของแต่ละประเทศ มีการติดตามประเมินผล และจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน โดยสถานศึกษา การตรวจเยี่ยมการดำเนินงานสหกิจศึกษา ณ สถานศึกษาและสถานประกอบการ และการวิจัยผลสัมฤทธิ์การดำเนินการสหกิจศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนากันไป (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551)

สหกิจศึกษาเป็นระบบการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จากการไปปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดทักษะในการทำงาน ตามที่สถานประกอบการต้องการ และสถานประกอบการได้แรงงานซึ่งมีความพร้อมในระดับหนึ่งไปช่วยงาน และยังช่วยแบ่งเบาภาระงานของพนักงานประจำให้สามารถไปพัฒนางานที่ต้องใช้ความรู้และทักษะที่สูงกว่า ในส่วนสถาบันการศึกษาสามารถนำผลสะท้อนจากผู้ประกอบการที่ร่วมโครงการสหกิจศึกษา มาพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้นและทำให้นักศึกษามีพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย เกิดความร่วมมือทางวิชาการและงานวิจัยระหว่างสถานประกอบการและมหาวิทยาลัย ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสหกิจศึกษามีข้อจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ นักศึกษา เนื่องจากการจัดหลักสูตรสหกิจศึกษานั้นต้องกำหนด

คุณสมบัติที่นักศึกษาที่มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการ มีความอดทน ทักษะในการปฏิบัติงาน ความประพฤติและวุฒิภาวะทางอารมณ์ นอกจากนั้นการต้องเข้าไปปฏิบัติงานตามกฎระเบียบของสถานประกอบการในระยะเวลา 4 เดือน (หรือไม่น้อยกว่า 16 สัปดาห์) ทำให้นักศึกษาไม่เข้าร่วม โครงการสหกิจศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาแนวทางหรือวิธีการในการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมสหกิจศึกษาเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจร่วมสหกิจศึกษา จากนั้นจึงกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมหลักสูตรสหกิจศึกษาเพิ่มมากขึ้น

ในปัจจุบันเครือข่ายพัฒนาสหกิจศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีมหาวิทยาลัย/สถาบันที่เป็นสมาชิกเครือข่ายจำนวน 15 สถาบัน มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสหกิจศึกษาก่อนข้างจำกัด โดยปัจจุบันมีเพียง 7 สถาบัน สำหรับสถาบันที่เหลือจำนวน 8 สถาบัน ส่วนหนึ่งกำลังอยู่ระหว่างขั้นตอนของการจัดทำหลักสูตร หรือรอการออกสหกิจศึกษาของนักศึกษา นอกจากนี้ยังมีสถาบันส่วนหนึ่งไม่พร้อมต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรสหกิจศึกษา ส่วนใหญ่สถาบันต่าง ๆ จะเปิดการเรียนการสอนในรายวิชาฝึกงาน จึงทำให้การส่งเสริมให้นักศึกษาในสถาบันเครือข่าย ๑ เข้าสู่ระบบสหกิจศึกษาให้มากขึ้นจึงเป็นไปได้ยากเพราะความจำกัดในจำนวนหลักสูตรและจำนวนสถาบันที่จัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา

ตารางที่ 1 ข้อมูลการจัดสหกิจศึกษาของเครือข่ายพัฒนาสหกิจศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

มหาวิทยาลัย / สถาบันสมาชิกเครือข่าย	ข้อมูลการจัดสหกิจศึกษาปีการศึกษา 2552 (จำนวน)		
	หลักสูตร/สาขา	นักศึกษา	สถานประกอบการ
ม. เทคโนโลยีสุรนารี	6/31	1,338	565
ม. อุบลราชธานี	1/1	27	1
มรท. นครราชสีมา	4/11	0	0
มรท. ชัยภูมิ	ไม่จัดหลักสูตรสหกิจศึกษา		
มรท. บุรีรัมย์	ไม่จัดหลักสูตรสหกิจศึกษา		
มรท. สุรินทร์	ไม่จัดหลักสูตรสหกิจศึกษา		
มรท. อุบลราชธานี	ไม่จัดหลักสูตรสหกิจศึกษา		
มรท. ศรีสะเกษ	1/1	3	1
มทร. ราชมงคลอีสาน	2/10	1,101	208

มหาวิทยาลัย / สถาบัน สมาชิกเครือข่าย	ข้อมูลการจัดสหกิจศึกษา ปีการศึกษา 2552 (จำนวน)		
	หลักสูตร/สาขา	นักศึกษา	สถานประกอบการ
ม. วงษ์สวัสดิกุล	8/15	331	66
ม. ราชธานี	* ยังไม่ส่งข้อมูล		
ม.การจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น	1/3	86	20
ว. นครราชสีมา	* ยังไม่ส่งข้อมูล		
ว. เฉลิมกาญจนา	1/1	170	98
ว. เทคโนโลยีพนมวันท์	2/2	0	0

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552, ออนไลน์

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมศึกษาในหลักสูตรสหกิจศึกษาของนักศึกษาในสถานศึกษา ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
- 2 เพื่อกำหนดแนวทางในการส่งเสริมให้นักศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเข้าร่วมสหกิจศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1 พื้นที่

สถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วยสถานศึกษาของรัฐและเอกชนในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี

2 ประชากร

2.1 นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาเครือข่ายสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

2.2 อาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษา หรืออาจารย์ผู้เกี่ยวข้องกับนักศึกษาฝึกงานในสถาบันการศึกษาเครือข่ายสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชน

3 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา และอาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษา หรืออาจารย์ผู้เกี่ยวข้องกับนักศึกษาฝึกงาน ในสถาบันการศึกษาเครือข่ายสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชน จำนวน 400 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้ตารางของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) กรณีประชากรมีจำนวนอนันต์ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (อ้างถึงใน ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, 2550 : 49) และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้กับนักศึกษาจำนวน 400 ชุด และอาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษาหรือนักศึกษาฝึกงานจำนวน 48 ชุด จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 347 ชุด เป็นแบบสอบถามของนักศึกษา จำนวน 314 ชุดหรือร้อยละ 78.50 และของอาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษาหรือนักศึกษาฝึกงานกลับคืนมา จำนวน 33 ชุดหรือร้อยละ 68.75

สรุปผลการศึกษา

1 สรุปผลด้านข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.29 มีอายุระหว่าง 20 - 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.13 ส่วนใหญ่ศึกษาในคณะวิศวกรรมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 43.95 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 - 4 คิดเป็นร้อยละ 85.35 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักศึกษาอยู่ในช่วงระหว่าง 3,000-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 79.30 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรที่มีรายวิชา สหกิจศึกษา คิดเป็นร้อยละ 85.67

2 สรุปผลด้านพฤติกรรมความสนใจของนักศึกษาที่มีความสนใจเข้าร่วมสหกิจศึกษา

นักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมีความสนใจในการศึกษาในรายวิชาสหกิจศึกษา เหตุผลที่สนใจเรียนในรูปแบบสหกิจศึกษาเนื่องมาจากเป็นการเรียนที่ทำให้เกิดทักษะวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 70.70 การเลือกเรียนหลักสูตรสหกิจศึกษาส่วนใหญ่ นักศึกษาจะตัดสินใจด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 74.20

นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 69.75 ส่วนใหญ่เห็นว่าช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการเข้าทำงานตามหลักสูตรสหกิจศึกษา คือช่วงภาคการศึกษาที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 61.78 และชั้นปีที่เหมาะสมคือชั้นปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 89.81

3 สรุปผลด้านปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเรียนหลักสูตรสหกิจศึกษา

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเรียนหลักสูตรสหกิจศึกษาของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ปัจจัยด้านสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับ สถาบันหรือคณะวิชา มีการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ในการจัดการเรียนสหกิจศึกษาที่ชัดเจนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเรียนหลักสูตรสหกิจศึกษาของนักศึกษามากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านนักศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับ การที่นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองทักษะวิชาชีพการทำงานจากการเรียนในรูปแบบสหกิจศึกษาปัจจัยด้านนักศึกษาที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเรียนหลักสูตรสหกิจศึกษาของนักศึกษามากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยด้านสถานประกอบการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 อยู่ในระดับมาก โดยพบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับ การมีสถานประกอบการที่ร่วมมือกับสถาบันในการจัดการเรียนสหกิจศึกษา เป็นจำนวนมากเป็นปัจจัยด้านสถานประกอบการที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเรียนหลักสูตรสหกิจศึกษาของนักศึกษามากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

4 สรุปผลด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสหกิจศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างส่วนใหญ่ มีลักษณะการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์อาชีพของนักศึกษาปัจจุบันอยู่ในรูปแบบของการกำหนดเป็นรายวิชาฝึกงาน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และกำหนดเป็นรายวิชาสหกิจศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.33 และจัดการเรียนการสอนลักษณะของวิชาเอกบังคับ คิดเป็นร้อยละ 78.79 สำหรับจำนวนหน่วยกิตในรายวิชาฝึกประสบการณ์ทำงานของสถาบันในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างส่วนใหญ่มีจำนวนหน่วยกิตในรายวิชาฝึกงานของนักศึกษา จำนวน 3 หน่วยกิต หรือ 1 หน่วยกิต หากเป็นรายวิชาสหกิจศึกษาส่วนใหญ่จะกำหนดจำนวนหน่วยกิต 6 หน่วยกิต

วิธีการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสหกิจศึกษาให้แก่นักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างปัจจุบัน มีลักษณะการกำหนดหน่วยงานเฉพาะหรือ มีผู้รับผิดชอบเฉพาะในการชี้แจงหรือให้คำแนะนำแก่นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 60.61 สถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่างที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีจำนวนนักศึกษาที่มีความสนใจเข้าร่วมการจัดสหกิจศึกษา มากกว่า 80% ของนักศึกษาทั้งหมด

5 สรุปผลด้านปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษา

ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษา ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ปัจจัยด้านสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษาของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 โดยอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการอธิบายรายละเอียดในการจัดการเรียนวิชาสหกิจศึกษาของสถาบัน คณะวิชาให้นักศึกษาทราบเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 อยู่ในระดับมากที่สุด

ปัจจัยด้านนักศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษาของนักศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 โดยอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการที่นักศึกษาควรได้รับความรู้และความเข้าใจจากสถานศึกษาในการเรียนการสอนรูปแบบสหกิจศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 อยู่ในระดับมากที่สุด

ปัจจัยด้านสถานประกอบการเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ สหกิจศึกษาของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 โดยอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการอธิบายถึงภาระหน้าที่รับผิดชอบของนักศึกษาสหกิจศึกษาอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ นักศึกษาและอาจารย์ประจำสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คณะผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมดังนี้

การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบสหกิจศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญอยู่สามฝ่ายคือ

1) สถาบันการศึกษา มีหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตร กำหนดระเบียบปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน ประสานกับนักศึกษา และสถานประกอบการ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนการสอนในระบบสหกิจศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2) สถานประกอบการ ทำหน้าที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนแก่นักศึกษาในการฝึกปฏิบัติด้านทักษะวิชาชีพในสถานประกอบการตามที่ได้ทำความตกลงกับสถาบันอุดมศึกษา

3) นักศึกษา ทำหน้าที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการตามกฎระเบียบของสถานประกอบการและตามข้อกำหนดของหลักสูตรรายวิชาสหกิจศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต้นสังกัด

หลังจากได้ทำการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามสำหรับนักศึกษาและแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาที่ตอบกลับมา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ศึกษาในสถาบันที่มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสหกิจศึกษา ต่างให้ความสนใจในการเข้าร่วมศึกษาในรายวิชาสหกิจศึกษาโดยเหตุผลสำคัญคือ สามารถพัฒนาตนเองทักษะวิชาชีพ/การทำงานจากการเรียนในรูปแบบสหกิจศึกษา และอาจมีโอกาสในการทำงานกับสถานประกอบการนั้นๆหลังจากจบการศึกษา นอกจากนั้นการเรียนในรายวิชาสหกิจศึกษา ทำให้ผู้เรียนอาจได้รับค่าตอบแทนจากสถานประกอบการในระหว่างปฏิบัติงานตามแต่ข้อตกลงกับสถานประกอบการด้วย สำหรับนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามซึ่งศึกษาในสถาบันที่ไม่มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสหกิจศึกษาเมื่อได้รับข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาจากคณะผู้ประเมินต่างให้ความสนใจในการเรียนการสอนในหลักสูตรสหกิจศึกษาเช่นเดียวกัน

ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีความสนใจศึกษาในรายวิชาสหกิจศึกษา นอกจากเหตุผลข้างต้นแล้ว สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการเรียนการสอนในรายวิชาสหกิจศึกษา เริ่มตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร และการอธิบายรายละเอียดการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาในรูปแบบต่างๆเช่นการจัดทำคู่มือและเอกสารชี้แจงสำหรับนักศึกษา มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติต่างๆที่ชัดเจน การมีหน่วยงานรับผิดชอบเฉพาะทั้งในระดับคณะวิชาและระดับมหาวิทยาลัย ควรมีอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูล การประสานกับสถานประกอบการและการติดตามผล การเรียนในรายวิชาสหกิจศึกษา นอกจากนั้นปัจจัยในด้านสถานประกอบการนักศึกษาต่างให้ความสำคัญสถาน

ประกอบการที่ทำความมือกับสถาบันต้นสังกัด ทั้งในด้านจำนวนสถานประกอบการควรมีเพียงพอกับความต้องการของนักศึกษา และควรเป็นสถานประกอบการที่มีชื่อเสียงในด้านดี สถานประกอบการควรมีลักษณะงานที่เหมาะสมกับสาขาวิชาที่นักศึกษาทำการศึกษาอยู่ และมีการกำหนดภาระงานที่ชัดเจนและมีผู้ดูแลหรือพี่เลี้ยงในสถานประกอบการเพื่อให้คำแนะนำแก่นักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสามารถที่จะปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่สถานประกอบการต้องการ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1 ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา

1.1 สถานศึกษาควรมีการจัดทำระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการจัดระบบสหกิจศึกษา มีกรอบการออกสหกิจที่แน่ชัด มีคู่มือประกอบหรือฐานข้อมูลเกี่ยวกับสหกิจศึกษาสำหรับนักศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ที่ชัดเจน มีเกณฑ์การประเมินผลและวัดผลที่ชัดเจนและเป็นธรรม

1.2 สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ให้แก่นักศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมหรือออกบูธ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่นักศึกษาให้เห็นถึงประโยชน์ของสหกิจศึกษา โดยยกตัวอย่างสถานประกอบการสำหรับให้นักศึกษาออกสหกิจศึกษามีมาตรฐาน มีชื่อเสียง ที่รับนักศึกษาสหกิจศึกษา และนักศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการออกสหกิจศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรมีการทำความร่วมมือสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการ โดยมีการประชุมร่วมกับสถานประกอบการเพื่อชี้แจงข้อระเบียบวัตถุประสงค์ขอบเขต กระบวนการหลักของสหกิจศึกษา รวมถึงประโยชน์ที่สถานประกอบการจะได้รับจากการรับนักศึกษาสหกิจศึกษาเข้าฝึกประสบการณ์ทำงาน และมอบเกียรติบัตรแก่สถานประกอบการที่มีคุณภาพ

1.4 สถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีนโยบายที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนสหกิจศึกษา ให้ความสำคัญกับรูปแบบการฝึกประสบการณ์แบบสหกิจศึกษา เช่น กำหนดให้เป็นรายวิชาบังคับในหลักสูตร

1.5 สถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจแก่นักศึกษาที่ไม่ใช่สาขาวิชาที่ต้องขอใบประกอบวิชาชีพ เนื่องจากการเรียนสหกิจศึกษาอาจทำให้เพิ่มระยะเวลาในการจบการศึกษา

1.6 สถานศึกษาควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษาร่วมถึงจัดบุคลากรในหน่วยงานสหกิจศึกษาให้มีความเข้าใจรายวิชา และหลักสูตรสหกิจศึกษา

1.7 ควรทำการประเมินสถานประกอบการ เพื่อการวางแผนการส่งนักศึกษาออกสหกิจศึกษารุ่นต่อไปตามลำดับ

2 ข้อเสนอแนะต่อสถานประกอบการ

2.1 สถานประกอบการควรมีการจัดเจ้าหน้าที่หลักเพื่อเป็นที่เลี้ยง หรือเป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำแก่นักศึกษา ควรมีการจัดงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่

2.2 สถานประกอบการควรให้ความสำคัญกับการศึกษาแบบสหกิจศึกษาวัตถุประสงค์ของการส่งนักศึกษาออกสหกิจศึกษา มีการประเมินผลอย่างชัดเจน

3 ข้อเสนอแนะต่อนักศึกษาสหกิจศึกษา

3.1 นักศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองด้วยการเตรียมความพร้อมด้านความรู้เชิงวิชาการ และ ทักษะต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานจริงก่อนการเข้าสู่สถานประกอบการ

3.2 นักศึกษาควรทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ กระบวนการสหกิจศึกษา ให้ความสำคัญกับการออกสหกิจศึกษาและมีการอุทิศตน มีจิตอาสาทำงาน และเรียนรู้ให้ได้มากที่สุด

แนวทางในการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมสหกิจศึกษาเพิ่มมากขึ้น

1 ด้านสถาบันอุดมศึกษา

1.1 ควรพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรตามเกณฑ์ของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และตามเกณฑ์ของสภาวิชาชีพ (ถ้ามี) โดยกำหนดให้มีรายวิชาสหกิจศึกษา อาจกำหนดเป็นวิชาเอกบังคับหรือวิชาเอกเลือก เพื่อเป็นช่องทางให้กับนักศึกษาในการพัฒนาประสบการณ์ด้านทักษะวิชาชีพ และการทำงานในสถานประกอบการเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพให้แก่นักศึกษาเมื่อจบการศึกษา

1.2 ควรสร้างความเข้าใจและประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ที่นักศึกษาจะได้รับจากการเรียนในรายวิชาสหกิจศึกษาเพื่อให้นักศึกษาเกิดความสนใจในการเข้าสู่ระบบสหกิจศึกษา มีการชี้แจงรายละเอียดและกำหนดเกณฑ์ในการเรียนการสอนวิชาสห

การศึกษาที่ชัดเจนแจ้งแก่นักศึกษาโดยทำเป็นคู่มือหรือเอกสารที่มีรายละเอียดระเบียบต่างๆ ที่ชัดเจน

1.3 ควรมีผู้รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการเรียน การสอนสหกิจศึกษาโดยตรงทั้งในระดับคณะวิชาและระดับสถาบัน เพื่อทำหน้าที่ ประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษา นักศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

1.4 ควรมีการพิจารณาคัดเลือกสถานประกอบการและมีการประเมิน สถานประกอบการที่ร่วมโครงการเพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของนักศึกษาและเป็น ผลดีในการส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมในการเรียนสหกิจศึกษา และควรชี้ให้สถาน ประกอบการเห็นถึงประโยชน์ต่างๆ ที่สถานประกอบการจะได้รับจากการร่วมในการ จัดการเรียนสหกิจศึกษา

2 ด้านสถานประกอบการ

2.1 ควรมีการทำ ความตกลงระหว่างสถานประกอบการกับ สถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจใน การร่วมมือและความต้องการของทั้งด้านสถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษา

2.2 ควรกำหนดภาระงานต่างๆในการปฏิบัติหน้าที่ของนักศึกษาที่เข้าสู่ ระบบสถานประกอบการ มีการชี้แจงระเบียบปฏิบัติต่างๆ กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก นักศึกษาตามที่สถานประกอบการต้องการเพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่นักศึกษาที่มีความ สนใจฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการนั้น ๆ

2.3 ควรกำหนดผู้ดูแลนักศึกษาที่เข้ามาในสถานประกอบการซึ่งจะทำ หน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานและให้คำแนะนำแก่นักศึกษาเพื่อเป็นการช่วยให้การ ปฏิบัติงานของนักศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นประโยชน์กับทั้งนักศึกษา และสถานประกอบการด้วย

3 ด้านนักศึกษา

3.1 ควรแนะนำให้นักศึกษาพิจารณาถึงความพร้อมในด้านวิชาการและ ความรู้เชิงวิชาชีพที่ต้องใช้ในการปฏิบัติในสถานประกอบการตามหน้าที่หรือตำแหน่งงาน ที่มีความสนใจ ควรส่งเสริมให้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

3.2 ควรแนะนำให้นักศึกษาที่สนใจในการเรียนการสอนสหกิจศึกษา เตรียมความพร้อมตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 - 2 ให้มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเกณฑ์ในการศึกษา รายวิชาสหกิจศึกษา เกณฑ์พิจารณาคัดเลือกนักศึกษิตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด และ

เกณฑ์ที่สถานประกอบการใช้ในการพิจารณาคัดเลือกนักศึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาให้ความสำคัญในการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.3 ควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสนใจในการจัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษาแก่นักศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมชี้แจง การนำผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรที่มีการจัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษามาให้คำแนะนำแก่นักศึกษา นำผู้ประสบผลสำเร็จจากการทำงานและผ่านโครงการสหกิจศึกษามาเล่าให้รุ่นน้องฟัง การเชิญสถานประกอบการที่ร่วมโครงการมาอธิบายถึงประโยชน์ที่นักศึกษาจะได้รับจากการศึกษาในระบบสหกิจศึกษา

สรุป

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมศึกษาในหลักสูตรสหกิจศึกษาของนักศึกษา คือ สถาบันหรือคณะวิชาที่กำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ในการจัดการเรียนสหกิจศึกษาที่ชัดเจน นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเอง ทักษะวิชาชีพการทำงานจากการเรียนในรูปแบบสหกิจศึกษา อีกทั้งมีสถานประกอบการที่ร่วมมือกับสถาบันในการจัดการเรียนสหกิจศึกษาเป็นจำนวนมาก

แนวทางในการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมสหกิจศึกษานั้น สถานศึกษาควรมีการจัดทำระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการจัดระบบสหกิจศึกษา มีกรอบการออกสหกิจที่แน่ชัด มีคู่มือประกอบ และควรมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่นักศึกษาให้เห็นถึงประโยชน์ของสหกิจศึกษา ด้านสถานประกอบการควรมีการจัดเจ้าหน้าที่หลักเพื่อเป็นที่ปรึกษาหรือเป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำแก่นักศึกษา นอกจากนี้ นักศึกษาควรมีการพัฒนาตนเองด้วยการเตรียมความพร้อมด้านความรู้เชิงวิชาการและทักษะต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานจริงก่อนการเข้าสู่สถานประกอบการ

ข้อจำกัดในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากในส่วนของอาจารย์ผู้ดูแลนักศึกษาสหกิจศึกษาได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเพียง 33 ชุด ซึ่งเป็นจำนวนที่ค่อนข้างน้อย อีกทั้งการศึกษายังใช้วิธี Likert's Scale จึงอาจส่งผลการวิเคราะห์ผลการศึกษาไม่ชัดเจนเท่าที่ควร หรืออาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้

บรรณานุกรม

- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2552). บทคัดย่องานวิจัยปี 2547 โดย ปฐมาวดี กุลวัฒน์
ไพศาล. สภาพและ ปัญหาการดำเนินงาน โครงการสหกิจศึกษาของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. [ออนไลน์]. ได้จาก [http://www.co-
op.psd.ku.ac.th/research/research2.pdf](http://www.co-op.psd.ku.ac.th/research/research2.pdf)
- ณัฐพัชร์ ล้อประดิษฐ์พงษ์. (2549). คู่มือสำรวจความพึงพอใจลูกค้า. กรุงเทพฯ : สถาบัน
เพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ : วี.
อินเตอร์พรีน
- สมาคมสหกิจศึกษาไทย. (2552). ข้อบังคับสมาคมสหกิจศึกษาไทย. [ออนไลน์]. ได้จาก
<http://www.tace.or.th/about6.asp>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). จำนวนสมาชิกสถาบันอุดมศึกษาของ
เครือข่ายอุดมศึกษาภูมิภาค. [ออนไลน์]. ได้จาก
<http://www.mua.go.th/users/bphe/cooperative>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). หนังสือแผนการดำเนินงานส่งเสริมสหกิจ
ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.2551-2555. [ออนไลน์]. ได้จาก
<http://www.mua.go.th/users/bphe/cooperative>
- อัครชิต ทีมะทิพย์สกุล. (2530). การวิเคราะห์เหตุผลเหตุจูงใจของนิสิตบัณฑิตศึกษาต่อการเข้า
ศึกษาในระดับ ปริญญาโทบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงานกับแรงจูงใจในการทำงาน
ของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในสถาบันอุดมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

สฤณา แซ่ลี

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของงาน และระดับแรงจูงใจในการทำงาน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงานกับแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยจำนวน 168 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ผลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของงาน และแรงจูงใจในการทำงานอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คุณลักษณะของงานทุกด้านมีความสัมพันธ์กับแรง จูงใจในการทำงานทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ : คุณลักษณะของงาน แรงจูงใจในการทำงาน การเงินและบัญชี

บทนำ

การปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ต้องเผชิญกับสภาพการแข่งขันที่มากขึ้น การปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ จะดำเนินไปอย่างไร้ที่ติ ต้องอาศัยผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มิใช่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของความรู้ความสามารถแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น สิ่งสำคัญยิ่งกว่าคือการเข้าใจในงานที่ทำและออกแบบงานให้มีคุณภาพ และการมีกำลังใจ มีแรงจูงใจ มีความพึงพอใจที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้ดีที่สุด หากไม่มีแรงจูงใจ หรือความพึงพอใจในการทำงาน จะเป็นเหตุทำให้คุณภาพของการปฏิบัติงานต่ำลง มีการขาดงานบ่อย ก่อให้เกิดผลเสียต่องานและภาพพจน์ที่ไม่ดีต่อตัวผู้ปฏิบัติงาน หากมีปัญหามาจากแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานเป็นจำนวนมากอาจมีผลต่อองค์กร องค์กรจึงไม่ควรเพิกเฉยต่อ

การให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน และควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้อยู่ในระดับมาตรฐานที่ดีอยู่เสมอ

ในองค์กรทุกประเภท หน่วยงานทุกระดับ ผู้บริหารต่างตระหนักดีว่าความสำเร็จ หรือความล้มเหลวขององค์กรที่เกิดขึ้นนั้น คนเป็นปัจจัยหลัก ผู้ปฏิบัติงานทุกคน และทุกระดับต่างก็เป็นทรัพยากรที่สูงค่ายิ่งขององค์กร สถาบันอุดมศึกษาเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีความจำเป็นต้องอาศัยผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ ซึ่งปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง แต่ละแห่งมีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษาและส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งทุกกิจกรรมมีความสำคัญแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมในด้านต่างๆ จะต้องเกี่ยวข้องกับการเงินและบัญชี เกี่ยวข้องกับเงินที่ต้องอาศัยความละเอียดระมัดระวังรอบคอบในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ดังนั้นจึงมีความจำเป็นมากที่สถาบันอุดมศึกษา ควรตระหนักและให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของงาน และแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่าคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา และส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาดำรงอยู่ได้ การออกแบบคุณลักษณะของงาน กับการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ควบคู่ไปกับการปรับปรุงพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ให้สามารถทำงานอย่างเต็มที่ หากผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีขาดทักษะ ขาดความสามารถในการปฏิบัติงาน และขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานทำให้งานที่ปฏิบัติ ขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ส่งผลให้คุณภาพของงานลดน้อยลง ทำให้สถาบันอุดมศึกษาขับเคลื่อนได้ช้าลง และไม่ได้ผลงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การที่สถาบันอุดมศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจะมีคุณภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับสถาบันอุดมศึกษาจะสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ แรงจูงใจยังสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างพฤติกรรม ทักษะที่ดีต่องาน ส่งเสริมให้คนเพิ่มคุณค่าในตัวเอง ซึ่ง Roedel and Nystrom (อ้างถึงใน กิรดา พุ่มพงษ์, 2551) ได้กล่าวถึงปัจจัยคุณลักษณะงานว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่บ่งชี้ได้ถึงประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงาน เช่น แรงจูงใจ ความพึงพอใจ ระดับผลการปฏิบัติงานและแนวโน้มการลาออก เนื่องจากหากองค์กรมีการจัดรูปแบบคุณลักษณะงานที่เหมาะสม โดยจัดสรรงานที่ต้องใช้ทักษะที่หลากหลายให้ผู้ปฏิบัติงานรับผิดชอบงานด้วยตนเอง พร้อมทั้งให้อิสระในการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติงานตามสมควร เน้น

ให้ผู้ปฏิบัติงานเห็นความสำคัญของงานที่ปฏิบัติ และองค์กรมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการตื่นตัว มีแรงจูงใจอยากจะทำงานและส่งผลถึงผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพสูงขึ้น (ธงชัย สันติวงษ์, 2540)

นอกจากคุณลักษณะของงานจะส่งผลถึงผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานแล้ว สურเชษฐ์ ชีระมณี (_____, 2551) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน นั่นก็คือ แรงจูงใจในการทำงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่รู้สึกรำคาญหรือหลีกเลี่ยงงาน แรงจูงใจในการทำงานนี้นอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานแล้ว ยังมีผลทางอ้อมต่อขวัญ กำลังใจ การโอนย้าย และการลาออกของผู้ปฏิบัติงานอีกด้วย ตามทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (Herzberg & others, 1959) ซึ่งได้ศึกษาถึงสาเหตุของความพอใจในงานและความไม่พอใจในงานพบว่า ความต้องการด้านงานของบุคคล สามารถจำแนกได้เป็น 2 ปัจจัยคือ ปัจจัยสุขภาพจิต (Hygiene Factors) ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อมภายนอกของงาน เป็นปัจจัยที่ลดความไม่พอใจในงาน อันจะทำให้คนทำงานได้เป็นปกติในองค์กรเป็นเวลานาน และปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับแรงจูงใจภายในที่เกิดจากงานที่ทำ ส่งผลให้บุคคลเกิดความชื่นชมยินดีในผลงานและความสามารถของตนเอง ซึ่งหากองค์กรสามารถตอบสนองปัจจัยเหล่านี้ของผู้ปฏิบัติงานแล้วจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจในการทำงาน มีความพึงพอใจในงาน ตั้งใจในการทำงานจนสุดความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพของงานได้ ดังนั้นการศึกษาถึงคุณลักษณะของงานและแรงจูงใจในการทำงานจึงมีส่วนสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะถ้าผู้ปฏิบัติงานขาดแรงจูงใจในการทำงาน จะส่งผลต่องานที่ปฏิบัติไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และมีผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาในที่สุด การศึกษานี้จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาการบริหาร จะเป็นแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนเกิดความตั้งใจในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญถึงคุณลักษณะของงาน และแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถและเสริมสร้างความพึงพอใจใน

การทำงานของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ให้มีความสมบูรณ์และเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะงานของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงานกับแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ทั้ง 8 จังหวัด (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2551. www) ได้แก่ นครราชสีมา, ชัยภูมิ, บุรีรัมย์, สุรินทร์, อำนาจเจริญ, ศรีสะเกษ, ยโสธร และอุบลราชธานี ซึ่งมีสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมด 54 แห่ง ข้อมูล ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2555 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2555. www) มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 176 คน เนื่องจากประชากรมีขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึงศึกษาจากประชากรทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยการออกแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดคุณลักษณะของงานของผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเด่นชัดของงาน ด้านความสำคัญของงาน และด้านผลสะท้อนจากงาน แบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ การประสบความสำเร็จในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในการทำงาน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สิ่งพิมพ์ วารสาร หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่อทางอินเทอร์เน็ต

3.2 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมโดยการใช้วิธีแจกแบบสอบถามแก่ประชากร จำนวน 176 ชุด โดยขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลแบบสอบถาม ส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาโดยการอธิบายค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ และร้อยละ

4.2 ข้อมูลแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 และ 3 คือ คุณลักษณะของงาน และแรงจูงใจในการทำงาน วิเคราะห์โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยใช้สถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ซึ่งสมมติฐานของการวิจัย คือ คุณลักษณะของงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกับประชากร คือ ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในสถาบันอุดมศึกษา ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 168 ชุด คิดเป็นร้อยละ 95.45 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 88.70 ด้านอายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.70 ด้านสถานภาพส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 54.80 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 71.40 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนใหญ่อยู่ในระยะ 4 - 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.30 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.40

2. ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของงาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของงานมากที่สุด คือ ด้านความเด่นชัดของงาน รองลงมาคือ ด้านผลสะท้อนจากงาน และด้านความสำคัญของงาน ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในการทำงานมากที่สุด คือ ด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านการประสบความสำเร็จในงาน ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ตามลำดับ

4. การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย คือ คุณลักษณะของงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน ของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตารางที่ 1 แสดงคุณลักษณะของงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ตัวแปร	TI	TS	FB	AC	RC	RP	AV
TI							
TS	0.473**						
FB	0.622**	0.467**					
AC	0.399**	0.418**	0.489**				
RC	0.204**	0.275**	0.436**	0.551**			
RP	0.455**	0.373**	0.434**	0.583**	0.458**		
AV	0.359**	0.166*	0.488**	0.349**	0.486**	0.508**	
\bar{X}	3.98	3.77	3.87	3.95	3.68	4.10	3.78
S.D	0.57	0.65	0.54	0.51	0.64	0.55	0.79

** p < 0.01 , * p < 0.05

หมายเหตุ

ตัวแปร TI คือ คุณลักษณะของงานด้านความเด่นชัดของงาน (Task Identity)

ตัวแปร TS คือ คุณลักษณะของงานด้านความสำคัญของงาน (Task Significance)

ตัวแปร FB คือ คุณลักษณะของงานด้านผลสะท้อนกลับจากงาน (Feedback)

ตัวแปร AC คือ แรงจูงใจในการทำงานด้านการประสบความสำเร็จในงาน
(Achievement)

ตัวแปร RC คือ แรงจูงใจในการทำงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือ
(Recognition)

ตัวแปร RP คือ แรงจูงใจในการทำงานด้านความรับผิดชอบ (Responsibility)

ตัวแปร AV คือ แรงจูงใจในการทำงานด้านความก้าวหน้าในการทำงาน
(Advancement)

ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงานกับแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า คุณลักษณะของงานทุกด้านมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สำหรับคุณลักษณะของงานด้านความเด่นชัดของงาน และด้านความสำคัญของงาน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.204 และ 0.275 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสำหรับคุณลักษณะของงานด้านความสำคัญของงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานด้านความก้าวหน้าในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.166 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะของงาน ซึ่งประกอบด้วย ความเด่นชัดของงาน ความสำคัญของงาน และผลสะท้อนจากงาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รวงอรุณ โชตินอก (2550), รังสรรค์ อ่วมมี (2550) และ ประทุมทิพย์ เกตุแก้ว (2551) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเด่นชัดของงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านผลสะท้อนจากงาน

และด้านความสำคัญของงาน ตามลำดับ แสดงว่า ผู้ปฏิบัติงานสังเกตเห็นว่าคุณลักษณะงานที่มีความหมาย ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเต็มใจที่จะทำงานและมีความพึงพอใจในงานสูง

2. ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยด้านการประสบความสำเร็จในงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในการทำงาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉัตรรัชดา วิโรจน์รัตน์ (2549), รุ่งรัตน์ เหล่ารัชมิวิวัฒน์ (2552) และ สุภาณี จินดาหลวง (2550) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการประสบความสำเร็จในงาน ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน และด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับที่เห็นด้วยว่าการใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ เพื่อให้ผลงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เสร็จสิ้นตามเป้าหมาย ประสบความสำเร็จ ได้รับรางวัล หรือคำชมเชยจากผู้บังคับบัญชา ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของงานกับแรงจูงใจในการทำงาน พบว่า คุณลักษณะของงานทุกด้านมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รังสรรค์ อ่วมมี (2550) และได้สอดคล้องตามแบบจำลองทฤษฎีว่าด้วยคุณลักษณะของงานของ สุปาณี สฤษฎ์วานิช (2549) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะงานจะนำไปสู่ผลลัพธ์ คือ เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ได้ ผลงานที่มีคุณภาพ เกิดความพึงพอใจในงาน และอัตราการขาดงานและการลาออกลดลง ดังนั้น หากสถาบันอุดมศึกษามีการออกแบบงานที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีรับรู้ ว่า งานที่ตนเองทำนั้นมีคุณลักษณะงานก็จะสามารถตอบสนองภาวะทางจิตวิทยา 3 ประการ ได้แก่ ความรู้สึกว่างานนั้นมีความหมาย มีคุณค่า มีความสำคัญ และได้รับทราบผลลัพธ์ของงานที่ตนเองทำ ส่งผลให้พนักงานเกิดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจในงาน และมีความสุขในการทำงาน ประกอบกับแนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ (_____ , 2550) ที่กล่าวถึงทฤษฎีสองปัจจัยของ เซอร์ชเบอร์ก เกี่ยวกับการทำให้เกิดแรงจูงใจผ่านทางปัจจัยจูงใจ โดยพยายามเพิ่มโอกาสไม่ว่าจะเป็นด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในการงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ และเกิดแรงจูงใจในที่สุด สำหรับคุณลักษณะของงานด้านความเด่นชัดของงาน และด้านความสำคัญของงาน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานด้านการได้รับการยอมรับ

นับถือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.204 และ 0.275 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสำหรับคุณลักษณะของงานด้านความสำคัญของงานมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.166 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

บรรณานุกรม

- กิตดา พุ่มพงษ์. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถในตนเอง คุณลักษณะงานความพึงพอใจในงานกับผลการปฏิบัติงานของลูกจ้างคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉัตรรัชดา วิโรจน์รัตน์. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานกับประสิทธิผลการทำงานของนักบัญชีในวิสาหกิจขนาดกลางขนาดย่อมในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญญัตินิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). องค์การ ทฤษฎีและการออกแบบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประทุมทิพย์ เกตุแก้ว. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณลักษณะงาน ความสามารถในการเผชิญ และพึงพอใจอุปสรรคกับความสุขในการทำงานของพยาบาลงานการพยาบาลผ่าตัด : กรณีศึกษาโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รังสรรค์ อ่วมมี. (2550). คุณลักษณะงานที่มีความสัมพันธ์ต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท กม.18 วิศวรรรม จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- รุ่งรัตน์ เหล่าศรีวิวัฒน์. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต3 (ภาคเหนือ). สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ (การจัดการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รวงอรุณ โชตินอก. (2550). คุณลักษณะของงานและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท คอนโทรล ดาต้า (ประเทศไทย) จำกัด. สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ (การจัดการ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุพานี สฤกษ์วานิช. (2549). พฤติกรรมองค์กาสมัยใหม่ แนวคิด และทฤษฎี. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภาณี จินดาหลวง. (2550). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การ
บริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
สาขาการจัดการทั่วไป. ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). <http://www.mua.go.th/>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2551). <http://www.cabinet.thaigov.go.th/>

Herzberg, F., Mansner, B. & Synderman, B.B. (1959). **The Motivation of Work.**
(2nd ed.). New York : John Wiley Andersons.

มูลค่าด้านนันทนาการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร)

สมบูรณ์ อ่อนภักดี
วุฒิปด ห้วเมืองแก้ว

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ใช้บริการ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการเดินทางมาใช้บริการ รวมทั้งประเมินมูลค่าด้านนันทนาการและศึกษาการบริหารจัดการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) โดยวิธีต้นทุนในการเดินทางแบบระดับบุคคลพบว่า ผู้ใช้บริการเดินทางมาคนเดียวใช้รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเพื่อออกกำลังกายมีจำนวนมากที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการเดินทางมาใช้บริการ ได้แก่ ต้นทุนและอายุของผู้มาใช้บริการ มีมูลค่าด้านนันทนาการที่เกิดขึ้นเท่ากับ 96,336,278.64 บาท และมีปัญหาบางประเภทที่ได้รับไม่เพียงพอ ที่จอดรถไม่พอ และผู้ให้บริการขาดความตระหนักในการใช้บริการ การวิจัยได้แนะนำให้ปรับปรุงสวนสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยว รณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของสวนสาธารณะ และนำมูลค่าด้านนันทนาการ ไปประกอบการตัดสินใจจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งแนะนำให้จัดตั้งกองทุนเพื่อระดมทุนและทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานของกรุงเทพมหานคร

บทนำ

กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางความเจริญในทุก ๆ ด้านประกอบกับมีฐานะเป็นเมืองของประเทศ จึงดึงดูดให้ผู้คนอพยพหลั่งไหลจากภูมิภาคต่าง ๆ เข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานครจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับขาดการวางผังเมืองเพื่อรองรับการขยายตัวของเขตเมือง(สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร, 2545: 15) ส่งผลให้การใช้ที่ดินมีรูปแบบที่ไม่เหมาะสมและมีทิศทางการขยายตัวของชุมชนกระจัดกระจายแผ่ไปตามโครงข่ายบริการพื้นฐานที่สำคัญ ตามแนวถนนสายหลักทำให้เกิดปัญหาความแออัด ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย ปัญหาการจราจร รวมทั้งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร, 2552: 12)

การเพิ่มพื้นที่สีเขียวเป็นการสร้างแหล่งช่วยสร้างอากาศบริสุทธิ์ รักษาสมดุลระหว่างการใช้ที่ดินก่อสร้างในเมืองและพื้นที่ธรรมชาติ เพื่อสิ่งแวดล้อมที่พึงมีในเมือง

ช่วยให้การขยายตัวของเมืองเป็นไปอย่างมีระบบ ลดความแออัดของสิ่งก่อสร้าง มีความร่มรื่นและลดความตึงเครียดของสังคมเมือง ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชากรเมือง (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2550: 1) นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนโดยตรง เนื่องจากต้นไม้สามารถดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศจากระบวนการสังเคราะห์แสงทำให้ลดความร้อนในเมืองได้ (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2550 ก: 82) ในปี พ.ศ. 2550 พบว่ากรุงเทพมหานครมีพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและนันทนาการในรูปของสวนสาธารณะหลัก 24 แห่ง มีเนื้อที่จำนวน 18,972,509 ตารางเมตรหรือเฉลี่ยคนละประมาณ 3.29 ตารางเมตรต่อคน ในขณะที่เกณฑ์มาตรฐานสากลของพื้นที่สวนสาธารณะต่อประชากรเมืองเท่ากับ 15 ตารางเมตรต่อคน จึงถือได้ว่ากรุงเทพมหานครมีพื้นที่สวนสาธารณะสำหรับบริการประชาชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำมากเมื่อเทียบกับมาตรฐานสากล (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2551: 38-40)

กรุงเทพมหานครมีหน้าที่รับผิดชอบต่อคุณภาพชีวิต ประชาชนชนโดยตรง รวมทั้งแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่น่าอยู่ มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ความสะอาดเป็นระเบียบ ร่มรื่น มีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม น้ำมีคุณภาพดี อากาศบริสุทธิ์ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย กรุงเทพมหานครจึงดำเนินการจัดหารักษา บริหาร พัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะเดิม เปลี่ยนที่รกร้างเป็นสวนสาธารณะใหม่ (สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร, 2550 ข) โดยร่วมกับกระทรวงมหาดไทยและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดสร้างสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ว่างใต้สะพานพระราม 9 ริมน้ำเจ้าพระยา ถนนพระราม 3 เขตบางคอแหลม (ถาวร อารีศิลป์, 2545: 135) สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) เป็นพื้นที่สีเขียวสำหรับการพักผ่อนและนันทนาการจัดเป็นสวัสดิการสังคมให้บริการแก่ประชาชนโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายจึงจัดเป็นสินค้าสาธารณะชนิดหนึ่ง โดยคุณค่าประโยชน์ทางด้านนันทนาการที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นนามธรรมที่ไม่ปรากฏในรูปเงินที่ชัดเจน (Intangible Value) ซึ่งไม่สามารถซื้อขายผ่านระบบตลาดได้ ทำให้คนทั่วไปไม่ทราบถึงมูลค่าประโยชน์ทางนันทนาการ นอกจากนี้ ผู้ใช้บริการร่วมกันเป็นจำนวนมาก จะเกิดผลกระทบต่อสภาพพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จนทำให้สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) เสื่อมโทรมและมีคุณภาพการให้บริการที่ต่ำลง ซึ่งกรุงเทพมหานครจำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ บุคคล วัสดุอุปกรณ์

รวมทั้งการบริหารจัดการเพื่อดูแลรักษาสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา ให้เป็นแหล่งนันทนาการที่มีสภาพดีสามารถรองรับผู้ใช้บริการได้

จากปัญหาดังกล่าว จึงควรศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมาใช้บริการ ข้อมูลความคิดเห็นและทัศนคติของผู้ใช้บริการ ศึกษาการบริหารจัดการ เพื่อให้มีข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการวางแผนบริหารจัดการในการให้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และควรประเมินมูลค่าด้านนันทนาการของสวนสาธารณะแห่งนี้ในรูปตัวเงินที่ชัดเจน เพื่อแสดงถึงมูลค่าประโยชน์ด้านนันทนาการและความสำคัญของสวนสาธารณะ และเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณในการบำรุงรักษาและพัฒนาต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่แหล่งนันทนาการของการวิจัย คือ สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) และเป็นการศึกษามูลค่าจากการใช้ประโยชน์ทางด้านนันทนาการเพียงอย่างเดียว มิได้รวมถึงผลประโยชน์ในทางด้านอื่น โดยวิธีต้นทุนในการเดินทางแบบระดับบุคคล (Individual Travel Cost Method)

วิธีการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีข้อมูล 2 ชนิด คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ การวิจัยได้ทำการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้น โดยการสุ่มตัวอย่างแบบไม่คำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะเป็นวิธีสุ่มโดยความบังเอิญ (Accidental Sampling) จากการสุ่มจากผู้ให้บริการที่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วนจำนวน 400 ตัวอย่าง ในระหว่างวันที่ 17 -30 ธันวาคม 2553 เพื่อใช้เป็นตัวแทนประชากรของการวิจัยปี พ.ศ. 2553 โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของผู้ใช้บริการ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและลักษณะการเดินทาง ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลต้นทุนในการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะ เฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะของผู้ให้บริการในการปรับปรุงสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา(ฝั่งพระนคร) รวมทั้งการสัมภาษณ์หัวหน้าสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษาเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการพื้นที่สวนสาธารณะ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ การวิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความวิชาการ หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเว็บไซต์หน่วยงานต่างต่างที่เกี่ยวข้อง

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสำรวจภาคสนามมาวิเคราะห์และอธิบายถึงรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ทราบข้อมูลทั่วไปโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ เป็นต้น และนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสำรวจภาคสนามเพื่อทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชากรในพื้นที่วิจัย รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา นำมาพรรณนาและวิเคราะห์ปัญหาการบริหารจัดการเพื่อพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative analysis) พิจารณาออกเป็น ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม คือ อัตราการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) กับตัวแปรอิสระ ที่ทำการศึกษา คือ ต้นทุนในการเดินทางไปและกลับเพื่อใช้บริการ และตัวแปรปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ อัตราการใช้บริการสวนสาธารณะแห่งอื่นที่ทดแทน รายได้เฉลี่ยของผู้ใช้บริการ จำนวนปีได้รับการศึกษา และอายุของผู้ใช้บริการ โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Least Squares Method) ในรูปของสมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression) มาช่วยหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร)

2.2 การประเมินมูลค่าด้านนันทนาการของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ในปี พ.ศ. 2553 โดยใช้วิธีต้นทุนในการเดินทางแบบระดับบุคคล (ITCM) เป็นขั้นตอนการประเมินมูลค่าของความพอใจของผู้ใช้บริการในรูปของส่วนเกินของผู้บริโภคด้วยการการคำนวณพื้นที่ใต้เส้นอุปสงค์ ซึ่งเป็นตัวแทนของมูลค่าผลประโยชน์ทางด้านนันทนาการของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) และการประเมินมูลค่าด้านนันทนาการของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้เป็นมูลค่าปัจจุบันในรูปตัวเงิน

ผลการวิจัย

การศึกษาลักษณะและข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการนันทนาการในสวนสาธารณะเฉลิม

พระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร)

จากลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พักอาศัยในเขตบางคอแหลม เป็นเพศหญิงมากกว่าชาย ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส นับถือศาสนาพุทธ กลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 19-30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และมีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท เป็นจำนวนมากที่สุด จากลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและลักษณะการเดินทางของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้จักสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา โดยพบเห็นด้วยตนเอง และมาใช้บริการโดยการออกกำลังกาย ไม่ไปใช้บริการสวนสาธารณะแห่งอื่น เดินทางมาใช้บริการเป็นระยะทางไปกลับ 2-6 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทาง 15-30 นาที และใช้เวลาทำกิจกรรม มากกว่า 1 ชั่วโมงถึง 2 ชั่วโมง นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีต้นทุนในการเดินทางมาใช้บริการมากกว่า 10-30 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.75 เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมา มีต้นทุนในการเดินทางไม่เกิน 10 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.50 จากข้อเสนอแนะในการปรับปรุงสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ (ฝั่งพระนคร) กลุ่มตัวอย่างได้เสนอให้ขยายพื้นที่จอดรถมากที่สุด รองลงมา คือ เสนอให้รักษาความสะอาดของห้องน้ำ อาคารและสถานที่ ต่อมาคือ เพิ่มอุปกรณ์ออกกำลังกาย ติดตั้งไฟฟ้าให้มีแสงสว่างเพียงพอในเวลากลางคืน และติดตั้งระบบความปลอดภัยโดยติดกล้องวงจรปิด ตามลำดับ

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมาใช้บริการนันทนาการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร)

การศึกษาแบ่งข้อมูลออกเป็นตัวแปรตาม คือ อัตราการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) (Q) และตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ได้แก่ ต้นทุนในการเดินทางไปและกลับเพื่อใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) (TC) อัตราการใช้บริการสวนสาธารณะแห่งอื่นที่ทดแทนสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ (ฝั่งพระนคร) (SUB) รายได้ (INC) อายุ (AGE) และจำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (EDU) พบว่าต้นทุนในการเดินทางไปและกลับเพื่อใช้สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) (TC) และอายุ (AGE) มีอิทธิพลต่ออัตราการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) (Q) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 99 (ซึ่งสูงกว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 95 แสดงว่าตัวแปร

อิสระในสมการอุปสงค์ที่ได้เลือกไว้มีความน่าเชื่อถือสูง) จากผลการประมาณแบบจำลอง ITCM พบว่า แบบจำลองที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์หาสมการอุปสงค์การเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) เป็นรูปแบบ Linear Demand Function ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปผลการประมาณการตามแบบจำลอง ITCM

ตัวแปร	แบบจำลองที่ 1 (Linear Demand Function)	
	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสถิติ t
Constant	98.261**	7.761
TC	-1.692**	-9.374
AGE	1.812**	6.611
R ²		0.271
Adjusted-R ²		0.261
F**		73.797
N		400

หมายเหตุ ** แสดงระดับนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 99

เมื่อพิจารณาค่าสถิติทดสอบ F มีค่าเท่ากับ 73.797 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติหมายความว่าตัวแปรอิสระในสมการสามารถใช้พยากรณ์ตัวแปรตามได้ที่รับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination: R²) มีค่าเท่ากับร้อยละ 27.10 นั่นคือ ตัวแปรอิสระในสมการดังกล่าวสามารถอธิบายความสัมพันธ์กับอัตราการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ได้ร้อยละ 27.10 นั่นคือ ส่วนที่เหลือเป็นผลมาจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา โดยสามารถแสดงความสัมพันธ์ในรูปสมการที่เหมาะสมที่สุดเพื่อใช้ในการประมาณสมการอุปสงค์ Linear Demand Function แสดงสมการอุปสงค์การเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ดังสมการ (1)

$$Q_i = 98.261 - 1.692 TC_i + 1.812 AGE_i \quad (1)$$

โดยที่

Q_i หมายถึง อัตราการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ของตัวอย่างที่ i (ครั้ง/ปี)

TC_i หมายถึง ต้นทุนในการเดินทางไปและกลับเพื่อใช้สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ของตัวอย่างที่ i (บาท/ครั้ง/คน)

AGE_i หมายถึง อายุของตัวอย่างที่ i (ปี)

การประเมินมูลค่าด้านนันทนาการของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ (ฝั่งพระนคร)

จากสมการอุปสงค์ได้ตามสมการ (1) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างอัตราการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ของแต่ละตัวอย่าง (Q_i) กับต้นทุนในการเดินทางไปและกลับเพื่อใช้สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ของแต่ละราย (TC_i) และอายุของแต่ละรายที่ใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) (AGE_i) สามารถหาส่วนเกินของผู้บริโภคแต่ละราย โดยการคำนวณพื้นที่ใต้เส้นอุปสงค์ของสมการ (1) ด้วยวิธีการปริพันธ์ (Integrate) ในช่วงต้นทุนในการเดินทางมาของแต่ละตัวอย่าง (TC_i) ถึงต้นทุนในการเดินทางสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง (TC_{max}) ดังนี้

$$CS = \int_{TC_i}^{TC_{max}} (Q_i) dTC \quad (2)$$

เมื่อ a_i = ค่าคงที่ของอุปสงค์ของการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) โดยหาได้จากค่า $98.261 + 1.812 AGE_i$ ของแต่ละตัวอย่าง

โดยที่

$$CS = \int_{TC_i}^{TC_{max}} [a_i - 1.692 TC_i] dTC$$

$$CS = \frac{a_i TC_i - 1.692 TC_i^2}{2} \Bigg|_{TC_i}^{TC_{max}}$$

แทนค่าต่าง ๆ ดังนี้

- CS หมายถึง ส่วนเกินของผู้บริโภครวม (บาท)
- TC_{max} หมายถึง ต้นทุนสูงสุดในการเดินทางไปและกลับเพื่อใช้สวนสาธารณะพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ของตัวอย่างทั้งหมด มีค่าเท่ากับ 169.24 บาท/ครั้ง/คน
- TC_i หมายถึง ต้นทุนในการเดินทางไปและกลับเพื่อใช้สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ของแต่ละตัวอย่าง (บาท/ครั้ง/คน)

นำส่วนเกินของผู้บริโภคของตัวอย่างแต่ละรายมารวมกันจะได้ส่วนเกินของผู้บริโภคทั้งหมดเท่ากับ 413,427.03 บาท แล้วทำการหาส่วนเกินของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อคน (CSPM) โดยการนำผลรวมของส่วนเกินของผู้บริโภคทั้งหมดหารด้วยจำนวนตัวอย่างทั้งหมด (n) จำนวน 400 คน จะได้ส่วนเกินของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อคนเท่ากับ 1,033.57 บาท/คน

หาส่วนเกินของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อการเดินทาง 1 ครั้ง (CSPT) จากการนำส่วนเกินของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อคนหารด้วยอัตราเฉลี่ยการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ต่อปี (RPY) ซึ่งเท่ากับ 129.99 ครั้งต่อปี จะได้ CSPT เท่ากับ 7.95 บาท/คน/ครั้ง/ปี

หามูลค่าด้านนันทนาการของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ต่อปี (VOR) ซึ่งคำนวณได้จากนำส่วนเกินของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อคนต่อการเดินทางต่อครั้งต่อปีคูณจำนวนผู้ใช้บริการในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเท่ากับ 650,000 คน จะได้มูลค่าด้านนันทนาการของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษาเท่ากับ 5,167,500.00 บาท

การวิจัยนี้ กำหนดให้ปี พ.ศ. 2553 เป็นปีฐานซึ่งมีผู้ใช้บริการจำนวนเท่ากับ 650,000 คน มีมูลค่าด้านนันทนาการของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) เท่ากับ 5,167,500.00 บาท โดยใช้ผลตอบแทนจากพันธบัตรรัฐบาลเป็นอัตราคิดลด (r) มีค่าเท่ากับร้อยละ 4.21 ต่อปี (สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย, 2554) มีระยะเวลาในการประเมินในอนาคตเท่ากับ 25 ปี ทั้งนี้ ประชากรในกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2551-2573 มีค่าที่เท่ากับร้อยละ 1.29 ต่อปี (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร, 2553) การวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดให้อัตราการเพิ่มของผู้ใช้บริการและมูลค่าด้านนันทนาการที่เกิดขึ้นในอนาคต (M_t) แต่ละปีเท่ากับร้อยละ 1.29 และสามารถนำไปหามูลค่าปัจจุบันแต่ละปีตามที่ เรณู สุขารมณ์ (2545: 105) ได้เสนอไว้ ดังสมการ (2)

$$P = M_n / (1+r)^n \quad (2)$$

โดยที่

$$P = \text{มูลค่าปัจจุบัน}$$

$$M_n = \text{มูลค่า ณ ปีที่ } n$$

$$r = \text{อัตราคิดลด}$$

$$n = \text{ปีที่จะคิดคำนวณ}$$

หลังจากนั้นนำมูลค่าปัจจุบันในแต่ละปีมารวมกันเพื่อหามูลค่าด้านนั้นหนาของการของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ที่เกิดขึ้นในอนาคตในระยะเวลา 25 ปี ซึ่งมีค่าเท่ากับ 91,168,778.64 บาท

การศึกษาการบริหารจัดการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ของกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย พบว่ากรุงเทพมหานคร ได้จ้างเอกชนดูแลรักษาสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) โดยประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสวนสาธารณะโดยตรง แต่ได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เช่น ชมรมร่ำมวยจีน ชมรมโยคะ ชมรมแอโรบิก และชมรมวิ่ง ปัญหาที่สำคัญในการบริหารจัดการสวนสาธารณะ ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับการบำรุงรักษาและพัฒนาไม่เพียงพอ ที่จอดรถไม่พอ และประชาชนขาดความตระหนักในการใช้บริการ

อภิปรายผล

จากการศึกษาโดยพิจารณาตัวแปรหรือปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่ออัตราการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) คือ ต้นทุนในการเดินทางไปและกลับเพื่อใช้บริการ อัตราการใช้บริการสวนสาธารณะแห่งอื่นที่ทดแทน รายได้เฉลี่ยของผู้ใช้บริการ อายุของผู้ใช้บริการ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) คือ จำนวน 2 ตัวแปร คือ

1. ต้นทุนในการเดินทางไปและกลับเพื่อใช้บริการ ผลการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงลบ อัตราการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) กล่าวคือ เมื่อต้นทุนในการเดินทางเพิ่มขึ้นจะทำให้จำนวนครั้งในการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา ทั้งนี้ เพราะผู้มาใช้บริการมี

อุปสงค์สำหรับแหล่งนันทนาการที่จำกัด เมื่อต้นทุนในการเดินทางเพิ่มขึ้นจำนวนครั้งในการเดินทางของผู้มาใช้บริการจะลดลง ซึ่งสอดคล้องกับโสมสกาเว เพชรานนท์ (2542: 167)

2. อายุของผู้ใช้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอัตราการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) กล่าวคือ เมื่ออายุของผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นจะทำให้จำนวนครั้งในการเดินทางมาใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษาเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เพราะบุคคลที่มีอายุมากขึ้นและอยู่ในวัยทำงานจึงมีความต้องการในการพักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับ Seenprachawong (2005)

ข้อเสนอแนะ

1. จากข้อมูลลักษณะและข้อเสนอแนะกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 กรุงเทพมหานครควรปรับปรุงสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ให้สอดคล้องกับความต้องการผู้ใช้บริการในลำดับแรก ๆ ได้แก่ กรุงเทพมหานครควรประสานงานการพิเศษแห่งประเทศไทยเพื่อขอใช้พื้นที่ว่างใต้สะพานพระราม 9 เป็นที่จอดรถให้เพียงพอกับความต้องการ จัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ผู้ใช้บริการเพื่อรักษาความสะอาดของห้องน้ำ อาคาร และสถานที่ เพิ่มอุปกรณ์ออกกำลังกายให้มีสภาพที่ดีและเพียงพอ ติดตั้งไฟฟ้าให้มีแสงสว่างเพียงพอในเวลากลางคืน และติดตั้งระบบความปลอดภัยโดยติดกล้องวงจรปิด

1.2 จากการที่ผู้ใช้บริการ ส่วนใหญ่พบเห็นสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ด้วยตนเองและไม่ไปใช้บริการสวนสาธารณะแห่งอื่น ประกอบสวนสาธารณะเป็นสวนริมน้ำซึ่งสามารถชมความงามริมแม่น้ำเจ้าพระยาและสะพานพระราม 9 นับเป็นจุดที่มีทิวทัศน์สวยที่สุดแห่งหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) เป็นแหล่งนันทนาการที่มีศักยภาพภาพในการดึงดูดให้ประชาชนมาใช้บริการ โดยกรุงเทพมหานครสามารถนำไปพิจารณาประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพื้นที่เพื่อส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร

2. จากการศึกษابัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมาใช้บริการนันทนาการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) พบว่าบุคคลที่เดินทางมาใช้บริการมีอายุสูงขึ้นมีอัตราการมาใช้บริการมากขึ้น เมื่อพิจารณาประกอบรายงานคณะกรรมการ

ผู้สูงอายุแห่งชาติ(2553) ที่กล่าวว่าสังคมไทยได้เริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัยแล้ว โดยคาดกันว่าภายใน 15-20 ปี จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มกว่าเท่าตัวของจำนวนผู้สูงอายุในปัจจุบันเป็นเกือบร้อยละ 25 ของประชากรทั้งหมด การวิจัยนี้จึงเสนอแนะให้กรุงเทพมหานครปรับปรุงสภาพแวดล้อมของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) โดยจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ออกกำลังกายและพื้นที่พักผ่อนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

3. จากการศึกษามูลค่าด้านนันทนาการในรูปตัวเงินของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ในปี พ.ศ. 2553 มีมูลค่าเท่ากับ 5,167,500.00 บาท และมูลค่าปัจจุบันทางด้านนันทนาการในอนาคตเท่ากับ 91,168,778.64 บาท ในขณะที่งบประมาณรายจ่ายในดูแลรักษาสวนสาธารณะในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 4,929,290.35 บาท จึงกล่าวได้ว่าการจัดสร้างสวนสาธารณะแห่งนี้ให้ประโยชน์ที่คุ้มค่าต่อการลงทุนของสังคมโดยรวม โดยกรุงเทพมหานครสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจจัดสรรงบประมาณเพื่อบริหารจัดการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งทำให้ประชาชนในกรุงเทพมหานครทราบถึงความสำคัญมูลค่าผลประโยชน์ของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา ทั้งนี้ มูลค่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นมูลค่าขั้นต่ำที่ยังไม่ได้รวมมูลค่าผลประโยชน์ทางด้านอื่นที่เกิดขึ้น เช่น มูลค่าจากมีสวนสาธารณะแล้วทำให้พื้นที่ข้างเคียงมีราคาที่ดินสูงขึ้น มูลค่าจากการที่สวนสาธารณะช่วยลดมลภาวะทางอากาศและลดอุณหภูมิของเมือง และมูลค่าจากการใช้เป็นสถานที่จัดงานประเพณีตามเทศกาลต่างๆ ซึ่งกรุงเทพมหานครสามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร)

4. จากการศึกษาการบริหารจัดการสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) ของกรุงเทพมหานคร โดยส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสวนสาธารณะมากขึ้น โดยจัดตั้งกองทุนสำหรับสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา เพื่อระดมทุนและทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานและควรจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบ พระชนมพรรษา (ฝั่งพระนคร) เพื่อแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมให้แก่ผู้ใช้บริการ

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2553). **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เทพเพื่อวานิสย์ .
- ถาวร อารีศิลป์. (2545). **คู่มือเรียนรู้เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .
- เรณู สุขารมณ์. (2545). “การวิเคราะห์โครงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ.” **ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติ หน่วยที่ 1-7 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมชราช**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมชราช.
- สมาคมตลาดตราสารหนี้ไทย. (2554). **ThaiBMA Government Bond Yield Curve**. (Online). <http://www.thaibma.or.th/yieldcurve/YieldTTM.aspx>, 10 มกราคม 2554
- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร. (2553). **รายงานขั้นสุดท้ายโครงการศึกษาปรับแผนแม่บทระบบขนส่งมวลชนทางรางในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล**.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2550). **แผนปฏิบัติการเชิงนโยบายด้านการจัดการพื้นที่สีเขียวชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน**.
- สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร. (2545). **แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2545-2549**. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. (2552). **แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 12 ปี (พ.ศ. 2552-2563) กรุงเทพฯ มหานครแห่งความน่าอยู่อย่างยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด
- สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร. (2550 ก) . **หนังสือรายงานและแผนปฏิบัติการว่าด้วยการลดปัญหาภาวะโลกร้อนของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2550 - 2555**.
- _____. (2550 ข) . **ข้อกำหนดร่างขอบเขตงาน (TOR) และร่างเอกสารการประมูลโครงการปรับปรุงสวน วชิรเบญจทัศด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์**. (Online). http://tor.gprocurement.go.th/06_tor_old/uploads2/27864/1/tor_wachirabenjatus50.doc, 19 ตุลาคม 2553

_____. (2551). รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร 2549-2550.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท รักลูกกรุ๊ป จำกัด.

โสมสกา เพชรานนท์. (2542). “ การประเมินค่าทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและโดยวิธี
มูลค่าตัวแทน(Surrogate Value Approach).” ใน สุขจิต มโนพิทักษ์ และประทีป ตัน
โสภณ. (บรรณาธิการ). เอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่องการประเมินค่าผลกระทบ
สิ่งแวดล้อมต่อภาคเมืองและภาคอุตสาหกรรม โดยวิธีทางเศรษฐศาสตร์ .
กรุงเทพมหานคร: THAIREM-98-02 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
185-188

Seenprachawong, U. (2005). “An Economic Analysis of Coral Reefs in the Andaman Sea
of Thailand.” In Ahmed, M., C. K. Chong, and H. Cesar. (eds.) **Economic
Valuation and Policy Priorities for Sustainable Management of Coral Reefs.**
2nd ed. Penang: WorldFish Center, 79-83

พฤติกรรมในการทำงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราว
ในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา

สุทธารัตน์ นารถสูงเนิน

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา และศึกษาระดับพฤติกรรมในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร กลุ่มตัวอย่างคือครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัด การอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 170 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์หาค่าความถดถอยเชิงพหุ จากการศึกษาพบว่า ครูอัตราจ้างมีระดับพฤติกรรมในการทำงานโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสูง และระดับความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน สำหรับพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร คือ พฤติกรรมในการทำงานด้านการเพิ่มผลผลิต และด้านความพึงพอใจ ในการทำงาน เป็นตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ 53.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้นควรมีการส่งเสริมและสนับสนุน โดยการมีการจัดประชุมสัมมนาพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูเพื่อสร้างความสามัคคีและให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูอัตราจ้างเกี่ยวกับการให้ผลตอบแทนดูแลเอาใจใส่อย่างเป็นธรรม และควรปลูกฝังให้บุคลากรในองค์กรเห็นคุณค่าของตนเอง

คำสำคัญ : พฤติกรรมในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร ครูอัตราจ้างชั่วคราว

บทนำ

การทำงานเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะว่าการทำงานสามารถตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ได้ทั้งด้านความเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และยังสนองต่อความต้องการด้านจิตใจซึ่งจะทำให้บุคคลได้รู้จักคุณค่าในตัวเอง เกิดความภาคภูมิใจ นอกจากนี้การทำงานยังเป็นสิ่งบ่งบอกถึงการยอมรับของคนในสังคม (พรพรรณ อุ่นจันทร์, 2543 : 24 อ้างถึงใน ปัทิตตา สันตภักดิ์. 2550 : 18) ใน

ปัจจุบันการจ้างงานทุกหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนก็มีการจ้างงานในส่วนของอัตราจ้างชั่วคราว ซึ่งเป็นกำลังคนส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร นำความรู้วิชาการ แนวคิด และวิทยาการใหม่ๆมาใช้ในการทำงาน เพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เมื่อก้าวถึงอาชีพครู ไม่ว่าจะครูจะมีความรู้ความสามารถหรือความถนัดแตกต่างกันเพียงใด แต่บทบาทของครูโดยส่วนรวมแล้วจะยังอยู่ในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ นอกจากครูจะต้องรับบทบาทเป็นผู้สอนคนให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการต่างๆ แล้ว ครูยังจะต้องรับบทบาทในการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่างๆ อีก เช่นการพัฒนาสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น จนกระทั่งในปัจจุบันนี้ได้มีผู้ให้สมญานามแก่ครูว่าเป็น วิศวกรสังคม ซึ่งหมายถึง ช่างผู้ชำนาญในการสร้างสังคม นั่นคือ หากครูให้การศึกษาแก่สมาชิกสังคมอย่างไร สังคมก็จะเป็นอย่างนั้น เช่น ให้การศึกษาเรื่องระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง สังคมก็จะเป็นประชาธิปไตย หากครูให้การศึกษาในระบอบอื่นสังคมก็จะเป็นเช่นนั้นด้วย (ดาเลีย, 2553 18 กุมภาพันธ์ : ออนไลน์)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการการศึกษาวิชาชีพ เพื่อพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือและระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาชีพให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษานั้นเป็นการเรียนทางด้านสายวิชาชีพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับคือ การเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการเร่งรัดพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา และในส่วนของพัฒนาระบบบริหารจัดการ การบริหารบุคลากร สื่อการเรียนการสอน ซึ่งในการบริหารบุคลากรนั้นก็มียุทธศาสตร์ในการเร่งรัดระบบการจ้างครูสอนที่มีประสิทธิภาพ ให้มีความต่อเนื่อง มั่นคงและเป็นธรรมเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูอัตราจ้าง อันจะส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

ครูอัตราจ้างชั่วคราว คือกำลังสำคัญยิ่งที่นำพากิจกรรมต่างๆไปสู่เป้าหมาย และเป็นกำลังคนทางการศึกษาที่จะแทนข้าราชการครูที่เกษียณไป ที่ผ่านมานั้นครูอัตราจ้างมีอัตราการหมุนเวียนเข้าออกจากราชการมากขวัญกำลังใจและความผูกพันต่อองค์กรมีน้อย อันเนื่องมาจากมีงานใหม่ที่ดีและมั่นคงกว่า จึงมีส่วนที่เป็นผลกระทบต่อการเรียนของนักศึกษา ต่อการบริหารงานบุคลากร ซึ่งก็จะต้องสรรหาบุคลากรใหม่ และยังคงมีช่วงระยะเวลาในการให้ครูใหม่ ปรับตัวในการพัฒนาการสอนการถ่ายทอดความรู้ให้กับ

นักเรียนและงานพิเศษอื่นๆที่ต้องรับผิดชอบ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมในการทำงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการทำงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษาของรัฐ จังหวัดนครราชสีมา และเป็นแนวทางสำหรับฝ่ายบริหารในการนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มแรงจูงใจเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและความผูกพันต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมในการทำงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูอัตราจ้างชั่วคราวของรัฐในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งวิทยาลัยของรัฐในสังกัดการอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมาทั้งหมด 12 แห่ง มีประชากรทั้งหมด 327 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูอัตราจ้างชั่วคราวของรัฐในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา การสุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้เป็นการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม(Cluster Sampling) แบ่งไว้ 3 กลุ่มๆละ 4 แห่ง เลือกสุ่มตัวอย่างมา 1 กลุ่ม ด้วยวิธีจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่าง 4 แห่งคือ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา วิทยาลัยบริหารธุรกิจและท่องเที่ยว และวิทยาลัยสารพัดช่างนครราชสีมา มีจำนวน 170คน

2. เครื่องมือและวิธีการ

โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา 6 ด้าน คือ ด้านเพศ ด้านอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ทำงาน และผลตอบแทนที่ได้รับต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทำงาน 4 ด้านได้แก่ การเพิ่มผลผลิต ความสม่ำเสมอในการทำงาน แนวโน้มในการทำงานต่อไป และความพึงพอใจในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันที่มีต่อองค์กร ซึ่งวัดความรู้สึกเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความศรัทธาต่อองค์กร, ด้านความทุ่มเทต่อองค์กร, ด้านความจงรักภักดีต่อองค์กร

ส่วนที่ 4 ปัญหาหรือข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ใช้แบบสอบถามประเภท (Open - ended Questions)

3. เกณฑ์การให้คะแนน

แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของลิเคอร์ท (Likert Scale) โดยกำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. การจัดระดับพฤติกรรมในการทำงาน

พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมในการทำงาน และค่าเฉลี่ยความผูกพันต่อองค์กร โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ

ตารางที่ 1 เกณฑ์การจัดระดับของพฤติกรรมในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร

ค่าเฉลี่ย	พฤติกรรมในการทำงาน	ความผูกพันต่อองค์กร
ระหว่าง 3.67-5.00	ระดับสูง	ระดับสูง
ระหว่าง 2.34-3.66	ระดับปานกลาง	ระดับปานกลาง
ระหว่าง 1.00-2.33	ระดับต่ำ	ระดับต่ำ

5. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

มีแหล่งของข้อมูล คือ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง จำนวน 170 ชุด ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2555

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาดำรงเว็บไซต์ เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องได้แก่ทฤษฎีเกี่ยวกับงานวิจัย รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ ตลอดจนข้อมูลของการอาชีวศึกษาและอาชีวศึกษาของรัฐในจังหวัดนครราชสีมา

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการแปลผลข้อมูลในแบบสอบถาม ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์ทำงาน และผลตอบแทนที่ได้รับต่อเดือน สถิติที่ใช้ได้แก่

6.1.1 การแจกแจงความถี่ สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage)

6.1.2 การใช้ค่าเฉลี่ย (Mean หรือ \bar{X}) เพื่อวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร

6.1.3 การใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.) เป็นการวัดการกระจายของข้อมูล (บุญใจ ศรีสถิตยัณราภรณ์, 2550:361)

6.2 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ได้แก่

6.2.1 สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ Multiple Regression ใช้เพื่อทำพยากรณ์พฤติกรรมในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของครูอัตราจ้างในสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 61.80 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 23-33 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.70 รองลงมาอยู่ในช่วง 34-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.80 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.20 รองลงมาในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 18.80 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 64.70 รองลงมาสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 31.80 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.40 รองลงมาประสบการณ์ทำงานอยู่ระหว่าง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.60 และมีผลตอบแทนที่ได้รับต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ที่ 10,001-12,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.90 รองลงมาผลตอบแทนที่ได้รับอยู่ที่ 8,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.50

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมในการทำงานของครูอัตราจ้างชั่วคราวแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ ครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มี

ระดับพฤติกรรมในการทำงานโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.92$, S.D = 0.48) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทำงานในด้านการเพิ่มผลผลิตโดยมีค่าเฉลี่ยจัดอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.09$, S.D = 0.53) รองลงมาเป็นความสม่ำเสมอในการทำงานอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.97$, S.D = 0.50) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มการทำงานต่อไป อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.91$, S.D = 0.74) และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทำงานด้านความ พึงพอใจในการทำงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.77$, S.D = 0.63) แต่ก็ยังจัดอยู่ในระดับสูงเช่นกัน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความผูกพันต่อองค์กรโดยมีค่าเฉลี่ยรวมจัดอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.09$, S.D = 0.49) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรในด้านความทุ่มเทต่อองค์กรโดยมีค่าเฉลี่ยจัดอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.25$, S.D = 0.50) รองลงมาเป็นด้านการคงอยู่กับองค์กร อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.13$, S.D = 0.54) และความผูกพันด้านความศรัทธาต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D = 0.71) แต่ก็ยังจัดอยู่ในระดับสูง

4. การนำเสนอผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานของการวิจัย คือ **พฤติกรรมในการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา**

การสร้างสมการพยากรณ์ด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทดสอบสมมติฐาน การศึกษาครั้งนี้ได้นำตัวแปรอิสระ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยพฤติกรรมในการทำงานด้านการเพิ่มผลผลิต(X_1) ด้านความสม่ำเสมอในการทำงาน(X_2) ด้านแนวโน้มการทำงานต่อไป (X_3) ด้านความพึงพอใจในการทำงาน(X_4) ทดสอบความมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผู้วิจัยได้นำตัวแปรอิสระทุกตัวเข้าสู่สมการพยากรณ์ ด้วยวิธีการ Enter ผลที่ได้จากการศึกษาดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีผลต่อการพยากรณ์พฤติกรรมในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปรพยากรณ์	ความผูกพันต่อองค์กร				
	b	SEb	β	t	sig
ค่าคงที่ (Constant)	1.080	0.248		4.310	0.000
ด้านการเพิ่มผลผลิต	0.389	0.065	0.406	5.983	0.000***
ด้านความสม่ำเสมอในการทำงาน	0.055	0.063	0.056	0.872	0.385
ด้านแนวโน้มการทำงานต่อไป	0.067	0.056	0.100	1.202	0.231
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	0.248	0.064	0.315	3.095	0.000***
R = .0729 Adjusted R Square =0.520					
R ² =.0 531					
***P<0.01					

ผลการทดสอบสมมติฐาน พฤติกรรมในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราว พบว่าพฤติกรรมในการทำงานด้านการเพิ่มผลผลิตและด้านความพึงพอใจในการทำงาน เป็นตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราวในสังกัดการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ได้ร้อยละ 53.1 (R² = 0.531) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีสมการพยากรณ์ดังนี้

$$\text{สมการ } \hat{Y} \text{ (ความผูกพันต่อองค์กร)} = 1.080 + 0.389 (X_1) + 0.055 (X_2) + 0.067 (X_3) + 0.248 (X_4)$$

จากสมการพยากรณ์พฤติกรรมในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร สามารถอธิบายได้ว่า

ถ้าปัจจัยด้านด้านการเพิ่มผลผลิต เพิ่มขึ้น 1 เท่า ก็จะทำให้ความผูกพันต่อองค์กรเพิ่มขึ้น 0.389 เท่า

ถ้าปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ก็จะทำให้ความผูกพันต่อองค์กรเพิ่มขึ้น 0.248 เท่า

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยพฤติกรรมในการทำงานทั้ง 4 ด้านนั้น มีปัจจัยเพียง 2 ด้านเท่านั้น ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

จากผลการศึกษาผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมในการทำงานด้านการเพิ่มผลผลิตและด้านความพึงพอใจของครูอัตราจ้างนั้นมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ครูอัตราจ้างนั้น

มีความรู้ในการทำงานเพิ่มขึ้นและมีความพึงพอใจในการทำงาน ถึงแม้ไม่มีความมั่นคงแต่ก็มีความพึงพอใจในการทำงานเพราะก็มีโอกาสที่จะก้าวหน้า มีความคาดหวังในการบรรจุรับราชการหากมีอายุงานสะสมในการเป็นครูอัตราจ้าง ส่วนด้านความสม่ำเสมอในการทำงานและแนวโน้มของการทำงานต่อไปนั้น ครูอัตราจ้างมองว่าไม่มีความมั่นคงในอาชีพการที่จะปฏิบัติงานจนกระทั่งเกษียณอายุนั้นจึงเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับความคิดเห็นและไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

อภิปรายผล

1. ด้านการเพิ่มผลผลิต งานที่ปฏิบัติมีส่วนส่งเสริมให้ได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น และใช้ทรัพยากรในองค์กรอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของปทิตตา สันท์ภักดี (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงจิตที่มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานและความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน วิทยาลัยศึกษา บริษัท บีแอนด์อี จำกัด พฤติกรรมการทำงานโดยรวม มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรโดยรวม มีความสัมพันธ์ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าพฤติกรรมการทำงานด้านการเพิ่มผลผลิตกับความจงรักภักดีต่อองค์กรโดยรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2. ด้านความพึงพอใจในงานเพื่อนร่วมงานส่วนใหญ่ช่วยเหลือกันในการทำงานร่วมกันด้วยดี พอใจในการทำงานที่องค์กรต่อไป มีอิสระในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย และภายในหน่วยงานมีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมเพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริณี ไวยานนท์ (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน วิทยาลัยศึกษา บริษัทเอไอจีคาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร ตัวแปรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานของพนักงานบริษัทเอไอจีคาร์ด (ประเทศไทย) ได้แก่ ความภาคภูมิใจต่อองค์กร ลักษณะทางกายภาพในที่ทำงาน ทัศนคติต่อการทำงาน และสัมพันธ์ภาพระหว่างพนักงานในบริษัทกับเพื่อนร่วมงาน อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปทิตตา สันท์ภักดี (2550) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงจิตที่มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานและความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน วิทยาลัยศึกษา บริษัทบีแอนด์อี จำกัด พฤติกรรมการทำงานโดยรวม มีความสัมพันธ์กับความจงรักภักดีต่อองค์กรโดยรวม มีความสัมพันธ์ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าพฤติกรรมการทำงานด้านความพึงพอใจในการทำงานกับความ

จงรักภักดีต่อองค์กรโดยรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางและมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

3. ด้านความสม่ำเสมอในการทำงาน ครูอัตราจ้างมีระดับพฤติกรรมในด้านนี้อยู่ในระดับสูง แต่ในส่วนของพฤติกรรมเกี่ยวกับความสม่ำเสมอในการมาทำงานก็ยังมีเรื่องของ การขาด ลา มาสาย การลาหยุด โดยไม่มีเหตุผลจำเป็นอีกทั้งมองว่าตนเองนั้นมียุทธศาสตร์ในการทำงานที่มากกว่าเพื่อนครูด้วยกันจึงเป็นส่วนที่ทำให้เกิดความไม่สม่ำเสมอในการทำงาน การหยุดงานไป หรือการไม่มีความพร้อมในการมาปฏิบัติหน้าที่ ด้านความสม่ำเสมอในการทำงานจึงไม่เป็นตัวแปรที่จะส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้าง

4. ด้านแนวโน้มการทำงานต่อไป จากผลการศึกษา ครูอัตราจ้างมีระดับพฤติกรรมในด้านนี้อยู่ในระดับสูงแต่ครูอัตราจ้างมองว่าไม่มีความมั่นคงในอาชีพในการที่จะทำงานอยู่จนกระทั่งเกษียณอายุจึงเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามเพราะหากมีงานใหม่ที่ดีกว่าหรือมั่นคงกว่าก็จะมี การเปลี่ยนงานโยกย้ายงาน ไปสู่งานอื่นๆ ซึ่งแนวโน้มการทำงานต่อไปของครูอัตราจ้างเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการที่จะสะสมอายุงานเพื่อสอบเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งได้มีการกำหนดในเรื่องของอายุงานมาเป็นคุณสมบัติสำหรับการสอบบรรจุ ด้านแนวโน้มการทำงานต่อไปจึงไม่เป็นตัวแปรที่จะส่งผลกระทบต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้าง

จากผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมในการทำงานในด้านการเพิ่มผลผลิตและในด้านความพึงพอใจเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร บุคลากรที่เป็นครูอัตราจ้างนั้นมีความพึงพอใจในการทำงานนั้นคือความศรัทธาความภาคภูมิใจในอาชีพความเป็นครูที่เกิดขึ้น ถึงแม้ว่ารายได้ที่ได้รับในแต่ละเดือนนั้นไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย เงินที่ได้รับนั้นน้อยกว่าปริมาณงานที่รับผิดชอบ และพบว่าบุคลากรเหล่านี้ก็ยังคงมีความต้องการความมั่นคงกับชีวิต สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ 5 ขั้น (ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์, 2551: 84) กล่าวว่ามีมนุษย์ย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่ มีที่สิ้นสุด ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ทำให้เกิดพฤติกรรมหรือที่เรียกว่าลดแรงขับต่อพฤติกรรมลง และทฤษฎี ERG (ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์, 2551: 86) อันดับแรกคือความต้องการดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัจจัย 4 จากนั้นพบว่าครูอัตราจ้างก็มีความต้องการความสัมพันธ์หรือการยอมรับว่าบุคลากรที่เป็นครูอัตราจ้างก็คือแม่พิมพ์ของชาติ เช่นเดียวกัน ประการสุดท้ายความต้องการความก้าวหน้าและมั่นคงในอาชีพคือความต้องการในการบรรจุรับราชการ

ครูอัตราจ้างมีความคาดหวังต่อการก้าวหน้าต่อความมั่นคงในอาชีพด้วยการอยู่ปฏิบัติงานเพื่อสะสมอายุงานให้ครบ 3 ปีขึ้นไป จึงจะมีโอกาสสอบบรรจุรับราชการครูของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งก็สอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังของวรูม (สุพานี สฤษฏ์วานิช, 2552:168) คือ เห็นโอกาส เห็นความเป็นไปได้ มีเครื่องมือที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์ นั่นคืออายุงานและการเห็นคุณค่าของผลลัพธ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับทฤษฎีการลงทุนของเบเกอร์และคาร์เพอร์ (ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์, 2551 : 92) กล่าวคือ คุณภาพของสิ่งทีลงทุนไปจะมี มูลค่าเพิ่มสูงขึ้นตามระยะเวลาที่บุคคลได้เสียไปในเรื่องนั้นๆ เช่น ตัวแปรอายุการทำงานในองค์กร บุคคลที่ทำงานให้กับองค์กรนานเท่าใดก็จะทำให้เกิดการสะสมทรัพย์สินที่จะได้รับจากระบบการจ้างงานขององค์กรมากขึ้นในรูปของเงินเดือน และอำนาจหน้าที่หรือสิ่งที่ได้อุทิศในรูปของ กำลังกายและกำลังใจ ดังนั้นบุคคลที่ทำงานอยู่กับองค์กรนานย่อมตัดสินใจลาออกจากองค์กรได้ยากลำบากกว่าคนที่ทำงานกับองค์กรไม่นาน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

เพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพและผูกพันต่อองค์กรมากยิ่งขึ้นซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนโดยการมีจัดประชุมสัมมนาพัฒนาคุณภาพชีวิตของครูเพื่อสร้างความสามัคคีและให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน
2. ควรสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูอัตราจ้างเกี่ยวกับการให้ผลตอบแทนดูแลเอาใจใส่อย่างเป็นธรรมชาติ
3. ควรให้ความสำคัญและให้โอกาสในเรื่องการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานให้เป็นที่ยอมรับในหน่วยงาน การให้รางวัลจิตใจเมื่อผลงานนั้นประสบความสำเร็จหรือสร้างชื่อเสียงให้กับองค์กรถึงแม้จะเป็นผลงานของครูอัตราจ้างก็ตาม
4. ควรปลุกฝังให้บุคลากรในองค์กรเห็นคุณค่าของตนเอง เพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมในการทำงานเชิงบวกและเกิดความผูกพันต่อองค์กรให้มากขึ้น

บทสรุปจากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมในการทำงานด้านการเพิ่มผลผลิตและความผูกพันต่อองค์กรด้านความทุ่มเทมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและอยู่ในระดับสูง พฤติกรรมในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูอัตราจ้างชั่วคราวนั้น คือ ด้านการเพิ่มผลผลิตและด้านความพึงพอใจในการทำงาน ส่วนด้านความสม่ำเสมอในการทำงานและด้านแนวโน้มการทำงานต่อไปนั้นไม่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา.(2551). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล.(พิมพ์ครั้งที่ 11)กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร จำกัด.
- ณัฐพันธุ์ เขมจรนนันท์. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีอีเคยูเคชั่น จำกัด.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). พฤติกรรมบุคคลในองค์กร.กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญใจ ศรีสถิตยน์ราษฎร์. (2550). ระเบียบวิธีการวิจัย: แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ. (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: บริษัท ยูแอนด์ไอ อินเตอร์มีเดีย จำกัด.
- พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ. (2551). 12 แนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์: ความหมาย การวัด . กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. (2541). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ซีรฟิล์มและไซเท็กซ์.
- สิทธิ์ ชีรสรณ์. (2552). เทคนิคการเขียนรายงานวิจัย.(พิมพ์ครั้งที่ 3).กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพานี สฤษฏ์วานิช. (2552). พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่: แนวคิดและทฤษฎี. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัทิตตา สันท์ศักดิ์. (2550). ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานและความจงรักภักดีต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท บีแอนด์อี จำกัด. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรณีย์ ไวยานนท์. (2550). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท เอไอ จีคาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภวรรณ หล้าผาสุก. (2550).การศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนในเครือสารสาสน์ เขตพื้นที่การศึกษา 1. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการกรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Posted on 24 Jul 2008 22:11 by kasiyaphat2 <http://th.exteen.com>

Sunday, 25 July 2010 23:06 by Webmaster สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
www.boga.go.th

ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทที่จดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

สุรพงษ์ นิ่มเกิดผล
อดิลา พงศ์ยี่หล้า
จรัญญา ปานเจริญ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ปัจจัยด้านความสุขในการทำงานและปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ประชากร คือ พนักงานบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 402 ตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ส่วนสถิติเชิงอนุมานผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ห้อยประกอบเชิงยืนยันเพื่อยืนยันความเป็นองค์ประกอบที่เหมาะสมของตัวแปร นอกจากนี้ทำการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างด้วยโปรแกรม AMOS 16 ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัจจัยข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลโดยตรงต่อความสุขในการทำงาน 2) ปัจจัยรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมีอิทธิพลโดยตรงต่อความสุขในการทำงาน 3) ปัจจัยข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน 4) ปัจจัยรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน และ 5) ปัจจัยด้านความสุขในการทำงานของพนักงานมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

คำสำคัญ: ความสุขในการทำงาน ข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ รูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ผลการปฏิบัติงาน ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

Keywords : Happiness, Human Resource Management Practices, Transformation Leadership Style, Job Performance, Market for Alternative Investment

บทนำ

สภาพแวดล้อมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เป็นสภาพที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เป็นสิ่งที่ช่วยให้องค์กรพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จึงกลายเป็นเรื่องสำคัญขององค์กรต่างๆ ในปัจจุบันที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การขยายฐานลูกค้า การปรับปรุงเครื่องจักรต่างๆ หรือการพัฒนาบุคลากร ภายในองค์กรก็ตาม ความยากง่ายของการเปลี่ยนแปลงมีปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งคือ “ปัจจัยด้านบุคคล” ซึ่งนับเป็นปัจจัยที่มีความซับซ้อนและมีผลกระทบต่อองค์กรอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงในองค์กรแต่ละครั้งมักจะก่อให้เกิดความเครียดและวิตกกังวลแก่พนักงานในองค์กร ทำให้พนักงานไม่มีความสุขในการทำงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์กร เช่น ผลผลิตที่ตกต่ำ เกิดการขาดงาน ลางาน เกิดความเครียดในการทำงาน เกิดอุบัติเหตุในการทำงานและเกิดโรคจากการทำงานได้ (บุญจง ชวศิริวงศ์, 2550 : 61; กรมสุขภาพจิต, 2544)

การรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น องค์กรจำเป็นต้องตระหนักและเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงโดยการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ในการสร้างความสุขในการทำงาน เพื่อป้องกันและลดปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องจากการที่พนักงานไม่มีความสุขในการทำงาน ซึ่งจากงานวิจัยพบว่า การสร้างความสุขในการทำงานส่งผลต่อการลดลงของความเครียดและความเหนื่อยล้าในการทำงาน รวมถึงการสร้างพฤติกรรมที่ดีของพนักงานในการทำงาน ตลอดจนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในระดับบุคคลซึ่งจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมในองค์กร (Nittaya Wongtada and Rice, 2007 : 161) นอกจากนี้แล้ว ความสุขในการทำงานยังทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ต่องานและต่อองค์กร รวมทั้งเสริมสร้างสุขภาพจิต ช่วยให้เจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพขององค์กรและช่วยลดปัญหาการขาดงาน การลาออก ลดอุบัติเหตุและส่งเสริมให้ได้ผลผลิตและการบริการที่ดี ทั้งคุณภาพและปริมาณ (ทิพวรรณ ศิริคุณ, 2542 : 18) รวมถึงการเสริมสร้างความสบายใจ และสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยด้วย (Cascio, 1995 : 27-28) ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความคิดสร้างสรรค์ที่ดีซึ่งจะนำไปสู่การมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น และช่วยเพิ่มผลผลิตให้กับองค์กร

ความสุขในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนปรารถนาอย่างมาก ดังนั้นการให้ความสำคัญต่อความสุขในการทำงานย่อมเป็นสิ่งที่ทำให้พนักงานในองค์กรเกิดความพึงพอใจงานซึ่งจะมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน (วิฑูตย์ สิมะโชคดี, 2538 : 14) จากการศึกษาทบทวนเอกสารวิชาการ งานวิจัยต่างๆ พบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยที่มี

ความเกี่ยวข้องต่อขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงาน(นัทธยา ภูแย้มไสย, 2550) รวมถึงบรรยากาศความสุขในการทำงานของพนักงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (จรีภรณ์ ปฐมกุลนิธิ, 2546; Feng-Hui Lee a, and Tzai-Zang Lee,2007; May-Chiun Lo, Abang Azlan Mohamad , Maw King La,2009; Yaping Gong, Kenneth S. Law and Song Chang, Katherine R. Xin,2009) นอกจากนี้ยังส่งผลต่อผลผลิตขององค์กร(Butler, Ferris & Napier,1991; Cappelli&Singh,1992; Jackson & Schulerg, 1995; Milgrom&Roberts, 1995; Ulrich&Lake, 1990; Wright & McMahan, 1992) และรวมถึงความพึงพอใจของ ลูกค้าและธุรกิจที่เกี่ยวข้องด้วย(Dietz, Joerg, 2000)

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงขององค์กรจำเป็นต้องขับเคลื่อนโดยการจัดการทรัพยากร มนุษย์ในการสร้างรากฐานความเข้าใจและความพึงพอใจทั้งต่อองค์กรและพนักงาน (อำพล กิตติอำพน, 2552 : 7) และการจัดการทรัพยากรมนุษย์อาจจะส่งผลต่อความรู้สึกพึงพอใจและไม่พึงพอใจของพนักงานในองค์กรซึ่งก็คือ ความสุขในการทำงานนั่นเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความสุขของพนักงานในองค์กรเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุง องค์กรให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาแล้ว ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ซึ่งมีบทบาทต่อความสุขทางจิตใจ(Gilbreath, James Bradford, 2001) และความสุขในการทำงานของพนักงานใน องค์กร(Lin, Yu-Tsu, 2003; Kuoppala, J., Lamminpää, A., Liira, J., & Vaino, H, 2008; เพ็ญพิชชา ตั้งมาลา มา, 2553) รวมถึงผลการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร(Pratt, Zachary Lee, 2004; Feng-Hui Lee a,* and Tzai-Zang Lee, 2007;Anoop Patiar, and Lokman Miab, 2008; Jackson, J. David, 2008; William B. Walsh,2009) แต่การศึกษาที่ ผ่านมาในอดีตไม่ได้ทำการศึกษาที่เชื่อมโยงกับรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาประเด็นด้านภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพที่ส่งผลต่อความสุขในการ ทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

ในปัจจุบันการสร้างความสุขในที่ทำงานได้รับความสนใจอย่างมากโดยสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการ สร้างเสริมสุขภาพะบุคคลในองค์กร นับเป็นแนวโน้มที่ดีของการปรับปรุงมาตรฐานใน การทำงานโดยการเสริมสร้างความสุขในการทำงานให้กับพนักงานในองค์กร (สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2553) ซึ่งเป็นการตื่นตัวในการพัฒนาสังคมอย่าง แท้จริง รวมทั้งภาคเอกชนก็ให้ความสนใจเช่นกัน อาทิ บริษัท ไลอ้อน (ประเทศไทย) จำกัด

มีการจัดทำโครงการในการเสริมสร้างความสุขในที่ทำงาน ผู้วิจัยคาดว่าพนักงานที่ทำงานอย่างมีความสุขน่าจะก่อให้เกิดผลผลิตที่ดีต่อองค์กร ซึ่งมีงานวิจัยหลายงานที่ทำการศึกษ แต่ขาดผลสรุปชัดเจน ดังนั้นจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษางานวิจัยเรื่องความสุขในการทำงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มาสนับสนุนในการดำเนินนโยบายระดับประเทศในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทำงาน เพื่อให้พนักงานสามารถทำงานได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพประสิทธิผล มีความรักในการทำงานซึ่งทำให้พนักงานยังคงอยู่กับองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ปัจจัยด้านความสุขในการทำงานและปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการศึกษา ออกเป็น 3 ด้าน คือขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านเวลา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษานี้คือ พนักงานขององค์กรธุรกิจทั้ง 66 บริษัทข้างต้นที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 20,596 คน ข้อมูลจาก (mai Stock Focus, 2554) สาเหตุการเลือกประชากรดังกล่าว เนื่องจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ซึ่งเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีพลวัตของการเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าองค์กรขนาดใหญ่ กล่าวคือมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นได้ดีกว่าองค์กรขนาดใหญ่ นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเอื้อโอกาสให้พนักงานมีความใกล้ชิดกับผู้บริหารหรือผู้นำของตน ซึ่งพนักงานสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้นำได้ชัดเจนมากกว่า องค์กรขนาดใหญ่ จึงเหมาะสมกับการศึกษาในครั้งนี้ เพราะการศึกษานี้มีการศึกษา ตัวแปรสำคัญเกี่ยวกับผู้นำคือรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาบริษัทในตลาด เอ็ม เอ ไอ มาเป็นตัวแทนในการศึกษานี้

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นศึกษาเนื้อหาด้าน 1) ข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์พัฒนาตามแนวคิด

ของ Tsai Cheng-Hua, Chen Shyh -Jer and Shih-Chien (2009) and Feng-Hui Lee and Tzai-Zang Lee (2007) 2) รูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพพัฒนาตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1992) 3) ความสุขในการทำงาน ประกอบด้วยความพึงพอใจในงานซึ่งพัฒนาตามแนวคิดของมหาวิทยาลัยมินเนโซต้า (Minnesota Satisfaction Questionnaire -MSQ) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ที่พัฒนาตามแนวคิดของ Maslach and Jackson (Maslach Burnout Inventory) (1996) และความสุขของพนักงานซึ่งพัฒนาตามแนวคิดของ Hills and Argyle (2002) และ 4) ผลการปฏิบัติงานของพนักงานซึ่งพัฒนาขึ้นเองโดยผู้วิจัย

1.3 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนตุลาคม 2554

2. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ พนักงานขององค์การธุรกิจทั้ง 66 บริษัทข้างต้นที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 20,596 คน (mai Stock Focus, 2554) ใช้ขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 402 คน

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มธุรกิจการผลิตและกลุ่มธุรกิจบริการ

บริการซึ่งได้มีการแบ่งชั้นภูมิไว้ตามเงื่อนไขที่กำหนดโดยใช้เกณฑ์ความหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ในการจำแนกกลุ่มธุรกิจการผลิตและกลุ่มธุรกิจบริการ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2553, 28 มกราคม)

ขั้นที่ 2 จากประชากรที่จำแนกตามขั้นที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดกรอบตัวอย่างของแต่ละกลุ่มธุรกิจ

ขั้นที่ 3 สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ โดยเรียงตามรายชื่อพนักงานที่ผู้บริหารระดับสูงมอบหมายให้

เลขานุการหรือผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ในแต่ละบริษัทช่วยดำเนินการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ หลังจากนั้นทำการติดตามเพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับมา จำนวน 402 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับ (Response Rate) ร้อยละ 80 และดำเนินการบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อตรวจสอบความเป็นองค์ประกอบที่เหมาะสมของตัวแปรที่วัดได้ของตัวแปรแฝง (Construct Validity) ต่อจากนั้นทำการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling : SEM) โดยใช้โปรแกรม AMOS 16 รวมถึงใช้ตรวจสอบความสอดคล้องของตัวแบบจำลอง และตรวจสอบความมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 6 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ 3) รูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ 4) ความสุขในการทำงาน 5) ผลการปฏิบัติงานของพนักงาน 6) อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลร่วมต่อความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน 7) การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 402 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 274 คน เพศชายจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 68.2 และ 31.8 ตามลำดับ มีช่วงอายุอยู่ในช่วง 30-39 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46.8 การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี/เทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 63.7 ระดับตำแหน่งงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับพนักงาน คิดเป็นร้อยละ 65.2 และส่วนน้อยอยู่ในระดับผู้บริหารระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 2.5 และระยะเวลาที่ทำงานกับองค์กร อยู่ในช่วง 2-5 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 37.1

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์

บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ได้ปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยมีการปฏิบัติบ่อยครั้งเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยในเรื่องดังต่อไปนี้คือ 1) การสรรหาและการคัดเลือกในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 3.63$) และรองลงมาคือ การให้ความมั่นคงแก่พนักงาน ($\bar{X} = 3.34$) ส่วนข้อปฏิบัติที่เป็นบางครั้งได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.33$) การ

ลาออกของพนักงานและการพ้นจากงาน($\bar{X}=3.28$) การฝึกอบรมและการพัฒนา ($\bar{X}=3.25$) การชำระรักษาพนักงาน($\bar{X}=2.98$) และการให้ผลตอบแทนและสิ่งจูงใจ($\bar{X}=2.97$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ

รูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพที่ผู้บริหารบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ได้ใช้โดย มีการปฏิบัติในระดับบางครั้งเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยในเรื่องดังต่อไปนี้คือผู้บริหารใช้รูปแบบการคล้อยตามมากที่สุด($\bar{X}=3.28$) รองลงมาคือการใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ ($\bar{X}=3.26$) การกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{X}=3.13$) และการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล ($\bar{X}=3.05$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านความสุขในการทำงาน

ปัจจัยด้านความสุขในการทำงานของพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ถูกนำมาสรุปโดยแยกเป็นเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้คือ ระดับความพึงพอใจในงานของพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ พบว่า พนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีระดับความพึงพอใจในงานระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.38$) มีความอ่อนล้าทางอารมณ์ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.61$) ส่วนความสุขของพนักงานอยู่ในระดับมีความสุขมาก ($\bar{X}=3.69$)

ตอนที่ 5 ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

พนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ได้รับการประเมินผลการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาอยู่ในระดับดี($\bar{X}=2.89$) ส่วนปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงานในเรื่องอัตราการขึ้นเงินเดือนพบว่าบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีระดับอัตราการขึ้นเงินเดือนในระดับน้อย ($\bar{X}=3.31$) (1-4%)

ตอนที่ 6 อิทธิพลทางตรง(DE) อิทธิพลทางอ้อม (IE) และอิทธิพลร่วม(TE)ต่อความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

ตารางที่ 1 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลร่วมต่อความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

ปัจจัย	HRMP			TLS			H		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
TLS	.79	-	.79	-	-	-	-	-	-
H	.42	.29	.71	.37	-	.37	-	-	-
JP	-	.44	.44	-	.22	.22	.61	-	.61

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสุขในการทำงาน(H)และผลการปฏิบัติงานของพนักงาน(JP)คือ ปัจจัยข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (HRMP) มีอิทธิพลโดยตรงต่อความสุขในการทำงาน (DE=.42) ปัจจัยรูปแบบภาวะผู้นำ

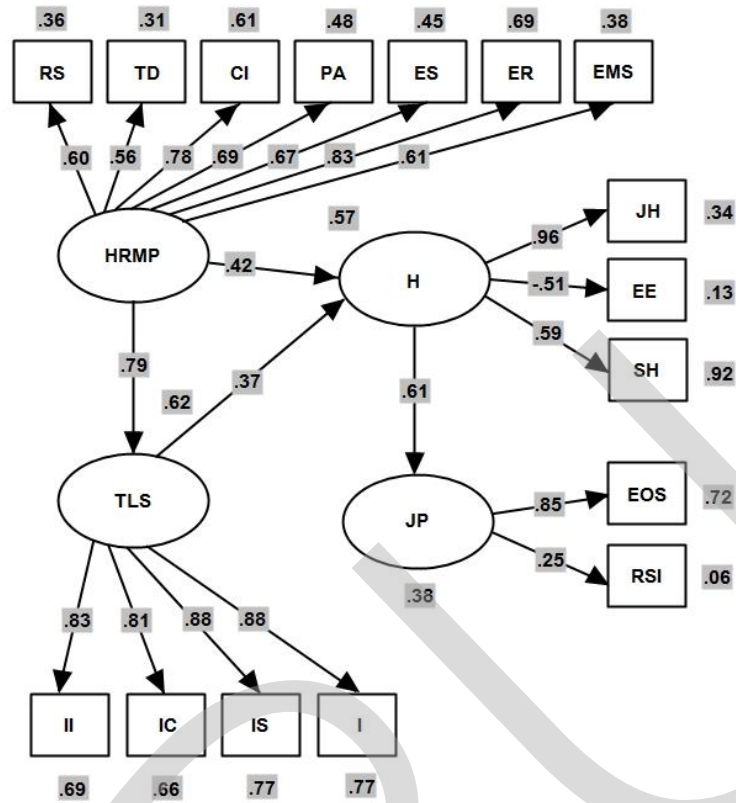
แบบเปลี่ยนสภาพ(TLS)มีอิทธิพลโดยตรงต่อความสุขในการทำงาน (DE=.37) นอกจากนี้ ปัจจัยข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (IE=.44) ปัจจัยรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (IE=.22) และปัจจัยด้านความสุขในการทำงานของพนักงานมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (DE=.61)

ตอนที่ 7 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล

การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองเชิงสาเหตุในการศึกษารั้งนี้แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มี

ความสัมพันธ์ต่อความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการ โครงสร้าง (Structure Equation Modeling: SEM) โดยมีตัวแปรด้านความสุขในการทำงานกับตัวแปรด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงาน เป็นตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Variable) ส่วนตัวแปรด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์และตัวแปรด้านรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ เป็นตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Variable) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยมีตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมดจำนวน 16 ตัว

จากผลการศึกษา พบว่าปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความสุขในการทำงาน รูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพก็มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความสุขในการทำงานเช่นกัน และปัจจัยด้านความสุขในการทำงานส่งผลต่อปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงาน นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพสูงมาก

Chi-square (χ^2)= 85.312, df= 78, P-value=.267, RMSEA= .015, CMIN/DF=1.094
 ,CFI=.998, GFI=.974

รูปภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมการ โครงสร้างความสุขในการทำงาน

จากการทดสอบค่าสถิติวิเคราะห์ความเหมาะสมกลมกลืนของโมเดลสมการ โครงสร้างความสุขในการทำงานพบว่า โมเดลสมการ โครงสร้างความสุขในการทำงาน ตามสมมติฐานมีเหมาะสมความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าสถิติ ดังนี้ ค่า ไค-สแควร์ (χ^2) ต่ำระดับความเป็นอิสระ เท่ากับ 1.094 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .974 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .955 ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ .018 ดัชนีวัดความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .015 ส่วนค่า p-value มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนดัชนี NFI เท่ากับ .974, IFI เท่ากับ .998 และ CFI เท่ากับ .998 (รูปภาพที่ 1) จากค่าสถิติดังกล่าวข้างต้นทุกค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าโมเดลสมการ โครงสร้างความสุขในการทำงานตามสมมติฐานมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูล(ดังตารางที่ 2)

ตาราง ที่ 2 ค่าสถิติชี้วัดความเหมาะสมของโมเดล

สถิติทดสอบการเข้าได้ดี	เกณฑ์	ผลการวิเคราะห์	ผลการพิจารณา
1.Absolute Fit Index			
Chi-square(χ^2)	P > 0.05	85.312 (P > 0.05)	ผ่านเกณฑ์
relative (χ^2/df)	< 3.00	1.094	ผ่านเกณฑ์
Goodness of Fit Index (GFI)	> 0.90	.974	ผ่านเกณฑ์
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)	> 0.90	.955	ผ่านเกณฑ์
Root Mean Square Residual (RMR)	< 0.05	.018	ผ่านเกณฑ์
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)			
p-value	< 0.05	.015	ผ่านเกณฑ์
	P > 0.05	.267	ผ่านเกณฑ์
2.Incremental Fit Index			
Normed Fit Index (NFI)	> 0.90	.974	ผ่านเกณฑ์
Incremental Fit Index (IFI)	> 0.90	.998	ผ่านเกณฑ์
Comparative Fit Index (CFI)	> 0.90	.998	ผ่านเกณฑ์

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมีความสัมพันธ์ต่อปัจจัยด้านความสุขในการทำงานและปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

สรุปและขอเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การสรรหาและการคัดเลือก(RS) การฝึกอบรมและการพัฒนา (TD) การให้ผลตอบแทนและสิ่งจูงใจ (CI) การประเมินผลการปฏิบัติงาน (PA) การให้ความมั่นคงแก่พนักงาน (ES) การชำระรักษาพนักงาน (ER) การลาออกของพนักงานและการพ้นจากงาน (EMS) พบว่ามีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอได้ทำการปฏิบัติบ่อยครั้งได้แก่ การสรรหาและการคัดเลือก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัททำการกำหนดคุณสมบัติพนักงานได้ตรงกับงานที่องค์กรต้องการทำให้การคัดเลือกพนักงานมีความเหมาะสมกับตำแหน่งงานและบริษัทมีการปฏิบัติตามขั้นตอนการสรรหาและคัดเลือกพนักงานอย่างเป็นระบบ เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีความเสมอภาค อาจเนื่องมาจากสาเหตุนี้ที่ทำให้พนักงานมีความสุขเพราะ

พนักงานจะไม่เครียดถ้าได้ปฏิบัติงานตามที่ตนเองถนัดและมีงานในปริมาณที่เท่าเทียมกันกับพนักงานคนอื่น ๆ ความน้อยเนื้อต่ำใจจะไม่เกิดขึ้น จึงอาจเป็นที่มาของการเกิดความสุขในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของปริดาภรณ์ สีปากดีและคณะ (2550) ที่พบว่าปัจจัยหมวดทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์กับความสุขของบุคลากรในการทำงานในเรื่องระบบงาน การเรียนรู้ของพนักงานและการสร้างแรงจูงใจ และความเป็นอยู่ดีตลอดจนความพึงพอใจของพนักงาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนักวิชาการอื่น ๆ ที่ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีผลกระทบต่อความสุขของพนักงาน (Riccardo Peccei, 2004)

นอกจากนี้การศึกษายังพบว่าบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอมีการปฏิบัติบ่อยครั้งเช่นกันในเรื่องการให้ความมั่นคงแก่พนักงาน โดยเฉพาะการให้แนวคิดที่ว่าเรื่องการปลดพนักงานเป็นเรื่องสุดท้ายที่บริษัทจะกระทำซึ่งสิ่งนี้มีความสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ในระดับที่สองต่อจากความต้องการขั้นพื้นฐานนั่นคือ ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย ตามทฤษฎีของมาสโลว์ เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองเรื่องความปลอดภัยจึงทำให้เกิดความพึงพอใจและมีความสุข

ตอนที่ 2 รูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ

ปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพประกอบด้วย การใช้อิทธิพลด้านอุดมการณ์ (II) การมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล (IC) การกระตุ้นการใช้ปัญญา (IS) การคล้อยใจ (I) พบว่ามีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงาน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพที่บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอได้ทำการปฏิบัติบางครั้งในทุกรูปแบบ แต่จากผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพด้าน การคล้อยใจมีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดอาจทำให้เชื่อได้ว่าผู้บริหารบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอส่วนใหญ่มีการใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพในด้านการคล้อยใจ ซึ่งอาจจะเป็นที่มาของการเกิดความสุขในการทำงานของพนักงาน โดยเฉพาะประเด็นเรื่องทีผู้นำช่วยสร้างจิตสำนึกให้พนักงานเห็นความสำคัญและความจำเป็นของเป้าหมายและผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าพนักงานเห็นงานเป็นสิ่งที่มีความหมาย รวมถึงการให้คุณค่ากับงานที่ตนทำ ทำให้พนักงานรู้สึกที่ตนเองมีความหมายมีความสำคัญ ได้รับการยอมรับ และเป็นคนมีประโยชน์ จึงอาจเป็นที่มาของความสุขในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับ Kuoppala, J., Lamminpää, A., Liira, J., & Vaino, H. (2008) ที่พบว่าภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์กับความสุขในงาน การลาป่วย และบ้านาญทุพพลภาพ (Lin, Yu-Tsu, 2003; Kuoppala, J.,

Lamminpää, A., Liira, J., & Vaino, H, 2008; เพ็ญพิชชา ตั้งมาลามา, 2553) เช่นเดียวกับ Gilbreath, James Bradford.(2001) พบว่า พฤติกรรมของผู้บังคับบัญชามีผลกระทบต่อความสุขทางจิตใจของพนักงาน Manion (2003) ได้กล่าวไว้ว่าความสุขในการทำงานมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำไปพิจารณาในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารที่ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความรู้สึกอยากทำงาน จากสภาพแวดล้อมจูงใจให้อยากที่จะทำงาน ซึ่งมีผลให้บุคลากรเกิดความยินดีในงานที่ทำ มีส่วนร่วมในงานและเกิดความสุขในงานตามมา รวมถึงความสุขในการทำงานยังเป็นพลังของอารมณ์ในทางบวก รู้สึกสดชื่น มีชีวิตชีวา ประสพการณ์ ความสุขความสนุกสนานในการทำงานเป็นส่วนสำคัญในการทำงาน ผลที่ตามมาของความสุขในการทำงานคือ ผลงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ บุคลากรมีความตั้งใจปฏิบัติงานให้มีคุณค่าและมีประสิทธิภาพต่อไป

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านความสุขในการทำงาน

ปัจจัยด้านความสุขในการทำงานประกอบด้วย ความพึงพอใจในงาน (JS) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (EE) และความสุขของพนักงาน (SH) พบว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงานซึ่ง อธิบายได้ดังนี้

จากการศึกษาในครั้งนี้พบความสุขในการทำงานของพนักงาน โดยแยกเป็นองค์ประกอบต่างๆดังต่อไปนี้คือ ระดับความพึงพอใจในงานของพนักงานพบว่าพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีความพึงพอใจในงานระดับปานกลาง เช่นเดียวกับด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์พนักงานมีความอ่อนล้าทางอารมณ์ในระดับปานกลาง ส่วนความสุขของพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่ามีความสุขมาก

ปัจจัยด้านความสุขในการทำงานในส่วนด้านความพึงพอใจในงาน พบว่าพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีความพึงพอใจในงานระดับมากโดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยในเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้คือ การมีงานให้ทำตลอดเวลาในที่ทำงาน การได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในที่ทำงาน การทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน การมีโอกาสช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน การได้มีโอกาสทำงานที่หลากหลาย การมีอิสระในการตัดสินใจในการทำงาน การมีโอกาสใช้วิธีการทำงานของตนเอง ความสำเร็จในการทำงานและความมั่นคงในการทำงานตามลำดับ จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจในงานของพนักงานเกิดจากการมีงานให้ทำตลอดเวลาและรองลงมาคือการใช้ความรู้ความสามารถของตนเองในที่ทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เชื่อได้ว่าจะทำให้พนักงานเกิดความสุขพอใจและเกิดความสุขในการทำงาน เนื่องจากการทำงานและการได้ใช้ศักยภาพของตนเองจะทำให้ตนเองเกิดความภาคภูมิใจและเกิดการยอมรับจากสังคมจึงทำให้เกิด

ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความหมาย ส่งผลทำให้ตนเองมีความสุขในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประทุมทิพย์ เกตุแก้ว (2551) ที่พบว่าลักษณะงานและความสามารถในการเผชิญและฝ่าอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานซึ่งสอดคล้องเช่นกันกับจงจิต เลิศวิบูลย์มงคล (2547) ที่กล่าวไว้ว่าการรับรู้คุณลักษณะงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงาน

ส่วนปัจจัยด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ พบว่าพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีระดับความอ่อนล้าทางอารมณ์ปานกลางโดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยในเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้คือการเบื่อหน่ายงานที่ทำอยู่ รับผิดชอบงานที่หนักและซับซ้อนยุ่งยาก เหนื่อยหน่ายกับการแก่งแย่งแข่งขัน ซึ่งดี ซึ่งเด่นกัน เพื่อความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน อ่อนเปลี้ยเพลียแรงหลังเลิกงานในตอนเย็นของแต่ละวัน วิตกกังวลกับข้อใจอ่อนเปลี้ยเมื่อตื่นนอนในตอนเช้าเพราะคิดว่าจะต้องไปทำงาน และหมดความกระตือรือร้นและความอดทนที่จะทำงานตามลำดับ จากผลการศึกษาพบว่าเรื่องการเบื่อหน่ายงานที่ทำอยู่มีค่าสูงที่สุดและรองลงมาคือเรื่องรับผิดชอบงานที่หนักและซับซ้อนยุ่งยาก เหตุที่เป็นเช่นนี้แสดงว่าพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ไม่มีความเบื่อหน่ายงานที่ทำ และเมื่อศึกษาต่อไปพบว่าพนักงานไม่รู้สึกว่าตนเองต้องรับผิดชอบงานที่หนักและซับซ้อนยุ่งยาก นั่นแสดงว่าพนักงานเกิดการยอมรับในงานที่ทำทำให้พนักงานรู้สึกพึงพอใจงานของตนซึ่งอาจหมายถึงงานที่ตนเองถนัดหรือสนใจจึงทำให้เชื่อว่าอาจเป็นที่มาของการเกิดความสุขในการทำงาน และเมื่อพิจารณาในประเด็นด้านอื่นพบว่าพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีระดับความอ่อนล้าทางอารมณ์ในระดับน้อยในเรื่องความเครียดเมื่อต้องเกี่ยวข้องกับและทำงานกับผู้อื่น และรู้สึกจิตใจห่อเหี่ยว ไม่มีความสุขกับงานที่ทำอยู่ ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีความสุขในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของบุคลากรทางห้องปฏิบัติการ โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไปในเขตจังหวัดตรัง สตุล พัทลุง สงขลาและนครศรีธรรมราชของทัศนีย์ สิริชัยญ์สกุล (2551) ที่พบว่าปัจจัยเกี่ยวกับงาน และสิ่งแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์

นอกจากนี้ปัจจัยด้านความสุขของพนักงานพบว่าพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีความสุขอยู่ในระดับมากโดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือรู้สึกว่าการทำงานเป็นสิ่งที่มีความหมาย การปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับการทำงาน การมีจิตใจเตรียมพร้อมไปกับสิ่งต่างๆที่จะเกิดขึ้นกับการทำงาน การคิดว่าได้ทำงานในบริษัทเป็น

สิ่งที่ดี การมีส่วนร่วมยินดี การไม่คิดว่าไม่มีความสุขในการทำงานในอดีตที่ผ่านมาตามลำดับ จากผลการศึกษาพบว่าพนักงานมีความสุขอยู่ในระดับมากที่สุดคือเรื่องการเรียนรู้ว่าการทำงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ จึงอาจเป็นที่มาของความสุขในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับ Moor, Susan Parker (1988) ที่กล่าวไว้ว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขประกอบด้วย การจ้างงาน สักคม และสันตนาการ และการตระหนักถึงเป้าหมายและทิศทาง นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการ Thomas A. Wright, Russell Cropanzano, Douglas G. Bonett (2007) กล่าวไว้ว่าความสุขในการทำงานมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน รวมถึงบรรยากาศความสุขของพนักงานจะส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน(Dietz, Joerg, 2000) และความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับผลปฏิบัติงานของพนักงานเช่นกัน (แจ่มจันทร์ คล้ายวงษ์, 2540; ทศนีย์ คำนฤทธิศร, 2546)

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานประกอบด้วย การประเมินของผู้บังคับบัญชา (EOS) และอัตราการขึ้นเงินเดือน (RSI) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผลการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ด้านการประเมินของผู้บังคับบัญชาอยู่ในระดับดีได้แก่เรื่องการมอบหมายงานพิเศษให้ปฏิบัติ และรองลงมาคือการส่งพนักงานไปฝึกอบรมหรือสัมมนา จากการศึกษาพบว่าผู้ที่พนักงานได้รับการมอบหมายงานพิเศษให้ปฏิบัติ ย่อมแสดงถึงการได้รับการยอมรับและการได้รับโอกาสให้แสดงความรู้ความสามารถซึ่งทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกพึงพอใจอาจเป็นที่มาของความสุขในการทำงาน และเช่นกันการที่พนักงานได้รับโอกาสส่งตัวเข้ารับการฝึกอบรมหรือสัมมนานั้นย่อมแสดงว่าพนักงานคนนั้นเป็นพนักงานที่ได้รับการยอมรับและมีความสามารถ ย่อมทำให้พนักงานรู้สึกภาคภูมิใจและได้รับการยอมรับมากขึ้น อาจเป็นที่มาของความสุขในการทำงาน

ส่วนปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงานในเรื่องอัตราการขึ้นเงินเดือนพบว่าบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีอัตราการขึ้นเงินเดือนในระดับน้อย อาจเนื่องจากบริษัทมุ่งให้ความสำคัญกับผลตอบแทนในเรื่องอื่นๆมากกว่าเช่น โบนัส สวัสดิการต่างๆ หรือ ผลตอบแทนอื่นๆ

ตอนที่ 5 อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลร่วมต่อความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานดังนี้คือ 1) ปัจจัยข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์มี

อิทธิพลโดยตรงต่อความสุขในการทำงาน 2) ปัจจัยรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมีอิทธิพลโดยตรงต่อความสุขในการทำงาน 3) ปัจจัยข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน 4) ปัจจัยรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน และ 5) ปัจจัยด้านความสุขในการทำงานของพนักงานมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ซึ่งจากผลการศึกษาข้างต้นทำให้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยความสุขในการทำงานของพนักงานได้ว่า ปัจจัยข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และปัจจัยรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานซึ่งสอดคล้องกับงานของ Feng-Hui Lee a, and Tzai-Zang Lee.(2007); [Lin, Yu-Tsu](#), 2003; Kuoppala, J., Lamminpää, A., Liira, J., & Vaino, H, 2008; Wright, Thomas A.; Cropanzano, Russell, 2000; Thomas A. Wright, Russell Cropanzano, Douglas G. Bonett, 2007; ; May-Chiun Lo, Abang Azlan Mohamad , Maw King La, 2009; Yaping Gong, Kenneth S. Law and Song Chang, Katherine R. Xin, 2009; เพ็ญพิชชา ตั้งมาลา 2553; ไตรทิพย์ ภาษา, 2552; ปริดาภรณ์ และคณะ, 2550; มีนา นุ้ยแนบ, 2549; กัลยารัตน์ อ่องคณา, 2549

ข้อเสนอแนะ

ในการนำเสนอครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ และส่วนที่สองเป็นข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ส่งผลทางตรงต่อปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและปัจจัยด้านความสุขในการทำงาน รวมถึงปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ส่งผลทางอ้อมต่อปัจจัยด้านความสุขในการทำงานและปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ดังนั้นจากผลการศึกษาครั้งนี้เห็นควรว่า หน่วยงานและองค์กรต่างๆควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการในเรื่องข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากข้อค้นพบของวิจัยครั้งนี้พบว่าความสุขในการทำงานได้รับผลกระทบโดยตรงมาจากปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะด้านการสรรหาและการคัดเลือกที่ยุติธรรม และด้านการให้ความมั่นคงแก่พนักงาน ดังนั้นผู้วิจัยเสนอแนะว่าหน่วยงานและ

องค์กรต่างๆควรให้ความสำคัญในการเรื่องการสรรหาและการคัดเลือกพนักงานใหม่อย่างเสมอภาคเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นให้กับพนักงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้พนักงานมีความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรซึ่งถือว่าเป็น การให้ความมั่นคงแก่พนักงานเช่นกัน

2. จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอในเรื่องการให้ผลตอบแทนและสิ่งจูงใจและการธำรงรักษาพนักงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาจากประเด็นย่อยพบว่าเรื่องการให้ผลตอบแทนและสิ่งจูงใจนั้นทางองค์กรไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องผลตอบแทนและสิ่งจูงใจที่กระตุ้นและผลักดันให้พนักงานปฏิบัติงานจนบรรลุตามแผนของบริษัทที่กำหนดไว้ อาจเนื่องจากบริษัทมุ่งให้ความสำคัญตัวระบบ และขั้นตอนของการทำงานร่วมกันมากกว่า จึงไม่เห็นความจำเป็นต้องกระตุ้นหรือจูงใจในรูปแบบอื่นๆดังนั้นถ้าองค์กรต้องการเพิ่มความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการให้ผลตอบแทนและสิ่งจูงใจใหม่ๆเช่น การให้ผลตอบแทนตามศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ส่วนเรื่องการธำรงรักษาพนักงาน พบว่าพนักงานบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องเงินเดือนที่สูงกว่าที่อื่นอาจเป็นเนื่องด้วยบริษัทมุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องปัจจัยที่ไม่ใช่รูปตัวเงินหรือมุ่งให้สวัสดิการอื่นๆหรือผลตอบแทนอื่นๆมากกว่า ดังนั้นถ้าองค์กรต้องการเพิ่มความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการธำรงรักษาพนักงาน เช่น เงินเดือนที่เทียบเท่ากับที่อื่นๆในธุรกิจเดียวกัน มีการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งที่รวดเร็วขึ้น

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำมาเสนอเป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยด้านข้อปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรที่แตกต่างออกไปเช่น ในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งอาจใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อาทิ การสนทนากลุ่ม(Focus Group) หรือสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาพัฒนาและเสริมสร้างความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานของธุรกิจได้อย่างครอบคลุมทั้งประเทศ คือ ทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดเล็ก

2. การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยด้านรูปแบบภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรที่แตกต่างออกไปเช่น ในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งอาจใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ อาทิ การสนทนากลุ่ม(Focus Group) หรือสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาพัฒนาและเสริมสร้างความสุขในการทำงานและผลการปฏิบัติงานของพนักงานของธุรกิจได้อย่างครอบคลุมทั้งประเทศ คือ ทั้งธุรกิจขนาดใหญ่ ธุรกิจขนาดกลางและธุรกิจขนาดเล็ก

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต.(2544). จากหนังสือคู่มือสำหรับผู้บริหาร เรื่อง สถานที่ทำงานน่าอยู่ น่าทำงาน ของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข
- กัลยารัตน์ อ่องคณา. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้คุณค่าในตน สภาพแวดล้อมในงาน กับความสุขในการทำงาน ของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จงจิต เลิศวิบูลย์มงคล.(2547) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยของรัฐ.วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต(พย.ม.)จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จิรภรณ์ ปฐมกุลนิธิ.(2546).การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร,วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- แจ่มจันทร์ คล้ายวงษ์ (2540).ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความพึงพอใจในงาน ลักษณะงาน และความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรกับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลในเครือสมิติเวช. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. พยาบาลศาสตร์ (การบริหารการพยาบาล)จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไตรทิพย์ ภาษา.(2552).ความสุขในการทำงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดกำแพงเพชร. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒน.มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- ทิพวรรณ ศิริคุณ.(2542). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร : ศึกษากรณีบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต. สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ศูนย์ คำ
- รณฤทธิศร.(2546).ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ ความพึงพอใจในงาน กับ การปฏิบัติงานของหัวหน้างาน โรงพยาบาลชุมชน เขต 11. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. วิทยาศาสตร์ (พยาบาลสาธารณสุข).มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทัศนีย์ สิริชัยกุล.(2551). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของบุคลากรทางห้องปฏิบัติการโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไปในเขตจังหวัดตรัง สตูล พัทลุง สงขลาและนครศรีธรรมราช.วารสารวิชาการสาธารณสุข.ปีที่ 17 : ฉบับเพิ่มเติม1 (มกราคม-กุมภาพันธ์).

นัทธยา ภูแย้ม ไสย (2550). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางในเขตจังหวัดขอนแก่น.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญจง ชวศิริวงศ์. (2550). ความสุขในที่ทำงาน (Happy Workplace). วารสารพัฒนาสังคม. ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือน ธันวาคม: 61 - 63.ปริดาภรณ์ สีปากดี, ชนากานต์ บุญนุช, สุนันทา ฉันทรุจิกพงษ์, ทัศนีย์ อินทรสมใจ, จริญญา เลิศ อรรถมณีนี, รัตนาภรณ์ ระดมสุทธิศาสตร์, ชมชื่น สมประเสริฐ.(2550) ความสุขของบุคลากรศิริราช. วารสารวิชาการสาธารณสุข.ปีที่16.ฉบับที่6 , พฤศจิกายน-ธันวาคม 2550

ประทุมทิพย์ เกตุแก้ว. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณลักษณะงานความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคกับความสุขในการทำงานของพยาบาล งานพยาบาลผ่าตัด: กรณีศึกษาโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เพ็ญพิชชา ตั้งมาลา. (2553). ความสุขในการทำงานของพนักงานกองบำรุงรักษากลางโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ)) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 107 หน้า. 206

มีนา น้อยเนบ.(2549).พฤติกรรมเสริมสร้างความสุขในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.การประชุม วิชาการสุขภาพจิตนานาชาติ ครั้งที่ 5, ณ. โรงแรมปรีณซ์พาเลซ. กรุงเทพฯ, จากหลังคาแดงสู่ชุมชน ระหว่างวันที่ 3-5 กรกฎาคม 2549, หน้า 242.

วิฑูตย์ สิมะ โชคดี.(2538).จิตวิทยาองค์กรอุตสาหกรรม การบริหารทรัพยากรมนุษย์และการเพิ่มผลิตภาพ.กรุงเทพมหานคร : บริษัทดวงกลมสมัย จำกัด.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ความสุขของคนไทย. ค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2553 จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/1981>

- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.).แผนการส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย(พ.ศ.2545-2549) Available URL ;
http://www.sme.go.th/cms/c/portal/layout?p_1_id=22.13 [28 มกราคม 2553]
- อำพล กิติอำพล.(2552). **เรื่อนำรู้...เพื่อองค์กรนำอยู่.แผนรุก จากรัฐ.สำนักงานกองทุน**
สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), สมาคมการจัดการงานบุคคล, กรุงเทพฯ
- Bass, B.M., & Avolio, B. J. (1992). **Transformational leadership** : A response to
critiques. In M.M. Chemers, & R. Ayman.(Eds.) *Leadership theory and research*
: Perspective and directions, 49-80, San Diego, CA : Academic Press.
- Butler, J.E., Ferris, G.R., & NPIER, N.K. (1991). **Strategy and Human Resource**
Management South-Westem Publishing Co.: Cincinnati
- Cappelli, P., & Singh, H. (1992). **Integrating Strategic Human Resource and Strategic**
Management in Lewin, D., Mitchell, O.S., & Sherer, P.(Eds.) Research
Frontiers in Industrial Relations and Human Resource.
Industrial Relation Research Association; Madison
- Cascio.(1995). **Managing Human Resources:** Productivity, Quality of Work Life,
Profits, 4th edn, McGraw-Hill, New York.
- [Dietz, Joerg.](#) (2000). **Serving employees in service organizations:** Three competing
models of organizational climate for employee well-being. Effects on
organizational effectiveness. Tulane University, 2000 , 207 pages; AAT
9987697
- Feng-Hui Lee a, and Tzai-Zang Lee(2007) **The Relationships between HRM**
Practices, Leadership Style,Competitive Strategy and Business Performance
in Taiwanese Steel Industry. Proceedings of the 13th Asia Pacific Management
Conference, Melbourne, Australia, 953-971
- Gilbreath, James Bradford. (2001). **Supervisor behavior and employee psychological**
well-being. New Mexico State University. 101 pages; AAT 3008940
- Hills, P., & Argyle, M. (2002). **The Oxford Happiness Questionnaire:** A compact scale
for the measurement of psychological well-being. *Personality and*
IndividualDifferences, 33, 1073-10

- Jackson, J. David (2008). **Leadership behavior impacts on performance at Company**
 V 110 pages; AAT 3324702 Kuoppala, J., Lamminpää, A., Liira, J., & Vaino, H.
 (2008). **Leadership, job well-being, and health effects-A systematic review
 and a meta-analysis.** Journal of Occupational and Environmental Medicine, 50
 :915.
- [Lin, Yu-Tsu](#).(2003).**The effects of employees' perceptions of leader's leadership style
 on the job satisfaction of employees at small and medium enterprises in
 Taiwan.** Spalding University, 2003 , 205 pages; AAT 3086265
- Manion, J. (2003). “**Joy at Work: Creating a Positive Workplace.**” Journal of Nursing
 Administration. 33(12): 655. Maslach, C., Jackson, S.E., and Leiter, M.P (1996)
The Maslach Burnout Inventory Manual. 3rd ed. Palo Alto, CA :
 Consulting Psychologists Press.
- Market For Alternative Investment. (2544). **mai Stock Focus.** 12th Anniversary
 May-Chiun Lo, Abang Azlan Mohamad , Maw King La (2009).**The
 Relationship between Human Resource Management and Firm
 Performance in Malaysia.** Journal of Economics and Finance .Vol.1 No.1. pp.
 103-109
- Milgrom, P., & Roberts, J. (1995).**Complementarities and Fit.** Strategy and
 Organizational change in Manufacturing. Journal of Accounting and Economics,
 19 , 179 -208
- Moorhead, Gregory and Griffin Ricky W. (2010) Organizational behavior: **Managing
 People and Organizations.** 9th ed. China : South-Western CENGAGE Learning.
- [Moor, Susan Parker](#). (1988).**Variables related to adjustment and happiness of
 American expatriate women while living in Saudi Arabia.** Columbia
 University Teachers College, 1987 , 158 pages; AAT 8804226
- Patiara, Anoop, and Lokman, Mia (2008). **Transformational leadership style, market
 competition and departmental performance:** Evidence from luxury hotels in
 Australia. aDepartment of Tourism, Leisure, Hotel and Sport Management,
 Griffith University, 170 Kessels Road, Nathan, Brisbane, Qld. 4111, Australia

and bDepartment of Accounting, Economics and Finance, Griffith University,
170 Kessels Road, Nathan, Brisbane, Qld. 4111, Australia

- Pratt, Zachary Lee.(2004).**An investigation of the relationships between external environment, mission and strategy, leadership, organizational culture, and performance.** Michigan State niversity. 175 pages; AAT 3158993
- Peccei,Riccardo.(2004) **Human Resource Management and The Search for the Happy Workplace.** Erasmus Research Institute of Management (ERIM).
Erasmus University Rotterdam. Reference number ERIM: EIA-2004-021-ORG
ISBN 90-5892-059-3
- Tsai Cheng-Hua, Chen Shyh-Jer, and Fang Shih-Chieh. (2009) **Employment Modes, High –Performance Work Practices, and Organizational Performance in the Hospitality Industry.** Cornell University .Vol.50.No4, 413-431
- Ulrich, D., & Lake, D. (1990). **Organizational Capability** : Competing from the Inside out. New York : John Wiley & Sons.
- Walsh, William B. (2009) **The Evaluation of Leadership Styles in Relationship to Job Performance.** Northcentral University.
- Wongtada, Nittaya and Rice, Gillian.(2007) **Assessment of the University of a Model of Individual Creativity and Organizational Innovationess.** NIDA Business
Journal.2(May):159-169
- Wright, Thomas A.; Cropanzano, Russell.(2000) **Psychological well-being and job satisfaction as predictors of job performance.** Journal of Occupational Health Psychology. Vol 5(1), 84-94.
- Wright,Thomas A., Russell Cropanzano, Douglas G. Bonett.(2007). **The Moderating Role of Employee Positive Well Being on the Ralation Between Job Satifaction and Job Performance.** Journal of Occupational Health Psychology, Volume 12, Issue 2, April 2007, Pages 93-104

Yaping Gong, Kenneth S. Law and Song Chang, Katherine R. Xin (2009). **Human Resources Management and Firm Performance: The Differential Role of Managerial Affective and Continuance Commitment.** *Journal of Applied Psychology* © 2009 American Psychological Association, Vol. 94, No. 1, 263–275

การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันโดยใช้ร่วมมือทางธุรกิจ

ประสงค์ อุทัย

นภวรรณ แยมชุตติ

วัฒนา เอกปมิตศิลป์

บทคัดย่อ

ธุรกิจในปัจจุบันกำลังเผชิญกับแรงกดดันในการพัฒนากระบวนการทางธุรกิจ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและความประหยัดมากขึ้นในขณะเดียวกัน ธุรกิจจะต้องมีความสามารถในการทำให้อัตราการเกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นพร้อมกันด้วยซึ่งจะก่อให้เกิดบริการที่ดีขึ้นต่อลูกค้าและลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ

ความร่วมมือทางธุรกิจคือการบูรณาการของกระบวนการธุรกิจท่ามกลางเครือข่ายของธุรกิจต่างๆ ที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน อาทิ เช่น ธุรกิจซัพพลายเออร์ ธุรกิจผู้ผลิต ศูนย์กลางการกระจายสินค้าและธุรกิจค้าปลีก อันที่จะปรับปรุงการไหลเวียนของสินค้า บริการ รวมทั้งการแบ่งปันข้อมูลที่สำคัญจากซัพพลายเออร์ที่อยู่ต้นน้ำไปถึงผู้บริโภคคนสุดท้ายเพื่อวัตถุประสงค์ในการลดค่าใช้จ่ายในขณะที่ธุรกิจยังสามารถรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันในอนาคต

คำสำคัญ: ความได้เปรียบในการแข่งขัน ความร่วมมือทางธุรกิจ

บทนำ

ในปัจจุบัน ธุรกิจจำนวนมากให้ความสำคัญในการพัฒนาความได้เปรียบในการแข่งขันในอนาคต ทั้งนี้เมื่อก่อนหน้านี้ธุรกิจส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นแต่สินค้าและการผลิตเท่านั้น อย่างไรก็ตามธุรกิจได้เปลี่ยนมุมมองไปสู่การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมรวมทั้งมุ่งเน้นด้านสะสมทุนทางปัญญา (intellectual capital) มากขึ้นด้วย ทั้งนี้ธุรกิจมีขนาดใหญ่เท่าใดก็ยิ่งมีการสะสมทุนทางปัญญามากขึ้นเท่านั้น รวมถึงสิทธิบัตรซึ่งส่งผลให้ธุรกิจที่มีความรู้เฉพาะด้านยากต่อการลอกเลียนแบบและยิ่งธุรกิจใหญ่เท่าใดก็ยิ่งมีทรัพย์สินด้านการตลาดด้านการวิจัยพัฒนามากกว่าธุรกิจที่พึ่งดำเนินธุรกิจเท่านั้น และนำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนจึงกลายเป็นทักษะสำคัญในการจัดการด้านกลยุทธ์ของธุรกิจภายใต้สมมติฐานที่ว่าทรัพยากรทางกลยุทธ์จะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละธุรกิจ (Barney, 1991) Clulow, Gerstman and Barry (2003) ได้แสดงถึง คำนิยามเกี่ยวกับทรัพยากรของ

ธุรกิจโดยจำแนกถึงความแตกต่างของทรัพยากรในการดำเนินธุรกิจได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ (Tangible Product) ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Product) และความสามารถในการดำเนินธุรกิจ (Capacity) ก่อให้เกิดความเหมาะสมสำหรับการดำเนินธุรกิจขององค์กรต่างๆ และก่อให้เกิดมูลค่าทางธุรกิจในแต่ละบริษัทแตกต่างกันไปโดยทรัพย์สินที่จับต้องได้ เช่น ที่ดิน อาคารสำนักงาน เครื่องมือรวมทั้งบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรที่มีทักษะสูงจะก่อให้เกิดรายได้สูงกว่ามาตรฐานของอุตสาหกรรม (Superior Returns) และส่งผลให้ธุรกิจเกิดความได้เปรียบในการแข่งขันต่อไป อย่างไรก็ตามบุคลากรที่มีทักษะสูงของธุรกิจอาจจะถูกซื้อตัวจากธุรกิจคู่แข่ง ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันอ่อนด้อยลงไปในธุรกิจนั้นๆ ยิ่งไปกว่านั้น ชื่อเสียงของธุรกิจจะมาจากความเคารพในความซื่อสัตย์ในการทำธุรกิจความสมบูรณ์ในสินค้าและบริการ รวมทั้งความเป็นอิสระของการให้คำปรึกษาแต่ลูกค้า ก่อให้เกิดมูลค่าซึ่งจะทำให้ธุรกิจได้รับผลประโยชน์เหนือกว่าธุรกิจคู่แข่งและยังเป็นแรงดึงดูดความสนใจแก่บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะมาร่วมทำงานกับธุรกิจด้วยซึ่งจะทำให้ธุรกิจเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมากในสถานการณ์การแข่งขันที่รุนแรง เช่น ในปัจจุบัน บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทที่มีภาพพจน์ของบริษัทในสายตาของสังคมที่ดีมาก บุคลากรจากบริษัทอื่นและนักศึกษาที่จบใหม่อยากเข้ามาร่วมงานกับบริษัทเป็นจำนวนมาก เป็นต้น นอกจากนี้ ธุรกิจต่างๆ สามารถประสบความสำเร็จในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อเอาชนะคู่แข่งได้โดยการสั่งสมทรัพยากรต่างๆ และความสามารถในการดำเนินธุรกิจ

ซึ่งในสภาพปัจจุบันนั้น ไม่มีองค์กรธุรกิจไหนที่มีคนเก่งทุกด้าน อาจใช้ความเก่งของหน่วยงานอื่นด้วย เช่น การทำธุรกิจกับคู่แข่ง จำต้องมีส่วนร่วมทางธุรกิจข้อตกลงต่างๆ ดังนี้ เรื่องผลประโยชน์ที่ลงตัว มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ส่งผลทำให้คนที่ไม่เคยทำงานร่วมกันสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข

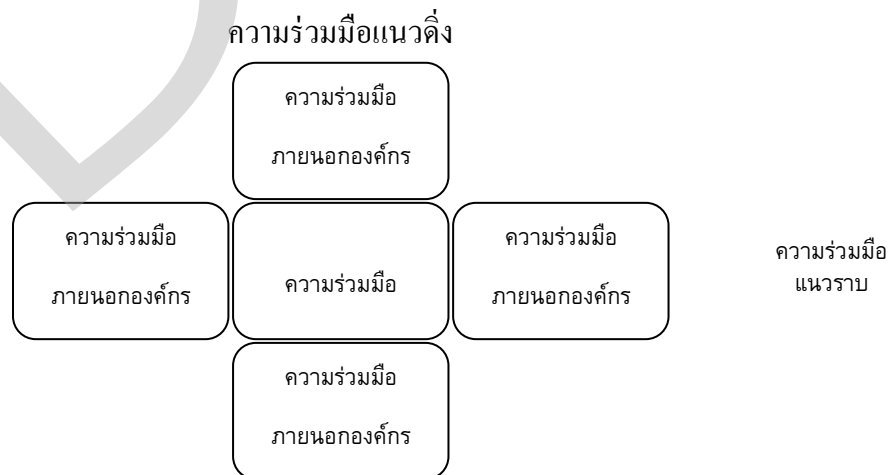
ทำไมธุรกิจจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือทางธุรกิจ

ในปัจจุบันธุรกิจจำนวนมาก มีความพยายามอย่างมากที่จะให้ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงประสิทธิภาพของกิจกรรมต่างๆ ภายในกระบวนการธุรกิจ ยกตัวอย่าง เช่น การจัดซื้อการผลิตและการส่งกำลังบำรุง เป็นต้น (Ellinger, 2002; Fawcett and Magnan, 2002) ในขณะที่ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงก็จะทำให้เกิดมุมมองที่กว้างขึ้น โดยเห็นได้จากการกระจายต้นทุนค่าใช้จ่ายและสินค้าคงคลังด้วยการพิจารณามุมมองแต่ละ

ด้านอย่างถั่ว (Ireland and Bruce, 2000) รวมทั้งการวางแผนและพยากรณ์ในการบูรณาการระหว่างความต้องการของลูกค้าและความสามารถของซัพพลายเออร์ ซึ่งทำให้เกิดการปรับปรุงความสามารถและผลประโยชน์จะมาจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีโอกาสมากขึ้นในการปรับปรุงที่ดีขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ Stevens (1990), Khan and Mentzer (1996) และ Stank et al., (2001) ยังพบอีกว่า ความร่วมมือภายในจะสามารถจัดปัญหาอุปสรรคระหว่างฝ่าย (Function Myopia) ที่เกิดขึ้นซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพนักงานในแต่ละฝ่ายมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมากยิ่งขึ้นในมุมมองของความสัมพันธ์ระหว่างภาระงานของฝ่ายตนเองว่าจะสามารถเชื่อมโยงกับฝ่ายอื่นๆ ได้อย่างไรและจะสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการบูรณาการภายใน (Internal Integration) ได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Sprague and Watson (1979) ที่กล่าวเสริมว่าเมื่อธุรกิจสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันแล้วจะก่อให้เกิดการตัดสินใจทางธุรกิจที่ดีขึ้นตามระดับของความร่วมมือ โดยธุรกิจยังมีระดับความร่วมมือมากเท่าใดก็ยิ่งทำให้ธุรกิจมีการตัดสินใจที่ดีขึ้นมากเท่านั้น

การสร้างความร่วมมือทางธุรกิจ

ในการสร้างความร่วมมือทางธุรกิจมีหลายรูปแบบ แต่แนวทางที่นิยมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบที่สำคัญ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การสร้างความร่วมมือแนวดิ่งซึ่งเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างลูกค้าซัพพลายเออร์หรือจะเป็นความร่วมมือของกระบวนการในฝ่ายต่างๆ (Across Function) ภายในองค์กร และรูปแบบที่ 2 การสร้างความร่วมมือแนวราบเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างธุรกิจคู่แข่งและธุรกิจที่ไม่ใช่คู่แข่ง ยกตัวอย่างเช่น การร่วมมือกันในด้านกำลังการผลิต เป็นต้น (Simatupang and Sridharan, 2002)

ภาพที่ 1 ความร่วมมือทางธุรกิจ

ที่มา: Barratt (2004: 32)

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าความร่วมมือทางธุรกิจสามารถกระทำได้ 5 แบบย่อยๆ ซึ่งธุรกิจสามารถสร้างความร่วมมือแต่ละแบบดังนี้

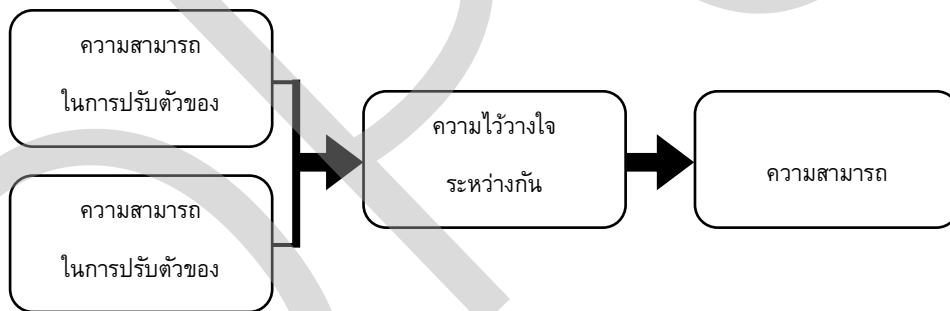
1. ความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างธุรกิจและซัพพลายเออร์ ธุรกิจจะสามารถจัดความไม่แน่นอนด้านวัตถุดิบและการจัดการการผลิตที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดรวมทั้งสินค้าและบริการที่มีมาตรฐาน
2. ความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างฝ่ายต่างๆ ภายในองค์กร ธุรกิจจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภายในองค์กร ก่อให้เกิดมูลค่าแก่องค์กร พร้อมทั้งสร้างความถึงพอใจให้แก่ลูกค้า
3. ความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างธุรกิจและลูกค้า ธุรกิจจะสามารถรับรู้ถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทันทั่วถึง และสามารถปรับเปลี่ยนสินค้าและบริการให้ เป็นไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ในที่สุด
4. ความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างธุรกิจและองค์กรอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกันในกระบวนการทางธุรกิจ เช่น บริษัท โฆษณา บริษัทขนส่งสินค้า บริษัทค้าส่งและค้าปลีก ทำให้ธุรกิจสามารถรับรู้ถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง
5. ความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างธุรกิจและธุรกิจอื่นที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกัน ธุรกิจอาจสร้างความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาหรือแบ่งปันช่องทางจัดจำหน่ายเดียวกันได้

ทั้งนี้ในความเป็นจริงแล้วธุรกิจบางแห่งอาจจะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในการสร้างความร่วมมือภายในองค์กรหรือแม้กระทั่งถูกชักจูงให้สร้างความร่วมมือภายนอกกับองค์กรอื่น และบ่อยครั้งก็สร้างความเสียหายให้กับการดำเนินงานภายใน (Barratt and Green, 2001; Farwett and Magnaan, 2002) ทั้งนี้ เนื่องจากธุรกิจหลายองค์กรเสมือนถูกภาพลวงตาให้เห็นถึงโอกาสทางธุรกิจที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

คำจำกัดความของความร่วมมือทางธุรกิจ

O'Leary-Kelly and Flores's (2002) กล่าวว่า ความร่วมมือทางธุรกิจ หมายถึง ขอบเขตของธุรกิจแต่ละแห่งที่แบ่งงานกันทำเพื่อให้ได้ผลสำเร็จที่ยอมรับได้ร่วมกัน (Mutually Acceptable Outcomes) และ Barratt (2004) เพิ่มเติมว่า ความร่วมมือทางธุรกิจไม่ใช่เพียงแต่การแลกเปลี่ยนข้อมูลในระดับปฏิบัติการเท่านั้น หากแต่ยังจำเป็นในการสร้างความร่วมมือระดับนโยบายระหว่างหน่วยธุรกิจต่างๆ ภายในห่วงโซ่อุปทานอีกด้วย โดย Stank et

al.(1999) เสริมว่าหมายถึง ผลประโยชน์ รางวัลและความเสี่ยงร่วมกันจากการร่วมกัน
 ดำเนินการทางธุรกิจ นอกจากนี้ PageII (2004) ยังกล่าวถึงความร่วมมือทางธุรกิจว่าสามารถ
 พิจารณาได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การบูรณาการภายในและการบูรณาการภายนอกโดยการบูร
 ณาการภายในจะพิจารณาถึงความร่วมกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ภายในองค์กรใดองค์กรหนึ่ง
 เหมือนกัน ในขณะที่การบูรณาการภายนอกจะพิจารณาถึงการบูรณาการที่เกิดขึ้นระหว่าง
 องค์กรตั้งแต่สององค์กรขึ้นไปรวมทั้ง Mollenkopf et al. (2000) ให้ข้อสังเกตว่า ผู้บริหาร
 ในองค์กรหนึ่งอาจรู้ซึ่งถึงความสำคัญของกิจกรรมในการบูรณาการ หากแต่ในทางปฏิบัติ
 ผู้บริหารจะค้นพบว่าเป็นการยากอย่างยิ่งที่จะบรรลุผลสำเร็จได้ สุดท้าย Wang (2000) เสริม
 ว่า ความร่วมมือทางธุรกิจหมายถึง การที่ธุรกิจตั้งแต่สองแห่งขึ้นไปเชื่อมโยงกันโดยวงจร
 ของสินค้าและบริการ ข้อมูลข่าวสารรวมทั้งเงินทุน โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีความร่วมมือ
 เหมาะสมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสามารถในการดำเนินธุรกิจ

ที่มา: Zhang et al. (2005)

1.ความสามารถในการปรับตัวของทรัพย์สินด้านกายภาพ กัยพิบัติสามารถส่งผลกระทบต่อ
 ความเสียหายทางกายภาพที่เห็นได้ชัดเจน เช่น เสียชีวิต ให้ความใส่ใจและเต็มใจในการ
 ช่วยชีวิต ช่วยเหลือคนอื่นและดูแลทรัพย์สินของตนเอง หลายคนที่มีทัศนคติต่อวิธีการ
 ทำงานในด้านลบเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะคนในระบบราชการ ตัวเด็ก ได้แก่ อายุ ระดับ
 สติปัญญา ความสามารถในการปรับตัว และลักษณะของเด็กแต่ละคน
 2.ปัจจุบันการส่งผ่านของสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคนั้น ส่วนใหญ่แล้วสินค้าจะต้อง
 ผ่านคนกลางก่อนที่จะถึงผู้บริโภค ซึ่งตัวผู้ผลิตเองส่วนใหญ่ก็มีความต้องการที่จะผลิต
 สินค้าเพื่อขายให้กับผู้บริโภคโดยตรง แต่เนื่องจากการที่ผู้ผลิตขาดความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับช่องทางการจัดจำหน่าย การทำการตลาด ทำให้ไม่สามารถดำเนินการกระจายสินค้าด้วยตนเองได้ ดังนั้นในการกระจายสินค้าจึงเกิดคนกลางขึ้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจในการที่จะกระจายสินค้าไปยังผู้บริโภค บุคคลเหล่านี้มีการติดต่อกับลูกค้าโดยตรงไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือต่างประเทศ รวมทั้งมีสถานที่ในการจัดตั้งแสดงสินค้า เพื่อขายสินค้าให้กับผู้บริโภคโดยตรง ดังนั้นรูปแบบของการกระจายสินค้าในปัจจุบัน ผู้ผลิตที่ไม่มีศักยภาพเพียงพอ ก็มีหน้าที่ในการผลิตสินค้าเพียงอย่างเดียว ส่วนหน้าที่ในการกระจายสินค้าให้กับผู้บริโภคนั้นก็เป็นที่ของคณกลางทั้งหลายที่มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งเงินทุนที่มากกว่า

3. มีความรู้ความสามารถอย่างลึกซึ้งและเชี่ยวชาญในงานบริหารทรัพยากรบุคคล และรู้กว้างในเรื่องอื่นๆ เช่น ธุรกิจหลักขององค์กร กระบวนการผลิตการบริการ เพราะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือในเบื้องต้น การมีความเข้าใจในธุรกิจองค์กร จะทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรเปิดกว้างมากขึ้น และจะนำไปสู่การเกิดความไว้วางใจมากยิ่งขึ้น

เมื่อมีความรู้ความเข้าใจในงานและธุรกิจขององค์กรอย่างดีแล้ว จะต้องพร้อมเข้ารับอาสางานโดยไม่ต้องรอให้ผู้บริหารมอบหมายหรือร้องขอให้ทำ ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ไม่มีใครที่ต้องการผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำงานเพียงตามคำสั่งหรือในขอบเขตงานที่ได้รับมอบหมาย

- เมื่อได้รับมอบหมายในเรื่องใดแล้ว จะต้องกำหนดเป้าหมายและกล้าให้สัญญาที่จะทำงานนั้นๆ ให้สำเร็จ การกำหนดเป้าหมายจะเป็นการทบทวนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง และการให้คำมั่นสัญญาเป็นการสร้างความเชื่อมั่นเบื้องต้นจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน

- เมื่อให้คำสัญญาไปแล้ว จะต้องยึดมั่นต่อคำสัญญาที่ได้ให้ไปดำเนินการให้ได้ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้จากผลการสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารชาวต่างชาติที่ทำงานในประเทศไทย พบว่า สิ่งที่ผู้บริหารต่างชาติต้องการให้คนไทยเปลี่ยนแปลงมากที่สุด คือ เมื่อรับปากแล้วจะต้องทำให้ได้ตามที่รับปากไว้ หากทำได้ก็จะต้องทำได้ หากไม่ได้ก็ควรบอกไม่ได้ เพราะที่ผู้บริหารต่างชาติพบจากคนไทยก็คือ คนไทยมักจะรับปากว่าจะทำด้วยความกระตือรือร้นหรือกลัวตัวเองเสียหน้า แต่เมื่อถึงกำหนดเวลาที่นัดหมายก็ขอผลัดไปหรืออ้างว่าทำไม่ได้ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์จะต้องสร้างนิสัยและวัฒนธรรมการทำงานที่ยึดมั่นกับเป้าหมายที่วางไว้

· และสุดท้าย จะต้องทำอย่างเต็มกำลังเพื่อให้สิ่งที่ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้เกิดขึ้นจริง เพราะไม่ว่าจะวางแผนงาน หรือเป้าหมายไว้สวยงามเพียงใดก็ตาม หากไม่สามารถทำให้เกิดขึ้น ความเชื่อมั่นหรือไว้วางใจขึ้นได้

4. ในการดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะ เป็นธุรกิจประเภทใดก็ตาม จะมีองค์ประกอบสำคัญอยู่หลายประการ ที่เป็นตัวผลักดันให้ธุรกิจสามารถดำเนินไปได้ องค์ประกอบดังกล่าว ก็คือ

- คน ถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการจัดตั้งสถานประกอบการ เพราะในการดำเนินธุรกิจทุกอย่าง คนต้องเป็นหลักในการที่จะทำให้เกิดธุรกิจและการบริการ แม้ว่าจะมีเครื่องจักรกลที่ทันสมัยหรือเทคโนโลยีสูงเพียงใดก็ต้องอาศัยคนในการควบคุมหรือแม้จะผลิตสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพสูงและได้มาตรฐานเพียงใดก็ตาม ก็ต้องอาศัยสมองคนในการดำเนินการโฆษณา และขายสินค้าออกโดยการวางแผนให้ได้กำไรมากที่สุด

- เงิน ถือเป็นสิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีความสำคัญ ต่อการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก นอกจากจะมีคนเป็นหลักแล้ว เงินยังเป็นสิ่งที่สำคัญในการจูงใจให้คนมีความกระตือรือร้น ขยันทำงาน เช่น การให้เงินแก่พนักงานในการทำงานล่วงเวลา การให้สวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น

- เครื่องมือเครื่องจักร ในบางครั้งการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพและได้ปริมาณมาก ๆ จะอาศัยเฉพาะแรงงานคนไม่ได้ จำเป็นจะต้องอาศัยเครื่องจักรในการผลิต เพราะการผลิตโดยใช้เครื่องจักรสามารถทำได้รวดเร็ว และได้มาตรฐานเท่าเทียมกัน

- วัตถุดิบ ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อคุณภาพของสินค้า เพราะสินค้าจะมีคุณภาพดีหรือไม่องค์ประกอบสำคัญอันหนึ่งก็คือ จะต้องได้วัตถุดิบที่ดี การจัดตั้งโรงงานก็มักจะตั้งอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบ เพราะจะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่งวัตถุดิบเข้าโรงงาน

- การจัดการ นับว่ามีความสำคัญเช่นกัน การผลิตสินค้าประเภทเดียวกัน คุณภาพสินค้าเท่า ๆ กัน แต่ต้นทุนการผลิตอาจจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการบริหารการจัดการ หรือการนำหลักการบริหารการจัดการที่สมัยใหม่มาใช้ในการผลิต แทนระบบการผลิตแบบเดิม ๆ

- การตลาด จะขายสินค้าให้ใคร ขายที่ไหน ขายอย่างไร เป็นหน้าที่ของการตลาด กิจกรรมที่มิเน้นการตลาดที่มีความสามารถ ข่อมส่งผลให้กิจการนั้นมีรายได้มีความเจริญก้าวหน้า

- ขวัญและกำลังใจ นักบริหาร ผู้จัดการ หรือเจ้าของโรงงาน จะต้องรู้จักสังเกต ดูแลเอาใจใส่ คอยให้ขวัญและกำลังใจแก่พนักงานภายในโรงงานหรือบริษัทอย่าง

สม่ำเสมอ เพราะความสำเร็จของกิจการนั้น องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งก็คือ การที่พนักงานมีขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ จากการวิจัยของ Hua et al., (2011) พบว่า ลูกค้าไม่ต้องการเพียงความสามารถที่เต็มไปด้วยพลังความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งการจัดการอุปสงค์เท่านั้น แต่ขนาดของธุรกิจก็มีส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งที่สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า ทั้งนี้ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือ SMEs ไม่สามารถที่จะให้บริการพิเศษนอกเหนือสินค้าหรือบริการตามปกติที่ตนเองดำเนินธุรกิจอยู่เนื่องจากธุรกิจกลุ่มดังกล่าวมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรในการผลิตสินค้าหรือบริการ ในขณะที่ธุรกิจขนาดใหญ่จะสามารถดำเนินการได้อย่างครบวงจรทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่แตกต่างไปจากเดิมได้

บทสรุป

ความร่วมมือทางธุรกิจทั้งภายในองค์กรและภายนอกท่ามกลางเครือข่ายของธุรกิจต่างๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงความได้เปรียบในการแข่งขัน ดังนี้

ทางธุรกิจสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภายในองค์กร ก่อให้เกิดมูลค่าแก่องค์กร อันเนื่องมาจากเกิดการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรระหว่างฝ่ายเนื่องจากบุคลากรไม่มีอุปสรรคระหว่างฝ่ายเกิดขึ้นในการทำงาน ทำให้การเคลื่อนไหวของข่าวสารข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและส่งผลให้การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรเป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้นกว่าเดิม ซึ่งจะสร้างความพึงพอใจให้ทั้งธุรกิจคู่ค้าและลูกค้า

ธุรกิจสามารถสร้างการจัดการความรู้ภายในองค์กร ได้เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากธุรกิจมีข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับบุคลากรแต่ละคนทำให้ทราบได้ว่าบุคคลใดมีความรู้ความชำนาญในแต่ละด้านมากน้อยอย่างไร ส่งผลให้ธุรกิจสามารถใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ธุรกิจสามารถรับรู้ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากมีธุรกิจคู่ค้าที่มีความเกี่ยวข้องในกระบวนการทางธุรกิจ เช่น บริษัทโฆษณา บริษัทขนส่งสินค้า บริษัทค้าส่งและค้าปลีก เป็นต้น ซึ่งเปรียบเสมือนพี่เลี้ยงในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ให้คำปรึกษาแนะนำรวมทั้งช่วยแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น อาทิ เช่น ธุรกิจสามารถขจัดความไม่แน่นอนด้านวัตถุดิบและการจัดการการผลิตที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดรวมทั้งสินค้าและบริการที่มีมาตรฐานมากขึ้น

ธุรกิจสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้มีคุณภาพและรูปแบบตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเครือข่ายในการให้บริการแก่ลูกค้า ตั้งแต่การวางแผนในการจัดการทรัพยากรต่างๆ การขนส่งกับธุรกิจคู่ค้า การสร้างช่องทางในการติดต่อกับลูกค้าเวลาที่ลูกค้ามีปัญหา

ธุรกิจสามารถสร้างความประหยัดที่ไม่ได้เกิดจากขนาดองค์กร เนื่องจากการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจคู่ค้าทำให้ธุรกิจสามารถลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินธุรกิจด้านต่างๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการติดต่อทางธุรกิจเกิดความประหยัดมากขึ้น การสร้างความร่วมมือในการธุรกิจการวิจัยและพัฒนาาร่วมกันหรือแบ่งปันช่องทางจัดจำหน่ายเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าความร่วมมือทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางธุรกิจมากมายก็ตาม แต่การสร้างความร่วมมือระหว่างธุรกิจอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จอันเนื่องมาจากความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างธุรกิจด้วย ยกตัวอย่าง เช่น การร่วมมือทางธุรกิจทางด่วนลบเช่น การรวมตัวของบริษัท HP ประกาศจะเข้ามาครอบครองหุ้นทั้งหมดของ Compaq ซึ่งมีมูลค่ากว่า 25 พันล้านบาท การรวมตัวใช้เวลากว่า 8 เดือนระหว่าง เดือนกันยายน 2001 จนถึง เดือนพฤษภาคม 2002 เป็นบริษัทเดียว ทั้งคู่ยังมีปัญหาในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างช่องทางยอดขายทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับการเข้าสู่ธุรกิจใหม่ๆ ที่ตัวเองไม่ชำนาญแต่เน้นไม่ใช่กรณีของ HP นักลงทุนความเสี่ยวต่างรู้สึกประทับใจกับแนวคิดที่ถูกคิดค้นมาตลอดเวลาเพราะแต่ละบริษัทเชี่ยวชาญไม่เหมือนกันในการทำธุรกิจ

โดยธุรกิจควรพิจารณาถึงขอบเขตในการดำเนินธุรกิจมีวัตถุประสงค์ใดในการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งทรัพยากรหลักของธุรกิจที่จะใช้ในการสร้างความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นธุรกิจจึงควรให้ความสนใจไม่เฉพาะคู่ค้าเพียงธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งหรือเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ภายในห่วงโซ่อุปทานมากกว่าที่จะสร้างความร่วมมือกับทุกหน่วยธุรกิจภายในห่วงโซ่อุปทาน (Lambert and Burdurouglu, 2000) นอกจากนี้ นักธุรกิจควรจะให้ความสำคัญในด้านการจัดการอุปสงค์ด้วย เพื่อให้ธุรกิจสามารถทราบถึงข้อมูลตอบกลับ ที่แท้จริงและทันทั่วทั้งจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจสามารถใช้ข้อมูลในการตัดสินใจได้อย่างครบถ้วนตั้งแต่ธุรกิจต้นน้ำจนถึงธุรกิจปลายน้ำ

บรรณานุกรม

- Alchian, A. A. and H. Demsetz, 1972. "Production, information costs, and economic organization" *American Economic Association* 5, 52: 777-795.
- Barney J. 1991. "Firm Resources and Sustained Competitive Advantage" *Journal of Management* 1, 17: 99-120.
- Barney J. and Clark, D. 2007 *Resource-Based Theory: Creating and Sustaining Competitive Advantage*. New York, NY: Oxford University Press.
- Barratt, M. 2004. "Understanding the meaning of collaboration in the supply chain" *Supply Chain Management: An International Journal*. 1, 9: 30-42.
- Chen, H., Mattioda, D.D. and Deugherty P. J. 2007. "Firm-wide integration and firm performance" *The International Journal of Logistics Management*. 1, 18: 5-21.
- Dierickx, I. and K. Cool 1989. "Asset stock accumulation and sustainability of competitive advantage" *Management Science*. 12, 35: 1504-1513.
- Fawcett, S.E. and Magnan, G.M. 2002. "Supply Chain Integration: rhetoric or reality?" *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*. 1, 32: 339-361.
- Frankel, R., Goldsby, T.J. and Whipple, J.M. 2002. "Grocery industry collaboration in the wake of ECR" *International Journal of Logistics Management*. 1, 13: 57-72.
- Kahn, K.B. and Mentzer, J.T. 1998. "Marketing's integration with other departments" *Journal of Business Research*. 1, 42: 53-62.

การจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัยอย่างยั่งยืนสู่องค์กร

ผ่องใส เพ็ชรรักษ์

บทคัดย่อ

จากสถิติ ปี 2554 มีลูกจ้างที่ประสบอันตรายจากการทำงานรวมทุกกรณีเป็นจำนวนถึง 129,632 ราย ในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิต 590 ราย และมูลค่าความสูญเสียที่สำนักงานกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม ต้องจ่ายเงินทดแทนเนื่องจากการประสบอันตรายจากการทำงานเป็นจำนวนเงินปีละกว่า 1,500 ล้านบาท ซึ่งการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานแต่ละครั้งส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตทำให้การผลิตต้องหยุดชะงักทำให้ต้นทุนของธุรกิจสูงขึ้น ดังนั้นการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยจึงมีส่วนสำคัญในการป้องกันหรือลดความสูญเสียดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้ 3 แนวทาง คือ

1) ด้านการบังคับใช้ตามที่กฎหมายกำหนดในเรื่องการบริหารความปลอดภัย อาชีวอนามัยกำหนด คือ พรบ.ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 และกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 2)

2) การสมัครใจในลักษณะของการนำระบบการบริหารจัดการของสถานประกอบการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย เช่นระบบการผลิตแบบลีน ซึ่งความปลอดภัยของผู้มีส่วนร่วมทั้งหมด ทั้งทางกายและทางจิตใจของพนักงานและครอบครัว ที่เป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

3) เพื่อขอการรับรองตามมาตรฐานที่มีการรับรองระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คือ มอก. 18001 และ OHSAS 18001 อันครอบคลุมการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยและมีวัตถุประสงค์ให้สถานประกอบการมีระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ และช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยและด้านเศรษฐศาสตร์

การคิดแบบองค์รวมโดยการผนวกแนวทางทั้ง 3 แนวทาง อันได้แก่ 1) การดำเนินการตามกฎหมาย 2) การบริหารจัดการการผลิตโดยระบบการผลิตแบบลีนและ 3) มาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ทำให้สถานประกอบการ

สามารถบรรลุถึงเป้าหมาย “การบริหารจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัยอย่างยั่งยืน” ได้ อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพมากที่สุด อันส่งผลต่อการป้องกันและควบคุมให้เกิดสภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน ลดความสูญเสียของสถานประกอบการอันเนื่องมาจากการ เกิดอุบัติเหตุ ส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตและอำนวยความสะดวกต่อเศรษฐกิจ ช่วยให้พนักงาน ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม ไม่ขัดต่อหลักมนุษยธรรม เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงการเสริมภาพลักษณ์ให้สินค้า และลดปัญหาการถูกกีดกันทางการค้ากับนานา ประเทศด้วย

จากการที่ประเทศไทยจะมีการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อันจะนำมาซึ่งความ เปลี่ยนแปลงภายในภูมิภาคอย่างกว้างขวาง โดยแนวโน้มการพัฒนาสำคัญอันจะเกิดจาก ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ได้แก่ การจัดระบบและการเพิ่มขึ้นของการค้า การลงทุนและ การบริการระหว่างประเทศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและขยายตัวของเมือง การ บริหารงานชายแดน การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างใกล้ชิด การเคลื่อนย้ายคน และการ เปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้ประเทศไทยต้องพิจารณาบทบาทตนเอง ในด้านความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมภายในประเทศไทย โดยเฉพาะใน ภาควอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศไทยซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นแรงงานเป็นส่วน ใหญ่ ซึ่งปัจจัยทางด้านแรงงานนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนของต่างชาติ

ดั่งที่นางฮิลลารี คลินตัน รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐฯ กล่าวต่อที่ประชุมแรงงาน สตรีในเมืองเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา เรียกร้องให้กลุ่มประเทศสมาคมประชาชาติเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) หันมาให้ความสำคัญต่อสิทธิของแรงงานมากขึ้น รวมทั้ง ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขการทำงานให้ดีขึ้น เพื่อผลประโยชน์ของทั้งนายจ้าง และลูกจ้าง โดยนางคลินตัน ระบุว่า การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและมาตรฐานในที่ทำงาน นับเป็นความท้าทายที่สำคัญของกลุ่มประเทศอาเซียน (กรุงเทพธุรกิจ ออนไลน์, 14 ก.ค. 2555)

ดังนั้นความปลอดภัย อาชีวอนามัยในการทำงานจึงเป็นสิ่งที่ภาครัฐและสถาน ประกอบการต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจากข้อมูลสำนักงานกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานจำแนกตามความ รุนแรงและผลของการประสบอันตราย ปี 2554 (ข้อมูล ณ 10 กันยายน 2555)

	ความรุนแรง					รวม
	ตาย	ทุพพลภาพ	สูญเสียอวัยวะบางส่วน	หยุดงานเกิน 3 วัน	หยุดงานไม่เกิน 3 วัน	
จำนวน	590	4	1,630	35,709	91,699	129,632

ที่มา: ข้อมูลสถิติกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม

ซึ่งจากตารางที่ 1 พบว่า ปี 2554 มีลูกจ้างที่ประสบอันตรายจากการทำงานรวมทุกกรณีเป็นจำนวนถึง 129,632 ราย ในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิต 590 ราย และถ้าดูถึงมูลค่าความสูญเสียที่สำนักงานกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม ต้องจ่ายเงินทดแทนเนื่องจากการประสบอันตรายจากการทำงานเป็นจำนวนเงินปีละกว่า 1,500 ล้านบาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนจากนักลงทุนชาวต่างประเทศอีกด้วย ดังนั้นหากสถานประกอบการมุ่งมั่นให้ความสำคัญกับการดำเนินการด้านความปลอดภัยในการทำงานและสุขภาพอนามัยที่ดีของคนทำงานแล้ว ย่อมส่งผลให้ประเทศสามารถเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันทางการค้าให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ในระดับเวทีการค้าโลกได้ เพราะแรงงานคือทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นกำลังสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเสมอในการทำงานในสถานประกอบการ คือ ความปลอดภัย โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการผลิตที่กระบวนการผลิตมีความเสี่ยงจะได้รับอันตรายในการทำงานสูง หากการป้องกันไม่เพียงพอก็จะก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งผู้ปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องจักร ซึ่งอุบัติเหตุโดยส่วนใหญ่ประมาณ 80% จะเกิดขึ้นจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Act) เช่นความประมาทของผู้ปฏิบัติงาน ส่วนอีก 20% เกิดจากสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Condition) เช่น เครื่องจักรที่ไม่มีการ์ดป้องกัน รวมถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ก่อให้เกิดอันตราย เช่น การวางผังโรงงาน อากาศ แสงสว่าง เสียง ที่ไม่ตรงกับมาตรฐานที่กำหนดไว้

การเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานแต่ละครั้ง จะนำมาซึ่งการบาดเจ็บ พิการ สูญเสียอวัยวะ สูญเสียทรัพย์สิน ส่งผลกระทบต่อกระบวนการผลิตทำให้การผลิตต้องหยุดชะงัก รวมถึงยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ต้นทุนของธุรกิจต้องสูงขึ้น ทั้งในทางตรง อาทิเช่นงบประมาณที่ต้องเพิ่มจากเบี้ยประกันภัย ค่าชดเชยต่าง ๆ และยังสามารถนำพามาซึ่งความสูญเสียทางอ้อมอีกหลายประการ อาทิ เช่น การสูญเสียความไว้วางใจจากลูกค้า ชื่อเสียงของ

องค์กร ขวัญและกำลังใจของพนักงานที่ตกต่ำลง อันส่งผลต่อความสามารถทางการแข่งขันของสถานประกอบการ ในการเกิดอุบัติเหตุขึ้นแต่ครั้งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความบกพร่องของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นคน เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์หรือการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของคนงานเองอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างรวมกัน ยังให้เกิดความเสียหายหรือสูญเสียแก่ทั้งพนักงานและนายจ้าง เพื่อเป็นการป้องกันหรือลดความสูญเสียดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยจึงเป็นส่วนสำคัญในการป้องกันหรือลดความสูญเสียดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการที่จะป้องกันอุบัติเหตุให้ได้นั้นจะต้องกำจัดการกระทำที่ไม่ปลอดภัย และสถานะที่ไม่ปลอดภัยออกไปให้หมดสิ้น ในปัจจุบันการจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัยของสถานประกอบการตามแนวทางในการบริหารจัดการ สามารถแบ่งออกได้ 3 แนวทางคือ

1. ตามที่กฎหมายกำหนดในเรื่องการบริหารจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
2. ตามระบบการบริหารจัดการของสถานประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
3. ตามมาตรฐานที่มีการรับรองระบบการจัดการความปลอดภัย และอาชีวอนามัย

การจัดการความปลอดภัย และอาชีวอนามัยที่ดี ต้องมีการเสริมสร้างความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเข้าไปในกระบวนการผลิต เพื่อการปฏิบัติงานด้วยความปลอดภัยให้เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง และมีวิธีการที่ปลอดภัยและไม่ส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของพนักงาน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารด้วยว่า จะมีแนวคิดด้านการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยอย่างไร โดยแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่กล่าวข้างต้น สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ตามที่กฎหมายกำหนดในเรื่องการบริหารและจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย

ตามที่กระทรวงแรงงานได้ออกกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและจัดการด้านความปลอดภัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 และกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 2) กำหนดให้นายจ้างในสถานประกอบการ ต้องมีการจัดการด้านความปลอดภัย คือการดำเนินการให้มีการลดการประสบ

อันตรายจากการทำงานลงให้มากที่สุด โดยอาศัยการบริหารด้านความปลอดภัยในการทำงาน รวมถึงพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ที่มีเจตนารมณ์เพื่อวางมาตรการควบคุม กำกับ ดูแล และบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานให้แก่ลูกจ้างซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลอันเป็นกำลังสำคัญของชาติให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นการลงทุนที่จะได้รับผลตอบแทนกลับคืนมาในแง่ของคนและผลทางเศรษฐกิจ เพราะการบริหารงานเพื่อลดการประสบอันตรายจากการทำงานและการควบคุมความสูญเสีย ไม่เพียงแต่จะเพิ่มความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ยังทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ตามระบบการบริหารจัดการของสถานประกอบการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

ระบบการบริหารจัดการที่สถานประกอบการนำมาใช้ในการบริหารจัดการการผลิตในปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่นิยมใช้ระบบหนึ่งก็คือ ระบบการผลิตแบบลีน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการจัดการกระบวนการ ที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถให้แก่องค์กร โดยการพิจารณาคคุณค่าในการดำเนินงานเพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการของลูกค้า มุ่งสร้างคุณค่าในตัวสินค้าและบริการ และกำจัดความสูญเสียดังเกิดขึ้นตลอดทั้งกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลกำไรและผลลัพธ์ที่ดีทางธุรกิจ ในที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพควบคู่ไปด้วย โดยหลักการพื้นฐานของการผลิตแบบลีน มีหลักพื้นฐาน 5 ประการคือ การนิยามคุณค่า การวิเคราะห์สายธารคุณค่า การไหล การดึง/ทันเวลาพอดี และความสมบูรณ์แบบ

โดยที่กลยุทธ์ความสำเร็จสำหรับแนวคิดแบบลีน คือ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) เป็นปรัชญาทางธุรกิจที่นิยมใช้ในประเทศญี่ปุ่น และเป็นที่รู้จักกันในคำว่า ไคเซ็น (Kaizen) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและอย่างสม่ำเสมอ ทำให้บริหารธุรกิจได้ตรงเป้าหมายและตามความสำคัญ โดยพิจารณาจาก Lean Manufacturing Model ผังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงวิธีการในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์แบบในระบบการผลิตแบบลีน(ที่มา: Lean Enterprise Institute, Inc.)

ซึ่งจากรูปแสดงวิธีการในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์แบบโดยเสาที่สำคัญซึ่งอยู่ตรงกลาง คือ คนหรือพนักงาน (People) โดยความสำเร็จในการนำระบบการผลิตแบบลีนมาใช้ นั้น มาจากการสร้างสรรค์ของพนักงานแต่ละคนและจะยังมีพลังมากขึ้น เมื่อรวมตัวกันขึ้นมาเป็นทีมที่เข้มแข็ง ซึ่งเกิดจากความเชื่อถือและความรับผิดชอบร่วมกัน การสื่อสารอย่างจริงใจ เปิดเผย การให้ความสำคัญต่อการศึกษาและการพัฒนาของพนักงานและนับถือความเป็นส่วนบุคคล พร้อมกันกับตระหนักถึงพลังของทีมอันประกอบด้วย

Mutual Respect การเคารพซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดรวมทั้งบุคลากรในทีมด้วย ทุกคนจะต้องทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้สึกความรับผิดชอบร่วมกัน และพูดคุยกันอย่างจริงใจ

Teamwork การทำงานเป็นทีมจะช่วยให้บุคลากรพัฒนาตัวเองได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น เพราะการทำงานเป็นทีมช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างคนในทีม นอกจากนี้แล้วการทำงานเป็นทีมยังช่วยเสริมสร้างพลังการทำงานให้ได้ผลงานมากกว่าการทำงานคนเดียวด้วย

Safety ความปลอดภัยซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ในกระบวนการผลิตจะต้องมีความปลอดภัยในการทำงาน หากปราศจากความปลอดภัยเรื่องอื่นๆ ก็ไม่มีความสำคัญทั้งนั้น

ความปลอดภัยของผู้มีส่วนร่วมทั้งหมด ทั้งทางกายและทางจิตใจของพนักงานและครอบครัว ที่เป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ที่ต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของลีนที่นำความคิดและข้อมูลจากสมาชิกทีมทั้งหมดเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่ดี

อนึ่ง เพื่อให้เกิดการไหลอย่างต่อเนื่องของการผลิตโดยมีการปรับระดับการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการทั้งทางด้านปริมาณและชนิดของสินค้าที่ผลิตนั้น เป็นไปได้โดยอาศัยเสาอีก 2 เสา คือ 1) “ทันเวลาพอดี” (Just-In-Time) และ 2) “การควบคุมตัวเองโดยอัตโนมัติ” (Jidoka) ซึ่งเป็น 2 เสาหลักที่อยู่ด้านข้าง ซึ่งเปรียบได้เหมือนกับเสาหลักที่ค้ำจุนระบบการผลิตแบบลีน (ศรชัย จาคิตกานิช, 2552)

เสาที่ 1 Just In Time (JIT) เพื่อลดความสูญเปล่าในส่วนของสินค้าคงคลังโดยการใช้ “วัตถุดิบที่ต้องการ ในเวลาที่ต้องการและในปริมาณที่ต้องการเท่านั้น” เป็นปรัชญาที่มุ่งหมายให้ผลิตสิ่งที่ต้องการ ส่งมอบได้ตามเวลาที่ต้องการในปริมาณที่ต้องการและมีสินค้าคงคลังเหลือน้อยที่สุด

เสาที่ 2 Jidoka ความสามารถในการหยุดกระบวนการผลิตโดยมนุษย์หรือเครื่องจักร เพื่อความมั่นใจในเรื่องคุณภาพ หรือกระบวนการควบคุมตัวเองโดยอัตโนมัติ เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในสายการผลิตหรือในเครื่องจักร

3. ตามมาตรฐานที่มีการรับรองโดยองค์กรต่างๆ เช่น มอก. 18001 และ OHSAS 18001

มอก.18000 คือ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational health and safety management system) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการดำเนินงานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กรในด้านต่าง ๆ (ศันสนีย์ อูทุมมา, 2541) และใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กร โดยมีเป้าหมายเพื่อ

- (1) ลดและควบคุมเสี่ยงอันตรายของลูกจ้างและผู้เกี่ยวข้อง
- (2) เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร
- (3) แสดงถึงความรับผิดชอบขององค์กรต่อสังคม

ประโยชน์ที่ได้จากการจัดทำมาตรฐาน มอก.18000

การจัดทำมาตรฐาน มอก.18000 มีผลในด้านดีแก่องค์กรและพนักงานหลายกลุ่มดังนี้

- (1) รักษา ป้องกันชีวิต และทรัพย์สินอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุอันเกิดขึ้นในองค์กร

(2) เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับอุบัติเหตุ และภาวะฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความเสียหาย และความสูญเสียทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สิน

(3) ลดรายจ่ายเงินทดแทนจากกองทุนเงินทดแทนเนื่องจากอุบัติเหตุลดลง

(4) สร้างขวัญและกำลังใจแก่พนักงาน ให้เกิดความเชื่อมั่นในความปลอดภัยต่อชีวิตการทำงานในองค์กร ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการผลิต

(5) ได้รับเครื่องหมายรับรอง โดยองค์กรที่นำมาตราฐาน มอก.18001 ไปปฏิบัติ สามารถขอให้หน่วยงานรับรองให้การรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัย และความปลอดภัย ซึ่งจะทำให้องค์กรสามารถนำไปใช้ในการโฆษณา และประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรให้ดียิ่งขึ้นและเป็นที่ยอมรับในสังคม

(6) เตรียมความพร้อมเข้าสู่การแข่งขันทางการค้าในตลาดโลก

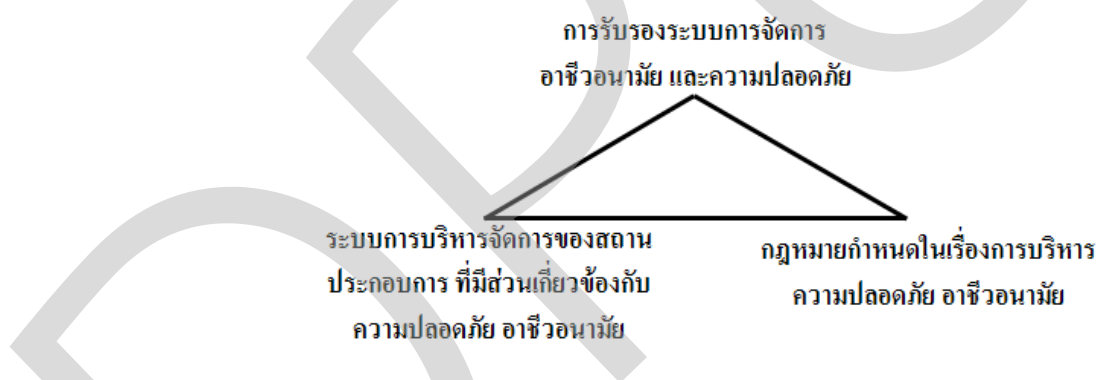
ส่วนอีกมาตรฐานการรับรองที่เป็นระดับสากลคือ มาตรฐานเกี่ยวกับระบบบริหารจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย OHSAS18001 เป็นมาตรฐานนานาชาติเพื่อลดความเสี่ยงและโอกาสที่จะเกิดอันตรายและความเสียหาย โดยการวิเคราะห์, ควบคุมความเสี่ยงด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ อย่างเหมาะสมและนำมาปรับปรุงระบบบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง การจัดทำระบบ OHSAS18001 เป็นการลดความเสี่ยงของการเกิดอันตรายในการทำงาน เพิ่มความพึงพอใจและสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงาน สร้างสถานะแวดล้อมที่ดีในการทำงาน และนำไปสู่การสร้างองค์กรที่แข็งแกร่ง พร้อมๆ กับการได้รับความเชื่อมั่นจากสังคม

OHSAS 18001:2007 เป็นมาตรฐานเกี่ยวกับระบบบริหาร สุขภาพและความปลอดภัยในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ ยอมรับ ในระดับสากล มาตรฐานนี้เผยแพร่ในเดือนกรกฎาคม ปี 2007 ซึ่งมีผลบังคับใช้แทน OHSAS 18001:1999 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประกาศข้อมูลด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ (OH&S) มากกว่าการแจ้งข้อมูลความปลอดภัย ของผลิตภัณฑ์

สถานประกอบการที่ดำเนินการตามมาตรฐาน OHSAS 18001 จะมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมถึงวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อการพัฒนา พร้อมผลลัพธ์ที่วัดได้และการประเมินความเสี่ยงอย่างมีโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบข้อผิดพลาดในระบบ การบริหารสุขภาพและความปลอดภัย การตรวจสอบสมรรถนะ และการทบทวนนโยบายและวัตถุประสงค์ต่างๆ

ดังนั้นการดำเนินการด้านการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของสถานประกอบการจะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น สถานประกอบการจะต้องมีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายโดยมีการปรับปรุงระบบการจัดการอย่างต่อเนื่อง (Continual improvement) ด้วย และถึงแม้ว่ามาตรฐาน OHSAS 18001 จะไม่ใช่มาตรฐานที่บังคับให้ทุกสถานประกอบการต้องจัดทำ แต่ถ้าสถานประกอบการใดสามารถนำระบบมาตรฐานนี้ไปปฏิบัติได้ก็จะช่วยให้สามารถดำเนินการทั้งในส่วนของกระบวนการผลิตและการสนับสนุนสวัสดิภาพการทำงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยส่งเสริมและควบคุมให้สถานประกอบการดำเนินการสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะกิจกรรมและการบริการของสถานประกอบการได้

จากแนวทางในการจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย 3 แนวทางที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ในการนำมาใช้ในสถานประกอบการสามารถมองได้ 3 มุมมอง

รูปที่ 2 มุมมองของการบริหารจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัยใน 3 มุมมอง

จากรูป 2 แสดงถึงการบริหารจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัยใน 3 มุมมอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

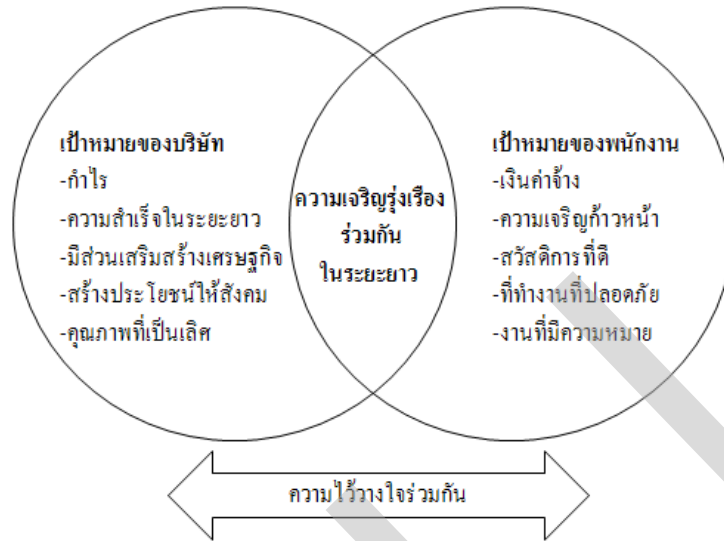
มุมมองที่ 1 เป็นด้านการบังคับใช้ตามที่กฎหมายกำหนดในเรื่องการบริหารความปลอดภัย อาชีวอนามัย กำหนด ซึ่งพระราชบัญญัติ ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2554 ในหมวดที่ 2 กำหนดให้นายจ้างจะต้องจัดทำและวางระบบการบริหารจัดการ ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยต้องจัดทำเป็นเอกสาร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในหน่วยงาน โดยหากสถานประกอบการใดไม่มีการดำเนินการจะต้องถูกลงโทษ โดยมีวัตถุประสงค์คือให้สถานประกอบการมีการ

บริหารจัดการการทำงานให้เกิดสภาพการทำงานที่ทำให้พนักงานมีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความปลอดภัยในการทำงานและได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม

รวมถึงจากกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 และกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 2) ที่ใช้บังคับซึ่งมีข้อกำหนดเกี่ยวกับระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน อันเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบการเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ โดยเพิ่มข้อกำหนดเกี่ยวกับระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงานรวมถึงให้นายจ้างปรับปรุงและพัฒนาระบบการจัดการด้านความปลอดภัยในการทำงาน

มุมมองที่ 2 จะเป็นการสนใจในลักษณะของการนำระบบการจัดการของสถานประกอบการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย ซึ่งในมุมมองที่ 2 นี้ ส่วนมากสถานประกอบการมักจะนำระบบการจัดการการผลิตที่เน้นให้สถานประกอบการสามารถทำการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น ต้นทุนที่ต่ำลงและการส่งมอบที่รวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งระบบการบริหารการผลิตที่นิยมใช้ระบบหนึ่งก็คือ ระบบการผลิตแบบลีน โดยเฉพาะจากรูปที่ 1 ที่แสดงถึงเสาที่อยู่ตรงกันนั้นก็คือ พนักงาน (People) ซึ่งจะต้องเคารพซึ่งกันและกัน มีการทำงานเป็นทีมและการทำงานที่มีความปลอดภัยอันเป็นตัวกลางที่ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมส่งเสริมให้เกิดการค้นพบปัญหาและจงใจให้เกิดการแก้ไข

ในขณะเดียวกัน สถานประกอบการจะต้องตอบคำถามในเรื่องจุดมุ่งหมายของสถานประกอบการคืออะไร และลูกจ้างมาทำงานทำไมกัน คำถามเหล่านี้เป็นคำถามที่ง่ายมากและมีคำตอบที่เห็นได้อย่างชัดเจนอยู่แล้ว ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 ความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันก่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างบริษัทและพนักงาน

จากรูปที่ 3 สถานประกอบการมีจุดมุ่งหมายเพื่อเงินและพนักงานก็มาทำงานเพื่อเงิน สิ่งที่เชื่อมองค์กรและลูกจ้างเข้าไว้ด้วยกันก็คือความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันในระยะยาว แต่ทั้งสองฝ่ายก็ยังมีเป้าหมายที่นอกเหนือจากการหาเงินด้วย โดยพนักงานเองก็คาดหวังว่าอย่างน้อยที่สุดต้องได้รับเงินค่าจ้างและสวัสดิการ และพวกเขาก็ต้องการความเจริญก้าวหน้าที่มาจากการทำงานตลอดชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดี โดยเฉพาะการทำงานที่มีความปลอดภัยและการทำงานที่มีความหมาย ซึ่งเจฟฟรีย์ กล้าวไว้คือ (Jeffrey K. Liker, 2008) การทำงานในสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สะอาด รื่นรมย์ และปลอดภัย โดยสามารถแบ่งเป็น 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ความสะอาดสะอ้าน แสงสว่าง อุณหภูมิ เป็นต้น 2) กระบวนการความปลอดภัยทางกายภาพ เช่น งานตามหลักการยศาสตร์ และการหมุนเวียนสลับตำแหน่งงาน วิธีการทำงานแบบมาตรฐาน การฝึกอบรม และการติดตาม การสอบสวนเมื่อมีสัญญาณความผิดปกติตั้งแต่เนิ่นๆ เป็นต้น 3) ความปลอดภัยทางจิต เช่น สภาพแวดล้อมที่มั่นคงและปลอดภัย และ 4) สุขภาพอนามัยและความปลอดภัยส่วนบุคคล เช่น การมีกฎระเบียบข้อบังคับในการทำงานอย่างเหมาะสมในด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย การเข้าถึงการรักษาทางการแพทย์ที่เหมาะสมได้ง่าย เป็นต้น

ดังนั้น การทำงานที่ปลอดภัย จึงเป็นส่วนหนึ่งของระบบการผลิตดังกล่าว ดังนั้น เมื่อมีการนำระบบการผลิตแบบลีนเข้ามาใช้ในสถานประกอบการและเพื่อใช้ให้ประสบความสำเร็จจึงจำเป็นต้องมีการจัดการและบริหารความปลอดภัย อาชีวอนามัยที่เหมาะสมแก่พนักงาน และสามารถทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกบรรลุถึงเป้าหมายของพนักงานใน

การทำงาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องใส เพ็ชรรักรักษ์, 2554 ในการวิจัยความพึงพอใจของพนักงานในอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ต่อระบบการผลิตแบบ โตโยต้า ในองค์ประกอบของการเพิ่มผลผลิต: กรณีศึกษากรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่พบว่า ความพึงพอใจของพนักงานหลังจากนำระบบการผลิตแบบ โตโยต้า มาใช้ตามองค์ประกอบของการเพิ่มผลผลิต ลำดับที่ 1 คือ ด้านความปลอดภัย และลำดับที่ 2 คือ ด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งหากพิจารณาความพึงพอใจของพนักงานในองค์ประกอบของการเพิ่มผลผลิตที่ตอบสนองต่อผู้เกี่ยวข้องต่างๆ พบว่า พนักงานให้ความพึงพอใจกับผลที่ได้รับทางด้านเพื่อตัวพนักงานเป็นอันดับแรก

มุมมองที่ 3 เพื่อขอการรับรองตามมาตรฐานที่มีการรับรองระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยซึ่งเป็นสิ่งที่สถานประกอบการต้องการที่จะรับรองมาตรฐานการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเพื่อลดและควบคุมความเสี่ยงอันตรายของลูกจ้าง เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร และแสดงถึงความรับผิดชอบขององค์กรต่อสังคม รวมถึงการที่สถานประกอบการจำนวนมากได้ดำเนิน “การทบทวน” หรือ “ตรวจสอบ” ผลการปฏิบัติงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเองภายในองค์กร อย่างไรก็ตามการทบทวนและตรวจสอบนี้อาจจะยังไม่เพียงพอที่จะทำให้สถานประกอบการมั่นใจได้ว่าผลการปฏิบัติงานนั้นไม่เพียงแต่ตรงกับความต้องการแต่ยังสอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายของสถานประกอบการ และการที่จะทำให้ได้ผลลัพธ์ดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการภายใต้โครงสร้างการบริหารจัดการที่บูรณาการเข้ากับระบบของสถานประกอบการ ซึ่งมาตรฐาน มอก. 18001 และ OHSAS 18001 จะครอบคลุมการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และมีวัตถุประสงค์ให้สถานประกอบการมีระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพที่สามารถบูรณาการเข้ากับระบบการจัดการอื่นๆ และช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยและด้านเศรษฐศาสตร์

จากทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จะพบว่าทั้ง 3 มุมมองนั้นเป็นการผลักดันให้สถานประกอบการเกิดการบริหารจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัยอย่างต่อเนื่อง โดยมุมมองที่ 1 จะเป็นการบังคับใช้ของกฎหมายนั้นมุ่งเน้นให้สถานประกอบการนำระบบการบริหารจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัยมาดำเนินการภายในสถานประกอบการ ในขณะที่มุมมองที่ 2 ระบบการบริหารจัดการการผลิต โดยเฉพาะระบบการผลิตแบบลีนนั้น มีพื้นฐานอยู่ที่การมุ่งเน้นให้พนักงานเกิดการดำเนินงานที่มีความปลอดภัยอันเป็นศูนย์กลางที่ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมส่งเสริมให้เกิดการค้นหาค้นหาปัญหาและจงใจให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่

เกิดขึ้นในการทำงาน โดยเน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้วยการ Kaizen หรือ การทำ PDCA และมุมมองที่ 3 การรับรองตามมาตรฐานที่มีการรับรองระบบการจัดการด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เช่น มาตรฐาน มอก. 18001 และ OHSAS 18001 ก็เน้นการหมุนของวงจร PDCA เพื่อให้ระบบบริหารจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่จัดทำขึ้นมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

จากบทความของ วิฑูรย์ สิมะโชคดี กล่าวถึง การบริหารจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัยอย่างยั่งยืน ต้องอาศัย “มาตรการเชิงรุก” (Proactive Measures) หรือ “การป้องกันไว้ก่อน” การมุ่งเน้นการพัฒนาจิตสำนึกแห่งความปลอดภัย (Safety Mind) ให้เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายกว้างขวางในสังคม โดยเฉพาะในหมู่พนักงานผู้ปฏิบัติงานพร้อมๆ กับการสร้างเสริมสภาพแวดล้อมในโรงงานหรือสถานประกอบการให้มีความปลอดภัยมากที่สุดจากการกำหนด “วิธีการทำงานที่ปลอดภัย” และ “สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย” สำหรับพนักงาน

ดังนั้น การคิดแบบองค์รวมโดยการผนวกมุมมองทั้ง 3 มุมมอง อันได้แก่ 1) การดำเนินการตามกฎหมาย 2) การบริหารจัดการการผลิตโดยระบบการผลิตแบบลีนและ 3) มาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ทำให้สถานประกอบการสามารถบรรลุถึงเป้าหมาย “การบริหารจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัยอย่างยั่งยืน” ได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพมากที่สุด อันส่งผลต่อการป้องกันและควบคุมให้เกิดสภาพความปลอดภัยในการทำงาน ลดความสูญเสียของสถานประกอบการอันเนื่องมาจากการเกิดอุบัติเหตุ ส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตและอำนวยความสะดวกต่อเศรษฐกิจ ช่วยให้พนักงานได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรม ไม่ขัดต่อหลักมนุษยธรรม เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงการเสริมภาพลักษณ์ให้สินค้า และลดปัญหาการถูกกีดกันทางการค้ากับนานาประเทศด้วย

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549
- กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 2)
- คู่มือการฝึกอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร ตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549. พิมพ์ครั้งที่ 3 : บริษัท เรียงสามกราฟฟิค ดีไซน์ จำกัด.
- ผ่องใส เพ็ชรรักษ์และศิริรัตน์ แจ่มรัมย์สกุล, ความพึงพอใจของพนักงานในอุตสาหกรรม ชิ้นส่วนยานยนต์ต่อระบบการผลิตแบบ โตโยต้า ในองค์ประกอบของการเพิ่มผลผลิต: กรณีศึกษากรุงเทพและปริมณฑล, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2554
- พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔
- มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม THAI INDUSTRIAL STANDARD มอก. 18001 – xxxx, ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย : ข้อกำหนด (OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY MANAGEMENT SYSTEM: SPECIFICATION), สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม
- ศรชัย จาคิกวนิช, TOYOTA Culture วัฒนธรรมโตโยต้า, สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล, 2552.
- ศันสนีย์ อุทุมมา. มอก.18000 มาตรฐานใหม่เพื่อคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยในโรงงาน. เอ็นพีซีโฟกัส, 2541.

สถาบันความปลอดภัยในการทำงานกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกระทรวงแรงงาน.

2550

Jeffrey K. Liker & Michael Hoseus, TOYOTA Culture, McGraw-Hill, 2008

ข้อมูลสถิติกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม เข้าถึงได้จาก: <http://www.sso.go.th>

วิฑูรย์ สิมะโชคดี วารสาร : Engineering Today ฉบับ : ปีที่ 2 ฉบับที่ 19 กรกฎาคม 2547

เข้าถึงได้จาก:

<http://www.technologymedia.co.th/articledetail.asp?arid=124&pid=63>

'คลื่นต้นจี่อาเซียนให้ความสำคัญแรงงาน 14 กรกฎาคม 2555 กรุงเทพธุรกิจ ออนไลน์

เข้าถึงได้จาก: [http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/asean-](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/asean-plus/20120714/461458/%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html)

[plus/20120714/461458/%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/asean-plus/20120714/461458/%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html)

[99%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/asean-plus/20120714/461458/%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html)

[B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/asean-plus/20120714/461458/%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html)

[5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/asean-plus/20120714/461458/%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html)

[A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/asean-plus/20120714/461458/%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html)

[B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/asean-plus/20120714/461458/%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html)

[B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/finance/asean-plus/20120714/461458/%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99.html)

Lean Enterprise Institute, Inc. เข้าถึงได้จาก: <http://www.lean.org/>

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชีในมุมมองของ
ผู้ปฏิบัติงานในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
กลุ่มการสื่อสารและโทรคมนาคม

เสาวรัตน์ บุญสง่า
ศิริเดช คำสุพรหม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชีในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มการสื่อสารและโทรคมนาคม โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่มีผลต่อความสำเร็จ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านผู้ใช้งาน ด้านที่ปรึกษา และด้านคุณภาพระบบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มการสื่อสารและโทรคมนาคม จำนวน 11 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้ใช้แบบสอบถามในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจะนำมาลงรหัสและประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้เครื่องมือทางสถิติ Factor Analysis ตามวิธี Principal Component Analysis (PCA) ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ในการทดสอบเชิงยืนยันทฤษฎี และทดสอบสหสัมพันธ์และการถดถอยพหุคูณด้วย Multiple Regression Analysis ผลการวิจัยพบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มการสื่อสารและโทรคมนาคมที่นำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้งาน มีปัจจัยสำคัญที่ส่งต่อความสำเร็จ 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณภาพระบบมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน ปัจจัยด้านที่ปรึกษา และปัจจัยด้านองค์กร ตามลำดับ อีกทั้ง ปัจจัยทั้ง 4 ด้านดังกล่าวยังมีความสัมพันธ์กับตัววัดความสำเร็จด้านบุคลากรและด้านองค์กร โดยปัจจัยด้านคุณภาพระบบมีความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านที่ปรึกษา และปัจจัยด้านผู้ใช้งาน ตามลำดับ

บทนำ

ธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคมเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่ได้มีการนำระบบงาน SAP มาใช้ในองค์กร เนื่องจากธุรกิจโทรคมนาคมเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศ และยังเป็นกิจการที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและประกาศของคณะกรรมการสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ในเรื่องต่างๆ รวมถึงเรื่องรายงานและข้อมูลทางด้านบัญชี จึงทำให้ระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะด้านข้อมูลทางการเงินและบัญชี ซึ่งระบบงาน SAP ที่นำมาใช้งาน จะต้องบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างแท้จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ จึงจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการนำมาใช้งาน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้งานบัญชี โดยศึกษาจากผู้ใช้งานระบบ SAP โดยตรง ได้แก่ พนักงานบัญชีระดับปฏิบัติการ ระดับอาวุโส ระดับผู้เชี่ยวชาญ และระดับผู้จัดการ เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำ SAP มาใช้งานบัญชีว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง และกิจการมีการบริหารจัดการอย่างไรเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้ รวมถึงปัญหาและปัจจัยที่อาจเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำระบบซอฟต์แวร์ดังกล่าวมาใช้งาน โดยเฉพาะองค์กรที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม เพราะเป็นองค์กรที่ต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพและมีความสามารถในการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา

งานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้งานบัญชีในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มการสื่อสารและโทรคมนาคม

การทบทวนวรรณกรรม

ระบบสารสนเทศทางการบัญชี

ระบบสารสนเทศทางการบัญชี เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นมาใช้ในกิจการ โดยมีการใช้ทรัพยากรบุคคล คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์รอบข้าง (Peripheral) เช่น จอภาพและเครื่องพิมพ์ เพื่อทำหน้าที่หลักในการบันทึกข้อมูล ประมวลผล และจัดทำสารสนเทศทางการบัญชี (Accounting Information) ให้แก่ผู้ภายในและผู้ภายนอกของกิจการ (วิชนิพร เศรษฐศักดิ์โก, 2551: 2-3) ซึ่งในปัจจุบันธุรกิจส่วนใหญ่ได้นำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้งาน ดังนั้น จึงทำให้มีการนำซอฟต์แวร์สำเร็จรูปมาใช้งานในการจัดทำสารสนเทศทางการบัญชีกันอย่างแพร่หลาย

ระบบงาน SAP ERP

ระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร หรือ ระบบ ERP (Enterprise Resource Planning System) คือแนวความคิดในการบริหารเพื่อวางแผนและจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั่วทั้งบริษัท โดยการเชื่อมโยงกระบวนการทางธุรกิจไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดซื้อ การผลิต การขาย ลอจิสติกส์ บัญชี การเงินและงานบุคคล เป็นต้น เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบเพื่อมุ่งไปสู่ผลกำไรสูงสุด (ประพจน์ สุขมานนท์, 2547: 13)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำระบบ SAP มาใช้งาน

การศึกษาด้านองค์กร

การสนับสนุนจากผู้บริหารมีผลต่อความสำเร็จของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในองค์กร ซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนด้านการเงิน การจัดให้มีการฝึกอบรมการใช้งาน การให้ความสำคัญต่อโครงการ ซึ่งจะทำให้พนักงานทั่วไปให้ความสำคัญต่อโครงการนี้เช่นเดียวกับผู้บริหารด้วย (Holland and Light, 2003)

การศึกษาด้านผู้ใช้งาน

ผู้ใช้งานเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้งานระบบ SAP จึงมีความจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมการใช้งานระบบใหม่ที่ครอบคลุมกับสิ่งที่จะต้องเผชิญในการทำงานแต่ละวัน เพื่อให้มีความมั่นใจในการรับมือกับการทำงานจริง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงบุคลากรต้องให้ความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับระบบ SAP ทั้งนี้ จะทำให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาและติดตั้งระบบ SAP ได้เป็นอย่างมาก (อัญญารัตน์ ธนไพศาลกิจ, 2552)

การศึกษาด้านที่ปรึกษา SAP

การติดตั้งระบบ SAP ต้องการที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญที่ตรงกับอุตสาหกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความต้องการและติดตั้งระบบได้ตรงตามความต้องการขององค์กร รวมไปถึงสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับบุคลากรภายในองค์กรได้อย่างครบถ้วน (อัญญารัตน์ ธนไพศาลกิจ, 2552) และที่ปรึกษาต้องมีความเชี่ยวชาญและเข้าใจความต้องการของลูกค้าในแต่ละอุตสาหกรรม (วิระยุทธ กิตะพานิชย์, 2554)

การศึกษาด้านคุณภาพของระบบ

การใช้งาน ERP สามารถเรียนรู้ได้ง่าย และสามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขรูปแบบรายงานให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งานได้ ทำให้งานเสร็จได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของผู้ใช้งานได้ดีขึ้น (พงศพิไล วงศ์เจริญ, 2549)

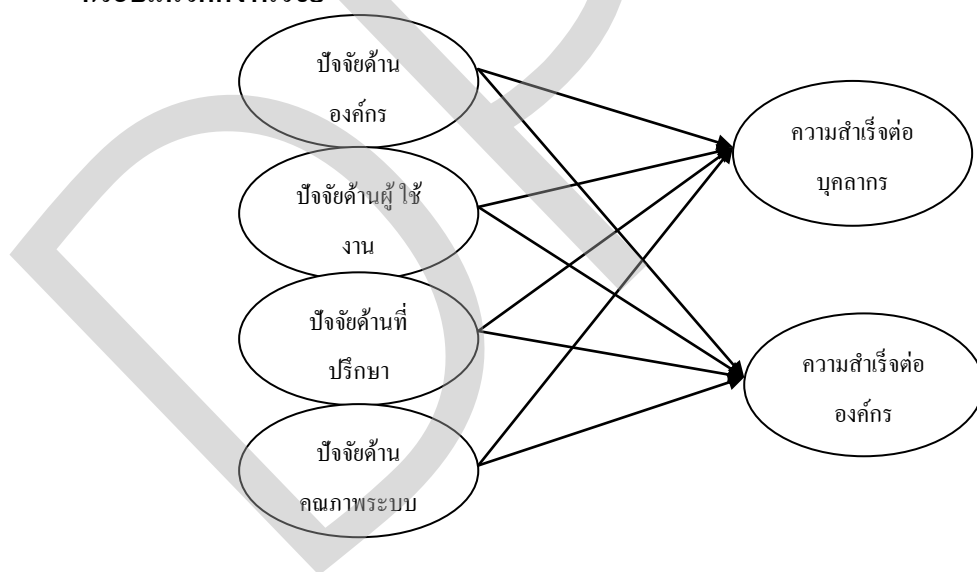
นอกจากนั้นยังเป็นซอฟต์แวร์ที่ใช้มีฟังก์ชันการใช้งานที่ตอบสนองความต้องการขององค์กร (Yusuf et al., 2004)

การวัดความสำเร็จในการนำระบบ SAP มาใช้ในงานบัญชี

ตัววัดความสำเร็จด้านบุคลากร คือ ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ เพื่อวัดด้านความยากง่ายในการใช้งานระบบ SAP โดยมีสมมติฐานว่า การนำ SAP มาใช้ในงานบัญชีจะมีผลสำเร็จ เมื่อผู้ใช้งานจะพึงพอใจในการใช้งาน ซึ่งเกิดจากการที่ระบบงานมีการใช้งานง่ายและตอบสนองความต้องการ และสิ่งที่เกิดขึ้นด้านบุคลากรเมื่อนำ SAP มาใช้งาน (มานิตย์ เป้าทอง, 2552)

ตัววัดความสำเร็จด้านองค์กร คือ ประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ดีขึ้น เพื่อวัดความคุ้มค่าในการลงทุนติดตั้งระบบ SAP ของกิจการ โดยมีสมมติฐานว่า การนำ SAP มาใช้ในงานบัญชีจะมีผลสำเร็จเมื่อใช้งานแล้วทำให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานดีขึ้น (White et al., 1982)

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงถึงแนวคิดของงานวิจัย ที่ผู้ดำเนินงานวิจัยได้ดำเนินงานวิจัยและทำการศึกษาค้นคว้า

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พนักงานบัญชีของบริษัทการสื่อสารและโทรคมนาคม ที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย โดยข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2554 จากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่ามีจำนวนบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมนี้ทั้งหมดจำนวน 27 แห่ง และเป็นกิจการที่ใช้ระบบงาน SAP ทั้งสิ้นจำนวน 11 แห่ง (ไม่ทราบจำนวนประชากรที่เป็นพนักงานบัญชีของบริษัทแต่ละแห่ง) โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้ง คือ 380 ตัวอย่าง จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ W.G. Cochran (1953) ซึ่งสูตรที่ใช้ในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากร

การออกแบบงานวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต 5 ตัวเลือก (Likert scale) และผ่านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงการทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด (Try Out)

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 ชุด และได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมาจำนวน 191 ชุด คิดเป็น 50.26% การวิจัยครั้งนี้ จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน เป็นต้น ส่วนที่ 2 ใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ทางสถิติในการวิเคราะห์ปัจจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อสกัดปัจจัย และคำนวณค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) โดยวิธี Principal Component Analysis (PCA) ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ในการทดสอบเชิงยืนยันทฤษฎี และส่วนที่ 3 ใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) กับตัวแปรตาม (Y) ตามกรอบแนวคิดงานวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยด้วยสถิติเชิงพรรณนาในส่วนของลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่าง 20 ถึง 30 ปีมากที่สุด รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 ถึง 40 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ และปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงานบัญชีระดับปฏิบัติการ

มากที่สุด ซึ่งเกิดครั้งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ทางด้านประสบการณ์ด้านการใช้งาน SAP ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการใช้ SAP ในงานบัญชีประมาณ 2-5 ปี และปฏิบัติงานในองค์กรที่มีพนักงานบัญชีในองค์กร 71 คนขึ้นไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ส่วนใหญ่บริษัทที่นำ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชีจะเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่พอสมควร นอกจากนั้น ในด้านของโมดูลย่อย FI ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ใช้งานจริงนั้น พบว่าองค์กรส่วนใหญ่จะมีการใช้งานระบบ SAP ด้าน FI มากกว่า 1 โมดูลย่อย ซึ่งโมดูลย่อยของ SAP ด้าน Financial ที่ได้ใช้งานมากที่สุดอันดับ 1 คือ บัญชีลูกหนี้ (AR) รองลงมาคือ บัญชีเจ้าหนี้ (AP) และบัญชีแยกประเภททั่วไป (GL) ส่วนการบัญชีธนาคาร (BL) การบัญชีลงทุน (FI) การจัดการกองทุน (FM) และการจัดการทราเวล (TV) มีการใช้งานบ้างแต่ไม่มากนัก

ผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis)

ผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อสกัดปัจจัย และคำนวณค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor loading) โดยวิธี Principal Component Analysis (PCA) เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มการสื่อสารและโทรคมนาคม สามารถสรุปปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดเรียงลำดับจากความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ
- 2) ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน
- 3) ปัจจัยด้านที่ปรึกษา
- 4) ปัจจัยด้านองค์กร

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ (Correlation) และการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยโดยการทดสอบความสัมพันธ์และการถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชีทางด้านบุคลากรและด้านองค์กร สามารถสรุปผลได้ดังนี้

- 1) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชีด้านบุคลากร ตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลลัพธ์ค่าความสัมพันธ์ (Correlations) ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จด้าน

บุคลากร

ปัจจัย		ปัจจัยด้าน คุณภาพ ระบบ	ปัจจัยด้าน ผู้ใช้งาน	ปัจจัยด้านที่ ปรึกษา	ปัจจัยด้าน องค์กร	ตัววัด ความสำเร็จ ด้าน บุคลากร
ปัจจัยด้านคุณภาพ ระบบ	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	1 .	.000 1.000	.000 1.000	.000 1.000	.552(**) .000
ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	.000 1.000	1 .	.000 1.000	.000 1.000	.240(**) .001
ปัจจัยด้านที่ปรึกษา	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	.000 1.000	.000 1.000	1 .	.000 1.000	.364(**) .000
ปัจจัยด้านองค์กร	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	.000 1.000	.000 1.000	.000 1.000	1 .	.391(**) .000
ตัววัดความสำเร็จ ต่อบุคลากร	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	.552(**) .000	.240(**) .001	.364(**) .000	.391(**) .000	1 .

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

ตารางที่ 2 ผลลัพธ์ค่าความสัมพันธ์ (Correlations) ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จด้าน

องค์กร

		ปัจจัยด้าน คุณภาพ ระบบ	ปัจจัยด้าน ผู้ใช้งาน	ปัจจัยด้านที่ ปรึกษา	ปัจจัยด้าน องค์กร	ตัววัด ความสำเร็จ ด้านองค์กร
ปัจจัยด้านคุณภาพ ระบบ	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	1 .	.000 1.000	.000 1.000	.000 1.000	.595(**) .000
ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	.000 1.000	1 .	.000 1.000	.000 1.000	.159(*) .028
ปัจจัยด้านที่ปรึกษา	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	.000 1.000	.000 1.000	1 .	.000 1.000	.281(**) .000
ปัจจัยด้านองค์กร	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	.000 1.000	.000 1.000	.000 1.000	1 .	.348(**) .000
ตัววัดความสำเร็จ ต่อองค์กร	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	.595(**) .000	.159(*) .028	.281(**) .000	.348(**) .000	1 -

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

จากตารางข้างต้นพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน ปัจจัยด้านที่ปรึกษา และปัจจัยด้านองค์กร มีความสัมพันธ์กับตัววัดความสำเร็จด้านบุคลากรไปในทิศทางเดียวกัน โดยปัจจัยด้านคุณภาพระบบมีความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านองค์กรและปัจจัยด้านที่ปรึกษา ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านผู้ใช้งานเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด

2) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชีด้านองค์กร คัดค่า Beta ในตารางที่ 3 และ 4 ตารางที่ 3 ผลลัพธ์การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ของตัววัดความสำเร็จด้านบุคลากร

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	3.770	.030		126.434	.000
ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ	.379	.030	.552	12.679	.000
ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน	.165	.030	.240	5.518	.000
ปัจจัยด้านที่ปรึกษา	.250	.030	.364	8.372	.000
ปัจจัยด้านองค์กร	.268	.030	.391	8.975	.000
R	0.805				
R Square (R ²)	0.648				
Adjusted R Square	0.640				
Std. Error of the Estimate	0.41205				

a Dependent Variable: ตัววัดความสำเร็จด้านบุคลากร

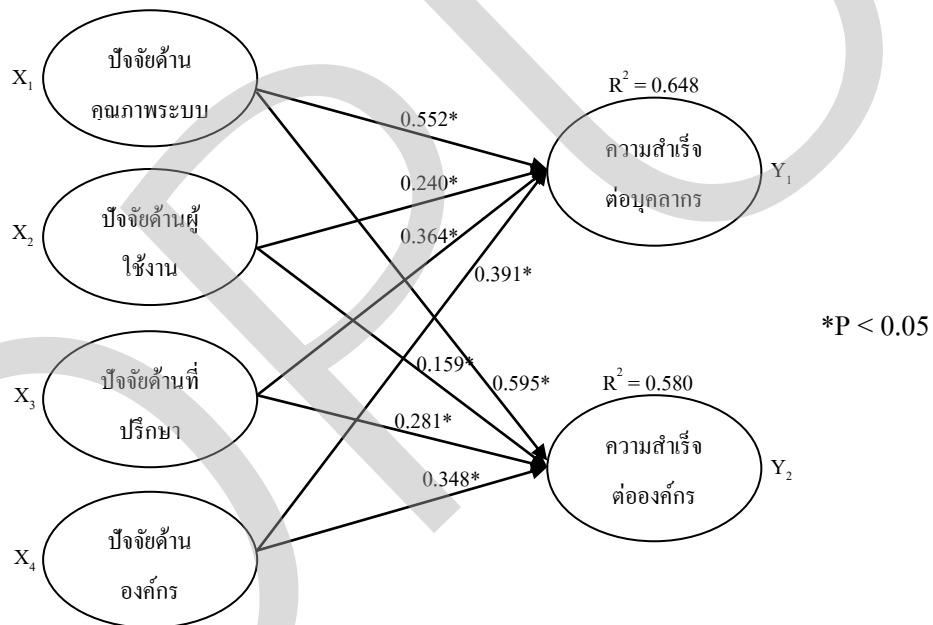
ตารางที่ 4 ผลลัพธ์การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ของตัววัดความสำเร็จด้านองค์กร

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	3.804	.031		123.125	.000
ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ	.388	.031	.595	12.527	.000
ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน	.104	.031	.159	3.346	.001
ปัจจัยด้านที่ปรึกษา	.183	.031	.281	5.905	.000
ปัจจัยด้านองค์กร	.227	.031	.348	7.327	.000

R	0.761 ^a
R Square (R ²)	0.580
Adjusted R Square	0.571
Std. Error of the Estimate	0.42700

a Dependent Variable: ตัววัดความสำเร็จด้านองค์กร

จากตารางข้างต้นพบว่า พบว่า ผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับด้านบุคลากร คือ ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน ปัจจัยด้านที่ปรึกษา และปัจจัยด้านองค์กร มีความสัมพันธ์กับตัววัดความสำเร็จด้านองค์กรไปในทิศทางเดียวกัน โดยปัจจัยด้านคุณภาพระบบมีความสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านองค์กรและปัจจัยด้านที่ปรึกษา ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านผู้ใช้งานเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด

ภาพที่ 2 สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักทางสถิติ โดยวิเคราะห์ปัจจัยด้วย Factor Analysis และทดสอบความสัมพันธ์ด้วย Correlation พร้อมทำการทดสอบการถดถอยพหุคูณด้วย Multiple Regression Analysis ทำให้เกิดผลการจัดกลุ่มปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทั้งหมดได้ 4 ปัจจัย (X₁, X₂, X₃ และ X₄) และเมื่อนำปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยมาทดสอบความสัมพันธ์และการถดถอยพหุคูณกับตัววัดความสำเร็จด้านบุคลากรและด้านองค์กร (Y₁ และ Y₂) ทำให้ทราบว่าปัจจัยด้านคุณภาพระบบเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ

ตัววัดความสำเร็จทั้ง 2 ด้านมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน ปัจจัยด้านที่ปรึกษา และปัจจัยด้านองค์กร

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยมีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มการสื่อสารและโทรคมนาคม” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการศึกษาโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation) และการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานงานวิจัย ผลการวิจัยพบว่า การจัดกลุ่มปัจจัยจากการวิเคราะห์ด้วย Factor Analysis วิธี PCA ผลลัพธ์ที่ได้มีลักษณะเดียวกับทฤษฎีและงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลไว้ คือ ได้ปัจจัยทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ 2) ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน 3) ปัจจัยด้านที่ปรึกษา และ 4) ปัจจัยด้านองค์กร

เมื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยไปทำการทดสอบสหสัมพันธ์และการถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานงานวิจัย ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชี ซึ่งจากการวิจัยพบว่า คุณภาพระบบควรมีคุณสมบัติทางด้านประสิทธิภาพในการแจ้งเตือนเพื่อป้องกันการซ้ำซ้อนของข้อมูล เช่น การเตือนเมื่อข้อมูลซ้ำ (Duplicate) และไม่ยอมให้ Post รายการ เป็นต้น ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนรูปแบบรายงานตามความต้องการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวงศ์พิไล วงศ์เจริญ (2549) ถือเป็นสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะในการจัดทำบัญชีจำเป็นต้องมีการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ให้กับผู้บริหาร ทำให้บางครั้งอาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบรายงานให้ตรงตามความต้องการ นอกจากนั้นประสิทธิภาพในการ Posting และการ Interface Data จากโปรแกรมอื่นเข้า SAP ก็เป็นความสามารถที่สำคัญของระบบเช่นเดียวกัน เพราะส่วนใหญ่แล้ว บริษัทที่ใช้ระบบ SAP ในงานบัญชีมักเป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งอาจมีระบบงานขายหน้าร้านที่ทำโดยโปรแกรมอื่นที่สร้างขึ้นเองตามความเหมาะสมของลักษณะเฉพาะของแต่ละบริษัท และจะทำการส่งข้อมูลเข้าระบบ SAP อีกที ทำให้ประสิทธิภาพในการ Posting และการ Interface Data จากโปรแกรมอื่นเข้า SAP จึงมีความสำคัญ ด้านประสิทธิภาพในการใช้งานที่ง่าย และรวดเร็วของระบบงาน SAP เป็นตัว

แปรที่สนับสนุนงานวิจัยของ Zhang และคณะ (2005) และระวีวรรณ อัสวชัยพร (2552) ซึ่งตัวแปรนี้เป็นคุณสมบัติอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้การนำ SAP มาใช้ในงานบัญชีนั้นประสบความสำเร็จ เพราะถ้าหากตัวโปรแกรมมีการใช้งานที่ยากจะทำให้การทำงานของพนักงานบัญชีเกิดความล่าช้าได้ อีกทั้งยังมีคุณสมบัติทางด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมในการจัดทำรายงานทางการเงินต่างๆ ความสามารถของระบบในการปรับเปลี่ยนฟังก์ชันต่างๆ ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Yusuf และคณะ (2004) และประสิทธิภาพในการโอนถ่ายข้อมูล (Export) รูปแบบต่างๆ มาใช้งาน ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งจากผลการวิจัยถือได้ว่าปัจจัยทางด้านคุณภาพระบบเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP มาใช้ในงานบัญชี โดยมีความสัมพันธ์ต่อการมีผลสำเร็จทางด้านบุคลากร และด้านองค์กรมากที่สุดเมื่อเทียบกับอีก 3 ปัจจัยที่เหลือ

2) ปัจจัยทางด้านผู้ใช้งาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชี ซึ่งจากการวิจัยพบว่า การให้ความร่วมมือในการอบรมการใช้งานระบบ SAP ของ User เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญและสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัยหลายท่าน ได้แก่ เขมวันต์ ปิติวีรัตน์ และคณะ (2551), อัญญารัตน์ ธนไพศาลกิจ (2552) และ Xi Yang, (2009) เพราะตัวแปรนี้ถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จในการนำระบบ SAP มาใช้ในงานบัญชี และผู้ใช้งานเองควรมีการแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการใช้งานระบบ SAP อีกด้วย ด้านการจัดให้มีการอบรมก่อนปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้ใช้งานเกิดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานบัญชีที่ใช้ระบบ SAP เป็นตัวแปรที่สนับสนุนงานวิจัยของอัญญารัตน์ ธนไพศาลกิจ (2552) และ Xi Yang, (2009) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ด้านทักษะ ประสบการณ์และความชำนาญของพนักงานแต่ละคน ก็เป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จได้ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ภาวนรินทร์ เพชรรุ่ง (2553) และสุดท้ายคือ ด้านการจัดให้มีการติดตามประเมินผลการใช้งานอย่างต่อเนื่องก็จะทำให้การนำ SAP มาใช้งานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้มากขึ้น จากผลการวิจัยสรุปได้ว่าปัจจัยทางด้านผู้ใช้งานเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP มาใช้ในงานบัญชี โดยมีความสัมพันธ์ต่อการมีผลสำเร็จทางด้านบุคลากร และด้านองค์กร ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับอีก 3 ปัจจัยที่เหลือแล้ว ถือว่าปัจจัยด้านผู้ใช้งานจะมีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จด้านบุคลากร และด้านองค์กรน้อยที่สุด

3) ปัจจัยด้านที่ปรึกษา เป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชี ซึ่งจากการวิจัยพบว่า การที่ผู้เป็นที่ปรึกษาเข้าใจปัญหาที่ผู้ใช้งานแจ้ง และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง จะทำให้การนำ SAP มาใช้เกิดผลสำเร็จได้

นอกจากนั้น ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่รับให้คำปรึกษา และ ความรู้ความสามารถของที่ปรึกษาเกี่ยวกับ Module ที่ให้คำปรึกษา ยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ การนำ SAP ประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากการใช้งานระบบ SAP จำเป็นต้องมีที่ ปรึกษาคอยให้ความช่วยเหลือผู้ใช้งาน ดังนั้นที่ปรึกษาจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการเข้าใจ ปัญหาและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง พร้อมทั้งเข้าใจในอุตสาหกรรมของกิจการที่ให้ คำปรึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญญารัตน์ ธนไพศาลกิจ (2552) เพื่อให้การให้ ความช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ เพราะแต่ละกิจการอาจมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนกัน จึง สรุปได้ว่า ปัจจัยทางด้านที่ปรึกษา ถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP มาใช้ในงานบัญชีซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ระวีวรรณ อัสวชัยพร (2552) และจากการทดสอบการถอดอรรถประโยชน์ พบว่ามีความสัมพันธ์ต่อการมีผลสำเร็จทางด้าน บุคลากร และด้านองค์กรเป็นลำดับที่ 3 รองจากปัจจัยด้านคุณภาพระบบและปัจจัยด้าน องค์กร

4) ปัจจัยด้านองค์กร ก็ถือเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้ในงานบัญชีเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า องค์กรควรให้ความสำคัญ และสนับสนุนในด้านการจัดสรรทรัพยากรทางด้าน IT อย่างเพียงพอซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Wang และ Chen, (2006) อาจเป็นเพราะทรัพยากรด้าน IT จะเป็นสิ่งที่ สนับสนุนให้การนำโปรแกรมสำเร็จรูปมาใช้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้านการวาง วิสัยทัศน์และแผนงานที่ดีทางด้าน IT ของผู้นำองค์กรซึ่งเป็นตัวแปรสนับสนุนงานวิจัยของ อัญญารัตน์ ธนไพศาลกิจ (2552) การจัดให้มีที่ปรึกษาเพื่อสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้ใช้งานตามผลการวิจัยของ วาสนา วงศ์สิทธิ์ (2543) และการสนับสนุนจากผู้บริหาร ด้านงบประมาณที่เป็นตัวแปรสนับสนุนงานวิจัยของ Holland และ Light (2003) เพื่อให้ การนำระบบ SAP มาใช้ในงานบัญชีประสบความสำเร็จ เนื่องจากการสนับสนุนจาก องค์กรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อผลสำเร็จอีกปัจจัยหนึ่ง นอกจากนั้น เรื่องของ วัฒนธรรมองค์กร ในด้านการทำงานร่วมกันของบุคลากร ซึ่งเป็นตัวแปรสนับสนุน งานวิจัยของ พยัค วุฒิรงค์ (2550) และ Deshpande, Webster (1989) และ Hong Lin Ya (2009) ก็เป็นสิ่งที่สำคัญอาจเป็นเพราะวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งจะช่วยให้บริษัทสามารถ เพิ่มประสิทธิภาพในการลงทุนนำระบบ ERP มาใช้งานได้ ซึ่งเมื่อทำการทดสอบการ ถอดอรรถประโยชน์ พบว่ามีความสัมพันธ์ต่อการมีผลสำเร็จทางด้านบุคลากร และด้านองค์กร เป็นลำดับที่ 2 รองจากปัจจัยด้านคุณภาพระบบ

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มการสื่อสารและโทรคมนาคมที่นำระบบ SAP โมดูล FI มาใช้งาน มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณภาพระบบมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผู้ใช้งาน ปัจจัยด้านที่ปรึกษา และปัจจัยด้านองค์กร ตามลำดับ อีกทั้ง ปัจจัยทั้ง 4 ด้านดังกล่าว ยังมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จด้านบุคลากรและความสำเร็จด้านองค์กร ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จด้านบุคลากรและความสำเร็จด้านองค์กรมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านที่ปรึกษา และปัจจัยด้านผู้ใช้งาน ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยสามารถทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการใช้งาน SAP ให้ครบทุกโมดูล หรือศึกษาเพิ่มเติมกับกลุ่มบริษัทอื่นๆ ที่มีการใช้งานซอฟต์แวร์ที่เป็น ERP อีกทั้ง สามารถใช้วิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพควบคู่กับเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ประพจน์ สุขมานนท์. (2547). **SAP R/3 : ABAP Programming**. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด

วิชเนิพร เศรษฐศักดิ์โก, รศ ดร.. (2551). **ระบบสารสนเทศทางการบัญชี**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: วิ.เจ. พรินติ้ง.

บทความ

เขมวันต์ ปิติวิรัตน์ และคณะ. (2553, กรกฎาคม-กันยายน). ปัจจัยด้านกลยุทธ์ต่อความสำเร็จการประยุกต์ใช้ SAP กรณีศึกษา การประปานครหลวง. **จุฬาลงกรณ์วารสาร** 22, 88 หน้า 31-38

ประพจน์ สุขมานนท์. (2545, กรกฎาคม). SAP คำตอบพื้นฐานของระบบ ERP. **LEADER**, 161

พยัค วุฒิรงค์. (2550, เมษายน – มิถุนายน). วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความสำเร็จ . ใน การจัดการความรู้และ The Competing Values Framework (CVF). **จุฬาลงกรณ์วารสาร** 19, 75 หน้า 5-23

วีระยุทธ์ กิตะพานิชย์. (2554: พฤษภาคม – มิถุนายน) Smart Solutions Vol.38 May-June 2011

วิทยานิพนธ์

พงศ์พิไล วงศ์เจริญ. (2549). **ความพึงพอใจของการนำ SAP มาประยุกต์ใช้ในมุมมองของนักบัญชีของธนาคารแห่งประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขา การ บัญชี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มานิตย์ เบ้าทอง. (2552). **ความพึงพอใจในการนำ SAP มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน: กรณีศึกษาเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการบัญชี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วาสนา วงศ์สิทธิ์. (2543). การใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SAP ของธนาคารออมสิน สาขาเขต
ภาค 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการบัญชี. เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การค้นคว้าอิสระ

ภานรินทร์ เพชรรุ่ง. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของพนักงานในการ ใช้
ระบบ SAP Module FICO ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. การ
ค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท สาขาการบัญชี. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ระวีวรรณ อัสวชัยพร. (2552). ความพึงพอใจในการใช้ซอฟต์แวร์สำเร็จรูป SAP ECC 6.0
สำหรับระบบบริหารงานงบประมาณ พัสดุ การเงิน และบัญชี ของ บริษัท
วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท สาขาการบัญชี.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อัญญรัตน์ ธนไพศาลกิจ. (2552). ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของโครงการติดตั้งระบบ
SAP ในหน่วยงานภาครัฐ: มุมมองของฝ่ายลูกค้าและฝ่ายผู้ ให้ บริการ
ติดตั้งระบบ. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาโท วิทยาลัยนวัตกรรม.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. ประกาศคณะกรรมการกิจการ
โทรคมนาคมแห่งชาติ. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2554 เข้าถึงได้จาก
http://www.ntc.or.th/index.php?option=com_content&task=category§ionid=9&id=114&Itemid=185

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Holland, C. and Light, B. (2003). **A Framework for Understanding Success and Failure in ERP System Implementation.** Second-Wave ERP Systems. Chapter 7: 180- 195.

ARTICLES

- Deshpande, R., Webster, F.E. (1989). Organizational Culture and marketing – defining the research agenda. **Journal of Marketing**, 53(1): 3-15.
- Wang, E.T.G., and Chen, J.H.F. (2006). Effects of internal support and consultant quality on the consulting process and ERP system quality. **Decision Support Systems**, 42: 1029-1041
- White, E.M., Anderson, J.C., Schroeder, R.G., Tupy, S.E. (1982). A study of the MRP implementation process. **Journal of Operations Management**, 2: 145-153.
- Yusuf, Y., Gunasekaran, A., Abthorpe, M.K. (2004). Enterprise information systems project implementation: A case study of ERP in Rolls-Royce. **International Journal of Production Economics**, 87: 251-256

DISSERTATIONS

- Hong Lin Ya. (2009). **Effects of Enterprise Resources Planning (ERP) Systems Adoption on Production Performance in Manufacturing Industry : using A Multinational Plastic Manufacturing Company Implemented SAP R/3 as an Example**. National Sun Yat-sen University.
- Xi Yang. (2009). **Applying SAP ERP system in Business Processes, Case City of Tampere**. UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES.
- Zhang, L., Li, Y. (2005). **Probe into the way to implement ERP system in terms of systems theory in China**. Working paper, Beijing Jiaotong University, **Beijing**.

การประยุกต์ใช้ Balanced Scorecard (BSC) ในการบริหารจัดการองค์การ กรณีศึกษา บริษัทธุรกิจค้าปลีกหนังสือต่างประเทศในประเทศไทย

กนกพรรณ บรรลือทรัพย์

เอกพล คงมา

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางในการประเมินผล โดยใช้เทคนิค Balanced Scorecard (BSC) ของบริษัทธุรกิจค้าปลีกหนังสือต่างประเทศในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้ และการเจริญเติบโต

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษา 4 มุมมอง อันได้แก่ มุมมองด้านการเงิน ศึกษา ด้านการวัดสภาพคล่อง และความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่ศึกษา โดยใช้อัตราส่วน ทางการเงินวิเคราะห์เปรียบเทียบฐานะทางการเงินในปี 2552 และปี 2553 กับคู่แข่ง มุมมองด้านลูกค้า ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของบริษัทที่ศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม มุมมองด้านกระบวนการภายใน ศึกษาด้านสินค้าชำรุดเสียหาย วิธีการนับสินค้าคงคลัง ผลต่างจากการนับสินค้าคงคลัง จำนวนวันที่ใช้ในการนำสินค้าขึ้นชั้นวางหนังสือ โดยสัมภาษณ์จากผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ มุมมองด้านการเรียนรู้ และการเจริญเติบโต ศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทที่ศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

ผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าทุกมุมมองล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันในลักษณะที่องค์กรต้องมีกำไรเพิ่มขึ้น สร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้าด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้า รับข่าวสาร มีการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรให้เป็นที่พอใจแก่ลูกค้า มีการให้อบรมแก่บุคลากร และส่งเสริมให้องค์กรมีการทบทวนแผนกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจ โดยปฏิบัติ ให้สอดคล้องในทิศทางเดียวกัน ในกรณีที่บริษัทไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้มุมมองใดมุมมองหนึ่งอาจส่งผลกระทบไปถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้มุมมองอื่นๆ ด้วยซึ่งจากผลการศึกษาอาจสามารถนำ Balanced Scorecard (BSC) มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับธุรกิจอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

บทนำ

ปัจจุบันการนำ Balanced Scorecard (BSC) เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อเป็นประโยชน์ในงานต่าง ๆ ขององค์กร ด้านระบบการบริหารงาน ด้านประเมินผลทั่วทั้งองค์กร และไม่ใช่เฉพาะเป็นระบบการวัดผลการประเมินผลองค์กร ทีมตัวบุคคล เพื่อให้ทราบถึงพื้นฐานขององค์กรเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การกำหนดวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ แล้วแปลผลลงไปสู่ทุกจุดขององค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายงานและแต่ละบุคคล อันได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายในด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต เพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันกับกิจการอื่นๆ หรือคู่แข่งได้ และรักษาความเป็นผู้นำทางการตลาดตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งจากเดิมนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานของบริษัทคือ การประเมินผลการดำเนินงานทางการเงินเป็นหลัก แต่ในความเป็นจริงตัวชี้วัดทางการเงินเป็นเพียงดัชนีที่ให้ข้อมูลผลการดำเนินงานในอดีตเท่านั้น ไม่สามารถบ่งบอกถึงผลการดำเนินงานในอนาคตของกิจการได้ (ยุคลธร การุณ, 2548)

สำหรับธุรกิจค้าปลีกหนังสือภาษาต่างประเทศในประเทศไทย มีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีหลากหลายรูปแบบจึงส่งผลให้มีบริษัทคู่แข่งเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งคู่แข่งเหล่านี้ล้วนเป็นคู่แข่งที่เข้มแข็งทั้งทางด้านเทคโนโลยี การเงิน การตลาด ธุรกิจค้าปลีกหนังสือภาษาต่างประเทศในประเทศไทยจึงเป็นอีกหนึ่งบริษัทดังกล่าวที่ต้องสร้างจุดแข็งในทุก ๆ ด้าน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และรักษาความเป็นผู้นำทางด้านธุรกิจค้าปลีกหนังสือภาษาต่างประเทศ พร้อมกับการขยายสาขาไปทั่วประเทศ ซึ่งการที่ธุรกิจค้าปลีกหนังสือภาษาต่างประเทศในประเทศไทย จะก้าวไปถึงเป้าหมายในเรื่องการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และการรักษาความเป็นผู้นำทางด้านธุรกิจค้าปลีกหนังสือภาษาต่างประเทศ พร้อมกับการขยายสาขาไปทั่วประเทศได้นั้น จะต้องมีการพัฒนาองค์กรอย่างเข้มแข็ง พร้อมทั้งแสวงหาเครื่องมือ หรือเทคนิคในวิธีใหม่ ๆ ในการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ธุรกิจค้าปลีกหนังสือภาษาต่างประเทศในประเทศไทย มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน จึงจำเป็นต้องนำ Balanced Scorecard (BSC) มาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการประเมินผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร รวมไปถึงการก่อให้เกิดความเข้าใจ และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์กร (ณรงค์ศักดิ์ บุญมาติก, 2548)

ด้วยสาเหตุนี้จึงเป็นที่มาของแนวคิดที่จะศึกษาการประเมินผลการดำเนินงาน โดยใช้ Balanced Scorecard (BSC) กับธุรกิจค้าปลีกหนังสือภาษาต่างประเทศในประเทศไทย เพื่อให้เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารในการพัฒนารูปแบบวิธีการกำหนดกลยุทธ์ เสริมสร้างศักยภาพในการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขในองค์กรพัฒนา และสามารถแข่งขันกับกิจการอื่นๆ หรือคู่แข่งกันได้

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางในการประเมินผลการบริหารจัดการองค์กร โดยใช้เทคนิค Balanced Scorecard (BSC) ของบริษัทซึ่งประกอบด้วยด้านการเงินด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นในองค์กร โดยใช้ BSC มาเป็นแนวทางในการประเมินผล กล่าวได้ว่า การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานภายในภายใต้การนำเครื่องมือ BSC มาใช้ในการปฏิบัติงาน และเพื่อทราบความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อการนำ BSC มาใช้ในการทำงานของธนาคาร พบว่าการนำ BSC มาใช้ในการทำงานในฐานะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทิศทางขององค์กร และแปลงวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ให้แนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจน แต่การสื่อสาร/ถ่ายทอดทิศทางองค์กรนี้ ส่วนใหญ่แล้วพนักงานระดับปฏิบัติการจะยังเข้าใจไม่ชัดเจนมากนัก ส่วนผู้บริหารระดับกลาง และระดับสูงจะมีความเข้าใจในการถ่ายทอดกลยุทธ์ (จุฑามันัส เกิดอุดม, 2551)

ส่วนการศึกษาแนวความคิดในการวัดผลสำเร็จของธุรกิจโดย BSC และศึกษาการนำความคิดเรื่อง BSC ไปประยุกต์ใช้กับบริษัท พบว่าในการนำ BSC ไปใช้ทำให้เป้าหมายของบริษัทชัดเจน และครอบคลุมมากขึ้น ช่วยให้ธุรกิจสามารถกำหนดแผนงาน และงบประมาณได้สอดคล้องกับเป้าหมายของบริษัทมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้การติดตามผลการปฏิบัติงานการรายงานผลการปฏิบัติงานสะดวกขึ้น และผู้บริหารสามารถเห็นผลการปฏิบัติงานในทุกมุมมองได้ในเวลาเดียวกัน แต่เนื่องจากเป็นระยะเริ่มแรกของการนำ BSC มาใช้ บริษัทจึงยังไม่นำเอา BSC เชื่อมโยงกับระบบการให้รางวัล (จักรชัย บุญศรีคู่ย์, 2551) นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถประเมินทิศทางของผลการดำเนินงานในอนาคตได้อีกด้วย อีกทั้งยังส่งผลให้สามารถปรับเปลี่ยนทิศทางดำเนินงานสู่เป้าหมายสูงสุดได้อย่างทันท่วงที (ณัฐพร ใจพุทธ, 2550)

ด้านการนำ BSC มาใช้ในองค์กร กล่าวได้ว่า การศึกษาถึงการนำ BSC มาใช้ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมขององค์กรจากหน่วยงานรัฐบาลของสหรัฐอเมริกา พบว่าผู้จัดการสามารถใช้ BSC พัฒนาศักยภาพด้านดำเนินงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ และมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร (Barnes Barry, Deem Jackie W., Preziosi Robert, and Segal Sabrina, 2010)

อีกทั้งยังมีการสร้างแบบจำลองดัชนีวัดผลสำเร็จธุรกิจในการวัดประสิทธิผลขององค์กร และตรวจสอบการใช้ของแบบจำลองดัชนีวัดผลสำเร็จธุรกิจของบริษัท พบว่าด้านการดำเนินการด้านการเงินโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากมีต้นทุนสูง การเพิ่มขึ้นของรายได้จากผลิตภัณฑ์เดิมต่ำ และการเพิ่มขึ้นของรายได้จากลูกค้าเดิม และลูกค้าใหม่ก็ต่ำเช่นกัน ด้านการดำเนินการด้านลูกค้าโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยพิจารณาจากอัตราส่วนสินค้าส่งคืนมีน้อย และลูกค้าร้องเรียนต่ำ ด้านการดำเนินการด้านกระบวนการปฏิบัติงานภายใน โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่าบริษัทยังขาดการให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เสียโอกาสในการขยายตลาดใหม่ และด้านการดำเนินการ ด้านการเรียนรู้ และการเจริญเติบโต โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยข้อมูลบ่งชี้ให้เห็นว่า การฝึกอบรมมีน้อย พนักงานขาดทักษะและทัศนคติที่ดีต่อองค์กร จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลขององค์กรโดยภาพรวม (ศรัยกร บุญยะมา ,2545)

สำหรับการใช้ BSC ในวัดประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และสามารถพัฒนาศักยภาพด้านการแข่งขัน พัฒนาระบบขององค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ พบว่า BSC เป็นเครื่องมือในการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญมาก ซึ่งจะช่วยให้องค์กรในด้านการวัดประสิทธิภาพการทำงาน การตัดสินใจ การจัดการเชิงกลยุทธ์ การใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข เพื่อให้เป้าหมายระยะยาวจะประสบความสำเร็จ และเพื่อสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ สามารถพัฒนาศักยภาพด้านการแข่งขันได้ และพัฒนาระบบขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ (Sharma, Ashu, 2009)

ส่วนการใช้ BSC ในธุรกิจค้าปลีก และสำรวจความคิดเห็นความพึงพอใจกับการใช้ BSC ของผู้จัดการในธุรกิจค้าปลีก พบว่าการดำเนินงานทางการเงินสูงขึ้น แต่มีจุดอ่อนด้านพนักงานคือ เวลาการทำงาน การฝึกอบรม ประสิทธิภาพในการทำงาน (Biggart, Timothy B., Burney, Laurie L., Flanagan, Richard, and Harden, and Harden, J William, 2010)

ทั้งนี้การใช้ BSC เพราะ BSC สามารถนำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติงาน ทั้งทั้งองค์กรอย่างยั่งยืนได้ ทั้งนี้การประเมินความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับกรอบที่ครอบคลุมที่มีสัมติ

คือ ด้านลูกค้าด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้านการเงิน ด้านกระบวนการภายในองค์กร พบว่า การวัดผลงานแบบเดิมเน้นหลักในตัวชี้วัดทางการเงิน ไม่เพียงพอสำหรับการประเมินเงินลงทุนในการริเริ่มปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการแสวงหา BSC ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นเพื่อนำเสนอวิธีการแบบองค์รวมมากขึ้นในการวัดประสิทธิภาพ BSC มีกรอบสำหรับการวัดผลงาน และการประเมินความสำเร็จกับกรอบ ที่ครอบคลุมที่มีสี่มิติ (Benbunan-Fich, Raquel, Jain, Radhika, and Mohan, Kannan, 2011)

ด้านการพัฒนา BSC ขึ้นด้วยระเบียบวิธีวิจัยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กล่าวได้ว่า การพัฒนา BSC ของศูนย์ดัชนีคมิสส์ ดีไลท์ จังหวัดนครนายก ด้วยวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และเพื่อประเมินประสิทธิภาพของ BSC ที่พัฒนาขึ้นด้วยระเบียบวิธีวิจัยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่าระบบประเมินการปฏิบัติงานที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และมีประสิทธิภาพในระดับมาก พนักงานมีส่วนร่วมในการพัฒนางาน เกิดการเรียนรู้ ตระหนักในหน้าที่ และพึงพอใจต่อระบบประเมินในระดับมาก และพนักงานมีความเห็นว่า ระบบประเมินมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทขององค์กร จึงควรใช้ต่อไป โดยควรมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง (สมพร แก้วเรืองฤทธิ์, 2550) รวมทั้งการพัฒนา และประเมินผลการดำเนินงาน โดยเทคนิค BSC กล่าวได้ว่า การศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์ภายใต้กลยุทธ์ และประเมินผลการดำเนินงานสหกรณ์ที่มีแผนกลยุทธ์ ในด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้ และการเจริญเติบโต โดยเทคนิค BSC พบว่าจากความสัมพันธ์ของ 4 มุมมองมีความสัมพันธ์เป็นไปได้ในทิศทางเดียวกัน ในลักษณะที่สหกรณ์จะมีกำไรเพิ่มขึ้น สหกรณ์ต้องสร้างความพึงพอใจให้แก่สมาชิก และส่งเสริมให้สหกรณ์มีการทบทวนแผนกลยุทธ์ของสหกรณ์ เพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจ และการบริหารจัดการสหกรณ์ ประชาสัมพันธ์งานของสหกรณ์ให้สมาชิกทราบ (สิริพรรณ ชยตรารัตน์, 2551)

สำหรับแนวโน้มในการใช้ BSC โดยการวัดผลการปฏิบัติงานด้วย BSC ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของธุรกิจ เพราะ BSC นั้นยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก และแพร่หลาย พบว่าในอดีตมีแต่ทฤษฎี และปัจจุบัน BSC ยังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนัก ส่วนอนาคตจะมีการนำ BSC มาใช้กันมากขึ้น (Marr, Bernard , Schiuma and Gianni, 2010)

ด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้และมิติของปัจจัยในผลการปฏิบัติงานในองค์กร สามารถกล่าวได้ว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้และมิติของปัจจัยในผลการปฏิบัติงานในบริษัท (The Learning Organization and its Dimensions as Key Factors in Firm Performance)

พบว่า ความสามารถขององค์กรในการผลิตผลงานและการบริการใหม่ ๆ ที่ดีเลิศออกมา เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าให้มากยิ่งขึ้นแก่ลูกค้า และบรรดาหุ้นส่วนควรจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ ความสำเร็จ และการอยู่รอดจำเป็นสำหรับองค์กร เพื่อจะกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น พวกเขาจะต้องหมั่นสร้างสภาพในองค์กร ตลอดจนระบบและโครงสร้างต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่องค์กรแห่งการเรียนรู้มักจะเป็นหัวข้อที่ได้ศึกษากันบ่อย ๆ แต่ก็ยังไม่มีวิธีการในการศึกษาใด ๆ ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการขององค์กรแห่งการเรียนรู้กับการปฏิบัติงานด้านการเงินของบริษัท โดยประเมินคุณลักษณะที่เป็นระบบของบริษัท และกำหนดจำนวนความมากน้อยของการเริ่มต้นเรียนรู้ของบริษัทจากสภาพที่เป็นอยู่ของวัฒนธรรมและโครงสร้าง โดยข้อมูลจะชี้ให้เห็นว่าองค์กรที่มีการเริ่มต้นเรียนรู้มาก่อน ซึ่งจะมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพ เพื่อการปรับใช้สิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้จากลูกค้า ตลาดสินค้า และคู่แข่งกัน เพื่อให้มีการพัฒนาสู่ความสำเร็จและการตลาดเพื่อสินค้าและบริการใหม่ ๆ (Davis, D, 2005)

จากงานวิจัยที่ศึกษามานั้น BSC เป็นระบบการบริหารงานการประเมินผลทั่วทั้งองค์กร และไม่ใช่ว่าจะเป็นระบบการวัดผลเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ และแผนกลยุทธ์ แล้วแปลผลลงไปสู่ทุกจุดขององค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายงานและแต่ละคน ซึ่ง BSC แบ่งออกเป็นด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต โดยงานวิจัยที่ศึกษานั้นสามารถกล่าวได้ดังนี้

ด้านการเงิน ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบงบการเงิน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน ในเรื่องอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้

ด้านลูกค้า ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ พนักงาน หรือบุคลากรในองค์กร นิยมใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือช่วยในการทำวิจัย ซึ่งคำถามที่ใช้สอบถามลูกค้าส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง อาชีพ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สาขาที่ติดต่อรับบริการ และการให้บริการลูกค้า อาชีพ ด้านพนักงาน ด้านบริการ ด้านสถานที่ ด้านการพัฒนาคุณภาพงานบริการ (ยุคลธร การุญ, 2548) โดยใช้

แบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่าแบบ Likert's scale คือ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ด้านกระบวนการภายใน ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการวิเคราะห์ SWOT และการดำเนินงานทางธุรกิจ

ด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการพัฒนาของบุคลากรในองค์กร อัตราการเจริญเติบโตของบริษัท เช่น รายได้ ยอดขาย กำไร

ระเบียบวิธีวิจัย

มุมมองด้านการเงิน ศึกษาด้านการวัดสภาพคล่อง และความสามารถในการทำกำไร ของบริษัทที่ศึกษา โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินวิเคราะห์เปรียบเทียบฐานะทางการเงินในปี 2552 และปี 2553 กับคู่แข่ง

มุมมองด้านลูกค้า ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของบริษัทที่ศึกษา โดยใช้แบบสอบถาม มุมมองด้านกระบวนการภายใน ศึกษาด้านสินค้าชำรุดเสียหาย วิธีการนับสินค้าคงคลัง ผลต่างจากการนับสินค้าคงคลัง จำนวนวันที่ใช้ในการนำสินค้าขึ้นชั้นวางหนังสือ โดยสัมภาษณ์จากผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อ และพัฒนาผลิตภัณฑ์

มุมมองด้านการเรียนรู้ และการเจริญเติบโต ศึกษาเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทที่ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้ Balanced Scorecard (BSC) ในการบริหารจัดการองค์กร กรณีศึกษา ธุรกิจค้าปลีกหนังสือต่างประเทศในประเทศไทย โดยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

จากการศึกษามุมมองด้านการเงินของบริษัทที่ศึกษาพบว่า ธุรกิจประสบกับปัญหา การขาดทุนมาโดยตลอด อีกทั้งเพิ่งเริ่มดำเนินกิจการมาได้เพียง 2 ปี แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่ศึกษามีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนต่ำกว่าบริษัทคู่แข่งทั้ง 2 บริษัท เนื่องจากสามารถขายสินทรัพย์หมุนเวียน เพื่อให้ได้เงินสดมาชำระหนี้สินหมุนเวียนได้น้อยกว่าบริษัทคู่แข่ง ซึ่งสินทรัพย์หมุนเวียนประกอบไปด้วย เงินสด ลูกหนี้ และสินค้าคงเหลือมากกว่าหนี้ระยะสั้น ทำให้คล่องตัวในการชำระหนี้ระยะสั้นมีค่อนข้างน้อย

บริษัทที่ศึกษามีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วต่ำกว่าบริษัทคู่แข่ง A ซึ่งแสดงถึงความสามารถที่กิจการจะนำสินทรัพย์หมุนเวียนที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ช้ากว่าบริษัทคู่แข่ง จึงส่งผลให้การจ่ายชำระหนี้สินระยะสั้นได้ไม่ทันเวลา ดังนั้นอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วควรมีดัชนีที่สูง เพราะสภาพคล่องที่สูงย่อมแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่ง ส่วนการเปรียบเทียบกับบริษัทคู่แข่ง B นั้น แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่ศึกษามีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วสูงกว่า เนื่องจากบริษัทที่ศึกษาสามารถนำสินทรัพย์หมุนเวียนเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็วกว่า มาจ่ายชำระหนี้สินระยะสั้นได้ทันเวลา ซึ่งการวัดส่วนของสินทรัพย์ที่ได้หักค่าสินค้างเหลือ ที่เป็นสินทรัพย์ระยะสั้นและมีความคล่องตัวในการเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ต่ำสุด ออก เพื่อให้ทราบถึงสภาพคล่องที่แท้จริงของกิจการได้

บริษัทที่ศึกษามีอัตราส่วนการหมุนเวียนของลูกหนี้สูงกว่าบริษัทคู่แข่ง A และบริษัทที่ศึกษา จะเห็นได้ว่า ในช่วงที่วิเคราะห์ธุรกิจมีการขายสินค้าได้มาก และเก็บหนี้จากลูกหนี้ได้เร็ว คือลูกหนี้ของกิจการมีความคล่องตัวสูง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารลูกหนี้ให้แปลงสภาพเป็นเงินสดได้เร็ว ส่วนบริษัทคู่แข่ง A และบริษัทที่ศึกษาจะเห็นได้ว่าอัตราหมุนเวียนของลูกหนี้มีค่าน้อย แสดงว่ากิจการมียอดลูกหนี้จำนวนมาก

บริษัทที่ศึกษาสามารถเก็บเงินจากลูกหนี้โดยใช้จำนวนวันที่ใช้ในการเก็บเงินจากลูกหนี้มากกว่าบริษัทคู่แข่งทั้ง 2 บริษัท จึงส่งผลให้เสี่ยงต่อการเกิดหนี้สูญ และแสดงให้เห็นถึงระยะเวลาการเรียกเก็บหนี้ว่าสั้นหรือยาว และมีอัตราการหมุนเวียนของสินค้าจำนวนมากครั้ง บริษัทที่ศึกษาและบริษัทคู่แข่ง A จึงแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพด้านการขายอยู่ในเกณฑ์ดีสินค้าเป็นที่ต้องการของตลาดทำให้ขายสินค้าได้เร็ว และแสดงถึงความสามารถในการบริหารการขายสินค้าได้เร็ว ส่วนบริษัทที่ศึกษา และบริษัทคู่แข่ง A นั้น มีอัตราการหมุนเวียนของสินค้าจำนวนน้อยครั้ง เนื่องจากกิจการมีสินค้าคงคลังจำนวนมาก อาจเกิดจากสินค้าไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้ามากนัก

บริษัทที่ศึกษามีระยะเวลาขายสินค้าสั้นกว่าบริษัทที่ศึกษา และบริษัทคู่แข่ง A ซึ่งเป็นการระบุให้ทราบถึงความสามารถในการเปลี่ยนสภาพสินค้าให้เป็นลูกหนี้ หรือเงินสด ได้เร็ว

บริษัทที่ศึกษามีอัตราการหมุนเวียนของเจ้าหนี้ และระยะเวลาการชำระหนี้มากกว่าบริษัทคู่แข่งทั้ง 2 บริษัท ซึ่งแสดงถึงระดับของหนี้สินทางการค้าของกิจการเมื่อเปรียบเทียบกับยอดขาย จะเห็นได้ว่ากิจการยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการบริหารเงิน

ในการชำระหนี้ เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งซึ่งต่างจากบริษัท คู่แข่งขันทั้ง 2 บริษัทคือ มีอัตราการหมุนเวียนของเจ้าหนี้ และระยะเวลาการชำระหนี้ที่น้อยกว่า จึงแสดงให้เห็นว่ากิจการมีการซื้อวัตถุดิบสินค้าเป็นเงินเชื่อจำนวนมาก กิจการมีเครดิตทางการค้าที่ดี โดยทั่วไปจะสอดคล้องกับอัตราการหมุนเวียนของเจ้าหนี้ด้วย และสามารถนำไปคำนวณหาระยะเวลาในการชำระหนี้ของกิจการได้และจะให้ภาพที่ชัดเจนมากขึ้น โดยการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการจัดเก็บหนี้และระยะเวลาในการชำระหนี้ของกิจการจะสามารถบอกสภาพคล่องของกิจการได้ด้วย

จากงานวิจัยที่ศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaplan and Norton และ Davis, D กล่าวคือมุมมองด้านการเงิน มองในภาพของการเพิ่มรายได้ ประสิทธิภาพในการใช้เงินการหาแหล่งเงินทุน สำหรับการบริหารการศึกษานำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาจะเป็นส่วนของการบริหารจัดการด้านงบประมาณ สถานศึกษาจะดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพนั้น เรื่องการเงินถือเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารจะต้องจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารให้เหมาะสม คำว่าเหมาะสมในที่นี้หมายถึงการจัดสรรงบประมาณที่มีอยู่ให้กระจายอย่างทั่วถึงทุกงานตามความจำเป็นของแต่ละงานอย่างเสมอภาคและยุติธรรมที่สุด (Kaplan R. S. and Norton, D. P. , 1996) โดยการใช้อัตราส่วนทางการเงินในเรื่องอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนประสิทธิภาพในการดำเนินงาน อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ (Davis, D.,2005)

ส่วนจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบงบการเงิน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินระหว่างบริษัทที่ศึกษา พบว่า ความสามารถในการทำกำไร ด้านอัตรากำไรขั้นต้น ด้านอัตรากำไรจากการดำเนินงาน อัตรากำไรสุทธิของบริษัทที่ศึกษา มีผลขาดทุน ในขณะที่บริษัทคู่แข่งมีผลกำไร จึงแสดงให้เห็นว่า การแสดงความสามารถในการทำกำไรขั้นต้น ยังไม่ดีเท่าที่ควร มีประสิทธิภาพน้อยกว่าบริษัทคู่แข่ง เนื่องจากกิจการอาจเพิ่งเริ่มดำเนินงานได้เพียงแค่ 2 ปี ด้านกำไรขั้นต้น แสดงให้เห็นว่ากิจการอาจมีความสามารถในการควบคุมต้นทุนขายไม่ดี ส่งผลให้มีกำไรขั้นต้นต่อหน่วยต่ำ ซึ่งดัชนีนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการควบคุมต้นทุนการสั่งซื้อสินค้า

ทั้งนี้การทำกำไรจากยอดขายนี้จะไม่ครอบคลุมไปถึงการวัดการเปลี่ยนแปลงของราคา หรือการเปลี่ยนแปลงของปริมาณขาย กล่าวคือ เป็นอัตราส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำกำไรขั้นต้นของกิจการ โดยยังไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่น ๆ ด้านกำไรจากการดำเนินงาน อาจมีประสิทธิภาพในการจัดการไม่ดี

เท่าที่ควร ทั้งนี้ยังเป็นดัชนีแสดงถึงผลตอบแทนจากการลงทุน หรือสินทรัพย์ทุนในการดำเนินงาน สามารถนำมาสร้างกำไรกลับคืนมาให้กิจการได้คุ้มค่าน้อยเพียงใด อีกทั้งบริษัทที่ศึกษานั้นมีค่าน้อยกว่าบริษัทคู่แข่ง จึงแสดงให้เห็นว่าสินทรัพย์ทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน ไม่สามารถสร้างกำไรในอัตราที่เหมาะสมกลับคืนมายังกิจการ ดังนั้นกิจการอาจต้องพิจารณาลดการลงทุนในส่วนที่ไม่จำเป็นลง ส่วนกำไรสุทธิมีค่าต่ำ ซึ่งอาจเกิดจากรายได้ของกิจการลดลง หรือกิจการมีรายการต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น โดยมุ่งเน้นที่จะเพิ่มกำไรให้กับองค์กร เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริหาร และเป็นการส่งสัญญาณที่ดีให้แก่ลูกค้า เพื่อให้เห็นถึงศักยภาพความสามารถของบริษัทในการสร้างรายได้จากธุรกิจ ซึ่งการสร้างผลกำไรนั้นมาจากการมุ่งเน้นในด้านการเจริญเติบโตของยอดขายทั้งจากลูกค้ารายเก่า และรายใหม่

จากการศึกษามุมมองด้านลูกค้าของบริษัทที่ศึกษาพบว่า ลูกค้ามีความคิดเห็นต่อการให้บริการด้านพนักงาน ด้านการให้บริการ ด้านสถานที่ และด้านการพัฒนาการให้บริการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องจากพนักงานแต่งกายสุภาพ เหมาะสม และเรียบร้อย พุดจาสุภาพ และต้อนรับเป็นกันเอง มีพฤติกรรม และการวางตัวที่เหมาะสม การให้บริการมีความชัดเจน โปร่งใส ในการให้บริการ มีการให้บริการตามลำดับก่อนหลัง และพนักงานให้คำตอบที่ชัดเจนทุกครั้ง เมื่อลูกค้าซักถาม สถานที่ มีความสะอาด และแสงสว่างเพียงพอ การจัดหมวดหมู่ของหนังสือง่ายต่อการเลือกซื้อ และป้ายประกาศ/ป้ายประเภทหนังสือ/ป้ายราคามีความชัดเจน การพัฒนาการให้บริการนั้น มีบริการห่อปกหนังสือฟรี เมื่อสมัครบัตรสมาชิกจะได้รับส่วนลด 10 % และมีสินค้าใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพมาแนะนำเสนออยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้บริษัทจึงจำเป็นต้องสร้างความพึงพอใจกับลูกค้าด้วยงานที่มีคุณภาพ บริการที่น่าเชื่อถือ และมั่นใจในสินค้า อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาปรับปรุงบริษัทให้มีการบริการอีกด้วย

จากงานวิจัยที่ศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุคลธร การุญ และศรัยกร บุษยะมา กล่าวคือลูกค้ามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของบริษัทอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อเสนอแนะที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาปรับปรุงบริษัทให้มีการบริการ (ยุคลธร การุญ, 2548) และด้านการดำเนินการด้านลูกค้าโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยพิจารณาจากอัตราส่งคืนสินค้าส่งคืนมีน้อย และลูกค้าร้องเรียนต่ำ (ศรัยกร บุษยะมา, 2545)

จากการศึกษามุมมองด้านกระบวนการภายใน พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อและพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้น บริษัทที่ศึกษากำหนดผลต่างของสินค้าคงคลัง

ตามที่กำหนดไว้ต้องไม่เกิน 1% ของยอดขาย และ 3% ของสินค้าคงคลัง ส่วนอายุการจัดเก็บหนังสือที่ยังไม่ได้ขายมีเป้าหมายคือ 6 เดือน โดยต้องขายให้หมด แต่ในความเป็นจริงแล้ว สินค้าของบริษัทที่ศึกษานั้นอายุการจัดเก็บหนังสือที่ยังไม่ได้ขาย 2 ปี ซึ่งแตกต่างจากคู่แข่ง เนื่องจากมีศักยภาพไม่เทียบเท่ากับคู่แข่ง ในการขายสินค้าที่ใช้เวลาเพียง 6 เดือนเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับอัตราส่วนสภาพคล่องด้านระยะเวลาขายสินค้าคือใช้เวลา 2 ปี กว่าที่จะขายสินค้าหมด เมื่อเทียบกับคู่แข่งคือ 6 เดือน และถ้าสินค้าชำรุดเสียหาย กรณีระหว่างผู้จำหน่ายส่งของ จะต้องทำการยืนยันกับผู้จำหน่ายสินค้า และกรณีส่งสินค้าไปยังสาขาแล้วชำรุดให้ยืนยันกับคลังสินค้า เพื่อกระจายให้สาขาที่ส่งสินค้าอีกครั้ง สำหรับการนับสินค้าคงคลังนั้น ต้องตรวจสอบเอกสารรับสินค้าก่อน จะได้ทราบว่าเอกสารครบหรือไม่ ถ้าเอกสารไม่ครบ อาจเกิดจากสินค้าหายระหว่างทาง หรือส่งผิดสาขา

จากงานวิจัยที่ศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศรัยกร บุษยะมา กล่าวคือด้านการดำเนินการด้านกระบวนการปฏิบัติงานภายในโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่าบริษัทยังขาดการให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เสียโอกาสในการขยายตลาดใหม่ และด้านการดำเนินการด้านการเรียนรู้ และการเจริญเติบโต โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยข้อมูลบ่งชี้ให้เห็นว่าการฝึกอบรมมีน้อย พนักงานขาดทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อองค์กร จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลขององค์กร โดยภาพรวม

จากการศึกษามุมมองด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต เกี่ยวกับพนักงานของบริษัท ที่ศึกษา พบว่า พนักงานมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานพนักงานด้านความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ ด้านความคิดริเริ่ม พบว่า ด้านความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ พนักงานมีความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ และเป้าหมายของงานได้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ความสะดวกหรือร้อนที่ทำงานให้สำเร็จตามคุณภาพ ตามเวลาที่กำหนด และมีการติดตามความคืบหน้าของตนเองและสมาชิกในทีม ตามระยะเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งให้คำแนะนำและข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับการปฏิบัติงานแก่สมาชิกในทีมและ/หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอยู่ในระดับมาก และการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายที่หลากหลายขององค์กร โดยคำนึงถึงผลตอบแทนการลงทุนหรือผลประโยชน์เชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความคิดริเริ่มนั้นมีความคิดริเริ่มหรือนำเสนอวิธีการใหม่ๆ ในการปรับเปลี่ยนและพัฒนากระบวนการ กิจกรรม หรือโครงการทั้งในและนอกหน่วยงานของตนเองอยู่ในระดับมาก และมีความสามารถในการประยุกต์แนวทางปฏิบัติที่กำหนดไว้ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ เพื่อทำงานให้บรรลุผล

สำเร็จอยู่ในระดับปานกลางเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้มุมมองด้านกระบวนการภายใน กล่าวคือ การพัฒนาศักยภาพบุคคลกรให้มีทักษะ การสร้างขวัญกำลังใจให้กับพนักงาน ส่งผลให้พนักงานทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสะท้อนไปถึงความมั่นใจ ความพึงพอใจของลูกค้า นอกจากนี้การที่พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานจะมีส่วนช่วยในการทำงานอย่างต่อเนื่องของพนักงาน และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดหาพนักงานใหม่ ส่วนพนักงานที่มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานพนักงาน ด้านการทำงานเป็นทีม และการทำงานร่วมมือกับผู้อื่น ด้านความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม ด้านการมุ่งเน้นกลยุทธ์ พบว่า ด้านความใส่ใจในการบริการนั้น พนักงานให้บริการลูกค้าทุกคน ด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี แสดงออกด้วยบุคลิกท่าทาง น้ำเสียงที่สุภาพและเป็นมิตร ตั้งใจรับฟัง และทำความเข้าใจความต้องการของลูกค้า ได้ถูกต้อง และการสื่อสารกับลูกค้าได้อย่างชัดเจน ให้ข้อมูลข่าวสารตอบข้อซักถามได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ตรงประเด็น อยู่ในระดับมากด้านการทำงานเป็นทีม และการทำงานร่วมมือกับผู้อื่นนั้น การเปิดใจยอมรับ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และนำมาพิจารณาประกอบความคิดของตนเองได้อย่างมีเหตุผล เมื่อมีปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในทีมและเต็มใจที่จะหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกับทีม อยู่ในระดับมาก การสร้างเครือข่ายและพันธมิตรทางธุรกิจ (นอกองค์กร) ที่จะผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามที่องค์กรต้องการ อยู่ในระดับปานกลาง และการให้ความร่วมมือและประสานงานทั้งภายใน และภายนอกหน่วยงาน/องค์กรเพื่อสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านความซื่อสัตย์และมีคุณธรรมนั้น สามารถนำเสนอแนวทางการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานการทำงานให้โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ เช่น โครงสร้างองค์กร นโยบาย กระบวนการทำงาน ขอบเขตอำนาจการตัดสินใจ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ฯลฯ การไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ขององค์กร ไม่มีอคติในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่นการใช้ปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานมากำหนดหรือตัดสิน ตัวอย่างเช่น ใ้วางใจลูกน้องที่จบสถาบันเดียวกันมากกว่า เป็นต้น อยู่ในระดับมาก ด้านการมุ่งเน้นกลยุทธ์นั้น การเข้าใจและสามารถอธิบายวิสัยทัศน์กลยุทธ์ขององค์กร และเข้าใจความเชื่อมโยงกับเป้าหมายของหน่วยงาน และการกำหนดแผนการปฏิบัติงานของตนเองและ/หรือของแผนกให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของหน่วยงานใหญ่ โดยที่แผนการปฏิบัติงาน คือเอกสารที่ระบุกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ เป้าหมายระยะเวลา และผู้รับผิดชอบ ซึ่งอยู่ในระดับมาก เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

ของพนักงาน การสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าในด้านการใส่ใจการบริการ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาปรับปรุงบริษัทให้มีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากงานวิจัยที่ศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรียกฤษณะมา ด้านการดำเนินการ ด้านการเรียนรู้ และการเจริญเติบโต โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางโดยข้อมูลบ่งชี้ให้เห็นว่า การฝึกอบรมมีน้อย พนักงานขาดทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อองค์กร จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลขององค์กร โดยภาพรวม (ศรียกฤษณะมา, 2545)

การนำ BSC มาใช้ในการทำงานในฐานะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทิศทางขององค์กร และแปลงวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ ให้แนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจน (จุฑามันัส เกิดอุดม, 2551) ซึ่งจะช่วยให้องค์กรในด้านการวัดประสิทธิภาพการทำงาน การตัดสินใจ การจัดการเชิงกลยุทธ์การใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข เพื่อให้เป้าหมายระยะยาวจะประสบความสำเร็จ และเพื่อสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ สามารถพัฒนาศักยภาพด้านการแข่งขันได้ และพัฒนาระบบขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ (Ashu Sharma, 2009) แต่การสื่อสาร/ถ่ายทอดทิศทางองค์กรนี้ ส่วนใหญ่แล้วพนักงานระดับปฏิบัติการ จะยังเข้าใจไม่ชัดเจนมากนัก ส่วนผู้บริหารระดับกลาง และระดับสูง จะมีความเข้าใจในการถ่ายทอดกลยุทธ์ (จุฑามันัส เกิดอุดม, 2551)

ส่วนการประยุกต์ใช้ระบบติดตามการบริหารจัดการขององค์กรด้วย BSC ที่มีการแสดงผลแบบทันทีทันใดนั้น มีประโยชน์สำหรับผู้บริหารองค์กรในการเฝ้าติดตามความก้าวหน้าของผลการบริหารจัดการได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้บริหารสามารถประเมินทิศทางของผลการดำเนินงานในอนาคตได้อีกด้วย อีกทั้งยังส่งผลให้สามารถปรับเปลี่ยนทิศทางการดำเนินงานสู่เป้าหมายสูงสุดได้อย่างทันท่วงที (ฉัฐพร ใจพุทธ, 2550) สำหรับผู้จัดการสามารถใช้ BSC พัฒนาศักยภาพด้านดำเนินงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ และมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมองค์กร (Jackie W Deem, Barry Barnes, Sabrina Segal, Robert Preziosi, 2010)

การแสวงหา BSC ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นเพื่อนำเสนอวิธีการแบบองค์รวมมากขึ้นในการวัดประสิทธิภาพ BSC มีกรอบสำหรับการวัดผลงาน และการประเมินความสำเร็จกับกรอบที่ครอบคลุมที่มีสี่มิติ Benbunan-Fich, Raquel, Jain, Radhika, and Mohan, Kannan (2011). ด้านความสามารถขององค์กรในการผลิตผลงานและการบริการใหม่ ๆ ที่ดีเลิศออกมา เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าให้มากยิ่งขึ้นแก่ลูกค้า และบรรดาหุ้นส่วนควรจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้

ความสำเร็จ และการอยู่รอดจำเป็นสำหรับองค์กร เพื่อจะกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น พวกเขาจะต้องหมั่นสร้างสภาพในองค์กร ตลอดจนระบบและโครงสร้างต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เข้าถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่องค์กรแห่งการเรียนรู้มักจะเป็นหัวข้อที่ได้ศึกษากันบ่อย ๆ แต่ก็ยังไม่มีวิธีการในการศึกษาใด ๆ ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการขององค์กรแห่งการศึกษากับการปฏิบัติงานด้านการเงินของบริษัท โดยประเมินคุณลักษณะที่เป็นระบบของบริษัท และกำหนดจำนวนความถี่ของการเริ่มต้นเรียนรู้ของบริษัทจากสภาพที่เป็นอยู่ของวัฒนธรรมและโครงสร้าง โดยข้อมูลจะชี้ให้เห็นว่าองค์กรที่มีการเริ่มต้นเรียนรู้มาก่อน จะมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพ เพื่อการปรับใช้สิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้จากลูกค้า ตลาดสินค้า และบริษัทคู่แข่ง เพื่อให้มีการพัฒนาสู่ความสำเร็จและการตลาดเพื่อสินค้าและบริการใหม่ ๆ (Davis, D., 2005)

จากความสัมพันธ์ของ 4 มุมมองมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในลักษณะที่องค์กรจะมีกำไรเพิ่มขึ้น บริษัทต้องสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า ซึ่งการที่สมาชิกจะมีความพึงพอใจนั้น จะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ในการประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้ารับข่าวสาร การจัดประชุมกลุ่มเป็นประจำ ซึ่งต้องมีพนักงานที่มีทักษะความพร้อมในการทำงาน ส่วนแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานขององค์กรภายใต้แผนกลยุทธ์ มีการให้อบรมแก่บุคลากร มีการจัดสถานที่ทำงานให้สะดวกสบายแก่ผู้ที่มาติดต่อภายในองค์กร และเสริมสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรให้เป็นที่ยอมรับของลูกค้า ส่งเสริมให้องค์กรมีการทบทวนแผนกลยุทธ์ เพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจ และการบริหารจัดการองค์กร ประชาสัมพันธ์งานขององค์กรให้สมาชิกทราบ (สิริพรรณ ชยุดรารัตน์, 2551)

ข้อเสนอแนะ

บริษัทเป็นบริษัทที่เพิ่งเริ่มเปิดดำเนินการ จึงส่งผลให้ข้อมูล ระบบการจัดการยังไม่คงที่ ประกอบกับบุคลากรยังมีประสบการณ์น้อยในการนำ BSC มาใช้ ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในการเปรียบเทียบ และอาจต้องสร้างความรู้ความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของ BSC ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และเพื่อให้เห็นข้อดีของการนำ BSC มาใช้ อาจต้องมีการศึกษาวิจัยต่อ เรื่องตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในแต่ละมุมมอง เพื่อใช้ในการวัด และประเมินผลการบริหารจัดการองค์กร ตามรูปแบบบริหาร บริษัทธุรกิจค้าปลีก

หนังสือต่างประเทศในประเทศไทย โดยใช้เทคนิค BSC เพื่อมุ่งสู่ประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทเป็นสำคัญ

DRAFT

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ณรงค์ศักดิ์ บุญขมาติก. Balanced Scorecard คืออะไร. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2555, จาก

http://www.unescobkk.org/fileadmin/user_upload/aims/Pattaya_SCB_Jun05/

Balanced_Scorecard__3649__3621__3632__KPIs.doc

การค้นคว้าแบบอิสระ

จักรชัย บุญศรีคู่ย์. (2551). การวัดผลสำเร็จของธุรกิจโดยระบบวัดผลการปฏิบัติงานเชิง
ดุลย ภาพ : กรณีศึกษาบริษัท ไทยเทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด
(มหาชน).

การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ณัฐพร ใจพุทธ. (2550). การประยุกต์ใช้ระบบดุลยดัชนีในการติดตามการประเมินผลการ
บริหารจัดการองค์การศึกษา. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภาคนิพนธ์

จุฑามานัส เกิดอุดม. (2551). การนำแนวคิด balanced scorecard มาใช้เพื่อวัดผลการ
ทำงานในองค์การ : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สาขาท่า
เตียน.

ภาคนิพนธ์ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการจัดการสาธารณะ.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การศึกษาปัญหาพิเศษ

ยุคลธร การุญ. (2548). การวัดผลการปฏิบัติงาน บริษัท บริการโทรศัพท์ จำกัด (มหาชน)

ด้วยเทคนิค **Balanced Scorecard**. การศึกษาปัญหาพิเศษปริญญาบริหารธุรกิจ

มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สิริพรรณ ชยุตวรรัตน์. (2551). การประเมินผลการดำเนินงานสหกรณ์ที่มีแผนกลยุทธ์โดย
ใช้ **Balanced Scorecard (BSC)** กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรบางใหญ่ จำกัด

จังหวัดนนทบุรี. ปัญหาพิเศษปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์
สหกรณ์ สำนักงานบัณฑิตศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้

วิทยานิพนธ์

ศรัยกร บุญยะมา. (2545). การวัดประสิทธิผลขององค์กร ด้วยวิธีการแบบดุลยภาพ
กรณีศึกษา บริษัท ชีรพัฒน์อินดัสตรีส์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการคุณภาพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา

สมพร แก้วเรืองฤทธิ์. (2550). การพัฒนาระบบการประเมินการปฏิบัติงานแบบดุลยภาพ
สำหรับศูนย์ดัชนีผลดำเนินงาน จังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาการและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Barnes Barry, Deem Jackie W., Preziosi Robert, and Segal Sabrina (2010).

The Relationship of Organizational Culture to Balanced Scorecard

Effectiveness. S.A.M. Advanced Management Journal. Cincinnati: Autumn.

Vol. 75, Iss. 4; pg. 31, 10 pgs

Benbunan-Fich, Raquel, Jain, Radhika, and Mohan, Kannan (2011). **Assessing Green IT**

Initiatives Using the Balanced Scorecard. IT Professional Magazine.

Washington: Jan/Feb. Vol. 13, Iss. 1; pg. 26

Biggart, Timothy B., Burney, Laurie L., Flanagan, Richard, and Harden, and Harden,

J William.(2010). **Is a Balanced Scorecard Useful in a Competitive Retail**

Environment?. Management Accounting Quarterly. Montvale: Fall. Vol. 12,

Iss.1; pg. 1, 12 pgs

Davis, D. (2005, September). **The learning organization and its dimensions as key**

factors in firm performance. Dissertation Abstract International, 66(3), 861-A.

(UMI No. 3168204)

Kaplan R. S. and Norton, D. P. (1996). **Using the Balanced Scorecard as a Strategy**

Management System. Harvard Business Review, Jan.-Feb. P. 75-85.

Marr, [Bernard](#), and Schiuma, [Gianni](#) (2003). **Business performance measurement past, present and future.** [Management Decision](#). London. Vol. 4

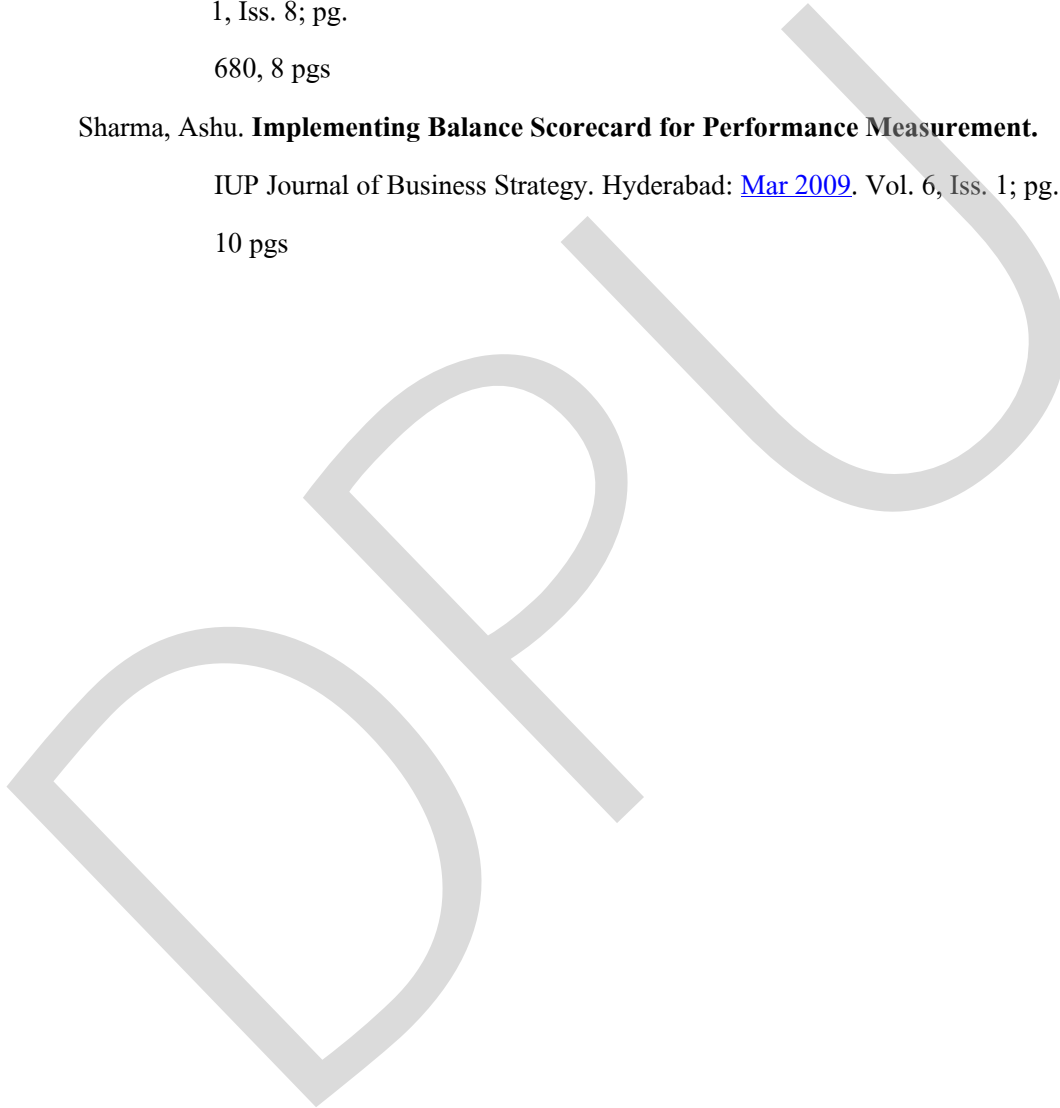
1, Iss. 8; pg.

680, 8 pgs

Sharma, Ashu. **Implementing Balance Scorecard for Performance Measurement.**

IUP Journal of Business Strategy. Hyderabad: [Mar 2009](#). Vol. 6, Iss. 1; pg. 7,

10 pgs

สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี: มุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชี
ในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

พงศ์ศิริภพ ทองดีวิสุรเกตุ
พัทธนันท์ เพชรเชิดชู

บทคัดย่อ

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ (International Education Standard: IES) ได้ระบุถึงสมรรถนะทางวิชาชีพที่นักวิชาชีพบัญชีต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปขององค์กรอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมของธุรกิจ การศึกษาค้นคว้าจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบของสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ โดยจะสะท้อนมุมมองของผู้บริหารสายบัญชีในสถานประกอบการที่อยู่ในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลตัวอย่างสถานประกอบการ และใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวคือ อันดับแรก จะเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจโดยใช้โปรแกรม SPSS และอันดับต่อมาเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม AMOS

ผลของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่ผู้บริหารงานด้านบัญชีให้ความสำคัญไว้ 5 อันดับแรก ได้แก่ คือ ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (.87) ทักษะทางปัญญา (.77) ทักษะทางองค์กรและการจัดการ (.70) ความรู้เกี่ยวกับองค์กรและธุรกิจ (.68) และความรู้ด้านการบัญชีและการเงิน (.66)

บทนำ

งานวิจัยนี้มีจุดเริ่มต้นจากการที่สหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants: IFAC) ได้ตั้งคณะกรรมการมาตรฐานการศึกษาบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Education Standards Board: IAESB) ขึ้นเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standard: IES)

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ (International Education Standard: IES) กำหนดให้นักวิชาชีพบัญชีควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปขององค์กร โดยใน IES ได้ระบุว่านักวิชาชีพบัญชีควรมีสมรรถนะทางวิชาชีพอันประกอบด้วยความรู้และทักษะต่างๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานนี้จะเน้นเนื้อหาและกระบวนการสำหรับการศึกษาและพัฒนานักวิชาชีพบัญชี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาชีพให้กับนักบัญชีทั่วโลก

IES ที่กำหนดโดย IFAC นั้นมีทั้งสิ้น 8 ฉบับ ซึ่งมีมาตรฐานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนานักวิชาชีพบัญชีอยู่ 3 ฉบับ กล่าวคือ IES ฉบับที่ 2 เรื่อง เนื้อหาของหลักสูตรการศึกษานักวิชาชีพบัญชี IES ฉบับที่ 3 เรื่อง ทักษะทางวิชาชีพ และ IES ฉบับที่ 4 เรื่อง ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ (สภาวิชาชีพบัญชี, 2554)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาว่า ในมุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชีที่ทำงานในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นักวิชาชีพบัญชีควรประกอบด้วยความรู้ ความสามารถใดบ้างที่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้แนวทางการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี ที่กำหนดโดย IFAC ทั้ง 3 ฉบับ ซึ่งประกอบด้วย IES ฉบับที่ 2 เรื่อง เนื้อหาของหลักสูตรการศึกษานักวิชาชีพบัญชี IES ฉบับที่ 3 เรื่อง ทักษะทางวิชาชีพ และ IES ฉบับที่ 4 เรื่อง ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ เป็นแนวทางในการศึกษาสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย ในมุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชี

สาเหตุที่เลือกศึกษาเฉพาะสถานประกอบการในเขตการนิคมอุตสาหกรรมนั้น เนื่องจากว่าเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นกลไกหนึ่งของรัฐบาลในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อให้เป็นฐานการผลิตอันจะส่งเสริมการส่งออกไปยังประเทศต่างๆ นักวิชาชีพบัญชีถือเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ในปี 2558 เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นักวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องมีพัฒนาความรู้ความสามารถในมิติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ในศาสตร์บัญชีและในศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบของสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่เป็นที่ต้องการในมุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชีของสถานประกอบการในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ทบทวนวรรณกรรม

สภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความคาดหวังในความรู้ความสามารถของนักวิชาชีพบัญชีเปลี่ยนแปลงไป มักมีผู้กล่าวว่าข้อมูลที่ข้อมูลทางการบัญชีขาดความน่าเชื่อถือ นั้น สาเหตุหนึ่งคือนักวิชาชีพบัญชีขาดความตระหนักในมาตรฐานวิชาชีพ นักวิชาชีพบัญชีจึงต้องมีการพัฒนาสมรรถนะด้านต่างๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในวิชาชีพ (ธวัช ภูษิตโกยไคย, 2544)

คำว่า “สมรรถนะ (Competence)” ปรากฏในงานวิจัยหลายงาน ตัวอย่างเช่น ขจรศักดิ์ หาญณรงค์ (อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ พรหมรัฐติกุล, 2544: 23) กล่าวว่า สมรรถนะ คือ สิ่ง que แสดงออกถึงคุณลักษณะและคุณสมบัติของบุคคล รวมถึง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งทำให้บรรลุถึงผลสำเร็จในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง กว่ามาตรฐานทั่วไป ส่วน ณรงค์วิทย์ แสงทอง (2547: 10-11) ได้อธิบายว่า สมรรถนะ คือ ความสามารถหรือสมรรถนะของผู้ดำรงตำแหน่งงานที่งานนั้นๆ ต้องการ ซึ่งหมายความรวมถึงพฤติกรรม ความเชื่อทัศนคติ อุปนิสัยส่วนลึกส่วนบุคคลด้วย

ณรงค์วิทย์ แสงทอง (2547: 10-11) แบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก (Core competency) สมรรถนะตามสายงาน (Job competency) และสมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) ส่วน จิรประภา อัครบวร (2549: 58) แบ่งสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภทเช่นกัน แต่ต่างกันที่การให้คำเรียกชื่อประเภท อันได้แก่ สมรรถนะหลัก (Core competency) สมรรถนะบริหาร (Professional competency) และสมรรถนะเชิงเทคนิค (Technical competency)

ความหมายของ “สมรรถนะ (Competence)” ตามที่ระบุในมาตรฐานการศึกษา ระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standards: IES) ความรู้ ความสามารถของนักวิชาชีพบัญชีในการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ตามที่มาตรฐานกำหนดไว้ และ ลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งเสริมความรู้ ความสามารถ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน (สภาวิชาชีพบัญชี, 2554)

คณะกรรมการวิชาชีพด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี สภาวิชาชีพบัญชี ได้กำหนดกรอบด้านการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสำหรับนักวิชาชีพบัญชีตาม

แนวทางที่กำหนดในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (International Education Standards: IES) อันประกอบไปด้วยการศึกษาและการอบรมในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของวิชาชีพและสังคมโดยรวม

IES ที่เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักวิชาชีพบัญชีมีทั้งสิ้น 8 ฉบับ สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาเพียง 3 ฉบับที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนดสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชี IES ทั้ง 3 ฉบับมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้ (สภาวิชาชีพบัญชี, 2554)

IES ฉบับที่ 2 ได้ระบุถึงเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพ ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ความรู้ทางการบัญชี การเงิน และความรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ความรู้ทางองค์กรและธุรกิจ และความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้จบการศึกษาจากหลักสูตรมีความพร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ และมีความรู้ความสามารถที่หลากหลายในศาสตร์ต่างๆ ที่จะประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

IES ฉบับที่ 3 กล่าวถึงทักษะทางวิชาชีพ มาตรฐานฉบับนี้ได้ระบุว่า นักวิชาชีพบัญชีต้องประกอบด้วยทักษะส่วนบุคคลในด้านต่างๆ ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร และทักษะทางองค์กรและการจัดการธุรกิจ

IES ฉบับที่ 4 ระบุถึงค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ มาตรฐานฉบับนี้ระบุว่า นักวิชาชีพบัญชี ควรต้องมีค่านิยมและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพบัญชี ในการให้การศึกษา นั้น สถาบันควรเน้นการปลูกฝังค่านิยมทางวิชาชีพบนพื้นฐานของจริยธรรม ได้แก่ ความเป็นอิสระ ความระมัดระวัง ความรับผิดชอบต่อสังคม การรักษาความลับ เป็นต้น

มาตรฐานดังกล่าวชี้ให้เห็นว่านักวิชาชีพบัญชีควรขยายบทบาทเพิ่มเติม จากเดิมที่เป็นเพียงการบันทึกและการจัดทำงบการเงินให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานการบัญชี นักวิชาชีพบัญชีในสมัยใหม่จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความสามารถในการพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การเงิน การเมือง รวมถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ขององค์กร (สุวรรณ หวังเจริญ, 2547) จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่านักวิชาชีพบัญชีต้องมีการปรับตัวและพัฒนาความรู้ ความสามารถ ในด้านต่างๆ กล่าวคือ

1. ความรู้ในศาสตร์หรือวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี
 2. ความรู้เกี่ยวกับลักษณะนวัตกรรมของธุรกรรมทางธุรกิจ
 3. ความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ธุรกรรมทางธุรกิจและตัวเลข
 4. ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ฐานข้อมูล
 5. ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานเชิงธุรกิจมาประยุกต์ เช่น การประเมินผล การปฏิบัติงาน โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อชี้วัดความสำเร็จขององค์กร
 6. ทักษะส่วนบุคคลในด้านการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร
- กล่าวโดยสรุป คือ สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก คือ 1) สมรรถนะหลัก (Core competency) 2) สมรรถนะตามสายงาน (Professional competency) และ 3) สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) สมรรถนะทั้ง 3 ด้านดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่นักวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนด

นักวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องพัฒนา สมรรถนะหลัก (Core competency) คือ แนวคิด และพฤติกรรมเชิงบุคคลที่องค์กรยอมรับได้ ตามวัฒนธรรมและค่านิยมขององค์กร ซึ่งใกล้เคียงกับที่กำหนดในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 4 (IES 4) เรื่อง ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ โดยนักวิชาชีพบัญชีต้องได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกในการทำงานในวิชาชีพบัญชี ในด้าน จรรยาบรรณและจริยธรรมในวิชาชีพ

นักวิชาชีพบัญชียังต้องพัฒนา สมรรถนะตามสายงาน (Professional competency) คือ ความรู้เกี่ยวกับงานบัญชีในแต่ละตำแหน่งงาน ความรู้ทางด้านองค์กรและธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งได้ระบุไว้ใน มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 (IES 2) ว่าด้วยเรื่อง เนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพบัญชี

นักวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาในส่วนของ สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) คือ ทักษะ (Skills) ทางวิชาชีพในด้านต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 (IES 3) อันได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ทักษะส่วนบุคคล ทักษะในการปฏิสัมพันธ์และทักษะการสื่อสาร และทักษะในการจัดการองค์กรและธุรกิจ

งานวิจัยในต่างประเทศหลายชิ้นได้ระบุสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการไว้ว่า นักวิชาชีพบัญชีควรมีทักษะในการติดต่อสื่อสาร (Communication skills) ทักษะในการวิเคราะห์ (Analytical skills) รวมทั้งทักษะความเป็น

ผู้นำ (Leadership skills) (Lafrancois, 1992; Johnson, 1995; Kavanagh, 2008; Penafort et al., 1997) นอกจากนี้ ในงานของ Swangnate (2004) ได้ระบุว่าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นกับจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตของนักวิชาชีพบัญชี ส่วน Cowan (1984) ได้ศึกษาสมรรถนะของนักวิชาชีพตามความคาดหวังของนายจ้าง ผลวิจัยพบว่าสมรรถนะทางด้านทักษะทางเทคนิค (Technical skills) เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

สำหรับในประเทศไทยนั้น มีงานวิจัยหลายชิ้น ได้ศึกษาถึงสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของเพ็ญธิดา พงษ์ธานี (2548) ระบุว่าสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่สำคัญที่สุด คือ จรรยาบรรณ ซึ่งสอดคล้องกับบทความของของปรกรณ์ เพ็ญภาคกุล (2548) และ IES ที่เน้นการพัฒนาจรรยาบรรณของนักวิชาชีพบัญชี ส่วนสมรรถนะที่รองลงมาคือความรู้และด้านบุคลิกภาพตามลำดับ ในงานวิจัยของชวัลนุช กิจเจริญ (2545) สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่สำคัญ คือ ความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและจริยธรรม รวมทั้งทักษะทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงานและบุคลิกภาพ โดยบริษัทเอกชนจะให้ความสำคัญกับทักษะด้านเทคนิคการปฏิบัติงานและบุคลิกภาพมากที่สุด ในขณะที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้ความสำคัญกับความรู้ด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานมากที่สุด อย่างไรก็ตามบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต้องการพนักงานบัญชีที่มีลักษณะด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา มากกว่าบริษัทเอกชน ซึ่งบริษัทเอกชนต้องการพนักงานบัญชีที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในองค์กร นอกจากนี้งานวิจัยของนันทวี วุฒิกรณ์ (2550) ที่ศึกษาสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในจังหวัดพะเยา ได้ระบุว่าสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่สำคัญ คือ ความรู้และประสบการณ์ทางด้านบัญชี ภาษีอากร รองลงมา คือ ทักษะด้านการใช้อุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงานและเครื่องคอมพิวเตอร์

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าการศึกษาสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีตามความคาดหวังของสถานประกอบการ ยังเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากผลงานวิจัยได้กำหนดลำดับความสำคัญของสมรรถนะที่แตกต่างกัน อีกทั้งงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาสมรรถนะโดยทั่วไป และยังไม่มีการศึกษาโดยนำมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพระหว่างประเทศ (IES) มาใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี ในการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีในมุมมองผู้บริหารสายงานบัญชีในกลุ่มการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในมุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชีนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินวิธีวิจัย ดังนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารงานสายบัญชีของสถานประกอบการที่จัดตั้งอยู่ในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งทำงานอยู่ใน 3,401 สถานประกอบการ ซึ่งกระจายอยู่ตาม 4 ภูมิภาคทั่วประเทศไทย

กลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณกลุ่มตัวอย่างจะใช้สูตรของยามาเน่ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 358 สถานประกอบการ แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้บริหารในสถานประกอบการทั้งสิ้น 811 สถานประกอบการ เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถรับแบบสอบถามคืนกลับไม่น้อยกว่า 358 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสอบถามความต้องการที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษา แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับการพัฒนามาจากทฤษฎี แนวคิดและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีตามความคาดหวังของสถานประกอบการ ในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพบัญชีระหว่างประเทศ (IES) แบ่งออกเป็น 3 ฉบับ ตามตารางที่ 1

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตารางที่ 1 โครงสร้างของสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี

ด้าน	องค์ประกอบ
1. เนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี (IES 2)	1. ความรู้ด้านการบัญชี การเงินและความรู้อื่นที่เกี่ยวข้อง 2. ความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจ 3. ความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศ
2. ทักษะความเป็นมืออาชีพทางวิชาชีพ (IES 3)	4. ทักษะทางปัญญา 5. ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน 6. ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล 7. ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 8. ทักษะทางองค์กรและการจัดการ
3. ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติในวิชาชีพ (IES 4)	9. ค่านิยม จรรยาบรรณทางวิชาชีพและทัศนคติในวิชาชีพ

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยจะทำการทดสอบ 2 ขั้นตอน ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ห้วิจัย เพื่อให้แน่ใจว่ามีคุณภาพสูงอยู่ในระดับที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามข้อเสนอแนะที่ระบุใน สรชชย พิศาลบุตรและคณะ (2552) ดังนี้

1. ทำการพัฒนาแบบสอบถามจากการศึกษาข้อมูลทฤษฎี เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด ตำรา วารสารทางวิชาการและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสมเหตุสมผลเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรงตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับหัวข้อเรื่องที่จะศึกษาหรือไม่ แล้วจึงดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ

2. การทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม (Reliability) โดยได้ทำการทดสอบ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1974) ได้ค่าเท่ากับ 0.98 ถือได้ว่าเป็นค่าความเชื่อมั่นที่มีความเชื่อถือสูงและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้แก่สถานประกอบการที่อยู่ในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 811 สถานประกอบการ โดยจะส่งเฉพาะเขต

พื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ ส่วนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกแบบ ผู้วิจัยรวบรวม สอบถามด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นประชากรที่มีขนาดใหญ่

แบบสอบถามที่ได้รับกลับมา มีจำนวนทั้งสิ้น 453 ฉบับ คิดเป็น 55.86 เปอร์เซ็นต์ของแบบสอบถามที่ส่งทั้งสิ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ระบุจำนวนองค์ประกอบของสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการสกัดองค์ประกอบขั้นต้น เพื่อสร้าง โมเดลองค์ประกอบของสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

นำองค์ประกอบที่เป็นผลมาจากการพัฒนาองค์ประกอบเชิงสำรวจในข้างต้น มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อวิเคราะห์ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรที่สังเกตได้ในแต่ละองค์ประกอบของสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีและเพื่อการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพื่อค้นหาจำนวนองค์ประกอบที่เพียงพอที่จะสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ทั้งนี้มีหลายวิธีที่ใช้สกัดองค์ประกอบ (Factor Extraction) ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้เลือกที่จะใช้วิธีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood Method: MLM) เนื่องจากเป็นวิธีที่ต้องการวิเคราะห์องค์ประกอบจำนวนน้อยๆ วิธีนี้จะสกัดปัจจัยโดยการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่ทำให้เมตริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้มีค่าใกล้กับเมตริกซ์ที่ได้จากข้อมูล

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี

ด้าน	องค์ประกอบ	ตัวแปร
1. ความรู้	1. ความรู้ด้านการบัญชีและการเงิน	1. การบัญชีการเงินและการรายงานทางการเงิน 2. การบัญชีบริหารและการควบคุมทางการบริหาร 3. การบัญชีภาษีอากรและการคำนวณ 4. กฎหมายธุรกิจและกฎหมายพาณิชย์ 5. การตรวจสอบบัญชีและการให้ความเชื่อมั่นทางวิชาชีพบัญชี 6. ค่านิยมทางวิชาชีพและจริยธรรมทางวิชาชีพ
	2. ความรู้เกี่ยวกับองค์กรและธุรกิจ	7. ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ 8. ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ 9. ความรู้ด้านบรรษัทภิบาล 10. ความรู้ด้านจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจ 11. ความรู้ด้านการทำงานของตลาดการเงิน 12. ความรู้ด้านวิธีการเชิงปริมาณและสถิติไปใช้แก้ปัญหาธุรกิจ 13. ความรู้ด้านพฤติกรรมองค์กร 14. ความรู้ด้านการจัดการและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ 15. ความรู้ด้านการตลาด 16. ความรู้ด้านธุรกิจระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์
	3. ความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศ	17. ความรู้ทั่วไปทางเทคโนโลยีสารสนเทศ 18. ความรู้ทางการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ 19. สมรรถนะทางการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ 20. สมรรถนะของผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
	4. ความรู้ด้านการตรวจสอบระบบสารสนเทศ	21. สมรรถนะด้านสารสนเทศในฐานะของผู้จัดการสารสนเทศ 22. สมรรถนะด้านสารสนเทศในฐานะของผู้ประเมินสารสนเทศ 23. สมรรถนะด้านสารสนเทศในฐานะผู้ออกแบบและพัฒนาสารสนเทศ 24. ความรู้ด้านการตรวจสอบระบบสารสนเทศ
2. ทักษะ	5. ทักษะทางปัญญา	25. ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร 26. ความสามารถในการสอบถาม วิจัย คิดเชิงเหตุผลและวิเคราะห์ 27. ความสามารถที่จะระบุและแก้ไขปัญหาที่ไม่เคยมาก่อน
	6. ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติงาน	28. ความชำนาญทางด้านตัวเลข 29. ความชำนาญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 30. วิเคราะห์แบบจำลองการตัดสินใจและความเสี่ยง 31. การวัดมูลค่าและประเมินราคา (Measurement) 32. การรายงานทางการเงิน (Reporting) 33. ความรู้ด้านกฎหมายและกฎเกณฑ์ข้อบังคับ

ด้าน	องค์ประกอบ	ตัวแปร
3. จรรยาบรรณ	7. ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	34. ความรับผิดชอบในหน้าที่ สามารถจัดการตนเองได้ 35. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 36. การเรียนรู้ด้วยตนเอง 37. ความสามารถที่จัดแจงงานให้เสร็จตามกำหนดเวลา 38. ความสามารถที่จะเข้าร่วมปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง 39. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณและจริยธรรมทางวิชาชีพ 40. ความระมัดระวังสงสัยยังผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
	8. ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	41. การทำงานร่วมกับผู้อื่นในการปรึกษาหารือกันเพื่อแก้ไขปัญหา 42. การปฏิสัมพันธ์กับผู้มีวัฒนธรรมหรือความคิดเห็นต่างกัน 43. การเจรจาเพื่อได้ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่ยอมรับได้ในสถานการณ์ 44. การทำงานในวัฒนธรรมที่ต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
	9. ทักษะทางการสื่อสาร	45. นำเสนอ อภิปราย ในที่สนะของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการเขียน 46. นำเสนอ อภิปราย ในที่สนะของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการพูด 47. ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม/ภาษาที่แตกต่าง 48. อ่านอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม/ภาษาที่แตกต่าง
	10. การทำงานเป็นทีม	49. การทำงานเป็นทีม
3. จรรยาบรรณ	11. ทักษะทางการจัดการองค์กร	50. สามารถตัดสินใจวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดการองค์กรและบุคลากร 51. สามารถบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 52. มีความเป็นผู้นำ 53. มีความเข้าใจในองค์กรและตัดสินใจอย่างผู้มีวิชาชีพ
	12. ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติ	54. ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับขององค์กร 55. ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของสาธารณะ 56. ความสนใจใฝ่รู้และตั้งใจที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา 57. ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน 58. การรักษาความลับต่อองค์กร 59. ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง โดยไม่ละทิ้งงาน 60. ความรับผิดชอบต่อองค์กร

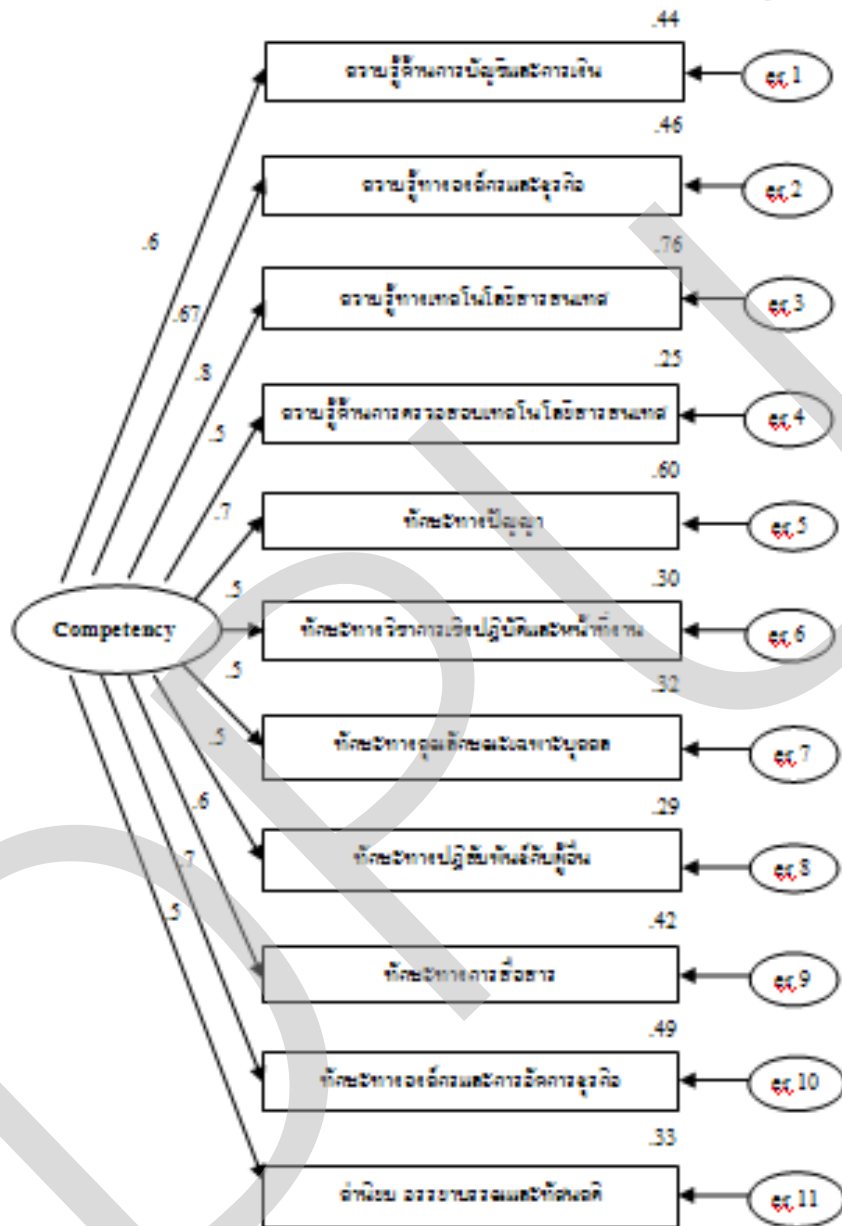
2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ 43 ตัวแปร ทั้งนี้องค์ประกอบความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศ มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด ขณะที่องค์ประกอบความรู้ด้านการตรวจสอบระบบสารสนเทศ มีน้ำหนักต่อสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี

IES	ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	R ²
ฉบับที่ 2	องค์ประกอบความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศ	.872	.760
ฉบับที่ 3	องค์ประกอบ ทักษะทางปัญญา	.772	.597
ฉบับที่ 3	องค์ประกอบ ทักษะทางการจัดการองค์กร	.700	.489
ฉบับที่ 2	องค์ประกอบ ความรู้เกี่ยวกับองค์กรและธุรกิจ	.677	.455
ฉบับที่ 2	องค์ประกอบ ความรู้ด้านการบัญชีและการเงิน	.661	.438
ฉบับที่ 3	องค์ประกอบ ทักษะทางการสื่อสาร	.650	.422
ฉบับที่ 4	องค์ประกอบ ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ	.583	.352
ฉบับที่ 3	องค์ประกอบ ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล	.570	.325
ฉบับที่ 3	องค์ประกอบ ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน	.533	.302
ฉบับที่ 3	องค์ประกอบ ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	.520	.292
ฉบับที่ 2	องค์ประกอบ ความรู้ด้านการตรวจสอบระบบสารสนเทศ	.495	.245
$\chi^2/df = 1.50, P\text{-value}=.074, TLI=.987$			
CFI=.995, SRMR.033, RMSEA.033			

ภาพที่ 1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สหกรณ์ชาวสวนมะพร้าวจังหวัดบุรีรัมย์

สรุปผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อสกัดองค์ประกอบ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อศึกษาความหนักแน่นของโมเดลนั้น สามารถสรุปข้อมูลได้ ดังนี้

1. สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่สังเคราะห์ได้จากวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีจำนวน 12 ด้าน คือ

- ก. ด้านความรู้เกี่ยวกับการบัญชี การเงินและความรู้อื่น (จำนวน 6 ตัวแปร)
- ข. ด้านความรู้เกี่ยวกับองค์กรและธุรกิจ (จำนวน 10 ตัวแปร)
- ค. ด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้งานระบบสารสนเทศ (จำนวน 4 ตัวแปร)
- ง. ด้านความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบระบบสารสนเทศ (จำนวน 4 ตัวแปร)
- จ. ด้านทักษะทางปัญญา (จำนวน 3 ตัวแปร)
- ฉ. ด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน (จำนวน 6 ตัวแปร)
- ช. ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (จำนวน 7 ตัวแปร)
- ซ. ด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (จำนวน 4 ตัวแปร)
- ฌ. ด้านทักษะทางการสื่อสาร (จำนวน 4 ตัวแปร)
- ญ. ด้านทักษะทางการทำงานเป็นทีม (จำนวน 1 ตัวแปร)
- ฎ. ด้านทักษะทางการจัดการองค์กร (จำนวน 4 ตัวแปร)
- ฏ. ด้านค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพ (จำนวน 7 ตัวแปร)

การพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 30557.945 แสดงว่ามีความแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การพิจารณาค่าดัชนีไคเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Miyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO) ซึ่งเป็นดัชนีบอกความแตกต่างระหว่างเมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ ควรจะมีค่ามากกว่า .80 จากผลการวิเคราะห์ค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.895 ค่าที่ได้แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้

2. สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่ได้จากวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มีจำนวน 11 ด้าน และมีตัวแปรที่สังเกตได้จำนวน 43 ตัวแปร โดยโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้ สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีทั้ง 11 ด้าน สามารถอธิบายโดยการจัดเรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังนี้

- ก. ความรู้ด้านการควบคุมระบบสารสนเทศ
- ข. ทักษะทางปัญญา
- ค. ทักษะทางองค์กรและการจัดการ
- ง. ความรู้เกี่ยวกับองค์กรและธุรกิจ
- จ. ความรู้ด้านการบัญชีและการเงิน
- ฉ. ทักษะทางการสื่อสาร
- ช. ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ
- ซ. ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล
- ฌ. ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าทำงาน
- ฎ. ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- ฏ. ความรู้ด้านการตรวจสอบระบบสารสนเทศ

ทั้งนี้ แต่ละองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .872, .772, .700, .677, .661, .650, .583, .570, .533, .520, .495 ตามลำดับ ในแต่ละองค์ประกอบของสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี พบว่าความรู้ด้านการควบคุมระบบสารสนเทศ มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด (.872) ในขณะที่ความรู้ด้านการตรวจสอบระบบสารสนเทศ มีค่าน้ำหนักความสำคัญน้อยที่สุด (.495)

ทั้งนี้ ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ

- ก. ค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 28.5 ที่องศาอิสระ 19
- ข. มีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .074
- ค. ค่า TLI = .987
- ง. ค่า CFI = .995
- จ. ค่า SRMR = .033
- ฉ. ค่า RMSEA = .033

อภิปรายผลการวิจัย

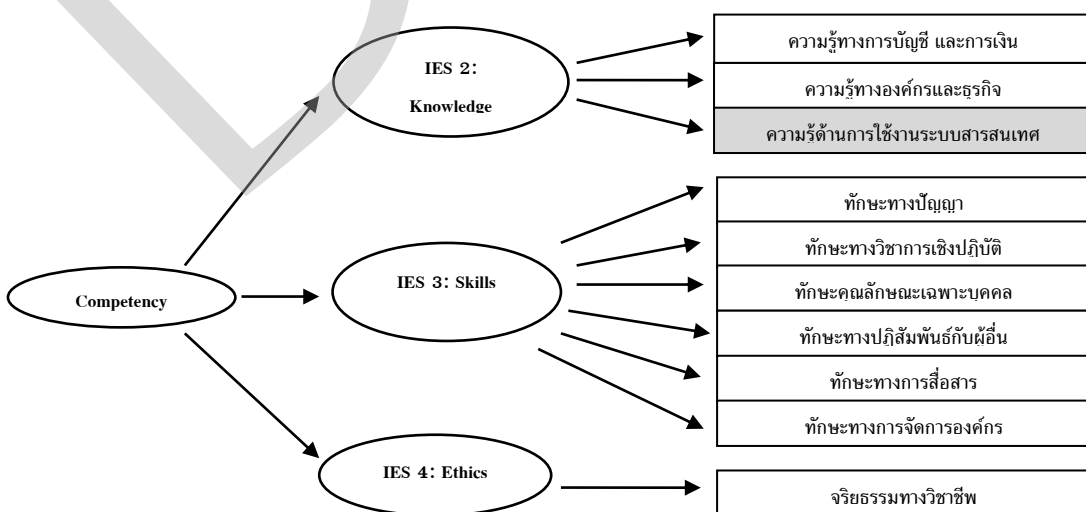
ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนานักวิชาชีพบัญชีที่กำหนดใน IES ฉบับที่ 2 ถึง ฉบับที่ 4 นั้น สอดคล้องกับมุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชีในสถานประกอบการที่อยู่ในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งการอภิปรายผลวิจัยสามารถสรุปเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี

แนวทางการพัฒนานักวิชาชีพบัญชีที่กำหนดใน IES ฉบับที่ 2 ถึง ฉบับที่ 4 นั้น สอดคล้องกับมุมมองของผู้บริหารงานสายบัญชี แต่นำหนักการให้ความสำคัญในแต่ละ องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ องค์ประกอบสมรรถนะของนัก วิชาชีพบัญชี จำนวน 12 องค์ประกอบ ดังกล่าวประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 60 ตัว แปร ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .62 ถึง .95 สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่ สังเคราะห์ได้จากวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ จำนวน 12 ด้าน

เพื่อให้ได้โมเดลที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันผู้วิจัย จึงได้พยายามปรับ โมเดล เพื่อให้มีความเหมาะสมในการ นำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงสำรวจมาลดตัวแปรให้เหลือเพียง 4 ตัวแปรต่อ 1 ปัจจัย โดยจะมีเพียง 1 ปัจจัยที่จะมีตัวแปรเพียง 3 ตัว และนำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) ซึ่ง เรียกว่า Item Parcelling (Kumsuprom, 2011) รวมทั้งองค์ประกอบที่ 10 ไม่ได้มีการนำมา วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เนื่องจากมีตัวแปรสังเกตได้เพียงตัวเดียว จึงไม่เข้าเกณฑ์ที่ ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ ทำให้โมเดลสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีที่ใช้ในการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน จะประกอบด้วย 43 ตัวแปรที่สังเกตได้ รวมทั้งสิ้น 11 ปัจจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ตามความคิดเห็นของผู้ บริหารงานสายบัญชีของสถานประกอบการ ในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีประกอบด้วย สมรรถนะด้านต่างๆ 11 ประการ ซึ่งจะให้ ความสำคัญแต่ละด้านที่แตกต่างกันไป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดโมเดลสมมติฐานของการวิจัย

ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ได้อ้างอิงมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ สำหรับ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 เรื่อง เนื้อหาของหลักสูตรทางการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี ได้มีการแยกองค์ความรู้ ออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย ความรู้ทางด้านการบัญชีและการเงิน ความรู้ทางด้านองค์กรและธุรกิจ และความรู้ทางด้านการใช้งานระบบสารสนเทศ ซึ่งผลวิจัยที่ได้ พบว่าเนื้อหาของหลักสูตรทางการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี ได้แยกองค์ความรู้ ออกเป็น 4 ด้าน ซึ่งออกประกอบด้านของการใช้งานระบบสารสนเทศ ได้มีการแยกออกเป็น 2 ด้าน คือ ความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศกับความรู้ด้านการตรวจสอบระบบสารสนเทศ ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบ ก็มีค่าน้ำหนักที่ไม่เท่ากัน ผลที่ได้คือ ความรู้ด้านการใช้งานระบบสารสนเทศ ให้ความสำคัญมาเป็นอันดับที่หนึ่ง ตรงกันข้ามกับความรู้ทางการตรวจสอบระบบสารสนเทศ ที่ให้ความสำคัญมาเป็นอันดับสุดท้าย

สำหรับนักวิชาชีพบัญชี ในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมรรถนะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือ ความรู้ด้านการตลาดและธุรกิจระหว่างประเทศ เนื่องจากการลงทุนในเขตการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยนั้น ประกอบไปด้วยนักลงทุนจากต่างชาติ จึงไม่สามารถปฏิเสธได้กับความรู้ดังกล่าวที่นักวิชาชีพบัญชีต้องมี

2. กรอบสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชี

ในการศึกษาครั้งนี้ หากแบ่งสมรรถนะทางวิชาชีพบัญชีออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ กล่าวคือ สมรรถนะหลัก สมรรถนะตามสายงาน และสมรรถนะส่วนบุคคล

2.1 สมรรถนะหลัก (Core competency) นักวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะหลัก (Core competency) ซึ่งตรงกับ มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 4 (IES 4) ในด้าน ค่านิยม ทักษะคิด ความเชื่ออุปนิสัย ในการที่จะส่งเสริมองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้ ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานค่านิยม ทักษะคิดที่ดีต่อองค์กร รวมทั้งความรับผิดชอบต่อนานาชาติ ทั้งนี้ นักวิชาชีพบัญชีควร จะได้รับการส่งเสริมและอบรมในด้านเกี่ยวกับหลักการกำกับดูแลกิจการ รวมทั้งได้รับการส่งเสริมให้เกิดค่านิยมในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริตและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองในฐานะนักวิชาชีพบัญชีในด้านต่างๆ

2.2 สมรรถนะตามสายงาน (Professional competency) นักวิชาชีพบัญชียังต้องพัฒนา สมรรถนะตามสายงาน (Professional competency) คือ ความรู้เกี่ยวกับงานบัญชี

ในแต่ละตำแหน่งงาน ความรู้ทางด้านองค์กรและธุรกิจ ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ ซึ่งได้ระบุไว้ใน มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 (IES 2) ว่าด้วยเรื่อง เนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้ นอกเหนือจากความรู้ด้านบัญชีและการเงิน นักวิชาชีพบัญชีควรจะได้รับการศึกษาและอบรมเกี่ยวกับความรู้ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับงานบัญชี โดยเฉพาะในด้านการควบคุมระบบสารสนเทศ ความรู้ในด้านความเสี่ยงและการควบคุมความเสี่ยงของระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับงานบัญชี จะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ นักวิชาชีพบัญชีควรจะได้รับการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ทางองค์กรที่ทำงานอยู่ รวมทั้งความรู้ในธุรกิจขององค์กร เนื่องจากการที่นักวิชาชีพบัญชีมีความเข้าใจในธุรกิจ จะทำให้สามารถให้ข้อมูลที่ตอบสนองความต้องการของธุรกิจได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) นักวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาในส่วนของ สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal competency) คือ ทักษะ (Skills) ทางวิชาชีพในด้านต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 (IES 3) อันได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน ทักษะส่วนบุคคล ทักษะในการปฏิสัมพันธ์และทักษะการสื่อสาร และทักษะในการบริหารการจัดการองค์กร

ประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัย

ผลงานการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นแนวทางที่นักวิชาชีพบัญชีควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะตรงตามที่ต้องการของสถานประกอบการ จากงานวิจัย พบว่า นักวิชาชีพบัญชีควรได้รับการพัฒนา ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับองค์กรและธุรกิจ รวมทั้งความรู้ด้านการบัญชีและการเงิน ส่วนในด้านการพัฒนาทักษะนั้น พบว่า ทักษะทางปัญญา และทักษะทางองค์กรและการจัดการ มีความสำคัญมากเป็นอันดับต้น ดังนั้นองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาวิชาชีพบัญชีฯ ควรเข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดมาตรฐานและแนวทางการให้การอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะดังกล่าว

นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาควรใช้งานวิจัยนี้ในการผลิตบัณฑิตและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยหลักสูตรควรเน้นให้มีรายวิชาที่เน้นความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้เกี่ยวกับองค์กรและธุรกิจ

ความตระหนักด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ รวมทั้งความรู้ด้านการบัญชีและการเงินในที่มี การปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่าสมรรถนะของนักวิชาชีพบัญชีประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ดังนั้น ผู้ที่สนใจศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการทำ วิจัยในองค์กรที่มีลักษณะอื่น เช่น องค์กรที่อยู่นอกเขตการนิคมอุตสาหกรรม เพื่อ ทำการศึกษาว่าผู้บริหารงานสายบัญชีมีความคิดเช่นเดียวกับกับงานวิจัยนี้หรือไม่ การ จัดลำดับองค์ประกอบมีความแตกต่างกันหรือไม่ อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ ความสามารถของนักบัญชีในอนาคต นอกจากนี้ ผู้วิจัยที่สนใจศึกษาสามารถนำโมเดลการ วิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการศึกษาในประเด็นที่ว่า ในการก้าวเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน นักวิชาชีพบัญชีควรมีการปรับตัวเองในด้านใดและอย่างไร

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กริช แรงสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย.

กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล.

กรุงเทพฯ:

ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น LISREL: สถิติวิเคราะห์

สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. (2549). หลักการและการใช้สถิติวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับ

งานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

บทความ

ดรรรชนี บุญเหมือนใจ. (2548). สิ่งจำเป็นสำหรับวิชาชีพบัญชี. การจัดการสมัยใหม่. ปีที่ 3, ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม). หน้า 65.

ธวัช ภูษิตโกโยโคย. (2544). “การผสมผสานความรู้ ความชำนาญของนักบัญชี”. การประชุมนักบัญชีทั่วประเทศ ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด.

สันสกฤต วิจิตรเลขการ. (2549). International Education Standards (IES) กับวิชาชีพบัญชีในประเทศไทย. จุลสารสมาคมการบัญชีไทย ปีที่ 3 (ฉบับที่ 1). หน้า 25-28.

สุววรรณ หวังเจริญเดช. (2548). การปรับตัวของนักบัญชีภายใต้การเปลี่ยนแปลง

เทคโนโลยีวิชาชีพ. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ 27, 104 (เม.ย.-มิ.ย.2548). หน้า 41-47.

วิทยานิพนธ์

ชวัลนุช กิจเจริญ. (2548). ปัจจัยที่มีต่อการเลือกจ้างพนักงานบัญชีในมุมมองผู้ว่าจ้าง.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบัญชี. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ต่อลาก สุขพันธ์. (2546). **คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการใน
จังหวัดลำปาง. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**

ทิวาพรรณ อนุวงศ์. (2546). **การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะนักบัญชีของนักศึกษาที่
เรียนสาขาบัญชี. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**

นันทวดี วุฒิกर्म. (2550). **คุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการ
ต้องการในจังหวัดพะเยา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.**

เพ็ญธิดา พงษ์ธานี. (2548). **คุณลักษณะของบัณฑิตสาขาการบัญชีที่องค์กรและ
ผู้รับผิดชอบงานด้านบัญชีพึงประสงค์ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะการ
บัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.**

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

รายชื่อโรจนนิคมอุตสาหกรรม. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2554,

จาก <http://www.ieat.go.th>.

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน
2554, จาก http://www.fab.or.th/st_eduit.php.

ภาษาต่างประเทศ

BOOK

Byrne, B.M. (2001). **Structural Equation Modeling with AMOS: Basic concepts,
Applications, and Programming.** New Jersey, Lawrence Erlbaum
Associates, Inc.

Yamane, Taro. (1970). **Statistics: An Introductory analysis,** (2nd ed.) Tokyo: John
Weatherhill.

ARTICLE

Anderson, J. and Gerbing, D. (1988). **Structural equation modeling in practice: A
review and recommended two-step approach.** Psychological Bulletin,
103(3): p. 411- 423.

Cunningham, E. (2008). **Structural Equation Modeling using AMOS** Victoria, Statsline.

Kavanagh, M.H. et al. (2008). **“What skills and attributes does an accounting graduate need? Evidence from student perceptions and employer expectations.”** Accounting and Finance, (48): p. 279-300.

Lafrancois, Helen A. (1992). **“The Marketing of an Accounting Graduate: Characteristics Most Desired by CPA Firms”**. Journal of Education for Business 67 (4): p. 206-209.

Penafort, F., et al. (1997). **“Employer’ Expectation on Today’s Accounting Profession:A Malaysian Case Study”**. Asian Review of Accounting (5): p. 78-97.

DISSERTATION

Cowan, W. E. (1984). **Assessing Employer-Employee Satisfaction with Training at Canadian Valley Area**. Canada: Oklahoma University

Kumsuprom, S. (2010). **Structured approach to organisational ICT risk management:**

An empirical study in Thai businesses. MIS (Griffith University).

Swangnate, S. (2004). **The Level of Expectation of Listed Company's Financial and Accounting Executives toward the Characteristics of Accountants**. Master of Business Administration Business Administration, Kasetsart University.

ปัจจัยและผลของการใช้ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กรด้านการบัญชีและการเงินที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนักบัญชีและนักการเงินในองค์กรธุรกิจไทย

อุบลวรรณ ขุนทอง

ดร.ศิริเดช คำสุพรหม

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าในบริบทของประเทศไทยมีปัจจัยสำคัญด้านใดที่ทำให้ห้องเครื่องธุรกิจนาระบบวางแผนทรัพยากรองค์กรในระบบงานด้านบัญชีและการเงินมาใช้และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของนักบัญชีและนักการเงิน โดยศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีการเปลี่ยนแปลง 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านองค์กร โดยใช้ทฤษฎีการบริหารจัดการสมัยใหม่ 2) ด้านเทคโนโลยี เพื่อพัฒนารอบแนวคิดของงานวิจัย โดยเป็นลักษณะการวิจัยเชิงผสม ในส่วนที่ 1) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และในส่วนที่ 2) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม

บทนำ

สภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจขององค์กรปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา องค์กรธุรกิจจึงต้องเผชิญกับสถานการณ์การแข่งขันแบบไร้พรมแดน ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดขององค์กรธุรกิจ ความรวดเร็วในการปรับตัวเพื่อรับมือกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจึงเป็นสิ่งสำคัญ ส่งผลให้ห้องเครื่องธุรกิจทั้งหลาย ต้องมีการปรับปรุงการบริหารงาน การควบคุมกำกับดูแล การตรวจสอบอย่างเข้มงวด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้และได้รับผลประโยชน์สูงสุดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล แต่ในขณะเดียวกันองค์กร ยังมีอุปสรรคในเรื่องระบบการทำงานภายในล่าช้า ความซ้ำซ้อนของการบันทึกข้อมูลและไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้ฐานข้อมูลร่วมกัน ทำให้องค์กรมองไม่เห็นภาพรวมจึงทำให้ไม่สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเวลาดังนั้นจึงมีการเสนอแนวคิดทางการบริหารงานแบบใหม่ ซึ่งเน้นการสร้างระบบงานใหม่ตั้งแต่ระดับรากฐานขององค์กร เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตและทำงานทั้งองค์กรซึ่งเรียกว่า Business Process Re-engineering (BPR) ควบคู่กับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างธุรกิจเข้ามามีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร (Forsaith, 2003; Hitt, 2002)

ยิ่งไปกว่านั้นการรักษาความยืดหยุ่น โดยต้องกระตุ้นการเจริญเติบโตและสร้างนวัตกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นให้กับองค์กร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของลูกค้า ในการเพิ่มขีดความสามารถดังกล่าว องค์กรควรตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องแสวงหาเครื่องมือเพื่อช่วยให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบสารสนเทศเข้ามาใช้งานในองค์กรซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อองค์กรต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบัน โปรแกรมสำเร็จรูปที่พัฒนาขึ้นจากต่างประเทศเป็นระบบที่เหมาะสมมากกว่าระบบที่บริษัทพัฒนาขึ้นมาใช้เอง(นพวรรณ รักษ์ยุติธรรมกุล, 2544; พลพฐ ปิยะวรรณ และ สุภาพร เชิงเอี่ยม, 2551; Arunthari & Hasan, 2005) ทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning : ERP) โดยคุณสมบัติพิเศษของระบบ ERP คือ เป็นระบบที่ทำให้องค์กรสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมทุกหน่วยงานหลักเข้าด้วยกัน ทำให้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น(Hong & Kim, 2000) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางธุรกิจ เพราะสามารถช่วยสร้างระบบศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารและแก้ปัญหาข้อจำกัดในการประสานงานเดิม ๆ ได้ (Davenport, 1998) และทำให้องค์กรใช้ข้อมูลในการตัดสินใจด้านการบริหารงานได้อย่างทันท่วงที เนื่องจากระบบ ERP สามารถนำเสนอข้อมูลในประเด็นที่องค์กรต้องการได้ทันที ณ เวลาที่เกิดขึ้นจริง (Real-Time) ทั้งยังเป็นระบบที่ครอบคลุมหน้าที่หลักขององค์กรทั้งหมด และเป็นระบบที่สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการใช้งานในทุก ๆ องค์กรได้ (Voss & Frohlich, 2002)

สำหรับระบบ ERP พบว่าวงจรหรือกระบวนการที่ยากที่สุดคือวงจรบัญชี (Accounting Cycle) เพราะงานด้านบัญชีและด้านการเงินเป็นหน่วยงานภายในองค์กรที่มีหน้าที่ในการจัดหาข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยเป็นกระบวนการหรือวงจรที่มีความเกี่ยวข้องกับทุก ๆ ระบบงานโดยจะรับข้อมูลมาจากกระบวนการหรือวงจรอื่น ๆ และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศให้ผู้บริหารได้ใช้เป็นแนวทางในการวัดผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งหากการนำระบบ ERP มาใช้ในส่วนงานด้านบัญชีและด้านการเงินภายในองค์กร องค์กรจะต้องขึ้นระบบงานย่อยอื่น ๆ ให้เสร็จสิ้นก่อน(กิริติ เชนนิตติชัย และคณะ, 2547: 194) นอกจากนั้น การนำระบบ ERP มาใช้ในส่วนงานบัญชีและการเงินส่งผลกระทบต่อบทบาทและหน้าที่ของนักบัญชีและนักการเงินในปัจจุบัน ซึ่งบทบาทเดิมที่มี

เพียงเครื่องมือที่เรียกว่ากระดาษทำการ เครื่องคำนวณเลข สำหรับการวิเคราะห์ วางแผน การลงรายการ และการทำรายงานข้อมูลทางการเงินเสนอต่อผู้บริหาร

แต่ปัจจุบันบทบาทของนักบัญชีและนักการเงินไม่ได้เป็นเพียงผู้มีหน้าที่ในการจัดหาข้อมูลทางการเงินเพื่อนำเสนอต่อฝ่ายบริหารเท่านั้น แต่ต้องสามารถวิเคราะห์ข้อมูลธุรกิจได้ด้วย จึงทำให้นักบัญชีและนักการเงินจะต้องมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะทักษะทางด้านการใช้คอมพิวเตอร์ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (Russell, 1999) เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ การเปลี่ยนแปลงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานขององค์กร ระบบการค้าและการบริหาร เพื่อให้ทุกระบบในองค์กรสนับสนุนให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น (Forsait, 2003) ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักบัญชีและนักการเงินในปัจจุบันต้องปรับแนวทางการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับระบบการบัญชีและการเงิน ที่นำมาใช้ (Granlund, 1998) การเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ของนักบัญชี โดยต้องเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานของแผนกต่างๆ และระหว่างแผนกมากขึ้นด้วย เพื่อให้แผนกต่างๆ สามารถทำงานประมาณได้อย่างถูกต้อง นำไปใช้ดำเนินการในแผนกให้เป็นไปตามงบประมาณ และสามารถควบคุมผลการดำเนินงานทางการเงินของแผนกตนเองได้ ทำให้นักบัญชีและนักการเงินต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านธุรกิจอย่างกว้างขวางทั้งศาสตร์และศิลป์มากขึ้น การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ กลายเป็นกลยุทธ์การแข่งขันที่สำคัญ โดยระบบ ERP ในส่วนงานด้านบัญชีและการเงิน กลายเป็นเทคโนโลยีที่มีความจำเป็นที่ต้องมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กรในปัจจุบันเป็นอย่างมาก และถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรให้มีความเป็นมาตรฐานและพัฒนาความสามารถในการรวมข้อมูลสารสนเทศขององค์กรให้เข้ากันเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการตัดสินใจให้กับผู้บริหารองค์กรได้ (Chapman & Chua, 2000; Markus & Tanis, 2000; Irani et al., 2001; Seddon et al., 2002)

สำหรับประเทศไทย จากการส่งแบบสอบถามสำรวจเบื้องต้นพบว่า องค์กรธุรกิจไทยที่เป็นสมาชิกของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีการใช้ระบบ ERP เกือบทั้งหมด โดยเฉพาะส่วนงานด้านบัญชีและการเงิน จึงเป็นเหตุจูงใจที่นำไปสู่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยและผลของการใช้ระบบ ERP ในระบบงานด้านบัญชีและการเงิน ในองค์กรธุรกิจไทย จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ที่นักบัญชีและ

นักการเงินอย่างไรและผลดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในผลการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจนั้น ๆ อย่างไร

ประเด็นปัญหาการวิจัย

กระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันส่งผลให้องค์กรธุรกิจต่าง ๆ ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ทำให้ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กร (ERP) ในระบบงานบัญชีและการเงิน ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในองค์กรธุรกิจมากขึ้น โดยมีประเด็นปัญหาสำคัญคือ การใช้ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กรในระบบงานด้านบัญชีและการเงินขององค์กรธุรกิจไทยเกิดจากปัจจัยอะไรบ้างและส่งผลต่อเนื่องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของนักบัญชีและนักการเงินอย่างไรบ้าง และการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ดังกล่าวหลังจากใช้ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กรในระบบงานด้านบัญชีและการเงินส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจนั้นอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาว่าในบริบทของประเทศไทย การใช้ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กรในระบบงานด้านบัญชีและการเงินส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของนักบัญชีและนักการเงินหรือไม่และอย่างไร

เพื่อศึกษาว่าในบริบทของประเทศไทยมีปัจจัยสำคัญอะไรที่ทำให้้องค์กรธุรกิจนำการใช้ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กรมาใช้ในระบบงานด้านบัญชีและการเงิน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดด้านการบริหารจัดการ(Management Theory)

การบริหาร ถือเป็นภารกิจของบุคคลใด บุคคลหนึ่งหรือหลายคน ที่ทำหน้าที่ประสานงานให้การทำงานของบุคคลในฝ่ายต่าง ๆ ปฏิบัติงานแล้วอาจไม่ประสบความสำเร็จ ให้สามารถบรรลุผลได้ด้วยดี(Donnelly) และเป็นแผนที่องค์กรได้จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ อันประกอบด้วยกิจกรรมย่อยที่ต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน และคาดว่าจะได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า แผนงานจะต้องมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดในการดำเนินงาน ต้องมีวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ต้องมีพื้นที่ในการดำเนินเพื่อ

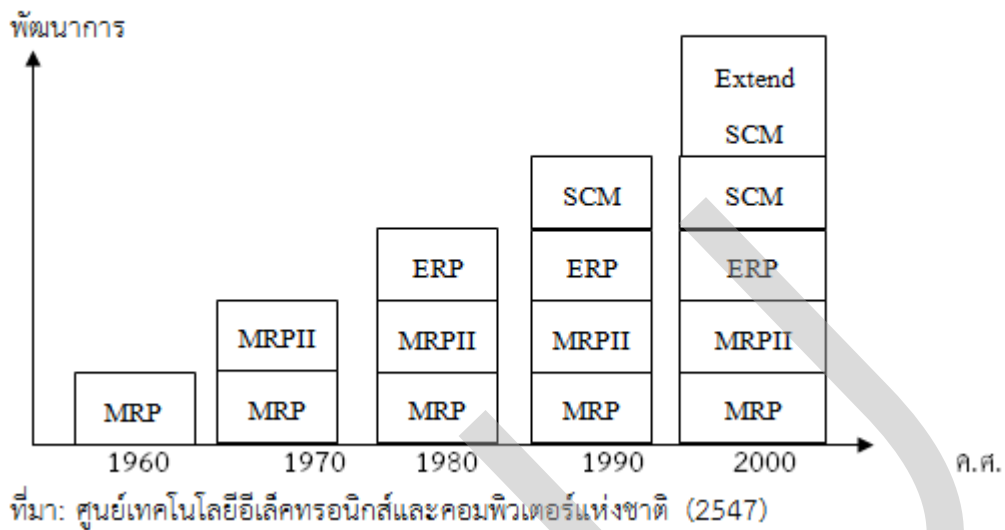
ให้บริการและสนองความต้องการของกลุ่มบุคคลในพื้นที่นั้น และจะต้องมีบุคคลหรือหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินงาน(ชุมพล รอดประเสริฐ, 2529)

แนวความคิดด้านการบริหารจัดการแบบดั้งเดิมเพื่อประเมินโครงการติดตั้งและนำระบบ ERP มาใช้ เริ่มจาก Henri Fayol, (1949) ได้นำเสนอไว้ว่า ผู้จัดการหรือผู้บริหารทุกคนต้องทำกิจกรรมเกี่ยวกับการกระบวนการจัดการ 5 อย่าง ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งถือเป็นกระบวนการจัดการแบบดั้งเดิม ต่อมา Koontz et al., (1980) ได้นำรูปแบบของ Fayol มาปรับปรุงใหม่ โดยเพิ่มปัจจัยการผลิต เช่น ทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน การบริหาร และ เทคโนโลยี เข้าสู่กระบวนการจัดการ และได้จัดกระบวนการจัดการ 5 อย่างใหม่ดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดการพนักงาน (Staffing) การสั่งการ (Leading) และการควบคุม (Controlling) โดยกระบวนการจัดการดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกได้เป็นอย่างดีการบริหารจัดการในปัจจุบันมีกระบวนการจัดการขั้นพื้นฐานอยู่ 4 ประการด้วยกันคือ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และ การควบคุม (Daft, 2000; Jones and Geoge, 2007; Williams, 2007) นอกจากนั้น Koontz et al. (1980) ได้นำเสนอว่านอกจากกระบวนการจัดการขั้นพื้นฐานทั้ง 4 ประการในโครงการการติดตั้งระบบ ERP ควรเพิ่มปัจจัยทางการจัดการพนักงาน

แนวคิดของระบบ ERP (Enterprise Resource Planning: ERP)

ระบบ ERP มาใช้ในองค์กร องค์กรจะต้องสร้างระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขึ้นมาใช้ในองค์กร เพื่อให้ในองค์กรที่สามารถบูรณาการงานหลักต่าง ๆ ในองค์กรทั้งหมด ได้แก่ การจัดซื้อ การจัดจ้าง การผลิต การขาย การบัญชี การเงิน และการบริหารงานบุคคล เกิดการเชื่อมโยงกระบวนการทำงานในองค์กรผ่านฐานข้อมูลกลางอันเดียวกันและการให้ข้อมูลอย่างทันเวลา(Real time)ของกิจกรรมให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้องค์กรสามารถรับรู้ข้อมูลหรือสภาพของกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินงานอยู่ได้อย่างรวดเร็ว สามารถดึงข้อมูลไปช่วยในการตัดสินใจด้านการบริหารงานได้อย่างทันท่วงที และเพิ่มความสามารถในการปรับตัวอย่างรวดเร็วให้กับองค์กรด้วย (Markus & Tanis, 2000; Sharma & Yetton, 2003)

แผนภาพที่ 1 พัฒนาการของระบบ ERP

จากภาพที่ 1 พบว่าระบบ ERP มีจุดเริ่มต้นมาจาก ระบบ MRP ในปี 1960 ในสหรัฐอเมริกา ในช่วง 1980 - 1990 มีการเพิ่มความสามารถทางด้านระบบขาย ระบบบัญชีการเงิน และระบบการคิดต้นทุน ทำให้ธุรกิจสามารถบริหารทรัพยากรขององค์กรได้ดีขึ้น จึงมีการตั้งชื่อระบบเป็นระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร(Enterprise Resource Planning: ERP)

แนวคิดและทฤษฎีการวัดความสำเร็จของระบบ ERP

Delone & McLean, (1992, 2003) ได้ทำการศึกษาความสำเร็จของระบบสารสนเทศ ซึ่งเป็นการค้นหาเฉพาะตัวแปรตาม ได้เป็นรูปแบบจำลองความสำเร็จของระบบ เป็น 6 กลุ่มดังนี้ 1) คุณภาพของระบบ ได้แก่ ความง่ายต่อการใช้งาน ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องของระบบ 2) คุณภาพของสารสนเทศ ได้แก่ ความเข้าใจข้อมูลสารสนเทศ ตรงกับความต้องการ 3) คุณภาพของการบริษัทผู้จัดจำหน่ายระบบ/ บริษัทที่ปรึกษา ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กร 4) ผลกระทบส่วนบุคคล ได้แก่ การเพิ่มผลผลิตในส่วนบุคคล มีประโยชน์ในการทำงานส่วนบุคคล 5) ผลกระทบการทำงานร่วมกัน ได้แก่ มีส่วนร่วมมือในการทำงาน 6) ผลกระทบต่อองค์กร ได้แก่ การลดต้นทุน เพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้า

ปัจจัยและผลกระทบในการนำระบบ ERP มาใช้ภายในองค์กร

ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในองค์กร Sneller (1986) ได้ทำการศึกษา โดยนำ ปัจจัยสู่ความสำเร็จ มาจัดกลุ่มตามทฤษฎีการบริหารจัดการแบบดั้งเดิม ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ด้วยกัน ดังนี้

- 1) ด้านการวางแผน ประกอบด้วย การบริหารโครงการอย่างมีขอบเขต และมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนและชัดเจน
- 2) ด้านการจัดองค์กร ประกอบด้วย ผู้จัดการ โครงการแบบเต็มเวลา ผู้จัดการโครงการจะต้องรายงานการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร โครงการต้องคำนึงถึงเวลาและงบประมาณ รวมทั้งกำหนดภาระงาน
- 3) ด้านการจัดคนเข้าทำงาน ประกอบด้วย การฝึกอบรมผู้ใช้ระบบอย่างถูกต้อง การทดสอบและติดตามการฝึกอบรม
- 4) ด้านการสั่งการหรือการนำ ประกอบด้วย การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง
- 5) ด้านการควบคุม ประกอบด้วย การควบคุมจากผู้บริหารระดับสูง และการตรวจสอบจากคณะกรรมการอย่างน้อยเดือนละ ครั้ง

ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี Chien & Tsaur (2007) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัววัดความสำเร็จของระบบ ERP โดยนำรูปแบบจำลอง DeLone & McLean, 1992 , 2002) มาใช้ มีข้อเสนอแนะว่าตัวชี้วัดที่มีผลต่อความสำเร็จของระบบ ERP ส่วนใหญ่คือด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพการให้บริการ และด้านคุณภาพของสารสนเทศ จากการทบทวนวรรณกรรม จะพบว่า ความเหมาะสมทางธุรกิจและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ คือการที่ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการนำระบบ IT ที่เหมาะสมกับการใช้งานในกระบวนการธุรกิจของตนมาเพิ่มศักยภาพให้แก่องค์กรประกอบด้วย 1 ด้านผู้จำหน่ายหรือให้บริการทางด้าน ERP ปัจจุบันมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ในการได้ความได้เปรียบทางการแข่งขันในบางครั้ง องค์กรมีความจำเป็นต้องพึ่งพานักกลางภายนอกเข้ามาให้คำปรึกษา และสนับสนุนการทำงานเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงาน 2 ด้านคุณภาพของตัวระบบ ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการติดตั้งระบบ ERP (Zhang et al., 2005) ซึ่ง คุณภาพของระบบประกอบ ระดับการใช้งานง่าย ความเหมาะสมของตัวซอฟต์แวร์ ERP กับลักษณะการดำเนินงานขององค์กร (Yusuf et al., 2004) 3 ด้านคุณภาพของข้อมูล เป็นการวัดผลลัพธ์ของระบบสารสนเทศ ประกอบด้วย คุณภาพ 4 ด้าน

(Wang & Strong, 1996) ดังนี้ 1) คุณภาพโดยทั่วไปของข้อมูล 2) คุณภาพโดยธรรมชาติของข้อมูล 3) คุณภาพข้อมูลในแง่ของการเข้าถึง 4) คุณภาพของข้อมูลในแง่ของการนำเสนอ

ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กร (ERP) กับบทบาทหน้าที่ของนักบัญชีและนักการเงิน

เทคโนโลยีในปัจจุบันระบบข้อมูลสารสนเทศส่วนใหญ่จะนำเสนอในลักษณะข้อมูลเชิงวิเคราะห์และในคราวจะมีโปรแกรมสำเร็จรูปหลากหลายรูปแบบสำหรับนักพัฒนาระบบ เพื่อใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศ การเลือกโปรแกรมที่เหมาะสมกับองค์กร ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับองค์กร ซึ่งระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร(ERP) สามารถช่วยให้การบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการเชื่อมโยงข้อมูลและกระบวนการทำงานของทุกส่วนงานในองค์กรได้เป็นอย่างดี ความรู้ทางด้านบัญชีและการเงินได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาเมื่อองค์กรได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการทำงานของนักบัญชีและนักการเงินมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบัญชีการเงิน บัญชีบริหาร การตรวจสอบบัญชี ภาษีอากร หรือการบัญชีต้นทุน ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีซึ่งมีผลต่อการทำงานของนักบัญชีและนักการเงิน(Scapen, Yaayeri & Scapens, 1998; Sutton, 1999; Bhimani, 2003; Chapman & Chua, 2003; Chapman, 2005; Dechow, Granlund & Mouritsen, 2006, 2007; Granlund, 2007,2009) ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศและการบัญชีมีการเปลี่ยนแปลง

ระบบงานบัญชีและงานการเงินถือเป็นหัวใจขององค์กรเพราะเป็นหน่วยงานที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กรเพื่อให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลเพื่อนำไปวางแผนและตัดสินใจ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยเฉพาะระบบ ERP ในส่วนงานด้านบัญชีและการเงินถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอันก่อให้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร (Pakkaya, & Akmesse, 2011) ซึ่งสร้างความสะดวกและรวดเร็วให้กับส่วนงานบัญชีและงานการเงิน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อบทบาทและหน้าที่ของงานบัญชีบริหารและงานการเงิน

Russell (1999) โดยกล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ของนักบัญชีจะไม่ได้เป็นเพียงผู้มีหน้าที่จัดหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อเสนอแก่ฝ่ายบริหารเท่านั้น แต่จะต้องเกี่ยวกับการวิเคราะห์ธุรกิจมากขึ้น มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาภายในให้แก่แผนกต่าง ๆ มากขึ้น และนักบัญชีจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และความสามารถกว้างขึ้น เพื่อสนับสนุนการทำงาน

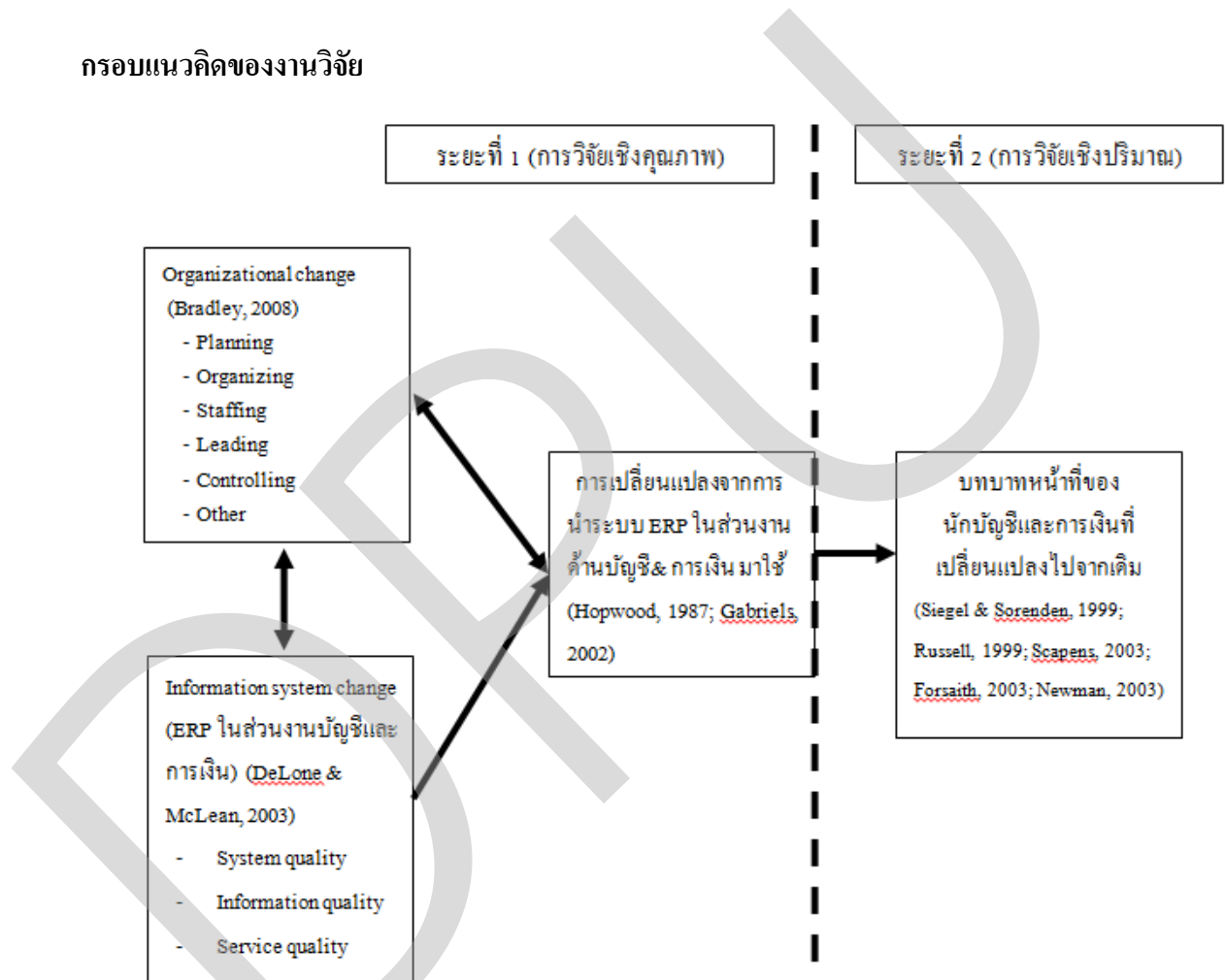
ระหว่างแผนกได้เป็นอย่างดี อาทิเช่น ทักษะด้านการสื่อสาร ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ทักษะการวิเคราะห์ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของแผนกต่าง ๆ และทักษะที่จำเป็นมากที่สุดคือ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Forsaith (2003) ว่าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลกระทบโดยตรงต่อการทำงานของนักบัญชี ซึ่งเป็นผลว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ย่อมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานขององค์กร ระบบการค้าและการบริหาร ย่อมเป็นผลกระทบต่อบทบาทของฝ่ายบัญชี เพราะฝ่ายบัญชีเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการเปลี่ยนแปลงบางอย่างส่งผลโดยตรงต่อหน้าและบทบาทของนักบัญชี เช่นการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรอย่างรวดเร็ว Sia (2002) ได้ทำการศึกษาว่า ระบบ ERP มีส่วนผลักดันให้การทำงานของนักบัญชีมีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่ พบว่าระบบ ERP สามารถติดตามข้อมูลทั้งด้านรายได้และค่าใช้จ่ายจากทุก ๆ แผนกเพื่อจัดทำรายงานได้เป็นอย่างดี และยังสามารถตรวจสอบการป้อนข้อมูลที่อาจผิดพลาดได้ดีกว่า โดยอาศัย Controlling module (CO) ในระบบ ERP จึงสรุปได้ว่า ระบบ ERP มีผลต่อการทำงานและประสิทธิภาพของงานในส่วนของการบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ

จากการวิจัยที่ผ่านมา การนำระบบ ERP มาใช้ในส่วนงานด้านบัญชีและการเงินส่งผลให้องค์กรต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการ และโครงสร้างองค์กร (Business Process Reengineering) หรือการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ให้กลายเป็นกลยุทธ์ทางการแข่งขันในตลาด ระบบ ERP เป็นเทคโนโลยีที่มีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก และถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรให้มีความเป็นมาตรฐาน และพัฒนาความสามารถในการรวมข้อมูลสารสนเทศขององค์กรเข้าด้วยกัน (Chapman & Chua, 2000) เพื่อให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนนำเสนอ ให้กับผู้บริหาร ทำให้ผู้บริหารได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการตัดสินใจซึ่งส่งผลดีต่อการดำเนินงานและการเติบโตขององค์กร

นักการเงินมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ดังนี้ 1) การเป็นหุ้นส่วน และเป็นที่ปรึกษาในการตัดสินใจ 2) นักการเงินจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานภายในองค์กรเพิ่มมากขึ้น 3) นักการเงินมีส่วนร่วมในการวางกลยุทธ์ทางธุรกิจเพิ่มมากขึ้น 4) นักการเงินจะต้องมีความรู้ทางคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น 5) มีการสร้างทีมงานที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพิ่มมากขึ้น 6) มีส่วนร่วมในการประเมินภาพขององค์กร 7) มีการใช้รายงานสารสนเทศน้อยลง แต่มีการตีความและวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น 8) มีการใช้เครื่องมือ

ทางการเงินเพิ่มมากขึ้น 9) มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น 10) มีส่วนร่วมในด้าน การดำเนินงานและออกแบระบบเพิ่มมากขึ้น ซึ่งบทบาทหน้าที่ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วในช่วงปี 2538 – 2542 เมื่อเทียบกับในช่วง 5 ปีก่อนนี้ และเขาเชื่อว่าอัตราการ เปลี่ยนแปลงนี้ยังคงจะเพิ่มขึ้นต่อไปในอีก 3 ปีข้างหน้า(Siegel & Sorensen, 1999)

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยนี้พัฒนามาจาก Delone & McLean (2003), Bradley (2008), Hopwood (1987), Gabriels (2002), Siegel & Sorenden (1999), Russell (1999), Scapens (2003), Forsaith (2003), Newman (2003) ที่ได้ศึกษาพบว่าความก้าวหน้าทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานขององค์กรและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของนักบัญชีและนักการเงิน โดยมีสมมุติฐานว่ามีปัจจัยสำคัญหลายอย่างทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการการทำงานและมีการนำ

ระบบ ERP มาใช้ในงานด้านบัญชีและการเงินซึ่งส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่ของนักบัญชีและการเงิน

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาถึง ปัจจัยและผลของการใช้ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กร(ERP) ในส่วนของระบบงานด้านบัญชีและการเงินที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนักบัญชีและนักการเงินในองค์กรธุรกิจไทย ที่ติดตั้งและนำระบบ ERP ในส่วนของระบบงานด้านบัญชีและการเงินในองค์กรมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และ ระดับปฏิบัติงาน ของฝ่ายบัญชีและการเงิน และฝ่าย IT องค์กรประมาณ 6 คน ที่ได้รับผลกระทบและมีส่วนได้เสียในการติดตั้งและนำระบบ ERP ไปใช้งานในส่วนของระบบงานด้านบัญชีและการเงิน

ขั้นตอนในการทำวิจัย

โดยกำหนดขอบเขตของงานวิจัยเป็นการศึกษาในส่วนที่เป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ใช้ระบบ ERP ในส่วนของงานบัญชีและงานการเงิน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยจะเน้นไปที่การใช้ซอฟต์แวร์ ERP ที่เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป และเป็นโปรแกรมที่บริษัทพัฒนาขึ้นมาใช้เอง โดยมีระยะเวลาของการติดตั้งและใช้ระบบ ERP ในส่วนของงานบัญชีและงานการเงิน มาไม่น้อยกว่า 3 ปี อาทิเช่น SAP , ORACLE หรือโปรแกรมที่บริษัทพัฒนาเอง

ส่วนที่ 1. เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงทางด้านการเงิน ด้านบัญชี และทางด้าน IT เพื่อทราบถึงรายละเอียดขององค์กร ประเภท และระดับการติดตั้ง การใช้งานของระบบ ERP รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ และผลของการใช้ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กรด้านการบัญชีและการเงินที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของนักบัญชีและนักการเงิน

ส่วนที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความเห็นที่มีต่อการติดตั้งและนำระบบ ERP ไปใช้งานในองค์กร เพื่อเป็นการยืนยันรายละเอียดและลำดับความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของนักบัญชีและนักการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลง โดยกลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้ใช้ในองค์กรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ได้มีการติดตั้งและนำระบบ ERP ในส่วนงานบัญชีและงานการเงินไปใช้งานแล้วอย่างน้อย 3 ปี และเป็นผู้ใช้งานหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดตั้งระบบ ERP ในส่วนงานบัญชี

และงานการเงินหรือระบบย่อยที่สามารถเรียกชื่อเทียบเคียงและมีความสามารถเทียบเท่าระบบย่อยในสำนักงานบัญชีและงานการเงิน เป็นสำคัญ การเก็บข้อมูลจะใช้วิธีการแจกแบบสอบถามแก่นักงานตามตำแหน่ง 3 ระดับ คือ ผู้บริหารระดับสูงฝ่ายบัญชี ผู้บริหารระดับสูงฝ่ายการเงิน และผู้บริหารระดับสูงฝ่ายไอที

บทสรุป

งานวิจัยนี้เลือกวิธีการวิจัยแบบผสม คือในช่วงแรก จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้ที่ใช้งานระบบ ERP ในสำนักงานบัญชีและงานการเงินอย่างน้อย 3 ปี เกี่ยวกับปัจจัยและผลกระทบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของนักบัญชีและนักการเงิน และในช่วงที่สอง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนักบัญชีและนักการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

พลพฐ ปิยวรรณ และ สุภาพร เจริญเยี่ยม. (2549). ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กรในงานบัญชี. สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีชา พันธุมสินชัย(บรรณาธิการ) และ อุทัย ต้นละมัย. (บรรณาธิการร่วม). (2547). ERP-เผยวิธีทำ จริง:Revealing the Actual Implementation Process. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ แอล ที อาร์ต.

พลพฐ ปิยวรรณ และ สุภาพร เจริญเยี่ยม. (2553). ระบบสารสนเทศทางการบัญชี. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

บทความ

นพวรรณ รักยุติธรรมกุล. (2544). การศึกษาการนำซอฟต์แวร์ ERP (Enterprise Resource Planning)มาประยุกต์ใช้งานในองค์กรไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวรรณ หวังเจริญเดช. (2547). นักบัญชีในบทบาทของ ซีเอฟโอ. Naresuan University Journal. 12(2).หน้า 51 – 56.

วิทยานิพนธ์

กิตติณัฐ วัจวิจิตร. (2547). ผลกระทบของการใช้ระบบการวางแผนทรัพยากรขององค์กรต่อการเปลี่ยนแปลงเทคนิคการบัญชีบริหาร. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต. สาขาการบัญชี. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพศาล จันทรัมย์. (2551). การพัฒนารูปแบบระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กรในกระบวนการผลิตที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของอุตสาหกรรมรถยนต์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

อรุณ คงรุ่งโชค. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับของผู้ใช้งานบัญชีต่องานที่ปรึกษาระบบการวางแผนทรัพยากรองค์กร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การค้นคว้าอิสระ

ดวงรัตน์ คงสุวรรณ. (2549). การบริหารในเชิงการจัดการการเปลี่ยนแปลงโครงการติดตั้งระบบ ERP. การค้นคว้าอิสระ. วิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาต่างประเทศ

Books

Laudon.C. & Laudon.P. (2000). **Management Information Systems : Organization and Technology in the Networked Enterprise**, Sixth edition: Prentice Hall.

Laudon.C. & Laudon.P. (2006). **Management Information Systems Managing The Digital Firm**. Pearson Education.

Articles

Bingi,P., Sharma, M.K., & Godla, J.K. (1999). “Critical issues affecting and ERP implementation”, **Information Systems Management**, 16, 3. Pp.7-14.

Bradley. (2011, January). An empirical investigation of the impacts of internal/external facilitators on the project success of ERP: A structural equation model. **Decision Support Systems**, Volume 50, Issue 2, Pages 480-490.

Chien and Tsaor. (2007). Investigating the success of ERP systems: Case studies in three Taiwanese high- tech industries. **Computers in Industry**, 58(8-9), Pp 783-793 .

Davenport,T. (2000). Mission critical:Realizing the promise of enterprise system. **Harvard Business School Press**.

Davison ,W.H. (1993). Beyond re-engineering : The three phases of business transformation, IBM Syst DeLone and McLean. (2003). The DeLone and McLean Model of Information System Success: A Ten-Year Update. **Journal of Management InformationSystems**. 19(4). Pp.930.

DeLone and McLean. (2003). The DeLone and McLean Model of Information System Success: A Ten-Year Update. **Journal of Management Information Systems**. 19(4). Pp.930.

Grabriels. (2002). The Impact of Enterprise Resource Planning Systems(ERPS) on the Management Accounting(Information) Systems of an Organization. **Working Paper,**

Parlakkaya, Cetin & Akmese. (2011). Enterprise Resource Planning Systems' Impact on Accounting Processes in Turkey: A Research on the Largest 500 Industrial Firms. **The Business Review, Cambridge**, 17(2). Pp. 167 – 174.

Sai, Fan, Leu, Chou and Yang. (2007). The relationship between implementation variables and performance improvement of ERP systems, **International Journal of Technology Management**, 38(4),Pp. 350.

Scapens and Mostafa. (2003). ERP systems and management accounting change: opportunities or impact? A research note: **European Accounting Review**. 12. 1. Pp. 201-233.

Zhang, Lee, Huang , Zhang and Huang. (2005). A framework of ERP systems implementation success in China: An empirical study. **International Journal of Production Economics**, 98(1), Pp 56-80.

Dissertations

Arunthari, S.& Hasan, H. (2005). **ERP System Adoption and Vendor Selection by Locally owned and Multinational Companies In Thailand**. Thesis. Doctor of Philosophy, University of Wollongong.

Electronic Sources

Forsyth, D., Tilt, C. & Xydias-Lobo, M. (2003). The future of management accounting. A South Australian Perspective.(On-line serial). Available from: **<<http://www.ssn.flinders.edu.au /commerce/research papers/03-2.pdf>>.**

Russell, K. A. Siegel G. H. & Kulesza C. S. (1999). Counting More, Counting Less: Transformations in the Management Accounting Profession. Strategic Finance. [On-line serial]. Available **<from:<http://www.imanet.org/ima/docs/1600/1565.pdf>>.**

อิทธิพลของภูมิความรู้ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร
และความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

หงษ์ลักษณ์ หอมสุคนธ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภูมิความรู้ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของภูมิความรู้ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กรและความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ทำการสุ่มตัวอย่างจากบุคลากรระดับปฏิบัติการ สำนักงานใหญ่ราษฎร์บูรณะ จำนวน 400 คน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติพรรณนาและสถิติทดสอบพหุคูณ ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุไม่เกิน 30 ปี มีสถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอายุในการปฏิบัติงาน 1-5 ปี และมีระดับเงินเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท โดยความผูกพันต่อองค์กร มีความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X}=3.91$ และ $S.D.=0.623$) รองลงมาคือภูมิความรู้ความชำนาญในตน ($\bar{X}=3.70$ และ $S.D.=0.537$) และสุดท้ายคือ การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร ($\bar{X}=3.54$ และ $S.D.=0.688$) ตามลำดับ โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) 2) ภูมิความรู้ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร และความผูกพันต่อองค์กร มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 50.4 ดังนั้นผู้บริหารไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบริหารงาน ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน เพื่อ

ส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้องค์การประสบความสำเร็จ และเจริญเติบโตต่อไป

คำสำคัญ: อิทธิพล, ภูมิความรู้ความชำนาญในตน, การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร, ความผูกพันต่อองค์กร, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

บทนำ

ประเทศไทยในอนาคตมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านกระแสโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เศรษฐกิจ ระบบการเมืองที่แตกต่างกัน ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่นานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการต้องสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร แต่ขณะที่องค์กรมีบุคลากรที่มีคุณภาพแล้ว สิ่งที่จะต้องพิจารณาต้องกระทำ ในประการต่อมาคือการธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรเหล่านั้นให้มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่ดี เพื่อที่ว่าบุคลากรที่มีค่าเหล่านั้น จะสร้างคุณูปการให้แก่องค์การได้อย่างมหาศาลในที่สุด (ธงชัย วันดิวงษ์, 2533) เพื่อมุ่งให้องค์การมีความเจริญก้าวหน้า บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เป็นธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งที่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการกำกับกิจการที่ดี (Good Governance) จากตลอดระยะเวลากว่า 66 ปีที่ผ่านมา มุ่งมั่น ในการพัฒนาองค์กร และพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินใหม่อย่างสม่ำเสมอ (ธนาคารกสิกรไทย จำกัด มหาชน, 2554) เช่นเดียวกันเป็นองค์กรหนึ่งที่ตั้งใจเห็นถึงความสำคัญประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เนื่องจากธนาคารเป็นงานที่จะต้องใช้ทักษะ ความสามารถ ความละเอียดรอบคอบและการพัฒนาศักยภาพอย่างสูงในการปฏิบัติงาน รวมถึงการทุ่มเทแรงกาย ความคิด และการบริหารงานนั้นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ร่วมกันซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนั้นองค์กรต้องบริหารให้บุคลากรเกิดความรู้ความสามารถให้เกิดเป็นปัจจัยชี้ขาดในการแข่งขัน รวมทั้งอุทิศความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ รับผิดชอบต่อหน้าที่ กระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มประสิทธิภาพด้วย

จะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้นเป็นผลปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพอใจแก่มวลมนุษย์และจะได้ผลกำไรจากผลการปฏิบัติงานนั้นด้วย ซึ่งการที่จะบริหารบุคลากรที่ดีและสร้างให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน (ประภัสสร ศรีไธยา, 2550; ปิยะวรรณ มารวิชัย, 2550; ประเสริฐศักดิ์ สุประภาส, 2552 และ ศิริลักษณ์ สมัครงศ์, 2551) ตลอดจนวิธีการต่างๆ เพื่อให้ตระหนักว่าพวกเขาเป็นส่วนสำคัญขององค์กรและมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กร ทูมเหตุความรู้ความสามารถในอันที่จะเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ได้รับความยุติธรรมในองค์กร รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้สึกรู้สึกผูกพันกับองค์กร ในทักษะด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง อันส่งผลที่จะนำไปสู่ผลงานที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน สามารถนำไปสู่ความสำเร็จรุ่งเรืองขององค์กรต่อไปในอนาคต

โดยความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญตัวหนึ่งในการชี้นำในการรักษาบุคลากรให้คงอยู่ในองค์กร เนื่องจากบุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูง มักมีความปรารถนาที่จะคงอยู่กับองค์กรต่อไป (พนัสนิพนธ์ วงศ์เป็ง, 2553) องค์กรควรมีปัจจัยอะไรที่ทำให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กร เพราะความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้บุคลากรมีส่วนช่วยให้การดำเนินการขององค์กรสำเร็จตามเป้าหมาย และสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้องค์กรในอนาคตได้อย่างมั่นคง

นอกจากนี้ภูมิความรู้ความชำนาญในตน (Human Capital) ก็มีความจำเป็นในการที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จในสังคม ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ เนื่องจากบุคลากรมีความสามารถที่หลากหลายที่ โดยแต่ละคนมีคุณค่าจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อลงทุนในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การฝึกอบรม การสอนงานที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นการเพิ่มคุณภาพให้บุคลากรที่มีกลไกการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งมิติ การพัฒนาร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ การสร้างศักยภาพบุคลากรให้มีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรใหม่หรือบุคลากรเก่าจะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (วรินทร์ บุญยั้ง, 2554) ในการพัฒนาบุคลากรไม่ว่าจะพัฒนาด้านต่างๆ คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านความสามารถ (อรุณญา อ่อนรัักษ์, 2551) ซึ่งบุคลากรถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมผลักดันให้สมรรถนะขององค์กร ให้องค์กรจะอยู่รอดและเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รวมทั้งการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (Perception of organization Support) เป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้เกิดพฤติกรรมทางบวกของบุคลากรที่เกิดขึ้นภายในองค์กร จากการรวบรวมงานวิจัยในอดีตจำนวน 73 เรื่องของ Rhoades และ Eisenberger (2000 อ้างถึงใน พณีพรรณ วงศ์เป็ง , 2553) พบว่าการได้รับการเอาใจใส่ดูแลที่ดีจากองค์กร 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมในองค์กร ด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและด้านสภาพการทำงาน จะส่งผลทางบวกต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต่อองค์กร ส่งผลให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการปฏิบัติงาน ทุ่มเทกับการปฏิบัติงาน ทุ่มเทร่างกายและแรงใจอย่างจริงใจ เพิ่มพูนการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับภูมิความรู้ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร และความผูกพันของพนักงานต่อองค์กร บุคลากรของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) จะนำผลของการวิจัยเสนอให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องไปพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาวิธีการบริหารจัดการให้เหมาะสมมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้ดำรงอยู่กับองค์กร ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินขององค์กร และความท้าทายของธุรกิจในด้านต่างๆได้ นำไปสู่การปฏิบัติงานรวมถึงสอดคล้องกับเป้าหมายที่ได้วางแผนตามที่กำหนดไว้ เพื่อให้ธนาคารกสิกรไทยสามารถดำรงความเป็นผู้นำและประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ในการดำเนินธุรกิจอย่างสง่างามและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้องค์การคงอยู่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิความรู้ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของ ภูมิความรู้ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กรและความผูกพันต่อองค์กรที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในวิจัย คือ บุคลากรระดับปฏิบัติการของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ราษฎร์บูรณะ จำนวน 2,244 คน โดยผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และคำนวณตามสูตรของ Yamane (1973 อ้างถึงใน จริยา หอมกรุ่น, 2549) ได้ประชากรตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร 4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับภูมิความรู้ ความชำนาญในตน 5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร โดยตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามลักษณะเลือกตอบ ส่วนตอนที่ 2, 3, 4 และ 5 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิดให้เลือกตอบ ชนิดประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 มากที่สุด 4 มาก 3 ปานกลาง 2 น้อย และ 1 น้อยที่สุด

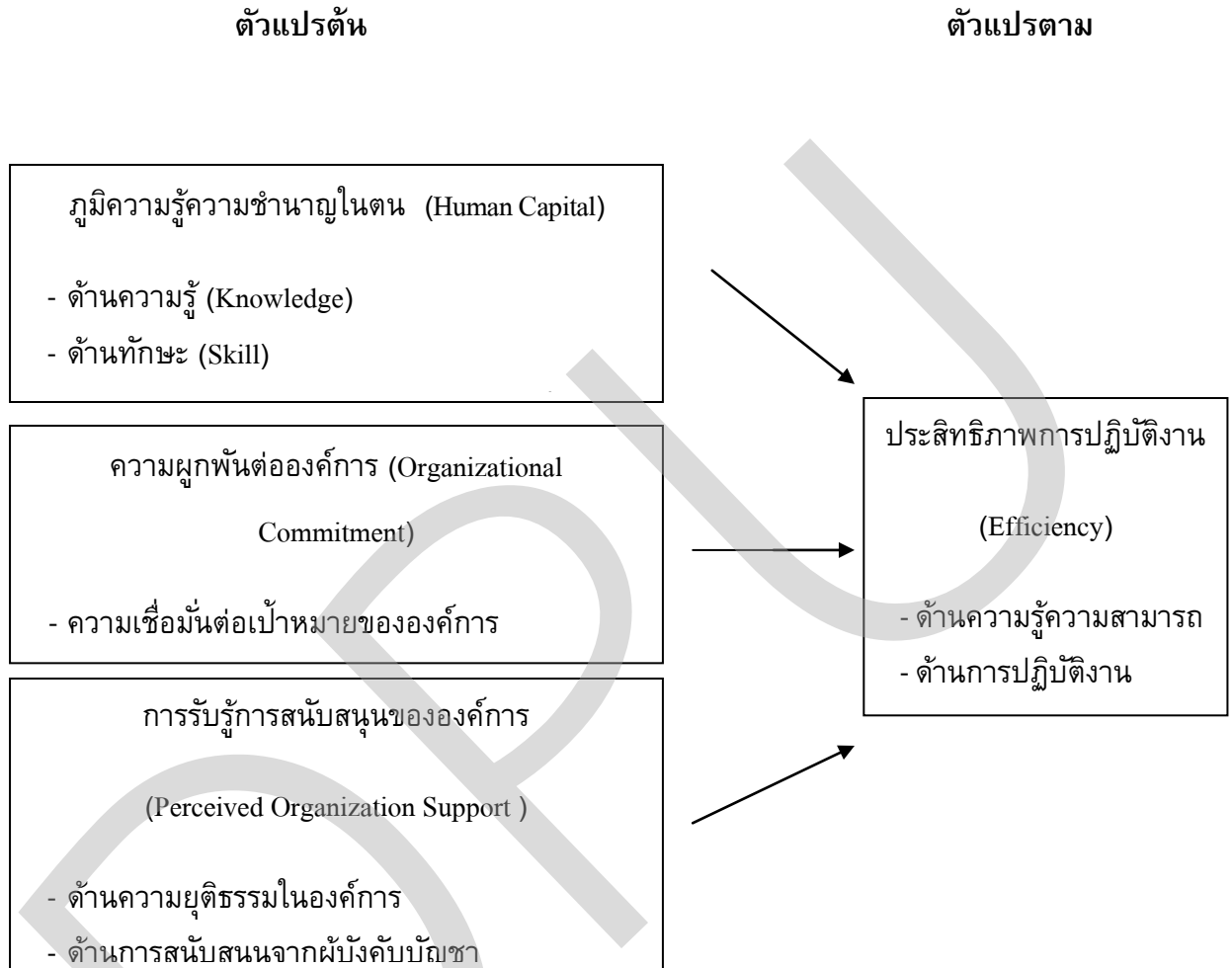
การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้หลักสถิติดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุงานในการปฏิบัติงาน ระดับเงินเดือน ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยด้านภูมิความรู้ ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

2. สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของอิทธิพลของภูมิความรู้ ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร และความผูกพันต่อองค์กร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็นดังนี้

3.1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 ภูมิความรู้ความชำนาญในตน ของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

รวมภูมิความรู้ความชำนาญในตน	\bar{X}	(S.D.)	ความหมาย
1) ด้านความรู้	3.68	0.606	มาก
2) ด้านทักษะ	3.73	0.592	มาก
3) ด้านความสามารถเฉพาะตัวหรือพรสวรรค์	3.68	0.586	มาก
รวม	3.70	0.537	มาก

จากตาราง พบว่าระดับความคิดเห็นของภูมิความรู้ความชำนาญในตน ของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$ และ $S.D.=0.537$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า บุคลากรมีความภูมิความรู้ความชำนาญในตน ในด้านทักษะ ($\bar{X}=3.73$ และ $S.D.=0.592$) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรู้ ($\bar{X}=3.68$ และ $S.D.=0.606$) และด้านความสามารถเฉพาะตัวหรือพรสวรรค์ ($\bar{X}=3.68$ และ $S.D.=0.586$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร ของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

รวมการรับรู้การสนับสนุน	\bar{X}	(S.D.)	ความหมาย
1) ด้านความยุติธรรมในองค์กร	3.47	0.782	ปานกลาง
2) ด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา	3.66	0.773	มาก
3) ด้านสภาพการทำงาน	3.49	0.792	ปานกลาง
รวม	3.54	0.688	ปานกลาง

จากตาราง พบว่าระดับความคิดเห็นของการรับรู้การสนับสนุนขององค์กรของ กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.54$ และ $S.D.=0.688$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า บุคลากรมีการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร ในด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ($\bar{X}=3.66$ และ $S.D.=0.773$) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสภาพการทำงาน ($\bar{X}=3.49$ และ $S.D.=0.792$) โดยด้านความยุติธรรมในองค์กร ($\bar{X}=3.47$ และ $S.D.=0.782$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 3 ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

รวมความผูกพันต่อองค์กร	\bar{X}	(S.D.)	ความหมาย
1) ด้านความเชื่อมั่นต่อเป้าหมายขององค์กร	3.90	0.702	มาก
2) ด้านการทุ่มเทต่อการปฏิบัติงานในองค์กร	4.04	0.642	มาก
3) ด้านการคงความเป็นสมาชิกในองค์กร	3.79	0.732	มาก
รวม	3.91	0.623	มาก

จากตาราง พบว่าระดับความคิดเห็นของความผูกพันต่อองค์กร ของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$ และ $S.D.=0.623$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กร ในด้านการทุ่มเทต่อการปฏิบัติงานในองค์กร ($\bar{X}=4.04$ และ $S.D.=0.642$) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเชื่อมั่นต่อเป้าหมายขององค์กร ($\bar{X}=3.90$ และ $S.D.=0.702$) โดยด้านการคงความเป็นสมาชิกในองค์กร ($\bar{X}=3.79$ และ $S.D.=0.732$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

รวมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	\bar{X}	(S.D.)	ความหมาย
1) ด้านความรู้ความสามารถ	3.87	0.546	มาก
2) ด้านการปฏิบัติงาน	3.89	0.576	มาก
3) ด้านการใช้ทรัพยากร	3.75	0.591	มาก
รวม	3.84	0.507	มาก

จากตาราง พบว่าระดับความคิดเห็นของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$ และ $S.D.=0.507$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า บุคลากรมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.89$ และ $S.D.=0.576$) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรู้ความสามารถ ($\bar{X}=3.87$ และ $S.D.=0.546$) โดยด้านการใช้ทรัพยากร ($\bar{X}=3.75$ และ $S.D.=0.591$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

5.2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ตารางที่ 5 ภูมิความรู้ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร และความผูกพันต่อองค์กร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

ตัวพยากรณ์	b	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
ภูมิความรู้ความชำนาญในตน	0.648	0.686	18.819	0.000*	1.000	1.000
ค่าคงที่ (a) = 1.444	$R^2 = 0.470$		* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05			
ตัวพยากรณ์	b	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร	0.306	0.416	9.127	0.000*	1.000	1.000

ค่าคงที่ (a) = 2.754	$R^2 = 0.171$	* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05				
ตัวพยากรณ์	b	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
ด้านความผูกพันต่อองค์กร	0.495	0.609	15.308	0.000*	1.000	1.000
ค่าคงที่ (a) = 1.903	$R^2 = 0.369$	* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05				

จากตารางพบว่า ด้านภูมิความรู้ความชำนาญในตนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) มากกว่าด้านการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร และปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร โดยตัวแปรทุกด้านส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และสามารถอธิบายความแปรปรวน ได้ร้อยละ 47.0, 36.9 และ 17.1 ตามลำดับ ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

พบว่าอิทธิพลของปัจจัยด้านภูมิความรู้ความชำนาญในตน การรับรู้การสนับสนุนขององค์กร และความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านภูมิความรู้ความชำนาญในตน ($\beta=0.686$) มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) มากกว่าปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร ($\beta=0.609$) และปัจจัยด้านการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร ($\beta=0.416$) ตามลำดับ

โดยที่ด้านภูมิความรู้ความชำนาญในตน ในด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความสามารถเฉพาะตัวหรือพรสวรรค์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 46.9 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลยาภรณ์ ทั้งสุภูมิ (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตามแนวทางการจัดการความรู้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สภาพปัจจุบันการพัฒนาทุนมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตามแนวทางการจัดการความรู้ พบว่าด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ปัจจัยด้านการจัดการระบบความรู้ ปัจจัยด้านการแบ่งปันความรู้

ปัจจัยด้านการใช้ความรู้ มีการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการปฏิบัติราชการของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดก็เช่นเดียวกันมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร ในด้านความยุติธรรมในองค์กร ด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และด้านสภาพการทำงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 16.7 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา หอมกรุ่น (2549) ศึกษาเรื่อง การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษาบริษัทประกันแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรในระดับปานกลาง และในด้านทั้ง 3 ด้านคือ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านความยุติธรรมในองค์กร ด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและด้านสภาพการทำงานอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน รวมทั้งงานวิจัยของ เปรมจิตร คล้ายเพชร (2548) ศึกษาเรื่อง การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความยุติธรรมองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร และความตั้งใจลาออก ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรทุกด้านและโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร และมีความสัมพันธ์ทางลบกับความตั้งใจลาออก และงานวิจัยของ พณีพรรณ วงศ์เป็ง (2553) ศึกษาเรื่อง การรับรู้สนับสนุนจากองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษาโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่าพนักงานมีการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับสูงและในรายได้ ด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความยุติธรรมในองค์กร ด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาอยู่ในระดับสูง และด้านสภาพการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความผูกพันต่อองค์กร ในด้านการทุ่มเทต่อการปฏิบัติงานในองค์กร ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้ร้อยละ 40.4 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ มั่งนุ้ย (2553) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารกสิกรไทย ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงาน ผลการวิจัยพบว่า พนักงานธนาคารกสิกรไทยที่ปฏิบัติงานสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมแล้วพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก รวมทั้งงานวิจัยของประภัสสร ศรีไศยา (2550) ศึกษาเรื่อง

ผลกระทบของความผูกพันกับองค์กรของพนักงานต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษา บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ภาพพจน์ทางบวกกับความผูกพันกับองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับความผูกพันกับการทำงานแต่อย่างใด และความผูกพันกับองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงาน งานวิจัยของพนีพรรณ วงศ์เป็ง (2553) ศึกษาเรื่อง การรับรู้สนับสนุนจากองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษา โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ พนักงานมีการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับสูงและในรายได้ ด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความยุติธรรมในองค์กร ด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาอยู่ในระดับสูง และด้านสภาพการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

สรุปได้ดังนี้ จากผลการวิจัยด้านภูมิความรู้ความชำนาญในตน ในด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความสามารถเฉพาะตัวหรือพรสวรรค์ ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร ในด้านความยุติธรรมในองค์กร ด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และด้านสภาพการทำงาน และปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร ในด้านการทุ่มเทต่อการปฏิบัติงานในองค์กร ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ดังนั้นแล้วองค์กรต้องให้ความสำคัญในทุกๆด้าน ผู้บริหารควรมีความเอาใจใส่บุคลากรเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบรรยากาศในที่ทำงานให้ดูร่มรื่น ความเป็นกันเอง สนับสนุนให้ความก้าวหน้าในสายงาน กระบวนการกำหนดด้านผลตอบแทนต้องมีความยุติธรรม เป็นมาตรฐานเดียวกัน เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้เป็นตัวที่ส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อให้องค์กรนำไปประยุกต์ใช้ดังต่อไปนี้การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถเป็นแนวทางที่ช่วยในการตัดสินใจในการพัฒนาโดยองค์กรเน้นการพัฒนาตนเองและฝึกฝนภูมิความรู้ความชำนาญในตนของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ และนอกจากการที่ส่งเสริมให้มีการฝึกทักษะและ

วิเคราะห์ในการปฏิบัติงานแล้ว ซึ่งในปัจจุบันข่าวสารทางสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต หรือสื่ออื่นๆ นั้นล้วนย่อมส่งผลต่อเพิ่มความรู้ของบุคลากร ศักยภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้น ดังนั้นองค์กรก็ควรสอดแทรกแนวคิดในการสนใจ ข่าวสาร ความรู้ใหม่ๆ การพัฒนาทักษะต่างๆ นั้น ย่อมส่งผลที่ดีต่อตนเองเสมอและองค์กร

นอกจากนี้ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้สนับสนุนขององค์กร โดยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้แก่บุคลากร ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อบุคลากร เช่น การให้คำยกย่องชมเชย การบัญชาอย่างจริงจัง ในการใช้กฎระเบียบต่อผู้ที่ปฏิบัติงานที่ไม่ดี โดยใช้เหตุผลต่อ ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรม หากสามารถปฏิบัติได้จะทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกดีต่อ องค์กร รวมทั้งควรคำนึงถึงการส่งเสริมสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ พร้อมไปกับการเพิ่มศักยภาพของบุคลากร จะช่วยให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น ส่งผล ให้คุณภาพงานมีออกมาดีบรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ตั้งไว้ ดังนั้นแล้วผู้บริหารควร สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรให้เกิดขึ้นภายในองค์กร

ตลอดจน การสร้างให้บุคลากรเกิดความผูกพันอันดีต่อองค์กร ไม่ว่าจะเป็น การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงาน ทำงานรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายให้ได้ ตามมาตรฐานและกฎระเบียบที่ได้กำหนดไว้ โดยไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง ทั้งการที่มีความ สัมคคี การดำเนินงานที่ไปในทิศทางสอดคล้องกันระหว่างบุคลากรกับเป้าหมายของ องค์กร ถือเป็นสิ่งที่ทำให้บุคลากรยอมรับในเป้าหมายและนโยบายขององค์กร ทำให้เกิด การทุ่มเทที่จะปฏิบัติงานให้กับองค์กรอย่างเต็มความสามารถ และมีความภูมิใจที่ได้เข้า ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรด้วย ซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคาร กสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในสาขาต่างๆ เพื่อเป็นการขยายผลการศึกษาให้ครอบคลุมมาก ขึ้น แล้วนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกัน

2. ควรเพิ่มตัวแปรต้นให้มากขึ้น เช่น บรรยากาศในองค์กร วัฒนธรรมในองค์กร คุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นต้น ตัวแปรเหล่านี้อาจมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการ ปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ มั่งนุ้ย (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคาร
กสิกรไทย ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จริยา หอมกรุ่น (2549). การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กร
กรณีศึกษาบริษัทประกันแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์, รศ. (2533). การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management).
กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ปรมาภรณ์ เอกอมรพันธ์ (2550). แรงจูงใจในตนเอง ภูมิความรู้ความชำนาญ กลยุทธ์ในการ
ดำเนินธุรกิจและความสำเร็จในการประกอบการของผู้ประกอบการธุรกิจประเภท
ที่พักในเขตพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์ปี 2547 ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประภัสสร ศรีไสยา (2550). ผลกระทบของความผูกพันกับองค์กรของพนักงานต่อ
ประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษา บริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประเสริฐศักดิ์ สุประภาส (2552). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ศึกษา
เฉพาะกรณี กองการพนักงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. วิทยานิพนธ์ปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปิยะวรรณ มารวิชัย (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน
บริษัท อีซี บาย จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

เปรมจิตร คล้ายเพชร (2548). การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความยุติธรรมองค์กรที่มีผลต่อความผูกพันองค์กร และความตั้งใจลาออก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พณีพรรณ วงศ์เป็ง (2553). การรับรู้สนับสนุนจากองค์กรกับความผูกพันต่อองค์กร กรณีศึกษาโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศิริลักษณ์ สมัครวงศ์ (2551). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรและแรงจูงใจในการทำงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานโรงพยาบาลปิยะเวท. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิเทศศาสตร์

วัยรุ่นไทยในยุคการหลอมรวมสื่อ

ลักษมี คงลาภ

บทคัดย่อ

จากงานวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสื่อของวัยรุ่นต่างกลุ่มและการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเปิดรับและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะไทยพีบีเอสสะท้อนให้เห็นถึงภาพของวัยรุ่นกับสื่อในยุคการหลอมรวมสื่อ กล่าวคือ อินเทอร์เน็ตกลายเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตที่ขาดไม่ได้ของวัยรุ่น วัยรุ่นส่วนใหญ่มักจะเปิดรับสื่อมากกว่า 1 สื่อในเวลาเดียวกัน โดยใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อความบันเทิงเป็นหลักและมีดารานักร้องหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ปรากฏทางสื่อเป็นต้นแบบ วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเองต่อการตัดสินใจเลือกเปิดรับสื่อ บทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อการเปิดรับสื่อของวัยรุ่นนับวันจะลดน้อยลง ในปัจจุบันวัยรุ่นสวม 2 บทบาทเป็นทั้งผู้รับสื่อและผู้ผลิตสื่อและต้องการพื้นที่สื่อเฉพาะกลุ่ม วัยรุ่นในยุคการหลอมรวมสื่อจึงเป็นสิ่งที่สังคมควรตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลังที่สร้างสรรค์ในอนาคตต่อไป

วัยรุ่น...วัยแห่งการเปลี่ยนแปลง

วัยรุ่น คือวัยแห่งการก้าวสู่ความเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการในทุกๆด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จากวัยรุ่นจะก้าวสู่ความเป็นคนหนุ่มคนสาวซึ่งกล่าวได้ว่าคนกลุ่มนี้จะเป็นผู้กำหนดอนาคตของชาติ พวกเขาจึงเป็นเสมือนความหวังของสังคม การให้ความสำคัญกับการเติบโตของเด็ก วัยรุ่น และกลุ่มเยาวชนจึงเป็นประเด็นหลักของประเทศชาติเพื่อสร้างอนาคตที่เข้มแข็งยั่งยืน กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) จึงเป็นหนึ่งในการปั้นแต่งเยาวชนให้เป็นความหวังที่สดใส ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อโลกก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงที่ไม่ว่าใครจะอยู่ที่ไหนความเป็นไปบนโลกใบนี้ “ไม่มีความลับ” และการบอกกล่าวต่อกันเป็นไปอย่างรวดเร็วสื่อสารกันได้ทุกที่ ทุกเวลา ทำให้ “โลกของสื่อ” คืออีกสิ่งที่อยู่แวดล้อมเด็กและเยาวชนจนเป็นเหมือนปัจจัยใกล้ชิดที่มีความเท่าเทียมพ่อแม่ และครู

กล่าวได้ว่า ความเป็นวัยรุ่นนั้นเป็นช่วงระยะเวลาคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กต่อเนื่องกับความเป็นผู้ใหญ่ นับเป็นเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ถ้าเด็กวัยรุ่นผู้ใดได้ดำเนิน

ชีวิตในช่วงเวลานี้ผ่านพ้นไปอย่างรวดเร็ว มีปัญหาซับซ้อนไม่มากนัก เด็กวัยรุ่นผู้นั้นยอมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดี และมักจัดการกับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้าม วัยนี้จะเป็นวัยที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก จนนักวิชาการในหลายทศวรรษที่ผ่านมาเรียกว่าเป็นวัยวิกฤต เช่น แอริคสัน (Erikson 1968) แสดงทัศนะว่าวัยรุ่นเป็นระยะเวลาที่มนุษย์มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่นๆ (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2553:329)

สื่อเปลี่ยนไป อะไรก็เปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ (Media Landscapes) จากสื่อดั้งเดิม (Traditional Media) ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่อภาพยนตร์ เป็นต้น ที่เคยเป็นช่องทางหลักในการสื่อสาร กลับกลายเป็นการหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) ทำให้ไม่สามารถจำแนกแยกสื่อได้ชัดเจน ระหว่างการให้บริการ โทรคมนาคม การแพร่กระจายเสียง และเทคโนโลยีสารสนเทศ

ครรชิต มาลัยวงศ์ ได้อธิบายความหมายของการหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) ว่าเป็นการหลอมรวมสื่อ ทั้งช่องทางสื่อ เนื้อหาสื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบต่างๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยการหลอมรวมมีหลายรูปแบบ อาทิ การหลอมรวมของเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือการหลอมรวมทั้งโลกเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งตัวอย่างที่เห็นได้ชัดจากการหลอมรวมเทคโนโลยี ได้แก่ สมาร์ทโฟน (Smart phone) ที่เป็นทั้งโทรศัพท์มือถือ กล้องภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เครื่องส่งข่าวสารสั้น เครื่องบันทึกข้อมูล และยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้น (www.wu.ac.th/news/1803: สืบค้นวันที่ 3 กันยายน 2555) การหลอมรวมเทคโนโลยีทำให้เกิด สื่อใหม่ (New Media) ไม่ว่าจะเป็นอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ มัลติมีเดีย ซึ่งการหลอมรวมสื่ออาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม และส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่พร้อมจะเปิดรับสื่อใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

จากรายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่าในปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมที่สื่อเข้ามา มีอิทธิพลต่อประชาชนอย่างมากทั้งด้านบวกและด้านลบ มีผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป ทั้งด้านทัศนคติ พฤติกรรม และวัฒนธรรม ผู้บริโภคต้องรู้จักเลือกในการบริโภคหรือการเสพสื่อ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่สื่อเข้ามามีอิทธิพลได้ง่าย เพราะยังขาดวิจารณญาณในการเลือกบริโภคสื่อ ทั้งยังเป็นวัยที่สามารถชักจูงง่าย อยากรลอง ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องและสังคมจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับอิทธิพลของสื่อและ

ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง (www.social.nesdb.go.th; สืบค้นวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2555)

ผลงานวิจัย : วัยรุ่นไทย..กับสื่อสมัยใหม่ในวันนี้

ผู้เขียนได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมวัยรุ่นกับการเปิดรับสื่อ 2 เรื่อง คือการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของวัยรุ่นต่างกลุ่มและการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะไทยพีบีเอส การศึกษาทั้ง 2 เรื่องเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของวัยรุ่นต่างกลุ่ม เป็นการศึกษากลุ่มวัยรุ่นเพศชายและหญิง อายุ 15-20 ปี ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่มๆละ 8 คน ด้วยเกณฑ์ทางด้านระบบการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มวัยรุ่นที่ศึกษาในระบบซึ่งครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับดีถึงดีมาก คือวัยรุ่นอายุ 15-20 ปี อยู่กับพ่อแม่ ฐานะทางครอบครัวระดับดีถึงดีมาก (รายได้ครอบครัวเกิน 65,000 บาทต่อเดือน) เรียนหนังสือมัธยมปลายที่ศึกษาในระบบ โรงเรียนหรือระดับมหาวิทยาลัย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มวัยรุ่นที่ศึกษาในระบบซึ่งครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลางถึงต่ำ อายุ 15-20 ปี อยู่กับพ่อแม่ ฐานะทางครอบครัวระดับปานกลางถึงต่ำ (รายได้ครอบครัวต่ำกว่า 65,000 บาทต่อเดือน) เรียนหนังสือมัธยมปลายที่ศึกษาในระบบ โรงเรียนหรือระดับมหาวิทยาลัย

กลุ่มที่ 3 กลุ่มวัยรุ่นที่ศึกษานอกระบบซึ่งไม่อยู่กับครอบครัว ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ อายุ 15-20 ปีอยู่โดยลำพัง แยกตัวออกมาจากครอบครัว รายได้น้อย ต้องทำงานหาเลี้ยงตนเอง เรียนการศึกษานอกโรงเรียน

ส่วนการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะไทยพีบีเอส เป็นการศึกษากลุ่มเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 12-22 ปี กลุ่มละ 8 คน จำนวน 8 กลุ่ม รวมเป็นเด็ก 64 คน โดยจำแนกกลุ่มตามความสนใจที่แตกต่างกันของวัฒนธรรมกลุ่มได้แก่

1. กลุ่มเด็กเรียน เกรดเฉลี่ยสะสม 3.50 ขึ้นไปใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเรียนและเรียนพิเศษ
2. กลุ่มชอบเล่นเกม กิจกรรมหลักยามว่าง คือการเล่นคอมพิวเตอร์

3. กลุ่มเด็กสองล้อรักความเร็ว กิจกรรมที่ชอบคือการขี่มอเตอร์ไซค์ หรือนั่งซ้อนมอเตอร์ไซค์ตอนกลางคืน
4. กลุ่ม K-POP ชื่นชอบวัฒนธรรมเกาหลี ชอบดูภาพยนตร์ ฟังเพลง แต่งตัวตามแฟชั่นเกาหลี
5. กลุ่มเด็กที่วัยกลางคืน ไม่ค่อยสนใจในเรื่องเรียน ชอบเที่ยวกับเพื่อน เช่นดูหนัง เดินช้อปปิ้ง ที่วัยกลางคืน
6. กลุ่มเด็กจิตอาสา กิจกรรมยามว่างคือการสละเวลาช่วยเหลือสังคม
7. กลุ่มเด็กเพศทางเลือก มีรสนิยมชอบเพศเดียวกัน
8. กลุ่มเด็กสนใจไอที สนใจติดตามและให้ความสำคัญในเรื่องเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย

ผลการวิจัยจากงานวิจัยทั้งสองเรื่องพบว่า มีประเด็นที่สะท้อนภาพของวัยรุ่นไทยในยุคการหลอมรวมสื่อที่น่าสนใจหลายประเด็น ดังนี้

1. สื่ออินเทอร์เน็ตกลายเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตที่ขาดไม่ได้ของวัยรุ่น

ไม่ว่ากลุ่มวัยรุ่นที่มีความแตกต่างทางด้านระบบการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความสนใจทางวัฒนธรรมต่างกัน ส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อคล้ายคลึงกัน กล่าวคือจะเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด เว็บไซต์ที่นิยมเข้ามากที่สุด คือ Face book และ You tube สื่อที่เปิดรับมากเป็นอันดับสองคือ โทรทัศน์ อันดับ 3 คือสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ และวิทยุกระจายเสียง

ผู้ร่วมสนทนาบางคนอธิบายความสำคัญของอินเทอร์เน็ตว่า “เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต” บางคนบอกว่า “เป็นปัจจัยที่ห้าที่หกละเลย” วัยรุ่นใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลาย เช่น แชนทหาเพื่อนทางอินเทอร์เน็ต การสร้างเครือข่ายสังคม ติดตามข่าวสาร ดูหนัง ฟังเพลง เล่นเกม เหตุผลที่สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีการขยายตัวและกำลังมีบทบาทต่อสังคมไทย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่เข้าถึงง่าย มีอิสระในการใช้ สามารถเลือกเรื่องที่สนใจ รวมทั้งมีการพัฒนาระบบเพื่อตอบสนองต่อผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็ว ดังที่ผู้ร่วมสนทนาบางคนกล่าวว่า

“กว้างขวาง ทำอะไรได้หลายอย่าง ทุกอย่างอยู่ในเน็ต”

“ใครไม่มีเน็ตเซแล้ว”

“เล่นเน็ตจากมือถือตลอด ตอนเรียนก็แอบๆครู”

2. วัยรุ่นส่วนใหญ่มักจะเปิดรับสื่อมากกว่า 1 สื่อในเวลาเดียวกัน

พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่เล่นอินเทอร์เน็ตไปดูโทรทัศน์ไป ฟังวิทยุพร้อมกับเล่นเกม เป็นต้น “เปิดทีวีไป แต่เล่นเน็ตไปด้วย เรียกว่าตลอดเวลาเลย” ซึ่งในเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับสมาธิในการทำสิ่งต่างๆ จึงพบว่า เด็กรุ่นใหม่จะมีพฤติกรรม “จับจด” ทำอะไรไม่สำเร็จ ขาดสมาธิ ขาดความอดทนในการทำสิ่งต่างๆ รวมไปถึงการเรียน และการทำงาน ซึ่งหากวัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่และติดพฤติกรรมเหล่านี้ไปจนโต ก็จะมีผลต่อการทำงานในอนาคต

3. วัยรุ่นใช้ประโยชน์จากสื่อเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก

พบวัยรุ่นส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อดูคลิป ฟังเพลง เล่นเกม ดูรายการเพลง ทางเคเบิลทีวี ดูภาพยนตร์ตลก แนวสนุกสนาน เป็นต้น ดังเช่นผู้เข้าร่วมสนทนาคณะหนึ่งให้นิยามเนื้อหารายการที่วัยรุ่นต้องการดูว่า “สนุกเฮฮา สาระไม่เยอะ” เหตุผลที่วัยรุ่นเปิดรับสื่อเพื่อความบันเทิงเพราะต้องการผ่อนคลาย หลีกหนีจากโลกแห่งความเป็นจริง “เรียนก็หนักแล้ว ปวดหัว ต้องมีเรื่องขำๆบ้าง” Jefferey Jensen Arnet (1995) อธิบายว่าความบันเทิงเป็น 1 ใน 5 ที่เป็นประโยชน์จากการเปิดรับสื่อของวัยรุ่น วัยรุ่นเหมือนกับผู้ใหญ่ที่ใช้สื่อเพื่อความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งในการใช้เวลาว่างที่สนุกสนานของพวกเขา

4. วัยรุ่นทุกกลุ่ม มีดารา นักร้อง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ปรากฏทางสื่อเป็นต้นแบบ

วัยรุ่นจะชื่นชมนักร้อง ดารา ถึงขนาดที่เรียกได้ว่า “คลั่งไคล้” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อที่มีต่อวัยรุ่นในด้านการค้นหาตัวเอง นักวิชาการทางด้านจิตวิทยา มองบทบาทของสื่อว่ามีอิทธิพลต่อการค้นหาตนเองของวัยรุ่น หากสื่อนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมอาจส่งผลเสียกับวัยรุ่นได้ กล่าวคือ สื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือการ์ตูน เป็นต้น มีบทบาทและอิทธิพลต่อการค้นหาตนเองและตัวตนของเด็กเป็นอย่างมาก ยิ่งข่าวสารจากสื่อมวลชนบางลักษณะไม่เหมาะสมกับการ “สร้างตน” และ “การค้นหาตน” เนื่องจากสื่อมีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายไปในวงกว้างสำหรับคนทุกชั้นทุกวัย เด็กวัยรุ่นจึงได้รับทราบและซึมซับองค์ประกอบในการสร้างตนและค้นหาตนในแง่มุมซึ่งไม่เหมาะสมตามวัยของตนเข้าไปด้วย

5. วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเองต่อการตัดสินใจเลือกเปิดรับสื่อ

ในการเลือกเปิดรับสื่อพบว่าวัยรุ่นมีความมั่นใจว่าพวกเขาสามารถแยกแยะ วิเคราะห์ได้ว่า เนื้อหาอะไรที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมสำหรับพวกเขา วัยรุ่นมองว่าพวกเขามีวุฒิภาวะพอที่จะเลือกรับรู้สื่อ จึงไม่มีความจำเป็นที่ผู้ปกครองจะระแวดระวังภัย

จากสื่อหรือต้องกลั่นกรองข้อมูลให้พวกเขา ดังนั้น การเซ็นเซอร์จากผู้ผลิตสื่อ และการบล็อกเว็บไซต์เป็นสิ่งที่พวกเขาไม่เห็นด้วย

สื่อทั้งหลายที่เด็กติดตามไม่มีความน่ากลัวแต่อย่างใด ทุกคนมองว่า อยู่ที่แต่ละคนมากกว่า “อยู่ที่คน อยู่ที่ใจ” “กลัวไวรัสมากกว่า” ผู้ใหญ่ไม่ควรคิดว่าจะป็นโทษกับเด็ก

สำหรับประเด็นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม เด็กๆกล่าวว่า ไม่ควรปิดกั้น ควรให้เรียนรู้กันเอง “ยังบล็อกยุ่ง”

เด็กวัยรุ่นบางคนแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ยืนยันการทำอะไรด้วยตนเอง “ชีวิตส่วนตัว ตัวเราตัดสินใจ”

และยังมีความเห็นว่า ไม่มีประโยชน์ที่จะปิด หรือบังคับไม่ให้รู้ “ยังไงก็หาด้วยกันจนได้” “ปิดตรงนั้น ก็เปิดตรงนี้ ถ้าอยากรู้ เดี่ยวก็หาได้ไม่ยาก” “ทุกคนต้องเรียนรู้การแยกแยะเอง”

6. บทบาทพ่อแม่ ผู้ปกครองที่มีต่อการเปิดรับสื่อของวัยรุ่นนับวันจะลดน้อยลง

เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ยิ่งเรื่องการเปิดรับสื่อ พวกเขาต้องการชีวิตอิสระ “พ่อแม่อย่ามายุ่ง เวลาดูเน็ต” “ไม่ชอบให้พ่อแม่มายุ่ง” เด็กๆต้องการความเป็นส่วนตัว ทุกอย่างอยากตัดสินใจเอง “พ่อแม่ เล่นเน็ตไม่เป็น”

ขณะเดียวกัน บางคนต้องการให้พ่อแม่ใช้คอมพิวเตอร์และสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตได้

“พ่อแม่ควรใช้คอมให้เป็น จะได้สอนลูก”

“พ่อแม่ควรใช้คอม จะได้ว่าโลกลงไปไหนแล้ว”

การที่พ่อแม่จะเข้าถึงใจของลูกได้ ก็ควรศึกษาการใช้คอมพิวเตอร์ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและบุตรหลาน เช่น ร่วมกันหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ หาข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

ขณะที่ในต่างประเทศตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทของผู้ปกครองในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ต้องสนใจลูกในการใช้คอมพิวเตอร์ ดังเช่น McClatchy (2009) เขียนใน Tribune Business News ว่า การที่รู้ว่าเด็กกำลังทำอะไรหน้าจอคอมพิวเตอร์เป็นส่วนหนึ่งของการเป็นผู้ปกครองที่ดีในยุคศตวรรษที่ 21

“Knowing what children are doing on the computer is part of being good parents in the 21 st. century.”

7. วัยรุ่นสวม 2 บทบาทเป็นทั้งผู้รับสื่อและผู้ผลิตสื่อ

วัยรุ่นใช้เครือข่ายทางสังคมเช่น Facebook และ Myspace เพื่อส่งและรับข้อมูล รวมถึงแบ่งปันรูป วิดีโอ และแอปพลิเคชันต่างๆ วัยรุ่นชอบใช้การแชท (Chat) เพื่อสื่อสาร เรื่องที่มีความสำคัญกับเพื่อน ใช้บล็อกในการแสดงความคิดเห็นและสำรวจความคิดเห็น ของคนอื่น วัยรุ่นหลายคนใช้กล้อง โทรศัพท์มือถือ และคอมพิวเตอร์ถ่ายภาพหรือจัดทำ วิดีโอเผยแพร่ทาง You Tube สร้างสรรค์เนื้อหาและส่งข้อมูลที่ตนต้องการไปยังคนอื่นๆ ทั้งยังมีเสรีภาพสูงในการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบการใช้ประโยชน์จากสื่อ

8. วัยรุ่นต้องการพื้นที่สื่อเฉพาะกลุ่ม

จากการสนทนากลุ่มพบว่าวัยรุ่นต้องการอิสระในการเลือกเปิดรับสื่อ โดยเลือก เปิดรับเนื้อหาสื่อเฉพาะที่ตอบสนองต่อความต้องการของตนเองและกลุ่ม ดังเช่น วัยรุ่น อยากให้มีช่องวิทยุที่เป็นช่องสำหรับวัยรุ่นโดยเฉพาะ วัยรุ่นฟังรายการวิทยุน้อยลง หันมา ฟังเพลงที่ตนเองเลือกโหลดจากอินเทอร์เน็ต วัยรุ่นชอบดูภาพยนตร์แนววัยรุ่น วัยรุ่นใช้ ช่องทางการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตเพื่อสื่อสารกับเพื่อนและสร้างสังคมกลุ่ม การที่สื่อ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นกลุ่มผู้รับสารที่เป็นผู้รับสารทั่วไป (Mass Audience) เพื่อหวัง ผลตอบแทนทางด้านรายได้จากการโฆษณา อาจส่งผลให้วัยรุ่นไทยต้องแสวงหาพื้นที่สื่อ ของตนเองอย่างลงมือ ลงถูก Douglas Dunn (2007:3) อธิบายถึงลักษณะสื่อใน สหรัฐอเมริกาว่าพื้นที่สื่อสำหรับกลุ่มผู้รับสารทั่วไปส่วนใหญ่ได้ปรับเปลี่ยนเป็นสื่อที่ ตอบสนองตามความต้องการเฉพาะกลุ่มช่วงอายุมากขึ้น

ด้วยความมุ่งมั่น สร้างสรรค์สิ่งดีๆ

เมื่อเด็กกับสื่อคือสิ่งที่หลอมรวมกัน ทำอย่างไรให้เส้นทางทั้งสองที่บรรจบ กันนี้ เป็นเส้นทางที่สดใส ดังนั้น การร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีๆให้เกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่น จึงมี แนวทางดังนี้

1. ควรมีการรณรงค์สร้างรูปแบบการใช้ชีวิตของวัยรุ่นที่มีกิจกรรม หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้พ้นจาก “การเสพติดสื่อ” ที่นับวันจะยิ่งรุนแรงมากขึ้น เช่น จิต อาสา การช่วยเหลือสาธารณประโยชน์ การออกกำลัง การเรียนรู้นอกบ้าน กิจกรรม ธรรมชาติ การมีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว การช่วยเหลืองานที่บ้าน ชุมชน และสังคม เด็ก ส่วนใหญ่ละเลยการทำงานบ้าน การช่วยเหลืองานที่บ้าน ยกเว้นเด็กที่ทำงานหาเลี้ยงชีพ เอง การเสพติดสื่อมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่มีรูปแบบเปลี่ยนไป กล่าวคือ การสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face to face communication) น้อยลง คนรุ่นใหม่ที่เติบโตใน

สังคมจะสร้างกรอบความสัมพันธ์ระหว่างกันแบบโลกออนไลน์มากขึ้น สามารถติดต่อสื่อสารกับคนแปลกหน้าและคนคุ้นเคยด้วยการใช้นิวส์สัมผัสผ่านโลกอินเทอร์เน็ตอย่างไม่มีอะเจิน กลายเป็นการสื่อสารอีกรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน ทั้งนี้ ไม่มีใครคำนึงถึงผลลบที่จะตามมา เช่น ปัญหาสุขภาพ ปัญหาด้านสมาธิในการทำงานและการเรียน รวมไปถึงค่าใช้จ่ายแอบแฝงที่เพิ่มขึ้นโดยไม่มีใครนึกถึง

2. ควรผลักดันหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อการเท่าทันสื่อให้จริงจังทั้งในระดับชั้นและให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ดังที่ วิทยากร เชียงกูล (2552:118) มองว่าในปัจจุบันมีค่านิยมสนับสนุนให้เด็กและวัยรุ่นใช้คอมพิวเตอร์ โดยยังไม่ได้ตระหนักถึงผลเสียของเทคโนโลยีเพียงพอ และยังไม่ได้เตรียมเด็กและวัยรุ่นให้พร้อมสำหรับการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเสียก่อน สำหรับผู้ปกครองที่ควรให้ความสนใจในการใช้คอมพิวเตอร์ สังคมไทยยังขาดการเรียนรู้เรื่องการเท่าทันสื่อ (Media Literacy) ทั้งในกับผู้ปกครองและเด็ก เพราะยังขาดความตระหนักในเรื่องพิษภัยของสื่อที่ไม่ได้เห็นผลลบในระยะสั้น ดังนั้น ควรมีการผลักดันการเรียนรู้เพื่อการเท่าทันสื่อให้อยู่ในบทเรียนของทุกระดับชั้น และมีการนำหลักสูตรให้เข้าถึงบ้าน หรือให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วย

3. ควรมีหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางในการกำกับดูแลเนื้อหาสื่อในยุคการหลอมรวมสื่อที่นำเสนอทางสาธารณะ เพื่อให้มีการตรวจสอบเนื้อหา รูปแบบการนำเสนออย่างจริงจัง โดยให้มีการให้รางวัลและสนับสนุนสื่อที่ดี มีการลงโทษสื่อเป็นพิษภัย เพื่อสร้างวัฒนธรรม กล่อมเกลาพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนคนรุ่นใหม่

4. ควรใช้ความบันเทิงเป็นสื่อในการเสริมสาระ หรือเสริมคุณธรรมให้กับเด็กวัยรุ่น ผู้ที่ทำงานกับเด็ก หรือผู้ที่วางแผนสื่อสำหรับเด็ก ควรใช้ช่องทางแห่งความบันเทิงที่ทุกคนชื่นชอบเป็นประโยชน์ในการพัฒนาเด็ก เนื่องจากเด็กวัยรุ่นมักจะมีการเข้าถึงสื่อที่มีความสนุกสนาน ดังนั้น การเรียนรู้เรื่องราวของชีวิต พฤติกรรม วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก ควรแทรกเรื่องราวสาระที่มีความสนุกสนานผ่านความชื่นชอบของเด็ก รวมไปถึง การใช้ต้นแบบที่เด็กชอบ เช่น ดารา นักร้อง นักแสดงที่เด็กๆชื่นชอบ เป็นตัวอย่างที่ดีในการสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็ก คนดังที่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีควรได้รับการประณามหรือต่อต้านเพื่อให้เด็กได้เห็นตัวอย่างของการทำความดี ที่น่ายกย่อง อันจะเป็นแบบอย่างของตนเองในอนาคตต่อไป

5. รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไปของเด็กวัยรุ่น ทำให้การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายวัยรุ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะขยายพื้นที่สื่อสมัยใหม่ที่เด็กมีความสนใจในการแทรกความรู้ สาระ การดำเนินชีวิตที่เหมาะสมในเส้นทางที่เขาจะเติบโตต่อไปเพื่ออนาคตของสังคม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ลักษมี คงลาภ และคณะ.(2555) “การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและเยาวชนทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะไทยพีบีเอส”กรุงเทพมหานคร:องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย.

ลักษมี คงลาภ และอัปสร เสถียรทิพย์.(2555) “การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของวัยรุ่นต่างกลุ่ม”กรุงเทพมหานคร:มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา.

วิทยากร เชียงกูล. (2552)จิตวิทยาวัยรุ่น:ก้าวข้ามปัญหาและพัฒนาศักยภาพด้านบวก. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์สายธาร.

ศรีเรือน แก้วกังวาล.(2553)จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Arnett,Jeffrey Jensen. (1995) **Mass Media.**Journal of Youth and Adolescence.New York:Oct 1995.Vol 24,Iss.5:pg.519

Blackwell,Roger D.and others.(2006) **Consumer Behavior.** Canada: Thomson – western

Clatchy,Mc.(2009) Tribune Business News. Wasington :Jan 21,2009.

Dunn,Douglas. (2007) **New approaches to youth research.** Annual Conference Market Research Society.

J. Flanaginc, Andrew. and others. (2010) **Kids and Credibility : An Empirical Examination of Youth,Digital Media Use,and Information Credibility** England :MIT Press.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

[http://www. www.social.nesdb.go.th](http://www.social.nesdb.go.th) : สืบค้นวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2555

<http://www.wu.ac.th/news/1803> : สืบค้นวันที่ 3 กันยายน 2555

เครือข่ายการสื่อสารกับการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม

สัญญาทิพย์ เพ็ญพัทธ์

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาลักษณะเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา 2. ศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างและขยายเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา 3. ศึกษาบทบาทของเครือข่ายการสื่อสารต่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา ผลการวิจัยพบว่า

1. สมาชิกในเครือข่ายประกอบด้วย แกนนำหลัก กลุ่มแกนนำ กลุ่มสมาชิก และกลุ่มพันธมิตร โดยจุดเริ่มของเครือข่ายฯ เกิดขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในชุมชนตลาด อัมพวาซบเซา คนไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ แกนนำหลัก ร้อยโทพัชโรดม อุณสุวรรณ จึงมีความคิดที่จะพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาให้กลับฟื้นคืนชีพอีกครั้ง โดยพบว่าพัฒนาการของเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ 1. ระยะตระหนักถึงปัญหาและรวมกลุ่ม 2. ระยะขยายเครือข่าย และ 3. ระยะเจริญเติบโต

2. เครือข่ายฯ มีวิธีการสื่อสารเพื่อรวมกลุ่มและขยายเครือข่ายแตกต่างกันไปในแต่ละระยะของพัฒนาการ โดยพบว่ามีรูปแบบสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การเปิดเวทีสาธารณะ จัดหมาย ประชุม โทรศัพท์ และการสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล โดยประเด็นในการสื่อสาร ได้แก่ ชงของเมือง ศักยภาพของชุมชน และประโยชน์ที่จะได้รับ เป็นต้น

3. บทบาทของเครือข่ายการสื่อสารมีผลต่อการพัฒนาชุมชนในหลายด้าน กล่าวคือ ทำให้วิเคราะห์ปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถวางแผนทางพัฒนาชุมชนได้สอดคล้องกับชุมชน ก่อให้เกิดความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน อีกทั้งยังสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและรวดเร็วแก่สมาชิกทุกกลุ่มในเครือข่าย

บทนำ

ในอดีตเมืองอัมพวาเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสงคราม มีตลาดน้ำขนาดใหญ่และชุมชนริมน้ำที่เป็นศูนย์กลางด้านพาณิชยกรรม จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. 2526 รัฐบาลมีนโยบายตัดถนนทั่วประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากชุมชนริมน้ำไปสู่ชุมชนบนบกมากขึ้น โดยเฉพาะตลาดน้ำคลองอัมพวามีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก บริเวณร้านค้าริมน้ำซึ่งเมื่อก่อนเคยคึกคักกลับเงียบเหงา เศรษฐกิจเริ่มซบเซาขาดลักษณะความเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีวิถีชีวิตและกิจกรรมริมน้ำแต่เดิม ด้วยเหตุนี้นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา ร้อยโทพัชโรดม อุณสุวรรณ มีโครงการที่จะฟื้นฟูตลาดน้ำอัมพวาอีกครั้งหนึ่ง เพื่ออนุรักษ์ความเป็นอยู่ของชุมชนริมน้ำซึ่งในปัจจุบันหาได้ยากให้สืบทอดตลอดไป โดยใช้ชื่อว่า "ตลาดน้ำยามเย็น" โดยจะเห็นได้ว่าภายหลังจากฟื้นฟูตลาดน้ำอัมพวา ปัจจุบันนี้เป็นตลาดน้ำที่ได้รับความนิยม ผู้คนต่างหลั่งไหลแวะเวียนไปเที่ยว ซื้อต่างๆ ได้ให้ความสำคัญจนมีผู้กล่าวขวัญกันมากมาย

จากกระแสที่ประชาชนให้ความสนใจตลาดน้ำอัมพวาเป็นจำนวนมากนั้น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการสื่อสารของนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา และประชาชนชุมชนที่สามารถโน้มน้าวใจให้คนในชุมชนออกมาให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมทำให้ตลาดน้ำ อัมพวากลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะของเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างและขยายเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา และบทบาทของเครือข่ายการสื่อสารต่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาชุมชนอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา
2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างและขยายเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา
3. เพื่อศึกษาบทบาทของเครือข่ายการสื่อสารต่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

วิธีดำเนินการวิจัย

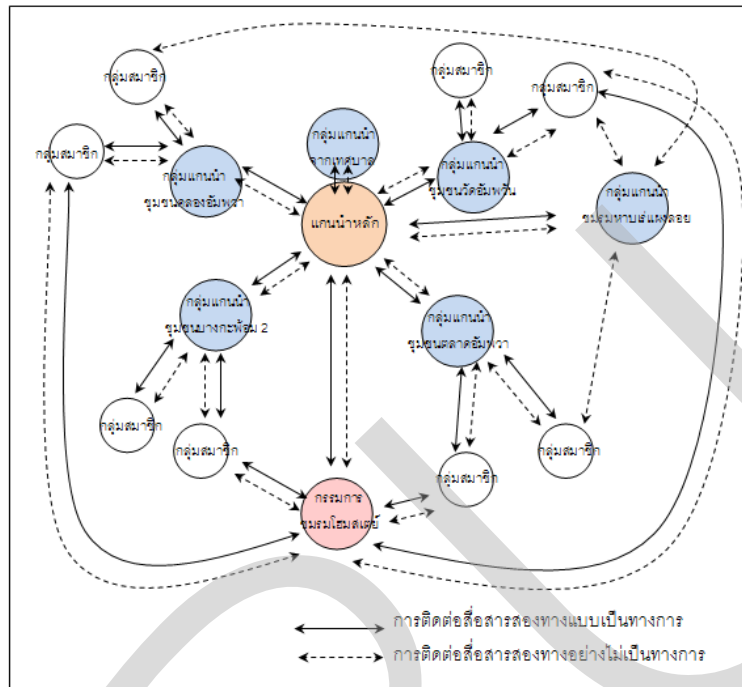
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. แกนนำหลัก 2. กลุ่มแกนนำและสมาชิก และ 3. พันธมิตรของเครือข่าย รวมทั้งสิ้น 28 คน

ผลการวิจัย

1. ลักษณะเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

เครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มหลักๆ 8 กลุ่ม คือ แกนนำหลัก ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา กลุ่มแกนนำและกลุ่มสมาชิก ประกอบด้วย เทศบาลตำบลอัมพวา ชุมชนตลาดอัมพวา ชุมชนวัดอัมพวัน ชุมชนคลองอัมพวา ชุมชนบางกะพ้อม 2 ชมรมหาบเร่แผงลอย ส่วนกลุ่มพันธมิตร ได้แก่ ชมรมโฮมสเตย์ โดยจุดเริ่มของเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาเกิดขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของคนในชุมชนซบเซาลงเพราะตลาดอัมพวาตายมานานกว่า 30 ปี คนในชุมชนบางส่วนไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ จนเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 แกนนำหลัก ร้อยโท พัชโรดม อุดสุวรรณ ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา ท่านมีความคิดที่จะพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาให้กลับฟื้นคืนชีพอีกครั้ง จึงได้มีการจัดประชุมร่วมกับประชาชนและกรรมการชุมชน และเปิดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากคนในชุมชน ซึ่งเป็นจุดเริ่มของการรวมกลุ่มและขยายเป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา โดยพบว่าพัฒนาการของเครือข่าย แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ 1. ระยะตระหนักถึงปัญหาและรวมกลุ่ม 2. ระยะขยายเครือข่าย และ 3. ระยะเจริญเติบโต

2. วิธีการสื่อสารเพื่อรวมกลุ่มและขยายเครือข่ายเพื่อพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

ภาพที่ 1 : แสดงการสื่อสารเพื่อรวมกลุ่มและขยายเครือข่าย

จากภาพที่ 1 เป็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อรวมกลุ่มและขยายเครือข่าย ซึ่งพบว่ามีวิธีการสื่อสารไม่แตกต่างกันในแต่ละระยะของพัฒนาการ กล่าวคือ **ขั้นที่ 1** เป็นการสื่อสารระหว่างแกนนำหลักและกลุ่มแกนนำ ส่วน**ขั้นที่ 2** เป็นการกระจายข่าวสารจากแกนนำหลักไปยังคนในชุมชน แต่ทว่าวิธีการสื่อสารนั้นมีความแตกต่างกันไปในแต่ละระยะของพัฒนาการ ดังนี้ **ระยะที่ 1** ตระหนักถึงปัญหาและเกิดการรวมกลุ่ม เป็นช่วงรวบรวมข้อมูลและสร้างกระแสความสนใจ วิธีการสื่อสารที่ใช้คือ 1. เปิดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็น และ 2. การสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล เพื่อลดขั้นตอนการสื่อสารให้สั้นลงและโน้มน้าวใจให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดน้ำเพิ่มมากขึ้น **ระยะที่ 2 ขยายเครือข่าย** ระยะนี้นายกเทศมนตรีฯ พยายามสื่อแนวคิดการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาให้ขยายวงกว้างมากขึ้น มีการใช้การสื่อสาร ดังนี้ 1. การประชุม เพื่อเป็นเวทีให้กลุ่มแกนนำมีโอกาสมาพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาตลาดน้ำในชุมชนตนเอง 2. การสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล โดยแกนนำพูดคุยและเชิญชวนคนในชุมชนให้ออกมาช่วยกันขายของเพิ่มมากขึ้น และ 3. การสร้างต้นแบบที่ดี โดยนายกเทศมนตรีฯ จัดตลาดน้ำขึ้นมาเป็นแบบอย่างให้คนในชุมชนเห็น โดยการจ้างเรือมาขายของในคลองอัมพวา ซึ่งการสร้างต้นแบบนี้ทำเพื่อสื่อสารให้คนในชุมชนเห็นและให้มีความเชื่อมั่นว่าตลาดน้ำ

อัมพวาสามารถพัฒนาขึ้นมาได้จริง **ระยะที่ 3 เจริญเติบโต** เครือข่ายฯ มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการสื่อสารในระยะนี้จึงให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการในเครือข่ายเป็นหลัก โดยวิธีการสื่อสารที่ใช้ คือ การประชุม และยังคงใช้การสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล เพื่อแก้ปัญหที่เกิดขึ้น

นอกจากวิธีการสื่อสารแล้ว **ประเด็นการสื่อสาร** ก็มีความสำคัญ โดยพบว่าในระยะที่ 1 การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายมีความสำคัญมาก เพราะต้องทำให้คนทุกกลุ่มตระหนักถึงความสำคัญว่า “ทำไมต้องพัฒนาให้ตลาดน้ำอัมพวาให้เกิดขึ้น” โดยนายกเทศมนตรีฯ ใช้ประเด็นเรื่อง **ธงของเมือง** เป็นหลัก เพื่อสื่อให้เห็นว่าสิ่งที่ทำ “ทำเพื่อคนอัมพวา ทำเพื่อเมืองนี้ไม่ใช่ทำเพื่อนายกฯ” ต่อมาในระยะที่ 2 ได้ใช้ประเด็นการสื่อสารที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อขยายเครือข่าย เช่น **ตลาดน้ำเป็นของคนอัมพวา** เพื่อให้คนในชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ และเกิดแรงผลักดันที่จะพัฒนาให้ดีขึ้น **ศักยภาพของชุมชน ความเจริญเติบโตของชุมชน และ ประโยชน์ที่ได้รับ** และในระยะที่ 3 ประเด็นการสื่อสารมุ่งเน้นไปที่การทำให้กลุ่มแกนนำและกลุ่มสมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการดูแลรักษาตลาดน้ำอัมพวาให้มีความยั่งยืนต่อไป โดยประเด็นการสื่อสารที่สำคัญคือ **กระบวนการจัดการความรู้** โดยนายกฯ พยายามสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการตลาดน้ำอัมพวา เพื่อให้สมาชิกกลุ่มต่างๆ สามารถพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาต่อไป ถึงแม้ว่าท่านจะไม่ได้เป็นนายกฯ แล้ว

3. บทบาทของเครือข่ายการสื่อสารต่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

เครือข่ายการสื่อสารทำให้สมาชิกกลุ่มต่างๆ ในเครือข่าย ซึ่งมีอยู่หลายกลุ่ม หลายอาชีพ ได้มารวมกลุ่มกันเพื่อแสดงความคิดเห็น พุดคุย สามารถสะท้อนถึงปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งตรงจุดนี้ทำให้เห็นบทบาทที่สำคัญของเครือข่ายการสื่อสารว่า

1. **ทำให้ชุมชนทราบและวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง** และนำไปสู่การวางกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาได้ถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งยังสามารถ
2. **จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น** เนื่องจากเครือข่ายการสื่อสารทำให้สมาชิกกลุ่มต่างๆ ได้ใช้การสื่อสารช่วยกันวิเคราะห์ เสนอแนวความคิด พิจารณาว่าปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไขตามลำดับก่อนหลัง หรือเป็นปัญหาที่กระทบกับคนจำนวนมากคือปัญหาอะไร
3. **สามารถวางแผนทางการพัฒนาชุมชนได้ถูกต้องและสอดคล้องกับชุมชน** ซึ่งการพัฒนาขึ้นต้องพัฒนาในทิศทางที่คนส่วนใหญ่ยอมรับ ไม่ใช่พัฒนาในสิ่งที่ผู้นำชุมชนอยากจะทำ ดังนั้นเครือข่ายการสื่อสารทำให้รู้กระบวนการคิดของสมาชิกกลุ่มต่างๆ ว่าเป็นอย่างไร และสามารถนำข้อมูลมาวางแผนทางการพัฒนาได้ถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการ

ของชุมชน 4. ก่อให้เกิดความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จากการที่ชุมชนมีการสื่อสารที่โยงใยกันเป็นเครือข่าย และได้เลือกวิธีการสื่อสารที่สอดคล้องกับลักษณะของชุมชน ทำให้สมาชิกได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกด้านจิตใจที่ได้ทราบว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา ดังนั้นเมื่อมีกิจกรรมต่างๆ จะทำให้สมาชิกให้ความร่วมมือและอยากที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น 5. ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำมาซึ่งการแก้ปัญหาในชุมชน เครือข่ายการสื่อสารมีบทบาทให้สมาชิกกลุ่มต่างๆ ได้นำข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน หรือกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นเครือข่ายการสื่อสารทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามารับรู้ปัญหาร่วมกัน ได้มาร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา และทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

บทบาทการพัฒนาของแกนนำหลัก

แกนนำหลัก ร้อยโท พิชโรคม อุณสุวรรณ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา มีบทบาทที่หลากหลาย โดยในช่วงแรกมีบทบาทเป็นผู้นำ เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายเพื่อกำหนดทิศทาง กลยุทธ์ และข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา นอกจากนี้ยังเป็นกำลังใจให้กับกลุ่มแกนนำและกลุ่มสมาชิกทุกคนเพื่อให้การพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาประสบความสำเร็จ แต่ทว่าเมื่อตลาดน้ำอัมพวาเริ่มเป็นที่รู้จัก สมาชิกเริ่มดำเนินงานด้วยตัวเองได้ นายกฯ ก็จะทยอยออกมาเป็นเพียงที่ปรึกษาเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณชาติ บุตรแสนคม (2545) ที่ศึกษาเรื่องเครือข่ายและกระบวนการทำข่าวของสำนักข่าวเด็กและเยาวชน "ขบวนการตาสับปะรด" พบว่าเมื่อเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและการทำงานของ “ขบวนการตาสับปะรด” มากขึ้น คุณ นัทรชัย เชื้อรามัญ ได้ลดบทบาทตนเองลงเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือประสานงานเท่านั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี พิศรพิमानสกุล (2452) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาเครือข่ายการสื่อสารของกลุ่มชีวิต พบว่าในระยะแรกของการก่อตั้งเครือข่าย ดร.สาทิส อินทรกำแหง จะทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการและวิธีการปฏิบัติตามแนวคิดนี้ เมื่อกลุ่มต่างๆ มีความเข้าใจที่ชัดเจนด้านแนวทางการปฏิบัติ บทบาทของ ดร.สาทิส จะลดลงเพียงทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาเมื่อกลุ่มนี้มีปัญหา

ลักษณะของผู้นำ ส่งผลต่อการพัฒนา

นอกจากบทบาทของผู้นำมีส่วนสำคัญแล้ว **ลักษณะของผู้นำ** ก็มีผลต่อการสร้างความเชื่อมั่น และทำให้คนในชุมชนพร้อมที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกในเครือข่ายและมีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ร้อยโทพัชโรดม อุณสุวรรณ เป็นผู้นำที่สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความรัก เคารพ ความเชื่อถือ และมีความเชื่อใจ เนื่องจากตลอดระยะเวลาของการพัฒนานายกฯ ได้ประกาศอย่างชัดเจนว่า การพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา ไม่ได้ทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง แต่คำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ดังนั้นตรงจุดนี้เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้สมาชิกมีความกล้า และมีกำลังใจที่จะออกมาร่วมกันพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bettinghaus (1980) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้สื่อสารในด้านของความน่าไว้วางใจ คือ ลักษณะของความจริงใจ ไม่เห็นแก่ตัว เป็นมิตร มีผลการยอมรับข้อเสนอและข้อคิดเห็นของผู้สื่อสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอนันต์ วุฒิสาน (2543) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารในการก่อตัวและการขยายเครือข่ายของชมรมผู้เลี้ยงปลากระพงขาว อำเภอชะอำ จังหวัดปัตตานี พบว่าลักษณะของนายมานพ เบ็ญจวรรณ ประธานชมรมผู้เลี้ยงปลากระพงขาว เป็นผู้ที่เข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของผู้เลี้ยงปลากระพงขาวและชุมชนชะอำเป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้น และตั้งใจในการทำงานให้ความช่วยเหลือแก่ทุกคน เป็นที่ยอมรับนับถือจากสมาชิก ประกอบกับนายมานพได้รับคัดเลือกให้เป็นเกษตรกรดีเด่น ยิ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและการยึดมั่นในตัวบุคคลของสมาชิกชมรมว่าผู้นำสามารถช่วยเหลือสมาชิกในเรื่องการเลี้ยงปลากระพงขาวให้ดีขึ้น

จัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังปัญหา

ในช่วงเริ่มแรกของการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา แกนนำหลักเน้นการพูดคุยและระดมความคิดของคนในชุมชนเป็นหลัก เนื่องจากการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาในช่วงแรก กระแสความสนใจของคนในชุมชนมีความหลากหลาย ทั้งกลุ่มที่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และกลุ่มที่นิ่งเฉย ดังนั้นจึงเน้นการสื่อสารโดยการพูดคุยเพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน โดยใช้วิธีการสื่อสาร คือ การจัดเวทีสาธารณะและการประชุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจิตร์ เข้มศักดิ์สิทธิ์ (2544) ที่ศึกษาเรื่อง การสื่อสารและการสร้างประชาคมหมู่บ้านปลอดยาเสพติดในพื้นที่ทุ่งครุ พบว่ามีการจัดเวทีระดมสมอง โดยการประชุมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน

กลยุทธ์การสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคลเพื่อโน้มน้าวใจ

จุดเด่นของการสื่อสารที่นำมาใช้ในการสร้างและขยายเครือข่าย คือ การสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล เนื่องจากชุมชนเขตเทศบาลตำบลอัมพวา มีขนาดเล็ก บ้านเรือนอยู่ชิดติดกันเป็นเรือนแถว ทุกคนภายในชุมชนเดินไปมาหาสู่กันได้สะดวก คนในชุมชนรู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี ดังนั้นแกนนำหลักจึงใช้วิธีเดินไปพูดคุยกับคนในชุมชนด้วยตนเองเพื่อโน้มน้าวใจให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่าย ซึ่งจะเห็นได้ว่าทำให้เกิดความเข้าใจได้เป็นอย่างดีและยังช่วยลดขั้นตอนในการสื่อสารให้สั้นลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสื่อบุคคล Rosengren (2000) ว่าสามารถเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างกันและกันได้ทันที เนื่องจากการสื่อสารนี้เป็นไปในรูปแบบของการเห็นหน้าเห็นตากัน และสลับบทบาทระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นระยะๆ ซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลในลักษณะของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม และการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ผ่านสื่อบุคคลซึ่งได้เห็นหน้าเห็นตากันนี้ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิด และพึงพาอาศัยกันระหว่างปัจเจกบุคคล ก่อให้เกิดความรู้สึก “ไว้วางใจ” จึงกล่าวได้ว่า “สื่อบุคคล” เป็นสื่อที่มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสื่ออื่นๆ ตรงที่เป็น “สื่อที่เกิดขึ้นบนปฏิสัมพันธ์แบบเห็นหน้ากัน”

นอกจากนั้น หากพิจารณาจากลักษณะเฉพาะของสื่อบุคคล (อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ และคณะ , 2549 : 216-221) กล่าวว่า ปัจจุบันการใช้สื่อโดยเฉพาะสื่อบุคคลสะท้อนให้เห็นว่าภาครัฐเริ่มให้ความสำคัญในการใช้สื่อบุคคลเพื่อการพัฒนามากขึ้น และส่วนใหญ่รูปแบบการสื่อสารที่ใช้จะเป็นลักษณะการขอความร่วมมือ การปรึกษาหารือ และเป็นสื่อที่พัฒนาได้อย่างมีศักยภาพ เนื่องจากเป็นสื่อที่ใกล้ชิดติดชุมชนมากที่สุด

กลยุทธ์การสร้างต้นแบบที่ดี

การสร้างต้นแบบที่ดีให้เห็น เป็นวิธีการสื่อสารที่ทำให้คนในชุมชนตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมได้รวดเร็ว เนื่องจากการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากที่ตลาดน้ำอัมพวาตายไปเกือบ 30 ปี คนในชุมชนจึงไม่มีความมั่นใจว่าจะประสบผลสำเร็จด้วยเหตุนี้การสร้างเชื่อมั่นโดยการสร้างต้นแบบที่ดี จึงเป็นแนวทางให้คนในชุมชนนั้นเกิดภาพจริง และเห็นว่าตลาดน้ำอัมพวาสามารถเกิดขึ้นได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณ อารีประชาภิรมย์ (2547) พบว่า การสร้างความน่าสนใจในอาชีพตัวแทนประกันชีวิตได้รับการพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น กิจกรรมต่างๆ ได้รับการยอมรับมากขึ้น เช่น การจัดบูท การประชาสัมพันธ์ โดยเนื้อหาในการนำเสนอส่วนหนึ่งคือ ต้นแบบความสำเร็จ โดยการนำเสนอความสำเร็จของสมาชิกในเครือข่าย

เลือกประเด็นในการสื่อสารได้เหมาะสมกับแต่ละพัฒนาการของเครือข่าย

การเลือกประเด็นสารเพื่อสื่อสารกับคนในชุมชนนั้น แขนงนำหลักได้เลือกใช้ประเด็นที่หลากหลาย ซึ่งเหมาะสมกับแต่ละช่วงของพัฒนาการ ซึ่ง กิตติ กันภัย (อ้างถึงใน อรุณวิวัฒน์ นาศรี, 2544 : 184) กล่าวถึงประเด็นที่จะดึงคนให้เข้ามามีส่วนร่วมไว้ในบทความเรื่อง “ยุทธวิธีสื่อสาร : ยุทธศาสตร์ชุมชน” ว่าการสร้างสรรค์ประเด็นต้องอาศัยความรู้เบื้องต้นก่อนว่าประเด็นหรือเรื่องที่จะพูดกันในชุมชนนั้นมีเรื่องอะไรอยู่แล้วบ้างที่คิดตรึงอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของชุมชน และเป็นประเด็นที่ใกล้ตัวมากๆ เกี่ยวพันกับปากท้องในปัจจุบันและในอนาคต สอดคล้องกับที่ John Arquilla & David Ronfeldt นักวิจัยจาก National Defense Research Institute ซึ่งเป็นผู้เขียนหนังสือเรื่อง Network and networks (2001) พบว่า “เครือข่ายประกอบสร้างขึ้นผ่านเรื่องเล่า หรือเรื่องราวต่างๆ ซึ่งบอกเล่าโดยผู้คน” โดยเรื่องราวต่างๆ เหล่านี้ทำหน้าที่สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ และความรู้สึกเป็นเจ้าของ โดยอาจเป็นเรื่องราวที่ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมว่าพวกเราเป็นใคร เรามารวมตัวกันทำไม และเครือข่ายเราแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ซึ่งสอดคล้องกับที่ จานงค์ บัวเนียว และคณะ (2546) กล่าวถึงการเสริมสร้างศักยภาพของตัวสารว่า เนื้อหาสารที่จะนำมาสื่อควรเป็นสารที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ผลประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียที่จะบังเกิดกับสมาชิกในชุมชนอย่างชัดเจน

ลักษณะเครือข่ายการสื่อสาร

ลักษณะของเครือข่ายการสื่อสารในแต่ละพัฒนาการของเครือข่ายทั้ง 3 ระยะนั้น ไม่แตกต่างกันคือ มีแกนนำหลัก ร้อยโทพัชโรดม อุนสุวรรณ เป็นจุดศูนย์กลางของเครือข่าย มีหน้าที่รวบรวมความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มต่างๆ แก้ปัญหา รวมถึงให้คำปรึกษา ซึ่งลักษณะการสื่อสารของเครือข่ายตรงกับแนวคิดรูปแบบเครือข่ายการสื่อสารของ Harold J. Leavitt ในลักษณะเครือข่ายการสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication) กล่าวคือ เป็นการสื่อสารที่มีใครคนใดคนหนึ่งเป็นศูนย์กลางหรือทางผ่าน โดยที่สมาชิกคนอื่นๆ ไม่มีการติดต่อกันโดยตรง ซึ่งข้อดีของการสื่อสารแบบมีศูนย์กลางคือการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวานั้นเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งสมาชิกกลุ่มต่างๆ เองยังไม่มี ความมั่นใจว่าจะสามารถพัฒนาได้ ดังนั้นแกนนำหลักซึ่งเป็นศูนย์กลางจะเป็นเหมือนที่ยึดเหนี่ยวให้กับสมาชิก อีกทั้งทำให้การไหลของข้อมูลข่าวสารมีความคล่องตัวและมีทิศทางที่ชัดเจนขึ้น สามารถส่งข่าวสารไปยังสมาชิกกลุ่มต่างๆ ได้รวดเร็ว ได้รับข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งเมื่อมีการส่งข้อมูลข่าวสารสมาชิกในเครือข่ายจะทราบว่าข้อมูลดังกล่าวมาจากใคร

หากพิจารณาแยกย่อยลักษณะการติดต่อสื่อสารเป็นเครือข่ายตามแนวคิดของ Harold J. Leavitt พบว่ามีลักษณะเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ (Wheel Network) กล่าวคือ เป็นเครือข่ายการสื่อสารที่สมาชิกคนหนึ่งเป็นศูนย์กลาง ซึ่งก็คือ แกนนำหลัก เป็นผู้รับข่าวจากสมาชิกคนใดคนหนึ่ง แล้วส่งข่าวนั้นไปยังสมาชิกคนอื่นๆ โดยที่แกนนำหลักเป็นบุคคลที่อยู่ตรงกลางของกลุ่ม และเป็นผู้มีอำนาจอย่างแท้จริงและเป็นผู้นำของกลุ่ม ซึ่งลักษณะของเครือข่ายแบบนี้ หากอธิบายตามแนวคิดของ Shaw (อ้างถึงในจารุณี พัทธพิมานสกุล, 2542) ทำการสรุปผลงานวิจัยในเรื่องของเครือข่ายการสื่อสารไว้ในประเด็นสำคัญ ดังนี้ เครือข่ายแบบรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง จะก่อให้เกิดผู้นำเพียงคนเดียว และเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าแบบกระจายอำนาจ เพราะคนกลางในโครงสร้างจะได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหา มากกว่าสมาชิกคนอื่นๆ ทำให้เขาเป็นผู้ควบคุมความสำเร็จในการทำงานของกลุ่ม เพราะเขาอยู่ในตำแหน่งตัวเชื่อมการสื่อสารที่สำคัญ

บทบาทของเครือข่ายการสื่อสารต่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวา

การมีเครือข่ายการสื่อสารในการพัฒนาชุมชนทำให้สมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่อยู่อย่างกระจัดกระจาย ได้ถูกเชื่อมโยงเข้ามามีส่วนร่วม ได้มาพบกัน รวมกลุ่มกันเพื่อแสดงความคิดเห็น พุดคุย วิเคราะห์และสะท้อนถึงปัญหาที่คนในชุมชนกำลังเผชิญอยู่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งตรงจุดนี้นำไปสู่การวางแผนและกลยุทธ์ ในการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wilber Schramm (อ้างถึงในศิริเมษ กลีบแก้ว, 2551) ได้กล่าวถึงบทบาทของการสื่อสารต่อการพัฒนาประเทศ ในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ 3 ลักษณะ ในส่วนของลักษณะที่สอง คือ ประชาชนควรได้รับโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เสียงเรียกร้องของประชาชนทั่วไปต้องได้รับการรับฟัง และประเด็นของการเปลี่ยนแปลงต้องชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาชุมชน ที่กล่าวว่า “คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน” โดยปรัชญาของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในพลังความสามารถของคน การพัฒนาชุมชนจึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และ การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำนงค์ บัวเนียว และคณะ (2546) พบว่า การจัดเวทีวิจัยแกนนำชุมชนคลองอู่ตะเภา ทำให้ผู้นำจากแต่ละชุมชนมีความเข้าใจสภาพความสัมพันธ์ การใช้ประโยชน์จากคลองอู่ตะเภา และปัญหาของชุมชนตลอดจากอดีตจนถึงปัจจุบันอย่างชัดเจน นอกจากนั้นยังสอดคล้องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ที่เน้นพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา แก้ไขปัญหา สามารถดำเนิน

ชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นรากฐานที่มั่นคงของสังคมส่งเสริมการรวมตัวของชุมชนและประชาสังคม จัดให้มีเวทีสร้างความเข้าใจ เรียนรู้ และดำเนินกิจกรรมกลุ่มร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับที่ เกศินี จุฑาวิจิตร (2540) ได้กล่าวว่า ในฐานะที่การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม สังคมที่มีการสื่อสารดี ย่อมมีเครือข่ายการสื่อสารประเภทต่างๆ ที่ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง ทำให้ประชาชนสื่อสารกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ทั้งภายในและภายนอกตัวอำเภอ ประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารได้เท่าทันต่อสถานการณ์ จากบทบาทเครือข่ายการสื่อสารต่อการพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาตามที่ได้กล่าวไปนั้น พบว่าสอดคล้องกับที่ Wilber Schramm (อ้างถึงในศิริเมษกสิขแก้ว, 2551) ได้กล่าวว่า การสื่อสารเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ 1. ประชาชนต้องได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ นั่นก็คือ ความสนใจและความคิดเห็นของประชาชนต้องได้รับการพิจารณา 2. ประชาชนควรได้รับโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เสียงเรียกร้องของประชาชนทั่วไปต้องได้รับการรับฟัง และ 3. ทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการอบรมสั่งสอน

บรรณานุกรม

- เจมส์ วัตสัน มีโม. บทบาทเครือข่ายการสื่อสารกับการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548.
- จำนง บัวเนียว และคณะ. การพัฒนาเครือข่ายการสื่อสารชุมชนเพื่อปกป้องคลองอู่ตะเภา.
โครงการวิจัย สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายชุมชน ชุด
โครงการ การสื่อสารเพื่อชุมชน. 2546.
- ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และ ปารีชาติ สถาปิตานนท์. การประชุมอย่างสร้างสรรค์ : ศิลปะแห่ง
การสร้างพลังเพื่อการเปลี่ยนแปลง. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : สถาบันการเรียนรู้
และพัฒนาประชาสังคม, 2547.
- ปพิชญา วรสารพิสุทธิ์. การสื่อสารเพื่อสร้างความสามัคคีของชุมชนผ่านการทำงานบน
เครือข่ายการสื่อสารและสื่อพีธีกรรมบุญอุลลทิน. วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.
- ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์. การสื่อสารกับสังคมเครือข่าย.
กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร 3 “การสร้างเครือข่ายที่
มีพลัง” สถาบันชุมชนพัฒนาท้องถิ่น สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาสังคม, 2546.
- ปิยนุช พุทธรัตน์. การสื่อสารกับการพัฒนาประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- รจิตร์ เข้มศักดิ์สิทธิ์. การสื่อสารและการสร้างประชาคมหมู่บ้านปลอดภัยเสพติดในพื้นที่
ทุ่งครุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- รณชาติ บุตรแสนคม. เครือข่ายและกระบวนการทำข่าวของสำนักข่าวเด็กและเยาวชน
"ขบวนการตาสับประรด". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิ
ชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- วัชรานันท์ นริศศรี. กระบวนการและเครือข่ายการสื่อสารเพื่อการจัดการผู้ก่อการร้ายที่ยั่งยืน
อุทยาแห่งชาติตะรุเตา และพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว.

วิทยานิพนธ์ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ศิริเมษ กติบแก้ว. **เครือข่ายการสื่อสารของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โครงการ
เกษตรอินทรีย์ จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

สมสุข หินวิมาน และคณะ. **โครงการ “เครือข่ายการสื่อสารกับศักยภาพการดำรงอยู่ของ
ชุมชน ตึกษากรณ์ ต.ทุ่งขวาง อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี”**. สนับสนุนโดยสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย ชุดโครงการ การสื่อสารเพื่อชุมชน. 2547.

Feldman, Daniel C. and Hugh, Arnold J. “Managing Individual and Group Behavior in
Organizations. International Student Edition, 1983.

Lazarsfeld, Paul F. and Manzel, Herbert. “Mass Media and Personal Influence.” In
Source of Human Communication. Ed. Wilbur Schramm. New York : The Basic
Books, 1968.

Logers, Everett M. and Meynen, Wickey L. . “Communication Source for 2, 4-D Weed
Spray Among Columbian Peasants.” Rural Social 30. Cited by Gardner
Lindzey and Elliot Aronson. The Handbook of Social Psychology. Vol 3.
Massachusetts : Addison-Westley Publishing Company, 1969.

Wilbur Schramm. “Nature of Communication Between Humans.” The Process and Effect
of Mass Communication Wilbur Schramm and Donalb F. Roberts eds.
(Urbama.Ill. : University of Illinois Press, 1974.

วิทยาศาสตร์
สาธารณสุข

ระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาฤาษีด้วยโมบาย

พูนทรัพย์ คมขำหนัก

อรสา เตติวัฒน์

ปราณี นางงาม

บทคัดย่อ

พันธุ์ไม้วงศ์ชาฤาษีเป็น ไม้ดอกไม้ประดับ มีคุณสมบัติเป็นยาสมุนไพร มีประโยชน์หลายด้าน แต่ยังไม่รู้จักกันแพร่หลาย เนื่องจากยังไม่มีการจัดเก็บ แลกเปลี่ยน และเผยแพร่ข้อมูลอย่างเป็นระบบ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาฤาษีผ่านโมบาย งานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญสาขาพฤกษศาสตร์ และสาขาพฤกษอนุกรมวิธานจำนวน 7 คน ผลจากการวิจัยพบว่าองค์ความรู้ที่ควรจัดการมี 7 หมวดหมู่ คือ อนุกรมวิธาน ชื่อเรียก ข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ ลักษณะทั่วไป นิเวศวิทยา เอกสารอ้างอิง หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรูปภาพ ส่วนที่สองเป็นการพัฒนาระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาฤาษีด้วยโมบาย โดยนำข้อมูลที่ได้จากส่วนแรกมาวิเคราะห์และออกแบบระบบด้วยแผนภาพ Use Cases และพัฒนาระบบโดยใช้โปรแกรม Eclipse สำหรับเขียนแอปพลิเคชันบน Android ระบบนี้สามารถช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถจัดเก็บ และเผยแพร่ข้อมูลพันธุ์ไม้วงศ์ชาฤาษี และบุคคลที่สนใจสามารถเข้ามาสืบค้น และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาฤาษี

คำสำคัญ : การจัดการความรู้, พันธุ์ไม้วงศ์ชาฤาษี, โมบาย

บทนำ

พืชดอกในประเทศไทยมีประมาณ 249 วงศ์ 9,406 ชนิด ได้มีการศึกษาทบทวนในโครงการพรรณพฤกษชาติแห่งประเทศไทยแล้วประมาณ 90 วงศ์ 2,875 ชนิด ยังมีอีกจำนวนมากที่ต้องศึกษาทบทวนให้ครบทั้งหมด (Chayamarit, 1996) พันธุ์ไม้วงศ์ชาฤาษีเป็นอีกวงศ์หนึ่งที่ยังไม่ได้ศึกษาทบทวนซึ่งเป็นพืชที่มีสมาชิกจำนวนมากและแหล่งที่อยู่มีความเฉพาะไม่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ซึ่งในโลกมีรายงานพบประมาณ 85 สกุล 1,200 ชนิด (Wang et al., 1998) ส่วนใหญ่มีแหล่งกำเนิดในเขตร้อน และเขตอบอุ่น สมาชิกส่วนใหญ่ของพันธุ์ไม้วงศ์ชาฤาษีนี้จะเป็นพืชล้มลุกมีช่วงการออกดอก ออกผล ช่วงสั้น ๆ ในฤดู

ฝนเท่านั้น โดยเฉพาะประเทศไทย บางสกุลมีรูปร่างที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละช่วงอายุ เช่น ในขณะที่พืชออกดอกมีใบปรากฏแบบหนึ่ง แต่เมื่อดอกโรย และติดผล ใบเดิมก็จะยุบ โทรมไป เกิดใบใหม่ที่มีขนาดและรูปร่างที่แตกต่างกันมาก ส่วนแหล่งที่อยู่อาศัยจะพบ บริเวณน้ำตก ภูเขาหิน และบางชนิดเป็นไม้เกาะอาศัย (Morley, 1993) ได้กล่าวว่าหลายชนิดมีศักยภาพพัฒนาเป็นไม้ดอกไม้ประดับได้เช่นเดียวกับในแถบยุโรปที่ได้มีการนำพันธุ์ไม้วงศ์ชบาเข้ามาปลูกเป็นไม้ประดับซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อสามัญว่า วงศ์อาฟริกกันไวโอเล็ต นอกจากนี้พันธุ์ไม้วงศ์ชบา ยังมีคุณสมบัติเป็นยาสมุนไพร มีประโยชน์หลายด้าน แต่พันธุ์ไม้วงศ์ชบา ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก เนื่องจากข้อมูลพันธุ์ไม้วงศ์ชบา ยังไม่มีการจัดเก็บ และเผยแพร่ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ปัจจุบันมีผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการทำการสำรวจ เก็บข้อมูลภาคสนามตามพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อจัดเก็บข้อมูลพันธุ์ไม้วงศ์ชบา โดยการจัดบันทึกในสมุด บางครั้งเจอพันธุ์ไม้แต่ไม่แน่ใจว่าใช่พันธุ์ไม้วงศ์ชบา หรือไม่ ทำให้บางครั้งก็ไม่ได้จัดเก็บ ถ้ามีก็ข้อมูลพื้นฐาน เช่น ภาพถ่ายไว้เปรียบเทียบ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สำรวจ ทำให้ง่ายต่อการจัดเก็บ

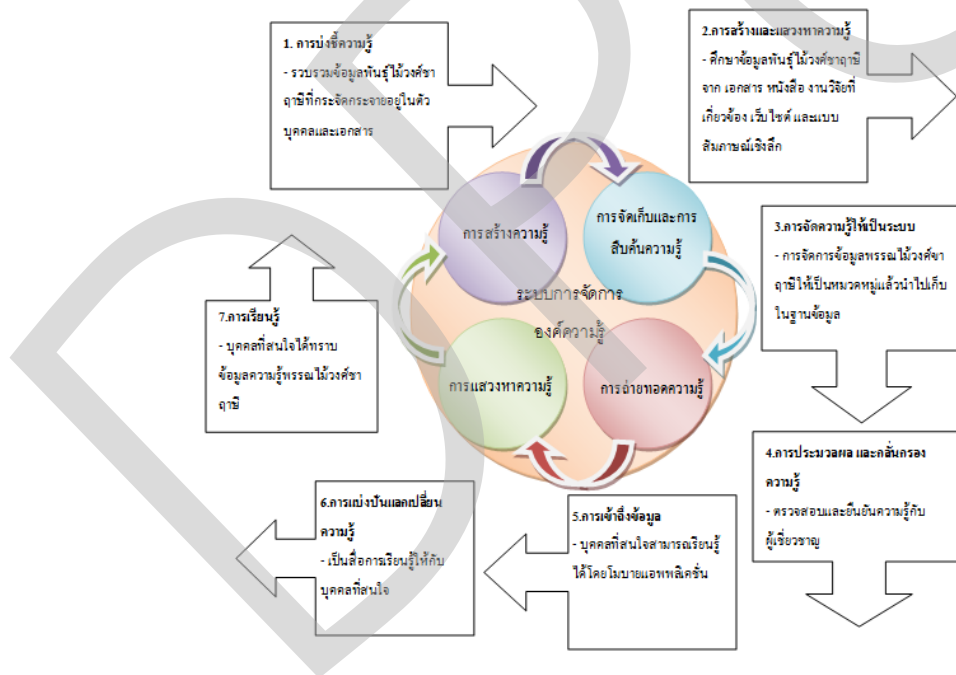
ปัจจุบันเทคโนโลยีเทคโนโลยีมือถือได้มีการพัฒนา ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง สามารถใช้ติดต่อสื่อสารและใช้งานได้เช่นเดียวกับคอมพิวเตอร์ สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต มือถือสามารถบันทึกภาพ จัดเก็บข้อมูลได้ และมือถือมีขนาดเล็ก พกพาง่าย ทำให้เป็นที่นิยมในการนำติดตัวไปเพื่อบันทึก จัดเก็บ และสืบค้นข้อมูลได้

จากปัญหาที่เกิดขึ้นและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีมือถือ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชบาผ่านโมบาย ซึ่งระบบนี้จะช่วยในการจัดการความรู้โดยระบบนี้จะช่วยจัดเก็บ สืบค้นข้อมูล เผยแพร่ ทำให้บุคคลทั่วไปที่สนใจเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำมาออกแบบเป็นหลักขั้นตอนของระบบการจัดการองค์ความรู้ประกอบด้วย 4 ส่วน คือส่วนที่ 1 การสร้างความรู้ ส่วนที่ 2 การจัดเก็บและการค้นคืนความรู้ ส่วนที่ 3 การถ่ายทอดความรู้ และส่วนที่ 4 การแสวงหาความรู้ และมีขั้นตอนการจัดการองค์ความรู้ออกเป็นอีก 7 ขั้นตอนได้แก่ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาความรู้ คือประเด็นที่ต้องศึกษา เช่น ชื่อพันธุ์ไม้ ข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ ข้อมูลทางนิเวศวิทยา ประโยชน์ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและการแสวงหาความรู้ คือการรวบรวมข้อมูลแหล่งต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์ หรือจาก

การสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา ขั้นตอนที่ 3 การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ คือการนำข้อมูลที่รวบรวมมาจำแนก จัดหมวดหมู่ เพื่อให้การเก็บรวบรวม การสืบค้น การนำมาใช้ได้ง่ายขึ้น ขั้นตอนที่ 4 การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ คือการปรับปรุงเนื้อหาให้มีความทันสมัย สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งในขั้นตอนนี้จะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ขั้นตอนที่ 5 การเข้าถึงความรู้ คือการนำความรู้ที่มีอยู่ไปเผยแพร่โดยเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ให้หลากหลาย เพื่อให้บุคคลที่สนใจสามารถเข้าถึง ความรู้ได้สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ขั้นตอนที่ 6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ คือการนำความรู้ที่มีอยู่ไปเผยแพร่โดยใช้โมบายเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้บุคคลที่สนใจเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ขั้นตอนที่ 7 การเรียนรู้ คือบุคคลที่เข้ามาสืบค้นข้อมูลแล้วนำความรู้ที่ได้จากการสืบค้นข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังแสดงในกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) หมายถึงกระบวนการที่เป็นระบบเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ รวมทั้งประสบการณ์ของบุคคล เพื่อสร้างเป็นความรู้และจัดเก็บไว้ในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้ เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปันและถ่ายโอนความรู้ต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรณีศึกษา วิทยานุกรณ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การออกแบบสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้เรื่องเรือนกแลให้เป็นหมวดหมู่ โดยดำเนินงานเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการข้อมูลเหล่านี้นำมาจัดหมวดหมู่พร้อมกับข้อมูลที่จัดเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลคือ เอกสารจากฐานข้อมูลของหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเว็บไซต์จากฐานข้อมูลในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วัตถุประสงค์คือเพื่อออกแบบใช้ในการออกแบบสารสนเทศประเภทเว็บไซต์ แสดงองค์ความรู้เรื่องเรือนกแลสำหรับสาธารณะชน และผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นจึงทำการประเมินคุณภาพสารสนเทศที่ได้ โดยขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยช่วงที่ 2 นี้ ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการร่วมกับแบบประเมินคุณภาพสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้เรื่องเรือนกแล ผลการประเมินคุณภาพจากแบบประเมินพบว่า สารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้เรื่องเรือนกแลที่ได้รับการออกแบบในการวิจัยครั้งนี้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดจากผลการประเมินเท่ากับ 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 0.28) สรุปได้ว่าการจัดเก็บองค์ความรู้และจัดหมวดหมู่องค์ความรู้ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญเรื่องเรือนกแลเพื่อนำไปออกแบบสารสนเทศในครั้งนี้ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี เป็นกระบวนการที่สามารถนำไปเพื่อการจัดการความรู้เรื่องเรือนกแลได้จริง และสารสนเทศที่ได้สามารถใช้เป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาเรื่องเรือนกแลได้

อภิชาติ ประสิทธิ์บุญญ์และคณะ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระบบการสืบค้นข้อมูลวิทัศน์วัฒนธรรมด้วยภาพถ่ายบนอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้นข้อมูลกระทำได้ลำบาก ข้อมูลมีโอกาสูญหายและบิดเบือน งานวิจัยนี้นำเสนอ

ระบบสืบค้นข้อมูลวิดิทัศน์วัฒนธรรมซึ่งประกอบด้วย โปรแกรมสืบค้นข้อมูลวิดิทัศน์ค้น ข้อมูลจากภาพในวิดิทัศน์ และภาพถ่ายจากกล้องผ่านอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาพถ่าย เกี่ยวกับเครื่องจักรสานหรือโบราณสถาน เพื่อเข้าสืบค้นวิดิทัศน์จากฐานข้อมูล ของ คอมพิวเตอร์แม่ข่าย โดยส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ซึ่ง ประกอบด้วย

1. ขั้นตอนดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ วงศ์ชาตยาธิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละเว็บไซต์และเอกสารงานวิจัย เพื่อรวบรวมเป็นแนวคิดโดย วิธีการ Check List และนำมาใช้สร้างแบบสัมภาษณ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ไปหาค่าความเที่ยงตรง IOC (Index of item objective) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนของข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จะมีรายละเอียดดังนี้ ชื่อ นามสกุล อายุ เพศ อาชีพ ตำแหน่งทางวิชาการ ความเชี่ยวชาญ สถานที่ปฏิบัติงาน ที่อยู่ที่สามารถติดต่อ ได้ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล ส่วนที่ 2 ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลพันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาธิ จะมี รายละเอียดดังนี้ การกล่าวถึงชื่อพันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาธิควรประกอบด้วยชื่ออะไรบ้าง การเก็บ รวบรวมข้อมูลทางพฤกษศาสตร์ควรประกอบด้วยข้อมูลอะไรบ้าง การเก็บรวบรวมข้อมูล ทางนิเวศวิทยาควรประกอบด้วยข้อมูลอะไรบ้าง ประโยชน์ของพันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาธิ เอกสาร การเผยแพร่ หรือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาธิ ควรรวบรวมไว้ใน แอปพลิเคชันหรือไม่ ภาพที่ใช้ในการเผยแพร่ พันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาธิควรเป็นแบบใด ส่วนที่ 3 การนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาธิ จะมีรายละเอียด ดังนี้ ถ้านำข้อมูลพันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาธิมาแสดงบนมือถือโดยใช้แอปพลิเคชัน จะทำให้เกิด ประโยชน์มากขึ้นหรือไม่ การนำโมบายแอปพลิเคชันเข้ามาช่วยในการสืบค้นข้อมูลพรรณ ไม้วงศ์ชาตยาธิ จากภาพถ่ายมีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้ามีการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันที่ เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้เรื่องพรรณไม้วงศ์ชาตยาธิเสร็จสมบูรณ์แล้ว ท่านจะนำมาใช้ หรือไม่ ถ้าพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันเสร็จสมบูรณ์แล้วนำไปอัปโหลดในระบบปฏิบัติการ แอนดรอยด์ ท่านคิดว่าควรจัดให้อยู่ในหมวดอะไร จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่ม ตัวอย่างแบบเจาะจง คือ ผู้เชี่ยวชาญสาขาพฤกษศาสตร์ และสาขาพฤกษอนุกรมวิธาน

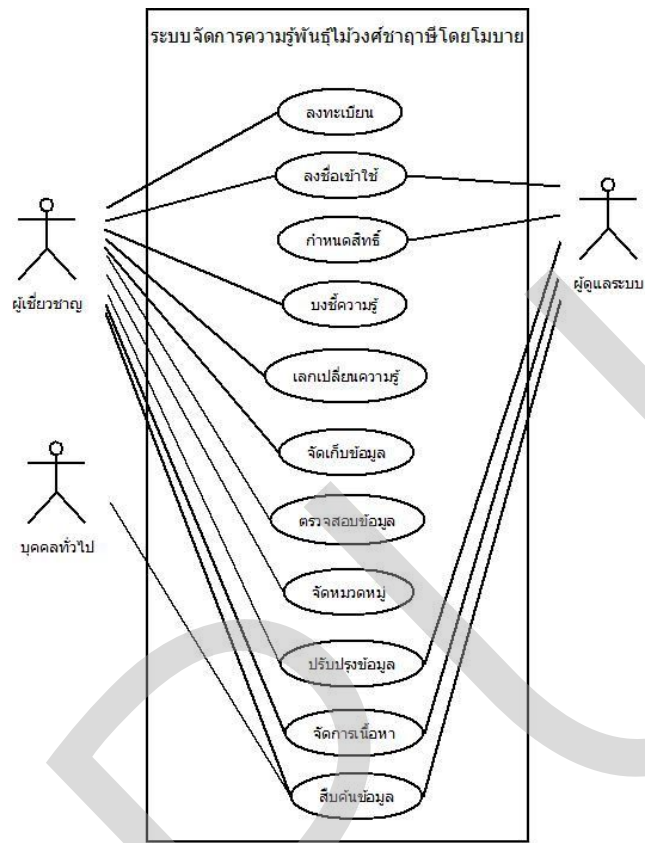
จำนวน 7 คน โดยเทียบกับตารางแสดงจำนวนผู้เชี่ยวชาญกับอัตราความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ซึ่งมีอัตราความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ลดลงเหลือเพียง 0.50 ซึ่งมีความน่าเชื่อถือในระดับที่ยอมรับได้ และสามารถสรุปชี้ชัดไปในทางใดทางหนึ่ง โดยไม่มีความกำกวมกัน (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) แล้วบันทึกเสียงไว้ จากนั้นทำการถอดเทปจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปผลการวิจัย

2. ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาระบบ โดยนำผลที่ได้จากในขั้นตอนแรกมาวิเคราะห์ออกแบบระบบโดยใช้หลักการยูเอ็มแอล (ULM – Unified Modeling Language) โดยใช้ Use Case Diagram และพัฒนาระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาตานิ โดยระบบนี้อยู่ในรูปแบบของโมบายแอปพลิเคชัน ซึ่งใช้โปรแกรม Eclipse ใช้สำหรับเขียนแอปพลิเคชันบน Android

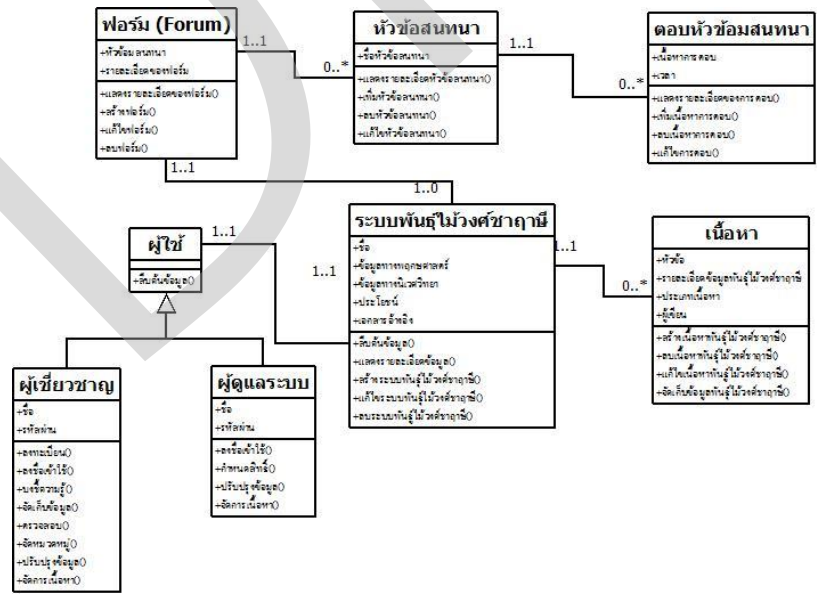
ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการเปรียบเทียบข้อมูลทางเว็บไซต์ หนังสือ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน พบว่าข้อสำคัญในการออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาตานิ ผ่านโมบาย มี 7 ข้อ คือ **อนุกรมวิธาน** ประกอบด้วย ระดับวงศ์ ระดับสกุล ระดับชนิด **ชื่อเรียกพันธุ์ไม้วงศ์ชาตานิ** ประกอบด้วย ชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อสามัญ ชื่อพ้อง ชื่ออื่นในที่ผู้เชี่ยวชาญหมายถึงชื่อเรียกตามภูมิภาค **ข้อมูลทางพฤกษศาสตร์** ประกอบด้วย ราก ลำต้น ใบ ดอก ช่อดอก ผล เมล็ด **นิเวศวิทยา** ประกอบด้วย ระดับความสูงจากน้ำทะเล ฤดูออกดอกออกผล **การกระจายพันธุ์** ประกอบด้วย เป็นตัวที่บอกได้ว่าเราพบพืชชนิดนี้ได้ที่ไหนบ้าง **ประโยชน์** ประกอบด้วย เป็นไม้ดอกไม้ประดับ เป็นยาสมุนไพร และรูปภาพ ประกอบด้วย ภาพถ่ายที่บอกลักษณะองค์ประกอบโดยรวมของพันธุ์ไม้วงศ์ชาตานิ เช่น ลักษณะของลำต้น ใบ และมีภาพวาดลายเส้นใช้บอกรายละเอียดที่ภาพถ่ายไม่สามารถแสดงได้ เช่น ลักษณะขนของใบ ลักษณะของราก

ผลจากการพัฒนาระบบผู้วิจัยได้วิเคราะห์ออกแบบระบบโดยใช้หลักการใช้หลักการยูเอ็มแอล (ULM – Unified Modeling Language) ในการวิจัยนี้ได้ใช้ Use Case Diagram ดังแสดงในภาพที่ 2 และ Class Diagram ดังแสดงในภาพที่ 3

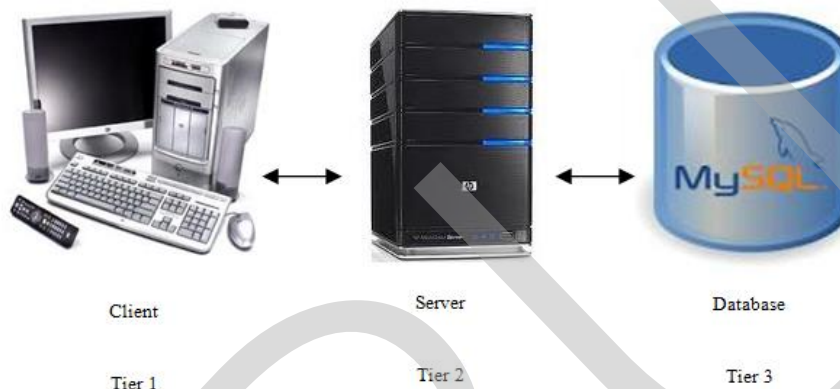

ภาพที่ 2 Use Cass Diagram ของระบบการจัดการความรู้พื้นฐานไม่วงศ์ชาภาณี

ภาพที่ 3 Class Diagram ของระบบการจัดการความรู้พื้นฐานไม่วงศ์ชาภาณี

ในส่วนสถาปัตยกรรมของระบบ (System Architecture) นักวิจัยใช้หลักการ Three – Tier Architecture Model มาใช้เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมของระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาธิ ผ่าน โมบาย ซึ่งการทำงาน 3 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วน Client ส่วน Server และส่วนฐานข้อมูล ดังแสดงในภาพที่ 4

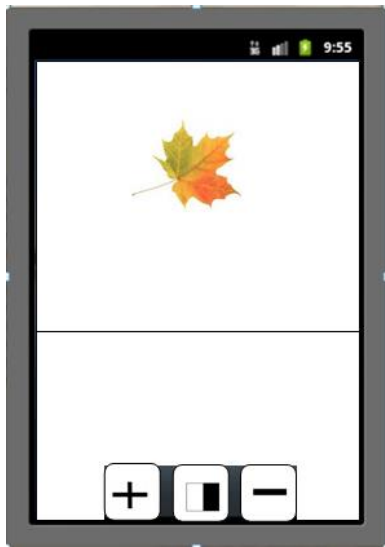

ภาพที่ 4 Three – Tier Model ของระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาธิ

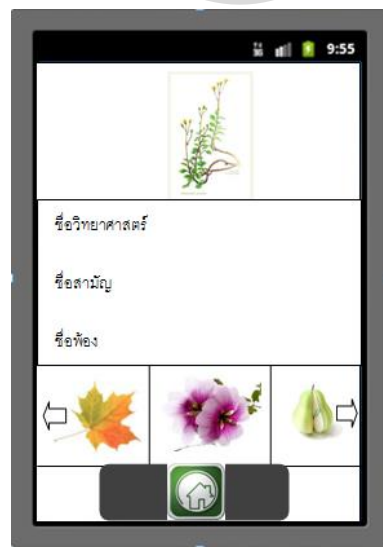
จากนั้นนำข้อมูลจากการวิเคราะห์พัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่อการจัดเก็บและเผยแพร่ความรู้ ดังแสดงในภาพที่ 5 – 7

ภาพที่ 5 ไอคอนและหน้าจอหลักของแอปพลิเคชันพันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาธิ

ภาพที่ 6 หน้าจอต่ถ่ายภาพและหน้าจอบริียบเทียบ

ภาพที่ 7 หน้าจอจัดเก็บข้อมูลและหน้าจอแสดงผล

การประเมิน

จากการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่าความพึงพอใจการใช้งานด้านข้อมูล และด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับดี ด้านการออกแบบอยู่ในระดับพอใช้ แต่มีข้อเสนอแนะที่ควรปรับปรุงในด้านความสวยงามและข้อความ

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ คือ ทำให้ได้ระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาณี ผ่านโมบาย เป็นแหล่งรวบรวมความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาณี ผู้เชี่ยวชาญมีความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล และเผยแพร่ความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาณี และบุคคลที่สนใจก็ได้รับประโยชน์โดยสามารถสืบค้นข้อมูลได้สะดวกรวดเร็ว เนื้อหาของข้อมูลครอบคลุม มีความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณ์คนัย วิทยานุกาญจน์ ได้นำการจัดการความรู้เข้ามาช่วยในการจัดหมวดหมู่ และอภิชาติ ประดิษฐ์บุญญ์และคณะ ได้ใช้โปรแกรมสืบค้นข้อมูลวิดิทัศน์ค้นข้อมูลจากภาพในวิดิทัศน์ และภาพถ่ายจากกล้องผ่านอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย โดยวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยนี้เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาณีด้วยโมบาย

ข้อเสนอแนะ

ในงานวิจัยนี้เป็นระบบการจัดการความรู้พันธุ์ไม้วงศ์ชาตยาณี ผ่านโมบาย มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญมีความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในอนาคต เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น โดยใช้เทคโนโลยี Image Processing

บรรณานุกรม

- กรณ์ดนัย วิทยานุกรณ. (2551). การออกแบบสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้เรื่องเรือน
กาแล. วิทยานิพนธ์. วศ.บ., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่
9). กรุงเทพฯ: เอสพีเอสเอส (ไทยแลนด์) จำกัด.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2547). การจัดการความรู้กับคลังความรู้. (พิมพ์ครั้งแรก). กรุงเทพฯ:
เอสอาร์ ฟรินติง แมส โบรคเกอร์ จำกัด.
- อภิชาติ ประสิทธิ์บุญยี่ ปริญญา ศีดำรงค์ ชัชวาลย์ จารุจิตร และวรวิทย์ สังฆทิพย์. (2554).
บทความเชิงวิชาการเรื่อง แอนดรอย์แอปพลิเคชันเพื่อแสดงคำคมจากทวิตเตอร์
, **Proceedings: Thailand Mobile Applications Symposium 2010 @
Bangkok**. ม.ป.ป.
- Chayamarit, K.. (1996). **Progression of the Flora of Thailand Project**. A symposium
on plant resources of the Himalayan Foothills. Queen Sirikit Botanic Garden,
Chiang Mai, Thailand.
- Morley, B.. (1993). **Pollen character of Old World**. Retrieved November 10 2010, from
<http://www.gesneriads.ca/gesneria.htm>.
- Wang, W., Kaiyu, P., Zhenyu, L. Weitzman A.L., and Skog L.E.. (1998). **Gesneriaceae**.
Flora of China 18: 244-401.

อิทธิพลของสารละลายไอโซน เถ้าใบกล้วย และ โซเดียมคลอไรด์
ที่มีผลต่อการลดกลิ่นโคลน Geosmin ในเนื้อปลาสวายโมง (*Pangasius* sp.) แล่แช่แข็ง

ปิยวิทย์ ทิพรส

บทคัดย่อ

ปลาสวายโมง (Thai panga fish) ได้รับการส่งเสริมให้เพาะเลี้ยงและสนับสนุนเป็นปลาน้ำจืดเศรษฐกิจของไทย ซึ่งประสบกับปัญหากลิ่นโคลน ผู้บริโภคไม่ยอมรับผลิตภัณฑ์ ดังนั้น วัตถุประสงค์งานวิจัยเพื่อเปรียบเทียบสารละลายไอโซน เถ้าใบกล้วย และเกลือโซเดียมคลอไรด์ ที่มีผลต่อการลดกลิ่นโคลนจีโอสมิน และการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของเนื้อปลาสวายโมงแล่แช่แข็ง **ขั้นแรก** ประเมินความสด องค์ประกอบทางเคมี และคุณค่าทางโภชนาการ พบว่า เนื้อปลาสวายโมงมีความสดปกติทั้งในด้านประเมินคุณภาพประสาทสัมผัสและคุณภาพเคมี (pH 5.98 , TVB-N 4.85 มิลลิกรัม ไนโตรเจน/100 กรัม) มีสารกลุ่มโอเมกาสูง คือ โอเมกา-3 (173.29 mg/100g), โอเมกา-6 (830.79 mg/100g), โอเมกา-9 (2,535.53 mg/100g) อีกทั้ง ไม่มีกรดไขมันชนิดทรานส์ **ขั้นที่สอง** แล่แผ่นตลอดลำตัวหลังการแช่แข็ง-ละลายน้ำแข็งที่อุณหภูมิไม่เกิน 15°C จำนวน 1 รอบ นิสสารจีโอสมินมาตรฐาน ปริมาณ 200 นาโนกรัม/ลิตร เข้าไปในชิ้นปลาหลายจุด บริเวณเนื้อติดมันส่วนท้อง ให้สัมผัสสารละลายไอโซน (200 และ 400 มิลลิกรัม) หรือเถ้าใบกล้วย (3% และ 5%) หรือ สารละลายเถ้าใบกล้วยน้ำว้า (3% และ 5%) หรือ โซเดียมคลอไรด์ (3% และ 5%) โดยน้ำหนัก/ปริมาตร สัมผัสนาน 5 นาที ล้างน้ำสะอาด ปล่อยให้สะเด็ดน้ำ เก็บเข้าถุงพอลิเอทิลีนแบบซิฟล็อก แช่แข็งอุณหภูมิ -21°C ไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมง ละลายน้ำแข็งอุณหภูมิไม่เกิน 15°C (รอบที่ 2) **ขั้นสุดท้าย** วิเคราะห์สารจีโอสมินด้วย SPME-GC/MS และประเมินคุณภาพประสาทสัมผัส จากผลวิจัย พบว่า ทั้ง 9 Treatments (pH ช่วง 6.54 - 6.93) ตรวจไม่พบสารให้กลิ่นโคลน Geosmin ในชิ้นปลาสวายโมง ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผู้ทดสอบที่ให้คะแนนแบบ Scoring test พบว่า ทุกอิทธิพลร่วมไม่มีกลิ่นโคลน Geosmin ($p > 0.05$) เมื่อผ่านการทำให้สุกด้วยไมโครเวฟ ยกเว้น ชิ้นปลาสวายโมงแล่ที่สัมผัสสารละลาย NaCl 3% มีคะแนนกลิ่นโคลนระดับเล็กน้อย (คะแนน 4.27) ขณะที่การประเมินคุณภาพประสาทสัมผัสด้านความขาว กลิ่น กลิ่นรส เนื้อสัมผัส และความชอบรวม ให้คะแนนแบบ Hedonic scale -9-points พบว่า ผู้ทดสอบให้การยอมรับระดับปานกลาง ถึง ชอบมาก ($p < 0.05$)

คำสำคัญ : ปลาสวายโอม่งแล้แซ่แข็ง จืออสมิน โอโชน เถ้าโบก๊วย โซเดียมคลอไรด์

บทนำ

ปลาสวายโอม่ง (Thai panga fish) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Pangasius* sp. นิยมเลี้ยงกันในแถบลุ่มแม่น้ำโขง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นปลาลูกผสมที่เกิดจากการผสมพันธุ์ระหว่างแม่พันธุ์ปลาสวาย (*Pangasius nodon hypophthalmus*) กับพ่อพันธุ์ปลาโอม่ง (*Pangasius bocourti*) เป็นปลาน้ำจืดที่ได้รับการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงและสนับสนุนให้เป็นปลาเศรษฐกิจชนิดใหม่ของไทยเพื่อการส่งออก (สุญาณีพร ตูลยพงศรักษ์, 2551) เนื้อมีสีขาว อวบ และรสชาติดี และเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ เพื่อทดแทนปลาฮาลิบัท (Halibut) ซึ่งมีคุณลักษณะของเนื้อสีขาวเหมือนกับปลาสวายโอม่ง และสามารถส่งออกขายแล้ว เช่น กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต ญี่ปุ่น เป็นต้น (นิรนาม, 2550) ปัจจุบันประเทศคู่แข่งที่ส่งออกปลาสวายโอม่งแล้แซ่เย็นแซ่แข็ง คือ เวียดนาม ในขณะที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการเลี้ยงปลาสวายโอม่งมากกว่า เนื่องจากมีความพร้อมทางด้านทรัพยากร และมีผู้เชี่ยวชาญด้านการประมง และเห็นว่าแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำที่เหมาะสมที่สุดในการเพาะเลี้ยงปลาสวายโอม่ง ซึ่งส่วนใหญ่ผู้บริโภคจะนำไปทำเป็นสเต็กเนื้อปลาสวายโอม่ง (กรุงเทพมหานคร, 2548) แต่ก็ยังประสบกับปัญหาเนื้อปลามีกลิ่นดินกลิ่นโคลนเมื่อนำมาแปรรูป ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคไม่พึงปรารถนาและทำให้สินค้าต้องถูกปฏิเสธ ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้ ฝ่ายประกันคุณภาพกลาง บริษัท ซีพี เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด ดำเนินการธุรกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์ปลาน้ำจืดแล้แซ่เย็นหรือแซ่แข็งเพื่อจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ ได้โทรศัพท์ติดต่อขอคำแนะนำและส่ง E-mail รายละเอียดมาหาผู้วิจัยโดยตรง ได้เล่าถึงปัญหาการเกิดกลิ่นดินกลิ่นโคลนในผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาน้ำจืดแล้แซ่เย็นแซ่แข็งที่ส่งออกไปประเทศญี่ปุ่น ส่งผลให้ลูกค้าปฏิเสธสินค้า รวมทั้งการตรวจสอบสารให้กลิ่นโคลน ลูกค้าประเทศญี่ปุ่นต้องการให้ตรวจสอบคู่กันระหว่าง Electronic nose กับ SPME-GC/MS เพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์สารให้กลิ่นโคลนในเชิงปริมาณด้วย (ฝ่ายประกันคุณภาพกลาง บริษัท ซีพี เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด, 2553) จะเห็นได้ว่า ปัญหาการเกิดกลิ่นดินกลิ่นโคลน เป็นปัญหาสำคัญระดับชาติและนานาชาติ ที่ต้องทำการวิจัยศึกษาหาวิธีการป้องกัน แก้ไขเพื่อลดและ/หรือขจัดในช่วงกระบวนการแปรรูป เมื่อปลามาถึงที่จุดรับวัตถุดิบ อีกทั้งยังเป็นการลดการสูญเสียวัตถุดิบและพลังงาน เมื่อมาถึงโรงงานแปรรูป ทั้งนี้ งานวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เพื่อหาทางป้องกันไม่ให้สัตว์น้ำจืดมีกลิ่นโคลนในช่วงการเพาะเลี้ยงเมื่อตอนที่มันมีชีวิต แต่บางครั้งเกษตรกร หรือผู้

เพาะเลี้ยงซึ่งขาดความรู้ความเข้าใจต้นเหตุของการเกิดกลิ่นดินกลิ่นโคลน ทำให้เนื้อสัตว์น้ำ
จัดเกิดการปนเปื้อนสารให้กลิ่นโคลนมาส่งถึงโรงงานแปรรูปอาหาร ดังนั้น งานวิจัยนี้
คาดหวังว่าจะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง เพื่อการแก้ปัญหา
กลิ่นดิน กลิ่นโคลนในช่วงกระบวนการแปรรูปในไลน์การผลิต ให้กับผู้ประกอบการทั้ง
ระดับวิสาหกิจชุมชน ธุรกิจบริการอาหาร และธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร SMEs ที่ทำ
การแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำชนิดอื่นๆ ให้มีขีดความสามารถเพิ่มการแข่งขันกับ
ต่างประเทศภายใต้ประชาคมอาเซียน (ASEAN Economic Community) ที่จะมาถึงในปี
พ.ศ. 2558 อีกด้วย

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสารละลายไอโซน โซเดียมคลอไรด์ หรือ เถ้าใบกล้วย ที่มี
ต่อการลดกลิ่น โคลน Geosmin ของเนื้อปลาสาวยโมงแล่แช่แข็ง
2. เพื่อประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสเนื้อปลาสาวยโมงแล่แช่แข็งที่มีต่อการ
ยอมรับของผู้ทดสอบ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะเนื้อปลาสาวยโมง (*Pangasius* sp.) ที่ผ่านการเพาะเลี้ยงใน
กระชัง (ภาพที่ 1) ในพื้นที่แม่น้ำโขง ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม และ
ถือว่าเนื้อปลาสาวยโมงแล่เป็นชิ้นที่ได้จากแต่ละกระชังไม่มีความแตกต่างกัน
(Homogeneity)

1. ประชากร (Population) งานวิจัยนี้ประชากร คือ ปลาสาวยโมงที่ไม่มีชีวิตหลังจกจับได้
ประมาณ 12 ชั่วโมง น้ำหนักอยู่ในช่วง 1.0–1.5 กิโลกรัม/ตัว ความยาวเฉลี่ย 40-45
เซนติเมตร (ภาพที่ 2 ก.) นำมาตัดหัว ควักไส้ ล้างเศษเลือด ตัดครีบ และตัดหาง เก็บใน
ถุงพลาสติกพอลิเอทิลีนความหนาแน่นต่ำ (Low density polyethylene ; LDPE) แช่แข็ง
แบบเร็ว ที่อุณหภูมิ -40°C เก็บรักษาต่อในสภาพแช่แข็ง อุณหภูมิ -21°C

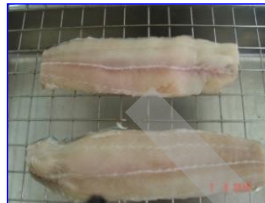

ภาพที่ 1 ปลาสาวยโมง ในกระชังที่เพาะเลี้ยงในแม่น้ำโขง ในเขตพื้นที่ตำบลอาจ
สามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

2. หน่วยตัวอย่าง (Sampling unit) งานวิจัยนี้หน่วยตัวอย่าง คือ ปลาสาวยโมงแล่เป็นชิ้น (ภาพที่ 2 ข.) ที่ตกเป็นตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling ; SRS)

(ก)

(ข)

ภาพที่ 2 (ก) ปลาสาวยโมงที่ไม่มีชีวิตสำหรับงานวิจัย และ (ข) เนื้อปลาสาวยโมง ลักษณะแบบแล่แผ่น (Single fillet)

3. วัสดุ อุปกรณ์ และวัสดุอุปกรณ์ มีดังนี้

3.1 วัสดุ ที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ (1) ปลาสาวยโมง (2) ใบบกด้วยน้ำว้าสด ซื้อมาจากตลาดสด (3) เกล็ดโซเดียมคลอไรด์ (เกรดอาหาร) (4) น้ำแข็งบด

3.2 วัสดุอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเตรียมเนื้อปลาสาวยโมง สารละลายไอโซน เกล็ด NaCl และใบบกด้วยน้ำว้า ได้แก่ (1) เครื่องผลิตก๊าซไอโซน ยี่ห้อ Metrology รุ่น Favour (2) ตู้แช่แข็ง ยี่ห้อ SANYO รุ่น MDF-U5411 (3) ตู้แช่เย็นแบบลมหมุนเวียน (4) ถุงพลาสติกชนิด LDPE แบบ Zip lock (5) เทอร์โมมิเตอร์แบบปลายแหลม (Digital penetrate thermometer) ยี่ห้อ Ebro รุ่น TTX 100 (6) ตู้อบใบบกด้วยความร้อนสูง Muffle furnace ยี่ห้อ Vecstar furnaces รุ่น ECF- 3 (7) ตู้อบแห้งแบบถาด (Tray dryer) (8) เครื่องชั่งดิจิตอล ทศนิยม 4 ตำแหน่ง ยี่ห้อ Sartorius adventurer รุ่น CF224S (9) เครื่องชั่งดิจิตอล ทศนิยม 2 ตำแหน่ง ยี่ห้อ AHAUS รุ่น ARC 120 (10) ถ้วยกระเบื้องครุซีเบิ้ล พร้อมฝาปิด ยี่ห้อ HCT 101/35 DIN (11) กระดาษกรอง Whatman No. 1 (12) Micropipette ขนาด 2 ไมโครลิตร ยี่ห้อ Biohit รุ่น Praline (13) กล้องโพร้มพร้อมฝาปิด

3.3 อุปกรณ์ สารเคมีวิเคราะห์คุณภาพทางเคมี และสารเคมีที่ใช้วิเคราะห์สารให้กลิ่นโคลน Geosmin มีดังนี้ (1) สารละลาย Calibrate pH 7.0 และ pH 4.0 (2) เครื่องวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH meter) ยี่ห้อ InoLab pH 720 รุ่น WTW (3) สารละลายมาตรฐาน Geosmin ยี่ห้อ Aldrich product G5908 Lot BCBB1829 นำเข้าจากบริษัท SIGMA-ALDRICH ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (4) เข็มฉีดยา ขนาด 1 มิลลิลิตร ยี่ห้อ Terumo[®] Syringe with needle (0.33 mm ×13 mm) (5) เต้าไมโครเวฟ ยี่ห้อ Samsung รุ่น CE1160

(6) เครื่อง GC/MS (Gas Chromatography/Mass Spectrometry) (Agilent Technologies 6890 N network GC system/Agilent technologies 5973 network mass selective detector (7) Column HP-5 (30 m×0.25 mm ID.×0.25 ไมโครเมตร) (8) column SPME (Solid phase micro-extraction) 57330-u (9) SPME fiber divinylbenzene / carboxenpolydimethylsiloxane (DVB/CPDMS) Supelco 57550-u (10) สารละลายมาตรฐาน Geosmin (trans-1,10-dimethyl-trans-9-decalol) ของ Sigma – Aldrich

4. การทดลอง งานวิจัยได้แบ่งการทดลอง ดังนี้

(4.1) **เตรียมเนื้อปลาสาวยโมงสด (Flesh)** แล่ปลาสาวยโมงและเตรียมเนื้อปลาแล่แช่แข็งซ้ำ การแล่ปลาสาวยโมงเป็นชิ้น คัดแปลงวิธีการของ มอก. 616-2529 ปลาสดแล่เยือกแข็ง และ สุญญากาศ ตูยพวงศรัทย์ (2551) ดังนี้ (1) นำปลาสาวยโมงที่ผ่านการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ -21°C ล้างน้ำเย็นที่อุณหภูมิ 10 °C ถึง 15°C (2) แล่เนื้อปลาแบบ Single fillet (3) ล้างเนื้อปลาด้วยน้ำเย็น ควบคุมอุณหภูมิของชิ้นปลาไม่เกิน 15°C (3) พักชิ้นปลาบนตะแกรง นาน 5 นาที จากนั้น บรรจุชิ้นปลาลงในถุงเย็น LDPE แบบ Zip lock เข้าแช่แข็ง รอบที่ 2 (4.2) **ประเมินความสด และคุณค่าทางโภชนาการ** ปลาสาวยโมงหลังละลายน้ำแข็ง ประเมินความสด และองค์ประกอบทางเคมีเบื้องต้น (1) **ประเมินคุณภาพความสด** ได้แก่ (1.1) การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสในด้านลักษณะปรากฏทั่วไป สี กลิ่น รสชาติ เนื้อสัมผัส (ประเมินตามมาตรฐาน ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าอาหารและเกษตรแห่งชาติ (มกอช.) ฉบับ 7001-2547) (1.2) ปริมาณค่าที่ระเหยทั้งหมดในรูปไนโตรเจน (Total volatile base – nitrogen ; TVB-N) (ตามวิธีการ Conway microdiffusion) (1.3) ค่าความเป็นกรด-เบส (pH) (วัดด้วย pH meter) (2) **วิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการ** มีดังนี้ (2.1) ค่าพลังงาน (Calories) (2.2) ค่าพลังงานจากไขมัน (Calories from fat) (วิเคราะห์ตามวิธี AOAC international, 1993 , chapter 6) (2.3) ปริมาณคาร์โบไฮเดรต (AOAC international, 1993), chapter 1) (2.4) ปริมาณโปรตีน (AOAC., 2005, 940.25) (2.5) ปริมาณไขมัน (AOAC., 2005, 960.39) (2.6) ปริมาณเถ้า (AOAC., 2005, 960.39) (2.7) ปริมาณความชื้น (AOAC. ,2005, 940.25) (2.8) โอเมกา-3 โอเมกา-6 โอเมกา-9 (AOAC. , 2005 , 996.06) (4.3) **ฝึกฝนผู้ทดสอบให้รับรู้ (Threshold sensitivity) กลิ่นโคลน Geosmin** ให้ผู้ทดสอบ จำนวน 15 คน ทดสอบประเมินความแม่นยำ ด้วยการทดสอบจุดเริ่มรับรู้กลิ่นของสารให้กลิ่นโคลน Geosmin ของผู้ทดสอบแต่ละคน โดยการให้คะแนนแบบ Scoring test ตามวิธีการของ วรพงษ์ นลินานนท์ (2545) 4.4 **เปรียบเทียบอิทธิพลสารละลายไอโซน เถ้าใบกล้วย หรือโซเดียมคลอไรด์ ที่มีผลต่อการ**

ลดกลิ่นโคลน Geosmin ของเนื้อปลาสวายโมงแล้แซ่แข็ง (1) เตรียมสารละลายกลิ่นโคลน Geosmin มาตรฐาน และฉีดสารละลาย Geosmin เข้าเนื้อเยื่อปลา เลือกใช้ความเข้มข้นสาร Geosmin มาตรฐาน ปริมาณ 200 นาโนกรัม/ลิตร สำหรับแซ่และฉีดเข้าเนื้อเยื่อชิ้นปลาแล้ (ภาพที่ 3) ทั้งนี้ Robertson และคณะ (2004) รายงานว่า ความเข้มข้นของสารละลายกลิ่นโคลน Geosmin ปริมาณ 200 นาโนกรัม/ลิตร ให้ความเข้มข้นแรงที่สุด (Glossly tainted) และพบว่า สารละลาย Geosmin ความเข้มข้นดังกล่าวสามารถเข้าไปสะสมในเนื้อเยื่อปลา เท่ากับ 6.25 ± 0.75 ไมโครกรัม/กิโลกรัม

ภาพที่ 3 การแซ่-ฉีด สารละลาย Geosmin มาตรฐาน เข้าชิ้นเนื้อปลาสวายโมงแล้ (ควบคุมอุณหภูมิชิ้นปลา ไม่เกิน 15°C)

(4.5) การวางแผนทดลอง งานวิจัยนี้วางแผนการทดลอง เพื่อเปรียบเทียบอิทธิพลร่วมของสารละลายไอโซน เถ้าใบกล้วย หรือเกลือ NaCl ที่มีผลต่อการลดสารให้กลิ่นโคลน Geosmin เริ่มจาก นำเนื้อปลาสวายโมงแล้ น้ำหนัก 60 กรัม สัมผัสกับสารละลายแต่ละ Treatments (ตารางที่ 1) คือ สารละลายไอโซน 2 ระดับ คือ 200 และ 400 มิลลิกรัม หรือ เถ้าใบกล้วยน้ำว่า 2 ระดับ คือ 3.0% และ 5.0% โดย น้ำหนัก/ปริมาตร หรือ NaCl 2 ระดับ คือ 3.0% และ 5% โดยน้ำหนัก/ปริมาตร วางแผนการทดลองแบบ 3^{3-1} Unrepeated Factorial Design ให้ตัวอย่างสัมผัสกับสารละลายแต่ละ Treatments นานประมาณ 5 นาที จากนั้น ล้างน้ำสะอาด และเก็บรักษาในตู้แช่แข็งอุณหภูมิ -21°C เพื่อวิเคราะห์การลดกลิ่นโคลน Geosmin และประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส

ตารางที่ 1 การวางแผนการทดลอง 3^{3-1} Unrepeated Factorial Design ที่ใช้ในการหา Significant treatment combination effects สำหรับการลดกลิ่นโคลน Geosmin

Treatments	Treatment combination effects		
	ก๊าซโอโซน (มิลลิกรัม)	ถ้ำไบคัลย (% w/v)	โซเดียมคลอไรด์ (% w/v)
1	200	-	-
2	200	3	5
3	200	5	3
4	400	5	-
5	-	3	-
6	-	5	5
7	-	-	3
8	400	3	3
9	400	3	-

(4.6) วิเคราะห์สารให้กลิ่นโคลน Geosmin งานวิจัยนี้วิเคราะห์สารให้กลิ่นโคลน Geosmin ด้วยวิธี SPME-GC/MS ตามวิธีวิเคราะห์ของ สมชาย หวังวิบูลย์กิจ (2551) (4.7) ประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส ประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้วยผู้ทดสอบที่ผ่านการฝึกฝน จำนวน 15 คน โดยใช้แบบทดสอบ Scoring test สำหรับการประเมินด้านกลิ่นโคลน Geosmin ดัดแปลงตามวิธีของ วรพงษ์ นลินานนท์ (2545) และประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส โดยให้คะแนนความชอบแบบ Hedonic scale – 9 - points ในด้านลักษณะปรากฏ ความขาว กลิ่นรส เนื้อสัมผัส และความชอบโดยรวม วางแผนการทดลองแบบวัดค่าซ้ำ (Repeated Measure Design; RMD) (4.8) วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ทดสอบระดับนัยสำคัญของสมมติฐาน 2 วิธี คือ Graphical method (normal plot) และ Lenth's method (กรณีที่มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Pseudo standard error served as a robust estimator of standard deviation) ค่าวิกฤตของวิธี Lenth's method ได้จากวิธีของ Ye และ Hamada (2000)

ผลวิจัยและการอภิปรายผล

1. ประเมินคุณภาพความสดเบื้องต้นของเนื้อปลาสวายโมอง (*Pangasius* sp.) แช่แข็งทางด้านเคมีและประเมินทางประสาทสัมผัส พบว่า เนื้อปลาสวายโมองอยู่ในสภาพความสดปกติทั้งในด้านสี กลิ่น รสชาติ และเนื้อสัมผัส ในขณะที่คุณภาพความสดด้านความเป็นกรด-ด่าง และค่าปริมาณค่าที่ระเหยได้ทั้งหมด (Total volatile base nitrogen; TVB-N) พบว่า มีค่าเป็น pH 5.98 ± 0.01 และ 4.85 ± 0.05 มิลลิกรัมไนโตรเจน/100 กรัม ตามลำดับ ถือว่าปลาสวายโมองที่ใช้ในการทดลองนี้มีคุณภาพดีมาก ซึ่งตรงกับการรายงานของ Lannelongue และคณะ (1982) รายงานว่า ปลาสดที่มีคุณภาพดีควรมีค่า TVB-N น้อยกว่า 12 มิลลิกรัมไนโตรเจน/100 กรัม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุญาณีพร ตูลยพงษ์ศรีรักษ์ (2551) ที่พบว่า ค่า TVB-N ของปลาสวายโมองที่เก็บรักษาในน้ำแข็งนาน 19 วัน โดยวันแรกมีค่า TVB-N เฉลี่ยเท่ากับ 8.7 มิลลิกรัมไนโตรเจน/100 กรัม และวันสุดท้ายของการเก็บรักษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11 มิลลิกรัมไนโตรเจน/100 กรัม ซึ่งยังจัดว่าปลาสวายโมองที่เก็บรักษาในสภาพน้ำแข็งก็ยังคงมีคุณภาพดี ตามการรายงานของ Lannelongue และคณะ (1982)

2. ประเมินองค์ประกอบทางเคมี และคุณค่าทางโภชนาการ ของเนื้อปลาสวายโมอง ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมี ของเนื้อปลาสวายโมอง พบว่า ปริมาณร้อยละของน้ำหนักเปียก (wet basis) ของปริมาณความชื้น (78.56) โปรตีน (15.10) ไขมัน (4.16) คาร์โบไฮเดรต (1.05) และ เถ้า (1.13) ซึ่งสามารถคิดเป็นค่าพลังงานทั้งหมด 102 กิโลแคลอรี/100 กรัม และพลังงานจากไขมัน 37.0 กิโลแคลอรี/100 กรัม (ตารางที่ 2) ปริมาณโปรตีนที่พบในปลาสวายโมองที่ใช้ในการทดลองนี้ใกล้เคียงกับปริมาณโปรตีนในปลาสวายโมองที่วิเคราะห์โดย สุญาณีพร (2551) คือ 15.21% รวมทั้ง ใกล้เคียงกับปริมาณโปรตีนในปลาน้ำจืดทั่วไป ได้แก่ 14.6% ในปลาสวาย, 16% ในปลาดุกอูย, 17.5% ในปลาช่อน (สุญาณีพร และคณะ, มปป.) ส่วนปริมาณไขมันในปลาสวายโมองมีปริมาณใกล้เคียงกับปลาช่อน (3.3%) และให้ผลใกล้เคียงกับ สุญาณีพร และคณะ (มปป.) คือ 3.55% แต่มีปริมาณน้อยกว่าปลาสวาย (16.5%) และปลาดุกอูย (14.7%) (สุญาณีพร และคณะ, มปป.)

ขณะที่ การวิเคราะห์ลิวคินกลุ่ม Omega fatty acids และกรดไขมันชนิดทรานส์ (Trans fatty acid) ของเนื้อปลาสวายโมองแช่แข็ง จากผลวิเคราะห์ลิวคินกลุ่ม Omega fatty acids (ตารางที่ 3) พบว่า เนื้อปลาสวายโมองมีปริมาณกรดไขมัน Omega-3, Omega-6 และ Omega-9 ในปริมาณสูงมาก คือ 173.29 830.79 และ 2,535.53 มิลลิกรัม/100 กรัมของเนื้อปลา ตามลำดับ และไม่มีกรดไขมันชนิดทรานส์

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีเบื้องต้น (Proximate analysis) ในเนื้อปลา
สวายโมงแช่แข็ง

รายการวิเคราะห์	ปริมาณ
1. พลังงานทั้งหมด	102.0±0.05 กิโลแคลอรี/100 กรัม
2. พลังงานจากไขมัน	37.0 ±0.04 กิโลแคลอรี/100 กรัม
3. คาร์โบไฮเดรต	1.05±0.04 กรัม/100 กรัม
4. โปรตีน	15.10±0.02 กรัม/100 กรัม
5. ไขมัน	4.16 ±0.03 กรัม/100 กรัม
6. เถ้า	1.13 ±0.06 กรัม/100 กรัม)
7. ความชื้น	78.56±0.05 กรัม/100 กรัม

*Limit of detection < 0.01 g/100g

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ Omega fatty acids และ Trans fatty acid ของเนื้อปลาสวายโมง
แช่แข็ง

รายการวิเคราะห์	ปริมาณ (มิลลิกรัม/ 100 กรัม)
1. Omega-9	2,535.53 ± 0.03
2. Omega-6	830.79 ± 0.02
3. Omega-3	173.29 ± 0.01
4. Trans fatty acid	0 %

*LOimit of detection < 0.01 g/100g

2. ศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของสารละลายไอโซน หรือ เถ้าใบกล้วย หรือโซเดียมคลอไรด์ ที่มีต่อการลดกลิ่นโคลน Geosmin ของเนื้อปลาสวายโมงแช่แข็ง (2.1) ผลการฝึกฝนผู้ทดสอบให้รับรู้กลิ่นโคลน Geosmin โดยใช้ทดสอบให้คะแนนแบบ Scoring test พบว่าผู้ทดสอบที่ฝึกฝน ให้คะแนนเฉลี่ย 7.67 ± 0.90 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนที่ไวต่อกลิ่นโคลน Geosmin ในระดับค่อนข้างมาก (2.2) ผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้านการลดกลิ่นโคลน Geosmin ด้วยผู้ทดสอบที่ให้คะแนนแบบ Scoring test วางแผนการทดลองแบบวัดค่าซ้ำ (Repeated Measure Design ; RMD) สำหรับการประเมินคุณภาพกลิ่นโคลน Geosmin ด้วยผู้ทดสอบที่ผ่านการฝึกฝน 15 คน ซึ่งผู้ทดสอบให้คะแนนแบบ Scoring test ทั้งนี้ ผู้ทดสอบที่ผ่านการฝึกฝนให้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม (ไม่ได้รับ Treatment) เป็น 7.93 ± 1.10 (มีกลิ่นโคลนค่อนข้างมาก) และคะแนนเฉลี่ยแต่ละ Treatments (ตารางที่ 4) เป็นดังนี้

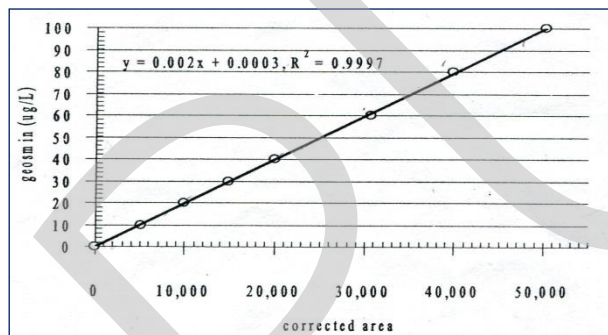
ตารางที่ 4 Levene's statistic ของคะแนนการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสด้านกลิ่นโคลน Geosmin ของเนื้อปลาชวาโม่งแล้แซ่แข็งที่ผ่านการแช่ในสารละลายต่างๆ โดยให้คะแนนแบบ Scoring test

Treatments (treatments ; Trt)	ระดับคะแนนประเมิน	Levene 's statistic*
1	2.10 ± 1.10	2.07
2	2.33 ± 1.63	2.40
3	2.67 ± 1.50	2.66
4	2.20 ± 1.42	2.20
5	2.27 ± 1.58	2.26
6	2.20 ± 1.15	2.13
7	4.27 ± 1.44	4.27
8	1.73 ± 0.80	1.73
9	1.67 ± 1.11	1.67
10 (control treatment)	7.93 ± 1.10	-

หมายเหตุ : 1. *วิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางสถิติ แบบ Homogeneity of variance ตามวิธีการของเลเวน (Levene 's method) ($p > 0.05$)

ผลการวิเคราะห์ ความแปรปรวนของแต่ละ Treatments ด้วยวิธีทางสถิติ Levene 's Statistic (ตารางที่ 4) พบว่า ความแปรปรวนของแต่ละ Treatments ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p > 0.05$) เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของอิทธิพลร่วมของแต่ละ Treatments พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ($p < 0.01$) การวิเคราะห์รายคู่ด้วยวิธีทางสถิติ Duncan new multiple range test พบว่า ตัวอย่างที่ได้รับ Treatments ที่ 7 (NaCl 3%) ลดกลิ่นโคลน Geosmin ได้น้อยกว่าการใช้ Treatments อื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ Treatments อื่น ๆ ที่เหลือ ไม่มีความแตกต่างกันในการลดกลิ่นโคลน เมื่อวิเคราะห์จากการประเมินคุณภาพกลิ่นโคลน Geosmin จากผู้ประเมินทางประสาทสัมผัส แสดงให้เห็นว่า การใช้ Treatments อื่น ๆ ได้แก่ การใช้เกลือโบกล้วย 3% , การใช้เกลือโบกล้วย 5% ร่วมกับ NaCl 5% ดังนั้น เมื่อประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส จึงกล่าวได้ว่าเราสามารถใส่เกลือโบกล้วย หรือ ใช้เกลือโบกล้วย ร่วมกับ NaCl เพื่อลดกลิ่นโคลนได้ (2.3) ผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสโดยรวม ด้วยผู้ทดสอบที่ให้คะแนนแบบ Hedonic scale-9-points พบว่า ทั้ง 9 Treatments ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านความขาว กลิ่น กลิ่นรส เนื้อสัมผัส และความชอบรวม ($p > 0.05$) แต่ได้รับคะแนนความชอบสูง

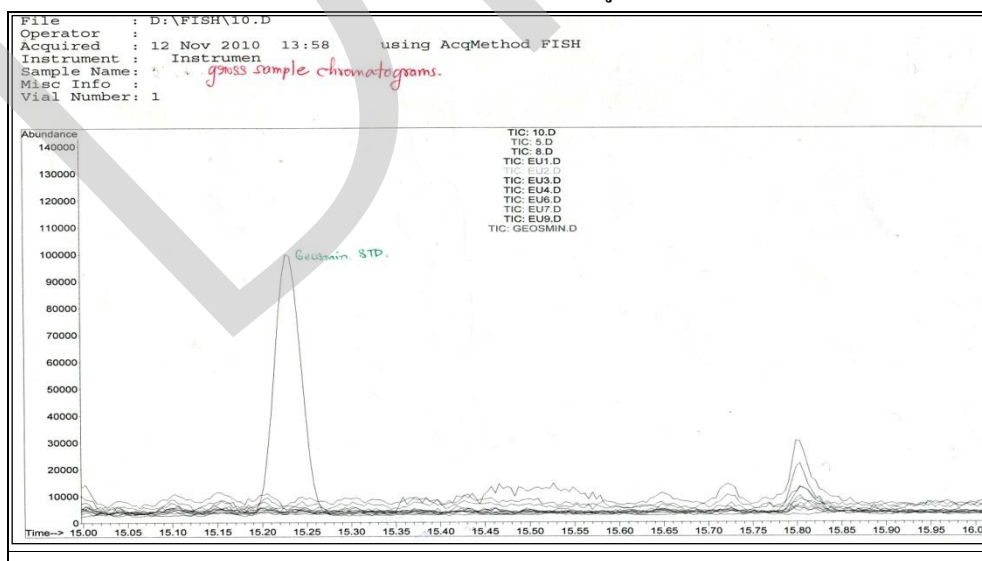
กว่าตัวอย่างควบคุม (ไม่ผ่านการแช่ในสารละลาย) ในด้านกลิ่น กลิ่นรสและความชอบรวมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) (2.4) ผลการศึกษาปริมาณสารให้กลิ่นโคลน Geosmin ในเนื้อปลาสาวยโมงแล้แช่แข็ง วิเคราะห์ความเข้มข้นของสารมาตรฐาน Geosmin และการสร้างกราฟมาตรฐาน ที่ระดับความเข้มข้น 0, 10, 20, 30, 40, 60, 80 และ 100 ไมโครกรัมต่อลิตร ด้วยเครื่อง SPME-GC/MS) ตามวิธีการของ สมชาย หวังวิบูลย์กิจ (2551) จะได้ Chromatogram ของสารละลายมาตรฐาน Geosmin มีค่า Mass spectrum ของสารละลาย Geosmin มาตรฐาน $m/z = 112$ และได้ความสัมพันธ์ของพื้นที่ใต้กราฟ (Corrected area) กับปริมาณ Geosmin จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่อง SPME-GC/MS โดยมีความสัมพันธ์เชิงเส้น Corrected area (x) กับ ปริมาณ Geosmin คือ $y = 0.002x + 0.0003$ (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์พื้นที่ใต้กราฟ (Corrected area) กับปริมาณ Geosmin จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่อง SPME-GC/MS

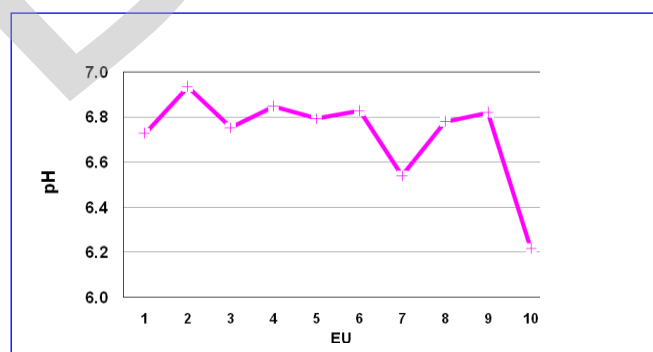
และ ผลวิเคราะห์ปริมาณสาร Geosmin ในเนื้อเยื่อปลาสาวยโมงแล้แช่แข็ง นำตัวอย่างเนื้อปลาสาวยโมงแล้ ที่ผ่านการแช่-ล้างในสารละลายต่างๆ ทั้ง 9 Treatments วิเคราะห์ปริมาณสาร Geosmin พบว่า ทั้ง 9 Treatments (ยกเว้น Treatments ควบคุม) ตรวจไม่พบปริมาณสาร Geosmin ในเชิงปริมาณ (ภาพที่ 5) ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสที่ให้คะแนนแบบ Hedonic scale 9 points ด้วยผู้ทดสอบที่ผ่านการฝึกฝน พบว่า ผู้ทดสอบให้การยอมรับรวมในระดับความชอบปานกลางถึงชอบมาก (ไม่ได้แสดงข้อมูล) ในขณะที่การประเมินให้คะแนนแบบ Scoring test พบว่า ทุก Treatments ผู้ทดสอบให้ระดับคะแนน เท่ากับ 2 (ไม่พบกลิ่น โคลน Geosmin) ยกเว้น Treatments ที่ 7 (NaCl 3%) มีระดับคะแนน 4.27 (มีกลิ่น โคลน Geosmin เพียงเล็กน้อย) แต่เมื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่อง SPME-GC/MS กลับตรวจไม่พบปริมาณสาร Geosmin และทั้ง 9 Treatments เมื่อวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางสถิติ แบบ Homogeneity of variance ตามวิธีการของเลเวน (Levene's method) พบว่า ทุก Treatments ไม่มีความแตกต่างกัน ($p > 0.05$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาร Geosmin มีสมบัติละลายได้ดีในไขมัน (Lipophilic capacity)

(Robertson และคณะ, 2004) ในเนื้อเยื่อด้านท้องปลา ทำให้อาจไม่สามารถตรวจพบสารดังกล่าวได้ Mohsin และคณะ (1999) รายงานว่า การใช้สารละลายเอทานอล 5% ล้างเนื้อปลาหมอคางก (Oreochromis mossambicus) ที่ผ่านการแช่เป็นชิ้น นาน 5 นาที สามารถลดกลิ่นโคลนลงได้ Tameka (2005) ศึกษาใช้สารละลายไอโซนเพื่อลดกลิ่นโคลน Geosmin ในเนื้อปลาคู โดยลวกเนื้อปลาแช่ 20 กรัม ผิดสาร Geosmin ความเข้มข้น 0 และ 10 ไมโครกรัม/กิโลกรัม จากนั้นเก็บที่อุณหภูมิ 4 °C นานไม่น้อยกว่า 12 ชั่วโมง นำตัวอย่างสัมผัสกับกระดาษกรองและสารละลายไอโซน เป็นเวลา 0, 30 และ 60 นาที จากนั้นวิเคราะห์สาร Geosmin ด้วยวิธีเครื่อง SPME-GC/MS พบว่า สารละลายไอโซนมีประสิทธิภาพสูงสุดในการลดกลิ่นโคลน Geosmin ในเนื้อปลาคูแช่อย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกันกับการทดลองของ วรพงษ์ นลินานนท์ (2545) ที่ศึกษาลดกลิ่นโคลน Geosmin ในเนื้อปลานิลก่อนนำมาแปรรูปโดยวิธีการแช่แข็งที่อุณหภูมิ -20°C จากปริมาณสาร Geosmin เริ่มต้น 76.22 ไมโครกรัม/กิโลกรัม เมื่อทดลองจะนำมาแช่เป็นชิ้น ขนาด 10 กรัม แช่ลงในสารละลายเกลือโซเดียมคลอไรด์ 100 มิลลิลิตร เขย่าด้วยเครื่องเขย่า 140 รอบต่อนาที นาน 5 นาที พบว่า การแช่ลงในสารละลายโซเดียมคลอไรด์ ความเข้มข้น 5% และ 8% v/v นาน 5 นาที สามารถลดกลิ่นโคลนในเนื้อปลาที่ถูกชักนำให้มีการดูดซึมสารจืออสมินมาแล้ว สามารถลดกลิ่นโคลนลงได้ประมาณ 90.11 % และ 95.81 % ตามลำดับ เหลือกลิ่นโคลนในระดับที่ยอมรับได้ คือ 7.54 และ 3.19 ไมโครกรัม/กิโลกรัม ตามลำดับ และได้รับการยอมรับด้วยคะแนนดีมากจากผู้ทดสอบในด้านกลิ่นโคลน

ภาพที่ 5 Chromatogram ของสาร Geosmin ที่วิเคราะห์ด้วยเครื่อง SPME-GC/MS

(2.5) ผลการวิเคราะห์ค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) งานวิจัยนี้ ได้ติดตามค่า pH ของเนื้อปลาสวายโมงแล่แช่แข็งที่ผ่านการแช่ในสารละลายต่างๆ เพื่อศึกษาว่าค่า pH ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับตัวควบคุม นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เป็นค่าบ่งชี้การเสถียรภาพธรรมชาติของโปรตีนในกล้ามเนื้อปลาหลังจากละลายน้ำแข็ง ซึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยแช่แข็งเนื้อปลาสวายโมงแล่-ละลายน้ำแข็งซ้ำ (Freeze-thaw cycles) จำนวน 2 รอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุญาณีพร ตุลยพงษ์ศรีรักษ์ (2551) รายงานว่า การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของเนื้อปลาแล่ในสภาพดิบ ผู้ทดสอบไม่ยอมรับตัวอย่างไม่เกินรอบที่ 2 จากผลการทดลอง พบว่า เนื้อปลาสวายโมงที่ผ่านการแช่ในสารละลายทั้ง 9 Treatments ไม่แสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับ Treatments ควบคุม แต่เมื่อวิเคราะห์ผลทางสถิติแบบ t-like statistic พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($p > 0.05$) โดยพบว่า มีค่า pH อยู่ในช่วง 6.54 ถึง 6.93 (ภาพที่ 6) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการละลายน้ำแข็งซ้ำในรอบที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุญาณีพร ตุลยพงษ์ศรีรักษ์ (2551) รายงานว่า ค่า pH มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อจำนวนรอบของการแช่แข็งและละลายน้ำแข็งซ้ำเพิ่มขึ้น โดยปกติการเปลี่ยนแปลง pH จะเกิดจากหลายสาเหตุ นั่นคือ เมื่อสัตว์น้ำตายลง pH มีค่าลดลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการไกลโคไลซิสซึ่งก่อให้เกิดกรดแลคติก ทั้งนี้ปริมาณกรดแลคติกที่เกิดขึ้นจะขึ้นอยู่กับปริมาณไกลโคเจนที่สะสมก่อนตาย รวมทั้งการปฏิบัติต่อสัตว์น้ำ ส่วนการเพิ่มขึ้นของ pH อาจมีสาเหตุมาจากเนื้อปลาเกิดการย่อยสลายตัวเองโดยเอนไซม์ ทำให้โปรตีนเสถียรภาพหรือเกิดการแตกตัวของโปรตีน เกิดเป็นสารประกอบไนโตรเจนและสารประเภทเอมีนที่มีฤทธิ์เป็นด่างออกมา อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลง pH ของปลาขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่น ฤดูกาล, ลักษณะการจับ, ชนิดของปลา และปัจจัยอื่น ๆ (Huss, 1988 อ้างถึงใน สุญาณีพร ตุลยพงษ์ศรีรักษ์, 2551)

ภาพที่ 6 ความเป็นกรด-ด่าง (pH) ของเนื้อปลาสวายโมงแล้แห้งแข็งที่ผ่านการแช่ใน สารละลาย ต่างๆ

สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย จากผลวิจัยสามารถสรุป ได้ดังนี้

(1.1) ปลาสวายโมง มีคุณภาพความสดปกติทั้งทางด้านประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัส และทางด้านเคมี คือ pH (5.98) TVB-N (4.85 มิลลิกรัมในโตรเจน/100 กรัม) นอกจากนี้ ปลาสวายโมงมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ได้แก่ มีสารโอเมกา-3 (173.29 มิลลิกรัม/100 กรัม) โอเมกา-6 (830.79 มิลลิกรัม/100 กรัม) และ โอเมกา-9 (2,535.53 มิลลิกรัม/100 กรัม) อีกทั้ง ยังไม่มีกรดไขมันชนิดทรานส์ (0%)

(1.2) จากผลการทดลอง ทั้ง 9 Treatments (pH ช่วง 6.54 - 6.93) พบว่า ตรวจไม่พบสารให้กลิ่นโคลน Geosmin ในชิ้นปลาสวายโมงแล้ ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสของผู้ทดสอบที่ให้คะแนนแบบ Scoring test พบว่า ทุก Treatments ไม่มีกลิ่น โคลน Geosmin เมื่อผ่านการทำให้สุกด้วยวิธีไมโครเวฟ ยกเว้น เนื้อปลาแล้ที่สัมผัสสารละลาย NaCl 3% มีกลิ่น โคลนระดับเล็กน้อย (4.27) ขณะที่การประเมินทางประสาทสัมผัสด้านความขาว กลิ่น กลิ่นรส เนื้อสัมผัส และความชอบรวม ให้คะแนนแบบ Hedonic scale -9- points พบว่า ทุก Treatments ผู้ทดสอบให้การยอมรับระดับปานกลางถึงชอบมาก

2. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย (2.1) ควรมีการนำเข้าไปกส่วย หรือ เกลือโซเดียมคลอไรด์ ไปแนะนำ ให้เกษตรกร วิชาทกิจชุมชน หรือธุรกิจอาหาร SME ใช้เป็นทางเลือกและบริหารจัดการการป้องกันกลิ่นดิน กลิ่น โคลน ที่เกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำจืดอื่นๆ ที่มีปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อทดแทนการใช้สารละลายโอโซนประสิทธิภาพสูง ในการลดกลิ่น โคลน Geosmin แต่มีราคาเครื่องค่อนข้างแพง และอาจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการติดตั้งที่ไลน์กระบวนการผลิต (2.2) ถึงแม้ว่าการวิจัยนี้ เข้าไปกส่วยน้ำว่า หรือ เกลือโซเดียมคลอไรด์ สามารถลดกลิ่น โคลน Gesomin ได้และมีราคาถูก เราควรพัฒนาต่อไปให้เหมาะสมมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร. 2548. สถาบันอาหารป้อนแบรนด์ “โจงฟิช” ทูม 50 ล้านวิจัยปลาเพาะส่งออก.
หนังสือพิมพ์ ฉบับวันที่ 11 มิถุนายน 2548., (อட்சำเนา).
- ฝ่ายประกันคุณภาพกลาง บริษัท ซีพี เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด. (2553) . สัมภาษณ์
ปัญหาที่ดิน กลิ่นโคลนในผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจืด. จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-
mail). (เอกสารอட்சำเนา).
- นิรนาม. 2550. ปลาเพาะ. (อட்சำเนา).
- มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2547). มกอช. 7001 – 2547 เรื่อง ปลานิล.
[ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก
http://www.acfs.go.th/datakm/standard/standard_list_std.html.
- วรวงษ์ นลินานนท์. (2545). การกำจัดกลิ่นไม่พึงประสงค์ในเนื้อปลานิล. วิทยานิพนธ์
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาผลิตภัณฑ์ประมง บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุวันดา นะหิม. (2545). อิทธิพลของโอโซน ไปขาวมง และซีเอสเอ็นต่อคุณภาพเจลของซูริมิ
ที่ทำจากปลาทุแวก (*Decapterus maruadsi*) แซ่เยือกแข็ง. วิทยานิพนธ์หลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาผลิตภัณฑ์ประมง บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2529). มอก. 616 – 2529 เรื่อง ปลาสดแล้
เยือกแข็ง. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก . http://app.tisi.go.th/standard/cat_thai.html.
- สุญาณีพร ตุลยพงษ์ศรีรักษ์, ปัทมา ระตะนะอาพร และ จิราภรณ์ รุ่งเลิศเกรียงไกร. (มปป.).
การเปลี่ยนแปลงคุณภาพทางกายภาพ เคมี่ และจุลชีวะวิทยาของปลาช้วยโมงที่เก็บ
รักษาในน้ำแข็ง. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก [http:// www. google.com](http://www.google.com).
- สุญาณีพร ตุลยพงษ์ศรีรักษ์ (2551). การเปลี่ยนแปลงคุณภาพทางกายภาพ เคมี่ และจุล
ชีวะวิทยาของปลาช้วยโมงที่เก็บรักษาในน้ำแข็ง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยา
ศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาควิชาผลิตภัณฑ์ประมง บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมชาย หวังวิบูลย์กิจ. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำ
เงิน *Oscillatoria sp.* และ *Microcystis sp.* และความสัมพันธ์ของปริมาณสาหร่าย

ต่อกลิ่นโคลนในกุ้งขาวแวนนาไม (*Litopenaeus vannamei*) ในป๋อเลี้ยง.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาควิชาชีววิทยาประมง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Huss, H.H. (1988). **Fresh Fish-Quality and Quality Changes**. FAO Fisheries Series
no. 29. FAO/ DANIDA Training Programme on Fish Technology and Quality
Control, Rome. p.132.

Lannelongue et. al. (1982). [online] available :

http://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2553/2940/6/238170_ch3.pdf.

Mohsin, M., Bakar and Selamat, J. (1999).The effect on colour , texture and sensory
attributes achieved by washing black tilapia fresh with banana leaf ash solution.
Inter. J. Food. Sci. and Tech. 34 : pp.359 – 363.

Robertson, R. F., Jauncey, K., Beveridge, M. C. M., and Lawton, L. A. (2004) :
Depuration rates and the sensory threshold concentration of Geosmin
responsible for earthy-musty taint in rainbow trout, *Onchorhynchus mykiss*. **J.
Aquaculture**. 245: pp.89-99.

Tameka LaShon Dew. (2005). **Ozone Degradation of Off – Flavors in Catfish**. A
Thesis M.S. in the Department of Food Science. p. 69 .

Ye K, and Hamada, M.(2000). Critical values of the Lenth's method for unreplicated
factorial designs. **Journal of Quality Technology**. 32: pp.57–66

วัฏจักรชีวิตกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ และคุณลักษณะของกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพที่ยั่งยืน

อัศม์เดช วานิชชินชัย

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) จำแนกประเภทกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพตามระยะเวลาที่กิจกรรมได้รับความนิยมหรือความยั่งยืนในการถูกนำไปใช้ในภาคธุรกิจทั่วไปเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพแบบแฟชั่น และกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพแบบฟังก์ชัน พร้อมอภิปรายคุณลักษณะที่ทำให้กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพมีความยั่งยืน และ 2) นำเสนอวงจรชีวิตของกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพจากแนวคิดเรื่องวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์และจากประสบการณ์การเป็นที่ปรึกษาด้านการเพิ่มผลิตภาพของผู้เขียน พร้อมอภิปรายคุณลักษณะที่สำคัญ และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมแต่ละช่วงเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมในองค์กรมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ ฟังก์ชัน แฟชั่น วงจรชีวิต วัฏจักรชีวิต การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทนำ

กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ หรือกิจกรรมเพิ่มผลผลิต (Productivity Activity) เช่น กิจกรรม 5ส กิจกรรมกลุ่มคุณภาพหรือกลุ่มคิวซีซี (Quality Control Circle: QCC) กิจกรรมไคเซ็นและข้อเสนอแนะ (Kaizen and Suggestion Scheme: KSS) การจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management: TQM) การจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management) การผลิตแบบทันเวลาพอดี (Just-in-Time: JIT) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management: KM) Six Sigma ฯลฯ ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย บางกิจกรรมยังคงได้รับความนิยมเป็นระยะเวลานานและต่อเนื่องหลายสิบปี ในขณะที่กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพสมัยใหม่บางอย่าง เช่น Six Sigma กลับได้รับความนิยมในการนำมาประยุกต์ใช้อย่างมากและรวดเร็วเฉพาะในช่วงแรกของการริเริ่มและนำเสนอกิจกรรม แต่เมื่อเวลาผ่านไปไม่นานนัก ความนิยมในกิจกรรมเหล่านี้ก็กลับลดลงอย่างรวดเร็วจนแทบไม่ถูกกล่าวถึง หรือมีเพียงองค์กรหรือกลุ่มคนกลุ่มเล็ก ๆ ยังคงประยุกต์ใช้อยู่ด้วยเหตุผลเฉพาะบางประการ นอกจากนี้แม้ว่ากิจกรรมเพิ่มผลิตภาพบางชนิด เช่น กิจกรรม 5ส กิจกรรมไคเซ็นจะข้อเสนอแนะ จะยังคงได้รับความนิยมโดยภาพรวมใน

ระดับมหภาคจากองค์กรชั้นนำต่าง ๆ ทั่วประเทศหรือทั่วโลก แต่ในระดับจุลภาคในบางองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแล้ว กิจกรรมเหล่านี้ก็กลับถูกนำมาใช้อย่างจริงจังเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ แล้วค่อย ๆ เลื่อมความนิยมลง พนักงานไม่ให้ความมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมมากและจริงจังเหมือนช่วงแรก จนท้ายที่สุดกิจกรรมเหล่านี้ก็จะค่อย ๆ หายไป หลายองค์กรไม่สามารถธำรงรักษากิจกรรมเหล่านี้ให้มีความต่อเนื่อง และยั่งยืนได้

บทความนี้นำเสนอมุมมองของผู้เขียนจากประสบการณ์การเป็นที่ปรึกษาด้านการเพิ่มผลผลิตภาพเป็นระยะเวลากว่า 15 ปี ในองค์กรต่าง ๆ กว่า 200 แห่งจนได้รับรางวัลที่ปรึกษาตัวอย่างแห่งปี 2553 (สาขาบริหารจัดการ) จากกระทรวงอุตสาหกรรม และรางวัลที่ปรึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวนมาก โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการได้แก่ 1) เพื่อจำแนกประเภทกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพในระดับมหภาคตามความยั่งยืนของกิจกรรมด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ และ 2) เพื่อประยุกต์วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle) มาอธิบายพัฒนาการของกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพในระดับจุลภาคภายในองค์กร การนำเสนอในบทความนี้จึงแบ่งเป็น 2 ส่วนหลักโดยส่วนแรกอภิปรายถึงคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้กิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพมีความยั่งยืนในระดับมหภาค เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเพิ่มผลผลิตภาพหรือองค์กรที่ต้องการคิดค้นหรือธำรงส่งเสริมกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพใช้ประกอบการพิจารณาออกแบบและบริหารกิจกรรมให้มีความยั่งยืนมากขึ้น และส่วนที่สองอธิบายพัฒนาการของกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพในระดับจุลภาคในแต่ละองค์กร พร้อมอภิปรายคุณลักษณะที่สำคัญในแต่ละช่วงชีวิตของกิจกรรม และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมแต่ละช่วงอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งหากนักปฏิบัติการและนักวิชาการมีความเข้าใจในคุณลักษณะของกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพในแต่ละช่วงชีวิตซึ่งมีความแตกต่างและต้องการการเน้นย้ำที่ไม่เหมือนกัน ก็จะช่วยให้สามารถบริหารกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น

กิจกรรมแฟชัน กิจกรรมฟังก์ชัน และคุณลักษณะ

จากอดีตถึงปัจจุบันมีกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพถูกพัฒนาและนำมาประยุกต์ใช้อย่างมากและหลากหลาย โดยกิจกรรมเหล่านี้อาจถูกเรียกว่า กิจกรรม (Activity) ปรัชญาในการบริหารจัดการ (Management Philosophy) แนวคิด (Concept) เทคนิค (Technique) เครื่องมือ (Tool) หรือระบบบริหารจัดการ (Management System) ฯลฯ แล้วแต่บริบทที่ถูก

นำไปประยุกต์ใช้ ตัวอย่างเช่น การจัดการคุณภาพโดยรวม และการจัดการโซ่อุปทานมีมุมมองของทั้งการเป็นปรัชญาในการบริหารจัดการ และเป็นระบบปฏิบัติการ (Vanichchinchai and Igel, 2009) ในบทความนี้ผู้เขียนจะเรียกสิ่งเหล่านี้โดยรวมว่า “กิจกรรม”

มีงานวิจัยจำนวนมากศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพ แต่ละชนิดด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น Kartha (2004) ศึกษาคุณลักษณะและความสัมพันธ์ระหว่าง ISO 9000: 2000, QS 9000, ISO/TS 16949 และเกณฑ์รางวัล Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) Rahman and Bullock (2005) จำแนกเครื่องมือการจัดการคุณภาพโดยรวมเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ Soft TQM และ Hard TQM ในขณะที่ Andersson, et al. (2006) เปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างการจัดการคุณภาพโดยรวม Six Sigma และการผลิตแบบลีน (Lean Manufacturing) Vanichchinchai and Igel (2009) ทบทวนวรรณกรรมและเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ระหว่างการจัดการโซ่อุปทานและการจัดการคุณภาพโดยรวม อัสมีเดช (2553ง; 2555) จำแนกแนวทางการอนุรักษ์พลังงานซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มผลผลิตภาพในองค์กรเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การปรับปรุงด้านวิศวกรรมผลผลิตภาพ (Productivity Engineering) และการปรับปรุงด้านการจัดการผลผลิตภาพ (Productivity Management) ในบทความนี้ผู้เขียนจำแนกกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพเป็น 2 กลุ่มหลัก ตามความยั่งยืนหรือช่วงระยะเวลาที่กิจกรรมเหล่านี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจโดยทั่วไป ได้แก่

- 1) กิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพแบบแฟชั่น (Fashionable Productivity Activity) หรือกิจกรรมแฟชั่นซึ่งเป็นกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพที่ถูกนำไปทดลอง หรือประยุกต์ใช้ในระยะเวลาสั้น ๆ ตามกระแสความนิยม หรือความใหม่ของกิจกรรมในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วค่อย ๆ เสื่อมความนิยมลงเมื่อเวลาผ่านไปไม่นานนัก
- 2) กิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพแบบฟังก์ชัน (Functional Productivity Activity) หรือกิจกรรมฟังก์ชันซึ่งเป็นกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพที่ยังคงได้รับความนิยมในการนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานจนถึงปัจจุบัน โดยกิจกรรมฟังก์ชันมักมีคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้
 - เป็นพื้นฐาน หรือรากฐานในการเพิ่มผลผลิตภาพอย่างแท้จริง และองค์กรโดยทั่วไปควรนำมาประยุกต์ใช้ เช่น กิจกรรม 5ส กิจกรรมไคเซ็นและข้อเสนอแนะ กลุ่มทิวซีซี กิจกรรมกลุ่มความปลอดภัย (Kiken Yochi Training: KYT) กลุ่มประชุมก่อนเริ่มงาน (Morning Talk Group)

- เป็นกฎหมาย ข้อบังคับ ข้อกำหนดทางการค้า หรือมาตรฐานในการดำเนินธุรกิจ ตัวอย่างเช่น มาตรฐานการจัดการด้านต่าง ๆ อาทิ ISO 9001, ISO 14001, ISO/TS 16949, GMP (Good Manufacturing Practice), HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points), British Retail Consortium (BRC)
- เป็นกิจกรรมที่มีองค์กรที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ หรือระดับชาติเป็นเจ้าของในการจัดการประกวดและมอบรางวัล หรือรณรงค์ส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เช่น การบำรุงรักษาทีผลโดยรวม (Total Productive Maintenance: TPM) ซึ่ง Japan Institute of Plant Maintenance (JIPM) แห่งประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้ริเริ่ม รณรงค์ส่งเสริม และมอบรางวัล TPM Excellent Award (Japan Institute of Plant Maintenance, 2012) หรือเกณฑ์รางวัล MBNQA ซึ่งเป็นรางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกาที่ริเริ่ม และส่งเสริมโดย The National Institute of Standards and Technology (NIST) แห่งสหรัฐอเมริกา (NIST, 2012) ซึ่งสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติได้นำเกณฑ์ของ MBNQA มาใช้เป็นแนวทางในการประเมิน และมอบรางวัลคุณภาพแห่งชาติ หรือ Thailand Quality Award (TQA) สำหรับผู้ประกอบการในประเทศไทย (สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ, 2555)
- เป็นระบบบริหารจัดการหลักที่ต้องใช้ในการดำเนินธุรกิจ (Operating System) หรือเป็นปรัชญาในการบริหารจัดการที่ยังคงได้รับการพัฒนาต่อยอดอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดการโซ่อุปทาน การจัดการคุณภาพโดยรวม รวมถึงระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดี ซึ่งพัฒนาไปสู่การผลิตแบบดิน และการผลิตแบบโตโยต้า (Toyota Production System: TPS) (Vanichchinchai and Igel, 2009; 2011)
 ทั้งนี้กิจกรรมฟังก์ชันอาจมีคุณลักษณะตรงตามข้างต้นมากกว่า 1 เกณฑ์ ตัวอย่างเช่น สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) หรือ ส.ส.ท. เป็นเจ้าภาพริเริ่ม และจัดการประกวดรางวัลต่าง ๆ เช่น Thailand 5S Award, Thailand Kaizen Award, Thailand Lean Award, Thailand Quality Prize (สำหรับกิจกรรมกลุ่มคิวซีซี) เพื่อกระตุ้นและรณรงค์ส่งเสริมให้มีการนำกิจกรรมเพิ่มผลผลิตดังกล่าวไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2555) แม้ว่ากิจกรรมเหล่านี้จะเป็นกิจกรรมที่เป็นพื้นฐานในการปรับปรุงผลิตภาพที่มีมาแต่เดิมแล้วและบางกิจกรรมไม่ปรากฏบุคคลหรือองค์กรผู้เป็นเจ้าของกิจกรรมเหล่านี้อย่างเป็นทางการ นอกจากนี้กิจกรรมฟังก์ชันเหล่านี้มักได้รับการพัฒนาต่อยอดให้คงความร่วมมืออยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น

- มีการพัฒนาออกเวอร์ชันใหม่ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น มาตรฐานคุณภาพต่าง ๆ ที่องค์กรที่เป็นเจ้าของมาตรฐาน เช่น คณะกรรมการ ISO มีการอัปเดตเวอร์ชันตามประเภทของอนุกรมมาตรฐาน และเวลาที่เหมาะสม (ISO, 2012)
 - มีการพัฒนาเทคนิคการเล่นในการประยุกต์ใช้แบบใหม่ ๆ เช่น บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) (ซีพี ออลล์, 2555) และ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2552) มีกิจกรรม 7ส โดยเพิ่ม ส. สวยงาม และ ส. สิ่งแวดล้อมเข้าไปจาก 5ส เดิม
 - มีการพัฒนาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การจัดการโซ่อุปทานที่มักนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เช่น ซอร์ฟแวร์ ERP (Enterprise Resource Planning), VMI (Vendor Managed Inventory) และ RFIP (Radio Frequency Identification) เข้ามาร่วมประยุกต์ใช้
 - การจัดประกวดและมอบรางวัลดั่งข้างต้นทำให้เกิดการแข่งขันอันนำมาซึ่งการต่อยอดพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยองค์กรผู้ประยุกต์ใช้เอง
- พัฒนาการอย่างต่อเนื่องเหล่านี้ทำให้กิจกรรมฟังก์ชันยังคงถูกประยุกต์ใช้ในองค์กรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นระยะเวลานานและยังอาจทวีความสำคัญมากขึ้นอีกในอนาคต ในขณะที่กิจกรรมแพชชั่นมักขาดคุณลักษณะตามข้างต้น แต่มักได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วและรุนแรงจากพลังทางการประชาสัมพันธ์และกระแส ทำให้องค์กรต่าง ๆ นำกิจกรรมเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายตามสมัยนิยมในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งไม่นานนัก ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวมักจะมีหลักสูตรฝึกอบรม สัมมนา รวมถึงการให้คำปรึกษา แนะนำในการนำกิจกรรมเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในองค์กรตามมามากมาย แต่เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะกิจกรรมแพชชั่นเหล่านี้ก็จะค่อย ๆ เสื่อมความนิยมลงเรื่อย ๆ กิจกรรมในกลุ่มนี้ได้แก่ การรีออกแบบ (Reengineering) หรือ Six Sigma เป็นต้น โดย Six Sigma ได้รับความนิยมอย่างมากในช่วงที่ Jack Welch เป็นประธานคณะเจ้าหน้าที่บริหารของ General Electric แต่เมื่อเขาหมดวาระจากตำแหน่ง Six Sigma ก็ค่อย ๆ ได้รับความนิยมและกล่าวถึงน้อยลงเรื่อย ๆ ทั้งนี้ยังมีกิจกรรมอื่นในกลุ่มแพชชั่นนี้อีกมาก แต่ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงเพื่อไม่ให้เกิดการโต้แย้งที่ไม่จำเป็นจากผู้เชี่ยวชาญ และองค์กรที่ยังคงนำกิจกรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้อยู่ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก เกณฑ์หรือข้อสังเกตคือหากกิจกรรมดังกล่าวเป็นเพียงกิจกรรมแพชชั่นก็มักจะมีผลคลงอย่างรวดเร็วในระยะเวลาไม่นานนัก (ประมาณ 5-10 ปี) การที่กิจกรรมแพชชั่นไม่สามารถพัฒนาต่อยอดได้และกลับเสื่อมความนิยมลงอย่างรวดเร็วมาจากสาเหตุหลายประการตามที่ได้กล่าวในข้างต้น เช่น ขาดองค์กรที่

ได้รับการยอมรับเป็นผู้นำในการรณรงค์ส่งเสริมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ได้เป็นมาตรฐาน กฎหมายหรือข้อกำหนดทางการค้า ขาดการพัฒนารูปแบบและต่อยอดอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกิจกรรมเหล่านั้นไม่ได้นำเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหา (Solution) ที่ใหม่อย่างแท้จริงให้กับองค์กร แต่มักนำกิจกรรมฟุ้งกึ่งชั้น หรือแนวคิดเดิม ๆ มานำเสนอในรูปแบบใหม่ให้น่าสนใจมากขึ้น และใช้การรณรงค์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์มาช่วยในการเผยแพร่เท่านั้น

วัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์

สรรพสิ่งในโลกล้วนมีวัฏจักรการเกิดมา ตั้งอยู่ และดับไป ผลิตภัณฑ์ที่มีวัฏจักรชีวิตหรือวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle) ที่ประกอบไปด้วยช่วงแนะนำ (Introduction) เติบโต (Growth) อิ่มตัว (Maturity) และถดถอย (Decline) ด้วยเช่นกัน วงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ทั้งสินค้าและบริการถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์คุณลักษณะต่าง ๆ ในแต่ละช่วงชีวิตของผลิตภัณฑ์อย่างกว้างขวางทั้งในด้านกลยุทธ์ทั่วไป ยอดขาย กำไร ความรุนแรงในการแข่งขัน ต้นทุน การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ฯลฯ เพื่อประกอบตัดสินใจในระดับกลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพ Mohan and Krishnaswamy (2006) พบว่าความต้องการกิจกรรมทางการตลาดมีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงวงจรชีวิตของสินค้าอุตสาหกรรม ทั้งนี้การวิเคราะห์วัฏจักรชีวิตสามารถศึกษาได้หลายระดับตั้งแต่ระดับอุตสาหกรรม ระดับกลุ่มผลิตภัณฑ์ ไปถึงระดับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด (Dess et al. 2010) และยังสามารถศึกษาได้ในมิติอื่นด้วย เช่น Chattopadhyay (2001) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์กับการจัดการสัมพันธภาพกับลูกค้า พร้อมนำเสนอวงจรชีวิตงานลูกค้าสัมพันธ์ Parzinger (1997) ทบทวนวรรณกรรมและตั้งสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการคุณภาพโดยรวมตามกรอบของ Powell (1995) กับแต่ละช่วงชีวิตของวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์

กิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพ เช่น กิจกรรม 5ส กิจกรรมกลุ่มคุณภาพหรือกลุ่มคิวิซีซี กิจกรรมไคเซ็นและข้อเสนอแนะ การจัดการคุณภาพโดยรวม การบำรุงรักษาทีผลโดยรวม การจัดการองค์ความรู้ มาตรฐานคุณภาพ ISO 9001 ฯลฯ ก็เปรียบเสมือนผลิตภัณฑ์ที่องค์กรต่าง ๆ นำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาองค์กร และต่างก็มีวัฏจักรชีวิตคล้ายกับผลิตภัณฑ์ทั่วไปเช่นกัน เนื่องจากเมื่อนำกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในองค์กรก็จะมีช่วงของการแนะนำกิจกรรมใหม่ให้พนักงานรู้จัก จนพนักงานรู้จัก เข้าใจและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนถึงจุดอิ่มตัว จากนั้นความนิยม

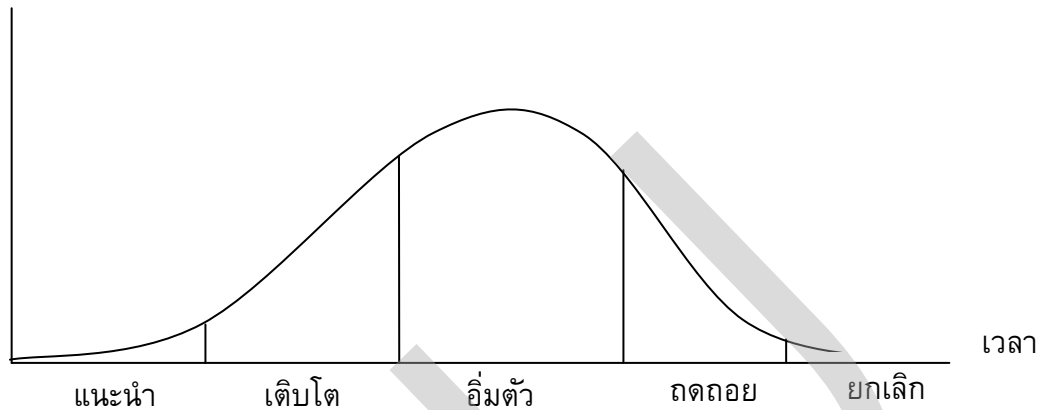
ในกิจกรรมก็จะค่อย ๆ ลดลงด้วยเหตุผลต่าง ๆ ในที่สุด ทั้งนี้วัฏจักรหรือวงจรชีวิตของกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพแต่ละชนิดมีความยืดหยุ่นต่างกันในระดับมหภาคดังที่ได้กล่าวในข้างต้น ตัวอย่างเช่น การรี้อปรับระบบ (Re-engineering) หรือ Six Sigma เคยถูกกล่าวถึงและเป็นที่นิยมอย่างมากในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพียงไม่กี่ปี ในขณะที่กิจกรรมพื้นฐานในการเพิ่มผลิตภาพ อาทิ กิจกรรม 5ส กิจกรรมกลุ่มคุณภาพหรือคิวซีซี กิจกรรมไคเซ็นและข้อเสนอแนะ มาตรฐาน ISO อนุกรมต่าง ๆ ฯลฯ กลับยังคงถูกประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางมาเป็นเวลาหลายสิบปี แม้ว่าโดยภาพรวมแล้วกิจกรรมพื้นฐานเหล่านี้จะยังคงเป็นที่นิยมในการนำมาใช้ปรับปรุงองค์กร แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ในระดับจุลภาคในบางองค์กรก็ยังไม่มีประสิทธิภาพและยังยืดเยื้อที่ควร จากประสบการณ์ของผู้เขียนมักพบว่าเมื่อนำกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจังสักระยะหนึ่งพนักงานก็จะเริ่มไม่ให้ความมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมมากและจริงจังเหมือนช่วงแรก จนสุดท้ายกิจกรรมเหล่านี้ก็จะค่อยหายไปตามวัฏจักรชีวิต ในบางกรณีเมื่อเวลาผ่านไปอีกสักระยะเมื่อถูกลูกค้าร้องขอหรือบังคับให้นำกิจกรรมนั้น ๆ มาประยุกต์ใช้ หรือเมื่อองค์กรพบปัญหาบางอย่างที่จำเป็นต้องใช้กิจกรรมนั้น ๆ ในการแก้ไข หรือเมื่อเปลี่ยนผู้บริหารและนโยบายใหม่ จึงค่อยนำกิจกรรมที่เคยทำและล้มเหลวกลับมาประยุกต์ใช้ใหม่ แต่เมื่อเวลาผ่านไปสักระยะกิจกรรมก็จะค่อย ๆ เสื่อมความนิยมจนหายไป และถูกนำกลับมาใช้ใหม่เมื่อมีความจำเป็นเช่นนี้เรื่อย ๆ เนื้อหาของบทความในส่วนนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อประยุกต์ใช้วงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์มาอธิบายพัฒนาการของกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ และอภิปรายคุณลักษณะที่สำคัญในแต่ละช่วงชีวิต พร้อมให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมแต่ละช่วงอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัฏจักรชีวิตกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ

ในบทความนี้วงจรชีวิตกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพประกอบด้วย 5 ช่วงหลัก ได้แก่ ช่วงแนะนำ (Introduction) ช่วงเติบโต (Growth) ช่วงอิมตัว (Maturity) ช่วงถดถอย (Decline) และช่วงยกเลิก (Dead) โดยแต่ละช่วงชีวิตของกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพมีความสัมพันธ์กับระดับความมีส่วนร่วมของพนักงาน (หรือลูกค้าผู้ทำกิจกรรม) ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางตรงกับผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม ดังรูปที่ 1 และสรุปคุณลักษณะที่สำคัญในแต่ละช่วงชีวิตในตารางที่ 1

ระดับความมีส่วนร่วม หรือ

ผลที่ได้รับจากกิจกรรม

รูปที่ 1 วัฏจักรชีวิตกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพ

1) ช่วงแนะนำ (Introduction)

เป็นช่วงที่เพิ่งเริ่มต้นนำกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพมาประยุกต์ใช้ภายในองค์กร กิจกรรมจึงยังใหม่และพนักงานยังไม่ค่อยรู้จัก ทำให้จำนวนพนักงาน ความมีส่วนร่วม และความจริงจัง ในการดำเนินกิจกรรมยังมีน้อย เป้าหมายหลักของช่วงนี้จึงเพื่อสร้างการรับรู้ของพนักงานต่อกิจกรรมใหม่ ทำให้พนักงานทราบถึงความสำคัญ ความจำเป็น และประโยชน์ที่จะได้รับจากกิจกรรม รวมถึงบทบาทความมีส่วนร่วมในกิจกรรมของตัวเอง เป็นช่วงที่องค์กรต้องคัดแปลงและหารูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเอง สำหรับกิจกรรมที่ยากและมีความซับซ้อนมากอาจเลือกเฉพาะกลุ่มพนักงาน หรือพื้นที่ตัวอย่าง (Model/Pilot Area) มาทดลองดำเนินการก่อนหากสำเร็จจึงค่อยขยายผลภายหลัง การฝึกอบรมให้ความรู้ที่จำเป็นกับพนักงาน และการรณรงค์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์มีส่วนสำคัญยิ่งในการทำให้พนักงานรู้จัก เข้าใจ สนใจในกิจกรรม มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมได้ โดยอาจรณรงค์ส่งเสริมผ่านวิธีการและผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ดิจิทัลหรือบอร์ดประชาสัมพันธ์ เสี่ยงตามสาย แข็งผ่านการประชุม จัดประกวดคำขวัญ จัดวันประกาศนโยบายและพิธีเริ่มดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นทางการ (Kick-off) ประกาศแต่งตั้งคณะทำงานอย่างเป็นทางการ ฯลฯ ช่วงนี้องค์กรจึงต้องลงทุนในด้านเวลา บุคลากร การฝึกอบรม เครื่องมืออุปกรณ์ เงินทุน ฯลฯ กับกิจกรรมมากแต่ยังไม่ได้ผลตอบแทนกลับคืนมา คณะทำงานหรือผู้ที่จะมีหน้าที่เป็นแกนนำหลักในการประสานงานหรือดำเนินกิจกรรม เช่น ฝ่ายบุคคล ฝ่ายฝึกอบรม ฝ่ายพัฒนาองค์กรจะมี

บทบาทมากในการประสานงานและเตรียมความพร้อมต่าง ๆ สำหรับกิจกรรม ความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งของเจ้าของกิจการหรือผู้บริหารระดับสูงก็มีส่วนสำคัญยิ่งในการกระตุ้นพนักงานให้สนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยต้องแสดงความมีส่วนร่วมและความตั้งใจจริง (Top Management Commitment) ให้พนักงานเห็นเป็นตัวอย่าง เช่น ให้นำนโยบายและแต่งตั้งคณะทำงานอย่างเป็นทางการ หาโอกาสพูดคุยเข้าถึงกิจกรรมบ่อย ๆ จนพนักงานให้ความสนใจและปฏิบัติตาม เป็นต้น

2) ช่วงเติบโต (Growth)

เป็นช่วงที่กิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพมีการเติบโต พนักงานมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสนใจในกิจกรรมดีแล้ว พนักงานรับรู้กิจกรรมผ่านการรณรงค์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งมีความรู้และทักษะในการทำกิจกรรมผ่านการฝึกอบรม จึงมีจำนวนพนักงานและความมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมาก พนักงานเริ่มยอมรับกิจกรรมโดยอาจเป็นเพราะถูกบังคับให้มีส่วนร่วมหรือเห็นประโยชน์เบื้องต้นจากการดำเนินกิจกรรมจริงบ้างแล้วจนเกิดความมั่นใจ พนักงานบางส่วนที่มีบทบาทหลักในกิจกรรมและประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมอาจภูมิใจหรือประทับใจถึงจนเกิดความจงรักภักดีในกิจกรรม (Loyalty) วัตถุประสงค์หลักของช่วงนี้คือเพื่อกระตุ้นให้พนักงานมีส่วนร่วมและทุ่มเทในกิจกรรมมากที่สุด จึงต้องขยายผลกิจกรรมไปยังพื้นที่หรือหน่วยงานต่าง ๆ ให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้กิจกรรมได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ในช่วงนี้จึงยังต้องมีการรณรงค์ส่งเสริมอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นและผลักดันให้พนักงานเกิดความทุ่มเทมากที่สุด โดยอาจให้พนักงานที่จงรักภักดีในกิจกรรมเข้ามาเป็นผู้ร่วมรณรงค์ส่งเสริม (Facilitator) โดยมีบทบาทช่วยในการขยายผลและโน้มน้าวเพื่อนพนักงานด้วยกันได้ แม้ผลการดำเนินกิจกรรมที่ได้รับกลับคืนมาในช่วงนี้จะเพิ่มขึ้นแต่ก็ยังไม่มากนัก เนื่องจากมีการเติบโตและขยายพื้นที่ทำกิจกรรมออกไปมากจึงมักมีปัญหาต่าง ๆ ในทางปฏิบัติตามมาด้วยกัน เช่น คณะทำงานต้องมีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบของกิจกรรมเพิ่มเติมตามปัญหาที่พบ บทบาทของคณะทำงานในการขยายผล ทักษะในการแก้ปัญหาที่พบและการโค้ชให้พนักงานสามารถใช้กิจกรรมได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญยิ่ง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมในช่วงนี้ยังคงสูงอยู่เนื่องจากต้องขยายผล มีการฝึกอบรม รณรงค์ส่งเสริมเพิ่มเติม หรือต้องมีการลงทุนเฉพาะเรื่องในหัวข้อกิจกรรมนั้น ๆ เพิ่มเติม ในช่วงนี้องค์กรจึงยังไม่ควรนำกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพใหม่ ๆ เข้ามาร่วมดำเนินการเพิ่มเติมเพราะจะทำให้พนักงานสับสน ขาดความมีส่วนร่วมและทุ่มเทอย่างเต็มที่กับกิจกรรมเดิมที่กำลังอยู่ในช่วงของการเติบโต

3) ช่วงอิมตัว (Maturity)

ในช่วงนี้กิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพจะเติบโตจนถึงจุดสูงสุดและเริ่มอิมตัว พนักงานมีความเข้าใจและชำนาญในการดำเนินกิจกรรมอย่างเต็มที่ เห็นผลการปรับปรุงอย่างชัดเจน ทำให้พนักงานมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างดีและสม่ำเสมอต่อเนื่อง เป้าหมายของช่วงนี้คือเพื่อรักษาระดับความมีส่วนร่วมของพนักงานให้สม่ำเสมอและต่อเนื่องเช่นนี้ไว้ให้นานที่สุด ต้องขยายผลกิจกรรมให้ครอบคลุมหน่วยงานในองค์กรทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ต้องจัดรูปแบบหลัก ๆ ในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นมาตรฐาน (Standardization) ขององค์กรเองเพื่อให้พนักงานเข้าใจตรงกัน การลงทุนในการฝึกอบรมและรณรงค์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์เริ่มน้อยลงเนื่องจากพนักงานส่วนใหญ่รู้จักกิจกรรมเป็นอย่างดีแล้ว แต่ยังคงต้องทำอย่างต่อเนื่องและกระตุ้นเป็นช่วง ๆ เพื่อให้พนักงานตระหนักในความสำคัญของกิจกรรม โดยอาจประชาสัมพันธ์ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจริงแล้วจากผลสำเร็จของกิจกรรม ช่วงนี้เป็นช่วงที่องค์กรจะได้รับผลตอบแทนสูงสุดจากกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพเนื่องจากพนักงานมีความชำนาญและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมมากที่สุด องค์กรจึงต้องพยายามเก็บเกี่ยวผลตอบแทนจากกิจกรรมให้ได้มากที่สุดด้วย ปัญหาที่ท้าทายในช่วงนี้คือต้องพยายามรักษาระดับความมีส่วนร่วมของพนักงานให้คงอยู่ในระดับสูงสุดนี้ไว้ให้นานที่สุด ซึ่งนอกจากจะต้องรักษาพนักงานเก่าที่มีความชำนาญในกิจกรรมไว้ให้ได้แล้ว ยังต้องสร้างกลุ่มพนักงานที่เหลื่อหรือพนักงานใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มเติม นักเพิ่มผลผลิตภาพพึงระลึกไว้เสมอว่าหากระดับความมีส่วนร่วมและความจริงใจของพนักงานไม่ลดลง ผลการดำเนินกิจกรรมก็จะไม่ลดลง จึงควรมีการกระตุ้นเป็นระยะ ๆ ในช่วงนี้หากองค์กรมีนโยบายที่จะนำกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ภายในองค์กรเพิ่มเติมก็สามารถเริ่มดำเนินการไปพร้อม ๆ กับกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพเดิมที่พนักงานมีความเข้าใจ มีส่วนร่วมและเป็นมาตรฐานดีแล้วได้

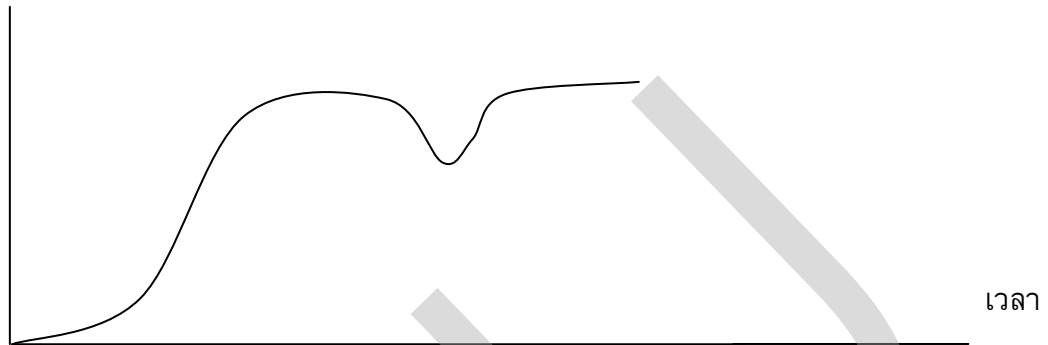
4) ช่วงถดถอย (Decline)

เป็นช่วงถดถอยของกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพที่พนักงานเริ่มรู้สึกเบื่อ มีส่วนร่วมและทุ่มเทในการดำเนินกิจกรรมน้อยลง ทั้งนี้อาจเนื่องจากรู้สึกว่ากิจกรรมไม่มีสีสัน ขาดลูกเล่นใหม่ ขณะทำงานในการดำเนินกิจกรรมเองก็ขาดการกระตุ้นอย่างต่อเนื่องผ่านการรณรงค์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ ขาดการฝึกอบรมและคิดหาเทคนิคใหม่ ๆ เพิ่มเติมจากช่วงที่แล้ว หรือแม้กระทั่งอาจเป็นเพราะองค์กรเองนำกิจกรรมเพิ่มผลผลิตภาพอื่นที่ใหม่กว่าเข้ามาประยุกต์ใช้เพิ่มเติม กิจกรรมเดิมจึงเริ่มล้าสมัยในสายตาพนักงาน พนักงานต้องใช้เวลาและ

ความสนใจกับกิจกรรมใหม่ตามนโยบายของบริษัทแทน ช่วงนี้จะไม่ค่อยมีพนักงานใหม่เข้ามาร่วมกิจกรรมและพนักงานเก่าก็ให้ความมีส่วนร่วมน้อยลง ผลตอบแทนที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมจึงเริ่มต่ำลง นักเพิ่มผลผลิตอาจต้องคอยเฝ้าระวังสัญญาณการมาถึงของช่วงถดถอยนี้ เนื่องจากช่วงนี้เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญที่จะต้องตัดสินใจว่าองค์กรจะยังคงดำเนินกิจกรรมต่อไปหรือไม่

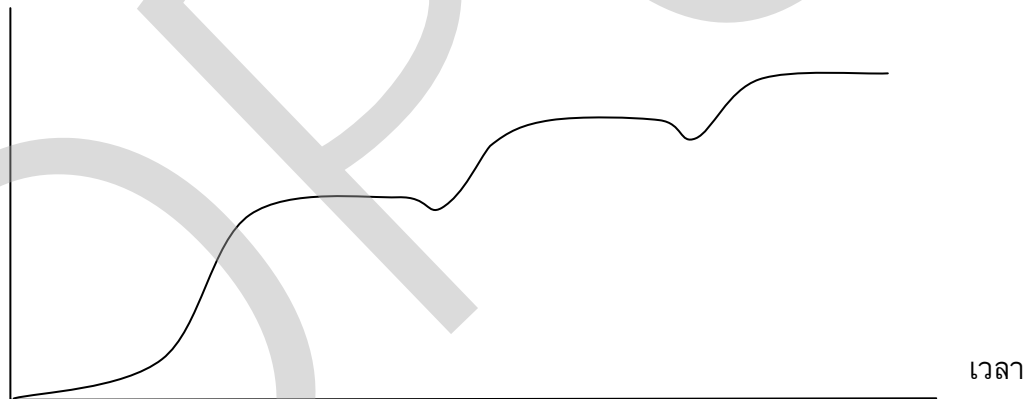
โดยถ้าเป็นเพียงกิจกรรมที่เป็นแพชชั่นที่ได้รับความนิยมในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ตามสมัยนิยม เช่น การรีอับระบบ (Re-engineering) Six Sigma ฯลฯ องค์กรก็อาจตัดสินใจไม่ดำเนินกิจกรรมต่อ หรืออาจลดพื้นที่ดำเนินกิจกรรมลงให้เหลือเฉพาะพื้นที่ที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น โดยลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมตามลงไปด้วย แต่ถ้าเป็นกิจกรรมที่เป็นฟังก์ชันที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญหรือมีความจำเป็นในการดำเนินธุรกิจ เช่น กิจกรรม 5ส กลุ่มคิวซีซี ไคเซ็นและข้อเสนอนะ ISO 9001 ฯลฯ ที่ยังคงต้องการธำรงรักษาไว้คู่กับองค์กรแล้วก็ควรมีการลงทุนเพิ่มเติมในด้านการพัฒนา นำเสนอรูปแบบและลูกเล่นใหม่ แสดงให้พนักงานเห็นถึงพัฒนาการของกิจกรรมให้มีความรู้สึกว่าการเพิ่มผลผลิตนั้น ๆ ยังคงมีความสดใหม่ทันสมัยและน่าสนใจอยู่ พร้อมทั้งใช้การณรงค์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ และฝึกอบรมเพิ่มเติมเข้ามาเป็นเครื่องมือช่วยในการกระตุ้นให้ระดับความมีส่วนร่วมของพนักงานในการดำเนินกิจกรรมกลับไปสู่ระดับเดิมอีกครั้ง (รูปที่ 2) หรือหากทำได้อย่างมีประสิทธิภาพก็อาจสามารถพัฒนาหรือยกระดับกิจกรรมการเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นกว่าระดับเดิมได้ (รูปที่ 3) เช่น พัฒนาจาก 5ส เป็น 7ส หรือจากการผลิตแบบทันเวลาพอดีไปสู่ระบบการผลิตในรูปแบบของตนเอง (เช่น Valeo Production System ซึ่งพัฒนามาจากการผลิตแบบทันเวลาพอดี) การกระตุ้นและรูปแบบการเปลี่ยนแปลงอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย (minor change) เช่น การประกวดและมอบรางวัลภายในบริษัท การผูกโยงกิจกรรมเข้ากับการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี ฯลฯ หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงใหญ่ (major change) เช่น องค์กรสมัครเข้าประกวดกิจกรรมไคเซ็นและคิวซีซีระดับประเทศหรือรางวัลคุณภาพแห่งชาติ การอัปเดต ISO-9001 เวอร์ชันใหม่ การบูรณาการระบบคุณภาพหรือระบบบริหารจัดการหลายระบบเข้าด้วยกัน การลงทุนในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการโซ่อุปทาน ฯลฯ ในช่วงนี้จึงต้องการความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งของเจ้าของกิจการหรือผู้บริหารระดับสูงในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่นี้อีกครั้ง

ระดับความมีส่วนร่วม หรือ
ผลที่ได้รับจากกิจกรรม

รูปที่ 2 การกระตุ้นให้กิจกรรมเพิ่มผลผลิตกลับไปสู่ระดับเดิม

ระดับความมีส่วนร่วม หรือ
ผลที่ได้รับจากกิจกรรม

รูปที่ 3 การยกระดับกิจกรรมเพิ่มผลผลิตไปสู่ระดับที่สูงขึ้น

5) ช่วงยกเลิก (Dead)

เป็นช่วงสิ้นสุดของกิจกรรม ที่คณะทำงานไม่สามารถกระตุ้นความมีส่วนร่วมของพนักงานได้อีกแล้ว หรือองค์กรตัดสินใจไม่ดำเนินกิจกรรมต่อไปอีกแล้ว แต่ไม่มีพนักงานที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเหลืออีก แต่ยังคงมีประสบการณ์และผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมหลงเหลืออยู่ คณะทำงานจึงควรจัดทำผลลัพธ์ที่ได้จากกิจกรรมให้เป็นมาตรฐานและยั่งยืนให้ได้มากที่สุดอย่าให้หายตามตัวกิจกรรมไป ตัวอย่างเช่น กำหนดให้ระดับของเสียที่ลดลงได้แล้วจากกิจกรรม Six Sigma เป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงานประจำวันพร้อมทั้งกำหนดให้มาตรการที่ได้ปรับปรุงไปแล้วเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานต่อไป องค์กรควรสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ ประสบการณ์และจัดเก็บ

องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพนั้น ๆ เพื่อเป็นบทเรียนในการพัฒนากิจกรรมเพิ่มผลิตภาพอื่นอีกต่อไปในอนาคตตามแนวทางของการจัดการองค์ความรู้ (Knowledge Management: KM) เนื่องจากแม้ว่าแต่กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพแต่ละกิจกรรมจะมีความแตกต่างกันด้านองค์ประกอบ ขั้นตอน เทคนิคและข้อกำหนดต่าง ๆ ในรายละเอียด แต่แนวทางหลักในการบริหารกิจกรรมก็มักจะมีความคล้ายคลึงกันจึงมักสามารถประยุกต์ใช้เสริมซึ่งกันและกันได้

ตารางที่ 1 สรุปคุณลักษณะสำคัญในแต่ละช่วงของวัฏจักรชีวิตผลิตภาพ

	แนะนำ	เติบโต	อิมตัว	ถดถอย	
				พัฒนาต่อเนื่อง	ยกเลิกกิจกรรม
ผู้มีส่วนร่วมและความจริงจัง	น้อย	เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว	คงที่	ลดลง	ลดลง
การรณรงค์ส่งเสริม	สร้างการรับรู้	กระตุ้นความมีส่วนร่วมและทุ่มเท	รักษาความมีส่วนร่วมให้ต่อเนื่อง	กระตุ้นความมีส่วนร่วมมากขึ้น	ลดระดับ
ขอบเขต	อาจทดลองในพื้นที่ตัวอย่าง	ขยายผลไปยังพื้นที่อื่น	ครอบคลุมพื้นที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด	รักษาพื้นที่เดิมไว้	ลดรูปแบบคัดเลือกให้เหลือเฉพาะที่จำเป็น
รูปแบบ	ค้นหารูปแบบของตนเอง	ปรับปรุงพัฒนารูปแบบตามปัญหา	ทำรูปแบบหลักให้เป็นมาตรฐาน	พัฒนาและนำเสนอรูปแบบใหม่	ลดรูปแบบและรักษาผลการปรับปรุง
ประเด็นสำคัญ	ฝึกอบรมและรณรงค์ส่งเสริม	เป็นโค้ชช่วยดำเนินกิจกรรมและแก้ปัญหาที่พบและไม่ควรดำเนินกิจกรรมอื่นเพิ่มเติม	ทำให้อะไรก็ได้ผลตอบแทนสูงสุด กำหนดมาตรฐานกิจกรรมและเริ่มดำเนินกิจกรรมอื่นได้	ลงทุนพัฒนารูปแบบใหม่และฝึกอบรมรณรงค์ส่งเสริมเพิ่มเติม	รักษามาตรฐานผลของกิจกรรมและจัดเก็บองค์ความรู้
การลงทุน	มาก	มาก	ลดลง	เพิ่มขึ้น	ลดลง
ผลตอบแทน	ต่ำ	เพิ่มขึ้น	สูงสุด	ลดลง	ลดลง
แกนนำสำคัญ	ผู้นำและผู้บริหารระดับสูง	คณะทำงานและโค้ช	คณะทำงาน	ผู้นำและผู้บริหารระดับสูง	คณะทำงาน

สรุป และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพก็เป็นเหมือนสินค้าทั่วไปที่มีวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ช่วงการแนะนำ เติบโต อิมตัว ถดถอย และยกเลิกหายไปจากตลาดในที่สุด การทำให้กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพมีความยั่งยืนและยังคงได้รับความนิยมในระดับมหภาคจากผู้ที่นำไปประยุกต์ใช้เป็นเวลานานที่สุดได้นั้นต้องการการออกแบบ ริเริ่ม นำเสนอ และจัดการอย่างรอบคอบและเป็นระบบ คุณลักษณะลักษณะต่าง ๆ เช่น การเป็นรากฐานที่แท้จริงในการ

เพิ่มผลิตภาพ การเป็นมาตรฐานในการดำเนินธุรกิจ การมีองค์กรที่เป็นที่ยอมรับให้การสนับสนุน และการเป็นระบบบริหารจัดการที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ควรนำมาพิจารณาในการออกแบบกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพใหม่ให้มีความยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การที่บริษัทผู้ประกอบการยินดีขอความร่วมมือแกมบังคับให้ผู้ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ต้องประยุกต์ใช้ระบบการผลิตแบบทันเวลาพอดี หรือระบบการผลิตแบบโตโยต้า หรือต้องปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมยานยนต์ (เช่น ISO/TS 16949) การที่องค์กรวิชาการหรือวิชาชีพต่าง ๆ เช่น สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) หรือสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติมอบรางวัลดีเด่นให้กับองค์กรที่เป็นเลิศในการประยุกต์ใช้กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ เป็นต้น ทั้งนี้กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพที่ยั่งยืนต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งจากองค์กรที่ริเริ่มกิจกรรมเอง หรือองค์กรที่นำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้กิจกรรมมีรูปแบบใหม่ที่ยังคงทันสมัยและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้เสมอ

ความล้มเหลวและความไม่ยั่งยืนในการดำเนินกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพในระดับจุลภาคก็เป็นอีกปัญหาใหญ่ที่หลายองค์กรประสบ เมื่อมีปัจจัยภายนอก เช่น กิจกรรมหรือแนวคิดที่ใหม่กว่าหรือดีกว่าเข้ามาทดแทน กิจกรรมเก่าก็จะค่อย ๆ เสื่อมความนิยมไปตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นเรื่องที่ควบคุมและหลีกเลี่ยงได้ยาก ในขณะเดียวกันปัจจัยภายใน เช่น การบริหารจัดการและการหมั่นตรวจสอบสภาพการดำเนินกิจกรรมอย่างถูกต้องสม่ำเสมอในแต่ละช่วงชีวิตของกิจกรรมนั้นก็มีส่วนสำคัญยิ่งในการทำให้กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพในแต่ละองค์กรมีความยั่งยืน นักเพิ่มผลิตภาพจึงควรให้ความสำคัญในการบริหารและควบคุมปัจจัยภายในเหล่านี้ การเข้าใจในวัฏจักรชีวิตกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ การเข้าใจข้อควรปฏิบัติและข้อควรระวังในแต่ละช่วงชีวิตของกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพจะมีส่วนสำคัญยิ่งในการช่วยให้นักเพิ่มผลิตภาพสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการบริหารจัดการช่วงชีวิตต่าง ๆ ของกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพิ่มโอกาสสำเร็จลดความเสี่ยงในการล้มเหลว และทำให้กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพมีวงจรชีวิตที่ยืนยาวจนอาจอยู่คู่กับองค์กรไปตราบนานเท่ากับวัฏจักรชีวิตขององค์กรเองเลยก็ได้ ดังนั้นนักเพิ่มผลิตภาพควรต้องเฝ้าระวังและติดตามวัฏจักรชีวิตกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพในแต่ละช่วง พร้อมทั้งทบทวนกลยุทธ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของแต่ละช่วงชีวิตของกิจกรรมเสมอ ทั้งนี้นักวิชาการและนักปฏิบัติการควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับระยะเวลาโดยประมาณในแต่ละช่วงชีวิตของแต่ละกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ เพื่อให้องค์กรที่จะนำกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ

นั้น ๆ ไปประยุกต์ใช้สามารถคาดการณ์ช่วงเวลาในแต่ละช่วงชีวิตได้คร่าว ๆ ซึ่งจะช่วยให้การวางแผนการดำเนินกิจกรรม การเตรียมการรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในแต่ละช่วงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

DRAFT

บรรณานุกรม

- ซีพี ออลล์ (2555). “รายงานประจำปี 2554”. available at http://www.cpall.co.th/images/FckUpload/file/IR_Annual_Report/Annual_Report_2011_TH.pdf
- มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (2552). “โครงการกิจกรรมคุณภาพ 7ส”. available at <http://plan.hcu.ac.th/pics/7s.pdf> (September 1, 2012)
- สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) (2555). “รางวัลคุณภาพ”. available at <http://www.tpif.or.th/2012/award.php?tabindex=1#TabbedPanels1> (September 1, 2012)
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (2555). “Thailand Quality Award”. available at <http://www.tqa.or.th/th/home.html>. (September 1, 2012)
- อัครเดช วานิชชินชัย (2553). “วัฏจักรชีวิตผลิตภาพ: ผู้กิจกรรมอมตะ (Productivity Life Cycle ตอนที่ 1)”. Productivity World. 15 (87). 79-84.
- อัครเดช วานิชชินชัย (2553). “วัฏจักรชีวิตผลิตภาพ: ผู้กิจกรรมอมตะ (Productivity Life Cycle ตอนจบ)”. Productivity World. 15 (88). 83-86.
- อัครเดช วานิชชินชัย (2553). “การบูรณาการกิจกรรมอนุรักษ์พลังงาน: ผู้จิตอาสาแห่งการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน”, Industrial Technology Review, 16 (206), special issue, 65-69.
- อัครเดช วานิชชินชัย (2555). การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้วัตถุดิบในการผลิตปลาทูน่ากระป๋องด้วยความมีส่วนร่วมของพนักงาน. รายงานสืบเนื่อง (Proceedings) การประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2555 สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. มหาวิทยาลัยศรีปทุม. 28 พฤษภาคม 2555, หน้า 329 – 339.
- Andersson, R., Eriksson, H. and Torstensson, H. (2006). Similarities and differences between TQM, six sigma and lean. The TQM Magazine. 18 (3). 282-296.
- Chattopadhyay, S.P. (2001). "Relationship marketing in an enterprise resource planning environment", Marketing Intelligence & Planning. 19 (2). 136 – 139.
- Dess, G.G., Lumpkin, G.T. and Eisner, A.B. (2010). Strategic Management: Creating Competitive Advantages. 5th ed. McGraw-hill. Singapore

- (ISO) International Organization for Standardization (2012). "How does ISO develop standards?". available at:
http://www.iso.org/iso/home/standards_development.htm (September 1, 2012)
- Japan Institute of Plant Maintenance (2012). "TPM awards and certification". available at <http://www.jipm.or.jp/en/activities/pm/index.html> (September 1, 2012)
- Kartha, C.P., 2004. "TQM implementation: A comparison of ISO 9000: 2000 quality system standards, QS9000, ISO/TS 19649 and Baldrige criteria". The TQM Magazine. 16 (5). 331–340.
- Mohan, A.V. and Krishnaswamy, K.N. (2006) "Marketing programmes across different phases of the product life cycle: An explorative study in the Indian machine building sector", Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics, Vol. 18 Iss: 4, pp.354 - 373
- NIST (2012). "Technology Administration, Department of Commerce, USA, Criteria for Performance Excellence (2005)". available at:
http://www.nist.gov/baldrige/publications/upload/2011_2012_Business_Nonprofit_Criteria.pdf (September 1, 2012)
- Parzinger, M. (1997). "A stage-wise application of total quality management through the product life cycle". Industrial Management & Data Systems. 97 (3). 125- 130.
- Powell, T.C. (1995). "Total quality management as competitive advantage: a review and empirical study". Strategic Management Journal. 16. 15-37.
- Rahman, S. and Bullock, P. (2005). "Soft TQM, hard TQM, and organisational performance relationships: an empirical investigation". Omega. 33. 73–83.
- Vanichchinchai, A. and Igel, B. (2009). "Total quality management and supply chain management: Similarities and differences". The TQM Journal. 21 (3). 249-260.

Vanichchinchai, A. and Igel, B. (2011). "The impact of total quality management on supply chain management and firm's supply performance", *International Journal of Production Research*. 49 (11). 3405-3424.

นิตินาสตร
รัฐนาสตร

**A Test of the Conflict/Compatibility Model of Development:
A Comparison Study of Singapore and Taiwan**

Pananda Chansukree

Abstract

This paper aims to determine which political regime, democratic or authoritarian, is better for economic growth. The focus of this paper is on two models of development referred to as the “conflict” and “compatibility” models. The cases of Singapore and Taiwan are selected for the comparison study, in order to consider which model they support. The result of this qualitative study suggests that authoritarian governments may do better than democratic governments in terms of economic performance. However, there are some intervening factors contributing to economic success of Singapore and Taiwan. These factors include the availability of determined developmental elites, the high capacity of the state, and the governmental capability to maintain the rule of law.

Introduction

There is no doubt that democracy and economic growth are two major goals of development which all countries aim to achieve. It has been widely accepted that there is a close relationship between democracy and economic growth (Boutros-Ghali 2002). However, while it has been admitted that economic growth makes most countries become increasingly democratic, there has been no consensus on the impact of democracy on economic growth (Hann and Siermann 1995; Iqbal and You 2001). Does democracy lead to greater economic growth? More specifically, do increased political rights lead to higher economic growth, compared with more authoritarian regimes? The impact of democracy on economic development has been the subject of scholarly research for centuries (Albornoz and Dutta 2007; Pei 2001; Rivera-Batiz 2002; Stiglitz 2001).

Nevertheless, 'the existing evidence on the links between democracy and economic growth does not provide a clear-cut support of the idea that increased democracy causes growth' (Rivera-Batiz 2002, p.225). This has caused the theoretical debate over the effects of political regime type on economic development to be highly inconclusive (Haggard 2001; Weede 1983). While some theorists believe that democracy is better at generating economic growth, some argue that authoritarian is more efficient for economic development. In addition, some theorists point out that there is probably no significant relationship between economic performance and regime type one way or the other (Haggard 2001; Polidano 2002; Polterovich and Popov 2005). Therefore, the question of whether or not political regimes affect economic growth remains unanswered (Pei 2001).

The purpose of this paper is to determine which political regime, democratic or authoritarian, is better for economic growth. This paper will begin with reviewing two different models of development which explain the relationship between political regime and economic growth. These two models are referred to as the "conflict" and "compatibility" models of development. Then, the cases of Singapore and Taiwan will be selected for the comparison study, in order to consider which model they support. These two countries are very interesting because both of them started with being governed by authoritarian regimes, but later, while Taiwan has gradually developed to be democratic, Singapore remains an illiberal democracy or (soft) authoritarian democracy. However, these two countries are similar in their dazzling economic performance. Finally, the intervening factors contributing to economic success of Singapore and Taiwan will be illustrated. These factors include the availability of determined developmental elites, the high capacity of the state, and the governmental capability to maintain the rule of law.

"Conflict" and "Compatibility" Models of Development

In the social science debate about political regimes and economic development, there are three different models describing their relationship: the "conflict,"

“compatibility,” and “skeptical” models (Doucouliagos and Ulubasoglu 2008; Sirowy and Inkeles 1990). However, this paper will focus on only the first two models.

The Conflict Model

The conflict model of development claims that ‘economic growth is hindered by the democratic organization of the polity’ (Hann and Siermann 1995, p.177). In other words, democracy and economic development are viewed as competing concerns (Sirowy and Inkeles 1990). According to this model, to achieve successful and rapid economic growth, an authoritarian regime that suppresses or delays the extension of basic civil and political rights and the development of democratic procedures and institutions is required (Doucouliagos and Ulubasoglu 2008; Hann and Siermann 1995; Sirowy and Inkeles 1990). Sirowy and Inkeles (1990) point out that there are three major reasons for supporting such a claim:

1) dysfunctional consequences of “premature” democracy act, in turn, to slow growth, 2) democratic regimes are largely unable to implement effectively the kinds of policies considered necessary to facilitate rapid growth, 3) the uniqueness of the present world-historical context requires pervasive state involvement in the development process, which is in turned unduly fettered by political democracy (p.129).

In this view, an authoritarian regime has the superior ability to facilitate economic growth indirectly since it fosters social and political stability, allows the insulation from outside influence, and is able to muster the single-minded strength. Moreover, authoritarian regimes can facilitate rapid economic growth directly through a number of mechanisms. Some of these mechanisms are ‘their ability to exert firmer control over labor and labor markets, their greater efficiency in the allocation of resources, their ability to use coercion to break traditional patterns, and their capacity to

collectively organize and direct economic policies' (Sirowy and Inkeles 1990, p.130). But perhaps the most frequently noted mechanism is its effect on consumption and saving.

Therefore, advocates of the conflict model argue that developing countries with strong central planning under an authoritarian form of government will experience more rapid economic growth than will those with democratic regimes (Dick 2001; Doucouliagos and Ulubasoglu 2008; Sirowy and Inkeles 1990). The strong advocates of this model are Hoover (1957) and Huntington (1968). Hoover (1957) asserts that authoritarian states are inherently better at achieving economic growth than democratic states (cited in Ryan 2000). His viewpoint is supported by Huntington (1968) whose influence has caused the conflict model to acquire widespread acceptance (Przeworski and Limongi 1993). He also believes that democracy is inimical to economic development (cited in Haan and Siermann 1995). Although this model was more popular in the past, it still has its proponents. For instance, the former leader of Singapore, Lee Kuan Yew, believes that what a country needs to develop is discipline more than democracy because the exuberance of democracy leads to indiscipline and disorderly conduct which are inimical to development (Hann and Siermann 1995).

The Compatibility Model

Proponents of the compatibility model sharply object to the charges levied by proponents of the conflict model. According to Sirowy and Inkeles (1990), 'although the compatibility model concedes that economic development requires an authority to enforce contracts, ensure law and order, and so on, they strongly disagree with the assumption that development needs to be commanded in all respects by a central authority' (p.132). Fundamental to this model is the claim that the political institutions essential for economic development tend to exist and function effectively under democratic rule. These institutions include

the rule of law, which protects property rights; individual liberties that foster creativity and entrepreneurship; freedom of expression, which

ensures the production and unimpeded flow of information; and institutional checks and balances that prevent the massive theft of public wealth often observed in autocracies (Pei 2001, p.29).

Various arguments have been put forward to support the compatibility model. First, democratic regimes may be more effective in reforming the economy than authoritarian ones. Second, democratic government may perform better with respect to the security of property, which is the foundation for material progress. Finally, many authors have found a positive relationship between economic freedom and rates of growth. They believe that democracy entrenches economic freedom, and in doing so underpins economic growth (Hann and Siermann 1995).

Advocates of the compatibility model view democracy and economic development as very much compatible, actually working to support one another (Doucouliagos and Ulubasoglu 2008; Sirowy and Inkeles 1990). They believe that a democratic regime is most suitable for fostering sustained and equitable economic development. Among the proponents of the compatibility model, 'there is the sentiment that although authoritarian rule may, on some occasions, generate a more rapid rate economic development in the short run, democratic rule is more conducive to a sustained, sectorially balanced, and equitable growth in the long run' (Sirowy and Inkeles 1990, p.134). In their viewpoint, democratic processes and the existence of civil liberties and political rights generate the conditions which are most conducive to economic development (Ersson and Lane 1996; Hann and Siermann 1995). This is because a market economy, which involves special social institutions, is likely to go hand in hand with institutions that protect civil and political rights, that is with political democracy. If a market economy is expected to operate well, the kind of social institutions that are available only in democracies is required. Hence, democracy indirectly promotes sustained and equitable economic development by strengthening the market economy (Ersson and Lane 1996).

Political and Economic Development of Singapore and Taiwan

After reviewing the conflict and compatibility models, the political and economic development of Singapore and Taiwan needs to be examined in order to determine which model is more reliable. The issue of political background of both Singapore and Taiwan will be explained first, followed by the issue of economic background.

Singapore became a fully independent city-state when it separated from the Republic of Malaysia in 1965. The leader of Singapore since the 1950s has been Lee Kuan Yew, who 'presided over an extraordinary successful system of government that combines the authoritarian and paternalistic traditions of Chinese governments of the past with the democratic forms of government developed in the modern world' (Wood 2004, p.82). After Lee retired in 1990, he was succeeded by his deputy Goh Chok Tong, who has carried on the same policies as his predecessor.

According to Wood (2004), Singapore's political system can best be described as a one-party state since the People's Action Party (PAP) has dominated elections for the past four decades. Although there are more than 20 opposition parties, they are all overshadowed and overwhelmed by the PAP, so they have little chance to obtain real power in parliament (Mutalib 2000). A mechanism that helps the government to have dominated elections is to curtail freedom of expression. The government owns all radio and television stations and newspapers are also closely tied to the PAP. Not only dissident social and political views are suppressed, but the government also intrudes into people's lives to a significant degree (Mutalib 2000; Wood 2004). Not surprisingly, Tamney (1996), the author of *The Struggle Over Singapore's Soul*, has no compunction to conclude that 'Singapore is not a democracy, despite the holding of elections, and the use of democratic terms such as Parliament and Prime Minister. Democracy Asian-style in Singapore is authoritarianism' (cited in Mutalib 2000, p.316).

A typical characteristic of the PAP's form of governance has been described by some scholars as 'illiberal democracy' (Mutalib 2000, p.315). This is because, judged from the four cardinal principles of democracy (popular representation, popular selection,

political equality, and majority rule), Singapore is a democracy. Singapore's democracy, however, is sharply different from that of Western liberal democracy. 'Arguably, even Singapore's form of illiberal democracy is atypical of other illiberal democracies – primarily because of the dearth and marginalization of opposition' (Mutalib 2000, p.316). Furthermore, 'there is neither a free press nor an autonomous civil society, and divergence of political views is not readily tolerated' (Mutalib 2000, p.316).

Thus, it can be said that the nature of state governance in Singapore tilts towards soft authoritarianism (Fukuyama 2001; Mutalib 2000). According to Mutalib (2000), 'unlike 'hard' authoritarian states, where the barest minimum of the democratic idea is readily flouted, Singapore's 'soft authoritarian' proclivity allows some scope for procedural democratic norms to function' (p.318). Although the state assumes a central and activist role in shaping the country's development agendas through the dominant party, opposition parties and other interest groups are tolerated, so long as they do not threaten the position and role of the ruling regime.

The political development of Taiwan, which was created in 1949 by Chiang Kai-shek, is both similar to and different from that of Singapore. The similarity is that at the beginning, Taiwan was also governed by an authoritarian regime. According to Wood (2004), Taiwan's government, led by the Kuomintang Party (KMT) under the leadership of Chiang Kai-shek until his death in 1975, could best be described as authoritarian. Chiang repressed political opposition and imposed martial law that continued till after his death. However, unlike Singapore, Taiwan has continually changed to be more and more democratic after the death of Chiang. When Chiang died in 1975, his son Chiang Ching-kuo succeeded him as the leader of the KMT. Chiang Ching-kuo represents 'a remarkable example of how important effective leadership can be to the success of democratic institutions' (Wood 2004, p.59). Determined to lay the institutional foundations for democracy in Taiwan, he not only reformed the electoral system, but also legalized political opposition to the KMT and abolished martial law. After Chiang Ching-kuo died in 1988, he was succeeded as president by Lee Teng-hui who 'continued the

process of opening up the political life of Taiwan, presiding over the transition to full and complete freedom of the press' (Wood 2004, p.59).

Both Lee Teng-hui and Chiang Ching-kuo have been admired for giving Taiwan 'the peaceful transition to a fully democratic system' (Wood 2004, p.59). Since the early 1990s, Taiwan has transformed itself from authoritarian to democracy. Fukuyama (2001) and Haggard (2001) stated that the political evolution of Taiwan from an authoritarian state into a democratic state is an exceptional case of successful authoritarian transitions. Since the 1990s until the present, elections in Taiwan have been free, fair, and frequent. The print media are now completely free to express themselves without state interference. Residents in Taiwan have enjoyed a high degree of political freedom (Hsieh and Hsing 2002).

Table 1 shows the levels of democracy in some East Asian countries calculated by Barro (1998). In the table, the projected values for 1975 and 1994 are shown together with the actual values of democracy. The gap is the difference between the current level of democracy and its long-run target. In Singapore, the levels of democracy in 1975 and 1994 were equivalent. It illustrates that Singapore has not developed to be more democratic at all. On the contrary, in Taiwan, low democracy prevailed in 1975, but democracy sharply increased in 1994. This is the main difference between Singapore's and Taiwan's political development.

Table 1: Levels of democracy

Country	Democracy, 1975			Democracy, 1994		
	Actual	Projected	Gap	Actual	Projected	Gap
Japan	0.83	0.91	-0.08	0.83	1.06	-0.23
Singapore	0.33	0.36	-0.03	0.33	0.73	-0.39
Hong Kong	0.67	0.45	0.22	0.33	0.85	-0.51
Taiwan	0.17	0.55	-0.38	0.67	0.86	-0.19
South Korea	0.33	0.50	-0.17	0.83	0.81	0.03
Malaysia	0.67	0.40	0.27	0.50	0.73	-0.23
Thailand	0.83	0.55	0.28	0.67	0.87	-0.20
Philippines	0.33	0.62	-0.29	0.67	0.74	-0.07
Indonesia	0.33	-0.05	0.38	0.00	0.25	-0.25
China	0.00	0.53	-0.53	0.00	0.53	-0.53

As for the economic development, Singapore has been considered as one of the most dynamic and competitive economies in the world (Koh and Mariano 2006). According to Lee (2000), Singapore, which was described as the world's most successful economy by the World Bank in 1994, has progressed from a Third World nation to a First World nation within a generation (cited in Koh 2006). Over the 40-year period from 1965 to 2004, 'Singapore has had an impressive economic growth record' (Koh 2006, p.1). Especially in the 1970s and 1980s, 'together with Hong Kong, South Korea and Taiwan, Singapore was one of the Tiger economies that experienced consistently high growth rates of 8-10 percent' (Koh and Mariano 2006, p.vii).

Due to its economic performance, Taiwan is also regarded as one of the Four Asian Tigers (Hsieh and Hsing 2002). According to Aberbach, Dollar, and Sokoloff (1994), the economic growth of Taiwan over the past four decades has been remarkable. Real GNP growth per year averaged 7.3 percent in the period from 1953 to 1960, 10.2 percent from 1961 to 1970, 9.1 percent from 1971 to 1980, and 9.0 percent from 1981 to 1987. Wood (2004) also points out that in the 1950s and 1960s, Taiwan experienced spectacular economic growth, producing increases in GDP that were the envy of the world. Thus, it can be said that Taiwan has experienced one of the most successful periods of economic growth in modern times. The strong market-oriented economy in Taiwan is one of its most positive features which foster the conditions for a successful democracy (Hsieh and Hsing 2002; Wood 2004).

The Development Model Supported by the Cases of Singapore and Taiwan

After considering the histories of Singapore and Taiwan, it is obvious that these two countries have achieved historically unprecedented rates of economic growth in spite of political authoritarianism (Fukuyama 2001). Hence, they suggest how authoritarian governments may do better than democratic governments in terms of economic performance (Haggard 2001). This is because authoritarian regimes permitted Singapore and Taiwan 'to make the right policy choices, uncluttered by democratic pressures' (Bhagwati 1999, p.25). Especially the case of Singapore, it powerfully demonstrates the

positive link between economic growth and an authoritarian style of governance (Mutalib 2000). Therefore, the cases of Singapore and Taiwan clearly support the conflict model of development mentioned above. According to Ersson and Lane (1996), the conflict model has gained considerable support from Asian countries, 'where rapid economic development has taken place within three more or less authoritarian regimes, as in South Korea, Taiwan and Singapore' (p.47). Siegel, Weinstein, and Halperin (2004) also point out that the notion of an authoritarian advantage has persisted mainly because of 'the dazzling economic performance of certain eastern Asian autocracies: Singapore, Indonesia, South Korea, Taiwan, and, lately, China' (p.57).

If Singapore and Taiwan were democratic since the beginning, they might not be able to achieve economic success like this. According to Mutalib (2000), 'Singapore's rapid economic growth and political stability could not have been achieved if the country were to follow the Western liberal democratic path and its attendant notions of development' (p.313). Wong, Maher, Wang, and Long (2001) also believe that Taiwan owes much of its economic success to the KMT, which controlled its government for several decades. An authoritarian beginning enabled Taiwan to efficiently transform itself from a developing country to one that is now industrialized.

Intervening Factors for Economic Success of Singapore and Taiwan

Nevertheless, the conflict model is not always correct. This is because not all authoritarian countries can achieve economic prosperity like Singapore and Taiwan. Under authoritarian regimes, Singapore's and Taiwan's economic growth has actually been phenomenal (Mutalib 2000; Wong et al. 2001). Their authoritarian forms of governance have forged a sociopolitical environment that propels economic growth and prosperity to the extent that is unattainable even by many developed Western nations. In my opinion, what contribute to economic success of Singapore and Taiwan are not only authoritarian regimes, but also some intervening factors. The major intervening factors in the political aspect which lead to Singapore's and Taiwan's exceptional economic growth are as follows.

Firstly, Singapore and Taiwan have been led by determined developmental elites, who have been relatively uncorrupt and strongly committed to national economic development. Those developmental elites, such as Lee Kwan Yew in Singapore and Chiang Kai-shek in Taiwan, are characterized by 'their developmental determination, their commitment to economic growth and transformation and their capacity to push it through' (Leftwich 1996 p.285). According to Wood (2004), Lee Kwan Yew of Singapore had very strong commitment to economic development. His strong determination and high capacity were the major factors behind Singapore's astonishing economic growth during the last four decades of the 20th century. Moreover, corruption by the political and administrative elites in Singapore has been unheard. Singapore's government bureaucracy has been 'widely considered to be among the most honest and efficient in the world' (Wood 2004, p.83). As for Chiang Kai-shek of Taiwan, 'he may not have been committed to democratic principles, but in the realm of economic development he opened Taiwan up to the world market and engineered one of the most successful periods of economic growth in modern times' (Wood 2004, p.58). These determined developmental elites have caused Singapore and Taiwan to be able to achieve miraculous economic growth.

Secondly, Singapore and Taiwan have a high level of state capacity. This is due to the fact that state capacity is more likely to be established in an authoritarian political system, which gives political elites autonomy from distributionist pressures (Iwasaki 2003; Przeworski and Limongi 1993). State capacity could be obtained through securing state autonomy and creating efficient bureaucracy (Iwasaki 2003).

According to Nordlinger (1987), state autonomy means that 'the state has been able to achieve relative independence (or insulation) from the demanding clamour of special interests (whether class, regional or sectoral, where they exist) and that it can and does override these interests in the putative national interest' (cited in Leftwich 1996, p.286). State autonomy enhances economic development because: '(1) the state has a role to play to make the economy function efficiently; (2) the state must be insulated from private pressures if it is to perform this role well; and (3) the state apparatus wants to

perform this role well' (Przeworski and Limongi 1993, p.56). In Singapore and Taiwan, the political and administrative elites have been able to act relatively independently and forcefully on behalf of the nation as a whole with a minimum of lobbying for special favors from interest groups (Iwasaki 2003; Thomas and Allen 2000). Huff (1995) points out that an important reason for the success of Singapore's economic development is 'the ability of the government to implement long-term policies consistently and without interference from interest groups' (cited in Koh 2006, p.8). This state autonomy has permitted systematic commitment to economic development. Similar to Singapore, Taiwan's state autonomy has permitted the government to pursue policies that would have been beyond the capabilities of governments without autonomy (Haggard and Pang 1994; Thorbecke and Wan 1999).

As for efficient bureaucracy, it refers to 'very powerful, highly competent and insulated bureaucracies with authority to direct and manage the broad shape of economic and social development' (Leftwich 1996, p.286). What differentiates these effective bureaucracies from general planning institutions in other developing countries is 'their real power, authority, technical competence and insulation in shaping the fundamental thrusts of development policy' (Leftwich 1996, p.286). The Economic Development Board in Singapore and the Council for Economic Development and Planning in Taiwan, which are built around small cadres of highly trained professional bureaucrats, are ideal examples of efficient bureaucratic institutions (Fukuyama 2001). According to Dent (2003), both Singapore and Taiwan have dirigiste bureaucracies which are able to extract and channel resources to targeted industries as well as to selectively alter and sequence the system of industrial incentives. In addition, with much support from state autonomy provided by the PAP in Singapore and the KMT in Taiwan, bureaucrats have been faithfully discharging their duties (Iwasaki 2003). The efficient bureaucracies have enabled Singapore and Taiwan to achieve economic success.

Finally, both countries are characterized by the government's capacity to maintain the rule of law that protects property rights. According to Pei (2001), the rule of law, which means 'the supremacy of legal norms and codes, enforced by an independent

judiciary', has proven to be the most important institution for the protection of property rights (p.30). Dixit (2006) and Pei (2001) point out that credible protection of property rights is essential for investment and innovation. Therefore, it is an important necessary condition for successful economic development. Although democracy is viewed as a precondition to the rule of law, Singapore and Taiwan before becoming democratic in the early 1990s, which are among non-democratic regimes, have been capable of maintaining the rule of law (Pei 2001). The rule of law in each of these two countries can maintain its effectiveness because the rulers are placed under certain political constraints that defend property rights. According to Pei (2001), among East Asian countries, Singapore and Hong Kong have the highest capacity to maintain the rule of law. Thus, it is clear that Singapore's government is more capable of maintaining the rule of law than Taiwan's government (Pei 2001). Nevertheless, their high capabilities to maintain the rule of law have enabled them to achieve high economic growth.

Conclusion

In this paper, theorists' viewpoints on the impact of political regimes on economic growth are divided into two groups. The first group is the belief that authoritarianism tends to promote economic growth, while democracy tends to retard it. In contrast, the other group is the argument claiming that democratic regimes are better at generating economic growth than authoritarian regimes. The historical backgrounds of Singapore and Taiwan clearly support the first viewpoint, called the "conflict" model of development. This is because both Singapore and Taiwan have achieved exceptional rates of growth despite being governed by authoritarian regimes. Therefore, economic success of Singapore and Taiwan clearly illustrate that economic development under authoritarian regimes is possible (Siegle et al. 2004). Nonetheless, Singapore and Taiwan can be successful in terms of economic development since they are also characterized by the specific intervening factors. The political factors contributing to spectacular economic growth of Singapore and Taiwan are their determined developmental elites, state capacity, and capability to maintain the rule of law.

An interesting point from this comparison study is that economic success transformed Taiwan from authoritarianism into democracy, while this situation has not happened in Singapore. Therefore, it is of interest to see whether Singapore will join Taiwan in its marked democratization. In addition, it is essential to recognize that authoritarian regimes are not homogeneous (Hann and Siemann 1995). While the apparent association of high economic growth with authoritarian regimes is suggested by the experience of several non-democratic regimes, such as those in Singapore and Taiwan, there is at the same time evident that ‘there are many counter examples of “kleptocratic” and/or inept authoritarian regimes whose rulers have led to low economic growth rates’ (Hann and Siemann 1995, p.179). In these authoritarian regimes, authoritarianism may hinder economic growth. It indicates that ‘the case for the advantages of authoritarianism hinges critically on the nature of the authoritarian leadership’ (Haggard 2001, p.128).

References

- Aberbach, J. D., Dollar, D. and Sokoloff, K. L. (eds) (1994), *The Role of the State in Taiwan's Development*, Armonk, New York: M.E. Sharpe, Inc.
- Albornoz, F. and Dutta, J. (2007), "Political Regimes and Economic Growth in Latin America" [Online], Available: <ftp://ftp.bham.ac.uk/pub/RePEc/pdf/AD.pdf> [Accessed 24 August 2012].
- Barro, R. J. (1998), *Determinants of Economic Growth: A Cross-Country Empirical Study*, Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Bhagwati, J. (1999), "The "Miracle" That Did Happen: Understanding East Asia in Comparative Perspective," in *Taiwan's Development Experience: Lessons on Roles of Government and Market*, Erik Thorbecke and Henry Wan (eds), Norwell, Massachusetts: Kluwer Academic Publishers, 21-39.
- Boutros-Ghali, B. (2002), *The Interaction between Democracy and Development*, Paris: UNESCO.
- Dent, C. M. (2003), "Transnational Capital, the State and Foreign Economic Policy: Singapore, South Korea and Taiwan," *Review of International Political Economy*, 10 (2), 246-277.
- Dick, G. W. (2001), "Authoritarian versus Nonauthoritarian Approaches to Economic Development," *Journal of Political Economy*, 82 (4), 817-827.
- Dixit, A. (2006), "Evaluating Recipes for Development Success," *World Bank Policy Research Working Paper no. 3859*, Washington, D.C.: World Bank.
- Doucouliafos, H. and Ulubasoglu, M. A. (2008), "Democracy and Economic Growth: A Meta-Analysis," *American Journal of Political Science*, 52 (1), 61-83.
- Ersson, S. and Lane, J. (1996), "Democracy and Development: A Statistical Exploration," in *Democracy and Development: Theory and Practice*, Adrian Leftwich (ed.), Cambridge: Polity Press, 45-73.
- Fukuyama, F. (2002), "Economic and Political Development in East Asia and Latin America: Discerning Differences" [Online], Available:

<http://www.saisjhu.edu/faculty/fukuyama/articles/dimensionsofdevelopment.htm>

[Accessed 7 September 2012].

- Haggard, S. (2001), "The Politics of Governance: Lessons from the East Asian Crisis," in *Democracy, Market Economics, and Development: An Asian Perspective*, Farrukh Iqbal and Jong-Il You (eds), Washington, D.C.: The World Bank, 127-148.
- Haggard, S. and Pang C. (1994), "The Transition to Export-Led Growth in Taiwan," in *The Role of the State in Taiwan's Development*, Joel D. Aberbach, David Dollar, and Kenneth L. Sokoloff (eds.), Armonk, New York: M.E. Sharpe, Inc., 47-89.
- Hann, J. and Siermann, Clemens L. J. (1995), "New Evidence on the Relationship between Democracy and Economic Growth," *Public Choice*, 86 (1/2), 175-198.
- Hsieh, W. and Hsing, Y. (2002), "Economic Growth and Social Indicators: The Case of Taiwan," *International Journal of Social Economics*, 29 (7), 518-526.
- Iqbal, F. and You, J. (eds) (2001), *Democracy, Market Economics, and Development: An Asian Perspective*, Washington, D.C.: The World Bank.
- Iwasaki, I. (2003), "State Bureaucrats, Economic Development, and Governance: The Case of Singapore," in *The Role of Governance in Asia*, Yasutami Shimomura (ed.), Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 349-381.
- Koh, Winston T. H. (2006), "Singapore's Economic Growth Experience," in *The Economic Prospects of Singapore*, Winston T. H. Koh and Roberto S. Mariano (eds), Singapore: Pearson Addison-Wesley, 1-17.
- Koh, Winston T. H. and Mariano, R. S. (eds) (2006), *The Economic Prospects of Singapore*, Singapore: Pearson Addison-Wesley.
- Leftwich, A. (1996), "Two Cheers for Democracy?: Democracy and the Developmental State," in *Democracy and Development*, Adrian Leftwich (ed.), Cambridge: Polity Press, 279-295.
- Mutlib, H. (2000), "Illiberal Democracy and the Future of Opposition in Singapore," *Third World Quarterly*, 21 (2), 313-342.

- Pei, M. (2001), "Political Institutions, Democracy, and Development," in *Democracy, Market Economics, and Development: An Asian Perspective*, Farrukh Iqbal and Jong-Il You (eds), Washington, D.C.: The World Bank, 25-48.
- Polidano, C. (2002), "Democratization," in *Handbook on Development Policy and Management*, Colin Kirkpatrick, Ron Clarke & Charles Polidano (eds.), 260-268.
- Polterovich, V. and Popov, V. (2005), "Democracy and Growth Reconsidered: Why Economic Performance of New Democracies is not Encouraging" [Online], Available: <http://mpira.ub.uni-muenchen.de/21606/1/Democracy.pdf> [Accessed 10 September 2012].
- Przeworski, A. and Limongi, F. (1993), "Political Regimes and Economic Growth," *Journal of Economic Perspectives*, 7 (3), 51-69.
- Rivera-Batiz, F. L. (2002), "Democracy, Governance, and Economic Growth: Theory and Evidence," *Review of Development Economics*, 6 (2), 225-247.
- Ryan, L. (2000), "The "Asian Economic Miracle" Unmasked: The Political Economy of the Reality," *International Journal of Social Economics*, 27 (7/8/9/10), 802-815.
- Siegle, J. T., Weinstein, M. M., and Halperin, M. H. (2004), "Why Democracies Excel," *Foreign Affairs*, 83 (5), 57-71.
- Sirowy, L. and Inkeles, A. (1990), "The Effects of Democracy on Economic Growth and Inequality: A Review," *Studies in Comparative International Development*, 25 (1), 126-157.
- Stiglitz, J. (2001), "Participation and Development: Perspectives from the Comprehensive Development Paradigm," in *Democracy, Market Economics, and Development: An Asian Perspective*, Farrukh Iqbal and Jong-Il You (eds), Washington, D.C.: The World Bank, 49-72.
- Thomas, A. and Allen, T. (2000), "Agencies of Development," in *Poverty and Development into the 21st Century*, Tim Allen and Alan Thomas (eds), New York: Oxford University Press, 189-216.
- Thorbecke, E. and Wan, H. (1999), "Overview: The Lessons from Taiwan: Relevance,

- Limitations and Transferability,” in *Taiwan’s Development Experience: Lessons on Roles of Government and Market*, Erik Thorbecke and Henry Wan (eds), Norwell, Massachusetts: Kluwer Academic Publishers, 3-20.
- Weede, E. (1983), “The Impact of Democracy on Economic Growth: Some Evidence from Cross-National Analysis,” *Kyklos*, 36 (1), 21-39.
- Wong, Y., Maher, T. E., Wang, J. I. and Long, F. (2001), “Exploring Taiwan’s Competitive Advantages: Present and Future,” *Management Research News*, 24 (6/7), 17-24.
- Wood, Alan T. (2004), *Asian Democracy in World History*, New York and London: Routledge.

ความเป็นไปไม่ได้ในการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
โดยอาศัยมาตรา 28 แห่ง พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542

สมศักดิ์ ทองเยี่ยม

บทคัดย่อ

การแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้เกิดขึ้นในสมัยของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยอาศัยพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 มาตรา 28 ต่อมาได้มีคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด ที่ ฟ.5/2549 ให้เพิกถอนพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจ สิทธิและประโยชน์ของ บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) พ.ศ.2548 และพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกกฎหมายว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2548 เนื่องจากการดำเนินการในขั้นตอนที่เป็นสาระสำคัญในการเปลี่ยนทุนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเป็นหุ้นของ บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่คำพิพากษาดังกล่าว นั้นวินิจฉัยไปในข้อเท็จจริงแห่งคดีมากกว่าข้อกฎหมาย สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า การตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกกฎหมายว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2548 เพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 นั้นกระทำไม่ได้เพราะเป็นเรื่อง “ศักดิ์ของกฎหมาย” (Hierarchy of law) ซึ่งมีหลักอยู่ว่า กฎหมายที่มีสถานะต่ำกว่าจะไปยกเลิกกฎหมายที่มีสถานะสูงกว่าไม่ได้ ซึ่งนับว่าเป็นส่วนสำคัญในทฤษฎีนิติรัฐ รวมถึงหลักการรับโอน

สาธารณสมบัติของแผ่นดินและหลักการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) ซึ่งก็กระทำไม่ได้ด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ : การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ศักดิ์ของกฎหมาย กฎหมายลำดับรอง หลักความชอบด้วยกฎหมาย

บทนำ

1 **ความเป็นมา** เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2549 ศาลปกครองสูงสุดในคดีที่ ฟ.5/2549 ได้มีคำพิพากษาเพิกถอนพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจ สิทธิและประโยชน์ของบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. 2548 และพระราชกฤษฎีกา กำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกกฎหมาย

ว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พศ. 2548 เนื่องจากการดำเนินการในขั้นตอนการเปลี่ยนทุนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เป็นหุ้นของบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยเฉพาะการกระทำของคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัทได้เสียไป ทั้งหมดหรือไม่มีผลตามกฎหมายย่อมมีผลทำให้การดำเนินการต่อมารวมทั้งมติของ ครม. ที่อนุมัติเปลี่ยนทุนของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นหุ้น และการจัดตั้งบริษัท กฟผ. จำกัด(มหาชน)รวมทั้งการออก พระราชกฤษฎีกา 2 ฉบับดังกล่าวเสียไปโดยศาลปกครองสูงสุดได้ให้เหตุผลไว้ 4 ประการ คือ

1.1 การแต่งตั้งนายโอฬาร ไชยประวัติ เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้ง บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะนายโอฬารดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานกรรมการบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และกรรมการบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ซึ่งศาลเห็นว่าทั้งสองบริษัทนี้มีประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการของ บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) นายโอฬารจึงมีลักษณะต้องห้าม โดยศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า “แม้ว่าจะมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นปฏิบัติหน้าที่ได้ก็ตามกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัทถือเป็นองค์ประกอบพิเศษและมีความสำคัญในคณะกรรมการ เพราะเป็นบุคคลที่กฎหมายถือว่าต้องมีความเป็นกลาง ไม่มีประโยชน์ได้เสียเกี่ยวข้องกับกิจการของรัฐวิสาหกิจที่เปลี่ยนทุนเป็นหุ้น ดังนั้นผลของการออกคำสั่งแต่งตั้งโดยขัดต่อกฎหมายดังกล่าว จึงถือได้ว่า มีเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การดำเนินของคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัทไม่มีความเป็นกลาง ศาลยังบอกต่อไปว่าในกรณีนี้ไม่อาจนำ “หลักการพ้นจากตำแหน่งไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาใช้กับนายโอฬารได้ เพราะคณะกรรมการผู้มีอำนาจหน้าที่ในดำเนินการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตาม พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนอย่างเคร่งครัด อำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งบริษัทถือเป็นอำนาจหน้าที่พิเศษที่ฝ่ายนิติบัญญัติมอบหมายให้ทำหน้าที่กำหนดรายละเอียดในการเปลี่ยนสถานะรัฐวิสาหกิจมาเป็นบริษัท กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจึงมีคุณสมบัติที่แตกต่างไปจากคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาเรื่องทางปกครองอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

1.2 นายปริญญา นุดาลัย ประธานกรรมการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมีลักษณะต้องห้ามตามระเบียบคณะกรรมการนโยบายทุนรัฐวิสาหกิจด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2543 เพราะดำรงตำแหน่งผู้ช่วยรัฐมนตรีกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้นการดำรงตำแหน่งของนายปริญญา จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายส่งผลให้การดำเนินการของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย

1.3 การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไม่เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการ นโยบายทุนรัฐวิสาหกิจว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2543 เพราะ “การที่ระเบียบกำหนดให้ประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันฉบับภาษาไทยที่มีการวางจำหน่ายอย่างแพร่หลายติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามวัน ต้องแปลความว่าหมายถึงประกาศในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามวัน ไม่ใช่ฉบับละหนึ่งวันรวมสามฉบับ โดยเรื่องที่ประกาศต้องมีการสรุปเรื่องที่จะจัดให้มีการแสดงความคิดเห็น แต่การประกาศในหนังสือพิมพ์ของผู้ถูกฟ้องคดีได้กระทำเพียงระบุเฉพาะหัวข้อเรื่องที่จะรับฟังความคิดเห็นและข้อมูลที่เป็นตัวเลขเกี่ยวกับกิจการการผลิตไฟฟ้าสั้น ๆ เพียงบางประการ โดยมีได้จัดทำสรุปเรื่องเกี่ยวกับร่าง พระราชกฤษฎีกา ทั้งสองฉบับจะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนว่ามีสาระสำคัญเช่นใดบ้าง” นอกจากนี้ การรับฟังความคิดเห็นของลูกจ้างและพนักงาน กฟผ. เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2547 ก็ปรากฏว่ามีจำนวนผู้ลงทะเบียนร่วมแสดงความคิดเห็นเพียง 1,057 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 3.87 ของพนักงานและลูกจ้างการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ทั้งหมดเท่านั้น

1.4 ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยคดีเฉพาะพระราชกฤษฎีกากำหนดอำนาจสิทธิและประโยชน์ของบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. 2548 โดยศาลเห็นว่าพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ให้บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) มีอำนาจในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต่อไป และให้สิทธิแก่บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ กฟผ. ได้มาจากการเวนคืนก่อนเปลี่ยนสถานะด้วย เมื่อการเวนคืนส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและเป็นอำนาจมหาชนที่รัฐธรรมนูญสงวนไว้ให้แก่อำนาจของรัฐพิธีของ บริษัท กฟผ. ที่ได้มาจากการเวนคืนและสิทธิเหนือพื้นดินเกี่ยวกับระบบส่งไฟฟ้าและสายส่งไฟฟ้าทั้งหมดจึงเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นตาม พ.ร.บ.การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 จึงไม่อาจโอนไปให้ บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) ได้

2 ความสำคัญของปัญหา

จากคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดดังกล่าว เมื่อพิเคราะห์แล้วพบสาระสำคัญที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

2.1 ศาลไม่ได้วินิจฉัยถึงแนวทางการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ หรือการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเลยแม้แต่น้อย ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าศาลมองว่าการแปรรูปเป็นภารกิจของรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะ

2.2 หากรัฐบาลชุดปัจจุบันภายใต้การนำของ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร หรือรัฐบาลชุดหลัง ๆ มีความประสงค์ที่จะแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ตามแนวทางเดิมอีกก็ย่อมทำได้ด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการเตรียมการจัดตั้งใหม่ จัดให้มีประชาพิจารณ์ใหม่ ออกพระราชกฤษฎีกาใหม่หรืออีกนัยหนึ่งคือ เข้าไปแก้ไขกระบวนการที่ศาลบอกว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นเสีย ทั้งนี้เพราะคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดไม่ได้บอกว่าการตัดสินใจเลือกเอาการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย มาแปรรูปเป็นบริษัทเอกชนไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่ได้บอกว่าเนื้อหาสาระของพระราชกฤษฎีกาที่ว่าด้วยการเปลี่ยนทุนของ กฟผ. มาเป็นหุ้นของบริษัท กฟผ. (มหาชน) จำกัด ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ได้บอกว่าห้ามแปรรูป กฟผ. ตามแนวทางของพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 และไม่ได้บอกว่าการขายหุ้น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลบอกแต่เพียงว่ากระบวนการบางขั้นตอนก่อนที่จะออกมาเป็นพระราชกฤษฎีกา ไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

2.3 คำพิพากษาในคดีนี้เกี่ยวข้องกับเฉพาะกรณีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเท่านั้น มิได้สร้างหลักเกณฑ์ไปครอบคลุมเกี่ยวข้องกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจอื่นหากพึงเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามบรรทัดฐานสำหรับคำพิพากษานี้ก็มีอยู่ตรงที่ว่า การตั้งบุคคลไปดำรงตำแหน่งต่างๆ ต้องระมัดระวังในประเด็นส่วนได้เสียและการขัดแย้งกันของประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์สาธารณะเอาไว้ด้วย

2.4 ตามมาตรา 28 แห่ง พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 บัญญัติว่า “ในกรณีที่มิมีมติคณะรัฐมนตรียุบเลิกรัฐวิสาหกิจใด ให้ถือว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นอันยกเลิกตามเงื่อนไขเวลาที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นเพื่อการนั้น” ซึ่งหมายความว่า ถ้าคณะรัฐมนตรีต้องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจใดก็ต้องมีมติคณะรัฐมนตรียุบเลิกรัฐวิสาหกิจนั้นแล้วตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ

สำหรับกรณีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย รัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรียุบเลิกการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกกฎหมายว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2548 เพื่อยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 ที่มีอยู่เดิม จึงเกิดประเด็นว่าการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขเวลายกเลิกกฎหมายว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2548 โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 จะเป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เพราะเป็นการใช้พระราชกฤษฎีกายกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 ซึ่งในประเด็นนี้ศาลปกครองสูงสุดไม่ได้วินิจฉัยเอาไว้ ผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์และวิจัยประเด็นนี้จะเป็นประโยชน์ในการที่จะแปรรูป กฟผ. อีกครั้งในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการดำเนินการเปลี่ยนทุนของรัฐวิสาหกิจอื่นเป็นหุ้นของบริษัทต่อไปในภายหน้าด้วย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1 ทฤษฎีนิติรัฐ

ความหมายของ “นิติรัฐ”

กาเร เดอมัลแบร์ (R.Carr de Malberg) นักนิติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสได้อธิบายความหมายของนิติรัฐไว้ดังนี้

“นิติรัฐ” (Etat de Droit หรือ Rechtsstat) “เป็นรัฐที่ต้องยอมตนอยู่ใต้ระบบกฎหมายในความสัมพันธ์กับปัจเจกชน และเพื่อคุ้มครองสถานะของปัจเจกชน โดยรัฐยอมตนอยู่ใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนดการกระทำของรัฐต่อปัจเจกชนในสองนัย คือ กฎเกณฑ์ประเภทแรก กำหนดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และกฎเกณฑ์ประเภทที่สอง กำหนดวิธีการและมาตรการซึ่งรัฐหรือหน่วยงานสามารถใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดรวมเป็นกฎเกณฑ์สองชนิดที่มีผลร่วมกัน นั่นก็คือ การจำกัดอำนาจของรัฐ โดยการให้อำนาจนั้นอยู่ภายใต้กฎหมายที่รัฐกำหนด ลักษณะเด่นที่สุดประการหนึ่งของนิติรัฐก็คือ ฝ่ายปกครองไม่สามารถใช้วิธีการอื่นนอกไปจากที่กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในเวลานั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่รัฐสภาดำเนิน กระทำการใด ๆ ต่อปัจเจกชนได้ หลักนี้ส่งผลโดยปริยายให้เกิดขึ้นสองประการ คือ ประการแรก เมื่อฝ่ายปกครองเข้าไปมีนิติสัมพันธ์กับปัจเจกชน ฝ่ายปกครองหาอาจกระทำการฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยงกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ได้ ไม่ ประการที่สองคือ ในนิติรัฐที่พัฒนาจนสมบูรณ์แบบแล้วนั้น ฝ่ายปกครองไม่อาจกระทำการใดเป็นการบังคับปัจเจกชนโดยเขาไม่สมัครใจได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายที่รัฐสภา

ตราขึ้นให้อำนาจไว้เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ฝ่ายปกครองไม่สามารถใช้มาตรการใด ๆ ต่อผู้อยู่ใต้ปกครองได้ เว้นแต่กฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นจะให้อำนาจไว้โดยตรงหรือโดยปริยาย ดังนั้น นิติรัฐจึงเป็นรัฐที่ทำให้หลักประกันแก่ปัจเจกชนผู้อยู่ใต้ปกครองว่า เมื่อใดก็ตามที่ฝ่ายปกครองละเมิดหลักนี้ปัจเจกชนสามารถไปสู่ผู้มีอำนาจวินิจฉัยคดีเพื่อให้เพิกถอนการกระทำ หรือเปลี่ยนแปลงหรือให้เลิกใช้การกระทำนั้น ๆ ของฝ่ายปกครองที่ละเมิดกฎหมายได้ เพราะฉะนั้น ระบบนิติรัฐจึงเป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ของพลเมือง และมีวัตถุประสงค์หลักในการป้องกันและแก้ไขอำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่รัฐ และเพื่อให้นิติรัฐเป็นความจริงขึ้นมาได้ ก็มีความจำเป็นที่ประชาชนต้องสามารถดำเนินคดีกับการกระทำของรัฐทุกประเภทที่มีขอบและที่ทำให้ปัจเจกชนเสียหาย”

2 หลักการ “ความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง”

หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง เป็นหลักพื้นฐานในทางกฎหมายมหาชน และเป็นองค์ประกอบสำคัญในทฤษฎี “นิติรัฐ” มีสาระสำคัญ คือ ฝ่ายปกครองต้องผูกพันตนต่อกฎเกณฑ์ที่ฝ่ายนิติบัญญัติและกฎเกณฑ์ที่ตนเองได้ตราขึ้นมา แต่หลักการนี้จะมีผลบังคับที่เป็นจริงได้จะต้องมีองค์หลักในการควบคุมและตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองด้วย ซึ่งระบบของกฎหมายไทยได้แก่ศาลปกครอง แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลปกครองตามที่กฎหมายกำหนดด้วย

3 พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 มาตรา 28 วรรคแรกบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีมติคณะรัฐมนตรียุบเลิกรัฐวิสาหกิจใด ให้ถือว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นอันยกเลิกตามเงื่อนไขเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นเพื่อการนั้น”

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การประยุกต์ทฤษฎีนิติรัฐมาใช้บังคับการงานวิจัย

ศาสตราจารย์ ดร.วราพงษ์ วิสชุดพิชญ์ ให้คำอธิบายแนวความคิดและสาระสำคัญของทฤษฎีนิติรัฐไว้ ดังนี้

1.1 แนวความคิด

รัฐเสรีประชาธิปไตยยอมรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของราษฎรไว้ในรัฐธรรมนูญโดยอาจจำแนกสิทธิเสรีภาพดังกล่าวได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลโดยแท้ อันได้แก่ สิทธิเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย สิทธิเสรีภาพในเคหสถาน สิทธิเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันและกัน สิทธิเสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ และสิทธิเสรีภาพในครอบครัว
2. สิทธิเสรีภาพในทางเศรษฐกิจ อันได้แก่ สิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพ สิทธิเสรีภาพในการมีและใช้ทรัพย์สิน และสิทธิเสรีภาพในการทำสัญญา
3. สิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง อันได้แก่ สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สิทธิเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคมหรือพรรคการเมือง และสิทธิเสรีภาพในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง

อย่างไรก็ดี รัฐจะต้องชำระรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ ซึ่งในบางกรณีรัฐจำเป็นต้องบังคับให้ราษฎรกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการบางอย่าง โดยองค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้ แต่รัฐให้คำมั่นต่อราษฎรว่าองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐจะกล่าวรายสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้ ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งและเป็นการทั่วไปว่าให้องค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกล่าวรายสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้ในกรณีใดและภายในขอบเขตอย่างไร

1.2 สาระสำคัญ

สาระสำคัญของหลักนิติรัฐมีอยู่ 3 ประการ ดังนี้

(1) บรรดาการกระทำทั้งหลายขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารจะต้องชอบด้วยกฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรของรัฐฝ่ายนิติบัญญัติ กล่าวคือ องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารจะมีอำนาจสั่งการให้ราษฎรกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดได้ ต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดแจ้งและจะต้องใช้อำนาจนั้นภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้

(2) บรรดากฎหมายทั้งหลายที่องค์กรของรัฐฝ่ายนิติบัญญัติได้ตราขึ้นจะต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของราษฎรนั้นจะต้องมีข้อความระบุไว้อย่างชัดเจนพอสมควรว่าให้องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารองค์กรใดมีอำนาจล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของราษฎรได้ในกรณีใดและภายในขอบเขตอย่างไรและกฎหมายดังกล่าวจะต้องไม่ให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐฝ่ายบริหารล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิ

เสรีภาพของราษฎรเกินขอบเขตแห่งความจำเป็นเพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์
สาธารณะ

(3) การควบคุมไม่ให้การกระทำขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารขัดต่อ
กฎหมายก็ดี การควบคุมไม่ให้กฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญก็ดี ต้องเป็นอำนาจหน้าที่ของ
องค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งมีความเป็นอิสระจากองค์กรของรัฐฝ่ายบริหารและองค์กร
ของรัฐฝ่ายนิติบัญญัติ โดยองค์กรรัฐฝ่ายตุลาการ ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมความชอบด้วย
รัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งทำหน้าที่ควบคุมความชอบด้วย
กฎหมายของการกระทำขององค์กรของรัฐฝ่ายบริหารอาจจะเป็นองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการ
อีกองค์กรหนึ่ง แยกต่างหากจากองค์กรของรัฐฝ่ายตุลาการซึ่งทำหน้าที่พิจารณาพิพากษา
คดีแพ่งและคดีอาญาก็ได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ก็ได้บัญญัติ
รับรองหลักนิติรัฐดังกล่าวข้างต้นไว้ในมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิ
และเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น
และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

นอกจากนั้น บทบัญญัติอื่น ๆ ของรัฐธรรมนูญ ก็จะนำหลักการ
ดังกล่าวข้างต้นไปบัญญัติรับรองไว้ เช่น มาตรา 43 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การจำกัด
เสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ...”

2 จากการนำทฤษฎีนิติรัฐ, ทฤษฎีอื่น ตลอดจนหลักการต่างๆ มาปรับใช้กับ
งานวิจัยเรื่องนี้ ทำให้เกิดผล ดังนี้

2.1 พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่จัดทำ
ขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนทุนรัฐวิสาหกิจให้เป็นหุ้นของบริษัท โดยมีเนื้อหาที่
ก้าวล่วงไปถึงรายละเอียดของการแปรรูป เช่น การขายหุ้นให้กับเอกชน ฯลฯ เมื่อ
รัฐวิสาหกิจใดได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายดังกล่าวครบถ้วน รัฐวิสาหกิจนั้น ซึ่ง
เดิมจัดตั้งโดยกฎหมายมหาชนจะเปลี่ยนสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจที่จัดตั้ง เป็นบริษัทมหาชน
จำกัด ในระบบกฎหมายเอกชน **ดังนั้นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในประเทศไทย จึงไม่อาจ
เกิดขึ้นได้จากพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542** เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมิได้

กำหนดกระบวนการต่อไป “ภายหลัง” จากการเปลี่ยนทุนของรัฐวิสาหกิจไปเป็นหุ้นของบริษัทแล้ว

2.2 การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนทั้งประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการบริการสาธารณะ เพราะรัฐวิสาหกิจได้นำเอาภาษีอากรของประชาชนไปเป็นทุนในการดำเนินกิจการดังนั้น “อำนาจในการเลือก” รัฐวิสาหกิจที่จะนำมาแปลงทุนเป็นหุ้นต้องเป็นอำนาจของ “รัฐสภา” และกฎหมายที่แปรรูปต้องอยู่ในระดับเดียวกับพระราชบัญญัติมิใช่เป็นเพียง “มติคณะรัฐมนตรี” ซึ่งมีได้จัดว่าเป็นกฎหมายประเภทใดประเภทหนึ่งของทางฝ่ายบริหาร

2.3 พระราชกฤษฎีกา กำหนดสิทธิและประโยชน์ของบริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) พ.ศ. 2548 กำหนดให้ บริษัท กฟผ.ฯ มีอำนาจในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต่อไป และให้สิทธิแก่บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินที่ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้มาจากการเวนคืนก่อนเปลี่ยนสถานะซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทหนึ่งด้วยดังนั้น การเวนคืนจึงส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งเป็นอำนาจมหาชนที่รัฐธรรมนูญสงวนสำหรับเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น นอกจากนี้ทรัพย์สินของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ที่ได้มาจากการเวนคืนรวมทั้งสิทธิเหนือพื้นดินเกี่ยวกับระบบส่งไฟฟ้า และสายส่งไฟฟ้าทั้งหมดเป็นสิทธิที่เกิดขึ้น ตามพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 ก็เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1304 (3) และเป็นที่ราชพัสดุ ตามมาตรา 4 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 จึงไม่อาจโอนไปให้บริษัท กฟผ. จำกัด (มหาชน) ได้

2.4 กรณีที่รัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรี ให้ยุบเลิกการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยโดยออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2548 ยกเลิกพระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 ตามมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 จะขัดต่อรัฐธรรมนูญ และหลัก “ศักดิ์ของกฎหมาย” (Hierachy Of Law) หรือไม่

ในประเด็นนี้ นางเสริมครุณี ต้นดีเวสส ตุลาการผู้แถลงคดี ในคดี ฟ.5 /2549 เห็นว่าต้องเดินตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 50/2542 ซึ่งวินิจฉัยว่าการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเงื่อนไขยุบเลิกรัฐวิสาหกิจตามมาตรา 28 ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

เพราะพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542 ได้ยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจทั้งหลายไปแล้วส่วนจะยกเลิกเมื่อไรนั้นให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา สำหรับผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวเพราะหากถือว่าปัจจุบันกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจทั้งหลายได้ถูกยกเลิกไปแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดย พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ.2542 ย่อมเกิดข้อยุ่งยากต่างๆ มากมาย เช่น ความเป็นนิติบุคคลของรัฐวิสาหกิจทั้งหลาย เพราะปัจจุบันย่อมไม่มีกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจบังคับใช้ในประเทศไทยแล้ว

นอกจากนี้การที่รัฐบาลตราพระราชกฤษฎีกา ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองไปยกเลิกพระราชบัญญัติซึ่งเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่าย่อมเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ทั้งการแปรรูปรัฐวิสาหกิจควรเป็นอำนาจของรัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศแต่ฝ่ายบริหารกลับแย่งอำนาจกระทำเสียเองจึงเป็นการขัดต่อหลักนิติรัฐด้วย อนึ่ง ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์ และคณะ ได้ให้เหตุผลเรื่องนี้ไว้ในรายงานสรุปผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ หน้า 6 ว่า “.....(4) การยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจโดยฝ่ายบริหาร ประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นที่ถือว่า “รุนแรง” และ “ร้ายแรง” ที่สุดประเด็นหนึ่งที่ก่อให้เกิดกระแสความขัดแย้งในสังคม แต่ก็ไม่สามารถที่จะทำลายความเข้าใจในระบบ “ลำดับศักดิ์ของกฎหมาย” ที่มีอยู่ในสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านานแล้ว

หากจะตั้งคำถามว่า ทำไมกฎหมายว่าด้วยทุนรัฐวิสาหกิจจึงไม่บัญญัติให้การยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจที่แปลงทุนเป็นหุ้นและจดทะเบียนเป็นบริษัท ทำโดยกฎหมายระดับเดียวกับกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้น คำตอบคงมีอยู่สองประการคือ ประการแรก การจัดทำกฎหมายยกเลิกกฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจระดับพระราชบัญญัติต้องทำเป็นพระราชบัญญัติ ซึ่งต้องผ่านการพิจารณาของรัฐบาลที่มักจะอ้างกันอยู่เสมอว่า จะต้องใช้ระยะเวลาอันไม่ทันความต้องการของรัฐบาล กับคำตอบประการที่สอง คือ ต้องการให้อำนาจแก่ฝ่ายการเมืองที่เป็นรัฐบาลที่จะ “รวบรัด” การดำเนินการต่างๆ ทั้งหมดให้อยู่ที่ฝ่ายของตนแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น ความประสงค์ดังกล่าวจึงแสดงออกมาในมาตรา 28 แห่งกฎหมายว่าด้วยทุนรัฐวิสาหกิจ ที่ว่า “ ในกรณีที่มติคณะรัฐมนตรียุบเลิกรัฐวิสาหกิจใด ให้ถือว่ากฎหมายจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นอันยกเลิกตามเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นเพื่อการนั้น” ดังนั้น บทบัญญัติดังกล่าวจึงได้ทำลายระบบลำดับศักดิ์ของกฎหมายในประเทศไทยลงอย่างสิ้นเชิง โดยไม่คำนึงจารีตประเพณีหรือสิ่ง

อื่นๆ ที่ปฏิบัติกันอยู่มาเป็นเวลานาน จึงอาจกล่าวได้ว่า การให้อำนาจฝ่ายบริหารขุบเล็ก รัฐวิสาหกิจได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการทางรัฐสภา แม้จะเป็นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ที่ทำโดยไม่ต้องมีการตรากฎหมายหลายฉบับ แต่ก็เป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและไม่สมควร รวมทั้งยังเป็นการให้อำนาจ “คณะรัฐมนตรี” อีกประการหนึ่งอย่างเกินความจำเป็น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความในวันข้างหน้าอย่างมาก”

บทสรุป

พระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนทุนของรัฐวิสาหกิจไปเป็นหุ้นของบริษัท แต่เนื้อหาของกฎหมายฉบับดังกล่าวมิได้ลงรายละเอียดของการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไว้แต่อย่างใด ดังนั้นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจในประเทศไทยจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว อย่างไรก็ตามบทบัญญัติในมาตรา 28 ขัดกับหลักนิติรัฐและหลักศักดิ์ของกฎหมายโดยได้ให้อำนาจฝ่ายบริหารที่จะยกเลิกรัฐวิสาหกิจใดก็ได้ตามความต้องการ โดยกระทำเป็นพระราชกฤษฎีกายกเลิก พระราชบัญญัติจัดตั้งรัฐวิสาหกิจซึ่งที่ถูกรื้อให้รัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนประชาชนเป็นผู้ใช้ดุลพินิจและต้องกระทำเป็นพระราชบัญญัติ เพื่อจะได้เป็นไปตามหลักนิติรัฐ และหลักศักดิ์ของกฎหมายต่อไป

บรรณานุกรม

- [1] แปลจาก R. Carr de Malberg, Contribution a la theorie generale l'Etat, Tome ๑, (Paris:CNRS,๑๙๒๐,p.๔๘๘ อ้างใน บวร อุวรรณโณ, กฎหมายมหาชน เล่ม ๒ : การแยกกฎหมายมหาชน-เอกชนและพัฒนาการกฎหมายมหาชนในประเทศไทย (กรุงเทพฯ:นิติธรรม, ๒๕๓๘),หน้า ๔๙-๕๐
- [2] วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, “นิติรัฐ: หลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญเสรีประชาธิปไตย” , ใน หนังสือ “ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน”, สำนักพิมพ์นิติธรรม, พ.ศ. 2540 , หน้า 1-7
- [3] K. L0ewenstein, “Political Power and the Government Process”, U.S.A The University of Chicago Press, 1957, p.376, อ้างไว้ใน วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, อ้างแล้วใน (50), หน้า 1
- [4] P. Bockelmann, “The Principle of the Rule of Law”, in “Law and State”, Tubngen, Instiute for Scientific Cooperation, Vol. 4, 1971, หน้า 98, อ้างไว้ใน วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, อ้างแล้วใน (50), หน้า 3

ศิลปศาสตร์
มนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์

พลวัตการปรับตัวของม้งต่อปัญหาการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น
: กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยเต่ารุ ตำบลสะลวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

บรรเจิด สระปัญญา

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาถึงการปรับตัวของกลุ่มเกษตรกรชาวม้งเมื่อได้รับผลกระทบจากปัญหาการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาเงื่อนไขระบบและผลของการการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นของชุมชนม้ง 2) เพื่อศึกษากระบวนการปรับตัวของชาวม้งเมื่อเผชิญกับปัญหาจากระบบการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น ในประเด็นของการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรในพื้นที่/ในเมือง และการลงทุนด้านการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก การประมวลผลข้อมูลทั้งหมดมีการประยุกต์ใช้หลักสถิติพรรณนา ค่าทางสถิติที่ใช้จึงได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และมีการเปรียบเทียบกลุ่มของความสัมพันธ์ 2 กลุ่มระหว่างกลุ่มม้งรายกับกลุ่มม้งจนจะใช้ T-Test ผลการศึกษาการ พบว่า

1) ระบบการเกษตรทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นเกิดขึ้น ท่ามกลางสถานการณ์ทุนนิยมที่มีการแข่งขันทางการค้าสูง เกษตรกรชาวม้งจึงเน้นการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ กลุ่มม้งที่มีฐานะยากจน ซึ่งต้องทนอยู่กับสภาพการเป็นหนี้ด้านปัจจัยการผลิตและการกู้เงินจากกองทุนเพื่อหมุนเวียนลงทุนทำเกษตรอยู่เสมอนจนกลายเป็นวัฏจักร ต่างกับกลุ่มม้งที่มีฐานะร่ำรวย ซึ่งแม้จะยังคงผลิตพืชแบบเข้มข้นไว้แต่มีการเปลี่ยนรูปแบบการเพาะปลูกพืช ซึ่งพืชดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นพืชทางเลือกใหม่ของชุมชน

2) กระบวนการปรับตัวของกลุ่มเกษตรกรชาวม้งทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวม้งที่มีฐานะยากจนจะเน้นการปรับตัว คือ การผันตัวไปเป็นแรงงานรับจ้างในหมู่บ้าน/ในเมือง เพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัวและหนี้สินการเกษตร กับกลุ่มชาวม้งที่มีฐานะร่ำรวยซึ่งเน้นการสร้างเครือข่ายการค้ากับเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จ/การลงทุนรับซื้อสินค้าเกษตรที่เป็นความต้องการของท้องตลาดในพื้นที่/ในเมือง รวมไปถึงการสร้างอาชีพที่มีความรู้และมีความมั่นคงด้านรายได้ให้กับรุ่นบุตรหลาน

คำสำคัญ : พลวัต ม้ง การปรับตัว เกษตรแบบเข้มข้น

นิยามศัพท์

ความเป็นพลวัต หมายถึง ภาวะการเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องและไม่หยุดนิ่งของการปรับตัวแบบถาวร โดยเกษตรกรยังคงสามารถดำรงวิถีชีวิตตามสภาพที่เป็นอยู่ เมื่อสภาพที่เป็นอยู่เสียเปรียบเมื่อไร เกษตรกรก็จะปรับตัวจากจุดที่เสียเปรียบให้กลับมาเป็นจุดที่คงสภาพเดิม จนเป็นภาวะเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ไม่หยุดนิ่งและตายตัว

การปรับตัวของเกษตรกร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตทางการเกษตรจากการทำเกษตรกรรมแบบยังชีพมาเป็นการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น (เชิงพาณิชย์หรือเกษตรเคมี) ของเกษตรกร ซึ่งเชื่อมโยงกับฐานทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของเกษตรกรในชุมชนเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้ตามสภาพความเป็นจริง กล่าวคือ การรับจ้างเป็นแรงงานทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร การส่งบุตรหลานไปเรียนเพื่อรับเงินเดือนแทนการแบกรับภาระปัญหาด้านเกษตร นอกจากนั้นเกษตรกรรุ่นพ่อแม่ยังคงทำเกษตรอยู่เนื่องจากเงื่อนไขสภาพที่เป็นอยู่มีอาจหนีไปจากสังคมเกษตรได้

การทำเกษตรแบบเข้มข้น หมายถึง การทำกิจกรรมการเกษตรเพื่อการพาณิชย์บนพื้นที่หนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง รวมถึงมีการใช้ปัจจัยการผลิต (ทุน แรงงาน ผู้ประกอบการ ที่ดิน) โดยเฉพาะการใช้ปุ๋ยเคมีที่ใช้เร่งบำรุงพืชและยามาแมลงเพื่อกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่สูง

กลุ่มมั่งจน หมายถึง กลุ่มมั่งที่มีข้อจำกัดทางสถานะทางเศรษฐกิจครัวเรือน คือ มีปัญหาหนี้สินมากเมื่อเทียบกับเงินออม และความสามารถในการหารายได้มาจุนเจือครัวเรือน และการถือครองที่ดินทั้งหมดเฉลี่ยต่อจำนวนของสมาชิกในครัวเรือนมีสัดส่วนที่ต่ำ

กลุ่มมั่งรวย หมายถึง กลุ่มมั่งที่มีสถานะทางเศรษฐกิจครัวเรือนที่ดี มีหนี้สินน้อยเมื่อเทียบกับเงินออมและความสามารถในการหารายได้มาจุนเจือครัวเรือน และการถือครองที่ดินทั้งหมดเฉลี่ยต่อจำนวนของสมาชิกในครัวเรือนมีสัดส่วนที่สูง

บทนำ

ชุมชนม้งบนพื้นที่สูงในปัจจุบันกำลังเผชิญกับปัญหาการถูกละทิ้งว่าทำลายทรัพยากรให้เกิดความเสียหาย อันเนื่องมาจากในอดีตชุมชนม้งเคยผลิตฝิ่น โดยมีการบุกเบิกพื้นที่ป่า ซึ่งในระยะแรกรัฐเองก็มีการดำเนินนโยบายอย่างผิดพลาดคือสนับสนุนให้ปลูกฝิ่นเพื่อตอบสนองกลุ่มผู้เสพ และเก็บภาษีฝิ่นเข้าเป็นรายได้รัฐ แต่ต่อมารัฐได้สั่งให้ชาวเขากเลิกการปลูกฝิ่น หันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ (พืชพาณิชย์) เพื่อเป็นการสร้างรายได้ทดแทนฝิ่นหรือเพื่อการค้าที่ตามกำลังของศักยภาพชุมชน แต่พืชพาณิชย์เหล่านั้นก็มีข้อจำกัดหลายอย่างที่ชุมชนม้งจะต้องเผชิญ นั่นคือ ราคาที่ตลาด ที่ต้องมีการเลือกพืชที่จะผลิตให้สัมพันธ์กับราคาและปริมาณการบริโภคของคนทั่วไป จึงเป็นเหตุนำมาซึ่งการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติในระยะยาวอันเนื่องมาจากปัจจัยกลไกการตลาด การถือครองทรัพยากร และอนาคตของการศึกษาของบุตรหลานที่บีบคั้นไว้อยู่ ปัญหาของชุมชนห้วยเต่ารูก็ไม่ต่างจากชุมชนม้งบนพื้นที่สูงทั่วไป เนื่องจากประชากรของหมู่บ้านทุกหลังคาเรือนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันและมีการเผชิญกับปัญหาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของช่วงเวลาไม่ต่างกัน ช่วงเวลาของชุมชนห้วยเต่ารูอาจจำแนกได้ 3 ยุค ดังนี้

ยุคที่ 1 ยุคบุกเบิก (พ.ศ. 2513 – 2517)

ชุมชนม้งห้วยเต่ารูมีการอพยพมาจากหมู่บ้านพระบาทสี่รอยเพื่อหาที่ทำกินและที่อยู่อาศัยในยุคนี้เพียง 5 ครัวเรือนเท่านั้น โดยเลือกบริเวณที่ตั้งปัจจุบันซึ่งมีความสูงเหมาะสมแก่การเพาะปลูกข้าวไร่ไว้สำหรับยังชีพและปลูกฝิ่นสำหรับการค้าเนื่องจากฝิ่นเป็นพืชที่เหมาะสมกับอากาศหนาว ประกอบกับพื้นที่ของชุมชนสูงประมาณ 1,000 – 1,600 เมตรจากระดับน้ำทะเล จึงเป็นปัจจัยหลักที่เอื้อให้เกิดการปลูกฝิ่นด้วย สอดคล้องกับงานของประสิทธิ์ ลิปรีชาที่กล่าวว่า การตั้งถิ่นฐานบนที่สูงของม้ง แม้อากาศหนาวแต่ปลอดภัยจากโรคภัยต่างๆ ที่เคยแพร่ระบาดก่อนยุคทศวรรษ 2500 อาทิ ไข้ทรพิษ ไข้มาลาเรีย และโรคเรื้อน เมื่อมีการบอกต่อกันมาถึงรุ่นลูกหลาน คนเฒ่าคนแก่จะกำชับว่าไม่ให้ตั้งพื้นที่ชุมชนอยู่บริเวณพื้นราบ (ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2548: 12-13)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 มีการตั้งโบสถ์คริสต์อย่างเป็นทางการในชุมชนโดยบาทหลวงจากฝรั่งเศสเข้ามาสอนภาษาและเผยแผ่ศาสนาให้ชาวม้ง เมื่อชุมชนเริ่มมีการก่อตั้งอย่างชัดเจนในช่วงระยะหลังชาวม้งจึงเริ่มชักชวนกลุ่มเครือญาติจากต่างพื้นที่เข้ามาอยู่อาศัยและบุกเบิกที่ทำกินเพิ่มเติม

ยุคที่ 2 ยุคของการยกเลิกการปลูกฝิ่นและปลูกพืชเศรษฐกิจทดแทน (พ.ศ.

2523 – 2545)

เมื่อการปลูกฝิ่นกลายเป็นอาชีพหลักของชาวม้ง จากงานของเลอภพ คิริสันติกุล ซึ่งทำการวิจัยที่บ้านแม่โถ อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการปลูกข้าวไร่เพียงร้อยละ 17 ปลูกฝิ่นถึงร้อยละ 83 ฝิ่นจึงเป็นพืชเศรษฐกิจอันดับหนึ่งและข้าวไร่เป็นพืชรอง (เลอภพ คิริสันติกุล, 2536: 2) เมื่อนานาประเทศเห็นว่าฝิ่นเป็นพืชที่ทำให้โทษอย่างรุนแรง รัฐจึงมีมาตรการยกเลิกการปลูกฝิ่น โดยการสนับสนุนให้ชาวเขาเปลี่ยนพืชเศรษฐกิจแทนฝิ่น อันเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการหลวงพัฒนาชาวเขา พ.ศ. 2512 และในปี พ.ศ. 2514 องค์การสหประชาชาติมีมติตกลงร่วมกับรัฐบาลไทยในการเริ่มต้นดำเนินโครงการควบคุมยาเสพติด คือ ปลูกพืชทดแทนพัฒนาเศรษฐกิจชาวไทยภูเขา การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถนะผู้ติดยาเสพติดและการศึกษาการเผยแพร่โทษภัยของยาเสพติด (วิวัฒน์ ดวง โภชน์, 2541: 2) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาทำให้หน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศให้การสนับสนุนปลูกพืชทดแทนฝิ่นแก่ชาวบ้านในหมู่บ้านดังเช่นในกรณีของแม่สาใหม่และปี พ.ศ. 2523 เป็นปีที่เริ่มต้นโครงการปลูกพืชทดแทนและการตลาดบนที่สูงไทย/สหประชาชาติ (Highland Agricultural Marketing and Production Project หรือ HAMP) พืชหลักที่ชาวบ้านได้รับการส่งเสริมให้ปลูก คือ ถั่วลิสง ฝรั่ง ฝรั่ง แครอท กะหล่ำปลี ข้าวโพด ฯลฯ แต่ข้อจำกัดของพื้นที่ถูกประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา ชาวบ้านจึงเลือกปลูกถั่วลิสงเป็นหลัก (ประสิทธิ์ ลิขิต, 2548: 22-23) จึงเป็นเหตุที่ทำให้ชาวม้งห้วยเต่ารูได้รับอิทธิพลจากการส่งเสริมดังกล่าวไปด้วย จนภายหลังมาตรการกำจัดฝิ่นสำเร็จ พื้นที่ของการปลูกฝิ่นในชุมชนห้วยเต่ารูลดลงเป็นจำนวนมาก ชุมชนแห่งนี้จึงได้เริ่มทำเกษตรเกี่ยวกับพืชอย่างจริงจังมากขึ้น รายได้หลัก ที่ทำเงินให้กับครอบครัวกลายเป็นพืชเกษตรมากกว่าฝิ่นดังเช่นในยุคบุกเบิก (พ.ศ. 2513 – 2517) อาจสรุปได้ว่าพืชให้ผลผลิตและทำรายได้ดีให้แก่เกษตรกร มีสองประเภท คือ ประเภทที่หนึ่งพืชผักเมืองหนาว ได้แก่ กะหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี ผักกาดหางหงส์ ผักกาดหอมห่อ แครอท เป็นต้น และประเภทที่สองคือ ไม้ผล ได้แก่ ถั่วลิสง เป็นต้น

ยุคที่ 3 ยุคของการเริ่มทำการเกษตรกรรมแบบเข้มข้น (พ.ศ. 2545 – ปัจจุบัน)

ปี พ.ศ. 2528 ชุมชนห้วยเต่ารูเริ่มได้รับผลกระทบจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม พืชที่ทางการส่งเสริมบางอย่าง เช่น ถั่วลิสง ไม่อาจเพียงพอต่อการบริโภคใช้จ่ายในครัวเรือน ชาวม้งจึงเริ่มปลูกพืชกลุ่มที่อายุสั้น หรือกลุ่มที่มีช่วงระยะเวลาเพาะปลูกกับระยะเก็บเกี่ยวที่ห่างกันน้อย เงินที่ได้จากการเก็บเกี่ยวผลผลิตจึงจะเพียงพอกับรายจ่ายใน

ชีวิตประจำวันที่มีสูงขึ้นเรื่อยๆ พืชดังกล่าวได้แก่ กะหล่ำปลี หัวไชเท้า เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของณัชชา ลีวิศิษฎ์พัฒนา (2546) ที่ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาในช่วงระยะเวลากว่า 30 ปี ที่ชาวเขาถูกมองจากภายนอกว่าเป็นปัญหาหลายๆประการ ผนวกกับการแก้ไขปัญหามาจากภาครัฐและเอกชนในเรื่องของการปลูกพืชเศรษฐกิจ ทำให้ลักษณะของเกษตรกรรบบนที่สูงได้ถูกปรับเปลี่ยนเข้าสู่การผลิตในเชิงพาณิชย์มากขึ้น โดยระบบที่ว่านี้มีทั้งวิธีปลูกพืชสลับระหว่างไม้ผลกับผักหรือพืชล้มลุกมากกว่า 1 ครั้งในรอบปี เช่น ข้าวสลับกับกะหล่ำปลี ข้าวโพดแซมด้วยถั่วดำ เป็นต้น (ณัชชา ลีวิศิษฎ์พัฒนา, 2546: 2-3) เป็นผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลง

อาจกล่าวได้ว่าข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรและผลกระทบของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่ชาวเมืองกำลังประสบนั้นเปรียบเสมือนกับแรงกดดันที่มาบีบคั้นหรือกระทบกับครัวเรือน ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการผลิตที่มีต้นทุนสูงขึ้น ท่ามกลางสภาพนิเวศน์ของทรัพยากรที่กำลังเสื่อมถอยลง จนทำให้ผลผลิตขาดประสิทธิภาพ เมื่อนำรายได้มาคิดเทียบกับต้นทุน พบว่ากำไรที่ได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างแน่นอนจนต้องพึ่งพาสารเคมี เพื่อควบคุมและป้องกันพืชผลของตนเองให้มีปริมาณเพียงพอต่อการขาย แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าสารเคมีจะทำให้สถานการณ์การเงินของครอบครัวดีขึ้น ตรงกันข้าม การพึ่งพาสารเคมีมากขึ้นก็คือการเพิ่มปัจจัยการผลิตขึ้นไปอีก เมื่อการขาดดุลทางการเกษตรเกิดขึ้น ชาวเมืองจึงหาทางออกด้วยการรับจ้างเป็นแรงงานในพื้นที่และเป็นแรงงานนอกพื้นที่ อีกทั้งยังวางอนาคตให้ลูกหลานได้พ้นชะตากรรมที่รุ่นพ่อแม่กำลังประสบพบเจอด้วยการลงทุนด้านการศึกษา จึงทำให้เกิดการอพยพโยกย้ายไปในเมืองมากขึ้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า พบว่าชาวเมืองที่อพยพไปในเมือง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเพื่อการค้าพาณิชย์และกลุ่มเพื่อการศึกษา

ปรากฏการณ์ดังกล่าวมาของชาวเมือง บางครัวเรือนอาจมีการคงไว้ซึ่งการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น แต่คำถามคือ การทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นจะทำให้ครัวเรือนมีความยั่งยืนหรือไม่ ระบบนิเวศน์ ระบบผลิตของชาวเมืองจะเป็นอย่างไร ความเป็นไปได้ที่จะปรับเปลี่ยนเกษตรเข้มข้นมาเป็นวนเกษตรมีมากน้อยแค่ไหน เมื่อบุตรหลานเรียนจบอาจกลับมาส่งเสริมแนวความคิดใหม่ โดยทำเกษตรที่ยั่งยืนเป็นระบบและอาจกลายเป็นแนวทางของการเกษตรพาณิชย์ที่ยั่งยืนรูปแบบใหม่

คำถามการวิจัย

เมื่อชุมชนชาวเมืองห้วยเต่าจะต้องตกอยู่ในสภาวะการทำเกษตรเข้มข้น ท่ามกลางสภาพภูมิอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการออกผลผลิต ตลอดจนปัญหาความผันผวนของราคา

ผลผลิต เกษตรกรจึงต้องมีการปรับตัวในรูปแบบของกลุ่มครัวเรือนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ดังนั้น

1. เหตุใดชุมชนห้วยเต่ารูยังคงระบบผลิตภาคเกษตรที่เข้มข้นไว้
2. ชุมชนห้วยเต่ารูมีการปรับตัวอย่างไรเมื่อระบบผลิตแบบเข้มข้นมีปัญหา

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษากระบวนการเกษตรทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นในแง่ของปัจจัย เทคนิควิธีการและผลที่ได้รับ
2. ศึกษากระบวนการปรับตัวของชาวม้งเมื่อเผชิญกับปัญหาจากระบบการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น ในประเด็นของการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรในพื้นที่/ในเมือง และการลงทุนด้านการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบระบบการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นในแง่ของปัจจัย เทคนิควิธีการและผลที่ได้รับ
2. ทราบกระบวนการปรับตัวของชาวม้งเมื่อเผชิญกับปัญหาจากการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น ในประเด็นของการรับจ้างนอกภาคเกษตรและการลงทุนด้านการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพื้นที่ชุมชนห้วยเต่ารู หมู่บ้านแม่กะเปียง หมู่ 8 ตำบลสะลวง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการศึกษาระดับชุมชนในน้ำแม่และประชากรในพื้นที่ศึกษาดังกล่าวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรและการค้า สาเหตุที่เลือกพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจาก

1. ชาวม้งในหมู่บ้านห้วยเต่ารูมีการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นในพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ
2. แม้ว่าการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นในปัจจุบันยังดำเนินอยู่ แต่ชาวม้งก็มีอาจปฏิเสธต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเรื่อยๆ อาจนำมาซึ่งการหมุนเวียนทุนใช้จ่ายในการเกษตรไม่ทันจนเกิดหนี้สินเกษตร

3. ในอนาคตระบบผลิตของชาวม้งในหมู่บ้านห้วยเต่าจะยังคงมีอยู่หรือไม่
 ลูกหลานของพวกเขาซึ่งเป็นความหวังของครอบครัวตัดสินใจจะสานต่อกิจกรรมภาค
 เกษตรหรือเลือกที่จะหาอาชีพอื่นเพื่อเป็นทางออกให้กับปัญหาการทำเกษตรกรรมแบบ
 เข้มข้น

บริบททั่วไปของพื้นที่ศึกษานี้ ประกอบด้วยกลุ่มครัวเรือนทั้งหมด 34
 ครัวเรือน ประชากรในหมู่บ้านทั้งหมดเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง มีจำนวน 229 คน แบ่งเป็น
 เพศชาย 125 คน
 และเพศหญิง 104 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตรไม่ผลผลสม พืชไร่ผสมและ
 ค้าขาย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการเก็บข้อมูลตามกรอบแนวคิด ดังนี้

ก. เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง

ก.1 ทรัพยากรและที่ดิน

ตารางที่ 2.1 เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง (ทรัพยากรและที่ดิน)

ด้าน	ข้อมูลที่ศึกษา	เก็บข้อมูลจาก
- ทรัพยากร และที่ดิน	- เข้าถึงและถือครอง ปัญหาที่ดินทำ กิน - การ หมุนพืช+การหมุนที่ดิน	- แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน - การศึกษาเชิงพื้นที่ - แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
- กลุ่ม ประชากร	- กลุ่มม้งรวม - กลุ่มม้งจน	- แบบสอบถาม

ก.2 การผลิต การบริโภค การตลาด รายได้และรายจ่าย

ตารางที่ 2.2 เงื่อนไขโครงสร้าง (การผลิต การบริโภค การตลาด รายได้และรายจ่าย)

ด้าน	ข้อมูลที่ศึกษา	เก็บข้อมูลจาก
- ประวัติและ ความเป็นมา	- การผลิตในชุมชน/ครัวเรือน - การบริโภคในครัวเรือน - การตลาดในชุมชน/ครัวเรือน - รายได้และรายจ่ายในครัวเรือน	- แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำ ชุมชน/ผู้นำเกษตรชุมชน (N=4)
- ข้อจำกัดและ ความต้องการ	- การผลิตในชุมชน/ครัวเรือน - การบริโภคในครัวเรือน - การตลาดในชุมชน/ครัวเรือน - รายได้และรายจ่ายในครัวเรือน	- แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำ ชุมชน/ผู้นำเกษตรชุมชน/ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (N=6)
- กลุ่ม ประชากร	- กลุ่มมั่งรวย - กลุ่มมั่งจน	- แบบสอบถาม (N=14)

ข. ผลผลิตและผลของการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น

ข.1 พัฒนาการของการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น

ตารางที่ 2.3 เงื่อนไขพัฒนาการของการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น

ด้าน	ข้อมูลที่ศึกษา	เก็บข้อมูลจาก
- การทำเกษตร เข้มข้น	- พัฒนาการ	- แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ เกี่ยวข้อง (N=6)
- กลุ่ม ประชากร	- กลุ่มมั่งรวย - กลุ่มมั่งจน	- แบบสอบถาม (N=14)

ข.2 ผลผลิตของการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น

ตารางที่ 2.4 เงื่อนไขผลผลิตของการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น

ด้าน	ข้อมูลที่ศึกษา	เก็บข้อมูลจาก
- การทำเกษตร เข้มข้น	- ผลผลิต	- แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ เกี่ยวข้อง (N=6)
- กลุ่ม ประชากร	- กลุ่มมั่งรวย - กลุ่มมั่งจน	- แบบสอบถาม (N=14)

ค. เงื่อนไขในระดับครอบครัวของกลุ่มม้ง

ค.1 อาชีพนอกเกษตรในชุมชน

ตารางที่ 2.5 แสดงข้อมูลที่ศึกษาเกี่ยวกับอาชีพนอกเกษตรในชุมชน

ข้อมูลที่ศึกษา	กลุ่มประชากร	เก็บข้อมูลจาก
- รับจ้าง - พาณิชย์	- กลุ่มม้งราย - กลุ่มม้งจน	- แบบสอบถาม (N=14)

ค.2 อาชีพนอกเกษตรในเมือง

ตารางที่ 2.6 แสดงข้อมูลที่ศึกษาเกี่ยวกับอาชีพนอกเกษตรในเมือง

ข้อมูลที่ศึกษา	กลุ่มประชากร	เก็บข้อมูลจาก
- รับจ้างไร้ฝีมือ - รับจ้างฝีมือ/วิชาชีพ - พาณิชย์	- กลุ่มม้งราย - กลุ่มม้งจน	- แบบสอบถาม (N=14)

ค.3 การศึกษาต่อ

ตารางที่ 2.7 แสดงข้อมูลที่ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาต่อ

ข้อมูลที่ศึกษา	กลุ่มประชากร	เก็บข้อมูลจาก
- โอกาสทางการศึกษา	- กลุ่มม้งราย - กลุ่มม้งจน	- แบบสอบถาม (N=14)

ง. ทางเลือกจากเงื่อนไขเศรษฐกิจครัวเรือน

ตารางที่ 2.8 เงื่อนไขเศรษฐกิจครัวเรือน

ข้อมูลที่ศึกษา	กลุ่มประชากร	เก็บข้อมูลจาก
- ปัจจัยการผลิต (แรงงาน/ ทุนเครื่องจักร)	- กลุ่มม้งราย - กลุ่มม้งจน	- แบบสอบถาม (N=14)
- การบริโภคที่จำเป็น/ ฟุ่มเฟือย		
- สมาชิกครัวเรือน		

จ. ทางเลือกจากเงื่อนไขความสัมพันธ์ชุมชน

ตารางที่ 2.9 เงื่อนไขเศรษฐกิจครัวเรือน

ข้อมูลที่ศึกษา	กลุ่มประชากร	เก็บข้อมูลจาก
- กลุ่มความสัมพันธ์ในชุมชน	- กลุ่มมั่งรวย - กลุ่มมั่งจน	- แบบสอบถาม (N=14)

2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ก. ผู้นำและเจ้าหน้าที่

ตารางที่ 2.10 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำและเจ้าหน้าที่

กลุ่มประชากร	สถานภาพ บทบาท ตำแหน่งหน้าที่	จำนวนประชากรตัวอย่าง (N=6)
ชาวมั่ง	- ผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตร ผู้นำกลุ่มอาชีพ	16
หน่วยงานรัฐ	- เจ้าหน้าที่รังวัด/ป่าไม้/อุทยาน องค์กร ฯลฯ	16

ข. กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

คัดเลือกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชนและผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยใช้การถือครองที่ดินต่อครัวเรือน จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานในครอบครัว และรายได้ต่อเดือนจากการประกอบอาชีพที่มั่นคง สามารถจำแนกกลุ่มศึกษาได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มมั่งรวยและกลุ่มมั่งจน กลุ่มละ 7 ตัวอย่าง เพื่อแจกแบบสอบถามแบบแยกกลุ่ม

2.3 เครื่องมือ การวิเคราะห์และนำเสนอ

งานวิจัยนี้ใช้หลักสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าทางสถิติที่ใช้จึงได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และเปรียบเทียบกลุ่มระหว่างกลุ่มมั่งรวยกับกลุ่มมั่งจนจะใช้ T-Test

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลนั้นจะใช้การบรรยาย(พรรณนา) การนำเสนอและประมวลผลเชิงสถิติในทางสังคมศาสตร์ (SPSS) และแสดงผลด้วยตารางแสดงจำนวนและร้อยละ (Quantity and Percentage) ของประชากรทั้ง 14 กลุ่มตัวอย่างศึกษา รวมถึงการนำเสนอข้อมูล ตาราง ภาพและแผนที่แตกต่างกัน ร่วมกับเสนอข้อมูลผลการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจดียิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย สรุปได้ตามคำถามการวิจัย ดังนี้ คือ

คำถามวิจัยข้อที่ 1 เหตุใดชุมชนห้วยเต่ารุยังคงระบบผลิตภาคเกษตรที่เข้มข้นไว้ พบว่า สาเหตุที่เกษตรกรยังคงการผลิต/การทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นไว้ ได้แก่

1) วิถีชีวิตที่ผูกพันกับการเกษตรเข้มข้น จนกลายเป็นความชำนาญในวิธีการผลิตแต่เดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการทำเกษตรแบบยังชีพและการค้า องค์กรความรู้ด้านการค้าพืชผล การเกษตร ในวิถีชาติพันธุ์

2) นโยบายภาครัฐที่ส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจผนวกกับความชำนาญในวิธีการผลิตแต่เดิม ซึ่งเป็นปัจจัยอันเกิดจากการเมืองและนโยบายโดยผลของการกระทำของรัฐในพื้นที่เกษตรกรรม

3) ปัจจัยด้านทรัพยากรบนพื้นที่สูงเป็นสภาพอากาศเอื้อต่อการทำเกษตร จากการศึกษาวิจัย พบว่า สภาพพื้นที่สูงของชุมชนห้วยเต่ารุ เป็นปัจจัยหลักที่เอื้อให้เกิดการปลูกฝิ่น พืชผักและไม้ผลเมืองหนาว เพราะจากความสูงระดับนี้ส่งผลให้อุณหภูมิต่ำ สภาพอากาศจึงหนาวเอื้อต่อการเพาะปลูก พืชผักอันได้แก่ กะหล่ำปลี หัวไชเท้า เป็นต้น และไม้ผลเมืองหนาว ได้แก่ ลิ้นจี่ ส้ม เป็นต้น ด้วย

4) วัฏจักรข้อผูกมัดด้านการค้าในกระแสบริโภคนิยม ในประเด็นการเข้ามาของกระแสทุนนิยม ทำให้เห็นว่า ระบบตลาดมีเข้าไปส่งผลอย่างเข้มข้นกับระบบเกษตรและพาณิชย์ ทั้งควบคุม ขยายการผลิต การบริโภค การจำหน่าย แลกเปลี่ยน ส่งผลกระทบกับระบบผลิตแบบดั้งเดิมจนเปลี่ยนไปเป็นระบบผลิตแบบพาณิชย์

5) ความสัมพันธ์ของชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากสภาพสังคมของเกษตรกรชาวม้งที่ทุกครัวเรือนต่างมีความมุ่งมั่นที่จะทำการเกษตรกรรมแบบเข้มข้นกันเป็นส่วนใหญ่ แม้จะยังมีส่วนน้อยที่มีความพยายามในการปรับเปลี่ยนการผลิตพืช

คำถามวิจัยข้อที่ 2 ชุมชนห้วยเต่ารุมีการปรับตัวอย่างไรเมื่อระบบผลิตแบบเข้มข้นมีปัญหา พบว่า

1) ชาวม้งดำรงการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นไว้ เพราะ การทำเกษตรเป็นทางเลือกหลักสำหรับครัวเรือนของชาวม้งกลุ่มที่ยากจน ส่วนทางเลือกที่รองลงมาก็คือ การรับจ้างเป็นแรงงานทั่วไปในพื้นที่หรือเป็นแรงงานในภาคเกษตร เพราะกลุ่มม้งที่ยากจนนี้เป็นกลุ่มที่มีข้อจำกัดทางด้าน เศรษฐกิจครัวเรือน การถือครองที่ดิน ความรู้เกี่ยวกับการบริหารปัจจัยการผลิต/ภาวะการแข่งขันทางการตลาดและแรงงานภายในครัวเรือนที่ต้องทำงานเกษตรและรับจ้างงานเวียนอยู่ในพื้นที่ ทำให้แรงงานที่อยู่ในวัยเรียนขาดโอกาสที่จะ

ศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นไปอีก จึงเป็นสาเหตุให้ชาวม้ง กลุ่มยากจนต้องทำการเกษตรกรรมแบบเข้มข้นต่อไป ท่ามกลางสภาพทรัพยากรที่เสื่อมโทรมลง กลุ่มม้งจนจึงต้องพึ่งปัจจัยการผลิตราคาแพงจากพ่อค้าคนกลาง และเมื่อรายได้ไม่พอกับรายจ่ายก็จะมี การกู้เงินลงทุนจากครัวเรือนอื่นหรือกู้จากกองทุนในชุมชน จึงจะทำให้เกิดสภาพคล่องทางการบริโภคและสภาพคล่องทางการเกษตร

2) ชาวม้งที่มีการปรับตัวโดยคงการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น โดยคงไว้ ตลอดจน หรือหยุดการทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นลงด้วยการประกอบอาชีพค้าขายหรืออาชีพอื่นใน พื้นที่ในเมือง ตลอดจนส่งบุตรหลานไปเรียนในเมือง เกษตรกลุ่มนี้ได้แก่ กลุ่มม้งราย ซึ่งมี ศักยภาพในการปรับตัวในระยะยาว คือ มีการวางแผนสำหรับครัวเรือนในอนาคตที่ดีกว่า กลุ่มม้งจน เพราะการศึกษาอาจเป็นคำตอบให้กับสมาชิกครัวเรือนได้มีโอกาสเรียนรู้ทาง วิชาชีพที่ได้รับผลตอบแทนในรูปเงินเดือนซึ่งมีเงินมั่นคงกว่าการทำเกษตร

อภิปรายผลการศึกษา

อภิปรายจากวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

1. จากการศึกษากระบวนการเกษตรทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น ในแง่เทคนิค วิธีการและผลที่ได้รับ พบว่า เทคนิควิธีการของการทำเกษตรกรรมนั้นยังมีการอิงการทำ เกษตรกรรมจารีตประเพณี ซึ่งเป็นการปลูกพืชหลายๆ ชนิด ในที่เดียวกันนั้น โดยอาจมี การหมุนเวียนกันได้ตามช่วงอายุของการเก็บเกี่ยว โดยที่พืชชนิดต่างๆ จะมีส่วนช่วยในการ สร้างความคุ้นเคยให้เกิดขึ้น ทำให้ดินมีการหมุนเวียนธาตุอาหารที่จำเป็น แม้ผลที่ได้รับจาก การเพิ่มปุ๋ย ฮอร์โมน หรืออะไรก็ตามลงไปดินและพืช อาจทำให้เกษตรกรต้องทนอยู่กับ สภาพการเป็นหนี้ด้านปัจจัยการผลิตและการกู้ แต่ก็เป็นการเพิ่มจำนวนผลผลิตให้ได้ ปริมาณมากขึ้น แต่การปรับตัวด้านอาชีพสามารถแก้ไขปัญหาผลกระทบที่ได้รับจาก การทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นได้เช่นกัน

2. จากการศึกษากระบวนการปรับตัวของชาวม้งเมื่อเผชิญกับปัญหาจากระบบ การทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้น พบว่า เกษตรกรรมแบบเข้มข้นก่อให้เกิดระบบผลิตแบบ พาณิชย์เกี่ยวกับผลผลิตพืชมากขึ้น จนเกษตรกรชาวม้งห่วยเตารูจึงไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงหนี ปัญหาหนี้สินอันเกิดจากการผลิตพืชผัก ทำให้เกิดการปรับตัวใน 2 รูปแบบใหญ่ๆของกลุ่ม ชาวม้ง นั่นคือ กลุ่มม้งที่มีฐานะยากจน คือ การที่ต้องออกไปเป็นแรงงานรับจ้างในหมู่บ้าน/ ในเมือง กับเกษตรกรชาวม้งอีกกลุ่มหนึ่งที่สังเกตเห็นว่าวงจรหนี้สินดังกล่าวอาจสิ้นสุดได้ด้วยการสร้างอาชีพที่มีความรู้และมีความมั่นคงด้านรายได้ให้กับรุ่นบุตรหลาน

ข้อเสนอแนะ

1. การทำเกษตรกรรมแบบเข้มข้นนั้นเกษตรกรชาวม้งสามารถทำต่อไปได้ เพียงแต่ต้องมีรูปแบบที่ต้องปรับตัวยอมรับการปลูกพืชทางเลือกชนิดใหม่ๆเข้ามา โดยเน้น พืชทางเลือกใหม่ตามความต้องการของตลาด

2. การให้โอกาสสมาชิกครัวเรือนได้เลือกทำการศึกษาต่อในด้านที่เกี่ยวกับการเกษตรแบบเข้มข้น บุตรหลานที่สำเร็จการศึกษาก็จะมีโอกาสได้นำความรู้ที่ร่ำเรียนมา ประยุกต์กับการทำเกษตรเข้มข้นในครัวเรือนให้เป็นการเกษตรที่มีความยั่งยืนกว่า เป็นระบบมากกว่า และเป็นมิตรกับทรัพยากรมากกว่า

3. การประกอบอาชีพการค้าและการทำงานนอกภาคการเกษตร เพื่อเป็นปัจจัย เติมเต็มระบบการผลิตเกษตรกรรมที่เข้มข้น

บรรณานุกรม

- จันทบูรณ์ สุทธิ. การเกษตรแบบตัดฟันโค่นเผาบนพื้นที่สูง:พืชในระบบการปลูกพืช. เชียงใหม่:ศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, 2526
- จันทบูรณ์ สุทธิ. ไร่เลื่อนลอยชาวเขา. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย, 2542.
- ฉันทนา บรรพศิริโชติ. การศึกษากรณีตัวอย่างการปรับตัวของเกษตรกรในพื้นที่บ้านภาคกลาง.กรุงเทพฯมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2538
- ชนวน รัตนวราหะ. “นิเวศธรรมชาติกับเกษตรกรรม: ความหลากหลายทางชีวภาพและความสมดุล”. ใน วิวัฒน์ คติธรรมนิศย์ (บก.). ความหลากหลายทางชีวภาพกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน. หน้า 184-185. กรุงเทพฯมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2536.
- ชูพินิจ เกษมณี. ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการทำกินบนที่สูง. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา, 2534.
- ณัชชา ลีวิศิษฏ์พัฒนา. “การปรับตัวในวิถีชีวิตของเกษตรกรยากจนในบริบทที่เปลี่ยนแปลงของระบบเกษตรกรรมบนที่สูง”.วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์เชิงระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- นิคม ไชยวรรณ. รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยเพื่อหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการขยายเกษตรกรรมยั่งยืนของแม่ทา วันที่ 1 เมษายน ถึง 30 มิถุนายน 2542. ลำพูน:สถาบันพัฒนาการเรียนรู้เกษตรกรรมยั่งยืน, 2542.
- นิคม นิชายน. การปรับตัวและบุคลิกภาพ: จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2530.
- บรรเจิด สระปัญญา. รายงานระเบียบวิธีวิจัยและการศึกษาภาคสนาม บ้านห้วยเต่ารุ ตำบลสะลวง อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553
- ประสิทธิ์ ลีปรีชา. ม้ง: หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง. เอกสารวิชาการชาติพันธุ์ศึกษาและการพัฒนา ชุด ทูตทางสังคม ลำดับที่ 4 กลุ่มชาติพันธุ์และการพัฒนา. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2548.

- ปวินท์ หน่อแก้ว. “การปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตพืชเชิงพาณิชย์ของชาวปกาเกอญอ
กรณีศึกษา: หมู่บ้านขุนแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่”.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. การส่งเสริมการเกษตรที่สูง. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่
การเกษตรคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.
- พัฒนา กิติอาษา. “คนข้ามแดน: นาฏกรรมชีวิตและการข้ามพรมแดนในวัฒนธรรมอีสาน”.
ในชูศักดิ์ วิทยาภัก (บก.). สังคมศาสตร์ข้ามพรมแดน: วารสารทางวิชาการ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 15 ฉบับที่ 1/2545.
หน้า 118-120. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์, 2545.
- ยศ สันตสมบัติ. “พลวัตและความยืดหยุ่นของสังคมชาวนา: เศรษฐกิจชุมชนภาคเหนือ
และการปรับกระบวนการทัศน์ว่าด้วยชุมชนในประเทศโลกที่สาม”.
เชียงใหม่: บริษัท วิทอินดีไซน์ จำกัด, 2546.
- ยศ สันตสมบัติ. “นิเวศวิทยาชาติพันธุ์ ทรัพยากรชีวภาพ และสิทธิชุมชน”. เชียงใหม่:
บริษัท วิทอินดีไซน์ จำกัด, 2547.
- รุ่งรัตน์ ชมาฤกษ์. “อำนาจการต่อรองในระบบการเกษตรแบบมีพันธะสัญญาของกลุ่ม
ชาวนาในจังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.
- ลีศึก ฤทธิ์เนติกุล. “ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับระบบการเกษตรกรรมผสมผสานบนที่สูง
ของชาวเขาเผ่าม้งบ้านช้างเคี่ยน-คอยปุย จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ วิทยา
ศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.
- เลอภพ กิริสันติกุล. “ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับคำแนะนำวิธีการปฏิบัติการปลูกกาแฟอรา
บิก้าของชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดเชียงใหม่: กรณีศึกษาหมู่บ้านขุนช่างเคี่ยนและ
หมู่บ้านม่อนเงาะ”. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.
- วันซ์ พุกกะศรี. “อนาคตของการเกษตรแบบจารีตประเพณี”. ข่าวสารสถาบันวิจัยชาวเขา.

หน้า 6-15. เชียงใหม่, 2528.

วิวัฒน์ ดวงโกชนน์. “การยอมรับการปลูกพืชทดแทนฝิ่นของชาวเขาเผ่าม้ง หมู่บ้านหนอง
หอยเก่า ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่”. การค้นคว้าแบบอิสระ
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541

ศกนธ์ธนา ชมสุวรรณค์. “ความเป็นพลวัตของรูปแบบและการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตไร
ถาวรของชาวปกากะญอภายใต้การผลิตแบบเข้มข้น และการควบคุมพื้นที่โดย
รัฐ

กรณีศึกษา: หมู่บ้านขุนแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่”.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552

สมพันธ์ เตชะอธิก, รังสฤษฎ์ สรรพอาษา, บัวพันธ์ พรหมพักพิง, อนันต์ ลิขิตประเสริฐ.

เกษตรกรรมทางเลือก การศึกษากรณีตัวอย่างการปรับตัวของเกษตรกร
พื้นบ้านไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2538.

สมศักดิ์ สุขวงศ์. “การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้”. ใน วิวัฒน์ คติ
ธรรมนิษฐ์(บก.). ความหลากหลายทางชีวภาพกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน. หน้า 65
กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2536.

สุชา จันทร์อม. จิตวิทยาการดำเนินชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา, 2536.

สุเทพ แสนมงคล. “การก่อตัวของความสัมพันธ์เชิงหนี้สินในหมู่ชาวนาผู้ผลิตพืชพาณิชย์
เขตอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

สัมพันธ์ ไชยะ. “การขยายตัวของเมืองเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม: กรณีศึกษาเมืองเชียงใหม่”.
การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.

อนัญญา กุชงคกุล. รัฐกับหมู่บ้านในไทยศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

อนันต์ กาญจนพันธุ์. การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของระบบตลาดและนโยบายของรัฐ
กับการใช้ที่ดินในประเทศไทย. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.

อนันต์ กาญจนพันธุ์. ระบบการเกษตรแบบไร่หมุนเวียน: สถานภาพและความ
เปลี่ยนแปลง. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547

Chantaboon. "Highland Agriculture From Better to worse". In McKinnon, John and
Vienne, Bernard. (eds). **Hill Tribes Today**. page 118-112. Bangkok: White
Lotus-ORSTOM, 1989.

Cooper, R. **Resource Scarcity and the Hmong Response**. Singapore: University Press,
1984. Geddes, W.R. **Migrants of the Mountains**. Oxford: Clarendon Press,
1976.

Kunstadter, Peter, E.C. Chapman and Sanga Sabhasri (eds.). **Farmers in the Forest:
Economic Development and Marginal Agriculture in Northern Thailand**.
East-West Center,
Honolulu, Hawaii: The University Press of Hawaii, 1978.

Mongkol C. "**Integrated Agricultural Development As a Strategy to Stabilise the Hill
Tribe People in Northern Thailand**", 1981.

Morgan, W. B. And Munton, R. J. C.. **Agricultural Geography: The Field of
Geography**. London: Methuen, 1971.

Zinke, P., Sanga Sabhasri and Kunstadter, P.. "Soil Fertility Aspects of the Lua's Forest
Fallow of Shifting Cultivation". **Farmer in the Forest**, 1978.

การศึกษาผลการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็ก
ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย

บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร
ณัฐวดี สังข์ทอง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research) มุ่งศึกษาผลการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย เพื่อศึกษาระดับความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัย ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชน และการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเป็นผู้ดูแลเด็กที่ประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ประจำปีการศึกษา 2554 จำนวนทั้งสิ้น 290 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเป็นการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (deep interview) จำนวนทั้งสิ้น 12 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกจากผู้ดูแลเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผู้บริหารของเทศบาลเมือง/เทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล ทุกภูมิภาคของประเทศไทย เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามการศึกษาผลการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance-ANOVA) ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของ Scheffe' และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ข้อมูลเบื้องต้นของข้อเสนอแนะนำมาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสร้างข้อคำถามเพื่อประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดหมวดหมู่และจัดลำดับ แล้วนำมาเขียนแจกแจงเป็นความถี่

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ดูแลเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.25 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 89.95 และมีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเวลา 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.25

2. ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีระดับความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชน และการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า 1) ผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาและระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชนไม่แตกต่างกัน 3) ผู้ดูแลเด็กที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ดูแลเด็กที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันมีการปฏิบัติงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการศึกษาผลการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำและเผยแพร่หลักเกณฑ์ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงานให้ผู้ดูแลเด็กทราบอย่างทั่วถึง และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ พร้อมกับมีระบบกลั่นกรองและตรวจสอบเพื่อความยุติธรรม ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและทั่วถึงในการจัดอบรมสัมมนา และงบประมาณด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดตั้งองค์กร หรือหน่วยงานในระดับประเทศหรือหน่วยงานภาครัฐ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็ก เป็นหน่วยงานที่มีบทบาททางด้านวิชาการและให้คำปรึกษา พร้อมกับส่งรูปแบบการจัดทำหลักสูตรที่มีการบูรณาการโดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาอยู่ในหลักสูตร พร้อมทั้งจัดทำเป็นแผ่นซีดีส่งให้แก่ทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดอบรมสัมมนาให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและลงพื้นที่ประเมินสภาพความเป็นอยู่ การจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กระทรวงมหาดไทย, 2551 : 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจล้วนมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2551) ทั้งนี้จากการติดตามและประเมินผลโครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 45-46) พบว่า การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ยังมีปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านผู้สอนหรือผู้ดูแลเด็กที่มีคุณวุฒิค่อนข้างต่ำ มีความรู้และมีประสบการณ์ด้านการเลี้ยงดูและส่งเสริมการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัยน้อย ขาดทักษะในการผลิตสื่อและการใช้สื่อการเรียนการสอน และการจัดประสบการณ์กับเด็กบางคนไม่เคยผ่านการฝึกอบรมมาก่อน ทั้งการปฐมนิเทศ การฝึกอบรมก่อนประจำการ และการฝึกอบรมระหว่างประจำการ ทำให้ผู้ดูแลเด็กเหล่านี้ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เข้าใจหลักการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบกับการที่ผู้ดูแลเด็กมีการลาออกบ่อย ทำให้เสียเวลาและงบประมาณในการฝึกอบรมใหม่ ส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ไม่ต่อเนื่องและไม่คุ้นเคยกับเด็ก และคณะกรรมการพัฒนาเด็ก ผู้ปกครองเด็กบางส่วนยังไม่เข้าใจในหลักการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงส่งผลให้บุคคลกลุ่มนี้ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากปัญหาการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และจากข้อค้นพบของผู้วิจัยในการติดตามให้การศึกษาภายใต้โครงการความร่วมมือทางวิชาการในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นโครงการผลิตบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จัดการเรียนการสอนให้ผู้ดูแลเด็กใน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศให้ได้รับวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาปฐมวัย ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยที่นำมาใช้ในการศึกษา คือ ด้านความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัย ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชน เพื่อศึกษาว่าตัวแปรใดส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก อันจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กให้สามารถเตรียมความพร้อมให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัย ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชน และการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาและระยะเวลาการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ จำนวน 45,942 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551) กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ดูแลเด็กที่ประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวนทั้งสิ้น 400 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) (ศิริชัย กาญจนวาสิ และคณะ, 2547 : 132) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ซึ่งใช้ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (1 คน/1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) โดยคิดเทียบตามสัดส่วนประชากรจำแนกตามอำเภอในแต่ละจังหวัดที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด คือ เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วจึงทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (deep interview) โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 12 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยใช้

เกณฑ์การเลือก คือ ผู้ดูแลเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภาคละ 3 คน จาก 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) จัดส่งแบบสอบถาม พร้อมส่งซองจดหมายเพื่อให้ผู้ดูแลเด็กส่งแบบสอบถามกลับมา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง 2) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด ผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามชุดที่สมบูรณ์ จำนวน 290 ชุด และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 12 คน ซึ่งกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยใช้เกณฑ์การเลือก ผู้ดูแลเด็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวนภาคละ 3 คน รวม 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ 2) นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในแบบสอบถามตอนที่ 2 - 5 และข้อเสนอแนะ มาเป็นประเด็นข้อคำถามในการจัดสนทนากลุ่ม 4 ประเด็น คือ วิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย แนวทางแก้ไขปัญหของการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย แนวทางส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กเล็กของประเทศไทยด้านต่างๆ ข้อเสนอแนะด้านการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กต่อภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance-ANOVA) และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของ Scheffe' และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-deep interview) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย โดยการสังเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดหมวดหมู่และจัดลำดับ 4 ประเด็นข้างต้น โดยนำผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม และผลที่ได้

จากการสนทนากลุ่มย่อยซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพกำหนดศึกษาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง และส่งเสริมการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของ ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย และนำมาเขียนแจกแจงเป็นความถี่

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ดูแลเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุมากกว่า 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.25 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 89.95 และมีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเวลา 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.25 ด้านระดับความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 76.25 ด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก พบว่าผู้ดูแลเด็กมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$) ด้านการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2 รายการ คือ ด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย ($\bar{X} = 4.10$) และด้านการประสานงานกับหน่วยงานและชุมชน ($\bar{X} = 3.97$)

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชน และการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า 1) ผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่แตกต่างกัน ผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ดูแลเด็กที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผู้ดูแลเด็กที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชนไม่แตกต่างกัน 3) ผู้ดูแลเด็กที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้ดูแลเด็กที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันมีการปฏิบัติงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัย ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชน และการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า มีระดับความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นง

ลักษณะ โภคี (2549, บทคัดย่อ) เรื่อง การวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย ที่พบว่าองค์ประกอบด้าน บุคลากรในการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกององค์การบริหารส่วน ตำบลแห่งประเทศไทยเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็ก พบว่า ความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เทพพนม เมืองแมน (2545 : 101) ที่กล่าวถึงสิ่งจูงใจที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในงาน ซึ่งได้แก่ สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ สิ่งจูงใจเกี่ยวกับโอกาส สิ่งจูงใจเกี่ยวกับวัสดุ สิ่งจูงใจเกี่ยวกับการได้แสดง ความสามารถ สิ่งจูงใจเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน และสิ่งจูงใจเกี่ยวกับความมั่นคงและ ปลอดภัยทางสังคม และการมีหลักประกันของชีวิตนั่นเอง อันเป็นผลมาจากการบริหาร งบประมาณและการบริหารงานบุคคล เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้อง ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย และมาตรฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์ที่ออกตาม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และมาตรฐานด้าน บุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, มปป.)

เมื่อพิจารณาการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชน พบว่า ได้รับการสนับสนุนจาก หน่วยงานและชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สินธพ อุ่นกอง (2547, บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัย เรื่อง บทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา โรงเรียนอนุบาลเมืองชุม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเขียงราย พบว่า ภาระหน้าที่ของชุมชนที่รับผิดชอบส่วนมากจะเป็นเรื่อง ของแรงงานและความร่วมมืออื่น ส่วนในเรื่องของงบประมาณและการระดมความคิดในการ พัฒนาการศึกษา ชุมชนค่อนข้างมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนน้อยมาก

เมื่อพิจารณาการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ในภาพรวมอยู่ ในระดับมาก สอดคล้องกับส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการพัฒนากิจกรรมเยาวชน (2551 : 13-17) ที่ระบุว่าผู้ทำหน้าที่เป็นครูผู้ดูแลเด็กมีบทบาทในการปฏิบัติเพื่อให้เด็กมีความ เจริญเติบโต มีพัฒนาการทุกด้านตามวัย และมีการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่งเสริมพัฒนาการและ การเรียนรู้ของเด็กในลักษณะบูรณาการ

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน การได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชน และการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

พบว่า ผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์กานต์ ไม้วัฒนา (2551, บทคัดย่อ) เรื่อง สภาพและปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคำนึงถึงความสามารถ และความสนใจในการปฏิบัติงานเป็นหลัก จึงส่งผลให้ผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ดูแลเด็กที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามหลักการและเหตุผลของ กอร์ดอน (Gordon, 1991 อ้างถึงใน ประพันธ์ ทองสีด้า, 2547 : 59) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในงาน คือ ปฏิกริยาของความรู้สึก อารมณ์ที่เป็นผลจากการรับรู้ในการประสบผลสำเร็จของงานคนๆ หนึ่ง และคุณค่าของความสำเร็จนั้นมีค่าเทียบเท่ากับความต้องการพื้นฐานของคนๆ หนึ่ง ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานหลายปัจจัย

นอกจากนี้ พบว่า ผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจด้านสภาพการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ และการพัฒนาตนเองและความสำเร็จของงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ในภาพรวมผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาโทมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับอื่นๆ และพบว่าผู้ดูแลเด็กที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กอบแก้ว ฐระพันธ์ (2548, บทคัดย่อ) ที่ทำวิจัย เรื่อง การศึกษาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดนครราชสีมา โดยพบว่าผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชนแตกต่างกัน

โดยพบว่า ผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการดูแลและส่งเสริมสุขภาพอนามัย พบว่า ผู้ดูแลเด็กที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมีการจัดกิจกรรมและประสบการณ์น้อยกว่าผู้ดูแลเด็กที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ระดับปริญญาโท และระดับ

อื่นๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปาจาริลโล (Pajarillo, 2001, Abstract) ที่ทำการวิจัย เรื่อง การใช้ประเมินผลการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ พบว่า ความพึงพอใจในการใช้และผลการสืบค้นฐานข้อมูลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการสืบค้นและการได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ฐานข้อมูลก่อนการสืบค้น ผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปจึงมีประสบการณ์ในการสืบค้นข้อมูลเพื่อนำความรู้ที่นำมาจัดกิจกรรมและประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งปฏิบัติงานด้านต่างๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดีกว่าผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

พบว่า ผู้ดูแลเด็กที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันมีการปฏิบัติงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุณี พิมพ์พันธ์ (2551, บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัย เรื่อง กระบวนการพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ 1) การกำหนดความต้องการในการพัฒนาบุคลากร 2) การวางแผนการพัฒนาบุคลากรในประเด็นต่างๆ 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรในประเด็นจัดนิเทศภายใน ส่งเสริมศึกษาดูงาน ให้ครูพี่เลี้ยงทำวิจัยในชั้นเรียน 4) การจัดวัสดุอุปกรณ์งบประมาณสนับสนุนพัฒนาบุคลากรในประเด็นมีทะเบียนคุมการเบิกจ่าย สำหรับด้านความรู้ในการดูแลเด็กปฐมวัย ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชนเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ ทองสีด้า (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย พบว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชนสามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ร้อยละ 40.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงาน

1) ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำและเผยแพร่หลักเกณฑ์ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงานให้ผู้ดูแลเด็กทราบอย่างทั่วถึง และเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ พร้อมกับมีระบบกลั่นกรองและตรวจสอบเพื่อความยุติธรรม เนื่องจาก

ผลการวิจัยระบุว่าระยะเวลาในการปฏิบัติงานมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จึงควรมีการเสริมแรงด้วยเงินเดือนและสวัสดิการที่เหมาะสม

2) ด้านงบประมาณ หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ และให้ความสำคัญต่อการจัดให้ ผู้ดูแลเด็กได้รับการอบรมสัมมนา ศึกษาจากโรงเรียนหรือศูนย์พัฒนาเด็กดีเด่นด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ทั่วถึงทุกคน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หรือจัดอบรมเป็นจังหวัด/ภูมิภาค โดยเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย โดยตรงมาให้ความรู้ด้านการเขียนแผนจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าประสบการณ์ในการทำงานมีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน จึงควรส่งเสริมด้านความรู้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้ดูแลเด็กอย่างสม่ำเสมอ

3) ด้านความร่วมมือของหน่วยงานและชุมชน ผู้บริหารและนักวิชาการ ควรมีความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนเห็นความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้การศึกษาปฐมวัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยผู้นำชุมชนและผู้ปกครองควรให้ความสำคัญ ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยหลายเรื่องสนับสนุนความสำเร็จจากการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กส่วนหนึ่งมาจากสังคมและชุมชน

4) ควรจัดตั้งองค์กร หรือหน่วยงานในระดับประเทศหรือหน่วยงานภาครัฐ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่มีบทบาททางด้านวิชาการและให้คำปรึกษา พร้อมกับส่งรูปแบบการจัดทำหลักสูตรที่มีการบูรณาการ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาอยู่ในหลักสูตร เอกสารเกี่ยวกับนักเรียน รูปแบบการประเมินให้มีมาตรฐานเดียวกัน และจัดอบรมให้ความรู้และทักษะด้านต่างๆ แก่ผู้ดูแลเด็กเล็กเป็นแบบเดียวกันทั่วประเทศ พร้อมทั้งจัดทำเป็นแผ่นซีดีส่งให้แก่ทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเข้าไปเยี่ยมชม หรือนิเทศผู้ดูแลเด็กอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อรับทราบปัญหาและเป็นการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าระดับการศึกษามีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์อย่างต่อเนื่องสำหรับผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการบริหารการศึกษาของผู้ดูแลเด็กของประเทศไทย
- 2) นโยบายการดำเนินงานของผู้ดูแลเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทยแต่ละภูมิภาค
- 3) การศึกษาพฤติกรรมการทำงานของผู้ดูแลเด็กปฐมวัย
- 4) แนวทางส่งเสริมการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของประเทศไทย
- 5) ความต้องการจำเป็นต่อการดำเนินงานของผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กฤษฎีกา, สำนักงานคณะกรรมการ. (มปป.). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542*. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม, 2553, จาก <http://www.kpi.ac.th/wiki/images/5/5a/พ.ร.บ.ระเบียบบริหารงานบุคคลท้องถิ่น.pdf>.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2551). *ข่าวรอบเมืองเหนือ*. (2551). [ออนไลน์]. อ้างถึงจาก : <http://www.maehongson.prdnorth.in.th/ct/news/showprint.php?ID=1080801113836>. [2551 กันยายน 26].
- กระทรวงมหาดไทย. (2551). *คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการพัฒนากิจกรรมเยาวชน.
- กอบแก้ว ชูระพันธ์. (2548). *การศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดนครราชสีมา*. ปรินูญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ดวงกมล จงเจริญ. (2552). *สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของผู้นำเครือข่ายผู้ดูแลเด็ก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. ปรินูญานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพพนม เมืองแมน. (2545). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นงลักษณ์ โภศรี. (2549). *การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล*. ปรินูญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ ทองสีด้า. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมพ์กานต์ ไม้วัฒนา. (2552). *สภาพและปัญหาในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. ปรินูญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เขาวพา เดชะคุปต์ และคณะ. (2550). *การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2547). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.

ส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการพัฒนากิจกรรมเยาวชน. (2551). *คู่มือพัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

สินธพ อุ่นกอง. (2547). “บทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเมืองชุม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย,” ใน *การประชุมทางวิชาการ การวิจัยทางการบริหารการศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสภาผู้บริหารหลักสูตรการศึกษาแห่งประเทศไทย วันที่ 19-20 กรกฎาคม 2547*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Davis, K., and J.W. Newstrom. (1989). *Human Behavior at Work: Organization Behavior*. 8th ed. Singapore: Mc Graw – Hill Book.

Getxels, Jacob W. “Social Behavior and the Administrative Process.” *Social Review*. No.65 (Winter 1975): 164-175.

Gordon, R.J. (1991). *A Diagnostic Approach to Organization Behavior*. Needham, MA: Allyn And Bacon.

Herxberg, F.et al. (1959). *The Motivation to work*. New York: John Wiley and Sons Inc.

Pajarillo, Ednund. (2001). The Use and Evaluation of Search Databases by Professional Nurses: A Case Study. *The Electronic Library*, 19(5), 296-306.

การเปรียบเทียบการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาจีนในมหาวิทยาลัย เอกชนในประเทศไทย

รสสุคนธ์ เสวตเวชากุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาจีนที่ศึกษาในหลักสูตรภาษาไทยและหลักสูตรนานาชาติในมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย รูปแบบงานวิจัยคือการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงอธิบาย โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพกับนักศึกษาจีนจำนวน 318 คน ในมหาวิทยาลัยเอกชน 4 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกและเพื่อใช้ข้อมูลสนับสนุนการตีความและการอภิปรายผล จากผลการวิจัย พบว่าโดยเฉลี่ยการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาจีนที่ศึกษาในหลักสูตรภาษาไทยและหลักสูตรนานาชาติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในระดับสูง ($p < 0.05$) งานวิจัยนี้ได้เสนอข้อแนะนำแก่ผู้บริหารการศึกษาในประเทศไทย ผู้สอนภาษาอังกฤษ เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้และเพื่อวิจัยประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทนำ

ในหลายสิบปีที่ผ่านมา งานวิจัยในสาขาการสอนภาษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนรู้ และรูปแบบปรัชญา (Cognitive styles) ได้รับความสนใจศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวาง (Wenden, 1987; Nunan, 1995) ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาแนวความคิดที่เน้นผู้เรียนและการเรียนรู้มากกว่าที่จะมุ่งความสำคัญไปที่ผู้สอนและการสอน ผู้เรียนภาษาที่เก่ง หรือเรียนภาษาได้ประสบความสำเร็จนั้นดูเหมือนว่าจะเรียนภาษาได้ดีกว่าคนอื่น เนื่องจากผู้เรียนเหล่านี้ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมในการเรียน หรือกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนของตน (Richards, 1994; Rubin, 1987) จึงนำไปสู่สมมติฐานที่ว่า ผู้เรียนภาษาที่ประสบความสำเร็จในการเรียนน้อยกว่าจะสามารถใช้กลยุทธ์การเรียนรู้เพื่อช่วยให้เรียนภาษาได้เก่งขึ้น และเพื่อพัฒนาการเรียนภาษาของตนเองได้เช่นกัน นอกจากนี้ Rubin (1987) และ Chamot และคณะ (1996) กล่าวไว้ว่ากลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาเป็นสิ่งที่สามารถสอนกันได้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ให้มากขึ้น โดยที่ผู้เรียนควรจะได้รับ การสอนหรือชี้แนะให้รู้จักกลยุทธ์การเรียนรู้อื่น ๆ ที่ยังไม่เคยใช้เพื่อที่ผู้เรียนจะได้เลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่จะ

ช่วยให้คนเรียนภาษาได้ดีที่สุดได้ และประเด็นดังกล่าวถือเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม คือปัจจัยสำคัญที่จะบอกว่าใครคือผู้เรียนภาษาที่มีประสิทธิภาพมากหรือน้อยกว่ากัน ดังนั้นผู้สอนจึงมีบทบาทที่เพิ่มขึ้นมา นั่นคือต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนจำเป็นต้องทราบก่อนว่าผู้เรียนเรียนอย่างไร เพื่อประเมินว่าผู้เรียนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ตนเองมีพัฒนาการในการเรียนภาษาอังกฤษหรือไม่ (McDonough, 1995) ดังนั้น ทั้งผู้สอนและผู้เรียนจึงมีบทบาทร่วมกันในอันที่จะสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นั่นคือการพัฒนาการเรียนภาษาของผู้เรียน กล่าวคือผู้สอนสอนกลยุทธ์การเรียนรู้ และผู้เรียนเรียนรู้ และใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่ผู้สอนสอนให้ ดังที่ Oxford (1996: 249) กล่าวไว้ว่า “การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาสามารถพัฒนาผู้เรียนได้”

กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา (Language learning strategies)

มีผู้ให้ความหมายคำว่า กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาไว้มากมาย เช่น Chamot (1987:71) นิยามว่าเป็น “เทคนิค รูปแบบ หรือการกระทำใด ๆ ที่นักเรียนใช้หรือทำโดยตั้งใจเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และการจำข้อมูลในเชิงภาษาและสาระ” ส่วน Wenden (1987) กล่าวว่าคือ พฤติกรรมการเรียนภาษาเพื่อเรียนและกำกับการเรียนภาษาที่สอง คือ ความรู้ของผู้เรียนเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนรู้ และคือความรู้เกี่ยวกับการเรียนภาษาในแง่ต่าง ๆ โดยที่ความรู้เหล่านี้อาจมีผลต่อการเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ นอกจากนี้ Oxford (1990) กล่าวว่า กลยุทธ์การเรียนรู้คือเครื่องมือสำหรับการมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระฉับกระเฉง และในการเรียนรู้โดยการนำตนเอง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative competence) กล่าวโดยสรุป กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาคือเครื่องมือที่ผู้เรียนใช้อย่างรู้ตัวในกระบวนการเรียนภาษา เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จนั่นเอง

กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ (Oxford, 1990) คือ กลยุทธ์ทางตรง (Direct strategy) และกลยุทธ์ทางอ้อม (Indirect strategy) กลยุทธ์ทางตรงประกอบด้วย 1) กลยุทธ์ความจำ (Memory strategy) ซึ่งช่วยในการเก็บหรือเรียกข้อมูลขึ้นมาใช้ เช่นการใช้ภาพหรือเสียงช่วยในการจำความหมาย 2) กลยุทธ์ปริชาน (Cognitive strategy) ช่วยสร้างความเข้าใจ และมีผลผลิตใหม่ ๆ ทางภาษาออกมา เช่นการฝึกฝน การรับและส่งข้อความ การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผล และ 3) กลยุทธ์ชดเชย (Compensation strategy) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจภาษา หรือใช้ภาษาในการสื่อสารได้แม้ว่าจะไม่เข้าใจเนื้อหาสาระ

ทั้งหมดก็ตามเช่น การเดาความหมายอย่างมีหลักการ และการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อสื่อสาร สิ่งที่ต้องการพูดหรือเขียนให้ได้ ส่วนกลยุทธ์ทางอ้อม คือกลยุทธ์ที่ใช้ในการจัดการการเรียนรู้ทั่ว ๆ ไป ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับตัวภาษาอย่างเช่นกลยุทธ์การเรียนทางตรง ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์อภิปริชา (Metacognitive strategy) ซึ่งหมายถึงการกระทำใด ๆ ที่ผู้เรียนใช้ในการกำกับดูแลกระบวนการเรียนรู้ของตนเองที่มากกว่าการใช้กลยุทธ์ปรีชา เช่น การจัดการ การวางแผนและการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง 2) กลยุทธ์จิตพิสัย (Affective strategy) เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ทศนคติ แรงจูงใจ และค่านิยม ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการเรียนภาษา กลยุทธ์จิตพิสัยจะช่วยให้ผู้เรียนควบคุมอารมณ์ความรู้สึกเชิงลบ เช่นการลดความวิตกกังวล การให้กำลังใจตนเองและการตรวจดูระดับอารมณ์ของตนเอง และ 3) กลยุทธ์สังคม (Social strategy) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ระหว่างการสื่อสาร เช่น การขอให้คู่สนทนาอธิบายหรือแก้ไขภาษาที่ใช้ผิด การเอาใจเขามาใส่ใจเรา โดยมีความเข้าใจในเชิงวัฒนธรรมและตระหนักถึงความคิดและความรู้สึกของคนอื่น

การใช้กลยุทธ์การเรียนมีผลต่อการเรียนภาษาอย่างมีประสิทธิภาพตามที่กล่าวไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ระดับของการใช้กลยุทธ์การเรียนก็เกิดจากปัจจัยหลาย ๆ ประการอาทิเช่น วัฒนธรรม อายุ ระดับสมรรถภาพทางภาษาอังกฤษ บริบท รูปแบบการเรียนของแต่ละบุคคล แรงจูงใจ เพศ รูปแบบปรัชญา ภูมิปัญญา และภาษาที่เรียน (Kaylani, 1996) การรับรู้ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนภาษาซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ Oxford (1996) ได้เน้นย้ำว่า การตระหนักถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้เกิดการใช้กลยุทธ์การเรียน หรือมุมมองเกี่ยวกับกลยุทธ์การเรียนภาษาในเชิงวัฒนธรรมข้ามชาติ และในลักษณะพหุภาษา (Multilingual) สามารถนำไปสู่การฝึกฝนการใช้กลยุทธ์การเรียนให้ดีขึ้นได้ ทั้งยังทำให้มีการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ในด้านการวิจัย รวมทั้งทำให้ผู้เรียนที่ใช้กลยุทธ์การเรียนมีผลการเรียนและมีทักษะในการเรียนรู้ดีขึ้น แนวความคิดเหล่านี้ช่วยให้ผู้สอนมีจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ส่งผลให้เกิดประสบการณ์ในการสอนและการเรียนที่ประสบความสำเร็จในระดับที่สูงขึ้นแก่ทั้งผู้สอนและผู้เรียน

อนึ่ง การใช้กลยุทธ์การเรียนไม่ได้มีลักษณะคงที่ กล่าวคือมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา หรือพัฒนาได้ตามกาลเวลาขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการใช้กลยุทธ์การเรียนและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้กลยุทธ์การเรียนได้ งานวิจัยชิ้นนี้ จึงสนใจที่จะศึกษาเชิง

เปรียบเทียบ การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาจีนในประเทศไทยที่ศึกษาในหลักสูตรภาษาไทย และหลักสูตรนานาชาติ ทั้งนี้เห็นได้ชัดเจนว่าสภาพแวดล้อมในการเรียนของทั้งสองหลักสูตรมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากในระดับการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน

เหตุผลในการทำวิจัยกับนักศึกษาจีน

รัฐบาลไทยมีนโยบายส่งเสริมการรับนักศึกษาต่างชาติให้เข้ามาศึกษาในประเทศไทยมาอย่างช้านาน เนื่องจากรัฐบาลได้เล็งเห็นว่านักศึกษาต่างชาติเหล่านี้เป็นแหล่งรายได้ของประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เปิดสอนหลักสูตรนานาชาติในประเทศไทย เพื่อเน้นการยกระดับคุณภาพของมหาวิทยาลัยซึ่งจะเพิ่มขีดความสามารถในการดึงดูดนักศึกษาต่างชาติให้เข้ามาศึกษาในประเทศไทยให้มากขึ้น คงปฏิเสธไม่ได้ว่าในหมู่นักศึกษาต่างชาติจากประเทศต่าง ๆ นั้น นักศึกษาชาวจีนถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของมหาวิทยาลัยหลาย ๆ แห่งที่ต้องการรับเข้ามาศึกษาในสถาบันของตน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าประเทศจีนมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีนักศึกษาจีนที่ศึกษาในต่างประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (Gao, 2003)

สำหรับประเทศไทย ขณะนี้มีนักศึกษาจีนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่สุดในจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่กำลังศึกษาอยู่ในประเทศไทย จากข้อมูลของสำนักงานอุดมศึกษา (2551) จากสถิติปรากฏว่าในปีพ.ศ. 2544 และ 2545 มีนักศึกษาจีนศึกษาในประเทศไทยจำนวนประมาณ 1,000 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 4,000 คน โดยประมาณในปีพ.ศ. 2549 และเพิ่มขึ้นเป็น 7,300 คน โดยประมาณในปีพ.ศ. 2551 และในปีพ.ศ. 2552 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากกว่า 20,000 คน เห็นได้ชัดเจนว่ามีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและคาดการณ์ว่าแนวโน้มจะยังคงสูงขึ้นไป เหตุผลที่ดึงดูดนักศึกษาจีนให้เข้ามาศึกษาในประเทศไทย คือ ค่าเล่าเรียนต่ำ วัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน และมีหลักสูตรให้เลือกเรียนหลากหลาย นอกเหนือจากข้อดีทั้งหลายเหล่านี้แล้ว ศักยภาพการสอนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัยเพิ่มจำนวนนักศึกษาจีนได้มากขึ้นด้วย

งานวิจัยชิ้นนี้เลือกนักศึกษาจีนที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยเป็นพลวิจัย (Subjects) ด้วยเหตุผลสำคัญ คือจนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่มีการทำงานวิจัยในระดับใหญ่ที่ศึกษากลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาจีนในบริบทการเรียนในประเทศไทยซึ่งเป็นบริบทใหม่และนักศึกษาจีนอาจจะไม่คุ้นเคย งานวิจัยด้านนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาข้ามวัฒนธรรม และผลจากการวิจัยจะทำให้เกิดความเข้าใจ

มากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่มีพลวัตวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง (Oxford, 1996) แก่ผู้สอนภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาจีนในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาจีนในหลักสูตรภาษาไทยและหลักสูตรนานาชาติในมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย

สมมติฐาน

ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาจีนในหลักสูตรภาษาไทย และหลักสูตรนานาชาติในมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย ($\alpha = 0.05$)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ นักศึกษาชาวจีนจำนวน 1,800 คน ในปีการศึกษา 2552 ที่ศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาธุรกิจระหว่างประเทศ การตลาด และการเงินในมหาวิทยาลัยเอกชน 4 แห่ง ซึ่งถูกสุ่มมาจากจำนวนทั้งหมด 17 แห่ง นักศึกษาจีนเหล่านี้ศึกษาหลักสูตรภาษาไทยโดยใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอน และหลักสูตรนานาชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษ

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือนักศึกษาจีนจำนวน 318 คน (Krejcie และ Morgan, 1970) โดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบสองขั้น (Two-stage random sampling) โดยครั้งแรกใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) เพื่อสุ่มเลือกมหาวิทยาลัยเอกชน 4 แห่ง แบ่งออกเป็น 2 แห่งที่เปิดสอนหลักสูตรภาษาไทยและ อีก 2 แห่งที่เปิดสอนหลักสูตรนานาชาติ ต่อจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างรายบุคคล (Individual random sampling) เพื่อสุ่มเลือกตัวอย่างจากแต่ละมหาวิทยาลัย โดยพยายามให้มีจำนวนตัวอย่างในแต่ละหลักสูตรจำนวนเท่า ๆ กัน ในที่สุดแล้วได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 160 คน จากหลักสูตรนานาชาติ และ 158 คนจากหลักสูตรภาษาไทย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามเรื่องกลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ หรือ The Strategy Inventory for Language Learning (SILL) ที่พัฒนาขึ้นโดย Oxford (1990) แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยข้อความ 50 ข้อ เกี่ยวกับกลยุทธ์ที่ใช้ในการเรียนภาษาอังกฤษ และแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มกลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ความจำ กลยุทธ์ปริชาน กลยุทธ์ชดเชย กลยุทธ์อภิปริชาน กลยุทธ์จิตพิสัย และกลยุทธ์สังคม แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีค่า 5 ระดับ ใช้วัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบได้แก่ 5 หมายถึง ข้อความนี้เป็นจริงตลอดเวลาหรือเกือบตลอดเวลา 4 หมายถึง โดยปกติข้อความนี้เป็นจริง 3 หมายถึง ข้อความนี้เป็นจริงบ้าง 2 หมายถึง โดยปกติข้อความนี้ไม่เป็นจริง และ 1 หมายถึง ข้อความนี้ไม่เป็นจริงหรือเกือบไม่เป็นจริงเลย

เกณฑ์การประเมินระดับการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (Oxford, 1990) เป็นดังนี้

- 1.0-1.4 หมายความว่า ไม่เคยหรือเกือบจะไม่ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้เลย
- 1.5-2.4 หมายความว่า โดยปกติแล้วไม่ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้เลย
- 2.5-3.4 หมายความว่า ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้เป็นบางครั้ง
- 3.5-4.4 หมายความว่า โดยปกติแล้วใช้กลยุทธ์การเรียนรู้
- 5-5.0 หมายความว่า ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดหรือเกือบตลอดเวลา

ค่าความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามชุดนี้เท่ากับ 0.95 (Oxford, 1990) อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามกลยุทธ์การเรียนรู้ที่เป็นภาษาจีนกลาง โดยแปลจากภาษาอังกฤษ และนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาจีน 15 คน เพื่อตรวจสอบภาษาจีนและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงภาษาจีนในแบบสอบถาม ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษาจีนจำนวน 50 คน และนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's alpha ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามชุดนี้เท่ากับ 0.973

นอกจากนี้ยังใช้การสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกและขยายผลที่ได้จากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ผล

วิเคราะห์ผลโดยใช้ค่าสถิติที (t-test) แบบ Independent-samples เพื่อทดสอบสมมติฐาน ($\alpha = 0.05$)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาจีนในหลักสูตรภาษาไทย และหลักสูตรนานาชาติ

หลักสูตร	n	M	SD	df	t
ภาษาไทย	177	3.0271	0.7819	221.172	4.333*
นานาชาติ	141	3.4306	0.6136		
รวม	318				

* $p < 0.05$

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า $.05t_{221.172} < 4.333$ จึงปฏิเสธสมมติฐาน ดั้งนั้น โดยเฉลี่ยการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักศึกษาจีนที่ศึกษาหลักสูตรภาษาไทย (ค่ามัธยฐาน = 3.0271) และหลักสูตรนานาชาติ (ค่ามัธยฐาน = 3.4306) ในมหาวิทยาลัยเอกชนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งหมายความว่าโดยเฉลี่ยนักศึกษาจีนในหลักสูตรนานาชาติใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากกว่านักศึกษาจีนในหลักสูตรภาษาไทย

นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในแต่ละกลุ่ม ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานของการใช้กลยุทธ์ในแต่ละกลุ่มกลยุทธ์

กลยุทธ์การเรียนรู้	หลักสูตรภาษาไทย			หลักสูตรนานาชาติ		
	M	SD	ความหมาย	M	SD	ความหมาย
กลยุทธ์ความจำ	2.85	0.80	ใช้เป็นบางครั้ง	3.20	0.71	ใช้เป็นบางครั้ง
กลยุทธ์ปริชาน	2.95	0.81	ใช้เป็นบางครั้ง	3.46	0.71	ใช้เป็นปกติ
กลยุทธ์ชดเชย	3.42	0.91	ใช้เป็นบางครั้ง	3.66	0.70	ใช้เป็นปกติ
กลยุทธ์อภิปริชาน	3.12	0.93	ใช้เป็นบางครั้ง	3.48	0.70	ใช้เป็นปกติ
กลยุทธ์จิตพิสัย	3.00	0.93	ใช้เป็นบางครั้ง	3.35	0.77	ใช้เป็นบางครั้ง
กลยุทธ์สังคม	2.97	0.92	ใช้เป็นบางครั้ง	3.48	0.78	ใช้เป็นปกติ

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่านักศึกษาจีนในหลักสูตรภาษาไทยใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นบางครั้งในทุกกลุ่มกลยุทธ์ แต่ใช้กลยุทธ์ชัดเจนมากที่สุด (ค่ามัธยฐาน = 3.42) ส่วนนักศึกษาจีนในหลักสูตรนานาชาติโดยปกติแล้วใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทุกกลุ่ม ยกเว้นกลยุทธ์ความจำและกลยุทธ์จิตพิสัยที่ใช้เป็นบางครั้งเท่านั้น แต่ที่น่าสังเกตคือ ใช้กลยุทธ์ชัดเจนมากที่สุดเช่นเดียวกันกับกลุ่มแรก

อภิปรายผล

สาเหตุที่ทำให้ให้นักศึกษาจีนในหลักสูตรนานาชาติใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากกว่านักศึกษาจีนในหลักสูตรภาษาไทยอาจจะเป็นเพราะ

1. สมรรถภาพทางภาษาอังกฤษ

หากนำประเด็นในด้านลักษณะตามธรรมชาติของหลักสูตรการเรียนมาพิจารณา จะเห็นได้ชัดเจนว่าหลักสูตรนานาชาติซึ่งใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษมากกว่าหลักสูตรที่ใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอน เนื่องจากผู้เรียนมีโอกาสได้รับสัมผัส (Exposure) และใช้ภาษาอังกฤษอยู่ตลอดเวลาทั้งในและนอกห้องเรียน

อีกประเด็นที่แสดงให้เห็นว่านักศึกษาจีนในหลักสูตรนานาชาติมีระดับสมรรถภาพทางภาษาอังกฤษที่สูงกว่าและนำไปสู่การใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่มากกว่า ก็คือ การตอบแบบสอบถามส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิดด้วยภาษาอังกฤษ ซึ่งนักศึกษาในหลักสูตรภาษาไทยเกือบทั้งหมดเขียนตอบแบบสอบถามเป็นภาษาอังกฤษไม่ได้แต่ใช้ภาษาไทยแทน

อนึ่ง ผลการวิจัยหลาย ๆ ชิ้นที่ใช้แบบสอบถามกลยุทธ์การเรียนรู้ SILL ในการเก็บข้อมูล แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างระดับสมรรถภาพทางภาษาอังกฤษและการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ (Dreyer และ Oxford, 1996; Oxford, 1990) นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียนที่มีระดับสมรรถภาพทางภาษาอังกฤษสูงซึ่งจัดเป็นคุณสมบัติประการหนึ่งของผู้เรียนที่เรียนภาษาเก่ง มักใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและใช้บ่อยกว่าผู้เรียนที่มีระดับสมรรถภาพทางภาษาอังกฤษต่ำกว่าอีกด้วย (Abraham และ Vann, 1987; Chamot, 1987; Gan, 2004; O'Mally และ Chamot, 1990; Rubin, 1987; Wimolkasem, 2001; และ Swatevacharkul, 2006) ผลการวิจัยชิ้นนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยดังกล่าว

2. ความตระหนักในการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา

เหตุผลข้อนี้มีความสัมพันธ์กับหลักการพื้นฐานเชิงทฤษฎีของการสอนกลยุทธ์การเรียนรู้ซึ่งควรเป็นการสอนอย่างแจ้งชัด (Explicit teaching) เพื่อที่นักเรียนจะได้ตระหนักว่า จะต้องใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ในระหว่างการเรียน ตามที่ O'Mally และ Chamot (1990) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนภาษาสัมพันธ์กับการเรียนอย่างรู้ตัวที่เกิดจากการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ เพื่อเพิ่มระดับความสามารถในการใช้ภาษาเป้าหมายของผู้เรียน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักถึงการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้

จากผลวิจัยชิ้นนี้ค่อนข้างจะชัดเจนว่านักศึกษาในหลักสูตรนานาชาติมีระดับของความตระหนักในการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้มากกว่านักศึกษาในหลักสูตรภาษาไทย ทั้งนี้เพราะว่าต้องอ่านตำราหรือเอกสารการสอนภาษาอังกฤษและต้องมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อนร่วมชั้น โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการเรียนการสอนและการสื่อสาร นักศึกษาในหลักสูตรนานาชาติจึงมีโอกาสได้สัมผัสและใช้ภาษาอังกฤษมากกว่านักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรภาษาไทย โอกาสในการใช้ภาษาไทยจึงน่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการตระหนักถึงการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ และใช้บ่อย ๆ แม้ว่าจะได้รับการสอนให้ใช้กลยุทธ์การเรียนรู้หรือไม่ก็ตาม

3. แรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดขอบข่ายการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาจีนในหลักสูตรนานาชาติที่กว้างขวางกว่า นักศึกษาเหล่านี้ค่อนข้างจะมีแรงจูงใจในการเรียนและการใช้ภาษาอังกฤษในระดับที่สูงกว่านักศึกษาจีนในหลักสูตรภาษาไทย สอดคล้องกับคำกล่าวของ Oxford (1990) ที่ว่า ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจสูงกว่าจะใช้กลยุทธ์การเรียนรู้มากกว่าผู้เรียนที่มีแรงจูงใจน้อยกว่า

คำพูดของนักศึกษาจีนที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นสิ่งยืนยันได้ดีถึงแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งก็คือผลลัพธ์ที่เกิดจากโอกาสที่ได้ใช้ภาษาอังกฤษนั่นเอง

“อาจารย์สอนเป็นภาษาอังกฤษ ผมรู้สึกดี ชอบ บรรยากาศในการเรียนก็ดี ผมได้ใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น”

“ผมมีโอกาสดำเนินการใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น ทักษะการอ่านก็ดีขึ้นเรื่อย ๆ และผมก็อยากหาวิธีอ่านวิธีอื่น ๆ อีกที่จะช่วยให้ผมอ่านได้ดีขึ้น”

ตรงกันข้ามกับนักศึกษาจีนในหลักสูตรภาษาไทยที่ดูเหมือนว่าจะไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนวิชาภาษาอังกฤษมากนัก

“ผมชอบภาษาไทย ผมอาศัยอยู่ในประเทศไทยและผมก็พูดภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ ดังนั้นผมจึงไม่ใช้เวลามากมายนักกับภาษาอังกฤษ”

“ผมเป็นคนจีน และภาษาจีนก็สำคัญกว่าและใช้มากกว่าภาษาอังกฤษ”

จากคำกล่าวข้างต้น เห็นได้ชัดเจนว่าภาษาอังกฤษไม่ได้มีคุณค่าเท่ากับภาษาไทยหรือภาษาจีนซึ่งสะท้อนถึงการขาดความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการรับรู้ถึงความสำคัญของภาษาแม่และความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนอีกด้วย จึงทำให้ยากที่จะกลืนตัวเองหรือปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญคือ นักศึกษาจีนในกลุ่มนี้ไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษมากนัก เนื่องจากการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและสามารถพูดภาษาไทยได้ จึงกล่าวได้ว่าการขาดโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างทัศนคติเชิงลบต่อภาษาอังกฤษ ซึ่งนำไปสู่การขาดแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารหลักสูตรและผู้สอนภาษาอังกฤษให้แก่นักศึกษาจีนในหลักสูตรภาษาไทย ควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษโดยควรพยายามให้นักศึกษาจีนได้มีโอกาสสัมผัสและใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุด เนื่องจากจะทำให้เกิดการใช้กลยุทธ์การเรียนที่หลากหลายและบ่อยมากขึ้นตามไปด้วย นักศึกษาจีนเหล่านี้ส่วนมากเพิ่งจะศึกษาในประเทศไทยได้เพียงหกถึงเจ็ดเดือนเท่านั้น ดังนั้น โอกาสในการฝึกฝนการใช้กลยุทธ์การเรียนภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้พวกเขาเป็นผู้ที่ใช้กลยุทธ์การเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป นอกจากนี้ควรทำการวิจัยซ้ำเพื่อเปรียบเทียบผลวิจัยและเพื่อเพิ่มความสามารถอ้างอิงได้ (Generalizability) ของผลการวิจัยชิ้นนี้

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). **นักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก.
- Abraham, R. G. and Vann, R. J. (1987). Strategies of two language learners: a case study. In A. Wenden and J. Rubin (Eds.), **Learner Strategies in Language Learning**. Hertfordshire: Prentice Hall International, 85-102.
- Chamot, A.U. (1987). The learning strategies of ESL students. In A. Wenden and J. Rubin (Eds.), **Learner Strategies in Language Learning**. Hertfordshire: Prentice Hall International, 71-83.
- Chamot, A.U., Barnhardt, S., El-Dinary, P. B., and Robbins, J. (1996). Methods for teaching learning strategies in the foreign language classroom. In R.L. Oxford (Ed.), **Language Learning Strategies around the World: Cross-Cultural Perspectives**. Honolulu, Hawai'i: University of Hawai'i Press, 175-188.
- Dreyer, C. and Oxford, R. L. (1996). Learning strategies and other predictors of ESL proficiency among Afrikaans speakers in South Africa. In R. L. Oxford (Ed.), **Language Learning Strategies around the World: Cross-Cultural Perspectives**. Honolulu, Hawai'i: University of Hawai'i Press, 61-74.
- Gan, Z. (2004). Attitudes and strategies as predictors of self-directed language learning in an EFL context. **International Journal of Applied Linguistics**. 14 (3): 389-411.
- Gao, X. (2003). Changes in Chinese students' learner strategy use after arrival in the UK: a qualitative inquiry. In D. Palfreyman and R. Smith (Eds.), **Learner Autonomy across Cultures: Language Education Perspectives**. Hampshire: Palgrave Macmillan, 41-57.
- Kaylani, C. (1996). The influence of gender and motivation on EFL learning strategy use in Jordan. In R. L. Oxford (Ed.), **Language Learning Strategies around the World: Cross-Cultural Perspectives**. Honolulu, Hawai'i: University of Hawai'i Press, 75-88.

- Krejcie, V. and Morgan, W. (1970). Determining sample size for research activities. **Journal of Educational and Psychological Measurement**. 30, 607-610.
- McDonough, S. (1995). **Strategy and skill in learning a foreign language**. New York: St. Martin's Press.
- Nunan, D. (1995). **Language teaching methodology: a textbook for teacher**. Hertfordshire: Prentice Hall International.
- O'Malley, J.M. and Chamot, A. U. (1990). **Learning strategies in second language acquisition**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Oxford, R. L. (1990). **Language learning strategies: what every teacher should know**. New York: Newbury House.
- Oxford, R. L. (1996). Preface: why is culture important for language learning strategies? In R. L. Oxford (Ed.), **Language Learning Strategies around the World: Cross-Cultural Perspectives**. Honolulu, Hawai'i: University of Hawai'i Press, ix-xv.
- Richards, J. (1994). **The language teaching matrix**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rubin, J. (1987). Learner strategies: theoretical assumptions, research history and typology. In A. Wenden and J. Rubin (Eds.), **Learner Strategies in Language Learning**. Hertfordshire: Prentice Hall International, 15-30.
- Swatevacharkul, R. (2006). **The Effects of Degrees of Support for Learner Independence through Web-Based Instruction and Levels of General English Proficiency on English Reading Comprehension Ability of Second Year Undergraduate Learners**. Unpublished doctoral thesis. Graduate School, Bangkok: Chulalongkorn University.
- Wenden, A. (1987). Conceptual background and utility. In A. Wenden and J. Rubin (Eds.), **Learner Strategies in Language Learning**. Hertfordshire: Prentice Hall International, 3-13.

Wimolkasem, N. (2001). **The effects of activating metacognitive awareness on reading comprehension proficiency of Thai students.** Unpublished doctoral dissertation. Faculty of Social Sciences, University of Southampton.

DRU

ความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาไทยด้านพาณิชย์การเพื่อเข้าสู่

การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กรรข อัญชลินกุล

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาไทยด้านพาณิชย์การเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการคือเพื่อวิเคราะห์ความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาไทยด้านพาณิชย์การในด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการพัฒนากำลังคน และเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะตลอดจนแผนกลยุทธ์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 244 แห่ง ในการหาข้อมูลและแสดงความคิดเห็นซึ่งมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ผลการวิจัยพบว่า สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาทั้งที่สังกัดรัฐบาลและสังกัดเอกชน มีทั้งส่วนที่มีความพร้อมและส่วนที่ไม่มีความพร้อม สถาบันอาชีวศึกษาที่มีความพร้อมนั้นพร้อมที่จะดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลได้ทันทีที่รัฐบาลประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับออกมาชัดเจนเนื่องจากมีความพร้อมด้านปัจจัยหลัก ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านบุคลากรและด้านงบประมาณ

ส่วนสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาทั้งที่สังกัดรัฐบาลและสังกัดเอกชนที่ยังมีส่วนที่ไม่พร้อมมักเป็นสถาบันที่มีนักศึกษาในปริมาณไม่มากพอที่จะเลี้ยงตนเองได้ ต้องพึ่งงบประมาณและแรงส่งเสริมจากภาครัฐ หากสถาบันดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่างๆจนอยู่ในระดับมาตรฐานก็ย่อมจะมีความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

บทนำ

สถาบันอาชีวศึกษามีภารกิจในการผลิตนักวิชาชีพด้านต่างๆสู่ตลาดแรงงาน จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงตลาดในประชาคมอาเซียนด้วย และควรได้เป็นส่วนหนึ่งของกลไกในการพัฒนาความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในการผลิตนักวิชาชีพที่พึงประสงค์ เพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างทันสถานการณ์สังคมโลก การวิจัยความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาไทยนี้จะเป็นแนวทางให้ประเทศไทยได้ปรับตัวกับสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศอย่างเต็มกำลัง โดยเฉพาะสาขาพาณิชยกรรมที่มีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ฉะนั้นการศึกษานี้จึงมีบทบาทสำคัญในการใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนนโยบายและแนวทางการพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษาของประเทศเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิจัยความพร้อมของวิทยาลัยอาชีวศึกษาของไทยด้านการจัดหลักสูตร การเรียนการสอนและการพัฒนากำลังคน

2. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะและแผนกลยุทธ์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

ในด้านขอบเขตของบทความวิจัยนี้ ประกอบด้วย

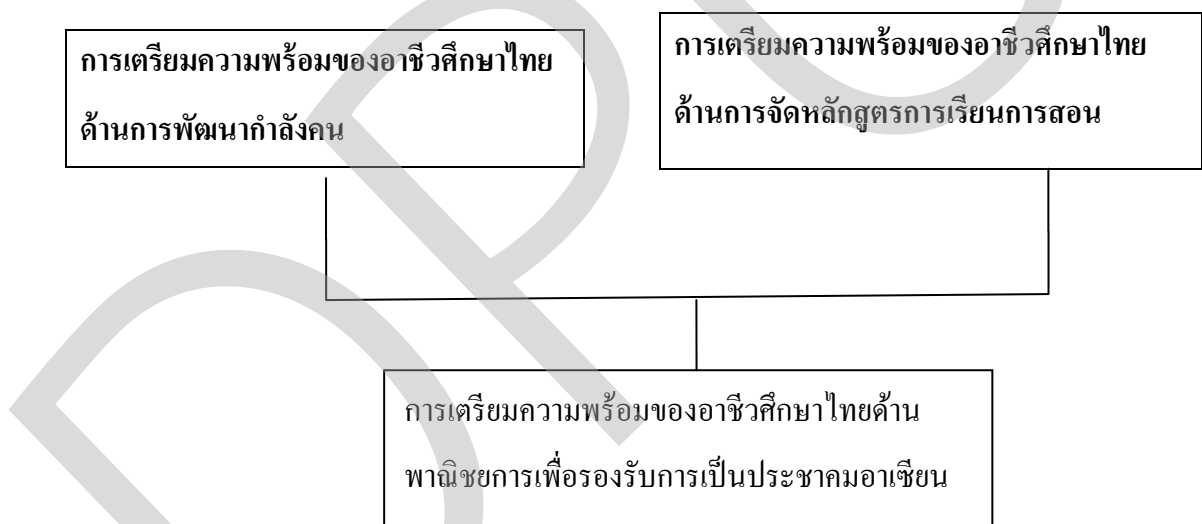
ด้านเนื้อหา ใช้กรอบประชาคมอาเซียนที่ชี้ถึงแนวทางการปฏิบัติ โดยคำนึงถึงการเปิดเสรีการค้าเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือ การเปิดเสรีด้านบริการ และการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง

ด้านสถานที่ ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาในกรุงเทพฯ ปริมณฑล และภูมิภาค

กรอบแนวคิดของบทความวิจัย มีดังนี้

การรวมตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาคย่อมผลักดันให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของการเรียนรู้และการพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษาให้มีความพร้อมทั้งหลักสูตรและสาขาการเรียนรู้

กำลังบุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเรียนรู้ เช่น ตำรา เอกสารทางวิชาการ บริการห้องสมุดและเครื่องมือสารสนเทศ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันอาชีวศึกษาต่างๆ ของประเทศสามารถรองรับการเปิดกว้างและการแข่งขันทางการศึกษาที่มีมากขึ้น โดยประเทศที่มีศักยภาพและความพร้อมในด้านนี้ก็จะกลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาและการเรียนรู้ของประชาชนในภูมิภาคไปโดยปริยาย ซึ่งในระยะยาวจะส่งผลดีต่อการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต การแข่งขันและความร่วมมือด้านอื่นๆ ในภูมิภาค ดังแผนภาพต่อไปนี้

บทความวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้สอนในโรงเรียน อาชีวศึกษาภาคีรัฐบาลและภาคเอกชน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการจำนวน 37,195 คน ซึ่งได้มา โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามขั้นตอนต่อไปนี้

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามานะ (Yamana, 1973:727-728)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดได้ที่ 0.05

$$n = \frac{37,195}{1 + 37,195 \times (0.05)^2} = 395.77$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 395.77 คน ประมาณ 396 ตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 396 แห่ง ปรากฏว่ามีแบบสอบถามตีกลับ

เนื่องจากโรงเรียนย้ายที่อยู่ใหม่หรือปิดสถาบันไปแล้วหรือไม่ตอบกลับจำนวน 152 แห่ง

ดังนั้นเมื่อครบกำหนดการเก็บแบบสอบถามได้รับทั้งสิ้น 244 แห่ง คิดเป็นอัตราผลตอบแทน

กลับร้อยละ 61.62

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่สร้างขึ้นใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสอบถามนี้มีลักษณะของคำถาม 2 ลักษณะ คือ คำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด คำถามปลายปิดเป็นคำถามที่มีคำตอบให้เลือก และคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอันจะทำให้เกิดประโยชน์ในการศึกษา แบบสอบถามส่วนใหญ่จะเป็นคำถามปลายปิด แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยนี้จะแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความพร้อมด้านเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันอาชีวศึกษา และ

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

จากนั้นดำเนินการหารระดับของการวัดและการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ระดับของการวัด

แบบสอบถามที่ใช้ในส่วนของการวัดความสำคัญในการวิจัย เรื่อง การศึกษาความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาไทยด้านพาณิชย์การนี้ ผู้วิจัยกำหนดให้คะแนนคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (Rating Scale) ตามรูปแบบของไลเคิร์ต (Likert's Scale) ที่ตรงกับความรู้สึกกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนของความเห็นไว้ 5 ระดับดังนี้

<u>ระดับความคิดเห็น</u>	<u>ค่าคะแนน</u>
เห็นด้วยมาก	5
เห็นด้วยค่อนข้างมาก	4
เห็นด้วยปานกลาง	3
เห็นด้วยค่อนข้างน้อย	2
เห็นด้วยน้อย	1

เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยที่ใช้ในการคำนวณครั้งนี้ (สุดา สุวรรณภิรมย์ และวิจิต อู่อิน, 2548:181)

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ช่วงคะแนน}} \\
 &= \frac{3-1}{3} \\
 &= 0.66
 \end{aligned}$$

จากการคำนวณได้ช่วงคะแนนเฉลี่ยแต่ละช่วงมีขนาดเท่ากับ 0.66 ดังนั้น จึงให้ความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้

<u>ระดับความคิดเห็น</u>	<u>ค่าคะแนน</u>
มาก	2.34 – 3
น้อย	1.67 - 2.33
ไม่พร้อม/ไม่เปิด	1.00 – 1.66

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทดสอบหาความเที่ยงตรงและหาความเชื่อมั่นตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนออาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบ
2. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำแบบสอบถามฉบับที่แก้ไข ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย จำนวน 396 ชุด

3. นำแบบสอบถามที่ได้มาจัดพิมพ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

บทความวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยใช้แบบสอบถาม(Questionnaires) จากเอกสารที่สร้างขึ้น เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบทดสอบจะได้มีความชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัยมากยิ่งขึ้น

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้ารายละเอียดของเนื้อหา ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความพร้อมของสถาบัน อาชีวศึกษาด้านพาณิชยกรรม ซึ่งเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลอ้างอิงต่างๆ เพื่อกำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม ตามประเด็นของวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่สร้างขึ้นไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย
จำนวน 396 แห่ง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยส่งทางไปรษณีย์

สถิติที่ใช้ในการประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลในบทความวิจัยครั้งนี้ มี
ดังนี้

การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ได้แก่

ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้ในการพรรณนาข้อมูล
ทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้ใน
การพรรณนาข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าสถาบันระดับอาชีวศึกษาทั้งที่สังกัดรัฐบาลและสังกัดเอกชน มีทั้ง
ส่วนที่มีความพร้อมและส่วนที่ไม่มีความพร้อม เพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน ดังนี้

จำนวนนักศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552-
2553 และคาดว่าจะสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2554 แสดงเป็นตารางดังนี้

ปีการศึกษา	จำนวนนักศึกษาที่สำเร็จ/คาดว่าจะสำเร็จ
2554	4,000
2553	3,067
2552	2,823

ตารางข้อมูลที่ศึกษาวิเคราะห์จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ข้างต้นพบว่า
จำนวนนักเรียนจากสถาบันอาชีวศึกษา 244 แห่ง ที่คาดว่าจะสำเร็จในปี 2554 มีจำนวน
4,000 คน จำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในปี 2553 มีจำนวน 3,067 คน จำนวนนักเรียน
ที่สำเร็จการศึกษาในปี 2552 มีจำนวน 2,823 คน

สาขาวิชาที่นักศึกษาของสถาบันอาชีวศึกษาเลือกเรียนในปีการศึกษา 2552-2554 แสดงเป็น
ตารางดังนี้

สาขาวิชา	2552		2553		2554	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
พาณิชยกรรม	158	64.8	166	68	166	67
อุตสาหกรรม	80	32.8	74	30.32	73	30
อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว	2	.8	2	.8	3	12
เทคโนโลยีสารสนเทศ	2	.8	1	.4	1	.4
ศิลปกรรม	1	.4	1	.4	1	.4
อุตสาหกรรมสิ่งทอ	1	.4	-	-	-	-
รวม	244	100	244	99.92	244	100.8

ตารางแสดงผลการเลือกสาขาวิชาเรียนจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุดใน 3 ปีการศึกษา
คือ ปีการศึกษา 2554 ปีการศึกษา 2553 และปีการศึกษา 2552 พบว่านักเรียน/นักศึกษาทุก
สถาบันอาชีวศึกษาเลือกเรียนสาขาวิชาพาณิชยกรรมมากที่สุด และเลือกเรียนสาขาวิชา
อุตสาหกรรมรองลงมา

วิเคราะห์การศึกษาความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาด้านพาณิชย์การเพื่อเข้าสู่การเป็น
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1. การวิเคราะห์การศึกษาความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาล
ปรากฏผลตามตารางดังนี้

รายการ	พร้อม (แห่ง)		ไม่พร้อม (แห่ง)	รวม	\bar{x}
	มาก	น้อย			
หลักสูตร ปวช.					
1.อุปกรณ์ครุภัณฑ์สนับสนุนการเรียน	65	49	0	114	1.43
2.อุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน	58	56	0	114	1.49
3.ห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน	59	53	2	114	1.5
หลักสูตร ปวส.					
1.อุปกรณ์ครุภัณฑ์สนับสนุนการเรียน	57	55	2	114	1.52
2.อุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน	50	62	2	114	1.58
3.ห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน	45	65	4	114	1.64
ความพร้อมของนักเรียนอาชีวศึกษาที่สถาบันอาชีวศึกษาผลิต					
1.การเคลื่อนย้ายเข้าสู่ตลาดแรงงาน	34	71	9	114	1.78
2.การค้าและการให้บริการในตลาดประชาคมอาเซียน	35	71	8	114	1.76
3.การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง	7	96	11	114	2.04
4.การค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต	80	33	1	114	1.31
ความพร้อมของครู/อาจารย์ในสถาบันอาชีวศึกษาที่ท่าน สังกัด					
1.ด้านการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ	16	91	7	114	1.92
2.ด้านการใช้ไอซีที	88	26	-	114	1.23
3.ด้านการแลกเปลี่ยนครู/อาจารย์ ผู้บริหารทุกระดับกับ กลุ่มอาเซียน	24	74	16	114	1.93
ความพร้อมในการขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาใน อินเทอร์เน็ตให้แก่ นักเรียน/นักศึกษาที่กว้างขวางยิ่งขึ้น	35	63	16	114	1.83
ความพร้อมในการขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาใน สถาบันอาชีวศึกษา	27	74	13	114	1.88
ความพร้อมด้านการกำหนดนโยบายของคณะกรรมการ อาชีวศึกษาที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้สถาบันอาชีวศึกษา	53	55	6	114	1.59

ทั้งภาครัฐและเอกชนผลิตนักเรียนเพื่อรองรับการเข้าสู่ การเปิดเสรีในด้านต่างๆ ของกลุ่มอาเซียน					
ความพร้อมด้านการกำหนดแผนกลยุทธ์ของ คณะกรรมการอาชีวศึกษาที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้ สถาบันอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนผลิตนักเรียน เพื่อรองรับการเข้าสู่การเปิดเสรีในด้านต่างๆ ของกลุ่ม อาเซียน	48	61	5	114	1.62
ความพร้อมเพื่อพัฒนาห้องเรียนแห่งอนาคต ให้เป็น ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนการ สอนได้อย่างหลากหลายในสถาบันอาชีวศึกษา	33	70	11	114	1.81
ความพร้อมการยกระดับจากการผลิตนักเรียนเป็น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านใดด้านหนึ่งอย่างจริงจังของสถาบัน อาชีวศึกษา	31	75	8	114	1.80
รวม	845	1200	121	114	1.67

จากตารางข้างต้นมีข้อสังเกตเกี่ยวกับความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาสังกัด
รัฐบาลเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือ จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาสังกัด
รัฐบาลมีด้านความพร้อมมากจำนวนมากกว่าด้านมีความพร้อมน้อยเพียง 2 ด้าน ส่วนด้านที่
มีความพร้อมน้อยมีจำนวนมากกว่าด้านที่มีความพร้อมมากถึง 11 ด้านและด้านที่มีความไม่
พร้อมมีจำนวน 12 ด้าน ดังนี้

ด้านที่สถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาล มีความพร้อมมากเพียง 2 ด้าน ได้แก่

1. ความพร้อมของนักเรียนด้านการค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต
จำนวน 80 แห่ง
2. ความพร้อมของอาจารย์ด้านการใช้ไอซีที
จำนวน 88 แห่ง

ส่วนด้านที่สถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลมีความพร้อมน้อยมีถึง 11 ด้าน ได้แก่

1. การเคลื่อนย้ายเข้าสู่ตลาดแรงงาน จำนวน 71 แห่ง
2. การค้าและการให้บริการในตลาดประชาคมอาเซียน จำนวน 71 แห่ง
3. การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง จำนวน 96 แห่ง

4.ด้านการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ	จำนวน 91	แห่ง
5.ด้านการแลกเปลี่ยนครู/อาจารย์ ผู้บริหารทุกระดับกับกลุ่มอาเซียน	จำนวน 74	แห่ง
6.การขยายหลักสูตรอาเซียนศึกษาในอินเทอร์เน็ตให้แก่นักศึกษา	จำนวน 63	แห่ง
7.ด้านการขยายหลักสูตรอาเซียนศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษา	จำนวน 74	แห่ง
8.ด้านการกำหนดนโยบายของคณะกรรมการอาชีวศึกษา	จำนวน 55	แห่ง
9.ด้านการกำหนดแผนกลยุทธ์ของคณะกรรมการอาชีวศึกษา	จำนวน 61	แห่ง
10.ด้านการพัฒนาห้องเรียนแห่งอนาคต ให้เป็นห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย	จำนวน 70	แห่ง
11.ด้านการยกระดับการผลิตนักเรียนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่ง	จำนวน 75	แห่ง

อย่างไรก็ตามด้านที่สถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลมีความพร้อมน้อยทั้ง 11 ด้านข้างต้นก็มีสถาบันอาชีวศึกษาบางแห่งตอบแบบสอบถามว่ายังไม่พร้อมเช่นกัน ตัวเลขที่น่าสนใจที่สุดคือความพร้อมของครู/อาจารย์ในสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลด้านการใช้ไอซีทีที่ไม่ปรากฏคำตอบว่าไม่พร้อม ปรากฏแต่ความพร้อมมาก 88 แห่ง และตอบว่ามีความพร้อมน้อย 26 แห่ง

2. การวิเคราะห์ความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชนเพื่อเข้าสู่การเป็น
 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ปรากฏผลตามตารางดังนี้

รายการ	พร้อม/แห่ง		ไม่พร้อม	รวม	\bar{x}
	มาก	น้อย			
หลักสูตร ปวช.					
1.อุปกรณ์ครุภัณฑ์สนับสนุนการเรียน	97	32	1	130	1.26
2.อุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน	91	38	1	130	1.31
3.ห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน	89	39	2	130	1.33
หลักสูตร ปวส.					
1.อุปกรณ์ครุภัณฑ์สนับสนุนการเรียน	97	32	1	130	1.42
2.อุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน	90	38	2	130	1.32
3.ห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน	87	41	2	130	1.35
ความพร้อมของนักเรียนอาชีวศึกษาที่สถาบัน อาชีวศึกษาผลิตอยู่ในระดับ	41	78	11	130	1.77
1.การเคลื่อนย้ายเข้าสู่ตลาดแรงงาน	39	80	11	130	1.78
2.การค้าและการให้บริการในตลาดประชาคม อาเซียน	25	102	3	130	1.83
3.การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง	106	23	1	130	1.19
4.การค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต					
ความพร้อมของครู/อาจารย์ในสถาบัน อาชีวศึกษาที่ท่านสังกัด	35	93	2	130	1.75
1.ด้านการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ	107	23	-	130	1.77
2.ด้านการใช้ไอซีที	23	79	28	130	2.04

3.ด้านการแลกเปลี่ยนครู/อาจารย์ ผู้บริหารทุกระดับกับกลุ่มอาเซียน					
ความพร้อมในการขยายหลักสูตรอาเซียนศึกษาในอินเทอร์เน็ตให้แก่นักเรียน/นักศึกษาที่กว้างขวางยิ่งขึ้น	52	65	13	130	1.70
ความพร้อมในการขยายหลักสูตรอาเซียนศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษา	45	69	16	130	1.78
ความพร้อมด้านการกำหนดนโยบายของคณะกรรมการอาชีวศึกษาที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้สถาบันอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนผลิตนักเรียนเพื่อรองรับการเข้าสู่การเปิดเสรีในด้านต่างๆ ของกลุ่มอาเซียน	44	74	12	130	1.75
ความพร้อมด้านการกำหนดแผนกลยุทธ์ของคณะกรรมการอาชีวศึกษาที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้สถาบันอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนผลิตนักเรียนเพื่อรองรับการเข้าสู่การเปิดเสรีในด้านต่างๆ ของกลุ่มอาเซียน	40	78	12	130	1.78
ความพร้อมเพื่อพัฒนาห้องเรียนแห่งอนาคตให้เป็นห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายในสถาบันอาชีวศึกษา	53	65	12	130	1.68
ความพร้อมการยกระดับจากการผลิตนักเรียนเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านใดด้านหนึ่งอย่างจริงจังของสถาบันอาชีวศึกษา	48	75	7	130	1.68
รวม	1108	984	118	130	1.60

จากตารางข้างต้นมีข้อน่าสังเกตเกี่ยวกับความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาสังกัด
เอกชนเพื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือ จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาสังกัด
เอกชนมีด้านความพร้อมมากเพียง 2 ด้าน ส่วนด้านที่มีความพร้อมน้อยมีถึง 11 ด้านและ
ด้านไม่พร้อม 12 ด้าน ดังนี้

ด้านที่สถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชนมีความพร้อมมากเพียง 2 ด้าน ได้แก่

1.ความพร้อมของนักเรียนด้านการค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต

จำนวน 106 แห่ง

2.ความพร้อมของอาจารย์ด้านการใช้ไอซีที

จำนวน 107 แห่ง

ส่วนด้านที่สถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชนมีความพร้อมน้อยมีถึง 11 ด้าน ได้แก่

1.การเคลื่อนย้ายเข้าสู่ตลาดแรงงาน

จำนวน 78 แห่ง

2.การค้าและการให้บริการในตลาดประชาคมอาเซียน

จำนวน 80 แห่ง

3.การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง

จำนวน 102 แห่ง

4.ด้านการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ

จำนวน 93 แห่ง

5.ด้านการแลกเปลี่ยนครู/อาจารย์ ผู้บริหารทุกระดับกับกลุ่มอาเซียน

จำนวน 79 แห่ง

6.การขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาในอินเทอร์เน็ตให้แก่นักศึกษา

จำนวน 65 แห่ง

7.ด้านการขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษา

จำนวน 69 แห่ง

8.ด้านการกำหนดนโยบายของคณะกรรมการอาชีวศึกษา

จำนวน 74 แห่ง

9.ด้านการกำหนดแผนกลยุทธ์ของคณะกรรมการอาชีวศึกษา

จำนวน 78 แห่ง

10.ด้านการพัฒนาห้องเรียนแห่งอนาคต ให้เป็นห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย

จำนวน 65 แห่ง

11. ด้านการยกระดับการผลิตนักเรียนเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านใดด้านหนึ่งอย่างจริงจัง จำนวน 75 แห่ง

อย่างไรก็ตามความพร้อมด้านต่างๆที่สถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชนมีความพร้อมน้อยทั้ง 11 ด้าน ข้างต้นก็มีสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชนบางแห่งตอบแบบสอบถามว่ายังไม่พร้อมเช่นกัน

ตัวเลขที่น่าสนใจที่สุดคือความพร้อมของครู/อาจารย์ในสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชนด้านการใช้ไอซีทีที่ไม่ปรากฏคำตอบว่าไม่พร้อมเลย คงปรากฏแต่ความพร้อมมากจำนวน 107 แห่ง ความพร้อมน้อย 23 แห่ง

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถแยกให้เห็นถึงค่าเฉลี่ยของความแตกต่างด้านความพร้อมในการรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนระหว่างสถาบันการศึกษาสังกัดรัฐบาลกับสถาบันการศึกษาสังกัดเอกชน ดังนี้

1. ความพร้อมในการรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของสถาบันการศึกษาของรัฐบาลมากกว่าสถาบันการศึกษาของเอกชน มีดังนี้

ความพร้อม	สังกัด รัฐบาล	สังกัด เอกชน
1.อุปกรณ์ครุภัณฑ์สนับสนุนการเรียน	1.43	1.26
2.อุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน	1.49	1.31
3.ห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน	1.50	1.33
4.อุปกรณ์ครุภัณฑ์สนับสนุนการเรียน	1.52	1.42
5.อุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน	1.58	1.32
6.ห้องปฏิบัติการที่ได้มาตรฐาน	1.64	1.35
7.การเคลื่อนย้ายเข้าสู่ตลาดแรงงาน	1.78	1.77

ความพร้อม	สังกัด รัฐบาล	สังกัด เอกชน
8.การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลาง	2.04	1.83
9.การค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต	1.31	1.19
10.การสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ	1.92	1.75
11.การขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาในอินเทอร์เน็ต ให้แก่นักเรียน/นักศึกษาที่กว้างขวางยิ่งขึ้น	1.83	1.70
12.การขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาในสถาบัน อาชีวศึกษา	1.88	1.78
13.พัฒนาห้องเรียนแห่งอนาคต ให้เป็นห้องเรียน อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียนการสอนได้ อย่างหลากหลายในสถาบันอาชีวศึกษา	1.80	1.68
14.การผลิตนักเรียนเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านใดด้านหนึ่ง อย่างจริงจังของสถาบันอาชีวศึกษา	1.80	1.68

2.ความพร้อมในการรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของ
สถาบันการศึกษาของเอกชนมากกว่าสถาบันการศึกษาของรัฐบาล มีดังนี้

ความพร้อม	สังกัดรัฐบาล	สังกัดเอกชน
1.การค้าและการให้บริการในตลาดประชาคมอาเซียน	1.78	1.76
2.การใช้ไอซีที	1.77	1.23
3.การแลกเปลี่ยนครู/อาจารย์ ผู้บริหารทุกระดับกับกลุ่มอาเซียน	2.04	1.93
4.การกำหนดนโยบายของคณะกรรมการอาชีวศึกษาที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้ สถาบันอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนผลิตนักเรียนเพื่อรองรับการเข้าสู่การ เปิดเสรีในด้านต่างๆ ของกลุ่มอาเซียน	1.75	1.59
5.การกำหนดแผนกลยุทธ์ของคณะกรรมการอาชีวศึกษาที่จะสนับสนุนส่งเสริม ให้สถาบันอาชีวศึกษาทั้งสังกัดรัฐและสังกัดเอกชนผลิตนักเรียนเพื่อรองรับการ เข้าสู่การเปิดเสรีในด้านต่างๆ ของกลุ่มอาเซียน	1.78	1.62

รวมค่าเฉลี่ยทั้งของสถาบันการศึกษารัฐบาลกับสถาบันการศึกษาเอกชน 1.67 : 1.60

3.ข้อสรุปจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างทั้งสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลและสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชน

จากการศึกษาข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างทั้งสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลและสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชน สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

3.1การเตรียมความพร้อมของสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาของไทยด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการพัฒนากำลังคน

จากการสำรวจข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างจำนวน 244 ชุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในสถาบันอาชีวศึกษาที่เปิดดำเนินการสอนช่วงเวลาระหว่าง 11-15 ปี มากที่สุดคือ 60 แห่ง ส่วนโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงเวลาระหว่าง 21-25 ปี มีน้อยที่สุดคือ 3 แห่ง ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านักเรียนไทยยังนิยมศึกษาสายอาชีวศึกษามากอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในสถาบันอาชีวศึกษาที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทย ซึ่งเกี่ยวข้องกับจำนวนของนักเรียน/นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษามากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากปีการศึกษา 2552-2554 มีผู้สำเร็จการศึกษาเฉลี่ยปีการศึกษาละประมาณ 589 คน และสาขาวิชาที่นักเรียน/นักศึกษาสนใจเลือกเรียนมากที่สุดคือ สาขาพาณิชยการ ประมาณร้อยละ 68 สาขาวิชาที่นิยมเลือกเรียนรองลงมาคือ สาขาอุตสาหกรรม ประมาณร้อยละ 32.8 สะท้อนว่าน่าจะเนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่มีงานรองรับมากที่สุดและรองลงมา

นอกจากนี้จากตารางการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาล และสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชนเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนปรากฏผลวิเคราะห์ว่าตัวเลขที่แสดงความพร้อมมาก ความพร้อมน้อยและความไม่พร้อมแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ ความพร้อม และความไม่พร้อมด้านศักยภาพของบุคคลได้แก่ นักเรียนและครู และความพร้อมความไม่พร้อมด้านนโยบาย

ความพร้อมและความไม่พร้อมที่น่าจะพัฒนาได้ในระยะเวลารวดเร็วคือความพร้อมและความไม่พร้อมด้านนโยบาย ส่วนความพร้อมและความไม่พร้อมที่น่าจะต้องใช้ระยะเวลานานในการพัฒนาให้เกิดความพร้อมเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือความพร้อมและความไม่พร้อมด้านศักยภาพของบุคคล

ความพร้อมและความไม่พร้อมด้านศักยภาพของนักเรียนและครูด้านทักษะภาษาอังกฤษของสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลและสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชนอาจเปรียบเทียบได้ดังนี้

ความพร้อมด้านศักยภาพผู้เรียนและผู้สอนด้านทักษะภาษาอังกฤษ

1. ความพร้อมของนักเรียนอาชีวศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลด้านศักยภาพการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีความพร้อมมากเพียง 7 แห่ง พร้อมน้อยจำนวน 96 แห่ง ไม่พร้อมจำนวน 11 แห่ง ในขณะที่ความพร้อมด้านการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของนักเรียนอาชีวศึกษาสังกัดเอกชนคือมีความพร้อมมากจำนวน 25 แห่ง พร้อมน้อยจำนวน 102 แห่ง และไม่พร้อมเพียง 3 แห่ง

2. ความพร้อมของครู/อาจารย์สถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลด้านศักยภาพการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีความพร้อมมากเพียง 16 แห่ง พร้อมน้อย 91 แห่ง ไม่พร้อม 7 แห่ง ในขณะที่ความพร้อมด้านการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของครู/อาจารย์อาชีวศึกษาสังกัดเอกชน มีความพร้อมมากจำนวน 35 แห่ง พร้อมน้อยจำนวน 93 แห่ง ไม่พร้อมเพียง 2 แห่ง

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวจึงอาจกล่าวได้ว่าสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลและสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดเอกชนควรปรับปรุงส่วนที่มีความพร้อมน้อยให้มีความพร้อมมาก และปรับปรุงส่วนที่ไม่พร้อมให้มีความพร้อมซึ่งน่าจะต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนา ดังนี้

3.2 ข้อเสนอแนะและแผนกลยุทธ์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

การวิเคราะห์เนื้อหาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาไทยด้านพาณิชย์การเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจากแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งสรุปเป็นด้านหลักๆ ดังนี้

3.2.1 ด้านหลักสูตร นโยบาย และแผนกลยุทธ์

กลุ่มตัวอย่างทั้งของสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลและสังกัดเอกชนต่างให้ข้อคิดเห็นด้านหลักสูตรว่าต้องการให้รัฐบาลกำหนดกรอบในการพัฒนาหลักสูตร

ให้ชัดเจนขึ้น และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในเขตภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ควรแยก วิชาทฤษฎีและวิชาภาคปฏิบัติออกจากกันให้ชัดเจนให้บูรณาการวิชาบางวิชาเพื่อไม่ให้เกิด การซ้ำซ้อนและไม่ควรให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพราะเป็นอุปสรรคต่อการเรียน การสอนในด้านการบริหารงานนโยบายของรัฐยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะต้นสังกัดของอาชีวศึกษา เอกชนไม่มีความพร้อมและขาดการนิเทศมากที่สุด จึงทำให้ต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางครั้ง ผู้บริหารงานต้องตัดสินใจบริหารงานเองโดยใช้คณะกรรมการสถานศึกษาที่มี บุคคลภายนอกมาเป็นกรรมการช่วยเหลือและสนับสนุนอีกทั้งต้องขอความช่วยเหลือจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการลงนามร่วมกับหน่วยงานต่างๆ

3.2.2 ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

กลุ่มตัวอย่างทั้งของสถาบันอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน ต่างให้ ข้อคิดเห็นด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนว่า ครุภัณฑ์ อุปกรณ์สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ เป็น หัวใจหลักที่ทั้งรัฐบาลและคณะกรรมการอาชีวศึกษาควรให้การช่วยเหลือสนับสนุนแก่ โรงเรียนที่ยังมีไม่เพียงพอ หรือ มีแต่ไม่ทันสมัย

3.2.3 ด้านบุคลากร

กลุ่มตัวอย่างทั้งสถาบันอาชีวศึกษาภาครัฐและภาคเอกชน ต่างให้ ข้อคิดเห็นด้านบุคลากรว่า ครู อาจารย์ นักเรียน/นักศึกษา เจ้าหน้าที่ ตลอดจน คณะกรรมการอาชีวศึกษา ควรมีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ ปัจจุบันบุคลากรที่มีความรู้ ภาษาอังกฤษมีจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากการขาดการอบรมให้ครูมีความรู้ภาษาอังกฤษ มากขึ้น หรือเปิดโอกาสให้ครูได้ศึกษาต่อเพิ่มเติม และสร้างมาตรฐานครูวิชาชีพให้มี มาตรฐานเดียวกัน

3.2.4 ด้านงบประมาณ

กลุ่มตัวอย่างทั้งสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดรัฐบาลและสังกัดเอกชน ต่างให้ ข้อคิดเห็นว่ารัฐบาลควรจัดสรรเงินงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการของ สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาแต่ละสถาบัน เพื่อนำเงินไปพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษา ให้ดียิ่งขึ้น

บทสรุป

จากผลสรุปข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาด้านพาณิชยกรรม ในปีพุทธศักราช 2558 ครั้งนี้พบว่า สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาทั้งที่สังกัดรัฐบาลและสังกัดเอกชนมีทั้งที่มีความพร้อมและไม่มีความพร้อม สถาบันอาชีวศึกษาที่มีความพร้อมย่อมพร้อมที่จะดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลได้ทันทีที่รัฐบาลประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับออกมา เนื่องจากมีความพร้อมด้านปัจจัยหลัก ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านบุคลากรและด้านงบประมาณ

ส่วนสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาทั้งที่สังกัดรัฐบาลและสังกัดเอกชนที่ยังไม่พร้อมเท่าที่ควรมักเป็นสถาบันที่มีนักเรียน/นักศึกษาในปริมาณไม่มากพอที่จะเลี้ยงตนเองได้ ต้องพึ่งงบประมาณและแรงส่งเสริมจากภาครัฐ หากสถาบันดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่างๆอยู่ในระดับมาตรฐานก็ย่อมจะมีความพร้อมต่อไป ทั้งนี้ทั้งนั้นบุคลากรในแต่ละสถาบันต้องอุทิศเวลาแสวงหาความรู้ให้เกิดความสามารถเกิดศักยภาพในการเรียนการสอนเพื่อพร้อมจะนำลูกศิษย์ก้าวต่อไป

ดังนั้นการศึกษาความพร้อมของสถาบันอาชีวศึกษาด้านพาณิชยกรรมจึงควรผลักดันให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของการเรียนรู้และการพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษาให้มีความพร้อมทั้งหลักสูตรและสาขาการเรียนรู้ กำลังบุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเรียนรู้ เช่น ตำรา เอกสารทางวิชาการ บริการห้องสมุดและเครื่องมือสารสนเทศ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันอาชีวศึกษาต่างๆ ของประเทศสามารถรองรับการเปิดกว้างและการแข่งขันทางการศึกษาที่มีมากขึ้น โดยประเทศที่มีศักยภาพและความพร้อมในด้านนี้ก็จะกลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาและการเรียนรู้ของประชาชนในภูมิภาคไปโดยปริยาย ซึ่งในระยะยาวจะส่งผลดีต่อการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต การแข่งขันและความร่วมมือด้านอื่นๆ ในภูมิภาค

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาวิจัยติดตามผลของหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นให้เกิดความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาวิจัยติดตามผลของหลักสูตรวิชาด้านพาณิชยการที่สร้างขึ้นให้เกิดความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของการเรียนรู้และการพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษาให้มีความพร้อมทั้งหลักสูตรและสาขาการเรียนรู้ กำลังบุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเรียนรู้ในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป

บรรณานุกรม

- ประจักษ์พล ชีรเนตร. “นโยบายส่งแรงงานไปไทยไปต่างประเทศ ศึกษาเฉพาะกรณีส่ง
แรงงานไทยไปได้ทุกวัน”. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2534.
- ประชาไท. เปิดร่าง ‘กฎบัตรอาเซียน’. 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550.
- ประดิษฐ์ ชาสมบัติ. เศรษฐศาสตร์แรงงานว่าด้วยการวิเคราะห์ตลาดแรงงาน. ภาควิชา
เศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2540.
- พรณศิริ พรหมพันธุ์. นโยบายต่างประเทศด้านแรงงานไทย. บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2535.
- แรงงานและสวัสดิการสังคม,กระทรวง,กรมการจัดหางาน. “สรุปสถานการณ์ไปทำงานใน
ต่างประเทศของแรงงานไทยปี 2539”. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม :
กรุงเทพฯ. 2540.
- วงศ์ จันทอง. “การส่งออกแรงงานไทย:อดีต ปัจจุบัน และอนาคต”. รวมบทความที่
น่าสนใจ. ฝ่ายวิจัยและพัฒนา กองวิชาการและแผนงาน กรมการจัดหางาน.2537
: 22-28.
- ศรีญา นูนนาค และเสาวภา ชัยมุสิก. แรงงานไทยในสิงคโปร์. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการ
พิมพ์. 2528.
- สุชาติ ตริทิพย์ธิกุล และคณะ. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยาต่อครอบครัว
และชุมชนของแรงงานไทยภายหลังกลับจากทำงานในต่างประเทศโรงพยาบาลจิต
เวช ขอนแก่น. กองสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.2533.
- สุภางค์ จันทวานิช. ตลาดแรงงานไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับผลกระทบจากภาวะ
เศรษฐกิจถดถอยในปลายทศวรรษที่ 90. ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบัน
เอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2544.
- สุมาลี ปิตยานนท์. ผลกระทบของการเดินทางไปทำงานต่างประเทศตามสัญญาจ้างระยะ
สั้นของแรงงานไทยที่มีต่อเศรษฐกิจครัวเรือน และชุมชนชนบท : กรณีศึกษา
หมู่บ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 2525.

Kuznets, Thomas and others. **Population redistribution and Economic Growth**

United States 1870-1950. Philadelphia. American Philosophical Society.

1957, 1960 and 1964.

Schultz, T.W. "Investment in Human Capital". **American Economic Review.** 1961 :

P. 14.

Sjaadtad, L.A. "The Costs and Returns of Human Migration". **Journal of Political**

Economy. LXX October 1962. P.80-93.

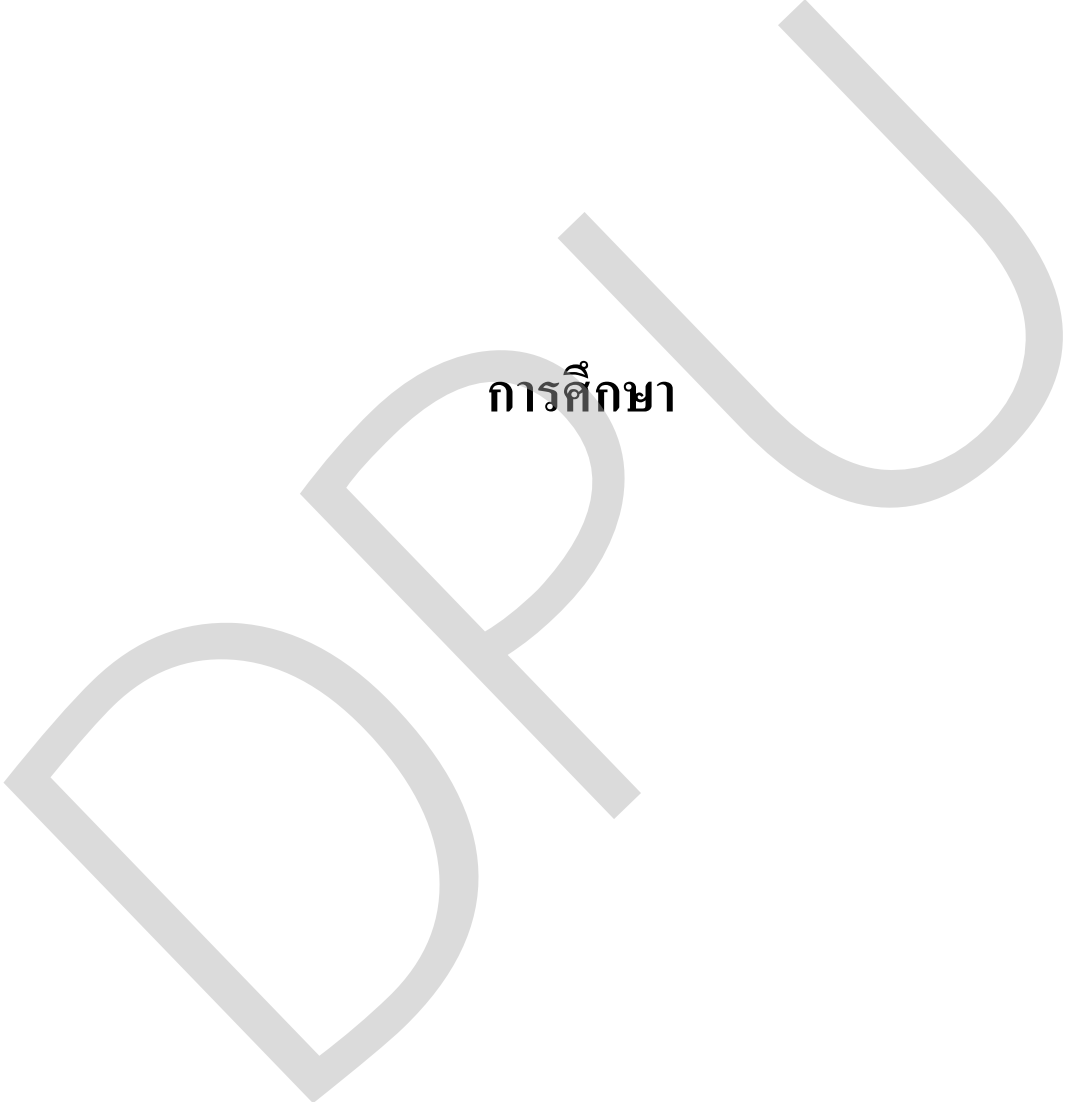
Todaro, M.P. "A Model of Labor Migration and Urban Unemployment in Less

Developed Countries" . **American Economic Review.** (March 1969) : P.138-

148.

Yamane, T. **Elementary Sampling Theory.** London : Prentice-Hall International, Inc.

1967. P.405.

การศึกษา

ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ

เสาวภาคย์ แผลมเพ็ชร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารกิจการนักเรียนในยุคสารสนเทศ 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ 3) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูปฏิบัติงานในกลุ่มการบริหารกิจการนักเรียน ครูสอนคอมพิวเตอร์ และประธานเครือข่ายผู้ปกครอง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) วิธีดำเนินการวิจัย มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย และขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย ผลการวิจัย 1. สภาพการบริหารกิจการนักเรียนในด้าน 1) ระเบียบวินัยนักเรียน 2) ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 3) การรักษาความปลอดภัย 4) กิจกรรมนักเรียน คาดว่าจะได้ทราบถึงสภาพและความต้องการว่าอยู่ในระดับใด ประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนว่ามีองค์ประกอบใดบ้าง สำหรับยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ จะได้ศึกษาตามขั้นตอนต่อไป

คำสำคัญ (Keyword) ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ

บทนำ

ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ซึ่งมีผลกระทบทั้งที่เป็นโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ทุกประเทศต้องปรับตัว โดยเฉพาะด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เป็นทั้งโอกาสหรือภัยคุกคามในการพัฒนา (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554 : 2-3) สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงและคาดการณ์ผลกระทบได้ยาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เหมาะสม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554 : ฉ-ช) ยุทธศาสตร์การบริหารจึงเป็นกลยุทธ์การทำงานให้สำเร็จ นัก

บริหารจึงพยายามใช้ยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อมุ่งใช้คนเท่าเดิมทำงานมากขึ้น งานเท่าเดิมแต่ใช้คนน้อยลง และคุณภาพของงานต้องดีเท่าเดิมหรือดีกว่า (อธิปัตย์ คลีสุนทร, 2555 : 3-4)

แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ.2552-2556 มีเป้าหมายในเชิงการพัฒนาผู้สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2552 : 5-7) แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2554-2556 กำหนดให้มีการใช้ICT เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้จบการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดการเรียนการสอนโดยใช้ICTเป็นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 1-2) อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร การคิด แก้ปัญหา ใช้ทักษะชีวิตและใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 6-7)

เพื่อให้การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น โครงสร้างการบริหารโรงเรียนประกอบด้วย กลุ่มการบริหาร 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มการบริหารวิชาการ กลุ่มการบริหารบุคคลและงบประมาณ กลุ่มการบริหารทั่วไป และกลุ่มการบริหารกิจการนักเรียน (กลุ่มการบริหารกิจการนักเรียน, 2555 : 6) การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน มุ่งสร้างนักเรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นกิจกรรมที่ต้องส่งเสริม พัฒนา ควบคุมและแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน ผู้บริหารต้องเป็นคนเฉลียวฉลาด มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ เพราะปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ (สุทธิธรรม ดันตริจนาวงศ์, 2550 : 19)

อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ถูกนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพของการจัดเก็บข้อมูล การสนทนาบนอินเทอร์เน็ต สามารถรับรู้ วิเคราะห์ข้อมูลผ่านตัวอักษรสามารถสื่อสารและส่งผ่านข้อมูลได้อย่างรวดเร็วอีกด้วย (เรวดี เสนแก้ว, 2554 : 107) สื่อสังคมออนไลน์เป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่เข้าถึงผู้คนทุกระดับ ภายใต้การพัฒนาตลอดเวลาของเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีแนวโน้มจะกลายเป็นสื่อหลักสำหรับผู้คนในโลกอนาคต (พิชิต วิจิตรบุญยรัถย์, 2554 : 99)

จากผลการวิจัยของประภาพร ชวนปิยะวงศ์ (2549 : 166) พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง โดยวัยรุ่นชายมีความเสี่ยงจากการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า

วัยรุ่นหญิง จากผลการวิจัยของวิกานดา พรสกุลวานิช (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า กิจกรรมทางอินเทอร์เน็ตที่เยาวชนไทยนิยมมากที่สุด คือ การสนทนาออนไลน์ จากผลการวิจัยของนิศากร สนามเขต (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า กลุ่มเสี่ยงเร่งด่วนที่ควรพัฒนา คือ กลุ่มนักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำ จากผลการวิจัยของวู้ดสัน (Woodson. 2002 : Online) พบว่านักเรียนมีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างผิดจริยธรรม จากผลการวิจัยของบุบผา เมฆศรีทองคำ และอรรษา สิ่งส่งบ (2552 : 190-191) พบว่า จากการใช้อินเทอร์เน็ตวัยรุ่นทุกช่วงวัยได้รับผลกระทบด้านการศึกษา และผลกระทบด้านร่างกาย คือ ทำให้ปวดตา และจากผลการวิจัยของชนากิตดี ราชพิบูลย์ (2553 : ข) พบว่า นักเรียนใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์เพราะได้รับข่าวสารใหม่ๆและมีวิจารณญาณในการเล่นด้วย

จากเหตุผลและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษายุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษาใช้ยุทธศาสตร์เป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาได้ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน สามารถนำยุทธศาสตร์ไปใช้ตามความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน เป็นประโยชน์ต่อครูในการให้ความรู้นักเรียนในการเล่นเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่ผู้เรียนก่อนจะสายเกินไป และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้เท่าทันสื่อ มีความรู้ด้านภาษา มีความคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ มีจริยธรรมทางสารสนเทศ และมีความรับผิดชอบทางสารสนเทศ ทั้งนี้เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารกิจการนักเรียนในยุคสารสนเทศ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ
3. เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยจัดเตรียมโครงการวิจัยอย่างเป็นระบบตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย โดยศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม บทความ เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย จัดทำโครงร่างการวิจัยและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สอบปกป้องโครงร่างการวิจัย และขออนุมัติวิทยานิพนธ์ครุศาสตร์เพื่อดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย เพื่อตอบคำถามการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการนักเรียนในยุคสารสนเทศ

โดยการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อสรุปที่มาจาก วิเคราะห์สาระ (อุทุมพร จามรมาน, 2539 ; Krippendorff, 1986 ; อ้างถึงใน สมานจิต ภิรมย์รัตน์, 2546 : 85) ดังนี้ 1) วิเคราะห์สาระ 2) วิเคราะห์ดำเนินการศึกษา 3) ดำเนินการรวบรวมข้อมูล 4) ประเมินข้อมูลที่รวบรวมมาได้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 877 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จำนวน 918 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 566 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 2,361 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการกลุ่มการบริหารกิจการนักเรียน จำนวน 246 คน ครูปฏิบัติงานในกระบวนการบริหารกิจการนักเรียน จำนวน 246 คน และครูสอนคอมพิวเตอร์ จำนวน 246 คน ประธานเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 246 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 984 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ (Instrument)

การสร้างเครื่องมือการวิจัยเพื่อนำไปศึกษาวิจัยในแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียน

2. ประมวลและสังเคราะห์องค์ความรู้จากการศึกษาและวิเคราะห์สาระ

3. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบแก้ไขความเที่ยงตรงเชิงสาระ (Content Validity) วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องรายข้อด้วยเทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) เพื่อปรับปรุงเครื่องมือก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกับการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 10 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 30 คน รวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

1. ติดต่อขอหนังสือจากวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารกิจการนักเรียนในยุคสารสนเทศ ที่คิดแสดมปีพร้อมจำหน่ายแล้ว และส่งคืนทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับภายใน 15 วัน

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับ มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

2. ศึกษาประสิทธิภาพการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม(Focus Group) จำนวน 15 ท่าน ตามแนวคิดของนางลักษณ์ วิรัชชัย (2552: 216) คุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ มีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษด้านนโยบายและแผน ด้านแผนยุทธศาสตร์ ด้านกิจการนักเรียน ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษด้านการวิจัย และครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษด้านการสอนวิชาคอมพิวเตอร์

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำผลจากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการนักเรียนในยุคสารสนเทศ เพื่อนำมาเป็นกรอบประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.2 ศึกษาและวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากตำรา สังเคราะห์ความรู้เพื่อนำมาเป็นกรอบประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.3 วิเคราะห์องค์ประกอบประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ ใช้สถิติการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อนำมาเป็นกรอบประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2.4 การสนทนากลุ่ม ดำเนินการโดยกำหนดหัวข้อเรื่องสนทนา กำหนดวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่ม กำหนดประเด็นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการสนทนา แนวคำถามการสนทนา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

3.1 ติดต่อขอหนังสือจากวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ในการสนทนากลุ่ม(Focus Group)

3.2 จัดบันทึกการสนทนา เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกวีดีโอ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

4.1 วิเคราะห์องค์ประกอบประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียน ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลจากการจัดบันทึกการสนทนา นำผลจากการถอดบันทึกเสียงและเครื่องบันทึกวีดีโอ วิเคราะห์สาระ และเขียนในเชิงพรรณนาตามประเด็นในการสนทนา

3. ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์สาระงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับยุทธศาสตร์โดยใช้วิธี SWOT และกำหนดยุทธศาสตร์จากTOWS Matrix ตามแนวคิดของ Wheelen และ Hunger (2004 :

9) ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน ในด้าน 1) ระเบียบวินัยนักเรียน 2) ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 3) ส่งเสริมรักษาความปลอดภัย 4) กิจกรรมนักเรียน ประสิทธิภาพการพัฒนาผู้เรียน แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการพ.ศ.2554-2556 เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)

การใช้สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ดำเนินการ โดยใช้วิธี อ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) ซึ่งเป็นแนวคิดของ ไอส์เนอร์ (Eisner, 1976 : 192-193) จำนวน 15 คน คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ มีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษด้านนโยบายและแผน ด้านแผนยุทธศาสตร์ ด้านกิจการนักเรียน ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการโรงเรียน/รองผู้อำนวยการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษด้านการวิจัย และครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษด้านการสอนวิชาคอมพิวเตอร์

2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 นำผลจากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ เพื่อนำมาเป็นกรอบประเด็นในการดำเนินการสัมมนากลุ่มโดยใช้วิธีอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) จำนวน 15 คน

2.2 สร้างเครื่องมือการนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศที่เหมาะสม ดำเนินการโดยผู้วิจัยได้นำร่างยุทธศาสตร์ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ และสัมมนากลุ่มโดยใช้วิธีอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

3.1 ติดต่อขอหนังสือจากวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ในการสัมมนากลุ่มโดยใช้วิธีอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship)

3.2 จัดบันทึกการสนทนา เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกวิดีโอ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลจากการสัมมนากลุ่มโดยใช้วิธีอ้างอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) นำผลจากการถอดบันทึกเสียงและเครื่องบันทึกวิดีโอ มาวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) และเขียนในเชิงพรรณนาตามประเด็น

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ หลังจากนั้น จัดทำร่างรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ นำเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการเสนอแนะ จัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เพื่อขออนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการศึกษา

ผลการวิจัย ผู้วิจัยคาดว่าจะได้ผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพการบริหารกิจการนักเรียนในด้าน 1) ด้านระเบียบวินัยนักเรียน 2) ด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านการรักษาความปลอดภัย 4) ด้านกิจกรรมนักเรียน คาดว่าทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการในระดับมากที่สุด
2. ประสิทธิภาพการพัฒนาผู้เรียน คาดว่าองค์ประกอบของประสิทธิภาพประกอบด้วย 1) มีความรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศดิจิทัล 2) มีความรู้ด้านภาษา 3) มีความคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ 4) มีจริยธรรมทางสารสนเทศ 5) มีความรับผิดชอบทางสารสนเทศ
3. ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อประสิทธิภาพการพัฒนาผู้เรียนในยุคสารสนเทศ ที่ได้พัฒนาขึ้น คาดว่าจะประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัล ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้าน

ภาษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ
ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาผู้เรียนให้มีจริยธรรมอันดีงามในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ
อย่างปลอดภัย ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาผู้เรียนให้มีความรับผิดชอบในการใช้สื่อเทคโนโลยี
สารสนเทศอย่างสร้างสรรค์

DRAFT

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2552). **แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ.2552-2556**. ร่วมกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการบริหารกิจการนักเรียน. (2555). **คู่มือการปฏิบัติงาน**. นนทบุรี : โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555- 2559**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุทธิวรรณ ดันดิรจนางศ์. (2550). **การบริหารกิจการนักเรียน นักศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บทความ

- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2554, ตุลาคม-ธันวาคม). “สื่อสังคมออนไลน์ : สื่อแห่งอนาคต **Social Media : Future Media.**” *นักบริหาร*, 31, 4. หน้า 99-109.
- เรวดี เสนแก้ว. (2554, มกราคม-มิถุนายน). “ผลกระทบของการสนทนาบนอินเทอร์เน็ตต่อวัยรุ่นตอนปลายในเขตเทศบาลนครยะลา.” *วารสารศิลปศาสตร์*, 3, 1. หน้า 105-121.

วิทยานิพนธ์

- ชนากิตต์ ราชพิบูลย์. (2553). **การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี.
- ประภาพร ชวนปิยะวงศ์. (2549). **ความเสี่ยงจากการใช้อินเทอร์เน็ต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมานจิต ภิรมย์รัตน์. (2546). การพัฒนารูปแบบสถาบันส่งเสริมและเผยแพร่การ
พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาอุดมศึกษา.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ
การศึกษา พ.ศ.2554-2556. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2555, จาก

<http://www.bict.moe.go.th/>

อริปต์ย์ คลี่สุนทร. (2555). ยุทธศาสตร์การบริหารในยุคโลกาภิวัตน์. สืบค้นเมื่อ 25
มีนาคม 2555, จาก <http://www.suthep.cru.in.th/mgmt40.doc>

ELECTRONIC SOURCES

Woodson, Becky. (2002, February). Student Use of the Internet and Their Attitudes on
Computer Ethics, with Regards to Internet Use. Retrieved May 12, 2012,
From <http://www.ecommons.txstate.edu/arp/57>

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคม

กมลรัตน์ ฉิมพาลี
ประสาท เนืองเฉลิม

บทคัดย่อ

การเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคมทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความ
ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี สังคม และคุณธรรมจริยธรรม
ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริง การวิจัย
ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเหตุผลเชิงจริยธรรมระหว่างก่อนเรียน
และหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม
แนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มทดลอง
คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 29 คน กลุ่มควบคุมคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
5/1 จำนวน 31 คน จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 7 ชั้น โรงเรียนพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระ
เกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ ค่าอำนาจ
จำแนก(B)รายข้อตั้งแต่ 0.32-0.78 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 แบบทดสอบ
การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมชนิดเลือกตอบ 6 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อมีค่าอำนาจจำแนกราย
ข้อตั้งแต่ 0.89-0.93 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และ t - test (Dependent Samples) ผลการวิจัยพบว่า
นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคม มี
คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเหตุผล-เชิงจริยธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

คำสำคัญ: ประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเหตุผลเชิงจริยธรรม

บทนำ

การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ควรเป็นห้องเรียนที่สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสและเกิดประสบการณ์กับข้อมูลที่หลากหลายเมื่อมีข้อมูลที่มาพอเพื่อประกอบการตัดสินใจจะทำให้ผู้เรียนเกิดการสร้างมุมมองใหม่และฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคม (Zeidler and Nichols. 2009 : 51-52) การเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม มีมุ่งเน้นให้ผู้เรียนอภิปรายประเด็นที่โต้แย้ง/การอภิปราย ระหว่างวิทยาศาสตร์และจริยธรรมในประเด็นปัญหาที่ซับซ้อน ต้องอาศัยข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ หลักฐาน และคำนึงถึงหลักจริยธรรม (Sadler and Zeidler. 2003 : 72 ; Zeidler and others. 2009 : 74-101; Venville and Dawson. 2010 : 144-148) ผู้เรียนสามารถสร้างแนวคิดใหม่ที่จะช่วยเพิ่มเนื้อหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มีความหลากหลายในกระบวนการเรียนรู้ หลักการวิทยาศาสตร์ (Science concept) ปรัชญา ประวัติศาสตร์ สังคม ค่านิยมและจริยธรรม (Albe. 2008) การเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ มีจิตสำนึกต่อสังคมในการตัดสินใจประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมนับเป็นทักษะพื้นฐานต่อการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงสร้างการรู้วิทยาศาสตร์ที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในสังคม การเมืองและวัฒนธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมการเป็นพลเมืองที่รู้วิทยาศาสตร์ในอนาคต (ประสาทเนื่องเฉลิม. 2551: 99-106 ; Zeidler and others. 2005 : 361-372 ; Nuangchalem. 2010: 34-37)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเหตุผลเชิงจริยธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อำเภอนางรอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ปีการศึกษา 2553 ที่มีบริบทคล้ายกันจากจำนวน 4 โรงเรียน 8 ห้อง รวมนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 250 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนพนมรุ้ง อำเภอนางรองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 29 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้หน่วยการสุ่มเป็นโรงเรียน และหน่วยเป็นห้องเรียน โดยการจับสลากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 จัดการเรียนรู้อตามแนวคิดแบบประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

3.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1.2 เหตุผลเชิงจริยธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาชีววิทยา เรื่องพันธุศาสตร์และเทคโนโลยีทางดีเอ็นเอ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 แผน รวมเวลา 16 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(B) รายข้อตั้งแต่ 0.32-0.78 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94
3. แบบทดสอบการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบเลือกตอบ 6 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.89-0.93 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

วิธีดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ใช้แผนการทดลองแบบ One-group Pretest-Posttest

Campbell and Stanley. 1963 : 7) ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
กลุ่มทดลอง	T ₁	X ₁	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

X₁ แทน การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดแบบประเด็นทางวิทยาศาสตร์
กับสังคม

T₁ แทน การทดสอบความรู้ก่อนทำการทดลอง (Pre-test)

T₂ แทน การทดสอบความรู้หลังทำการทดลอง (Post-test)

2. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2553 - มีนาคม 2554 โดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ทำการ Pretest นักเรียนด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบ

เหตุผลเชิงจริยธรรม

2.2 จัดการเรียนการสอนตามรูปแบบวิทยาศาสตร์กับสังคม

2.3 เมื่อดำเนินการทดลองเสร็จสิ้น ทำการ Posttest ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบทดสอบเหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบคะแนนทางการเรียน และเหตุผลเชิงจริยธรรม ระหว่างก่อนและหลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ทดสอบ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเหตุผลเชิงจริยธรรม ระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วย t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคม ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคม

การทดสอบ		N	\bar{X}	S.D.	P
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ก่อนเรียน	29	9.31	2.54	.000*
	หลังเรียน	29	32.55	4.24	
เหตุผลเชิงจริยธรรม	ก่อนเรียน	29	2.17	0.36	.000*
	หลังเรียน	29	4.58	0.28	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคมมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์คะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคม พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยหลังจากการเรียนและคะแนนเฉลี่ย

หลังเรียนเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริพรีย์ แก้วเมืองมูล (2551 : 120) บุญเพ็ง ขวัญทอง (2552 : 91) ปิยลักษณ์ วงศ์ศรี (2553 : 96-100) สมปอง อินละคร (2553 : 74-75) นักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทั้งนี้เนื่องจากประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่คำนึงถึงมิติทางจริยธรรมของวิทยาศาสตร์เหตุผลเชิงจริยธรรมในการตัดสินใจนักเรียนจะกระตุ้นให้นักเรียนใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาเป็นหลักในการวิเคราะห์ (Sadler. 2004 : 986-1004) การใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคม จึงสามารถนำประเด็นต่างๆมาใช้กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนเป็นโอกาสที่สร้างความท้าทายการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กระบวนการคิด แสดงให้เห็นหลักการและเหตุผลของแต่ละบุคคล เมื่อเกิดการโต้แย้งผู้เรียนจะใช้ความคิด กระบวนการให้เหตุผลการอภิปรายและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Zeidler and Nichols. 2009 : 51-52 ; Zeidler and others. 2009 : 74-75) รวมถึงการพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหลายๆด้าน เช่น ดีความหมายเพื่อประเมินคุณค่าและความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ (Zeidler. 2003) ทักษะการคิดวิเคราะห์แสดงการอภิปรายโต้แย้งการแสดงความคิดเห็นและการประนีประนอมรวมถึงการตัดสินใจลงความเห็น ทักษะการสรุปกรอบ/แนวคิดโดยใช้หลักฐานและเหตุผล (Lewis. 2003) จากการวิจัยครั้งนี้จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมเป็นเทคนิคการสอนวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพในการนำสถานการณ์ในสังคมและหลักจริยธรรมสู่ห้องเรียน สร้างบุคคลให้มีคุณธรรมจริยธรรม ใช้ความรู้ทักษะและมีจิตสำนึกต่อสังคมในการตัดสินใจประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. การเลือกประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมเพื่อจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์เนื้อหา กระบวนการและความสนใจของผู้เรียน คำนึงถึงแหล่งเรียนรู้ที่ต้องมีหลากหลาย เพียงพอให้ผู้เรียนได้รวบรวมสืบค้นข้อมูล
2. การใช้กิจกรรม Role Play ในการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบริบทของวิทยาศาสตร์กับสังคม

3. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย ให้มีความสำคัญกับทุกความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและการเคารพสิทธิของผู้อื่น

DPRU

บรรณานุกรม

- สมปอง อินตะคร. (2553). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดประเด็นทางวิทยาศาสตร์กับสังคม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2553.
- สุริย์พร แก้วเมืองมูล. (2551). การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรื่อง พันธุศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นทางวิทยาศาสตร์ และสังคม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปิยลักษณ์ วงศ์ศรี. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแนวคิด Socioscientific และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2551). การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวคิด Socioscientific. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2(3): 99-106.
- Albe, Virginie. (2008). When Scientific Knowledge, Daily Life Experience, Epistemological and Social Considerations Intersect: Students' Argumentation in Group Discussions on a Socio-scientific Issue. *Journal of Research in Science Education*, 38, 67–90.
- Campbell, D.T. and J.C. Stanley. (1963). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Research*. U.S.A : Houghton Mifflin Company.
- Nuangchaler, P. 2010. Engaging Students to perceive Nature of Science through Socioscientific Issues-based Instruction. *European Journal of Social Sciences*. 13(1): 34-37.
- Sadler, T. D., and D. Zeidler. (2003). The morality of Aocioscientific issues: Construal and resolution of genetic engineering dilemmas. *Science Education*, 88, 4–27.

- Venville, J. and V. Dawson. (2010). The Impact of a Classroom Intervention on Grade 10 Students' Argumentation Skills, Informal Reasoning, and Conceptual Understanding of Science. *Journal of Research in Science Teaching*, 1-26.
- Zeidler, D. and others. (2005). "Beyond STS: A research-based Framework for Socioscientific issues Education," *Science Education*. 89(3) : 357-377
- Zeidler, D. and B. Nichols. (2009). Socioscientific Issues: Theory and Practice. *Journal of Elementary Science Education*. 21(2): 49-58.
- Zeidler, D. and others. (2009). Advancing Reflective Judgment through Socioscientific Issues. *Journal of Research in Science Teaching*, 46(1), 74-101.
- Lewis, S.E. (2010). *Issue-Based Teaching in Science Education (Online)*.
<<http://www.actionbioscience.org/education/Lewis.html>>

การเตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อรองรับการสร้าง
ประชาคมอาเซียนภายใต้พลวัตแห่งโลกาภิวัตน์

จันทร์พา ทัดภูธร

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาเพื่อสร้างประชาคมอาเซียนของชาติสมาชิกทั้งสิบของอาเซียนภายใต้พลวัตแห่งโลกาภิวัตน์ โดยมีสมมุติฐานเบื้องต้นว่าการสร้างประชาคมอาเซียนตามที่ได้ระบุเอาไว้ในกฎบัตรอาเซียนนั้นแท้จริงแล้วเป็นเพียงอนุพันธ์ (Derivative) ของกระบวนการโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (Dynamic) ไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ (Static) ด้วยเหตุดังกล่าวการเตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาให้กับพลเมืองของแต่ละประเทศในกลุ่มอาเซียนจึงเต็มไปด้วยความท้าทายจากตัวแปรทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองในระดับภูมิภาคและสากล บทความนี้นำเสนอหลักฐานที่เป็นเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญบางส่วนที่แสดงให้เห็นว่าการเตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาของชาติสมาชิกอาเซียนนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการเตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาเพื่อสนองต่อความท้าทายของพลวัตแห่งกระบวนการโลกาภิวัตน์

บทนำ

บทความนี้นำเสนอการวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาเพื่อสร้างประชาคมอาเซียนของชาติสมาชิกทั้งสิบของอาเซียนภายใต้พลวัตแห่งโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เป็นที่รู้กันว่าอาเซียนคือลักษณะหนึ่งของพลวัตแห่งโลกาภิวัตน์ ดังนั้นในระดับมหภาคแล้ว การเตรียมความพร้อมของชาติสมาชิกอาเซียนจึงมีลักษณะร่วม (commonalities) ที่มีทิศทางคล้ายคลึงกัน นั่นคือการจัดการศึกษาในระดับชาติให้สามารถตอบสนองต่อความซับซ้อนและพลวัตแห่งโลกาภิวัตน์ให้ได้ เพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) และความเป็นรัฐชาติเอาไว้ให้ได้อย่างยั่งยืนและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า

สืบต่อไป ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งสิบ คือ ไทย มาเลเซีย พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สิงคโปร์และบรูไน ต่างเตรียมความพร้อม (preparedness) ในมิติต่างๆของการพัฒนาที่แตกต่างกัน บางประเทศมีความพร้อมสูง เช่น สิงคโปร์ ในส่วนของมิติของการศึกษา เน้นสอนทุกประเทศต่างมุ่งเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างพลเมืองของตนให้สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพในเวทีอาเซียนและเวทีโลกและในขณะเดียวกันทุกประเทศต่างก็ต้องการสร้างพลเมือง (citizens) ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติของตนเอาไว้ ท่ามกลางการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติและการค้าเสรีในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) การชำระรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นและของชาติเอาไว้คือความท้าทายยิ่ง ดังที่นักคิดและผู้รู้เคยตั้งข้อสังเกตเอาไว้ว่า โลกาภิวัตน์ อาจทำให้เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม (Cultural Imperialism) ขึ้นได้ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมของชาติและของท้องถิ่น

กระบวนการรวมกลุ่มอาเซียน (Aseanization) เป็นเพียงอนุพันธ์ (Derivative) หนึ่งของกระบวนการโลกาภิวัตน์ (Globalization) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมองจากมิติทางด้านเศรษฐกิจ อาเซียนมุ่งไปสู่การสร้างตลาดการค้าเสรี (Free Market Economy) ซึ่งก็คือหัวใจของโลกาภิวัตน์ ก่อนที่อาเซียนจะลงนามรับรองกฎบัตรอาเซียนในปี ค.ศ. 2006 อดีตเลขาธิการของอาเซียน Rodolfo C. Severino ได้เคยกล่าวเอาไว้ว่า พลังต่างๆของโลกาภิวัตน์ที่กำลังถาโถมเข้าไปอาเซียนย่อมหมายถึงการที่ชาติสมาชิกอาเซียนต้องร่วมมือกันให้แนบแน่นยิ่งขึ้นในทุกๆมิติ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายในการรวมกลุ่มต่างๆ ในทำนองเดียวกันอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของสิงคโปร์ นาย S. Jayakumar ได้เคยกล่าวเอาไว้ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนว่าอาเซียนต้องสามารถตอบสนองให้ได้อย่างกับความท้าทายต่างๆของกระบวนการโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ² กล่าว

¹ GLOBALIZATION'S CHALLENGE TO REGIONAL ECONOMIC INTEGRATION

Source: <http://www.aseansec.org/2781.htm> (3 September 2012)

² ASEAN Must Meet Challenges of Globalization: FMs

โดยสรุปก็คือประชาคมอาเซียนคือประชาคมหนึ่งของโลกภายใต้พลวัตแห่งโลกาภิวัตน์ การรวมกลุ่ม การสร้างประชาคมอาเซียนจึงเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับแต่ละประเทศสมาชิกนั่นเอง

บทความนี้วิเคราะห์ตามโมเดล EKSA ซึ่งเสนอว่าในการเตรียมความพร้อมทางการศึกษา เพื่อสร้างประชาคมอาเซียนนั้น มีองค์ประกอบอยู่ 4 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบทางด้าน ภาษาอังกฤษ (English) ด้านความรู้เกี่ยวกับอาเซียน (ASEAN Knowledge) ด้านทักษะเพื่อ ส่งเสริมการสร้างประชาคม (ASEAN Skills) และด้านเจตคติที่มีต่อการรวมกันเป็น ประชาคมอาเซียน (Attitudes towards ASEAN Integration) ในบทความนี้เป็นการวิเคราะห์ ภาพรวมและนโยบายทางด้านการศึกษาในภาพรวม

1 ประเทศบรูไน (Brunei)

จุดเด่นที่สุดของบรูไนคือ การเป็นรัฐสมาชิกที่มีการลงทุนทางการศึกษาสูงเมื่อคิด คำนวณออกมาเป็นรายหัว (GNI per Capita) ในส่วนของรายได้ประชาชาติต่อหัวนั้น ธนาคารโลกถือว่าประเทศบรูไนเป็นประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรสูงคือ 50,506 ดอลลาร์³ ซึ่งสูงเป็นอันดับสองของอาเซียนดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) ของบรูไน นั้นสูงเป็นอันดับสองของอาเซียนด้วยเช่นกันคือ 0.838

บรูไนมีความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษพอสมควร และความพร้อมทางด้านภาษาอังกฤษ ของบรูไนนั้น ถือว่าไม่น้อยหน้าชาติสมาชิกอื่นๆ จากข้อมูลเบื้องต้นบรูไนมีการใช้ ภาษาอังกฤษสูง จริงอยู่แม้บรูไนจะกำหนดให้ใช้ภาษามาเลย์เป็นภาษาประจำชาติ แต่ ภาษาอังกฤษก็มีการใช้อย่างกว้างขวาง ในส่วนของความรู้และทักษะนั้นเกี่ยวกับอาเซียน นั้น ด้วยขนาดที่เล็กของประเทศและประชากรเพียงประมาณสี่แสนคน บรูไนมีความพร้อม สูงในด้านของการศึกษา ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล⁴ หนึ่งในผู้เชี่ยวชาญด้านอาเซียนเคยแสดง

Source: http://english.people.com.cn/english/200007/24/eng20000724_46292.html [3
September 2012]

³ World Development Indicators database, World Bank. Accessed on 9 July 2012.

⁴ สัมภาษณ์วันที่ 10 มิถุนายน 2554

พรรณณะเอาไว้ว่า “บรูไนเป็นประเทศเล็กๆ ไม่ค่อยมีปัญหาในการทำความรู้จักรับอาเซียน วันเดียวก็เดินไปถึงหมดแล้ว” ในบรูไนนั้น หลักการปกครองประเทศคือ Melayu Islam Beraja หรือ MIB อันหมายถึง การผสมผสานของภาษามลายู (Malay language) วัฒนธรรมมาเลย์ คำสอนของศาสนาอิสลาม และระบอบราชาธิปไตย (monarchy system) MIB มีความแตกต่างกับระบบที่ไม่ใช่ศาสนาเป็นตัวตั้ง (secularism) การใช้ปรัชญาอิสลามดังกล่าวมีส่วนทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการนับถือศาสนา ดังเช่น ข้อมูลจาก [www. opendoors.org](http://www.opendoors.org) ซึ่งเป็นเว็บไซต์รายงานการลงโทษผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ทั่วโลก ได้รายงานว่า บรูไนจำกัดเสรีภาพทางด้านศาสนา โดยบุคคลที่นับถือศาสนาอื่นได้ต้องไม่ใช่ชาวมลายูบรูไน กล่าวคือเฉพาะผู้ที่ไม่ได้มีเชื้อสายมาเลย์เท่านั้น จึงจะได้รับอนุญาตให้เลิกนับถือศาสนาตามความเชื่อของพวกเขา การเปลี่ยนศาสนาของชาวมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม ถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดขวางสันติภาพและความสามัคคี ผู้ที่เปลี่ยนศาสนาจะต้องได้รับการศึกษาอีกครั้งเพื่อฟื้นฟูความเชื่อของศาสนาอิสลามหากเราพิจารณาจากแผนกลยุทธ์การศึกษาของบรูไน เช่นแผนฯ สำหรับปี ค.ศ. 2007-2011 ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงศึกษาธิการ (The Ministry of Education)⁵ (Berakas, Ministry of Education, 2007) จะพบว่าแผนฯดังกล่าวมุ่งพัฒนาบรูไนให้มีระดับการพัฒนาการศึกษาในระดับสูงขึ้นและสร้างพลเมืองให้มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแบบบรูไน

2. ประเทศกัมพูชา (Cambodia)

รายงานธนาคารโลกระบุ กัมพูชาเป็นประเทศที่มีระดับของรายได้ต่ำ (Low Income) มี GDP (current US\$) ในปี 2010 \$11,242,266,334⁶ และประชากร ในปี 2010 14,139,000 คน มี GNP ต่อหัวที่ 750 เหรียญสหรัฐ (2010) ประชากรร้อยละ 30 มีรายได้ต่อวันต่ำกว่า 1.25 เหรียญสหรัฐ กัมพูชาหันมาให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษมากขึ้น ปัจจุบันภาษาอังกฤษถือว่าได้รับความนิยมสูงสุด Thel Thong. (1985) ได้ระบุว่ากัมพูชาเรียนภาษาฝรั่งเศสลดลง ส่วนอีกภาษาหนึ่งที่ได้รับความนิยมมากคือภาษาจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวกัมพูชาเชื้อสายจีน ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ บรรดาอาจารย์มักใช้ภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศสในการ

⁵ http://planipolis.iiep.unesco.org/format_liste1_en.php?Chp2=Brunei+Darussalam [17 May 2012]

⁶ <http://data.worldbank.org/country/cambodia>

อธิบายเนื้อหา ในกรณีของกัมพูชานั้น ภาษาอังกฤษมาพร้อมกับความช่วยเหลือและโอกาสที่ดีกว่าในชีวิต แม้ว่ารัฐบาลจะยอมรับความช่วยเหลือทางการศึกษาจากต่างชาติ รัฐบาลยังคงเข้ากำหนดทิศทางการสอน เช่น ห้ามการวิจารณ์รัฐบาล และที่สำคัญคือการกำหนดให้มีการสอนภาษาเขมร และสอนวิชาหลักเช่นคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์มิใช่สอนเฉพาะภาษาแต่เพียงอย่างเดียว⁷

แผนการศึกษาระดับชาติที่โดดเด่นที่สุดของกัมพูชาคือ แผนการศึกษาสำหรับคนทุกคน (Education for All) ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่ปี 2003-2015⁸ แรงผลักดันพื้นฐานของแผนดังกล่าวคือเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กและเยาวชนกัมพูชาทุกคนมีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งการศึกษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยไม่มีข้อปิดกั้นทาง เศรษฐกิจ สถานะทางเพศ ภูมิศาสตร์ การพิการทางร่างกาย และเชื้อชาติ นั่นคือหัวใจสำคัญของนโยบายการศึกษาเพื่อคนทุกคนนั่นเอง เอกสารที่สำคัญอีกหนึ่งเอกสารคือแผนพัฒนาการวิจัยทางการศึกษาของราชอาณาจักรกัมพูชา ระหว่างปี 2011-2015 มีรายละเอียดคือ (1) มุ่งสร้างความหลากหลายของการวิจัย จะดำเนินการ (2) ปรับปรุงความสามารถของนักวิจัยและสถาบันอุดมศึกษา (3) ส่งเสริมการเคารพในจริยธรรมการวิจัย (4) เผยแพร่ผลงานวิจัยให้กว้างขวางและส่งเสริมการเผยแพร่ผลการวิจัย (5) ส่งเสริมการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ แผนแม่บทนี้สนับสนุนนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนางานวิจัยในภาคการศึกษา ซึ่งเป็นแผนที่ได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมระดับรัฐมนตรีในวันที่ 14 มีนาคม 2011⁹ การดำเนินการตามแผนแม่บทจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินและทางเทคนิคที่ผ่านการคุณภาพการศึกษาของธนาคารโลก (WB) ซึ่งหนึ่งในเป้าหมายของแผนคือการพัฒนา

7

<http://www.savong.com/SAVONGSCHOOL/EducationFactsandFiguresCambodia/tabid/114/Default.aspx> (6 มีนาคม 2555)

⁸ Education for All (EFA) National Plan 2003-2015 Phnom Penh, MoEYS, 2003, 112 p. From http://planipolis.iiep.unesco.org/format_liste1_en.php?Chp2=Cambodia (15 July 2015)

⁹ Master plan for research development in the education sector 2011-2015 Phnom Penh, MoEYS, 2011, 13 p. From http://planipolis.iiep.unesco.org/format_liste1_en.php?Chp2=Cambodia

ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ (English language competency) ของอาจารย์
ระดับอุดมศึกษาของกัมพูชา

จะเห็นได้ว่ากัมพูชามุ่งพัฒนาประเทศแต่ไม่ละเลยที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ใน
หมวด 6 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรกัมพูชานั้น¹⁰ กำหนดให้รักษาวัฒนธรรมของ
ชาติเอาไว้อย่างชัดเจน เช่น มาตรา 98 ที่มุ่งส่งเสริมให้วัดจัดการศึกษา และมาตรา 69 ที่
ปกป้องภาษาเขมรและวัฒนธรรมของชาติ

3. ประเทศอินโดนีเซีย (Indonesia)

ในฐานะสมาชิกของกลุ่ม G20 และรัฐสมาชิกที่ใหญ่ที่สุดของอาเซียน สาธารณรัฐ
อินโดนีเซียคือผู้นำของอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ นโยบายของอินโดนีเซียเกี่ยวกับ
อาเซียนนั้นมีความชัดเจน และได้เอาจริงเอาจังกับกิจกรรมและกิจกรรมต่างๆของอาเซียน
ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับบทบาทและท่าทีของอินโดนีเซียต่อกลุ่ม
อาเซียนเอาไว้ที่น่าสนใจว่า “อาเซียนคือ cornerstone of Indonesia foreign policy
(เสาเอกของนโยบายต่างประเทศ)”

ดังนั้น อาเซียนเป็นเสาหลักในนโยบายต่างประเทศของอินโดนีเซียเจตคติของประเทศต่อ
อาเซียนย่อมเป็นบวก และหากพิจารณาจากประโยชน์ที่ประชาชนอินโดนีเซียจะได้รับจาก
ประชาคมอาเซียนแล้ว น่าจะพออนุมานได้ว่าคนอินโดนีเซียมีทัศนคติที่ดีต่ออาเซียน
การค้าแรงงานของชาวอินโดนีเซียที่มีกว่าสี่ล้านคน เหล่านี้คือแรงงานข้ามชาติ ชาว
อินโดนีเซียไปขายแรงงานในประเทศมาเลเซีย, สิงคโปร์, ซาอุดีอาระเบีย, ฮองกง, ไต้หวัน,
สหรัฐอเมริกาและออสเตรีย เป็นต้น
สาระหลักของหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานของอินโดนีเซียประกอบไปด้วยการให้
ความสำคัญกับหลักปรัชญาศิวา (Pancasila) อันเป็นอุดมคติแห่งรัฐ (state ideology)
ความสำคัญและหลักการของศาสนา (religion) หน้าที่พลเมือง (civic education) ภาษา
อินโดนีเซีย (Indonesian language) การอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์โลก งานฝีมือ ศิลปะ พลศึกษา วาดรูป อังกฤษ และ

¹⁰Constitution of the Kingdom of Cambodia.

<http://www.pressocm.gov.kh/alpha/inside.php?view=detail&story=840#chapter22> (20

/09/2012๗)

เนื้อหาท้องถิ่น เน้นการศึกษาเพื่อสร้างบุคลิกภาพ เป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นสูง¹¹ การที่ อินโดนีเซียมีโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาแนวศาสนาควบคู่ไปกับโรงเรียนแบบ ปกติย่อมแสดงให้เห็นถึงการมุ่งอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ

4. ประเทศลาว (Laos)

ลาวจัดเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำ¹² (Lower Middle Income) การสำรวจ ในปี 2010 มี GDP (current US\$) เท่ากับ \$7,296,361,374 ประชากร 6,201,000 คน มี GNI ต่อหัว 1040 เหรียญสหรัฐ ร้อยละ 27.6 ของประชากรมีรายได้ต่ำกว่าเส้นแบ่งความยากจนสากล ได้จัดการศึกษาเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนแก่ทุกภาคส่วนทั้งภาคการผลิต เพื่อให้ประเทศสามารถปรับตัวได้ทันในส่วนของภาษาอังกฤษนั้น (English) ลาวยังมีปัญหาอยู่มาก ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาของลาว ยังบ่งบอกว่าลาวมีความพร้อมน้อย เช่น การเข้าถึงการศึกษาเป็นต้น ภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาต่างประเทศของชาวลาว ปัญหาหลักของลาวคือการพัฒนาประเทศ ลาวเองก็ตระหนักดีถึงความสำคัญของภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ ดังจะเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของนายแสงสมพน วิระบุท (Sengsomphone Viravouth) ที่ว่า “ปัจจุบันนักเรียนระดับประถมศึกษาบางคน เรียนโปรแกรมสองภาษา (Bilingual Curriculum) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จะต้องเรียนภาษาอังกฤษ ผู้ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนต้องเรียนภาษาของเพื่อนบ้าน รวมถึงภาษาไทยและเวียดนาม”¹³ ด้วยระดับการพัฒนาประเทศที่ยังไม่สูงนัก ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) ของลาวยังไม่สูงมากนัก คืออยู่ในระดับการพัฒนาปานกลาง (0.524) พลเมืองลาวยังต้องได้รับการพัฒนาทักษะอาเซียนอยู่ เช่น การเป็นผู้นำ การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น มีรายงานระบุว่าลาว นั้นกระตือรือร้น เป็นอย่างยิ่งในการให้การศึกษาแก่ประชาชนในทุกกระดับ (The Nation, 28 มีนาคม 2454, หน้า 3A) นี่อาจเป็นดัชนีที่บ่งชี้ให้เราทราบว่า ประชาชนชาวลาว และรัฐบาลของลาวมีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน โดย

11

http://www.seameo.org/index.php?option=com_content&task=view&id=62&Itemid=85

¹² <http://data.worldbank.org/country/lao-pdr> [9 May 2012]

¹³ Interview of Sengsomphone Viravouth by the *Nation*, dated 20 June 2011

ภาพรวม ลาวมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมประชาคมอาเซียน แต่ลาวยังขาดปัจจัย เช่น ระบบการศึกษาที่ยังล้าหลัง ขาดเงินทุนสนับสนุน ยังคงต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากต่างประเทศอีกมาก รัฐธรรมนูญของลาว¹⁴ กำหนดเอาไว้ว่ารัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาให้ประชาชนอย่างทั่วถึง (มาตรา 22) และส่งเสริมสนับสนุนการรักษาศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (มาตรา 23) ทั้งนี้ยังได้ระบุเอาไว้ว่าลาวห้ามไม่ให้มีกิจกรรมและการนำเสนอสื่อใดๆที่เป็นภัยคุกคามทางวัฒนธรรมของลาว

5. ประเทศมาเลเซีย (Malaysia)

มาเลเซียจัดเป็นชาติที่มีรายได้ระดับกลางค่อนข้างสูง (upper middle income)¹⁵ โดยรวมแล้ว มาเลเซียมีระบบเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง หากพิจารณาจากดัชนีความฉลาดทางภาษาอังกฤษของ English First อันดับหนึ่งของประเทศมาเลเซีย คะแนน EF EPI อยู่ที่ระดับ 9 คือมีระดับความสามารถ สูง ผลสอบ TOEFL iBT ในช่วงเดือนกันยายน ค.ศ. 2005 ถึงเดือนธันวาคม ค.ศ. 2006 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 89 คะแนน ซึ่งถือว่าสูงมาก ทำให้เราอาจอนุมานได้ว่า ความสามารถทางภาษาของชาวมาเลเซียมีสูง และความพร้อมทางด้านนี้ของประเทศย่อมมีสูงตามตัวไปด้วย แม้จะมุ่งเรียนภาษาอังกฤษแต่มาเลเซียยังให้ความสำคัญยิ่งกับภาษา มาเลย์ (Malay) อันเป็นภาษาประจำชาติ นายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย คะโต๊ะ เสรี นาจิบ ราซัค ได้ให้ความสำคัญกับทั้งภาษาอังกฤษและภาษาบาฮาซา มาเลเซีย ดังส่วนหนึ่งของคำปาฐกถาที่ว่า “เราต้องมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโลกมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่า หากเราเรียนภาษาอังกฤษ เราจะไม่ให้ความสำคัญกับภาษาบาฮาซาของเรา” Gomez, Lydia (2011, April 4) มาเลเซียมีเป้าหมายในการเป็นประเทศพัฒนาแล้ว (developed country) ทำให้การพัฒนาทักษะของชาวมาเลเซีย (Malaysians) มีทิศทางและความชัดเจน อันจะเห็นได้จากการกำหนดวิสัยทัศน์ 2020 ที่ต้องการพัฒนาประเทศไปสู่สถานะของการเป็นชาติที่พัฒนาแล้ว ในส่วนของแนวนโยบายการพัฒนาของประเทศนั้น มาเลเซียไม่ได้มุ่งพัฒนาเฉพาะ

¹⁴ Constitution of the Lao People's Democratic Republic [Lao People's Democratic Republic], No.25/NA, 6 May 2003, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b5221a.html> [accessed 1 October 2012]

¹⁵ <http://data.worldbank.org/country/malaysia>

เศรษฐกิจเท่านั้น คำกล่าวของอดีตนายกรัฐมนตรี ดร. มหาเธ โมหะหมัด ในคำนำของ
วิสัยทัศน์ 2020 เน้นย้ำถึงความสำคัญในการพัฒนาในทุกๆด้าน อันรวมถึงด้านสังคมและ
วัฒนธรรม¹⁶

เมื่อเร็วๆนี้มาเลเซียได้เปิดเผยถึงแผนการศึกษาของชาติ (Malaysia Education Blueprint
2013-2025) เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของชาติให้ทัดเทียมกับประเทศพัฒนาแล้ว
โดยได้ระบุว่า นักเรียนทุกคนควรมีลักษณะอันพึงประสงค์ 6 ลักษณะ คือ (1) มีความรู้ดี (2)
มีทักษะในการคิด (3) ทักษะการเป็นผู้นำ (4) รู้สองภาษา (5) มีจรรยาบรรณ และ (6) รักษา
ไว้ซึ่งลักษณะของชาติ¹⁷

6. ประเทศพม่า (Myanmar)

พม่าเคยอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษเกือบหนึ่งร้อยปี (ค.ศ. 1901-1969) ในอดีต
ภาษาอังกฤษมีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มชนชั้นปกครอง (Elites) ของพม่า
ปัจจุบันพม่ายังมีปัญหาในด้านการเข้าถึงการศึกษา (Access) อันรวมถึงภาษาอังกฤษอีกด้วย
หนังสือพิมพ์อิระวะดีเพรส (The Irrawady Press)¹⁸ ได้รายงานให้เราทราบถึงสถานการณ์
การศึกษาภาษาอังกฤษของพม่า ว่า โรงเรียนเอกชน (Private Schools) ในพม่าได้รับ
ความนิยมมากขึ้นเนื่องจากการปิด โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยของรัฐบาลพม่า โรงเรียน
เอกชนเกือบทุกแห่งใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน นักเรียนถูกห้ามไม่ให้ใช้ภาษาแม่
พื้นเมืองในเขต โรงเรียน สิ่งหนึ่งที่เราควรให้ความสำคัญคือการเอาใจใส่ของการศึกษา
ภาคเอกชน ซึ่งเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในพม่า อันเป็นผลมาจากปัญหาของประเทศพม่า¹⁹
ผลสอบภาษาอังกฤษของพม่า เช่น ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบ TOEFL iBT ในระหว่างปี 2005-
2006 ของประเทศคือ 73 คะแนนซึ่งสูงกว่าไทย เวียดนาม ลาวและกัมพูชา ดังนั้นหาก
พิจารณาเฉพาะมิติทางด้านภาษาเราอาจบอกได้ว่าพม่ายังมีปัญหาด้านการให้บริการระบบ
สาธารณูปโภคทางการศึกษาและการเข้าถึงระบบการศึกษา

¹⁶ Mohamad, M. (1991). The way forward: Vision 2020.

<http://www.wawasan2020.com/vision/>, accessed on September 12, 2012.

¹⁷ Priyakorn Pusawiro. So, Where is our master plan? *The Nation*. 17 September 2012

¹⁸ http://www.irrawaddy.org/article.php?art_id=3007

¹⁹ Burma's two-tiered education system, Mizzima News, from
<http://www.bnionline.net/interview/mizzima/>

นางองซาน ซูจี ผู้นำฝ่ายค้านของพม่าได้กล่าวปาฐกถาในโอกาสที่เธอได้เดินทางมาเข้าร่วมการประชุม World Economic Forum on East Asia ที่ประเทศไทยเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2555 ว่า พม่าต้องการความช่วยเหลือจากประชาคมระหว่างประเทศในการพัฒนาระบบการศึกษาในทุกๆด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษา²⁰ และพม่ามีผู้จบปริญญาเอก (Ph D Holders) น้อย (*The Nation*, 2 มิถุนายน 2555) ข้อมูลนี้ก็ตรงกับข้อมูลจาก ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ที่ระบุว่าพม่ามีดัชนีการพัฒนาด้านการศึกษาที่ 149 ซึ่งถือว่าต่ำมาก ความรู้และทักษะในการทำงานของชาวพม่าจึงยังต่ำกว่าชาติอาเซียนอื่นๆ²¹ จากข้อมูลเพียงเท่านี้และข้อมูลพื้นฐานการศึกษาที่ให้ไว้ก่อนหน้านี้ เราอาจสรุปได้ว่าพม่ายังมีความพร้อม

น้อยและมีความจำเป็นในการมตัวสูงในด้านการพัฒนาทักษะการทำงาน พม่ามีเจตคติต่อในทางบวกต่ออาเซียน เนื่องจากประชาชนชาวพม่าย่อมได้ประโยชน์หากพม่าเข้าไปมีส่วนในการสร้างประชาคมอาเซียน เราจึงอนุมานได้ว่าชาวพม่าโดยส่วนใหญ่ต้องการร่วมมือกับอาเซียน มีชาวพม่าจำนวนไม่น้อยที่แสวงหาโอกาสที่ดีกว่าในชีวิตโดยการทำงานในประเทศไทย ถ้ามว่าเจตคติของเขาต่ออาเซียนจะเป็นเช่นไรนั้น เราอาจตอบไม่ได้ อดนี้ David Scott Mathieson²² ได้อธิบายสถานการณ์ในพม่าเอาไว้ว่าแรงงานพม่าในไทยอาจมีสูงถึงสองล้านคน

หากพิจารณาแผนพัฒนาร่วมระหว่างพม่ากับยูเอ็น (United Nations Strategic Framework 2012-2015 UNDAF)²³ แล้วจะพบว่าพม่าเริ่มเปิดประเทศมากยิ่งขึ้นมีทิศทางในทางบวกต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศ เรายังพบความพยายามของพม่าในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ในรายงานที่เรียกว่า Myanmar: national report ในการประชุมที่กรุงเจนีวา²⁴ (48th session of the International Conference on Education, ICE: "Inclusive Education: The Way of the Future", Geneva, 25-28 November 2008) ในปี ค.ศ. 2008

²⁰ "Suu Kyi Urges World to Keep Pressure on Nay Pyi Taw" *The Nation*, 2 June 2012, p. A1.

²¹ "Myanmar: Asia's newest investment hotspot" in World Economic Forum special edition of *The Nation*, 2 June 2012.

²² http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/ME17Ae01.html [7 May 2012]

²³ http://planipolis.iiep.unesco.org/format_liste1_en.php?Chp2=Myanmar

²⁴ http://planipolis.iiep.unesco.org/format_liste1_en.php?Chp2=Myanmar

แสดงให้เห็นถึงปัญหาในการศึกษา การเข้าถึงการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มเช่น กระ
เหรียง

7. ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines)

ในส่วนของรายได้ประชาชาติต่อหัวนั้น การรายงานล่าสุดคือในปี ค.ศ. 2011 ธนาคารโลก
ถือว่าประเทศฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรปานกลางค่อนข้าง
ต่ำ ซึ่งต่ำกว่าอินโดนีเซียเล็กน้อย ด้วยประชากรที่มีเกือบ 100 ล้านคน การศึกษาถือเป็น
จุดเด่นของฟิลิปปินส์ ในอดีตที่ผ่านมา นักเรียนนักศึกษาไทยบางส่วนเลือกที่จะไปเรียนที่
ฟิลิปปินส์ สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของฟิลิปปินส์ทางการศึกษา หากพูดถึงความ
พร้อมของฟิลิปปินส์แล้ว ถือว่าไม่เป็นสองรองชาติสมาชิกใดแน่นอน ตัวชี้วัดหนึ่งที่
น่าสนใจคือการเข้ามาศึกษาของนักศึกษาต่างชาติในฟิลิปปินส์ ในปี พ.ศ. 2554 นี้มีสูงถึง
เกือบสองหมื่นคน (Jason Gutierrez, 2554) ตัวเลขนี้ยังไม่นับรวมตัวเลขของนักเรียน
นักศึกษาจากจีนและเกาหลีใต้ที่นิยมเดินทางไปศึกษาภาษาอังกฤษในระยะเวลาอันสั้นๆ
ฟิลิปปินส์มีสถาบันทางการศึกษากว่า 2,100 แห่งพร้อมให้บริการการศึกษาและเปิดนัก
สูตรที่ใช้ภาษาอังกฤษเตรียมพร้อมเอาไว้แล้ว
จุดแข็งของฟิลิปปินส์คือ ภาษาอังกฤษ ในอดีตเราพบว่า นักศึกษาไทยนิยมไปเรียนที่
ฟิลิปปินส์ เนื่องจากมีการเรียนโดยใช้ภาษาอังกฤษ และในอดีตนั้น ฟิลิปปินส์ได้รับการยก
ย่องว่าเป็น “ไข่มุกแห่งเอเชีย” แต่ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยในฟิลิปปินส์ไม่ใช่เป้าหมายหลักใน
การศึกษาต่อต่างประเทศของไทยอีกต่อไป (Natapanu Nopakun, *The Nation*, 26 May
2011) มีตัวเลขที่ยังไม่ได้รับการยืนยันว่าประชากรกว่าร้อยละ 60 ของฟิลิปปินส์สามารถ
สื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้
ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมลได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาของฟิลิปปินส์ว่า “ประเทศ
ฟิลิปปินส์เป็นประเทศที่มีการศึกษาดีในระบบ โครงสร้าง อย่างเช่น ภาษาอังกฤษ” สิ่งที่เรา
ควรคำนึงถึงก็คือฟิลิปปินส์ส่งออกการศึกษา นอกจากจะมีสถาบันทางการศึกษาจำนวนนับ
พันแล้ว ยังมีนโยบายที่เปิดกว้างทางการตรวจคนเข้าเมือง การสร้างความรู้ การเรียนรู้ของ
ประชากรฟิลิปปินส์นั้นไม่ใช่เรื่อง การที่ฟิลิปปินส์นิยมไปทำงานต่างประเทศ จนกลายเป็น
วัฒนธรรมของประเทศทำให้ชาวฟิลิปปินส์ต้องศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ กฎหมาย
วัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามฟิลิปปินส์ยังมีการขาดแคลนทรัพยากรและปัญหา
ความยากจนอยู่ทำให้อาจจะเป็นอุปสรรคบ้างในการเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสาร ตลอดจน

ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนพลเมืองของตนในเรื่องเกี่ยวกับอาเซียน อันเป็นการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาของฟิลิปปินส์มีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2555 (เดือนมิถุนายน) ฟิลิปปินส์จะเริ่มใช้ระบบการศึกษาของสากล 12 ปี คือเริ่มจาก เกรดหนึ่ง ถึง เกรดที่ 12 แบบอเมริกัน (แบบไทย) และกำหนดให้โรงเรียนรัฐบาลเริ่มให้บริการการสอนในระดับชั้นอนุบาลเพิ่มเติม สิ่งนี้แสดงถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของสากล

ทักษะหนึ่งที่คนฟิลิปปินส์มีสูงคือการอาศัยอยู่ร่วมกับความแตกต่าง เนื่องจากเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางด้านภาษาและวัฒนธรรม เว็บไซต์แห่งหนึ่งได้ประเมินจุดแข็งของฟิลิปปินส์เอาไว้ว่า แรงงานของฟิลิปปินส์เป็นที่ต้องการอย่างมากในหลายส่วนของโลกเนื่องจากพวกเขามีทักษะวิชาชีพและมีความชำนาญในภาษาอังกฤษและความสามารถในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ อีกทั้งยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมและประเพณีใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี²⁵

8. ประเทศสิงคโปร์ (Singapore)

สิงคโปร์ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติอื่นใด นอกจากความสามารถและประสิทธิภาพของคนสิงคโปร์เอง จึงไม่แปลกที่คนสิงคโปร์ (Singaporeans) ให้ความสำคัญยิ่งต่อการศึกษา การพัฒนาคนให้มีความสามารถและคุณธรรมจึงเป็นเป้าหมายของสิงคโปร์ การประเมินจากธนาคารโลกเองก็ชี้ให้เห็นถึงจุดแข็งของสิงคโปร์ในมิติของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในส่วนของอาเซียน สิงคโปร์ให้ความสำคัญยิ่งต่อการสร้างประชาคมอาเซียน และอาจกล่าวได้ว่า สิงคโปร์มีความพร้อมมากที่สุดในส่วนของการศึกษา ยุทธศาสตร์ของสิงคโปร์คือการเจริญเติบโตไปพร้อมๆ กับอาเซียน สิงคโปร์จัดเป็นประเทศที่มีรายได้สูง (High income)²⁶ ตามรายงานของธนาคารโลก สิงคโปร์มีจีดีพี ปี 2010 อยู่ที่ 208,765,019,308 เหรียญสหรัฐ มีรายได้ต่อหัว GNI per Capita สูงถึง 40,070 เหรียญดอลลาร์สหรัฐต่อปี อย่างไรก็ตาม รายได้ประชาชาติต่อหัวของสิงคโปร์เพิ่มขึ้นเป็น 59711 ดอลลาร์ต่อปี ในปี ค.ศ. 2011 ซึ่งสูงเป็นอันดับหนึ่งของอาเซียน

²⁵ The Education System in Philippines from <http://www.spainexchange.com/guide/PH-education.htm> (25 พฤษภาคม)

²⁶ <http://data.worldbank.org/country/singapore>

ในส่วนของหลักสูตรการเรียนการสอนนั้น สิงคโปร์สร้างหลักสูตรที่ชัดเจนและกำหนด
ยุทธศาสตร์ในการก้าวเป็นผู้นำทางด้านการศึกษาของอาเซียนและเอเชีย การศึกษาของ
สิงคโปร์นั้นมีมาตรฐานระดับสากล ดังจะเห็นได้จากการจัดอันดับสถาบันการศึกษา
ระดับอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัยในสิงคโปร์ขึ้นไปอยู่ในอันดับต้นๆของโลก สิงคโปร์มี
นโยบายแบบ Secularism คือแยกการปกครองออกจากศาสนาและลัทธิทางความเชื่อต่างๆ
สิงคโปร์ให้อิสระในการนับถือศาสนา ศาสนาพุทธ (42.5%) อิสลาม (14.9%) คริสต์
(14.5%) ฮินดู (4%) มีผู้ที่ไม่นับถือศาสนาใดๆสูงถึง 25% สำหรับนโยบายเกี่ยวกับภาษานั้น
สิงคโปร์มีความระมัดระวังเป็นพิเศษ สิงคโปร์เน้นนโยบายพหุภาษา โดยกำหนดให้ภาษา
อังกฤษ มาลายู จีนกลาง ทมิฬ เป็นภาษาอย่างเป็นทางการเรียกว่า Official Language โดยมี
มาลายูเป็นภาษาประจำชาติและอังกฤษเป็นภาษาราชการ
ด้วยระดับของการพัฒนาประเทศระดับสากล เช่นผลสอบ PISA และ PIRLS (2006)
สิงคโปร์มีความพร้อมสูงในมิติของทักษะที่สำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียน (Asean
Skills) กอปรกับดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) ของประเทศที่สูงมาก (0.866) ซึ่งสูงที่สุดใน
อาเซียนทำให้แนวโน้มที่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนชาวสิงคโปร์จะมีทักษะที่จำเป็น
ในการสร้างประชาคมอาเซียนให้ประสบความสำเร็จจึงมีความเป็นไปได้สูง
การที่เป็นประเทศพหุวัฒนธรรม (Multi-cultural Society) และการที่สิงคโปร์มีการพัฒนา
ทางด้านเศรษฐกิจที่ สิงคโปร์เปิดประเทศต้อนรับแรงงานชาวต่างชาติมานานพอสมควร จึง
ไม่แปลกที่การสำรวจถึงทัศนคติของคนสิงคโปร์จะพบว่ายังสองจิตสองใจในการเข้าสู่
ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้เนื่องจากขนาดของประเทศ การจัดการด้านแรงงานจึงเป็นสิ่งที่
สิงคโปร์ให้ความสำคัญมาก ปัญหาที่น่าหนักใจที่สุดของสิงคโปร์คือความวิตกกังวลใน
เรื่องของโครงสร้างของสังคม สิงคโปร์วิตกกังวลสูงเกี่ยวกับสัดส่วนทางชาติพันธุ์ของ
ประชากรที่อาจเปลี่ยนแปลงไป คำปราศรัยของนายกรัฐมนตรีนายลี ฮเซียน
ลุง (Lee Hsien Loong)²⁷ สะท้อนให้เห็นถึงข้อวิตกกังวลในเรื่องนี้ ในการปราศรัยนายลีได้
ย้ำให้เห็นถึงนโยบายหลักของสิงคโปร์ในเรื่องการเป็นรัฐที่มีองค์ประกอบทางชาติพันธุ์ที่
หลากหลาย โดยได้กล่าวว่าขอให้ชาวสิงคโปร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนกลุ่มน้อยที่นี้ จงไว้ใจ
ว่าจะไม่ให้มีจำนวนผู้อพยพเข้าเมือง (immigrants) ทำลายความเป็นสัดส่วนที่ลงตัวทางชาติ
พันธุ์ของสิงคโปร์ สัดส่วนที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้คืออยู่แล้ว มีความปรองดองทางด้านศาสนา
และชาติพันธุ์คืออยู่แล้ว อย่างไรก็ตามยังมีความวิตกกังวลอยู่ในหมู่ชาวสิงคโปร์บางส่วนที่

²⁷ http://www.channelnewsasia.com/nd2010/Rally2010_M.pdf

มองว่าการไหลบ่าของแรงงานต่างชาติจะทำให้คนสิงคโปร์ต้องแข่งขันมากยิ่งขึ้น นโยบายแห่งรัฐของสิงคโปร์นั้นเรียกได้ว่า โปรอเอเชียอย่างมาก ดังจะเห็นได้จาก การแสดงตัวเป็นผู้นำในหลายๆด้าน เช่น การให้ทุน ASEAN²⁸ แก่นักศึกษาชาติสมาชิกอื่นๆ เช่น ไทย อินโดนีเซีย เป็นต้น

9. ประเทศเวียดนาม (Vietnam)

การเร่งพัฒนาประเทศหลังสงครามของเวียดนาม โดยเฉพาะการพัฒนาประเทศภายใต้ นโยบาย Doi Moi ในปี ค.ศ. 1986 บ่งบอกให้เราทราบถึงท่าทีของเวียดนาม ในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการเข้าไปมีส่วนในการดำเนินการของอาเซียนของเวียดนามย่อมมีความหมายต่อการพัฒนาชาติของเวียดนาม

ความสามารถทางภาษาอังกฤษของชาวเวียดนามพบว่าเวียดนามมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเช่นเดียวกับสมาชิกส่วนใหญ่ของอาเซียน เวียดนามได้หันมาให้ความสนใจในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งได้กลายเป็นที่นิยมมากขึ้นเป็นภาษาที่สองการศึกษาภาษาอังกฤษอยู่ในขณะนี้ ในส่วนของภาษาอังกฤษนั้น ค่าเฉลี่ยคะแนนสอบ TOEFL iBT ในระหว่างปี 2005-2006 ของเวียดนามคือ 71 คะแนนซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของไทยอยู่เพียง 1 คะแนน แม้เราจะไม่ทราบผลสอบ PISA ของเวียดนามแต่เราก็อาจจะสามารถอนุมานได้จากวัฒนธรรมพื้นฐานของการเรียนรู้ของเวียดนาม เวียดนามนั้นเคยได้รับอิทธิพลสูงจากอารยธรรมใกล้เคียงที่ใหญ่กว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดของลัทธิขงจื้อ (confucianism) ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา อีกตัวบ่งชี้หนึ่งคือจำนวนงบประมาณที่เวียดนามทุ่มลงไปเพื่อยกระดับการพัฒนาการศึกษาของประเทศ

ธนาคารโลกได้ประเมินว่า เวียดนามมีแผนที่จะก้าวขึ้นเป็นประเทศอุตสาหกรรมและทันสมัยภายในปี 2020 ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมล่าสุดของเวียดนาม (Socio-Economic Development Strategy (2011-2020)²⁹ ได้ระบุเป้าหมายในการทำให้แผน

²⁸ <http://www.moe.gov.sg/education/scholarships/asean/> (12 มีนาคม 2555)

²⁹ Vietnam Development Report (VDR) 2012: Market Economy for A Middle-income Country from <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/EASTASIAPACIFICEX>

เป็นจริง โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง (stabilize the economy) สร้างระบบสาธารณูปโภคที่ได้มาตรฐานระดับโลก (build world-class infrastructure) สร้างแรงงานระดับฝีมือ (create a skilled labor force) และ สร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางการตลาด (strengthen market-based institutions) รายงานดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นถึงทิศทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเวียดนาม อันรวมถึงทักษะในการสร้างประชาคมอาเซียน ต้องอาศัยทักษะทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ไอที อย่างไรก็ตามดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) ของเวียดนามยังไม่สูงมากนัก คืออยู่ในระดับการพัฒนาปานกลาง (0.593)³⁰ เวียดนามจะได้ประโยชน์มากจากการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน ทักษะของคนเวียดนามที่มีต่อการสร้างประชาคมอาเซียนจึงเป็นไปในทิศทางบวก อนึ่งรัฐธรรมนูญของเวียดนามเน้นความเป็นปึกแผ่นของชาติที่มีผู้คนจากหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน ให้สิทธิแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในการอนุรักษ์ภาษา และวัฒนธรรมของตน

10. ประเทศไทย (Thailand)

แผนและทิศทางการศึกษาของไทยก็เช่นเดียวกับแผนการศึกษาของชาติสมาชิกอื่นๆของอาเซียนคือ การสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพลเมืองของตนและเตรียมคนให้พร้อมคือให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่สร้างสรรค์ต่อการสร้างประชาคมอาเซียน ในส่วนของภาษาอังกฤษ ไทยยังต้องใช้ความพยายามมากขึ้นในการส่งเสริมให้คนไทยใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างดีและกว้างขวางมากขึ้น ไทยเรานำแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ 9 ที่เริ่มใช้เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศและยึดมั่นในแนวทางนั้นเรื่อยมา ปัจจุบันเรากำลังอยู่ในแผนฯที่ 11 เน้นสังคมบริการ (Services) หรืออุตสาหกรรมบริการ ต้องพัฒนาคนให้ทำงานเก่งเป็นคนที่ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกและมีอัตลักษณ์ความเป็นไทยที่ดี ท่ามกลางกระแสการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างๆเข้ามาในประเทศไทยเราต้องเผชิญกับความท้าทายในการธำรงรักษาความเป็นไทยที่ดีเอาไว้ ซึ่งการที่ไทยได้บูรณาการแนวคิด

T/VIETNAMEXTN/0,,contentMDK:22416790~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:387565,00.html [9 May 2012]

³⁰ Human Development Report 2011 - "Human development statistical annex". HDRO (Human Development Report Office) United Nations Development Programme, pp. 127–130. [31 กรกฎาคม 2555]

ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Royal Sufficiency Theory) นั้นมีความเหมาะสมยิ่ง และเป็นทิศทางที่ยั่งยืน หากเราพิจารณารายละเอียดของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) นั้นเราจะพบว่า ปรัชญาหลักและกรอบแนวคิดของแผน คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือการยึดทางสายกลาง รู้จักพอประมาณ อย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก

หากพิจารณาโดยละเอียดจะพบว่า ชาติสมาชิกอาเซียนต่างต้องการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพและคุณลักษณะทางวัฒนธรรมของชาติของตนกันทั้งนั้น เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และกัมพูชา ไทยเราเองก็เช่นกัน การที่เรานำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Theory) มาเป็นแก่นในการดำเนินการพัฒนาประเทศจึงเป็นการดำเนินนโยบายในเชิงรุกและเชิงรับไปพร้อมๆกัน

สรุป

การเตรียมความพร้อมทางด้านการศึกษาเพื่อสร้างประชาคมอาเซียนของชาติสมาชิกทั้งสิบของอาเซียนภายใต้พลวัตแห่งโลกาภิวัตน์นั้นต้องเผชิญกับความท้าทายในมิติทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคมและการเมือง ซึ่งมีความซับซ้อนสูงและการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทุกประเทศต่างเผชิญกับความท้าทายและโอกาสที่คล้ายคลึงกัน โจทย์ที่ต้องตอบของทุกชาติสมาชิกก็คือการจัดการศึกษาให้มีทั้งปริมาณและคุณภาพที่ดีเพื่อสร้างพลเมืองที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแห่งชาติของตนเป็นเอกลักษณ์และในขณะเดียวกันก็สร้างพลเมืองที่มีความเป็นสากลสามารถแข่งขัน มีทักษะความรู้ความสามารถที่ดี เพื่อรักษาเอาไว้ซึ่งความเป็นรัฐชาติที่มีความมั่นคง ก้าวหน้าและยั่งยืน

การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงาน
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ประสิทธิ์ ไชยศรี

บทคัดย่อ

การพัฒนาารูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2. เพื่อสร้างและพัฒนาารูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3. เพื่อประเมินความสอดคล้องของารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยประธานและกรรมการ สภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน โดยแบ่งเป็นประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ จำนวน 40 คน กรรมการ สภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 260 คนรวม 300 คน ผลการวิจัยพอสรุปได้ว่า สภาพในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับที่สูง มีลักษณะการมีส่วนร่วมในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏในทุกระดับและทุกภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และารูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาพัฒนามาจาก "โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์" ได้มีพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ ยกฐานะวิทยาลัยครู ให้เป็น "สถาบันราชภัฏ" โดยให้สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (http://www.thailaws.com/body_thaiacts_a18.htm) มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนา

เทคโนโลยี ทุนบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลิตรายและส่งเสริมวิทยฐานะครูจากนั้น ในปี พ.ศ. 2547 สถาบันราชภัฏ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "มหาวิทยาลัยราชภัฏ" ตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏตั้งเช่นปัจจุบัน จากพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 23 ให้มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีสภาคณาจารย์และข้าราชการ ประกอบด้วย ประธานสภาและกรรมการสภาซึ่งเลือกจากคณาจารย์ประจำ และข้าราชการของ มหาวิทยาลัย องค์ประกอบ จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการได้มา วาระการดำรง ตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของประธานสภาและกรรมการสภาดามวรรคหนึ่ง ตลอดจนการประชุมของสภาคณาจารย์และข้าราชการและการเรียกประชุมคณาจารย์และ ข้าราชการให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

สำหรับบทบาทและหน้าที่ของสภาคณาจารย์และข้าราชการตามความในมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 อาจสรุปได้ 4 ประการคือ ให้ คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในกิจการของมหาวิทยาลัยและการพัฒนามหาวิทยาลัยต่อ อธิการบดีหรือสภามหาวิทยาลัย แสวงหาแนวทางร่วมกันเพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของ คณาจารย์ และข้าราชการ ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพพิทักษ์ ผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่อธิการบดี หรือสภามหาวิทยาลัย มอบหมายและเรียกประชุมคณาจารย์และข้าราชการเพื่อพิจารณากิจการของมหาวิทยาลัย นำเสนอความคิดเห็นต่อสภามหาวิทยาลัยการปฏิบัติหน้าที่ของสภาคณาจารย์และ ข้าราชการถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการและการดำเนินการใดๆในการปฏิบัติหน้าที่โดย ขอบยอมได้รับความคุ้มครองและไม่เป็นเหตุในการดำเนินการทางวินัย

จากการปฏิบัติงานของสภาคณาจารย์และข้าราชการตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ซึ่งมีแนวคิด เพื่อให้สภาคณาจารย์ แยกตัวออกจากฝ่าย บริหาร เพื่อต้องการทำให้สภาคณาจารย์แยกจากฝ่ายบริหาร โดยเด็ดขาด โดยการห้ามผู้ ดำรงตำแหน่งบริหารมาเป็นสมาชิกสภาคณาจารย์ ประกอบกับมีผู้สนใจสมัครเป็นสมาชิก สภาคณาจารย์ค่อนข้างน้อย จึงเปิดโอกาสให้ผู้ที่มิคุณสมบัติไม่เหมาะสม หรือไม่ชอบฝ่าย บริหารเข้ามาเป็นสมาชิกสภาคณาจารย์จำนวนมากทำให้ผู้บริหารเกิดความหวาดระแวง ขาดความเชื่อถือองค์กรสภาคณาจารย์ จึงทำให้เกิดปัญหาสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ

ประการแรก ขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสถานที่บุคลากรงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมประจำ และกิจกรรมพิเศษทำ

ให้การทำกิจกรรมอยู่ในขอบเขตที่จำกัดมากหรือต้องทำกิจกรรมตามแนวทางที่ฝ่ายบริหารกำหนด

ประการที่สอง ฝ่ายบริหารแทรกแซงการทำงานของสภาคณาจารย์ สภาคณาจารย์บางแห่งถูกฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัยเข้ามาแทรกแซงการทำงานของสภาคณาจารย์ เช่น การขอตรวจข่าวสารที่จะพิมพ์เผยแพร่ การสั่งห้ามทำกิจกรรมบางอย่าง การส่งคนของฝ่ายบริหารเข้ามาเป็นสมาชิกสภาคณาจารย์ การมอบหมายงานที่ไม่ใช่บทบาทหน้าที่ของสภาคณาจารย์ให้ทำ ฯลฯ

ประการที่สาม ฝ่ายบริหารไม่ค่อยยอมรับข้อเสนอหรือมติใดของสภาคณาจารย์ โดยเกรงว่าจะเสียศักดิ์ศรีภาพพจน์ หรือเป็นการพ่ายแพ้ถ้ายังไม่มีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ สภาคณาจารย์และฝ่ายบริหารจะมีความขัดแย้งกันมากขึ้นเรื่อย ๆ กลายเป็นเรื่องทำนองฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อมหาวิทยาลัยและสังคม ในยุคที่มหาวิทยาลัยต้องปรับตัว และขัดแย้งทำไมจึงไม่ร่วมกันเปลี่ยนแนวคิดให้มีฝ่ายบริการที่มีความเข้มแข็งในการทำงาน สภาคณาจารย์เป็นองค์กรที่เข้มแข็งมีศักยภาพในการให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ ประเมิน และรักษาผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัย เพราะถ้าให้โอกาสทุกฝ่ายทำหน้าที่อย่างเต็มที่อย่างเต็มความสามารถบนหลักของธรรมรัฐ (good governance) แล้ว เชื่อว่าจะก่อให้เกิดผลดีต่อมหาวิทยาลัยและส่วนรวมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาและแนวคิดในการบริหารในระดับอุดมศึกษาดังกล่าว บทบาทและหน้าที่ของสภาคณาจารย์และข้าราชการ นั้นมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การพัฒนา มหาวิทยาลัยให้สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติให้มากที่สุด จากอดีตที่สภาคณาจารย์ไม่ค่อยมีบทบาทในการพัฒนามหาวิทยาลัย มาสู่ยุคปัจจุบันและโลกอนาคตที่สภาคณาจารย์ต้องให้ข้อเสนอแนะที่ดี และสนับสนุนฝ่ายมหาวิทยาลัยให้ทำงานพัฒนามหาวิทยาลัยในกรอบของธรรมรัฐ และประการที่สำคัญที่สุดคือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้นำเอาข้อเสนอแนะของสภาคณาจารย์และข้าราชการ ไปดำเนินการให้เป็นรูปธรรมหรือไม่อย่างไร

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหาร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การใช้ภาวะผู้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) กระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย การระดมคิด การวางแผน การต่อรองและตัดสินใจ การร่วมกันดำเนินการ การร่วมกันประเมินผล การ

ร่วมรับผลประโยชน์ และภารกิจหน้าที่ของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยในต่างประเทศได้สรุป บทบาทและหน้าที่ของสภาคณาจารย์และข้าราชการ โดยการรวม เป็นด้านๆ ประกอบด้วย ให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัย พิทักษ์ผลประโยชน์ เรียกประชุมคณาจารย์ ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เป็นตัวแทนคณาจารย์ ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของคณาจารย์ ซึ่งได้นำมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่า สภาคณาจารย์และข้าราชการมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏมากน้อยเพียงใด รูปแบบการมีส่วนร่วมตามบทบาทของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารมหาวิทยาลัยควรเป็นไปในลักษณะใด ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมของของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาพรวมต่อไปในอนาคต

ข้อคำถามของการวิจัย

1. สภาพในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏ
3. เพื่อประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ และ เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารมหาวิทยาลัยฯแบบมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาองค์ประกอบหลัก การมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อย

ขั้นที่ 3 จัดทำเครื่องมือ เพื่อสอบถามสภาพการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ รายละเอียดขั้นตอนการจัดทำเครื่องมือ ดังรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaires) ซึ่ง ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดังรายละเอียด

แบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaires) ใช้เพื่อศึกษาวิเคราะห์ สภาพของการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยนำข้อสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการแนวคิดทฤษฎี และสรุปตามหลักการของการมีส่วนร่วม แล้วสร้างข้อคำถามของแบบสอบถาม เพื่อนำไปสอบถามความคิดเห็นจาก สภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งแบบสอบถามในครั้งนี้ใช้สอบถามความคิดเห็นของประธานสภาคณาจารย์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน เป็นแบบ เลือกตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้เป็นตัวเลือก (force choice) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพการณ์มีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารมหาวิทยาลัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีของนักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจำแนกข้อคำถามตามตัวแปรย่อย ซึ่งเป็นชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนา และสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามขึ้นตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามฉบับที่อ้างอิง แล้วนำผลการศึกษามาสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item – Objective Congruence) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับผู้ให้ข้อมูลในสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 แห่ง

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach 1974 : 161) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

ขั้นที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูล โดยมีประชากร ประกอบด้วย ประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการและกรรมการสภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยัง มหาวิทยาลัยราชภัฏ ขอความอนุเคราะห์เพื่อให้บุคลากรในสังกัดได้ตอบแบบสอบถาม

2. ดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังมหาวิทยาลัยราชภัฏในการวิจัย และนัดหมายเพื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง

เพื่อให้การวิเคราะห์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนโดยคำนวณค่าสถิติ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้สร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสอบถามความคิดเห็นของประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ค่าทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลผลใช้เกณฑ์ดังนี้

2.1 เกณฑ์การให้คะแนน มีเกณฑ์การให้ค่าคะแนน ดังนี้

2.1.1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5 คะแนน
2.1.2 เห็นด้วย	ให้คะแนน 4 คะแนน
2.1.3 ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
2.1.4 ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 2 คะแนน
2.1.5 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1 คะแนน

2.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดย วิธีหาค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลผลใช้เกณฑ์ ดังนี้ (สาวิตรี โรจนะสมิต อาร์โนลด์, 2553)

ค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 - 5.00	รูปแบบการพัฒนามีความเหมาะสมมากที่สุด
3.50 - 4.49	รูปแบบการพัฒนามีความเหมาะสมมาก
2.50 - 3.49	รูปแบบการพัฒนามีความเหมาะสมปานกลาง
1.50 - 2.49	รูปแบบการพัฒนามีความเหมาะสมน้อย
1.00 - 1.49	รูปแบบการพัฒนามีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 การจัดทำร่างรูปแบบ ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 จัดทำร่างรูปแบบ ตามองค์ประกอบที่ได้จากระยะที่ 1 การดำเนินการวิจัยในขั้นนี้ เป็นการร่างรูปแบบการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยได้ร่าง และออกแบบส่วนประกอบ และข้อกำหนดของรูปแบบที่ได้ศึกษาไว้ โดยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย และผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 นำมาเรียบเรียงรูปแบบ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในรายละเอียดของรูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ฉบับร่าง) ดังขั้นตอนดังนี้

1. การสังเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญของการร่างรูปแบบ
2. การยกร่างรูปแบบโดยแสดงเป็นตาราง แผนภาพ
3. การจัดทำร่างรูปแบบฉบับร่าง และคำชี้แจงอธิบาย ประกอบในส่วน

ต่างๆสำหรับ

รายละเอียดของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ฉบับร่าง)

ขั้นที่ 2 ยืนยันรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group หรือ สัมภาษณ์เชิงลึก)

การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ในขั้นตอนนี้คือ การสัมภาษณ์กลุ่ม โดยการกำหนด สถานที่ วัน เวลา และกำหนดวิทยากร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเป็น

จริงและถูกต้องมากที่สุด ผู้เชี่ยวชาญตามที่กำหนด เพื่อวิพากษ์รูปแบบฉบับร่าง และให้ข้อเสนอแนะ ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมองค์ประกอบรูปแบบ และความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีรายละเอียดในการสัมมนา ดังนี้คือ

1. การให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม สภาคณาจารย์ และข้าราชการ

รวมทั้งการบริหารงานมหาวิทยาลัยราชภัฏตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547

2. นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์ และ

ข้าราชการในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในการยืนยันรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ คือ เป็นผู้ที่มีตำแหน่งประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 40 คน

ขั้นที่ 3 ปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 3 ทดสอบรูปแบบ ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 จัดทำเครื่องมือ ตามองค์ประกอบของรูปแบบที่ได้รับการยืนยันและปรับปรุง เพิ่มรายละเอียดขั้นตอนการจัดทำเครื่องมือดังรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaires) ซึ่ง ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดังรายละเอียด

แบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaires) ใช้เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ และสร้างรูปแบบของการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และข้าราชการในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยนำข้อสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการแนวคิดทฤษฎี และสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ มาสรุปเป็นตัวแปรแล้วสร้างข้อคำถามของแบบสอบถาม เพื่อนำไปสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยอื่น ซึ่งแบบสอบถามในครั้งนี้ใช้สอบถามความคิดเห็น

ของประธานสภาคณาจารย์ กรรมการสภาคณาจารย์และข้าราชการ ผู้บริหารระดับสูงของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และตัวแทนคณาจารย์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่ง ออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์การทำงาน ในตำแหน่งปัจจุบัน เป็นแบบ เลือกตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้เป็นตัวเลือก (force choice) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ รูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาคณาจารย์และ ข้าราชการในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีของนัก การศึกษา ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยจำแนกข้อคำถามตามตัวแปรย่อย ซึ่งเป็นชนิด จัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนของช่วง น้ำหนักเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่า น้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยมีค่าน้ำหนัก เท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางมีค่า น้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีค่าน้ำหนัก เท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 5 หมายถึง พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่า น้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนา และสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามขึ้นตามกรอบ แนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถาม ฉบับที่อ้างอิง แล้วนำผลการศึกษามาสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ โดยขอคำแนะนำจาก อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item – Objective Congruence) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับผู้ให้ข้อมูลในสถานศึกษาและข้าราชการมหาวิทยาลัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 แห่ง

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach 1974 : 161) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ

ขั้นที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 40 แห่ง 40 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย กรรมการสภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 800 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จะได้กลุ่มตัวอย่าง 260 คน

1.3 ผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ประธานสภาคณาจารย์และข้าราชการ จำนวน 40 คน และกรรมการสภาคณาจารย์และข้าราชการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 260 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยัง มหาวิทยาลัยราชภัฏ ขอความอนุเคราะห์เพื่อให้บุคลากรในสังกัดได้ตอบแบบสอบถาม

2. ดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในการวิจัย และนัดหมายเพื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ (Implication of the Study)

สภาพในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏอยู่ในระดับที่สูง มีลักษณะการมีส่วนร่วมในการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏในทุกระดับและทุกภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารของสภาคณาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยราชภัฏที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

บรรณานุกรม

- กิตติมา ปรีดีดิติก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษร
พัฒนา.
- กิติ ตย์คานนท์. (2543). เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เปลวอักษร.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2542). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม: สถาบันราชภัฏ
นครปฐม.
- โกวิท พวงงาม. (2543). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). รายงานการ
ปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : บริษัท เซเว่น
พรีนติ้ง กรุ๊ป
- ชนงกรณ์ กุลชลบุตร. (2549). หลักการจัดองค์การและองค์การและการจัดการ. โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพฯ.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2543). ทักษะภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ, บริษัทเอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมี
ส่วนร่วม ของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร.
ปริญญาานิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ทองศักดิ์ คุ้มไฉ่น้ำ และคณะ. (2534). การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร :
บริษัท บพิศการพิมพ์จำกัด.
- ทองมัน คุ้มใหญ่โต. (2543). เอกสารคำสอนวิชาองค์การและการจัดการ. พิษณุโลก : คณะ
วิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต. (2544). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของ
คณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทิพวรรณ จันทรสติชัย. (2544). ความพึงพอใจของคณาจารย์และบุคลากรในการจัดและ
บริหารสถาบันราชภัฏธนบุรี: รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏ

ธนบุรี.

ธวัชชัย เมืองนาง.(2541). รูปแบบการประสานงานกรณีเทศการศึกษานองสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรนิภา โรจน์วิลาวัลย์.(2544). การมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดการศึกษา
อาชีวศึกษาของสถานศึกษากลุ่มภาคกลาง สังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา กรม
อาชีวศึกษา.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ
การนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2535). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เจริญผล.

พิเชษฐ ศรีนารอด.(2543). การศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. (2548). เอกสารประกอบการบรรยายวิชา พล.705 การจัดการ
องค์การและการพัฒนา. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์ (2547). กุญแจสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารคน. กรุงเทพฯ : จูน
พับลิชชิ่ง

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ .(2539). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

ศรีสวรรค์ จันทร์มาศ.(2544). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มรัตนโกสินทร์ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันราชภัฏธนบุรี.

ศรีอัมพร ทองสืบสาย.(2545). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
อำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

Andrew W.Halpin. (1966). **Theory and Research in Educational Administration.**

New York : Macmillan.

- Anthony, W. P. & Nicholson, A. A. (1977). **Management of human resources : a systems approach to personnel management.** USA.
- A. Kaplan. (1964). **The Conduct of Inquiry : Methodology for Behavioral Science.** San Francisco: Chandler Publishing.
- Brittle, V.L. **Attitude of elementary principals toward parent involvement in school in the. world** (7th ed.). New York: McGraw Hill/Irwin.
- Bovee. (1993). Courtland L. and others. **Management . New York :** McGraw-Hill, Inc .
- Bryman, A. (1986). **Leadership and Organization.** London : Routedge & Kegan Paul .
- Certo, Samuel C. (2000) **Modern Management.** 8th ed. New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- Certo, Samuel C. (1998). **Modern Management.** 7th ed. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.
- Carroll, S.J. & Gillen, D.J. (1987). **Are the Classical Management Functions Useful in Describing Managerial Work?** Academy of Management Review, Vol.12 .
- Carmazzi, Arthur (2005). **The Directive Communication Leadership Field Manual.** Singapore: Veritas Publishing
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1977). **Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity through Specificity.** World Development, 8 (3).
- Corson, John J. (1960). **The Governance of Colleges and Universities.** New York: McGraw-Hill Book Company.
- Draft, R.L. (2003). **Management** (6 th ed). Thomson.
- DuBrin, A. J. (1994). **Essentials of management.** New York, NY: South-Western College.
- DuBrin, J. Andrew. (1998). **Leadership, Research Findings, Practice, and Skills.** Houghton:Mifflin Company.
- D. P. (1973). **Forcese and S. Richer, Social Research Methods .** Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Gustavo. W. (1992). **Community Participation Proceeding.** Columbia : Habinet.

- Hellriegel, D. J., & Slocum, W. J. (1989). **Management** (5th ed.). New York: Addison-Wesley.
- Haimann, T. Scott, W.G. & Connor, P.E. (1985). **Management**. USA: Houghton Mifflin
- Hannagan, Tim. (2002). **Management Concepts and Practices**. 3rd ed. Great Britain : British Ashford Colour Press Ltd.
- Hersey, P. Blanchard, K.H. and Johnson, D.E. (1996). **Management of Organizational Behavior: Utilizing Human Resource**. Upper Saddle River, NJ.: Prentice-Hill.
- House, R. J. (1996). **Path-goal theory of leadership : Lesson, legacy, and a reformulated theory.**” *Leadership Quarterly*.
- Holt, H. D. (1990). **Management principles and practices**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). **Education administration: Theory, research, and practice** (6th ed.). New York: McGraw-Hill Book.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. J. (2005). **Educational administration: Theory, research, and Practice**. 7th edition. New York: McGraw-Hill
- Hicks, H. G. (1972). **The management of organization: A systems and human recourse approach**. (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2003). **Management**. London: Prentice-Hal.
- Rosenberg, Jerry M. (1987). **Dictionary of Business and Management**. John Willey & Sons N.Y.
- Robbins, S. P. (1998). **Organizational behavior: Concepts, controversies, and applications**. Upper Saddle, NJ : Allyn and Bacon.
- Rosenberg, Jerry M. (1987). **Dictionary of Business and Management**. John Willey & Sons N.Y.
- Rue LW, Byars LL. (2000). **Management: Skills and Applications**. 9th edition. Boston: McGraw-Hill.

รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทย

เพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

มานิช หวังตระกูล

บทคัดย่อ

ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรทางสังคมที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทันสมัย รวมทั้งกระบวนของการปฏิรูปการศึกษา ในการบริหารจัดการสมัยใหม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนสถานศึกษาการพัฒนาประเทศไทยสู่การเป็นผู้นำด้านการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งประเทศในกลุ่มอาเซียนจะรวมตัวกันเป็นประชาคมในปี 2558 จุดเน้นที่สำคัญที่โรงเรียนควรต้องรับดำเนินการ คือ การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษา ในกลุ่มประเทศอาเซียน

การวิจัยครั้งนี้ เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน และเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method Research)

คำสำคัญ

รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อสร้างความเป็นผู้นำทางการศึกษา หมายถึง จุดของการวิเคราะห์เนื้อหาการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาและสื่อการเรียนการสอน และด้านวัดผลและประเมินผล ในสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปรับปรุง

พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตร เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา ที่สามารถรองรับการพัฒนาประเทศไทยสู่การเป็นผู้นำทางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน ในลักษณะการร่วมแบ่งปันค่าใช้จ่ายระหว่างกัน การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดระบบเทียบโอนหน่วยกิตทางการศึกษา และการถ่ายโอนนักเรียน การทำวิจัย รวมถึงการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน การให้ความรู้แก่เยาวชนด้านวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน การพัฒนาครู เน้นการพัฒนาเทคนิค การสอน การสร้างครูอาเซียนที่มีจรรยาบรรณร่วมกัน พัฒนารอบมาตรฐานในการพัฒนาครู ในโครงการต่างๆ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ การจัดทำรอบมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการจัดการศึกษาทุกระดับเพื่อให้เกิดการรวมตัวของอาเซียน การจัดทำหลักสูตร เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนอาเซียน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการรวมตัวของอาเซียน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย และในภูมิภาคอาเซียน ในลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดทำรอบมาตรฐานการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดระบบเทียบโอนหน่วยกิตทางการศึกษา และการถ่ายโอนนักเรียน การทำวิจัย รวมถึงการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา

2. ด้านการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการรวมตัวของอาเซียน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย และในภูมิภาคอาเซียน ในลักษณะของการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อเผชิญสิ่งท้าทายในอนาคตให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมถึงการให้ความรู้แก่เยาวชนด้านวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน การพัฒนาครู เน้นการพัฒนาเทคนิคการสอน การสร้างครูอาเซียนที่มีจรรยาบรรณร่วมกัน พัฒนารอบมาตรฐานในการพัฒนาครู ในโครงการต่างๆ เพื่อให้ทราบและถือเป็นแนวปฏิบัติ ได้แก่ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดแผนการเรียน การจัดทำตารางสอน การจัดทำแผนการสอนรายวิชา บันทึกการสอน

3. ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาและสื่อการเรียนการสอน หมายถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการรวมตัวของอาเซียน

โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย และในภูมิภาคอาเซียน ในลักษณะของการพัฒนาการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนการเลือกสรร จัดทำ หรือสร้างใหม่ของเทคโนโลยีทางการศึกษาและสื่อการเรียนการสอนให้เป็นวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการเพื่อนำมาใช้เป็นตัวกลางในการให้การศึกษา หรือให้ความรู้แก่ผู้เรียน

4. ด้านวัดผลและประเมินผล หมายถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการรวมตัวของอาเซียน โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา และการทำมาตรฐานเปรียบเทียบการวัดและประเมินผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย และในภูมิภาคอาเซียน ในลักษณะของการพัฒนาการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาและจัดกระทำข้อมูลเพื่อนำมาใช้สำหรับการตัดสินใจในการปรับปรุงการเรียนการสอน และพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างเป็นระบบ

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ และของเอกชนในประเทศไทย ที่ทำการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสังกัดมหาวิทยาลัย

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการกลุ่มงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ และของเอกชนในประเทศไทย ที่ทำการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสังกัดมหาวิทยาลัย

บทนำ

ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรทางสังคมที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทันสมัย รวมทั้งกฎระเบียบของการปฏิรูปการศึกษา ในการบริหารจัดการสมัยใหม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่มีความคล่องตัว ปรับตัวได้ดี มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และเต็มไปด้วยการสร้างสรรค์ เพื่อสามารถตอบสนองทางเลือก

ของผู้รับบริการทางการศึกษาที่มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และมีความหลากหลายทางเชื้อชาติอันเป็นผลมาจากการเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มประเทศอาเซียน

จากประเด็นของการเปลี่ยนแปลงองค์การทางการศึกษาเพื่อรองรับความหลากหลายทางเชื้อชาติอันเป็นผลมาจากการเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มประเทศอาเซียนข้างต้น พบว่า จุดเน้นของการดำเนินการดังกล่าวนั้น อยู่ที่การจัดการการศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นผู้นำในกลุ่มประเทศอาเซียน แต่การดำเนินการดังกล่าวกลับไม่ง่ายอย่างที่ควรจะเป็น เพราะประสบกับปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาการพัฒนาด้านการศึกษาของประเทศที่ยังขาดคุณภาพ เป็นไปในลักษณะแยกส่วน ไม่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างคุณภาพคนไทยยุคใหม่ กับคุณภาพของงานด้านวิชาการที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพครูยุคใหม่ คุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และคุณภาพการบริหารจัดการแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ที่มุ่งการกระจายอำนาจ และสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ตามแนวทางของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

นอกจากนั้นในอนาคตอันใกล้นี้ การจัดการศึกษาของไทยจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่อีกครั้ง เนื่องจากในปี พ.ศ. 2558 กลุ่มประเทศในอาเซียนจะรวมตัวกันเป็นประชาคม ซึ่งนั่นก็หมายถึงการมีสิทธิเสรีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างประเทศสมาชิกแต่เนื่องจากกลุ่มประเทศในอาเซียนมีความหลากหลายในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาษา วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจการเมืองการปกครอง สภาพภูมิประเทศ ระบบการศึกษา ประวัติศาสตร์ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในสถานที่ที่ต่างกัน อีกทั้งเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ ดังนั้นการสร้างศูนย์กลางการศึกษา (Education Hub) เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประชากรในอาเซียนสามารถปรับตัวต่อการเข้าร่วมเป็นประชาคมได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้พยายามยกระดับเพื่อสร้างมาตรฐานใหม่ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ให้เป็นที่ยอมรับของนักเรียนจากประเทศเพื่อนบ้านและชาวต่างชาติอื่นๆ ให้เข้ามาศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ภายใต้โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนในสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการและการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานในระดับ

สากลเพื่อรองรับนักเรียนต่างชาติ และพัฒนาการสู่เป็นการเป็นผู้นำทางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน

จากความสำคัญของการพัฒนาประเทศไทยสู่การเป็นผู้นำด้านการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน ดังกล่าวข้างต้น จุดเน้นที่สำคัญที่โรงเรียนควรต้องริบดำเนินการ คือ การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวกับการสร้าง และการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ให้แก่บุคคล ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษา ในกลุ่มประเทศอาเซียน ได้ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน มีลักษณะเป็นอย่างไร
2. สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน มีลักษณะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน
2. เพื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษา ในกลุ่มประเทศอาเซียน

ขอบเขตของเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากนักวิชาการของสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2554 : 7-8) กมล ภูประเสริฐ (2545: 9-17) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 3-4) กิติมา ปรีดีดิลก (2532: 57-74) และจันทรานี สงวนนาม (2547: 142) ที่กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการ ไว้ว่า เป็นการบริหารกิจกรรมด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาและสื่อการเรียนการสอน และด้านวัดผลและประเมินผล ในสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตร เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา ที่สามารถรองรับการพัฒนาประเทศไทยสู่การเป็นผู้นำทางการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ 1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาภายใต้กรอบอาเซียน ในลักษณะการร่วมแบ่งปันค่าใช้จ่ายระหว่างกัน การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดระบบเทียบโอนหน่วยกิตทางการศึกษา และการถ่ายโอนนักเรียน การทำวิจัย รวมถึงการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน 2) การจัดการศึกษาเพื่อเผชิญ สิ่งท้าทายในอนาคต ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่เยาวชนด้านวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้าน การพัฒนาครู เน้นการพัฒนาเทคนิค การสอน การสร้างครูอาเซียนที่มีจรรยาบรรณร่วมกัน พัฒนารอบมาตรฐานในการพัฒนาครูในโครงการต่างๆ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ การจัดทำกรอบมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 3) การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นอาเซียน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาทุกระดับเพื่อให้เกิดการรวมตัวของอาเซียน การจัดทำหลักสูตร เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมโครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนอาเซียน เช่น การจัดโครงการบ้านฉันบ้านเธอ การจัดตั้งชมรม ASEANNESS การพัฒนาครูการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการสอน เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2555) เพื่อเน้นการสร้างเชื่อมั่นให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในประเทศไทย จำแนกได้ดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 42 เขตพื้นที่การศึกษา รวมจำนวน 2,287 โรงเรียน
2. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 77 โรงเรียน
3. โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนจำนวน 251 โรงเรียน
4. โรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษา
 - 4.1 ในสังกัดมหาวิทยาลัยรัฐของประเทศไทย จำนวน 17 แห่ง
 - 4.2 ในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 23 แห่ง
 - 4.3 ในสังกัดมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 1 แห่ง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานโยบาย ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

การบริหารการศึกษา

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

แนวคิดการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการการศึกษา

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน (ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2)

กิจกรรมการวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยใช้แบบสอบถาม

กิจกรรมการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน สรุป และนำเสนอผลการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน (ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3)

วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยหาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ทุกด้าน ในภาพรวม และรายชื่อ แล้วจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Set Priority) ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) (Witkin & Alschuld, 1995 ; อ้างถึงในสุวิมล ว่องวานิช, 2548)

จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ตามลำดับค่า PNI จากมากไปหาน้อย

ประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อกำหนดเป็นรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษา ในกลุ่มประเทศอาเซียน (ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3)

นำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ที่จัดทำขึ้นไปจัดทำขึ้นไปประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อทำการตรวจประเมินความเหมาะสม

สรุป และนำเสนอผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

แนวทางการสนทนากลุ่มรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และหาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ทุกด้าน ในภาพรวม และรายข้อ โดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน จากนั้นนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยทำให้ได้นวัตกรรมทางการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยเพื่อสร้างความเป็นผู้นำด้านการศึกษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ที่สามารถปฏิรูปผู้เรียน หลักสูตร ครูผู้สอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวิจัย และการวัดผลประเมินผล ได้อย่างเป็นมาตรฐานสากลได้ตามมา

2. ผลที่ได้รับจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการหรือวิชาชีพด้านการศึกษา โดยหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง นำที่จะนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นต้นแบบทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียน เก่ง ดี และมีความสุขในอนาคตได้ต่อไป

3. ผลที่ได้รับจากการวิจัย ทำให้ทราบถึงข้อสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) เพื่อวางแผนในการนิเทศ ควบคุมดูแล และให้คำแนะนำที่ถูกต้องในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนต่าง ๆ ได้ตาม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2545.
- _____. ขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.
- _____. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : <http://academic.obec.go.th/curriculum44>, 2551.
- กรมวิชาการ. การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด:แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- _____. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- เกษม วัฒนชัย. ธรรมชาติกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2546.
- กมล ภูประเสริฐ. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เสริมสินพีรเพรส ซีเอสเอ็ม, 2545.
- _____. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิปส์พับบลิเคชั่น, 2548.
- กรมวิชาการ. การปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด:แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- _____. แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.
- กมล สดประเสริฐ. รายงานผลการวิจัยรูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2544.
- กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์การพิมพ์, 2536.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บুদ্ধพอยท์, 2547.
- เชาวลิต จงมี. การศึกษาความรอบรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีเขต 2

อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. เทคโนโลยีทางการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชย์, 2526.

ชัยญา นุชหาญ. แนวโน้มความต้องการในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กลุ่มสาระ
การงานอาชีพและเทคโนโลยีในโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน
พุทธศักราช 2544. วิทยานิพนธ์ คอ.ม. (เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิต

วิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2545.

ธีระ รุญเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2550.

นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์; และคณะ. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ:
ภาพพิมพ์, 2545.

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2547.

บุญเรือน ศรีเหรียญ. การศึกษาองค์ประกอบทางการศึกษาที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการ
เรียนและประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบระดับชั้นลดหลั่นสอดแทรก
เชิงเส้น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ค. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2543.

บรรพต สุวรรณประเสริฐ. การพัฒนาหลักสูตร โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. เชียงใหม่:
The Knowledge Center, 2544.

ประเทือง สัจจันาค. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิคนครนายก. สาร
นิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2544.

_____. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, 2546.

ประทีน วิเศษสุวรรณ. ปัจจัยการบริหารการศึกษาที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัด
การศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1.

- ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **บริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, 2546.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ. **การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยสู่สากล : เปรียบเทียบประเทศจีน เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลี เยอรมัน ฟินแลนด์ และประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ไพฑูริย์ แจ่มพงษ์. **การประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา**. การศึกษาเอกชน. 8(7): 38 – 40. มิถุนายน, 2543.
- พรศักดิ์ ทิพย์วงษ์ทอง. **การศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูผู้สอนต่อการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ระยอง: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2548.
- พัชรี ไต้ะแสง. **ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา**. ปริญญาณิพนธ์ : (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2548.
- รุจิร ภู่อาระ. **การพัฒนาหลักสูตรตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2545.
- รังสฤษฎ์ โยมศรีเคน. **การศึกษารเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น**, 2543.
- วิจิต บุญเลิศ. **ปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
- วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์และเฉลิมรัตน์ หาญกล้า. “**ทำอะไรเมื่อโรงเรียนต้องบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**,” วิชาการ. 6(5): 20 – 23. พฤษภาคม, 2546.
- วิจิต บุญเลิศ. **ปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี**.

- วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2546.
- วีระ สุภากิจ. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- วิเศษ ภูมิวิชัย. การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาของประเทศไทยเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนา, 2554.
- สุนทร วิไลลักษณ์. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543.
- สุณี ทรัพย์ประเสริฐ. การประเมินคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตำแหน่งงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. การบริหารงานบุคคลในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- เสรี ชัดแจ่ม. การวัดผลทางการศึกษา. วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 5(2), 103-117, 2543.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2544.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สารสำคัญการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561). สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://chusak.igetweb.com/index.php.518285>, 2553.
- สุรัตน์ มุทวงศ์. การศึกษาการบริหารบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- สมาน อัสวภูมิ. การจัด และการบริหารการศึกษาท้องถิ่นกรณีศึกษา Kenton School District. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซ็ท, 2550.

สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. เอกสารสาระการเรียนรู้ประกอบชุดวิชาผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546.

สมยศ นาวิการ. การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2551.

สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

อุทัย บุญประเสริฐ. หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เอสดีเพรส, 2546.

อนุศักดิ์ สมิตสันต์. การบริหารวิชาการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544.

อุทุมพร จามรมาน. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่นสู่การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : พันนี้, 2545.

อุทุมพร จามรมาน. “โมเดล,” วารสารวิชาการ. 1-2 : 22-26, 2545.

อำภา บุญช่วย. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์ 2537.

_____. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : บริษัท โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์, 2545.

Brown, W.B. and D.J. Moberg. **Organization Theory and Management : A Macro Approach.** New York : John Wiley & Sons, Inc, 1980.

Bush, Robert Nelson. **A new design for high school education assuming a flexible Schedule.** New York: McGraw-Hill, 1986.

Bardo, J.W. and Hartman, J.J. **Urban Society : A Systematic Introduction.** U.S.A. : F.E. Peacock, 1982.

Burke, Joan. Marillyn. **An Investigation of Trends in k-12 Mathematics Curriculum Development Process as Perceived by chief Administrators in New Jersey Public School.** Dissertation Abstract International. 56(10) : 784-A, 2004.

Good, C.V. **Dictionary of Education.** New York : McGraw-Hil Book Company, 1973.

- guru.google. **Education Hub** ทางการศึกษาคืออะไร. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=767c69cb00a8ed95>.
- Getzels, Behnke Associates and Gulraj, Dunning fund. **Globalization of education : an introduction**. Globalization of education : an introduction, 1975.
- Joyce. A.M and Well, Antony. **Education in the world today**. Reading, Mass. : Addison-Wesley Pub, 1985.
- Keeves, P. J. **Educational Research, Methodology and Measurement : An International Handbooks**. Oxford : Pergamon Press, 1988.
- Krejcie, R.V.,and Morgan D.W. **Determining Sample Size for Research Activities. Psychological measurement, (1970) : 607-610.**
- Madaus Seriven and Stufflebeam. **General education**. Chicago: NSSE, 1983.
- Msolla, Joher Jermiah. **Assessing Administrative Skills and Knowledge of Teacher'College Principles in Tanzania, Dissertation Abstracts Internaticnal-A.(CD-ROM)**. 33(01), 2001.
- Newby, Stepich, Lethman & Russell. **PIE Model Instructional Development**, 2000.
- Smith, E.W. et al, (1980). **The Education,s Encyclopedia**. New York : Prentice-Hall.
- Tosi, Alessandra and Carroll, A. **School community relations a new approach**. New York: McGraw-Hill, 1982.
- Willer, Ann. **School administrator's staff development activities manual**. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1986.
- Williams, Francine Foster. **Clinical Supervision Implementation Strategies and Behavioral Changes : An Ethnography of Elementary School Personal Dissertation Abstracts International**. 54(7) : 2425-A, 2003.

กลยุทธ์การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ในการศึกษาสำหรับ

โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร

รุ่งอรุณรัตน์ บุญยรักษ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ในการศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ในการสร้างคุณค่าแก่ผู้ปกครอง และเด็กนักเรียนบนพื้นฐานของหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง ประเด็นสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค้นหาว่าผู้ปกครองที่ส่งลูกเข้าเรียน ในโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดูแลพัฒนาการเด็กปฐมวัย และโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ในการเผยแพร่ให้ความรู้ผู้ปกครอง ควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้านสมวัย และเต็มตามศักยภาพ งานวิจัยฉบับนี้มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Multidiscipline) ด้วยการนำเอาทฤษฎีพัฒนาการเด็กปฐมวัยมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกลยุทธ์การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ในการศึกษานบูรณาการกับการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล

วิธีดำเนินการวิจัยในเบื้องต้น คือ การสำรวจข้อมูลทางออนไลน์ผ่านทางเว็บไซต์ (Website) และโซเชียล มีเดีย (Social Media) ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 245 โรงเรียน ว่ามีการใช้เว็บไซต์ และโซเชียล มีเดีย เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ทางการศึกษาแก่ผู้ปกครองและชุมชนในระดับใด โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเบื้องต้นพบว่า โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานครมีเว็บไซต์เป็นของตัวเองจำนวนต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมด และการใช้โซเชียลมีเดียผ่านเฟซบุ๊ก และทวิตเตอร์อยู่ในระดับที่ต่ำมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนยังไม่เข้าใจในการใช้ประโยชน์จากโซเชียลมีเดียได้อย่างเต็มศักยภาพที่จะทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง และโรงเรียนในการขับเคลื่อนการศึกษาด้วยเทคโนโลยีคลื่นลูกใหม่ ส่วนการให้ข้อมูลในเว็บไซต์ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขต

กรุงเทพมหานคร พบว่า ทางโรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญในการใช้เว็บไซต์ให้ความรู้กับผู้ปกครองในหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ถูกต้องเท่าที่ควร จึงทำให้ผู้ปกครองขาดความเข้าใจถึงบทบาทของตนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างถูกวิธี ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

คำสำคัญ : การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ โรงเรียนเอกชน ระดับอนุบาล กลยุทธ์การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์ในการศึกษา

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดในยุคโลกาภิวัตน์นี้ คือ การแข่งขันที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในทุกระบบของสังคมไม่ว่าในทุกระบบการศึกษา ทั้งในภาครัฐและเอกชน ดังจะเห็นได้ว่าโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลมีความจำเป็นต้องจัดการศึกษาที่เน้นคุณภาพเพื่อแข่งขันกับโรงเรียนรัฐบาล และแข่งขันกับโรงเรียนเอกชนด้วยกัน

ในปัจจุบันการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารได้ก้าวเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีคลื่นลูกใหม่ (New wave technology) ทำให้การเชื่อมโยง (Connectivity) และการตอบโต้ (Interactivity) ระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลเป็นไปอย่างรวดเร็วและง่ายขึ้น ในปีพุทธศักราช 2554 ที่ผ่านมานั้น เป็นปีของการสื่อสารบนโลกออนไลน์สังเกตได้จากจำนวนผู้ใช้งานเว็บไซต์สังคมออนไลน์ เฟสบุ๊ก (Facebook) ที่มีผู้ใช้งานเกินกว่า 800 ล้านคนทั่วโลก ทวิตเตอร์ (Twitter) มีผู้ใช้งานมากกว่า 250 ล้านคนทั่วโลก และเมื่อเทคโนโลยีพัฒนาก้าวหน้าส่งผลให้เกิดเครื่องมือสื่อสารทันสมัยมากขึ้น เช่น สมาร์ทโฟน (Smartphone) และแท็บเล็ต (Tablet) เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือสื่อสารยิ่งทันสมัยยิ่งทำให้การสื่อสารบนโลกออนไลน์ขยายตัวแบบไร้ขีดจำกัด เครื่องมือสื่อสารที่พัฒนาดังกล่าวได้กลายมาเป็นโซเชียลมีเดีย (Social media) เพราะสร้างให้เกิดโซเชียลเน็ตเวิร์ค (Social Network) หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่อาศัยช่องทางโซเชียลมีเดียยังทวีบทบาทสำคัญในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลมากขึ้นเพราะทุกวันนี้ผู้ปกครองและบุคคลต่างๆ ได้นำโซเชียลมีเดียมาใช้แสดงความคิดเห็นมากขึ้น ผู้ปกครองก็สามารถโน้มน้าวความคิดและความรู้สึกของผู้ปกครองท่านอื่นให้คล้อยตามได้ด้วยการเล่าหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ที่โรงเรียนลงทุนสร้างขึ้นเพื่อเชิญชวนให้ผู้ปกครองเชื่อจึงมีบทบาทลดน้อยลงเรื่อยๆ นอกจากนี้ผู้ปกครองยุคใหม่ยังสนใจกิจกรรมอย่างอื่นด้วย เช่น ใช้เวลาอยู่หน้าคอมพิวเตอร์มากขึ้น ดูโฆษณาน้อยลง ทำให้

โซเชียลมีเดียมีเดียฉบับวันก็ยังมีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น และจะเป็นรูปแบบของการสื่อสารการตลาดในอนาคต เพราะเป็นสื่อที่ใช้ต้นทุนต่ำ และไม่เอนเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง (Kotler, 2010:5) สิ่งนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยมีการรวมตัวกันบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการที่ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในทางด้านลบจะมีผลกระทบต่อชื่อเสียง, ภาพลักษณ์ และการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ถ้าหากผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นเชิงบวก บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ โรงเรียนจะได้รับประโยชน์จากการแนะนำ (Positive word-of-mouth) เป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ และสร้างการเป็นที่ยอมรับให้แก่โรงเรียนได้อย่างมหาศาลทีเดียว ในขณะที่ผู้ปกครองก็ได้ประโยชน์โดยการใช้ข้อมูลทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการเลี้ยงดูและพัฒนาบุตรหลานให้ถูกต้องตามหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ปรากฏการณ์ที่เห็นได้เด่นชัดในยุคปัจจุบันคือการแข่งขันระหว่างโรงเรียนต่างๆ ซึ่งรวมถึงโรงเรียนเอกชนด้วยกันเอง, โรงเรียนของรัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายโรงเรียนรูปแบบใหม่เกิดขึ้น เช่น โรงเรียนสองภาษา, โรงเรียนต้นแบบ, โรงเรียนวิถีพุทธ และการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของโรงเรียนนานาชาติ จากสถิติการศึกษาเอกชนปีการศึกษา 2548 พบว่า จำนวนโรงเรียนนานาชาติได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี และมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากผู้ปกครองที่มีรายได้สูงนิยมส่งบุตรหลานไปเข้าเรียน เพราะเชื่อมั่นในมาตรฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2543: 51) โรงเรียนนานาชาติได้สร้างความแปลกใหม่ให้กับวงการศึกษาไทยในด้านคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนที่มีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากล, เทคโนโลยีการศึกษา, ความทันสมัย และความพร้อมของอาคารสถานที่ อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การบริหารที่เน้นคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (TQM) เทคนิคในการสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่น การทำแผนการตลาดทางการศึกษาที่มีความชัดเจน การสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ และการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย เช่น The Regent's School Bangkok ติดต่อบริการกับผู้ปกครองของตนผ่านทาง Facebook Page : <http://www.facebook.com/RegentsSchoolBangkok> โดยมีผู้ปกครองเป็นศูนย์กลางของทุกกิจกรรมของโรงเรียน โปรแกรมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญผู้บริหารโรงเรียนนานาชาติต่างมีความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารคุณค่าของการบริการทางการศึกษา ซึ่งโรงเรียนนานาชาติได้นำมาประยุกต์ใช้ในการดึงดูด และในขณะเดียวกันก็สร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองเป็นอย่างมาก ความสามารถต่างๆ ที่

กล่าวมานี้ มีส่วนช่วยให้โรงเรียนนานาชาติประสบความสำเร็จในการสร้างตลาดใหม่ การหาประโยชน์จากตลาดใหม่ การสร้างความพึงพอใจให้ผู้ปกครองเป็นอย่างมากด้วยการเสนอรูปแบบการศึกษาที่ผู้ปกครองไม่เคยนึกถึงมาก่อน แต่ในที่สุดก็กลายเป็นสิ่งที่จำเป็นขึ้นมา (Prahalad and Hamel, 1990 : 14) สิ่งเหล่านี้เป็นจุดแข็งในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างชัดเจน พัฒนาการของการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นทำให้สถานศึกษาเอกชนระดับอนุบาลหลายแห่ง ไม่สามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงได้ทันจึงทำให้ตกอยู่ในสถานการณ์ค่อนข้างเสียเปรียบและลำบาก

ส่วนโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลที่อยู่รอดนั้นต้องทำการแข่งขันบนความต้องการของผู้ปกครองและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มุ่งเน้นทักษะอ่านออกเขียนได้ และตัวเพื่อสอบแข่งขันเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามที่ผู้ปกครองคาดหวัง ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้จะทำการตลาดโดยให้ความสำคัญกับการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อที่หลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้ปกครองเห็นถึงความสามารถของเด็กนักเรียนในการสอบเข้าเรียนต่อในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเพื่อเป็นการตอบสนองต่อกระแสความต้องการของสังคม และยังเป็นวิธีการหาลูกค้ารายใหม่อีกด้วย ซึ่งการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่เน้นการเรียนแบบท่องจำ หรือเรียนเพื่อสอบนั้นไม่ตรงกับหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัยเท่าที่ควร ซึ่งการสื่อสารระหว่างโรงเรียนสู่สังคมทำให้ผู้ปกครองมีความเห็นที่ผิดในหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพราะไม่คำนึงถึงพัฒนาการเด็กด้านอื่น เช่น ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีความสำคัญ และควรได้รับการพัฒนาควบคู่ไปกับด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กนักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์และรอบด้านเต็มตามศักยภาพซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กในอนาคตอีกด้วย จากการจัดการเรียนการสอนของไทยที่ผ่านมา พบว่า ในการเรียนการสอนนั้นยังเน้นการให้ความรู้ การให้เด็กนักเรียนท่องจำเป็นสำคัญ เด็กนักเรียนถูกกำหนดกรอบให้ฟัง การถ่ายทอดความรู้ผ่านตัวครู ในห้องสี่เหลี่ยมแคบๆ ทำให้เด็กเกิดความเครียด ความอึดอัด ไร้ความสุข ศักยภาพของเขาที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มทุกๆ ด้าน จะถูกจำกัด (กรมวิชาการ, 2542:1) แม้รัฐบาลจะพยายามปฏิรูปการศึกษา โดยส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นเด็กเป็นสำคัญมาโดยตลอด แนวการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่มุ่งเน้นวิชาการยังคงปรากฏให้เห็นในสถานศึกษาระดับปฐมวัยทั่วไปทั้งรัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อค่านิยม ของผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลาน สอบผ่านการคัดเลือกเข้าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงกับเด็กเข้าเรียน โดยใช้เกณฑ์ความสามารถทาง

วิชาการ ดังจะเห็นได้จากรายงานการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ ในการติดตามและประเมินสถานะภาพ การดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายว่าด้วยการรับนักเรียนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่รายงานว่าผู้บริหารโรงเรียนร้อยละ 46 มีความเข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการรับนักเรียนเข้าเรียน โดยยึดความสามารถทางวิชาการจากการวัดพื้นฐานความรู้ทางวิชาการเบื้องต้น เป็นรายวิชา โดยการทดสอบ อ่านเขียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547 : 120) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบนี้ นับเป็นการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับปรัชญา และหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ที่เน้นการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาเด็กตามธรรมชาติ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่า เนื้อหาวิชาการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การนำการตลาดเชิงสร้างสรรค์ที่ใช้โซเชียลมีเดียมาเป็นเครื่องมือในการให้ความรู้ที่ถูกต้องจะได้ช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องการที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้เกินวัย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทางลบดังได้กล่าวข้างต้น

ปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมานั้น เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างมาก ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงคุณภาพเด็กไทยในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาการของเด็กนั้น ผู้ปกครอง และผู้ที่ปฏิบัติงานกับเด็กจะต้องให้ความสำคัญควบคู่กับการมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของพัฒนาการและการเรียนรู้ วิธีการคิดและการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆ เพื่อให้ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพแห่งวัย เพราะการศึกษาระดับปฐมวัยนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานของชีวิตมนุษย์และเป็นฐานรองรับการศึกษาในทุกๆ ระดับอีกด้วย

หัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 คือการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และเต็มศักยภาพแห่งตน โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นท่องจำ และทำตาม โดยมีครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเอาชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นตัวตั้ง เป็นการเรียนรู้จากปฏิบัติจริง เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ เพื่อนำมาใช้เพื่อป้องกันและการแก้ปัญหาทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (นภเนตร ธรรมบวร, 2544:1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาตามหมวด 1 มาตรา 6 ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ หมวด 4 มาตรา 22 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” และการพัฒนาคุณภาพของคนนั้น เยาวพา เศษะคุปต์ (2542: 15) ได้ให้แนวความคิดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเริ่มตั้งแต่ช่วง 5 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย นับว่าเป็นช่วงสำคัญของการวางรากฐานที่ดีของชีวิต เนื่องจากเด็กปฐมวัยซึ่งมีอายุต่ำกว่า 3-5 ปี นับเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศเป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโตเป็นวัยที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีที่สุดพัฒนาการด้านต่างๆ เจริญอย่างรวดเร็ว

การที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนั้น จำเป็นต้องอาศัยการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ (Developmentally appropriate practice) การจัดสภาพแวดล้อมและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับพัฒนาการให้สอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างของเด็กรายบุคคล การปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการ จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ปกครองควรคำนึงถึง และศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อที่จะได้จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ และมีความหมายต่อตัวเด็ก และเป็นสิ่งที่เด็กควรได้รับการศึกษาระดับปฐมวัย

จากสภาพปัญหาของวิกฤตการณ์ในพัฒนาการเด็กปฐมวัย ดังที่ได้กล่าวมาที่โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจของผู้ปกครอง เกี่ยวกับหลักพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และคุณค่าความต้องการที่แท้จริงของผู้ปกครอง เพื่อที่จะหาคลายภาพระหว่างความอยู่รอด และความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนอนุบาล ในยุคของการแข่งขันที่รุนแรงกับการจัดการศึกษาที่ปฏิบัติตามหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง

เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ในทุกๆด้านสมวัย และเต็มตามศักยภาพ ประเด็นสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค้นหาว่าผู้ปกครองที่ส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานครมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพัฒนาเด็กปฐมวัยมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในการดูแลพัฒนาการเด็กปฐมวัย และโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ในการเผยแพร่ให้ความรู้ผู้ปกครองควบคู่ไปกับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กนักเรียน และผู้ปกครอง

ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจะนำมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ในการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ (Creative online social cooperation strategy management) เพื่อสร้างคุณค่า (Value creation) แก่ผู้ปกครองบนพื้นฐานของหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง เพื่อสร้างทัศนคติในการเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็ก และเป็นการวางรากฐานทางการศึกษาที่มั่นคงให้กับอนาคตของชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับอนุบาล จะได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของโรงเรียน ในบริบทของการบริหารเชิงกลยุทธ์ทางการตลาดในยุคเทคโนโลยีคลื่นลูกใหม่ ในการสร้างคุณค่าทางการศึกษาที่แท้จริง (Value creation in Education) และต่อเนื่องเพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้ยั่งยืน (Sustainable development) อีกทางหนึ่ง การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักการบริหารการตลาดเชิงสร้างสรรค์ มีความสำคัญมากในยุคปัจจุบันที่ผู้ปกครองมีความสลับซับซ้อน และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ถ้าผู้บริหารโรงเรียนขาดความเข้าใจที่แท้จริงของคุณค่าความต้องการของผู้ปกครองแล้ว จะส่งผลต่อการกำหนดกลยุทธ์และปฏิบัติตามกลยุทธ์จะทำให้ไม่สามารถพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นในฐานะผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นองค์กรทางการศึกษา จึงต้องมีการศึกษาในเรื่องของกลยุทธ์การบริหารการตลาดเชิงสร้างสรรค์ในการศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะแสวงหากลยุทธ์ใหม่เชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับบริบทและสภาพความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุดมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิผลในการสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับองค์กร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “กลยุทธ์

การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ในการศึกษาสำหรับโรงเรียน เอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร” โดยงานวิจัยฉบับนี้มีลักษณะเป็นสห-วิทยาการ (Multidiscipline) ด้วยการนำเอาทฤษฎีพัฒนาการเด็กปฐมวัยมาใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกลยุทธ์การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ในการศึกษา บูรณาการกับการบริหาร โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล ผลการวิจัยฉบับนี้จะเป็นข้อมูลส่วน หนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร โรงเรียน และใช้เป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาในการ สร้างคุณค่าความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนต่อ โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล อันจะ นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ เป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชนทั่วไป โดยก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive advantage) ที่จะส่งผลดีต่อ ความเจริญเติบโตและความมั่นคงของโรงเรียนในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มี ประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ในการศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์สร้างสรรค์ในการศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร” มีวิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ แนวคิด เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย การตลาด/การบริหารการตลาดเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนากลยุทธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความร่วมมือทาง
สังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการบริหารความร่วมมือ
ทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขต
กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนากลยุทธ์การบริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิง
สร้างสรรค์ในการศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร
(ฉบับร่าง)

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างกลยุทธ์การ
บริหารความร่วมมือทางสังคมออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ในการศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชน
ระดับอนุบาลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 6 ปรับปรุงและนำเสนอเอกสารกลยุทธ์การบริหารความร่วมมือทางสังคม
ออนไลน์เชิงสร้างสรรค์ในการศึกษาสำหรับโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขต
กรุงเทพมหานคร (ฉบับสมบูรณ์)

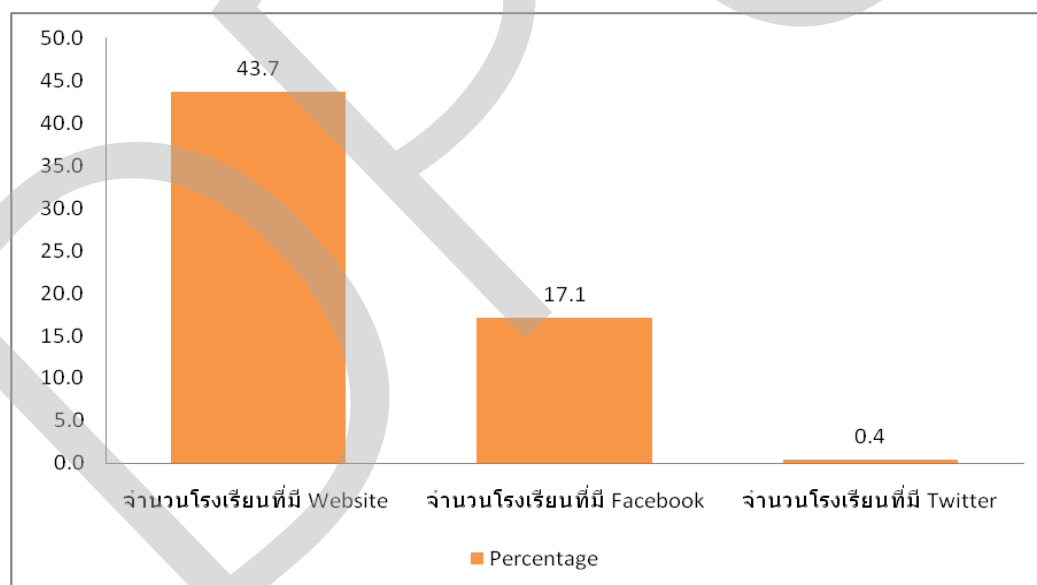
ผลการวิจัย

จากการสำรวจการใช้เว็บไซต์ (Website) และโซเชียลมีเดีย (Social Media) ในการ
สื่อสารให้ความรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 245
โรงเรียน ในเบื้องต้นพบว่า (ภาพที่ 1) โรงเรียนที่มีเว็บไซต์ มีจำนวนทั้งสิ้น 107 โรงเรียน
(ร้อยละ 43.7) โรงเรียนที่มีเฟสบุ๊ก (Facebook) จำนวน 42 โรงเรียน (ร้อยละ 17.1) และ
โรงเรียนที่มีทวิตเตอร์ (Twitter) มีเพียง 1 โรงเรียน (ร้อยละ 0.4)

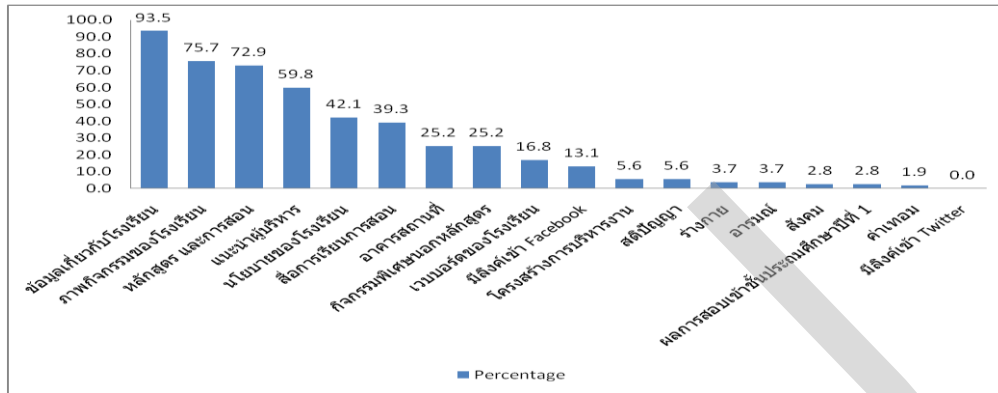
จากการสำรวจการจัดลำดับการให้ข้อมูลในเว็บไซต์ของโรงเรียนเอกชนระดับ
อนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 245 โรงเรียน ในเบื้องต้นพบว่า (ภาพที่ 1)
โรงเรียนที่มีเว็บไซต์มีจำนวนทั้งสิ้น 107 โรงเรียน (ร้อยละ 43.7)โรงเรียนที่มีเฟสบุ๊ก

(Facebook)จำนวน 42 โรงเรียน (ร้อยละ 17.1) และโรงเรียนที่มี ทวิตเตอร์ (Twitter) มีเพียง 1 โรงเรียน (ร้อยละ 0.4)

จากการสำรวจการจัดลำดับการให้ข้อมูลในเว็บไซต์ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า (ภาพที่ 2) โรงเรียนให้ความสำคัญในด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนมากที่สุด (ร้อยละ 93.5) รองลงมาคือภาพกิจกรรมของโรงเรียน (ร้อยละ 75.7) หลักสูตรและการสอน (ร้อยละ 72.9) แนะนำผู้บริหาร (ร้อยละ 59.8) นโยบายของโรงเรียน (ร้อยละ 42.1) สื่อการเรียนการสอน (ร้อยละ 39.3) อาคารสถานที่ (ร้อยละ 25.2) กิจกรรมพิเศษนอกหลักสูตร (ร้อยละ 25.2) เว็บไซต์ของโรงเรียน (ร้อยละ 16.8) มีลิงค์เข้าเฟสบุ๊ก (ร้อยละ 13.1) โครงสร้างการบริหารงาน (ร้อยละ 5.6) ในด้านพัฒนาการเด็ก โรงเรียนให้ความสำคัญด้านสติปัญญามากที่สุด (ร้อยละ 5.6) ด้านร่างกาย (ร้อยละ 3.7) ด้านอารมณ์ (3.7) และน้อยที่สุด คือ ด้านสังคม (ร้อยละ 2.8)

ภาพที่ 1 ร้อยละของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานครที่ใช้เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก และทวิตเตอร์

ภาพที่ 2 ร้อยละของการจัดลำดับการให้ข้อมูลในเว็บไซต์ของโรงเรียนเอกชนระดับ

จากผลการวิจัยในเบื้องต้นจะเห็นได้ว่า โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขต กรุงเทพมหานครมีเว็บไซต์เป็นของตัวเองจำนวนต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของโรงเรียนทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญกับช่องทางออนไลน์ที่โรงเรียนสามารถใช้เป็นการสื่อสารและประชาสัมพันธ์กับผู้ปกครองปัจจุบัน กลุ่มเป้าหมายและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ส่วน โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลที่ใช้โซเชียลมีเดียผ่านเฟสบุ๊ก และทวิตเตอร์ในการสื่อสารถือว่าต่ำมาก คือ ร้อยละ 17.1 และ ร้อย 0.4 ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้บริหาร โรงเรียนยังไม่เข้าใจของการใช้ประโยชน์จากโซเชียลมีเดียได้อย่างเต็มศักยภาพให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน ในการขับเคลื่อนการศึกษาด้วยเทคโนโลยีคลื่นลูกใหม่ ทุกวันนี้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่อาศัยช่องทางผ่านโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลมากขึ้น เพราะทุกวันนี้ผู้ปกครองและบุคคลต่างๆ ได้ทำโซเชียลมีเดียมาใช้แสดงความคิดเห็นมากขึ้นผู้ปกครองก็สามารถโน้มน้าวความคิดและความรู้สึกของผู้ปกครองท่านอื่นให้คล้อยตามได้ด้วยการเล่าหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โฆษณา หรือประชาสัมพันธ์ที่โรงเรียนลงทุนสร้างขึ้นเพื่อเชิญชวนให้ผู้ปกครองเชื่อจึงมีบทบาทลดน้อยลงเรื่อยๆ นอกจากนี้ผู้ปกครองยุคใหม่ยังสนใจกิจกรรมอย่างอื่นด้วย เช่น ใช้เวลาอยู่หน้าคอมพิวเตอร์มากขึ้น คู โฆษณาน้อยลง ทำให้โซเชียลมีเดียนับวันก็ยังมีบทบาทใน

ชีวิตประจำวันมากขึ้น และจะเป็นรูปแบบของการสื่อสารการตลาดในอนาคต เพราะเป็นสื่อที่ใช้ต้นทุนต่ำ และไม่เอนเอียงเข้าข้างใดข้างหนึ่ง (Kotler,2010:5)

ผลจากการวิจัยการจัดลำดับการใช้เว็บไซต์ของโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลในเขต กรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนต่างก็ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในเว็บไซต์ของโรงเรียนทั้งในด้านการให้ข้อมูลในด้านนโยบายของโรงเรียน หลักสูตรและการสอน สื่อการเรียนการสอนอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ส่วนในด้านการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองหรือชุมชนในด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำมาก เช่น ด้านสติปัญญา (ร้อยละ5.61)ร่างกาย (ร้อยละ3.74) อารมณ์ (ร้อยละ3.74) และสังคม(ร้อยละ2.8) สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าทางโรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญในการใช้ช่องทางออนไลน์ในการให้ความรู้กับผู้ปกครองในหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง ทำให้ผู้ปกครองขาดความเข้าใจถึงบทบาทของตนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างถูกวิธี ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ มันทนา เทวีศาล (2532:110) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กไม่ทราบวิธีการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ไม่ทราบบทบาทตนที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมเพียงพอดังนั้นการที่เด็กจะได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้อง ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในตัวเด็กอย่างถูกต้องเพราะถึงแม้ว่าเด็กจะเข้าสู่โรงเรียนแล้วก็ตามพ่อแม่ก็ยังคงเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดเพราะการอบรมเลี้ยงดูเด็กวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีตลอดจนการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาด้านต่างๆเต็มความสามารถ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542). **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.**

กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

นภเนตร ชรรมบรร (2544). **การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2.**

กรุงเทพฯ: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น.

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542). **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แม็ก**

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2543). **การจัดการศึกษาเอกชน : เอกสาร
ประกอบการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการจัดทำแผนการปฏิรูปและส่งเสริม
การศึกษาเอกชน. อัดสำเนา**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547). **ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเด็กอายุ 3-5 ปี :**

การอุดหนุนค่าใช้จ่าย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ภาษาอังกฤษ

Kotler P. , Kartajaya H. and Setiawan I. (2010). **Marketing 3.0: From Products to
Customers to the Human Spirit.** Wiley.

Prahalad C.K. and Hamel G. (1990). **The Core Competence of the Corporation.**
Business Review. Volume 68. Number 3. May – June 1990.

การวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในสมุดบันทึก 14 เรื่อง
ที่จัดทำในปีงบประมาณ 2554

พจนี เทียมศักดิ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัย เรื่อง การบูรณาการความรู้กับความเข้มแข็งในชุมชนเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน:กรณีศึกษาในพื้นที่โครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในสมุดบันทึก 14 เรื่อง ซึ่งงานวิจัยนี้อยู่ในขั้นที่สาม คือนำสมุดบันทึกไปใช้แล้วทำการประเมินผลโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทั้งก่อนและหลัง เป็นคำถามจากสมุดบันทึก มีจำนวน 140 ข้อ เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ด้วยแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ฉบับเดิมพบว่าข้อสอบที่ทำการทดสอบก่อน (Pretest) มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.9939 และมีดัชนีที่บ่งชี้ว่าข้อสอบทั้งฉบับมีความน่าเชื่อถือร้อยละ 99 คือสามารถจะวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้แม่นยำถึงร้อยละ 99 ทำให้ทราบว่าข้อสอบแต่ละข้อเป็นข้อสอบที่มีคุณภาพ สามารถนำไปวัดและประเมินผลได้อย่างเที่ยงตรงเชื่อถือได้

Keyword: analysis, achievement of learning score, notebook

บทนำ

การดำเนินงานวิจัยในแต่ละปี ในรอบ 8 ปี ที่ผ่านมาได้จัดทำตามขั้นตอนดังนี้
ขั้นแรก ทำการศึกษา องค์กรความรู้จากชุมชนโดยศึกษาข้อมูลจากทฤษฎี ค้นคว้าจากตำรา จากเอกสาร จากงานวิจัย สอบถามจากที่ปรึกษาโครงการตามพระราชดำริ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ (Stakeholders) โดยสำรวจข้อมูลพื้นฐานจากชุมชนที่จะทำการศึกษา โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ทำการอบรมผู้ช่วยวิจัย ทำการอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดทำแนวคำถาม นำไปทดลองนอกพื้นที่ จากนั้นนำมาแก้ไขข้อบกพร่อง เข้าสู่พื้นที่ที่ศึกษา โดยการประสานงานจากผู้ช่วยวิจัยเพื่อให้คนชุมชนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเข้าไปเก็บข้อมูล เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการเลือกเชิงทฤษฎี และฝังตัวในชุมชน ทำการสัมภาษณ์ แนวลึกและสร้างมโนทัศน์ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างในรูปของข้อความ โดย

จัดหมวดหมู่มนทัศน์ เพื่อหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง ทำการกำหนดรหัสหมาย (Code) แยกหมวดหมู่ (Code Mapping) เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละมนทัศน์ หามโนทัศน์หลักและมนทัศน์ย่อย ทำการหาข้อมูลที่มีความแตกต่างไปจากคุณสมบัติของกลุ่มมนทัศน์ที่พบ ทำการตรวจสอบแบบสามเส้า จนไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างได้อีกต่อไป (Verify) หรือเรียกว่าข้อมูลอิมตัว แล้วจึงนำมาเขียนเป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎีได้ข้อมูลในภาพรวม ทำการประมวลผล เพื่อให้ได้มนทัศน์ขององค์ความรู้ที่สำคัญจากมากไปน้อย (นภภรณ์ หะวานนท์. 2543; นวลจิตต์ เชาว์กัรติพงษ์. 2545) และเป็นที่ต้องการของชุมชน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 และ 11 และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 7 และ 8 รวมทั้งนโยบายเร่งด่วนต่างๆ ของรัฐบาล ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลรวบยอดจนได้เป็นข้อสรุปเชิงทฤษฎี (Theoretical generalization) ในเรื่องต่างๆ **ขั้นที่สอง การสร้างสมุดบันทึกขึ้นจากองค์ความรู้** มาจัดทำเป็นรูปเล่ม โดยศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม นำไปทดลองใช้ เพื่อความเข้าใจ การใช้ภาษา และภาพวาด โดยเลือกองค์ความรู้ที่สามารถแก้ปัญหาเร่งด่วนหรือสิ่งที่ควรได้รับการเรียนรู้ในอันดับต้น ๆ ก่อน นำไปพัฒนาขึ้นเป็นรูปเล่ม วาดภาพประกอบแล้วนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือปราชญ์ในเรื่องนั้น ๆ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้มารังสรรค์ใหม่ ทำการจัดพิมพ์ แล้วนำไปใช้จริงในพื้นที่ **ขั้นที่สาม การนำไปใช้ การประเมินผลการใช้การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และการหาค่าความพึงพอใจต่อสมุดบันทึกในแต่ละปี** (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2544; ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2542; พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2552; ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2540) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ในพื้นที่โครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในจังหวัดนครนายกและฉะเชิงเทรา เพราะหลังจากพิมพ์เสร็จแล้ว ออกแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ทำการทดสอบก่อน คำนวณหาค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนกของตัวลวง (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ หาค่าความเที่ยงและความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ นำไปให้เด็กได้เรียนรู้ (Learning process) (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2552; นวลจิตต์ เชาว์กัรติพงษ์. 2545; ไสว พักขาว. 2542) จากนั้นทำการประเมินหลังเรียนรู้

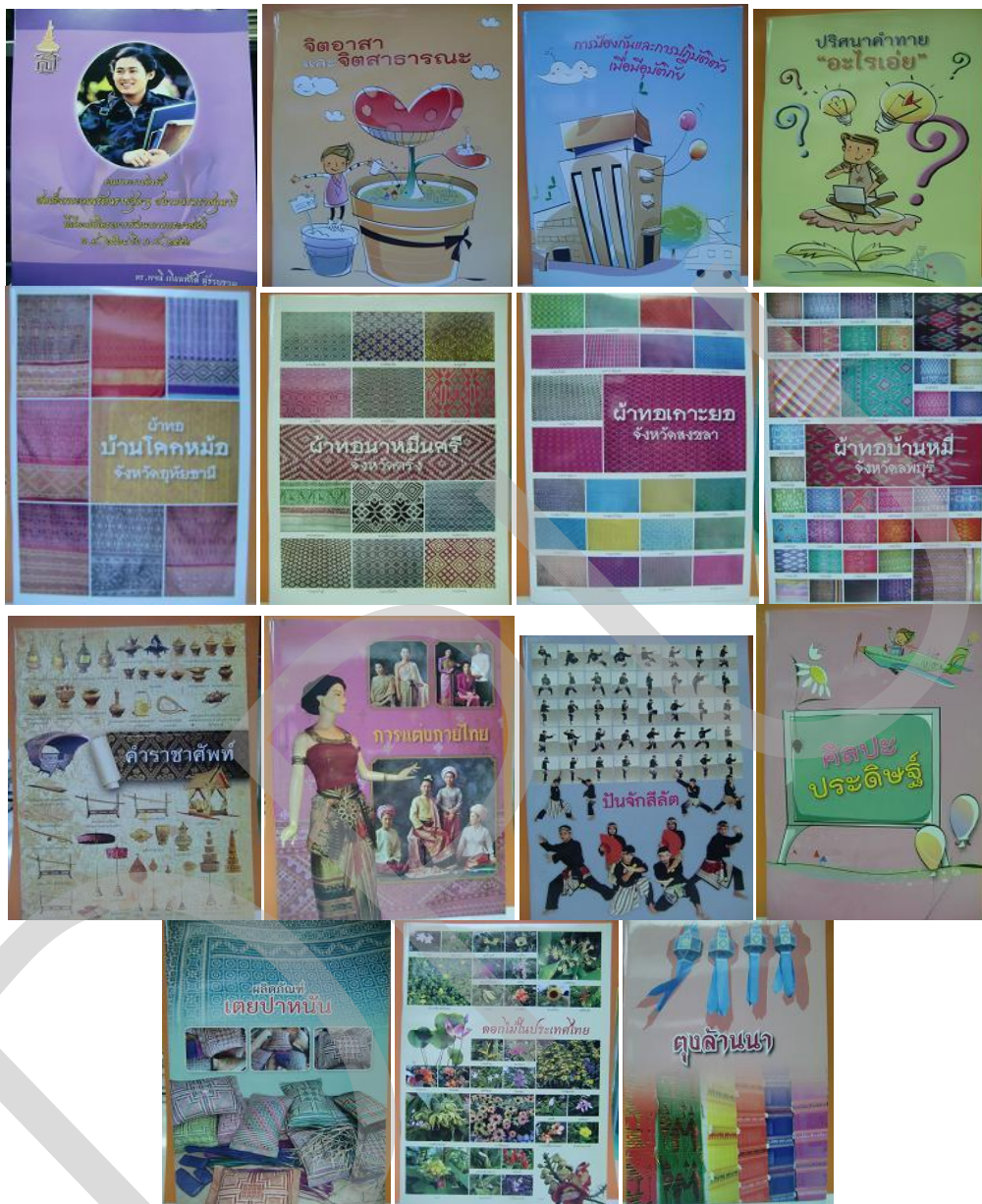
เนื่องจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงให้ความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะเห็นได้จากที่ได้ทรงนำแนวพระราชดำริมาจัดทำเป็นสมุดพระราชทาน ตั้งแต่วาดภาพประกอบเนื้อหา ในเรื่องสุขภาพ ตั้งแต่ พ.ศ.

๒๕๓๖ รวมถึงยังได้ใช้แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลายเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการวิจัย (core and functional dimension) โดยมีทิศทางการวิจัย (research direction) หรือแนวทางการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนและทุกองค์กรของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยยึดแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) (คมกฤษ จันทร์ขจร. 2551: อัมพร พงษ์กังสนานันท์. 2551) เป็นหลัก เมื่อได้ดำเนินการไปได้ระยะเวลาหนึ่ง จึงใช้การประเมินผลเป็นเครื่องมือใช้ติดตามโครงการว่าควรปรับปรุงแก้ไขอะไร อย่างไร เพื่อจะได้พัฒนารูปแบบให้ดียิ่งขึ้นต่อไปวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบเป็นรายข้อ เพื่อพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละข้อมีระดับความยากหรือค่าความง่าย (Difficulty index or Easiness) และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (Discriminate index) เพียงใด รวมทั้งพิจารณาถึงประสิทธิภาพของตัวลงในข้อเลือกตอบของข้อสอบข้อนั้น ๆ ด้วย ผลการวิเคราะห์จะทำให้ทราบว่าข้อสอบแต่ละข้อมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ข้อสอบที่มีคุณภาพจะสามารถนำไปวัดและประเมินผลได้อย่างเที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริจังหวัดนครนายกและจังหวัดฉะเชิงเทรา ทำการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ก่อนการทดลอง Pretest ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2554 แจกสมุดบันทึกที่มีเนื้อหาจากองค์ความรู้ที่จัดพิมพ์ในปีงบประมาณ 2554 จำนวน 14 เรื่อง ให้นำไปศึกษาข้อมูลเพื่อ เว้นระยะเวลา 3 เดือน แล้วทำการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ด้วยแบบทดสอบหลังการทดลอง Posttest ในวันที่ 25 กรกฎาคม 2554

2. เครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยใช้สมุดบันทึกอันเป็นองค์ความรู้จากโครงการวิจัยบูรณาการฯ โดยทำการออกแบบวัดผลสัมฤทธิ์จากสมุดบันทึกที่จัดทำในปี 2554 ดังนี้

3. ขั้นแรก การจัดทำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ด้วยแบบทดสอบก่อนการทดลอง Pretest โดยตั้งคำถามจากสมุดบันทึกเรื่องต่าง ๆ ทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นคำถามที่ตั้งจากสมุดบันทึก 2554 มีจำนวนทั้งสิ้น 140 ข้อ เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าที่ได้ทั้งจากการทดสอบก่อนและการทดสอบหลัง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ข้อสอบฉบับดังกล่าวมีความสามารถในการวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้แม่นยำไม่น้อยกว่าร้อยละ 98

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครนายกและจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนทั้งสิ้น 720 คน เมื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น/ ดัชนีที่บ่งชี้ว่าข้อสอบทั้งฉบับมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ทั้งก่อนและหลังกับข้อสอบฉบับเดิมพบว่า ข้อสอบที่ทำการทดสอบก่อนมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.9939 หมายความว่า ข้อสอบฉบับนี้ ซึ่งมีจำนวนข้อทั้งสิ้น 140 ข้อ มีดัชนีที่บ่งชี้ว่าข้อสอบทั้งฉบับมีความน่าเชื่อถือร้อยละ 99 นั่นคือสามารถจะวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้แม่นยำถึงร้อยละ 99 สำหรับข้อสอบที่ทำการทดสอบหลังมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 หมายความว่า ข้อสอบฉบับนี้ซึ่งมีจำนวนข้อทั้งสิ้น 140 ข้อ มีดัชนีที่บ่งชี้ว่าข้อสอบทั้งฉบับมีความน่าเชื่อถือร้อยละ 98 นั่นคือสามารถจะวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้แม่นยำถึงร้อยละ 98 อย่างไรก็ตามเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าที่ได้ทั้งจากการทดสอบก่อนและการทดสอบภายหลัง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ข้อสอบฉบับดังกล่าวมีความสามารถในการวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้แม่นยำไม่น้อยกว่าร้อยละ 98

4.2. การวิเคราะห์ค่าความยากง่าย

ระดับความยากง่าย (p) หมายถึง สัดส่วนของจำนวนผู้ที่ตอบข้อสอบ ได้ถูกต้องต่อจำนวนผู้ที่ตอบข้อสอบทั้งหมด หรือหมายถึงจำนวนร้อยละของผู้ตอบข้อสอบนั้นๆ ถูก ซึ่งใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าความยากง่าย (p) ของข้อสอบ (ลิ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543: 185)

ดัชนีความยากง่าย/ ค่าความยากง่ายของข้อสอบ (p)	ความหมาย
0.81 - 1.00	ง่ายมาก (ควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง)
0.60 - 0.80	ค่อนข้างง่าย (ดี)
0.40 - 0.59	ยากพอเหมาะ (ดีมาก)
0.20 - 0.39	ค่อนข้างยาก (ดี)
0 - 0.19	ยากมาก (ควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง)

โดยรายละเอียดเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์รายข้อปรากฏ ดังตัวอย่างตารางที่ 1 และ 2 ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของข้อสอบรายข้อเรื่องสึละ และปั่นจักสิลัต

สึละและ ปั่นจักสิลัต	pretest	posttest	ค่า p (ก่อน)	ค่า p (หลัง)	ค่าสถิติที	การแปลผล
ข้อ 101	276	154	0.383	0.214	0.639	ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 102	227	161	0.315	0.224		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 103	218	294	0.303	0.408		ยากพอเหมาะ (ดีมาก)
ข้อ 104	223	231	0.310	0.321		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 105	151	392	0.210	0.544		ยากพอเหมาะ (ดีมาก)
ข้อ 106	187	215	0.260	0.299		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 107	159	107	0.221	0.149		ค่อนข้างง่าย (ดี)
ข้อ 108	171	183	0.238	0.254		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 109	161	170	0.224	0.236		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 110	158	173	0.219	0.240		ค่อนข้างยาก (ดี)

ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของข้อสอบเรื่อง สึละและปั่นจักสิลัต พบว่าส่วนใหญ่มีค่าความยากง่ายค่อนข้างยาก (ดี) และยากพอเหมาะ (ดีมาก) เหมาะกับการนำไปใช้ทุกข้อ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของข้อสอบรายข้อเรื่องเตยปาหนัน

เตยปาหนัน	pretest	posttest	ค่า p (ก่อน)	ค่า p (หลัง)	ค่าสถิติ ที	การแปลผล
ข้อ 111	242	132	0.336	0.183	0.253	ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 112	142	192	0.197	0.267		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 113	211	189	0.293	0.263		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 114	270	195	0.375	0.271		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 115	169	189	0.235	0.263		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 116	191	185	0.265	0.257		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 117	158	126	0.219	0.175		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 118	226	281	0.314	0.390		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 119	259	263	0.360	0.365		ค่อนข้างยาก (ดี)
ข้อ 120	347	223	0.482	0.310		ค่อนข้างยาก (ดี)

ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของข้อสอบเรื่อง เตยปาหนัน พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าความยากง่ายค่อนข้างยาก (ดี) เหมาะกับการนำไปใช้ทุกข้อ

4.3 การวิเคราะห์อำนาจจำแนกหรือดัชนีความไว (Sensitivity Index : S_i)

อำนาจจำแนกหรือดัชนีความไว (Sensitivity Index: S_i) หมายถึง ผลต่างระหว่างสัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกหลังเรียน กับสัดส่วนผู้ที่ตอบถูกก่อนเรียน

S_i มีค่าระหว่าง -1 ถึง 1 ค่า S_i ควรมีค่าเป็นบวก ยิ่งเข้าใกล้ 1 ยิ่งมีความไว ซึ่งแสดงว่าข้อสอบข้อนั้นสามารถจำแนกผู้รอบรู้จากผู้ไม่รอบรู้ได้ดี และสามารถจำแนกการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อำนาจจำแนกหรือดัชนีความไวของข้อสอบ (S_i) ควรมีค่า > 0 ลักษณะข้อสอบอิงเกณฑ์ที่สามารถจำแนกการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีค่า S_i ตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป (พิชิต ฤทธิจรูญ. 2552: หน้า 145) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวอย่างผลการวิเคราะห์ดัชนีความไวของข้อสอบบางส่วน

ผ้าทอเกาะยอ	pretest	posttest	ผลต่าง	ดัชนีความไวของข้อสอบ
ข้อ 2	451	441	-10	ไม่มีประสิทธิภาพ
ข้อ 3	366	365	-1	ไม่มีประสิทธิภาพ
ผ้าทอนาหมื่นศรี	pretest	posttest	ผลต่าง	ดัชนีความไวของข้อสอบ
ข้อ 12	507	452	-55	ไม่มีประสิทธิภาพ
ผ้าทอบ้านโคกหม้อ	pretest	posttest	ผลต่าง	ดัชนีความไวของข้อสอบ
ข้อ 38	197	182	-15	ไม่มีประสิทธิภาพ
อุบัตถิภย	pretest	posttest	ผลต่าง	ดัชนีความไวของข้อสอบ
ข้อ 62	203	200	-3	ไม่มีประสิทธิภาพ
ข้อ 65	337	268	-69	ไม่มีประสิทธิภาพ
ข้อ 67	216	170	-46	ไม่มีประสิทธิภาพ
คำราชาศัพท์	pretest	posttest	ผลต่าง	ดัชนีความไวของข้อสอบ
ข้อ 92	331	325	-6	ไม่มีประสิทธิภาพ
ข้อ 93	294	289	-5	ไม่มีประสิทธิภาพ

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้อสอบเรื่องที่มีประสิทธิภาพทั้งเรื่อง ได้แก่ ผ้าทอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีและปริศนาคำทายอะไรเอ่ย ส่วนในเรื่องอื่นๆ มีอย่างน้อย 1/10 ที่ไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ไม่สามารถจำแนกผู้รอบรู้ออกจากผู้ไม่รอบรู้ได้ ซึ่งข้อสอบเรื่องที่มีอัตราส่วนความไม่มีประสิทธิภาพต่อความมีประสิทธิภาพมาก 5/10 ข้อ ขึ้นไป ได้แก่ ข้อสอบเรื่องการแต่งกายไทย ที่มีจำนวนข้อที่ไม่มีประสิทธิภาพ 7/10 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 41-42-45-46-47-49-50 รองลงมาคือ ข้อสอบเรื่องเตยปาหนัน ที่มีจำนวนข้อที่ไม่มีประสิทธิภาพ 6/10 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 111-113-14-116-117-120 ข้อสอบเรื่องศิลปะประดิษฐ์ และข้อสอบเรื่องจิต

อาสา และจิตสาธารณะ มีจำนวนข้อที่ไม่มีประสิทธิภาพ 5/10 ข้อ ข้อสอบเรื่องคอกไม้ในประเทศไทยและข้อสอบเรื่องตุ๊กล้านนามีจำนวนข้อที่ไม่มีประสิทธิภาพ 4/1

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของข้อสอบเรื่อง **ผ้าทอเกาะยอ จังหวัดสงขลา** พบว่า ใน 10 ข้อ มีข้อสอบที่ควรตัดทิ้ง 1 ข้อคือ ข้อที่ 1 เนื่องจากเป็นข้อที่ง่ายมาก อย่างไรก็ตามมีข้อสอบที่ค่อนข้างง่ายที่ต้องได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอีก ได้แก่ ข้อที่ 2 ข้อที่ 7 ข้อที่ 8 และข้อที่ 10 ส่วนข้อสอบที่มีความยากที่เหมาะสมต่อผู้เรียน ได้แก่ ข้อที่ 3-4-5-6-9 ตามลำดับ) เรื่อง **ผ้าทอหมื่นศรี จังหวัดตรัง** พบว่า มี 2 ใน 10 ข้อที่ค่อนข้างง่าย แต่ยังสามารถนำมาใช้ได้คือ ข้อที่ 12 และ ข้อที่ 17 โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อที่ 17 ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากลักษณะการใช้ภาษาในข้อคำถามที่ทำให้สามารถพิจารณาคำตอบได้อย่างชัดเจน เรื่อง **ผ้าทอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี** พบว่า มี 2 ใน 10 ข้อที่ค่อนข้างง่าย แต่ยังสามารถนำมาใช้ได้คือ ข้อที่ 23 และ ข้อที่ 30 เรื่อง **ผ้าทอบ้านโคกหม้อ จังหวัดอุทัยธานี** เรื่อง **การแต่งกายไทย** พบว่า มี 2 ใน 10 ข้อที่ค่อนข้างง่าย แต่ยังสามารถนำมาใช้ได้คือ ข้อที่ 46 และ ข้อที่ 50 เรื่อง **ตุ๊กล้านนา** พบว่า มี 2 ใน 10 ข้อที่ค่อนข้างยากมาก (ควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง) แต่ยังสามารถนำมาใช้ได้คือ ข้อที่ 52 และ ข้อที่ 59 เรื่อง **การป้องกันและการปฏิบัติตัวเมื่อมีอุบัติเหตุ** พบว่า ทุกข้อมีค่าความยากง่ายที่ดีและดีมาก (มีความยากพอเหมาะและค่อนข้างยาก) โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีความยากง่ายพอเหมาะ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 63 ข้อที่ 69 และข้อที่ 70 เรื่อง **ศิลปะประดิษฐ์** พบว่า มีข้อที่ค่อนข้างง่าย 1 ข้อ คือข้อที่ 71 และมี 3 ข้อที่ยากพอเหมาะ ได้แก่ ข้อที่ 78-79-80 ส่วนข้อที่เหลือมีค่าความยากง่ายในระดับค่อนข้างยาก (ดี) เรื่อง **ปริศนาคำทายอะไรเอ๋ย** พบว่า มีข้อที่ยากมากหนึ่งข้อคือ ข้อที่ 81 ส่วนข้อ 82 เป็นข้อที่มีค่าความยากง่ายค่อนข้างง่าย ซึ่งอาจต้องพิจารณาปรับปรุงข้อนี้ ส่วนข้ออื่นๆ มีระดับค่าความยากง่ายในระดับดี ถึงดีมาก เหมาะสมกับการนำไปใช้ เรื่อง **คำราชาศัพท์** พบว่า มีข้อที่ยากมากหนึ่งข้อคือ ข้อที่ 95 ส่วนข้อ 91 เป็นข้อที่มีค่าความยากง่ายค่อนข้างง่าย ซึ่งอาจต้องพิจารณาปรับปรุงข้อนี้ ส่วนข้ออื่นๆ มีระดับค่าความยากง่ายในระดับดี ถึงดีมาก เหมาะสมกับการนำไปใช้ เรื่อง **ศิลปะ และปั้นจักสีลัด** พบว่า ส่วนใหญ่ข้อคำถามมีค่าความยากง่ายค่อนข้างยาก (ดี) และยากพอเหมาะ (ดีมาก) เหมาะกับการนำไปใช้ทุกข้อ ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายของข้อสอบเรื่อง **เตยปาหนัน** พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าความยากง่ายค่อนข้างยาก (ดี) เหมาะกับการนำไปใช้ทุกข้อ เรื่อง **จิตอาสา และจิตสาธารณะ** พบว่า ส่วนใหญ่ข้อคำถามมีค่าความยากง่ายค่อนข้างยาก (ดี) และยากพอเหมาะ

(ดีมาก) เหมาะกับการนำไปใช้ทุกข้อ เรื่อง ดอกไม้ในประเทศไทย พบว่ามี 2 ข้อที่ควรปรับปรุงค่าความยากหรือตัดทิ้ง ได้แก่ ข้อที่ 134 และข้อที่ 140

ส่วนผลการวิเคราะห์ดัชนีความไวของข้อสอบ พบว่า ข้อสอบเรื่องที่มีประสิทธิภาพทั้งเรื่อง ได้แก่ ผ้าทอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีและปรีศนาคำทายอะไรเอ่ย ส่วนในเรื่องอื่นๆ มีอย่างน้อย 1/10 ที่ไม่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ไม่สามารถจำแนกผู้รอบรู้ออกจากผู้ไม่รอบรู้ได้ ซึ่งข้อสอบเรื่องที่มีอัตราส่วนความไม่มีประสิทธิภาพต่อความมีประสิทธิภาพมาก 5/10 ข้อ ขึ้นไป ได้แก่ ข้อสอบเรื่องการแต่งกายไทย ที่มีจำนวนข้อที่ไม่มีประสิทธิภาพ 7/10 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 41-42-45-46-47-49-50 รองลงมาคือ ข้อสอบเรื่องเตยปาหนัน ที่มีจำนวนข้อที่ไม่มีประสิทธิภาพ 6/10 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 111-113-114-116-117-120 ข้อสอบเรื่องศิลปะประดิษฐ์ และข้อสอบเรื่องจิตอาสา และจิตสาธารณะ มีจำนวนข้อที่ไม่มีประสิทธิภาพ 5/10 ข้อ ข้อสอบเรื่องดอกไม้ในประเทศไทยและข้อสอบเรื่องลุงล้านนามีจำนวนข้อที่ไม่มีประสิทธิภาพ 4/1

อภิปรายผล

จะเห็นได้ว่า ผ้าทอบ้าน โลกหม้อ จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ทุกข้อมีค่าความยากง่ายที่ดีและดีมาก การป้องกันและการปฏิบัติตัวเมื่อมีอุบัติเหตุ พบว่า ทุกข้อมีค่าความยากง่ายที่ดีและดีมาก มีความยากพอเหมาะและค่อนข้างยาก สิละและปั่นจักสีลัด พบว่า ส่วนใหญ่ข้อคำถามมีค่าความยากง่ายค่อนข้างยากและยากพอเหมาะเหมาะกับการนำไปใช้ทุกข้อ เตยปาหนัน พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าความยากง่ายค่อนข้างยาก เหมาะกับการนำไปใช้ทุกข้อ จิตอาสาและจิตสาธารณะ พบว่า ส่วนใหญ่ข้อคำถามมีค่าความยากง่ายค่อนข้างยากและยากพอเหมาะ เหมาะกับการนำไปใช้ทุกข้อ จะเห็นได้ว่าข้อคำถามสามารถนำไปใช้ได้ทั้งฉบับ

ส่วนผลการวิเคราะห์ดัชนีความไวของข้อสอบ พบว่า ข้อสอบเรื่องที่มีประสิทธิภาพทั้งเรื่อง ได้แก่ ผ้าทอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี และปรีศนาคำทาย “อะไรเอ่ย” ส่วนในเรื่องอื่น ๆ มีบางข้อที่ไม่มีประสิทธิภาพต่อความมีประสิทธิภาพมาก ซึ่งเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ลดลงเมื่อทำข้อสอบไปได้ 40 ข้อแรก เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเวลากับจำนวนข้อสอบ คือโดยเฉลี่ยไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมง สังเกตได้จากข้อสอบข้อแรก ๆ แต่ในเมื่อข้อสอบมีมากถึง 140 ข้อ ทำให้ทำข้อสอบได้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผลสัมฤทธิ์ไม่ดีเท่าที่ควรอันเป็นผลที่แท้จริง เพราะยิ่งปล่อยเวลาตรงนี้ข้อสอบจะคลาดเคลื่อน ซึ่งโดยเฉลี่ยประมาณ 60 นาที เป็นเวลาที่เหมาะสม ข้อสอบจึงควรได้แบ่งเป็นส่วน ๆ เพื่อให้

นักเรียนได้มีความตั้งใจ สมารถในการทำข้อสอบมากขึ้น เพราะจะส่งผลถึงคะแนนซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่งมีระยะเวลาความสนใจสั้น ๆ เพียง 30 นาทีเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรคัดเลือกสมุดบันทึกที่ดีมาเป็นแบบอย่าง เพื่อจะได้ดูรูปแบบในการจัดทำเล่มต่อ ๆ ไป นำสมุดบันทึกในแต่ละปีมาเปรียบเทียบโดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้ใช้ทั้ง 4 ภาค หลากหลายระดับอายุ

2. การพัฒนาขั้นต่อไปควรนำสมุดบันทึกเข้าไปใช้ในห้องเรียนทั้งในระบบและนอกระบบ การจัดทำสมุดบันทึกต่อไปควรทำให้เสมอภาคเท่าเทียมกันทั้งจำนวนและเนื้อหาในแต่ละภาค

บรรณานุกรม

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.
กรุงเทพมหานคร : อินเทอร์เน็ต คอร์ปอเรชั่น.
- คมกฤษ จันทร์ขจร. (2550). การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริม
การเรียนรู้ตลอดชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก ปริญญาการศึกษาคุษฎีบัณฑิต.
(สาขาการศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นภการณ์ หะวานนท์. (2543). พลวัตชุมชนไทย : การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว.
“องค์ความรู้ในเรื่อง ในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน: จากปรากฏการณ์กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. เอกสารอัดสำเนา.
- นวลจิตต์ เขาว์กัรติพงศ์. (2545). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.).
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2544). การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
แนวคิด และวิธีการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2542). การวิจัยประเมินผล: หลักการและกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่
6. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ที พี เอ็น เพรส.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2552). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : เฮ้าส์ ออฟ เคอร์
มีสท์ : 145)
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กทม : สุวีริยาสาส์น)
- ไสว พักขาว. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร :
เอมพันธ์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2540). วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัย
การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร พงษ์กัสนนันท์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก
ปริญญาการศึกษาคุษฎีบัณฑิต. (สาขาการศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากลใน การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุรศักดิ์ สุขเมธีวรกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากลในปัจจุบันและสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากลที่พึงประสงค์ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล จำแนกตาม ประเภทของสถานศึกษา ที่ตั้งของสถานศึกษา และข้อมูลสถานะส่วนบุคคลของผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ปัจจัยสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 4) สร้างรูปแบบ และวิธีการการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล จำแนกเป็น โรงเรียนมัธยมศึกษา 381 โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา 119 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 500 โรงเรียน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสอบถามปัจจัยสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล 3) แนวทางการสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล

คำสำคัญ : สมรรถนะผู้นำ, การบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล

บทนำ

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชน ผู้ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสมชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทักษะกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีความชัดเจน ต่อการนำไปปฏิบัติ และได้มีการกำหนดโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก โดยในระยะแรกดำเนินการในโรงเรียนมัธยมศึกษา 381 โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา 119 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 500 โรงเรียน มุ่งหวังที่จะให้โรงเรียนได้พัฒนาต่อยอดคุณลักษณะของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ มีสมรรถนะ ทักษะและความรู้ พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

สำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล สถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรทางสังคมที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ทันสมัย รวมทั้งกฎระเบียบของการปฏิรูปการศึกษา ในการบริหารจัดการสมัยใหม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่มีความคล่องตัว ปรับตัวได้ดี มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และเต็มไปด้วยการสร้างสรรค์ เพื่อสามารถตอบสนองทางเลือกของผู้รับบริการทางการศึกษาที่มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ผู้นำในองค์กรจะมีความเป็นวิชาชีพ ทำงานในบรรยากาศที่ร่วมกันเป็นทีมงาน มีการสร้างวิสัยทัศน์และเจตคติ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การใช้สมรรถนะด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารองค์กรเพื่อให้เกิดการมุ่งเน้นคุณภาพ นับวันจะเพิ่มความสำคัญยิ่งขึ้น เพราะเป็นทิศทางของการพิจารณาดำเนินการที่ต้องสื่อสารให้ชัดเจนว่า จะนำองค์กรมุ่งหน้าไปทิศทางใด เพื่อว่าบุคลากรจะสามารถดำเนินงานในทิศทางนั้น ตามวิสัยทัศน์ และคุณค่าขององค์กรได้ นับเป็นสิ่งที่ท้าทายของผู้นำองค์กร โดยเฉพาะผู้นำที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่จะวางแผน ปรับโครงสร้าง นำการเปลี่ยนแปลง และกำกับติดตามการดำเนินการของสถานศึกษา เพื่อให้บังเกิดผลลัพธ์สูงสุด ให้มีความ

ได้เปรียบเทียบที่มุ่งคงต่อการแข่งขันในกระแสของโลกาภิวัตน์ต่อไป (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2548 : 272)

ดังนั้น การจะบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล จึงถือเป็นเรื่องจำเป็น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อนำไปสู่การยกระดับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถก้าวสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากลในปัจจุบัน และที่พึงประสงค์
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล จำแนกตาม ประเภทของสถานศึกษา ที่ตั้งของสถานศึกษา และข้อมูลสถานะ ส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล
4. เพื่อสร้างรูปแบบ และวิธีการการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล จำแนกเป็น โรงเรียนมัธยมศึกษา 381 โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา 119 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 500 โรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

สมรรถนะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อหล่อหลอมค่านิยมและ

พฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน ที่สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่หน้าที่ และส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ชูของการวิเคราะห์สมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อหล่อหลอมค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน ที่สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่หน้าที่ และส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น ใน 7 ด้าน ได้แก่

1. การนำองค์กร หมายถึง องค์กรประกอบหลักในการบริหารจัดการของผู้นำระดับสูงของสถานศึกษาและทีมบริหารว่าได้ชี้แนะและทำให้สถานศึกษามีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลดำเนินการที่ดี และมีความความยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบย่อย คือ 1) การนำองค์กรของผู้นำระดับสูงโดยพิจารณาจากวิสัยทัศน์และการสร้างคุณค่าที่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การสื่อสารและกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา 2) ธรรมชาติและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพิจารณาจากการปกครองสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล พฤติกรรมเชิงจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายและการวางเงื่อนไขในการสนับสนุนชุมชน

2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์ หมายถึง องค์กรประกอบหลักในการบริหารจัดการวิธีการที่จัดทำแผนกลยุทธ์ การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา การถ่ายทอดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติ และในการดำเนินการหากเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือสถานการณ์เปลี่ยนไปจะมีวิธีการอย่างไร ตลอดจนวิธีการวัดผลความก้าวหน้า โดยมีองค์ประกอบย่อย 2 ด้าน คือ 1) การพัฒนากลยุทธ์โดยพิจารณาจาก กระบวนการพัฒนาแผนกลยุทธ์และการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ 2) การนำ กลยุทธ์ไปปฏิบัติโดยพิจารณาจากการพัฒนาแผนปฏิบัติการและการนำแผนไปปฏิบัติและการคาดการณ์ ผลการดำเนินการ

3. การมุ่งเน้นผู้เรียน และชุมชน หมายถึง องค์กรประกอบหลักในการบริหารจัดการวิธีการที่สถานศึกษากำหนดความต้องการ ความคาดหวังและความนิยมของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งในปัจจุบันและอนาคตในความเชื่อมั่นต่อสถานศึกษา โดยการสร้างความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจ และความไม่ย่อท้อ รวมถึงวิธีการที่สถานศึกษาดำเนินงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนกำหนดปัจจัยที่สำคัญในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและคู่ความร่วมมือเพื่อสร้างความพึงพอใจ ความภาคภูมิใจ และ

ความไม่ย่อท้อ โดยมีองค์ประกอบย่อย 2 ด้าน คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชน โดยพิจารณาจากการดำเนินการด้านความรู้เรื่องผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสนองตอบต่อความต้องการต่อผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชน 2) สัมพันธภาพและความพึงพอใจของผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความพึงพอใจของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อสถานศึกษา

4. การจัดการความรู้ หมายถึง องค์ประกอบหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษา เลือกรวบรวม วิเคราะห์จัดการ และการปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศและสินทรัพย์เชิงความรู้ โดยมีองค์ประกอบย่อย 2 ด้าน คือ 1) การวัด และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากวิธีการวัดผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และวิธีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และการสื่อสารผลการวิเคราะห์ ที่ได้ไปในสถานศึกษา 2) การจัดการสารสนเทศและความรู้ โดยพิจารณาจากวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลและสารสนเทศการบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศ ในการนำไปปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา และการจัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศอย่างมีคุณภาพ

5. การมุ่งเน้นบุคลากร หมายถึง องค์ประกอบหลักในการบริหารจัดการการจ้ดระบบงาน การเรียนรู้ของครูผู้สอนและบุคลากร ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจภายในสถานศึกษาการเอื้ออำนวยให้ครูผู้สอนและบุคลากรพัฒนาตนเอง และสามารถใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่และมุ่งไปทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์และแผนปฏิบัติงานโดยรวมของสถานศึกษา รวมถึงสถานศึกษาดำเนินการอย่างไรในการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตลอดจนบรรยากาศที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและบุคลากรอันจะนำไปสู่ความเป็นเลิศและความเจริญก้าวหน้าของทั้งบุคคลและสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบย่อย 3 ด้าน คือ 1) การจ้ดระบบงานโดยพิจารณาจากการจัดองค์การให้มีโครงสร้างการบริหารงานอย่างเป็นระบบ, การจ้ดระบบการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและบุคลากร การจ้างงานและความก้าวหน้าในอาชีพ 2) การเรียนรู้ของครูผู้สอน บุคลากรและการสร้างแรงจูงใจ โดยพิจารณาจากการฝึกอบรมและพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรและการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาวิชาชีพ 3) ความเป็นอยู่ที่ดีและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและบุคลากร โดยพิจารณาจากการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานของสถานศึกษาและการส่งเสริมและสนับสนุนและการสร้าง ความพึงพอใจต่อครูผู้สอนและบุคลากร

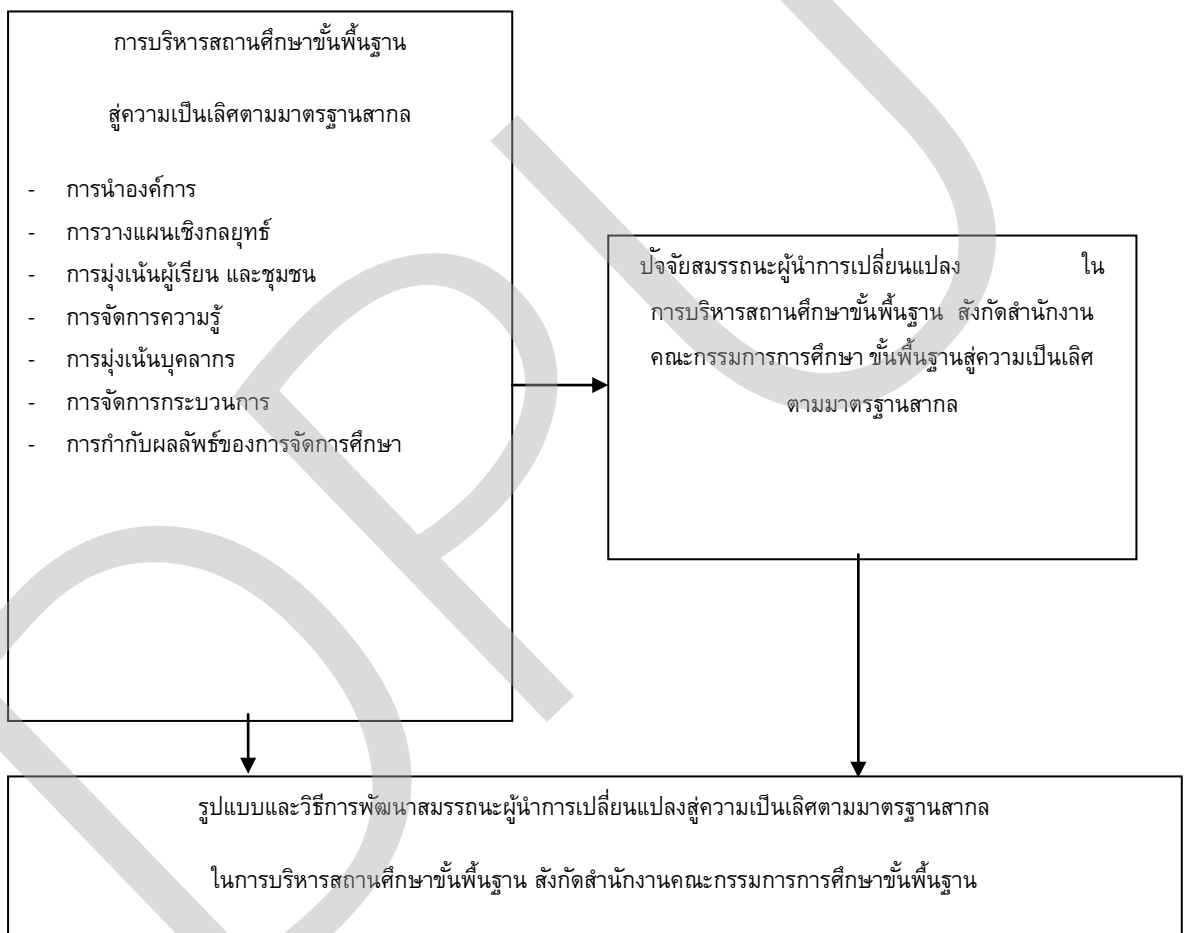
6. การจัดการกระบวนการ หมายถึง องค์ประกอบหลักในการบริหารจัดการ ประเด็นต่างๆ ที่สำคัญในการจัดการกระบวนการของสถานศึกษา ทั้งกระบวนการเกี่ยวกับ หลักสูตรและการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เป็นสำคัญ รวมถึงกระบวนการ สนับสนุนในการดำเนินการมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีองค์ประกอบย่อย 2 ด้าน คือ 1) กระบวนการที่มุ่งเน้นการเรียนรู้โดยพิจารณาจากกระบวนการหลักที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ และกระบวนการสร้างคุณค่าให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนการจัดกระบวนการ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) กระบวนการสนับสนุน โดยพิจารณาจาก กระบวนการหลักที่สนับสนุนกระบวนการที่เน้นการเรียนรู้เป็นสำคัญของสถานศึกษาโดย มีการประเมินผลและปรับปรุงผลการดำเนินงานของกระบวนการสนับสนุน

7. การกำกับผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา หมายถึง องค์ประกอบหลักในการ บริหารจัดการเพื่อควบคุมผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ใน การจัดการศึกษา และการปรับปรุงการดำเนินงาน การใช้การวัด ตัวชี้วัดและประเมินผล ของการเปรียบเทียบสมรรถนะของสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่แสดงระดับ แนวโน้ม ผลผลิตและ ประสิทธิภาพในรอบเวลาของการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยมี องค์ประกอบย่อย 6 ด้าน คือ 1) การกำกับผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) การกำกับ ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชน 3) การกำกับผลลัพธ์ งบประมาณ การเงิน 4) การกำกับผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นครูผู้สอนและบุคลากร 5) การ กำกับผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลขององค์กร 6) การกำกับผลลัพธ์ด้านการนำองค์กรและ ความรับผิดชอบต่อสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตาม มาตรฐานสากล ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศ ตามมาตรฐานสากลของสำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2549) Beer (2008 : 19-27) Baldrige National Quality Program (2010) และตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ แห่งชาติ (Thailand Quality Award : TQA) (อ้างอิงในสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษา ตอนปลาย. 2554 : 7) ใน 7 ลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน และชุมชน 4) การจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการ กระบวนการ 7) การกำกับผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา นอกจากนั้น ในประเด็นของ วิธีการพัฒนา ผู้วิจัยใช้กระบวนการการฝึกอบรม ซึ่งจะทำให้การพัฒนาสมรรถนะมี

ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่พัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะความถนัด ความสามารถและความชำนาญงานได้ดียิ่งขึ้น (น้อย ศิริ โขติ. 2524: 6; Flippo. 1966: 243; Jucius. 1971: 125) โดยใช้วิทยาการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายเป็นคณะ การสาธิต การสอนงาน หรือที่เรียกว่าภาคทฤษฎี และให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ ได้แก่ การระดมสมอง การประชุมกลุ่มย่อย กรณีศึกษา หรือที่เรียกว่าภาคปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามปัจจัยสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล
2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล
3. แนวทางการสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล
4. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อความเหมาะสมของรูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถาม
2. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึก
3. จัดส่งแบบสอบถาม พร้อมส่งคืนทางไปรษณีย์
4. นัดหมายวัน และเวลากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก
5. ตรวจสอบความเรียบร้อยเพื่อเตรียมทำการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยสมรรถนะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ในการบริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา จำนวน 17 คน ในการพิจารณารูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ในการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. จัดส่งหนังสือเชิญจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ

8. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

9. จัดส่งหนังสือเชิญจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

10. จัดการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากลในการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. วิเคราะห์ข้อมูลสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และสมรรถนะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ โดยหาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของสมรรถนะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และที่พึงประสงค์ ทุกด้าน ในภาพรวม และรายชื่อ แล้วจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Set Priority) ของสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยใช้วิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

3. จัดเรียงลำดับความความต้องการจำเป็นในการใช้รูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ตามลำดับค่า PNI จากมาก ไปหาน้อย

4. ศึกษาปัจจัยสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ด้วยวิธี Principal-Component Analysis (PC) และใช้วิธีหมุนแกนอโรทอนออลแบบวาริเมกซ์ (Varimax Orthogonal) ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ (Factor Score Coefficients) ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไปเท่านั้นจึงจะถือได้ว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญจริงๆ (ปกติที่ใช้อยู่โดยทั่วไปจะใช้มากกว่า 0.20 ขึ้นไป) จากนั้นนำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

5. ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ด้วยสถิติ t - test และ F - test

6. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล

7. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมของรูปแบบและวิธีการพัฒนาสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

การอภิปรายผล

บรรณานุกรม

- น้อย ศิริโชติ. เทคนิคการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2524.
- พิมพ์ันท์ เชชะคุปต์. ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. หลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ. (ออนไลน์) 2549 (อ้างเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2555). จาก: <http://www.moe.go.th>, 2549.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. มัธยมศึกษายุคใหม่สู่มาตรฐานสากล 2561. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ 2554.
- Beer, Mike. Managing Change and Transition. Harvard Business Press, 2008.
- Flippo, E. B. Management : A Behavioral Approach. Boston: Allyn and Bacon, 1970.
- Jucius, Michael J. Personnel Management. 6th ed. Homewood: Richard D. Irwin, 1971.

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ไพศาล มั่นอก

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม 2) เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยใช้ให้นักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ผู้วิจัย 1 คน ผู้ร่วมวิจัย 16 คน นักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมจำนวน 200 คน

ผลการวิจัย คาดว่า

1. องค์ประกอบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การมีความซื่อสัตย์สุจริต 2) การมีความขยันอดทน 3) การมีสติปัญญา 4) การรู้จักแบ่งปัน
2. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กำหนดการวิจัยเป็น 2 วรรบๆ ละ 3 เดือน

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 -2559) ไทยต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและ ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ประเทศไทยจึงต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศ ให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อการเตรียมความพร้อมให้แก่คนในสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมทั้ง

ในระดับโลกและภายในประเทศ ในระดับโลก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน คำสอนและทรงคิดค้นรูปแบบกระบวนการพัฒนาที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ยึด หลักผลประโยชน์และมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชนและภูมิสังคมที่แตกต่างกันในแต่ ละภูมิภาคแต่ละท้องถิ่น ทั้งพระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐในการพัฒนาและบริหารประเทศด้าน การศึกษา ทั้งมูลนิธิสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และ พัฒนาประเทศตามปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8-10 และ ต่อเนื่องมาถึงแผนที่ 11 โดยยังคงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคนเป็น ศูนย์กลางของการพัฒนา รวมทั้งสร้างความสมดุลการพัฒนาในทุกมิติและขับเคลื่อนให้บัง เกิดผลในทางปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกในคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนิน ชีวิตด้วยความเพียร การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนจะสำเร็จได้นั้นต้องอาศัย ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนทุกคนต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมดำเนิน กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมการสอนสอดแทรกในรายวิชาต่างๆ 2) กิจกรรมการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมโดยการอบรมหน้าเสาธง และ 3) กิจกรรมการบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งใน และนอกโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนหรือร่วมกับชุมชน กลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความมั่นใจในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ตนเอง ทำให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ผลการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน กลุ่ม 4 คือ 1) การมีความซื่อสัตย์ สุจริต 2) การมีความขยันอดทน 3) การมีสติปัญญา 4) การรู้จักแบ่งปัน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ เกี่ยวกับองค์ประกอบคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็น แนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม ผู้วิจัยจึงใช้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม) Participatory Action Research: PAR) โดยร่วมกับ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ ที่สัมพันธ์กับสภาพสังคมและ สภาพโรงเรียน และระบบการศึกษาที่ประกอบกัน โดยผ่านการอภิปรายปัญหา และเป็นพื้นฐาน ข้อมูลที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติเพื่อพัฒนาในส่วนที่เป็น ปัญหาต่อไป เพื่อดำเนินการวิจัยในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน

วิเศษชัยชาญวิทยาคม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม
2. เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม และเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยใช้ผู้อำนวยการ ครู และนักเรียน โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) โดยมีขอบเขตเนื้อหา ประชากร และแบบแผนการวิจัย ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตและประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
2. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมคิด การร่วมปฏิบัติ การร่วม
สังเกตผล และการร่วมสะท้อนผล ในกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 การร่วมคิด

2.2 การร่วมปฏิบัติ

2.3 การสังเกตผล

2.4 การร่วมสะท้อนผล

3. หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.1 การจัดกิจกรรมนักเรียน

3.2 การจัดกิจกรรมแนะแนว

3.3 การจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

4. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 ความพอประมาณ

4.2 ความมีเหตุผล

4.3 ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

4.4 การมีความรู้

4.5 การมีคุณธรรม

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการวิจัยที่มีผู้
มีส่วนร่วมหลายฝ่ายเข้ามาร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีการมีส่วนร่วมทุก
กระบวนการวิจัย ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยยึดการมีส่วนร่วม มี 4 ขั้นตอน คือ การ
การวางแผน ปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนกลับ

6. คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6.1 การมีความซื่อสัตย์สุจริต

6.2 การมีความขยันอดทน

6.3 การมีสติปัญญา

6.4 การรู้จักแบ่งปัน

1.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมนักเรียน
จำนวน 200 คน

2. แบบแผนการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยผู้วิจัยได้นำเอาหลักการของ Kemmis & McTaggart (1988, p: 11) มาใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)

ขั้นตอนที่ 2 การนำแผนไปปฏิบัติ (Action)

ขั้นตอนที่ 3 การสังเกต ติดตามและประเมินผล (Observation)

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนกลับ (Reflection)

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)

1.1 การเตรียมตัวของผู้วิจัย

1. การศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ทางทฤษฎี ที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ กำหนดเป็นกรอบแนวคิด หลักการจัดโครงการ กิจกรรม

2. ศึกษาแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตามเงื่อนไขความรู้คู่คุณธรรม เพื่อนำมาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยผ่าน โครงการ กิจกรรม ในรูปแบบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดพัฒนาคุณภาพด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้คู่คุณธรรม

3. ศึกษาเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาตามแนวคิดของ (Kemmis & McTaggart, 1988) ที่ประกอบไปด้วย การวางแผน (Planning) การกระทำ/การดำเนินการ (Action) การสังเกตผล (Observation) การสะท้อน/การทบทวนผล

(Reflection) ร่วมกันการศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการในการวิจัย

1.2 การเตรียมตัวผู้ร่วมวิจัย

ผู้วิจัยได้ตกลงร่วมกันกับผู้อำนวยการ โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม และคณะครูในโรงเรียนร่วมกันในการวิจัยการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แล้วดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

2) ให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยวิธีการ

2.1 การศึกษาดูงาน

2.2 การเข้ารับการอบรมจากวิทยากรบรรยาย

1.3 ผู้ร่วมวิจัยวางแผนร่วมกัน

เสนอความคิดเห็นสภาพในอดีต สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิเคราะห์ปัญหา ด้วยจัดการทำ (SWOT)

1.4 จัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรม จัดการทำ (SWOT) P4

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน

1) กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์

2) จัดทำโครงการแผนปฏิบัติการ

3) มอบหมายงานตามภาระหน้าที่

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) แผนการปฏิบัติงาน

ขั้นการลงมือปฏิบัติมีการดำเนินการปฏิบัติตาม โครงการ กิจกรรม ตามแผนที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) จัดทำแผนการสังเกตและติดตาม

ขั้นการสังเกตการณ์ มีขั้นตอนการติดตามดังนี้

- 3.1 การนิเทศ
- 3.2 การติดตาม
- 3.3 การประเมินผล

ขณะที่โครงการ กิจกรรมดำเนินไปตามขั้นตอน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยสังเกตการณ์ควบคู่กันไปพร้อมด้วยการถ่ายภาพ อัดเทป สัมภาษณ์ จดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่คาดหวังและไม่คาดหวังเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์หาข้อสรุปต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) จัดทำแผนใหม่

ขั้นการสะท้อนผล เป็นขั้นสุดท้ายของวงจรการวิจัยรอบแรกคือการสะท้อนผลการปฏิบัติตามโครงการกิจกรรม ตรวจสอบปัญหา อุปสรรคหรือความสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันตรวจสอบสภาพการดำเนินการที่เกิดขึ้นในทุกแง่มุม โดยผ่านการถกเถียง อภิปรายปัญหาและความสำเร็จซึ่งจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาส่วนที่ยังไม่ประสบความสำเร็จต่อไปในวงรอบที่ 2 การวางแผนรอบที่ 2 นี้ นำข้อมูลที่ยังเป็นปัญหามาวิเคราะห์จัดทำแผนใหม่ ลงมือปฏิบัติการใหม่ ติดตามผลใหม่ และสะท้อนผลใหม่ตรวจสอบดูความสำเร็จ เพื่อนำมาสรุปผลและจัดทำรายงานผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์ประกอบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การมีความซื่อสัตย์สุจริต 2) การมีความขยันอดทน 3) การมีสติปัญญา 4) การรู้จักแบ่งปัน
2. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคมตามหลักตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กำหนดการวิจัยเป็น 2 วงรอบๆ ละ 3 เดือน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ.(2550). แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา
ในสถานศึกษา. พฤษภาคม 2550.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์,
กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่
สถานศึกษา (พ.ศ.2550 – 2554). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ประสานงานกลางการ
ดำเนินงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สำนักพัฒนากิจการนักเรียน
นักศึกษาและกิจการพิเศษ, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2550). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร:

ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สำนัก
พัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ, สำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ.

_____. (2550). ถอดรหัสเศรษฐกิจพอเพียงเวอร์ชันการศึกษา. มติชนสุดสัปดาห์
ฉบับประจำวัน ที่ 11-17 พฤษภาคม พ.ศ.2550 ปีที่ 27 ฉบับที่ 1395.

_____. (2550). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์
ประสานงานกลางการดำเนินงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา. โครงการวิจัยเศรษฐกิจ
พอเพียงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.

_____. (2549). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการศึกษา. เอกสารประกอบการ
บรรยาย. โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วน
พระมหากษัตริย์.

กรมวิชาการ. (2546). กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

เกษม วัฒนชัย. (2548). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายการศึกษา.

เอกสารการบรรยาย วันเสาร์ที่ 17 มิถุนายน 2548 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

กลุ่มเครือข่ายปฏิบัติการทางการศึกษา สำนักงานผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 4. (2550). รายงานการติดตามสถานศึกษาด้านแบบ (Good Practice) ในเขตตรวจราชการที่ 4 ด้านนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษา. เอกสารหมายเลข 10/2550.

คงศักดิ์ ชาติทอง. (2551). การประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน. [ออนไลน์]
[.http://secondary.kku.ac.th/sec4/mailtokongsak@kkul.kku.ac.th](http://secondary.kku.ac.th/sec4/mailtokongsak@kkul.kku.ac.th)

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2550). รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย ปี 2550. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สิ้น พับพลิชซึ่ง (ประเทศไทย) จำกัด.

ครอบครัวพอเพียง. (2554). นิตยสารเพื่อคนไทย รู้จริง..ทำจริง..แก้จน. สปสช. 2554.

จินห์นิภา ชูใจ. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาจิตวิทยาประยุกต์. วิทยาลัยเซนต์หลุยส์.

ฉวีวรรณ สายทอง. (2549). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์.(2545). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชาย โพธิ์สิตา.(2549).ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ.กรุงเทพฯ:

อมรินทร์พริ้นติ้งฯ

ชนธรรม มีทอง. (2552). การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง:กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านร่องแซง. การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. (2551). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: ความเป็นมาและความหมาย. ใน *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา*. ณาฒา จันท์สม. หน้า 6-22. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดาหวัน หุตางกูร (2551). ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2
- นิภา มิตินทวิสมัย (2549) วิธีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม.
 ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา
- นุชวณา เหลืองอังกูร. (2551). การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยโดยผู้ปฏิบัติการ (Action research : AR and Practitioner Research: PR). [ออนไลน์]. <http://eclqssnet.kku.ac.th>.
- ปวัน มีนรักเรืองเดช. (2549). การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประสิทธิ์ นวลศรี. (2547). แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนหัวหินวิทยาคม.
 สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปริญานุช พิบูลสรารุช และ ระวีวรรณ ภาคพรต. (2550). กรอบแนวคิดในการจัดทำร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง. 20 มิถุนายน 2550.
- ปริญานุช พิบูลสรารุช. (2551). คลังหลวงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: เพชรรุ่งการพิมพ์.
- ประสาท สหัทธนน. (2551). การพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านดนตรีและนาฏศิลป์พื้นเมือง โรงเรียนกมลาไสย อำเภอกมลาไสยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ. โรงเรียนกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์.
- ประสาน พิทักษ์โกศล. (2553). ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 1.

วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร.

ประภาพร สุปัญญา. (2550). การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงของ
แกนนำ หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (สังคมศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พนิดา สัตถาสาธุชนะ. (2549). บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมวิทยาการพัฒนา).
ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ไพโรจน์ ชลารักษ์.(2548). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารราชภัฏตะวันออก
1: 1 กรกฎาคม-ธันวาคม.

เพียงฤทัย ทิสนุ่น. (2550). คุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และคุณภาพชีวิตในการ
ทำงาน ของข้าราชการกรมศุลกากร. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การ
จัดการทั่วไป). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

เพ็ญศรี เปลี่ยนขำ. (2550, กรกฎาคม-ธันวาคม). วิธีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการ ราชภัฏตะวันออก. 2 (1): 27-30.

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2551). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research). [ออนไลน์].

http://www.rmuti.ac.th/support/special/project/new/ar/Yachai_AR_2_pdf

ระวีวรรณ ภาคพรต. (2550). ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง. สำนัก
วิชาการ และมาตรฐานการศึกษา สพฐ.

รุ่งทิwa สันติผลธรรม (2552). การนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์.
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

รงค์ ประพันธ์พงศ์. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.

วิโรจน์ สารรัตน์. (2548)โรงเรียน การบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้.
กรุงเทพฯ : อักษราพัฒนา.

วีระศักดิ์ สมานชาติ (2547) สภาพการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

- พื้นที่การศึกษานูริร์มัย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สหัสยา พลปัดพี. (2548) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร พงษ์เสถียรศักดิ์. (2546) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประพุดิตน ตามคุณธรรมในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ที่เรียนหลักสูตรในพุทธศาสนาด้วยการสอนแบบโยนิโสมนสิการกับ การสอนแบบไตรสิกขา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2550). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2550-2554.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2555). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2550). เศรษฐกิจพอเพียง คืออะไร.กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ.สำนักพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษาและกิจการพิเศษ, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2550). “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับเศรษฐกิจพอเพียง”, กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับ ลิชซิง จำกัด (มหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). คู่มือปฏิบัติงานสำหรับ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2550). แนวทางการ นำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.bpsgs/new.phprowstart=40>. (20 มีนาคม 2554).
- สุรยุทธ์ จุลานนท์. (2549). แนวทางการบริหารประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง.เอกสารการบรรยาย วันศุกร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2549 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล.

ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดขอนแก่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน.

(2545).การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research). [ออนไลน์].

<http://www.geocities.com/zurin111/actionresearch1.html>

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2543). การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ.

สมพงษ์ จิตระดับ (2530) การสอนจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณรุ่ง บุญนันทพงศ์. (2549) “ไม่ใช่เรื่องง่ายกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม,”

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร 1 : 1 (มกราคม-มิถุนายน, 2549)

ฤกษ์ชัย พลศรี.(2553). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่ง

คุณธรรมนำความรู้ตามแนวปรัชญาพอเพียง. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาการ

บริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Kemmis, S. and McTaggart, R. (1988). The Action Research Planner.

Melbourne: Deakin University Press.

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

ในเขตจังหวัดปทุมธานี

จิราวรรณ อารยัน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานด้านวุฒิและขนาดสถานศึกษา ศึกษาปัญหาและข้อเสนอ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 127 คน ตัวอย่างการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบด้วย 1. ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ครูบรรณารักษ์โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวนรวม 8 คน เลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนทั่วไป 2. ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูบรรณารักษ์โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จที่ดีในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน(Good Practice) จำนวนรวม 4 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงเช่นกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลวิจัยพบว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ครูบรรณารักษ์จัดให้แก่นักเรียน 10 กิจกรรม คือ การเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การแนะนำหนังสือ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การได้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ การจัดนิทรรศการ การจัดทำรายการซื้อหนังสือที่น่าสนใจ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ และการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ ผลการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานีตามวุฒิการศึกษาพบว่าครูที่สำเร็จการศึกษาวุฒิบรรณารักษ์ กับครูบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาระดับอื่น มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมแนะนำหนังสือ กิจกรรมการได้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ กิจกรรมการจัด

นิทรรศการ และกิจกรรมการจัดทำรายการหนังสือที่น่าสนใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ส่วนกิจกรรมด้านการเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ และการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ พบว่ามีการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี ตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน การได้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ การจัดทำรายการชื่อหนังสือที่น่าสนใจ และการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 และมีการกิจกรรมแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกิจกรรมด้านการเล่าเรื่องจากหนังสือ การแนะนำหนังสือ สนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การจัดนิทรรศการ และการอ่านหนังสือให้ฟัง พบว่ามีการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน

การศึกษาปัญหาพบว่า ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ เห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้านการได้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ มีปัญหา คือ ครูบรรณารักษ์ขาดความรู้ และมีประสบการณ์น้อย ด้านการเล่านิทาน ครูบรรณารักษ์ไม่มีเวลาจัดกิจกรรมการเล่านิทานเพราะต้องทำหน้าที่อื่นๆ มากกว่าการเป็นครูบรรณารักษ์ และด้านการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ พบว่ามีปัญหาขาดแคลนสื่อในการจัดกิจกรรม และโรงเรียนไม่มีบุคลากรที่จบบรรณารักษ์โดยตรง

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในด้าน กิจกรรมการเล่านิทาน เสนอแนะ ให้ครูบรรณารักษ์ควรฝึกฝน กิจกรรมการเล่านิทานอยู่เสมอๆ กิจกรรมการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ ควรเลือกหนังสือที่น่าสนใจของนักเรียน เช่น หนังสือที่เกี่ยวกับ เหตุการณ์ปัจจุบัน หนังสือที่นักเรียนมีความสนใจ และเรื่องราวข่าวสารในปัจจุบัน และกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือ ควรส่งเสริมให้ครูบรรณารักษ์ได้ศึกษา และเรียนรู้ การจัดกิจกรรมห้องสมุดที่มีคุณภาพจากโรงเรียนอื่นและโรงเรียนควรจัดหาบุคลากรในตำแหน่งบรรณารักษ์ หรือบุคลากรที่มีความรู้ทางบรรณารักษ์ให้ครบทุกโรงเรียน สร้างความ

ตระหนักให้ครูบรรณารักษ์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการอ่าน จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจเข้าร่วม กิจกรรม และใช้บริหารห้องสมุด พัฒนาห้องสมุดให้มีอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ หนังสือที่มีความ หลากหลายจะทำให้นักเรียนสนใจมากขึ้น เพิ่มชั่วโมงให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าห้องสมุด มีงบประมาณเพียงพอต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และจัดระบบห้องสมุดที่ ทันสมัย

บทนำ

ในปัจจุบัน คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีการอ่าน และไม่รู้จักการอ่านเพื่อ พัฒนาตนเอง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาประเทศล่าช้า ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น หนังสือแพง ไม่มีหนังสืออ่าน ไม่เห็นประโยชน์จากการอ่านสภาพแวดล้อมไม่ เอื้อต่อการอ่าน ดังนั้นห้องสมุดกับการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ ห้องสมุด โรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาเยาวชนในทุกด้าน ช่วยวางรากฐานให้นักเรียน เป็นผู้รักการเรียนรู้ และสนใจเรียนรู้จนตลอดชีวิตเพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ จึงเป็น หน้าที่ของผู้บริหาร คณะครูและบรรณารักษ์ที่จะต้องร่วมมือกันส่งเสริมห้องสมุดให้เป็น ศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบมีเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพตรงกับ ความต้องการ และมีบริการที่ดีเพื่อให้โอกาสแก่นักเรียนได้เลือกศึกษาค้นคว้าตามความ ถนัด ความสามารถและความสนใจ และมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับนักเรียน ดังนั้น ครูบรรณารักษ์ควรเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองและมีนิสัยรักการอ่านของเด็กนักเรียน กิจกรรมสร้าง เสริมการอ่านที่จัดในห้องสมุดโรงเรียน สามารถจัดได้หลายรูปแบบ เช่น นิทรรศการ เล่า นิทาน การแนะนำหนังสือ การแข่งขันตอบปัญหา การโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ เป็นต้น เป็นหน้าที่ของครูบรรณารักษ์ที่จะต้องพิจารณาดำเนินงานให้เหมาะสม และต้องคำนึงถึง ในการเสนอกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับวัย ภาวะการณ์เรียนรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนความต้องการของนักเรียน และเพื่อให้กิจกรรมต่างๆ ประสบความสำเร็จและ ได้ผลดียิ่งขึ้น ครูบรรณารักษ์ควรลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ปรับปรุงบริการและ กิจกรรมของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ (2) เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์แยกตามข้อมูลพื้นฐานด้านวุฒิและขนาดสถานศึกษา และ (3) ศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายลักษณะของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (วีระวรรณ วรรณโท, 2545 : 67) เป็นงานที่ห้องสมุดจะต้องทำขึ้นเพื่อชักจูงส่งเสริมให้ผู้มาใช้บริการห้องสมุดมีความเข้าใจในเรื่องของหนังสือ รู้จักวิธีอ่าน วิธีการเลือกใช้นั่งโต๊ะ รู้จักวิธีสร้างวิจรรย์ญาณในการอ่านให้เกิดนิสัยรักการอ่าน เพื่อดึงดูดให้เยาวชนสนใจในการอ่านเห็นความสำคัญ ความจำเป็น และเพลิดเพลินในการอ่าน ตลอดจนพัฒนาการอ่านของตนให้มีความเข้าใจมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน และมีรสนิยมที่ดีในการอ่าน

คุณภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน แม้นมาศ ชวลิต (2529 : 218) ได้กล่าวถึงกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จะมีลักษณะสำคัญดังนี้

(1) จูงใจ ให้บุคคลที่เป็นเป้าหมายเกิดความพยายามที่จะอ่านให้แตกฉาน เพื่อจะได้รู้เรื่องราวน่ารู้ น่าสนุก ที่มีอยู่ในหนังสือ

(2) ใฝ่ใจ บุคคลที่เป็นเป้าหมาย อาจเป็นคนเดียวหรือกลุ่มคนทั่วไป ให้เกิดความอยากอ่านหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือที่มีคุณภาพตามที่ประสงค์หรือผู้จัดกิจกรรมเห็นว่าควรอ่าน กิจกรรมจะชี้ให้เห็นว่า การอ่านเป็นสิ่งจำเป็น มีความสำคัญ มีประโยชน์ต่อบุคคล

วิธีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีบุคคล คณะบุคคล และหน่วยงานของราชการได้เสนอหลักการและวิธีการในการจัดกิจกรรมนี้ ไว้เป็นจำนวนมาก จากการที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้ามาและรวบรวมจากเอกสารต่างๆ ปรากฏว่ามีผู้เสนอกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้หลายกิจกรรมแต่ละกิจกรรม มีวิธีการจัดกิจกรรมดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเล่านิทาน

การเล่านิทานเป็นวิธีหนึ่งในการปลูกฝังให้เด็กเกิดความรักสนใจในการอ่าน ตลอดจนพัฒนาตนเองให้มีนิสัยรักการอ่าน นิทานที่นอกจากจะสร้างความสนุกสนาน ยังช่วยพัฒนาการพูดและการเขียนได้เป็นอย่างดี

2) การเล่าเรื่องจากหนังสือ

การเล่าเรื่องจากหนังสือ (Book Talk) เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมสำหรับเด็กโต ระดับมัธยมศึกษา เรื่องในหนังสือที่ควรเล่าอาจเป็นสารคดี บันเทิง หนังสือวารสาร หนังสือพิมพ์ หรือเรื่องในหนังสืออ่านเสริมหลักสูตร และหยิบยกเอาคติในเรื่อง มากเล่าด้วย อนันต์ ส่งอำไพ (2528 : 18)

การเริ่มต้นรายการเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยกว่าการเล่าเรื่องหนังสือผู้เล่าจะต้องหาวิธีสร้างอารมณ์คล้อยตามหรือดึงดูดความสนใจของผู้ฟังมาสู่เรื่องที่จะเล่าจึงอาจทำได้โดยการพูดถึงเหตุการณ์ที่น่าสนใจที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นหรือระยะเวลาไม่นานนัก เรื่องที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์หรือจากรายการโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมจากจุดเริ่มต้นจะนำไปสู่หนังสือเล่มแรกที่พูดถึง ซึ่งควรเป็นหนังสือที่น่าสนใจและอ่านกันได้ทุกคน แล้วจึงเริ่มไปสู่หนังสือเล่มยาก ๆ ต่อไป

การเล่าเรื่องหนังสือนั้น ควรจะดึงตอนที่น่าตื่นเต้น น่าสนใจของเรื่องออกมาเล่า โดยคำนึงถึงความสำคัญ 2 ประการคือ การไม่เล่าเรื่องหนังสือที่ผู้เล่าเองไม่เคยอ่าน และไม่เล่าเรื่องหนังสือจนถึงตอนจบของเรื่อง โดยหยุดตรงจุดสุดยอด (Climax) หรือก่อนจะถึงจุดคลี่คลายของเรื่องเล็กน้อย เพราะผู้ฟังจะไม่สนใจหนังสือเล่มนั้นอีกเลย และต้องคำนึงเสมอว่า การเล่าเรื่องหนังสือนั้น ได้บรรลุวัตถุประสงค์การอ่านหนังสือด้วยตนเองไม่ได้ พร้อมกันนี้ การเล่าเรื่องหนังสือที่ดีต้องให้ความสนุกสนานน่าสนใจทั้งแก่ผู้ฟังและผู้เล่า

3. การแนะนำหนังสือ เป็นวิธีการชักชวนหรือเร้าใจให้ผู้ฟังสนใจในการอ่านวิธีหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากการเล่าเรื่องจากหนังสือเล็กน้อย โดยผู้แนะนำไม่ต้องเล่าเรื่องให้ละเอียดนัก เพียงบอกเรื่องย่อ ๆ พอสังเขป เน้นการวิเคราะห์ข้อดี ข้อบกพร่อง และประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้รับ การแนะนำควรให้เหมาะสมกับวัย ระดับการศึกษา และพื้นฐานความรู้ของผู้ฟังด้วย

หนังสือที่จะนำมาแนะนำต้องจัดเตรียมพร้อมไว้เพื่อจัดบริการให้อ่าน อาจติดตามผลได้จากการสังเกตการอ่าน และอาจให้ผู้อ่านกรอกแบบสอบถามเพื่อนำมาประเมินผลแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

4. การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ เป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เกิดขึ้นจากพื้นฐานพฤติกรรมของคนเราที่ชอบสนทนากันถึงเรื่องต่าง ๆ เช่น เล่าถึงภาพยนตร์ที่ตนดูแล้วชอบหรือหนังสือที่อ่านแล้วจับใจ เป็นต้น เป็นการกระตุ้นให้เกิดความอยากอ่าน แต่การสนทนาเรื่องหนังสือที่จัดเป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนั้นจะมีกระบวนการที่เป็นระบบ ซึ่งนอกจากจะทำให้การสนทนานั้นเป็นเครื่องประเทืองปัญญาในชีวิตประจำวันแล้ว ยังช่วยพัฒนาการอ่านไปสู่ระดับวิเคราะห์ วิจัย และสังเคราะห์อีกด้วย ผู้สนทนาจะเป็นผู้ซึ่งมีการพัฒนาการใน

การอ่านมากแล้ว ส่วนผู้ฟังการสนทนาและบางคนที่ร่วมสนทนาซึ่งอาจยังไม่พัฒนาการอ่านของตนไปได้มากนัก ก็จะได้ประโยชน์จากการฟังข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือนั้น ๆ ด้วย

5. การได้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ การได้วาทีที่สามารถนำมาใช้เป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้อย่างหนึ่งมีวัตถุประสงค์จะให้ผู้ฟังได้รับข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือทั้งด้านดีและไม่ดี ได้ฟังข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มนั้น หรือในเรื่องนั้น ๆ จากบุคคลหลายคนทุกแง่มุม ช่วยให้ผู้ฟังรู้จักอ่านโดยไตร่ตรอง รู้จักมองหนังสือหลาย ด้าน นอกจากนี้ผู้ที่ฟังการได้วาทีที่อาจอ่านหนังสือเล่มนั้น ๆ ก่อน เพื่อจะได้เปรียบเทียบข้อคิดเห็นของตนกับข้อคิดเห็นของผู้ได้วาทีอีกด้วย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวิจัยเชิงสำรวจ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี โดยมีครูบรรณารักษ์และผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล ระเบียบการวิจัยมีดังนี้

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่กำหนดในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 190 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 6 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดและผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี 127 คน (จากตารางการสุ่มเคอร์ซีและมอร์แกน)

ตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 2 ประเภท

(1) ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา 2 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 คน ครูบรรณารักษ์โรงเรียนประถมศึกษา 2 คน และโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 คน รวม 8 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

(2) ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูบรรณารักษ์ โรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จที่ดีในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (Good Practice) ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา 1 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 คน ครูบรรณารักษ์โรงเรียนประถมศึกษา 1 คน และครูบรรณารักษ์โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 คน รวม 4 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย

(1) สภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี ครูบรรณารักษ์จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านมากที่สุดคือ กิจกรรมเล่านิทาน (ร้อยละ 89.80) รองลงมาคือ การจัดนิทรรศการ (ร้อยละ 83.50) การแนะนำหนังสือ (ร้อยละ 73.40) และการเล่าเรื่องจากหนังสือ (ร้อยละ 60.60) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ครูบรรณารักษ์จัดน้อยที่สุดคือ กิจกรรมการโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ (ร้อยละ 22.80) การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ และการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานีตามวุฒิการศึกษา (2) ผลการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์พบว่า ครูที่สำเร็จการศึกษาวุฒิบรรณารักษ์กับครูบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาสาขาอื่น มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านคือ กิจกรรมการแนะนำหนังสือ กิจกรรมการโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ กิจกรรมการจัดนิทรรศการ และกิจกรรมการจัดทำรายการหนังสือที่น่าสนใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนกิจกรรมด้านการเล่านิทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ และการแสดงละครจากเรื่องในหนังสือ พบว่าไม่แตกต่างกัน (3) ปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในเขตจังหวัดปทุมธานี ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ เห็นว่าปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ด้านการโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ พบว่ามีปัญหาครูบรรณารักษ์ขาดความรู้ และมีประสบการณ์น้อย ด้านการเล่านิทาน พบว่ามีปัญหาไม่มีเวลาจัดกิจกรรมการเล่นนิทาน เพราะต้องทำหน้าที่อื่น ๆ มากกว่าการเป็นครูบรรณารักษ์ และด้านการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ พบว่ามีปัญหาขาดแคลนสื่อในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในด้าน กิจกรรมการเล่านิทาน เสนอแนะ ให้ครูบรรณารักษ์ควรฝึกฝน กิจกรรมการเล่านิทานอยู่เสมอๆ กิจกรรมการแข่งขันเกี่ยวกับหนังสือ ควรเลือกหนังสือที่น่าสนใจของนักเรียน เช่น หนังสือเกี่ยวกับ เหตุการณ์ปัจจุบัน หนังสือที่นักเรียนมีความสนใจ และเรื่องราวข่าวสารในปัจจุบัน และกิจกรรมการเล่าเรื่องจากหนังสือ ควรส่งเสริมให้ครูบรรณารักษ์ได้ศึกษา และเรียนรู้ การจัดกิจกรรมห้องสมุดที่มีคุณภาพจากโรงเรียนอื่นและ โรงเรียนควรจัดหาบุคลากรในตำแหน่ง

บรรณารักษ์ หรือบุคลากรที่มีความรู้ทางบรรณารักษ์ให้ครบทุกโรงเรียน สร้างความตระหนักให้ครูบรรณารักษ์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม และใช้บริหารห้องสมุด พัฒนาห้องสมุดให้มีอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ หนังสือที่มีความหลากหลายจะทำให้นักเรียนสนใจมากขึ้น เพิ่มชั่วโมงให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าห้องสมุด มีงบประมาณเพียงพอต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และจัดระบบห้องสมุดที่ทันสมัย

บรรณานุกรม

- กานต์มณี ศักดิ์. (2529). **วิธีการอ่านหนังสือและการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- นุจรี ตรีโรจน์วงศ์. (2528). **การส่งเสริมการอ่านของเด็กในชลบท**, มหาสารคาม: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- แม่นมมาส ชวลิต. (2529). **การรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- รสา วงศ์ยังอยู่. (2529. ตุลาคม - ธันวาคม). **การเล่าเรื่องจากหนังสือ**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- วีระวรรณ วรรณโท. (2545). **การจัดกิจกรรมห้องสมุด**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมทรง แสงแก้ว. (2529). **การรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน**. กรุงเทพฯ.
- อนันต์ ส่งอำไพ. (2528) **“แนวคิดสำหรับการจัดตั้งห้องสมุดโรงเรียน”** กรุงเทพฯ: มิตรครู.
- อักษร รุ่งมณี. (2525.) **การเปรียบเทียบผลเพิ่มความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อการอ่านระหว่างการสอนอ่านแบบปกติและการสอนอ่านโดยกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.**
- อุทัยวรรณ ชิดสูงเนิน. (2533). **การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย).** ชลบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุบล บุญชู. (2525). **บริการของห้องสมุด**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

กลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์

ทวิศักดิ์ หงสาภินันท์

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่องกลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ และเพื่อเสนอกลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการ โรงเรียน รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าแผนกคอมพิวเตอร์ หรือหัวหน้าแผนกเทคโนโลยีสารสนเทศ และครูที่มีสัญชาติไทย รวม 369 คน ของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ประจำปีการศึกษา 2555 ทั้งหมด 33 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมมี 4 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2554-2556 ที่ประกอบด้วย 1) การสร้างกำลังคนให้มีศักยภาพ 2) การสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการในการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียน ชุดที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแบบอย่างที่ดีในการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียน และชุดที่ 4 เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาภาพในอนาคตในการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียน

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลาก (Lottery) จากบัญชีรายชื่อครูของแต่ละโรงเรียนตามสัดส่วนที่กำหนด และใช้สถิติในการวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้ประเมินมาตราส่วนแบบประมาณค่าในการวิเคราะห์

ข้อมูล รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลต่างๆ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องการจัด สัมมนาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมถึงผลการวิจัยที่มีประสิทธิภาพถูกต้อง ตามขั้นตอนของระเบียบวิธีการวิจัย

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีประโยชน์ในการนำไปใช้ในวงการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำมาใช้กับวงการการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้รอบ ด้านและทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ความรู้และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาจึงเป็นการนำความก้าวหน้าของเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการเรียนรู้ของมนุษย์

แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา พ.ศ.2554-2556 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การบูรณาการ เพื่อที่จะเชื่อมประสาน ข้อมูลสารสนเทศด้านต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินพันธกิจในภาพรวมของ กระทรวงศึกษาธิการ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ฉบับที่ 2 ประเทศไทย พ.ศ. 2552 – 2556 จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาที่เหมาะสม 4 ประการ เพื่อเอื้อต่อการศึกษาแห่งอนาคต (Future Education) คือ 1) สร้างกำลังคนให้มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารอย่าง สร้างสรรค์ และมีธรรมาภิบาล จริยธรรม วิจารณ์ญาณ และรู้เท่าทันรวมทั้งเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 2) สนับสนุนการเรียนการสอน ด้วยการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาของประเทศไทย 3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุน การศึกษาของประเทศไทย 4) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการ บริหารจัดการ และการบริการด้านการศึกษา ซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างธรรมาภิบาลของสังคม (แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2556 (สำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัย ศิลปากร , 2553 :4-7)

กลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รวมถึงสถานศึกษาต่างๆ ล้วนแล้วแต่ ต้องการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานที่สูงขึ้นในทุกๆ ด้าน ในการพัฒนา

การศึกษานั้นเป็นที่ยอมรับกันว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นอยู่ของสังคมสมัยใหม่มาก (ชิน ภูสุวรรณ, 2546:21) สังคมในยุคปัจจุบันเป็นสังคมของยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความก้าวหน้าทั้งทางด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และที่สำคัญความเจริญก้าวหน้าดังกล่าวได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการจัดการศึกษาในระดับของประเทศไทย

การที่โรงเรียนในเครือสารสาสน์จะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายต่างๆด้านสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อความอยู่รอดของโรงเรียนได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กลยุทธ์การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาบุคลากร ล้วนแล้วแต่ต้องการความสำเร็จทั้งสิ้น ด้วยเหตุที่ความสำเร็จและอำนาจของบุคคลและหน่วยงานจะอยู่ที่ความสามารถในการเข้าถึงการประยุกต์ใช้ประโยชน์และการจัดการเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ชาญฉลาดและมีประสิทธิภาพ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546 : 15)

การวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารและปฏิบัติการที่เหมาะสม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันและการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ถือเป็นกลยุทธ์หลักประการหนึ่งที่หน่วยงานต่างๆจะต้องดำเนินการ ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนและการกำหนดกลยุทธ์ในการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ กลยุทธ์การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงมีความสำคัญยิ่งสำหรับการบริหารสถานศึกษา (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2551 :5)

โรงเรียนในเครือสารสาสน์ เป็นโรงเรียนเอกชนสังกัดคณะกรรมการศึกษาเอกชน เริ่มเปิดกิจการโรงเรียนตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2507 เปิดดำเนินการสอน ดังนี้ (กองอำนวยการโรงเรียนในเครือสารสาสน์ อนุสรณ์ 40 ปี โรงเรียนสารสาสน์พิทยา, 2547: 22)

- 1) สายสามัญ เปิดดำเนินการสอนตั้งแต่เตรียมอนุบาล ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6
- 2) สายอาชีวศึกษา เปิดดำเนินการสอนตั้งแต่ ปวช. 1 ถึง ปวส.
- 3) สายการศึกษาพิเศษ (ใช้การเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ) เปิดดำเนินการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 (สยมพร ทองเนื้อดี, 2552:50)

ปัจจุบันโรงเรียนในเครือสารสาสน์เป็นโรงเรียนเอกชนที่มีโรงเรียนในเครือชายเดียวกันมากที่สุดถึง 33 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2555 มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 74,945 คน มี

ครูไทย 4,814 คน และครูต่างชาติ 1,145 คน (กองอำนวยการโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ,2555 : 6-7) จึงนับได้ว่าเป็นการเจริญเติบโตที่มีพัฒนาการได้อย่างรวดเร็วมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำ ICT มาใช้เพื่อจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับกรอบนโยบายสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ.2554-2563 ของประเทศไทย (ICT2020) และแผนแม่บทเทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2554-2556 เพื่อให้โรงเรียนในเครือสารสาสน์รองรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆและความอยู่รอดขององค์กร (พิบูลย์ ชงศ์กมล, 2547: 25)

จากสภาพปัญหาและความจำเป็นในการนำ ICT มาใช้ในโรงเรียนเนื่องจากการเจริญเติบโตและพัฒนาการของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาด้านกลยุทธ์การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากยิ่งขึ้น จึงได้ทำการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอนซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากที่สุดในเครือสารสาสน์เพื่อสอบถามความต้องการและสภาพปัญหาการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า “การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสามารถดำเนินการได้ตามศักยภาพของโรงเรียนที่มีอยู่ก็จริง แต่ยังคงขาดเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย จำนวนอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้การเรียนการสอนเกิดความไม่คล่องตัว ผู้บริหารและบุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อมาประยุกต์ใช้กับงานด้านต่างๆในโรงเรียน ประกอบกับการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจที่เติบโต

ดังนั้นโรงเรียนในเครือสารสาสน์จึงต้องการเพิ่มความไว้วางใจของผู้ปกครองต่อคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายสำคัญของโรงเรียนในเครือสารสาสน์อีกนโยบายหนึ่ง คือ การทำให้การศึกษามีคุณภาพมาตรฐาน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้นเท่าเทียมหรือใกล้เคียงนานาชาติอารยประเทศ” (สมพร ทองเนื้อดี,2555 : บทสัมภาษณ์)

จากเหตุผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าโรงเรียนในเครือสารสาสน์ยังไม่มีกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ด้าน ICT อย่างเป็นทางการ จึงจำเป็นต้องการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้าน ICT ของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ทั้งระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำ ICT มาใช้ในการจัดการศึกษา แต่โรงเรียนยังไม่มีกลยุทธ์ในการจัดการด้าน ICT ในการจัดการของโรงเรียนในเครือสารสาสน์เป็นการเฉพาะ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบ วางแผนจัดการกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ตลอดจนปรับปรุงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด อันจะส่งผลไปยังการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในเครือสารสาสน์โดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์
2. เพื่อเสนอกลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

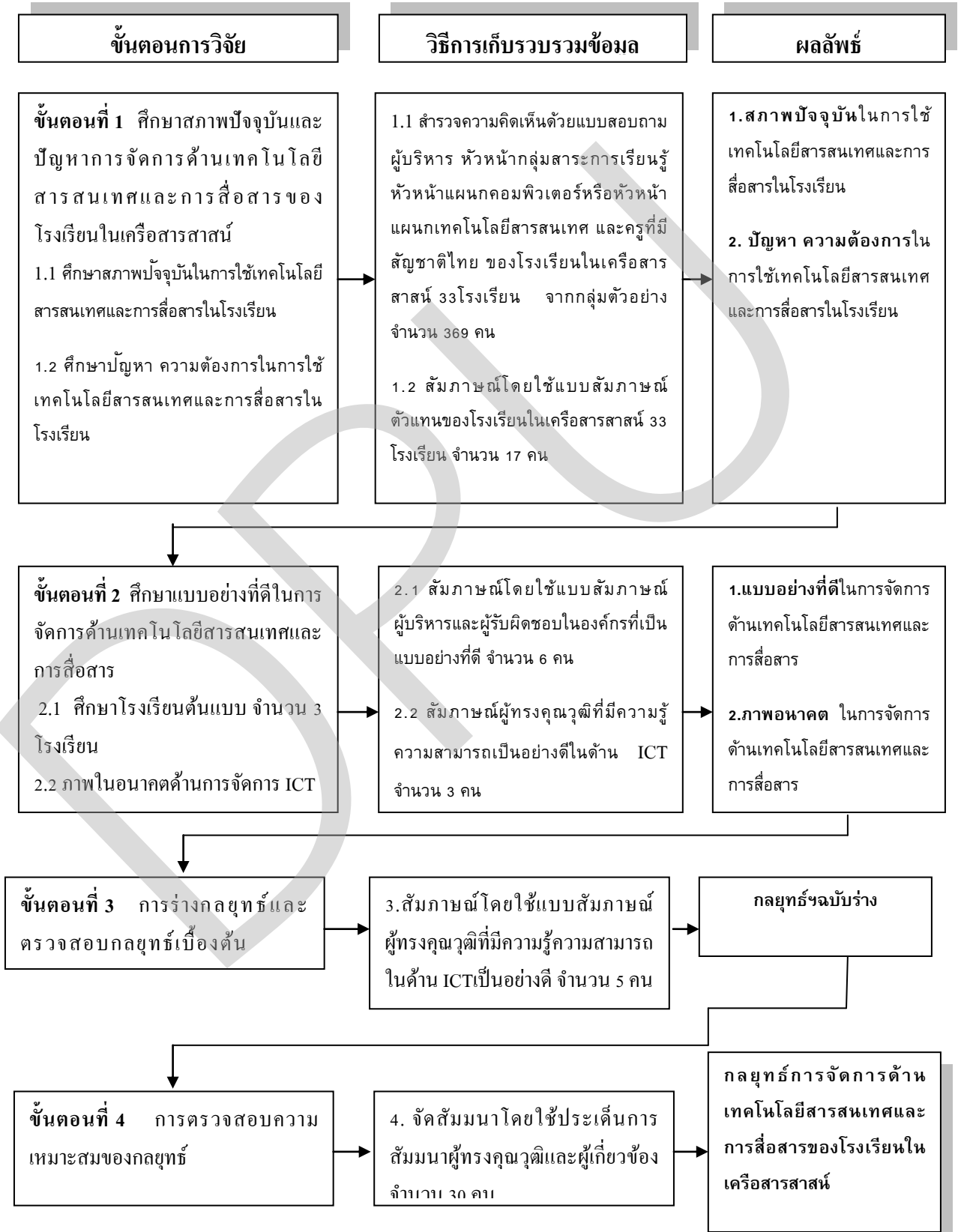
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแบบอย่างที่ดีในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ขั้นตอนที่ 3 การร่างกลยุทธ์และตรวจสอบกลยุทธ์เบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์

ผู้วิจัยสรุปรายละเอียดการวิจัยแต่ละขั้นตอนตามแผนภาพ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือข่าย

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียน

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าแผนกคอมพิวเตอร์ หรือหัวหน้าแผนกเทคโนโลยีสารสนเทศ และครูที่มีสัญชาติไทย ของโรงเรียนในเครือข่าย 33 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2555 รวม 4,814 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าแผนกคอมพิวเตอร์หรือหัวหน้าแผนกเทคโนโลยีสารสนเทศ และครูที่มีสัญชาติไทย รวม 369 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, p. 125) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลาก (Lottery) จากบัญชีรายชื่อครูของแต่ละโรงเรียนตามสัดส่วนที่กำหนด

2. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 ลักษณะเครื่องมือ เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบเลือกตอบ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และตอนที่ 2 จะเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือข่าย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ต (Likert) (บุญเรียง ขจรศิลป์. 2543: 95)

2.2 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้เทคนิค IOC (Item Objective Congruence Index) หรือดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

2.3 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เป็นการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามที่มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความถูกต้องและเหมาะสมก่อนนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ครู จำนวน 30 คน เพื่อ

ตรวจสอบความชัดเจนของข้อกระทงคำถามในแบบสอบถาม หลังจากนั้นนำผลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมโดย 1) นำหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตไปยังประธานอำนวยการโรงเรียนในเครือสารสาสน์เพื่อขอความร่วมมือทำการเก็บข้อมูล และแจ้งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย และ 2) จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและรวบรวมแบบสอบถามกลับด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จะใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ จะใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ใช้ประเมินมาตราส่วนแบบประมาณค่าในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 ศึกษาปัญหา ความต้องการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียน เป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหา ความต้องการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการจัดการของโรงเรียน ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างกำลังคนให้มีศักยภาพ 2) การสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษา เพื่อสัมภาษณ์ตัวแทนของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ที่มีหน้าที่และปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียน จำนวน 17 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และส่งหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ โดยมีเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ปัญหาความต้องการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในด้านสารสนเทศและการสื่อสารเป็นอย่างดี จำนวน 5 ท่านเพื่อทำการตรวจสอบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแบบอย่างที่ดีในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ องค์การที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 การศึกษาแบบอย่างที่ดีในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นการศึกษาแบบอย่างที่ดีในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยการคัดเลือกจากองค์กรที่ประสบความสำเร็จในด้าน ICT เป็นอย่างดี ลักษณะเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ใช้ประเด็นและคำถามแบบกว้างๆ ซึ่งมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การคัดเลือกกรณีศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกรณีศึกษาแบบเด่น (Extreme Case Sampling) 3 กรณีศึกษา ได้แก่

1.1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จ.นนทบุรี ผู้ให้ข้อมูลในกรณีศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้รับผิดชอบงานด้าน ICT ของโรงเรียน จำนวน 2 คน

1.2 โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา จ.กรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูลในกรณีศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้รับผิดชอบงานด้าน ICT ของโรงเรียน จำนวน 2 คน

1.3 โรงเรียนระยองวิทยาคม จ.ระยอง ผู้ให้ข้อมูลในกรณีศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้รับผิดชอบงานด้าน ICT ของโรงเรียน จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแบบอย่างที่ดีในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขพร้อมนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อทำการตรวจสอบ

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยส่งหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารของ

องค์กร โดยมีเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง ในองค์กรที่มีการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จ และเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.2 การศึกษาภาพอนาคตในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ ภาพอนาคตของโรงเรียนในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาพอนาคตในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบไม่เป็นทางการ เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นอย่างดี จำนวน 3 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยส่งหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาพอนาคตในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในด้านสารสนเทศและการสื่อสารเป็นอย่างดี จำนวน 5 ท่านเพื่อทำการตรวจสอบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การร่างกลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ เป็นการร่างกลยุทธ์แล้วตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านซึ่งมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ที่มีความรู้เรื่องกลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนเป็นอย่างดี

2. เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ที่ได้จากผลการสังเคราะห์การวิจัยเชิงปริมาณ คือ สภาพปัจจุบันในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ และจากการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ปัญหา ความต้องการในการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสาร

ศาสตร์ การศึกษาองค์กรที่มีการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงภาพในอนาคດด้านการจัดการ ICT แล้วได้กลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ รวมทั้งหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ บูรณาการเข้าด้วยกันตามความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเพื่อให้ได้กลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ จากนั้นนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำร่างกลยุทธ์ฯ ที่ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการไป

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้วย

ตนเอง ณ สถานที่ได้นัดหมายไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเสนอ

ด้วยการบรรยายและนำเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ร่างกลยุทธ์ฯ สำหรับใช้ในการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ โดยการจัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 30 ท่านเพื่อขยายความเกี่ยวกับกลยุทธ์ฯ ซึ่งมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การจัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและ

ผู้เกี่ยวข้อง

จำนวน 30 ท่าน ซึ่ง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และตัวแทนครู เข้าสัมมนาเพื่อขยายความรู้เรื่องกลยุทธ์ฯ และร่วมแสดงความคิดเห็นพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์

2. เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการสัมมนา คือร่างกลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ที่ได้จากวิธีดำเนินการในขั้นตอนที่ 4 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมสัมมนา จำนวน 30 ท่าน ร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการจัดสัมมนา และใช้เวลาในการจัดสัมมนา ประมาณ 3 ชั่วโมง พร้อมนำเสนอกระบวนการวิจัยแก่ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีที่มึความรู้ด้านกลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ และผู้เกี่ยวข้องที่เข้าร่วม
สัมมนา จำนวน 30 ท่าน เพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุง
แก้ไขเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ ได้กลยุทธ์การจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและ
การสื่อสารของโรงเรียนในเครือสารสาสน์ สำหรับใช้ในบริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์
ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. ประโยชน์เชิงประยุกต์ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
สามารถนำผลการวิจัยไปขยายผลหรือแนะนำโรงเรียนอื่นๆในการปรับปรุงและพัฒนา
ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการของโรงเรียนได้

บรรณานุกรม

- กองอำนวยการโรงเรียนในเครือสาธิต. (2547). **อนุสรณ์ 40 ปี โรงเรียนสาธิต
พิทยา** (พ.ศ. 2507-2547).
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2546).**การคิดเชิงกลยุทธ์**.กรุงเทพฯ : สนิทวิ.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2543). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : พี.เอ็น.การพิมพ์.
- พิบูลย์ ยงค์กมล. (2547). **วารสารวันนี้ที่สาธิต** (ฉบับที่ 3, 1/2547).
- ยื่น ภูสุวรรณ.(2546).**ไอ ซี ที เพื่อการศึกษาไทย**.กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง.(2553).**แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2554-2556**.
- สยมพร ทองเนื้อดี. (2552). **รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนในเครือสา
ธิตเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้**. การจัดการคุษภูบัณฑิต สาขาการจัดการ
การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics an Introductory Analysis**. New York : Harper and
Row.

กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัย ในจังหวัดปทุมธานี

โชติ แยมแสง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงาน 2 ศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยที่มีความเป็นเลิศ 3 พัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศ 4 ทดสอบกลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศ โดยศึกษาจากสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงาน โดยการศึกษาเอกสาร รายงาน และสัมภาษณ์ ผู้บริหารและ ศึกษานิเทศก์ 2 ศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยที่มีความเป็นเลิศ โดยการสัมภาษณ์บุคลากร และสังเกตการดำเนินงานในสถานศึกษาปฐมวัยที่เป็นเลิศ 3 พัฒนากลยุทธ์ โดยการจัดทำ SWOT Analysis ,TOWS Matrix, และFocus Group. 4 ทดสอบกลยุทธ์โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย ผลการศึกษาในระยะแรกพบว่า สภาพการดำเนินงาน ด้านวิชาการใช้หลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ เกณฑ์มาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดการเรียนกิจกรรมพัฒนาเด็ก 4 ด้าน วัดและประเมินผลความพร้อมใน 4 ด้าน ด้านกิจการนักเรียน การดูแลความปลอดภัยเป็นเรื่องสำคัญที่สุด มีกิจกรรมฝึกเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ชุมชนมีส่วนร่วม ด้านบริหารงานบุคคล เน้นคุณวุฒิด้านปฐมวัย บุคลากรทุกคนต้องปฏิบัติตามวินัยและจรรยาบรรณของทางราชการ ด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ จัดตามระเบียบราชการ เงินรายได้ส่วนใหญ่จากงบอุดหนุนรายหัวทางราชการและเงินจากต้นสังกัด ด้านอาคารสถานที่ มีเพียงพอ เน้นให้มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่นและปลอดภัย มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องการพัฒนาเด็ก ด้านบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี

สำหรับในขั้นตอนต่อไปจะได้ศึกษา กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี .

คำสำคัญ (keyword) กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัย

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นพื้นฐานของการศึกษา ช่วงปฐมวัยมีความสำคัญมาก เพราะสมองเติบโตและพัฒนารวดเร็วที่สุด เรียนรู้และพฤติกรรมพัฒนาการเปลี่ยนรวดเร็ว การอบรมเลี้ยงดูเด็กในช่วงนี้มีผลต่อคุณภาพของคนตลอดชีวิต สมองควบคุมโปรแกรมการเจริญเติบโตของร่างกายทั้งหมด ควบคุมการทำงานของระบบเนื้อเยื่อ และเซลล์ต่างๆ ในร่างกาย พัฒนาการของสมองเป็นรากฐานของการพัฒนาทุกๆด้าน ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติ ปัญญา วัฒนธรรม ทักษะการสื่อสาร/ภาษา สังคม มนุษยสัมพันธ์ และคุณธรรม สมองเป็นระบบของการรับรู้ และประมวลข้อมูล การเรียนรู้ เก็บความจำ และประสบการณ์ต่างๆที่สร้างโลกทัศน์ของความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเราและความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสมองจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาของมนุษย์แบบบูรณาการ (แพทย์หญิง นิตยา จิราธิยุต คชภักดี ,2553) ช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดของมนุษย์อยู่ในช่วงแรกเกิดถึง 7 ปี การพัฒนาในช่วงนี้จึงมีความจำเป็น หากพัฒนาภายหลังช่วงวัยนี้แล้วถือว่าสาย เพราะการพัฒนาสมองของมนุษย์ในช่วงวัยนี้สามารถพัฒนาไปถึง 70 % (อัญชลี ไสยวรรณ ,2552) ประกอบกับผลการวิจัยยังพบว่า สมองจะเติบโตสูงสุดในช่วงอายุ 0-6 ปี การพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งปวง (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ .สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ,2552)

การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญและจำเป็นต้องมีการพัฒนาเป็นการด่วน และด้วยเหตุนี้เองพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้เลี้ยงดูเด็กต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงวัย 0-5 ปี ซึ่งจะสามารรถเลี้ยงดู จัดประสบการณ์พัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างเต็มตามศักยภาพอย่างแท้จริง จากทฤษฎีองค์ความรู้เรื่องพัฒนาการเด็ก รวมทั้งงานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ชี้ให้เห็นว่าปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่สำคัญและจำเป็นที่สุดของการวางรากฐานการพัฒนาความเจริญเติบโตในทุกด้าน ฉะนั้นหากเด็กได้รับการเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้องตามหลักจิตวิทยา และหลักวิชาอื่นๆที่เกี่ยวข้องแล้ว เด็กจะเกิดการพัฒนาได้เต็มที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) การเตรียมความพร้อมเด็กก่อนวัยเรียนนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพราะเด็กก่อนวัยเรียนถือเป็นวัยทองของชีวิต เป็นวัยแห่งการวางรากฐานทั้งหลายทั้งปวงในชีวิต ความสำคัญของชีวิตคนเราเริ่มต้นที่จุดนี้ บุคลิกภาพจะก่อตัวและพัฒนาไปในด้านที่ติงามทั้งหลายอยู่ที่จุดเริ่มต้นของชีวิต คือ ในระยะที่เด็กอยู่ในวัยก่อนเรียน (จรรยา สุวรรณทัต)

สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ได้ประเมินผลการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า ปัจจุบันการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการจัดการหลายรูปแบบ ทั้งในรูปของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีการจัดกิจกรรมต่างๆที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน แต่ละหน่วยงานมีเป้าหมายการจัดบุคลากร งบประมาณ รวมทั้งรูปแบบ วิธีการจัดที่แตกต่างกัน ทำให้การพัฒนาการเด็กขาดเอกภาพและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และขาดกลไกการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพทำให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยทำได้ไม่เต็มศักยภาพเท่าที่ควร

วัฒนา ปุณฺณฤทธิ (2551) ได้ศึกษาปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่า 1.เด็กปฐมวัยอยู่ท่ามกลางสภาพสังคมที่บ่มพร่องด้านคุณธรรม ตัวแบบที่ดีไม่มีหรือหายาก เด็กจึงอาจเติบโตขึ้นมาอย่างขาดคุณภาพ สืบเนื่องจากสภาพการไหลบ่าทางวัฒนธรรมที่มาจากสื่อสารไร้พรมแดนทำให้วัฒนธรรม ค่านิยมที่ดึงมลลดน้อยถอยลง ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลย ลักษณะของสังคมไทยที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทรเอาใจใส่ดูแลรักใคร่ฉันทญาติมิตรพี่น้องเริ่มเสื่อมถอย สังคมเมืองขยายตัวมากขึ้น เกิดกระแสวัตถุนิยมเป็นค่านิยมของคน วิถีชีวิตที่เคยพึ่งพาตนเองมีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายสูญหายไป ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดน้อยลง ต่างคนต่างอยู่ จิตสำนึกสาธารณะไม่มี เกิดความรู้สึกว่าธุระไม่ใช่ ไม่สนใจความประพฤติดของคนว่าจะส่งผลเสียหายต่อผู้อื่นหรือสังคม 2.เด็กปฐมวัยเติบโตขึ้นมาท่ามกลางภาวะแห่งความทุกข์ยาก สืบเนื่องจาก การทำลาย ทรัพยากรและใช้ทรัพยากรอย่างไม่คุ้มค่า ขาดการเอาใจใส่ดูแลจัดการอย่างมีคุณภาพทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติขาดความสมดุล เกิดปัญหาระบบนิเวศมีอุบัติภัยทางธรรมชาติเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งโรคภัยไข้เจ็บที่รุมเร้ามนุษย์และสิ่งมีชีวิต ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อม ปริมาณขยะและของเสียอันตรายมากขึ้น แบบแผนการดำเนินวิถีชีวิตไม่เหมาะสม ความสุขในชีวิตจึงลดน้อยลง อุบัติภัยและโรคภัยต่าง ๆ เป็นภัยต่อมนุษย์มาก

ประกอบกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้ประเมินเด็กปฐมวัยปรากฏว่า เด็กพัฒนาการล่าช้าทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาทั้งด้านการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมในปัจจุบันอันเป็นสภาพที่น่าวิตกนับว่าเป็นวิกฤตของเด็กปฐมวัย

สรุปได้ว่าการพัฒนาเด็กปฐมวัยในปัจจุบัน มีปัญหามากมาย ได้แก่ เด็กขาดการเลี้ยงดูที่ถูกต้องจากครอบครัว ขาดการเลี้ยงดูที่มีคุณภาพจากสถานพัฒนาเด็ก โรงเรียนปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ยังด้อยคุณภาพในเรื่องการจัดการเรียนรู้ของเด็ก ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านพัฒนาเด็ก เช่นขาดกุมารแพทย์ จิตแพทย์เด็ก และครูด้านปฐมวัย ผู้บริหารการศึกษาเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เฉพาะทาง แหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้เรื่องเด็กปฐมวัยยังมีอยู่น้อย การเรียนการสอนดำเนินการโดยปราศจากความเข้าใจในปรัชญาพื้นฐานที่มีต่อมนุษย์ในช่วงปฐมวัยของชีวิต ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็ก หน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมีหลายหน่วยงาน ขาดการประสานงานกัน ไม่มีเอกภาพของนโยบาย ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ขาดการระดมทรัพยากร ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้การพัฒนาคุณภาพเด็กไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้ การเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยลดลง

จากความสำคัญและสภาพปัญหาของเด็กปฐมวัยดังกล่าว การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยโดยเฉพาะในช่วงอายุ 3-5 ปี อันเป็นการศึกษาก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป จึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องจัดให้ดีและมีคุณภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กเข้ารับการศึกษาให้ไปไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552-2559 อันเป็นแผนกลยุทธ์ที่เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของไทยที่มีความสอดคล้องกับกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ซึ่งมีวิสัยทัศน์คือ “คนไทยได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ” มีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย ขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการการศึกษา ปัจจุบันหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปีเพื่อเตรียมความพร้อมเข้ารับการศึกษา ในแต่ละจังหวัดได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เอกชนจัดภายใต้การดูแลควบคุมของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเองและรับโอนจากหน่วยราชการต่างๆ จากการศึกษา ค้นคว้า ยังไม่พบงานวิจัยที่เป็นรูปแบบแนวทาง หรือวิธีการจัดที่ดีและมีคุณภาพที่หน่วยงานต่างๆยึดเป็นแบบอย่างได้ และพบว่าจังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลาย ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาพภูมิประเทศเป็นทั้งเมืองและชนบท มีการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกรูปแบบ สามารถเป็นตัวแทนจังหวัดต่างๆได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็น

เลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี เป็นนวัตกรรมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเพื่อเตรียมความพร้อมเด็กให้มีคุณภาพเข้ารับการศึกษาในระดับสูงต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี
- 2 ศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยที่มีความเป็นเลิศในจังหวัดปทุมธานี
- 3 พัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี
- 4 ทดสอบกลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี โดยการศึกษาเอกสาร รายงานประจำปี ผลการประเมิน ของหน่วยงานต้นสังกัด สัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาต้นสังกัด และศึกษานิเทศก์ด้านปฐมวัย ได้สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี 7 ด้าน ประกอบด้วยด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน ด้านบริหารงานบุคคล ด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ ด้านอาคารสถานที่ ด้านประสานสัมพันธ์ชุมชน และ ด้านบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยที่เป็นเลิศในจังหวัดปทุมธานี โดยการสัมภาษณ์บุคลากรในสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานีที่เข้าเกณฑ์ความเป็นเลิศ ตามเกณฑ์โรงเรียนพระราชทาน โรงเรียนปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินจาก สมศ. รอบที่สองระดับดีมาก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับดี/ดีมาก ซึ่งผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียน/ศูนย์ คือ ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้จัดการหรือผู้อำนวยการหรือหัวหน้าศูนย์ ครูชั้นปฐมวัย และกรรมการสถานศึกษา ได้ประเด็นการดำเนินงานที่ส่งเสริมความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาและตรวจสอบกลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี โดยการนำข้อมูลประเด็นการดำเนินงานที่ส่งเสริมความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานีทดสอบความเป็นไปได้ในแต่ละประเด็นด้วยสถิติ

Binomial Test วิเคราะห์สภาพ (SWOT Analysis) เพื่อหา จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาส ทำ TOWS MATRIX เพื่อจับคู่ 4 กลุ่ม SO ST WO WT พิจารณาประเด็นที่เป็นแนวทางการดำเนินงานลงในแต่ละกลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละกลุ่มเพื่อจัดทำเป็น (ร่าง) กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี จัด Focus Group ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาวิเคราะห์ (ร่าง) กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี ได้กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี ตอนที่ 4 ทดสอบกลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัย ในจังหวัดปทุมธานี โดยการนำเสนอกลยุทธ์ที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นในการนำกลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศไปใช้ในสถานศึกษา จากผู้บริหารโรงเรียน/ศูนย์ ที่สอนชั้นปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี ได้กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัย ในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิจัย

1 สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี

1.1 ด้านวิชาการ ส่วนใหญ่ใช้หลักสูตรปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ รองลงมาใช้เกณฑ์มาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และมีบางแห่งใช้การบูรณาการหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรท้องถิ่น และแนวต่างประเทศ เช่น Montessori เป็นต้น การจัดการสอนเป็นการจัดการกิจกรรมพัฒนาเด็กทั้ง 4 ด้าน ในภาคเช้า ส่วนภาคบ่ายเป็นกิจกรรมการเล่น การจัดครูเข้าสอนส่วนมากครู 1 คน ต่อ 1 ห้อง มีบางแห่งจัดครู 1 คนและพี่เลี้ยงหรือครูพิเศษอีก 1 คน ต่อ 1 ห้อง การวัดและประเมินผลเป็นการประเมินความพร้อมใน 4 ด้านเป็นรายบุคคล มีการรายงานผลต่อหน่วยเหนือและผู้ปกครอง.ทุกภาคการศึกษา

1.2 ด้านกิจการนักเรียน เรื่องการดูแลความปลอดภัยเป็นเรื่องสำคัญที่สุดสถานศึกษาทุกแห่งจะมีครูเวรรับผิดชอบประจำวัน มีเอกสารหลักฐานในการรับส่งเด็กทุกวัน มีกิจกรรมฝึกเรื่องคุณธรรม จริยธรรมโดยใช้กิจกรรมทางศาสนา มีการเข้าร่วมกิจกรรมฝึกไหว้พระ สวดมนต์ นั่งสมาธิ มีการส่งเสริมสนับสนุนเด็กเป็นรายบุคคลตามความถนัดและความสามารถพิเศษของแต่ละคน มีชุมนุม มีการสอนเสริม และส่งเข้าประกวดแข่งขันทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีระบบการดูแลช่วยเหลือเด็ก เช่นเรื่องทุนการศึกษา อาหารกลางวัน มีการศึกษาสภาพปัญหาและแก้ไขร่วมกับผู้ปกครอง และจัดกิจกรรมเพิ่มเติมให้เด็กผู้ปกครอง และครูได้มีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ

1.3 ด้านบริหารงานบุคคล มีการกำหนดจำนวนและคุณสมบัติตามปริมาณนักเรียน เน้นคุณวุฒิด้านปฐมวัย สรรหาโดยต้นสังกัดและสถานศึกษา โดยการประกาศรับสมัคร และทำการคัดเลือก กำหนดเงินเดือนตามหลักเกณฑ์ของราชการ จ่ายเงินเดือนตามคุณวุฒิ มีการส่งเสริมความรู้และความสามารถของบุคลากร โดยการส่งเข้าอบรม สัมมนา ตามหลักสูตร ที่หน่วยงานต่างๆจัด และส่งศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น บุคลากรทุกคนต้องปฏิบัติตามวินัย และจรรยาบรรณของทางราชการ ตามนโยบายของผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัด

1.4 ด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์สถานศึกษาโดยการมี ป้ายประชาสัมพันธ์ สื่อผ่านนักเรียนถึงผู้ปกครอง มี เว็บไซต์ของหน่วยงาน และรถ ประชาสัมพันธ์ มีการกำหนดผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรู้ มีทักษะเกี่ยวกับการ ประชาสัมพันธ์ทำหน้าที่ จัดระบบตามระเบียบราชการ มีครูเวรประจำวัน งานการเงิน รายได้ส่วนใหญ่จากงบอุดหนุนรายหัวและเงินจากต้นสังกัดส่วนใหญ่เห็นว่าเพียงพอ การ จัดทำงบประมาณ และการบริหารทรัพย์สิน มีการจัดทำข้อบัญญัติเทศบาลและ อบต.ตาม รายได้ ได้รับจัดสรรและใช้ทรัพย์สินที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด หากมีปัญหาจะ รายงานหน่วยเหนือแก้ไข ส่วนการจัดหาพัสดุหาตามแผน ตามความจำเป็นและตามรายได้ที่ มี ในการดำเนินงานจะมีเจ้าหน้าที่เฉพาะ

1.5 ด้านอาคารสถานที่ เกือบทั้งหมดมีอาคารสถานที่เพียงพอ มีครู นักเรียนและ คนงานภารโรงเป็นผู้ดูแล โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลให้มีความสะอาด สวยงาม ร่มรื่นและปลอดภัย เครื่องเล่นสนามค่อนข้างจะไม่เพียงพอ

1.6 ด้านประสานสัมพันธ์กับชุมชนและผู้ปกครอง มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ช่วยเหลือโรงเรียนในเรื่องการพัฒนาเด็ก มีการประชุมร่วมกัน เพื่อแสดงความเข้าใจและ ช่วยเหลือ มีโครงการผู้ปกครองอาสา และทางโรงเรียนยังมีหนังสือแจ้งผู้ปกครองดูแลการ พัฒนาเด็กที่บ้านด้วย มีการออกไปร่วมกิจกรรมและร่วมเป็นกรรมการต่างๆของชุมชนและของ วัด และให้เด็กไปกับพ่อแม่เพื่อร่วมกิจกรรมต่างๆกับทางชุมชน นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังร่วม แสดงความคิดเห็น ช่วยทุนทรัพย์และแรงงานในการพัฒนาจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆและ ประชุมหารือกันในทุกๆเรื่อง

1.7 ด้านบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่ยังไม่ได้กำหนด มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แต่มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี โดยมี ครู ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาร่วมดำเนินการ มีระบบสารสนเทศ และดำเนินการตาม แผนครบทุกแผนงาน มีการตรวจสอบภาคละครั้ง การประเมินคุณภาพภายในจัดทำตามแบบ

ติดตามการดำเนินงานแล้วสรุปเป็นรายงานและมีการรายงานประจำปี มีการนำผลไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินภายนอกกรอบที่สองส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก.

2 กลยุทธ์การดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาปฐมวัย ในจังหวัดปทุมธานี คาดว่าจะประกอบด้วย 1) กลยุทธ์ SO 2) กลยุทธ์ ST 3) กลยุทธ์ WO และ 4) กลยุทธ์ WT ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาและเสนอรายละเอียดตามขั้นตอนการวิจัยต่อไป

DRAFT

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมสามัญศึกษา. (2545). การวางแผนกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ศาสนา.

_____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับ
ที่) พ.ศ.2545 พร้อมมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาค
บังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์7 องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
(ร.ส.พ.).

_____. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ครู
สภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2548, 10 มีนาคม) ค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2549, จาก
http://Mol.go.th.webpr/news_day/m123048/edu5.html.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.(2552).การจัดการศูนย์และโรงเรียนปฐมวัยศึกษา.พิมพ์
ครั้งที่ 8.กรุงเทพฯ:บริษัทประชาชน จำกัด.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). การคิดเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ:
ซัคเซสมิเดียจำกัด.

ชาย โพรจินดา.(2552). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ.พิมพ์ครั้งที่ 4.กรุงเทพฯ:
บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

ดวงใจ ช่วยตระกูล.(2554).การบริหารและการจัดการสถานศึกษา.คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ณัฐพันธ์ เจริญนันท์. (2552). การจัดการเชิงกลยุทธ์ (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ:
ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2544). การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ในการวางแผนกลยุทธ์หรือการปฏิรูป.
กรุงเทพฯ: กราฟิคฟอรัมเมท.

ธงชัย สันติวงษ์. (2539). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

พสุ เดชะรินทร์ และคณะ. (2548) แผนที่ยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การบริหารและการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ:
เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.

รุจิรี ภู่อสาร และจันทรานี สงวนนาม. (2545). การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ: บั๊กพอยท์.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (2542). การบริหารแผนเชิงกลยุทธ์ในหน่วยงานภาครัฐบาล. พิมพ์
ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาครรัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ. (2546). การวางแผนกลยุทธ์ศิลปะการกำหนดแผนองค์
ความรู้สู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2544). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2551). การบริหารเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ:
อมรินทร์

สมยศ นาวิการ. (2538). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. (2544). **ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ และ
เกณฑ์การประเมินระดับก่อนประถมศึกษา ตามมาตรฐานการประเมินภายนอก
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

_____. (2544). **นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0-5ปี) พ.ศ.2545-2549.**
กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). **ศักยภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย.**
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อุทิศ ขาวเขียว. (2544). **การวางแผนกลยุทธ์ เอกสารประกอบการบรรยายกลยุทธ์.** (ม.ป.ท.:
ม.ป.พ.).

วิทยานิพนธ์

นภค พลสวัสดิ์. (2551). **ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัย
ราชภัฏสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.**

ปรเมษฐ์ แสงอ่อน. (2547). **การวางแผนกลยุทธ์ 5 ปี(2547-2551) ของโรงเรียนบ้านท่าเสด็จ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการคุณภาพ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.**

พงษ์พัชรินทร์ พุชวัฒนะ. (2545). **กลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมการวิจัยของอาจารย์
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
อุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**

พิธาน พันทอง.(2548). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ไพโรจน์ ดั่งวิเศษ. (2543). การพัฒนาแผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนทางครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อโนทัย แทนสวัสดิ์. (2553). การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อความเป็นเลิศของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. (2537). การพัฒนาดัชนีสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการของคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

BOOKS

Certo, Samuel C. (2006). **Modern Management**. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.

David, Fred R. (1995). **Strategic Management**. Englewood Cliffs: Prentice Hall.

John Maddox. (1994). **How to pursue academic excellence Nature**. Vol. 372 Issue 6508.

Peter Wright, Mork J. Kroll and John Parnell. (1996). **Strategic Management: Concepts and Cases**. Englewood Cliffs: Prentice Hall.

คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ :
มุมมองใหม่การพัฒนากรอบคุณวุฒิของไทย

ไพฑูรย์ สินดารัตน์

ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ

สิริภักตร์ ศิริโท

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ กลไกหลักสำคัญของการพัฒนา คือ คนที่มีคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาในส่วนอื่นๆ ที่มีคุณภาพตามมา โดยเฉพาะในภาคการศึกษา ที่เป็นภาคส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพคนของประเทศ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 1 มาตรา 6 ว่า

“การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่
สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม”

จากพระราชบัญญัติการศึกษาเห็นได้ชัดว่า การพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพภายใต้คุณลักษณะดังกล่าว ถือเป็นหน้าที่และเป้าหมายของสถาบันการศึกษาที่พึงปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรฐานการศึกษาของชาติในระดับการศึกษาต่างๆ ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา อาทิเช่น มาตรฐานการศึกษาของชาติได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 ก: 2; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548: 3-4) ดังนี้

- 1) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี
 - 2) มีความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคม
 - 3) มีทักษะการเรียนรู้ รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก และสามารถปรับตัวได้
- มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
- 4) มีทักษะทางสังคม
 - 5) มีคุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

อย่างไรก็ดี การพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว พึงพัฒนาให้รอบด้านในทุกมิติ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทักษะชีวิต ทั้งนี้ การพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ดังกล่าว เป็นภารกิจหลักของสถาบันการศึกษาในทุกระดับการศึกษาที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้
มีคุณภาพทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ อีกทั้งต้องสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่เป็น
สังคมในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้

คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

มุมมองที่น่าสนใจจากผลวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานผลสัมฤทธิ์
การเรียนรู้ในกรอบคุณวุฒิของต่างประเทศของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2552) ได้
สรุปขอบเขตการเรียนรู้ในภาพรวม ประกอบด้วย 5 มิติ ได้แก่ ความรู้และความเข้าใจ
ทักษะการคิด ทักษะการปฏิบัติ ทักษะทางสังคม และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
โดยแต่ละมิตินี้ประกอบด้วย

- 1) ความรู้และความเข้าใจ (**K**nowledge and **U**nderstanding) ประกอบด้วย ๔ มิตีย่อย ได้แก่
 - 1.1) รู้และเข้าใจ ข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์วิชานั้น
 - 1.2) รู้และเข้าใจหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์วิชานั้น
 - 1.3) รู้และเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์วิชานั้น
 - 1.4) ความรู้เชิงสหวิทยาการ
- 2) ทักษะการคิด (**C**ognitive **S**kills) ประกอบด้วย 6 มิตีย่อย ได้แก่
 - 2.1) การคิดวิเคราะห์
 - 2.2) การคิดวิพากษ์
 - 2.3) การคิดสังเคราะห์
 - 2.4) การประยุกต์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีสู่เชิงปฏิบัติตามคำแนะนำและใน
สถานการณ์ที่ไม่คาดการณ์
 - 2.5) การบูรณาการ
 - 2.6) การคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม
- 3) สมรรถนะ (**C**ompetence) ประกอบด้วย 3 มิตีย่อย ได้แก่
 - 3.1) ทักษะส่วนบุคคล (Interpersonal Skills) หมายถึง ทักษะการประยุกต์
และการปฏิบัติงาน ทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นทีม ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะ
การบริหารจัดการ และทักษะการวิจัย
 - 3.2) ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication Skills) หมายถึง ทักษะการ
พูด การเขียน การอ่าน และทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร

3.3) ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม หมายถึง ความรับผิดชอบ
ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และความโปร่งใส

4) คุณธรรมและจริยธรรมต่อสังคม และต่อวิชาชีพ (Ethic and Values)
ประกอบด้วย ๔ มิติย่อย ได้แก่ จริยธรรม ค่านิยม ทศนคติ และความมีศักดิ์ศรีใน
วิชาชีพ

5) ทักษะปฏิบัติเฉพาะทาง (Specialized Skills) เป็นทักษะและความเชี่ยวชาญ ของ
แต่ละวิชาชีพ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยของไพฑูรย์ สินลารัตน์และคณะ (2552) ได้วิเคราะห์
เทียบเคียงคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในแต่ละระดับกับมิติ
5 มิติของขอบเขตการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น พบว่า คุณลักษณะและสมรรถนะสำคัญ
ในแต่ละระดับการศึกษามีความลึกขององค์ประกอบขอบเขตการเรียนรู้แต่ละด้าน
ไม่เท่ากัน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนากรอบคุณวุฒิของประเทศ
ไทยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มลึกของเนื้อหาวิชา เมื่อพิจารณาคุณลักษณะ
และสมรรถนะทั้ง 5 มิติ เมื่อนำมาวิเคราะห์กับระดับการเรียนรู้ 5 ระดับ พบว่า แต่ละระดับ
มีคุณลักษณะของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ดังนี้

- **ระดับพื้นฐาน (Basic)** เป็นระดับซึ่งผู้เรียนควรมีคุณลักษณะและ
สมรรถนะทั้ง 5 ด้านในระดับที่เพียงพอในการดำเนินชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมี
ความสุข มีทักษะความสามารถในการทำงานและการใช้ชีวิตได้อย่างพอเพียง มีทักษะใน
การคิด วิเคราะห์ขั้นพื้นฐานเพื่อนำไปต่อยอดการศึกษาในระดับวิชาชีพต่อไป และมี
คุณธรรมจริยธรรมที่ดีในการอยู่ในสังคม

- **ระดับพัฒนา (Development)** เป็นระดับซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาควรสามารถ
นำคุณลักษณะและสมรรถนะทั้ง 5 ด้านมาใช้ในการประกอบอาชีพได้ ทั้งในสายวิชาการ
และสายวิชาชีพ ควรมีความรู้ความสามารถในระดับที่เพียงพอจะนำความรู้ไปใช้ในการ
ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เป็นผู้ที่มีทักษะวิชาชีพระดับปฏิบัติการและหัวหน้างาน รวมถึง
เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงาน

- **ระดับก้าวหน้า (Advanced)** เป็นระดับความรู้ที่ทันสมัยและระดับที่เป็น
เสมือนเป็นฐานรากในการต่อยอดการเรียนรู้ในระดับก้าวหน้าและระดับที่สูงขึ้น ในระดับ
นี้บัณฑิตควรมีคุณลักษณะและสมรรถนะในการคิดริเริ่มและการคิดเป็นระบบ มีทักษะการ
ปฏิบัติงานในวิชาชีพในระดับที่สามารถบริหารจัดการและมีภาวะผู้นำ ควรเริ่มมีความคิด
และทักษะในการแสวงหาความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

- **ระดับเชิงรุก (Proactive)** เป็นระดับที่บัณฑิตควรมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในสาขาวิชาชีพในระดับลึกซึ่ง มองเห็นความสัมพันธ์ของศาสตร์สาขาต่างๆ มีความคิดก้าวหน้ามองไปในอนาคตได้ มีทักษะความสามารถเพียงพอที่จะพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาและมีภาวะผู้นำของผู้บริหารในระดับสูง

- **ระดับดีเลิศ (Excellent)** เป็นระดับที่บัณฑิตควรสามารถนำคุณลักษณะและสมรรถนะทั้ง 5 มาผสมผสานและนำไปใช้ได้ในระดับสูงสุด สามารถเข้าใจศาสตร์สาขาวิชาของตนอย่างถึงแก่น มีความคิดแตกฉาน คิดรวบยอด และมีความคิดความเข้าใจในสาขาวิชาของตนอย่างลึกซึ้งแบบผู้เชี่ยวชาญ มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดวิพากษ์อย่างลึกซึ้ง เป็นผู้อุทิศตนให้กับการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ให้กับสาขาวิชาอย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์คุณลักษณะ 5 มิติ และระดับการเรียนรู้ 5 ระดับ

ระดับ มิติ	พื้นฐาน (Basic)	พัฒนา (Development)	ก้าวหน้า (Advanced)	เชิงรุก (Proactive)	ดีเลิศ (Excellent)
ความรู้ความ เข้าใจ (Knowledge & Understanding)	ความรู้ทั่วไปใน การดำรงชีวิต และความรู้ พื้นฐานเพื่อต่อ ยอดสู่วิชาชีพ สามารถทำงาน ระดับ ปฏิบัติการ	ความรู้ความ เข้าใจในสาขา วิชาชีพขั้น พื้นฐานระดับที่ สามารถควบคุม งาน และมี ความรู้ที่ สัมพันธ์กัน	ความรู้ความ เข้าใจ ข้อเท็จจริงใน สาขาวิชา เป็น ความรู้สมัยใหม่	ความรู้ลึกใน วิชาการในสาขา ของตน และ ศาสตร์ที่ เกี่ยวข้อง	ความรู้ ระดับสูง ความ เชี่ยวชาญ อย่างถึงแก่น ใน สาขา วิชา
ความคิด (Cognitive)	คำนวณ ประมวล คิด วิเคราะห์ คิด สร้างสรรค์ และ มีวิจารณญาณ	คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะ ด้านได้	ความคิดริเริ่ม คิดเป็นระบบ เข้าใจ ผลงานวิจัย รู้จักสืบเสาะ ความรู้ใหม่	สามารถ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ ประยุกต์ทฤษฎี และการวิจัยกับ วิชาชีพ	ความคิดรวบ ยอด ความคิด สังเคราะห์ ความคิด ก้าวหน้า เพื่อ นวัตกรรม ใหม่ๆ
สมรรถนะ/ ความสามารถ (Competency)	อ่าน พุด ฟัง เขียน ความสามารถ	การประยุกต์ ความรู้เชิง ทฤษฎีในการ	ประยุกต์ความรู้ เพื่อแก้ไขปัญหา ซับซ้อนได้	ภาวะผู้นำและ ความสามารถ ในการ	ความสามารถ ในการวิจัยชั้น สูง และการ

ระดับ มิติ	พื้นฐาน (Basic)	พัฒนา (Development)	ก้าวหน้า (Advanced)	เชิงรุก (Proactive)	ดีเลิศ (Excellent)
	ใช้เทคโนโลยี มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ ทักษะการใช้ ชีวิต	ปฏิบัติงาน ทักษะการ ปฏิบัติงาน ขั้นต้น การจัดการ ขั้นต้น	ทักษะการเป็น ผู้นำและบริหาร ขั้นกลาง	แก้ปัญหา การ นำ กระบวนการวิ เคราะห์ปัญหา	สังเคราะห์ งานวิจัย
จริยธรรม (Ethics)	ความซื่อสัตย์ สุจริต การมี จิตสาธารณะ	คุณธรรม จริยธรรมใน การดำรงตนใน สังคมและ จรรยาบรรณใน วิชาชีพ	มีจริยธรรมใน วิชาการ วิชาชีพ และคุณธรรม ในการ ปฏิบัติงาน เข้าใจผู้อื่น	มีหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณใน การทำงาน และ ส่งเสริมและ ชี้นำผู้อื่นได้	อุทิศเพื่อองค์ ความรู้ใหม่ใน สาขาวิชาชีพ ตระหนักรู้ได้ เองถึง จรรยาบรรณ วิชาชีพและ ส่งเสริมผู้อื่น
ทักษะเฉพาะ (Spec. Skills)	ทักษะการ ทำงานทั่วไป ระดับต้น	ทักษะวิชาชีพ ระดับพื้นฐาน ระดับ ปฏิบัติการ	ทักษะวิชาชีพ เฉพาะทางใน ระดับการเป็น ผู้บริหารระดับ ต้น	ทักษะวิชาชีพ เฉพาะในระดับ การเป็น ผู้บริหาร ระดับสูง	ความสามารถใน สร้างนวัตกรรมใน วิชาชีพและ เผยแพร่วิชาการ นั้น

กรอบแนวคิดพื้นฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ 5 x 5

เมื่อนำกรอบแนวคิดพื้นฐาน 5 x 5 ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ทั้ง 5 องค์ประกอบมาวิเคราะห์ตามระดับการศึกษาของไทยในรายละเอียดคณะผู้วิจัยได้ทบทวนคุณลักษณะของผู้เรียนตามคำอธิบายระดับคุณวุฒิแห่งชาติจากรายงานวิจัยเรื่อง กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ : กรณีศึกษากรอบคุณวุฒิทางการศึกษาของต่างประเทศ ของไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์และคณะ 2552 และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 โดยสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ให้เห็นภาพความสัมพันธ์คุณลักษณะของผู้เรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษาแยกตามระดับการศึกษาได้ดัง

ตารางที่ 2

สำหรับการเชื่อมโยงคุณลักษณะ (5 มิติ) และระดับการเรียนรู้ (5 มิติ) กับระดับการศึกษา นำเสนอเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐาน 5 x 5 ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 กรอบแนวคิดพื้นฐาน 5 x 5 แสดงความเชื่อมโยงระดับการศึกษากับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2552)

ระดับการศึกษา (Level)	ระดับ มิติ	1	2	3	4	5
		Basic	Development	Advanced	Proactive	Excellent
มัธยมศึกษา ตอนต้น / ปวช.	Knowledge	●	→			
	Cognitive	●	→			
	Competency	●	→			
	Ethic	●	→			
	Spec. Skills	●	→			
อาชีวศึกษา มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวส.	Knowledge		●	→		
	Cognitive		●	→		
	Competency		●	→		
	Ethic		●	→		
	Spec. Skills	●	→			
ระดับอุดมศึกษา ปริญญาตรี	Knowledge			●	→	
	Cognitive			●	→	
	Competency			●	→	
	Ethic			●	→	
	Spec. Skills			●	→	
ปริญญาโท	Knowledge				●	→
	Cognitive				●	→
	Competency				●	→
	Ethic				●	→
	Spec. Skills				●	→
ปริญญาเอก	Knowledge					●
	Cognitive					●
	Competency					●
	Ethic					●
	Spec. Skills					●

● → สาขาการศึกษาสามัญ (มัธยมศึกษา) ← ● → สาขาอาชีวศึกษา (ปวช. ปวส.)

การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และกระบวนการพัฒนา

ผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวนำมาสู่ข้อสรุปข้อเสนอแนะคุณลักษณะพื้นฐาน สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษาได้ดังนี้

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และประกาศนียบัตรชั้นต้น (ปวช.)

คุณลักษณะของผู้เรียน

คุณลักษณะของผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและประกาศนียบัตรชั้นต้นนั้นเป็นระดับขั้นเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ มีทักษะในการดำรงชีวิต และเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นหากออกไปประกอบอาชีพ

ในสายการศึกษาทั่วไปจะเน้นความรู้ทั่วไปในทุกศาสตร์ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเองในเบื้องต้น ส่วนในสายอาชีพควรมีทักษะเฉพาะของสาขาอาชีพนั้น โดยสามารถปฏิบัติงานของอาชีพนั้นในระดับการปฏิบัติการได้อย่างถูกต้องตามขอบเขตของงานที่กำหนดตามมาตรฐานของอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะในสาขาวิชาชีพที่เรียน ผู้เรียนในระดับนี้ควรมีความสามารถในการตรวจสอบการแก้ปัญหาเบื้องต้นเฉพาะด้าน มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เงื่อนไขการเรียนรู้

การจัดหลักสูตร การเรียนและกิจกรรมนักศึกษาในระดับนี้ควรครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 5 ประการและเป็นไปตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552 แนวทางการบริหารการอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติอาชีวศึกษา กรอบมาตรฐานหลักสูตรอาชีวศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ และมาตรฐานอาชีพหรือวิชาชีพ

1) ด้านหลักสูตร

ในการจัดหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และคุณธรรม มีศักยภาพในการศึกษา

ต่อและการประกอบอาชีพ หลักสูตรควรพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ เป็นผู้มีความรู้ ใฝ่เรียนรู้ ซื่อสัตย์สุจริต มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งควรเป นหลักสูตรที่ม เน นให้ ผู้ เรียนได้ สำรองความถนัด และความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส วตน มีทักษะในการคิดอย างมีวิจารณญาณ คิดสร างสรรค และคิดแก ป ญหา มีทักษะในการดำรงชีวิต ดังนั้นหลักสูตรควรครอบคลุมหมวดความรู้ 8 กลุ่มสาระ (1) ภาษาไทย (2) คณิตศาสตร์ (3) วิทยาศาสตร์ (4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (5) สุขศึกษาและพลศึกษา (6) ศิลปะ (7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี (8) ภาษาต างประเทศ และ พัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้ เรียนในด้าน (1) ความสามารถในการสื่อสาร (2) ความสามารถในการคิด (3) ความสามารถในการแก ป ญหา (4) ความสามารถในการใช้ ทักษะชีวิต และ (5) ความสามารถในการใช้ เทคโนโลยี

ในส่วนของหลักสูตรอาชีพศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นต้นนอกจากวิชาพื้นฐานที่พัฒนาสมรรถนะทั่วไปเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและสมรรถนะหลักที่สัมพันธ์กับวิชาชีพซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว หลักสูตรควรมีการเพิ่มรายวิชาเฉพาะสาขาวิชาชีพ และรายวิชาปฏิบัติที่ต้องใช้เวลาในการฝึกปฏิบัติในโรงฝึกงานหรือฝึกภาคสนาม รวมถึงให้มีการฝึกงานหรือฝึกอาชีพในสถานประกอบการจริง และการจัดทำโครงการที่บูรณาการสู่การปฏิบัติในสาขาวิชาชีพ โดยทั้งนี้การจัดหลักสูตรต้องเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพของสาขาวิชานั้นๆ ด้วย

2) กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องมีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยยึดหลักว่าให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดหรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ต้องมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ซึ่งจะทำให้สามารถวัดและประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และตามมาตรฐานวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ผู้สอนต้องมีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย

โดยจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดระบบสารสนเทศและเครือข่ายการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ

ในการจัดการเรียนรู้ต้องมีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยกระบวนการเรียนรู้ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนที่ควรพัฒนา เช่น

- การเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการนำเอาเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระกันมาเชื่อมโยงกัน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยในระดับมัธยมศึกษา ควรให้มีการสอนโดยผู้สอนที่เป็นทีม

- กระบวนการสร้างความรู้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิด และการแสวงหาความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นผู้จัด โอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเกิดการ เรียนรู้

- กระบวนการคิด ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างละเอียด รอบคอบ สร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาอย่างหลากหลายได้อย่างมีวิจารณญาณ การจัดการเรียนการสอนควรมีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิด มีการใช้เทคนิคการสอนที่ กระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม จัดกิจกรรมฝึกทักษะการคิด โดยให้เวลาในการ คิด การแสดงความคิด อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิด รวมถึงการสรุปประเด็นด้วยตนเอง

รูปแบบการเรียนควรมีวิธีกระตุ้นการเรียนรู้ อาทิ เริ่มเรื่องด้วยคำถาม การ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ผ่านการสังเกต การสนทนา ถามตอบ การแลกเปลี่ยนความคิด การฝึกทักษะการคิด ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวควรเป็นกระบวนการที่ กระทำอย่างต่อเนื่องกันทั้งหลักสูตร

- กระบวนการทางสังคม ซึ่งมุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในการอยู่ ร่วมกับผู้อื่นและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้กิจกรรมกลุ่มและกระบวนการ กลุ่มในการกระตุ้น และการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชนและ ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีใหม่ๆ

- การปฏิบัติและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ เน้นให้เกิดประสบการณ์ตรงกับผู้เรียน โดยสามารถเชื่อมโยงทฤษฎี หลักการและแนวทาง ปฏิบัติสู่การประยุกต์ปฏิบัติจริง และนำไปสู่การแสวงหาความรู้ใหม่ โดยเฉพาะในสาย วิชาชีพซึ่งต้องมุ่งเน้นการลงมือทำจริงเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ต้องมีการกำหนดภาระงานหรือให้มีการฝึกทักษะการปฏิบัติจริงตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ประจำของสาขาวิชาชีพนั้นๆ ทั้งนี้ผู้สอนควรได้มีการสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อให้ปฏิบัติตาม

- กระบวนการเรียนรู้การจัดการ ซึ่งเป็นการฝึกทักษะความสามารถเบื้องต้นในการคิด วิเคราะห์ การวางแผน จัดการ การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การประสานงาน การทำงานเป็นระบบตามแผน การติดตาม ประเมินผล และสรุปงานด้วยตนเองโดยอาจใช้ลักษณะของการทำโครงการ

- กระบวนการเรียนรู้การวิจัย ซึ่งฝึกทักษะในการสืบสอบและและการนำกระบวนการแก้ปัญหาทางการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาซึ่งอาจทำโดยการจัดสถานการณ์การเรียนรู้หรือการนำผลการวิจัยมาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้นำมาใช้ประกอบการสอนเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนฝึกฝนการทำวิจัยโดยตรงหรือฝึกฝนทักษะการวิจัยในการกำหนดเลือกปัญหา กำหนดประเด็นปัญหา ตรวจสอบปัญหา ลงมือปฏิบัติและสรุปผลการวิจัย

- กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน มีการสร้างสมดุลทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การใช้บทบาทสมมติ การอภิปราย การระดมสมอง การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้ออาทร กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออก เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีการยอมรับความจริงตามหลักจริยธรรม ผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนแก่ผู้เรียน

ในด้านของการจัดสื่อการเรียนรู้ควรต้องจัดสื่อการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เชิงเนื้อหา ส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เป็นสื่อที่ช่วยเสริมทักษะด้านต่างๆ เสริมสร้างนิสัยการรักการเรียนรู้ และการมีจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีงาม ลักษณะของสื่ออาจมีทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี อาทิ โสตทัศนวัสดุ รวมถึงอินเทอร์เน็ต และสื่อบุคคลที่ให้ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

3) ด้านกิจกรรมนักศึกษา

เพื่อให้ผู้เรียนมีความสมดุลทั้งทางร่างกายและทางสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก เป็นผู้ที่มีความคุณธรรม จริยธรรม ควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะและความเสียสละ รูปแบบของการจัดกิจกรรมอาจมีหลายรูปแบบโดยอาจบูรณาการผสมผสานกับสาระการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ หรือจัดเป็น

กิจกรรมเฉพาะ กิจกรรมอาจจัดโดยผู้สอน สถานศึกษาหรือเกิดจากการจัดกิจกรรมโดยผู้เรียนริเริ่มเอง กิจกรรมนักศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ความตั้งใจและความเสียสละตนนำไปสู่การเป็นผู้มีจิตอาสา การพัฒนากิจกรรมนักศึกษาสามารถทำได้ 3 แนวทางคือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมผู้เรียน อาทิ ยุวกาชาด กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ อาทิ การพัฒนานวัตกรรม โครงการหรืองานวิจัยที่มีประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นควรมีเวลาในการทำกิจกรรมนักศึกษาไม่น้อยกว่าปีละ 120 ชั่วโมงโดยต้องเป็นกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์อย่างน้อยปีละ 45 ชั่วโมง

ระดับอนุปริญญาและระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง

คุณลักษณะของผู้เรียน

คุณลักษณะของผู้ที่จบการศึกษาในระดับอนุปริญญาและประกาศนียบัตรชั้นสูงนั้น เป็นระดับต่อยอดการศึกษาระดับเตรียมพื้นฐานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้านมากขึ้น และในสายวิชาการจะเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจและเลือกเรียนในสายวิชาตามความถนัดมากขึ้นเพื่อเตรียมตัวในการศึกษาต่อในสายวิชาชีพเฉพาะในระดับอุดมศึกษา หรือสามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระได้อย่างเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้ร่วมงาน มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ

ผู้สำเร็จการศึกษาในสายวิชาชีพควรมีสมรรถนะในการทำงานในสายวิชาชีพที่ซับซ้อนตรงตามมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะในวิชาชีพ และความต้องการของสถานประกอบการ มีทักษะในการควบคุมและบริหารจัดการในระดับหัวหน้างาน สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา วางแผน ประสานงาน ประเมินผลและให้คำแนะนำงานผู้อื่น รวมถึงการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพในสาขาวิชา

เงื่อนไขการเรียนรู้

ในการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมนักศึกษาในระดับนี้ ควรมีการ บูรณาผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านโดยมีเงื่อนไขการจัดการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

การจัดหลักสูตรในระดับนี้ควรเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียน และเน้นความชำนาญเฉพาะด้าน หลักสูตรควรมีความทันสมัย ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและสังคม หลักสูตรจึงควรมีลักษณะเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ให้มีการปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและประสบการณ์ในงานอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพในระดับเทคนิค ตรงตามความต้องการของสาขาอาชีพ สถานประกอบการและชุมชน โครงสร้างสูตรควรมีหมวดวิชาพื้นฐานซึ่งควรมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาต่างประเทศ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สุขศึกษาและพลานามัย การบริหารจัดการวิชาชีพรวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และหลักการวิจัยเบื้องต้น ส่วนหมวดวิชาชีพควรประกอบด้วยสมรรถนะวิชาชีพแกนกลางที่เป็นร่วมของทุกสาขาอาชีพและสมรรถนะเฉพาะของสาขาวิชานั้นๆ

ในส่วนของหลักสูตรอาชีวศึกษานั้นเพื่อให้หลักสูตรสามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการ การออกแบบหลักสูตรควรมีการออกแบบโดยได้ร่วมมือกับสถานประกอบการ และ สถาบันวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตัวหลักสูตรยังควรมีการเน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การปฏิบัติจริงและมีสมรรถนะการปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการจริง นอกจากนี้ตัวหลักสูตรควรสามารถสร้างเจตคติและกิจนิสัยที่ดีต่ออาชีพให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัดอดทน มีวินัยและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ

2. ด้านกระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรชั้นสูงมีแนวทางเดียวกับในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและประกาศนียบัตรชั้นต้น ซึ่งยังคงยึดตามนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งยึดหลักว่า ผู้ เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือ

ว ผู้ เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาด องค์กร เสริมให้ ผู้ เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องมีการเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างน้อย คือ

- **กระบวนการคิด** ซึ่งอาจมีวิธีการสอนที่ใช้ □ เพื่อให้ □ ผู้ □ เรียน ใช้ □ กระบวนการคิดในการสร้างความรู้ □ เช □ น วิธีสืบสอบแบบแนะนำ (Guided Inquiry) และแบบไม่ □ มีการแนะนำ (Unguided Inquiry) วิธีการค □ นพบ วิธีแบบเน □ นป □ ญา หรือ วิธีใช้ □ ทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กรณีศึกษา สถานการณ์ □ จำลอง วิธีร้อยสังสี วิธีการเชื่อมโยงมโนทัศน์ □ โดยใช้ □ แผนที่ความคิด (Mind Map) การใช้ □ ผังมโนทัศน์ □ (Concept Map) เป็นต้น

- **กระบวนการกลุ่ม** ซึ่งเน้นให้ □ ผู้ □ เรียน ได้ □ ใช้ □ กลุ □ มเพื่อร □ วมกันสร □ างความรู้ □ โดยการประสานความร □ วมมือ ประสานความคิด การทำงานร □ วมกัน รับผิดชอบร □ วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมาย

ในระดับของการศึกษาระดับอาชีวศึกษานั้นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเองมีการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน ปฏิรูปการสอบ พัฒนาวิธีการเรียนรู้ □ ที่ เน □ นผู้ □ เรียนเป □ นสำคัญ โดยการจัดการศึกษาวิชาชีพแบบบูรณาการในลักษณะต □ างๆ ให้ □ เป □ นไปตามจุดประสงค์ □ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห □ งชาติ และให้มี การจัดการเรียนรู้ □ โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ □ ที่เกี่ยวข้อง □ อกจากศาสตร์ □ ต □ างๆ ของรายวิชาเดียวกัน หรือรายวิชาต □ างๆ มาใช้ □ ในการจัดการเรียนรู้ □ เพื่อให้ □ ผู้ □ เรียนสามารถนำความคิดรวบยอดของศาสตร์ □ ต □ างๆ มาใช้ □ ในชีวิตจริงได้ โดยใน การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการอาจสามารถจัดการบูรณาการได้ในหลายระดับ ได้แก่

- **การบูรณาการแบบหลอมรวม (Infusion)** ซึ่งมีการเรียนรู้ □ แบบโดยการ ที่ผู้ □ สอนนำเนื้อหาสาระของวิชาต □ างๆ มาสอดแทรกในรายวิชาของตนเอง เป □ นกา รวางแผนการสอนและทำการสอนโดยผู้ □ สอนเพียงคนเดียว

- **การบูรณาการแบบขนาน (Parallel)** ซึ่งต้องจัดการสอนโดยผู้ □ สอนตั้ง แต่ □ 2 คนขึ้นไปต □ างคนต □ างสอนวิชาของตนเอง แต่ □ จะมาวางแผน ตัดสินใจ □ วมกันว □ าจจะจัดแผนการเรียนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ □ โดยมู □ งสอนในหัวเรื่อง ความคิดรวบยอด (Concept) และป □ ัญหา (Problem) เดียวกันในส □ วนหนึ่ง

- **การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidiscipline)** ซึ่งเป็นการเรียนรู้ □ แบบนี้คล้ายกับแบบคู □ ขนานคือ ผู้ □ สอนตั้งแต่ □ 2 คนขึ้นไปต □ างคนต □ างสอนวิชา ของตนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ □ ของตนเองเป □ นส □ วนใหญ่ □ แต่ □ มาวางแผน การสอนร □ วมกันในการใ □ งานหรือโครงการที่มีหัวเรื่อง แนวคิดหรือความคิดรวบ ยอดและป □ ัญหาเดียวกันแล □ วกแยกกันประเมินผลการทำกิจกรรมการเรียนรู้ □ เฉพาะ ในส □ วนที่เกี่ยวข้อง □ อกกับรายวิชาของตน ส □ วนเนื้อหาสาระหรือกิจกรรม การเรียนรู้ □

ที่ ไม่ เกี่ยว องค์กร สัมพันธ์ กัน ผู้ สอน แต่ ละ คน ก็ จัด การ เรียน รุ ใน ราย วิชา ของ ตน

- การบูรณาการแบบข ้าม วิชา (Transdisciplinary) ซึ่งเป็นวิธีที่การที่ผู้ สอน ใน ราย วิชา ใด หนึ่ง จะ มาร วม กัน สอน เป น คน ละคร วม กัน วาง แผน กำหนด หัว เรื่อง ความ คิด รว บ ย ด และ ปัญ หา เด ย วั กัน โดย การ กำหนด หัว ข ้อ เวลา และ ผู้ รับ ผ ิด ชอบ ที่ มี ความ รู ความ ช ำ นา ณ ใน หัว ข ้อ เรื่อง นั้น ัน ัน ัน

การจัดการเรียนการสอนควรยังคงต้องมีระบบและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทางวิชาชีพผ่านการปฏิบัติจริง และให้ความสำคัญกับการเรียนเป็นชิ้นงาน เรียนเป็นเรื่อง เรียนเป็นโครงการเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนมีการวางแผนและทำงานเป็นทีมได้เรียนรู้ดำเนินงานร่วมกัน มีการบูรณาการเนื้อหาที่สอนตามหลักสูตรให้เอื้อต่อการเรียนเป็นชิ้นงาน/โครงการ และปฏิรูปวิธีสอบ ไม่เน้นสอบเพื่อวัดความจำ แต่ประเมินจากกระบวนการคิด การวางแผน การทำงาน และการแก้ปัญหา

นอกจากนี้ มีการเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนจาก 3 สถานการณ์ คือ เรียนสถานการณ์จริงในสถานศึกษา สถานการณ์จริงในสถานประกอบการ และสถานการณ์จริงในชุมชน รวมทั้งฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้จากสถานศึกษาสู่การปฏิบัติได้จริง โดยรับงานจากเอกชนเข้ามาดำเนินการในสถานศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกระดับ

3. ด้านกิจกรรมนักศึกษา

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นควรมีเวลาในการทำกิจกรรมนักศึกษารวม (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ไม่น้อยกว่าปีละ 360 ชั่วโมง โดยเป็นกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์อย่างน้อยปีละ 60 ชั่วโมง เพื่อให้บริการที่เป็นประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาชีพ และแหล่งอ้างอิงทางวิชาการที่ทันสมัยของประชาชน ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง ตลอดจนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนและสังคมเรียนรู้

กิจกรรมนักศึกษาคควรเน้นพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิดและทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนควรได้พัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมในการดำเนินชีวิต และมีศีลธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกและทำประโยชน์เพื่อคนอื่นและสังคม การทำกิจกรรมยังควรช่วยส่งเสริมทักษะให้ผู้เรียนบูรณาการความรู้ ทักษะจากศาสตร์ต่างๆ นำมาประยุกต์ใช้ในงานอาชีพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทาง

เทคโนโลยี มีปัญญาใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในวิชาชีพ รักงาน รักองค์กร

การจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่พัฒนาให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นคณะ โดยผู้เรียนควรสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและสนใจของตนเอง การดำเนินกิจกรรมอาจให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมเองทั้งหมดโดยมีผู้สอนให้คำปรึกษาแนะนำ ลักษณะกิจกรรมมีหลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมลูกเสือวิสามัญ ชมรมต่างๆ การจัดกิจกรรมการให้บริการประเภทต่างๆ กิจกรรมองค์การวิชาชีพต่างๆ กิจกรรมการพัฒนาห้องสมุด กิจกรรมศาสนาและจริยธรรม กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมพัฒนาบุคลากรในองค์กร กิจกรรมพัฒนาผลผลิตและบริการ เป็นต้น

ระดับปริญญาตรี

คุณลักษณะของผู้เรียน

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นผู้ที่ความรู้ข้อเท็จจริงในศาสตร์สาขาวิชาที่เลือกเรียน สามารถนำคุณลักษณะของเขตการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านมาผสมผสานใช้ในการประกอบอาชีพได้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีสมรรถนะในการคิดริเริ่ม มีทักษะการปฏิบัติงานระดับหัวหน้างานและมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการ เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ และมีความคิด สามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปต่อยอดเพื่อพัฒนาตนเองและสาขาวิชาได้

เงื่อนไขการเรียนรู้

การจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในระดับปริญญาตรีนี้ควรครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านและเป็นไปตามเงื่อนไขในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนของ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี และกรอบมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 โดยภาพรวมเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ระดับปริญญาตรีด้านต่างๆ ควรเป็นดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

การจัดหลักสูตรระดับปริญญาตรีควรจัดรายวิชาทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งรายวิชาทั่วไปที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง เพื่อเป็นพื้นฐาน

การพัฒนาในระดับบัณฑิตศึกษาหรือการออกไปประกอบวิชาชีพ การจัดหลักสูตรในระดับนี้ยังคงใช้หลักการจัดหลักสูตรในลักษณะของการบูรณาการซึ่งเน้นให้มีการปรับปรุงให้ทันสมัย มีความยืดหยุ่นและมีความหลากหลาย การจัดหลักสูตรควรพัฒนาให้เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้โดยบูรณาการกับการนำไปใช้ในชีวิตจริงและการเตรียมไปทำงานจากประสบการณ์ตรง

โครงสร้างหลักสูตรควรมีทั้งรายวิชาทั่วไปและรายวิชาเฉพาะสาขาวิชา ในหมวดรายวิชาทั่วไป รายวิชาทั่วไปควรพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจธรรมชาติของตนเอง ผู้อื่น และสังคม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

นอกจากรายวิชาทั่วไปแล้วหลักสูตรควรมีรายวิชาเฉพาะศาสตร์สาขาวิชาชีพ โดยเป็นพื้นฐานวิชาชีพที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้ และเข้าใจวิธีปฏิบัติงาน และสามารถปฏิบัติงานได้ในสาขาวิชาชีพนั้น และควรมีการจัดวิชาเสรีให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจของตนอย่างเสรี หลักสูตรระดับนี้ยังควรจัดให้มีการฝึกงานหรือการฝึกภาคสนามหรือใช้ทางเลือกในการทำโครงการหรือกิจกรรมอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อฝึกทักษะภาคปฏิบัติให้กับผู้เรียนเป็นการเตรียมพร้อมสู่วิชาชีพด้วย

2. ด้านกระบวนการเรียนรู้

ในการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีนั้นควรมีวิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติเนื้อหาวิชา โดยเน้นให้เกิดการเรียนรู้ในระดับพัฒนา กล่าวคือเน้นการเรียนที่มุ่งให้เกิดการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีทักษะการกลั่นกรองและแก้ปัญหา การดำเนินการสอนเน้นการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยอาจมีการลดการบรรยายและเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนแทนรูปแบบการดำเนินการอาจใช้การเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มเพื่อฝึกทักษะในการทำงานร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดวางแผน การร่วมกันศึกษา ค้นคว้า การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจสาระของการเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน อาทิ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้อินเทอร์เน็ต เป็นต้น การเรียนระดับนี้ยังควรมีการพัฒนาความสามารถเบื้องต้นในกระบวนการวิจัยเพื่อเป็นฐานการพัฒนาในการเรียนรู้ระดับที่สูงขึ้นหรือการนำ

กระบวนการวิจัยไปใช้ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตลอดเวลาเมื่อสำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบอาชีพของตน

3. ด้านกิจกรรมนักศึกษา

บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ ทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมของคณะ มหาวิทยาลัยและสร้างประโยชน์แก่ชุมชน นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นบัณฑิตที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ คือ บัณฑิตที่มีความรู้ด้าน วิชาชีพสามารถประกอบอาชีพในสถานประกอบการ มีความคิดด้านการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ สามารถพัฒนาประยุกต์แนวทางใหม่ สามารถใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน มีทักษะในการสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ สามารถทำงานในสถานที่ที่เป็นสากล มีบุคลิกดี มนุษย์สัมพันธ์ดีและสามารถทำงานเป็นทีม สถาบันการศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมรูปแบบการจัดกิจกรรมควรมีความหลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ดี เช่น กิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมมุ่งพัฒนาทักษะทางความคิด การทำงานเป็นทีม การทำประโยชน์เพื่อสังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการใช้ศิลปะ การแสดงพื้นบ้านไทยเป็นสื่อในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษา เป็นต้น

ระดับปริญญาโท

คุณลักษณะของผู้เรียน

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในศาสตร์สาขาวิชาอย่างลึกซึ้ง มองเห็นความสัมพันธ์ของศาสตร์ต่างๆ สามารถประยุกต์ความรู้ทางทฤษฎีเพื่อนำไปใช้ทางปฏิบัติกับงานของตน บัณฑิตระดับนี้ควรมีทักษะการคิดที่เป็นระบบ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเป็นผู้มีความคิดก้าวหน้า คิดเชิงรุก และความคิดสมัยใหม่จึงต้องมีทักษะในการทำวิจัยเพื่อจะสามารถพัฒนาตนเอง แสวงหาความรู้ใหม่และสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้สาขาวิชา รวมถึงการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนสามารถนำหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพมาใช้ได้อย่างเหมาะสมในการแก้ปัญหา การพิจารณาคนอื่น และสามารถชี้นำผู้อื่นได้ เป็นผู้ที่มิภาวะผู้นำและมีสมรรถนะในการบริหารจัดการในระดับผู้บริหารระดับกลางถึงระดับสูง

เงื่อนไขการเรียนรู้

การจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรีนี้ควรครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านและเป็นไปตามเงื่อนไขในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนของ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา และกรอบมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 โดยภาพรวมเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ระดับปริญญาโทด้านต่างๆ ควรเป็นดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

การจัดหลักสูตรระดับนี้ควรเน้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ลึกในสาขาวิชาชีพในระดับผู้บริหาร โดยหลักสูตรควรเชื่อมโยงทฤษฎี หลักการ และแนวคิดต่างๆ ที่สัมพันธ์กันโดยบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม หลักสูตรควรสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาการอุดมศึกษา มาตรฐานวิชาการ และวิชาชีพในระดับที่เป็นสากล หลักสูตรที่จัดควรมีความทันสมัย เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักกระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้ที่ก้าวหน้าอยู่เสมอ หลักสูตรระดับนี้ควรเน้นการสร้างนักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ในระดับสูงในสาขาวิชานั้นๆ การจัดรายวิชาจะผสมผสานทั้งภาคทฤษฎีและให้มีการค้นคว้าอิสระหรือการทำวิทยานิพนธ์เพื่อฝึกทักษะการวิจัยและการนำการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติจริง ดังนั้นการจัดรายวิชาจึงควรจัดให้พอเหมาะเพื่อให้ผู้เรียนได้มีเวลาเพียงพอในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ

2. ด้านกระบวนการเรียนรู้

การศึกษาระดับนี้เป็นการศึกษาของบัณฑิต การศึกษาค้นคว้าจึงควรต้องลึกซึ้ง กระจ่างและมีความชำนาญเป็นพิเศษทั้งเชิงวิชาการและปฏิบัติการในสาขาวิชาที่เรียน เป็นการศึกษาเพื่อแสวงหาและพัฒนาวิชา การและสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับสังคม รวมถึงการสร้างคนสู่ภาวะความเป็นเลิศในหนทางแห่งปัญญา การจัดการเรียนรู้ในระดับนี้จะเน้นสร้างความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่ได้โดยอิสระ มีความสามารถสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยอาศัยกระบวนการวิจัย

นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ยังควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ ระหว่างภาคการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการผสมองค์ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยี การตัดสินใจและแก้ปัญหา

การพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาและวิจัย การตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและการคิดค้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยี ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนระดับนี้อาจผสมผสานวิธีการเรียนรู้ในหลากหลายลักษณะเช่น การเรียนรู้และแก้ไขปัญหาแบบ Project-base learning การเรียนรู้แบบสืบค้น (Inquiry base learning) การเรียนรู้แบบอิสระ (Independent learning) การทำงานเป็นทีม และการแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์จริงซึ่งบางสถาบันการศึกษาอาจมีการจัดให้ผู้เรียนมีการฝึกทักษะในสถานประกอบการจริง (Internship) เพื่อเตรียมทักษะการบริหารจัดการ และการนำทฤษฎีไปฝึกปฏิบัติอย่างลึกซึ้ง

3. ด้านกิจกรรมนักศึกษา

การจัดกิจกรรมนักศึกษาระดับนี้ควรเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ลึก และเกิดการเชื่อมโยงบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติในจริง ดังนั้นการจัดกิจกรรมจึงควรเป็นความร่วมมือกับชุมชนหรือองค์กรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์จริง อาทิ การทำโครงการความร่วมมือเพื่อวิจัยหรือพัฒนานวัตกรรมหรือองค์กร สมาคมวิชาชีพ หรือการพัฒนาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

ระดับปริญญาเอก

คุณลักษณะของผู้เรียน

บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกเป็นระดับการศึกษาสูงสุดจึงควรเป็นผู้ที่พร้อมทั้งสติปัญญา สมรรถนะ และเป็นผู้นำด้านการอุทิศตนเพื่อวิชาการและวิชาชีพ สามารถนำคุณลักษณะและสมรรถนะทั้ง 5 ด้านมาผสมผสานได้ในระดับสูงสุด บัณฑิตในระดับนี้ควรมีความรู้ที่ทั้งกว้างและลึก เป็นระดับผู้เชี่ยวชาญอย่างถึงแก่นในสาขาวิชา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิพากษ์ ควรมีทักษะการวิจัยขั้นสูง สามารถสังเคราะห์งานวิจัย และเป็นผู้ที่มีการพัฒนาองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ๆ ในสาขาวิชา รวมถึงเผยแพร่องค์ความรู้นั้นต่อสาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ บัณฑิตระดับนี้นอกจากจะเป็นผู้ที่ตระหนักรู้ได้ถึงคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพแล้วยังควรส่งเสริมและจูงใจให้ผู้อื่นได้ทำตามด้วย

เงื่อนไขการเรียนรู้

การจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรีนี้ควรครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านและ

เป็นไปตามเงื่อนไขในการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนของ เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา และกรอบมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 โดยภาพรวมเงื่อนไขในการจัดการเรียนรู้ระดับปริญญาโทด้านต่างๆ ควรเป็นดังนี้

1. ด้านหลักสูตร

การจัดหลักสูตรระดับนี้เป็นระดับการศึกษาที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านความรู้ วิชาการ หลักสูตรควรเข้าถึงแก่นของความรู้ หลักสูตรควรเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีการศึกษาค้นคว้าที่ลุ่มลึกเพื่อพัฒนาความสามารถผู้เรียนในการพัฒนาองค์ความรู้หรือนวัตกรรมใหม่ให้สังคมและวิชาชีพ หลักสูตรอาจเน้นให้มีการค้นคว้าวิจัยเป็นหลักโดยมุ่งการนำไปสู่ทำวิทยานิพนธ์ หรืออาจเป็นการผสมผสานระหว่างการทำวิทยานิพนธ์กับศึกษารายวิชาในระดับสูงของสาขาวิชาชีพนั้น นอกจากนี้หลักสูตรระดับนี้ควรให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ เนื่องจากตำราต่างๆ ที่ใช้ต่อยอดความรู้ในระดับสากลจะเป็นตำราภาษาอังกฤษ แต่ก็ควรให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของไทย และควรสอดแทรกเนื้อหาที่สัมพันธ์กับคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพในหลักสูตรเพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ดำรงไว้ซึ่งความเป็นคนดีและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น

2. ด้านกระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนควรเน้นการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก วิธีการเรียนการสอนควรเน้นให้มีการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ คิดสังเคราะห์ และการสืบเสาะค้นหาความจริงอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง โดยอาจใช้กระบวนการการเรียนรู้โดยให้มีการค้นคว้างานวิจัยและงานวิชาการเพื่อวิเคราะห์ วิพากษ์ และการนำเสนอสิ่งที่ค้นคว้าได้ผ่านการสัมมนา และการอภิปรายกลุ่ม ในการศึกษาในระดับนี้ผู้เรียนควรมีการพัฒนาทักษะในการนำเสนอทั้งแบบปากเปล่าและการเขียน จึงอาจใช้การเรียนการสอนโดยการเขียนบทความ บทวิจารณ์ และนำเสนอต่อสาธารณะเพื่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดคือการฝึกปฏิบัติเพื่อทำวิจัยอย่างลึกซึ้งลุ่มลึก โดยมีเนื้อหาสาระที่สัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เรียนและมีอาจารย์ผู้สอนเป็นที่ปรึกษาในการแนะนำให้คำปรึกษาเพื่อเรียนรู้กระบวนการวิจัยในระดับสูง

3. ด้านกิจกรรมนักศึกษา

ควรมีการจัดบุคลากรของสถาบันการศึกษาเพื่อร่วมในการพัฒนาและรับผิดชอบกิจกรรมนักศึกษา โดยมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการแก่ผู้เรียน

อาทิ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ การทำโครงการวิจัยร่วมกับสถาบันอื่นๆ การจัดกิจกรรมโดยการร่วมมือกับชุมชน สถานประกอบการ องค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในสังคม และทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพและสังคมส่วนรวม นอกจากนี้สถาบันการศึกษาควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ช่วยปลูกฝังวัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรมที่ดีให้กับผู้เรียน

จากการนำเสนอ กรอบแนวคิดพื้นฐาน 5x5 แสดงความเชื่อมโยงระดับการศึกษา กับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน แนวคิดดังกล่าวเมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับกระบวนการในการพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษา และเงื่อนไขการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามแนวคิดการพัฒนารอบคุณวุฒิของไทย สามารถสรุปเป็นแผนภาพลูกบาศก์กรอบคุณวุฒิของไทย ได้สะท้อนมุมมองในการจัดการศึกษาสำหรับสถาบันการศึกษาที่พึงนำไปพิจารณาเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังในตัวของผู้สำเร็จการศึกษาได้อย่างแท้จริงต่อไป

บรรณานุกรม

- พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์ และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2543. รายงานการวิจัยเอกสาร เรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. 2552. รายงานการวิจัย กรอบคุณวุฒิของไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2543. รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. 2550. โครงการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. 2552. รายงานการวิจัยเรื่อง กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework): กรณีศึกษากรอบคุณวุฒิทางการศึกษาของต่างประเทศ. นำเสนอ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ สมสุข ชีรพิจิตร และ วัชณีย์ เชาว์ดำรงค์. 2552. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย: จากการวิจัยสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศึกษาธิการ. กระทรวง. 2545. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ศึกษาธิการ. กระทรวง. 2551. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2551 (ฉบับร่าง นำเสนอ พฤศจิกายน 2551). [14 ธันวาคม 2552] แหล่งที่มา: <http://bsq.vec.go.th/news/%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%9>
- ศึกษาธิการ. กระทรวง. 2552. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (เอกสารเพื่อการวิพากษ์). [10 ตุลาคม 2552] แหล่งที่มา: http://bsq.vec.go.th/news/ร่างประกาศ%20กรอบ%20ป.ตรี/ประกาศ%20ศษ.%20กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ%20_31%20สค.%2052_.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. 2542. พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. 2544. แนวทางการ
ปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ.
2542. กรุงเทพมหานคร: วิ.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552. ความเป็นมาและขั้นตอนการดำเนินการ
โครงการกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา. [10 ตุลาคม 2552] แหล่งที่มา:
<http://www.ubu.ac.th/~eddev/TQF.php>

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552. ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง
แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2552. [10 ตุลาคม 2552] แหล่งที่มา:
<http://www.ubu.ac.th/~eddev/TQF/News328072552.pdf>

ระบบการพัฒนาศมรรตนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล

บาทหลวงอิทธิพล ศรีรัตนะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบการพัฒนาศมรรตนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิก ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาศมรรตนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและการแนวการพัฒนาศมรรตนะที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยที่ได้นำทฤษฎีสมรรตนะผู้บริหารสถานศึกษาไทย เส้นทางการก้าวหน้าสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรกับมาตรฐานตำแหน่งสำหรับสายงานบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาเป็นหลักในการวางแนวทางในการพัฒนาระบบการพัฒนาศมรรตนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล

วิธีการดำเนินการวิจัยในเบื้องต้น คือ การศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการพัฒนาศมรรตนะผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน ปัญหาของระบบการพัฒนาศมรรตนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ความต้องการในการพัฒนาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และออกแบบเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาคาทอลิก ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาสายสามัญในเครือสังฆมณฑล จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 296 แห่งใน 10 สังฆมณฑล เพื่อได้แนวทางการพัฒนาระบบการพัฒนาศมรรตนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยเบื้องต้นพบว่า ระบบการพัฒนาศมรรตนะผู้บริหารสถานศึกษาในเครือสังฆมณฑลที่มาจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและบทบาทหลักในการบริหารสถานศึกษาคาทอลิก ระบบการเข้าดำรงตำแหน่งตามเส้นทางสายวิชาชีพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล เมื่อได้มีการเปรียบเทียบกับระบบการพัฒนาศมรรตนะตามเส้นทางวิชาชีพของทางภาครัฐ สถานศึกษาคาทอลิกมีระบบการปฏิบัติงานในการพัฒนาความก้าวหน้าสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นลักษณะเฉพาะเป็นต้นในด้านปัจจัยความสำเร็จไม่ได้อยู่ที่พัฒนาตนเองเท่านั้นแต่อยู่ที่การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถเติบโตทางสายอาชีพตามสถานะของตนและเป็นไปตามกระบวนการพัฒนา

สมรรถนะของแต่ละบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาพิจารณาเป็นแนวปฏิบัติในทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล ให้ได้พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาชั้นนำ ที่เป็นแบบอย่างและเป็นผู้สร้างความเป็นผู้นำและการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษาและตนเองให้มีความก้าวหน้าไปพร้อมๆ กัน

คำสำคัญ : ระบบการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถาน การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล สถานศึกษาคาทอลิก สังฆมณฑล เส้นทางความก้าวหน้าสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรกับมาตรฐานตำแหน่งสำหรับสายงานบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาของไทย ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาในด้านต่างๆ มีผลทำให้มีการปรับเปลี่ยนทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและบุคลากรทางการ ให้มีบทบาทในการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 7 มาตรา 52 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2547: 31-32) ได้กำหนดการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) และความเป็นมืออาชีพ (Professional) ที่มีมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ สอดคล้องกับกฎระเบียบในพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ส่วนที่ 5 มาตรา 43-50 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2546: 17-19; 2549: 19-20) ที่กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งครอบคลุมมาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานด้านการปฏิบัติงานและมาตรฐานด้านการปฏิบัติตน รวมทั้งยังต้องเป็นผู้มีความรู้ มีเจตคติที่ดี และทักษะที่เหมาะสมกับวิชาการต่างๆ ทางด้านบริหารและมีจิตวิญญาณที่กล้ารับผิดชอบ กล้าเผชิญต่อผลการกระทำจากภารกิจต่างๆ ทางการบริหาร ซึ่งจะเป็นกลไกในการดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย

สถานศึกษาคาทอลิกในประเทศไทย มีบทบาทรับใช้สังคมไทย ด้วยความมุ่งมั่นที่จะให้การศึกษอบรมที่มีคุณภาพแก่เยาวชนไทย ให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และเพียบพร้อมไปด้วยคุณธรรมจริยธรรมในการติดต่อคล้อยกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม พร้อมทั้งมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต มีการสอนด้านวิชาการและจริยธรรมเป็นหลัก มีอุดมการณ์ของการให้การศึกษที่พัฒนาทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และจิตวิญญาณ ตามแนวทางการศึกษาคาทอลิกเป็นเป้าหมาย (เชษฐา ไชยเดช, 2550 : 72-73; อรวรรณ จันทร์ชลอ, 2550 : 23-24; เอกชัย ชินโคตร, 2551 : 15-22, 39-40; สภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย), 2551 : 2) มีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่เป็นแบบของคณะสงฆ์- คณะนักบวช และของฆราวาสที่อุทิศตนเพื่อพัฒนาการศึกษา มุ่งเน้นและมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและจิตใจของเยาวชน ซึ่งในปัจจุบันมีโรงเรียนและสถาบันการศึกษาคาทอลิก จำนวนทั้งสิ้น 314 แห่ง ทำการเปิดสอนในระดับอนุบาล มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 296 แห่ง ระดับอาชีวศึกษาจำนวน 18 แห่ง ระดับวิทยาลัย จำนวน 3 แห่งและระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 2 แห่ง (สมาคมสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย, 2554-2555 : 164-192) แต่การที่สถานศึกษาคาทอลิกในประเทศไทยจะมีคุณภาพได้ดีเพียงใดนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม มีจิตตารมณ์คาทอลิก มุ่งมั่นและความเสียสละ มีความรอบรู้ในด้านวิทยาการต่างๆ แต่ยังคงไว้ซึ่งอุดมการณ์แห่งการรักและรับใช้ มีความเป็นมืออาชีพทางการบริหาร การศึกษา มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษาและสามารถกำหนดนโยบายในการบริหารงานที่ชัดเจน (บทความทางวิชาการ: ธรรมชาติของระบบการศึกษาคาทอลิก, 2550 : 1-2) จากการศึกษาสภาพปัจจุบันในสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล พบว่าในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในอดีตที่ผ่านมา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสถานภาพเป็นบาทหลวง ซีสเตอร์ และมาเซอร์ ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาตามแบบประเพณีนิยมที่ผ่านคือ จากการคัดสรรและการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจสูงสุดของแต่ละสังฆมณฑล คือ มุขนายกหรือพระสังฆราช ในการอนุญาตให้บาทหลวง ซีสเตอร์ และมาเซอร์ ไปดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประเพณีนี้ได้สืบทอดกันมาก่อนที่จะมีวิวัฒนาการในวิชาการสมัยใหม่เกี่ยวกับ สมรรถนะ ซึ่งถือได้ว่าเป็นทฤษฎีที่ในปัจจุบัน ที่เป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษาและในองค์กรต่างๆ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา

การที่ได้นำแนวคิดเรื่องสมรรถนะมาเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และนำมาใช้เป็นวิธีปฏิบัติในระบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา และการพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสมของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิก และจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารการบรรยาย การสัมมนาประจำปีของสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) (ม.ป.ป.) ตั้งแต่วันที่ 23-24 ต.ค. 2512/1969 จนถึง 21-24 ส.ค. 2555/2012 ทั้งหมด 42 ครั้ง ได้พบว่า ในการประชุมสัมมนาประจำปีแต่ละครั้ง ได้มีการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และพันธกิจ อัตลักษณ์การศึกษาคาทอลิก แต่ยังไม่ปรากฏโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาในด้านสมรรถนะ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นระบบที่ชัดเจน สมรรถนะนี้ ในอนาคตจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ ที่สอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ (พ.ศ. 2548 หมวด 2 ข้อ 12-21) ที่ได้กำหนดให้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตาม มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มีมาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน และได้กำหนดมาตรฐานความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548: 39-42; 2549: 25-29; 2550: 48-93) ดังตัวอย่าง โดยเฉพาะในด้านมาตรฐานความรู้ 10 ด้าน คือ 1) หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา 2) นโยบายและการวางแผนการศึกษา 3) การบริหารด้านวิชาการ 4) การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุและอาคารสถานที่ 5) การบริหารงานบุคคล 6) การบริหารกิจการนักเรียน 7) การประกันคุณภาพการศึกษา 8) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ 9) การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน และ 10) คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

เพื่อให้มีสมรรถนะตามตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ สามารถจัดการศึกษาให้เกิดผลตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้มีการยกระดับคุณภาพในการปฏิบัติงาน โดยการค้นหาสมรรถนะที่จำเป็นต้องพัฒนา แล้วจัดทำแผนและดำเนินการพัฒนาให้มีสมรรถนะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 1) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 ที่ได้กำหนดมาตรฐานความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง มาตรา 8 (3) และมาตรา 48 โดยเฉพาะมาตรฐานด้านสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในตำแหน่งประเภททั่วไป ตำแหน่งประเภททาง

วิชาการ และทางด้านการอำนวยการ ซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะหลัก (Core Competency) หรือที่เรียกว่า ศักยภาพหลักหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สมรรถนะด้านบริหาร (Managerial Competency) คือ ความสามารถหรือศักยภาพด้านบริหารจัดการ และสมรรถนะเฉพาะ (Functional Competency) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในงานเฉพาะด้านหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในงานเฉพาะ ซึ่งสมรรถนะทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552: 205-206, สวัสดิการสำนักงาน ก.พ. , 2552: 1-2)

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการนำระบบสมรรถนะ(competency) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิก ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพเหมาะสม และสามารถเป็นผู้พัฒนาคุณภาพการศึกษาและ สถานศึกษาในเครือข่ายให้มีความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้สนใจและทำการวิจัยเรื่องระบบการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือข่ายให้มีความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อช่วยให้สถานศึกษาคาทอลิกมีระบบและแบบแผนที่เป็นระบบ ที่ชัดเจนในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือข่าย โดยเฉพาะระบบสำหรับการพัฒนาสมรรถนะของผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม รวมทั้งสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในโอกาสต่อไป

งานวิจัยนี้ จะเป็นแนวทางสำคัญทางหนึ่ง ที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือข่ายมีศักยภาพสูงขึ้น มีคุณลักษณะเหมาะสม มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ มีสมรรถนะสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ส่วนที่ 5 มาตรา 43-50 (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2550: 23-25) มีความพร้อมสูงที่จะ เป็นผู้นำในการพัฒนางานและคุณภาพการศึกษา เป็นผู้นำในการบริหารสถานศึกษา ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาคาทอลิก เพื่อเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของสถานศึกษาคาทอลิกในเครือข่ายและสังคมไทย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ต่อไป การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอระบบการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่าย ซึ่งจะครอบคลุมวัตถุประสงค์เฉพาะในการดำเนินการวิจัย คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือข่าย ในปัจจุบัน ศึกษา

ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือ
สังฆมณฑลและกำหนดระบบการพัฒนาสมรรถนะ และแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม
สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล ในการปฏิบัติงานใน
ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในเครือสังฆมณฑล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบการพัฒนาสมรรถนะสำหรับ
ผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑลในปัจจุบัน
2. ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล
3. กำหนดระบบการพัฒนาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม
สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑลในการปฏิบัติงานใน
ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในเครือสังฆมณฑล

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังรายละเอียดและขั้นตอนการ
ดำเนินการในแผนภูมิโครงสร้างและการดำเนินงานในส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของระบบการพัฒนาสมรรถนะ
สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล ในปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบระบบและเสนอแนวทางสำหรับการพัฒนา
สมรรถนะในการปฏิบัติงานที่เหมาะสมและเป็นไปได้ สอดคล้องกับบริบทของ
สถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบระบบการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล และสรุปผลการพัฒนาระบบการพัฒนา

สมรรถนะและแนวการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาคาทอลิกสายสามัญในการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิก

ผลการวิจัย

จากการการศึกษาข้อมูลจากตำรา และจากเอกสารต่างๆ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปได้ สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิก รวมทั้งสิ้น 15 สมรรถนะ ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม มีจิตตารมณ์คาทอลิก มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความเสียสละ มีความรอบรู้ในด้านวิทยาการต่างๆ มีอุดมการณ์แห่งรักและรับใช้ มีความเป็นมืออาชีพทางการบริหารการศึกษา มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา สามารถกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการศึกษา สามารถแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เป็นผู้บริหารยุคใหม่ สามารถพัฒนาสถานศึกษาสู่คุณภาพมาตรฐาน งานอภิบาลครูและนักเรียน รับผิดชอบงานวิชาการของสถานศึกษา กำกับดูแลการปฏิบัติงานและหน้าที่ของครู บุคลากรนอกจากนี้ยังได้ แนวทางปฏิบัติในทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล แบ่งได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันที่พึงประสงค์และบทบาทหลักในการบริหารสถานศึกษาคาทอลิก จากตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ตามสถานภาพของบาทหลวง ชิสเตอร์ และมาเซอร์ ในการเตรียมเข้าสู่ตำแหน่งและเข้าดำรงตำแหน่ง ว่ามีการเตรียมเข้าสู่ตำแหน่งอย่างไร โดยเริ่มจากการศึกษาระบบของการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร จากเส้นทางเข้าสู่ตำแหน่งของสายวิชาชีพในด้านการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ได้ระบุแนวทางการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษาที่เป็นสายผู้บริหารสถานศึกษาไว้ในแต่ละชั้น ซึ่งจะกำหนดสมรรถนะที่แตกต่างกันไปตามระดับตำแหน่ง จากการเตรียมเข้าสู่ตำแหน่ง การเข้าดำรงตำแหน่ง การพัฒนาผู้บริหาร โดยแบ่งระดับผู้บริหารเป็นระดับชำนาญการ เป็นผู้บริหารระดับชำนาญการพิเศษ เป็นผู้บริหารระดับผู้เชี่ยวชาญพิเศษ และระดับสูงสุดคือ การได้รับการยกย่องว่ามีความเป็นผู้นำทางสังคมในวงการวิชาชีพของตน ในแต่ละตำแหน่งของทางภาครัฐที่กำหนดนี้ เป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณาถึงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง ขั้นตอนที่ 2 ศึกษากระบวนการเข้าดำรงตำแหน่งตามเส้นทางสายวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล จากการสำรวจข้อมูลการบริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล ที่เป็นประเภทสายสามัญพบว่า มีสายงานบริหารในสถานศึกษาแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายวิชาการและสายบริหารทั่วไป แต่ละสายมีชื่อประจำตำแหน่งต่างกัน ในสายวิชาการ มี 34 ตำแหน่ง สายบริหารทั่วไปมี 23 ตำแหน่ง จากการ

สำรวจและเก็บข้อมูลจากสถานภาพผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันพบว่า มีบาทหลวง มาเซอร์และซิสเตอร์ที่ดำรงตำแหน่งทางการบริหารในสถานศึกษาในตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งตามแนวทางของสถานศึกษาคาทอลิก เมื่อนำข้อมูลจากการศึกษาการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในปัจจุบันแล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกับ เส้นทางเข้าสู่ตำแหน่งของสายวิชาชีพในด้านการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ชั้นตอนที่ 3 นำระบบการพัฒนาตามเส้นทางวิชาชีพของทางภาครัฐและสถานศึกษาคาทอลิกมาเปรียบเทียบเพื่อให้รู้ว่ามีสมรรถนะที่แตกต่างหรือสมรรถนะที่ต้องการและจำเป็นต่อผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในปัจจุบันมีอะไรบ้าง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าสู่ตำแหน่งเป็นแบบข้ามระดับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ตามเส้นทางวิชาชีพของภาครัฐและของสถานศึกษาคาทอลิก ผู้บริหารสถานศึกษาเหล่านี้ มีความจำเป็นในความต้องการเพิ่มเติมประสบการณ์ในการบริหาร และประสบการณ์อื่นๆ ตามขั้นบันไดอาชีพในแต่ละระดับ สมรรถนะที่ต้องการเพิ่มเติมนี้จะนำไปกำหนดเป็นสมรรถนะที่ต้องพัฒนาให้กับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิก ทำให้เกิดระบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกเข้มแข็งขึ้น ชั้นตอนที่ 4 ระบบการปฏิบัติงานที่พัฒนาก้าวหน้า ขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ที่จำเป็นต้องมี ซึ่งตามบันไดอาชีพของรัฐได้กำหนดความก้าวหน้าและแบ่งขั้นบันไดของผู้บริหารออกเป็น 5 ระดับ คือ ผู้บริหารผู้บริหารชำนาญการ ผู้บริหารชำนาญการพิเศษ ผู้บริหารเชี่ยวชาญ ผู้บริหารเชี่ยวชาญพิเศษและไปสู่ระดับผู้บริหารชั้นนำสูงสุด แต่ละระดับจะมีสมรรถนะที่แตกต่างกันเพื่อเป็นเกณฑ์ในการพัฒนา โดยมีการกำหนดช่วงเวลาในการปฏิบัติการ การสั่งสมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับสมรรถนะที่สำคัญในแต่ละช่วงบันไดอาชีพ ซึ่งจะช่วยเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะให้กับบาทหลวง ซิสเตอร์และมาเซอร์ ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารในปัจจุบัน ให้มีแนวทางการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามบันไดอาชีพ ชั้นตอนที่ 5 กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาผู้บริหารในตำแหน่งสายงานบริหารในสถานศึกษาคาทอลิกที่สำคัญใน 3 ตำแหน่งหลักคือ ตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและผู้ช่วยผู้อำนวยการ จากแนวทางปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรจะเป็นและที่มีคุณภาพ โดยนำระบบการบริหารแบบพัฒนาคนและพัฒนาคนมาเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติ พร้อมกับการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาควบคู่กันไป ซึ่งจะช่วยให้ทิศทางของการพัฒนาว่าจะเริ่มต้นพัฒนาสมรรถนะอะไร และจะพัฒนาไปในทิศทางใด รวมทั้งมีกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตรวจสอบ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้ดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้กระบวนการพัฒนามีความต่อเนื่องและเป็นไปตามบริบทของสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล สรุปได้ว่า การศึกษาระบบการพัฒนาสมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑล ทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า มาสังเคราะห์มา กำหนดวิธีการและสร้างเป็นแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามบันไดอาชีพ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมเข้าสู่ตำแหน่ง ไปจนถึงการเข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้สามารถกำหนดได้ว่าบันไดอาชีพของผู้บริหารควรมีลักษณะเป็นอย่างไร จำนวนบันไดอาชีพควรมีเท่าใด สามารถนำเงื่อนไขของหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งในแต่ละบันไดอาชีพมากำหนดสมรรถนะและกำหนดเส้นทางการเลื่อนวิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษาได้ ช่วยให้สามารถกำหนดช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติการ การสั่งสมประสบการณ์ และการพัฒนาตนให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่สำคัญในแต่ละช่วงบันไดอาชีพ และยังอาจก้าวหน้าไปไกลถึงการกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม และค่าเชิดชูเกียรติหรือค่าตอบแทนตามเส้นทางบันไดอาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งการสร้างหรือกำหนดบันไดอาชีพในทางด้านการบริหารสถานศึกษา และการกำหนดขั้นตอนของการพัฒนาบุคลากรในตำแหน่งงานสายบริหารสถานศึกษา ดังกล่าว น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาคาทอลิกในเครือสังฆมณฑลต่อไป

บรรณานุกรม

เชษฐา ไชยเดช. (2550) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในสถานศึกษาคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย.นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สภาการศึกษาคาทอลิก. (2551). การประชุมสัมมนาประจำปีการศึกษา 2551 ของสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 38 หัวข้อ “ศิษย์แท้จริงของสถาบันการศึกษาคาทอลิก” วันอาทิตย์ที่ 24 ถึง วันพุธที่ 27 สิงหาคม 2551 ณ โรงแรมเอเชียพญา จังหวัดชลบุรี กรุงเทพฯ: อูน พับลิชซิง.

_____. (2554, 21-24 สิงหาคม). “สถิติจำนวนนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ โรงเรียนและสถาบันการศึกษาคาทอลิก ปีการศึกษา 2554.” สภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย รายปี, ปีที่ 42. ฉบับเดือนสิงหาคม 2554 -กรกฎาคม 2555. 164-192.

_____. (ม.ป.ป). รวบรวมหัวข้อการบรรยาย การสัมมนาประจำปี ของสภาการศึกษาคาทอลิก (ประเทศไทย) ตั้งแต่ ปี 2513-2554 (เอกสาร). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2552). กฎหมายลำดับรอง ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 ฉบับ 1 (มกราคม 2551-ตุลาคม 2552) (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สัมหวาน.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2 5 4 7) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2546, 11 มิถุนายน). พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546. เล่มที่ 120 ตอนที่ 52 ก. 17-19.

_____. (2548, 5 กันยายน). ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2548. เล่มที่ 122 ตอนที่พิเศษ 76 ง. 39-42.

_____. (2549). คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

_____. (2550). กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เล่ม 2

(พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สกสค.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครและมหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย์. (2555). การประชุมสัมมนา เรื่อง มิติใหม่การศึกษาไทย: ก้าวอย่างมั่นใจ
สู่อาเซียน วันที่ 22 สิงหาคม 2555 ณ ห้องประชุมปรีดี พนมยงค์ อาคารเฉลิมพระ
เกียรติ ชั้น 6 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.

อรรรรณ จันทร์ชลอ. (2550) การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียน
คาทอลิก สายสามัญในประเทศไทย. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. นครปฐม:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกชัย ชิมโคตร. (2551). การศึกษาคาทอลิก : วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนคาทอลิก
สังกัด สังฆมณฑลในทศวรรษหน้า (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: ศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนางานวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม.

รูปแบบและกลไกการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานตามแนวทางสู่ความเป็นเลิศ
สำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ศรัทธน์ ทิพย์ผ่อง

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อย การบริหารจัดการฯ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการ ฯ นำเสนอรูปแบบและกลไกการบริหารจัดการฯ ที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติ ที่ สอดคล้องกับกรอบเกณฑ์การบริหารสู่ความ เป็นเลิศและสอดคล้องกับกรอบเกณฑ์ รางวัลคุณภาพแห่งชาติ สำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยการ วิเคราะห์เอกสาร คู่มือ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และการสนทนาเชิงลึก กับผู้ทรงคุณวุฒิ ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยราชภัฏ 6 แห่ง ร่างรูปแบบและกลไกการ ดำเนินงานนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมสนทนากลุ่ม นำผลที่ได้มาปรับปรุงและ จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ผลการ วิจัยพบว่ามีองค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบและองค์ ประกอบย่อย 50 องค์ประกอบ ระดับคณะวิชามีบางมหาวิทยาลัย ได้เริ่มนำเกณฑ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศและเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติมาทดลอง ใช้แต่ไม่มีการดำเนินการระดับสาขา รูปแบบ การบริหารที่นำเสนอมีส่วนสำคัญอย่าง น้อย 3 ส่วนคือ 1) แนวคิดและหลักการ 2) โครง สร้างระบบงาน 3) ขั้นตอนการ ดำเนินงาน กลไกการดำเนินงานมี 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการสำหรับ สาขาวิชา 2) การดำเนินการตรวจประเมินและพัฒนาการบริหาร และ 3) การทบทวน และสรุปผล รูปแบบและกลไกการดำเนินงานฯ ที่นำเสนอจะเป็นส่วนเสริมระบบการ ประกันคุณภาพและครอบคลุมมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาทุกตัวที่ใช้อยู่ใน ปัจจุบัน สาขาจะมีกลไกการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวกรอบประเมินตามเกณฑ์ รางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศและกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ

คำสำคัญ รูปแบบและกลไกการบริหารจัดการ , การดำเนินงานตามแนวทางสู่ ความเป็นเลิศ

บทนำ

ความพยายามในการพัฒนาการบริหารจัดการขององค์กรให้ก้าวหน้า มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการองค์กรต่างๆอยู่ตลอดเวลา มีการเคลื่อนไหวและมีการค้นหารูปแบบการบริหารจัดการใหม่ๆเสมอมา ตั้งแต่ราวๆทศวรรษที่ 1980 เป็นต้นมา จุดเน้นในเรื่องการบริหารคุณภาพได้ปรากฏโดดเด่น และได้กลายเป็นแนวโน้มสำคัญในการพัฒนาองค์กร ในการพัฒนาการบริหารจัดการ และมีบทบาทผลักดันการบริหารจัดการองค์กรสู่ระดับที่ได้ รับการยอมรับในความเป็นองค์กรชั้นนำ ในการพัฒนาให้เป็นองค์กรที่มีการบริหารอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพสูงและมีความได้เปรียบในการแข่งขัน(Competitive Advantage)สูง และกรอบการบริหารจัดการที่นำไปสู่สิ่งที่เรียกกันว่า”รางวัลคุณภาพแห่งชาติ” ซึ่งได้รับความนิยมและผลักดันไป สู่มาตรฐานระดับโลก (World Class) ต่อไป

แนวโน้มดังกล่าวในวงการบริหารจัดการปัจจุบัน เป็นที่กล่าวถึงและปฏิบัติกันแพร่ หลายมากในประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย ในปัจจุบันประเทศไทยก็ได้มีนโยบายส่งเสริมให้มีรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) ขึ้นอย่างชัดเจนแล้ว ได้ก่อให้เกิดกระแสเรื่องมาตรฐานคุณภาพและการประกันคุณภาพแพร่กระจายไปทั่ว ไม่ว่าจะเป็นในภาคการผลิต ภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการและการประกอบการต่างๆ และยังรวมไปถึงภาคการศึกษาด้วย

การศึกษาในประเทศไทยก็มีได้หันกระแสการบริหารที่เน้นระบบคุณภาพนี้ จึงเกิดการเคลื่อนไหวขึ้นในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการทางการศึกษาอย่างกว้างขวางในทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาของไทย สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยได้นำระบบประกันคุณภาพตามระบบมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ และแนวทางของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพทางการศึกษา(สมศ.) ซึ่งเป็นระบบการประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา(Quality Assurance) และเกณฑ์พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(กพร.)มาใช้ เพื่อยกระดับมาตรฐานและคุณภาพการบริหารให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกันที่สถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศได้ใช้ระบบคุณภาพและเกณฑ์มาตรฐานสากล รวมถึงรางวัลที่เกี่ยวกับคุณภาพการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาให้การบริหารจัดการองค์กรและ การดำเนินงานตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานสากล โดยนำหลักการ และแนวความคิดการจัดการคุณภาพแบบทั่วทั้งองค์กร

มาประยุกต์ใช้ตามแนวทาง รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ของประเทศสหรัฐอเมริกา (**Malcolm Baldrige National Quality Award-MBNQA**) ซึ่งหลักการดังกล่าว เป็นแม่แบบเกณฑ์ รางวัลคุณภาพแห่งชาติอเมริกัน และของ Thailand Quality Award – TQA ของประเทศไทยด้วย และปัจจุบันได้มีความพยายามใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา

รางวัลคุณภาพแห่งชาติดังกล่าวถือเป็นรางวัลระดับโลก เป้าหมายสำคัญของรางวัลนี้แท้ที่จริงแล้วอยู่ที่การพัฒนาความสามารถด้านการบริหารจัดการ **วิธีปฏิบัติ และผลการดำเนินงาน**ให้อยู่ในมาตรฐานสากลหรือระดับโลก โดยใช้แนวปฏิบัติตามเกณฑ์ในการประเมินรางวัลการบริหาร **สู่ความเป็นเลิศ (Thailand Quality Class หรือ TQC)** ซึ่งเป็นเกณฑ์ขั้นต้นของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (**Thailand Quality Award หรือ TQA**) ที่ในองค์กรทุกส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้มีการนำกรอบการประเมินคุณภาพดังกล่าวนี้ไปใช้เปรียบเทียบกับระบบการบริหารจัดการองค์กรต่างๆ หรือนำไปใช้เป็นกรอบการพัฒนาการบริหารสู่เกณฑ์รางวัลคุณภาพอื่นๆ เช่น เกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (**Public Sector Management Quality Award หรือ PMQA**) มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ (**Hospital Accreditation หรือ HA**) เกณฑ์การประเมินคุณภาพรัฐวิสาหกิจ (**State Enterprise Performance Appraisal หรือ SEPA**) เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการที่ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพและขีดความสามารถขององค์กรโดยรวม และพัฒนาระบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศ สู่ความเป็นระบบสากลและสู่มาตรฐานโลก (World Class) ได้

ในภาคการศึกษายังไม่มีการนำเกณฑ์ในระบบดังกล่าวมาใช้อย่างชัดเจนนัก หากมีการ นำกรอบการบริหารจัดการตามแนวทางของเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ มาประยุกต์ใช้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยเชื่อว่าน่าจะมีประโยชน์มาก เพราะกรอบการบริหารตามแนวทางของเกณฑ์รางวัลคุณภาพ ที่มีเกณฑ์การประเมินการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (**TQC**) ซึ่งเป็นบันไดสู่รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (**TQA**)นี้ องค์กรไม่จำเป็นต้องแข่งขันกับองค์กรอื่น นอกจากจะใช้ผลักดันตนเองในการบริหารจัดการคุณภาพ ที่ใช้หลักการพัฒนาระบบบริหารของตนเองเป็นหลัก ส่วนการที่องค์กรจะบรรลุผลหรือจะ ได้รับรางวัลระดับใดนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ขึ้นอยู่กับระดับความสามารถและระดับการพัฒนา ระบบการบริหารจัดการตนเองเป็นสำคัญ ไม่เกี่ยวกับองค์กรอื่น และระบบรางวัลคุณภาพแห่งชาติ(TQA)ของประเทศไทย ก็เป็นแนวเดียวกับระบบสากล เท่าที่ผ่านมา ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีสถาบันอุดมศึกษาใดหรือองค์กรใดในสถาบันอุดมศึกษาได้รางวัลนี้ ไม่ว่าจะ

เป็นในระดับรางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC) หรือระดับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA)

ผู้วิจัยเห็นว่าหากนำระบบดังกล่าวมาปรับใช้กับสถาบันอุดมศึกษาน่าจะเป็นส่วนเสริม ที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบบริหารจัดการที่แข็งแกร่งมากขึ้น และเป็นการเสริมระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา (Education Quality Assurance) ตามแนวทางของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพทางการศึกษา (สมศ.) และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) ที่ดำเนินการอยู่ และน่าจะเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาตระหนักถึงความสำคัญและดำเนินการพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา ที่นำไปสู่มาตรฐานที่ทันสมัย และองค์กรจะมีโอกาสพัฒนาการบริหารจัดการของตนเองเข้าสู่ระดับรางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC) และรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) ได้โดยอัตโนมัติ ด้วยการพิจารณาตามเกณฑ์ระดับความสามารถและระบบบริหารจัดการของตนเองเป็นหลัก ไม่จำเป็นต้องแข่งขันกับใครหรือต้องอยู่เหนือผู้ใดทั้งสิ้น

สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ เป็นสาขาวิชาที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษาไทยมาเป็นเวลานานในมหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่ง ปัจจุบันสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เป็นสาขาที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ผู้ที่สำเร็จการศึกษามีโอกาสมีงานทำและมีรายได้สูง มีบทบาทในวงการต่างๆที่ยั่งยืนและกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากสาขาวิชาต้องการผลิตผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน ต้องรักษาระดับมาตรฐานคุณภาพแล้ว ยังจะพัฒนาการบริหารจัดการที่อาจนำไปสู่ความเป็นเลิศในการพัฒนาองค์กร

สิ่งสำคัญที่จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งขององค์กรที่ใช้ระบบนี้ ก็คือ การประเมินตนเองเพื่อหาโอกาสปรับปรุง (Opportunity for Improvement) ที่ในวงการบริหารระบบนี้เรียกว่า OFI หรือ “โอพี” ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ได้จุดอ่อนที่จะนำมาพัฒนาและปรับปรุงตัวเอง เหมือนกับการวิเคราะห์จุดอ่อนของการวิเคราะห์ SWOT แต่ในการวิเคราะห์ OFI จะมองจุดอ่อนในแง่บวกว่าเป็นโอกาสในการปรับปรุง การวิเคราะห์ OFI จะมีการเทียบแนวทางในการบริหารที่ดีที่ได้มีการกำหนดใน TQA ไว้แล้ว ก็ทำให้องค์กรทราบว่า ยังมีปัจจัยหรือโอกาสสำหรับการปรับปรุงในการบริหารด้านต่างๆ ซึ่งผู้บริหารจะใช้ผลการวิเคราะห์ OFI ไปพิจารณาคัดเลือกปัจจัยที่มีความสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุง ช่วยให้ได้ว่าแนวทางปรับปรุงคุณภาพการบริหารจัดการของตนเอง ส่วนใน

องค์กรที่ได้พัฒนาก้าวหน้าไปมากแล้ว ก็จะสามารที่จะนำองค์กรของตนไปสู่ความเป็น
องค์กรชั้นนำระดับประเทศสู่ระดับสากล และ **World Class** ได้ต่อไป

วิธิดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 กำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยของรูปแบบและกลไกการบริหาร จากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด หลักการและทฤษฎีการบริหารจัดการคุณภาพแบบ
ทั่วทั้งองค์กร แนวคิดเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ แนวคิดเกณฑ์รางวัลการบริหารสู่ความ
เป็นเลิศเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย แนวคิดการพัฒนาคุณภาพการ
บริหารจัดการภาครัฐเชื่อมโยงกับแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาที่ประกอบด้วย การ
ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามข้อกำหนดที่สำนักงาน
คณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และการประกันคุณภาพ
ภายนอกระดับอุดมศึกษา ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(สมศ.) และวิเคราะห์เอกสาร คู่มือ รายงานการตรวจประเมินรางวัลคุณภาพแห่งชาติ(TQA)
รายงานเกี่ยวกับพัฒนาการบริหารคุณภาพ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและ
ต่างประเทศ นำแนวคิดและเกณฑ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบหลักและ
องค์ประกอบย่อย เพื่อดำเนินงานตามแนวทางสู่ความเป็นเลิศที่สัมพันธ์กับแนวปฏิบัติ
ที่สอดคล้อง กับเกณฑ์ในการประเมินการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ที่เหมาะสมสำหรับ
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ แล้วนำไปทดสอบโดยการสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารคุณภาพแห่งชาติ โดยการสัมภาษณ์ตามแบบนำสัมภาษณ์แบบ
มีโครงสร้างและการสนทนาเชิงลึก เพื่อตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง และความเหมาะสม
ขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศที่
เหมาะสมและสัมพันธ์ กับระบบบริหารคุณภาพภายใน(IQA) ตามปกติของสาขาวิชาคหกรรม
ศาสตร์ ในขั้นนี้จะได้องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และกลไกการบริหารขั้นต้น
แล้วใช้เป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการใน
การพัฒนาการบริหารจัดการฯ พัฒนาการและแนวทางการบริหารเพื่อการดำเนิน งานตาม
แนวทางสู่ความเป็นเลิศที่สัมพันธ์กับกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารจัดการฯ
เป็นการ ศึกษาเฉพาะกรณีระบบบริหารงานคุณภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่เปิดสอน
สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์จากกลุ่มรัตน โกสินทร์และกลุ่มภาคกลางซึ่งยินดีให้ความร่วมมือ
ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับการบริหารของสาขาวิชาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ

การบริหารคุณภาพในประเด็นต่างๆ ที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศและกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ สำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ในการนี้สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับคณบดี 6 ท่าน หัวหน้าสาขาวิชาฯ 6 ท่านและอาจารย์หรือผู้ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพสาขาวิชา 6 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ขั้นที่ 3 นำเสนอรูปแบบและกลไกการบริหารเพื่อการดำเนินงานที่สอดคล้องกับระบบ ประกันคุณภาพการศึกษา แนวทางเกณฑ์ประเมินการบริหารสู่ความเป็นเลิศสำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นำผลการศึกษาระดับที่ 1 ขั้นที่ 2 มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบ การจัดทำร่างรูปแบบและกำหนดกลไกการบริหารฯ ในขั้นต้น แล้วนำไปตรวจสอบความครอบคลุมความเหมาะสมและเป็นไปได้ในเชิงหลักการ โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญภาคปฏิบัติจริงทางด้านการจัดการคุณภาพการศึกษา และทางด้านคหกรรมศาสตร์ โดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

จัดทำรายละเอียดกลไกการดำเนินงานในส่วนต่างๆ ให้ชัดเจน แล้วนำเสนอรูปแบบและกลไกการบริหารดังกล่าว แล้วนำผลมาปรับปรุงและจัดทำรูปแบบและกลไกเพื่อการดำเนินงานสู่ความเป็นเลิศ สำหรับ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีความสัมพันธ์กับเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (Thailand Quality Class-TQC) เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย (Thailand Quality Award -TQA)

ผลการวิจัย

1) จากการศึกษาวิเคราะห์วิจัยเชิงเอกสารสาระและการปฏิบัติจริง ก็ได้พบว่าองค์ประกอบ หลักที่เป็นตัวแปรของระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา (QA) ที่มีอยู่แล้วมีส่วนใกล้เคียงกับระบบที่ใช้ใน TQC ได้ถึง 7-9 ส่วนด้วยกัน ช่วยให้การดำเนินงานสอดคล้องต่อเนื่องกันได้สะดวก แต่ระบบและกลไกที่ออกแบบขึ้นใหม่นี้ เน้นการประยุกต์ใช้ที่ระดับสาขาวิชา เพื่อให้ข้อมูลโดยเฉพาะ เพื่อการปรับปรุงกลไกการบริหารในขั้นต้น (OFI) และเพื่อการพัฒนาการบริหารที่สอดคล้องตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ โดยมีองค์ประกอบหลัก คือ 1. ภาวะผู้นำ 2. การบริหารจัดการวิชาการและการผลิตบัณฑิต 3. การวางแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ 4. การให้ความสำคัญกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง 5. การบริหารที่ให้ความสำคัญแก่บุคลากร 6. การประเมินการดำเนินงานและการจัดการความรู้ 7. การดำเนินงานสนับสนุน 8. การจัด

กิจกรรมนักศึกษา 9. การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม 10. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 11. การประกันคุณภาพของสาขา 12. ผลการดำเนินงาน มีองค์ประกอบย่อย 50 องค์ประกอบย่อยซึ่ง ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นชอบ มีความเห็นว่าเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สอดคล้องกับมาตรฐานการประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานสากลเนื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อการพัฒนา การบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศที่ระดับสาขาวิชาได้ และเมื่อนำเอาผลการประเมินตามองค์ประกอบที่ได้ไปใช้ในการดำเนินการสาขาก็จะมีกลไกและประเด็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการที่ชัดเจน จำเพาะเจาะจง เหมาะสำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการในบริบทของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนั้นๆ โดยเฉพาะ

2) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการบริหารจัดการของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติกรอบเกณฑ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศและกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ พบว่าในการบริหารจัดการตามตัวชี้ วัดของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ ได้มีการบริหารจัดการในระดับคณะวิชาของบางมหาวิทยาลัยราชภัฏ และขณะนี้ได้มีบางมหาวิทยาลัย ได้เริ่มนำเกณฑ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศ และเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติมาลองใช้กันบ้างแล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการในระดับสาขาวิชา การนำองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่นำเสนอมาปรับใช้ในระดับสาขาวิชา จะเป็นส่วนเสริมระบบการประกันคุณภาพ และครอบคลุมมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาทุกตัวที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และส่วนที่ดีคือ จะมีกลไกการดำเนินงานของสาขาวิชาที่สอดคล้องกับแนวการประเมินตามเกณฑ์รางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ และกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA)

3) นำเสนอรูปแบบและกลไกการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จะมีความสอดคล้องกับกรอบเกณฑ์การประเมินการบริหารสู่ความเป็นเลิศและที่เหมาะสมกับบริบทของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ มีความเหมาะสมและครอบคลุม เนื่องจากเป็นระบบการพัฒนาการบริหารคุณภาพที่บูรณาการการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกรอบเกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการตามแนวทางสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา (QA) ในปัจจุบัน และมีความสอดคล้องกับแนวการประเมินตามเกณฑ์รางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TOC) และกรอบ

เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) จากการศึกษาในระดับการดำเนินงาน จะเป็นกลไกการดำเนินงานใน 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการสำหรับสาขาวิชา 2) การดำเนินการตรวจประเมินและพัฒนาการบริหาร และ 3) การทบทวนและสรุปผล จะเป็นระบบและเครื่องมือประเมินที่ให้ข้อมูลเพื่อการปรับปรุง (Opportunity for Improvement-OFI) ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญสำหรับการปรับปรุงการบริหารคุณภาพในระดับของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้โดยตรงและสอดคล้องตามแนวทางสู่ความเป็นเลิศในอนาคตต่อไป

การเตรียมการสำหรับสาขาวิชา เป็นการเตรียมการให้มีความพร้อมที่จะดำเนินงานตามรูปแบบและกลไกการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการของสาขาวิชา การดำเนินการตรวจประเมินและพัฒนาการบริหาร เป็นการดำเนินงานตามวงจรการตรวจประเมินและการพัฒนาการบริหารของสาขาวิชา ซึ่งดำเนินการในรอบวงการทำงานตามปกติ ที่ส่วนใหญ่เป็นช่วงภาคการศึกษาหรือปีการศึกษาตามแผนปฏิบัติงานประจำปี วงจรการดำเนินงานดังกล่าวนี้ คือ การประเมินตนเอง-การวางแผนและดำเนินการปรับปรุงพัฒนา – การตรวจติดตามคุณภาพ – การตรวจวินิจฉัย – การปรับปรุงคุณภาพระบบและกลไกการบริหารจัดการหรือการกำหนดการพัฒนาสู่ระดับต่างๆที่สูงขึ้น รายงานป้อนกลับหรือ Feedback Report จึงเป็นรายงานเพื่อการปรับปรุงที่มีบทบาทสำคัญมาก

การทบทวนและสรุปผล ในวงจรการดำเนินการของรูปแบบและกลไกการดำเนินงานนี้ ส่วนที่เป็นการทบทวน โดยปกติจะเป็นผลจากการติดตามกำกับกับการดำเนินงาน แล้วปรับปรุงเฉพาะส่วน เป็นผลจากการติดตามความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม และมีการแก้ไขปรับปรุงในระหว่างดำเนินการ โดยกระบวนการบริหารจัดการตามปกติในระดับสาขาวิชา มีธรรมชาติคล้ายเป็นการประเมินตนเอง ของการดำเนินงานส่วนต่างๆ แล้วได้“รายงานป้อนกลับ”หรือ “Feedback Report” ที่เป็น“รายงานเพื่อการปรับปรุงเฉพาะส่วนในขั้นต้น”

ส่วน การสรุปผล จะเกิดเป็นระยะๆ ตามวงจรของการบริหารและการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ตามที่ได้กำหนดในแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของ

สาขาวิชา และวงจรการประเมินตามกรอบการประเมินของรูปแบบและกลไกการดำเนินงานฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นและสอดคล้องกับกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา แนวปฏิบัติในการตรวจประเมิน กรอบเกณฑ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศและกรอบเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ ในวงจรการประเมินตนเอง - การวางแผนและดำเนินการปรับปรุงพัฒนา – การตรวจติดตามคุณภาพ – การตรวจวินิจฉัย - การปรับปรุงคุณภาพระบบและกลไกการบริหารจัดการ หรือการกำหนดการพัฒนาสู่ระดับที่สูงขึ้น – การตรวจติดตามคุณภาพและรายงานป้อนกลับเพื่อการปรับปรุง และสรุปผลการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการที่ระดับสาขาวิชาเป็นรายปีการศึกษา ซึ่งจะป็นรายงานสรุปผลการดำเนินงานจากการประเมินสรุปผลรวมที่สัมพันธ์กับกระบวนการในระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา และสามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศในส่วนขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกันได้โดยตรง

อภิปรายผล

รูปแบบและกลไกการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานสำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เกิดจากการนำสาระสำคัญในส่วนรางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศมาปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทการบริหารจัดการในระดับสาขาวิชา เนื่องจากพบว่าการเรียนการสอน คหกรรมศาสตร์ซึ่งมีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเป็นอันมากเมื่อผลิตบัณฑิตเข้าสู่อาชีพ แต่สภาพการจัดการเรียนการสอนในระดับสาขาในวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ ยังมีปัญหาและมีอุปสรรค ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสู่อาชีพอย่างมีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานสากล และพบว่าพื้นฐานของการบริหารคุณภาพในระดับอุดมศึกษานั้น การใช้แนวคิดของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เป็นพื้นฐานสำคัญในการบริหารที่มุ่งเน้นการพัฒนา การบริหารสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว จะมีจุดเน้นที่โดดเด่นอยู่ที่ การช่วยให้สาขาวิชาใช้การประเมินตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการบริหารโดยตรง ทำให้สาขาวิชาสามารถกำหนดจุดปรับปรุงการบริหารจัดการสู่กรอบสากลได้โดยตรงมากยิ่งขึ้น และจะมีโอกาสพัฒนาระบบการบริหารในประเด็นต่างๆ ตามกรอบการประเมินให้มีศักยภาพสูงยิ่งขึ้น ซึ่งผลรวมจะนำไปสู่การเป็นองค์กรคุณภาพ

การวิจัยนี้ทำให้ได้รูปแบบและกลไกการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงาน
สำหรับสาขา วิชาให้มีประสิทธิภาพมีสมรรถนะสูงยิ่งขึ้น

องค์ประกอบหลักมี 12 องค์ประกอบและองค์ประกอบย่อย 50 องค์ประกอบ
รูปแบบการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ที่มีส่วนสำคัญอย่างน้อย 3 ส่วนคือ 1)
แนวคิดและหลักการ 2) โครงสร้างระบบงาน 3) ขั้นตอนการดำเนินงาน มีกลไกการ 3 ส่วน
ประกอบด้วย 1) การเตรียมการสำหรับสาขาวิชา 2) การดำเนินการตรวจประเมินและ
พัฒนาการบริหาร และ 3) การทบทวนและสรุปผล องค์ประกอบที่ได้จะเป็นกรอบในการ
ดำเนิน การพัฒนาการบริหารในระดับสาขาวิชาของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ได้โดยตรง
สาขาที่จะมีกลไกและประเด็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการที่ชัดเจน เหมาะ
สำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการในบริบทของสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนั้นๆ โดยเฉพาะ รูปแบบและกลไกบริหารจัดการที่ได้จะเป็นแนวทางการบริหารสู่
ความเป็นเลิศและการพัฒนาคุณภาพสาขา วิชาที่มีคุณภาพสูง ยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบท
ของอุดม ศึกษาไทย ตลอดจนมีมาตรฐานการบริหารเชิงสากล ที่จะช่วยให้สาขาวิชา มีระบบ
การบริหารจัดการที่ก้าวหน้า ทันสมัย ในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพมาตรฐาน เหมาะสม
กับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง และส่งผลสู่การมีระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศ (TQC) ที่เป็น
ระบบและมีประสิทธิภาพสูง สู่ระดับคุณภาพแห่งชาติ (TQA) ในโอกาสต่อไปได้ใน
อนาคต

บรรณานุกรม

- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2546). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ก้านาย อภิปรัชญาสกุล. (2547). โลจิสติกส์เพื่อการผลิต และการจัดการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ: หจก. นัฐพรการพิมพ์.
- จำลองชัย ขุนพลแก้ว และ ศุภชัย อาชีวะระงับ โรค(แปล) .(2548). Noriaki Kano ...[และคนอื่นๆ]. **คู่มือ TQM ผู้ความเป็นเลิศในภาคธุรกิจบริการ = Guide to TQM in service industries.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชนิดา ภาระมรทัต .(2553, 23 สิงหาคม). Top 5 โมเดล CSR องค์กรที่เป็นเลิศ. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2553. กรุงเทพฯธุรกิจ. จาก <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/business/csr/20100823/349011/Top-5>
- ช่วงโชติ พันธุเวช. (2550). แม่แบบการจัดการศึกษาเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยสวนสุนันทา.
- ณัฐพันธ์ เจริญนันท์. (2545). TQM กลยุทธ์สร้างองค์กรคุณภาพ. กรุงเทพฯ:เอ็กซ์เปอร์เน็ท
- โนริอากิ คาโน (2548). **คู่มือ TQM ผู้ความเป็นเลิศในภาคธุรกิจบริการ แปลจาก Guide to TQM in service industries.** โดย จำลองชัย ขุนพลแก้ว, ศุภชัย อาชีวะระงับ โรค. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น
- โรงพยาบาลเอกชนแห่งแรกที่ได้รับรางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (Thailand Quality Class-TQC) ประจำปี2551.จากเว็บไซต์โรงพยาบาล บำรุงราษฎร์ อินเตอร์เนชั่นแนล. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2552. มาจาก <http://www.bumrungrad.com/tqc/>.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2550). **คู่มือพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ**, พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ WPS (Thailand) Co.,Ltd.
- วีรวิฑูร มาฆะศิริรานนท์. (2547). **คัมภีร์บริหารองค์กรเรียนรู้ TQM.** กรุงเทพฯ : ซีระป้อมวรรณกรรม.
- ศิริระ โอภาสพงษ์ (แปล) (2539) .โรมัส เจ ปีเตอร์ และ โรเบิร์ต เอช วอเดอส์แมน จูเนียร์ .ค้นหาความเป็นเลิศ . กรุงเทพฯ : คู่แข่งบู๊คส์, 2539
- ศิริพงษ์ ตลาวัลย์ ณ อยุธา .(2550). **การบริหารคุณภาพ.** เชียงใหม่ : ธนุขพรินต์ติ้ง.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2553). **TQA Criteria for Performance Excellence 2553-2554.**

กรุงเทพฯ: บริษัท ศิวาโกลด์มีเดีย จำกัด.

เสนาะ ดิยาวี. (2546). **หลักการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุธี ปิงสุธิวงษ์. (2552, พฤศจิกายน-ธันวาคม). "Process Management." **Productivity World.**

November - December. 2009 หน้า 79 .

สุวัฒน์ ทองชนากุล. (2555, สิงหาคม). "มิติ CSR ในรางวัล TQA." ASTV ผู้จัดการออนไลน์

สุธี ปิงสุธิวงษ์. (2552, พฤศจิกายน-ธันวาคม). TQM กับ TQA หรือจะต่างกันเพียงชื่อ. Productivity

World. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2552. มาจาก [http://202.183.190.2/FTPiWebAdmin/](http://202.183.190.2/FTPiWebAdmin/knw_pworld/image_content/83/79-86.pdf)

[knw_pworld/image_content/83/79-86.pdf](http://202.183.190.2/FTPiWebAdmin/knw_pworld/image_content/83/79-86.pdf)

Ralph G. Lewis, Douglas H. Smith. (1994). **Title Total quality in higher education.** Imprint

Delray Beach, Fla. : St. Lucie Press, Extent xiii, 330 p. ; 24 cm.

Sallis, Edward. (1993) . **Total quality management in education** .Imprint Philadelphia :

Kogan Page,

Thomas J. Peters and Robert H. Watermann. (1982). **In search of excellence.** New York ,

NY : Harper & Row,

รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

พระสุจินตนิทุท หนูชู

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 341 ศูนย์ ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบลำดับขั้น (Multi-stage sampling) ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยบุคลากรศูนย์ฯ ผู้อำนวยการ ครูผู้สอน และผู้ปกครอง จำนวน 1,028 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์การจำแนกกลุ่มตัวแปร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) และวิเคราะห์เส้นทาง โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis)

ผลการวิจัย คาดว่า

1. องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้ผู้อำนวยการศูนย์ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน 4) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน 6) ความสามัคคีของบุคลากร 7) การพัฒนาบุคลากร 8) ความคาดหวังต่อนักเรียน
2. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความเป็นไปได้ ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

บทนำ

การจัดการศึกษาของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในระยะเวลาที่ผ่านมา จะพบว่าวิกฤตการณ์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือเรื่องคุณภาพของศูนย์ฯ ที่ไม่เท่าเทียมกัน คนส่วนใหญ่อาจจะมีสิทธิ์ที่จะเลือก ต้องยอมให้ลูกหลานเรียนในศูนย์ฯ ที่ไม่แน่ใจในคุณภาพ การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีคุณภาพทั้งด้าน การดำเนินกิจกรรม ทั้งด้านวิชาการ ด้านการบริหาร และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจที่จะส่งลูกหลานไปเรียน ว่ามีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ ยังขาดการดูแลเอาใจใส่ ในด้านการดูแล ประสานงาน ที่ไม่ทั่วถึงและขาดความร่วมมือ ระหว่างศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์กับชุมชน การขาดการวางแผนกับผู้ร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สามารถประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงเห็นความสำคัญในการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารศูนย์ฯ ที่มีความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา มีน้อย สำหรับในด้านการดำเนินงานศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ยังไม่เป็นไปตามคุณภาพมาตรฐานของการศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติและชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และผู้บริหารภายในศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปริยัติกิจโกศล ที่พบว่า การบริหารงานเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ วัดโคกบวรวิหาร มีทุนดีก็ทำได้ดี มั่นคงถาวร วัดขาดบุคลากร ขาดทุนทรัพย์ วันนั้นก็ดำเนินไปอย่างยากลำบาก ด้านการสอนของพระอาจารย์หรือครูผู้สอนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์นั้น มีปัญหาอยู่บ้าง เนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่เป็นพระ แม้จะมีความรู้ด้านศาสนาเป็นอย่างดี แต่ก็ขาดความชำนาญการในการสอนตามวิทยาการแผนใหม่ จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังไม่สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยเฉพาะการใช้ องค์ประกอบต่างๆ และกระบวนการต่างที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาที่จะส่งผลถึงความสำเร็จของความสำเร็จที่มีประสิทธิผลและคุณภาพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังที่บาสเกตต์และมิกโลส(Baskett and Miklos) ได้ให้ความเห็นว่า บทบาทของการบริหารโรงเรียนมีผลต่อการสร้างคุณภาพ โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของเซอร์จิอิวานนี (Sergiovanni) ที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนดีมีคุณภาพนั้น คือคุณภาพของการบริหาร โรงเรียน

และออสติน และเรโนลด์ (Austin and Reynolds) ได้สรุปว่ากระบวนการบริหารของโรงเรียน ครูใหญ่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จและความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

จากปัญหาและแนวความคิดของนักการศึกษา ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนที่จะประสบผลสำเร็จเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐาน ล้วนเป็นผลมาจากองค์ประกอบในการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล ส่งผลต่อความสำคัญยิ่งต่อรูปแบบการบริหารโรงเรียน ซึ่งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นสถานศึกษาในด้านองค์การสงเคราะห์การศึกษา ตามภารกิจของคณะสงฆ์หนึ่ง ที่เปิดการเรียนการสอนในวันอาทิตย์ โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ประการ คือ 1) เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักพระพุทธศาสนา ตามสมควรแก่วัยของตน 2) เพื่อปลูกฝังศีลธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน 3) เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา 4) เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักบำเพ็ญกุศลสาธารณประโยชน์ 5) เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา ปัจจุบันมีศูนย์ที่เปิดทำการเรียนการสอนทั่วประเทศจำนวน จำนวน 3,262 ศูนย์ ซึ่งมีความพร้อม คุณภาพ และประสิทธิผลต่างกัน

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนที่มีประสิทธิผลของนักการศึกษา (Edmonds (1979), Stedman (1987), Austin & Reynolds (1990), Sergiovanni (1991), Pierce (1991), Simmonds, Hillman & Mortimore (1995), Lunenburg & Omstein (1996), Hanson (1996), Scribner (1999), Glickman Gordon & Ross Gordon (2001), Hoy & Miskel, (2001), Quinn & Rohrbaugh (2002), State of Victoria (2002), จันทรานี สงวนนาม (2545), ปิลาญ ปฎิพินพาคม (2550) และนงลักษณ์ เรือนทอง (2550) พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน มี 8 องค์ประกอบ ซึ่งนำมาเป็นองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นตัวแปรต้น มีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน 4) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน 6) ความสามัคคีของบุคลากร 7) การพัฒนาบุคลากร 8) ความคาดหวังต่อนักเรียน และจากการสังเคราะห์ประสิทธิผลองค์การของนักการศึกษา (Steers (1985), Robbins (1983), Gibson & others (1998), Mott (2002), Parson (1968) Hoy & Miskel (1991), อัญชญา พานิช (2550) และ ปิลาญ ปฎิพินพาคม (2550) พบว่า องค์ประกอบประสิทธิผลขององค์การ มี 4 องค์ประกอบ ซึ่งนำมาเป็นองค์ประกอบประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นตัวแปรตาม มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบรรลุวัตถุประสงค์

ของศูนย์ 2) ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนของศูนย์ 3) ความสามารถในการปรับตัวของศูนย์ 4) ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรของศูนย์

จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาและประสิทธิผลของศูนย์ศึกษา และเพื่อพัฒนาและทดสอบรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จากการพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และเพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังนี้

- 1.1 ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล
2. ประสิทธิภาพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

1.2 สร้างเครื่องมือการวิจัย

1. แบบสอบถาม
 2. แบบสอบถามสัมภาษณ์เชิงลึก
 3. หาคุณภาพเครื่องมือ
- #### 1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
1. ข้อมูลจากแบบสอบถาม
 2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก
 3. วิเคราะห์ข้อมูล
 4. สรุปผลการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยการจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังนี้

- 2.1 นำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มากำหนดเป็นองค์ประกอบหลัก
- 2.2 ประมวลลองค์ประกอบหลักมาเป็นองค์ประกอบย่อย เพื่อจัดทำร่างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- 2.3 จัดทำคำอธิบายรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- 2.4 จัดทำแนวทางแบบประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังนี้

- 3.1 นำเสนอร่างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต่อผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิธีการ Focus Group
- 3.2 รับฟังความคิดเห็นและรวบรวมข้อมูลตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
- 3.3 ปรับปรุงร่างรูปแบบแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ประเมินและขอคำรับรอง

3.4 จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

2. ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบแผนการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูล ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การศึกษาวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) มีแบบแผนการวิจัย กลุ่มเดียว ศึกษาสภาพการณ์ไม่มีการทดลอง (The one shot, non experimental case study)

2.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สังกัดกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน 3,262 ศูนย์ รวม 76 จังหวัด รวม 18 ภาคคณะสงฆ์ ทั่วประเทศไทย

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ต้นแบบระดับภาค (Best practices) ได้จำนวน 18 ภาคคณะสงฆ์กับผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 14 ศูนย์ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608) การเลือกแบบเจาะจง เป็นการเลือกสมาชิกที่ตรงกับคุณสมบัติที่นักวิจัยตั้งขึ้นไว้ คือ ผู้อำนวยการที่เป็นศูนย์ต้นแบบ

2. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 3,262 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 341 ศูนย์ ได้จากการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608)

2.4 ผู้ให้ข้อมูล

บุคลากรของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ละ 3 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์ 1 รูป ครูผู้สอน 1 รูป/คน และผู้ปกครอง 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,028 รูป/คน

2.5 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในศูนย์ และ

ประสบการณ์ทำงาน 2. ตัวแปรที่ศึกษา การสรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรต้น เป็นตัวแปรองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล มี 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้อำนวยการศูนย์ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน 4) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน 6) ความสามัคคีของบุคลากร 7) การพัฒนาบุคลากร 8) ความคาดหวังต่อนักเรียน

2.2 ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มี 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) การบรรลุวัตถุประสงค์ของศูนย์ 2) ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนของศูนย์ 3) ความสามารถในการปรับตัวของศูนย์ 4) ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรของศูนย์

2.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เป็น(Best practices) ศูนย์ต้นแบบระดับภาค จำนวน 14 ศูนย์ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

2. แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้อำนวยการครูผู้สอน และผู้ปกครอง เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ภายในศูนย์ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหาร จัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับมากมีค่าเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับน้อยมีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับน้อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

2.7 ดำเนินการสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือ

1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด องค์ประกอบการจัดการศึกษา การบริหารจัดการศึกษา ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ประสิทธิภาพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล

1.2 นำผลการศึกษาจากข้อ 1.1 มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างเครื่องมือ เพื่อศึกษาความคิดเห็น

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารในข้อ 1.1 และในข้อ 1.2 เกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลและประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

1.4 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามสำหรับสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลและประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

2. การพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และค่าความเชื่อมั่น ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่จะสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในเรื่ององค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล และประสิทธิผลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหาและภาษาที่ใช้ พิจารณาความ

เที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยจะนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรด้วยการคำนวณหาค่า IOC

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แล้วหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

2.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้อำนวยการศูนย์ที่เป็นศูนย์ต้นแบบระดับภาค (Best practices) จำนวน 14 ศูนย์ และแบบสอบถามกับผู้อำนวยการศูนย์ ครูผู้สอน และผู้ปกครอง จำนวน 341 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลคือบุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 1,023 รูป/คน โดยจะดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ทางไปรษณีย์
2. การเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2.9 การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ที่ทำ และประสบการณ์การทำงาน ในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้วยการคำนวณค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยการใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ทั้งในการวิเคราะห์ถือว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลอยู่ในช่วงพฤติกรรมใด แสดงว่ามีลักษณะการปฏิบัติที่ตรงตามสภาพเป็นจริงแบบนั้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีลักษณะการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีลักษณะการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีลักษณะการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีลักษณะการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีลักษณะการปฏิบัติที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในระดับมากที่สุด

3. วิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยวิธีสกัดองค์ประกอบ (PCA) ซึ่งถือเกณฑ์การเลือกตัวแปรที่เข้าอยู่ในองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่ง โดยพิจารณาจากค่าความแปรปรวนของตัวแปร (Eigenvalue) ที่มากกว่า และถือเอาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ของตัวแปรแต่ละตัวขององค์ประกอบนั้นมีค่าตั้งแต่ 0.45 ขึ้นไป และอธิบายด้วยตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป ตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser)

4. วิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL

2.10 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติพื้นฐานสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) 2) สถิติเพื่อการจำแนกกลุ่มตัวแปร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) 3) สถิติเพื่อการวิเคราะห์เส้นทางโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis)

ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญคาดว่าจะค้นพบ จากรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สามารถสรุปผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้ดำเนินการศูนย์ 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 3) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน 4) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การประเมินผลความก้าวหน้า

ของนักเรียน 6) ความสามัคคีของบุคลากร 7) การพัฒนาบุคลากร 8) ความคาดหวังต่อ
นักเรียน

2. รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนา
วันอาทิตย์ มีความเป็นไปได้ ถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของศูนย์ศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. กรมสามัญศึกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.
- คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : บริษัท เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2542.
- บุญเรือน หมั่นทรัพย์. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนเอกชนคาทอลิก. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2535.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.” วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ.
- อุทัย บุญประเสริฐ. การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.
- เบญจพร แก้วมีศรี. “การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณภาพลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข” วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- พุดสุข หิงคานนท์. “การพัฒนา รูปแบบการจ้ดองค์การของวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข” วิทยานิพนธ์ปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- อุทุมพร ทองอุไทย จามรมาน, “โมเดลคืออะไร,” วารสารวิชาการ 1, 3 (มีนาคม 2541)

ภาษาต่างประเทศ

- Best, John W. (1981). *Research in Education*. 4th ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice–Hall.
- Cronbach, Lee J. (1974) .*Essentials of Psychological Testing*. 3 rd ed. New York : Harper & RowPublishers,.
- Cohen, John M., and Norman T. Uphoff. (1977).*Rural Development Participation : Concepts andmeasure for project design implementation and evaluation*. New York : RuralDevelopment Committee Center for International Studies, Cornell University,.
- Foster, S.F. (1993).*Type of parent involvement: Effects on parent rating of school* [CD-ROM]. Abstract from ProQuest File Dissertation Abstracts Item : MM91110.
- Katz, Daniel., and Robert L.Kahn.(1987). *The Social Psychology of Organization*. 2 nd ed. New York: John Wiley & Son,.
- Krejcie,Robert V., Morgan, Daryle W., (1970) “Determining Sample Size for Research Activities”, *Educational and Psychological Measurement*,.
- Macda, John H. (1982). *Present Organization and Participation in Tansania in Studies in RuralParticipation*. New Delhi : Oxford IBM Publishing,.
- Uniteds Nation. (1981). Department of International Economic and Social affair. *Popular Participation as Strategy for Program Community Level Action and Development*. New York : United Nation,.
- O,Meara, A.T. (1994). *Elementary school principals: A rational for community resources to develop Parent involvement program* [CD-ROM]. Abstract from ProQuest File :Dissertation Abstract Item: AAC 9424931.
- C.V. Good. (1973). *Dictionary of Education*, 3rd ed.(New York: McGraw-Hill, 1973),16.
- A. Kaplan. (1964).*The Conduct of Inquiry: Methodology for Behavioral Science* (San Francisco: Chandler Publishing, 1964), 264.
- P. J. Keeves. (1998). *Educational Research, Methodology Measurement: An International Handbook*(Oxford: Pergamon Press,1988),599.
- R.L. Daft. (1992). *Organization theory and Design* (Singapore: Info Access,1992),20.

- D. P. Forcese and S. Richer. (1973). *Social Research Methods* (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1973), 5.
- D. Willer. (1968). *Scientific Sociology: Theory and Method* (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1968), 15.
- R.H. Smith and others. (1980). *Management: Making Organizations Perform* (New York: Macmillan, 1980), 3.
- Bass. (1990). "MLQ : Multifactor Leadership Questionnaire," Bass (1990):17.
- P.J. Keeves. (1988). *Educational Research, Methodology Measurement, An International Handbook* (Oxford: Pergamon Press, 1988), 561-565.
- R.H. Smith and others. (1980). *Management: Making Organizations Perform* (New York: Macmillan, 1980), 461.
- W. B. Brown and D. J. Moberg. (1980). *Organization Theory and Management: A Macro Approach* (New York: John Wiley and Sons, 1980), 16-17.
- James W. Keefe. (1994). *Leadership in Middle Level Education*, (Virginia: National), 1994, 124.
- Yamane, Taro. (1978). *Statistics An Introductory Analysis*. 1978, P. 1088.

การพัฒนา รูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทย กับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน

วรรณดี นาคสุขปาน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาไทยในการดำเนินการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และ 2) เพื่อพัฒนา รูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย การวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนต้นแบบด้านการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษากับโรงเรียนในกลุ่มประชาคมอาเซียน ศึกษาโรงเรียนที่มีการทำข้อตกลงความร่วมมือด้านการศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน เป็นการศึกษาเชิงลึก (Indept-Study) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษา สภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการจัดการศึกษา ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนา รูปแบบความร่วมมือทางการศึกษา การสังเคราะห์และยกย่องรูปแบบความร่วมมือทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในตอนต้นที่ 1 เพื่อสรุปภาพความสำเร็จปัญหา อุปสรรค เพื่อยกย่องรูปแบบความร่วมมือทางการศึกษาของโรงเรียนในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน รูปแบบที่นำเสนอครอบคลุมองค์ประกอบในด้านลักษณะของการสร้างร่วมมือและองค์ประกอบของความร่วมมือในการจัดการศึกษา 8 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ครูผู้สอน 3) สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษา 4) รูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอน 5) ผู้บริหารและบุคลากร 6) งบประมาณ 7) สถานศึกษาและบรรยากาศ และ 8) ผู้เรียน ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ดังนั้นโรงเรียนมัธยมศึกษาต่างๆ จึงต้องเร่งเตรียมความพร้อมในด้านการบริหารและการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน ได้อย่างเหมาะสม ผู้ความ

เป็นสากล ผลจากการวิจัยจะสะท้อนระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาต่างๆ รวมทั้งปัญหา และความต้องการในการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และสร้าง รูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของไทยกับโรงเรียน มัธยมศึกษาในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนเพื่อพัฒนาการศึกษาาร่วมกันให้บรรลุตาม เป้าหมายของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน

สำหรับในขั้นตอนต่อไปจะได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคม อาเซียน

คำสำคัญ : ความร่วมมือด้านการศึกษา ประชาคมอาเซียน

บทนำ

ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีการรวมตัวกัน ภายหลังกการประกาศปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) และการก่อตั้งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asia Nations) โดยมีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือ ใน 3 ด้านหลักคือ 1) ด้านการเมืองความมั่นคง 2) ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และ 3) ความร่วมมือเฉพาะด้าน คือ ความร่วมมือในด้านต่างๆ ที่มีใช้ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ มี วัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างสภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชากรใน ภูมิภาคให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิต ส่งเสริม และรักษาเอกลักษณ์ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในภูมิภาค การส่งเสริมให้ประชาชน ในอาเซียนมีความเป็นอยู่และมีคุณภาพชีวิตที่ดีทัดเทียมกับประชาชนในประเทศที่พัฒนา แล้ว

อาเซียนได้ตั้งเป้าหมายประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนในปี 2558 โดย มุ่งหวังเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทร และแบ่งปัน มีสภาพ ความเป็นอยู่ที่ดี มีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity) ซึ่งแผนงานสำหรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (2552-2558) ผนวกแผนงานสำหรับการ จัดตั้งประชาคมอาเซียนทั้ง 3 เสาหลักด้วยกัน ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคง อาเซียน (ASEAN Political – Security Community – APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

(ASEAN Socio – Cultural Community – ASCC) การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังปรากฏอยู่ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยได้กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ เน้นการบูรณาการด้านการศึกษาให้เป็นวาระการพัฒนาของอาเซียน การสร้างเสริมความรู้ โดยส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการเล็งดูและพัฒนาเด็กปฐมวัย และการสร้างความตระหนักรู้เรื่องอาเซียนในกลุ่มเยาวชนผ่านทางการศึกษาและกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างอัตลักษณ์อาเซียนบนพื้นฐานของมิตรภาพและความร่วมมือซึ่งกันและกัน กำหนดมาตรการ ประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในปี 2558 โดยขจัดการไม่รู้หนังสือ และให้หลักประกันทางการศึกษาภาคบังคับ อย่างเท่าเทียมกันทุกเพศ โดยเปิดโอกาสอย่างเท่าเทียม โดยไม่คำนึงถึงสถานะทางสังคม เชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ หรือความพิการ

สำหรับประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทการดำเนินงานด้านต่างประเทศเชิงรุกโดยเน้นการกระชับความสัมพันธ์และการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และในภูมิภาค เอเชียภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะกรอบความร่วมมือด้านการศึกษา กำหนดนโยบาย เตรียมความพร้อมด้านการศึกษาไทยเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คือ 1) การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษาโดยให้ประเทศไทยเป็น Education Hub ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2552 – 2559) เป็นกรอบแนวคิด 2) การขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ด้วยการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน การส่งเสริมความสามารถทางด้านภาษาและ 3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ศูนย์กลางรวบรวม จัดเก็บและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา การพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน

กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมมือกับกรรมาอาเซียน กระทรวงต่างประเทศ ในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยต่อการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาทุกระดับในกรอบอาเซียน ด้วยการจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อการศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนการสร้างประชาคมอาเซียนใน 3 เสาหลัก โดยจัดประชุมวิชาการระดับชาติเพื่อบูรณาการความร่วมมือด้านการศึกษา เสริมสร้างหน่วยความร่วมมือและเครือข่ายด้านการศึกษาในอาเซียน ในลักษณะการร่วมแบ่งปันค่าใช้จ่ายระหว่างกันการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดระบบเทียบโอนหน่วยกิตทางการศึกษา และการถ่ายโอนนักเรียน การทำวิจัย รวมถึงการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน และการจัดการศึกษาเพื่อเผชิญสิ่งท้าทายในอนาคต เช่น การให้ความรู้แก่เยาวชนด้านวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ แะภาษาเพื่อนบ้าน การพัฒนาครู

เน้นการพัฒนาเทคนิคการสอน การสร้างครูอาเซียนที่มีจริยธรรมร่วมกัน พัฒนารอบมาตรฐานในการพัฒนาครูในโครงการต่าง ๆ การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนทุกระดับ การจัดทำกรอบมาตรฐานการศึกษาทุกระดับและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การขับเคลื่อนพลังเยาวชนเพื่อร่วมสร้างประชาคมอาเซียนตะวันออก East Asia Youth Leadership Forum 25-30 November 2007 , Bangkok, Thailand โครงการที่ผู้นำเยาวชนเอเชียตะวันออก เยาวชนเพื่อการขับเคลื่อนประชาคมเอเชียตะวันออก เพื่อสะท้อนเสียงจากเยาวชนในด้านการสร้างชุมชนแห่งความเอื้ออาทรและร่วมแบ่งปันกัน (One Caring, Sharing Community) การส่งเสริมอัตลักษณ์เอเชียตะวันออก (Cultivating an East Asian Identity) การบูรณาการขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต (Integration of Tradition and Culture in Our Lifestyle) การสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว (Fostering a Sense of Community and the “We Feeling”) การใช้ดนตรีและภาพยนตร์เป็นสื่อในการพัฒนาวัฒนธรรมร่วมสมัยของเอเชียตะวันออก (Impact of Music and Film on Development of Contemporary Culture of East Asia) การส่งเสริมภาวะผู้นำเพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่ายด้านศึกษาและความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Linking Education and Cross-Culture with Leadership) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปในการพัฒนาการศึกษาไทยเพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น จะต้องเน้นในเรื่องการพัฒนาภาษาอังกฤษและภาษาประเทศเพื่อนบ้าน การให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนผ่านหลักสูตรอาเซียนศึกษา ความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบต่างๆ ของอาเซียน และการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษาของอาเซียน (สุนทร ชัยยินดิภูมิ, 2554) และการลงนามข้อตกลงความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่างสถาบันการศึกษา

ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในด้านครู บุคลากร หลักสูตร เทคโนโลยีและการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีสมรรถนะทางด้านภาษา เทคโนโลยีและทักษะในการทำงาน จึงถือว่าเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาที่จะต้องเร่งพัฒนาสถานศึกษาพร้อมๆ กับการสร้างความตระหนักแก่เยาวชนให้เห็นความสำคัญและมีความพร้อมที่จะรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการลงนามข้อตกลงร่วมมือทางด้านการศึกษา (MOU) และการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามข้อตกลงนั้น ยังไม่ได้มีการศึกษาวิจัยอย่างแน่ชัดเพื่อหารูปแบบการสร้างความร่วมมือที่เหมาะสมตลอดจนการศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน และการแสวงหารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนในสังคมไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการศึกษาในระบบเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและโรงเรียน

มัธยมศึกษาที่พัฒนาผู้เรียนในวงกึ่งกลางระหว่างก้าวเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา และเข้าสู่ภาคแรงงานได้มีการเตรียมการอย่างไร มีการสร้างความตระหนักการเตรียมองค์กรในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างน้อยเพียงใด โรงเรียนที่ได้ทำข้อตกลงความร่วมมือหรือ MOU กับโรงเรียนในต่างประเทศจนสามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จ มีผลงานเป็นที่ยอมรับนั้นมีรูปแบบความร่วมมือทางการศึกษาอย่างไร มีสิ่งใดเป็นปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนารูปแบบความร่วมมือเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไปเป็นมูลเหตุให้ผู้วิจัยทำการศึกษาเรื่องนี้โดยมีความถนัดการวิจัย 2 ประเด็น คือ 1) สภาพปัจจุบัน ปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยในการดำเนินการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนมีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร 2) รูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาไทยในการดำเนินการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และ
- 2) เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนเป็นการศึกษาสภาพและรูปแบบการจัดการศึกษา ตลอดจนการบริหารจัดการและสภาพ

ปัญหาความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัยคือ โรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัด สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปีการศึกษา 2555 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการการคำนวณของ Yamane (ยูทช ไทยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม, 2553) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งใช้เป็นแบบมาตรวัดการประเมิน (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินการด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 3 สภาพการดำเนินการด้านการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน

ตอนที่ 4 ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาในการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนต้นแบบด้านการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา ศึกษาโรงเรียนที่มีการทำข้อตกลงความร่วมมือด้านการศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเชิงลึก (Indept-Study) กับโรงเรียนที่มีการทำข้อตกลงความร่วมมือด้านการศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา สภาพการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการจัดการศึกษา

ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้คัดเลือกตัวอย่างโรงเรียน จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำนโยบายหรือนักวิชาการด้านการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำนโยบายยุทธศาสตร์การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา คัดเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาต้นแบบด้านการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนในสังกัดต่างๆ ดังนี้

โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 แห่ง

โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษา
เอกชน 1 แห่ง

โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 แห่ง

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบความร่วมมือทางด้านการศึกษา การยกย่องรูปแบบ
ความร่วมมือทางด้านการศึกษาของโรงเรียนในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยนำ
ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาสรุปประเด็นในภาพความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค
และความต้องการ เพื่อยกย่องรูปแบบความร่วมมือทางด้านการศึกษาของโรงเรียนใน
ประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน รูปแบบที่นำเสนอครอบคลุมองค์ประกอบในด้านลักษณะ
ของการสร้างความร่วมมือและองค์ประกอบของความร่วมมือในการจัดการศึกษา 8 ด้าน
คือ 1) หลักสูตร 2) ครูผู้สอน 3) สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษา 4) รูปแบบวิธีการจัดการเรียน
การสอน 5) ผู้บริหารและบุคลากร 6) งบประมาณ 7) สถานที่ศึกษาและบรรยากาศ 8) ผู้เรียน

โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT
analysis) ของกระบวนการสร้างความร่วมมือทางด้านการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่ม
ประชาคมอาเซียนในบริบทของประเทศไทยกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยนำ
(ร่าง) รูปแบบความร่วมมือทางด้านการศึกษาของโรงเรียนในประเทศกลุ่มประชาคม
อาเซียน มาตรวจสอบกับผู้เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์ โดยนำ (ร่าง) รูปแบบความร่วมมือทางด้าน
การศึกษาของโรงเรียนในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน มาเสนอต่อที่ประชุมระดม
ความคิด (Brainstorming) ของผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 – 15 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก
ผู้เข้าร่วมประชุมดังนี้

- เป็นนักวิชาการอิสระ โดยมีผลงานวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา หรือผลงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ

- ผู้จัดทำนโยบายหรือวิชาการทางด้านการศึกษาที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำ
นโยบายยุทธศาสตร์การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

- ผู้จัดทำนโยบายหรือนักวิชาการด้านการศึกษาที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำ
นโยบายยุทธศาสตร์การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- อาจารย์ที่สอนในระดับอุดมศึกษา โดยมีผลงานทางด้านวิชาการทางด้าน
การศึกษาเป็นที่ยอมรับ หรือเคยดำรงตำแหน่ง หรือกำลังดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหาร
ระดับสูงในสาขาที่เกี่ยวข้อง

- ผู้จัดทำนโยบายที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาในกระทรวงต่างประเทศ โดยมีผลงานทางด้านวิชาการเป็นที่ยอมรับ หรือเคยดำรงตำแหน่ง หรือกำลังดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับสูงในสาขาที่เกี่ยวข้อง

- ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในระดับเขตพื้นที่การศึกษา
- ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- คณะกรรมการสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษา
- ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยนำความคิดเห็นที่ได้จากประชุมระดมความคิดมาสรุปเพื่อจำแนกความคิดเห็นที่ผู้เข้าร่วมการประชุมมากกว่าครึ่งหนึ่งมรความเห็นพ้องต้องกัน แล้วนำความคิดเห็นดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาเป็นรูปแบบความร่วมมือทางการศึกษาของโรงเรียนในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียนต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Implication of the Study)

ในปัจจุบัน บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากทำให้อาเซียนต้องเผชิญสิ่งท้าทายต่างๆ เป้าหมายการสร้างประชาคมอาเซียนภายในปี 2558 (ค.ศ.2015) ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ 1) ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน 2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม อาเซียน การศึกษาใน....เครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยตรงเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อาเซียนเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่และคุณภาพที่ดีของประชาชน โดยประชาชนเข้าถึงโอกาสอย่างเที่ยงธรรมในการพัฒนามนุษย์ โดยส่งเสริมและลงทุนในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาในทุกระดับระหว่างสถาบันการศึกษา และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนนักเรียน และส่งเสริมความร่วมมือด้านอื่นๆ จึง มีความจำเป็นอย่างสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เพราะนอกจากเป็นการพัฒนาร่วมกันดังกล่าวของการพัฒนาแล้วยังเป็นการส่งเสริมความเข้าใจด้านวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียนด้วย

ดังนั้นผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาไทยในสังกัดต่างๆ วิธีการดำเนินการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมาก น้อยเพียงใด ทราบข้อมูลพื้นฐานด้านการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษา ผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนาความ

ร่วมมือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และการศึกษารูปแบบการสร้างความร่วมมือด้าน
การศึกษาของโรงเรียนต้นแบบที่สังกัดหน่วยงานต่าง ๆ สามารถวิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไข
แห่งความสำเร็จในการสร้างร่วมมือ และสามารถสังเคราะห์รูปแบบการสร้างควม
ร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศ
กลุ่มประชาคมอาเซียน เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนต่าง ๆ นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

- จันทร์ธานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บุคพอยท์, 2553.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์อบรมกรุงเทพ, 2540
- ปรัชญา เวสารัชช์. หลักการจัดการศึกษา. เอกสารประกอบชุดฝึกอบรมผู้บริหารโครงการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2545.
- วิไล ตั้งสมคิด. การศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2539.
- วุทธิศักดิ์ โกชนุกุล. ภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา. ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สืบค้นจาก <http://www.pachanukul.com/?p=104> เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2555
- วรรณภา ประยุกต์วงศ์และปาริณา ประยุกต์วงศ์. เป้าหมายของกำไร : คุณค่าของความร่วมมือ.
- กรุงเทพฯ : เครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2554
- ลีปนันท เกตุทัต. การปฏิรูปการศึกษา, รายงานของคณะกรรมการการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2518
- สมาน อัสวภูมิ. การบริหารการศึกษสมัยใหม่ แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2549
- สุนทร โคตรบรรเทา. หลักการและทฤษฎีการบริการการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปัญญาชน, 2551
- พรชัย ทองเจือ. การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550
- จตุภูมิ เขตจัตุรัส. การพัฒนาโมเดลมูลค่าเพิ่มของผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและแบบตรวจสอบรายการประเมินตนเองเพื่อเพิ่มมูลค่ากระบวนการจัดการศึกษา. วิทยานิพนธ์หลักสูตร ปริญญาคุษฎีบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552

กนิษฐา นาวรัตน์. การพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์การส่งเสริมความเป็นศูนย์กลาง
การศึกษานานาชาติของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ .
วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาคุษฎีบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2553

ความสัมพันธ์ต่างประเทศ, สำนัก. การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการศึกษาระหว่าง
ไทยและประเทศเพื่อนบ้าน. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552

พรชัย ทองเจือ. การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนใน
การเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์หลักสูตร ปริญญา
คุษฎีบัณฑิต ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำการศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2550

วิจิตร ศรีสะอ้าน. ความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียน. เอกสารการวิจัยส่วนบุคคลใน
ลักษณะวิชาสังคมวิทยา วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2520

ภาษาอังกฤษ

Adair, J. 1983. **Effective Leadership :A modern guide to developing Leadership skill.**
New York : Gower

Dubrin, A.J.1990. **Effective Business Psychology ;** New Jersey : Prentice-Hall.

วิทยาลัยนานาชาติ

**A KNOWLEDGE VISUALIZATION TOOL FOR KNOWLEDGE TRANSFER: THE
CASE OF USING ELECTRONIC SLIDE PRESENTATION FOR INFORMATION
PROCESSING ENHANCEMENT OF FIELD SALES FORCE**

Daranee Delorme

Abstract

This research explores how a simple knowledge visualization tool, i.e. electronic slide presentation, used to transfer knowledge, enhances information processing of receivers of knowledge. In this study, the receivers of knowledge are the field sales force of a consumer product company. The exploratory and qualitative study research design presents the findings via content analysis, pattern matching, and explanation-building. Parental theories that help construct the theoretical framework of this research are information processing and cognitive load theories. Findings reveal that the tool enhances some of the steps of information processing and there are other factors helping to enhance the process. Data show rather than the tool, the presenter of knowledge, and the receivers of knowledge all have parts in each of the different steps of information processing. The knowledge delivery model that emerged explains in which parts the tool, the presenter, and the receiver have roles. Traits of the presenter help enhance information processing, important in getting attention, comprehension, transferring knowledge to long-term memory, and retrieval of knowledge, while the tool alone is important in delivering knowledge and transferring knowledge to short-term memory. Finally, the receivers of knowledge are important in encoding their own knowledge.

Lessons learned are that gestalt laws of presentation in the content of the tool help reduce extraneous cognitive load. The knowledge content reveals that there are both low and high element interactivity knowledge in the tool. The evidence shows that high element interactivity knowledge of optimal of three knowledge elements can still be transferred and

learned. This has academic contributions and business implications especially to the field of knowledge management, knowledge visualization, and cognition.

Keywords: knowledge visualization, information processing process, cognition, knowledge delivery

Introduction and Investigating Constructs

This research investigates the use of knowledge visualization tool in a case of electronic slide presentation to explain how the tool helps in transferring knowledge and enhancing information processing of the receivers of knowledge (field sales force). In this research, the theoretical framework is built from the gap on the literature and studies from three major areas: a) knowledge transfer, b) knowledge visualization, and c) cognition in the aspect of humans' information processing.

The literature gap that inspires and guides this research is Knowledge Management (KM), which is concerned with the transfer of knowledge. Studies done by Eriksson & Hauer (2004), Mento et al (1999), Nast (2006), and Eppler (2004) have revealed that in transferring knowledge, tools are used and knowledge visualization tools enhance learning, understanding, and recall (Eriksson & Hauer., 2004), (Mento, Martinelli, & Jones, 1999), (Nast, 2006), (Eppler, 2004). Burkhard (2004) found that knowledge transfer could be improved when planners and business decision makers used traditional visualizations with business knowledge visualizations. That study showed improvement in decision making due to the business knowledge received. Burkhard evidenced a statement from Davenport and Prusak (1998) that the knowledge transfer cycle would not be complete until the receivers of knowledge received and learned the knowledge. The review shows that knowledge transfer via tools can enhance learning, understanding, and recall but not in the aspect of information processing process.

Electronic slide presentation is one of the knowledge visualization tools widely used in both business and education sectors (Earnest, 2003). It is used as knowledge visualization tool or visual aid to transfer knowledge. A study by Earnest (2003) about electronic slide

presentation indicates that a control group that has knowledge transfer without electronic slide presentation performs more poorly than the group that has knowledge transfer with electronic slide presentation (Earnest, 2003). Electronic slide presentation has been further developed to add an add-in feature to control the presentation remotely (Kumar, William, Ming, Cai, & Mihai, 2011). The system developed by Kumar et al (2001) is set forth for remotely controlling a presentation in a loop mode to allow the presentation to continue in the absence of a communication channel between the portable electronic device and remote presentation device (Kumar, et al., 2011). Another study is done to develop a system that assists users in viewing videos or electronic slide presentation of lectures on small screen devices, such as cell phones (Tung, Swaminathan, Efrat, & Barnard, 2011). Lai, Tsai, and Yu (2011) conduct a study to experiment whether a dual-slide presentation in a classroom would encourage learning (Lai, Tsai, & Yu1, 2011). The result indicates that the proposed system based on cognitive theory can effectively help students in the experimental group to have better learning efficacy for lectures than that of the conventional group (Lai, et al., 2011). All results in learning encouraged but not in the aspect of information processing process.

Knowledge visualization tools develop into complicated tools for specific use such as electronic spatial map in geometry (Ware, 2004). A study done by Sangin, Molinari, Nussri, and Dillenbourg (2010) explore the use of Knowledge Awareness Tool (KAT) in learning environment to see the effects of collaborative outcomes (Sangin, Molinari, Nüssli, & Dillenbourg, 2010). The result shows that the tool yields positive learning outcome (Sangin, et al., 2010). Social visualization interface has been used in a study to encourage student's social engagement in class (Hsiao et al., 2012). Electronic slide presentation as knowledge visualization tool is often claimed by commercial articles that it can improve learning; however, academic peer-reviewed articles about how it enhances information processing process are rare.

At a visualization summit in 2007 jointly organized by scholars in visual science in Zurich, Switzerland, researchers set goals to achieve visualization developments (Burkhard et al., 2007). The summit in 2007 revealed that there was a need to focus on the users or the

recipients of knowledge because their needs have been ignored, while earlier studies emphasized only on developing the tools to transfer knowledge (Burkhard, et al., 2007). This statement from the summit revealed the evidence of a research gap in knowledge transfer and knowledge visualization tools implementation. The needs of the receivers of knowledge had to be emphasized and learning objectives by the tool should be achieved. Studies in the field of knowledge visualization tools has often stopped at developing the tools to more effectively transfer information or knowledge. Tergan et al. (2006) introduce the integration of information and knowledge by using concept maps but do not extend to the realm of the knowledge visualization tools to enhance or support cognition, especially in the aspect of information processing (Tergan, Keller, & Burkhard, 2006). Kerren et al. (2007) state that humans played an essential role in information visualization, so psychology and related fields must be involved (Kerren, Stasko, Fekete, & North, 2007).

This study reviews literature in learning. The review finds that human learning involved many different stages. To learn the knowledge, the process of humans' cognition is involved. Cognition is a way humans learn, and the study of cognition has been defined by Neisser (1967) as the study of how people encode, structure, store, retrieve, use or otherwise learn knowledge (Neisser, 1967). When knowledge is learned, it is encoded in memory ready for retrieval. Memory is one of the main areas being studied (Lutz & Huitt, 2003), and information processing system is a form of cognition that explains the process of human memory. Each process is similar to the information processing of a computer in such a way that there is an input of data, information, or knowledge via keyboard or the human sensory system then these are processed either in the brain or in the central processing unit, and output is shown on screen or as for human the output is the action being taken.

Studies in knowledge transfer, knowledge visualization, and cognition have matured in parallel in their directions and have not merged. Review showed that cognition in knowledge transfer via tools is not studied enough to know if the tool really helps enhance human's information processing. Review of studies in KM, visualization, and cognition gives birth to the theoretical framework that is later used as a guide for this research. The conceptual

framework, as a part of theoretical framework, includes seven steps of information processing from getting attention to knowledge retrieval. The theoretical framework includes information processing and cognitive load theories. Theoretical framework defines the scope of this research to find out how the tool enhances the seven steps of information processing and how the theories affect or confirm the study. Information processing of the receivers is explored according to the theoretical framework developed prior to the investigation. In this research, information processing is the process in which information is given attention to, acquired, stored, and retrieved for later use (Chaicharoen, 2008).

Research framework

In this section the theoretical framework derived from earlier literature review is constructed. The conceptual framework, information processing model, information processing approach, information processing theories, and cognitive load theory are relevant and connected to each other as illustrated in Figure 1.

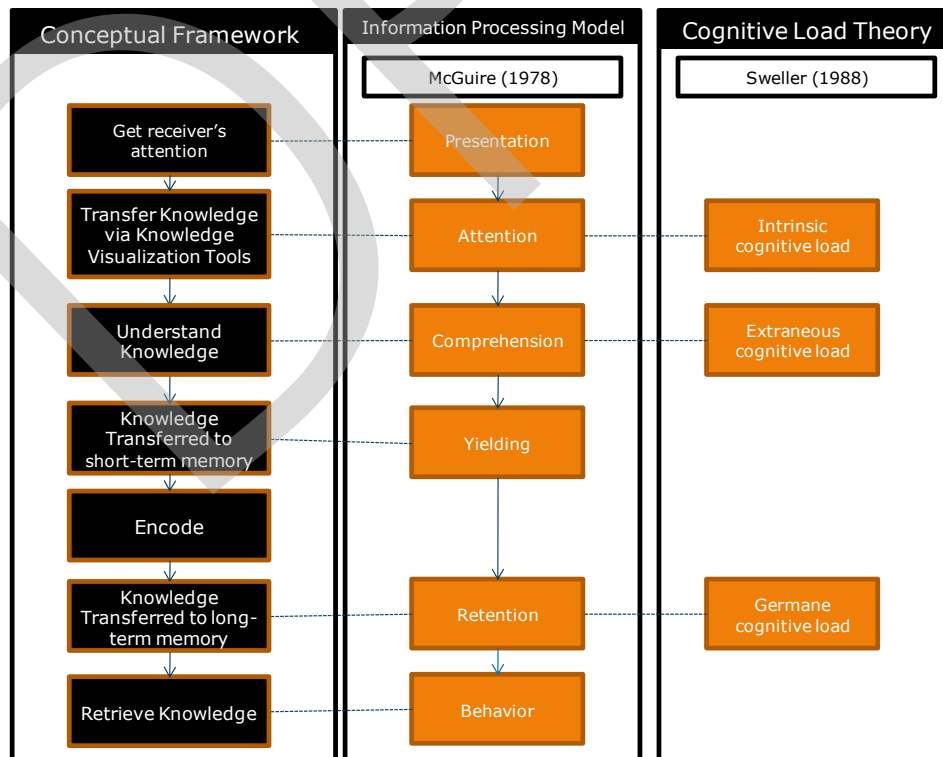

Figure 1 Theoretical Framework

The information processing model by McGuire (1978) is most suited to accompany the conceptual framework because it shows the flow of the model which starts from presentation, attention, comprehension, yielding, retention, and behavior (McGuire, 1978). The model not only completes the input and output of knowledge but also explains the processing process. The model is served as a basis of the conceptual framework. Data, information, and knowledge are first presented to the receivers to get their attention. Knowledge transferred then enters the comprehension process of the receiver, is yielded in the memory and retained there until further use. Cognitive load theory is incorporated here as one of the parental theories used in this research. It is the main theory especially in transferring knowledge. The theory explains the noises and load that could occur during knowledge transfer (Sweller, 1988).

The focus is on transferring knowledge from sender to receiver by means of knowledge visualization tools through the information processing model to enhance cognition in the aspect of information processing of the receiver. There are seven steps of the conceptual framework: a) get receivers' attention, b) transfer knowledge via knowledge visualization tools, c) understand knowledge, d) transfer knowledge to short-term memory, e) encode, f) transfer knowledge to long-term memory, and g) retrieve knowledge. This research uses an aid of electronic slide presentation to facilitate the transfer of knowledge. The researcher then observes the transfer in each of the step to see how the tool enhances the process. Cognitive load can come in the way while transferring knowledge and it affects the knowledge enhancement. In order to get receiver's attention, a presentation of knowledge by means of knowledge visualization tool must be made. To start transferring knowledge, receivers must pay attention to take in the knowledge and experience the first cognitive load which is intrinsic or the content of the information or the knowledge presented. To understand knowledge, receivers' comprehension process must be reached and there must be low extraneous cognitive load to increase comprehension. Receivers then yield the knowledge using short-term memory. From understanding to transferring knowledge to short-term

memory, sense-making is involved. Receivers understand something, relate it to earlier knowledge then place it into short-term memory. Sense-making involves turning circumstances into a situation that is comprehended and that serves as a start of other actions (Weick, Sutcliffe, & Obstfeld, 2005). Knowledge is selected and encoded before being transferred to the long-term memory to be retained there with the germane cognitive load that triggers schema stored in the long-term memory. Receivers then start their behavior with knowledge retrieval.

Research Methodology

This research employs a qualitative and exploratory approach to explore and explain the knowledge transfer by using knowledge visualization tools. The researcher starts with a research question which would be answered by a qualitative study approach. Qualitative studies are the preferred strategy when “how” or “why” questions are being asked and when the researcher has little control over events, and when the focus is on a phenomenon within a real-life context (Yin, 1994).

Research design and data collection are not built from scratch. According to *a priori* specification of construct by Eisenhardt (1989), having an initial framework can help shape the initial design of theory building research (Eisenhardt, 1989). An initial theoretical framework has been developed to frame the study and guide the qualitative study questions. Findings discovered extend this initial framework and create a theoretical contributed framework according to the findings. Data collection of this research has been designed to triangulate to increase the reliability of the data. Data collection methods employ in this research are: a) documentation, b) observation, and c) interview. Data collection is divided into three phases.

1. In phase one, the researcher interviews the key informants or the presenters of each sites and surveys the knowledge visualization tool used at each site, then analyze their content.
2. In phase two, the researcher observes knowledge transfer event at each site.

3. In phase three, the researcher conducts interviews with the receivers of knowledge.

Methods employed in this research are elaborated in details as follows:

Documentation

Gestalt laws of presentation are used as a framework to analyze the content of the knowledge to find if there is any particular pattern of how the knowledge has been presented to the receivers. It is also used to find out if the content of knowledge has been presented according to the gestalt laws of presentation. The content of the knowledge studied here is in the form of electronic slide presentation with twenty-two slides. The content is then reviewed and counted with regard to evidence of each gestalt law. Evidence is listed according to the gestalt laws of presentation: a) proximity, b) similarity, c) connectedness, d) continuity, e) symmetry, f) closure, g) relative size, and h) common fate. The researcher explains the concept of gestalt laws with details to the presenters so that they understand and could give alignment to what is found in their content in the tool. After identifying evidence, the researcher then sends back the result of this content analysis to the four presenters to concur and align. None of the evidence is modified.

The next phase of data collection was the observation at the research sites.

Observation

The second phase of the study is to observe while the tool is being used with the receivers of knowledge. Observation is a great way in gaining insights from a real-life setting (Patton, 2002). In observing, the researcher does not participate in the event. The researcher introduces herself and informs the participants the objectives of coming to the sites. She acts as objectively and as removed as possible; she has a small corner observing from afar what goes on in the context and does not distract the people being observed. Observation took eight hours for site one, six hours for site two, and three hours for site three and four.

The researcher develops an observation note by using the conceptual and theoretical framework as a guide to collect data and evidence from the field. Details of observation notes are shared to the presenters for alignment before leaving the sites. Data collected in the observation notes is coded according to the theoretical framework for further analysis.

Interview

The interview is conducted with the presenters and the receivers of knowledge. The purpose of interviewing is to allow the researcher to get into the other person's perspective (Patton, 2002). The researcher uses prepared questions earlier mentioned for interview. These questions are prepared by using the guide from the theoretical framework.

The researcher starts by informing the presenters and receivers of knowledge about how the interview scripts would be used and the pseudonym to conceal their identity. Permission to voice record is asked and the interview began. The researcher asks permission to take notes while interviewing. After the interview, the researcher then plays the voice record for alignment, and the interviewees are thanked for their participation. In site one and two, the receivers of knowledge are interviewed individually. A group interview is conducted for site three and four due to the time limited by the owners of the research sites and the large number of sales representatives in these two groups. There are six sales representatives in each of site one and two. There are fourteen sales representatives in site three and seventeen in site four. The interview takes no more than five minutes for the individual and no more than ten minutes for the groups. The researcher records individual interview, and the record is played back to each presenter and the receivers of knowledge together to align and concur on the message. None of the presenters modifies the records. Six out of forty-three receivers of knowledge modify the records. At the research sites of more than ten receivers of knowledge, the interview is structured and dictated. Therefore, the researcher distributes blank A4 sheets to all receivers of knowledge and dictates the interview questions, asking each receiver of knowledge to write their answers on that piece of paper. This way, receivers

of knowledge gets to see and align with their answers before handing the paper to the researcher at the end of the interview session.

The researcher asks the presenters if a telephone interview could be conducted in case of unclear evidence of interview during data analysis. All presenters give consent. If there is a need to conduct a telephone interview with the receivers of knowledge, the researcher would go through the presenters first. This is because the turn-over rate of the sales representatives is high. Sales representatives change every two to three months. The researcher might not find the same sales representatives who give the interview working at the site anymore. The researcher would review the receivers' interview script before leaving the sites to make sure that no questions about interview answers arise after leaving the sites. Questions that are asked on the telephone with the presenters would be to understand why receivers of knowledge give such answers if any particular patterns in answering arise.

Results

This research has used the empirical data for analysis and discussions to derive to the knowledge delivery model as a major finding.

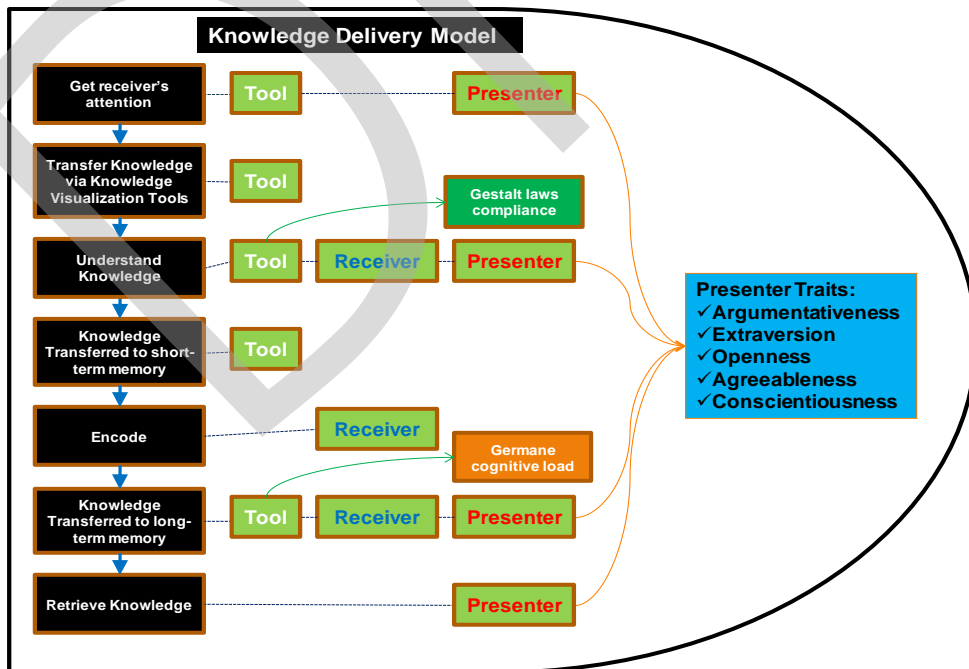

Figure 2 Knowledge delivery model

There are seven steps in delivering knowledge. They are: 1) get receivers' attention, 2) transfer knowledge, 3) understand knowledge, 4) transfer knowledge to short-term memory, 5) encode, 6) transfer knowledge to long-term memory, 7) retrieve knowledge. The model explained and answered research questions. Refer to the model in Figure 5.1 in chapter 5. This model will serve as a guide for successful knowledge delivery. It can be applied in academic and business sectors or any knowledge transfer environment. The model is a holistic model that synergizes the tool, the sender, receiver, and learning. It elaborates the 'how' in each of the information processing steps that will deliver knowledge to long-term memory to be retrieved for later use. The following details summarize the findings:

To transfer knowledge, the tool, the presenters and the receivers of knowledge had active roles. The tool alone could not enhance the complete information processing process. The presenters and receivers of knowledge also had active roles in different steps of knowledge delivery.

The result revealed that the tool alone could enhance information processing process in the step of transferring knowledge and getting knowledge into short-term memory. The presenter alone enhanced the step of knowledge retrieval. The receiver of knowledge had sole responsibility of encoding knowledge. The tool had to be complied with gestalt laws to reduce extraneous cognitive load of the receivers. Content analysis revealed that high element interactivity knowledge of optimal of three knowledge elements could still be transferred and did not create intrinsic cognitive load.

The tool and the presenters together helped enhance information processing process in the step of getting receivers' attention and understanding knowledge. The tool, the presenters, and the receivers of knowledge together helped enhance the step of transferring knowledge into long-term memory.

In order for the presenters to help enhance information processing process of the receivers, they needed to have specific traits which are argumentativeness, openness, agreeableness, extraversion, and conscientiousness.

Conclusion and Discussion

How the information processing process is enhanced is studied thoroughly in this study. The knowledge visualization tool alone could not complete the process. It has its role in getting attention and transferring knowledge to short-term memory. The tool must be complied with gestalt laws of presentation to reduce cognitive load. Gestalt laws are the basic laws of presentation that are usually ignored when designing the tool. This study has shown that if the laws are complied, extraneous cognitive load can be reduced.

The study also reveals that it takes other factors to complete the process. The presenters and the receivers of knowledge have their parts as well. The presenters can get attention, help the receivers understand the knowledge, transfer it to long-term memory, and help receivers retrieve it. It takes certain characteristics and traits of the presenters to be able to enhance those steps and make knowledge retrieval high. The receivers are responsible for their own knowledge encoding.

With these findings, the research gap is fulfilled. The tool can be designed in such a way that it will not create cognitive load to the receivers. The presenters need to adopt certain characteristics and traits to be effective. The receivers are aware of their own knowledge encoding. Knowledge transfer of similar context can adopt the knowledge delivery model for ultimate knowledge transfer result.

References

- Burkhard, R. A., Andrienko, G., Andrienko, N., Dykes, J., Koutamanis, A., Kienreich, W., et al. (2007). Visualization Summit 2007: Ten Research Goals for 2010. *Information Visualization*, 6(3), 169-188.
- Chaicharoen, D. S. (2008). *Educational Technology: Principles Theories to Practices*: Klangnanawittaya.
- Earnest, W. J. (2003). *Developing Strategies to Evaluate the Effective Use of Electronic Presentation Software in Communication Education*. The University of Texas at Austin.
- Eisenhardt, K. M. (1989). Building Theories from Case Study Research. *The Academy of Management Review*, 14(4), 532-550.
- Eppler, M. J. (2004). *Knowledge Visualization: Towards a New Discipline and its Fields of Application*. Paper presented at the I-Know 03.
- Eriksson, L. T., & Hauer., A. M. (2004). Mind Map Marketing: A Creative Approach in Developing Marketing Skills. [ABI/INFORM Global database]. *Journal of Marketing Education*, 26(2), 174-178.
- Hsiao, I.-H., Guerra, J., Parra, D., Bakalov, F., König-ries, B., & Brusilovsky, P. (2012). *Comparative social visualization for personalized e-learning*. Paper presented at the International Working Conference on Advanced Visual Interfaces New York, USA.
- Kerren, A., Stasko, J. T., Fekete, J.-D., & North, C. (2007). Workshop Report: Information Visualization Human-Centered Issues in Visual Representation, Intereaction, and Evaluation. *Information Visualization*, 6(3), 189-196.
- Kumar, A. R., William, P. K., Ming, Z., Cai, W. H. A., & Mihai, D. D. (2011). IP Research Tools, Data, and Communities: E. P. Application.
- Lai, Y.-S., Tsai, H.-H., & Yu1, P.-T. (2011). Integrating Annotations into a Dual-slide PowerPoint Presentation for Classroom Learning. *Journal of Educational Technology and Society*, 14(2), 43-57.

- Lutz, S. T., & Huitt, W. G. (2003). Information Processing and Memory: Theory and Applications. Retrieved 2 February 2011, from Valdosta State University: <http://www.edpsycinteractive.org/papers/infoproc.pdf>
- McGuire, W. J. (1978). *Behavioral and Management Science in Marketing*. New York: Ronald Press.
- Mento, A. J., Martinelli, R., & Jones, R. M. (1999). Mind Mapping in Executive Education: Applications and Outcomes. *The Journal of Management*, 18(4), 390.
- Nast, J. (2006). *Idea Mapping*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Neisser, E. (1967). *Cognitive Psychology*. New York: Appleton-Century-Crofts.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods* (3rd ed.): Sage Publications.
- Sangin, M., Molinari, G., Nüssli, M.-A., & Dillenbourg, P. (2010). Facilitating Peer Knowledge Modeling: Effects of a Knowledge Awareness Tool on Collaborative Learning Outcomes and Processes. *Journal of Computers in Human Behaviour*, 27(3), 1059-1067.
- Sweller, J. (1988). Cognitive Load During Problem Solving: Effects on Learning. *Cognitive Science*, 12(2), 257-285.
- Tergan, S.-O., Keller, T., & Burkhard, R. A. (2006). Integrating Knowledge and Information: Digital Concept Maps as a Bridging Technology. *Information Visualization*, 5(3), 167-174.
- Tung, Q., Swaminathan, R., Efrat, A., & Barnard, K. (2011). *Expanding the Point: Automatic Enlargement of Presentation Video Elements*. Paper presented at the 19th ACM international conference on Multimedia New York, USA.
- Ware, C. (2004). *Information Visualization Perception for Design* (2nd ed.): Morgan Kaufmann
- Weick, K. E., Sutcliffe, K. M., & Obstfeld, D. (2005). Organizing and the Process of Sense Making. *Journal of Frontiers of Organization Science*, 16(4), 409-421.
- Yin, R. K. (1994). *Case Study Research* (2nd ed.): SAGE Publications.

Contradiction theory of I Ching

Meng Wei

Abstract

This article analyzes I Ching of Chinese ancient scriptures through philosophical point of view, which revealed the basic idea of materialism and dialectics thinking in the I Ching, demonstrated the scientificity and advancement of series contradictory ideas and theories of the I Ching, found the evidence of conflict analysis as applying the deductive method. Verified the fact as applying the deductive method to search the objective world, ended the Long-term controversy in scientific communities. Therefor established the basic theory to apply the I Ching's ideas in the current management system.

Keywords: I Ching; contradict theory; cosmology; materialism; dialectics

The I Ching's Cosmology

1.1 The I Ching's cosmology is cosmology of materialistic dialectics

Marxist philosophy thought: the law of contradiction of things that both the unity of opposite rule is the materialistic dialectics the most fundamental rule. There are two different points of view in the history of human knowledge for the development of the universe rule. One is to use isolated, static, one-sided method to know the world of metaphysics point of view. The second is to use contact, development and comprehensive method to know the world materialist dialectics point of view. Before P.R.C. Chairman Mao Zedong thought: "Dialectics of the universe no matter in China, in Europe that in ancient time has made." I Ching of ancient writings in China that it describes the universe is actually the world outlook of dialectic.

1.1.1 I Ching embody materialistic thinking

In the first step, we argument I Ching is to use the method of materialism cognition of the world. I Ching's "**About sixty-four hexagrams sequence biography**" think: "Have heaven and earth, and then everything was born. All things between heaven and earth, So by the Tun, Tun is Ying, Tun, the beginning thing of life" This paragraph of word means: All things to be produced. Between earth and heaven are everything. So in Qian trigram symbol of heaven and earth is Tun trigram after Qian trigram of Sixty-four hexagrams sequence, Tun trigram is full of meaning. So in the symbol of heaven and earth is embodied by the hexagrams after Tun trigram. Tun is full of meaning. Tun trigram and everything begin to produce. Also said: "there is heaven and earth and all things, all things are then have men and women, men and women and then a couple, with couples and then have father and son, with father and son then have King and minister, with king and minister then there is up and down, with up and down but etiquette is measures."

Means: the heaven and earth and then the world just had all things, all things and then have men and women; The men and women and then a couple, A husband and wife and then have father and son, A father and son and then have King and minister; A King and minister and then have the difference between up and down, The difference between the up and down and interests have arrangement sequence. "Xici" next parts think: "Heaven and earth's largest virtue we call life, the saint's biggest treasure we call position. How to keep position we called mercy. How to gather talent we called wealth. Property management, forbid people do evil is righteousness"

Through the above paragraph about the I Ching, we can clearly know the I Ching's point of view is typical of materialism viewpoint; think the world is the nature of matter, think that everything is the product of nature (heaven and earth). I Ching fundamentally denied Nuwa made man or God made man and so on idealism theories. So we can conclude that the I Ching philosophy thought is a typical materialism philosophy thought.

1.1.2 The I Ching reflect dialectics thought

The I Ching “About sixty-four hexagrams sequence biography” discusses about this: “Born things inevitably ignorance, so we confer Meng of trigram. Meng means ignorance, things childish period. Things childish period had to raise, so we confer Xu of trigram. Xu mean bite and sup. The process of eating inevitably leads to contesting a lawsuit, so we confer Song of trigram. Contest a lawsuit must be many people gathered together, so we confer Shi of trigram. Shi mean many people. Many people must contact, so we confer Bi of trigram. Bi means to contact. The contact is bound to be savings, so we confer Xiaoxu of trigram...”

This paragraph means: in the beginning of all things is generated must be childish ignorance, so use Meng of trigram to continue Tun trigram. Meng is childish ignorance of meaning. Meng is ignorance, is the thing childish, the thing in the naive time has to feed, so use Xu of trigram continue Meng trigram. Xu of trigram is about diet of method. Diet will have a dispute, so use Song of trigram to continue to Xu of trigram. Dispute inevitably leads to the rise of many forces. So use the symbol of military force Shi of trigram to continue Song of trigram. Shi mean: many, if have many people together will have more contact behaviors, so have Bi of trigram contact Shi. Bi meaning is contacted. People have a contact must exchange will be more, thus have saved, so use Xiaoxu of trigram to contact Bi of trigram.

1.2 Prediction thought Instructions about I Ching

1.2.1 The I Ching’s prediction thinking reflected human cognition fact by inductive method of world

Induction is a kind of thinking method that from the individual facts outlined a general concept and principles. Mendeleev summarizes the relationship between nature and an atomic weight of 63 elements, who outlined the general chemistry of element periodicity

scientific conclusions. Harley discovered the periodic comet that used an inductive method too.

I Ching with an abstract symbol of all things that use of the methods of modern algebra. But that two kind of method is differences of method in the symbol selection. Algebra using x, y, z, I Ching application images of the hexagrams and every Liu Yao of hexagrams of changing rules. Involved in the language of the god and ghost is only a coded character.

In I Ching "Xici" first part has such words: "The Saint has ability to insight into affairs of the world, imitation form of things, describe their properties, so we call it "Xiang". The saint has ability to know the motion law of the affairs of the world. And observe their internal relations and contact. To guide the important action to implement laws of etiquette and write language to judge good or ill luck, so called Yao. Saint discusses the world deeply complex things, but not boring. Discusses the eternal movement, not Saint discusses the complex things, but not boring. Discusses the eternal movement, not bewilderment. Saint to explore the universe, first simulation form, and then discusses principle; Talk about a clear first, and then to the action, through simulating and discussion, it can accomplish the universe changes to interpretation."

This paragraph of word meaning: Saint has ability to recognize complex and difficult to understand things in the world, then mimic their form and draw out with their attributes of the symbol, thus refine drawing diagram form symbol we call it Xiang (mean image). Saint has ability to know and understand the motion law of the complex things then observe their internal relations and contact then to guide future action and implementation of the important judgments etiquette and write related words used to judge whether good or ill luck, so we call it Yao. Saint discusses the complex and difficult to understand things, but not to be people feeling boring. Discusses the motion law of the eternal, and don't make you confused. Saint to explore the universe then to simulate their form, then discusses the principle of world things; first step that discussed it clearly then began to move the action does it, through to the things of simulation and analysis, so completion of the universe change interpretation."Xici"

this sentence can be specified "Yaoci "produced by human objective practice and its use of induction gradually to be formed.

1.2.2 Hexagrams of the I Ching analysis reflects the fact that human beings use the deductive method of understanding the world

Induction is a kind of thinking method that deduce from general concept and principle reason out individual conclusion. Mendeleev according to his chemical element periodic table, using the deductive method has predicted the gallium and germanium, scandium etc. at that time still not yet found element properties, later scientific experiment fully proved the correctness of these scientific foresees.

The Euclidean geometry theory is a deductive system. Deductive method also has limitations: deductive itself could not determine the authenticity of the premise; deduce of conclusion correct or not need to be proved by practice test; deductive method cannot reveal the general and individual difference or opposition. The limitations of deductive explain that deductive method also needs induction and other method to complement.

In second part of I Ching's "Xici" has this thought: What is Yi of I Ching, it's Xiang .What is Xiang? It's image. What's Tuan,Tuan is material .What is Yao? Yao imitates the movement of the world. So can be judged according to dangerous and auspicious, can predict difficult and regret revealed" this sentence mean : So Yi (I Ching) mainly is trigram. Diagram is as like as the image of all things. Tuan ci is to illustrate that the judgment and summarizes and analyzes the result of hexagrams. Yao imitate movement of all things change in the world.

Therefore dangerous, disaster and auspicious to be produced; regret and difficult to be revealed. Thus it can be seen in the I Ching prediction thought is based on materialism, based on representation of mathematical is development of a set of complete and strict system.

I Ching in prediction when using a unique mathematical notation, unceasingly will external environment complicated things, applied their own mathematical notation and rules, it's

abstract expressed as sixty 4 symbols are like hexagrams, and in I Ching of the changes in the rules of deduction. For example, not only “original trigram” of every trigram but also based of original trigram produced a “after the change of the trigram”. “Original trigram” used to say things develop initial stage, “after the change of the trigram” used to say the result of the development of things change.

“Original trigram” and “after the change of the trigram” diagram according to the dynamic Yao position can be divided into internal and external of trigram. Internal trigram mean: things internal cause and external trigram mean things external cause, i.e. changing external cause, external environment.

“Body trigram” and “after change of the trigram” have their own “mutual trigram”, Still can be further divided into “mutual of body trigram” and “mutual of use diagram”. When we analyse trigram in addition to Yin&Yang and five elements of method outside also involve five elements and throughout the year calendar relationship, i.e. inference rules of five elements of the four seasons "prosperous, comparative prosperity, exhausted, imprison, Death"

We through the above complex analysis process, so we can do some judgement of things development trend. These are deductive method of I Ching in a complete set of inference rules. When we finished of a set of inference rules of I Ching; we should in contrast with a set of I Ching Yaoci for confirming judgment result. Yaoci of I Ching system establishment by working people who pass thousand of years used induction method in practice. So I Ching is induction and deduction method of unity. Now some scholars believe that the I Ching no deduction of a point of view is based on them don't understand the premise of I Ching.

1.2.3 I Ching is not mysterious

Some scholars such as Mr. He Zuoxiu thinks I Ching propagandize is mysticism ideology, actually this kind of thinking based from these scholars never really understand I

Ching some of them never read I Ching one time. The first reason: the I Ching language is abstruse ancient words. If want to read it who the reader needs deep Chinese cultural foundation of basic skills. The second reason, study I Ching must have correct research method. If want to study I Ching you need to start studying from read " About sixty-four hexagrams sequence biography" ;"Xici"; **"Talk of trigram"**; "Miscellaneous trigram"etc. these books to be called "ten wing "of I Ching that already with I Ching unity. If readers fully understand these papers then they have ability for study I Ching of entry-level conditions

"Xici" first part of I Ching has a paragraph of words, Confucius said: "The Yi (I Ching) what is for? Yi can help people to uncover hidden things then finished work, Yi to sum up all things in movement and change rules, so the Yi basic function like that."

So saints use "Yi (I Ching)" to communicate with people's thought of all over the world, then enlightened mind of all over the world, for achievements in the cause of the people of the world and decision of the doubts of the people of the world. Therefore the yarrow virtue of ripeness and magic, the eight diagrams virtue of wise and farsighted, the six Yao of righteousness with change is to tell people good or ill luck. Saint with yarrow the eight diagrams and six Yao to wash thought who holds the result of divination hidden in secret place as a guide to action. Saint and people together draw on advantages and avoid disadvantages. Magic to infer the future, wise to remember that in the past. Who can reach such a high level! Is the ancient sages and men of virtue, they smart, intelligent, Scientists wise and don't advocate killing. Through these words, we can clear understanding of I Ching that is what kind of science. It's a collection of philosophy, mathematics theory of probability, literature, etc. For the integration of science, and not propagandize mystical thought.

In the I Ching of God is only a kind of metonymy words. "Xici" second part said: "Dao" appeared to be very kindly and conceal its function, "Dao" agitate for all things natural

growth, but not like saints that anxiety about how to do well in society."Dao" has great character, completes the great undertaking, great and infinite! It makes things numerous rich to be called "Da ye(The great cause)", progress with each passing day and get rid of the stale and bring forth the fresh to be called "Sheng de(Great character)", Circle of life (life and growth in nature) to be called "Yi(I Ching)". Born of the sky all kinds of object is called "Qian(sky)", Land to the sky law as the criterion and the born of all things form called "Kun(land)". End digital inference predicts the future called "Zhan(divine)", and understand things change called "Shi", Yin and Yang changes can't to be measured called "Shen(God)".

If somebody wants to research predict thought and forecasting system of I Ching and in order to obtain the results who must obtain the guidance of a good teacher. In China have no complete and straightaway tutorials. There are many versions using a large number of learned words at present the popular, make learners don't know how to start to study. Contemporary academic scholars research relatively more about I Ching philosophy fields, but forecasting technique and practice fields involving less. Some people because themselves don't understand I Ching and can't obtain the research achievements so they think I Ching in spreading mysterious thoughts. This phenomenon is the embodiment of the subjectivism. They use themselves academic identity to mislead the media, misleading the public. This is business operation technique rather than respect for cultural and scientific.

II The I Ching universality and particularity of contradiction

I Ching clearly expounded thought of contradiction universality. The yin and yang, Qian and Kun, water and fire are constituted contradictions" Talk of trigram" describe: positioning of heaven and earth, mountain and marsh ventilation, wind and thunder associated, incompatible as fire and water, Hexagram interlaced " Hexagram of the I Ching reflects the universality of contradiction. The materialist dialectics: different kind of contradictions has different characteristics and contradictions of the same thing in different stages of development have different characteristics.

I Ching use hexagrams to explain the different contradictory characteristics. In order to further clarify the contradictions in different stages of development, will also study each hexagram is divided into six Yao (lines). "Xici" said Yao of words statements about changes. I Ching use changing method to deal with the particularity of contradiction. In addition, the I Ching Hexagrams also expand to a concrete analysis of specific represents content of hexagrams symbol."

Talk of trigram " Qian trigram in this discussion: "Qian as sky, Qian as garden, Qian as King ,Qian as father, Qian as jade, Qian as Gold, Qian as cold, Qian as ice, Qian as red, Qian as good horse ,Qian as old horses, Qian as barren horse, Qian as barge horses, as fruit of woody plant and so on. " Chinese ancestors' practical use of the I Ching, the hexagrams that symbol extended to specific analysis, embodies contradiction particularity.

The principal contradiction and the principal aspect of contradiction in the I Ching

3.1 The materialist dialectics primary and secondary contradictions relationship principle

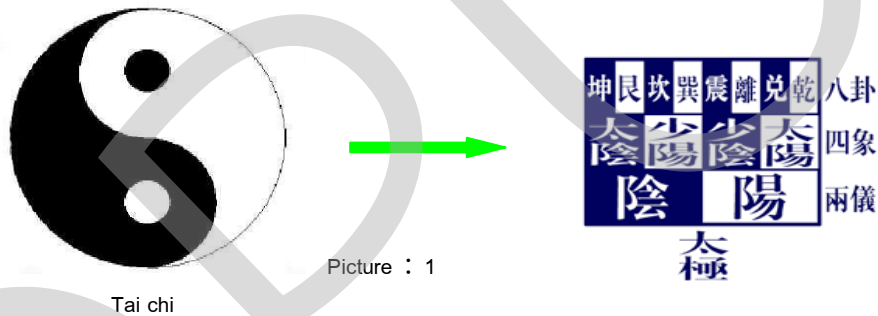
The principle that complicated things in the development process, there must be a kind of contradiction in a dominant position, it plays a decisive role of contradictions called the principal contradiction, the provisions of its existence and affects other contradictions exist with the development of this contradiction. In a subordinate position, not play a decisive role in the contradiction between the development process of the things called secondary contradictions. If the secondary contradictions processes are not good, directly influence the solution of the problem. The main contradiction decides the development direction of the things.

3.2 I Ching manifestation of the materialist dialectics primary and secondary contradictions relationship

I Ching "Xici" first part that: "Therefore I Ching Tai chi, then derived 'Liangyi'. Then 'Liangyi' derived 'Sixiang' then 'Sixiang' derived trigram. The trigram judgment is

dangerous or lucky dangerous and lucky to infer the great cause." (please see picture 1)

This sentence statement is from Tai Chi to the trigram derivative process. The Tai Chi is described contradictory opposites stagnation equilibrium state. Yin and Yang around each other, Yin contains Yang, Yang contains Yin, Yang with Yin form Tai Chi. Tai chi "opposition" status of Yin and Yang around each other that Reflect oppositional of contradictory; Yin contains Yang, Yang contains Yin, Yin and Yang of mutual penetration the Tai Chi unified state is the identity of contradiction. I Ching Tai Chi depicted the Marxist philosophy of "unity of opposites" that contradiction.

3.3 The I Ching Tai Chi describes the moving and stationary

Dialectical materialism believed that movement is fundamental properties of matter, does not deny the existence of stationary, but the movement of the material is absolute, while stillness is relative. Movement of the absoluteness and stillness is relatively that is physical movement of the two aspects attribute. I Ching Tai chi is described in the movement of the absoluteness and stationary relative movement. Tai chi yin and yang balance still represented a relatively quiescent state is relatively static in the course of the campaign.

When people are faced with the Tai Chi diagram, always thinking why the Yin fish and Yang fish is surrounded by S-shaped, rather than the center of the circle as the center to do the cross-section? Because the Tai chi generated Liang yi reflect is the absolute motion of relatively stationary (dynamic equilibrium), the contradictory opposition unification.

S-shaped give a person a kind of rotation of the movement; show the movement of the absolute. S-shaped Yin and Yang surrounded Liang yi, reflecting the Si xiang (four images), Si xiang(four images) is Tai yin, Shao yang, Shao yin, Tai yang. Si xiang (four images) itself is absolute motion of the relatively stationary, short-term balance of the movement, its two pairs of contradictions.

Yin yi of Liang yi in gradually from Tai yin to Shao yang; Yang yi by the Tai yang gradually changes to the Shao yin. When the observation Tai chi Yin and Yang Liang yi you'll appreciate the feeling of "quicksand"-style gradual change. Si xiang gradient for the Tai Chi is always a dynamic process of regression, which is Si xiang (four images) , can return for Tai chi can become Tai yang that Shao yang; Shao yin can be turned into Tai yin. Change after the Tai Chi not before that moment of Tai Chi, the boundless space all the time changes, the Tai Chi describes the state representation can still use dynamic equilibrium i.e. absolute motion and relatively still.

When talking about the principal contradiction and the secondary contradictions before, the first things that we return to Tai chi equilibrium state and also are when tai chi show principal contradiction and the non-principal contradiction "no head no time", " the two forces balance " of the state. Materialistic dialectics believe that quantitative change to reflect the gradual progress in the process of development of things. Unified, still, balance, stalemate etc. Imagine that we see in life, is the state of things in a quantitative process. In our analysis, a qualitative change is due to the contradiction between the two sides struggle intensified, resulting in the conversion of both primary and secondary status, the disintegration of the old unity, the new entity was created from the internal contradictions of things. When the status of unified, still, balance, stalemate was broken when we see in life, this is the thing in a qualitative change in the process when the performance of the status. Whether the changes of things over the limits of necessity, this is to distinguish things

quantitative and qualitative change in the basic standard. In the extent of change is a quantitative change. The breakthrough limit change is a qualitative change. Quantitative and qualitative relations belong to the dialectical relationship.

I Ching Tai chi is able to reflect the dialectical relationship between the qualitative change and quantitative change. On s-shape curve as a quantitative and qualitative change of the "degree", quantitative change process balance of Yin and Yang, relatively static, two force balance. If Yin and Yang anyone party quantitative change faster than each other, break through the limitation of degree limit will result in Tai chi offset. Tai chi divided into Yang yi an offset and Yin yi at offset in two forms, regardless of what kind of offset are to break the Tai chi relatively still, balance, stalemate. That means to change the direction of development of things or the nature of things.

I Ching Tai chi is able to reflect the dialectical relationship between the qualitative change and quantitative change. To s-shape curve as a quantitative and qualitative change of the "degree", quantitative change process balance of Yin and Yang, relative static, two force balance. If Yin and Yang any one party quantitative change faster than each other, break through the limitation of degree limit will result in Tai chi offset. Tai chi Divided into Yang yi offset and Yin yi at offset in two forms, regardless of what kind of offset are to break the Tai chi relatively still, balance, stalemate. That's Means change the direction of development of things or the nature of things.

I Ching "Xici" second part said: " If you don't accumulate good deeds, would not be sufficient to achievement fame; don't accumulate evil.It is not enough to bring fatal disaster. Shortsighted people think that little good deeds without interest and not to do, that the small evil will not harm, so constantly do evil. Evil accumulated to a certain extent, cannot be concealed, committed a great sin and it's impossible to be rescued". "I Ching" Shike trigram Shang jiu Yao ci said: shouldering heavy flail, suffered severely punished, lost ears,

dangerous. I Ching reflect quantitative to qualitative point of view we can easily see from this passage.

3.4 I Ching Tai chi set forth the principal contradiction and the secondary contradictions divided

I Ching Tai chi can be used to signify contradictions. In Tai chi have a Yin and Yang opposite and unified. Tai chi state can distinguish between both sides of the conflict, but cannot determine the principal contradiction and secondary contradiction. Because of the contradiction between Yin and Yang constitute both sides are in motion, in quantitative change process, the two aspects of contradiction is no breakthrough the limitation of degrees. When the quantity change is accumulated to a certain extent, there will be a party to be the first breakthrough in the degree of restriction of the s-shaped curve, the completion of the conversion from quantitative to qualitative, the birth of a new thing at the moment. No matter Yang yi offset or Yin yi offset. Between the primary and the secondary contradictions will produce. Powerful party is inevitably constituted the principal contradiction. Relative party is the secondary contradictions. The principal contradiction decides the development direction of the things.

3.5 I Ching Tai Chi Yang state offset Yin state offset

Materialist dialectics contradictory view is that the principal contradiction determines the direction of development of things. Tai chi offset in accordance with customary Yang yi offset called benign trends. Yin yi offset referred to as non-benign development trend. Yang yi offset part of the area of the Yang, in a dominant position, play a decisive role, the provisions of its existence and the impact on the existence and development of the Yin part, if it continues to quantitative change part of the whole yin will be reduced until it was engulfed trend.

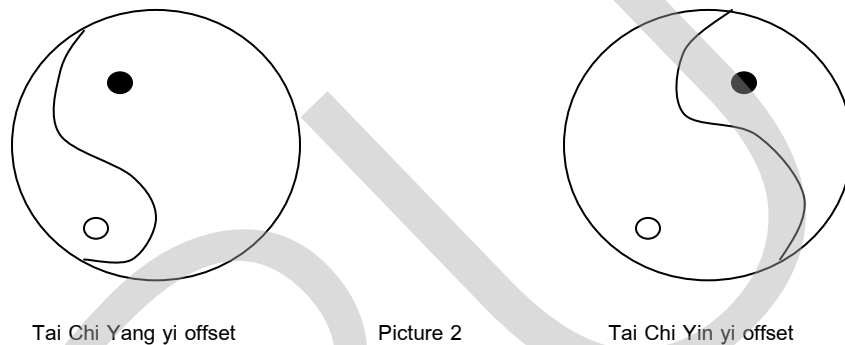
Yang yi offset mode confrontation with Yin Yang is the principal contradiction. Yin in a subordinate position, the process of development of things not play a decisive role, it is a secondary contradiction. If the secondary contradictions process is not good, that if Yin part of the quantitative change persists cannot get effective control, is directly influence the solution of the problem. Yin as the secondary contradictions quantitative change there are two possible, one is the incremental change namely Yin part expands gradually restore Tai chi state of equilibrium, and also can develop changes in Yin for leading Yin state offset state; The second is decrement change that is part of the Yin for narrow finally even on the verge of extinction.

In the I Ching also reiterated stressed that thing, the necessity of the development of the occurrence rules, these rules shall not change. Tai chi can reflect the contradiction of the objective existence.

Even if Yangyi offset, Yang continuous incremental change Yin continuous decrement change, the final part of the Yin disappear, can be in Yin disappear that moment "new Tai chi" and produced or Yang part and to split out Yin, because Tai chi Yin contains Yang, Yang contains Yin and Yang in itself gestates Yin (Yang fish of Yin and Yang fish have a Yin dot, Yin fish have a Yang dot).

Tai chi Yin and Yang fission process were born "new Tai chi". In terms of contradiction can be described as follows: as the secondary contradictions Yin with quantitative change and gradually weakened until it disappeared, but from the secondary contradictions disappear moment new a pair of contradiction and to produce, Therefore, the contradiction could not be eliminated can not be avoided, only the right to limit the occurrence and development of contradiction conditions to achieve the purpose of control things develop. In certain conditions as the secondary contradictions Yin through the incremental change can achieve qualitative change, change as the principal contradiction that is Yin yi offset. Yin yi offset

and Yang yi offset occurred law of development of, here will not repeat discusses. (Please see picture2)

IV. I Ching contradictions in the primary aspects and contradiction minor aspects

4.1 Principle of materialism dialectics contradictions in the primary aspects and minor aspects

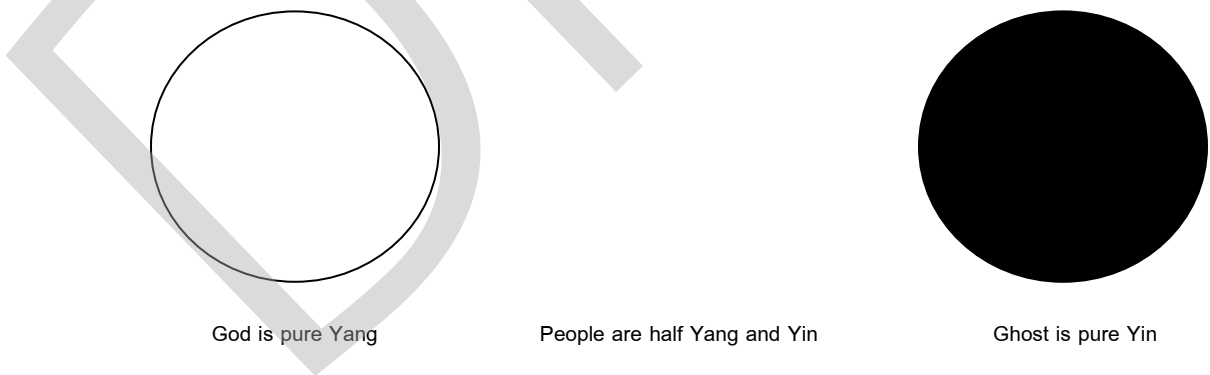
Every contradiction contains with each other and opposing of each other in two sides. Among them in a dominant position to play a leading role in the party, we called the primary aspects of the contradictions. Primary aspects of contradiction decide the nature of things. In obedience and dominant party, called the secondary aspect of the contradiction. That the contradiction of accidental.

4.2 I Ching reflect materialism dialectics between the primary and secondary of contradiction relationships

4.2.1 I Ching Tai chi on the contradiction between the primary and secondary contradictions division.

The last section discusses the principal contradiction in the I Ching Tai Chi and secondary contradictions division rules. Specific to the inside of the things that are

contradictions, we can also Tai chi expressed. We think that is a thing of the whole entire Tai chi described, Yang yi, Yin yi denotes the internal contradictions of this things. With Yang yi signifies things of the major aspects of contradiction, with Yinyi signify things contradictory accidental. Tai chi describes things by nature of the neutral composition. Yang yi and Yin yi unity of opposites, maintain the sport relatively static quality equilibrium, are located Tai chi s-shaped dynamic contradictions critical on both sides of the line. At this time, the nature of things can only be expressed as neutral, not biased neither part Yin Yang. In order to better explain the tai chi neutral, we look at the Chinese Taoist description of the main contradiction that God, the nature of the people, ghosts division. Pure Yang, pure Yin described the two realities of the nature of things cannot exist in the extreme. The benign extreme things contradiction disappears, and the contradiction in the nature of things presented Yang yi unlimited expansion of the Contradiction main aspects of the ideal state - flawless, pure and true to the aestheticism state. Negative extreme things contradiction disappears, the thing's nature performance Yin yi contradiction unlimited expansion of the main aspects of the ideal state - to evil to evil extreme negative state.

4.2.2 I Ching Tai Chi offsets contradictory aspect between the primary and secondary

The materialism dialectics think the primary aspects of the provisions of the contradictory nature of things, contradictory secondary aspects of the nature of things. Tai Chi the Yang yi depicted in temporary equilibrium state is the things internally contradictory forces appeared to be neutral, the nature of things, mixed benign and bad factors. Tai Chi Yang Yi offset the Yang yi contradiction partly because the accumulation of quantitative change so qualitative change, becomes contradictory aspects in Taichi offset. (positive factors) of the main aspects of the contradictions force is stronger than contradictory minor aspects of the nature of things are rendered benign, positive state.

Tai Chi Yin yi offset description Yin yi to contradiction partly by the accumulation of quantitative change produce qualitative change in Tai chi offset contradiction main aspects. Minor aspects of the contradictory aspects (negative) force are stronger than the contradictory nature of things is rendered non-benign, negative, antagonistic state. In Tai chi offset in the secondary contradictions also are in Tai chi offset is extruded and area reduction of Yang yi or Yin yi, to the nature of things has certain influence. Offset how many things are directly related to the nature of the convergence is tending to benign or tend to negative. They are offset if through the quantitative accumulation, change the nature of things, to Tai chi regression or reverse offset state.

Conclusion

We put the I Ching as philosophy to research, through the analysis and comparison of the I Ching can prove this thought is the materialism; description of the universe is the world outlook of materialism. I Ching reflected in a large number of materialism dialectics thought, reflect the contradictory thoughts. I Ching not only embodies the basic principles of the inductive method, in I Ching contradiction analysis theory is applied in the basic principle of the deductive method. I Ching is the essence of Chinese classical philosophy, including a large number of analyses in the way today still is advanced, and even a forward-looking. For

example, I Ching in the sixty-four hexagrams derivative, Xiangbian, Yaowei, Yingyuan etc contradiction analysis method, it is worth our further study and reference. The basic research remains to be further down, such as detail I Ching's inductive method; deductive method and the academic field the focus of the dispute questions. The next step will be the focus of the basic theory research.

References:

- [1]毛泽东.《矛盾论》《毛泽东选集（一卷本）》〔M〕.北京：人民出版社出版，1964.
- [2]胡雄、吴伟.《马克思主义哲学原理》〔M〕.北京：中国广播电视出版，2003.
- [3]孟巍.《周易与营销管理思想研究》〔J〕.澳门：亚洲（澳门）国际公开大学学报,2004.
- [4]孟巍.《易经矛盾论》〔J〕.湖南，《求索》，2006.

**A Brief Discussion of GST in
Australia and Accounting for GST**

Huang Hao

Abstract

In economics, economic output is divided into physical goods items you can see and touch, such as a desk, a chair etc, and intangible services provided for you by other people such as getting a cup of coffee on the street, getting a haircut, dining in restaurants. Consuming goods and services which are viewed as two ends of a continuum whether they are desks, chairs or haircuts, are generally taxed in countries some may heavily rely on and levy at comparatively high rates.

'Goods and Services Tax (GST) has been the most important development in taxation over the last half-century. Limited to less than ten countries in the late 1960s it has now been implemented by about 136 countries' (OECD, 2006). Prior to the GST, Australia operated a Wholesale Sales Tax (WST) which imposed a tax on wholesales of goods. Over the years, as Australia's economy evolved to be more services based, GST was introduced in Australia in 2000. The topics in this report help building familiarity with GST and its terms together with knowledge of how accounting applies to the GST transactions.

1 Introduction

1.1 What is GST?

As one of the most efficient and sustainable tax bases available to governments, there are many different ways in implementing goods and services tax around the world and there are some common features, such as GST is in the price of sales to customers, is levied on a broad base, is collecting by businesses but they do not bear the economic cost of GST.

With implementation of GST, countries may introduce different systems and different tax rates generally between 5% to 25%, some may not have or have not introduced consumption tax. According to Dubout (2009), other than countries have no GST or such as Hong-Kong the GST rate is 0%, out of 40 countries/areas surveyed, the applicable VAT/GST rates and the ranks listed below.

VAT/GST: HIGHEST TAX RATE COMPARISON

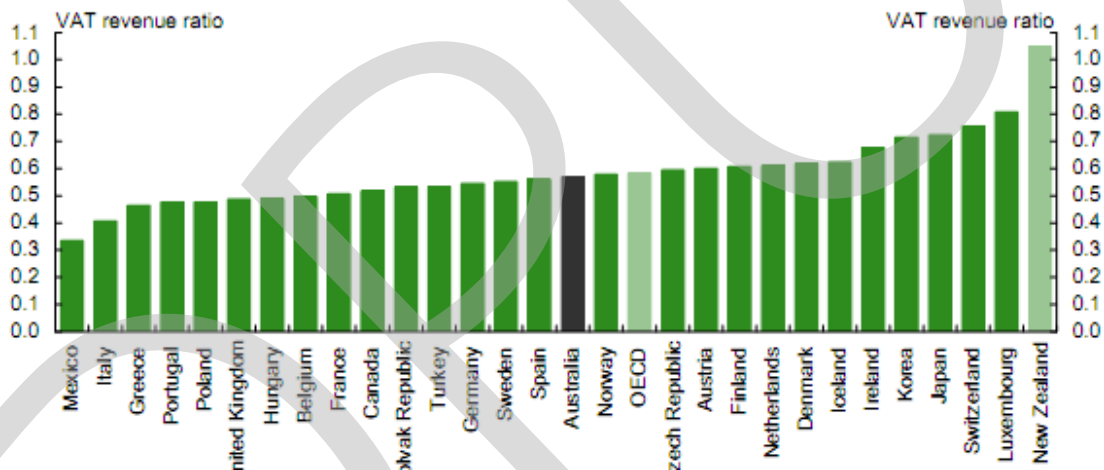
Item	Rank out of 40	Maximum Rate Applicable
Taiwan	1	5%
Thailand	3	7%
Philippines	7	12%
Hungary	38	25%

(Source: Rene Philippe Dubout - "How to Safely Invest Into Thailand", published in December 2009)

Different systems introduce in different countries in complying GST result in varied VAT/GST revenue ratios. OECD's report in 2008 quoted by Henry (et., 2009) shows the VAT revenue ratios for some countries below. VAT revenue ratios = (VAT or GST revenue)

$$\frac{\text{((consumption (including government consumption) - VAT or GST revenue) \times \text{standard VAT or GST rate})}{\text{consumption (including government consumption)}}$$
 Theoretically, VAT revenue ratio equals 1 if a single GST rate is applied to all domestic consumption. However, for example, whilst the GST rate is currently set at 10% in Australia, there are many domestically consumed items that are effectively zero-rated (GST-free) such as fresh food, education, and health services, as well as exemptions for Government charges and fees that are themselves in the nature of taxes.

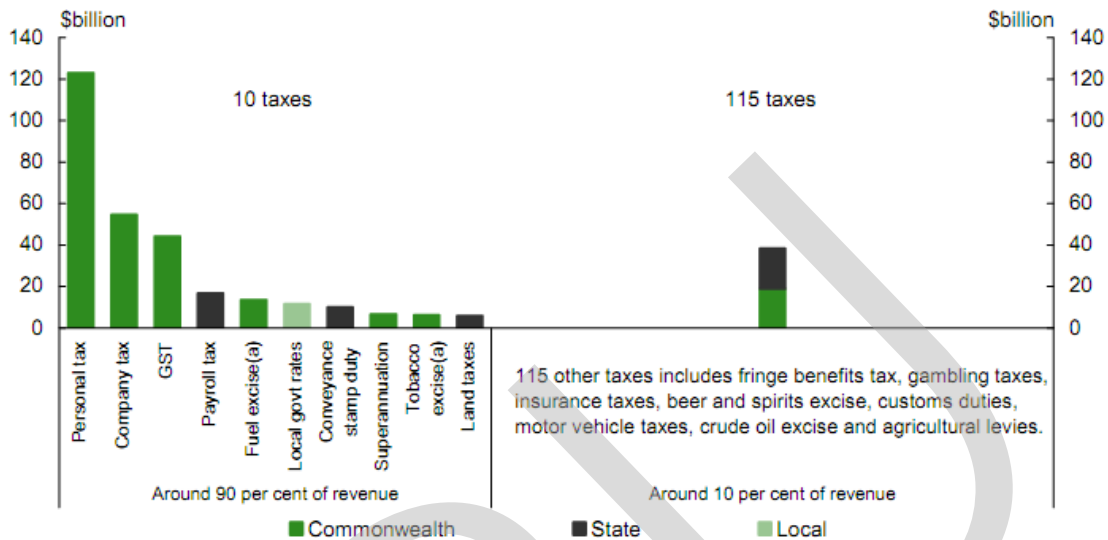
Chart 7.1: VAT revenue ratio, 2005^(a)

(Source: www.taxreview.treasury.gov.au)

As an indirect tax, GST has been introduced in Australia by the Howard Government on 1 July 2000, replacing the previous federal wholesale sales tax system and designed to phase out the various state and territory taxes such as stamp duty and land tax. Out of some 125 different taxes that are currently levied on businesses and individuals in Australia, GST is ranking in the top 3 per the chart below (Henry, et., 2009).

Chart 1.4: Ranking of Australian taxes by revenue in 2009–10

(Source: www.taxreview.treasury.gov.au)

Australia taxes 10% on most goods, services and other items sold or consumed in the country. Similar to most countries, in Australia, businesses and other organisations registered for GST will include GST in the price of sales to their customers, and then claim credits for the GST included in the price of their business purchases. Businesses do not actually bear the economic cost of the tax while GST is paid at each step in the supply chain. The final consumer pays.

Almost every supply is a taxable supply in Australia unless it is education, medical supply or some other supply going concern. As a GST registered businesses, they need to put aside the GST they have collected and paid that to Australian Taxation Office (ATO) when due.

1.2 The pros and cons of GST

GST is an efficient tax relative to most other taxes levied in Australia, which not only benefits to the government but also to businesses and individuals. It generates a stable and predictable tax income during economic cycles, and increases government revenue and mitigates the heavy reliance on income tax, which may allow the Government to lower

corporate and personal income taxes. Moreover, as GST is generally charged on the consumption of goods and services at the end-user, it eliminates over-lapping tax at different stages.

Furthermore, by registering GST, businesses do not suffer a tax cost due to the multi-stage credit mechanism since the real taxpayer is the end-consumer, which result in lower cost of doing business, thereby contributing to lower prices. It also assists with new businesses in their early developing stage with low incomes and high expenses in establishing their CAPEX.

On the other hand, there are some disadvantages of GST such as complying with the GST is costly for business, particularly small businesses, when businesses voluntarily register for GST, they might need a bookkeeper or tax agent to lodge their BAS. Moreover, businesses who are not GST registered may not please in doing business with GST registered business as they are not able to recover the GST charged.

GST increases the tax burden on low income groups, especially the government may possibly increase the GST rate or during times of high inflation, higher GST will be on top of the increasing price of daily essentials.

1.3 Who pays GST?

A common view is that when people buy things they pay GST. GST is in fact the responsibility of the seller. The seller is entitled to pass on the cost of GST in their prices. During the purchasing/selling process the following typically happens:

- the buyer, pay the agreed fee for the goods and services that they are buying
- The seller provides the goods and services for the agreed fee.
- The seller then pays the GST out of that agreed price to the ATO.

The Australian Competition and Consumer Commission (ACCC) assists businesses by ensuring that the tax cost savings which result from the abolition of these taxes is fully passed on from suppliers to buyers. (ASPA, 2006)

1.4 Who has to register for GST and how?

According to ATO, if businesses carry on an enterprise and have an annual turnover of \$75,000 or more (\$150,000 or more for non-profit organisations), or provide taxi travel, they must register for GST. After that, they should work out whether their sales subject to GST, GST-free or input taxed. They must include GST in the price of the tax invoices for their taxable sales. They should also account for GST from the tax invoices for the business purchases that have GST included in the price on either a cash or accrual basis. Finally, they should report sales and purchases by lodging their business activity statements (BAS), report adjustments if there is any, and pay GST to ATO.

To register for GST, a business will need to complete an application. They can use the same application to register for an Australian Business Number (ABN) which is essential when running a business in Australia and to be part of the GST system. The GST registration can be lodged in paper or online at Australian Business Register.

Businesses are not registered or are not required to be registered for GST, they cannot include GST in the price of sales and no tax credits can be claimed in the price of their purchases. But they may be able to claim the entire business expense including GST as an income tax deduction on their income tax return.

1.5 Taxable supply

The majority of supplies will be taxable therefore it is important for a business first know how to identify them. According to ATO, supply of any service or any good will be taxable supply. If a business charges prices to others, or pays for anything, GST is an issue, such as the payment business made, or the price business charge for the supply may be a

small or nominal amount, the accepted market value, less than or greater than the market value. Payment includes cash transactions and non-cash transactions and is sometimes referred to as the consideration for the supply. Considerations can come from anyone - clients, customers, benefactors or another business - and for GST purposes they are still considered payments.

1.6 GST free supply

GST-free supplies are numerous but basically they include supplies involving exports from Australia, supplies of food, education supplies, and medical related supplies. According to Duthie (2005), the supply of a going concern is GST free if the supply is for consideration, the recipient is registered, and the supplier and the recipient have agreed in writing that the supply is a going concern. If a business does not register for GST, the Tax Commissioner could either consider the supply to be a taxable supply or deem the recipient to be registered from a specified date. An individual or body of individuals who enter into something with no hope or intention of profit or gain cannot be said to be an enterprise. The accountant must first determine whether there is an enterprise and, if so, whether it is capable of being carried on by the vendor until the day of supply. On the day of the supply, all things necessary must be supplied to the recipient so that the recipient can carry on the business.

In the case of GST-free supplies the supplier is not required to remit GST on amounts received on a transaction to the ATO. (GST start up, 2012)

1.7 Input taxed supply

GST is not payable on input taxed supplies. The main types of input taxed supplies involve financial supplies, residential rent, residential premises and supplies of food made by school tuckshops and canteens.

In the case of input taxed supplies the supplier is not required to remit GST on amounts received on a transaction to the ATO, but neither is the supplier entitled to input tax credits for GST included in the price of anything acquired or imported to make the supply.

A non-profit parents and citizens committee runs a school tuck shop. Only fresh food, pies and drinks are sold. The committee has elected that all its supplies of food through the canteen will be input taxed. In this case the committee will buy food and then sell the food to students. The committee will not be registered for GST purposes and it does not receive or send money to the ATO because of GST.

2 Accounting for GST

2.1 Tax Invoices

Tax invoice is the cornerstone and the single most important source document in any GST system. Procedures to ensure tax invoices are correctly issued, accurately recorded and appropriately filed are essential in a GST environment.

Tax invoice is an effective way for a registered entity to claim input tax credit. Registered entities cannot claim input tax credits for the GST paid on business expenses if they do not hold valid tax invoices. Under the legislation, a registered entity is only required to provide a tax invoice to a customer within 28 days of a request for a tax invoice. The commercial reality is that businesses registered for GST, which deal with other registered businesses, will issue all invoices as tax invoices so their registered customers can claim input tax credits. (Hoggett, Edwards & Medlin, 2003)

As a general rule a tax invoice should show the following:

- prominent display of the words 'Tax Invoice';
- ABN and name of the supplier;
- full price including GST of each separate supply and a description of the item;
- total GST payable; and
- total amount payable.

Additional information is required for a valid tax invoice where the total amount payable exceeds \$1000. (ATO, 2012)

2.2 Withholding Tax

According to ATO, an entity may be liable to withhold tax at 48.5% if it receives an invoice without an ABN. This withholding requirement is a compliance measure to ensure that entities, especially those not registered for GST, do not avoid their taxation obligations by requesting cash payments.

In the contrast, a payer is not required to withhold an amount of tax when the payment is made if:

- the supplier has provided an invoice, or some other document relating to the supply, on which their ABN is quoted and the payer has no reasonable grounds to believe that the ABN is incorrectly quoted; or
- the payment is less than \$50, excluding GST; or
- the payer is an individual and the payment is wholly of a private or domestic nature, for example, a home owner paying a plumber; or
- the supplier is an individual and has given the payer a written statement that states the supply is done as a private or recreational pursuit or hobby, and the payer has no reasonable grounds to believe that the statement is false or misleading; or
- the payment is for a supply made by an organisation exempt from income tax, e.g.: a non-profit sporting club; or
- the supplier is an individual under 18 years of age, is not an employee, and the payments made to that person do not exceed \$120 per week.

2.3 Record Keeping

If a person uses a manual record keeping system, they can account for GST by adding a GST amount column to their cash receipts and cash payments books.

If a business prefers to keep their records electronically, they may wish to use e-Record; .It consists of a number of electronic worksheets for record keeping and will help a business complete their activity statement. There is also commercial softwares available at the market.

2.4 Tax Periods

According to ATO, business with an annual turnover of \$20 million or more must report and pay GST monthly. Where annual turnover is less than \$20 million, GST is generally calculated quarterly unless the choice is made to report monthly.

Three options exist if turnover is less than \$20 million and you report and pay quarterly:

- Report and pay actual GST quarterly
- Report less information quarterly and lodge an annual GST information report and pay your actual GST quarterly
- Lodge an annual GST return and pay your actual GST quarterly as an installment amount that is worked out for you.

The due dates for lodgements of quarterly business activity statement (BAS) and payment reporting of any amount owing on that BAS are:

September quarter	July, August, September
	Due 28 October
December quarter	October, November, December
	Due 28 February
March quarter	January, February, March
	Due 28 April
June quarter	April, May, June
	Due 28 July

The due date for lodgements of monthly BAS and payment of any amount owing on that BAS will be 21 days after the end of each month. Otherwise, if a business is voluntarily registered for GST, it can elect to report and pay or claim a refund of GST annually. To be voluntarily registered for GST, a business annual turnover must be less than \$50,000 (\$100,000 for non-profit organisations). Some entities, such as taxi drivers, are required to be registered regardless of their annual turnover. As these entities are not voluntarily registered, they are not eligible to elect to report and pay GST annually.

2.5 Accounting Basis

An entity accounting for GST is done via its BAS and requires this business to determine all supplies that GST was due on, and to deduct all GST paid on costs associated with GST or GST-free supplies. A business is able to use either the cash or accrual basis of accounting for GST if your annual turnover is less than \$1 million, but if it is \$1 million or more they must use the accrual basis method.

Cash basis

A business only declares a GST liability when payment for the supply has actually been received under the cash basis. Similarly, they can only claim a credit for GST in the tax period when the payment is actually made for any supplies purchased, and provided you with the tax invoice for the payment.

Accruals basis

A business need to declare a GST liability in the tax period that the payment is received or the tax invoice is issued under the accruals basis. They can claim a credit when the payment is made or a tax invoice is received, whichever is the earlier.

The rules for attributing GST payable and input tax credits to tax periods are different, depending on whether you account for GST on a cash or non-cash basis. Many businesses

used a combination of the two methods. However, from 1 July 2000, businesses will have to choose only one method of accounting for GST.

2.6 Recording GST

As mentioned earlier, ‘the entities must collect GST on behalf of the ATO. They thus have a liability to pay the GST they have collected to the ATO. To facilitate this, entities need to include a liability account for GST collections in their general ledger.’ (Hoggett, Edwards & Medlin, 2003). There are two essential accounts:

GST Outlays account. This account should be used to record the GST collected on taxable supplies made by a company. This account will have a credit balance and reflects a company's GST liability to the ATO.

GST Collections account. This account should be used to record the GST paid on creditable acquisitions made by a company. This account will have a debit balance and records a company's input tax credit entitlement.

For example, to illustrate, a computer company sells computers for \$16,500 total including GST, on credit. Whenever computers are sold the following journal entry is made:

<i>May</i>	<i>20</i>	<i>Accounts Receivable</i>	<i>16 500</i>	
		<i>Sales</i>		<i>15 000</i>
		<i>GST Collections</i>		<i>1 500</i>
		<i>To record a sale, including 10% GST.</i>		

The company purchases the computers from its supplier for \$8,800 total including GST.

Whenever it purchases computers, the following journal entry is made:

<i>May</i>	<i>10</i>	<i>Purchases</i>	<i>8 000</i>	
		<i>GST Outlays</i>	<i>800</i>	
		<i>Accounts Payable</i>		<i>8 800</i>
		<i>To record a purchase, including 10% GST.</i>		

2.7 Payments and Refunds of the GST

The net GST payment due to the ATO or credit due from the ATO is the difference between:

- the GST included in the price of taxable supplies entities make;
- the input tax credits entities are entitled to for the GST included in the price paid for creditable acquisitions; and
- GST on any adjustments made during the tax period.

NET GST PAYABLE OR CREDIT REFUNDABLE	=	GST ON TAXABLE SUPPLIES	-	ITCs ON CREDITABLE ACQUISITIONS	+/-	GST ON ADJUSTMENTS
---	---	-------------------------------	---	---------------------------------------	-----	-----------------------

(Source: GST Manual: Module 3, Catholic education Commission of Victoria)

Example:

Company A is registered for the GST. The total amount of GST collected from customers for the tax period is \$2,000. Input tax credits for the same tax period are \$1,200. There are no adjustments in this tax period.

The company will account for a net amount of \$800 (\$2,000 less \$1,200). The amount to be remitted on the activity statement for this tax period will be \$800.

WORKING OUT GST PAYABLE / REFUNDABLE	
GST received from customers	2000
Less: GST paid to suppliers	1200
Equals: GST payable to the ATO	800

2.8 Adjustments

From time to time entities may need to make an adjustment to the amount of GST to pay to the ATO or to be refunded from the ATO. An adjustment is required if: (ATO, 2012)

- all or part of a supply or purchase is cancelled;
- the price for a purchase or supply is altered;
- the purpose of the purchase changes;
- an entity accounts for GST on the accruals basis and has bad debts.

If an entity has accounted for GST payable or claimed input tax credits on an earlier BAS and one of the above events occurs, it may have paid either too much or too little GST, or claimed too many or too few input tax credits.

In these instances, the entity will need to make an adjustment on the BAS for the tax period in which the change happens. Depending on the circumstances, this will either decrease or increase the amount of GST payable or the amount of credit. The GST on adjustments can be recorded in the general GST clearing accounts or a GST control account set up specifically to track adjustments. Importantly, a mistake is not an adjustment event. For information on correcting mistakes made on a BAS refer to the ATO Fact Sheet – *Correcting GST Mistakes*.

Adjustments because a purchase is cancelled or returned

For example, Company B accounts for the GST on a cash basis. The company bought a computer for \$2200 (including \$200 GST) in July and claimed an input tax credit of \$200 in the July BAS. The entries to record the purchase would be:

	Dr	Cr
Bank		2200
Fixed Asset Account	2000	
GST clearing account – debit balance	200	

However, the company returns the computer in September as it is not compatible with the existing systems and receives a full refund (\$2200) together with an adjustment note (credit note).

The company is required to increase the amount of GST to be paid to the ATO by \$200 in the September BAS. This is because the company has previously claimed an input tax credit of \$200, included in the original purchase price, which has now been fully refunded.

	Dr	Cr
Bank	2200	
Fixed Asset Account		2000
GST clearing account – debit balance		200

(Source: GST Manual: Module 3, Catholic education Commission of Victoria)

Adjustments because of a change in price

A GST adjustment may be required when an entity offers a prompt payment discount.

Adjustments because of a change in use

An entity is not entitled to claim input tax credits to the extent that an acquisition is

used to make input taxed supplies or is used by an unregistered non-profit sub-entity. However, over time the actual use of an asset purchased by the entity may vary from the intended use. In these circumstances the entity will have to make an adjustment so as not to claim too few or too many input tax credits.

Adjustments because of bad debts

Entities that account on an accruals basis may need to make an adjustment, for example, entities write-off their outstanding fees. This reduction in income will give rise to a decreasing GST adjustment if the original invoice included GST. Those entities will be entitled to claim the GST previously paid to the ATO. An adjustment is only available to GST-registered taxpayers operating on an accruals basis for GST as cash basis entities do not account for supplies for which they have received no consideration.

3 Conclusion

GST is imposed at the rate of 10% whenever goods or services are sold or supplied, and the entity to which the tax is paid is required to remit the GST collected to the government. GST imposes a tax at each step of the way of an input tax credit, being, as the name suggests, a credit for the input tax paid (CQU, 2005). In the first part of the report gave the background of GST, such as what is the GST, who pays, and the relevant law of GST. Moreover, the second part discussed the accounting for GST step by step which from how to issue a GST invoice to payments or refunds of the GST to ATO.

Reference

- ASPA (2006), "What is GST", Retrieved from <http://www.aspa.asn.au/Projects/gst/31.htm>
- Australian Taxation Office (ATO). (2012). Retrieved 24 September 2012, from <http://www.ato.gov.au>
- Catholic education Commission of Victoria (2001), 'GST Manual', Module 3, Catholic education Commission of Victoria, Victoria
- CQUniversity (2005). 'Taxation Law Study Guide', Division of Teaching & Learning Services Central Queensland University, Edition Term 2, Module 11, Rockhampton Queensland
- Charles Duthie (2005). "Supply of going concern", Charter , vol 71, issue 10, PP 28, Retrieved from <http://proquest.umi.com/pqdweb?index=17&did=64827164&SrchMode=1&sid=4&Fmt=3&VInst=PROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1156843555&clientId=20863>
- Essential business information. 'Register for goods and services tax', Essential business information. Retrieved from [http://www.business.gov.au/Business+Entry+Point/Business+Topics/Registration+and+licences/Register+for+taxation/Register+for+Goods+and+Services+Tax+\(GST\).htm](http://www.business.gov.au/Business+Entry+Point/Business+Topics/Registration+and+licences/Register+for+taxation/Register+for+Goods+and+Services+Tax+(GST).htm)
- GST startup assistance office. 'What is GST', GST startup assistance office. Retrieved 22 September 2012, from http://www.gststartup.gov.au/educational/action_guide/impact/impact_3_1.htm
- Hoggett, Edwards & Medlin (2003), 'Financial Accounting in Australia', John Wiley & Sons Australia, Ltd., 5th edition, pp.694
- Ken Henry, et. (2009). 'Australia's future tax system', AFTS Secretariat. Retrived 1 October 2012, from www.taxreview.treasury.gov.au

OECD (2006). 'International VAT/GST Guidelines', Centre for Tax Policy and Administration. Retrieved 20 September 2012, from <http://www.oecd.org/ctp/36177871.pdf>

Rene Philippe Dubout (2009). 'Thailand Taxes: Tax Rates Comparison Tables', Thailand Business & Thailand Property Info Blog, Retrieved 1 October 2012, from <http://www.doingbusinessthailand.com/thailand-taxes/thailand-taxes-tax-rates-comparison-tables.html>

Wikipedia (2012). Introduction to GST. Retrieved 23 September 2012, from [http://en.wikipedia.org/wiki/Goods_and_Services_Tax_\(Australia\)#Introduction_of_the_GST](http://en.wikipedia.org/wiki/Goods_and_Services_Tax_(Australia)#Introduction_of_the_GST)

Abstract

Income tax being one of the most important sources of government revenue is used in most countries around the world. Income tax in Australia is the most important revenue stream within the Australian taxation system. It is levied upon three sources of income for individual taxpayers: personal earnings, business income and capital gains. 66% of federal government revenue and 57% of total revenue are accounted from these three sources of income tax (Wiki, 2012). On the other hand, the fund to be raised by the carbon tax was earmarked by the Australian government for a variety of uses including changes to the personal income tax which came into effect from 1 July 2012.

The purpose of this report is to improve understanding of Australian income tax and how it is applied to the taxable income of a taxable entity. Income tax on personal income is a progressive tax collected by the Australian Taxation Office (ATO). As with many other countries, Australian income tax is withheld from wages and salaries, often resulting in refunds payable to taxpayers. Through the case study – Robert’s family 2004/05 financial year income tax, the report also sought to improve understanding of the calculation of taxable income by applying allowable deductions against the incomes of taxpayers.

1 Introduction – a fair, efficient, and simple tax system

The current personal income taxes in Australia are considered as a fair tax system as it is imposed on the personal income of each person on a progressive basis, which the more money you earn, the higher tax rate you pay on the extra income. The current (2012-13) individual income tax rates are listed below. Resident rates apply to individuals who are Australian residents for tax purposes, while if taxpayers are a foreign resident for the full year, the foreign resident rates apply.

Residents

Taxable income	Tax on this income
0 - \$18,200	Nil
\$18,201 - \$37,000	19c for each \$1 over \$18,200
\$37,001 - \$80,000	\$3,572 plus 32.5c for each \$1 over \$37,000
\$80,001 - \$180,000	\$17,547 plus 37c for each \$1 over \$80,000
\$180,001 and over	\$54,547 plus 45c for each \$1 over \$180,000

The above rates do not include the Medicare levy of 1.5%.

(Source: ATO - <http://www.ato.gov.au/content/12333.htm>)

Example:

On a gross taxable income of \$100,000 the taxpayer would pay tax of: \$17,547 plus 37% of \$20,000 which equals \$24,947; Plus 1.5% of \$100,000 for Medicare levy which equals \$1,500; Giving a gross tax payable of \$26,447 (\$24,947 + \$1,500) with the effective tax rate of 26.45%. Leaving take-home pay of \$73,553, or in weekly terms, \$1,923.08 per week gross leaves \$1,414.48 in the pocket and \$508.60 withheld tax.

Foreign residents

Taxable income	Tax on this income
0 - \$80,000	32.5c for each \$1
\$80,001 - \$180,000	\$26,000 plus 37c for each \$1 over \$80,000
\$180,001 and over	\$63,000 plus 45c for each \$1 over \$180,000

Foreign residents are not required to pay the Medicare levy.

(Source: ATO - <http://www.ato.gov.au/content/12333.htm>)

Moreover, another fairness of Australian income tax is that it introduces a arrange of tax offsets and rebates in compensating some people in their different circumstances such as Low Income Tax Offset (LITO), taxpayers with dependants, pensioners and senior, medical expenses, and etc. Tax offsets and rebates are not the same as tax deductions which only reduce taxpayer's assessable income, while each dollar of tax offsets directly reduce the amount of tax payable by a dollar regardless of the taxable income.

Income taxes are also considered as an efficient system. As the most significant form of taxation in Australia, income taxes are collected by ATO through a withholding tax system known as Pay-as-you-go (PAYG) which withholds amounts from payments people make to employees and businesses so they can meet their end-of-year tax liabilities. For example, for an employee with only a single job, his/her PAYG tax withholding amount from his/her salary at the end of the year will be close to his/her tax due, before deductions are applied. Any discrepancies and deductions will be declared in the annual income tax assessment, then follow by a tax refund or tax payable. Furthermore, through tax offsets the system can encourages people to do some things the government would like them to do such as the government may encourage people to purchase private patient hospital cover to reduce pressure on the public health system, by offering a refundable tax offset. According to ATO, medicate levy surcharge applies if taxpayer's taxable income is more than \$80,000 as an

individual, or \$160,000 as a family, and not covered by a private patient hospital, then they are required to pay an extra 1% into Medicare. Therefore, it may be wise considering taking out private patient hospital cover as in many cases tax rebate will offset most of the annual premium of private health cover.

A simple system assists Australian in complying their tax responsibilities. Australian resident with earnings from employment or investment needs a Tax File Number (TFN) in opening up bank accounts, receiving payments from employment, etc., and most importantly filing an income tax return. The Australian financial year is from 1 July to 30 June. Normally by 31 October each year, all Australian taxpayers must complete a tax return - declares their incomes and deductions to arrive at their tax liability. E-tax is the ATO's free tax return preparation software that helps taxpayers prepare their individual income tax return and then lodge online. Although the pre-filing service of E-tax will not complete whole tax return for taxpayers, it pre-fills the data from taxpayers' previous returns and account activity, current year information (incomes, withheld tax, etc.) from organisations, such as employers, banks, government agencies and others. Taxpayers can simply review pre-filled data, amend the data if necessary, and enter missing information, then lodge tax return online. Pre-filing is also available to tax agencies for those taxpayers have their tax return completed by their tax agents.

Below case study base on the information given step by step work out Robert's family 2004/05 financial year income tax return by assessing the incomes, applying allowable deductions, and defining proper tax offsets.

2 Residency test

Understand Robert's tax situation, whether he is an Australian resident for tax purposes must be first worked out. Australian residents are generally taxed on their worldwide income and non-residents are generally taxed only on their Australian-sourced income. As Robert worked both in Australia and overseas during the 2004/05 financial year,

it is also necessary to indicate for which period he is likely to be considered as an Australian resident for tax purposes.

The residency tests for tax purposes are different from those used by other Australian agencies for other purposes such as immigration. According to the Australian Taxation Office (ATO), generally, taxpayers would be considered as Australian residents for tax purposes if any of the following applies:

- They have always lived in Australia
- They moved to Australia and live here permanently
- They have been in Australia continuously for six months or more, and for most of the time they have been
 - in the same job, and
 - living in the same place
- They have been in Australia for more than half of the financial year, unless
 - their usual home is overseas, and
 - they do not intend to live in Australia.

There are four main tests to determine a taxpayer's Australian residency for tax purposes. Resides test. It is a primary test - if a person resides in Australia according to the ordinary meaning of the word, it does not need to apply any of the other three tests. Otherwise, if a taxpayer does not satisfy the 'resides test' (the primary test), he or she may still be considered as an Australian resident if he/she satisfy one of the three statutory tests, they are the domicile test, the 183 day test, and the superannuation test.

Robert is Australian citizen. He and his family have been living in New Zealand since 1 February 2001 due to his employment. At the time Robert and his family left Australia, They rented out their family house and they were not sure when they would come back to Australia. On 15 January 2005, Robert and his family returned to Australia and decided to start business in Australia. The above four tests from Australian Taxation Law,

s6(1) ITAA 1936 will be used to determine Robert's Australian residency for the tax purposes.

Resides test

Resides is not defined in the legislation, there is a list of relevant factors to determine whether a person resides in Australia, including: Family, employment of business relationship, holding a permanent place of abode and period of visits. The common law provides judgements in cases *C of T v Miller* (1946), *Levene v IRC* (1928) and *IRC v Lysaght* (1928).

In this case, before Robert returned to Australia, he and his family lived in New Zealand for 4 years, and his family, employment business and social relationship were all in New Zealand. Hence, before 15 January 2005, Robert cannot pass the resides test.

Domicile test

A taxpayer is a resident if domiciled in Australia, unless the taxpayer has a permanent place of abode outside Australia. The case *FCT v Applegate* and *FCT v Jenkins* provides the definition of permanent: permanent does not mean everlasting, so the taxpayer had a permanent place of abode outside Australia; permanent abode outside Australia even though the taxpayer had left Australia for a definite period of time. (Fisher, 2005)

In this case, Robert rented out his house in Australia and had a permanent place of abode in New Zealand. Besides, he had no definite time to return Australia. Therefore, the period of time that Robert was living in New Zealand does not pass the domicile test.

183 day test

According to Australian Master Tax Guide (34th ed, 2003), The taxpayer continually or intermittently stay in Australia more than 183 days, who will be considered as an Australian resident otherwise he or she presents that he or she own a permanent residence outside the Australia and may not intend to permanently live in Australia.

In this case, Robert and his family had a permanent place of abode outside Australia, and then the 183 day rule does not applied.

Superannuation test

The superannuation test is the third statutory test. This test covers current Commonwealth government employees only. Robert was not a government employee, so this test is not relevant to him.

It can be seen that Robert cannot pass any of the 4 tests before he returned to Australia on 15 January 2005. However, according to the reside test, he could be considered as Australian resident for tax purposes after he finished his work in New Zealand and returned to Australia with his family.

In sum, in 2004/05 income year, Robert can only be considered as Australian resident for tax purposes in the period after 15 January 2005.

3 Income

After defining Robert's residency for tax purposes, basis on the information he has provided, his taxable income and tax liability for the 2004/05 income tax year can be determined.

3.1 Income from personal exertion

Income from New Zealand: while living in New Zealand, Robert earned salary AU\$27,000 and interest from saving account AU\$891. After Robert's return to Australia, AU\$405 was credited to his NZ account. According to the residency test above, before his return to Australia, Robert is non-resident for tax purposes. Moreover, under s6-5 (3) ITAA 1997, for non Australian resident, assessable income is the income derived directly or indirectly from all Australian sources. Therefore, these incomes are not part of assessable income as they come from NZ sources, not Australian sources. The income of AU\$405 received after Robert returned to Australia is also exempted under s 23AG ITAA 1936.

Income from Australia: according to s6-5 ITAA 1997, for Australian resident, assessable income includes ordinary income derived directly or indirectly from all sources. Therefore, the income that Robert earned from Gold Coast is assessable income.

3.2 Income from business

Business includes any profession, trade, employment, vocation or calling, but does not include occupation as an employee defined in s6(1) ITAA36 and s995-1 (1) ITAA 1997. According to the definition of business and the tax rules below from Cooper G S, Krever R E and Vann R J, Income taxation commentary and materials (4th ed, 2002), Robert's real estate would be considered as business.

- System and organization: Ferguson v FC of T (1979) 9 ATR 873
- Scale of activities and profit making purpose: Martin v FC of T (1953) 90 CLR 470
- Regular and frequent transactions
- Commercial character: FC of T v Bivona Pty Ltd, (1989) ATC 4183
- Characteristics of taxpayer and property

Which means the income of the business will be part of Robert's assessable income. Due to the accrual basis accounting method is used in the business, the total assessable income of the business would be the total income \$125,000 plus \$12,000 received on 10 July 2005.

3.3 Income from property

Dividend income is part of the assessable income. 'The source of dividend income is determined by the source of the profits out of which the dividend has been paid:' Esquire Nominees Ltd v FCT (1973) 129 CLR 177 (Woellner, et, 2005).

From 31/08/2004 to 15/10/2004, Robert received some dividends from his Australian share market investments. According to s6-5 (3), these dividend are taxable as they are from Australian sources. According to Barkoczy S, Core tax legislation & study

guide (2005) s202-60(2) ITAA 97, the maximum franking credit for a distribution is worked out using the formula:

$$\text{Amount of the frankable distribution} \times \left(\frac{\text{corpratetax rate}}{100\% - \text{corpratetax rate}} \right)$$

Shares	Net amount	Tax	Gross amount
Coles Myers	\$1,980.00	\$848.57	\$2,828.57
Westpac	\$98.00	\$42.00	\$140.00
Qantas	\$80.00	\$34.29	\$114.29
Total	\$2,158.00	\$924.86	\$3,082.86

3.4 Capital gains

Under s100-25(2) ITAA 1997, the house and shares are both well-known CGT assets. Under s104-5 ITAA 1997, the disposal of house and shares belongs to CGT events. Therefore, the gains from disposal of house and shares should both be included in assessable income.

Disposal of house

During the 2004/05 financial year, Robert sold his house. The house was rented out when he was in NZ. The house was Robert's main residence during or part of the ownership period. According to s 118-10, there is no exemption for the disposal of the house. Under s 104-10(3) ITAA, the time of the event is the disposal contract date.

Per s114-5(2) ITAA 97, indexation is not relevant to the capital gain of an entity mentioned in an item of the table from a CGT event happening after 11.45 am (by legal time in the Australian Capital Territory) on 21 September 1999, unless the relevant entity mentioned in that item has chosen that the cost based include indexation for the purposes of s110-25. As the family house is disposed of after 21 September 1999, indexation is not

relevant to a capital gain unless Robert chooses that the cost base include indexation under s114-5(2) ITAA 97. If indexation is used a capital gain on the sale of the family house arises, calculated as:

Index method

The indexation factor used in calculating the cost base is determined under s960-275(2) ITAA 97 as: index number for quarter ending on 30 September 1999/index number for quarter in which expenditure was incurred = $123.4/121.3$, therefore,

Cost base: $123.4/121.3 \times 180,000 = 183,116.24$

Net capital gain: $350,000 - 183,116.24 = 166,883.76$

Discount method

Alternatively, per s 115-10 ITAA 97, a discount capital gain can be made by an individual. Moreover, To be a discount capital gain, the capital gain must result from a CGT event happening after 11.45 am (by legal time in the Australian Capital Territory) on 21 September 1999 (s115-15), and the capital gain must result from a CGT event happening to a CGT asset that was acquired by the entity making the capital gain at least 12 months before the CGT event (s115-25). Robert's disposal satisfied all the above, therefore, he has a choice of using CGT discount method. The calculation as follow:

Capital proceeds: 350,000

Less: Cost base: 180,000

Notional capital gain: $350,000 - 180,000 = 170,000$

Less: CGT discount 50%: 85,000

Capital gain: \$85,000

Obviously, in this case, the discount method which generates a lower capital gain will be chosen.

Disposal of shares

No exemption, the incomes from disposal of shares must be taxed as capital gain under s118-10 ITAA. The calculations as follow:

Shares	Date acquired	Amount	Date disposed	Amount
Coles Myer	1/02/1995	\$1,350.00		
Coles Myer	1/10/1998	\$1,360.00		
Coles Myer	15/05/2003	\$4,400.00	15/02/2005	\$11,400.00
Coles Myer	15/07/2004	\$1,800.00		
Westpac	1/07/2000	\$1,500.00	15/02/2005	\$1,960.00
Qantas	1/03/2004	\$3,750.00	20/02/2005	\$1,950.00

As mentioned above, there are two ways to calculate CGT - indexation method and discount method.

As discussed earlier, per s115-5, a discount capital gain is a capital gain that meets the requirements of s115-25. Per s115-25, discount capital gain must be on asset acquired at least 12 months before. Qantas shares were acquired on 1/3/2004 and sold on 20/2/2005. 200 Coles shares were acquired on 15/7/2004 and sold on 15/2/2005. Therefore, there would not be any CGT discount for Qantas and 200 Coles Myer shares as they are sold within 12 months of acquisition.

According to s 114-10(1), only index expenditure in the cost base of a CGT asset for a CGT event happening in relation to the asset if the entity whose cost base is being worked out, had

acquired the asset at or before 11.45am on 21 September 1999 and at least 12 months before the time of that CGT event. According to indexation method, the cost base will apply to all items, including the assets held for more than 12 months and the costs incurred within 12 months of disposal (CQU, 2006). Therefore, only indexation method can be used in this case.

Cost base:

Coles Myer

- Indexation factor: $123.4/114.7 = 1.076$

Cost base (shares acquired on 1/2/1995): $1.076 \times 1,350 = \$1,452.40$

- Indexation factor: $123.4/121.9 = 1.012$

Cost base (shares acquired on 1/10/1998): $1.012 \times 1,360 = \$1,376.74$

- Indexation factor: 1 (per s 960-270, no index needed for indexation factor 1 or less)

Cost base (shares acquired on 15/05/2003): = \$4,400

- Indexation factor: 1

Cost base (shares acquired on 15/07/2004) = \$1,800

Westpac

Cost base (shares acquired on 1/07/2000) = \$1,500

Qantas

Cost base (shares acquired on 1/03/2004) = \$3,750

Total cost base: \$14,279.14

Capital gain = capital proceeds – cost base

$$= (11,400 + 1,960 + 1,950) - 14,279.14$$

$$= \$1,030.86$$

4 Deduction

General deductions are defined in s8-1 ITAA, which includes two positive limbs and four negative limbs. The two positive limbs are described as: '...can be deducted that it is

incurred in gaining or producing your assessable income or it is necessarily incurred in carrying on a business for the purpose of gaining or producing your assessable income'. And the four negative limbs are defined as: '...cannot be deducted that it is a loss or outgoing of capital, or of a capital nature; or it is a loss or outgoing of a private or domestic nature; or it is incurred in relation to gaining or producing your exempt income or your non-assessable non-exempt income or a provision of this Act prevents you from deducting it'. The allowable deduction must satisfy the two positive limbs and deny the four negative limbs.

4.1 Business general deductions

In this case, staff wages and superannuation (including Robert's superannuation), office rent, advertising and other business expenses are business outgoing expense. They meet the positive limbs of s 8-1(1) ITAA 1997, the expenditures are incurred in gaining business taxable income and are necessarily in carrying on a business for the purpose of gaining business taxable income. They also deny the negative limbs of s 8-1 (2) ITAA 1997, the expenses are based on a regular demand such as monthly rental and quarterly electricity. These costs are generally a revenue type expense to continue operate the business. Therefore, these expenditures are deductible. The deductible details as follow:

Item	Amount
Staff wages and salaries ¹	\$30,000
Robert's super ²	\$6,125
Advertising	\$9,000
Other business expenses ³	\$12,000-\$400=\$11,600
Vehicle running cost	\$1,300
Solicitors' fee	\$15,000
Total amount	\$73,025

Notes:

(1) Staff super paid on 15 July 2005, since 1988; Taxpayers must pay to a superannuation fund to be eligible for deductions. They can no longer claim deductions for merely “setting apart” amounts “as a fund” for the provision of superannuation benefits according to s92 AAR - a deduction is not allowable under any provision of this Act other than this Subdivision in respect of an amount paid by a taxpayer as a contribution to a superannuation fund for the purpose of making provision for superannuation benefits for, or for dependants of, an employee or employees.

(2) Robert’s age is 48 and his personal super contributions were paid to his super fund on 25 June 2005. From 1 July 2002 the maximum deduction for contributions is the lesser of: (a) \$5,000 plus 75% of the contributions that exceed \$5,000, and (b) the person’s age based deduction limit as set out in s82AAT which prescribes identical age based deduction limits for the age between 35-49 based deduction limit of \$38,702 during 2004/05 financial year. Therefore, Robert’s deduction for his super contribution is \$6,125, the lesser of the below:

- $5,000 + (75\% * (6,500 - 5,000)) = \$6,125$; and
- Per s82 AAT (2B) the deduction limit for age 48 is \$38,702.

(3) \$400 traffic fine cannot be deducted under s26-5(1) (a) an amount (however described) payable, by way of penalty, under an Australian law or a foreign law.

4.2 Business specific deductions

Specific deductions are defined in s 8-5 ITAA 1997 and the specific deductible items are listed in s 12-5 ITAA 1997.

Bad debt

There are four conditions in regards to deducting bad debts:

- There must be a debt: *GE Crane Pty Ltd v FCT (1971) 2 ATR 692*.

- The debt must be unrecoverable.
- Debt must have been written off as bad in the income year.
- The debt must have been recorded as income of the taxpayer in prior income year

In this case, the amount of \$700 bad debt has been written off in the books before 30 June. Under s25-35, a debt that you write off as bad in the income year is deductible. Hence, the \$700 is deductible.

Loan repayment

Robert's business had a loan repayment composed by \$4,000 principal and \$2,000 interest. The loan principal repayment agrees the negative limbs under s8-1 (2). It is a capital nature. Therefore, the principal repayment is not deductible.

However, the interest expense is deductible as it is an expense of borrowing money which was used for producing assessable income, and it also meets s25-25 ITAA1997. Therefore, the \$2,000 interest expense is deductible.

4.3 Business capital allowances

Capital expenditures can be deductible under the uniform capital allowance system in Division 40 ITAA 1997. As per Fisher (2005), a deductible asset must be a depreciating asset under s40-30 and use for gaining or producing taxable income. There are two methods to work out the decline value of asset, prime cost method and diminishing value method. According to s40-65 (1) ITAA 97, prime cost method can be defined as the 'straight line write-off'. This method reduces the value equally over the asset effective life. On the other hand, diminishing value method uses the decreases constantly value. Thus, the diminishing value method gives a higher deduction at the beginning, and lower deductions on the later

years. Robert can only choose either method at the initial use of the asset. However, some assets only can use the prime cost method under s40-70(2), such as in-house software.

Diminishing value method

$$\text{Base value} \times \text{Days held} / 365 \times 150\% / \text{Asset's effective life}$$

* For depreciating assets started to hold prior to 10 May 2006.

Prime cost method

$$\text{Asset's cost} \times \text{Days held} / 365 \times 100\% / \text{Asset's effect life}$$

In this case, the office furniture, equipment, vehicle, computer and software are held by Robert's business to producing assessable income. Therefore, these items can be considered as deductible depreciation assets. Also, according to s40-95(7), 2.5 years effective life should be used in calculating the amortisation of the in-house software. Assets depreciation calculation as follow:

Office furniture (25/03 - 30/6/05)	$10,000 \times 98 / 365 \times 150\% / 13.33$	= \$302.13
Office equipment (25/03 - 30/6/05)	$28,000 \times 98 / 365 \times 150\% / 4$	= \$2,819.18
Motor vehicle (25/03 - 30/6/05)	$12,000 \times 98 / 365 \times 150\% / 8$	= \$604.11
Laptop computer (25/04 - 30/6/05)	$2,500 \times 67 / 365 \times 150\% / 3$	=
\$229.45		
Office computer (1/05 - 30/6/05)	$2,000 \times 61 / 365 \times 150\% / 4$	= \$125.34
Accounting software (1/05 - 30/6/05)	$500 \times 61 / 365 \times 100\% / 2.5$	=
\$33.42		
Management software (1/06 - 30/6/05)	$1,200 \times 30 / 365 \times 100\% / 2.5$	=
\$39.45		

Total assets depreciation is \$4,153.

4.4 Personal deductions

Car expense

Robert has a car during the financial year. The car was acquired on 25/03/2005 for \$25,000 and business use percentage was 70%. Motor vehicle expense deductions are defined in division 28 ITAA 1997. Robert can choose one of four methods to work out his car expenses. If he qualifies to use more than one method, he can use whichever gives him the largest deduction or is most convenient. These methods are cents per kilometre method, 12% of original value method, one-third of actual expenses method, and logbook method.

Cents per kilometre method (sub div 28-C)

According to s28-25(1), in calculating the deduction, multiply the number of business kilometres the car travelled in the income year by a number of cents based on the car's engine capacity. Due to lack of information, assuming 5,000k was the usage of Robert of his business purposes for the financial year, the cents per kilometre for the engine capacity of 2,600cc were \$0.62. The deduction amount will be \$2,170 ($0.62 \times 5000 \times 70\%$).

12% of original value method (sub div 28-D)

According to s28-45 and s28-50 ITAA 97, this method can be used only if the car have travelled more than 5,000 business kilometres in the income year. The calculation formula is:

$$12\% \times \text{value of car} \times (365 - \text{number of car less days}) / 365$$

The claim is based on 12% of the original cost of a car, or 12% of its market value at the time first leased it. In the case, the car was acquired for \$25,000, and has only been used for 97 days. Therefore, the deduction of the car is \$797.26 ($\$25,000 \times 12\% \times (97/365)$).

One-third of actual expense method (sub div 28-E)

Same as 12% of original value method, a car must have travelled more than 5,000 business kilometers in the income year for the One-third of actual expenses method can be applied. The calculation formula is:

$$\frac{1}{3} \times (\text{Car decline value} + \text{running expense})$$

The car decline value needs to be first calculated. Diminishing value is used in calculating the car decline value as it generates higher amount than prime cost value at the beginning life years.

$$\text{Car decline value (diminishing value): } 25,000 \times \frac{97}{365} \times 150\% / 8 = \$1,245.72$$

$$\text{Other running expenses: } \$1,300$$

Therefore, the deduction is \$848.57 ($\frac{1}{3} \times (\$1,245.72 + \$1,300)$)

Log book method (sub div 28-F)

In order to apply the log book method, the taxpayer must have kept a logbook during 2004/05. It must cover at least 13 continuous weeks. In the logbook, Robert established his business use percentage was 70% of the total travel. The formula in calculating the deduction is:

$$70\% \times (\text{car decline value} + \text{running expense})$$

The deductible amount is \$1,782 ($70\% \times (\$1,245.72 + \$1,300)$)

In sum, cents per kilometre method gives the largest deduction, \$2,170.

Real estate licence fee

The licence fee from a professional association is deductible as per the positive limbs under s8 ITAA 1997 and s 25-55 ITAA.

Work-related travel expenses

According to s25-100(2) ITAA 1997, travel expenses may be able to claim include meals, accommodation and incidental expenses incurred while away overnight for work.

Other travel expenses that may be able to claim include:

- work-related expenses for motor cycles and vehicles with a carrying capacity of one tonne or more, or nine or more passengers
- air, bus, train, tram and taxi fares
- car-hire fees
- the costs you actually incur (such as fuel costs) when using a borrowed car.

The taxpayers may have to show that they have reduced their claim to exclude any private portion of the trip.

The travel expenses are claimed by Robert to Sydney to attend a conference on development potentials in the Northern NSW region is deductible.

Conference fee

Under s 8-1, the conference fee was used for producing assessable income, it is deductible.

Union and professional association fees

Under s26-45, union fees and professional association memberships are deductible. However, worker-entitlement fund contributions (for example, welfare fund contributions) and similar charges are generally not deductible. Therefore, the \$600 membership fee to the CK recreation club that Robert has claim is deductible.

4.5 Partnership

Kate and Robert are both nature lovers and decided to use a land to establish a plant nursery which they own and operate as equal partners. The operation of the nursery for the period April - June 2005 resulted in a net loss of \$15,000.

According to s35-10, if a taxpayer is in business as an individual, either alone or in a partnership, and the business makes a loss he/she may entitle to offset the loss against his/her income from other sources, such as wages. However, the non-commercial loss rules do not apply to:

- investment losses - for example, shares or a rental property generally would not be considered as being in business.
- hobbies - activity is a hobby the income from it is not assessable and cannot claim deductions or losses.

The plant nursery is considered as the hobby of Kate and Robert. Therefore, the \$15,000 cannot be offset against Robert's income.

5 Rebates

5.1 Private health insurance

Under s61-305 ITAA 97, taxpayer is able to claim a private health insurance tax offset if he/she paid a premium for a complying private health insurance policy or his/her employer paid this premium on his/her behalf. A complying private health insurance policy is defined as provided by a registered health insurer, providing hospital or general cover or combined hospital and general cover, and meeting other complying private health insurance policy requirements.

Robert joined a private health fund on 1/2/2005. This insurance provides hospital and ancillary cover for Robert and his family. The fortnightly premium is \$90 after application of the 30 % rebate. Therefore, no further claim can be done as the \$90 premium is already after application of the 30% rebate.

5.2 Medical expense rebate

Between 15 January and 30 June, Robert's family net medical expenses after Medicare and insurance reimbursements were as follows:

- Kate Medical expenses related to pregnancy and childbirth \$800
- Kate Purchase cost of Jenny Craig food to keep her weight down \$1,400
- Emily Prescription glasses \$350
- Robert Dental treatment \$700
- Dawn (Kate's mother: does not qualify for the dependant rebate)
Prescription drugs \$300

According to s159P (3A) ITAA 36, a rebatable amount is applicable to a taxpayer in respect of a year of income; and that rebatable amount, or the aggregate of those rebatable amounts, exceeds \$1,500; the taxpayer is entitled to a rebate of tax in the taxpayer's assessment in respect of income of that year of income of an amount equal to 20% of the excess.

However, according to definition of medical of expenses under s159P (4) ITAA36, \$1,400 spent for Jenny Craig food to keep her weight down and \$300 spent by Dawn need to be excluded from the rebate. Therefore, Robert and his family are only entitled to claim the rebate of \$70 $((\$800 + \$350 + \$700 - \$1,500) \times 20\%)$.

5.3 Spouse rebates

After the family moved back to Australia, Kate held a casual job at the local library and received wages of \$1,100 (No tax deduction). According to s6-5 ITAA 97 from Barkoczy's Core tax legislation & study guide (2005), this amount is accessible income. From 1 July 1997, taxpayers make superannuation contributions for the benefit of a low income spouse, per s159T (1), part of the contribution is entitled for rebate. Therefore, the

spouse rebate that Robert is eligible to claim for the financial year is \$1,680.5 ($\$1,885 - ((\$1,100 - \$282) / 4)$).

5.4 Baby bonus

Regardless whether or not a taxpayer already has other children, he/she could be eligible to receive the baby bonus if he/she had a baby on or after 1 July 2001 and before 1 July 2004. The baby bonus could be claimed each year until the child turns five.

In this case, Robert and Kate have two daughters: Emily aged 15 and Jessica aged 12. They also have a new baby boy, Lachlan who was born in May 2005. Therefore, Robert is not entitled to the bonus as Lachlan was born after 1 July 2004.

However, The Family Assistance Office (FAO) has a separate payment called 'Maternity Payment'. This payment has different rules, is a one-off lump sum of \$3,000 and separate to the ATO baby bonus tax offset. Robert family could be entitled for the maternity payment instead of the tax offset on baby bonus.

6 Medicare levy

According to Australian Master Tax Guide, 36th ed.(2005), to help fund the Medicare scheme which is the scheme that gives Australian residents access to health care, most taxpayers pay a Medicare levy of 1.5% of their taxable income.

Medicare levy is reduced if taxpayers' incomes are below a certain threshold. The thresholds are higher for seniors. If your income is above the thresholds, you may still qualify for a reduction based on your family taxable income. Moreover, taxpayers may also be exempt from paying the Medicare levy if they are a foreign resident, a resident of Norfolk Island, not entitled to Medicare benefits, or meeting certain medical requirements. However, taxpayers have to pay the Medicare levy surcharge if their incomes are above a certain threshold and they do not have appropriate private hospital cover. The surcharge is additional to the Medicare levy.

In this case, Robert pays 1.5% of his taxable income for the Medicare levy.

Reference

Australian master tax guide, 34th ed, 2003, CCH, Sydney

Australian master tax guide, 36th ed, 2005, CCH, Sydney

Australian Taxation Office (ATO). (2012). Retrieved 24 September 2012, from
<http://www.ato.gov.au>

Barkoczy S, Core tax legislation & study guide, 2005, CCH, Sydney

Cooper G S, Krever R E and Vann R J, Income taxation commentary and materials, 4th ed,
2002, Thomson Law Book, Sydney

Fisher R. 2005, Taxation Law Study Guide, Division of Teaching & Learning Services
Central Queensland University, Rockhampton Queensland

Paul Kenny, Australian Tax 2005, 2nd ed, 2005, Butterworths, Sydney

Wikipedia, 2012. Income tax in Australia. Retrieved 23 September 2012, from
http://en.wikipedia.org/wiki/Income_tax_in_Australia

Woellner RJ, Barkoczy S, Murphy S and Evans C, Australian taxation law, 2005, CCH,
Sydney

เรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมหลอมตะกั่ว”
กรณีศึกษา : พนักงานบริษัทไทย-ไชน่า นันเฟอร์ธ เมทัล อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด

DAOMING WANG

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมหลอมตะกั่ว” กรณีศึกษา : พนักงานบริษัทไทย-ไชน่า นันเฟอร์ธ เมทัล อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด ประจำโรงงานอำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานโรงงานหลอมตะกั่ว เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานโรงงานหลอมตะกั่วในสภาวะการณ์ปัจจุบันและเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานโรงงานหลอมตะกั่ว งานวิจัยนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เพื่อวัดระดับความคิดความเห็นของพนักงานประจำโรงงานหลอมตะกั่วของบริษัทไทย-ไชน่า นันเฟอร์ธเมทัล อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด ประจำอำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 108 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) พนักงานมีระดับความคิดความเห็นที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง 2) พนักงานมีระดับความคิดความเห็นที่มีต่อลักษณะงานในภาพรวมปานกลาง และ 3) พนักงานมีระดับความคิดความเห็นที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

บทนำ

สิทธิการทำงาน สิทธิในการเลือกอาชีพและการทำงานอย่างเสรีเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนในสังคมที่รัฐธรรมนูญของหลายๆประเทศได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน และกำหนดให้ทุกคนได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน แต่ผู้ใช้สิทธิ์แต่ละคนจะมีคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life) ที่แตกต่างกันไป มีปัจจัยที่เป็นตัวแปรหลายๆด้าน เช่น อายุ เพศ วุฒิการศึกษา อาชีพ ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม องค์กรต่างๆสามารถกำหนดนโยบายเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีให้แก่พนักงานเพื่อเป็นแรงจูงใจในการ

ทำงานที่มีประสิทธิภาพได้เช่นกัน ดังที่ Walton (1974) ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าผู้บริหารให้ความสำคัญกับโครงการคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน ย่อมเป็นเครื่องรับประกันได้ว่าองค์กรจะได้รับการสนับสนุนการทำงานจากพนักงานอย่างแน่นอน และ Suttle (1997) ได้กล่าวว่า การที่จะปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานให้มีสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการมีบทบาททางธุรกิจ องค์กรจำเป็นต้องตรวจสอบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานอยู่ในระดับใด ถ้าคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับที่ดี ควรมีการพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป หากว่าอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าควรพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ 2543)

แนวคิดคุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life) ได้แพร่หลายในประเทศอุตสาหกรรมตั้งแต่ทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารที่มุ่งเน้นการสร้างสรรค์บรรยากาศที่จะทำให้พนักงานได้รับความพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้น โดยให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาสำคัญขององค์กรซึ่งจะมีผลกระทบต่อชีวิตการทำงานของพวกเขา รวมถึงการปรับปรุงการบริหารเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ โดยมีวิธีการปฏิบัติ เช่น

- 1) การจ่ายค่าตอบแทนที่ถูกต้องตามลักษณะงานและมีความยุติธรรม
- 2) การรักษาความปลอดภัยในการทำงานตามหลักการที่ถูกต้อง
- 3) การจัดการฝึกอบรมที่เป็นระบบประจำเพื่อให้พนักงานได้รับความรู้และการประยุกต์ใช้ทักษะใหม่ ๆ
- 4) การเอื้ออำนวยโอกาสแก่พนักงานให้มีการพัฒนาตนเองและความก้าวหน้าในอาชีพการงาน
- 5) การสร้างความสัมพันธ์และค่านิยมตลอดจนวัฒนธรรมองค์กรที่ดี
- 6) การเคารพและพิทักษ์ปกป้องสิทธิส่วนบุคคลของพนักงาน
- 7) การสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการด้านงานและไม่ใช่งาน (Work and Non-work Demands) ของพนักงาน
- 8) การสร้างความภาคภูมิใจและความจงรักภักดีของพนักงานที่มีต่องานและองค์กรที่ตนเองทำงานอยู่

จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง ถือเป็น ประตูสู่ภาคเหนือของประเทศไทย มีจำนวนประชากร 1,076,144 คน ประกอบอาชีพในภาคการเกษตร การประมง และการอุตสาหกรรม เป็นต้น มีโรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมด 1,293 โรงงาน

อุตสาหกรรมที่มีมากที่สุด คือ โรงสีข้าว คิดเป็นร้อยละ 28.16 อุตสาหกรรมอื่นๆที่รองลงมาจากโรงสีข้าว คือ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยเฉพาะการซ่อมเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร (ฐานข้อมูลท้องถิ่นจัดหัตถ์นครสวรรค์: ออนไลน์) โรงงานของบริษัทไทย-ไชน่า นันเฟอร์เมทัล อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ เป็น 1 ใน 6 โรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับใบอนุญาตหลอมตะกั่วในประเทศไทยและเป็นโรงงานเดียวที่สามารถผลิตตะกั่วบริสุทธิ์ โรงงานนี้ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2533 ตั้งอยู่ในอำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ปัจจุบันมีพนักงานประจำโรงงานทั้งหมด 125 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น มีที่อยู่อาศัยใกล้ๆ โรงงานภายในรัศมี 5-10 กิโลเมตร และทำงานตั้งแต่โรงงานก่อตั้งขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน มีพนักงานที่เป็นบิดาและบุตร หรือสามีภรรยาทำงานอยู่ด้วยกันในโรงงาน การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาขยายกิจการของโรงงานในแต่ละครั้งภายในระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ย่อมมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานและชีวิตประจำวันของพนักงาน ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าพนักงานของ บริษัท ไทย-ไชน่า นันเฟอร์เมทัล อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด มีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตการทำงานอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน นอกจากนี้เพื่อต้องการทราบสภาพปัญหาที่ประสบอยู่ในการทำงาน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

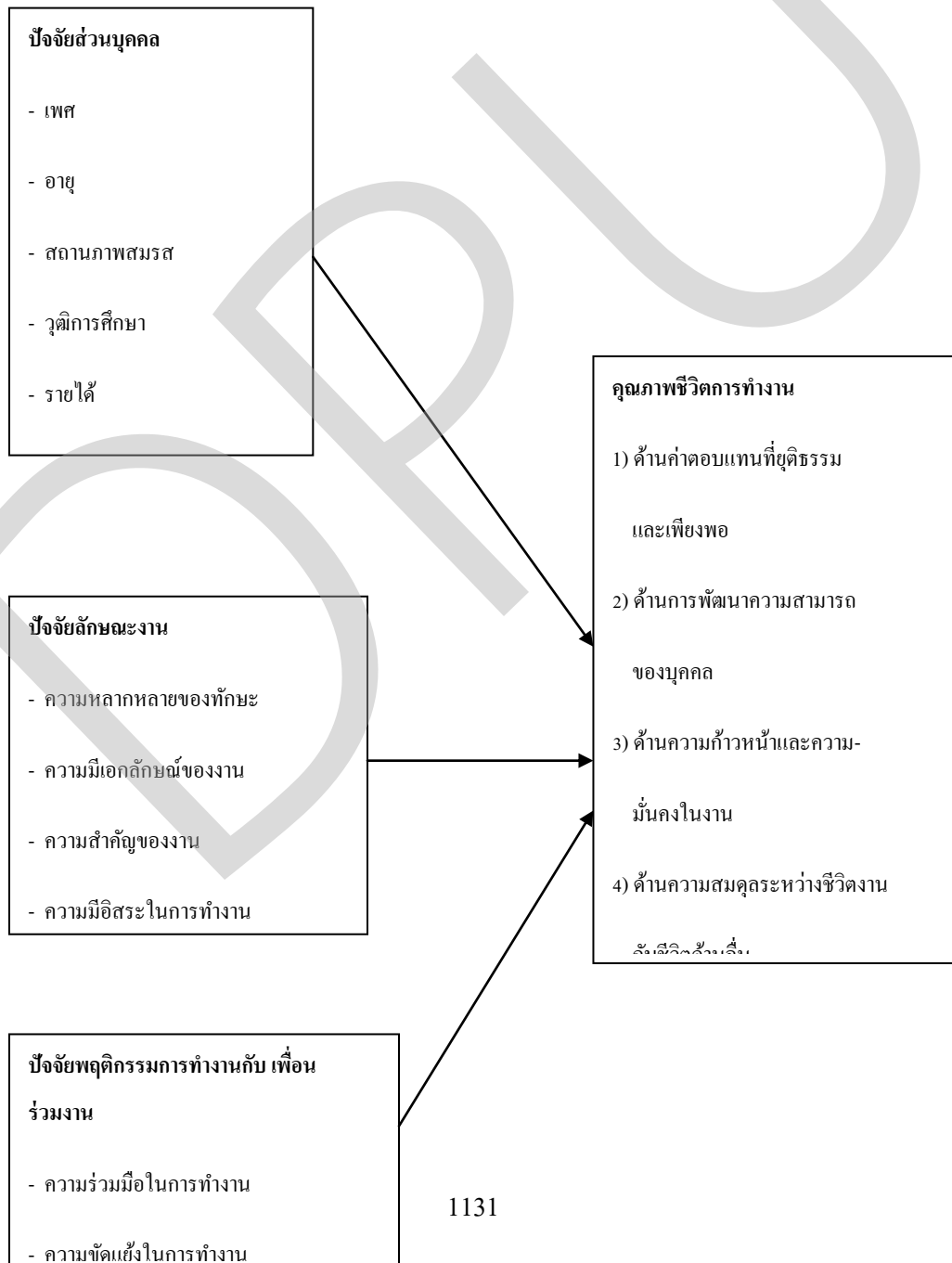
1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน โรงงานหลอมตะกั่ว
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน โรงงานหลอมตะกั่วในสภาพการณ์ปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน โรงงานหลอมตะกั่ว

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตพนักงาน โรงงานอุตสาหกรรมหลอมตะกั่ว” เป็นการทำวิจัยเฉพาะพนักงานของบริษัท ไทย-ไชน่า นันเฟอร์เมทัล อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ประจำโรงงานอำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ มีพนักงานประจำโรงงานจำนวน 125 คนเท่านั้น

ซึ่งในจำนวนดังกล่าวเป็นพนักงานประจำเฉพาะแผนกที่เกี่ยวข้องกับการผลิตโดยตรง ได้แก่ แผนกการจัดการวัตถุดิบ แผนกการหลอมเตาหยาบ แผนกการหลอมเตาละเอียดและแผนกการซ่อมบำรุงเท่านั้น โดย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีระยะเวลาการทำการวิจัยและการแจกแบบสอบถาม ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ.2553 จนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2553

กรอบแนวคิด

สมมุติฐานงานวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา รายได้ ระยะเวลาการทำงานในองค์กรและลักษณะสายงานในปัจจุบันทำให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยลักษณะงาน ได้แก่ ความหลากหลายของทักษะ ความมีเอกลักษณ์ของงาน ความสำคัญของงาน ความมีอิสระในการทำงานและข้อมูลย้อนกลับของงานทำให้พนักงานมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน
3. ปัจจัยเพื่อนร่วมงาน ได้แก่ ความร่วมมือในการทำงาน และความขัดแย้งในการทำงานของพนักงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความหลากหลายของทักษะ หมายถึง งานที่ต้องใช้ทักษะและความสามารถหลายด้าน ใช้ความรู้ในสาขาที่ได้เรียนมาอย่างเต็มที่ และเป็นงานที่ไม่จำเจ น่าเบื่อหน่าย เพื่อก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน

ความมีเอกลักษณ์ของงาน หมายถึง งานที่มีลักษณะเป็นวิชาชีพเฉพาะและเป็นระบบ กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ รูปแบบ กระบวนการและวิธีการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ความสำคัญของงาน หมายถึง ความสำคัญของงานที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนทั้งในและนอกองค์กร ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

ความมีอิสระในการทำงาน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน มีความเป็นอิสระในการใช้ดุลยพินิจของตนเอง สามารถที่จะตัดสินใจในการดำเนินงานได้ด้วยตนเอง และทำงานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์

ข้อมูลย้อนกลับของงาน หมายถึง การที่ให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับทราบถึงข้อมูลโดยตรง และชัดเจนของผลลัพธ์ที่ได้ปฏิบัติงานไปแล้วว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ รวมทั้งความรู้สึกของเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่มีต่อการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานนั้น

ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม หมายถึง ค่าตอบแทนที่ได้รับจากการปฏิบัติงานนั้น ๆ จะต้องมีความพอเพียงในการดำรงชีวิตตามมาตรฐานการครองชีพที่สมเหตุสมผลใน

สังคมนั้น ๆ สำหรับค่าตอบแทนที่มีความยุติธรรมก็เกิดจากการเปรียบเทียบค่าตอบแทนจากการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ และความรับผิดชอบที่คล้ายคลึงกัน หรือเปรียบเทียบจากผลการปฏิบัติงานที่เท่าเทียมกัน

การพัฒนาความสามารถของบุคคล หมายถึง โอกาสในการพัฒนาและการใช้ความสามารถของพนักงานในการปฏิบัติงานตามทักษะและความรู้ที่มี ซึ่งจะทำให้พนักงานรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เช่น มีการจัดอบรม หรือสนับสนุนให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ รวมถึงการให้โอกาสในการศึกษาต่อ

ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน หมายถึง การให้โอกาสพนักงานได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ได้รับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งตามความสามารถ ความตั้งใจในการทำงาน รวมทั้งมีหลักประกันในความมั่นคงของอาชีพ

ความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น หมายถึง การกำหนดเวลาให้เป็นสัดส่วนที่เหมาะสมสำหรับงาน ครอบครัว สังคมและตนเอง เช่น การพักผ่อน การอบรมสั่งสอน หรือแก้ปัญหาสำหรับสมาชิกในครอบครัว อันจะทำให้ไม่เกิดปัญหาในชีวิตครอบครัวและการทำงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน โรงงานหลอมตะกั่ว บริษัท ไทย-ไชน่า นันเฟอร์เมทัล อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน โรงงานหลอมตะกั่วบริษัท ไทย-ไชน่า นันเฟอร์เมทัล อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด
3. เพื่อนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน โรงงานหลอมตะกั่วบริษัท ไทย-ไชน่า นันเฟอร์เมทัล อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน โรงงานหลอมตะกั่ว บริษัท ไทย-ไชน่า นันเฟอร์เมทัล อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน โรงงานหลอมตะกั่ว ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน โรงงาน

หลอมตะกั่วในสภาวะการณ์ปัจจุบันและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานโรงงานหลอมตะกั่ว กลุ่มตัวอย่างได้แก่พนักงานประจำฝ่ายการผลิตจำนวน 125 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. พนักงานเพศชายมีจำนวนมากกว่าพนักงานเพศหญิง โดยคิดเป็นร้อยละ 83.3 มีอายุในช่วงระหว่าง 31-35 ปี ร้อยละ 35.2 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 76.9 การศึกษาชั้นสูงสุดส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่ามัธยม ร้อยละ 63.9 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 8,001-10,000 บาท ร้อยละ 44.4 มีระยะเวลาในการทำงานในบริษัท ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ร้อยละ 66.7 และส่วนใหญ่เป็นพนักงานประจำ ได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวัน ร้อยละ 47.2

2. พนักงานมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อลักษณะงานในภาพรวมปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อก็พบว่าข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ข้อมูลย้อนกลับของงาน ท่านได้รับทราบผลการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาในรอบปีของการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ในทางกลับกันข้อที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ความหลากหลายของทักษะ งานที่ท่านทำเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะและความสามารถหลายด้าน อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

3. พนักงานมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อก็พบว่าข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ หน่วยงานของท่านมีการชิงดีชิงเด่น และซุบซิบนินทาว่าร้ายกันเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง ในทางกลับกันข้อที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ เพื่อนร่วมงานมีส่วนสนับสนุนให้ท่านประสบความสำเร็จในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

4. พนักงานมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม มีการแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ในทางกลับกันด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

5. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงานตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา รายได้ ระยะเวลาการทำงาน ในองค์กรและลักษณะสายงานในปัจจุบัน สรุปว่า เพศ สถานภาพและลักษณะสายงาน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานกับปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน พบว่า อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวก ($r = .191, .274, .210$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 เพศ ระยะเวลาการทำงาน มีความสัมพันธ์ในทางลบ ($r = -.325, -.206$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

ตารางที่ 8-1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ระหว่างความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานกับปัจจัยส่วนบุคคล ของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r)				
	ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงาน				
	ค่าตอบแทน	การพัฒนาความสามารถ	ความก้าวหน้า และ มั่นคง	ความสมดุลระหว่างงานกับด้านอื่น	รวม
เพศ	-.237(*)	-.179	-.012	-.388(**)	-.325(**)
อายุ	-.056	.305(**)	.337(**)	-.224(*)	.191(*)
สถานภาพสมรส	.048	.282(**)	.336(**)	-.099	.274(**)
วุฒិการศึกษา	.337(**)	.000	-.171	.351(**)	.210(*)
รายได้	.084	.092	-.147	.447(**)	.145
ระยะเวลาการทำงาน	-.414(**)	-.023	.187	-.171	-.206(*)
ลักษณะสายงานปัจจุบัน	.595(**)	-.250(**)	-.325(**)	-.244(*)	.013

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานกับปัจจัยลักษณะงานของพนักงานพบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวก ($r = .239$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาลักษณะงานในรายชื่อ พบว่าความหลากหลายของทักษะงานและความมีเอกลักษณ์ของงานมีความสัมพันธ์ของความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในทางบวก ($r = .374, .250$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 8-2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ระหว่างความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานกับปัจจัยลักษณะงาน ของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยลักษณะงาน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r)				
	ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงาน				
	ค่าตอบแทน ๆ	การพัฒนา ความสามารถ ๆ	ความก้าวหน้า และ มั่นคงๆ	ความสมดุล ระหว่างงาน กับ ด้านอื่น	รวม
ความหลากหลายของทักษะ	-.135	.375(**)	.280(**)	.482(**)	.347(**)
ความมีเอกลักษณ์ของงาน	-.253(**)	.320(**)	.308(**)	.412(**)	.250(**)
ความสำคัญของงาน	-.021	-.115	.045	.123	-.007
ความมีอิสระในการทำงาน	-.125	.271(**)	.087	.116	.118
ข้อมูลย้อนกลับของงาน	-.314(**)	.087	.070	.024	-.101
รวม	-.376(**)	.407(**)	.322(**)	.466(**)	.239(*)

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 * ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานกับปัจจัยพฤติกรรมการทำงานกับเพื่อนร่วมงานของพนักงานพบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวก ($r = .568$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาลักษณะงานในรายชื่อ พบว่าปัจจัยพฤติกรรมการทำงานกับเพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์ของความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในทางบวก ($r = .378, .458, .431, .602$) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 8-3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r) ระหว่างความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงานกับปัจจัยพฤติกรรมการทำงานกับเพื่อนร่วมงานของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยพฤติกรรมการทำงานกับเพื่อนร่วมงาน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (r)				
	ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงาน				
	ค่าตอบแทน	การพัฒนาความสามารถ	ความก้าวหน้าและมั่นคง	ความสมดุลระหว่างงานกับด้านอื่น	รวม
เพื่อนร่วมงานยอมรับความรู้ความสามารถของท่าน	-.076	.287(**)	.660(**)	-.010	.378(**)
เพื่อนร่วมงานมีส่วนสนับสนุนให้ท่านประสบความสำเร็จ	-.018	.315(**)	.389(**)	.562(**)	.458(**)
ในการปฏิบัติงานเพื่อนร่วมงานรับฟังความคิดเห็นของท่าน	.106	.226(*)	.430(**)	.283(**)	.431(**)
หน่วยงานของท่านมีการชิงดีชิงเด่นและชูปชบนิินทาว่าร้ายกัน	.188	.301(**)	.636(**)	.274(**)	.602(**)
รวม	.054	.347(**)	.647(**)	.339(**)	.568(**)

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

1. จากข้อค้นที่ว่าพนักงานมีระดับความคิดความเห็นที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม มีการแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ในทางกลับกัน

ด้านที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าพนักงานของบริษัทฯ มีความต้องการด้านสมดุลระหว่างชีวิตงานกับชีวิตด้านอื่น เมื่อพิจารณาในเรื่องของความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลพบว่ามี ความสอดคล้องกับข้อมูลที่พบว่าพนักงานส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ซึ่งก็เป็นปัจจัยพื้นฐาน ที่ ซึ่งตรงกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ในลำดับขั้นของ ความต้องการทางสังคม (Social Needs) นั่นคือ คนเราเมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการงานแล้ว คนเราจะต้อง ความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ต้องการเพื่อน การมีโอกาสนำเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่น ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม หากต้องการปรับปรุงคุณภาพชีวิต เช่น เพิ่มวันลา 1 วัน เป็นวันลาพิเศษนอกเหนือจากวันหยุดพักผ่อนและวันหยุดนักขัตฤกษ์

ส่วนด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ถึงแม้ว่าข้อมูลจะมีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด แต่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าแรงขั้นต่ำแล้วบริษัทฯ ให้ค่าแรงภายใต้ กฎหมายแรงงานกำหนด ดังนั้นจึงสรุปไม่ได้ว่าพนักงานไม่พอใจบริษัทฯ อาจจะพอใจ ค่าแรงขั้นต่ำของกฎหมายแรงงานมากกว่า

2. พนักงานมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อลักษณะงานในภาพรวมปานกลาง เมื่อพิจารณา รายชื่อก็พบว่าข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด คือ **ข้อมูลย้อนกลับของงาน** ท่านได้รับทราบ ผลการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาในรอบปีของการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ในทาง กลับกันข้อที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ **ความหลากหลายของทักษะ** งานที่ท่านทำเป็นงาน ที่ต้องใช้ทักษะและความสามารถหลายด้าน อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

จากข้อมูลนี้อภิปรายผลได้ว่าพนักงานของบริษัทฯ มีความต้องการสอดคล้องกับ ทฤษฎีของมาสโลว์ในเรื่อง ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem Needs) เมื่อความต้องการ ทางสังคมได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มี ความภูมิใจและสร้างการนับถือตนเอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจใน ตัวเองแลเกียรติยศ ความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ท้าทาย ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน โอกาสแห่งความก้าวหน้าในงาน อาชีพ เป็นต้น ซึ่งบริษัทฯ ในส่วนของทรัพยากรบุคคล (Human Resource หรือ HR) คงต้องมา พิจารณาที่จะสร้างแรงจูงใจ เพิ่มขวัญและกำลังใจให้กับพนักงาน โดยตอบสนองให้ตรงกับ

ความต้องการของพนักงาน พิจารณาจาก การต้องการความหลากหลายของทักษะงาน เป็นแรงจูงใจที่ไม่ใช้เงินน่าจะตอบสนองได้ไม่ยากนัก

3. พนักงานมีระดับความคิดความคิดเห็นที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อก็พบว่าข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุด คือ หน่วยงานของท่านมีการชิงดีชิงเด่น และซุบซิบนินทาว่าร้ายกันเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง ในทางกลับกันข้อที่มีระดับความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ เพื่อนร่วมงานมีส่วนสนับสนุนให้ท่านประสบความสำเร็จในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

จากข้อมูลนี้ บ่งบอกถึงการมีปัญหาในการทำงานหรือมีข้อขัดแย้งในการทำงานสูงพอสมควร แผนกทรัพยากรบุคคล (HR) คงต้องเข้าไปมีส่วนละลายพฤติกรรมให้พนักงานมีส่วนร่วมและมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน

ระหว่างการสำรวจเพื่อการจัดทำงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้พูดคุยกับพนักงานของบริษัท ฯ และจากความคิดของพนักงานเหล่านี้พบว่า ฝ่ายบริหารของบริษัท ฯ สามารถช่วยให้พนักงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานดีขึ้นได้ โดยเพียงปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณการทำงานบางรายการ เช่น การติดตั้งเครื่องโทรทัศน์ในห้องพักพนักงาน การจัดสร้างบริเวณที่จอดรถจักรยานยนต์ให้มีหลังคากันแดดกันฝนได้ การติดตั้งตาข่ายเหล็กกั้นรถในคลังสินค้าเพื่อลดปริมาณงานทำความสะอาดจากมูลนก และการกำหนดเส้นทางเดินรถภายในโรงงาน ให้เป็นระเบียบที่ชัดเจนเพื่อลดความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุจากรถยนต์ภายในโรงงาน เป็นต้น จึงขอเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดมาตรการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงาน

**The Statuses and the Future of Higher Education Cooperation
between China and ASEAN**

Qiu Qingxia

Abstract

Accompanied by the rapid development of economic cooperation between China and ASEAN, higher education cooperation wins a more and more important role for the healthy environment and daily growing tendency. Higher education cooperation between China and ASEAN welcomes great opportunities and challenges at the same time. In the new era, there are four key aspects to fulfill higher education cooperation, that is, firstly to implement bilateral agreements, secondly to perfect cooperation mechanism, thirdly to improve cooperation concept, fourthly to enhance practical cooperation.

Key words

China, ASEAN, Higher education cooperation

1. Background of higher education cooperation between China and ASEAN

1.1 The development of political relations between China and ASEAN

Over the past 20 years, with the care of leaders of the two sides and the support of people from all walks of life, China and ASEAN have embarked on a path of cooperation based on good neighborliness, friendship and mutual benefit. The two sides have strengthened political mutual trust and elevated the status of their relationship from dialogue partnership to strategic partnership. China and all the ASEAN countries established diplomatic relations in 1991. The recent years have witnessed the rapid development in the relationship of friendly cooperation between China and ASEAN, which has kept a good momentum.

In July 1991, Qian Qichen, Chinese Foreign Minister was invited as a guest of the host country to attend the Post Ministerial Meeting (PMC) for the first time. In 1996, the status of China as a consultative dialogue partner of ASEAN was elevated to a full dialogue partner. In December 1997, President Jiang Zemin and ASEAN leaders held their first summit and issued a joint statement, in which they announced their decision to establish a 21st century-oriented partnership of good neighborliness and mutual trust between China and ASEAN. The joint statement charts the future course and sets a framework for the all-round and in-depth development of relations between the two sides. Later on, China and the ASEAN countries issued the action plans of the 21st century-oriented cooperation and hopes to further develop the future relationship of mutual benefit and cooperation with all the ASEAN member countries.

On country to country level, the exchange of high-level contacts between China and ASEAN has been frequent and the dialogue and cooperation on various fields have developed in full scale. President Jiang Zemin paid the state visits to Cambodia, the Laos and Brunei in 2000. In 2001, President Jiang Zemin and other leaders of China government visited Myanmar, Cambodia, Brunei, Thailand, Indonesia, Singapore and Vietnam. Malaysian Prime Minister Dato' Seri Dr. Mahathir, supreme head of state Sultan Salahuddin Abdul Aziz Shah, Singaporean President S.R.Nathan, Senior Minister Lee Kuan Yew, Prime Minister Goh Chok Tong, Nong Duc Manh, General Secretary of the Central Committee of the Communist Party of Vietnam, Philippine President Arroyo, Thai Prime Minister Thaksin Shinawatra, Sultan Haji Hassanah Bolkiah of Brunei, and Vietnamese Prime Minister Phan Van Khai visited China and attended APEC meetings in succession.

ASEAN is an extremely active regional organization which has exerted unique influences in the affairs of this region. In recent years, China and ASEAN have supported each other and established good relationship in jointly defending the interests of developing countries at APEC, the informal summit (of East Asia), the ASEAN Regional Forum (ARF), the Asian-Europe Meeting (ASEM), the United Nations as well as other international and regional organizations and conferences, which has played an active role in promoting mutual

understanding and trust, safeguarding regional peace and development among countries in this region. The comprehensive cooperation between China and ASEAN has not only given a strong boost to their economic and social development and brought tangible benefits to their peoples, but also made an important contribution to the peace, stability and prosperity of region. So the development of political relations between China and ASEAN is a important base for their education cooperation.

1.2 The rapid development of economic cooperation lays a solid foundation for higher education cooperation.

Since China has established diplomatic relations with all of the ten countries of ASEAN in 1991, economic cooperation expands in the fields of agriculture and water conservation, human resource development, finance, travel, transportation, communication, energy and so on. The leaders of both China and ASEAN Member States (AMS) signed the Framework Agreement on China-ASEAN Comprehensive Economic Cooperation at the sixth China-ASEAN Summit in November 2002. In November 2004, China Premier, Wen Jiabao, and leaders of AMS witnessed the signing of the Agreement on Trade in Goods of the China-ASEAN FTA which entered into force in July 2005. In July 2007, the two parties signed the Agreement on Trade in Services, which entered into effect in July of the same year. In August 2009, the two parties the Agreement on Investment. The establishment of China-ASEAN free trade area enhances the close economic and trade relations between the two parties, and also contributes to the economic development of Asia and the world at large. Especially after the preparation of establishment of China-ASEAN Free Trade Area (CAFTA) in 2000, cooperation between China and ASEAN develop rapidly and become diversified. All of the international cooperation insists the principle of advantages-complementing, mutual benefit and reciprocity. ASEAN countries continue to enlarge the scale of investment in China and enlarge areas gradually from the coastal region in the east to the central and west region. At the same time, China also invests in ASEAN. The bilateral economic cooperation gains great achievements and the trade volume keeps increasing by 20 % per year. The trade volume is 7.96 billion dollars in 1991, over 100 billion in 2004, over

200 billion in 2007 , over 300 billion in 2010 and 292.776 billion in 2010. The bilateral trade has grown 37 times in the past twenty years; the trade volume takes 9.1% of the total foreign tradeⁱ. China's General Administration of Customs' reported bilateral trade and economic volume (10th, January 2012) is 362.85 billion dollar and 23.9% growth. Among it, China's exports to ASEAN reaches 170.08 billion and 23.1% growth, ASEAN to China's exports reaches 192.77 billion and 24.6% growth. ASEAN has become China's third largest trading partner, the fourth largest export market and the third largest source of imports. It is estimated that by 2015 the total trade volume will reach 500 billion dollarsⁱⁱ.

The economic cooperation with ASEAN is the most practically significant, the fastest growing and the most effective one in all of the regional economic cooperation China participates. Under the framework of CAFTA, the regional economic cooperation steps into a new era with the great achievement and perfection. The success of economic cooperation lays a solid foundation for bilateral cooperation in cultural exchange, higher education, human resource training and so on.

1.3 The demand of sustainable development offers a unique role for higher education cooperation.

CAFTA has been formally built up in 1st, January 2010. It means that the area made up with China and the ten countries of ASEAN has walked in "zero-tariff time". The area involves 6,000 billion dollars GDP and 4,500 billion dollars trade volumeⁱⁱⁱ. The new era calls for higher-quality in higher education cooperation. Chinese government regards the exchanges as being particularly significant at the moment, as China and ASEAN member countries collectively make up one of the world's most dynamic economics. These regions will need to find new engines for future development after achieving rapid economic expansion over the last 20 years, according to Mr. Liu Jinghui, secretary-general of the China Scholarship Council. "Competition in the age of globalization can be reduced to a competition of talent. Increased international student exchanges represent a general trend." Liu Jinghui said. It definitely requires wider and further cooperation. On one hand, China and ASEAN are in an urgent need of specialized talents who knows economy and culture of the

two sides well. On the other hand, regional integration needs the construction of cross cultural identity to improve economic exchange and cooperation development. Enjoying neighborhood and sharing cultural similarities, China and ASEAN countries are all developing nations and have complementary advantages in education resources. Bilateral cooperation boasts significant potentials in the field of student abroad cultivations, language teaching, and joint ventures of education, scientific research cooperation, vocational training, and educational informatizationiv.

2. The Status quo of higher education cooperation between China and ASEAN

Mr. Liu Baoli (deputy director, department of international cooperation and exchanges, China's Ministry of Education) concluded the status quo of higher education cooperation between China and ASEAN as keynote speech at the China and ASEAN University International Forum in 17th, August 2011^v.

2.1 The deepening of strategic partnership in education cooperation

China and ASEAN has promoted strategic common sense, reinforced mutual trust, deepened education cooperation, and produced the effect of radiation. The area has its own platform and specialty in bilateral education exchange. All of these witness the deepening of strategic partnership in education cooperation. Untill now, China has signed agreements on educational exchange with Singapore, Malaysia, Vietnam, Brunei, Burma, Laos, Cambodia and Philippines; and also signed the higher education degree mutual recognition agreements with Malaysia and Thailand. All of these agreements offer political, legal and mechanism support and protection for the bilateral educational exchange and cooperation.

2.2 The strong ASEAN fever and China fever in teenagers

According to the conclusion of Mr. Liu Baoli, the number of Chinese students studying in ASEAN countries increases from 68,510 in year 2008 to 82,431 in year 2010 and reaches an average annual increase of 6,960; and the number of ASEAN students studying in China increases from 34,735 in year 2008 to 49,580 in year 2010 and reaches an average annual increase of 7,420. The number of Chinese students studying in ASEAN countries is almost 90,000 and the number of ASEAN students studying in China is over 50,000 in the mid of

year 2011. China annually invites a thousand ASEAN students to participate “China-ASEAN Youth Camp” and “Chinese Bridge ASEAN Student Summer Camp”. China also sends teenage students to ASEAN for exchange activities. The students’ coming and going gradually becomes the main channel of communication. “More and more youngsters in China and ASEAN are learning about each others’ languages, culture and history.” Said Liu.

2.3 The all-dimensional, multi-tiered and wide-ranging exchange and cooperation adhering to the "equality and mutual benefit, win-win" principle

Based on bilateral meetings, multilateral meetings and exchange visits, universities in the area have reached cooperative consensus and signed a group of cooperation agreements. In the last three years, 1,200 persons from more than 100 China and ASEAN universities have participated activities of “China-ASEAN Education Week”. During the Week, 31 ASEAN universities and 47 Chinese universities have signed 135 agreements, 4 ASEAN universities have signed 2 agreements with each other. The exchange and cooperation between universities in China and ASEAN become more close and practical. China’s Ministry of Education (MOE) has drawn up mid- and long-term development plans for international student education and set up “**Double Hundred Thousand Student Mobility Program**” as the target number of foreign students, that is, 100,000 ASEAN students will study in China and 100,000 Chinese students will study in ASEAN countries in 2020. It is planned that the number of international students would reach 500,000 in 2020 and scholarship would take a percentage of 10. China also initiates “**The Ten Thousands of Youth Exchange Program**”, which will invite 10,000 scholars, young teachers and students to hold cultural exchange programs in China in the next ten years^{vi}.

2.4 The increasingly active and dynamic bilateral language teaching and non-governmental exchange

Chinese universities have opened major courses for all the ASEAN countries’ languages. China has sent 5,062 volunteer Chinese language teachers and has provided Chinese training opportunities for almost 100,000 ASEAN teachers. China has establishes 35

Confucius Institutes and Confucius Classrooms, cultivated 70,000 students. Besides all of these, non-governmental exchange also doubles with the increasingly active cross-border travel, trade communication and settlers exchanges. It is revealed that more than 10 million persons have taken part in all kinds of exchanges between China and ASEAN in year 2010. The estimated number is 10 times more than 20 years ago (Liu Baoli, 2011).

China's Ministry of Education has planned to turn China into Asia's most popular destination for overseas students. Chinese government provides ASEAN with more and more opportunities of scholarship. The measure guarantees international students good living and learning condition. Meanwhile, universities in China and ASEAN adjust teaching content to make sure students familiar with the area's politics, culture, economy and customs; apply joint-venture of education, mutual recognition of credit diploma and degree as the running mechanism; carry out measures such as increasing international exchanges in academic research and teaching; enhance educational goal to the cultivation of talents who are familiar with international rules and internationally competitive. In the future, Liu said that China will continue to facilitate mutual diploma recognition programs with ASEAN member countries and establish an overseas study foundation to encourage more students to study abroad.

3. Suggestions about further cooperation in the future

Compared with the development of economic cooperation, the development of higher education cooperation between China and ASEAN is somewhat backward. On a positive side, it means a lot of potentials for the deepening of cooperation and upgraded educational internationalization.

3.1 The practical implementation of agreements and perfection of cooperative mechanism

The annual "China-ASEAN Education Week" has become the most influence in current higher education cooperation mechanism since the first time in 2008. Hundreds of education-related organizations and universities take part in the activity, participate the university presidents' forum, the international conference on educational administration, and youth

camps during the time. A huge array of agreements has been signed during the four education week. The first China-ASEAN's round-table of minister of education adopted Guiyang Statement in August 2010. The round-table, as the highest leveled meeting in China-ASEAN education cooperation, marks a new phase of cooperation.

Regional education integration usually means the set up of conventions, regulations and codes that every member nation could follow up. Taking European Union as an example, there are decision-making rules for EU, execution rules for member nations and operation rules for schools and universities, and all of these rules make up an effective mechanism. Governments and education organizations should practice and guarantee the bilateral education cooperation agreements, that is, to help students for visa, mutual recognition of credit, diploma and degree. Higher education cooperation calls for convenience for more and further investment and joint-ventures between China and ASEAN. According to the Regulation of the People's Republic of China on Chinese-foreign Cooperative Education and Notice of the Ministry of Education on Further Regulating Sino-Foreign Cooperation in Running Schools 2007, it is urgent to normalize Chinese-Foreign cooperative projects, reduce low-grade repetition in running schools, clarify cooperation system, set up a series of well-organized and responsibility explicated operation rules, improve related laws and regulations, establish mechanism for teaching quality assurance and supervision, and implement the cooperation agreements.

3.2 The improvement and practice of cooperation

There are problems in the education cooperation and the implementation. The implementation of cooperation agreements between China and ASEAN concerns problems and improvements as listed below:

- 1) Chinese universities' internationalization is under developed for its vulnerable structure and function and shortage of professionals. In order to form an effective mechanism, universities should strengthen internal management in connection with systematic work of internalization.

2) Rules and regulations in China need to be improved. The improvement is urgent, in detail, rules and regulations about foreign students' enrollment management system, management of going abroad and visa, management of foreign students' study and life, foreign students' identity management system, foreign students' counselor system, scholarship selection system.

3) Chinese universities' hardware facilities for internationalization are hard to meet the development needs. Presently Chinese universities lack enough specific accommodations, classrooms and offices for foreign students, foreign teachers and international teachers training.

4) Currently it's difficult for foreign students to take practical trainings and ideal jobs, and to enjoy convenience of visa transition when they graduate. It's important to provide equal opportunities for studying and working abroad so that cultivation of international talents could be fully completed.

3.3 The promotion of cooperative idea and the establishment of international academic atmosphere

According to the report Twenty-First Century Education Committee submitted to United National Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) in 1996, and the speeches China's former President, Jiang Zemin made in 1998, the four basic functions of a international-recognized university are: training specialized professionals, developing science, technology and culture, serving the society, and facilitating international cooperation. It's common for Chinese universities to take international cooperation as one of the key functions. Most universities, especially those which have geographic advantages in Guangxi Province and Yunnan Province, have taken the cooperation with ASEAN as an important developing strategy. The construction and development of free trade zone require compound talents with good knowledge of China and ASEAN's culture, languages, economy and trade. Higher education in Singapore, Malaysia, Thailand and Philippine has grown rapidly with economy after WW II. Through cooperation with American, British, French and Australian famous universities, these nations' course of economics and management

experiences sustainable growth by acquiring the popular theory, technical support and teaching skills.

The widening and deepening of education cooperation between China and ASEAN demands universities to establish the concept of open education, to review the training objectives and adjust the training programs, promote international cooperation and exchange, to expand market and resource, to open the local market for more foreign students, to use global education resource, to cultivate internationally communicative and competitive talents in the light of international standards. Some cooperative agreements between bilateral universities haven't been substantively implemented. It attracts more attention to forms such as signing agreements, seizing cooperation resource, and pursuing fame than to detailed measures of cooperation. Universities with substantive implemented cooperative agreements still face problems such as weakness in the awareness of internationalization, obstacles in cross-cultural exchange and communication.

It's fundamental for the implementation of agreements and cultivation of international talents to raise the consciousness, change concepts, attract resources, expand students' scale and areas of cooperation, foster international atmosphere, strengthen exchange.

In conclusion, the close geographical relationship and the strengths of China-ASEAN link in terms of economy and politics offers a bright prospect for educational cooperation and exchanges between two sides. In order to promote the cooperation in education between ASEAN and China, there will be more project aims at setting up a platform for cooperation and exchanges to enhance the mutual understanding and communication among the youth, to deepen the intercollegiate cooperation, and hence to push forward the common development of economy and culture among China and ASEAN countries.

References

- 1 Liu Xinsheng . China - ASEAN dialogue relations, the 20th anniversary: retrospect and Prospect. Around Southeast Asia , 2012 (2)
- 1 China-ASEAN bilateral trade value increased by 23.9% . People's daily overseas edition.2012.01.16. (2)
- 1 Wang Shilu. China - ASEAN dialogue relations 20 years of experience. Around Southeast Asia.2011 (11)
- 1 Liu zhi. Status and prospects of the China - ASEAN cooperation in higher education , Thinking. 2010(4)
- 1 Extracted from the speech of Mr. LiuBaoli in China - ASEAN University International Exchange Forum. (Deputy Director of the Department of International Cooperation and Exchanges Pedestal of the Ministry of Education) , www.people.com.cn , 2011.08.18
- 1 Gao Weinong , He Meiyong . China - ASEAN higher education exchanges and cooperation in the new development. Around Southeast Asia . 2011 (7)

**FACTORS INFLUENCING PRODUCT AWARENESS OF SHOWER TOILET
CONSUMERS IN BANGKOK**

Patchalit Wattanachat

Abstract

The shower toilet, the premium product in the sanitary ware industry, has a high level of consumer awareness in international markets. Product acceptance and growth rate are evident in several leading countries in the world e.g. the U.S.A. Similarly, in Japan the shower toilet has been widely used by household consumers, and in hotels and public toilets. Nevertheless, the consumer awareness and usage experience of shower toilets in Thailand seem to be limited. Academic and practical studies addressing this issue are also lacking. This signifies the need to conduct the current study.

This study used a questionnaire to collect data from 400 respondents who live in premium condominiums nearby the BTS/MRT stations in Bangkok. Descriptive statistics and Chi-square (χ^2 -test) were adopted to analyze the data. It was found that respondents have a high level of awareness toward shower toilets in terms of brand recognition, brand trustworthiness, functional benefits, and distribution channels. However, there remains a low level of product experience. Moreover, Integrated Marketing Communications (IMC) tools such as advertising, public relations and word of mouth were found to help in creating consumer awareness toward shower toilets. The results also revealed that consumers who are concerned about ecological issues seemed to be aware of shower toilets and have usage experience. They have the greatest awareness on the functional benefits of shower toilets. Overall, there is room to raise and enhance consumer awareness of shower toilets in Thailand. The findings of this study could help to extend current knowledge in the relevant literature; serve as a guideline to develop appropriate marketing communication strategies for

shower toilet sellers to enhance consumer awareness, which may lead to purchase; and to serve as a reference for future studies.

Introduction and Investigating Constructs

Shower toilet, what it is and how interesting it is. Some people probably pop up these questions in their mind. Shower toilet had been introduced to the public since 1957 by Hans Maurer of Switzerland. Shower toilet is a combination of a toilet and a toilet seat bidet, all in one unit. The logical progression for the bidet was to be able to wash oneself without having to use toilet paper or get up off of the toilet. This created an entirely new shift in bidet thinking, allowing people to save a great deal of money on toilet paper while maintaining the same level of cleanliness as a standalone bidet (ReviewBidets.com, 2008). Nowadays, the features of shower toilet were developed far apart from the beginning period. Many of functions are implemented into the machine such the dryer, lady bidet, self-cleaned, temperature controlled seat, deodorizer, and else. Shower toilet was counted as a new comer in a sanitary ware market.

There is a significant growth either domestic (Thailand) or International markets. One of the factor effects to the growth of sanitary market is the expansion in the real estate segment. According to the Manufacturing Production Index (MPI), the percentage of production and selling in the sanitary ware section is increased 24.2% and 15.4% in November 2010, due to the higher demands and expanding trend of the real estate segment (The Office of Industrial Economics, 2010). As the evidence from international perspective such the sanitary ware market in China, Frbiz (VerticalNews.com) reports that in the first half of 2010, China's investment in real estate has been 19.7 trillion RMB; a year-on-year increase of 38.1%. Commodity residential investment reached 13.6 trillion RMB, a year-on-year increase of 34.4%, accounting for the proportion of investment in real estate, 69.3%. With the real estate market constantly booming, the related hardware and building materials, water heating and sanitary ware market prospects are good. Sanitary appliances are a common necessity of life; however, nowadays, sanitary ware products have moved from simply function-oriented to design and creativity-oriented. Consumers can find a plethora of

options to choose and buy and can also enjoy considerate service and convenient development (Frbiz, 2010).

Due to the comfortably and hygienically of Shower Toilet, the customers are perceived and accepted the use of Shower Toilet. For an example in Japan, shower toilets were installed almost into the private and public places. The spreading of influence from the east world such Japan and Korea, are in sigh of Thai who perceived the information from social network and internet. The trend of modern lifestyle changed in Thai society especially for people who live in the city. One of the aspects of modern life style is the emerging of new mass transit transportation, BTS (Bangkok mass transit system) and MRT (Mass rapid transit). The emerging of these transit systems also stimulate the emerging of new condominiums along the routes. In summary, the new modern life styles of people tend to focus on the modernized issues which concern with convenient, speedy life, luxurious, classy and styles. The other trend that could supports the increasing the use of the shower toilet is the emerging of an illness from the dirt and germs. People are more concerning about the hygienic issues. The friendly environment is also the issue that customer mentioned. Due to the washing system embed in the shower toilet, there are decreasing the use of toilet rolls which is used by the traditional toilet.

Product Awareness and Its Influencing Factors

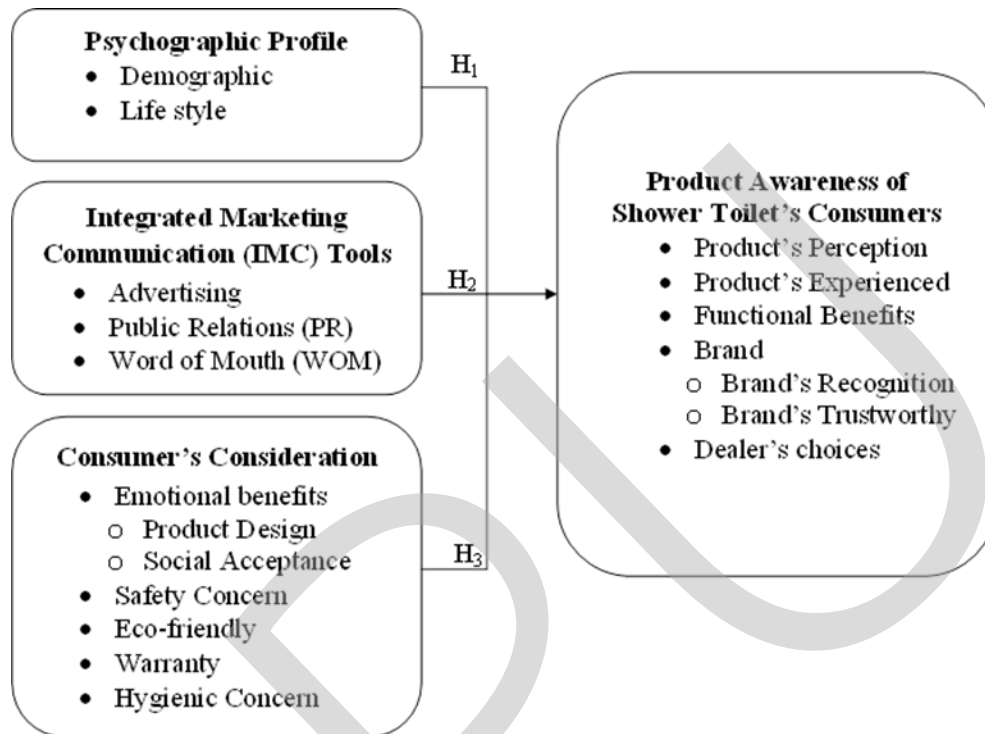
In Thailand, there is a very exclusive channel of the shower toilet. It has never seen in the typical distribution channel or even within the company website or any publications. It is very interesting in this topic area because there are several movements in the shower toilet's market in Asia-Pacific. For an example, INAX one of the leader in sanitary ware especially the shower toilet, expands the business into international markets both east continent and west continent side. This signifies the need to study the consumer awareness of shower toilet in Thailand market. Probably, this is an opportunity to do marketing on shower toilet line after analyzing the results of the study.

The literature suggests possible influencing factors on product awareness of consumers. For example, psychographic factor which is the science of using psychology and

demographics to better understand consumers. In psychographic segmentation is divided into different basis of psychological/personality traits, lifestyle, or values. Demographic is the term of marketing segmentation which is composed of the basis variables such as age, family size, family life cycle, gender, income, occupation, education, religion, race, generation, nationality, and social class (Kotler & Keller, 2009). Seller's use of Integrated Marketing Communication (IMC tools) could also help raise or enhance consumer awareness on the products (Pickton & Broderic, 2005; Kotler & Keller, 2009). Word of Mouth (WOM) communication which messages are transmitted from the sender to many receivers, opinion leaders and other reference group members may have an influence on product awareness of consumers. This includes WOM through social networks such as Twitter and Facebook have become an important force in both business-to-consumers and business-to-business marketing. A key aspect of social networks is word of mouth and the number of nature of conversations and communications between different parties. Well-known social networks in Thailand are Facebook, Twitter, MSN, Google Talk, and Hi5 (BrandAge, 2011). Lastly, the consumer's considerations toward the product. For example, consumers may consider the design, social acceptance, safety concern, eco-friendly, warranty, hygienic concern (Maslow, 1970) and eco-friendly (environmentally friendly) (Bloomfield et al., 2009) when considering the shower toilet product.

Therefore, this research aims to investigate the consumer awareness of shower toilets in Bangkok and its possible influencing factors such as psychographic profiles, the use of IMC tools (e.g. advertising, public relations (PR), word of mouth (WOM)), and consumer's consideration (e.g. safety and hygienic concern) on the consumer awareness of shower toilet's in Bangkok. A conceptual framework of this study was depicted as in Figure 1.

Figure 1: Conceptual framework

Based on the above research questions and a conceptual framework, the hypotheses of the study are as follows:

H1: The psychographic profile of the target audiences is likely to have influences on product awareness of shower toilet's consumers.

H2: The use of IMC tools (advertising, public relations (PR), and word of mouth is likely to have influences on product awareness of shower toilet's consumers.

H3: The consumer's consideration is likely to have influences on product awareness of shower toilet's consumers.

Research Methodology

The population in this study is shower toilet's consumers who live in condominiums nearby BTS/MRT stations in Bangkok, and/or the audiences who travel by BTS/MRT usages. The choice of respondents who travelling by BTS/MRT was added up to increase the opportunity to find more respondents, due to the security and difficulty to enter the private property or condominium's areas. Due to the number of population is unknown, 400 respondents were expected (Yamane, 1967).

A combination of convenient sampling and quota sampling method was adopted to collect the data at 10 BTS stations and 10 MRT stations on 1-4 July 2011. A questionnaire read by the fieldworker was used to collect the data. It consisted of four sections. These are Part I: the basis psychographic profile of the respondents including age, gender, monthly income, education, occupation, family size, attitudes, and interests; Part II: the use of IMC by ranking the preferable tools, and then followed by the factors of advertising, public relations, and word of mouth that affected to the product awareness of shower toilet's consumers; Part III: the factors of consumer's consideration that affected to the product awareness of shower toilet's consumers; and Part IV: the product awareness of shower toilet's consumers. The 5-points Likert scale was used to determine the level of agreement of consumers toward asking questions e.g. product awareness, consumer considerations. The questionnaire was pretested for identifying and eliminating potential problems regarding the clarity of question contents, wordings, sequence form and layout, and instructions with 20 respondents and the academic in relevant fields.

410 questionnaires were actually received. The data was screened for normal distributions which could be assumed for the Skewness value range of -1 to +1 and the Kurtosis value range of -2 to +2 (Tabachnick & Fidell, 2001). 10 sets of questionnaires were found to violate this assumption, so they were excluded from the analysis. Therefore, 400 respondents remained for the data analysis.

Data Analysis

In part I, psychographic data was analyzed by using descriptive method, percentage and frequency. In part II, III and IV, data was analyzed by using descriptive method, percentage, frequency, mean, and standard deviations. The Hypothesis test was conducted by using a Chi-square test (χ^2 -test).

Research Findings

The process of data screening showed that it was the symmetrical distribution of the collected data. Next, the process of analysis would be focused on the factors influencing on product awareness of shower toilet's consumers in Bangkok.

Results of Psychographic Profile

The majority of respondents' age fell in the young adult age group in between the range of 19-29 year olds (63%), followed by middle adult age group in between the range of 30-50 year olds (31%). The majority of respondents were female (57%). The majority of respondents' monthly income was less than 15,000 Baht (52.3%), followed by the range of 15,000-35,000 Baht (33%). The majority of respondents' education was bachelor or equivalent degree (71.3%), followed by master degree (14.8%). The majority of respondents' occupation was Student (34.8%), followed by Private Employee (20.3%). The majority of respondents' family size was 3-4 members (43%). Most respondents agreed about the statement which related to the innovation products, recommending friends, modern life style, and self-image which one reason reflected from using BTS/MRT. The most interests among the respondents were travelling, shopping, and listening to music/concert.

Possible Influencing Factors on Product Awareness of Shower Toilets

Advertising was ranked as the most preferable, followed by PR and WOM. Free TV was the highest preferred followed by the radio. Within PR, Demonstration was the most preferable followed by in-house magazine. Within WOM, Facebook was the most preferable (37%) followed by Twitter (21%). The respondents trusted in web board/blog which received 3.92 scores (Agree), followed by reading forward email which received 3.72 scores (Agree). Within consumer's consideration issues section, the majority of respondents' consideration

issues were the Safety of product (27%), followed by Hygienic (18%), and Warranty (17%). When the respondents were asked to rank the consideration issues the results were shown as the first consideration was the Safety of the product and followed by the warranty.

Results of Product Awareness of Shower Toilets

Respondents have an awareness of the shower toilet product at the high level of 92.5%. The majority of respondents had no experienced with the shower toilet before (72.5%), on the meanwhile the percentage of the respondent who had an experienced with the shower toilet product was only 27.3%. Considering at the functional benefits of the product, the majority of respondents knew about the Lady's Bidet function (14.8%), followed by Temperature Controlled Seat function (12.9%), and Automatic Flushing function (11.6%). Considering at the brand's recognition of respondents, the majority of brand's recognition was Cotto (26%), followed by Karat (23%), and Toto (17%). When the respondents were asked to rank the trustworthy for each brand, the first rank was Cotto, the second rank was Karat, and the third rank was Toto. Considering to the dealer's choices issue, the majority of respondents' dealer's choices preferred Exhibition (25.4%), followed by Department store (23.4%), and Showroom (19.8%).

Results of Hypothesis Testing

H1: The psychographic profile of the target audiences is likely to have influences on product awareness of shower toilet's consumers.

The study found that there was a partial relationship between the psychographic profile of the target audiences and product awareness of shower toilet's consumers. Age and education had an influencing on product perception. The young adult age group (19 – 29 years) and held at least bachelor degree or equivalent had an awareness of shower toilet. The characteristics of people who have a modern lifestyle, concern with social status, join with social network, interest in health care, and always recommend new innovation things to friends, tend to have a perception and experienced of shower toilet. The people who likely using the in-trend stuff had noticed about the functions of shower toilet as well as the people

who interest in business and health care. Look in to the brand's recognition and Brand's trustworthy, the innovators who prefer hi technology device and concern the social status tend to recognized American Standard. INAX and American Standard were noticed as a trustworthy brand when considered at the interest issues. Look into the dealer's choices aspect, department store was the most mentioned as the preferable choices for the targeted audiences and website was mentioned as a second preferable choice for targeted audiences.

H2: The use of IMC tools (advertising, public relations (PR), and word of mouth is likely to have influences on product awareness of shower toilet's consumers.

There are three sub-hypotheses (H2a, H2b and H2c) for H2. The testing results are as follows:

H2a: The use of advertising is likely to have influences on product awareness of shower toilet's consumers.

The study found a partial relationship between the use of advertising and product awareness of consumers. The results showed that broad casting media (TV, Cable TV, and radio) and Billboard had an influencing effectively on creating product awareness among the targeted audiences, while Cable TV, brochure, and Internet led to create the products experienced. Cable TV is more powerful than free TV in term of creating awareness about the functional benefits of shower toilet. Internet is the most powerful tools in the purposed of explaining all functional benefits of shower toilet. In term of brand's recognition, American Standard was the leader in the group of shower toilet brand by the results of advertising activities. In term of brand's trustworthy, Eco Showerlet was succeeded in term of creating the brand trustworthy by using internet and leaflet media, while American Standard and Kohler were succeeded by using radio and billboard. In term of dealer's choices, Most of advertising media except catalogue and leaflet could lead to the website visiting of the targeted audiences.

H2b: The use of public relations (PR) is likely to have influences on product awareness of shower toilet's consumers.

The study found that a partial relationship between public relations and product awareness of consumers. In term of product's perception, Demonstration, in-house magazine, exhibition, and product placement had an influencing on creating product awareness of shower toilet. In term of product's experienced, Publicity had an influencing on creating products experienced. In-house magazine could create more awareness about functional benefits of the shower toilet better than the others PR's tool. American Standard and Cotto were the leader of brand's recognition in shower toilet product segment. Only Product placement and publicity could lead to create the brands trustworthy among the consumers. In term of dealer's choices, Website and authorized dealer were the preferable choices that effective from using public relation methods.

H2c: The use of word of mouth (WOM) is likely to have influences on product awareness of shower toilet's consumers.

The study found that there was a partial relationship between word of mouth (WOM) and product awareness of consumers. In term of product's perception, Twitter and MSN had an influencing on creating product awareness of shower toilet. Android phone had an empowered to create product awareness of shower toilet. Electronic word of mouth (blog, forward mail, and social network) had an influence on product awareness as well as the effective advises within family and experts. In term of product's experienced, social network (Facebook, Twitter, MSN, and Google Talk) tend to have an influencing on creating product's experienced among the target group. Electronic word of mouth (blog, forward mail, and social network) tend to have an influencing on creating product's experienced among the target group as same as the advisory within family's members. In term of functional benefits, the iPhone platform and electronic word of mouth had more possibilities to create the awareness about the functional benefits of shower toilet in many angles of feature. In term of brand's recognition, MSN was more powerful in the social network applications in term of creating brand's recognition. American Standard is the leader brand in term of using word of mouth to create the brand's recognition. In term of brand's trustworthy, Twitter had more efficient than the others social network applications in term of

creating the brands trustworthy. Toilet had stimulated the influencing on brands trustworthy. Eco Showerlet was quite success in term of using word of mouth to create the brands trustworthy. In term of dealer's choices, Department store was significantly derived from social network applications.

H3: The consumer's consideration is likely to have influences on product awareness of shower toilet's consumers.

The study found a partial relationship between consumer's consideration and product awareness of consumers. In term of product's perception, targeted audiences who concerned with Eco-friendly tend to have an awareness of shower toilet. In term of product's experienced, targeted audiences who concerned with safety and eco-friendly had more chances for product's experience. In term of functional benefits, targeted audiences who cared for eco-friendly and hygienic tend to aware for the varieties of functional benefits of shower toilet. In term of brand's recognition, Eco Showerlet was the brand leader in term of brand's recognition when focused on consumer's considerations. In term of brand's trustworthy, Toto was the brand leader in term of brand's trustworthy when focused on consumer's considerations. In term of dealer's choices, Authorized dealer was the most preferable choice when concerning with the consumer's consideration.

Conclusion and Recommendations

This research aims to investigate consumer awareness of shower toilets in Bangkok and its influencing factors which are psychographic profile of consumer, IMC tools, and consumer's considerations (e.g. safety, hygienic and ecological concerns). The unit of analysis was limited to respondents who live in condominium nearby BTS/MRT stations, and/or the persons who travel by the use of BTS/MRT transportation in Bangkok. Data was collected from 400 respondents using a questionnaire and analyzed by descriptive statistics and Chi-Square test.

It was found that psychographic profiles had influences on product awareness of shower toilets consumers. Age, education, attitudes and lifestyle had a direct influence on

product perception. Young adult in the age group of 19-29 years who hold bachelor or equivalent degrees is the largest group who has awareness on shower toilets product. These group of people have the distinguish characteristics. They always recommend the new things or new products to their friends, always helping the others especially finding information. These groups of people seemed to be the guru in the sight of the others because they always keep updated with the trend especially in term of the innovative issue, which is reflected to the shower toilet product. The resulted of the researcher is related to the resulted of Jongjariyatham (2000) which the respondents have the similarly demographic contractures such age and education, and also the attitudes and lifestyle such as likely giving the recommendations to friends. The interests of fashion, music, concert, photograph, sports, shopping, and reading also had an influencing on creating the product awareness in term of product's perception. Age , monthly income, education, occupation, attitudes, and interests also had influencing on to the product awareness in the other aspects such product's experienced, functional benefits, brand's recognition, brand's trustworthy, and dealer's choices.

In term of the use of advertising, the researcher found that the most respondents prefer to use the advertising than the others channels. Free TV has the highest influence on product awareness, and second priority followed by the radio. This resulted also related to the studied from Jongjariyatham (2000) which found that television is the most frequently channels for the respondents in receiving the information, followed by newspaper, and radio respectively. Internet had an influencing on the majorities of functional benefits such auto cleansing, lady bidet, self-cleaned nozzle, temperature controlled seat, deodorizer, auto open/close lid, auto flushing, and heated water. In term of the use of public relations, the resulted shows that demonstration, in-house magazine, exhibition, and product placement had an influence on the awareness of shower toilet. In-house magazine was the more powerful tool to create the awareness of shower toilet in term of the functional benefits. In term of the use of WOM, social network application (Twitter and MSN), family advice,

expert's advice through selective channels such as web board/blog, forward email, and social networks had an influence on the product awareness of consumers.

In regards to the consumer's considerations, the resulted shows that the ecological-friendly and warranty concerns had an impact on the product awareness of shower toilets consumers.

Managerial Implication

Based on findings from this research, it was revealed that Bangkok consumers have a certain level of awareness on shower toilets but lack of product usage experience. Then sellers may implement several engagement strategies to increase consumer experience with the shower toilets. For example, company may provide the sample demonstration set of shower toilets at all showrooms or branches. Company may also offer the deal to the public places (middle to upper class) to install the shower toilet for public usage (e.g. five star hotels). Moreover company may offer a special deal to the condominium sales office to install the shower toilet in the demo room (especially focusing on new condominium located nearby BTS/MRT).

Recommendations for Future Study

This research had focused mainly on the awareness of shower toilets consumers who live in condominiums located nearby BTS/MRT stations and those who use the service of BTS/MRT. A future study may replicate this research approach with consumers who live in new accommodation types such as single home, detached home or townhouse, etc. In addition, expanding a scope of this study to broader sectors such as hotels and convention halls may be another possible avenue for further research.

References

- Bloomfield, S. F., Exner, M., Fara, G. M., Nath, K. J., Scott, E. A., & Voorden, C. V. d. (2009). The global burden of hygiene-related diseases in relation to the home and community: International Scientific Forum on Home Hygiene.
- BrandAge. (2011). Happy Social Application in the Mass Teenagers Market. News: Communication Retrieved June 30, 2011, 2011, from <http://www.brandage.com/Modules/DesktopModules/Article/ArticleDetail.aspx?tabID=6&ArticleID=6389&ModuleID=6&GroupID=147>
- Frbiz. (2010). Business News; Frbiz Reports: China's Sanitary Hardware Fittings Market Has Great Development Space [Electronic Version]. Real Estate & Investment Business, November, 2010, 98. Retrieved January 13, 2011 from ABI/INFORM Trade & Industry. (Document ID: 2185775271).
- Jongjariyatham, S. (2000). The efficiency of BTS electric car's public relation media to knowledge, opinion, and services of people in Bangkok. Dhurakijpundit University, Bangkok.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2009). Marketing Management (13th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Maslow, A. H. (1970). Motivation and Personality (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Pickton, D., & Broderick, A. (2005). Integrated Marketing Communications (2nd ed.). London: Pearson Education.
- ReviewBidets.com. (2008). The Shower Toilet Bidet. Retrieved January 15, 2011, from <http://reviewbidets.com/bidet-articles/the-shower-toilet-bidet/>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2001). Using Multivariate Statistics (4th ed.): Allyn & Bacon.

The Office of Industrial Economics. (2010). The Manufacturing Production Index (MPI) was expanded 5.61% in November 2010. Retrieved from http://www.oie.go.th/newspr/311_oie_news_53.doc.

Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.

i Liu Xincheng . China - ASEAN dialogue relations, the 20th anniversary: retrospect and Prospect. *Around Southeast Asia* , 2012 (2)

ii China-ASEAN bilateral trade value increased by 23.9% . *People's daily overseas edition*.2012.01.16. (2)

iii Wang Shilu. China - ASEAN dialogue relations 20 years of experience. *Around Southeast Asia*.2011 (11)

iv Liu zhi. Status and prospects of the China - ASEAN cooperation in higher education , *Thinking*. 2010(4)

v Extracted from the speech of Mr. LiuBaoli in China - ASEAN University International Exchange Forum.

(Deputy Director of the Department of International Cooperation and Exchanges Pedestal of the Ministry of Education) , www.people.com.cn , 2011.08.18

vi Gao Weinong , He Meiying . China - ASEAN higher education exchanges and cooperation in the new development. *Around Southeast Asia* . 2011 (7)